GRAD
AS
346
.B447
v.49

YU ISSN 0350–1906
UDK 808.61./.62-087

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
И
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

СРПСКИ ДИЈАЛЕКТОЛОШКИ ЗБОРНИК

XLIX

МИХАИЛО БОЈАНИЋ – РАСТИСЛАВА ТРИВУНАЦ

РЈЕЧНИК ДУБРОВАЧКОГ ГОВОРА

Уређивачки одбор
Др Недељко Богдановић, др Милан Драгичевић, др Александар Младеновић, др Мирослав Николић, др Драгољуб Петровић, др Асим Пецо, др Слободан Реметић, др Драго Ћупић

Главни уредник
АЛЕКСАНДАР МЛАДЕНОВИЋ

БЕОГРАД
2002

THE UNIVERSITY OF MICHIGAN · LIBRARIES ·
THE UNIVERSITY OF MICHIGAN
ARTES · SCIENTIA · VERITAS
1817

СРПСКИ ДИЈАЛЕКТОЛОШКИ ЗБОРНИК
КЊИГА XLIX

ACADÉMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS
et
INSTITUT DE LA LANGUE SERBE DE
L'ACADÉMIE SERBE DES SCIENCES ET DES ARTS

RECUEIL DE DIALECTOLOGIE SERBE

XLIX

MIHAILO BOJANIĆ – RASTISLAVA TRIVUNAC

DICTIONNAIRE DU PARLER DE DUBROVNIK

Comité de rédaction
Dr Nedeljko Bogdanović, dr Milan Dragičević, dr Aleksandar Mladenović, dr Miroslav Nikolić, dr Dragoljub Petrović, dr Asim Peco, dr Slobodan Remetić, dr Drago Ćupić

Rédacteur en chef
ALEKSANDAR MLADENOVIĆ

BELGRADE
2002

СРПСКА АКАДЕМИЈА НАУКА И УМЕТНОСТИ
и
ИНСТИТУТ ЗА СРПСКИ ЈЕЗИК САНУ

СРПСКИ ДИЈАЛЕКТОЛОШКИ ЗБОРНИК

XLIX

МИХАИЛО БОЈАНИЋ – РАСТИСЛАВА ТРИВУНАЦ

РЈЕЧНИК ДУБРОВАЧКОГ ГОВОРА

Уређивачки одбор
Др Недељко Богдановић, др Милан Драгичевић, др Александар Младеновић, др Мирослав Николић, др Драгољуб Петровић, др Асим Пецо, др Слободан Реметић, др Драго Ћупић

Главни уредник
АЛЕКСАНДАР МЛАДЕНОВИЋ

БЕОГРАД
2002

Секретар часописа
др Никола Рамић

У финансирању ове књиге учествовало је
Министарство за науку, технологије и развој Републике Србије

Издају
Српска академија наука и уметности, Београд, Кнез-Михаилова 35
и
Институт за српски језик САНУ, Београд, Ђуре Јакшића 9

Израда програма и компјутерска припрема за штампу:
Давор Палчић
palcic@eunet.yu

Штампа:
ЧИГОЈА ШТАМПА
Београд, Студентски трг 13
chigoja@eunet.yu
www.chigoja.co.yu

МИХАИЛО БОЈАНИЋ — РАСТИСЛАВА ТРИВУНАЦ

РЈЕЧНИК ДУБРОВАЧКОГ ГОВОРА

НАПОМЕНА УРЕЂИВАЧКОГ ОДБОРА

Стицајем више неповољних околности каснило је штампање *Рјечника дубровачког говора*. Уређивачки одбор Српског дијалектолошког зборника своје цењене читаоце обавештава о неким чињеницама везаним за настајање овога вредног дела. Основу *Рјечника* чинила је оставштина Михаила Бојанића, рођеног Дубровчанина, по струци правника, запосленог у Окружном суду у Загребу. Збирку наслеђену у радним свескама за штампу је припремила Бојанићева сестра Растислава Тривунац из Ниша, доктор књижевних наука, професор Филолошког факултета у Приштини. Рукопис је припреман на основу начелних инструкција академика Павла Ивића и уз непосредне вишегодишње консултације проф. др Слободана Реметића. За штампу припремљени рукопис редиговао је проф. др Драгољуб Петровић.

Многе примедбе и сугестије Уређивачког одбора часописа коауторка *Рјечника дубровачког говора*, проф. др Растислава Тривунац, због изненадне смрти, није у целости спровела у дело.

Предајући научној јавности *Рјечник дубровачког говора*, Уређивачки одбор Српског дијалектолошког зборника жали што тај дан није дочекао нико од аутора.

УЗ РЈЕЧНИК ДУБРОВАЧКОГ ГОВОРА

Овај Рјечник настао је као резултат индивидуалног занимања аутора за говор свога града. Прикупљање, биљежење, затим провјеравање и сређивање језичке грађе трајало је у континуитету неколико деценија. Ријечи су узимане из живог говора разних категорија становништва с подручја Дубровника и његових предграђа, увијек уз вођење рачуна о томе да информатори буду аутентични Дубровчани.

Приликом избора ријечи за Рјечник прављена је разлика између оних које су потекле са ужег дубровачког подручја (Град, Пиле, Плоче, Коно, Груж и Лапад) и неких из говора најближе околине. Ових других је врло мало, али је уза сваку такву ријеч напоменуто одакле је.

У овом Рјечнику нашле су се многе ријечи које су у употреби и на другим говорним подручјима ако су на дубровачком тлу добиле поред основног и нова значења или типичне дубровачке дијалекатске особине, као и одомаћене ријечи романског поријекла, уклопљене у систем дубровачког говора.

Рјечник има неколико хиљада ријечи и фраза у оном облику у коме су се могле чути у првој половини XX вијека, што не значи да та граница не може бити помјерена нешто уназад или унапријед.

Свака ријеч је акцентована, као и примјери говора уз одредницу, са означеним слоговним дужинама. Графички није означена боја вокала *ā* (> *ǭ*) ни типични дубровачки назални изговор сонанта *н* на крају ријечи или у одређеној позицији у слогу.

У краћим цртама учињен је покушај да се корисницима Рјечника овдје предоче неке најважније особине дубровачкога говора.

Говор Дубровника је штокавски ијекавски са карактеристичном мелодиозношћу, условљеном акцентом, дужином слога и бојом изговорених гласова. Припада четвороакценатском систему са изразитом тенденцијом помјерања акцента према почетку ријечи, чему подлијежу и позајмице из других језика, углавном из латинског или директно из италијанског, па се говори: *рѐпублика, бàрака, Ȁмерика, Бòлоња, бѐлеца, ȁфēра*.

Једносложне ријечи имају искључиво силазне акценте, док су у вишесложнима могући сви акценти. Посљедњи слог је редовно ненаглашен (*седàн годӣнā, околò кућē*). Узлазни акценти пред кратким посљедњим слогом ријетко показују нестабилност, па се говори: *дòбро, àјде, дòшла, пòшла, ỳзми*, а само се од понеког може чути дугоузлазни акценат: *дóбро, áјде, дóшла, пóшла, ýзми*. У генитиву множине неких тросложних и вишесложних ријечи поред краткоузлазног акцента који задржавају кроз читаву парадигму на трећем слогу од краја ријечи јавља се на том мјесту алтернативно и краткосилазни: *ормàрӣћā/ормȁрӣћā, кантунàлӣћā/кантунȁлӣћā, костò-*

ле̄та̄/косто̏ле̄та̄, косу̀рӣна̄/косу̏рӣна, кушѝнӣћа̄/куши̏нӣћа̄, маргарѝће̄ла̄/маргари̏ће̄ла̄, комѐрӣца̄/кома̏рӣца̄ и сл. Дужине у говору Дубровника добро су очуване. Испред акцентованог вокала дуги слог се не јавља. Лични наставци презента су дуги. Миоги придјеви на *-ав* и *-аст* могу имати кратку или дугу ултиму, па се говори: *ћо̏рав/ћо̏ра̄в, ха̏лав/ха̏ла̄в, црвѐнкас(т)/црвѐнка̄с(т)*.

Вокално *р* је, са мањим изузецима, кратко: *бр̑з, бр̑к, бр̑ци*, мн. *бр̀ка̄, вр̀ба, гр̀дан, цр̏н,цр̏ква*.

За дубровачки говор карактеристично је скоро досљедно преношење силазног акцента на проклитику, која може бити предлог, везник, понекад и једно и друго истовремено у једној акценатској цјелини: *у̏ гра̄д, у̏ море, за̏ рӯку, по̏д но̄ћ, по̏д ноге, са̏ свијетом, у̏ косу, при̏д јутро, и̏ сӣну, и̏ мӯжу*.

Ако је префикс двосложан, акценат му је увијек на првом слогу: *ни̏за стра̄ну, пре̏ко мора, и̏за гра̄да*.

Исто се понаша акценат кад се у функцији проклитике нађу везник и предлог заједно: *и̏ у гору, и̏ у воду, и̏ на море*.

Чешће је прелажење силазних акцената на проклитике, у функцији којих поред предлога могу бити везници, па и неке акцентогене ријечи, а резултат прелажења је краткоузлазни, ријеђе дугоузлазни акценат. Ако је проклитика двосложна, акценат стоји на крајњем слогу. Примјера за то има много: *о̀т куће̄, кро̀з волат, у̀ мене, у̀ Све̄то̄га* Вла́ха, *испрѐт куће̄, кала̀ мене, около̀ на̄с, уза̀ скалу, прама̀ улици*, ку̑ча̄ка̄ *ѝ мача̄ка̄, нѝ куће̄ нѝ сола̄да̄, нѐ да̄ј, нѐ мислӣ, нѐ видӣн, ка̀т хоћеш, како̀ хоћеш, колико̀ хоћеш, ђѐ на̄ђе̄ш, сву̀ но̄ћ, десѐт ӯра̄, четр̀ да̄на*; дугоузлазни нпр.: *у́ се, у́ те, на́ те, око́ куће̄, два́ метра, три́ да̄на, по́ струце̄* кру̑ха.

За Дубровник је карактеристична боја вокала *а̄* који се изговара затворено: *два̨̑, ја̨̑, гла̨̑ва*, понекад се и дифтонгизује, па се чује: *Муа̑ре* мо́ја, *уа̑јме* мѐни.

Замјена вокала *а* вокалом *о* је ријетка, али је у романским позајмицама чешћа: *по̀лача* (тал. palazzo), *оба̀дат* (тал. abbadare), *обанду̀нат* (тал. abbandonare), *дијо̀манат* (тал. diamante), *ко̀но̄* (тал. canale). У предлогу *са* вокал *а* се често пред неким ријечима које почињу консонантом замјењују вокалом *о* или *у*: *со̀ тијен, су̀ чијен, су̏ трӣ, су̀ мање̄*.

У неким позајмицама из талијанског језика изворно *и* дало је у дубровачком говору *е*: *лѐмо̄зина* (тал. limosina), *бѐшкот* (тал. biscotto), *берѐкӣн* (тал. birichino), *лѐбић* (тал. libeccio), *лѐмӯн* (тал. limone).

Има случајева када се вокал *о* замјењује вокалом *е*: *гре̏б, гре̏бје, о̀вега̄, тега̄, о̀нега̄, че̏тверо, пе̏теро, четвѐрица, осмѐрица, кѐло̄вна* (лат. columna).

Замјена вокала *о* вокалом *у* дешава се у неким ријечима које су ушле из талијанског језика: *бу̀тига* (тал. bottega), *ку̀мпањ* (тал. compagno), *томбу̀лат* (тал. tombolare), *ба̀лӯн* (тал. papallone), *ко̀но̄* (тал. canale).

Преласком *л* у *о* на крају слога најчешће се ствара вокалска скупина *-ао* која се сажимље у *о*: *пи́со̄, чи̏то̄, гле̏до̄, ми̏цо̄, лу́по̄, тр̀чо̄*. Сажимање се често врши и кад је један од вокала у скупини акцентован: *до̑, бро̑, кро̑, зо̑, жо̑, по̑ма* (од *па̑лма*). Говори се и: *бо́ница, сто̑* гдје се врши сажимање два иста вокала након преласка *л* у *о*.

Скупина *-ео* ријетко се сажимље. Чује се понекад: *у̏зео/у̏зо̄*.

Неке одомаћене ријечи мијењају на крају посљедњег слога *л* у *о*, па добијамо гласовну скупину *-уо*, те се говори: *мѝракуо* и *мѝракō*, *пèрикуо* и *пèрикō*, *ȕмбуо* и *ȕмбō*, *пантàруо* и *пантàрō*, *мȕо* и *мô*.

Ијекавски се у Дубровнику обликују и неке не само наше, већ и неке позајмљенице из романског: *ку̀пјена*, *комòмјела*, *грјехòта*, *манàстијēр*, *лѝјерица*, *бјестѝмати*, *бјȅстија*, *сјȅгӯрно*.

У Дубровнику се често у говору *љ* замјењује са *ј*. Најчешће су ипак у употреби обе варијанте упоредно: *зѐмља*/*зѐмја*, *дѝвљи*/*дѝвји*, *грȅбље*/*грȅбје*, *здрȁвље*/*здрȁвје*, *ȕље*/*ȕје*, *љу̀бица*/*ју̀бица*, *крȃљ*/*крȃј*, *крàљица*/*крàјица*, *бѝјети*, *чȅјāд*, *ò ц̄ревāјā*.

Сонант *ј* се редовно у говору умеће између *и* и *о* у глаголском радном придјеву: *ухѝтијо*, *вѝдијо*, *мѝријо*, *вѝријо*. И у другим случајевима у сличној позицији чује се *ј*: *камѝјōн*, *авѝјōн*, *рȃдијо*. Налазимо га понекад и у инфинитиву мјесто *-ћ*: *пôј*, *дôј*.

Финално наставачко *-м* замјењује се сонантом *н*: *ру̀кōн*, *глàвōн*, *пȍђен*, *сјèдӣн*, *глȅдāн*, *òвијен*, *овàкијен*. У овим случајевима изговор сонанта *н* је доследан. У случајевима кад се у претходном слогу нађе назални сонант, таква замјена се не врши. У облику замјенице 3. лица женског рода ипак се чува облик *њôн*, који се често замјењује формом *њòме*.

Сонант *в* се у неким случајевима замјењује сонантом *м*, било да је у питању наша ријеч или позајмица: *чèсмина* (*чèсвина*), *кòмӯлси* (тал. convulsi), *момѝтати* (тал. vomitare), *магѝцати* (тал. vagheggiare). У консонантској групи *вн* има примјера асимилације: *гòмнāр* (*гòвнāр*), али и двојаке употребе: *гу̏вно* и *гу̏мно*, *Ду̏вно* и *Ду̏мно*, *дȕвна* и *дȕмна*, *внȍго* и *мнȍго*.

У примјерима замјене *в* и *б* све рјеђе се чује *бријѐме* поред *вријѐме*. У Дубровнику имамо мушко име *Лȍбро*, *Јȃкоб*, од којих и презимена *Лобрòвић*, *Јакòбушић*, али и *Влàхо* (не *Блȃж*), а једна од дубровачких тврђава зове се *Лȍвријенац*.

Ријетко се наиђе на уметање сонанта *в* међу два вокала као у случајевима: *бȁвō* (*бȁул* > *бȁуо* > *бȁо*), *Језу̀вити* (*Језу̀ити*). У неким ријечима се наилази на губљење *в*: *кȍчка*, *сȅкрва*, *сјȅтовати*, *мр̀тац*, *кȍцати*, *гȍжђе*, *гожђàрија*.

Појава дисимилације у којој се сонант *н* замјењује сонантом *л* у нашим и ријечима страног порекла примјећује се у више случајева: *лу̏мер* (*нумер*), *Лунцѝјāта* (*Нунцѝјāта*), *фѝлāнца* (*фѝнāнца*), *лȅмбо* (*нембо*), *пу̀ленати* (*поненте*), *нализати* (*нанизати*).

Глас *х* у Дубровнику је стабилан: *охлàдити*, *скȕхати*, *хòдити*, *хрàна*, *њѝхов*, *Мѝхо*, *грȕхати*, *ȕхо*, *мȕха*. Чује се упоредо: *хàјде* и *àјде*, *хтѝјо* и *тѝјо*, *хàлал* и *àлал*.

У неким случајевима *х* се замјењује гласом *к*: *àркитет*, *аркитèтӯра*, *мèханика*, *мèханичāр*, *àркӣв*, *ку̀нцути*, *крȅн*.

Скупина *хв* се замјењује консонантом *ф*: *фàла*, *фàлити*, *пофàлити*. Мјесто *хватати* говори се *хитати*, а према томе и сложенице: *ухѝтити*, *прѝхитити*, *зàхитити*.

Фрикатив *ф* из неких талијанских ријечи у дубровачком говору се рефлектира у *п*: *пр̀игати* (тал. friggere), *пр̏икла* (тал. fritella), док се таква замјена није десила у удомаћеним ријечима *фу̀њестра* (тал. finestra) и *фȅста* (тал. festa). У Конавлима се чуло: *пу̀њестра* и *песта*. У дубровачким новинама из 1938. године употребљена је ријеч *пјòрӣн* (тал. fiorino).

Гласови *т* и *д* често се губе на крају ријечи. То зависи понекад и од позиције у којој се нашла ријеч у низу. Скоро без изузетка говори се: *мѝлōс*, *рȃдōс*, *стȃрōс*, *млȁдōс*, *бȍлēс*, *жȁлōс*, *пр̑с*, *кр̑с*, *нàпас*, *слȃс*, *мȃс*, *чӣс*, *пу̑с*; *дȅвē*, *дȅсē*, *пȇсē* итд. У говору

често нестаје и *т* из окрњеног инфинитива: *ӣиса*, *чиӣа*, *говдри*, *слуша* (нѐмо̄ј ми *говдри*; не мдгу *ӣдсла* књйгу без индйрица). У говорном низу испред африката и сугласника *с* и *ш*, као и испред ријечи која почиње сугласником *т* или *д*, ови вокали се губе, нарочито у прилозима и предлозима: *ӣа(д) смо* ти говдрили; *нека(д) шуӣӣ* пд цијелӣ да̑н; склдни то̄ *о(д) дјеӣеӣа*; *д(д) смокава̄* двега̄ гддишта не̑ма̄ нйшта; *ника(д) ђифи* до̏ста.

Африкати *ћ* и *ђ* све више потискују у говору старије *ч* и *џ*. Старији Дубровчани памте или понеко још каже: *чимиӣорије*, *марчаӣ*, *ӣрочесијӯн*, *каӣа̄ч*, *чимулица*, *чеӣрӯн*, *чувеӣа*, *чомбӯлӣн*, *сӣенџаӣ*, *саџаӣ*, *џардӣн*, *ра̄џа*, *Џаја*, *Џиво*, *дрлоџије*, *џйр*, *џенеро̄*, али се од млађих у овим ријечима чује: *ћимиӣорије*, *ћимулица*, *ћеӣрӯн*, *ра̄ђа*, *дрлођије*, *ђенеро*. *Ч* се нарочито у позајмљеницама из талијанског језика изговара као *ћ*, а у нашим, нпр. *мачка*, *кучак*, *ручак* и сл. осјећа се нешто између *ч* и *ћ*.

У говору Дубровника још постоји африкат *ѕ*: *ѕдра*, *Јдѕо*, *ѕе̑ро*, *ѕанѕареле*, *франѕеӣе*, *ѕӣбриӣ*, *лднѕа*, *Јеѕувиӣи*, *ѕӣг-ѕа̄г*, *ѕӣнѕе*, *Сӣднѕа*, *ѕинѕӣн*, *сӣе̑нѕа*.

У консонантској скупини *шћ* и *жђ* тврди палатали *ш* и *ж* се у изговору омекшавају пред меким *ћ* и *ђ*: *чешћелица*, *кдшћела*, *дажђеӣ*, *ижђес*.

Има примјера да се из средишње скупине консонаната *шч* и *сц* губи *ш* и *ц*: *ӣрачић*, *драчић*, *кручица*, *убручић*, *мјечић*, *ӣрачевина*, *ӣраца*.

У изговору се редовно остварује асимилација по мјесту творбе у сложеницама и акценатским цјелинама: *ш њиме*, *крдж њу*, *иж ње*, *ишћераӣ*, *рашчуӣаӣ*.

Асимилација по звучности је редовна.

На почетку ријечи често долази до губљења праскавог сугласника у скуповима *ӣч*, *ӣӣ*, *ӣш*, *кћ*: *чела*, *челињӣ*, *ӣица*, *ӣичјӣ*, *шеница*, *шеничнӣ*, *кћӣ*, *кћер*.

У дубровачком говору наилазимо на неке примјере јотовања сугласника *т* и *д* кад се нађу испред кратког рефлекса *ѣ*: *лећеӣ*, *ћераӣ*, *ћеӣ*, *нећеља*, *ђед*, *виђеӣ*, *међед*, *неђе*, *нйђе*, *ђе*, али не и у ријечима као нпр.: *ӣонедјенӣк*, *дјевдјка*, *дјеца*, *дјеӣелина*, *одјевен*.

Именице мушког рода на сугласник мијењају се по I врсти. У инструменталу једнине имају често и послије палатала наставак *-он*: *нджон*, *корaћон*, *јежон*, *кдњон*. Велики број једносложних и један број двосложних именица имају кратку множину с наставком *-и*: *миши*, *кључи*, *греби*, *врси*, *чеӣи*, *рдзи*, *брдди*, *брци*, *лисӣи*, *бдри*; *га̄ле̄би*, *га̄вра̄ни*. У генитиву множине имају наставак *-а̄* све именице мушког рода без обзира на дужину наставка у номинативу: *миша̄*, *кључа̄*, *брка̄*, *лиса̄*; *га̄ле̄ба̄*, *ра̄до̄ва̄*, *гра̄до̄ва̄* итд.

Двосложна мушка имена на *-о* мијењају се такођер по I врсти с тим што ће им номинатив и вокатив бити једиаки, али ће се разликовати по акценту који ће у свим падежима бити дугоузлазни у вокативу гдје је дугосилазни: *Маӣо* ~ *Ма̑ӣо*; *Видо* ~ *Ви̑до*; *Иво* ~ *И̑во*; *Михо* ~ *Ми̑хо*; *Перо* ~ *Пе̑ро*; *Јдѕо* ~ *Јо̑ѕо*; *Влахо* ~ *Вла̑хо*. Присвојни придјев таквих личних имена изводиће се наставком *-ов*: *Маӣов*, *Перов*, *Јдѕов*, *Ивов*, *Михов*.

Двосложна мушка имена, и у овом случају хипокористици, са завршетком на *-е* мијењају се по парадигми именица женског рода. У свим падежима имају дугоузлазни акценат осим у вокативу, гдје је дугосилазни: *Вуле* ~ *Ву̑ле*; *Вице* ~ *Ви̑це*. Присвојни придјев се прави наставком *-ин*: *Вулин*, *Вицин*. Исто ће се понашати и именице *ӣаӣе* и *ћаће*.

Именице мушког рода са суфиксом *-исӣа*, које најчешће означавају занимање, мијењају се као именице женског рода на *-а*: *орлдџисӣа*, *макинисӣа*, *денӣисӣа*, *ӣрокурисӣа*, *камӣијднисӣа*.

Типичне су именице женског рода на *-е* које означавају лична имена. Двосложне су са дугоузлазним акцентом у свим падежима осим вокатива који је иначе исти као номинатив: *Јéле ~ Јêле*; *Мáре ~ Мâре*; *Фрáне ~ Фрâне*; *Кáте ~ Кâте*; *Ни́ке ~ Ни̂ке*; *Ци́ве ~ Ци̂ве*; тако се понашају и именице *нóне*, *нôне*; *тéте*, *тêте*. Неке од оваквих именица јављају се у номинативу с наставком *-а* и краткосилазним акцентом у свим падежима. Номинатив и вокатив су им исти: *Мȁра, Кȁта, Фрȁна, Пȅра, Ци̏ва*. Женска имена на *-ица* имају вокатив као и номинатив. У свим падежима задржавају краткосилазни акценат: *Мȁрица, Пȅрица, Пȁвица*. Исти облик и акценат имаће у номинативу и вокативу и именице: *госпòђа* и *сињòрӣна*.

Тросложне именице женског рода на *-а* с краткоузлазним акцентом на средњем слогу, имаће у вокативу падежни наставак *-о*, а краткосилазни акценат на првом слогу: *мекòте ~ мȅкото, љепòта ~ љȅпото, слобòда ~ слȍбодо, висѝна ~ ви̏сино, низѝна ~ ни̏зино, ругòба ~ ру̏гобо, гнусòба ~ гну̏собо*.

Именице женског рода на сугласник имају једнаке номинатив и акузатив: *стȁро̄с(т)*, *млȁдо̄с(т)*, *жȁло̄с(т)*, а сви остали падежи у једнини имају наставак *-и*. Наставак *-ју* у инструменталу у Дубровнику је непознат. У неким двосложним именицама у локативу једнине чест је на претпосљедњем слогу краткоузлазни акценат: у *младòсти*, у *старòсти*, у *жалòсти*, у *болѐсти*. У генитиву множине све ове именице имају наставак *-ӣ*: *кòстӣ, слабòстӣ, лудòстӣ*.

У Дубровнику су често у употреби именице *си̂нко* и *ћêрце*. Не подразумијевају никакву родбинску везу и апострофирајући некога изражавају одређену присност. Именицом *си̂нко* обраћамо се и мушкој и женској особи у значењу: драги мој, драга моја. *Ћêрце* се упућује само женској особи и значи: драга моја.

Именице *врáта* и *сѐло* у множини имају и облике *врати́ја*, *сели́ја*: *врáта* су ȍтворена (једна или више њих), *врати́ја* су би́ла рȁстворена (искључиво више њих).

Личне замјенице за 1. и 2. лице једнине мијењају се по стандарду, осим што у генитиву, дативу, акузативу и локативу имају мјесто краткоузлазног краткосилазни акценат: *мȅне*, *мȅни* итд. У инструменталу личне замјенице за 1. лице једнине поред *сȁ мнōн* чује се понекад и *с мȅнōн*. Замјеница *ôн* има инструментал *ш њи̂н* / *ш њи́ме*. Акценат у генитиву, дативу, акузативу и локативу је краткосилазни. Замјеница *òна* у дативу гласи *њóме* (*јон*), у акузативу *њу̂* (*је*). Енклитички облик *ју* у говору Дубровника је непознат. Инструментал је ш *њôм* / ш *њóме*. Енклитички облик личне замјенице 3. лица множине у акузативу чује се у облику: *их* (ви̏ђели су *их*), *хи* (ви̏ђели су *хи*), *ји* (ви̏ђели су *ји*). Датив, инструментал и локатив личних замјеница за 1. и 2. лице множине гласи: *нȁма/нȁми, вȁма/вȁми*.

Замјеница *сȅбе*, *се* у дативу не познаје енклитички облик *си*.

Односно-упитна замјеница *кȍ* датив и локатив има *кòму*, а инструментал *с ки̏јен*. Замјеница *штȍ* има генитив: *чѐга*, *чȅса*, *ȍ(д) шта* (ȍ[д] шта си̏т, ò[д] тегā и дѐбео), инструментал: *ш чи́ме* и *сỳ чијен*.

Генитив одричне замјенице *ни̏шта* гласи *ни̏чега/ни̏чеса*, неодређене замјенице *нѐшто нȅчега/нȅчеса*. Предлог не раздваја негацију од замјенице, па се каже: *ȍд ништа, зȁ ништа, с ни̏чим / с ни̏чијен, ò ничему*.

Показне замјенице у номинативу једнине гласе: *òвӣ*, *ти̂*, *òнӣ* (*òвӣ чòвјек*, *ти̂ чòвјек*, *òнӣ чòвјек*). Генитив је: *òвегā*, *тȅгā*, *òнегā*, инструментал *с òвијен*, *сò тијен*, *с òнијем*, локатив *од òвему*, *ò тему*, *од òнему*. Генитив множине ових замјеница је: *òвијēх/òвезијēх, ти̏јēх/тȅзијēх, òнијēх/òнезијēх*.

Присвојне замјенице *мо̏ј*, *тво̏ј* у падежима имају облике: *мо̀јега/мо̂га*, *тво̀јега/тво̂га*, *мо̀јему/мо̂му*, *тво̀јему/тво̂му*. Замјеница *њѐгов* и *њѐзин* у генитиву има *њѐгова/њѐгово̄га*, *њѐзина/њѐзино̄га*, у дативу *њѐгову/њѐгово̄му*, *њѐзину/њѐзино̄му* итд. У генитиву множине све присвојне замјенице ће имати само дуг облик: *мо̀јӣјēх*, *њѐговӣјēх*, *на̏шӣјēх*, *ва̏шӣјēх* итд.

И остале придјевске замјенице имају у падежима дуже, али и краће облике: *ко̀јега/ко̂га*, *сва̏каквӣјēх*, *с нѝкаквӣјен* итд.

Општа замјеница за квантитет гласи: *ва̏с*, *сва̏*, *свѐ*.

У дубровачком говору се употребљавају оба вида придјева: неодређени и одређени. Честа је употреба неодређеног вида: Она̀кō *до̀бра* чо̀вјека не̑мā надалѐко; Пу̑хā *стра́шан* вјѐтар; Нѐ можēш *лу̑ду* чељa̋дету ни за̀мјерит. У промјени одређеног вида мушког и средњег рода појављује се у генитиву покретно *а*, у дативу и локативу покретно *у*: *до̏брōга чо̀вјека, до̏брōму дјѐтету*. У генитиву, дативу и локативу множине за сва три рода и оба вида обични су само дуги наставци: *стра̑шнӣјēх, стра̑шнӣјем*.

Присвојни придјеви се чешће мијењају по парадигми неодређеног вида, али у говор све више улази и промјена одређеног вида: *и̏з братова џардѝна*, али и *из бра̏тово̄га џардѝна*, *у о̀чеву шпа̏гу* / *у о̀чево̄му шпа̏гу* (најчешће: *у о̀ца у̀ шпагу*).

Број *јѐдан* се мијења по замјеничко-придјевској промјени, *два̑* и *три̑* ријетко. Бројне именице се праве уз помоћ морфема *ер*: *четвѐрица*, *петѐрица*, *десетѐрица*, такођер и збирни бројеви: *че̏тверо*, *пе̏теро*, *се̏дмеро* итд. У значењу између бројних именица и збирних бројева не постоји разлика, па се и једни и други употребљавају без обзира на род ску̑па именица које се броје.

Инфинитив глагола на *-ти* у говору Дубровника редовно губи финално *-и*: *гово̀рит*, *ри̏јет*, *пѝсат*, *чѝтат*, *хо̀дит*, *ѝскат*, *буликàнат*, *ско̀чит*, *прива̀лит*, *ди̏гнут* итд. Дешава се да се у говорном низу реченице изгуби и *т* без обзира на позицију инфинитива: Нѐмōј ми *гово̀ри*! Рȅкō ми је да ће *учѝни* свē што мо̏же. Глаголи прве врсте с инфинитивом на дентални консонант, нарочито неки од њих, јављају се у више ликова: *плѐс/плѐсти/плѐстит*, *јѐс/јѐсти/јѐстит*, *грѝс/грѝсти/грѝстит*, *па̏с/па̏сти/па̏стит*, *у̀љес/у̀љести/у̀љестит*.

Инфинитив на *-ћи* редовно губи крајње *и*: *по̏ћ*, *до̂ћ*, *на̏ћ*, *у̑ћ*, *ѝзић*, *ѝспећ*. Чују се и облици: *по̏ј*, *до̂ј*, *у̑ј*, *на̂ј*: Ко̀ста ће нас пуно бѝјет за *по̏ј* ѝ *до̂ј*. Како ћу те *на̂ј* у ова̀кōн гу̀нгуји! Нѐ може се *про̂ј* о̀(д) чеја̑ди.

У Дубровнику се употребљавају само два глагола у 1. лицу презента на *-у*: *хо̀ћу* и *мо̀гу*. Промјена осталих глагола је у оквиру стандарда, осим 3. лица множине у коме се увијек јавља завршетак *-у*: *говору*, *раду*, *чину*, *сушу*, *рушу*, *пријету*, *обучу*, *тучу*, *вучу*, *печу*, а од глагола *ријет* — *речу*.

Итеративни глаголи с наставком *-ивати* имају презент: *пору̀чӣвāн; поручѝвајӯ; вѐжӣвāн, вежѝвајӯ; промјѐњӣвāн, промјењѝвајӯ; запѝшӣвāн, запишѝвајӯ*. Слично је и са глаголима на *-авати*: *про̀дāвāн, продáвајӯ; до̀дāвāн, додáвајӯ; страпа̀цāвāн, страпацáвајӯ*.

Презент од *по̀чēти* је *по̀чмēн*, *на̀чети–на̀чмēн*, *за̀чēти–за̏чмēн* а од *по̀чимати* (не: *по̀чињати*) *по̀чимљēн*.

Глагол *тре̏бати* се досљедно употребљава као безличан: *тре̏бā ра́дит*, *тре̏бā да ра̑дӣш*, *тре̏бā да у̀чӯ*. У значењу *бити потребан некоме* овај глагол има сва лица: *тре̏бāш ми*, до́ђи; *тре̏бāн* ли ти ја̑; о̀ни ван *тре̏бају*, а нѐ мѝ. Глаголи *ѝмати*, *хтје̏ти*,

ваљаши имају у трећем лицу множине облике: *ѝмајӯ/имаду̂*, *не́мајӯ/нема́ду*, *вàља-јӯ/ваља́дӯ*, *не вàљајӯ* / *не ваља́дӯ*, а према *хо̏ћē*, *нȅћē*, обично је и *хо̏ћејӯ*, *нȅћејӯ*.

Аориста као ни имперфекта у говору Дубровника нема, осим имперфекта у сталним изразима типа *бје́шē* слу̏шат, па нѐ би бѝјо бјȇн (у значењу: да си послушао, не би...), *бје́шē* глȅдат како ѝдēш... (требало је да гледаш...).

Плусквамперфект је често у употреби: *бѝјо сан дȍшō*, *бѝли су забо̀равили*, *бѝли су се вра́шили* прије нас.

Футур I глагола с инфинитивом на *-ши* уклапа се у стандард. Глаголи на *-ћи* одбацују завршетак и понашају се као глаголи на *-ши*: *ӣо̀ћу*, *до̀ћу*, *на̏ћу*, *ѝзӣћу*.

Футур II гласи: *бу̏дēн дòлазијо*, *бу̏дēн дòносијо*, *бу̏дēн ӣѝсō*, *бу̏дēн ӣа̀сō* итд. (кад *ѝн бу̏дēше* пи́сали, пòздравите хи; ако *бу̏дӯ свра́шили*, авѝза̄јте нас). Још се говори: *ћѐбу-дē* (ако буде хтио), *мо̀гудē* (ако буде могао), *шо̀кабудē* (ако буде токало).

Често је мјесто облика футура II у употреби презент: кад *ѝзједēше*, *оӣѐрише ру̏ке* (кад будете изјели...).

У грађењу потенцијала аорист помоћног глагола *биши* има у свим лицима најчешће само облик *би*: *ја̂ би ку́ӣијо*, *ши би ку́ӣијо*, *мѝ би ку́ӣили*. Потенцијал II је чест у говору: *Бѝли би ши све ѝзјели да хи није́сан ӣо̀ћерō*.

Неки глаголи у императиву одступају од стандардног облика: *др̏ж*, *др̏шше*; *бјȅж*, *бјȅшше*; *ӣрѝдрж*, *ӣрѝдршше*, али се говори и *др̀жи*, *др̀жише* итд. Чешће је *ӣѝ*, *у̀ли* него *ӣӣј*, *у̀лӣј*.

Од глагола типа *коваши* императив је *ку́ји*. Тако је и *шро̀ваши–шру́ји*, *сно̀ваши–сну́ји*, *ро̀ваши–ру́ји*.

У мушком роду радног глаголског придјева редовно се сажима вокалска група *-ао*: *рȅкō*, *глȅдō*, *ӣа̀сō*, *слу̏шō*. Ако се наставак за облик додаје на основу са завршетком на *-и*, између основе и наставка редовно се у изговору умеће *ј*: *ра́дијо*, *ӣѝјо*, *ку́ӣијо*, *начѝнијо*.

Глаголи којима се инфинитивна основа завршава на *-ну* губе крајњи слог основе и наставке за глаголски радни придјев додају на окрњену основу. Мада је у говору Дубровника овај облик чешћи употребљава се и онај с наставком за облик додатим на неокрњену инфинитивну основу: *дӣгō/дӣгнуо*, *ӣо̀макō/ӣо̀макнуо*, *о̀глухō/о̀глухнуо*, *ӣро̀мукō/ӣро̀мукнуо*, *о̀бикō/о̀бикнуо*, *са̏гō/са̏гнуо*, *ӣу̏кō/ӣу̏кнуо*, *гру̏хō/гру̏хнуо*, *цр̏кō/цр̏кнуо*. Тако је и *бу̏бнō/бу̏бнуо*.

Глаголски придјев радни од *биши* гласи: *бѝјо*, *бѝла*, *бѝло*, а од *хшјȅши*: *шѝјо* (*ћѝ-јо*), *ћѐла*, *ћѐло*.

Глаголски придјев трпни се уклапа у стандард. Чешћи су облици *у̏да̄ша*, *ӣро̀да̄ш*, *за̏да̄ш* него *у̏да̄на*, *ӣро̀да̄н*, *за̏да̄н*. Такођер се говори: *ӣренѐшен*, *донѐшен*, *унѐшен* мјесто *ӣренѐсен*, *донѐсен*, *унѐсен*.

Глаголски прилог садашњи се у Дубровнику употребљава: *ра́дēћи*, *чѝнēћи*, *хо̏дē-ћи*, *јȅдӯћи*, *глȅдајӯћи*. Морфем *-ћи* додаје се стандардном 3. лицу множине презента, чак и кад су у питању глаголи који у презенту одступају од стандарда, као нпр. они *сшо̀јӯ*, *бјȅжӯ*, *лѐжӯ*, али *сшо̀јећи* (и: *сшоје́ћи*), *бјȅжēћи*, *лѐжēћи* (и: *лежéћи*).

У Дубровнику се не употребљава глаголски прилог прошли.

Глагол *ӣћи* се чује само у презенту: *ѝдēн*, *ѝдēш*... и у глаголском прилогу садашњем: *Ѝдӯћи* прико Кона́ла, су̀срели смо Ма́ду. Други облици глагола *ӣћи* се појављује само као сложеница: *ѝзӣћ*, *ѝзӣћу*, *изѝшō* сан.

У дубровачком говору употребљава се велики број аугментатива често пејоративног значења. Најчешће се праве суфиксом *-ина*: *жӯгавичина, бурдлина, гомнàрина*; *-урина*: *ӣравӯрина, косӯрина, козӯрина*. Суфикс *-уша* често прави ријеч пејоративног значења: *заӣрдуша, кароцијèруша*. Деминутиви се изводе суфиксом *-ић* и *-ица*: *ферàлић, морӣàрић, клобӯчић, шкàӣулица, ӣињаӣица*. Неке ријечи су само формално деминутиви: *чèӣица, крӯчица, ӯбручић, мàхрамица*.

Додавањем суфикса *-ло* на глаголску основу стварале су се именице као: *мàзало, мӣрило, ӣрèшило, њоркèӣало*, од којих су многе прешле у надимке, па и у презимена (*Хр̏дало, Лàӣӣало*).

Позајмљенице из талијанског језика у дубровачком говору потпуно су асимилиране и уграђене у наш језички систем. Многе сложенице су направљене додавањем нашег префикса позамјљеници: *сӣомбӯлаӣ* (tombolare), *изрàшӣаӣ* (raspare), *наӣешӣӯраӣ* (pestare), *ӣодӣсаӣ* (issare).

У прављењу изведеница талијански језик је својим суфиксима имао утицаја и на дубровачку лексику. Тако су настале изведенице типа: *врагӯлӣн, ћомбӯлӣн, богàӣӯн*. По узору на талијански направљен је и облик: *шеӣàндо, гàдеца, безочӣӣāӣ*. Нарочито је фреквентан суфикс *-аӣа*, који је преузет с изворним талијанским ријечима или накалемљен на већ раније удомаћене ријечи: *рòсāӣа, серèнāӣа, шијӯнāӣа, ӣасӣӣћāӣа, лемӯнāӣа, чемӣрèсāӣа, маслӣнāӣа*.

Женски чланови породице, без обзира на њихов брачни статус, ако се презиме завршава на *-ић* биће: Ра̑чић–*Ра̑чица*, Ко̑рдић–*Ко̑рдица*, Ма̑рић–*Ма̑рица*, Лӯчић–*Лӯчица*. Суфиксом *-ица* правиће се презимена жена у више случајева и када се презиме породице не завршава на *-ић*, нпр. *Рӯсковица, Те̑жāковица, Го̑циница*. Много је таквих презимена изведених суфиксом *-инка*: *Кукӯљичӣнка, Кòрлеаӣӣнка, Кобàсичӣнка, Ра̑шичӣнка, Бе̑уӣӣнка*, затим суфиксом *-анка*: *Беӯсāнка, Бàздāнка, Бо̑гдāнка, Бӯдмāнка*. Презимена женских особа изведена наставком *-уша* сматрају се неприкладним у „складном" друштву, па имају своју алтернацију.

Дубровник је познат по својим посебним реченичним конструкцијама, синтагмама, изразима и поштапалицама. Овдје ће се поменути само неколико појединости у вези са употребом и значењем именских и глаголских облика у дубровачком говору као и са неким посебностима у конструкцији реченице и синтагми.

Предлог *у* се често употребљава уз именску ријеч за означавање лица у генитиву. Може означавати мировање (са̄[д] смо *ӯ мамē*; спàвајӯ *ӯ нāс*), кретање у неком правцу (идēн *ӯ Бра̄нка*; пòшō је *у госӣàра*), обичај, мишљење, нечији став (*ӯ мене* је тàкō, а не зна̄м како је *ӯ ӣебе*). Говори се увијек: кӯпијо сан крӯха *у Кӯлушића*, мēса *ӯ Шӣакулē*, мӯкē *ӯ Лӯчића*, кӯрђелицē *ӯ Беӣулē* итд.

Кад су у питању дубровачке цркве, ако се хоће одредити мјесто радње, устаљена је употреба предлога *у* уз неке од тих објеката у генитиву, а уз неке у локативу, мада је значење исто, па се каже: (мӣса је) *ӯ Сӣаса, ӯ Фра̄ӣāра̄ цр̑нијēх, ӯ Свēӣōга Влàха, ӯ Домина, ӯ Свēӣōга Àндријē, ӯ Рока, ӯ Свēӣōга Мӣхāјла* (али *у Мӣхāјлу* ако се мисли на читав земљишни комплекс), *ӯ Свēӣōга Нӣколē*, али *у Гòсӣи, ӯ Ка̄рмену, у Ро̀зарију, у Гòсӣи òд милосрђа, ӯ Ма̄лōн бра̄ћи*.

Генитив с предлогом *у* често стоји мјесто присвојне замјенице или придјева и означава припадање: Што̏ је лӣјеп кàпут *у Ма́рē*. А̏уто *у Пéра* је но̑в но̀вцат. *Ӯ мене* сèстра ӣдē на фа̀тӣгу.

Да би се означио датум неког догађања, говори се: *на̀ осмо̄га* а̏госта (= на осми дан агоста), *на п̏рво̄га* о̏д годинē (= на први дан од године).

За уз генитив означава вријеме: До̏ђите нам *за̀ фе̄ста̄*, *За Бо̀жића* ћемо у̏бит пра́ца. *За* са генитивом може означивати и намјену: *за̀ мене* ста̑рē више од о̀вега̄ и нѐ треба̄; у̏зет нешто *за пу̏та*, бо̏кӯн ме̑са *за ју̏хē*, и̏мат ри̏бē за о̏бједа, ку̏пуса *за вѐчерē*, *за ру̏чка* и̏спригат ја̑је, ку́пит ки̏фер *за̀ у̏жинē*. Занимљиво је да се мјесто *за* + *генитив* у том значењу појављује и датив: и̏ма̄ ри̏бе *о̏бједу* и *вѐчери* (али не и: *ру̏чку* и *у̏жини*).

Предлог *од* уз именицу у функцији придјева, али и у другим неким значењима, сасвим се одомаћио у конструкцијама *го̀спа̄р о̀т ку̏ћē*, *госпо̀ђа о̀т ку̏ћē*, *вр̀си од Жу́пē*, *ка̀нтӯн о̀д улицē*, *кра̑ј од пу̏та*, затим: *шу̏ма о̀д маслӣна̄* (маслињак), *шу̏ма од бо̀ра* (борова шума), *шу̏ма о̀(д) чемпре̄са̄* (чемпресова шума). Неко тренутно стање значе спојеви типа: *ру̏ке о̀д рибē*, *но̀ге о̏д глӣба* (руке запрљане чишћењем рибе, ноге блатњаве). Врло су фреквентни спојеви којима се с предлогом *од* и генитивом одређује намјена: *но̀ж о̀т круха, о̏д ме̑са, бро̀ка од во̀дē, о̏д уја, о̀жица од ју̏хē, о̄т ка̀фē, чѐтица од зу̏ба̄, о̀(д) цревāја̄, о̀рма̄р о̀д робē, ва̀лӣжа од ви̏јаца, бу̏рса о̀(д) спе̄нѕē*.

У Дубровнику се предлогом *на* и генитивом изражава учешће у некој игри: и̏грат *на̀ кара̄та̄, на̀ бо̄ча̄, на̀ фузба̄ла, на̀ то̄мбулē, на̏ пе̄т каме́ња̄, на̀ хита̄ња, на̀ фрња̄*.

Блӣжē у предлошкој функцији често стоји уз именицу или замјеницу у генитиву: *блӣжē Вра́та̄ о̏д гра̄да, блӣжē ку̏ћē, блӣжē мѐне*. Предлог *с* употребљава се с генитивом да би означио узрок нечему: *Ш њѐговē лу̏дē па̀ме̄ти сви̏ ће изгу̏би гла̑ву*. *С тѐбе ћу о̀касни̇т на ва̀по̄р*.

Партитивни генитив се стално употребљава: *ку́пит кру̏ха, и̏мат зѐлени у ђарди́ну*. Такођер генитив стоји редовно уз одричне глаголске облике: *нѐма̄ ку̏ћē, а да у̏ њу̏ нијѐсу у̏шли; нѐма̄ ни за лијѐка*:

И у говору Дубровника енклитички облик личне замјенице у дативу има присвојно значење: *Бра̑т му је каро̀цијēр. У су̏сјеству нам сто̀јӣ нѐкӣ Мље̏ћанин*.

У говору Дубровника се падежи правилно употребљавају. Ипак предлог *у* уз акузатив (истина врло ријетко али се чује), може означавати и неки временски одсечак: У мо̀је дје̏тӣнство то̄ ни́је би̏ло та̀ко̄. Ни̏ка(д) то̄ нијѐсан ви̏ђела у̏ мо̄ј жи̏вот. Ка(д) смо би̏ли у п̀рвӣ пу̏чкē.

Да би се означило вријеме, каже се: *на̀* уру, *на* по́днē, *на* по́ноћа, *на̏* јесēн, *на̏* зи̏му. Говори се и: *у̏* зи̏му, *у̏* јесēн, али се уз број који означава *са̄т* никад не употребљава предлог *у*, па се тако каже једино: *на* шѐс у̏ра̄, *на* десѐт у̏ра̄. Кад се каже: ужѐгло је *у* по̏днē, не мисли се на дванаест сати, него вријеме око дванаест сати.

Вријеме се може означавати и акузативом без предлога: *Дру̏гӯ сетѐма̄ну ћемо се ви̏ђет* (али и генитивом: *дру̏гē сетѐма̄нē*...).

Понекад се употреби предлог *с* с акузативом за одређивање мјеста радње: *Ста̄ни с о̀вӯ стра̄ну ба̄нка*.

Предлог *с* често стоји уз прави инструментал: до̄ћ *с а̑утон*, у̏зēт *с ма̀снијем ру̏кама*, ра̏збит *с ка̏меном*.

У локативу предлог *од* често се употребљава у говору мјесто *о*: Ј̀еси ли што̏ чу̏о *о̀д њему*? *Од о̀веми* ни̏кому ни̏шта не гово̀ри.

Предлог *у* с именском ријечи у локативу има у синтагми функцију атрибута: чо̀вјек *у оћа́лима*, жѐна *у клобу́ку*, ма̄ло̄ дијѐте, а *у̏ гаћама*, сињо̀рӣна *у ви̏сокијен та̄цима*.

У неким устаљеним одредбеним спојевима придјев стоји послије именице: *вино бијело̄ (цр̏но̄)*, *ка̀фа би̏јела̄ (цр̏на̄*, не: турска), *ме̏со шту̏фа̄но̄ (пѐчено̄)*, *ри̏ба пр̏ига̄на*, *гра̏х сла̀нӣ*, *смо̀кве су̏хе̄*, *мѐнестра зѐлена̄*.

Ријетка је употреба замјенице *сво̏ј* по стандарду нашега језика, па се обично говори: *У̏зми ти̏ тво̀је*, а мени *да̑ј мо̀је*. *Чу̏ва̄ о̏н до̀бро о̀но̄ што̏ је њѐгово*.

У Дубровнику се често употребљава футур императивног значења, што је сасвим у складу са нормама пристојног понашања његових становника: *Го̏спар То̑нко*, да̑ћете ми по́ струце̄ ску̏ро̄га (= кру̏ха). Кад ѝзиђе̄ш, ку́пиће̄ш ми ро̀телу цр̏но̄га ко́нца.

За исказивање претпоставке о некој радњи чује се глаголска конструкција: *Би̏ћеш чу̏ла да је Фра́не па̏ртила*. *Бићу по̀тратила са̀пӯн ка(д) сан пра̀ла линцу̏ле*.

У разговору се често чује приповједачки императив: *Ја̑ ти нѐ буди лѝјен, па по́ђи ви̏ђет ко то̂ запо̀ма̄га̄*.

Честе су конструкције предлога *за* и *без* са инфинитивом неког глагола: *ства̑р за нѐ вјероват* (= невјероватна ствар), *ни́је му за̀ вјероват* (= немојте му вјеровати, није сигурно), *ни́је за ѝграт се с ти̏јен* (= боље се тим не бавити, не покушавати нешто), *за би̏т си̏ку̏р* (= да би у нешто био сигуран), *за не чѝнит ска̏ндале* (= да не би дошло до свађе, галаме), *за не ѝмат с вра̏гон по̀сла* (= да се не би имало неприлика с незгодном особом). *До̀шо̄ је за да̏т ми о̀но̄ штро́па̄*.

Без се употребљава у конструкцији с инфинитивом, али и са личним глаголским обликом: *ри̏је̄т без спо̀мињат нѐкога*; *по̀шли су бе̏з да су нас авѝзали*. Глагол *ри̏је̄т* се често употребљава у значењу 'обећати': *ре̏ко̄ си ми да̏т, пѝсат, учѝнит*.

Инфинитивом се понекад у посебној конструкцији реченице замјењује лични глаголски облик: *Ви̏ђет је она̀ко̄ гну̏сну, да ти се зга̏дӣ* (= згади ти се кад је видиш...). *Чу̏т што го̀ворӯ, да те у̀хитӣ стра̑х* (кад чујеш што говоре, ухити...). *Про̀мислит са̏мо на̀ то̄, на̀је̄жӣн се сва̑* (= кад само помислим на то...).

Честе су синтагме с глаголом *чинити*: *чѝнит о(д) тапицијѐра*, *о(д) смѐтлишта̄ра*, *от пиѝтӯра* и сл., којима се врло ријетко казује нечија професионална дјелатност, а најчешће само неки случајни посао, обично из нужде: *Ка(д) смо гра́дили ку̏ћу, чѝнијо сан и о̀т каменра̄, и од маранѓу̏на и от пиѝтӯра*.

Обично се описно казују и неки појмови или занимања: *о̀нӣ што у̀дара̄ у̀ мужици* (музикант), *о̀нӣ што чѝнӣ ба̏чве* (бачвар), *жѐна што пѐре̄ ро̀бу* (праља), а слично је и са сталним изразима: *др̀жат у па̀мети* (памтити, сјећати се), *би̏т у па̀мети* (мислити на нешто), *смѐтнут с па̀ме̄ти* (заборавити).

Често се употребљава показна замјеница умјесто појма на који се мисли: *гу̏ста̄ ме о̀но̄ на̀ Плочама*, *о̀но̄ у Је́ра На̏та̄ли*, *о̀но̄ у̀ Ца̄је̄* (мисли се на кућу, земљу, врт, положај).

Говори се причекујући некога: *до̏бар до̀шо̄* (мушкарцу), *до̀бра до̀шла* (и: *до́шла*) (женској особи), *до̀бри до̀шли* (и: *до́шли*).

Многе фразе постале су незаобилазне у свакодневној комуникацији Дубровчана, нрп. *слу̏га‿ва̄н‿се* (позрав у проласку, улазећи у кућу, дућан, канцеларију), млађи једни друге поздрављају: *а̀дијо*; мјесто *изво̀лите* каже се: *слу̏жите се*, *запо̀вијте*. Одговор на неку молбу или захтјев је: *би̏ћете слу̏жени*. На комплимент се одговара: *то̂ су Ва̏ша скла̏дна у̏ста* итд.

Растислава Тривунац

ТЕХНИЧКЕ СКРАЋЕНИЦЕ

акуз.	акузатив
аугм.	аугментатив
безл.	безлично
бр.	број
бр. им.	бројна именица
в.	види
вез.	везник
ген.	генитив
гл. им.	глаголска именица
грч.	грчки
дем.	деминутив
др.	друго
ж	женски род
замј.	замјеница
зб. бр.	збирни број
зб. им.	збирна именица
изр.	израз
им.	именица, именички
итд.	и тако даље
једн.	једнина
л.	лице
лат.	латински
лок.	локатив
м	мушки род
млет.	млетачки
мн.	множина
непрел.	непрелазан
несвр.	несвршен
ном.	номинатив
нпр.	на примјер
њем.	њемачки
пеј.	пејоратив
предл.	предлог
прел.	прелазан
придј.	придјев
прил.	прилог
с	средњи род
свр.	свршен
сл.	слично
тал.	талијански
узв.	узвик
учест.	учестали
франц.	француски
хип.	хипокористично

РЈЕЧНИК

А

а́ (и: **а̀**) *умјесто „молим“ као одазив на позив или у разговору кад се не разумије добро саговорника, па се жели поново чути што је рекао, али у оба случаја непристојно.* — „Ма̑то!“ — „А́!“ — А̀, што̀ си ре̑ко̄? Ни̏шта те нѐ чује̄н.

аба̀дат, -а̄н свр. и несвр. (и: оба̀дат) (тал. abbadare) *освртати се на некога или на нешто, обраћати пажњу, примијетити, опазити.* — Ни́је аба̀до̄ ка̏ме̄н, па је по̄. — Ни̏кад ни̏кога о̑н не оба̀да̄.

абандуна́ват, -у̀на̄ва̄н несвр. (и: обандуна́ват) (тал. abbandonare) *напуштати, остављати, занемаривати.* — Абандуна́во̄ је и̏ кућу и жѐну, а да̑не паса́во̄ у̏ бетули.

абанду̀нат, -а̄м свр. (и: обанду̀нат) *напустити, оставити.* — У̏ њега си́н је о̀давно абанду̀но̄ ску̀лу и по̀шо̄ навѐгат.

а̑бис м (тал. abisso) **1.** *провала велике кише или неке друге елементарне непогоде.* — Сви̏ а̑биси бо̀жјӣ су̀стиће нас кад живи̏мо ова̀ко̄ ко жи̏вине. **2.** *провалија, понор, бездан, велика дубина.* — До̀шли смо до вр̏ха и ви̏ше се не̑ма̄ ђе: а̑бис лијево, а̑бис де̏сно.

а̏бит м (тал. abito) **1.** *одјећа мушка или женска.* — Нијѐсан зна̏ла да и̏ма̄ш но̀вӣ а̏бит. **2.** *одјећа неког религиозног реда.* — Ви̏дијо сан га у̏ абиту о̀т фра̄тра би̏јело̄га.

абона́ват, -о̀на̄ва̄н несвр. (тал. abbonare) **I.** *претплаћивати некога на нешто.* — На̏ ништо ме не або̀на̄ва̄јте бѐз мо̄га зна̏ња! **II.** ~ **се** *претплаћивати се, унапријед стицати право на нешто.* — У̏ њи̏х се на хра́ну не або̀на̄ва̄ј!

абона̀менат, -а̀ме̄нта м ген. мн. -а̀мена̄та̄ (тал. abbonamento) *претплата на нешто.* — И̏ма̄н абона̀менат за тра̀нвај.

або̀нат, -а̄м свр. **I.** *претплатити некога на нешто.* — Шко̄ла нас је або̀нала на̀ преставе у тѐатру. **II.** ~ **се** *претплатити се на нешто.* — Сва̑кӣ да̑н до̀ходӣш у̏ мене на о̀бјед ко да си се або̀но̄.

/а̑бри̑в/ (тал. abbrivo) изр. **у̀хитит** ~ *брзо ходати или се возити, залетјети се.* — Мо̑ј ти А́ндро у̀хитијо а̑бри̑в па лѐтӣ ко ро̀кет.

абрива́ват, -и̇̀ва̄ва̄н несвр. (тал. abbrivare) *убрзавати ход или вожњу.* — Не̏том је изи̇̀шо̄ и̏с по̄рта, ва̀по̄р је по̀чео абрива́ват.

абри̇̀ват, -а̄н свр. *убрзати ход или вожњу.* — Ја̑ га гле̄да̄н, а о̑н абри̇̀во̄ уза скали́не и не о̀бр̑ће̄ се.

абружа́ват, -у̀жа̄ва̄н несвр. *више пута неоправдано изостајати из школе (ријетко се везује уз друге случајеве).* — Ри̏јећу ти па́пи да сва̑ко̄га пе́тка абру̀жа̄ва̄ш.

абру̀жат, -а̄н свр. *неоправдано изостати из школе, побјећи са наставе.* — И̏де̄ш ли да̀нас у̏ шко̄лу и̏ли ћеш абру̀жат?

а̀брум м *мамац који се баца риби.* — Да̑ј ми а̀брум и̏с кошица!

абрума́ват, -у̀ма̄ва̄н несвр. **1.** *бацати мамац риби у море да се она скупи прије бацања удице.* — За̑што абру̀ма̄ва̄ш на̀ тему мје̄сту ка(д) зна̑ш да ри̏ба ту̑ сла̄бо гри́зе̄? **2.** *повраћати за вријеме вожње по мору.* — Кад и̇̀зиђе̄мо на о̀творено̄ мо̀ре, сви̏ ће по̀чет абрума́ват.

абру̀мат, -а̄н свр. 1. *набацати у море расквашеног хљеба као мамац риби прије бацања удице.* — Абру̀маћу и ма̏ло при̏чекат да ви̏ди̑н и̏спла̄ти̑ ли се ба́цат у̏дицу. 2. *повратити због морске болести.* — Што̀ ће би̏т до̀ краја ка(д) си ве̏ћ абру̀мо̄?

а̏буз м (тал. abuso) *злоупотреба нечије доброте, попустљивости и сл.* — Кад у̏зме̄ а̏бӯза, нѐ можеш му ви̏ше ни̏шта.

абуза́ват, -у̀за̄ва̄н несвр. (тал. abusare) *злоупотребљавати некога или нешто, у својим поступцима себи много дозвољавати.* — Ти̑ си добри̏чина, а ма̄ли̑ све̏ ви̏ше̄ абу̀за̄ва̄.

абу̀зат, -а̄н свр. *злоупотребити некога или нешто, себи много дозволити.* — За̑јми̑ш му два́ дина̄ра, а о̂н абу̀за̄ и и̏ште̄ пе̂т.

абунда́ват, -у̀нда̄ва̄н несвр. (тал. abbondare) *обиловати, имати нечега у изобиљу.* — О̂н се абу̀нда̄ва̄ у̏ роби, не̂ма̄ ни̏ боку̑н ка̀пута.

абу̀нданат, -а̄нта, -а̄нто придј. (тал. abbondante) *обилан.* — Го̀ворӯ да је абу̀нданат ро̑д смо̀ка̄ва̄.

абу̀нда̄нто прил. (тал. abbondante) *обилно.* — Да́ла ми је абу̀нда̄нто на̀ мјеру и̏ грожђа и̏ смока̄ва̄.

абу̀нда̄нца ж (тал. abbondanza) *обиље, изобиље, велика количина.* — Ва̏зда су жи̏вјели у абу̀нда̄нци.

абу̀ндат, -а̄н свр. (тал. abbondare) *имати у изобиљу, бити нечега у изобиљу.* — Ни̏је ми ба̏ш абу̀ндало дина́ра̄.

аванца́ват, -а̀нца̄ва̄н несвр. (и: ованца́ват) (тал. avanzare) 1. *напредовати у служби.* — До̀бри импјѐга̄ти су у̏ њи̏х аванца́вали једа̀нпӯт у двје-три́ године. 2. *остајати, преостајати.* — Сва̏ко̄га мје̏се̄ца ми ава̀нца̄ва̄ ко̀ји̑ со̄лад.

аванца̀менат, -а̀ме̄нта м (и: ованца̀менат) ген. мн. -а̀мена̄та̄ *унапређење у служби.* — Пу̑но се го̀вори̑ о њѐгову аванца̀ме̄нту за дирету́ра.

ава̀нцат, -а̄н свр. (и: ова̀нцат) 1. *напредовати у служби, али и иначе.* — Кад ава̀нца̄н, учи̏нићемо фе̏сту. — Ава̀нцала је за но́ну. — О̀на је, бо̏рами, мла́да ава̀нцала ме̏штриња. 2. *остати, преостати од нечега.* — Ава̀нцала нам је о̀т прошле̄ го̏дине̄ бро̏ка ма̂сти.

а̀ва̄р, -а, -о придј. (тал. avaro) *шкрт.* — А̀ва̄ру чеја̀дету те̂шко се по̀пипат по̀ шпагу.

ава̀риција ж (тал. avarizia) *шкртост.* — Крѐпо̄ би о̏д гла̄да, а нѐ би со̄лад спѐнцо̄ от пу̑сте̄ ава̀риције̄.

авѐнтӯр, -у́ра м (тал. avventore) *муштерија, стални купац или потрошач нечега.* — Бу̀ти̑га му је бр̏зо добила пу̏но авенту́ра̄.

авенту̀рица ж *женска особа која је нечија муштерија, стални купац или потрошач нечега.* — Ја̑ сан њи̏хова ста̂ра̄ авенту̀рица.

авертишка́ват, -и̏шка̄ва̄н несвр. (тал. avertire) *обавјештавати некога, напомињати некоме нешто, опомињати некога у његовом властитом интересу.* — Аверти̏шка̄ва̄мо га сва̏ке̄ сетѐма̄не̄ о̀ тему ко̀лико што̏ ко̀ста̄.

аверти̏шкат, -а̄н свр. *обавијестити некога, опоменути некога, напоменути некоме нешто у његовом интересу.* — Аверти̏шкали смо га о свѐму па нека да̏је̄ чи̏ни̑ ка̏ко зна̂ и у̏мије̄.

а̏ве̄т, -и ж *утвара, сабласт.* — Срѐла сан га иза̀ болести, а̏ве̄т пра̂ва̄, за не по̀знат га!

а̏вид, -а, -о придј. (тал. avido) *лаком, похлепан, грамзив.* — Стра̂шно је а̏вид на̀ со̄лде.

ави̏деца ж (тал. avidità) *лакомост, похлепност, грамзивост.* — Из о̀чи̑ му ви̏ри̑ пу̑ста̄ ави̏деца.

а̏видо прил. *похлепно, лакомо.* — Глѐда̄ј како а̏видо је̄де̄ о̀ни̑ боку̀нић ме̂са!

а̏вӣз м (тал. avviso) *обавијест.* — Не́ћу хо̀дит та̏мо при̏је не̏го ми по̀шајӯ а̏вӣз да је па̀кет до̀шо̄.

авиза́ват, -ѝза̄ва̄н несвр. (тал. avvisare) *обавјештавати.* — Авиза́вали су по̀ ку-ћама да да̀нас не̏ће бӣт во̀дē.

авѝзат, -а̄н свр. *обавијестити.* — Авѝза̄ј ме ако ко̏ бу̑дē зва̑т!

а̀влнјица ж *ограђен мањи простор пред кућом, двориште.* — Да ми је ѝмат бо̏кӯн а̀влијицē!

аво̀ка̄т м (тал. avvocato) *особа која некога заступа у неком спору или му помаже да оствари нека своја права, адвокат.* — Хо̀дили смо у аво̀ка̄та за о̀нӯ ства̑р. изр. **чѝнит од аво̀ка̄та** *некога у разговору бранити или заговарати.* — Пу̑шти га да са̑м ре̏чē што ѝма̄; не̏мо̄ј му тӣ ва̏зда чѝнит од аво̀ка̄та!

авока̀тӯра ж (тал. avvocatura) *посао који обавља адвокат, занимање адвоката.* — О̀тац му се ба̏вијо с авока̀тӯро̄н, па са̏д ӣ о̄н.

а̀га̄ва ж *биљка дебелих меснатих листова из породице суновраша; у нашем приморју расте тзв.* Agava Americana. — Не мо̀гу ни про̀мислит ка̏ко би Ду̑бро̄вни̏к бӣјо пу̑с бе(с) сво̀јиjēх сто̀љетнијēх а̀га̄ва̄!

агванта́ват, -а̀нта̄ва̄н несвр. (тал. agguantare) *грабити, хватати.* — Агва̀нта̄ва̄ о̄н о̀д њēзинē пла́тē до̏бар дӣјо.

агва̀нтат, -а̄н свр. *ухватити, зграбити.* — По̀шло му је за ру̑ко̄н агва̀нтат кѝло цу̑кара.

а̀гос, -ста м (тал. agosto) *август.* — Средѝно̄м а̀госта о̀бично па̑нӯ пр̑вē кѝше.

агродо̂лће (за сва три рода) придј. (тал. agrodolce) *накисео.* — За штру̑дела су на̑јбољē агродо̂лће ја̏буке.

а̀дат, -а, -о придј. (тал. adatto) *прикладан, који одговара, пристаје нечему.* — О̄н је а̀дат за̀ тӣ по̀со̄.

адата́ват се, -а̀та̄ва̄н се несвр. (тал. adattare) *прилагођавати се.* — Адата́вали су се према прѝликама.

ада̀тат се, -а̄н се свр. *прилагодити се.* — Бр̏зо се ада̀то̄ на̀ новӣ рē̑д.

а̀дато прил. (тал. adatto) *прикладно, тачно по мјери.* — Ве̏стӣт ти ба̑ш а̀дато сто̀јӣ.

а̀дио (тал. addio) *интиман поздрав на одласку или у проласку особи с којом је неко „пер ту"; у новије вријеме се чује „адио Ван" или „адио ти", што се прије могло чути само од чељади са села.* — А̀дио! Ка̏ко си? О̀тка(т) те није́сан вѝдијо!

адирѝтӯра прил. (тал. adirittura) *директно, непосредно.* — Све̏ му је ре̏ко̄ адирѝтӯра у̏ фацу.

адопера́ват, -ѐра̄ва̄н несвр. (тал. adoperare) *употребљавати нешто.* — Нѝкад није́сан адопера́вала за фрѐгат ка̀устику.

адопѐрат, -а̄н свр. и несвр. *употребити или употребљавати нешто.* — Про̑ваћу о̀вӣ пу̑т адопѐрат дру̑гӣ са̀плӯн што ма̏њē ба̄лӣ.

адоћа́ват, -о̀ћа̄ва̄н несвр. (тал. adocchiare) **I.** *погледавати нешто или некога, често са симпатијом ако се ради о особи другог пола.* — О̄н је о̀да̄вно адо̀ћа̄ва и тӣјо би се ш њо̀ме упо̀знат. **II.** **~ се** *погледавати се, најчешће са обостраним симпатијама.* — Ѝма̄ го̏дӣшта̄ да се о̀ни дво̀је адоћа́вају.

адо̀ћат, -а̄н свр. *опазити, примијетити некога.* — Адо̀ћо̄ сан те издалѐка.

а̀ђенат, -е̄нта м ген. мн. -ена̄та̄ (тал. agente) **1.** *отправник послова паробродарског друштва и сл.* — А̀тла̄нска пло̀видба ѝштē два̑ а̀ђе̄нта. **2.** *полицијски агент.* — Ја̑ мѝслӣн да је о̄н а̀ђенат у пулѝцији.

ађѐнцнја ж (тал. agenzia) *отправништво, агенција.* — О̀на се са̏д запо̀слила у ту̏ристичко̄н аћѐнцији.

ађитáват, -ѝтāвāн несвр. (тал. agitare) **I.** *узнемираваши некога, узрујаваши некога.* — Ађитáвају ме с тàкијен др̏жāњем. **II.** ~ **се** *узнемираваши се, узрујаваши се.* — За тàкӯ малéнкōс се толѝкō ађѝтāвāш!

àђитāно прил. *узнемирено, узрујано.* — Àђитāно су мáхали рӯкама и нêшто покажѝвали.

ађѝтат, -āн свр. **I.** *узрујаши некога, узнемириши некога.* — Њèгова сӯпēрбија ађѝтā ѝ врāга цр̑нōга. **II.** ~ **се** *узнемириши се, узрујаши се.* — Ка(д) се ађѝтāн, свā се трéсēн.

ађитацѝјōн, -óни ж (тал. agitazione) **1.** *узнемирење, узрујање.* — Ӯхитила ме је ађитацѝјōн. **2.** *агишација полишичка или нека друга.* — Свӣ ћемо пôћ зà тебе у ађитацѝјōн.

ађустáват, -ӯстāвāн несвр. (тал. aggiustare) *намјешшаши, подешаваши да се нешшо уклапа и сл.* — Тӣ ађӯстāвāш како тêби одгòвāрā, а нȅ како трêбā.

ађӯстат, -āн свр. *намјесшиши, подесиши.* — Рукáве нà вести нијéси ађӯстала.

ађӯтанат, -āнта м ген. мн. -анāтā (тал. aiutante) **1.** *помоћник у неком послу.* — Да ти нúје ађӯтанāтā, нѝкад нѝшта нè би сâм учѝнијо. **2.** *ађушанаш у војсци.* — Òвō ти је дõнијо ађӯтанат нâшега маџóра.

àзарад, -āрда м (тал. azzardo) *ризик.* — Тô је с вâшē бáндē вêликӣ àзарад.

азардáват се, -àрдāвāн се несвр. (тал. azzardarsi) *усуђиваши се.* — Не азàрдāвā се ôн тô вâма учѝнит.

азàрдат се, -āн се свр. *усудиши се.* — И након свèга азàрдō се дôћ ӯ мене и пѝтат динáрā.

ȁзма ж (тал. asma) *задуха, сиића, асшма.* — Ӯбила га је ȁзма.

àзматик м (тал. asmatico) *особа која болује од асшме.* — Шѝлок ӯдӣ àзматицима.

ȃј узв. (тал. ahi) *јао, узвик бола.* — Ȃј, ȃј, тêшко нȃма!

ȃј бô узв. *узвик негирања нечега или јаче исшицање већ исказане негације.* — Нêћеш тӣ мêне прѝварит, ȃј бô!

ȃјме узв. (тал. ahimè) *јао, узвик бола.* — Ȃјме мȅни јȁдан ти сан, штò ћу сā(д) чѝнит?

акàнӣт, -а, -о придј. (тал. accanito) *јогунасш, шврдокоран.* — Тô је јèдно акàнӣто чејáде.

акàнӣтос, -ти ж *шврдокорносш, јогунсшво.* — Да нúје бѝло акàнӣтости ш њѝховē бáндē, нè би дò тегā нӣ бѝло дòшло.

аквистáват, -ѝстāвāн несвр. (тал. acquistare) *добијаши, зарађиваши.* — Òни дòбре сôлде аквистáвају ò(д) тē кӯћē.

аквѝстат, -āн свр. *задобиши, зарадиши.* — Шéтајӯћи се пò вјетру, аквѝстō је бôлēс.

аклиматизáват се, -ѝзāвāн се несвр. *прилагођаваши се новом поднебљу, средини, новим условима живоша и сл.* — Аклиматѝзāвāмо се нà новӯ средѝну и нà новō сӯсјество.

аклиматѝзат се, -āн се свр. *привикнуши се на ново поднебље, нову средину, нове услове живоша.* — Нêко се аклиматѝзā лàсно и бр̑зо, а нêко нѝкāко.

акомодáват се, -òдāвāн се несвр. (тал. accomodare) *сналазиши се, излазиши на крај, задовољаваши се.* — Акомòдāвāмо се нêкāко с òнијем што ѝмāмо.

акомòдат, -āн свр. **I.** *уредиши, удесиши, подесиши.* — Акомòдаћемо тô нêкāко. **II.** ~ **се** *снаћи се, изаћи на крај, биши силом прилика задовољан.* — Òвō ван је кòмӣн, а вӣ се акомòдāјте како знáте. — Вàјā се акомòдат кȁко се мȍже.

акордáват, -òрдāвāн несвр. (тал. accordare) **I.** *усклађиваши инсшруменше у оркесшру и сл.* — Дȁнас дӯго акордáвају стрӯмēнте. **II.** ~ **се** *усклађиваши се (само кад су у пишању инсшруменши).* — Акордáвају се, сā(д) ће пòчēт ӯдарат.

акȍрдат, -ā̑н свр. **I.** *ускладити инструменте.* — Ȍтка(д) се мӯчӯ, а нѝкāко хи нѐ могӯ акȍрдат. **II.** ~ се *ускладити се (односи се само на музички инструменти).* — Фа́ла Бо̑гу да су се акȍрдали!

акоста́ват, -ȍстāвāн несвр. (тал. accostare) *пристајати уз обалу.* — Вȅлико̄ вапо́ри акоста́вају нȁ до̄њо̄н ри̑ви.

акȍстат, -ā̑н свр. *пристати уз обалу.* — Бро̑д је акȍсто̄, поспијешите нā̑ муо!

а̏кӯжа ж *пријава поена или комбинације карата.* — Jā̑ ѝмāн а̏кӯжу.

акужа́ват, -ӯжāвāн несвр. (тал. accusare) *објављивати поен или добијену комбинацију у некој карташкој игри.* — Што̏ акӯжāвāш кад нêмāш нѝшта?

акӯжат, -ā̑н свр. *објавити добијени поен или одређену комбинацију карата у игри.* — Зā̑што нијеси нā̑ врије̄ме акӯжо̄ три̑ а̑са?

а̏ла узв. (и: ā̑ла) **1.** *узвик којим се подстиче на неку радњу, да се некамо полази, да се с нечим престане, да се нешто почне.* — А̑ла, вријеме је да се ӯпӯтимо до̑ма! — А̑ла, а̑ла, бр̏зо књӣгу ӯ рӯке, па ӯчи! **2.** *баш, заиста (озбиљно и подругљиво).* — А̑ла си се ти̑ да̀нас нара́дијо! **3.** *као, попут, слично.* — То̄ ти је нȇшто кра̑тко ала блу́за. — Кȍлтри̑не су зелȅне ала тра́ва у прȍљеħе.

алȁбастар, алȁбастра м (лат. alabastrum, тал. alabastro) *алабастер, бијели, мекани, полупрозирни камен, који се углавном употребљава за украсне предмете.* — На етаже́ру је ста́ла јȅдна фи̏гӯрица од алȁбастра.

алабо̑на прил. (тал. alla buona) *на домаћу нешто учинити или рећи, слободно, без устезања.* — Свȅ је бйло алабо̑на. — Приповије́дали смо онȁко̄ алабо̑на.

алȁвија прил. (тал. alla via) *како треба, уреду.* — Нȅ идӯ му пȍсли алȁвија. — Алȁвија је наӯчијо а̑рту.

а̏ла дā̑ *в. ала (1).*

а̏лāл *в. халал.*

а̏лāн *в. халал.*

а̏ларам, -āрма м (тал. allarme) *узбуна.* — Кȍ је то̄ до̄ се̑њ за а̏ларам?

алармáват, -ȁрмāвāн несвр. (тал. allarmare) *узбуњивати.* — Свӯ нȍħ су си̏рēне алармáвале гра̑ђане и авизáвале хи на пȅрикуо од ȍгња.

алȁрманат, -āнта, -āнто придј. (тал. allarmante) *који изазива узбуну.* — Чӯли смо алȁрмāнте вијести ȍ њима.

алби̏кок м (тал. albicocca — плод, albicocco — стабло) *врста кајсије, плод и стабло.* — У цардѝну смо ѝмали три̑ алби̏кока.

а̑ле ж (само у мн.) (тал. ala) *обод од шешира.* — Нȍсӯ се клобӯци са шѝрокијен а̑лама.

алȅа̑т м (тал. alleato) *савезник.* — Ȍслоњали су се јȅдан нȁ другōга, ма се нȅ би мȍгло ри̏јет да су ба̑ш бйли пра̑ви̑ алȅа̑ти.

алȅа̑нца ж (тал. alleanza) *савез.* — Дӯбровачкā алȅа̑нца ш њима нѝје подӯрала.

алевáват, -ȅвāвāн несвр. (тал. allevare) *одгајати, васпитавати.* — Дје̑цу су ин алевáвале дӯмне у кр̏шħāнско̄му дӯху.

а̏левāн, -а, -о придј. *васпитан, лијепо одгојен.* — А̏левāнā дје̏ца не гȍворӯ грӯбē ри̏јечи.

алȅват, -ā̑н свр. *одгојити, васпитати.* — То̄ је бйла фа̀миља што је зна̏ла алȅват свȍју дје̑цу.

алеваци̏јōн, -о́ни ж *одгој, васпитање.* — Ђȅ ти је алеваци̏јōн? Не риспȅтāш ни ȍца нѝ матēр!

а̏лерат, а̏лēрта, а̏лēрто придј. *одмах психички спреман за нешто, расположен за нешто.* — А̏лēрта је ȍна за дивертѝмēнте.

а̏ли *зар.* — А̏ли је ђа̑ печȅно?

а̏лкōва ж (тал. alcova) *дио собе одијељен зидом са широким отвором у виду лука, гдје обично стоји кревет, ложница.* — Јȅдна кȍлтри̑ница за̏творала је а̏лкōву.

а̀лмēно прил. (тал. almeno) *бар, барем, макар.* — Да дôђēш а̀лмēно за једа̀н дāн!

а̀лођ м (тал. alloggio) *смјештај у нечијем стану или кући.* — Ўзēли су на а̀лођ јѐднōга мâлōга што је прӣје стōјō ў некога на̀ Плочама.

алођáват, -òђāвāн несвр. (тал. alloggiare) *давати смјештај у свом стану или у кући уз наплату.* — Ôн алòђāвā ў себе стўдēнте ис препара̀ндијē.

а̀лоћо прил. (и: алōћо) (тал. a occhio) *одока, отприлике.* — Бӣће ōди а̀лоћо два‿кӣла.

алтерáват, -ѐрāвāн несвр. (тал. alterare) **I.** *узрујавати, узнемиравати некога.* — Нѐмōј ме свâкō јӯтро алтерáват с ӣстијēн ствáрима. **II.** ~ **се** *узрујавати се, узнемиравати се.* — Кâко се нêће алтерáват кад му по свỳ нōћ звòнӣ тѐлефōн!

а̀лтерāно прил. *узрујано.* — А̀лтерāно ми је рēкō да мýчӣн и да се нѐ пртӣн у тýђе ствâри.

алтѐрат, -āн свр. **I.** *узрујати, узнемирити некога.* — Алтѐрō ме је кад ми је рēкō да не гòворӣн ӣстину. **II.** ~ **се** *узрујати се.* — Кâко се алтѐрō, кр̂в му је пòшла ў глâву.

алтерацѝјōн, -óни ж (тал. alterazione) *узрујање.* — У алтерацијóни чељáде мòже и ỳдрит.

алтрѝмēнти прил. (тал. altrimenti) *иначе.* — Мóрō је нêшто од бӣћа прòдат, алтрѝмēнти би му свē пòшло к врâгу.

а̀лчак м *мангуп, објешењак.* — Кад би тӣ знô ка̀кав је òнō а̀лчак!

а̀манат, а̀мāнта м ген. мн. а̀манāтā (тал. amante) *љубавник.* — Ӣмала је òна нêколикō а̀манāтā прӣје њêга.

а̀мāнта ж *љубавница.* — За а̀мāнту је ӣмō јѐдну Кона̀вōку.

а̀мбāр, -áра м *појединa преграда у склопу више њих у којима се у дућанима са намирницама држало брашно, рижа и сл.* — У јѐднōму амбáру бӣло је јōш мýкē бӣјелē, а ỳ другōму нȅ вӣшē от по‿кӣла мýкē голòкуднē.

амба̀шāта ж (тал. ambasciata) *посланство, амбасада.* — Нӣје ми помòгло ни што сан хòдијо ỳ нашу амба̀шāту.

амбаша̀тӯр, -ýра м (тал. ambasciatore) *представник неке земље, амбасадор.* — Како знâш лӣјепо говòрит! Бӣјо би тӣ дōбар за амбашатýра.

амбицѝјōз, -а, -о придј. (тал. ambizioso) *сујетан, славољубив.* — Лӣјепо је бӣт амбицѝјōз, ма нȅ вајā ў ничему прећерӣват.

амбицѝјōн, -óни ж (тал. ambizione) *сујета, славољубље.* — Пӯстā амбицѝјōн га је до грѐба довѐла.

а̀мбјенат, -ēнта м ген. мн. -енāтā (тал. ambiente) *средина, околина.* — Не одгòвāрā ми та̀кӣ а̀мбјенат.

âмбо м (тал. ambo) *у игри томболе у истом реду извучена два броја.* — Ӣмō сан на двá мјеста âмбо, а тӣ дōбијо тêрно!

Америка̀ница ж **1.** *становница Америке, Американка.* **2.** *„американско" грожђе, „изабела" грожђе које има посебан мирис, врло отпорна врста.* — Америка̀ница мòже пòднијēт лōшу зȅмљу и лōшу клӣму.

/**áмин**/ изр. **áмин да̀бōгдā** *кад се у Конавлима код Дубровника некоме нешто честита или зажели неко добро, на крају се дода ова изрека, а значи: нека тако Бог да.* — Вâзда ӣмали и дрӯгōму дáвали, áмин да̀бōгдā!

аминистрáват, -ӣстрāвāн несвр. (тал. aministrare) *управљати нечим.* — Ў мōму òсуству ôн ми аминӣстрāвā цӣјелӯ ӣмовину.

аминистра̀тӯр, -ýра м (тал. aministratore) *управник нечијег имања и сл.* — Дōбар аминистра̀тӯр би бр̂зо свȅ òвō дōвео ӯ рēд.

амирáват, -ӣрāвāн несвр. (тал. amirare) *гледати некога или нешто с осјећајем*

пријатности, дивљење. — Бāш амӣрāвāн кȁко ти је тō лӣјепо.

амӣраљ м (тал. ammiraglio) *адмирал.* — Тàкō обу̑чен пȁрāш ми амӣраљ.

/ȃмо/ изр. **нӣ тамо нӣ ȃмо** *никако, слабо, без успјеха и сл.* — Свȇ је фӣнуло нӣ тамо нӣ ȃмо. — Пӣтāш ме кȁко је бӣло; бӣло је нӣ тамо нӣ ȃмо.

амо́ри м (само у мн.) (тал. amore) *љубакање.* — У̑ великијен су амо́рима. — О̏т пу̑стијех амо́рā не зна́дӯ ђȇ су.

ангȍнија ж *стање пред смрт, агонија.* — Бӣјо је два́ дāна у ангȍнији и у̏мрō.

ȃнда ж *држање, ход и остало понашање, природно или извјештачено.* — О̏на је у̏ ȃнди од госпȍђē, па је стȁвила и клобу̑чић. — Да вӣдӣш тӣ у̏ њега ȃндē от професу́ра!

ȃндијо, ȃнђела м *анђео, у пренесеном смислу: добар човјек.* — О̑н је ȃндијо о(д) чȍвјека ка(д) свȇ о̏нō мо̑же пȍднијēт!

андијȍскӣ, -ā, -ō придј. *добар, миран, са свим врлинама анђела.* — О̏нō је андијȍскō дијéте: мӣрно, дȍбро, склȁдно.

Андри́ко м *мушко име често у Дубровнику.*

А́ндро м *мушко име често у Дубровнику.*

ȁнђӣна ж (тал. angina) *обољење грла.* — Тȇ гȍдинē је ȁнђӣна бӣла у ђӣру.

анӣжӣн, -и́на м *слатки колачић с анисом, „бешкȍтӣн с ȃнишем".* — Учӣнила сан пу̑ну рȍстијēру анижи́нā.

анӣжӣна ж *ракија с анисом, мастика.* — На О̏рашцу смо пӣли дȍмаћӯ анӣжӣну.

ȁнио, ȁњела м (тал. anello) *метални колут.* — Нȇмāмо вӣше тȁкијех ȁњēлā.

ȃниш м *врста мирођије, анис.* — У̏змē се ȃниша онȁкō мȁло, између̑ пр̑стā, па се стȁвӣ у̏ врелӯ во̏ду.

ȃнкора ж (тал. ancora) *сидро, котва.* — Нȁшли смо се блӣзу кад је вȁпōр ба́цō ȃнкору.

анкора́ват, -ȍрāвāн несвр. (тал. ancorare) *бацати сидро.* — Док смо анкора́вали бȃрку, пу́хнуо је вјȇтар.

анкȍрат, -āн свр. *бацити сидро, усидрити.* — Анкȍрāј мȍтōр блӣже̄ крȃју!

антѐнāт м (тал. antenato) *предак.* — Ӣстō се зȍвӯ, сӣкуро му је тō бӣјо кȁкав антѐнāт.

ȁнтӣк, -а, -о придј. (тал. antico) *старински.* — Ку̑ћа је пу̑на ȁнтӣкē мȍбиљē. — О̑н је прȃвӣ гȍспāр ȁнтӣкӣ.

антӣкаља ж (обично у мн.) (тал. anticaglia) *старинска ствар, нпр. покућство, посуђе, оружје и др.* — Ку̑ћа ин је пу̑на антӣкāљā, што се тӣчē пјȃтā и пȍзāтā.

антӣкамара ж (тал. anticamera) *предсобље.* — Кад у̑ђеш нȁ врāта, о̏дма је вȇ ликā, лӣјепā антӣкамара.

антикӣтāт, -и ж (тал. antichità) *старинска ствар, појединачно и скупно.* — Јā сан ти за антикӣтāти. — О̏вā ствȃр је антикӣтāт.

ȁнтӣко прил. (тал. antico) *старински.* — Зȁшто се тȁкō ȁнтӣко о̏блāчӣш?

ȁнтикрс, -та м *враг, ђаво.* — О̑н је прȃвӣ ȁнтикрс! — Кȍјӣ те ȁнтикрс ћѐрā по овȁкōму брȇмену нȁдвōр?

антӣпаста ж (тал. antipasto) *предјело.* — Уз антӣпасту ӣдē дȍбра дȍмāћā рȁкија.

антӣпатик, -а, -о придј. (тал. antipatico) *одвратан, антипатичан.* — Мȍжеби(т) да је фӣн, ма му је фȃца антӣпатика.

античипа́ват, -ӣпāвāн несвр. (тал. anticipare) *долазити или нешто радити прије времена.* — У о̏веӯ слу̑чāју нѐ требā нӣшта античипа́ват.

античӣпат, -āн свр. *доћи или нешто урадити прије времена.* — И о̏вӣ пу̑т си античӣпō!

А̀нтӯн м *често мушко име у Дубровнику.* — У Ду̑брōвнӣку је у̏жāнца рӣјет нȇкому што је гу̑лōзан: „Тō би ӣ мōј А̀нтӯн!"

Антуни̏н, -и́на м *виши ред грађана у Дубровнику (одмах за власшелом) удружен у брашовшшину св. Аншуна (йо цркви св. Аншуна).*

Анту̀нић м (дем. од А̀нтӯн) *име у сшаром Дубровнику.* — Ста̏вићу гранàриз кӯхат ка(д) чу̏јēн да мо̄ј Анту̀нић йдē уза̀ скалу.

ану̀лат, -а̄н свр. (тал. annullare) *йонишшиши.* — Да̀нас су ану̀лали свē òнō од ју̀чēр.

а́нци прил. (тал. anzi) *шшовише, дайаче.* — „Је ли ти тêшко дō̂ј у̏ мене?" — „А́нци, тàкō ћу се ли̏јепо и прошéтат!"

а̀њелић м (дем. од а̀нио) — Ту̑ фа̑лӣ јѐдан а̀њелић.

а̀палат, а̀па̄лта м (тал. appalto) *йродаваоница духана и неких сишница.* — На канту́ну òд нашē у̏лицē и̏мā јѐдан а̀палат, па у̏ њему ку́пи шпању̀лēтā.

а̀пана̄н, -а, -о придј. (тал. appannato) *орошен или умјешно замућен.* — На̀ вра̄ тима òт кама̄ра̄ је а̀пана̄нō скло̄.

апа̀нат се, -а̄м се свр. (тал. appannarsi) *оросиши се и замушиши услијед разлике у шемйерашури.* — Ка̏мара је при̏гријāна, сва̏ су се скла̏ на фу̀њестрама апа̀нала.

апарта̀менат, -а̀мēнта м ген. мн. -а̀мена̄тā (тал. apartamento) *склой йросшорија за сшановање или сличну сврху, најчешће луксузно намјешшен.* — О̑н ти је вȅликӣ го̀спāр, у̏ њега су ти свȅ апарта̀мēнти.

апартења́ват, -ѐња̄ва̄н несвр. (тал. appartenere) *йрийадаши некоме или нечему.* — Не апартѐња̄ва̄ њȅму ни̏шта од òвега̄.

апартѐњат, -а̄м свр. *йрийасши некоме или нечему.* — Бо̏кӯн цардѝна је апартѐњō бра̏ту штȍ је на̀ то̄н по̏ли згра̀дијо ку̏ћу.

а̀патик, -а, -о придј. (тал. apatico) *равнодушан, безвољан.* — То̄ је јѐдно а̀патико чеја̀де, му̏ка је ш њиме жѝвјет.

а̀пēна прил. (и: а̀пēно) (тал. appena) *шек, шек шшо, само шшо, нешом.* — А̀пēна је фѐрāта арѝвала. — А̀пēно је по́дне.

а̀пēно *в. айена.*

апетѝтōз, -а, -о придј. (тал. appetitoso) *који йодсшиче айешиш, йривлачан за јело.* — Хра́на нам нѝје нѝмало бѝла апетѝтōза.

а̀пјōмбо прил. (тал. apiombo, appiombo) *окомишо.* — Ска́кали смо у̏ море а̀пјōмбо с вȅликē висѝнē.

а̀пођ м (тал. appoggio) *ослонац.* — То̄ нѐ може ста̄т без а̀пођа.

апо̀ђат, -а̄н свр. (тал. appoggiare) **I.** *ослониши нешшо.* — Апо̀ђаћу бу̏рсу ма̏ло з ба́ндē на скàлӣн. **II.** ~ **се** *ослониши се.* — Апо̀ђа̄ј се на̀ мене док ма̏ло о̀дахнēш!

а̀позито прил. (тал. appositamente) *уйраво, баш,особишо.* — Domus Christi у Ду̏бро̄внӣку је а̀позито за сиро̀махе.

а̀поста (тал. aposta) *не како јесш, не како је у сшвари (али не с намјером да се некога заисша йревари и да му се нанесе неко зло или шшеша).* — Нѐмо̄ј се стра̏шит, то̄ нѝје о̄н рȅко у̏пра̄в, него а̀поста! — А̀поста су му рѐкли да га је Ма́ре ѝскала да вѝдӯ ка̀кву ће фа̏цу учѝнит.

апостро̀фат, -а̄н свр. (тал. apostrofare) *дирекшно йоменуши некога у говору или у разговору.* — Нȅкӣ из о̀фиција су га апостро̀фали, ма о̄н то̄ не аба̀да̄.

а̀прио, -ѝла м *айрил.* — А̀прио нам је до̏нијо ли̏јепо вријѐме.

апри̏цат, -а̄н свр. (тал. pregiare) *цијениши неку сшвар (каже се у Конавлима).* — Мѝслӣш да ће ми то̄ ко̏ о̀(д) свōјте̄ апри̏цат?

апрофита́ват, -ѝта̄ва̄н несвр. (тал. approfittare) *искоришшаваши.* — Нȅка̄ чѐја̄д ва̏зда апрофита́вају, а нȅка̄ гу̀бӯ.

апрофѝтат, -а̄н свр. *искорисшиши нешшо.* — И у нѐвоји о̀ни су апрофѝтали, јер су у̀мјели.

/а̀пта̄к/ изр. **ста̑т** ~ (њем. habt acht) *биши миран, йослушан.* — Ста̑ћете свѝ вѝ а̀пта̄к кад ван о̄н до̄ђē за дирету́ра.

а̀ра̄зо прил. *у разини, у нивоу, поравнано у висини с нечим.* — У жму̏лу је било ви́на а̀ра̄зо вр̏ха.

арајда́ват, арàјда̄ва̄н несвр. **I.** *причињати некоме радост, радовати некога.* — Арајда́вају ме тē лӥјепē новӥтати о̀ вама. **II.** ~ **се** *радовати се нечему, дивити се нечему, са задовољством нешто гледати, слушати и сл.* — Свȅ се арàјда̄ва̄н ка̏ко ван је у̏ ку̏ћи љȅпшē о̏д љепшēга.

а̀рајда̄н, -а, -о придј. *радостан, који сија од радости.* — Бӥјо је ва̏с а̀рајда̄н кад нас је вӥдијо.

арàјдат, -а̄н свр. **I.** *обрадовати некога.* — По́ђи га вӥђет, арàјдаћеш га! **II.** ~ **се** *задивити се нечему, са задовољством нешто видјети, чути, обрадовати се веома нечему.* — Кȍ се нѐ би арàјдō овàкōму рега́лу!

арајдацѝјōн, -о́ни ж *весеље, радост.* — Би́ла је вȅликā арајдацѝјōн вӥђет се након толѝкō пу̏стијех гȍдӥштā.

А̀рап м *Арапин.* — Нȍге су му цр̏не ко у А̀рапа.

арба̀нашкӣ, -ā, -ō придј. *који је из Албаније.* — До̏шле су арба̀нашкē ди̏ње.

а̑рбуо, -ула м (лат. arbor) *јарбол, катарка.* — Вȅликӣ вапо́ри ӥмају два̑ а̑рбула.

арбура́ват, -у̀ра̄ва̄н несвр. *усправљати нешто.* — Арбу̀ра̄ва̄ј дру̏гӯ ба̑нду бура́ла, овàкō ће ти свȅ шкра̀бӣце ӥспасти.

арбу̀рат, -а̄н свр. *усправити нешто (нпр. неки комад покућства).* — Кад га арбу̀ра̄мо, вӥђећемо ђē ћемо ш њиме.

а̀ргōла ж *дршка од кормила на чамцу.* — О̄н је свȅ ја̑чē сти́скō а̀ргōлу у стра́ху да ће га ко̑лпи о̀днијēт на̀ пучину.

аргумента́ват, -ѐнта̄ва̄н несвр. (тал. argomentare) *износити доказе.* — Бра̑т је свӥјем ӥ свачијен аргумента́вō да је ку̑ћа њѐгова.

аргумѐнтат, -а̄н свр. *изнијети доказе.* — То̑ што сте рѐкли трȅба̄ аргумѐнтат.

а̀рдӣт, -а, -о придј. (тал. ardito) *жесток, бијесан, љут.* — Одма̀кни се од раштѐла̄тē, зна̑ш да ӥмају а̀рдӣтōга ку̏чка!

а̀рдӣто прил. *жестоко, бијесно.* — Ка̑ко је а̀рдӣто ско̀чијо на̀ на̑с, мӥсли смо да ће нас измла́тит!

ардишка́ват, -ӥшка̄ва̄н несвр. *усуђивати се.* — Мула̀рија ти ардӥшка̄ва̄ одвѐзат ба̑рку с вȇза и пу̏штит је да плу̏та̄.

ардӥшкат, -а̄н свр. (тал. ardire) *усудити се.* — Ардӥшкали су до̑ћ у̏ шко̄лу бѐ(з) зада̑ћа̄ и без либа́ра̄.

арѐмēнго прил. *наопако, у пропаст.* — На̀ крају је свȅ пошло арѐмēнго.

а̀рест м (тал. arresto) *затвор, тамница.* — Протѐстали су и фӥнули у а̀рест.

ареста́ват, арѐста̄ва̄н несвр. (тал. arrestare) *некога лишавати слободе.* — Лу̀пеже су ареста́вали у̏ Ка̄рмену (локалитет у Дубровнику).

арѐстат, -а̄н свр. *лишити слободе, ухапсити.* — Након кра̑ђē у̏хитили су хи и арѐстали.

арива́ват, арӥва̄ва̄н несвр. (тал. arrivare) *долазаити, стизати, пристјевати.* — Сва̑кӣ да̑н на о̀ток арива́вају бро̏дови с провӥја̄нто̄н.

арӥват, -а̄н свр. *стићи, доспјети.* — Јѐсте ли свӣ арӥвали? — Нӥје ми А́не арӥвала свȅ припо̀виђет.

аривѐдēрћи (и: ариведēрћи) (тал. a rivederci) *довиђења.* — Аривѐдēрћи до̀ сутра!

а̑рија ж (тал. aria) **1.** *ваздух, зрак.* — Отво̀ри вра́та нека у̑ђē ма̏ло а̑рије! — Што̑ је лије́па а̑рија иза̀ кишē! **2.** *музички појам: соло пјевана партитура.* — Слу̏шали смо је кад је пјȅвала а̑рију ӥс „Тоскē". изр. **ко̏лап о̀д арије̄** *ваздух температуре непримјерене тренутном стању нечијег организма.* — У̀хитијо га је ко̑лап о̀д арије̄ кад је изӥшō ӥс ку̏ће̄, па се нахла́дијо. **гово̀рит или рије̑т нȅшто у̏ арију** *узалуд некоме нешто говорити.* — Са̑мо го̀вориш у̏ арију, ко да те ко̑ слу̏ша̄! **по̑ћ у пѐ-**

рарија (?) (или: **пѐр арија**(?)) *поћи у пропаст.* — На ко́нцу је свѐ што су ћѐли и чѝнили пѐшло у пѐрарија.

арѝјо̄з, -а, -о придј. (тал. arioso) *пун зрака, зрачан.* — Ка̑мара је ба̑ш арѝјо̄за.

ȁрка̄та ж (тал. arcata) **1.** *свод, аркада.* — Испод ȁрка̄та̄ бѝло је пу̑но хла̑да. **2.** *потез гудалом преко жица инструмента.*

ȁркет м (тал. archetto) *гудало виолине, виоле и сл.* — Ја̑ му са̑мо глѐда̄н ру̑ке ка(д) др̀жӣ ȁркет!

ȁркӣв м (тал. archivio) *архив.* — То̑ сан на̀шо̄ у аркѝву.

аркѝтет м (тал. architetto) *архитект.* — Па̀лаче у Ду̑бро̄внӣку гра́дили су аркѝтети на гла́су.

аркитѐтӯра ж (тал. architettura) *архитектура.* — Интерѐса̄нта је аркитѐтӯра на̑шега гра̑да.

ȃрла ж (лат. arula) *шири или ужи издигнути и подзидани земљани простор засађен цвијећем, дуж шетнице, обично с једне стране и то оне насупрот кући, често са ступовима који држе „одрину“.* — А̑рла ми је пу̑на ру̑сӣца̄.

арлѐкӣн, -и́на м (тал. arlecchino) **1.** *театрална маска обучена у шарени костим, арлекин, особа која говори неозбиљно.* — О̀бӯко̄ се од арлеки́на. — Пона̄ша̄ се ко арлѐкӣн. **2.** *особа која у друштву ништа не говори.* — Пра̑вӣ си арлѐкӣн! Стѐјӣш, глѐда̄ш, нѝ зинуо нијѐси!

арлекѝна̄та ж (тал. arlecchinata) *лакрдија, односи се на неки догађај или сцену из живота, која оставља утисак неозбиљности.* — Сва̑ про̏слава бѝла је пра̑ва̄ арлекѝна̄та̄!

арма́ват, ȁрма̄ва̄н несвр. (тал. armare) **I.** *спремати, опремати некога за неки покрет или дјеловање.* — Па̑са̄нē сетѐма̄нē су по̏чели арма́ват бро̑д, сѝку̑ро ће бр̑зо па̑ртит. **II.** ~ **се** *спремати се, опремати се за неки покрет или дјеловање.* — Арма́вају се зȁ по̄ћ у Жу́пу ко да ће та̑мо вјеко̀ват.

ȁрмат, -а̄н свр. **I.** *спремити или опремити некога или нешто.* — Пулѝција је свѐ ȁрмала за у̏хитит лу́пежа. **II.** ~ **се** *опремити се нечим за одлазак негдје или за неко дјеловање.* — Ја̑ сан се зȁ сутра до̏бро ȁрмо, јер нѐ зна̄м ка̀кво ће нас бри́јеме слу́жит.

армȁтӯр, -у́ра м (тал. armatore) *бродовласник.* — Док је бѝјо армȁтӯр, жѝвијо је ко бу̑брег у ло̏ју.

армȁтӯра ж (тал. armatura) *скеле које се стављају приликом градње куће.* — Ку̑ћа је бр̑зо го̏това, дѝгли су ш ње̑ армȁтӯру.

ȃрмӣж м (тал. armeggio) *укопан прибор за сидрење (сидро са ланцем или конопцем).* — До̏бар ти је а̑рмӣж.

армижа́ват, -ѝжа̄ва̄н несвр. (тал. armeggiare) *везивати чамац употребљавајући „армиж“ (сидро и др.).* — Пу̑шти мѐне, ја̑ ћу, тӣ јо̑ш нијѐси нау̑чијо армижа́ват ба̑рку.

армѝжат, -а̄н свр. *везати чамац употребљавајући „армиж“.* — Нѝје бѝјо до̏бро армѝжо̄ ба̑рку и ко̑лпи су је ба́цили нȁ кра̑ј.

ȁрмоника ж *музички инструмент, хармоника.* — О̏днекле се чу̑је̄ ȁрмоника.

аро̀ганат, -а̄нта, -а̄нто придј. (тал. arrogante) *надут, надувен, надмен у опхођењу с другима.* — Иш чѝгове си тӣ ку̑ће̄ ка(д) си та̀ко̄ аро̀ганат?

аро̀га̄нто прил. *надмено, надувено.* — Нѐ би вѝше за̑ ништо та̑мо по̏шо̄ ка̑(д) су ме за̑дњи пу̑т она̀ко̄ аро̀га̄нто при́мили.

аро̀га̄нца ж (тал. arroganza) *надменост, надувеност.* — Њѝхова аро̀га̄нца је о̏дбила пу̑но авенту́ра̄ од о̏не̄ бу̑тѝге̄.

арсѐно̄, -а́ла м (тал. arsenale) **1.** *зграда у којој се граде бродови и израђује оружје, односно мјесто гдје се чува оружје.* — Са̑моста̄н свѐте̄ Кла̑ре̄ у Ду̑бро̄внӣку, дѐсно од за̑падно̄г у̑ла̄за у̑ гра̑д, при́је се зво̑ арсѐно̄. **2.** *мјесто гдје*

се налази велика количина неких ствари. — Ѝмā ў њега арсèнō ȁнтӣкијēх ствáрӣ.

ȃрта ж (тал. arte) *занат.* — Нѝје бӣјо зȁ шкōлу, па је пòшō нȁ ȃрту. изр. **нéмат нѝ ȃртē нѝ пȃртē** *ко у животу ништа није постигао и ништа не зна да ради.* — Јèдан му је сӣн црēвјāр, а дрӯгӣ нêмā нѝ ȃртē нѝ пȃртē.

артѝжāн, -áна м (тал. artigiano) *занатлија.* — Ко артѝжāн је ѝмō злāтнē рӯке.

/ȁртикуо/ ȁртикуо ȍт фȍнда *програматски уводни чланак приликом издавања првог броја неког листа.* — Дȍбар ти је ȁртикуо ȍт фōнда у фȍју от пасáра.

артѝћока ж (артѝћōка, артѝчока и артѝчōка) (франц. artichaut) *врста поврћа, артичок.* — Учѝнићу ȍбједу јýху нȁ кокоши и нȁђес артѝћоке.

артифѝћāло прил. (тал. artificiale) *умјетно.* — Свȅ је ȍди артифѝћāло.

артѝчока (и: артѝчōка) *в. артићока.*

арћѝдука м (тал. arciduca) *надвојвода.* — Пȁсāвā мимȍ нас у кȁроци ко да је арћѝдука.

ȃрчит, -ӣн несвр. (балк. турц. арапског поријекла) *трошити.* — Ȍна ȃрчӣ сōлде нȁ свакаквē лӯдости.

ȃс м (тал. asso) *кец у картама за игру.* — Ѝмō сан двȃ ȃса.

ȁсењ (тал. assegno) *поштанска дозначка за робу или за новац.* — Трȇбā ми пȍ пунит ȁсењ зȁ сōлде.

ȁсет, -а, -о придј. *наравнан, намјештен, приљубљен.* — Тȃ ти је блýза ȁсета.

асетáват, асѐтāвāн несвр. (тал. assetare) *намјештати, наравнавати нешто (обично одјећу у кроју).* — Кад асѐтāвāш рӯкāв, приклȍпи га.

асѐтат, -āн свр. *намјестити, наравнати нешто, обично одјећу.* — Тō дȃј сȃрти да ти асѐтā!

ȁсето прил. *приљубљено.* — Гӯста ме да ми кȍтула стȍјӣ ȁсето.

асикурацѝјōн, -óни ж (тал. assicurazione) *осигурање.* — Рȃдӣ ко импјѐгāт од асикурацијóни.

асѝстēнца ж (тал. assistenza) *помоћ у нечему.* — Мȍгу јȃ и бес твȍјē асѝстēнцē.

ȁсистит, -ӣн несвр. (тал. assistere) **1.** *бринути се за некога, пазити некога или нешто.* — Кō ȁсистӣ стāрōга ȍткад је ȍстō удóвац? **2.** *бити присутан и помагати некоме у раду.* — Ѝмā дјѐтића што му ȁсистӣ ў тежијен пȍслима.

аскȍлтанат, -ȍлтāнта м ген. мн. аскȍлтанāтā *судски приправник.* — Ȏн је аскȍлтанат бӣће вȅћ вӣшē ȍд мјесēц дáнā.

ȁспида ж (тал. aspide) *зла жена.* — Кȁква је ȍнō ȁспида! Далѐко јон кӯћа!

аспирáват, -ѝрāвāн несвр. (тал. aspirare) *жељети постићи неку ствар подузимањем више дискретних корака или наговјештаја.* — Ѝзглēдā да ў њега брȃт аспѝрāвā нȁ тӣ имéтак.

аспѝранат, -ѝрāнта м ген. мн. аспѝранāтā (тал. aspirante) *онај који жели постићи неку ствар.* — Говȍрило се да ѝмā вӣшē аспѝранāтā нȁ кућу, ма се ȍни ни не спȍмињӯ у тастȁмēнту.

ȁста ж (тал. asta) *држак за нешто.* — Зȃшто су дȁнас бȁндијēре на пó астē?

ȁсфалат, ȁсфāлта м *смјеса битумена и неких минералних састојака којима се прекрива коловоз, асфалт.* — Тȍпӣ се ȁсфалат на пӯту кȍлико је врӯће.

ȁт м (тал. atto) *чин у позоришном комаду.* — Ȏн њӯ ӯбӣјā ў трећēму ȁту.

атакáват, атȁкāвāн несвр. (тал. attaccare) **I. 1.** *насједати на нечију лаж или шалу, прихватати као истину неку измишљотину.* — Нѝје ти тō Пéро па да атȁкāвā нȁ свашто! **2.** *пристајати у неку луку (мисли се на брод).* — Брзā лѝнеа не атȁкāвā свȁкӣ пōрат. **II. ~ се** *лијепити се.* — Атȁкāвāш се узȁ свакога ко пӣјавица.

атакапȃни непромј. (и: такапȃни) (тал. attaccapanni) *вјешалица, чивилук.* — Ӯзми му кȁпут и ȍбјеси на атакапȃни!

атàкат, -āн свр. **I. 1.** *прилијепити нешто на нешто.* — Атàкō сан биљѐтӣн нà врāта. **2.** *усйут пристати у неку луку (мисли се на брод).* — Вàпōр дàнас нѝје атàкō Кŷпāре, јер је бѝло пŷно шилòка. **3.** *наивно повјеровати у нешто, насјести на нечију лаж или шалу.* — Нѝје лŷд да атàкā на тàкӯ измѝшљотину. **II.** ~ **се** *прилијепити се уз некога или уз нешто.* — Овàкē се вјȇшалице лàко атàкају нà мӣр и лӣјепо фигŷрају.

àтелāн, -а, -о придј. (тал. attillato) *приљубљен уз тијело.* — Ателāнӣ кàпути су ŷ мōди.

àтелāно прил. *приљубљено уз тијело.* — Учѝни палѐтӯн да ти стòјӣ àтелāно.

àтенат, -ēнта, -ēнто придј. (тал. attento) *пажљив, опрезан.* — Бŷди нà рӣви àтенат да те кȍ нѐ турнē ŷ море!

àтēндит, -ӣм несвр. (тал. attendere) *пазити на некога или на нешто, старати се о некоме.* — Кò ти àтēндӣ дјȇцу кад нѝјеси дȍма? — Òни су àтēндили мâјку док је бѝла жѝва.

/àтēнто/ изр. **стȏт àтēнто** *пазити, бити опрезан.* — Стȏј àтēнто да чŷјēш кад зàвонӯ!

атенцѝјōн, -óни ж (тал. attenzione) *пажња, опрез.* — Пȍтребна је вȅликā атенцѝјōн, јер ће те ȍдма прѝварит.

àтӣвӣ, -ā, -ō придј. (тал. attivo) *који ради, дјелује, активан.* — У òнō вријéме је јȍш бѝјо àтӣвӣ импјѐгāт.

атрапáват, -àпāвāн несвр. (и: натрапáват) *наилазити неочекивано на некога или на нешто.* — Тàкē је срȇћē да вȁзда атрàпāвā на непрѝлику о(д) чòвјека.

атрàпат, -āн свр. (и: натрàпат) *набасати, наићи ненадано на некога или на нешто.* — Атрàпō сан на јѐдне лӣјепē, бѝјелē сàндале. — Натрàпāм нà њега кад га нѐ ӣштēм.

àтрац *в. атрец.*

атрацѝјōп, -óни ж (тал. attrazione) *ствар која привлачи, атракција.* — Мŷжика ис Кòнавāлā бѝла је прâвā атрацѝјōн.

àтрец м (и: àтрац) обично у мн. (тал. attrezzo) *оруђе, алат, потрепштина.* — Др̏жи àтреце на јѐднōму мјȇсту, па кад ӣдēш нà рибāње, знȁћеш ђȇ ћеш хи ѝскат.

атŷāл, -а, -о придј. (тал. attuale) *савремен, садашњи, актуелан.* — Сȁ(д) су бȃш нà рāдију бѝле атŷāлē новѝтāти ò нама.

атŷāло прил. *савремено, актуелно.* — Дàнас је атŷāло приповијéдат о скупòћи.

аћетáват, аћѐтāвāн несвр. (тал. accettare) *прихватати, примати.* — Зȁшто нѝкад нӣшта не аћѐтāвāш?

аћѐтат, -āн свр. *примити, прихватити.* — Зȁједно су деһѝдали да аћѐтају тестàменат.

ȁћид м (тал. acido) *киселина.* — Нȇшто ми вȍњā пò аћиду.

àустрӣнскӣ, -ā, -ō придј. *аустријски.* — Аустрӣнскӣ зàкони су бѝли ригòрōзи.

/àфан/ изр. **ŷхитијо ме ~ хѝтају ме àфани** (тал. affanno) *кад крв нагло појури у главу, руменило у лицу.* — Ŷхитијо ме је àфан од сӣлнē врелѝнē. **пȁсти у** ~ *кад некога ухвати мања несвјестица, тренутно неконтролисано стање свијести.* — Рèкли су ми да сан бѝјо пȏ у àфан.

афанáват се, афàнāвāн се (тал. affannare) *румењети услијед изненадне душевне нелагодности, али и доживљене изненадне угодности, или у некој ситуацији због стидљивости и плахости.* — Афанáвō се кад гȍј би њŷ срѝјо.

афàнат се, -āм се свр. *поруменјети услијед неке душевне нелагодности или изненадног пријатног осјећања, због стидљивости или плахости.* — Афàнō се од алтерацијòни.

афецѝјōн, -óни ж (тал. affezione) *понесеност услијед осјећања наклоности према некоме, љубави, болећивости и сл.* — У афецијòни нȇ вајā нӣшта чѝнит.

афецијонáват се, -ȍнāвāн се несвр. (тал. affezionarsi) *емотивно се везивати уз некога, приљубљивати се.* — Сâ(д) се афецијȍнāвāш, а пȍслијē вȉдӣш да си бȉјо лу̑д.

афецијȍнат се, -āн се *емоционално се везати уз некога, приљубити се некоме.* — Млȁдӣћ се афецијȍнō кад је вȉдијо тȁкō злâтнӯ дјȅвōјчицу.

ȁфит м (тал. affitto) *најам, закуп.* — У̏зēли су кȕћу на ȁфит. — Дâли су јȅдну кȁмару под ȁфит.

афитáват, афȉтāвāн несвр. (тал. affittare) *изнајмљивати.* — Студентȁрији су афитáвали кȁмаре.

афȉтат, -āн свр. *изнајмити.* — Кȕћа нам је вȅлика, па смо афȉтали двје́ камаре и кȍмӣн.

афиту̏ō, -áла м (тал. affittuario) *особа која је узела у најам собу, стан, кућу.* — У̏ тȍн кȕћи су се чêсто мије́њали афитуáли.

ȁфронат, ȁфрōнта м ген. мн. ȁфронāтā (тал. affronto) *увредљив испад.* — Изнена́дијо ме је њȅгов ȁфронат.

ацȁлӣт, -а, -о придј. *тврд, окоран.* — Бȅшкот је нȅкāко ȍстō ацȁлӣт.

ацȉјōн, -о́ни ж (тал. azione) *дионица, акција.* — Жи́вијо је сâмо од ацијо́нӣ.

ȁцō, ацáла (и: оцáла) м *челик.* — Тврдо је ȍвō ко ȁцō.

ȁчен м (тал. accenno) *дискретан знак руком, очима, лицем.* — Учи̏нијо ми је ȁчен да пȍђēн зȁ њи̏м.

аченáват, ачȅнāвāн несвр. (тал. accennare) *дискретно давати некоме знак покретом руке или изразом лица, мигом.* — Не ачȅнāвāј ми, свȉ глȅдају у̏ нâс!

ачȅнат, -āм свр. *дискретно дати некоме знак покретом руке или изразом лица, мигом.* — Ачȅнō ми је да сје̄дēн.

ашȁшӣн, -и́на м (тал. assassino) *угурсуз, мангуп.* — Пȍзнāм јâ ду̏бровачкē ашаши́не.

ȁшперат, -ēрта, -ēрто придј. (тал. aspro, aspretto) *безочан.* — Она је ȁшпēрта: свȅ што хȍће, дȍбијē!

Б

бȁба ж **1.** *жена која помаже приликом порођаја, примаља.* — Ӣмала је баба Па́вле око три́десети гȍдӣнā ка(д) се нâш Брâнко рȍдијо. **2.** *пржена смјеса од јаја, хљебних мрвица и мало брашна.* — Ако ȍстанē јȍш јâја, учи̏ни ми бȁбу.

бȁбоват, бȁбујēн несвр. *његовати дијете или одраслу, најчешће старију особу, која је немоћна да се сама служи.* — Она бȁбујē дијéте, а ӣ колпāнӯ мâјку.

бȁбура *в. бабурица.*

бȁбурица ж (и: бȁбура) *бубица, најчешће бубамара, али и нека друга.* — Лȉшће је пу̑но нȅкаквијēх бȁбурӣцā.

бâва ж *благо валовита површина мора уочи „југа" или другог вјетра који ће узбуркати море, али и смиривање узбурканог.* — Дȁнас ӣмā мȁло бâвē от шилȍка.

бавȁрӣн, -и́на м (тал. bavaglio) *овратник који се ставља дјетету да се не испрља док једе.* — Âје мȅни, лу́да ли сан, нијéсан дјȅтету ни бавȁрӣн стâвила, а ӣдēн му дâт јȅсти!

баварȉнић м (дем. од бавȁрӣн) — Бȍјē је ȍпрат и баварȉнић него цȉјелӯ вȅ стицу.

бâвина ж (аугм. од бâва) — Изменáднла нас је бâвина о(д) шилȍка.

бâвица ж (дем од бâва) — Дȁнас нȅће бӣт мȍра, ӣмā сâмо бâвицē.

бȁвō *в. бауо.*

бȁгај *в. багаљ.*

ба̀гаљ м (и: ба̀гај) (тал. bagaglio) *йр-тљаг*. — Йма̄те ли пу̑но ба̀гаља?

ба̀го̄ча ж *доња вилица, чељуст*. — Забо̀љела ме ба̀го̄ча од зије́ха̄ња.

багу̀ли̏на ж *штап без ручке, обично од бамбуса, у своје вријеме модеран, па су га носили мушкарци кад пођу у шетњу*. — Зна̏ле су се вѝше у̑ре ка̑д ѝзлази̑ ѝс кућ̑е̄ с кано̀тије̄ро̄н на гла̀ви и з багу̀ли̏но̄м у ру̏ци.

багу̀ли̏ница ж (дем. од багу̀ли̏на) — Ѝ сад га вѝди̑н како ѝде̄ по Бр̀саљама, вр̀ти̑ з багу̀ли̏ницо̄н и кла̑ња̄ се госпо̀ђама.

ба̑деј *в. бадељ*.

ба̑дељ м (и: ба̑деј) *врста бодљикаве биљке која високо израсте, а на врху има овећу главу*. — Овѝда̄ се нѐ може па̀сат о̀д ба̄деља. изр. **гла̏ва о̏д ба̑деља** *луда глава*. — У са̀ндалама ѝде̄ш по̀ киши, гла̑во о̀д ба̄деља!

базѝлика ж *саборна црква, катедрала*. — Бѝскуп ће ри̏јет мѝсу у базѝлици.

бака̀ја̄р *в. бакаљар*.

бакаја̀рић *в. бакаљарић*.

бака̀ља̄р, -а́ра м (и: бака̀ја̄р) *врста морске рибе, бакалар (увијек се мисли на сушени)*. — Међу о̀но̄ че̑ја̄ди би̏јо је јѐдан башу́рак, су̑х ко бака̀ја̄р.

бакаља̀рић м (дем. од бака̀ља̄р) (и: бакаја̀рић). — На̀ Бадњи̑ да̑н ћу јѐдан бакаја̀рић штуфат или учѝнит лѐшо.

ба̀ка̄н, -а́на м мн. -а́ни (редовно у мн.) (тал. baccano) *ларма, вика, бука од смијеха и расположења*. — По свỳ но̑ћ чѝнӯ бака́не.

бака̀нат, -а̄м несвр. *ларматати, викати у смијеху и весељу*. — Мла̑ди су ѝ здрави па нека бака̀нају!

бакѐти̏на ж (тал. bacchetta) *штапић за хватање птица намазан смолом*. — Дјѐца хѝтају ти̏це на бакѐти̏ну.

ба̑кит, -и̑н свр. (тал. baciare) *пољубити (тако се каже дјетету)*. — Ба̑ки ма̑мицу, па а̀јде нѝнат!

баку̀рела ж *жена ниског раста*. — О̀стала је баку̀рела.

баку̀релица ж *само формално дем. од бакурела, али значење исто као у основној ријечи: жена ниског раста*. — Сје̄ћа̄н се јѐдне̄ баку̀релице̄ што је по̀ црквама лѝзала ота́ре.

баку̀рело м *човјек ниска раста*. — О̀тац му је вѝсок чо̀вјек, а о̑н је баку̀рело на̀ ду̑нда.

ба̑л м мн. ба̑ли (тал. ballo) 1. *један плес, једна игра*. — Обѐћала сан ти о̀ви̑ ба̑л. — Хо̀ћемо ли ја̑ ѝ ти̑ јо̑ш јѐдан ба̑л? 2. *забава на којој се плеше, игранка*. — Почѐла је ста̀ђо̄н о̀д ба̄ла̄. — Нѐ зна̄ ко̀ јон гла̑ву но̑си̑ о̀т пу̑стијех ба̄ла̄! изр. **ма̀шкара̄ни̑** ~ *плес под маскама*. — С ки̏јен ћеш по̑ћ на ма̀шкара̄ни̑ ба̑л у Гра̀скӯ кафа̀ну?

ба̑ла ж (тал. balla) 1. *велика и груба врећа*. — У магази́ну смо на̀шли јѐдну ба̄лу за ста̑вит свỳ ту̑ ро̑бу. 2. *збијена или чврсто смотана велика количина робе и сл*. — Ро̑бу о̀т посте̄ја̄, крпату́ре и ко̀пе̄рте смо̀тали су у̑ бале и о̀днијѐли.

ба̀ла̄нча ж ген. мн. ба̀ланача̄ (и: ба̀ла̄нча̄) (тал. bilancia) *вага*. — Ба̀ла̄нча је у комѝну на крѐде̄нци.

бала̀нча̄на ж *плави патлиџан*. — На̀ђешћу бала̀нча̄не су̑ мало чѐсна и ѝспећ хи вѐчери.

бала̀нча̄ница ж (дем. од бала̀нча̄на) — Да ми је ђѐ на̑ћ ка̀кву ба̀ла̄нчицу за ѝзмјерит о̀во̄ ри̏бе̄!

бала̀нчӯн, -у́на м *вага за мјерење већих тежина*. — Тре̑ба̄ вре̑ће с па̀татама ста̑вит на бала̀нчӯн и ѝзмјерит их.

баланчу̀нић м (дем. од бала̀нчӯн) — Ђѐ је нѐсто̄ о̀ни̑ баланчу̀нић што је сто̄јо̄ при̏д ба̑нком?

бала̀рин, -и́на м (тал. ballerino) *плесач*. — У младо̀сти је би̏јо вѐлики̑ бала̀рин.

бала̀рина ж (тал. ballerina) *плесачица*. — Фи̏нула је о̀на нѐђе у тѐа̄тру ко бала̀рина.

бȁлāт, -āн несвр. (тал. ballare) *плесати, играти.* — Ка(д) пȍчмӯ бȁлат, не знȁдӯ стȁт.

балȁтӯр, -ýра м (тал. ballatoio) *врста балкона у цркви (за оргуље и хор) или у некој дворани.* — Ко да су с балатýра пјȅвали ȃнђели, а нȅ дјȅца.

балдȁкӣн, -ѝна м (тал. baldacchino) *широка, по рубовима који висе често позлатом урешена, тканина, која се помоћу четири мотке на угловима носи приликом црквених функција или која стоји над столицом црквеног достојанственика.* — Испод балдакѝна хȍдијо је бѝскуп.

балдакѝнић м (дем. од балдȁкӣн) *свод над креветом, најчешће од тканине или комбиновано с неким другим материјалом.* — Ȍна ти спâвā ко принчѝпеса у пȍстеји з балдакѝнићем.

бȁлдаша м (тал. baldo) *човјек самоувјерен у своју снагу, што искориштава изгледом, дрским и обијесним понашањем.* — Нѐмōј ми бȁлдашу ȕ кућу!

бȁлдашина м (аугм. од балдаша) — Ȍна је фѝна, а ȏн прâвā бȁлдашина.

Бáлдо м *мушко име у Дубровнику.*

бȁлӣн, -ѝна м (тал. pallino) *ситно оловно зрно за ловачку пушку.* — Дȍбави балѝнā, сȕтра ћемо ȕ лȏв!

бȁлӣна ж (тал. balena) *чврсти уметак од рибље кости у неким одјевним предметима (стезнику, оковратнику мушких кошуља и сл.).* — Прѝје прâња извýци бȁлӣну ис кȍлета от кȍшујē.

бȁлит, -ӣн несвр. **1.** *слином квасити нешто.* — Бȁлӣ тȁкō јȅдан по јȅдан бȕл и лѝјепӣ га на сопракȍпēрте. **2.** *свашта бесмислено или неконтролисано брбљати.* — Дȏђē дȍма пјȃн па свȁшта бȁлӣ. **3.** *каже се за сапун кад пјени.* — Ȍвӣ саплýни од рýкā нѝмало нѐ балӯ.

бȁлица ж *везан снопић нечега (купуса, блитве и др.).* — Трѝ балице прȍкӯлā дȍста нам је за вѐчеру.

бȁличина ж (аугм. од бȁлица) — Њȇ зине бȁлице кýпуса су бȁличине прама твȍјијēн бȁличицама.

бȁличица ж (дем. од бȁлица) — Зȁ баличицу бѝтвē пѝтā десѐ(т) динāрā.

балȍнћӣн, -ѝна м *лопта за игру испуњена ваздухом.* — Кȍлико шȁренијех балонћѝнā на јȅднōму мјȇсту!

бȁлота ж (тал. ballotta) **1.** *пушчано зрно.* — Погȍдила га је бȁлота ȕпрāв ȕ срце. **2.** *кугла, тврда лопта.* — Тӣ ȕзми дрȕгӯ бȁлоту, ȍвā је мȅни срѐтнијā.

балȍтат се, -āн се несвр. (тал. ballottare) *лоптати се, играти се лоптом.* — Јȅдни се балȍтају, дрȕгӣ прѝскāчӯ кȍноп.

бȁлотица (дем. од бȁлота) *куглица.* — Сјȅдӣ за тр̏пезōн и чѝнӣ бȁлотице ȍт круха.

бȁлсам м (тал. balsamo) *мелем.* — Ȍвā мȁрēна ми је дȍшла ко бȁлсам.

балсȁмат, -āн свр. *балзамирати.* — Ȏн је вȁзда ѝстӣ ко да су га балсȁмали.

бȁлӯн, -ýна м (тал. pallone) **1.** *балон који се надува, а може имати облик лопте или било какав.* — Дјȅци су вȅликӯ фȅсту чѝнили балýни. **2.** *лампион од папира у облику лопте или неком другом.* — Бȁлала је млȁдōс пот свјȅтлости балýнā. **3.** *врша, направа за риболов.* — Бѝће и дȁнас штȍ рѝбē у балýну. изр. **бȉт у балýну**; **ȕхитит** *~ бити пијан, опити се.* — Сѝнōјке су свѝ бѝли у балýну. — Ȏн је ȕхитијо бȁлӯн, па нȅ знā штȍ гȍворӣ.

балýнић м (дем. од бȁлӯн) — Мȃлӣ се ѝгрā з балȕнићима от саплýна.

балȕстрāта ж (тал. balaustrata) *ограда од камених стубића.* — Стȃли смо нȁслоњени на балȕстрāту и глȅдали мȍре.

балȕстрāтица ж (дем. од балȕстрāта) — Тȁрачица ѝмā мȃлӯ балȕстрāтицу.

бȁнак, бȃнка м ном. мн. бȃнци, ген. мн. бȃнāка (тал. banco) **1.** *клупа.* — Сјȅшћемо нȁ банак па ћемо прѝчекат. **2.** *тезга.* — Изȁ бȃнка је стȍјō млȁдӣћ кȍјијех двадесѐтак гȍдӣнā. **3.** *фонд новца у неким ха-*

зардним играма. — Кѝ ће др̏жат ба̑нак? — Кѝлико со̏ла̄да̄ ӣма̄ са̏д у̏ ба̑нку?

ба̑нда ж (тал. banda) *плех-музика.* — Па ӣ ма̄ло̄ мје̏сто ӣмало је свѝју ба̑нду.

ба́нда ж *страна, бок.* — Ну̏дили су нам по̏мо̄ћ с не̏колико̄ ба́нда̄. — З дру̏ге̄ ба́нде̄ је јѐдна ку̏ћа. — Бѝлӣ ме испѝд ба̑нде̄. изр. **ста̑т нѐ нечију̑ ба̑нду** *пристати уз некога, бранити некога или одобравати некоме у спору с другим.* — Мӣ смо о̏дма ста̏ли нѐ њихову ба̑нду и бра́нили хи. **ста̏вит нѐ ба̑нду** *оставити новац или друге потрепштине ради штедње.* — Док је ра́дијо, ста̏вијо је нѐ ба̑нду не̏што со̏ла̄да̄. **нѐ све ~ и че̏тири стра̑не** *свукуда, по цијеломе свијету.* — Рѐци тӣ то̑ њѐму па ће разгла́сит нѐ све ба̑нде и че̏тири стра̑не.

ба̀ндат, -а̄м несвр. 1. *ходати без циља, тумарати.* — Пѝ цијелӣ да̑н ба̀нда̄ та̑мо ӣ а̄мо. 2. *не држати у ходу правац, врлудати.* — Ма не̏ка̄ко ми о̑н, кад ӣде̄, ба̀нда̄.

ба̀ндијѐра ж (тал. bandiera) *застава.* — Ка̏(д) су ста̏вили ба̀ндије̄ре? изр. **обр̏нут (окре́нут) ба̀ндије̄ру** *прећи у други табор, придружити се другој, најчешће противничкој страни.* — Гле̏да̄ о̏кле вје̏тар пу̑ха̄, па о̏брне̄ ба̀ндије̄ру. **sette bandiere** *талијански атрибут који се придјева Дубровчанима зато што су, вјешто балансирајући међу великим државним силама, успјели да стољећима сачувају своју самосталност; тај израз се сад употребљава за превртљиву особу, која се лако прилагођава новим условима, нарочито ако су за њу корисни.* — О̑н је sette bandiere, о̏брће̄ се како вје̏тар пу̑ха̄.

ба̀ндије̄рица ж (дем. од ба̀ндије̄ра) *најчешће су то заставице које служе као декор приликом неке свечаности.* — На вапо́ру о̏т про̑ве̄ па до кр̑ме̄ ба̀ндије̄рица до ба̀ндије̄рице̄.

бандјѐрат, -а̄н несвр. *лепршати (сукња, капут, нека тканина, роба на сушилу итд.).* — Ӣде̄ пу̏тен, а ка̀пут му бандјѐра̄. — Не̏какв̄а кр̏па бандјѐра̄ на фу̏њестри.

банду̏сат, -а̄н несвр. *млатарати рукама, клатити главом и уопште се на улици понашати разбацано.* — А̀јде ко ӣ друга̄ че̏ја̄д, нѐмо̄ј ва̏зда банду̏сат!

ба́нит се, ба̑нӣм се несвр. *хвалити се нечим, разметати се.* — О̑на се са̑мо ба̑нӣ о̏ткад јон је сӣн по̏сто̄ профѐсӯр.

ба̑нка ж ген. мн. ба̑на̄ка̄ *установа којој је главна дјелатност посредовање у кредитним и новчаним пословима.* — Ју̏тро̄с пѝ ба̑нкама чу̏до о̏д чеја̄ди.

ба̀нкијѐр, -е́ра м (тал. banchiere) 1. *банкар.* — О̏тац му је ба̀нкије̄р у фу̏рестон ба̑нци. 2. *онај што држи банак у некој игри на срећу.* — Сва̏кӣ нека по ре́ду бу̏де̄ ба̀нкије̄р.

банку̏на̄та ж *камени наслон у облику кољена на старинским вратима дубровачких дућана.* — О̏стала ми је шка̏тула сумпорӣна̄ на банку̏на̄ти од бу̏тӣге̄.

ба̑ња ж (тал. bagno) 1. *купање.* — Ју̏че̄р сан учӣнијо пр̏вӯ ба̑њу. — Кѝлико си ба̑ња̄ учӣнила о̏вега̄ ље̏та? 2. *купалиште.* — Ӣде̄ш ли да̀нас нѐ бање? — На̑јстима̀нија̄ ба̑ња у Ду̏бро̄внӣку је у̏ Вали од Ла́пада. 3. *купатило.* — Се̏ло, а сва̏ка̄ ку̏ћа ӣма̄ ба̑њу! 4. *када за купање.* — У̏ на̄с не̏ма̄ ђе̄ ста̑т ве̏лика̄ ба̑ња.

ба̑њица ж *мала покретна када у којој се купају дјеца или перу мање количине рубља.* — Ӣма̄ јѐдна ба̑њица у̏ бањи.

бањомарӣја прил. (тал. bagnomaria) *кухање на пари у тањиру или у посуди изнад воде која ври.* — Кре̑ма од ја́ја̄ се чӣнӣ бањомарӣја.

ба̀о̄ *в. бауо.*

бара̀банат, -а̄нта м ген. мн. бара̀бана̄та̄ *тако су некад називали војника-плаћеника из Хрватске и Угарске.* — Да је о̏на поштѐна дјѐво̄јчица, нѐ би на̀шла о̏нега̄ бара̀ба̄нта.

ба̀рака ж (тал. baracca) *дашчара.* — Са̑мо нӣкне̄ ба̀рака до ба̀раке̄!

бара̀тат, -а̄н несвр. (тал. barattare) *међусобно мијењати неке ствари, размје-*

њивати нешто између себе. — До̄ђу та̀ко̄ у̑вечер на̀ риву и ва̑зда не̏што бара̀тају.

ба̀рачица ж (дем. од ба̀рака) — Де̏сетеро хи жи́вӣ у јѐдно̄н ба̀рачици.

ба̀рашка ж ген. мн. ба̀рашка̄ка̄ *свађа у кући или иначе.* — Не па̀са̄ да̑н без ба̀рашке̄ у̏ кући.

ба̀рбета ж (тал. barbetta) *конопац с прамца којим се чамац веже уз обалу.* — Мо̀ла̄ј ма̏ло ба̀рбету!

ба̀рбијер, -е́ра м (тал. barbiere) *бријач, берберин.* — Ни̏је му прѐмало ко̀јӣ ће га ба̀рбије̄р о̀стрић.

ба̀рбӯн, -у́на м *врста бијеле морске рибе (Mullus surmuletus — од камена и Mullus barbatus — од муља).* — У̏ на̄с се барбу́ни хи̏тају у̏ по̄рту ђе̏ је дно̏ муљѐ вито.

барбу̀нић м (дем. од ба̀рбӯн) — Ка̀шетица барбу̀ни̇̄ћа̄ у јѐдно̄га чо̀вјека по̀шла је ко на о̏гањ.

ба̀рета ж (тал. barretta) *капа различитих облика, а носе је и мушкарци и жене.* — Ба̀рета се но̏сӣ на гла́ви кад је студѐно и̏ли кат пу̏ха̄ вјѐтар.

ба̀ретина ж (пеј. од ба̀рета) — Ди̏гни ту̑ вра́жјӯ ба̀ретину з гла́ве̄!

ба̀ретица ж (дем. од ба̀рета) — О̏кле ти та̑ ли̏јепа̄ ба̀ретица?

бари̇̀лот м (тал. barilotto) *буренце.* — Нѐ би зго̏ре̄га би̏ло и̏мат бари̇̀лот до̀ма̄ ћега у̑ја.

бари̇̀лотић м (дем. од бари̇̀лот) — На̑ђе̄ се у бари̇̀лотићу ва̑зда ма̏ло во̀де̄, злу̑ нѐ требало.

ба̀рио, ба̀рјела м (тал. barile) *буре.* — До̀шо̄ је у Ма́та у бу̏тӣгу ба̀рио пу̑н ср̏ђе̄ла̄ сла̀нијех. изр. ~ **во̀де̄ (ви́на, у̑ја)** *означава велику количину неке текућине.* — Тре̏бо̄ би ми ба̀рио во̀де̄ за о̏прат о̏во̄ гро̏жђа! — По̏пијо би ба̀рио ви́на и јо̏пе̄т би̏јо же̏дан.

ба́рит, ба̑ри̇̄н несвр. *проводити нешто кроз кључалу воду да би се тек након тога у другој води кухало.* — Ба̑ри̇̄н гра̑х, па ћу во̏ду про̀лит, а о̑н нека се хла̑ди̇̄.

ба̀рјак м *велика застава.* — Про̀мисли, и ба̀рјак су но̀сили! изр. **но̀сит ~** *предњачити у нечему.* — У сво̀јо̄н кла̏си о̑н је но̀сијо ба̀рјак.

барја̀кта̄р, -а́ра м **1.** *онај који носи заставу.* — Барја̀кта̄р је би̏јо јѐдан ис Ко̀нава̄ла̄. **2.** *онај који некога предводи у идејном смислу, али и иначе.* — На̀шли су да је у свѐму те̏му о̑н би̏јо барја̀кта̄р.

ба̀рјачић м (дем. од ба̀рјак) — Сва̏ка̄ ба̑рка је и̏мала два̑-три̏ лампију́на и пу̏но ба̀рјачи̇̄ћа̄.

ба̀рјелић м (дем. од ба̀рио) — Ис камијо́на су искр̀цали нѐколико̄ ба̀рјели̇̄ћа̄ би̏ре.

ба̑рка ж ген. мн. ба̑ра̄ка̄ (тал. barca) *чамац на весла.* — При̏је су све̏ ба̑рке би̏ле на вѐсла, а са̑д пу̏но њи̏х и̏ма̄ и мо̀то̄р. изр. ~ **штра̑мба** *особа која је на своју руку, настрана.* — Не̑ће ти о̀на̄ ба̑рка штра̑мба ни̏ до̄ћ.

баркари̇̀јо̄л, -о́ла м (тал. barcaiolo) *лађар, човјек који вози чамац и врши превоз за новац.* — Пу̑н је по̑рат баркаријо́ла̄ што во̏зӯ фу̀ресте̄ на Ло̀круми или ђе̏ дру̏го̄.

ба̀ркӯн, -у́на м *велики чамац.* — Ва̑ш ба̀ркӯн би мо̏го̄ прѐвес пу̏но че̏ја̄ди.

Ба́ро, Ба́ра м *дубровачко мушко име.* — Ста̑рӣ Ду̏бро̄вчани су гово̀рили дје̏ци: „Гр̏мӣ, ла̀мпа̄, Ба́ро ка̀нта̄!“

барту̀ела ж (тал. bertuello) *плоснато или цилиндрично жељезо с рупом, које држи крила прозора или врата, шарка.* — Па̀ра̄ да је барту̀ела од вра́та̄ и̏скрӣ вљена.

ба̀руфа ж (тал. baruffa) *свађа, кавга у којој буде и туче.* — У му̀ларије̄ за̑ ништо до̑ђе̄ до ба̀руфе̄.

бару̀фанат, -у̀фа̄нта м ген. мн. бару̀фана̄та̄ *онај који је склон свађама, који изазива свађе.* — До̏ста је да се на̑ђе̄ и јѐдан бару̀фанат па да до̑ђе̄ до пе́сти̇̄.

ба̑рчица ж (дем. од ба̑рка) — С то̑н ба̑рчицо̄н се нѐ може далѐко хо̀дит.

басѝок *в. босиок.*

ба̏ста узв. (тал. basta) *доста.* — Ба̏ста вѝше! У̀мукни! — О̀во̄ ти је за да̀нас и ба̏ста.

ба̀старад, ба̀ста̄рда м ген. мн. ба̀стара̄да̄ (тал. bastardo) *мијешане расе, мјешанац.* — На̑ш кана̀рӣн је ба̀старад.

ба̀стат, -а̄ (безл.) *ићи од руке, бити способан за нешто, али кадар и нешто рђаво урадити.* — Што го̏ћ вѝдӣ, ба̀ста̄ му учѝнит. — Њѝма ба̀ста̄ спѐнцат и о̀но̄ што нѝје њѝхово.

ба̏т, ном. мн. ба̀ти, ген. мн. ба́та̄ **1.** *батина.* — До̀бићеш тӣ ба́та̄. — Дје̏ци се говѐрило: „Бӣће ба́та̄ иза вра́та̄!" **2.** *боја у картама за играње.* — Ӣмо̄ сан а̏са и десѐтицу ба́та̄.

ба̏талина ж *штапина.* — Кӣда̄ј гра̑х на сѝтнијē, не о̀став̂ља̄ј толѝкē ба̏талине!

ба̀таља ж (тал. battaglia) *тучњава.* — Бѝла је ба̀таља у ко̀марда̄ра око пу̀ластрӣћа̄.

ба̀таљат, -а̄н несвр. (тал. battagliare) *набацивати се оштро и континуирано нечим у намјери да се некога застраши, по̀тјера̄ с неког мјеста, да му се нанесе штета и сл.* — Бата̀љали су и јѐдни ѝ другӣ каме́њима па је бӣло и разбӣјенијēх гла́ва̄.

бата̀љу̑н, -у́на м (тал. battaglione) *велики број, много.* — Јѐдна фа̀миља у су̀сјеству ӣма̄ бата̀љу̑н дје̏цē.

/**ба̀теса**/ изр. **ма̑дре ба̀теса** *старјешиница женског манастира, а у пренесеном значењу женска особа која се понаша као старјешина у кући или у некој установи.* — Тӣ ва̏зда чѝнӣш од ма̑дре ба̀тесē у̀ кући!

батѝкӯло м (тал. batticulo) *продужење, „реп" на фраку или стражњем дијелу неких старинских жакета.* — Да̀нас нѝје на палету́нима мо̀дēран батѝкӯло.

ба̀тиста ж (тал. batista) *врста платна.* — Ра̑до су се но̀силе ко̀шује од ба̀тистē.

ба̀тистица ж (дем. од ба̀тиста) — О̀во̄ па̀ра̄ ба̀тистица.

ба̏тит, -ӣн несвр. (тал. battere) **1.** *мутити неку смјесу (јаја, маслац и сл.).* — Што ду̏љē ба̄тӣш, вӣшē ће ја́ја на̀ра̄с. **2.** *слагати се, подударати се, уклапати се.* — По̀лица ба̄тӣ ђу̏сто у ка̀нтӯн. **3.** *наглашено испољавати нешто, тјерати своје.* — Нѐ може се су̀ мало дина́ра̄ ба̏тит гра̀ндеца. — Док ба̄тӣш су̀пе̄рбију, не до̀лази у̀ мене! **4.** *подносити море (мисли се на пловило које се без тешкоћа вози).* — Ва̑жно ти је да ба̑рка до̀бро ба̄тӣ мо̀ре.

ба̀тић м *дрвени чекић за натуцање маслина и сл.* — Сва̏ка̄ ку̏ћа ѝмала је ба̀рем по̏ два̄ ба̀тића.

ба̀тоћ м (тал. battocchio, bataccio, battaglio) **1.** *клатно од звона, батић који удара у звоно.* — Ӣспо̄ је ба̀тоћ па зво̀нце на̀ вра̄тима не зво̀нӣ. **2.** *ударaљка у бубањ.* — За̀метнуо сан нѐђе ба̀тоћ, па га тра̑жӣн.

ба̀тӯта ж *груби бетонски под у старинским кухињама, често само испред огњишта, али и иначе.* — У̀ камарама је по̑д о̀(д) штицē, а у комѝну је ба̀тӯта.

ба̀тӯтина ж (пеј. од ба̀тӯта) — Да̏ ми је мјесто ба̀тӯтинē ста̀вит што̀ дру̏го̄ на̀ под у комѝну!

бау̀лина ж (аугм. и пеј. од ба̀уо) — О̀на̄ бау̀лина ми је узе́ла по́ камарē.

бау̀лић м (дем. од ба̀уо) — По̀гледа̄ј ӣма̄мо ли јо̏ш ко̀јē кѝло цу̏кара у бау̀лићу испо̀(д) скāла̄!

бау̀нета ж (тал. baionetta) *нож што се натиче на пушку, бајонет.* — Испре(д) ка̀зе̄рмē сто̀јӣ со̏лда̄т с бау̀нето̄н.

ба̀уо, бау̀ла м (и: ба̀о̄, ба̀во̄) (тал. baule) *ковчег за остављање кућних потрепштина (одјеће, покривача за кревете, намирница и сл.).* — Грӣзлице су ми ѝзјеле но̀вӣ та̀пӣт у бау̀лу.

ба̏фа ж мн. ба̏фе (редовно у мн.) (тал. baffo) *залисци на лицу.* — Че̏ка̄ вас је̏дан чо̀вјек с ве̏ликијēн ба̏фама.

ба́цат, ба̂ца̄н несвр. *вући на неку боју.* — Ј̏ес о̀во̄ мо̀дро, ма ма̏ло ба̂ца̄ на̀ лила.

бацѝла̄т, -а̄н несвр. *стално мислити на нешто, бринути се због нечега.* — Не бацѝла̄ј толѝко̄, сна̂ће се о̀ни ѝ са̂ми!

ба́цит се, ба̂ци̑н се свр. **1.** *бити сличан по нарави или по ваньском изгледу неком свом претку, уврћи се у некога.* — У свѐму се ба́цијо на̀ ду̏нда, а о̀д ма̄јке̄ не̂ма̄ нѝшта. **2.** *прилећи у дневној одјећи ради краткотрајног одмора, најчешће након ручка.* — Ѝде̄н се са̂мо по́ уре̄ ба́цит, па ћу о̂нда о̀прат пја̂те. **3.** *скочити с мање или веће висине без могућности да се дочека на ноге.* — Ју̀че̄р се је̏дна дјѐво̄јчица ба́цила с тре̏ће̄га пја́на и о̀стала на̀ мјесту мр̀тва. — Ба́ци се с ка̏мена и о̏дма за̀пливā ј!

/ба̏чва/ изр. **ди̏мӣ (ди̏ре̄) ѝж ньега ко ѝз ба̏чве̄** *кад се неко напије па заудара на алкохол, најчешће на вино.* — По̏зна̄ се о̏дма ђе̄ је би̏јо кад ѝж ньега ди̏мӣ ко ѝз бачве̄. **дно̏ о̀д ба̏чве̄** *нешто велико, огромно.* — Не̏кад је фјѐрӣн би̏јо дно̏ о̀д бачве̄, а са̏д ш ньиме нѝшта нѐ можеш ку́пит.

/ба̏чвица/ изр. **би̏т ко ~** *каже се за дебељушкасто мало дијете или за ониско младо женско чељаде.* — Ви̏дӣ се да до̀бро па̂па̄, ко ба̏чвица је.

башàменат, башàме̄нта м ген. мн. башàмена̄та̄ *доњи, ужи, једнобојни појас на зиду у соби.* — Башàме̄нти су би̏ли у је̏дно̄му колу́ру, мѝри дѝсеньа̄ни ма̏ло до по̀д врх, а шту̏к је би̏јо бѝјел.

ба̀шет, -ѐта, -ѐто придј. (тал. basso) *низак.* — Ми̏р је ба̀шет и ла̀ко га је прискѝчит. — Зна̂м је до̀бро: башѐта, мѝзерашна, ва̏зда у цр̀ну.

ба̏штина ж *земља, њива, поље, али не у цјелини него испарцелисано по власништву.* — Кад гра̂не̄ су̏нце, о̏дма се по̀ баштинама ра̂дӣ.

ба̏штиница ж (дем. од ба̏штина) — Ѝмају не̏што ба̏штинице̄ у Жу́пи.

башу́рак, -у́рка м ген. мн. ба̀шӯра̄ка̄ и башӯра̄ка̄ (тал. basso) *човјек ниска раста.* — Вра́та ми је отво̀ријо је̏дан башу́рак.

бе́бе ж *сасвим мало дијете, беба.* — Нѝје о̀на ма̂ла̄ бе́бе па да се не̏ зна̄ ја́вит кад у̑ђе̄ у чѝјӯ ку̏ћу. изр. **~ о̏(д) два̄ пе́тка** *сасвим мало дијете које ништа не зна.* — По̀на̄ша̄ш се ко бе́бе о̄(д) два̄ пе́тка.

бе́бица ж (дем. од бе́бе) — Вѝђи бе́бице̄, пла̀че̄!

бѐва̄нда ж (тал. bevanda) *вино разблажено водом.* — Да̂ ми је ма̏ло про̏кулӣца̄, па прѝга̄не̄ ри̏бе̄ и жму̑о бѐва̄нде̄!

/бе̏г/ изр. **жѝвӣ ко ~** *каже се за онога ко је добро ситуиран или коме све угађају да би му живот био угоднији.* — О̏тка(д) се вра́тијо ѝ(з) свије̄та и ожѐнијо, жѝвӣ ко бе̏г.

бегѐнисат, -ѐнише̄м несвр. *свиђати се (употребљава се у иронији).* — О̂н нѝје бегѐнисо̄ на̂шу хра́ну, па је ѝјо у ло̀ка̄нди.

бѐгиња ж *жена окружена пажњом и настојањем да јој у животу ништа не узмањка, велика госпођа.* — До̀шла је и о̀на̄ ньѝхова бѐгиња з дјѐцо̄н.

бѐгонија ж *врста цвијећа.* — Је̏дна фу̀ньестра је сва̂ у бѐгонијама.

бедѐвија ж *крупно, здраво и снажно женско чељаде.* — Мо̀гла би она̀ка̄ бедѐвија са́ма по̏ље прекѐпат!

бѐдра ж pl. бе̏дре, ген. мн. беда́ра̄ *бедро.* — Бе̏дре су му бѝле пу̑не мо̏дрӣца̄.

бѐдрица ж (дем. од бѐдра) — Дјѐтету су се бѐдрице наје́жиле од зѝме̄. — Да̂ј ми бе̏дрицу о̏т кокоши да не прѝсмагне̄!

бѐзочан, -чна, -чно придј. *онај који се не устручава, дрзак, слободан у понашању.* — Тре̏ба̄ би̏т бѐзочан, па све̏ згра̏бит се̏би.

бѐзочит, -ин несвр. *дрско опонирати некоме; упорно, без икакве основе, дока-*

зивати некоме да није у праву. — Бѐзочӣ ми да ни́је бӣјо у гра́ду, а ја̑ сан га вӣдијо.

безочѝтāт, -и ж *безочност, дрскост, безобраштина, али често у блажем смислу, кад је у питању дијете или сасвим млада особа, неспутана конвенционалношћу.* — С кòјōн безочѝтāти ти ла̏жē у̏ очи! — Си̏мпатика је њѐгова дје̏чјā безочѝтāт.

бѐзочнӣк м *безочна, дрска мушка особа.* — Бѐзочнӣк јѐдан, глѐда ме у̏ очи, а зна̑м да ме ва̏рā.

бѐзочница ж *безочна, дрска женска особа.* — Ка(д) ти у̑ђē у̀ кућу, òнā бѐзочница зàвӣрӣ у̀ свакӣ кàнтӯн.

бѐзочничина ж (пеј. од бѐзочница) — И да ми онàкā бѐзочничина бу̑дē нѐвјеста!

бѐзочно прил. *без устручавања, сувише слободно, дрско.* — По̏чео ми је бѐзочно одговáрат!

бѐзочнōс, -ти ж *дрскост, безобраштина.* — Сва̏ ће òна арѝват учѝнит у свòјōн бѐзочности.

бе́ке ж *овца.* — Ми́ран је ко бе́ке.

бе́кнут, бе̑кнēм свр. *огласити се, пустити глас, изустити неку ријеч.* — Смѐо се па ни бе́кнут. — Бе́кни ако ӣшта зна̂ш!

беладо̏на ж (и: белàдона) (тал. belladonna) *врста љековите биљке (Atropa belladonna).* — Беладо̏нē ӣмā и у̀ нашијен кра̑јевима.

бѐлāј, -а́ја м *зло, биједа, неприлика, ђаво.* — Кòјӣ ти је бѐлāј па зòвēш у òвā до̏ба? — Да̑ј му сва̏ што ӣштē, нѐка га бѐлāј но̏сӣ!

белалу̀ић̄а ж *мирисни украсни грм.* — Ӣдēш у̀с Посāт, а из цардѝнā во̏њā белалу̀иђа.

белвѐдēр, -е́ра м (тал. belvedere) *средњи, чеони дио поткровне етаже у дубровачким кућама на сprat, у коме се налази једна соба са равним плафоном и широким лијепим погледом, а лијево и десно од ње по једна соба са косим плафоном и прозором с бока куће.* — Из белведе́ра је бѝла мàњифика вӣста на̏ море.

бѐлеца ж (тал. belezza) *љепота.* — Òвō је бѐлеца òд времена. — Ш њѝме сва̏ мо̏жеш уре́дит, о̑н је бѐлеца о(д) чељàдета.

бе̑нда ж (тал. benda) **1.** *врпца која се обично носи на надлактици у знак жалости.* — Жѐне су бӣле у цр̏ну, а му̀шкӣ з бе̑ндōн око ру́кē. **2.** *копрена којом се покривају очи.* — О̑н но̏сӣ бе̑нду на̏ оку.

бѐндат, -āн несвр. *марити, признавати.* — Не бѐндā о̑н нӣкога, ни дирету́ра ни професу́ра.

бенево̀лēнца ж (тал. benevolenza) *доброхотност.* — Пока́зали су пу̑но бенево̀лēнцē прамà њима.

бенѐфицијо с (тал. benefizio, beneficio) *корист.* — Вѐлика су бѝла бенѐфиција за импјѐгāте.

бѐнзӣна ж *бензин.* — Кòлико кòстā лӣтра бѐнзӣнē?

бењàмӣн, -ѝна м (тал. beniamino) *љубимац, миљеник (често мушко дијете).* — Нѐ прти се у̀ њиховōга бењамѝна!

берѐкӣн, -ѝна м (тал. birichino) *мангуп.* — Ко дијѐте је бӣјо берѐкӣн, а по̏слијē је по̀стō ва̏јан чòвјек.

берѐкӣна ж *женска особа слободнијег понашања, мангупица.* — Сѐстра му је ве̏ликā берѐкӣна.

берекинàрија зб. им. *мангупарија.* — Берекинàрија је кáдра сва̏шта учѝнит зà сво̑ј гу̑с.

берекѝнат, -āм несвр. *чинити мангупарије.* — Бѐспослени су па берекѝнају пò улици.

берекѝнāта ж (тал. birichinata) *мангупарија, мангупски поступак.* — До̏ста је твòјијēх берекѝнāтā!

берекѝнић м (дем. од берѐкӣн) — Сàстало се нѐколикō берекѝнӣћā, па се нѐшто договáрају.

берекѝница ж *женска особа слободнијег понашања, мангупица.* — Дру̏жи се òна с јѐднōм берекѝницōн.

берекѝнчина ж (аугм. и пеј. од берекѝница) — Â, тō је бāш òнā берекѝничина испò(д) Свēтē Màријē!

берекѝничица ж (дем. од берекѝница) — Ћѝ му је берекѝничица, ма је òна јōш дијéте.

/бѐрлӣна/ изр. **стȁвит нȅкога на бѐрлӣну** *изложити некога јавном руглу.* — Ју̀чēр су Мѝха стȁвили на бѐрлӣну што је у̏ скули чѝнијо ò(д) спијē.

бѐспотребан, -бна, -бно придј. *непотребан.* — Бѐспотребни су овлѝкӣ скâндали пò кући.

бȅстија ж (тал. bestia) **1.** *животиња.* — Не сѐкāвāј тӯ бȅстију, у̏гришће те! — Ѝмāј мȁло дýшē па дâј бȅстији вòдē да не крѐпā! **2.** *неко ко је неваљао, зао, склон пакосном понашању.* — Ѝмā сѝна, бȅстију о(д) дјѐтета. — Ȍстави тô, бȅстијо јѐдна!

бестијȁлук м (тал. bestialità) *нељудско, нечовјечно понашање, кад се неко према другоме понаша као животиња.* — Тô је сâмо мȍгō учѝнит неко от пу̏стōга бестијȁлука.

бȅстијица ж (дем. од бȅстија) — Др̏жӯ дȍма нȅкаквӯ бȅстијицу што је капѐтāн Фрáно дȍнијо из Àмерӣкā.

бѐстужан, -жна, -жно придј. (и: брѐстужан) *немаран.* — Ко чејáде би ти дŷшу дáла, ма је бѐстужна.

бестужáнство с (и: брестужáнство) *немарност као трајна особина.* — С онàкијен бестужáнствōн нѝје мȍгō проспѐрат.

бестужȁрија ж (и: брестужȁрија) *немарност која се испољава у неким поступцима личности.* — До нѐсрећē је дòшло òд нечијē бестужȁријē.

бѐстужнōс, -ти ж (и: брѐстужнōс) *немарност која се испољава у нечијим поступцима.* — Покáжи сâд твòју бѐстужнōс и на фȁтӣзи, па ће те бр̏зо òтамо ѝшћерат!

бȅтула ж (тал. bettola) *крчма.* — У̏ свакōн у̏лици по јѐдна бȅтула.

бȅтулина ж (пеј. од бȅтула) — Стȍј дòма, не хòди вȁзда пò бетулинама!

бȅтулица ж (дем. од бȅтула) — У̏ њега у̏ бетулици бу̏дē дòмаћēга пр̏шута, сѝра ѝз уја и вѝна пѐљешкōга.

бѐту̑н, -у́на м *бетон.* — Фундȁменат òт кућē је у бету́ну.

бетунáват, -у̀нāвāн несвр. *бетонирати.* — Нȃши су̏сједи бетунáвају тȁрачицу прѝт кућōн.

бету̀нат, -āм свр. *бетонирати.* — Ȍни су бету̀нали свȅ около̀ кућē.

бéчит, бēчӣн несвр. **I.** *напрезати очи при слабом освјетљењу.* — Свȁкē вȅчери чѝтā и бȅчӣ ȍчи при свијéћи от пȅтроља. **II.** ~ **се** *кревељити се, правити гримасе.* — Бēчӣ ми се, ма ћу га јâ лу̏пнут.

бѐшкот, -òта м (тал. biscotto) *двопек.* — У̏ шкатули је бѐшкот за изгрȁтат.

бешкòтат, -āн несвр. (тал. biscottare) **I.** *стављати крух у пећницу да се препече.* — Бешкòтāн у пѐћи су̏хӣ кру̏х. **II.** ~ **се** *кад се хљеб у пећници поново суши да би постао двопек.* — Кру̏х ми се бешкòтā у̏ шпахеру.

бешкòтӣн, -ѝна м (тал. biscottino) *кекс, али и сваки други домаћи колачић.* — Пȍ неколико дáнā су се у̏очи фȇстā пò кућама чѝнили бешкотѝни.

бешкотѝнић м (дем. од бешкòтӣн) — Нȃђē се јōш у̏ шкатули по кòјӣ бешкотѝнић òт фȇстā.

бѐшћутан, -тна, -тно придј. *неосјетљив, безосјећајан.* — Мȍже ли òтац бӣт тàкō бѐшћутан према дјѐтету?

бѐшћутнōс, -ости ж *безосјећајност, неосјетљивост.* — У свòјōн бѐшћутности увријéдијо је дò дна дýшē и рòдитеље.

бѝбија ж (тал. bibbia) *Библија.* — Јеси ли чѝтō штȍ пӣшē у Бѝбији?

бѝбит м (тал. bibita) *пиће.* — Ѝмāте ли кàкав бѝбит уз òвō слàткōга?

би̏дело м (тал. bidello) *школски послужитељ, подворник.* — Вѐликē шкȍле су ѝмале и по два̑-три̑ би̏дела.

би̏ж, би̏жа м (тал. pisello) *грашак.* — У̏змите ми ȍвō би̏жа, пу̏н је ко ча̏ша! изр. **ри̏зи-би̏зи** *пиринач (рижа) са грашком (јело).* — За ȍбједа ћемо ѝмат ри̏зи-би̏зи и завȁјӯн.

бизѝгат, -а̄н несвр. *истраживати не би ли се негдје нашло нешто за јело или што друго.* — Ва̏зда нȅшто пȍ кући бизѝга̄ш!

би̏јел, -е́ла, -е́ло придј. *бијеле боје.* — Мȍже би̏т би̏јел ко чѐмӣн, би̏јел ко мље́ко, би̏јел ко сни̏јег.

бије́лит, би̏јелӣн несвр. *бијелом бојом премазивати зидове, али и уопште кречити без обзира на боју.* — О̏вијех да́на̄ бије́лили су ку̏ћу.

би̏кнут се, би̏кне̄ се несвр. *навикавати се на нову средину, нове околности.* — О̏ди ми се нѐ бикнē.

би̏лица ж (и: би̏љица, би̏ца) *цјепаница.* — Ста̑вӣн дви̏је би̏лице у̏ пе̄ћ и ка̏марица се у̏час у̏грије̄. — О̑н шѐга̄, а ја̑ сла̑же̄н би̏це.

би̏личина ж (аугм. и пеј. од би̏лица) — У̏дрила ме јѐдна би̏личина у̏ ногу док сан цијéпō др̀ва.

би̏личица ж (дем. од би̏лица) (и: би̏чица) — Јесу ли ȍвē би̏чице су̏хе? — И̏ма̄ јȍш са̏мо нȅколико̄ би̏личи̏ца̄ у магаѕи́ну.

би̏љарад, би̏ља̄рда м ген. мн. би̏ља̄ра̄да̄ (тал. biliardo) *билијар.* — Ра̏до сан с при̏јатељима и̏грō би̏љарад.

би̏љет м (тал. biglietto) 1. *цедуља.* — На би̏љету је пи́сало нȅшто неразу̏мљиво. 2. *улазна карта за неку приредбу или за вожњу неким превозним средством.* — И̏ма̄ш ли би̏љет о(д) тра̀нваја?

биљѐтӣн, -и́на м (тал.у bigliettino) *цедуљица.* — О̏ставила сан на̀ вра̄тима биљѐтӣн да ћу се ȍдма вра́тит.

би̏љетић м (дем. од би̏љет) — Нѐмōј погу̏бит тē би̏љетиће с инди̏рицима!

би̏љешка ж ген. мн. би̏љежа̄ка̄ *школска свједоџба.* — У би̏љешци стȍјӣ да си с ȍдлико̄н свр̏шијо тре̏ћу кла̏су.

би̏љица *в. билица.*

биȍграцки, -а̄, -ō придј. *београдски.* — О̑н је биȍграцкō дијéте, ни́је нау̏чијо жи́вјет на̑ мору.

би̏ра ж (тал. birra) *пиво.* — По̏пи̏ли смо по̏ жмуо би̏ре и ȍдма пȍшли ћа̑.

бира̀рија ж (тал. birreria) *пивница.* — Свр̀нули смо у бира̀рију и с но́га̄ по̏пи̏ли би̏ру.

би̏саге, би̏са̄га̄ ж (само мн.) *дводјелна врећа која се вјеша преко рамена.* — Чȍвјече, што̏ то̏ но̏си̏ш у би̏сагама?

би̏т, би̏је̄н несвр. *тући, ударати.* — Ако то̄ ȍдма не ȍставӣш ђē си на̀шō, би̏ћеш бјȅн.

/би̏т/ изр. **би̏ја̄ше учи̏нит (ри̏јет, да̑т итд.)** *требало је нешто урадити, рећи итд. каже се за некога ко је, не урадивши тако, направио неки пропуст.* — Би̏ја̄ше му да̑т ȍнō ста̑ре̄ рȍбе̄, па нека ѝскрпӣ што мȍже. — Би̏ја̄ше га пи́тат хȍће ли се вра̑ћат. **нѐ бит ȍд нечега** *не вољети нешто.* — Ни́је ти о̑н од дивертѝмена̄та. — Ме̏не не зȍвите, нијéсан ван ја̑ ȍ(д) тега̄.

би̏тва ж *блитва, врста поврћа које се много гаји у Дубровнику и околици, а једе се „под уљем".* — По̏што је да̀нас би́ла ба̏лица би̏тве̄?

би̏ће с *имање, непокретни иметак.* — И̏мали су ли̏јепō би̏ће и сви̏ су жи́вјели на̀ њему и ȍд њега.

бићѐрӣн, -и́на м (тал. bicchierino) *чашица неког пића, слатког или жестоког.* — Тра̀тали су нас по бићѐрӣн розоли́на и пȍ фјелицу то̏рте̄ ду̏мањске̄.

бићери̏нић м (дем. од бићѐрӣн) — Мȍже̄мо по јѐдан бићери̏нић за срѐтно ви̏ђење.

бићи̏клет *в. бициклет.*

би̏ца *в. билица.*

бицѝклет м (и: биħѝклет) (тал. bicicletta) *бицикл*. — Од бицѝклēта се нè може пàсат пу̏тен.

бѝч м *ӣрамен, чуӣерак (косе, вуне и сл.)*. — Ко дијéте је ѝмō бѝч сѝједијех кóсā.

/бѝч/ изр. **~ бо̀жјӣ** *нешӣо сӣрашно као казна*. — До̀ка(д) ħе ду̏рат бѝч бо̀жјӣ од о̀вō вре̏мена?

бѝчина *в. биличина*.

бѝчица *в. биличица*.

бѝша ж (тал. biscia) *црвиħи намеӣници који се нахваӣају за дно дрвенога чамца ӣод морем*. — Ухитила је бѝша днō о̏д брода.

бја̏ка ж (тал. biacca) *бјелило, бијела боја у ӣраху*. — Вàјā ми кýпит бја̏кē зà цревāјā.

бјанкàрија ж (тал. biancheria) *рубље*. — На су̏шилу је сва̏ бјанкàрија што је дàнас о̏прāна.

бјанкàријица ж (дем. од бјанкàрија) *дјечје рубље, али и рубље које у скромној количини ӣриӣада одраслој особи*. — Сва̏ бјанкàријица је ста̏вљена у шкрàбӣцу од бурáла.

/бјѐжат/ изр. **àјде (а̏ј) бјеж! — бјѐж ја̏дан!** *каже се кад се хоħе нешӣо занијекаӣи, изразиӣи невјерица у нешӣо, одвраӣиӣи некога од нечега и сл.* — „Ре̏кō ми је да ħе ми су̏тра врáтит динáре." — „Áјде, бје̏ж! Тӣ му вје̏рујēш?" — Бје̏ж, ја̏дан! У̏здāј се тӣ у̏ се, а нē у његова обеħáња!

бјелáнце, -а с ген. мн. бјелâнāцā и бјѐлāнāцā *бјелањак од јаја*. — И̏збатӣ се пê(т)-шêс бјелâнāцā нā снијег.

бјѐлица ж *врсӣа смокве*. — Бјѐлица је до̀бра кад је фре̏шко у̏брāна.

бјѐличина ж (пеј. од бјѐлица) — О̀вē про̀зукнӯтē бјѐличине ħе арàјдат нȅчијē прáце!

бје̏лкас, -та, -то придј. (и: бје̏лкāс) *бјеличасӣ*. — Бје̏лкас дӣм ѝзлазӣ ис комѝнāтē.

бјестѝмат, -āн несвр. (тал. bestemmiare) *ӣсоваӣи*. — О̏н бјестѝмā ко кýчак. — Пр̀вō чу̏јēн бјестѝмāње, а о̂нда га вѝдӣн како рȅндā иза кантýна.

бјестимàтӯр, -ýра м (тал. bestemmiatore) *ӣсовач*. — Бȅтулине су пу̏не пјáнчӣнā и бјестиматýрā.

бјестимату̏рина м (пеј. од бјестимàтӯр) — Грехóта што је бјестимату̏рина, а до̏бар је мȅштар.

бјѐстӣмија ж (тал. bestemmia) *ӣсовка*. — У́ста су ти, прóсти ти Бо̏же, пу̏на бјѐстӣмијā!

бје̏чва ж ген. мн. бје̏чāвā *чараӣа*. — Ħо̀рава, а јо̏ш плѐтē бје̏чве!

бје̏чвица ж (дем. од бје̏чва) — Промијéни бје̏чвице, о̀вē су ти мо̏кре. — Јо̏ш је зима за крàткē бје̏чвице.

бјо̂нда ж (тал. bionda) *ӣлавокоса женска особа*. — Замо̀тала ми је ро̏бу у̀ кāрту јѐдна склâднā бјо̂нда.

бјо̀ндача ж *круӣнија ӣлавуша*. — Јѐдна бјо̀ндача сва̏кō ју̏тро но̂сӣ мљéко по̀ куħама.

бјо̂ндӣ, -ā, -ō придј. (тал. biondo) *ӣлавокос*. — Кад је бúла мâлā, о̀на је бúла бјо̂нда.

бјо̀ндӣна ж *ӣлавокоса женска особа*. — До̂ħē мо̂да и све̏ же̏нскē дивѐнтају бјо̀ндӣне.

бјо̂ндо м (тал. biondo) *ӣлавокоси мушкарац*. — Капѐтāн је бӣјо јѐдан лӣјепӣ бјо̂ндо.

блâг, блáга, блâго придј. *миран, ӣих, мекан*. — О̀вегā го̀дишта је бúла блáга зима. — Блâгā зима мо̏же до̀нијēт сва̏каквē болѐштине.

блâго с *обиље*. — И̏мā нā плаци сва̏кōга блâга бо̀жјēга.

благосѝват, -о̀сӣвāн несвр. *некоме исказиваӣи своју захвалносӣ желеħи му свако добро*. — Ва̏зда благо̀сӣвāн о̀негā ко је извѐнтō ѐлетрику.

бла̏госōв м (и: бла̏госов) **1.** *неко добро*. — О̀вā кӣша је бла̏госōв зà поље. **2.** *ӣоӣодневна, односно вечерња миса у каӣоличкој цркви*. — По̂ј ħу вечѐрас нā бла-

госо̄в у̏ Ма̄лӯ бра̑ћу па ћу о̑нда до̑ј у̏ тебе. изр. **нѐка те ~ но̏си** *кад се желимо ријешити некога што нешто тражи или захтијева, па му се коначно то, мада не баш радо, и удовољи.* — У̏зми то̑, нѐка те бла̏госо̄в но̏си, и нѐ пи̏та̄ј ми ви̏ше ни̏шта! ~ **бо̀жјӣ** *нешто што је добро, чега има пуно и сл.* — Ӣма̄ о̀ве̄ го̏дине̄ ма̄сли̏на̄ бла̏госо̄в бо̀жјӣ!

благосо̀вен, -ѐна, -ѐно придј. *онај који својим неким својством изазива задовољство.* — О̀вӣ са̀плӯн од ру̏ка̄ је благосо̀вен, ду̏ра̄ мје̏се̄це! — О̀на ӣма̄ благосовѐне ру̑ке.

благосо̀вит, -о̀совӣн свр. **1.** *благословити некога или нешто.* — Су̏тра ће благосо̀вит но̏вӯ цр̏кву. **2.** *пожељети некоме добро и тако исказати своју захвалност за нешто.* — Благосо̀вићу га ако ми то̑ арѝва̄ учѝнит.

бла́жен, -а, -о (бла́женӣ, -а̄, -о̄) придј. *проклет, несретан.* — О̀ва̄ бла́жена̄ зи́ма се оду́љила, а др̏ва̄ вѝше не̑ма̄. — Нѐ да̄ ми ми́ра о̀на̄ бла́жена̄ жѐна, и по но̀ћи ми се снӣјева̄. изр. ~ **о̑чи** *каже се кад се сретне или види некога након дуго времена.* — А̑јме, бла́жене̄ о̑чи! Ма ђе̑ си тӣ? Не̑ма̄ те ни на̀ тӣр о̑т пушке̄! **бла́жено̄га ти ла̄ни; бла́женијех ти да́на̄** *ријечи које прате неко чуђење.* — Ка(д) ти о̑н, бла́жено̄га ти ла̄ни, узу̏рпо̄ све̑ ко да је његово! — Ка̏ко ћу, бла́женијех ти да́на̄, с о̀во̄ со̏ла̄да̄ ку́пит све̏ што си ми ре̏ко̄?

блебѐтало с *брбљивац, особа која не мјери ријечи.* — О̑н је ве̏лико̄ блебѐтало.

блебѐтат, блѐбеће̄н несвр. (тал. balbettare) *брбљати, говорити којешта.* — По̀ цијѐлӣ да̑н не̏што блѐбећӯ.

блебѐтуша ж *жена која не бира шта говори, брбљавица.* — Нѐ може блебѐтуша нӣшта др̏жат у̏ себи.

блебѐтушина ж (пеј. од блебѐтуша) — О̀во̄ дије́те је ве̏лика блебѐтушина. — Ко̀ја̄ ти је блебѐтушина то̑ рѐкла?

бле̏згав, -а, -о придј. (и: бле̏зга̄в) *блесав.* — Са̏мо бле̏зга̄в чо̀вјек нѐ би на̀ то̄ прѝсто̄.

бле́зге ж *блесава женска особа.* — Бле́зге је, ма је фи̏нула ску̑лу.

бле́зго м *блесава мушка особа.* — Па̀ра̄ бле́зго, ма се зна̑ бра́нит (ка(д) тре̏ба̄.

/бле́јат/ изр. **не̑ зна̄ ни ~ ни ве́чат** *каже се за човјека ограничених интелектуалних способности.* — Што̀ би о̑н, рѐци ми, мо̀го̄ ра́дит кад не̑ зна̄ ни бле́јат ни ве́чат!

бле̏нас, -та, -то придј. (и: бле̏на̄с) *блесав.* — Са̏мо бле̏насто чеја́де мо̏же у̏ то̄ вје̏роват!

бле̏нут, бле̏не̄м несвр. *тупо се и без ријечи загледати на нечије ријечи или поступак, остајати нијем и забезекнуто гледати.* — Гле̏да̄н га ѝ сад: сто̀јӣ и бле̏не̄ у̏ мене бе̏з ријечи.

бле̏чина ж и м (њем. Blödsinn) *не баш интелигентна особа, блесавац.* — На́ђи па̏метна чо̀вјека, а не ка̀кву бле̏чину!

бли́зу прил. *скоро, још мало па толико.* — Бӣће ве̑ћ бли́зу у̑ра да су по̀шли до̀ма.

блӣхат, блӣха̄н несвр. **I.** *прљати нешто нечим, размазивати нешто из непажње или немара.* — Је̏де̄ и блӣха̄ по̀ пјату и по̀ напици. **II.** ~ **се** *прљати се нечим што оставља видног трага.* — На́сто̄јте да се што ма̑ње̄ блӣха̄те док питу̏ра̄ва̄те!

блу̑ (непромј.) *боја која је приближна боји ведрог неба.* — Да ми је за̀ весте̄ на̑ћ што̄ блу̑ еле̏трико или блу̑ марӣн!

блу́де ж *маза.* — Тӣ си мо̀ја блу́де.

блу́дит се, блу̏дӣн се несвр. *мазити се.* — Толӣкӣ то̀вар па се блу̏дӣ у̏ матере̄!

блу́за ж (тал. bluse) *женски одјевни предмет који се носи у комбинацији са сукњом.* — Ку̏пӣш блу́зу ѝ котулу па си обучѐна за̀ сву ста̀ђо̄н.

блу́зица ж (и: блу̏зица) (дем. од блу́за) — У вѐтрини вѝсӣ јѐдна блу́зица на̀ рӣге и јѐдна на̀ боле, а ја̄ би о̀нӯ на̀ боле!

блу̑та ж *пјена што се ухвати на сирћету или вину које се кисели.* — На о̀сту се у̀хитила блу̑та.

блу̑тина ж (пеј. од блу̑та) 1. *основно значење.* — Ви́но се узо̀стило, у̀хитила се си̏лна̄ блу̑тина по̀ њему. 2. *особа која говори непромишљено и којој се не може вјеровати.* — Ма́то је блу̑тина, о̑н ће све̏ то̑ ѝзблутит ка(д) се на̏ђе̄ с кумпа̀нијо̄м.

блу̑тит, -ӣн несвр. *свашта непромишљено говорити.* — По̀шли смо ћа̑ да га нѐ слуша̄мо како блу̑тӣ.

/бо̑б/ изр. **нѐ ваља̄ ни су̑хо̄га бо̀ба** *нешто што не вриједи ништа.* — Све̏ што су ку́пили не̏ ваја̄ ни су̑хо̄га бо̀ба.

бо́бак, бо́пка м ген. мн. бо̄ба̄ка̄ *зрно из махуне боба, али и зрно из махуне грашка.* — Па̏ло ми је на̏ кле не̏колико̄ бо̄ба̄ка̄.

бо̀бица ж *ситна врста боба, једу се само суха зрна.* — Сва̏к је ѝзијо по̀ пун пја̑т бо̀бицē. изр. **врӣ ко** ~ *каже се за „танко" млијеко, слабо млијеко.* — Не́ћу ти вӣше у̀зимат мље́ко, врӣ ко бо̀бица. **тре̑с бо̀бицу** *дрхтати од зиме.* — Не̑ма̄ ни др̏ва̄ нѝ угљена, тре̑шћемо мӣ бо̀бицу.

/бо̀бов/ изр. **ку̑га бо̀бова** *биљка наметница која расте уз боб, али у пренесеном значењу, како се углавном и употребљава, особа која је зла.* — Све̏ је о̀во̄ учи́нила о̀на̄ ку̑га бо̀бова с Кона́ла.

бо̀бо̄внӣк м *врста биљке широког меснатог листа, који се ставља на рану кад гноји.* — Бо̀бо̄внӣк је стари̑нскӣ лӣјек за̀ ране.

бо̑ва ж *плутача за везивање бродова.* — Ва̀по̄р је од ју̑че̄р на̀ бо̄ви.

бо̑вица ж (дем. од бо̑ва) — Мо̀гли би се за̀ неко̄ врије́ме ве́зат на̀ бо̄вицу.

/бо̑г/ изр. **Бо̑же сакло̀ни; Бо̑же ме сакло̀ни** *Боже сачувај.* — Бо̑же сакло̀ни, са̑мо да не у̀чинӣ ка̀ква сконтра̀ду̑ра! ~ **ван до̄** *у значењу: молим Вас.* — Нѐмо̄јте ми, Бо̄г Ван до̄, забо̀равит о̀ставит по́ струцē кру̀ха! — Бо̄г ван до̄, да̑јте ми дру̑гӣ са̀кет, о̀вӣ ми се про̀бу̑жо̄! **Бо̑же помо̀зи**[1] *каже се кад се први пут у сезони једе неко воће или поврће, кад се приступа јелу уопште или неком послу.* — Бо̑же помо̀зи, о̀во̄ су ми пр̀ве̄ фра̑гуле о̀ве̄ го̑дине̄. **Бо̑же помо̀зи**[2] *доста, много.* — Бӣће о̀вега̄ за о̀бједа Бо̑же помо̀зи, а о̀стаће и за вѐчере̄. — У кошӣчићу је бӣло смо̀ка̄ва̄ Бо̑же помо̀зи. **бӣт не̏што да̀ ~ са̀чу̑ва̄** *нешто ружно, страшно, неописиво.* — То̑ је да̀ Бо̄к са̀чу̑ва̄ што̀ су све̏ прѐпатили. **ӣ ~ је забо̀равијо** *нешто што је давно било.* — Што̏ ме̏не пӣташ? Ӣ Бо̄г је забо̀равијо ка̏д је то̑ бӣло. **тв̀рдит (бӣт) не̏што у̏ крс у̏ Бога** *бити упоран у некој тврдњи, хтијењу, намјери и сл.* — Хо̑ће у̏ крс у̏ Бога да је она̀ко̄ како о̑н го̀ворӣ. ~ **ти просвије́тијо па̏ме̄т** *каже се за некога или некоме ко живи или поступа недолично, ко вуче непромишљене потезе.* — Не̏ зна̄ о̑н што̏ чӣнӣ, Бо̄г му просвије́тијо па̏ме̄т! **бӣт Бо̑гу у ску́ту** *уживати, бити презадовољан нечим.* — О̏тка(д) се ожѐнијо, о̑н је Бо̑гу у ску́ту. — Бӣћу Бо̑гу у ску́ту ако арӣва̄н о̀во̄ фӣнут! **у̏ Бога до̏ма** *далеко, врло далеко.* — О̑н сто̀јӣ не̏ђе у̏ Бога до̏ма. — То̑ ти је у̏ Бога до̏ма, нӣкад до̑ћ до̀ тамо! **сва̏кӣ у̏ Бога да̑н** *сваког дана, непрестано.* — Та̏мо сва̏кӣ у̏ Бога да̑н па̏да̄ кӣша. **не̑ма̄ Бо̑га, ва̀ља̄ (тре̏ба)...** *кад се нешто мора безусловно урадити.* — Кад о̑н запеси̏га̄, не̑ма̄ Бо̑га, ва̀ља̄ му пого̀дит! — Не̑ма̄ Бо̑га, ва̀ља̄ ку́пит но̑вӣ руби̑нет! ~ **се с то̏бо̄н упу́тијо** *некоме кад одлази на пут или на неки важан посао.* — А̀де ти пола̀ко, Бо̄к се с то̏бо̄н упу́тијо, а за̀ мене се нѐ мислӣ! **Бо̑же ми про̀сти** *честа узречица кад се изрекне нешто богохулно, неприлично.* — О̀нему дјѐтету, Бо̑же ми про̀сти, ко да нӣје у гла́ви све̏ како тре̏ба̄! — Бо̑же ми про̀сти, ма ка(д) сре̏те̄н о̀нега̄ фра̑тра, зна̑м да ће ми се не̏што гру̑бо дого̀дит. **бла́жен(ӣ)** ~ *милостиви Бог (каже се у случајевима кад се на смрт гледа као на ослобођење од патњи).* — Бла́женӣ Бо̄г ко̀јӣ га је дӣго̄ да се вӣше нѐ мучӣ! **фалабо̑гу** *каже се након неке штете, направљене грешке, нечега што се, по пра-*

вилу, не може исӣравиӣи и значи мирење с ӣим. — Сло̀мило се, па фалабо̑гу, не̄ћемо са̑(д) пла̄кат. — Кад није́сте мо̀гли до̑ћ, фалабо̑гу. Ӣма̄ јо̑ш да́на̄ ако бу̑де̄мо жӣви!

бо̑гаре̄ ми (ти, му, вам, им) узв. *богами, богаӣи.* — То̑, бо̑гаре̄ ми, не мо̀гу учӣнит! — Не̄ћеш, бо̑гаре̄ ти, су̑тра ра́дит?

бо̑гарица ми *в. богаре ми.*

бо̀гаство с ген. мн. бо̀гаста̄ва̄ *богаӣсӣво, благо.* — Ма̏слиња̄ци у Прӣморју су пра̑во̄ бо̀гаство.

бога̀тӯн, -у́на м *велики богаӣаш.* — Та̀ко̄га и толӣко̄га богату́на нӣје бӣло у̏ нашем кра̑ју о̀тка(д) ја̑ па̑нтӣн.

богату̀нина м (аугм. и пеј. од бога̀тӯн) — Бӣјо је богату̀нина; све̄ што вӣдӣш и до̑кле вӣдӣш, бӣло је њѐгово.

богзнака̀кав (богзна ка̀кав), -ква, -кво придј. *велик, изванредан.* — Нӣје то̑ бӣла богзнака̀ква бра̀вӯра.

бо̀гиша ж *ӣеруника.* — Око У̏скрса процвјѐтају бо̀гише. изр. лу̑д ко ~ *храна без соли.* — Рӣзот је бӣјо лу̑д ко бо̀гиша.

бого̀вјетан, -тна, -тно (бого̀вјетнӣ, -а̄, -о̄) придј. *служи као ӣојачање ријечима: цијели, сав, сваки.* — Ва̑с бого̀вјетнӣ да̑н је па̑дала кӣша.

бо̑говскӣ, -а̄, -о̄ придј. *сјајан, изванредан.* — Ка̀кав бо̑говскӣ објѐдӯн ју̀че̄р на̀ Мљету!

бо̑говски прил. *сјајно, изванредно.* — Па̀сали смо се бо̑говски.

бо̑дулскӣ, -а̄, -о̄ придј. *који ӣриӣада сӣановницима далмаӣинских осӣрва.* — Бо̑дулскӣ го̑во̄р не̑ма̄ слӣчности са ду̑бровачкијен.

бо̑дуо, бо̑дула м *сӣановник далмаӣинских осӣрва.* — Спље̑цка̄ пла̑ца је ва̏зда пу̑на бо̑дӯла̄.

бо̀жања ж ген. мн. бо̏жа̄ња̄ *махуна младога боба која се једе са зрном.* — Ӣмали смо ве̏чери бо̏жа̄ња̄ по̑д ујем.

Бо́же ж *ӣако се дјеӣеӣу каже за Бога.* — Кастӣгаће те Бо́же ако нѐ буде̄ш до̑бар.

/Бо̀жић/ изр. че̏кат све̄ ~ на ~ *нешӣо одуговлачиӣи или неӣресӣано одлагаӣи.* — Че̑ка̄мо све̄ Бо̀жић на Бо̀жић док се ме̑штар смӣлује̄ да по̀правӣ ра̀штијо од џардӣна, ма па̀ра̄ да га не̄ћемо до̀чекат лако. Ста̀ри ~ *ӣако у Жуӣи дубровачкој зову ӣравославни Божић.*

/бо̀жји/ изр. хо̀ће се кӣша бо̀жја̄ *ӣреба дуго чекаӣи, ӣоӣребно је дуго времена.* — Док се обу̀че̄ш, хо̀ће ти се кӣша бо̀жја̄. бӣч ~ *казна божја.* — Нѐ можеш ни ускѐпат, бӣч бо̀жјӣ од о̀во̄ бре̑мена!

бо̑ја м (тал. boia) *џелаӣ, зао човјек, човјек који би убио другога.* — Мо̑жеби(т) да је ӣ добар чо̀вјек, ма не̑ка̄ко гле̄да̄ ко бо̑ја.

/бо̀јат се/ изр. бо̑ј се *бојим се, ӣреба се бојаӣи; изражава се сӣраховање да се нешӣо догодило или да ӣосӣоји велика могућносӣ да се догоди.* — О̑н је, бо̑ј се, већ па̑ртијо! — О̀ни се, бо̑ј се, не̄ће с на̑ма у̏ тему сло̀жит.

бока̀но̄рта ж ген. мн. бока̀пора̄та̄ (тал. boccaporta, boccaporto) *оӣвор ӣод мосӣом брода за улазак у унуӣрашњосӣ.* — Сјѐдали су у̏ групи на бока̀по̄рти и че̑кали па̀рте̄нцу.

бо̀ка̄р, -а́ра м (тал. boccale) *земљани или сӣаклени врч.* — Не̑ма̄ у бока́ру нӣ мало во̀де̄.

бо̀кара ж *велики земљани врч у коме се износило вино и сл.* — На̀здрављало се до̀ касно у̏ но̑ћ з бо̀каро̄н пу̑но̄м вӣна. изр. вӣше̄ ти Бо̑г до̑ до̑бара не̑го је у Јакӣну бо̑ка̄ра̄ *благослов, жеља изражена домаћину.*

бо̀карина ж (аугм. и пеј. од бо̀кара) — Свӣ су га у̏ чуду гле̄дали кад је у̏ себе слӣјо пу̑ну бо̀карину.

бока̀рић м *ноћна ӣосуда.* — У̏ ста̄ріје̄н ку̑ћама, ако су ӣмале џардӣнић, кама̀рӣн је бӣјо надво́ру, а у̏ камарама о̑(д) спа̄ња пот по̀стејо̄н је сто̑јо̄ бока̀рић.

бо̀карица ж (дем. од бо̀кара) — Жѐно, донѐси jо̑ш jѐдну бо̀карицу ви́на!

бока́рчић м (дем. од бо̀ка̄р) — На лава́ману сто̀jӣ ка̀дӣн и jѐдан бока́рчић с во̀дон.

бо̏квица ж *наjмлађи, jош нерастворени средишњи дио купуса или салате.* — Мла̑д jе ку̏пус, све̑ са̑мē бо̏квице.

Бо̏ке ж *Бока которска.* — О̑н jе ѝз Бо̄ка̄. — По̀шли су у̏ Боке. — У̏ Бокама ће би̏т вѐлика̄ фѐ̏ста.

бо̀кет м (франц. bouquet) *кита цвијећа.* — Ка̀кав бо̀кет цр̀венијēх ру̏сӣца̄!

бо̀кетић м (дем. од бо̀кет) — На̏бра̄ли смо љу̏бӣца̄ и учѝнили бо̀кетиће.

бо̀кēшкӣ, -а̄, -ō придj. *онаj коjи припада Боки.* — Бо̀кēшкӣ вапо́ри су доспjѐвали и до на̑jдаљиjех по̏ра̄та̄ у свиjѐту.

бо̀кӣн, -и́на м (тал. bocchino) **1.** *горњи дио музичког дувачког инструмента, коjи се захвата уснама.* — Па̀ра̄ да jе нѐ̏што у̏пало у бо̀кӣн. **2.** *дио цигарете коjи се захвата уснама.* — О̀кинуо се на шпању̀лету бо̀кӣн.

бо̏кули, бо̏кӯла̄ м (мн.) *увоjци косе.* — Кад jе би́ла ма̄ла̄, ѝмала jе ли̏jепē бjо̑ндē бо̏куле.

бо̏кӯн м (тал. boccone) *комад нечега.* — О̀кинуо jе бо̏кӯн ме̑са и ѝзиjо га. — Да ми jе нѐ̏ђе ку́пит бо̏кӯн зѐмљē за ра́дит! изр. **гу̀стаjу га (jе) до̀бри бо̏кӯни (боку̀нићи)** *каже се за некога ко jе гурман.* — Ви̏дӣ се по̀ њему да га гу̀стаjу до̀бри бо̏кӯни.

боку̀нат, -а̄м несвр. *кидати на неправилне комаде, комадиће.* — Не боку̀на̄j та̀кō тӣ кру̏х!

боку̀на̄ш, -а́ша м *онаj коjи воли добро да jеде, коjи воли добре комадиће.* — Са̀стане̄ се кумпа̀ниjа бокуна́ша̄ па на̀ рибу и на ви́но.

бокуна̀шица ж *жена коjа воли добро да jеде.* — А̀jде тӣ хра́ни о̀нӯ бокуна̀шицу!

боку̀нина ж (аугм. од бо̏кӯн) — Жѐна о̀кинē сва̏кому по боку̀нину по̀гачē.

боку̀нић м (дем. од бо̏кӯн) — Да̑j ми боку̀нић фрѐшкōга кру̏ха! изр. **ѝскидат нѐ̏кога на боку̀ниће** *израз коjи се употребљава да би се исказала љутња на некога.* — Кад би мо̏гō, са̏д би га ѝскидō на боку̀ниће.

боку̀ни́чак, -и́чка м ген. мн. боку̀нӣча̄ка̄ и бокуни̑ча̄ка̄ *комадићак.* — Нѐ̑ћеш крѐпат ако ѝзjедēш бокуни́чак си̏ра!

боку́нчић (и: боку̀нчић) м (дем. од бо̏кӯн) — Да̑j ми са̏мо боку́нчић си̏ра да про̏ва̄н jе ли то̑ о̀нӣ ѝстӣ ко ѝ приjе.

бо̏ла ж (тал. bolla) *мања или већа тачка на некоj тканини коjа се боjом разликуjе од своjе подлоге.* — На̀ себи jе ѝмала блу́зицу на̀ боле.

/бо̏лēс/ изр. **чѝнӣ ми ~; чѝнӣ ми жи̑вӯ (жѝву) чѝнӣ ми мр̏твӯ (мр̀тву)** ~ *жао ми jе некога.* — Чѝнӣ ми бо̏лēс кад га ви̏дӣн она̀кō обучѐна. — Она̀кō ста̏р и jа̏дан чѝнӣ ми жи̑вӯ бо̏лēс. — Чѝнила су ми мр̏твӯ бо̏лēс о̀на̄ дjѐца без о̀ца и бѐз ма̄jкē.

бо̏лесан, -сна, -сно придj. *онаj коjи jе оболио од нечега, ко ниjе здрав, болестан.* — О̀д болесна чеjа̀дета се нѐ може захтиjѐва(т) да ра̑дӣ.

бо̀лēћ, -е́ћа, -е́ће придj. *коjи осjећа туђу бол, болећив.* — Ко̏ ѝма̄, ко о̀на, боле́ће ср̏це, па̏тӣ и за̀ себе и за̀ друго̄га.

болѐштина ж *болест.* — Те̑ го̏динē jе завла́дала нѐ̏каква̄ болѐштина.

бо̏љē прил. *више.* — Кад ма̏ло бо̏љē за̀хла̄дӣ, ва̀ља ѝзвадит ка̀пут из нафта̀лӣнē.

бо̏љē с *добро у животу или у некоj одређеноj ситуациjи.* — Учѝнићу та̀кō за тво̀jе и мо̀jе бо̏љē. изр. **вѐстӣт за̀ бољēга** *одиjело, ципеле и сл. за празник или уопште за свечану прилику.* — Ѝма̄н што̏ о̀бӯћ за сваки̏ да̄н, ма не̑ма̄н вѐстӣт за̀ бољēга. **хо̀дит у̀ бољē** *поправљати здравствено стање.* — Ѝдē ли о̑н што̏ у̏ бољē ѝли jе ѝстō?

бомба̀рдӣна ж (тал. bombardino) *врста дувачког музичког инструмента.* — Међу стру̀мēнтима ѝмаjу и jѐдну бомба̀рдӣну.

бомби́сало с *особа коjоj се не може вjеровати, jер воли да измишља.* — Зна̑

се ко̀лико се мо̏же вје̏роват јѐдно̄му бомби́салу!

бо̀мбо̄н, -о́на м (франц. bonbon) *назив за разне домаће ситне колаче (али не за кекс).* — Би̏ло је то̏ра̄та̄ и сва̏каквијех бомбо́на̄.

бомбо̀нијѐра ж *старински послужавник од стакла на једној високој ножици; на њему се износе разни слаткиши на сто.* — У вѐтри̏ни и̏ма̄ јо̏ш јѐдна бомбо̀ нијѐра.

бомбо̀нијѐрица ж (дем. од бомбо̀нијѐра) — Ку́пи јон јѐдну ли̏јепӯ бомбо̀нијѐ рицу.

бо̀ме *богме, дабогме.* — „Хо̏ћеш ли ѝ ти̏ до̏ћ с на̏ма?" — „Бо̀ме!"

бона̀воја *в. бонавоља.*

бона̀воља ж (и: бона̀воја) (тал. bonavoglia) *особа која нема воље да ради, па се с тешком муком прихвата посла само кад мора.* — Бона̀воља је о̄н! Ци̏јелӣ да̂н се принѐма̄же̄ и ни̏шта нѐ ра̄дӣ.

бонегра̂ција ж (и: бонѐграција) (тал. bonagrazia) *дрвена, а у новије вријеме и метална дугачка шипка, о коју се вјешају завјесе на прозоре.* — Фа̏лӣ нам јо̏ш јѐдна бонегра̂ција за̀ камару от по̀сједа.

бо̀нет м (франц. bonnet) *капа са штитником над очима.* — Сва̏ко̄ нѐколико̄ го̏дӣна̄ до̏ђе̄ бо̀нет у̏ мо̄ду.

бонку́ловић м *онај који воли добар и лијеп залогај.* — Ску̏пили се бонку́ловићи у тете Је́ле̄ и учи̏нили фра̂ју.

бо̀но̄мо м (тал. bonomo) *добричина, простодушан човјек.* — На пја́ну о̀т ку̏ће̄ сто̏јо̄ је јѐдан Сто̀њанин, пра̂вӣ бо̀но̄мо.

бо̏рами, бо̏рати узв. *богами, богати.* — Би̏ло је, бо̏рами, ба̏ш та̀ко̄, што̀ би ти ла̀го̄!

бо̀рдӯра ж (тал. bordatura) *руб са дошивеном широм или ужом врпцом, која најчешће служи као украс.* — Линцу́ли су би̏ли с вѐлико̄н бо̀рдӯро̄н.

бо̀рдӯрина ж (пеј. од бо̀рдӯра) — Ко̀лтри̏не би би̏ле љѐпше̄ без о̀не̄ жу̏те̄ бо̀рдӯрине̄.

бо̀рдӯрица ж (дем. од бо̀рдӯра) — Мо̀гли би се рука́ви проду̏љит ка̀кво̄м бо̀рдӯрицо̄н на̀ дну.

/бо̀рит се/ изр. ~ са̀ сном *настојати да се не заспи, одупирати се сну.* — Би̏ли су у̏морни и бо̀рили се са̀ сном.

бо̀ри̏ћ, -и́ћа м (није дем.) *бор (дрво, стабло).* — Кра̂ј мора, у бори́ћима, и̏ма̄ јѐдна ли̏јепа̄ ку̏ћа.

бо̀рић м (дем. од бор) *мали или млади бор.* — На́се три́дести го̏ди̏шта̄ поса́дили смо јѐдан бо̀рић кра̂ј ку̏ће̄, а са̏д је то̄ вѐлико̄ ста̀бло.

боро̀вина ж *борова шума, шумица.* — Кад у̏грије̄, на̂јбоје̄ се скло̀нит у боро̀вину.

бо̀ровина ж *дрво од бора.* — Су̏ха̄ бо̀ровина стра̂шно го̀рӣ.

босѝок, босио̀ка м (и: басѝок) (тал. basilico) *босиљак.* — Чи̏нӣ ми се да у ју́си и̏ма̄ ма̏ло босио̀ка (басио̀ка).

бо̏т м (тал. botto) *ударац.* — Ма ни̏ о̄н није ли̏шо па̀со̄, у̏хитијо је бо̏та испо̀д ба̄нде̄.

бо̏та ж *свод, пролаз, односно уска улица над којом се налази назидана зграда.* — Кад је почѐла ки̏ша, скри̏ли смо се по̀д бо̄ту. — Нѐ може се о̏(д) смра̄да па̀сат испо̀д бо̄те̄!

бо̀та̄на ж (тал. bottana) *врста жућкастог, простог, грубог, али доста трајног платна, од којега се праве чаршави за кревете, једра, рубље и сл.* — Бо̀та̄на се на̀ сӯнцу избијѐлӣ.

бо̀та̄нина ж (пеј. од бо̀та̄на) — Не̂ћеш јон за̀ доту учи̏нит линцу́ле од бо̀та̄нине̄?

бо̀та̄ница ж (дем. од бо̀та̄на) — И̏ма̄ ли̏јепе̄ бо̀та̄нице̄ за со̀та̄на̄.

бо̀тија *в. бошиља.*

бо̀тијина *в. бошиљина.*

бо̀тијица *в. бошиљица.*

бо̀тиља ж (и: бо̀тија) (тал. bottiglia) *боца.* — На по̀лици у̏ спреми сто̀јӯ бо̀тиље од вина.

ботиља̀рија ж (тал. bottegliería) *продаја вина у боцама, винарија.* — У ботиља̀ријама се на̑ђе̄ вина и о(д) десѐ(т) година̄ на́се.

бо̀тиљина ж (аугм. и пеј. од бо̀тиља) (и: бо̀тијина) — По̏пили су бо̀тијину лу̏де̄ ра̀кије̄, па хи са̏д бо̀лӣ гла́ва.

бо̀тиљица ж (дем. од бо̀тиља) (и: бо̀тијица) — У бо̀тијици ми је о̀стало ма̏ло љу̀те̄ ра̀кије̄ за лије́ка.

ботониjе́ра ж (тал. bottoniera) *ред дугмади на капуту.* — Јѐдан палѐтӯн је з ду̏плōн, а јѐдан с у̏њулōм бото̀ниjе̄рōн.

бо̀цӯн, -у́на м *велика боца у којој се обично држи уље.* — До̀није̄ће ми у̏ја с Мје̏та па ћу на̀пунит бо̀цӯн.

боцу̀нић м (дем. од бо̀цӯн) — Нѐкоме сан, а нѐ зна̂м ко̀му, о̀да̄вно да́ла боцу̀нић и није ми га вра́тијо.

бо̂ча ж (тал. boccia) **1.** *кугла.* — Чи̏нӯ ли тѐби фи̏гӯру о̀не̄ бо̂че повише вра̏та̄ од цардина? **2.** *лопта од било ког материјала, која служи за игру.* — У нѐђељу ћемо у Пе́ра на̀ бо̂ча̄. — Дје̏тету је бо̂ча па̏ла преко ми́ра на̀ улицу.

бо̂чица ж (дем. од бо̂ча) — Ка(д) сан би̏јо ма̏лӣ, сли̏кали су ме з бо̂чицōн у ру̏кама.

бо̂шак, бо̂шка м ген. мн. бо̂ша̄ка (тал. bosco) *шумица.* — Бо̂шак је пу̏н ти̏ца̄. — Ку̏ћа је у̏ бошку, нѐ видӣ се о̀дōвле.

/Бо̂шков/ изр. пли̏нте Бо̂шкова *особа размажена, плачљива.* — Њо́ме није ни̏шта, о̀на је пли̏нте Бо̂шкова.

бра̂в м *ован, овца.* — Др̏жали су нѐколико бра́ва̄ и то̑ је сѐ.

бра̀вији, -а̄, -е̄ придј. *овчји.* — Да ми лѐшōга бра̀вије̄га ме̂са!

/бра̂во/ ма бра̂во! *знак одобравања, признање за нешто учињено.* — Ма бра̂во, у̏чинили сте све како Бо̑г запо̀вије̄да̄!

бра̀вӯра ж (тал. bravura) *подвиг, неустрашив, срчан чин.* — Ми̏слӣш да је вѐлика̄ бра̀вӯра ско̀чит с ка̏мена у̏ море! изр. чи̏нит бра̀вӯре *истицати нешто као подвиг, давати нечему велики публицитет најчешће без разлога, истицати се неким чином да би се на себе привукла пажња.* — Ка̀кве су са̏мо бра̀вӯре чи̏нили што ин дије́те декла̀ма̄ва̄ на̀ престави! — Чи̏нӣ бра̀вӯре с мотоци̏клетон док једа̀нпӯт нѐ сломије̄ вра̑т.

браву̏рōз, -а, -о придј. *који се ради у великом стилу, који изазива одушевљење.* — Кра̑j у̏такмице̄ је би̏јо браву̏рōз.

браву̏рōзо прил. *спектакуларно, сјајно, у великом стилу.* — Браву̏рōзо је чи̏нијо от По́мета.

/бра́да/ изр. учи̏нит бра́ду о̄(д) зла̄та *обогатити се.* — На̀ тему по̀слу о̀ни су учи̏нили бра́ду о̄(д) зла̄та.

бра̂нда ж (тал. branda) *висећа постеља.* — Иза о̀бједа би у̏жала лѐћ у̏ бра̂нду и чи̏тат што̀ интерѐса̄нто.

брасу̏ница ж (ред. у мн.) *подмладак од купуса.* — По̏че̄ле су и брасу̏нице по ку̏пусу.

брасу̏ничица ж (дем. од брасу̏ница) — Није јо̏ш ста̀ђōн од брасу̏ничица̄.

/бра̂цо/ изр. сото̀бра̂цо (и: сото̀брацо) (тал. braccio) *држећи се испод руке, под руку.* — Она̀кō бла́жено и̏дӯ сото̀брацо и ни̏когa нѐ видӯ.

бр̀бат, -ан несвр. *чепркати по нечему, премећати.* — Ље̏ђи или о̀стави, а нѐ бр̀ба̄ј по̀ тему!

Бр̀гајка *в. Бргаћка.*

бр̀гајски *в. бргатски.*

бр̀гатски, -а̄, -о̄ придј. (и: бр̀гацкӣ, бр̀гајскӣ) *који припада Бргату.* — Што је до̏бар бр̀гатскӣ пр̀шут!

Бр̀гаћанин м *становник Бргата.* — На о̀купу је би̏ло и Бр̀гаћа̄на̄ и Жу̏пља̄на̄.

Бр̀гаћка ж (и: Бр̀гајка) *становница Бргата.* — Јѐдна Бр̀гаћка је донијѐла брѐме др̀ва̄.

бр̏гацкӣ *в. брга̄ски.*

бр̏до с *гомила.* — Од пријетѐја̄ су до̏ били бр̏до регáла̄. — Ӣмају бр̏до књӣга̄ у̏ кући.

брéбоњит, -ӣм несвр. *нејасно говорити, говорити више за себе, гунђати.* — По вàзда̄н брéбоњӣш!

брѐвет м (тал. brevetto) *декрет о оспособљавању за пловидбу.* — Ӣде̄ о̑н на̏ море, до̏бијо је ју̏че̄р брѐвет.

бревѝја̄р, -áра м (тал. breviario) *молитвеник, требник.* — Ма чѝта̄ мáлӣ ко из бревијáра.

бре̏ђа придј. *трудна.* — Нѝко ту̏да̄ нúје пàсо̄, него jѐдна бре̏ђа жѐна з бре̏меном др̏ва̄.

бре̏з предл. *без.* — Ѐсто̄ је брѐз иђе ӣчеса.

брѐзиме, -ена с *презиме.* — Ре̏ко̄ је са̏мо ӣме, а брѐзиме је примýчо̄.

/бре̏ме/ изр. **бит у бремѐну** *бити трудна (о жени).* — Кад је по̏чео ра̑т, òна је бúла у бремѐну.

брѐнцуја *в. бренцуља.*

брѐнцујина *в. бренцуљина.*

брѐнцуља ж (и: брѐнцуја) *врста велике мухе која зуји, зунзара.* — Брѐнцуља долѐтӣ чӣм òсјетӣ мéсо.

брѐнцуљина ж (пеј. од брѐнцуља) (и: брѐнцујина) — Брѐнцуљине се ку̏пӯ по смѐтлишту.

брѐстужан *в. бестужан.*

брестужáнство *в. бестужанство.*

брестужàрија *в. бестужарија.*

брѐстужно̄с *в. бестужнос.*

бре̏цат се, -а̄н се несвр. *у више наврата грубо реаговати на нечије ријечи или поступак.* — Кад му је нѐшто крӣво, бре̏ца̄ се на̏ свакога.

бре̏цнут се, бре̏цне̄м се свр. *грубо реаговати на нечије ријечи или поступак.* — Нѐмо̄ј се о̏дма на̏ мене бре̏цнут ка(д) ти ре̏че̄н што̀ се догòдило!

бр̏жо̄ла ж *веома цијењен дио јунећег или телећег меса, пржолица.* — У мене нѐма̄ бр̏жо̄ла̄, jѐђи што̏ ти се да̑! — Бúће уз бр̏жо̄лу и што̏ за по̀пит.

бр̏жо̄лица ж (дем. од бр̏жо̄ла) — Хо̏ће му се пу̏сто бр̏жо̄лӣца̄!

бријéме, бре̏мена с ген. мн. бремéна̄ *вријеме.* — О̏нда су до̀шла те̏шка̄ бремѐна.

брѝланат, брѝла̄нта м ген. мн. брѝлана̄та̄ (тал. brillante) *брушени дијамант велике вриједности.* — До̀шла је и госпо̀ђа сва̏ у брѝла̄нтима.

брѝланат, -а̄нта, -а̄нто придј. (тал. brillante) *блистав.* — Кàријѐра у тѐа̄тру му је бúла брѝла̄нта.

брилàнтӣна ж *маст за косу коју су употребљавали мушкарци да би им коса била лијепо зачешљана и сјајна.* — Нàмазо̄ се з брилàнтӣно̄м, учѝнијо рӣјез посре(д) глáве̄, а свáка̄ му дла̏ка на̏ мјесту.

брѝла̄нто прил. (тал. brillante) *сјајно, блиставо.* — Брѝла̄нто је у̏мијо дивертѝшкат дру̑ге̄.

брѝлат, -а̄н несвр. (тал. brillare) **I. 1.** *блистати.* — Срѐла сан га да̀нас, све̏ на̏ њему брѝла̄. — О̏тка(д) се врáтила до̏ма, сва̏ брѝла̄ о̀(д) срѐће̄. **2.** *брињирати, истицати се знањем или неким умијећем.* — Њѐгови ученúци су ва̏зда брѝлали на ӣспитима. **II.** ~ **се** *блистати се.* — Сва̏ се ку̑ћа брѝла̄ о(д) чисто̀ће̄.

брӣтвица ж *мали нож посебног облика, који се преклапа, а употребљава се у кухињи за чишћење поврћа, гуљење кромпира и сл.; у првим деценијама овога вијека није се могла замислити дубровачка кућа без таквога ножића.* — Да̑ј ми брӣтвицу да о̀чистӣн ку̏пус!

брӣцан м *подругљив назив за Конављанина.* — О̏кле мо̏же то̄ брӣцан зна̑т!

брúчит, брúчӣн несвр. **I.** *бријати некога.* — Ме̏штар ба̏ш брúчӣ jѐдно̄га авентýра. **II.** ~ **се** *бријати се.* — Сва̏ко̄ ју̏тро ми јер пр̏во̄ брúчӣт се.

брӣшкула ж (тал. briscola) *врста игре картама.* — Пӣјӯ бѐва̄нду и ӣграју на̏ бришкуле̄.

бришку̏лат, -а̄н несвр. *играти бришкулу.* — Зи̏ми му̏шкӣ о̀д јутра до̄ мра̄ка бришку̏лају по̀ бетулама.

бри̏шкулица ж (дем. од бри̏шкула) — Хо̄мо јо̄ш јѐдну бри̏шкулицу, па до̄ма у̏ крпице спа̑т!

/бр̑к/ изр. **ри̏јет нѐкоме нѐшто у ~** *отворено некоме нешто рећи у лице иако му то неће бити драго чути.* — Ре̑ко̄ сан му у̏ брк да нѐ ваја̄ о̀но̄ што чи̏нӣ. **и̏мат и прико бр̏ка̄; би̏т нѐчега и прико бр̏ка̄** *одвише имати нечега или бити нечега.* — И̏мају свѐга и прико бр̏ка̄, а др̏жӯ се ко на̑јгорӣ сиро̀маси. — „Је ли ван би̏ло до̄ста?“ — „Ма, би̏ло је и прико бр̏ка̄!“

бр̏љог м *пипав и досадан посао који може бити и нечист.* — Бр̏љог је оперу̏шат бо̄ку̑н шу̏гаво̄га пи̏лића!

бро̑д, бро̑да м pl. бро̑ди *у старијој употреби та ријеч је углавном значила ратни брод, а касније се почела употребљавати и за друга мања или већа пловила.* — Гра̑д је пу̑н маринѐра̄, до̀шли су си̏но̄ћ у̏ Гру̑ж и̏нглѐшкӣ бро̑ди.

/бро̑д/ изр. **бро̑дами, бро̑дати** *каже се мјесто „богами“.* — О̀ни су, бро̑дами! — Бро̑дати, кад и̏злази̑ш на̀двор, импо̀ста̄ј ми о̀вӯ карто̀ли̏ну!

бро̀дет м (тал. brodetto) *рибља јуха обично са рижом (у Далмацији и Хрв. приморју ово јело се друкчије припрема).* — Ни̏је сва̑ка̄ ри̏ба до̀бра за бро̀дет.

бро̑ка ж ген. мн. бро̑ка̄ (тал. brocca) *канта за воду и сл.* — Бро̑ка од во̀де̄ је на гу̏стијѐрни. изр. **~ от полијѐва̄ња** *канта којом се залијева цвијеће, поврће и сл. у башти; она има носак и шупљикасти дио који се натиче на њ, па вода из канте не истиче нагло него роси.* — Бро̑ка от полијѐва̄ња је кала̀ пу̑мпе̄. — **~ о(д) смѐтлишта** *канта у коју се баца смеће.* — Смѐтлишта̄р ће и̏с ко̑рте̄ у̏зет бро̑ку о(д) смѐтлишта и испра̀знит је.

бро̀кет м *мали ексер.* — Бро̀ке̄та̄ и̏ма̄ у̏ свако̄н гожђарији.

бро̀кетић м (дем. од бро̀кет) — За о̀во̄ при̏бит слу̑жӣ ми јѐдан бро̀кетић.

бро̑нз м *туч, бронза.* — Бро̑нз је ва̏зда би̏јо на цијѐни.

бро̀нзи̑н, -и́на м *лонац од туча са металном дршком.* — Сва̑ка̄ ку̑ћа је и̏мала бро̀нзи̑н, а ко̀ја̄ и̏ два̄.

бронзи̏нина ж (пеј. од бро̀нзи̑н) — Ка̑(д) ћеш дестри̏гат о̀нӯ ста̑рӯ бронзи̏нину?

бронзи̏нић м (дем. од бро̀нзи̑н) — О̀стало је у бронзи̏нићу јо̄ш ма̏ло мѐнестре̄ зѐлене̄.

бро̀нки̑та ж (тал. broncchite) *запаљење бронхија.* — О̀бичан ка̑шаљ притво̀рију се у бро̀нки̑ту.

бро̀нки̑тица ж (дем. од бро̀нки̑та) — Су̏ мало ши̏рупа ће то̑ бро̀нки̑тице̄ бр̑зо па̀сат.

бронту̏лат, -а̄н несвр. (тал. brontolare) *гунђати.* — Свѐ ин смѐта̄, на̀ све бронту̏лају, сви̏ су нѐрво̄зи.

бронту̏ло̄на ж *женска особа која често гунђа.* — Са(д) сан о̀тпратила до̄ма ста̑рӯ бронту̏ло̄ну.

брочѐтина *в. брочина.*

бро̑чина ж (аугм. и пеј. од бро̑ка) (и: брочѐтина) **1.** *велика канта, кантурина.* — Вјѐтар сву̏ но̄ћ ва̄ја̄ по̀ улици пра̀зне̄ бро̑чине. **2.** *особа без слуха и гласа за пјевање.* — Ко̀ја̄ је о̀но̄ бро̑чина што пјѐва̄?

броштула́ват, -у̏ла̄ва̄н несвр. (и: бруштула́ват) (тал. brustolare) *пржити шећер или сјецкани бадем.* — О̀вӣ пу̑т нѐћу цу̏кар броштула́ват.

бро̀штула̄н, -а, -о придј. (и: бру̏штула̄н) *запржен (шећер, бадем).* — Бро̀штула̄нӣ мјѐндули су се купо̀вали по пастићѐријама.

брошту̏лат, -а̄н свр. и несвр. (и: бруштулат) *запржити шећер или сјецкане бадеме.* — Мје̏ндуле брошту̏лају па хи мије́шају з бјела́нцима о̄д ја̄ја.

Брсе̏чанин м *становник Брсечина.* — Приповије̄до̄ ми је јѐдан Брсе̏чанин како је у̏ њи̏х сву̏ но̏ћ го̀рјело.

Бр̏се̄чка ж *становница Брсечина.* — То̄ сан ку́пила у јѐдне̄ ми̏ле жѐнице̄, рѐкло би се да је Бр̏се̄чка.

бр̏се̄чкӣ, -а̄, -о придј. *који припада Брсечинама.* — О̏во̄ ти је бр̏се̄чкӣ си̏р.

бру̏жета ж (тал. brogiotto) *врста смокве, стабло и плод, модре боје коре, а унутра јарко црвена; као врста смокве врло цијењена и тражена.* — О̏кле су о̀ве̄ бру̏жете? Јѐсу ли фре̏шке?

бру̏но̄, -а́ла м *рупа испод прозора остављена за отицање воде.* — Зачѐпијо се бру̏но̄, па је о̀стало во̀де̄ подно фу̏њестре̄.

бру̑с м *додатак који се натакне на носак канте за залијевање, а служи за рошење цвијећа, поврћа и сл.* — Не̏ко је ди̏го̄ бру̑с з бро̀ке̄ от полије́ва̄ња.

бру̏сат, бру̏са̄н несвр. *каже се за воду кад у млазовима шикља (Поникве код Стона).* — Што во́да бру̏са̄! (акценат пониковски)

/бру̏шкета/ изр. **ва̏дит бру̏шкете** *између дрвета неједнаке дужине вући једно (нека врста коцке).* — Ва̏дили су бру̏шкете ко̀ ће изњо̀рит си̏дро.

бру̏шкӣн, -и́на м (тал. bruschino) *тврда четка за рибање подова.* — У̏зми бро̀ку во̀де̄ и бру̏шкӣн, па на по̀со̄!

брушки̇нић ж (дем. од бру̏шкӣн) — Мо̑ра̄ш за̀ потребу и̏мат ба̀рем јѐдан брушки̇нић.

бруштула́ват *в. броштулават.*

бру̏штула̄н *в. броштулан.*

брушту̏лат *в. броштулат.*

бр̏цкат, -а̄н несвр. *чешће или стално нешто грицкати.* — По̀ цијелӣ да̑н бр̏цка̄ од о̀вега̄ и од о̀нега̄, па се чу̏дӣ ка(д) до̄ђе̄ врије́ме од о̀бједа што ни́је гла̑дан.

бр̏цнут, бр̏цне̄м свр. *загристи нешто од јела, заложити се нечим.* — Бр̏цни ма̑ло од о̀вега̄ си̏ра!

бр̏чкат, -а̄н несвр. (и: бр̏шкат) **I. 1.** *претурати, чепркати нешто или по нечему.* — Са̑мо бр̏чка̄ по̀ пјату и на ко́нцу ни̏шта не и̏зједе̄. **2.** *радити помало нешто да се разбије досада, да прође вријеме, обављати неке ситне послове.* — А бр̏шка̄н не̏што да ми при̏је па̀са̄ брије́ме. **II.** ~ се *праћакати се у води, најчешће у плићаку.* — Ста̑ви дије́те у лока̀њић нека се бр̏чка̄.

бр̏штан м *бршљан.* — Бр̏штан је о̀бра̄со̄ ва̑с ми̏р.

бу̏ узв. *кад се жели некога преплашити из мрака, иза леђа.*

бу́ узв. (**а бу́**) *кад се игра с малим дјететом па се провири иза врата или се склони марамица или рука с очију.*

бу́балица ж *онај који учи напамет или онај који својски учи.* — У̏ класи смо и̏мали дви̏је-трӣ бу́балице.

бу́бат, бӯба̄н несвр. **1.** *ударати, лупати.* — Нѐ бӯба̄ј та̀ко̄ кад и̏де̄ш уза̀ скалу низа̀ скалу! **2.** *свашта непромишљено говорити.* — Ако по̏чме̄ш ко и о̀бично сва̏шта бу́бат, про̀пали смо. **3.** *својски учити, учити напамет.* — Бӯба̄ и̏ да̑н и̏ но̑ћ, а ни̏шта не̏ зна̄.

буба̀тӯр, -у́ра м *онај који учи напамет или онај који учи јер му је то дужност.* — Буба̀тӯр је, ма сла̏бо проспѐра̄.

бу̏бнут, бӯбне̄м свр. **1.** *ударити.* — Не̏што је ја́ко бӯбнуло (бӯбло) у̏ вра̄та. **2.** *рећи нешто непромишљено.* — О̑н се сме̑о, па бӯбнуо пр̏во̄ што му је до̀шло на паме̄т.

бу̏жа ж *рупа.* — И̏ма̄н ве̏ликӯ бу̏жу на̀ бјечви. — На ми́ру се учи̏нила бу̏жа.

бужа́рчић м (дем. од бужа́рак) *просторијица или кућица која не одговара ни за становање ни за обављање каквога посла.* — Сто̀јӣ њи̏х де̏сетеро у јѐдно̄му бужа́рчићу.

бу̏жат, -а̄н несвр. (тал. bugiare) *бушити.* — Тре̏бало би бу̏жат ми̏р за ста̏вит кантуна̀лић.

бу̏жета ж *рупица на тканини, односно на одјећи, која служи за копчање дугметом.* — Тӯ ће до̑ћ јо̑ш трӣ бу̏жете.

бу̏жетина ж (аугм. и пеј. од бу̏жета) — Ђѐ ћу на̑ћ пу̑це за толӣкē бу̏жетине?

бу̏жетица ж (дем. од бу̏жета) — Бо̀јӣн се да о̀вē бу̏жетице нѐ буду̑ ма̑лē.

бу̏жина ж (аугм. од бу̏жа) — О̏стало је пе̏чу бу̏жинē та̑мо ђе су ко̀пали за па́лу.

бу̏жица ж (дем. од бу̏жа) — О̏крпи тӯ бу̏жицу на ко̀шуји!

бу̏жичица ж (дем. од бу̏жица) — Ју̀чēр је бӣла овлӣшна̄ бу̏жичица, а са̑д вӣђи ко̀лика је бу̏жина!

бу̑здо м *глуп човјек, тупавко.* — О̏нӣ њёзин бу̑здо се импјѐгō на ко̀мӯни ко скрӣва̑н.

бу̑јит, -ӣ *надизати се (о млијеку кад се кува).* — Тр̏чи бр̑зо! Бу̑јӣ мљёко, покӣпјеће!

бу̀јо̄, -а́ла м (тал. bugliolo) *врста посуде за воду, ведро.* — Ӣма̄ ли у бујалу во̀дē?

бу̏ква ж ген. мн. бу̏ка̄ва̄ *врста бијеле морске рибе.* — Бӣло је на Пеѕка̀рији ѝ бука̄ва̄, ма су се ма̑ло чу̑ле.

бу̀клија ж *древна посуда за пиће (вино) (записано у Пониквама код Стона).* — На тр̏пези је бӣла и бу̀клија с вӣном, о̀нијем ӣстијен о̀(д) сињо̄ке.

бу̀клија̄ш м *учесник у сватовима који носи буклију (записано у Пониквама код Стона).* — Ко̀ ће у̏ сватовима бӣт бу̀клија̄ш?

бу́кло с (тал. buco, bucolino) *отвор, рупа.* — Бу́кло о̀(д) ђестра бӣло је за̀трпа̄но с камѐњима.

бу̑л м (тал. bollo) *марка, поштанска и таксена.* — Ӣнфиса̄н је у̏ ста̄рē со̑лде ѝ буле.

бу́лежина м *човјек без духа, „неслан" човјек.* — Од бу́лежинē се нѐ може нӣшта памéтно нѝ чут.

булѐнтӣн, -ӣна м *справа за рибање помоћу удице.* — Ӣдēмо на̑с дво̀јица да̀нас на булѐнтӣн.

булӣка̄н, -а́на м *свађа.* — Бӣјо је булӣка̄н у̏ кући кад је ма̑лӣ до̀шō до̏ма пја̑н. изр. **учӣнит ~; чӣнит буликáне** *свађати се бучно, дићи галаму и бучно реаговати на нешто.* — Учӣниће ста̑рӣ булӣка̄н ка(д) чу̑јē да му се сӣн же̑нӣ. — Ва̏зда на̑ђӯ ра́злога за чӣнит буликáне.

булӣка̄н прил. *много нечега.* — На фунерáлу му је бӣло булӣка̄н чѐјади. — О̏вē го̏динē смо ӣмали булӣка̄н гра̑ха рога̀чића.

булика̀нат, -а̄м несвр. *дизати галаму, галамити.* — По сву̏ но̑ћ булика̀нају по ло̀ка̄ндама и по̀ улици.

бу̑лӣн, -ӣна м *древна кугла у игри „на боча", мања од осталих, а сваки играч јој се са својом куглом настоји што више приближити.* — Да ми се нѐка̄ко прима̀кнут булӣну!

бу̑м узв. *тим узвиком се у шали некога прекида кад овај, причајући нешто, без зле намјере којешта измишља.* — „О̏нда су ме лѐнтрали за ӣнглēшкē фо̀је и зва̄ли да..." — „Бу̑м!"

бу̑мба ж (тал. bomba) *измишљотина која се у вези с неком особом или с неким догађајем убаци у оптицај с разним циљевима.* — Бӣла је о̀бична̄ бу̑мба, а го̀тово свӣ су у̏ њӯ по̀вјеровали.

бу̀мба̄к, -а́ка м **1.** *вата.* — Ӣзглēда̄ да је у крпату̑ру бу̀мба̄к. **2.** *памучно влакно.* — Бӣло је бјёча̄ва̄ и о̀д вунē и од бумба́ка.

бу̀мба̄р, -а́ра м **1.** *врста инсекта.* — По̀ баштинама са̑мо лѐтӯ бумба́ри. **2.** *надјевено јагњеће или бравије цријево.* — Бӣло је сва̀кōга бла̑га бо̀жјēга: мёса пѐченōга, бумба́ра̄, су̑хē кобàсицē и што̀ ћу ти вӣше рӣјет!

бумба̀рдат, -а̄н несвр. (тал. bombardare) *бомбардовати, гађати неки објекат из неког оружја.* — За врије́ме ра̑та бумба̀рдали су по̑рат у Гру́жу.

бумба̀рић м (дем. од бу̀мба̄р (2)) — У̏ њӣх ва̏зда ӣма̄ до̀бријех бумба̑рића̄.

бу̏мбета ж *сијалица, жаруља.* — Пригòрјела је бу̏мбета прѝт кућōн.

бу̏мбетица ж (дем. од бу̏мбета) — Било је нà фести стôтину бу̏мбетӣцā и лампијӯнā.

бумбѝжат, -āн несвр. *измишљаши, пласираши неке измишљошине без зле намјере.* — Кò би ти вјёровō кад вȁзда бумбѝжāш?

бу́мбило м *човјек који воли да пије, пијушка.* — Ђè ће бу́мбило него у̏ бетулу!

бу̏мбиста м *особа која је склона измишљању, али без намјере да шиме некоме нанесе шшешу или себи осшвари корисш.* — Ôн је вȅлики бу̏мбиста, а ѝ великā добрѝчина!

бу́мбит, -ӣн несвр. **1.** *пиши (шако се каже дјешешу).* — Бу́мби мȁло вòдē да нè штуцāш! **2.** *пиши консшаншно, али не шолико да буде увијек пијан.* — Ȍтка(д) га знâм, бу́мбијо је.

/буна/ изр. **бу́на и бу̏ница** *све и свако.* — Ȍбила је бу́ну и бу̏ницу, па нѝђе нѝје мòгла òстат. — Тӯ се скӯпљā бу́на и бу̏ница.

бу̏наца ж (тал. bonaccia) *шихо море.* — Од јӯчēр је учѝнила бу̏наца. изр. **мр̏тва** ~ *сасвим мирно море без дашка вјешра.* — Јӯтрōс је мр̏тва бу̏наца.

бунàцат, -āн несвр. *каже се за море кад се сшишава.* — Бунàцā, нêмā нӣ дâха вјȅтра.

бу̏начина ж (аугм. од бу̏наца) — Нêћемо се вȁјат, бу̏начина је.

бу̏ра ж *хладни сјевероисшочни вјешар који не доноси кишу нити диже велике валове.* — Дàнас се нè може нà рибāње, вȅликā је бу̏ра. изр. ~ **мȁрчāнā** *хладни сјевероисшочни вјешар, који у приморским крајевима, по искусшву, дува шри пуша у шоку мјесеца марша: око седмог, седамнаесшог и двадесеш седмог.*

бурàлина ж (аугм. и пеј. од бу̏рō) — Прòдāј кòму тӯ бурàлину, па ку́пи зà себе љу̏цкӣ бу̏рō.

бурàлић м (дем. од бу̏рō) — Бјанкàрију и линцу́ле су др̏жали у бурàлићу.

бу̏ран, бу̏рна, бу̏рно придј. *пун буре, вјешровиш.* — По бу̏рну врȅмену рòба се лàко сӯшӣ, јер нêмā у̏ арији влȁгē.

бу̏рашка ж ген. мн. бу̏рашāкā (тал. burrasca) *невријеме, олуја на мору с кишом или градом.* — Кад је учѝнила бу̏рашка, сѝкӯро су се склòнили у Зȁтон.

бурдѝжат, -āн несвр. (тал. bordeggiare) **1.** *једриши прошив вјешра у цик-цак, хвашајући вјешар са сшране.* — Бурдѝжали смо ȍ(д) Спљета дȍ Шōлтē. **2.** *жусшро ходаши к неком циљу.* — Бурдѝжā ти òна и нѝђе не фèрмāвā.

бурèтина ж (аугм. и пеј. од бура) — Нàдула се бурèтина па трéсе фу̏њестрама и персѝјāнама.

бурѝко м (тал. buricco) *магарац (у шали).* — А твȍј бурѝко стòјӣ у̏ мјесту и рèвē.

бу̏рин, -и́на м *лагана бура на мору.* — По бури́ну нêмā мȍра.

бурѝнет м *лагани вјешрић „по бури".* — Пӯхā бурѝнет па је у̏з море у̏годно.

бу́рит, -ӣн несвр. **I.** *речено у блажој форми мокриши.* — Кȍ пѝјē, мȍрā и бу́рит. **II.** ~ **се** *мокриши се, пишиши се (блаже речено).* — Ако се дије́те јȍш бу́рӣ у пòстеју, стȃви му испод линцу́ла инцèрāтицу.

бу̏рица ж (дем. од бу̏ра) — Дòбро би дȍшло мȁло бу̏рицē да òчистӣ ȉ небо ȉ море.

бу̏рлат се, -āн се несвр. *шалиши се (говори се по селима око Сшона).* — Дјȅца су га ћу́ћела, ѝгрō се и бу̏рлō ш њи́ма.

бу̏рō, -ȁла м *комад намјешшаја с ладицама посшављеним у окомишом низу, у којима се држала посшељина, одговарајући одјевни предмеши и рубље.* — Отвòри гȏрњӯ шкрàбицу од бурȁла и ѝзвади двâ чѝстā линцу́ла и двѝје нȁвлаке.

бу̏рса ж (тал. borsa) *шорба за куповину намирница или других пошрепшшина; пушна шорба.* — Пӯна ми је бу̏рса зȅле-

ни. — Стâће ми у двјé бу̑рсе свâ ро̏ба за пу̏та.

бу̏рсат, -āн несвр. (тал. sborsare) *илаћати, издавати веће износе, стално или често илаћати нешто.* — Непрѐстано бу̏рсāн за твòје дивертѝмēнте.

бурсѐлӣн, -ӣна м (тал. borsellino) *женска ручна торбица за личне ситнице.* — Ста̏вила сан фацу̏лет у бурсѐлӣн, а са̏д га нēмā.

бурселѝнић м (дем. од бурсѐлӣн) — Што̄ је ску̑п òвӣ бурселѝнић из вѐтрӣнē!

бурсѐтина ж (пеј. од бу̑рса) — Ѝскидале су ти се ру̏чице на̀ то̄н цр̏но̄ј бурсѐтини.

бу̏рсӣн, -ӣна м *женска ручна торбица за личне ситнице.* — Че̄шај ми је у бурсӣну.

бу̑рсина ж (аугм. и пеј. од бу̑рса) — Ка̏ко ћеш допотéзат до̏ма пу̑ну пу̏нцату бу̑рсину па̑та̄та̄?

бурсѝнић м (дем. од бу̏рсӣн) — За̀ новӣ ка̀пут би ми трѐбо̄ јѐдан цр̏нӣ бурсѝнић.

бу̑рсица ж (дем. од бу̑рса) — Мо̏же у̏ бу̑рсицу ста̑т пу̑но ства́рӣ.

бу̑рсичица ж (дем. од бу̑рсица) — Нѐ можеш се имађѝнат кòлишне су тē бу̑рсичице!

бу̑с м pl. бу̑сови (тал. bosso) *зимзелен, шимшир, али и сваки густи грм.* — Прѝт ку̏ћо̄н ѝмају два̑ вѐлика̄ бу̑са семпревѐрде.

бу̑сат се, -āн се несвр. *ширити се у грм, добијати облик грма.* — То̑ се цвѝјеће бу̑са̄, па га је љепòта глѐдат.

бу̑сēн м мн. бу̑сēни *трава или неко ниско растиње ишчупано скупа с груменом земље.* — Ѝшчупали смо нēколико̄ бу̑сēна̄ тра́вē.

бу̑ста ж (тал. busta) *заштитни омот, кутија и сл. од картона, коже и др.* — Изгу̏била сан бу̑сту од оћа́ла̄.

бу̑сула ж (тал. bussola) *компас, бусола.* — Трѐбало би ѝмат бу̑сулу у гла́ви за о̄ди се орјѐнтат. изр. **изгу̏бит бу̑сулу** *изгубити способност сналажења или расуђивања.* — О̀да̄вно је изгу̏био бу̑сулу, па вӣше нѐ зна̄ ни ка̏ко се ко̄ о̏д на̑с зо̀вē.

бу̏тараг, бу̏та̄рга м ген. мн. бу̏тара̄га̄ (тал. bottarga) *икра.* — Лòка̄рде су бӣле пу̑не бу̏та̄рга.

бу̏таргāн, -а, -о придј. *пун икре.* — У априлу и у̏ мађу су црњéји бу̏таргāни.

бу̏тӣга ж (тал. bottega) *дућан.* — У̑лица је ду̏га и у̏ њо̄н ѝма̄ нēколико̄ бу̏тӣга̄. изр. **~ от коместѝбиле** *дућан у коме се продају намирнице.* — Па́ско је др̏жо̄ бу̏тӣгу от коместӣбиле. **~ о̀(д) превāља (превāја)** *дућан у коме се продају ципеле.* — Нѝђе о̄ди нѐ видӣн бу̏тӣгу о̀(д) превāља̄. **~ о̏д робē** *дућан у коме се продају тканине на метар или било каква врста одјеће.* — На̑јвише̄ ѝма̄ бу̏тӣга̄ о̏д робē.

бутѝгијēр, -éра м *дућанџија.* — Бутигијéри су ѝсали цијéне.

бу̏тӣжина ж (аугм. и пеј. од бу̏тӣга) — Вѐлик је фӣт за о̀нӯ бу̏тӣжину.

бу̏тӣжица ж (дем. од бу̏тӣга) — Бу̏тӣжица му је пу̑на пу̏тинӣца̄ што трѐбају у̏ ку̏ћи.

бу̑ћ м *дрвена кугла у игри „на боча", којој се играчи, бацајући „боче", настоје највише приближити.* — Са̏д је о̑н на̑јближӣ бу̑ћу. изр. **до̑ћ до̀ бу̑ћа** *доћи до краја живота, завршити живот.* — Свӣ ћемо јѐдно̄га да̄на до̑ћ до̀ бу̑ћа.

бу̑ћас, -та, -то придј. (и: бу̑ћа̄с) *овалног, буцмастог лица.* — Свӣ у̏ њӣх у̏ ку̏ћи ѝмају бу̑ћасту фа̏цу.

буфа̀рија ж *простор у зиду у који су уграђени прозори или врата.* — Ка(д) се за̀дрмало, пòбјегли смо у буфа̀рију.

бу̑фет м (тал. buffetto) *округли хљеб без обзира на састав и квалитет.* — Ѝзјели смо за ру̑чак цѝјелӣ бу̑фет фрѐшко̄га кру̑ха.

бу̑фетић м (дем. од бу̑фет) — Јѐдан бу̑фетић нам је до̑ста за̀ цијелӣ да̄н.

/бу̑ха/ изр. **ѝмат бу̑ха̄** *имати својих мана, грешака.* — Бо̄ље је да нӣшта не го̀во-

рӣ, јер ѝ он има̄ својије̄х бу́ха̄. **тре́сти бу́хе; пу́шат бу́хе** *суочити се с властитим грешкама, манама, рашчистити нешто неприлично у свом понашању и поступцима.* — Са̏д је до̀шо̄ ре̂д на̀ тебе да тре́се̄ш (пу̑ђа̄ш) бу̏хе). **вре̂ћа бу́ха̄** *једна или више незгодних, неугодних особа, које могу изазвати непријатности.* — Бо̄је̄ ван је да се нѐ пртӣте у̏ врећу бу́ха̄!

бу̏хотина ж *траг од бухе.* — Линцу́ли су пу̑ни бу̏хотӣна̄.

бу̑ц м *врста ноћне птице (сова? ћук?).* — У ста̀блу има̄ јѐдан бу̑ц, сву̏ но̑ћ га слу̏ша̄н.

бу́цат, бу̑ца̄н несвр. **1.** *ударати с буком о камен, хриди (ријеч је о мору).* — Што бу̑ца̄ мо̏ре о Пена̀тӯр! **2.** *шумно прамцем сјећи површину мора.* — Сто̀јӣн на̀ про̄ви и гле̄да̄н како на̑ш мото̀рӣн бу̑ца̄ мо̏ре.

бу̏цио, бу̏цјела м (тал. bozzello) *колотур, чекрк за уже (најчешће на бродовима).* — Бу̏ди блѝзу бу̏цјела кад у̑ђе̄мо у̏ порат!

бу̏чат, -ӣн несвр. *чути изједначену, слабију или јачу, често само пригушену буку.* — Не̏што издалѐка бу̏чӣ. — Бу̏чӯ ми у̏ши от пу̀цњаве̄.

бу̏чит, -ӣн несвр. *стварати буку (викати, пјевати, играти и сл.) (говори се у Поникавама код Стона).* — Ѝмали су нѐкакво̄ весѐље па су бу̏чили до̏ јутра.

бу̏чица ж *затворена кутијица, најчешће од керамике, а у новије вријеме и од метала и од пластике, са прорезом за убацивање металног новчића, која служи за дјечју штедњу.* — Сва̏ко̄ дије́те је ѝмало сво̀ју бу̏чицу, ђе су му ста̀рији ста̏вљали по ко̀јӣ ди̏на̄р, а дина́ре му у̏ ру̏ке нијесу да́вали. изр. **ста̏вљат у̏ бу̏чицу** *штедјети.* — Ни́је о̑н без динара̄, цѝјело̄га вѝјека је ста̏вљо̄ у̏ бучицу.

В

ва-ва̑ *тако се каже дјетету за пса.* — Та̑мо има̄ јѐдан вѐлӣкӣ ва-ва̑.

ва̏волит, -ӣм несвр. *ваљати нешто по устима.* — То̑ ћеш ва̏волит, ва̏волит, па на̀ сврху пљу̏нут.

ва̏гӣђ м (и: ва̏гӣц, ма̏гӣђ) *удварање, вођење љубави.* — Пу̑стӣ ва̏гӣђи су му гла̑ву оку̏пали. изр. **у̏дрит у̏ ва̏гӣђе** *потпуно се предати удварању, вођењу љубави с неким.* — О̀ткад је у̏дријо у̏ вагӣђе, ѝ шко̄лу је обанду̀но̄.

вагѝђанат, вагѝђа̄нта м ген. мн. вагѝђана̄та̄ (и: вагѝцанат, магѝђанат) (тал. vagheggiante) *онај који исказује љубав, односно симпатије некој женској особи, који води љубав с неком женском особом.* — Бѝла је љепо̀тица, ѝмала је на̀ свакӣ пр̏с по̏ два̄ вагѝђа̄нта.

вагѝђат, -а̄н несвр. (и: вагѝцат, магѝђат) (тал. vagheggiare) **I.** *гледати и вруће жељети неку ствар.* — О̀тка(д) са̑мо вагѝђа̄н о̀нӯ слӣку! **II. ~ се** *узајамно изражавати симпатије на релацији жена–мушкарац, водити љубав.* — У̏мију се вагѝђат, ма не у̏мијӯ у̏зе̄(т) књӣгу у̏ ру̏ке и у̏чит.

ва̏гӣц *в. вагиђ.*

вагѝцанат *в. вагиђанат.*

вагѝцат (се) *в. вагиђат (се).*

ва̀гӯн, -у́на м **1.** *вагон.* — Го̀ворӯ да је на Шуме́ту јѐдан ва̀гӯн ско̀чијо ѝ(з) шӣна̄. **2.** *много нечега.* — Ѝмали смо ва̀гӯн ја̄бӯка̄ ѝ праса̄ка̄.

ва̏дит се, -ӣн се несвр. *извлачити се нечим, налазити оправдање за нешто.* — Свӣ бјѐжӯ о̏(д) тега̄ по̀сла и свӣ се с нѐчијен ва̏дӯ.

вȁз, вȁза и вáза м мн. вáзи (тал. vaso) *врсӣа йосуде, декорашивне али и обичне, у којој се држи резано цвијеће, али може йослужиши и у друге сврхе.* — Промијéни вȍду у вáзу ȍ(д) цвијēћа! — Ис кȍјегā је вȃза ȍвā кȍнсēрва?

вȁзда прил. *увијек, сталио.* — Вȁзда ти је нȅшто крȉво!

вȁздāн прил. *цијели дан, цијело вријеме.* — Вȁздāн вȉсӣ на фȕњестри и глȅдā кȍ пȁсāвā.

вазѐлӣна ж (тал. vaselina) *йроизвод десшилације нафше, вазелин.* — Крȃстице се мȁжӯ с вазѐлӣнōм да ȍмекнӯ.

вȁзић м (дем. од вȃз) — Ȕредно пȍрēдāни вȁзићи стȁли су на крѐдēнци.

вȁкāнце, вȁканāцā ж (само мн.) (тал. vacanza) *школски расӣусш, али и други дужи одмор.* — Тȇ годинē су тȁкō пȁсале нȁше вȁкāнце, а дрӯгē гȍдинē вȁканāцā нȉје нȉ бȉло.

вȁла ж (тал. valle) *увала између двије обале или два брда.* — Вȁла од Лáпада је вȁзда бȉла пȍзнāта пȍ спјаци от пржȉнāтē.

вȁлāта ж (тал. vallata) *йросшор који заузимље увала.* — Ужȉвали смо у тишȉни вȁлāтē.

вȁлӣжа ж (тал. valigia) *карӣонска или кожнаша куйија с ручком за ношење личних сшвари на йушовању, кофер.* — Прȉје су се вȁлӣже чȉниле от картýна или ȍт прӯћа.

вȁлӣжина ж (аугм. и пеј.) — Кȍлико ћеш дáнā ȍстат кад нȍсӣш толȉкӯ вȁлӣжину?

вȁлӣжица ж (дем. од вȁлӣжа) — И(з) жѐљезницē је ȉзишō чȍвјек с вȁлижицōн у рýци.

вȁлица ж (дем. од вȁла) — Бȃрку смо ȍстављали ȕ валици на Лȍкруму, а мȉ смо хȍдили трáжит по ȍтоку мȁгиње.

вȁлōр, -óра м (тал. valore) *вриједносш.* — Тȏ су ствȃри ȍд великōга валóра.

вȁљāн, ваљáна, вȁљāно придј. (и: вȁјāн) *вриједан.* — Чӯо сан да је дивѐнтō вȁљāн лȉјечнӣк. — Жѐна му је бȉла ваљáна.

ваљȁница ж *млађа женска особа која је вриједна.* — Ваљȁница мȍја, опрáла ми је ȉ пјате!

вȁљат, -ā (безл.) *шребаши, шреба.* — Вȁљаће ми кýпит кȍјē кȉло мýкē. — Вȁљā му стȏ пýтā ȉстō рȉјет док те не пȍслушā.

вȁљат, -āн несвр. *вриједиши.* — Мȍже ти ȏн у нѐвоји вȁјат. — Нȇ ваљā тȏ нȉшта! — Не ваљáдӯ ти тȉ оћáли ка(д) тȁкō шкȉљӣш.

вáљат, вȁљāн несвр. **I.** *рушиши, разараши, разграђиваши.* — Вáљају јѐдну стȃрӯ кӯћу испо(д) дѐпозита од вȍдē. **II.** ~ **се 1.** *рушиши се коирљајући се.* — Након кȉшē се ȕжају вáљат мȇђе пȍ баштинама. — Стȏј ȁтēнто! Ȍзгāр се вȁљā кȁмēње. **2.** *шешураши се.* — Пјȁн је па се вȃљā. — Грӯбо је мȍре, вáљаће се вȁпōр.

вȁпа ж *йара.* — Ȍд вапē су се склȁ на фȕњестрама зарȍсила.

вȁпат, -āн несвр. *избациваши йару.* — Ȉзнӯтра вȁпā ко ис кȍтла.

вȁпина ж (аугм. и пеј. од вȁпа) — Нȁгнула се над мȁштелу и пȅрē, а вȁпина јон бȉјē ȕ фацу.

вȁпит, -ӣн несвр. *исиараваши.* — Пȁрā да ȉс камена вȁпӣ врелȉна.

вȁпōр, -óра м (тал. vapore) *йароброд.* — Јȍш мȁло па ће вȁпōр пȁртит пут Кȍтора.

вапȍрет *в. ваӣорић.*

вапȍрӣн *в. ваӣорић.*

вапȍрина ж (аугм. и пеј. од вȁпōр) — Јȃ ȕ бȃрци, а повишѐ мене вапȍрина да те стрȃх ȕхитӣ.

вапȍрић м (дем. од вȁпōр) (и: вапȍрет, вапȍрӣн) — Поред Гребéнā пȁсāвā јѐдан вапȍрић и звȉжд̄ӣ.

варијацȉјōн, -óни ж (тал. variazione) *ӣромјена, варијација.* — Слӯшō сан нȅколикō варијацијóнӣ нȁ тӯ тȇму.

Вȁрица ж (дем. од Вȃра = Барбара) *у народу се говори:* **Вȁрица вȃрӣ, Сȁвица хлȃ-**

ди, Николица кӯсӣ *у вези са слиједом светаца 4, 5. и 6. децембра.*

вȁс, свȁ, свȅ замј. *сав.* — Вȃс сан мо̏кар. Са свȏм фàмиљо̄м је арѝво̄ у̏ Грȃд.

вȁска ж (тал. vasca) *каменица, коританце, кадица (од клозета, умиваоника и сл.).* — Вȁска је бѝла пу̑на вòдē.

вачѐлат, -ā̄н несвр. **1.** *бунцати због високе телесне температуре.* — Свỳ нō̄ћ је у̏ фе̄̏бри вачѐло̄. **2.** *наклапати о нечему или дуго времена говорити о нечему што се жарко жели, о чему се машта, али без великог изгледа да се то и оствари.* — Вȁзда вачѐла̄ ò кући, цардѝну, бȃрци, а нȇма̄ со̏ла̄да̄ ни зȁ круха кýпит.

вежѝват, вѐжӣва̄н несвр. *везивати нешто или некога.* — Нѐ би о̑н дòшо̄ жѝвјет у̏ грȃд, њȅга на сѐлу вѐжӣва̄ ку̑ћа и зѐмља. — Вѐжӣва̄н кòноп за сýше̄ње.

/вéзат/ изр. **вéзат звòна** *кад на Велики четвртак престану звонити звона по црквама.* — У кàтолӣка̄ су звòна вȇзāна òд Великōга четвр̀тка дò Великē сỳботē кад звòнӣ „Глȏрија“, а у правòсла̄внијех дò јутрења на Ỳскрс.

вѐла̄та ж (тал. velata) *врста огртача какав су нпр. носили чланови дубровачког сената, а у пучком жаргону женска одјећа која одудара од свакодневне.* — Што̏ би ми тӣ фигу̏ро у вѐлати от сенату̏ра! — А òна ти обу̏кла нȅкаквӯ вѐла̄ту до пéта̄.

вѐле прил. *пуно, превише.* — Вѐле си ми тȅга̄ дȏ. — Пòслуша̄ј ме, ма бȅз вѐле ријéчӣ! — Вѐле ти ли гòворӣш!

вѐлета ж (тал. veletta) *вео којим су жене покривале лице.* — Фа̑ца јон је бѝла покривѐна с вѐлето̄н.

вѐлетица ж (дем. од велета) — О̑нда су се нòсили клобу̏чићи с вѐлетицо̄н.

вѐлик, -а, -о комп. вӣшӣ *велик, већи.* — Да̑ј њȅму вӣшӣ бо̏кӯн! — На òвӣ мӣр стȁви нȃјвишӯ слѝку. изр. **дра̑го ми је зȁ великӯ ства̑р** *веома ми је драго.* — Дра̑го ми је зȁ великӯ ства̑р што су се помѝрили. **ма̏ло̄ ѝ велико̄** *сви.* — У̏ мјесту га је познáвало ѝ ма̏ло̄ ѝ велико̄.

вȅлишкӣ, -а̄, -о̄ придј. (аугм. од вѐлик) — Ӣмају вȅлишкӯ бӣјелӯ ма̏чку.

вȇло *в. вео.*

велòћипед м (тал. velocipede) *бицикл.* — Нȅко је дòшо̄ нȁ ноге, нȅко и у̏ ауту, а мла̏до̄с свȁ на велòћипедима.

вȅлӯт м (тал. velutto) *баршун.* — Ӣма̄ вȅлӯта за кýпит колико̀ хоћеш.

велу̏тӣн, -ѝна м *нека врста баршуна.* — Да ми је на̑ћ тàко̄ нȅшто ко велу̏тӣн!

вѐљача ж *фебруар, али само кад се говори о варљивом, превртљивом времену у том мјесецу или кад је ријеч о парењу мачака.* — Кӣша, па су̑нце — пра̑ва̄ вѐљача! — Тàка̄ ти је пу̑ста̄ вѐљача превр̀тача! — Свỳ нō̄ћ мја̏учӯ ма̏чке ко да је вѐљача.

вѐљӯн, -ýна м (тал. veglione) *велики маскенбал, обично у театру.* — Мàњифико је бӣло на вељýну у тѐатру.

венецѝја̄нӣ, -а̄, -о̄ придј. (тал. veneziano) *млетачки, венецијански.* — У кантýну сто̏јӣ лӣјепа̄ венецѝја̄на̄ свијéћа.

вѐнтат, -а̄м несвр. (тал. ventare) **I.** *вјетрити, провјетравати.* — Ӣзвадила сан ро̏бу из нафтàлӣнē, па је вѐнта̄м. **II. ~ се** *провјетравати се.* — Вѐнтају се ку̑ће, пàсала је зѝма.

вентѝлат се, -а̄н се несвр. *претресати неко питање, проблем, вјетрити се.* — Нѐка се ма̏ло та̑ ства̑р вентѝла̄ док не дећѝда̄мо што̀ ћемо чѝнит.

вентилацѝјо̄н, -óни ж (тал. ventilazione) *провјетравање.* — Нѐ би згȍрēга бӣло ма̏ло вентилацијóни!

вентулѝжат, -а̄н несвр. **I.** *лепршати (на вјетру).* — Вјȅтар пухѐта̄, а ро̏ба вентулѝжа̄ на конòпима прико̀ улӣца̄. **II. ~ се** *излагати се вјетру.* — Е̏но га ђе се вентулѝжа̄ у̏ мајици без рукáва̄!

вȅнут, вȅне̄м несвр. *венути због чежње за нечим, због велике туге, боле-*

сти. — Лијепо се видӣ како она из дана ӳ дан вене.

вёо, вела м (и: вело) (тал. velo) *копрена одређене дужине која се носила преко лица или забачена низ леђа; носиле су је удовице за вријеме жалости (црну) и невјесте на вјенчању*. — Испод вела су јон се виђеле очи црвене от плача.

/вёпар/ изр. **нàпасти ко вёпар** *жестоко некога напасти, опасно некога напасти*. — Ôн га је нàпō ко вёпар, јèдва се од њега обрàнијо.

вёра ж *вјенчани прстен*. — Хотимице је исàвала лијевӯ рӯку на кòјōн је била злāтнā вёра.

вѐрāнда ж (тал. veranda) *тераса у стаклу*. — Ӳ нāс је вѐрāнда и љети и зими пӯна цвијећа.

вёрас, вёрса м ген. мн. вёрāсā (тал. verso) **1.** *стих*. — Свё нешто деклàмāвā ӳ вёрсима. **2.** *смјер нечега, нпр. нити у тканини*. — Ка(д) крòјиш рōбу, пази нà верас.

вѐрбāлӣ, -ā, -ō придј. (тал. verbale) *усмени*. — Ймō сан вѐрбāлӯ бàтају с пàпон.

вѐрбāло прил. *усмено*. — Вѐрбāло смо се договòрили, ма потпишивō нијéсан ништа.

вердòлӣн (непромј.) (тал. verde, verdolino) *пастелна зелена боја*. — Вāзда су ме гӯстали вердòлӣн колӯри.

вѐрдӯра ж (тал. verdura) *поврће, зелен*. — Нà плаци јӳтрōс вѐрдӯрē колико хоћеш, а није ни скӯпа.

верђӣнела ж (тал. verginella) *дјевица*. — Она ти је прāвā верђӣнела.

вёрза ж (тал. versa) *врста купуса (кељ?)*. — За вèчерē смо имали вёрзē.

вѐрзот м (тал. verzotto) *врста купуса*. — Слāба је била плāћа: нешто вѐрзота, ӳ двије жене пāтāтā, петрӯсина и тō је свё.

вёрӣ, -ā, -ō придј. (тал. vero) *прави, исти, веома сличан некоме*. — Овō дијéте је вёрӣ òтац.

вѐрӣжина ж (аугм. и пеј. од вѐрига) — Штò ће òвā зàрђāнā вѐрӣжина нà врātима?

вѐрӣжица ж (дем. од вѐрига) — Ӣзвадијо би òрлоћије са злāтнōм вѐрӣжицōн и пòгледō кòјā је ӳра.

верификáват, -ӣкāвāн несвр. (тал. verificare) *потврђивати истинитост, аутентичност нечега*. — Ћē верификáвају òвē докӯмēнте?

верификат, -āн свр. *потврдити истинитост нечега, односно аутентичност*. — Свјèдожбу ће трёбат верификат у сӯду.

верификацијōн, -óни ж (тал. verificazione) *потврђивање истинитости нечега, овјеравање*. — Чёкāмо јōш верификацијōн кòнтрата.

вѐрнӣћа ж (тал. vernice) *глеђ, посебна боја којом се премазује метал да не рђа*. — Трёбало би дāт јèдну рӯку вѐрнӣћē да гōжђе не ӳхитӣ рӳжину.

вернижат, -āн свр. (тал. verniciare) *заштитити посебном бојом неки метал, ставити глеђ*. — Кад је вѐрнижāно, нёће ӳхитити рӳжину.

версијōн, -óни ж (тал. versione) *приказ, виђење, верзија*. — Двā сједòка, а двије версијóни òд истōму дōгађају.

вертӣкāлӣ, -ā, -ō придј. (тал. verticale) — Тō ти је вертӣкāлӣ прéсјек кӯћē.

вертӣкāло прил. *окомито*. — Мòја ӳлица стòјӣ вертӣкāло на глàвнӯ.

/весèље/ изр. **чинит некоме ~** *радовати се нечему*. — Чинило ми је вёликō весèље глёдат трàбакуле ӳ пōрту.

вёсео, -ла (весèла), -ло придј. *веселе нарави, али и тренутно расположен због нечега*. — Била је весèла жèна, па су је сви ћӯћели. — Штò си тàкō вёсела? (Женски род с краткоузлазним на другом слогу обично означава трајну особину.)

вёска ж (тал. vischio и visco) *лијепак за ловљење птица*. — Дјèца хитају тице нà веску.

ве̏ста ж (тал. veste) *женска хаљина.* — Пу̑на је вѐтрӣна ве̏ста̄ на цвјету́не.

вестѐтина ж (и: ве̏стина) (пеј. од ве̏ста) — Вријѐме би би̏ло да о̀вӯ вестѐтину ба̑цӣн.

вѐстибуо, -ула м (тал. vestibolo) *пријем на улазу у кућу.* — Ка(д) смо дошли, у вѐстибулу је већ би̏ло че̏ја̄ди.

ве̏стина *в. вестетина.*

вѐстӣт, вѐстӣта (и: вести́та) м (тал. vestito) *мушко одијело.* — Сви̏ су би̏ли у̏ црнијем вѐстӣтима.

вестѝтина ж (пеј. од вѐстӣт) — Нѐка̄ква̄ вестѝтина ви̏сӣ нȁ њему ко нȁ вјешалици.

вестѝтић м (дем. од вѐстӣт) — Ѝмала је нȁ себи би̏јелӣ вестѝтић.

ве̏стица ж (дем. од ве̏ста) — Чѝгово је о̀но̄ дијѐте у̏ ро̄за ве̏стици?

ве̏стичица ж (дем. од ве̏стица) — До̏ста ти је ѝмат двије-трӣ ве̏стичице, па би̏т ва̏зда лијепо обучѐна.

вѐтрӣна ж (тал. vetrina) **1.** *дио покућства који је застакљен и у њему стоје чаше, шоље и друге сличне потрепштине; застакљени ормар за књиге.* — Вѐтрӣна је би̏ла пу̑на а̀нтӣкијех жму̑лӣћа̄ ѝ кикарӣца̄. — Спрѐми о̀вӯ књи̏гу у вѐтрӣну. **2.** *излог.* — Вѐтрӣне по бу̑тӣгама су пу̑не лијепе̄ ро̏бе̄.

вѐтрӣнина ж (аугм. и пеј. од вѐтрӣна) — Однѐси вѐтрӣнину у су̏фит да ми у тѝнелу не дизга̀рба̄ва̄.

вѐтрӣница ж (дем. од вѐтрӣна) — Зла̑та би ми у коми́ну ва̀јала јѐдна вѐтрӣница!

ве̏ће прил. *већ.* — Би̏ли смо ве̏ће све̏ ѝс куће̄ дестри̏гали.

ве̏хнут, ве̏хне̄м несвр. *венути (мисли се на цвијеће или неко друго растиње).* — Ру̑сице бр̏зо ве̏хнӯ.

/вѐчат/ *в. /блејат/.*

ве̏че̄ с *први часови мрака.* — Би̏ло је лијепо ве̏че̄.

ве̏че̄р, -ера м (и: -ери ж) *први часови мрака.* — К ве̏черу ће сѝкӯро ма̏ло захла́дит. — По̏че̄ле су са̑д лијепе̄ ве̏чери. — Добар ве̏че̄р. Је̏сте ли се изи̏шли наужи́ват ма̏ло а̏рије̄ по хла́ду?

вечери́ват, -ѐрӣва̄н несвр. (учест.) *узимати вечерњи оброк, вечеравати.* — Тӣјех да́на̄ смо ра̑но вечери́вали.

ви̏брат, -а̄н несвр. (тал. vibrare) *њихати се, љуљати се, дрхтати, подрхтавати.* — Како па̀са̄ камѝјо̄н, вѝбра̄ цѝјела̄ ку̏ћа.

вибрацѝјо̄н, -о́ни ж (тал. vibrazione) *дрхтање, подрхтавање, љуљање.* — Чу̏је̄ш ли тӣ о̀ве̄ вибрацијо́ни кад ѝде̄ш прико̀ по̑нта?

Ви̏дан м *мушко име често у Жупи дубровачкој.*

ви̏дра ж *жива, окретна, сналажљива особа.* — Ви̏дра је о̑н, не̏ће се изгу́бит!

ви̏драс, -ста, -сто придј. *жив, окретан.* — Ѝма̄ нѐке̄ ви̏драсте о̏чи.

ви̏ђело с *свјетлост, дневна или вјештачка.* — Ди̏гни ми се с ви̏ђела! изр. **ѝзић нȁ виђело** *објелоданити се, кад се открије нешто што је чувано као тајна, што се није знало.* — Све̏ ће то̑ јѐдно̄га лијепо̄га да̑на ѝзић нȁ виђело. **зȁ виђела** *за дана.* — Поспијѐшите да до̑ђе̄те та̑мо зȁ виђела!

/ви̏ђет/ изр. **I. ни́је га нѝ виђело** *нема никакве сличности с неким или с нечим.* — „О̑н је пљу̏нӯтӣ о̀тац." — „Ма ни́је га нѝ виђело!" **нѐ виђет во̏ду, у̀тију** и сл. *бити прљав, неумивен, неиспеглан.* — У̏ши ти ни́је́су о̀да̄вно ви̏ђеле во̏ду! — О̏ве̄ га̏ће, па̀ра̄, не̏ће нѝкад ви̏ђет у̏тију! **нѐ моћ ~ нѐкога или нѐшто** *не трпјети некога, мрзити некога или нешто.* — Не мо̀гу ви̏ђет о̀не̄га чо̀вјека, ва̏зда је на̀пу̑ха̄н. **ви̏ђи тӣ ње̏га (ње̑)** *каже се у разговору кад се жели изразити чуђење или запрепаштење нечијим поступком, али и дивљење.* — Ви̏ђи тӣ ње̏га како зна̑ бр̏зо одговѐрит кад му ѝде̄ у̏ конат! — Ви̏ђи тӣ ње̑ како лијепо ова̀нца̄ва̄! **ка(д) што̀ ћеш тӣ (што̀ ћете вӣ) ви̏ђет...** *поштапалица (сувишна реченица) у разговору.* — Ка(д) што̀ ћеш тӣ ви̏ђет,

ми у̏ порат, а ва̀по̄р па̂ртијо и о̂нда ђе̏ ћеш него на́се до̂ма. II. ~ се изр. **не мо̀гу се вӣђет** *не сналазим се у нечему, не волим нешто.* — Не мо̀гу се вӣђет у̏ Спљету! — Не мо̀гу све вӣђет у о̀во̄н ве̏сти!

вӣђет се, вӣдӣ се, вӣђело се несвр. (безл.) *каже се за дневно свјетло кад свиће или прије ноћи, али и иначе кад негдје није мрачно.* — Ве̏ћ се вӣђело ка(д) сан се дӣго̄. — Хо̂мо ћа̂ док се вӣдӣ!

вӣждра ж *женска особа која све види, којој ништа не може промаћи.* — О̏на̄ ма̂ла̄ вӣждра је у̏ шкатули на̀шла бешкотина и све̏ хи ӣзјела.

вӣжла ж *живахно, окретно младо женско чељаде.* — Не̂ће се о̀ва̄ на̂ша вӣжла изгу́бит!

вӣжлас, -ста, -сто придј. (и: вӣжла̄с) *живахан, окретан (и по тјелесној конструкцији и по понашању).* — То̑ је јѐдно си̏мпатико вӣжласто дије́те.

вӣзита ж (тал. visita) 1. *посјета некоме.* — Жѐне су че̂сто хо̀диле јѐдна у̏ друге̄ на̀ визиту. 2. *љекарски преглед.* — То̀каће учӣнит јѐдну ма̂лӯ вӣзиту но̂са ӣ грла. изр. **~ от компли̇̀ме̄нта** *краћа посјета некоме која се обавља из одређених друштвених обзира, формалног карактера, у вријеме између 11 и 12 сати.* — Да̀нас нас че̏ка̄ јѐдна вӣзита от компли̇̀ме̄нта. **учӣнит вӣзиту** *посјетити некога.* — Но̂вӣ су̀сједи су нам учӣнили вӣзиту.

визита́ват, -ӣта̄ва̄н несвр. (тал. visitare) 1. *прегле́дати нешто, завиривати у нешто.* — Хо̀ћу те ја̂ да ти не̑ко по̀ кући визӣта̄ва̄ што̏ ӣма̄ш и тӣ на̀ то̄ му́чат! 2. *вршити љекарски преглед.* — Да̀нас је визита́во̄ јѐдан мла̂ђӣ лӣјечнӣк.

визѝтат, -а̄н свр. 1. *прегледати нешто (какве просторије и сл.).* — Визѝтали су нам сва̂кӣ ка̀нтӯн у̏ кући, а што̀ су ӣскали, са̂м Бо̂г зна̂. 2. *извршити љекарски преглед.* — Визѝто̄ га је спећа̀листа и нӣшта му нӣје на̀шо̄.

визитацѝјо̄н, -о́ни ж (тал. visitazione) *поход, обилазак.* — Хо̀дили су по спича̀ријама у визитацӣјо̄н.

вӣјађ *в. вијац.*

вија̀ђат *в. вијацат.*

вијађа̀тӯр *в. вијацатур.*

вӣјац м (и: вӣјађ) *путовање.* — Бро̂д је настра́до̄ на пр̏во̄му вӣјацу. изр. **чӣнит (учӣнит) ~** *обављати (обавити) путовање на некој одређеној релацији.* — О̏вӣ бро̂д два́пут го̀дишње̄ чӣнӣ вӣјац од А̀мерике̄ до Јапа́на.

вија̀цат, -а̄н несвр. (и: вија̀ђат) *путовати.* — Ра́дијо је ва̏с жӣвот, а са̂д у̏жӣва̄ пенсӣјо̄н и вија̀ца̄.

вијаца̀тӯр, -у́ра м (и: вијађа̀тӯр) *путник.* — Бӣће јо̂ш вијацату́ра̄ што ӣдӯ у А̀мерику.

/вӣјек/ изр. **за̏ вије̄ка** *заувијек.* — Ку̂пӣш до̀бру ро̏бу, па ти ду̑ра̄ за̏ вије̄ка.

/вије́нац/ изр. **~ че̏сна (о̀скорӯша̄)** *нанизан и сплетен у виду вијенца бијели лук и сл.* — У су̀фиту је ва̏зда вӣсијо вије́нац о̀скорӯша̄.

вије́рат се, вӣјера̄н се несвр. *водити љубав с неким.* — Го̂дину да́на̄ су се вије́рали, а о̂нда су се ра̀стали.

/вӣјех/ изр. **не̂ма ни вӣјех (у некоме); о̀сто̄ са̂мо вӣјех (од некога)** *нешто јадно, једва живо, с душом „у носу".* — Што̀ ћеш кла̑(т) ту̑ ко̀ко̄ш кад не̂ма̄ ни вӣјех у њо́ме? — Вӣјех о̏д њега са̂мо о̀сто̄!

вӣјо̄ла ж (тал. viola) *музички инструмент виола.* — Њѐга пу̑но интере̏са̄ вӣјо̄ла.

вијо̀лӣн, -ӣна м (тал. violino) *виолина.* — О̂н у̑чӣ вијо̀лӣн, а сѐстра му пјана̀форат.

вӣкат, вӣче̄н несвр. *грдити некога.* — Ако ра̏збије̄н бо̀тију, вӣкаће ме ма̏ма. — Свӣ вӣчӯ на̀ мене ко да сан ја̂ крӣв.

вилеђа̀тӯра ж (тал. villeggiatura) *боравак на селу, ладање.* — Ка(д) су по̀че̄ле кӣше и кад је засту́дило, фӣнула је и мо̀ја вилеђа̀тӯра.

/вѝлен/ изр. **крѝвит се (вѝкат) ȕ све вѝленē глâсе** *викати из све снаге.* — Кат кòга дòзӣвā, тâ се жѐна крӣвӣ ȕ све вѝленē глâсе.

вѝнāр, -áра м *продавач вина.* — Фȅста је па винáри ѝмају пу̏не ру̏ке пòсла.

винàрија ж *дућан у коме се продаје вино.* — У винàрији се прòдāвā вѝно нà литру.

вѝнач, вѝнча м ген. мн. вѝнāчā *чекрк.* — Двâ рâднӣка су стáла у̏з винач.

вѝндов м *врста огњишта затвореног лименим вратима.* — Нâша нȍвā кȕћа ѝмала је у комѝну вѝндов.

/вѝно/ изр. ~ **трȅмпāнō** *вино коме је додата извјесна количина воде да би се разблажило.* — Свȇ вријéме смо пӣли вѝно трȅмпāнō. ~ **цӣјелō** *чисто вино (без воде).* — Нѐ би ми нàудила двá прста вѝна цӣјелōга. ~ **пѐченō** *вино које се прави од посебно сушеног грожђа.* — Бӣће у Пò никвама пр̏шута и вѝна пѐченōга.

вѝнтуша ж *ћурка, тука, пуран.* — Ѝмали смо за Бòжића пѐченӯ вѝнтушу.

вѝнцāн, -а, -о придј. (тал. avvinazzato) *припит.* — Рѐкло би се да су свӣ вѝнцāни.

вѝпера ж (тал. vipera) *зла жена.* — Ȍнā ће нас њѐгова вѝпера свȇ укòпат прӣје врȇмена.

вѝперина ж (аугм. од вѝпера) — Нȇ да је бѝла злâ, бѝла је прâвā вѝперина.

вирáват, вѝрāвāн несвр. (тал. virare) *подизати неки предмет у висину или из дубине на површину.* — Вѝрāвāмо рȏбу ѝ(з) штӣвē ради искрцáвāња.

вѝрат, -āн свр. *подићи неки предмет на висину помоћу посебне справе ради пребацивања на друго мјесто.* — Сâ(д) ће вѝрат тѐрет нâ брȏд. — Ȅно пàрћӣвā, вѝрō је âнкору.

/вѝрит/ изр. **нѝ пирӣ, нѝ вири; нӣти пӣрӣ, нӣти вӣрӣ** *каже се за нешто што слабо напредује (најчешће неко растиње).* — Пресáдићу òвō цвӣјећа, јер овàкō нѝ пирӣ, нѝ вирӣ. — Дјѐца му нӣти пӣрӯ, нӣти вӣрӯ!

вѝрукат, -āн несвр. (и: виру̏кат) *лагано врети.* — Штȍ òнō вѝрукā у пѝњати? — Нâкон вѝрукāња о(д) десéтак мѝнӯтā, ју̏ха се дѝгнē с òгња и стâвӣ се хлáдит.

вӣсит, -ӣн несвр. **1.** *кад на некоме одијело стоји као објешено.* — Мр̏шав је бӣјо и нà њему је свȇ вӣсило. **2.** *дуго стајати на једном мјесту.* — Тӣ си забòравијо да ӣмāш дȏј, а јâ ко лу̏доња вӣсӣн двјé уре прӣд врâтима и чѐкāн те. изр. ~ **на нòгама** *дуго стајати на ногама, не сјести, не одморити се.* — Вӣсӣн на нòгама ȍд јутра дȍ мрāка.

вѝсок, висòка, висòко придј. комп. **висòчијӣ** *висок, виши.* — Кò је ȍд вâс висòчијӣ? — Ѝспēли су се на нâјвисòчијӣ вр̂х.

височѝна ж *висина.* — Кȍлика је височѝна ормáра? — Пȏ је с вȅликē височѝнē.

вӣста ж (тал. vista) **1.** *вид.* — З гòдиштима ѝ виста òслабӣ. **2.** *видик.* — С тē позицијòни је вӣсте ѝмēнса. изр. **дѝ виста** *по виђењу.* — Знâм га сâмо дѝ виста. **крàткō вӣстē; ку́ртē вӣстē** *кратковид, који добро не види.* — Јâ сан ти крàткē вӣстē па слâбо вӣдӣн штȍ без оћáлā. — Свӣ су њѐгови ку́ртē вӣстē.

вѝстōз, -а, -о придј. (тал. vistoso) *пун дневног свјетла, свијетао.* — Свȇ кâмаре на пјáну су вѝстōзе.

вѝтāл, -а, -о придј. (тал. vitale) *пун живота, витални.* — Тȏ је чејáде вѝтāло за нѐ вјероват!

витàлицијо с (тал. vitalizio) *доживотно издржавање, доживотна рента.* — Ȏн је тȏ дȍбијо ко витàлицијо.

вѝхōјла ж *цвијет сличан шебоју.* — У јȅднē жѐнē из Ријéкē бӣло је пу̏но вѝхōјлā.

вѝхōјлица ж (дем. од вѝхōјла) — Ȕ грасти су ми нӣкле вѝхōјлице.

Вӣца ж *женско име у Дубровнику и околици.* — „Трӣста Вӣцā удòвӣцā“ (изрека је везана уз Лопуд).

Вѝце м и ж *мушко и женско име у Дубровнику и околици.*

вицѝјат, -а̄н несвр. (тал. viziare) **I.** *учи̑ти некога нечему што може постати лоша навика.* — Ку̏пује̄ дје̏тету свѐ што ѝште̄, па га та̀ко̄ вицѝја̄. **II. ~ се** *навикавати се на нешто што је угодно, али може с временом прећи у лошу навику.* — Вицѝја̄н се с ова̀ко̄ лѝјепијен живо̀то̄м, а зна̑м да ће ми по̏слије̄ бѐс тега̄ бѝ(т) тѐшко.

вѝцијо с (тал. vizio) *лоша навика.* — Вѝцијо му је бѝло сједат у̏ бетули и пѝт с пја́нчинама. — Ко̀ ће по̀днијет тво̀ја вѝ цијa?

вицѝјо̄з, -а, -о придј. (тал. vizioso) *који је навикао на нешто што не ваља.* — Нѐ би ми вје̏рово̄ ко̀лико је о̀на вицѝјо̄зо̄ дије́те!

вѝше 1. *већ, још, на крају.* — Свѐга ми је вѝше прико гла́ве̄! — О̏н је вѝше ста̑р и ѝнкрепит. — Што̀ би тѝ вѝше ће̏ла о̀д мене? — Не мо̀гу вѝше нѝшта. **2.** *повише, поврх.* — Вишѐ на̑с ѝма̄ јо̏ш јѐдан пја̑н. — Ста̑ви свѐ то̑ јѐдно вишѐ друго̄га!

вѝшња̄к, -а́ка м *лозова ракија припремљена с вишњама.* — Ѝма̄ ли јо̏ш о̀нега̄ вишња́ка о̏д ла̄ни?

вје̏ра ж *заруке.* — Свѝ што бу̑дӯ на̀ вјери, до̏ђӯ и на̏ пѝр. изр. **учѝнит (чѝнит) вје̏ру** *обавити (обављати) заруке.* — О̀вијех да́на̄ ће учѝнит вје̏ру, па ће бѝт пјѐсме и весѐља.

вје̏ренѝк м *заручник.* — Вје̏ренѝк јон је ис Ко̀навала̄.

вје̏реница ж *заручница.* — Вје̏ренѝк вје̏реницу да̀рује̄ зла̄тон.

вјерѝват се, вје̏рѝва̄н се *водити љубав с неким.* — Ра̏но се о̀на почѐла вјерѝват, па је ѝ скулу запу̏штила.

вје̏ридба ж *заруке.* — Ка̀кви вје̏ренѝци, та̀ка̄ и вје̏ридба!

вје̏рит се, -ӣн се свр. *заручити се.* — Вје̏рили су се су̏тридан по Бо̀жићу. изр. **Ма́ре вје̏рена̄** *женска особа која се извјештачено понаша, како у облачењу тако и иначе.* — Ко̀ја̄ је о̀но̄ Ма́ре вје̏рена̄ што ти је бѝла на̀ визити? — По̀наша̄ш се ко Ма́ре вје̏рена̄!

/вје̏тар/ изр. **ко̀јӣ те до̏бар ~ но̏сӣ** *питање које изражава наду да је неко дошао с добром намјером, добрим вијестима.* — Ко̀јӣ га до̏бар вје̏тар но̏сӣ кад је та̀ко̄ у̀ранијо? **де̏рӯ вје̏три** *јаки вјетрови који су могући са разних страна.* — Нѝје то̑ мје̏сто за̀ кућу ка(д) сву̀ зѝму де̏рӯ вје̏три.

вје̏трен, -а, -о придј. *вјетропираст, бандоглав.* — Ко̀ да јон је Ма́ре вје̏трена̄ у ро̀ду!

вје̏тренас, -ста, -сто придј. (и: вје̏тренас) *бандоглав.* — У̏ њӯ се не мо̀гу поу̀здат, вје̏тренаста је.

вје̏трић м (дем. од вје̏тар) — И кад је мо̏ре тѝхо, на вапо́ру ѝма̄ вје̏трића.

вје̏трӣц м *дашак вјетра.* — Да нѐма̄ о̀но̄ ма̏ло вје̏трӣца с мо̏ра, кре̏пало би се од врућѝне̄.

вјетру̀шак, вјетру́шка м (дем. од вје̏тар) — О̀вӣ вјетру́шак па̑ра̄ ва̀ја̄.

вјетру̀шина ж (и: вјетру̀штина) (аугм. и пеј. од вје̏тар) *неугодан вјетар.* — Пу̏ха̄ вјетру̀шина и но̏сӣ пра̀шину у̏ очи.

вјетру̀штина в. *вјетрушина.*

/вје̏шт/ изр. **не чѝнит се ~** *претварати се да се о нечему ништа не зна* (нпр. о неком случају, личности и др.). — Ако ти бу̑де̄ што̀ гово̀рит о̀ мо̄му пре̏мјешта̄ју, нѐмо̄ј се чѝнит вје̏шт, него му̏чи и слу̏ша̄ј.

вла̀дика ж **1.** *властелинка.* — Нѐма̄ вѝше вла̏дика̄ ду̏бровачкијех што се ше́тају у кринолѝнама. **2.** (м) *епископ.* — Нѝје мѐне стра̑х ни од по̀па ни од вла̀дике̄. **3.** *врста морске рибе (*Coris julis *из рода* Labridae*).* — Што̀ ће ти о̀ве̄ двѝје вла̀дике? изр. **~ мле̏тачка̄** *жена која воли лијеп и угодан живот, па се у складу с тим понаша и према другима.* — А о̀на, вла̀дика мле̏тачка̄, сје̏ла, па ни да се мо̑вӣ ка(д) смо мѝ у̏шли.

влàдӯн, -ýна м *врс̄та морске рибе (*Coris julis *из рода* Labridae*).* — Ако ỳловӣн кȍјегā владýна, и тō ми је свē!

влȁжина ж (пеј. од влȃга) — Влȁжина се увýкла и ỳ куħе и ỳ чејāд.

Влáси (свȇтӣ) (и: Влȃсиħи) *ӣразник свеӣога Влаха (у Конавлима).*

Влȃсиħи *в. Власи (свеӣи).*

властèлин м зб. им. властèла *у Дубровнику ӣлемиħ ӣо социјалном ӣоложају за разлику од ӣучанина.* — Властèла су љȇто провòдила ỳ љетњикōвцима по òколици Дȕбрōвнӣка.

властèока ж *жена у Дубровнику која је ӣо свом социјалном ӣоложају ӣриӣадала ӣлемсӣву.* — Нȇкē властèоке су бѝле јáко òбразовāне жèне.

властèоство с *ӣаӣрицијаӣ као социјална каӣегорија.* — Бѝли су властèла, ма нѝкад нијéсу ѝстицали свòје властèоство и глȇдали дрȕгōга с висѝнē.

Влàуша ж *женско име у Жуӣи дубровачкој.* — Ӣмā ти тȇгā у Влàушē у Жýпи колико̀ хоħеш.

Влȁх м *ӣодругљив назив за ӣравославца у Дубровнику.* — Узéла је Влȁха, а нѝје ħȇла нȁшега.

Влахèндача ж (пеј. од Влȁхиња) — Нѝшта ми не говòри о òнōн Влахèндачи!

Влȁхиња ж *ӣриӣадница ӣравославне вјере ӣако ӣодругљиво звана од сӣране каӣолика у Дубровнику.* — Жèна му је Влȁхиња.

Влáхо м *дубровачко мушко име.* — Влáхо Слѝјепӣ је јèдан од дȕбровачкијех оређинáлā.

Влȁшина м (пеј. од Влȁх) — Нè вјерӯј Влȁшини, прѝвариħе те!

влȁшкӣ, -ā, -ō придј. *који ӣриӣада Влаху.* — Влȁшкӣ пòпови нȍсӯ бráду.

вȏга ж *морска ӣрава која цвјеӣа.* — Вȏга је сȁмо јèдна вр̑с мòрскē трáвē. изр. **бѝт ин вȏга** *имаӣи великог усӣјеха, биӣи у великој уӣоӣреби.* — Тàкē цр̀вје су сȃд ин вȏга. — У свòје вријéме су њèгове пјȇсме бѝле ин вȏга.

вòгāта ж (тал. vogata) *снажнији завеслај.* — Учѝни двȉје-трӣ вòгāте, па ħеш се ỳхитит мȍра!

/вȍда/ изр. **ȉ горе ȉ воде нà некога** *свега и свашӣа о некоме реħи, свалиӣи на некога ӣешке оӣӣужбе.* — Без рáзлога су нà њӯ ȉ горе ȉ воде, а знáдӯ да је крȉв дрȕгӣ. **чѝнит вȍду** *ӣако се каже кад дно чамца ӣроӣушӣа воду.* — Бȃрка чѝнӣ вȍду, па је трȇбā чȇсто цр̑епат. **пȕштит вȍду** *ӣомокриӣи се.* — Мȃлā је пòшла у камàрӣн за пȕштит вȍду. **учѝнит се ȕ воду** *у великој мјери се ознојиӣи.* — Док дȍђēн дȍ дома, учѝниħу се ȕ воду. **бѝт ỳ жѝвōн вȍди** *биӣи мокар од зноја.* — Цѝјелӣ дȃн сан ỳ жѝвōн вȍди од òвē пȕстē жȅгē. **нèка те (га, је итд.) ~ нȍсӣ** *каже се кад се жели некога или нечега ослободиӣи.* — Дȃј му тō нèка га вòда нȍсӣ! — Пòслушаħу те, нèка те вòда нȍсӣ, па кȁко бȕдē! **ђȅ (кудā) те ~ нȍсӣ** *каже се некоме или за некога кад се ӣонаша или ради нешӣо како не ӣреба или како није ӣожељно.* — Ђȅ те вòда нȍсӣ у òвā дȍба нȍħи? — Кýдā је вòда нòсила низ хàндрачу кад ӣмā љȕцкӣ пȕт? **рàсти (рȃс) ко из вȍдē** *нагло, врло брзо расӣи (дијеӣе, биљка).* — Дàнас дјèца рáстӯ ко из вȍдē.

вȍденас, -ста, -сто придј. (и: вȍденāс) *шӣо у свом сасӣаву има ӣуно воде.* — Млијéко ти је вȍденасто.

водèњача ж *врсӣа смокве, ӣлод и сӣабло.* — Водèњаче нијéсу бȃш на цијéни, пȕне су вȍдē.

водèњачина ж (пеј. од водèњача) — Усáдиħемо кòјӯ дрȕгӯ пјȃнту мјесто смȍквē водèњачинē.

вȍдница ж *врсӣа сочне крушке.* — Ȃјме вȍднӣцā! Што òне мȇне гȕстају!

вȍдњет, вȍднӣ несвр. *ӣриликом кухања или иначе ӣосӣајаӣи све воденасӣије.* — Нијéсу дòбре њȍке òт патāтā што вȍднӯ.

водӯрина ж (пеј. од во̀да) *вода, али и нека друга шечносш (нйр. лоше вино, слаба кафа и сл.) лошег квалишеша.* — Свȇ се учѝнило у водӯрину. — Ју́ха ти је пра̑ва̄ водӯрина.

во́јска ж *велики број, много.* — До̑ће хи цѝјела̄ во́јска.

во̑јштит, -ӣн несвр. (и: во̑штит) *насшојаши, бориши се за нешшо, мучиши се.* — Ко̀лико су са̑мо во̑јштили док су до̀шли до о̀нијех дина́ра̄! — О̀на во̑штӣ з дјѐцо̄н, а о̄н пова̀зда̄н у̏ бетули.

вокабо̀ларијо с (тал. vocabolario) *рјечник.* — У̏ мо̄му вокабо̀ларију нȇма̄ та̀кē рѝјечи.

во̀ка̄лӣ, -а̄, -о̄ придј. (тал. vocale) *шшо се изводи йјевањем, гласовно.* — Пр̀вӣ њѐгов во̀ка̄лӣ ко̀нћерат бѝјо је у Ду̏бро̄внӣку.

во́ко м *у разговору с дјецом шако се назива во.* — Во́ко ӣма̄ ро̏ге.

во̏лат, во̑лта м ген. мн. во̏ла̄та̄ (тал. volta) **1.** *зид у облику лука који йресвођује улицу.* — Скрѝли смо се по̏д волат док прѐстанē да̑ж. **2.** (тал. volto) *маска која се сшавља на очи, образина.* — Ко̀ би те по̀зно̄ ка(д) си ста̑вила во̏лат?

во̀лум м (тал. volume) **1.** *обујам, обим.* — На́ђи ми нȇће ба̄чву ма̏њега во̀лума! **2.** *свезак, свеска.* — То̄ је на̀пӣса̄но у̏ неколико̄ волу̑ма̄.

волумѝно̄з, -а, -о придј. (тал. voluminoso) *каже се за нешшо велико, сшвар великог обима.* — Ства̑ри су ми волумѝно̄зе, мѝслӣн ђȇ би хи ста̑вијо.

во̏ља ж *расйоложење.* — Нијѐсан ја̑ тво̀је во̏ље, про́ђи ме се! изр. **да́ват во̏љу за нѐвољу** *йонашаши се сушрошно од свог расйоложења, шрикриваши својим йонашањем неку невољу.* — Прѝд нама да̄ва̄ во̏љу за нѐвољу, а ду̏ша му зна̑ ка̏ко му је. **бит о̏д во̏ље** *биши добро расйоложен.* — Јѐси ли да̏нас о̏д воље̄ (вoје̄)? — О̀стави ме на мѝру кад вѝдӣш да нијѐсан о̏д воље̄ (вoје̄)!

во̑њ, во̑ња м (и: во̑ћ) *мирис било које врсше.* — О̏днекле до̀ла̄зӣ во̑њ рѝбе̄ прѝга̄не̄. изр. **чу̏је се гру̑бӣ** ~ *каже се кад нешшо ружно мирише, односно смрди.* — У портӯну се чу̏је̄ во̑њ о̀(д) туфине̄. **лѝјепӣ** ~ *угодан мирис цвијећа, воћа и сл.* — Са̏ свије̄х стра́на̄ до̀лазӯ нȇкаквӣ лѝјепӣ во̑њи.

во̀њат, во̑ња̄м несвр. **1.** непрел. *мирисаши.* — Рӯсице во̀њају да ти се ду̏ша по̀вра̄тӣ. **2.** прел. *мирисаши нешшо.* — Во̀ња̄м о̀ве̄ лѝјепе̄ рӯсице и у̏жӣва̄н. изр. ~ **ко ду̏ша** *каже се за нешшо шшо йримамљиво мирише.* — А пуста пра̀чевина с кра̀утон во̑ња̄ ко ду̏ша.

во̀њача ж *врсша руже лијейог и јаког мириса, иначе неугледна, са лашицама које брзо ойадају.* — Узво̀њала се сва̑ ку̏ћа од јѐдне̄ рӯсице̄ во̀њаче̄.

во̑њӣц м *миришљава вода која се уйошребљава у козмешици, йарфем.* — Гла̀ва ме бо̄лӣ о̏д ја̀ко̄га во̑њӣца.

вoњѝцат се, -а̄н се несвр. *сшављаши на себе неки мирис, мирисаши се.* — Пр̀во̄ се у̏ми, па се о̏нда вoњѝца̄ј!

во̏сак, во̑ска м *хоја, биљка која се йење уза зид (Hoya carnosa).* — Што̄ је о̀вӣ во̏сак декора̀тӣван!

во̀танат, во̀та̄нта м ген. мн. во̀тана̄та̄ (тал. votante) *онај који гласа.* — Ко̀лико је на̑ бро̄ј бӣло во̀тана̄та?

во̀тат, -а̄н свр. (тал. votare) *гласаши.* — Свӣ ће су̏тра во̀тат, па како бу̑де̄.

во̑ти м (само мн.) *избори.* — Да̀нас су у̏ опћини во̑ти.

во̑ћнӣк м *воћњак.* — Испрѐт ку̏ће̄ цвѝјеће, а иза̀ ку̏ће̄ вȇлӣкӣ во̑ћнӣк.

во̑штит *в. војшиши.*

/**вра̑г**/ изр. **ѝмат с вра̑го̄н по̀сла** *имаши некаквог додира с неугодном особом.* — Та̀ко̄ ти се то̄ до̀го̄дӣ кад ӣма̄ш с вра̑гон по̀сла. — За не́мат с вра̑гон по̀сла, до̄ сан му ко̀лико је ѝско̄, па нѐка га во̀да но̑сӣ. **вра̑гови те лу́пали (ска̀кали, вѝкали, ло̀мили, ла̄јали** итд.) *шако се каже, односно дода уз негодовање шшо неко ради шшо се*

овоме не свиђа, што му смета. — Нѐ лӯпāј, врâгови те лу́пали! — Не ска́чите вӣше, врâгови вас ска́кали! — Не лѐми тô сто́чића, врâгови те лѐмили! — Нѐ лāј вӣше, врâг те лâјō! **свӣ врâгови ȳ њōн, ȳ њему** *особа живахна, склона несташлуцима и шали, али исто тако и особа с лошим особинама.* — Приповије́дō нам је кâко се пàсō на вӣјацу, а свӣ врâгови су ȳ њему, па смо се сӣти исми́јали. **пôј врâже с врâгон** *каже се чудећи се нечијем поступку и упиште кад се нечему неочекиваном ишчуђава.* — Пôј врâже с врâгон, а кѐ ће пла́тит толѝкӣ трôшак? **~ те ȍднијо** *клетва, али и жеља да се неко удаљи, незадовољство нечијим поступком и уопште неко негодовање.* — Врâг те ȍднијо, штѐ си тô учѝнијо! — Ђê те врâг ȍднијо, трâжӣн те цӣјелӣ дâн! — Ȍднијēће те врâг ако тô ȳчинӣш! **ȍсјећат се (бӣт) ко ~ ȳ мало вȍде** *неугодно се осјећати.* — Међȳ њима ми је бӣло ко врâгу ȳ мало вȍдē. **жӣвӣ ~** *особа живахна, склона несташлуцима, духовита, спретна у пословима.* — Ôн је жӣвӣ врâг, брзо ће се снаћ у свêму. **зâ врâга; по врáгу** *за несрећу, на несрећу.* — Док су тâмо стâли ѝ чекали, зâ врâга почéла и сӣтнā кӣшица. **врâгови те пâпали** *каже се из милоште маломе дјетету.* — Штȍ си слâдак, врâгови те пâпали! **лѐмит врâгове** *живјети разузданим животом.* — Кȍ у младȍсти лѐмӣ врâгове, пла́тиће у старȍсти! **дȍшō ~ по свȍје** *кад се нешто лоше заврши, кад неко дочека лош крај.* — Ба́цō је сôлде нà све бâнде, а ôнда је дȍшō врâг по свȍје и ȍстō је бêз ишта. — Дàнас или сȳтра дôј ће врâг по свȍје! **~ цр̂нӣ** *чест атрибут (црни) који понекад у потпуности замјењује именицу враг.* — Вӣђи ȍнијех врагȍвā цр̂нијех што се гá ђају с камѐњима! — Ȍднијēће те цр̂нӣ (сц. врâг). **кȍстат врâга ѝ нō** *стајати много (мисли се на цијену).* — Кȍстō би нас пӯт врâга ѝ пō, нѝје тô зâ наш шпâг!

врагȳлӣн, -и́на м *објешењачић.* — Ôн је прѝличан врагȳлӣн.

врáжијӣ, -ā, -ē придј. **1.** *весео, шаљив.* — Ȍна је свâ врáжијā, обѐселӣш се кад је вӣдӣш. **2.** *проклет, који се баш не одликује добрим понашањем и особинама.* — Ȍнō је врáжијē дије́те! — Ȍнā врáжијā мâчка се увȳкла у кȍмӣн и дӣгла мêсо с плӣтицē.

врâн м мн. врâни *врана или гавран.* — Нàпали ко врâни, свê ће потама́нит.

/врâт/ изр. **ра́дит нêшто нâ врâт нâ нôс** *радити нешто на брзину.* — Обȳкли смо се нâ врâт нâ нôс да не ȍдоцнӣмо. — Свê је грâђено нâ врâт нâ нôс и зàтō нê вајā.

вра́та с (и: вратѝја — кад означава више врата) *врата.* — Затвȍри вра́та да здвóра нѐ пӯхā! — Позàтвāрāј дȍбро свâ вратѝја, мȍже нȍћас скȍчит кàкав вјêтар!

/вра́штво/ изр. **за вра́штво** *ради смијеха, шале.* — Ȍна се за вра́штво обȳкла од госпȍђē âнтӣкē.

/вр̀ба/ изр. **кад ~ прȍсо рȍдӣ** *никада.* — Обѐћō ти је трӣста ства́рӣ, а свê ће тô бӣт кад вр̀ба прȍсо рȍдӣ.

вр̀бина ж *примитивна кућа у којој не постоје основни услови за живот.* — Калà нас је јѐдна стâрā вр̀бина у кȍјōн нӣко не жи́вӣ.

вр̀вјет, вр̀вӣн несвр. *кретати се у великом броју.* — Сӣлан свӣјет вр̀вӣ крȍз улице.

врѐћӣн, -и́на м (и: орѐћӣн) (тал. orecchino) *наушница, минђуша.* — Знâ се кȍјӣ врећи́ни ӣдȳ ус конàвōскȳ нȍшњу.

врећи́нић м (дем. од врѐћӣн) — Жêнскōму дје̏тету ста̂вӯ врећи́ниће.

вр̂ж, -и ж *чвор у дасци на степеницама које су доста излизане.* — Бȍлӯ ме пȍплати од ȍнијех вр̂жӣ пȍ скалама.

/врије́ме/ изр. **учѝниће нêкō ~** *биће ружно вријеме.* — Учѝниће нêкō врије́ме ка(д) се вјêтар овàкō размахнӣтō. **учѝниће (учѝнило је) ~** *мисли се на лијепо вријеме.* — Ако ȳчинӣ врије́ме, скȍчићемо ȳ вâс у Ријéку. — Кад је овàкō учѝнило врије́ме, мȍже се и ȳ баштини ра́дит. **~ стра̂жāнō** *врије-*

ме од снијега, вријеме које слути на снијег (ријеч је записана, пошто сам је више пута чуо од Марице Бендиш из Жупе дубровачке, мада јој је веза са датим јој значењем нејасна). — Ȍтпале су ми рӯке ȍ(д) студени, ȍвō је бâш вријéме стрȁжāнō.

врȉјēс м (и: вријéсак) *древнаста биљка с плавим цвјетићима.* — Ȕ Пēтки ймā врйјеса количкȍ хоћеш.

вријéсак *в. вријес.*

вр̏ка ж *чворуга.* — Ȍкле ти тâ вр̏ка на глáви?

вр̏кат, вр̏кāн несвр. *због нечега бити према некоме нерасположен и то својим понашањем, више или мање дискретно, давати до знања.* — Да ми је знâт зȁшто ȍна вр̏кā нȁ мене!

вр̏ло прил. *пуно, много.* — Вр̏ло ли ѝ теби свȅ смêтā! — Вр̏ло сан ти јâ свѐму крúва!

вр̀љав, -а, -о придј. *превртљив (мисли се углавном на вријеме).* — Кад је овȁкō вр̀љаво вријéме, нѐ милӣ ти се ни жѝвјет.

вр̀љат, вр̀љāн несвр. *бити несталан, превртљив, понашати се час овако, час онако.* — Нȅшто тӣ мȇни ȕ задњē вријéме вр̀љāш.

вр̏нӯт м ген. мн. врнýтā *врста морске рибе, скуша.* — Да ми је врнýтā на грȁделе, па русмарúна ѝ уја ȍд маслинē!

врнýтић м (дем. од вр̏нӯт) — Сјѐдӯ прѝт кућōн, а на пижýлићу врнýтӣћā и бѐвāндē.

вр̀па ж *хрпа.* — Тâ вр̀па кȁмēњā смêтā прȍлазу.

вр̀пица ж (дем. од вр̀па) — Нȁ тему мјȅсту ȍстала је сȃмо вр̀пица зѐмјē.

вр̏с, вр̏сти ж ген. мн. вр̀стӣ *врста.* — Ȕ вȃс у цардúну ймā јѐдна вр̏с јȁбукē, љут-каста је, а сапýрúта.

вр̀сник, -ика м мн. врснúци *вршњак.* — Ȍни су врснúци, зȁједно су и ȕ шкōлу хȍдили.

вр̀сница ж *вршњакиња.* — Тӣ си вр̀сница мȍјē Мáрē.

вр̏тō, вр̏тла м ген. мн. вр̏тāлā *врт.* — Стȃрӣ Дȕбрōвчани јѐдну свȍју ȕлицу и дȁнас зȍвӯ Измеђȕ вртȃлā.

вртȍглав, -а, -о придј. *зврккаст, који није поуздан зато што је вјетропир.* — Ȍна је вртȍглава и нѐ слýшā штȍ јон се гȍворӣ.

вртȍглавōс, вртȍглавости ж *особина која чини некога непоузданим зато што су му поступци непредвидиви, често неприхватљиви.* — Ȍн нѐ знā ни штȍ чѝнӣ у свȍјōн вртȍглавости.

вр̏ћет, вр̀тӣн несвр. **I. 1.** *вртјети нешто, окретати, обртати.* — Вр̀тијо је кљу̏ч од ѐлетрикē до(к) га нúје поквáријо. **2.** *упорно некоме досађивати да би се остварила нека замисао, да би се нешто постигло, добило.* — Свȁкō јȕтро ме вр̀тӣ да је пȕштӣн нȁ бању. **3.** *осјећати бол у нози или у руци, имати костобољу.* — Вр̀тӣ ме дȅснā нȍга. — Промијéнићe вријéме, вр̀тӣ ме рȃме. **II.** ~ **се 1.** *вртјети се око некога, налазити се у нечијој близини, обигравати око некога из одређених разлога.* — Вр̀тӣ се ȏн околȍ њē, а ȍна га не обȁдā. **2.** *тумарати без циља у неком прилично омеђеном простору, ужем или ширем.* — Вр̀тӣн се пȍ кући ко мȕха без глáвē и нѝшта не чѝнӣм. — Вр̏ћели смо се цѝјелōга јȕтра по грáду и вȍдили лу̑дē дѝскōрсе.

/врућѝна/ изр. ~ **ис кȍстӣ** *велика врућина.* — Дȁнас је бúла, ȍнō што рȅчӯ, врућѝна ис кȍстӣ.

вр̏х м мн. вр̀си *млади изданак од купуса и сл. (најчешће у мн.).* — С вр̀сима от кȕпуса скȕхају се двúје пȁтате и ȅто ти вѐчерē!

/вр̏х/ изр. **изић нȁ вр(х) нȍса** *дозлогрдити.* — Свȅ ȍвō ми је вȅћ изѝшло нȁ вр(х) нȍса.

/вр̏ц/ само у изразу: **пр̏ц-вр̏ц** *и овако и онако.* — Нúје ȏн вѝше пр̏ц-вр̏ц, авȁнцō је дирѐтӯр. — Ȕ мене ти нȇмā пр̏ц-вр̏ц, него рáди или ȁјде ћā!

вр̂ша ж *врсѿа оруђа за риболов: кош ӣлеѿен од жице или од ӣрућа, „балун“.* — Сèња̄јте ђе̄ сте ба́цили вр̂шу!

вр̂шит, -ӣн несвр. I. 1. *чиниѿи (најчешће несвјесно) да неко душевно ӣаѿи и ӣроӣада.* — За̏што вр̂шӣш ма̏јку с твòјијен лу̏достима? 2. *навршаваѿи, ӣуниѿи године.* — О̂н дàнас вр̂шӣ ше́сēт ӣ пе̄т го̏дӣна̄. II. ~ се 1. *душевно уништаваѿи себе због нечега.* — Нӣкому не прѐма̄ што се тӣ вр̂шӣш, òни ћѐрају пò свŏму. 2. *навршаваѿи се.* — Су̏тра се вр̂шӣ го̏дина да́на̄ òтка(д) смо о̏ди.

вулканѝзат, -а̄н свр. *вулканизираѿи.* — Не̂ма̄н ја̂ то̂ су̂ чијен вулканѝзат.

Г

гàбӣна ж (тал. cabina) *кабина на броду, куӣалишѿу и сл.* — У̏ тӣ тро̏шак је у̏шла и гàбӣна на вапо́ру.

габѝнет м (тал. gabinetto) *собица за рад у школи, сѿану и сл.* — Тӣјо би му се и габѝнет от професу́ра.

гàвӯн, -у́на м *врсѿа бијеле морске рибе.* — На Пескàрији нӣје нӣшта нӣ бӣло осим гаву́на̄.

гàгрица ж *врсѿа инсекѿа, мољца, у брашну, ӣасуљу.* — По̏гледа̄ј да у̏ ле̄ћи не̂ма̄ га̏грӣца̄!

/**га̏д**/ изр. да ти ~ до̂ђе̄ *каже се у разговору кад се жели рећи како је некоме било и јесѿе одвраѿно, како се некоме нешѿо смучило.* — Да ти га̏д до̂ђе̄ кад вӣдӣш у кàкво̄н гнусо̀би жѝвӯ. — Га̂(д) ти до̂ђе̄ ка(д) чу̏јеш како ла̏жӯ! ~ ме је *осјећам гађење, одвраѿносѿ због нечега или ӣрема нечему.* — Га̏д ме је пӣт из онàкōга жму́ла! пӣ га̏да *узвик којим се изражава одвраѿносѿ, гађење ӣрема нечему или се другога ӣодсѿиче на ѿо.* — Пӣ га̏да, ба́ци то̂! — Нӣје лӣјепо тàко̄ говòрит, пӣ га̏да!

гадàрија ж *ӣрљави ӣосѿуӣци и ӣонашање.* — То̂ је гадàрија штò се чӣнӣ нà некијем мје̏стима!

гадѐжљив, -а, -о придј. *који осјећа гађење, одвраѿносѿ ӣрема нечему шѿо је неугодно.* — Нѐ би ти òна што̏ ѝзјела из ту̏ђе̄га пја̄та, толӣко̄ је гадѐжљива. — Гадѐжљив је и на цр̀вића у̏ јабуци.

гàдеца ж *ӣрљави ӣосѿуӣци који изазивају згражање.* — О̀ њима смо слу̏шали свàкијех га̏де̄ца̄. изр. чӣнит гàдеце *ӣреѿјериваѿи у нечему.* — Ма̏ло се нахла́дила па са̂(д) чӣнӣ гàдеце ко да ће су̏тра на̏ у̏мрије̄т.

га̏дљав, -а, -о (и: га̏дља̄в) придј. *гадан.* — О̂н је га̏дљав чòвјек. — У живòту се нијѐсан нàслушо̄ толӣко̄ га̏дљавије̄х ријѐчӣ ко дàнас!

га̏дљавац, -а̄вца м ген. мн. га̏дљава̄ца̄ 1. *ӣрљав човјек.* — Кàкав је га̏дљавац, нӣкад се нѐ би о̏про̄. 2. *некаракѿеран, љигав човјек.* — Га̏дљавац, кàко је ѝмо̄ о̀браза то̂ рӣјет!

га̏дљавица ж 1. *ӣрљава жена, ӣрљавуша.* — О̀рах јон, га̏дљавици, из ру́ке̄ нѐ би у̏зео. 2. *некаракѿерна, љигава женска особа.* — Чу̏ва̄ј се ње̂, га̏дљавица је òна, мо̀же ти свàшта подва́лит!

га̏дљаво (и: га̏дља̄во) прил. *гадно.* — Га̏дљаво је тàко̄ и про̀мислит, а кàмоли учӣнит.

га̏дљавчина ж (аугм. од га̏дљавица) — Та̂ га̏дљавичина је ка́дра, ка(д) се на̏ђе̄ у прӣлици, и шпӣјат, и у̏крас, и сла̀гат.

гàзија ж (тал. gaggia) *врсѿа ситног жуѿог цвијећа.* — Про̀мисли, већ ми је гàзија процвје̏тала.

галантàрија ж *удворносѿ.* — Свàкога је тратáвала з галантàријо̄н.

галàтӣна ж (тал. galantina) *желатина, хладнетина, пихтије*. — Кад арӣвā зӣма, бӣће и галàтӣнē.

гàлета ж (и: галèтӣна) (тал. galletta) *врста врло тврдог двопека округлог облика, без соли, који се могао само јести расквашен у млијеку, бијелој кафи или се од њега правила попара*. — Гăлēтā је бӣло за кӯпит ỳ свакōн бӯтӣзи òт круха.

галèтӣна *в. галета*.

гàлија ж *животињица с много ногу која се нађе у старијим кућама, стонога*. — Ёно гàлијē на мӣру кала врáтā.

галӣјот м (тал. galeotto, млет. galioto) *мангуп, спадало*. — Тӣ галӣјот нёшто смӣшљā.

галијòтат, -āн несвр. *чинити мангуплуке*. — Штȍ чӣнӣ? Галијòтā по Порпòрели!

галӣјотић м (дем. од галӣјот) — Чȗвāј се галӣјотӣћā! Зна́дӯ òни зàвӯћ рȗку ỳ бȗрсу и штȍ шпёкнут.

гáлит се, гăлӣ се несвр. (безл.) *разведравати се (о небу)*. — Гăлӣ се са зâпада, бӣће сȗтра лӣјепо бријéме.

гàлоша ж (тал. galoscia, caloscia) *каљача*. — Свýци гàлоше кад вӣше нè идēш нàдвōр!

гàлӯн, -ýна м (тал. gallone) *врпца извезена златним или сребреним нитима, најчешће на капи или на одијелу неке униформе*. — Дȍшō је дȍма вâс у галýнима ко ценèрō.

гâмбор м *врста морског рака*. — Искýпали смо се и нàхитали гâмбōрā.

гàмизат, гàмижēн несвр. *гмизати, мил̄ети*. — Штȍ ми тȏ гàмижē по врáту?

гăнац, гâнца м ген. мн. гăнāцā (тал. ganzo) *превејанац као љубавник, али и иначе*. — Гăнац је ȏн, гýстају га жёнскē.

гăнач *в. ганчин*.

гâнга ж *група која се заједнички проводи једући и пијући у неком локалу или у нечијој кући*. — Сâд је цӣјелā гâнга пàсала крȍз улицу пјёвајӯћи. — Нòћас сан бӣјо ỳ гâнги и сâд ӣдēн спâт.

гàнгат, -āм несвр. *проводити се по локалима у већем или мањем друштву*. — Гàнгали смо дȍ јутра. — Ôн по нòћи гàнгā, а по дáну спâвā.

гàнгрēна ж (тал. cancrena) *вучац, болест од које дио тијела постане потпуно мртав, па, тако без функције, прелази у стање труљења, распадања*. — Лӣјечнӣци су му рèкли да ӣмā гàнгрēну на нȍзи.

гàнчат, -āн несвр. (непрел.) *хватати се на куку*. — Бáцила сан гăнач, ма пàрā да брȍка не гàнчā.

гàнчӣн, -ӣна м (и: гăнач, гâнча) (тал. gancio) *метална преклопљена кука која се прикопча уз поврат канте кад се захвата вода из бунара*. — Брȍка з ганчӣном је на гýстијēрни.

ганчӣнић м (дем. од гàнчӣн) — Грехòта за ганчӣнић, нёко ми га је дӣгō.

гàранат, гàрāнта м ген. мн. гàранāтā (тал. garante) *јемац*. — Кò је гàранат да нас нёћете традӣшкат?

гарантӣшкат, -āн несвр. (тал. garantire) *јамчити*. — Мёштар нам гарантӣшкā да ỳ кући нёће бӣт умӣдецē.

гарàнција ж (тал. garanzia) *јемство*. — Штȍ ћемо чӣнит ако нам не дáдӯ гарàнцију?

гàрбӯн, -ýна м (тал. carbone) *камени угаљ*. — Смр̏дӣ гàрбӯн кȍ да смо у тȗнелу.

гаргарӣзат, -āн несвр. (тал. gargarizzare) *испирати грло, гргљати*. — С ȍвōн текӯћинōм гаргарӣзāн двâ пȗта нȃ дâн.

гардèлӣн, -ӣна м *врста птице пјевице црвене главе те жутих и црних крила, чешљугар, штиглиц*. — Ȕжӣвāн кад мȏј гардèлӣн пјёвā.

гàревина ж *чађ*. — Рȍба ми је на сȗ шилу цр̏на од гàревинē.

гâрма ж *пећина уз обалу (на Мљету)*. — Хòботница је бӣла у јèднōј гâрми.

гарофа̀лӣн, -и́на м *карамфилић, врста мирођије.* — То̑ћ о̏д ме̄са без гарофали́на̄ не̂ма̄ ни̏каквӧга гу̏ста.

га̀ро̄фалић м (дем. од га̀ро̄фо̄) — У̏браћу јѐдан га̀ро̄фалић и за̀ тебе.

га̀ро̄фо̄, -фала м (тал. garofano) *каранфил.* — И да̀нас ми је у о̀чима на̏ша а̂рла пу̏на га̀ро̄фа̄ла̄.

га̀стат, -а̄н несвр. *шити на шиваћој машини.* — И̏ма̄ш ли јо̏ш га̀стат или ћу затво̀рит ма̏кину?

га́тат, га̂та̄н несвр. *погађати нешто.* — Га̂та̄ј ко̀ нам је до̀шо̄!

га̏тњӣк м *врпца провучена кроз обруб сељачких гаћа или гаћица, а служи за њихово везивање.* — За̀ гатњӣк ва̀ја̄ и ку̏рђелица.

га̏ће, га̂ћа̄ ж *панталоне, хлаче.* — Ути̏ја̄ј ми га̏ће, згр̏чене су о̏т кише̄. изр. **широ̀ке̄ ~** *панталоне, гаће, које су биле дио народне ношње из околице Дубровника.* — Зна̂м га јо̏ш кад је хо̀дијо у широкије̄н га̏ћама. **~ на сми́чак** *мушке гаће у које је око појаса била увучена трака којом су се везивале.* — И̏мо̄ сан крѐпат о(д) смије́ха ка(д) сан ви̏дијо да о̂н, бо̏гаре̄ти, но̏сӣ га̏ше на сми̏чак. **о̀стат бе̏з га̏ћа̄** *пропасти, остати без игдје ичега.* — Ако бу̏де̄ш та̀ко̄ ба́цат со̂лде, о̀стаћеш јѐдно̄га ли̏јепо̄га да̂на бѐз га̏ћа̄.

гаћѐтине, гаћѐтӣна̄ ж (и: гаћѐтӣна̄) (пеј. од га̏ће) — О̀ве̄ гаћѐтине су вазда згр̏чене, ни у̏тија ин не по̀ма̄же̄.

га̏ћице ж *дио мушког и женског доњег рубља.* — Су̏шӣ ми се пу̏н ко̀ноп шугама́на̄, ма̏јӣца̄, га̏ћӣца̄ и комбине́жа̄.

га́цат, га̂ца̄н несвр. *ходати, газати по блату, води, снијегу.* — Га́цали смо по ка̀љужи до̏бру у̏ру ро̄бе̄.

гва̏ј узв. (тал. guai) *узвик пријетње у смислу јао, куку некоме.* — Би̏ће гва̏ј по́ те ако нѐ до̄ђе̄ш.

гва̀нтије̄ра ж (тал. guantiera) *послужавник.* — Не̏колико̄ ку̏пӣца̄ од ра̀кије̄ ста̄ло је на гва̀нтије̄ри.

гва̀нтије̄рица ж (дем. од гва̀нтије̄ра) — О̀ва̄ гва̀нтије̄рица ми је у̏спомена и̏с Трије̄шћа.

гва̂рдија ж (тал. guardia) *стража, надзор.* — И̏де̄н ја̂ са̂м, нѐ треба̄ ми гва̂рдија. изр. **чи̏нит о̏д гва̂рдије̄** *пратити некога у својству страже или ради надзора.* — Ђе го̂ћ по̀шо̄ да по̀шо̄, жѐна му чи̏нӣ о̏д гва̄рдије̄.

гварницѝјо̄н, -о́ни ж (тал. guarnizione) *украс који служи да нешто улепша.* — Ста̏вӣ се на̀ ста̄рӯ ве̏сту ка̀ква гварницѝјо̄н и о̀на ти је ко но̏ва.

гварнишка́ват, гварни̏шка̄ва̄н несвр. (тал. guarnire) *украшавати нешто.* — Ли̏је̄пӣ та̀пӣт гварни̏шка̄ва̄ сва̏кӯ ка̏мару. — Пу̏но ће ми вре̂мена у̏зе̄т гаврнишка́ва̄ње тр̏пезе̄.

гварни̏шкат, -а̄н свр. *украсити нешто.* — То̂рта је би̏ла гва̀рнишка̄на с о̀расима.

гве̂ра ж (тал. guerra) *рат, велика свађа.* — Би̏ће гве̂ре̄ ако ти ари̏ва̄ па́пе! — Ка̀ква је то̏ гве̂ра око̀ сличӣца̄?

ге̂ра ж *врста морске рибе.* — Би̏ло је не̏што ге̂ра̄ и ка̀шета бу̏ка̄ва̄.

ге̂рица ж **1.** *врста ситне морске рибе, врло укусна.* — Би̏ће на̀ Ста̄рӯ го̏дину при̏га̄није̄х ге̂рӣца̄ за ве̏чере̄. **2.** *ударац танким прутићем по длану чиме се некад у основној школи кажњавало ђаке за недисциплину или незнање.* — Сви̏ смо до̏бӣли ге̂рӣца̄ што смо ска́кали и ви̏кали.

ге̏та ж (тал. ghetto) *нечиста просторија или било какав простор.* — Жи́вӣ ја̀днӣк у сво̀је̄н ге̏ти, а не̂ма̄ ко̏ да му да̂ на́чина.

ге̏те ж (само мн.) (тал. ghetta) *камашна, топла тканина обликована као горњи дио стопала, којом су мушкарци штитили ногу од хладноће и која се носила над плитком ципелом.* — Ге̏те су чу̏вале о̏(д) студени, али су би̏ле и ди̏о му̏шке̄ гардѐро̄бе̄.

гӣб м мн. **гӣби** *набор на неком одјевном предмету.* — Учйнила би јѐдну кȍ тулу нȁ гӣбе. изр. **чйнит гӣбе** *набирати се, правити наборе.* — Рӯкав нйје дȍбро сашйвен, чйнӣ гӣбе око рӯкē.

гѝбић м (дем. од гӣб) — Кȍ ће утијáват свȅ тȇ гйбиће на блӯзи!

гӣг м *некакав велики пијевац.* — Дȍлазијо је ȍнӣ чȍвјек што ӣмā глâс ко гӣг.

гѝњета ж и м (тал. ghignetta) *разметљивац или разметљивица која на себе жели привући пажњу других лијепим одијелом или уопште изгледом и понашањем.* — Ȍна је ȍбичнā гйњета. — Пȍстō је гйњета ȍтка(д) лѐжӣ нȁ сȍлдима.

гињѐтат се, -āн се несвр. *разметати се изгледом, држањем и сл.* — Гињѐтā се по гр́ду с колбӯкон ȍ(д) сламē на глáви и с омбрелйном у рӯци.

/глáва/ изр. **ѝзаћ (дōћ) нȁ вр(х) (на вр̑) глáвē** *каже се кад некоме нешто или неко други дозлогрди.* — Знâм да ти је ȍдāвно свȅ изйшло нȁ вр(х) глáвē. **нȅ знā кȍ му глâву нȍсӣ** *каже се за бандоглава човјека, вјетропира, човјека у кога се не може поуздати.* — Ȍтка(д) је пȍчео тргȍват и пâре згр̑тат, нȅ знā кȍ му глâву нȍсӣ. **ȕдрит некому ȕ глâву** *каже се кад неко по сваку цијену жели нешто добити, постићи или кад је неко прекомјерно опсједнут нечим.* — Госпȍштина му је ȕдрила ȕ глâву. — Ȕдрило му је ȕ глâву да пȍстанē дирѐтӯр. **дȁт нȅкому по глáви** *каже се кад некога неки догађај или фиксна идеја душевно поремети.* — Мâјчина бȍлēс дáла му је по глáви. — Дâло му је по глáви да ће рâт и да ће му свȅ прȍпас. **бӣт прико (преко) глáвē** *кад је неки психички терет превелик, па се тешко може издржати.* — Прико глáвē ми је ѝ кућē и ȍфиција!

/глȁвати/ кȕпус ~ *купус у главицама.* — Пӯна је плâца кȕпуса глȁватōга.

/глȁвичати/ ѝглица ~ *игла с главицом, прибадача.* — Дȍдај ми јѐдну ѝглицу глȁвичатӯ!

глâвор м *блавор, врста змије.* — Нâш глâвор жйвијо је у дóцу ко да је дȍмāћӣ.

глȁвоч, главȍча м *врста мале прио-балне бијеле рибе (Gobius paganellus).* — Кӯ(д) ћу с ȍвā двâ главȍча, јѐдӣно да хи дâн мȁчки!

главȍчић м (дем. од глȁвоч) — Штȍ ћеш з главȍчићима него хи ѝспригат!

глâд м (рјеђе ж) *недостатак хране, жеља за храном.* — Ȕ цркви се мȍли: „От кӯге, глâда и рâта ослобȍди нас, Госпȍдине!“ — Ȕмрли би ȍд глâда да ин нйје ȍца. — Ȕхитила ме је глâд.

глâдан, глáдна, глâдно придј. *онај који није сит.* — Глâдан чȍвјек јȇдē и нȅ пйтā штȍ.

глȁдница ж *гладна женска особа или особа која чешће осјећа глад.* — Од ȍвē глȁдницē нâма нйшта нȇће ȍстат.

гладнѝчина м *незасито мушко чељаде.* — Ȁјде тӣ хрáни гладнѝчину кад мȍже ѝзјес кӣшу бȍжјӯ!

глȁдњет, глȁднӣм несвр. *осјећати жељу или потребу за јелом.* — Нȇмā нѝ ура рȍбē да је ӣјō, а вȅћ глȁднӣ.

глâмаза м *особа која зна, кад јој је то у интересу, да се улагује и да некога обасипа слатким ријечима како би постигла неки свој циљ.* — Ȏн је вȅликӣ глâмаза, нȅ вјерујēм да мйслӣ ȍнō што гȍворӣ.

глâнда ж *жлијезда на врату.* — Глâнде су му отечѐне.

глâндав, -а, -о придј. *отечених вратних жлијезда, шкрофулоз.* — Ȍна је, далѐко бйло, глâндава.

/глâс/ изр. **говȍрит (вйкат, пјȅват) нȁ вас глâс** *колико је то год могуће гласно говорити (викати, пјевати).* — Ӣмā ȕжāнцу говȍрит нȁ вас глâс. **крйвит се ȕ све вйленē глâсе** *викати из све снаге, гласно плакати.* — Кад је тȍ осѐрвō, пȍчео се крйвит ȕ све вйленē глâсе. **пȍшō ми је ~** *каже се кад*

је неко промукнуо. — По̏шо̄ ми је гла̂с о̏д великōга пјѐва̄ња.

гла́сит се, гла̂си̑н се несвр. *оглашавати се, пуштати од себе гласа.* — Не гла́си се ако ко̏ зо̀ве̄!

глѐдат, -а̄н несвр. **I. 1.** *удварати се некоме.* — Чу̏је̄н да Ма́то глѐда̄ Па́вову ћѐр. **2.** *обилазити и посматрати нешто с намјером да се купи.* — Глѐдали су ју̀че̄р јѐдну но̏вӯ ку̏ћу на̀ Плочама. — Ду̏ндо је по̀шо̄ на Бр̏гат глѐдат во̀лове. **3.** *настојати нешто урадити.* — Глѐда̄ј ти̑ ко̀му калу̏мат тѐ помаодо̄ре! — Глѐдаћу што при̏је фи̑нут о̀ви̑ по̀со̄, јер ме чѐка̄ дру̏ги̑. **4.** *пазити некога или нешто.* — Нѐ гледа̄ о̀на ни̏кога осим сѐбе. — О̀на глѐда̄ дјѐцу ѝ секрву. **II.** ~ **се** *удварати се једно другоме.* — О̀ни су се јо̑ш у̏ шко̄ли ко дјѐца глѐдали.

гли̏б м *блато.* — На пу́ту и̏ма̄ пу̏но гли̏ба.

гли́бат се, гли̏ба̄н се несвр. *блатњавити се.* — Нѐће се по̀ киши ни̏ко глибат по̀ баштини и бра̑т би̏тву. — Од гли́ба̄ња по гли́бу и по̀ киши ѝ цревље про̀падају.

гли̏бина ж (аугм. и пеј. од гли̏б) *велико блато.* — Јѐдва смо извла́чили но̏ге из гли̏бине̄.

глиће̏ри̑на ж (тал. glicerina) *глицерин.* — Не забо̀рави у спича̀рији у̏зе̄т глиће̏ри̑не̄ за ру́ка̄!

гло̀бит, -и̑н несвр. *жуљати.* — Но̏ве̄ цре̏вље ме гло̀бӯ у̏ прстима.

гло̑рија ж *свечана звоњава са звоника католичких цркава на Велику суботу око 11 сати и тридесет минута када заправо почињу ускршње свечаности; обичај је том приликом лице умити водом.* — А̏јдемо се у̏мит, зво̀ни̑ гло̑рија!

глори̏јет м (франц. gloriette) *павиљон у врту.* — Сјѐдали смо у глори̏јету и ћаку̏лали кад је по̏че̄ло гр̏мјет.

глу̏ха ж *глуха жена.* — Ру̏сице смо купо̀вали у̏ глухе̄.

глу̏хнут, глу̏хне̄м несвр. *имати тешкоћа са слухом, повремено не чути добро, почињати губити слух.* — У̏ши ми глу̏хнӯ о̏д велике̄ гала́ме̄. — Ко да по̀чимље̄н глу̏хнут!

глу́хо м *глух човјек.* — Глу́хо би сва̏ки̑ да̂н сјѐдо̄ на̀ исто̄му мјѐсту кала̀ Свѐто̄га Вла́ха.

глу́хоња м (пеј. од глу́хо) — Ка̏ко ћу глу́хоњи спјѐгат што̏ и̏ште̄н?

глу̏хопрда ж *подругљиво се каже за глухо чељаде.* — Лу̏па̄н ли лу̏па̄н на̀ вра̄та, ма глу̏хопрда нѐ чује̄, па нѐ чује̄.

глу̏шица ж *врста дивље смокве.* — Уза̀ са̄мӯ мѐђу ра́сте̄ јѐдна глу̏шица.

гнијѐздит се, гни̏језди̑н се несвр. *удобно се негдје намјештати с намјером да се ту дуже времена остане.* — Ма́ре сјѐла у по̀лтро̄ну, па се гни̏језди̑.

гно̑ј, гно̏ја м **1.** *ђубре, гњој.* — До̂вле се чу̏је̄ гно̑ј и̏з њихове̄ шта̏ле̄. **2.** *густа жућкаста течност која се ствара у инфицираним ранама.* — Ра̑на се ма̀рцала и и̏ж ње̑ и̏злази̑ гно̑ј.

гно̀јит, -и̑н несвр. **I.** *ђубрити нешто.* — Ко го̑ј и̏ма̄ зѐмље̄, гно̀ји̑ је, па о̑нда на̀ њо̑н све̑ бо̑је̄ ра̀сте̄. **II.** ~ **се** *позлеђиваати се због инфекције (о рани).* — Гно̀ји̑ ми се пр̑с од но̏ге̄.

гну̏сан, гну́сна, гну̏сно придј. *прљав, нечист.* — О̏(д) чеса си та̀ко̄ гну̏сан по̀ фаци? изр. гну̏сне̄ (гну́сне̄) ри̏јечи (рјечѐтине) *непристојне ријечи.* — Што̀ ћу та̑мо? Да слу̏ша̄н њи̏хове гну̏сне̄ рјечѐтине? — Ка̀квијех гну̏снијѐх ријѐчи го̀ворӯ јѐдан дру̏го̄му!

гну́сит (се) *в. гнуснит (се).*

гну̏сна ж *жена сумњиве чистоће или сумњивог морала.* — Та̄ гну̏сна се хи̏тала и ту́ђијех му̏же̄ва̄.

гну̏сни̑к *в. гнусничина.*

гну́снит, гну̏сни̑м несвр. (и: гну́сит) **I.** *прљати нешто.* — Грехо̀та је гну́снит чи̏стӯ на̏пицу. **II.** ~ **се** *прљати се.* — Би̏јела ро̏ба се бр̏зо гну̏сни̑. ~ о̀т поглѐда *каже се*

кад је нешто подложно лаком прљању. — Бйјелā кòшуја се гнȳснӣ òт поглēда.

гнȳсница *в. гнȳсничина.*

гнуснӣчина м (аугм. и пеј. од гнȳсник) *мушка особа прљава у моралном другом погледу.* — Стâрӣ гнуснӣчина, нйје га срâм о(д) свòјијех гȍдӣнā, него тр̏чӣ за дјèвōјчицама! — Гнуснӣчина је, не ȳмӣвā се пò неколикō дáнā!

гнȳсничина ж (аугм. и пеј. од гнȳсница) *жена прљава у моралном или у другом смислу.* — Òнā гнȳсничина свȇ знâ сâмо нȇ знā òпрат сȇбе ӣ дјецу.

гнуснòћа ж (и: гнусòба) *прљавштина, нечистоћа.* — Рèкло би се да ȏди ӣмā и гнуснòћē!

гнусòба *в. гнусноћа.*

гњавàтӯр, -ýра м *досадан човјек, гњаватор.* — Ослобòди ме òвегā гњаватýра!

гњаватȳрица ж *жена која некоме досађује, досадна жена.* — Зà њу знáдӯ да је вȅликā гњаватȳрица.

гњâт, гњáта м мн. гњáти *цјеваница.* — Јȍш ме од јȳчēр бòлӯ гњáти.

гњȇт, гњӣјēн несвр. *трулити, гњити.* — Лемýни гњӣјӯ ако су ӣмало тâрмāни.

гњȅцав, -а, -о (и: гњȅцāв, гњȅцкав, гњȅцкāв) *љепљив (најчешће тијесто, али и нешто друго).* — Крȳх ми је дàнас ȍстō гњȅцав.

гњȅцавōс, гњȅцавости ж *љепљивост.* — Гњȅцавōс је вȅликā мáна нȅкē вр̏сти пâтāтā.

гњȅцат се, -āн се (и: гњȅцкат се) несвр. *лијепити се под прстима или иначе.* — Ка(д) се пàтате гњȅцају, њȍке не ваљáдӯ.

гњȅцкав (и: гњȅцкāв) *в. гњецав.*

гњȅцкат се *в. гњецат се.*

гњӣдица ж (дем. од гњӣда) *јајашце ваши, али у пренесеном значењу употребљава се да би се означило нешто сасвим ситно.* — Скрáти ми вȅсту сâмо зà гњидицу.

гњȉла ж *глина, иловача.* — Свȇ су тȏ сирòмашкē кȳће òд гњилē.

гњӣлӣ, -ā, -ō придј. *(о особини некога или нечега) претјеран, прејак.* — Вȇћ двá дāна пȳхā гњӣлӣ шӣлок. — Ȏн је гњӣлӣ Ср̏бин, а òна гњӣлā Хрвàтица.

гȏ, гòла гòло придј. *наг, али и недовољно обучен с обзиром на временске или неке друге прилике.* — Зâшто ӣдēш по зӣми тàкō гȏ? — Нйје склâдно гòла ȳћ у трàнвај.

гȏба ж (и: гòбета) (тал. gobba) **1.** *грбава жена.* — Свӣ су знâли зà гȍбу и њȅзине слàткē кӣферићe. **2.** *грба.* — Изӣшла му је нà шкӣни гȍба. — Пȳт је пȳн гȍбā.

гȏбав, -а, -о (и: гȍбав, гȍбāв) придј. *погрбљен, грбав.* — Стâр и гȏбав, јèдва ӣдē пýтен, ма се не ȍстављā пòсла.

гȍбавац, гȍбāвца м ген. мн. гȍбавāцā *грбав, погрбљен човјек.* — Штȍ мȍже чӣнит òнӣ јâднӣ гȍбавац?

гȏбавит се, -ӣн се (и: гȍбавит се) несвр. *грбити се.* — Јâдан, гȏбавӣ се нòсећи врèће. — Бйло ми је дȍста гȏбављēња зà макинōм.

гȍбавица ж *грбава жена.* — Тâ гȍбавица је свâкō јȳтро нòсила мљéко пò кућама.

гòбета *в. гоба (1).*

гòбето *в. гобо.*

гóбит се, гȏбӣн се несвр. *грбити се, гурити се.* — Гȏбӣн се о(д) дȳга сједāња.

гȏбо м (и: гòбето) (тал. gobbo) *грбавац.* — Ȳ гȍба ӣмā за кýпит и кȳкумāрā и помàдōрā.

/говòрит/ изр. ~ **јèдно зà другō** *не говорити истину, лагати.* — Кâко ћу јон вјȇроват кад ми вâзда гòворӣ јèдно зà другō. ~ **зà некијем** *оговарати некога.* — С тȍбōн је ȳ добрē, а зâ тобōн гòворӣ. — Нè дāм нӣкому рáзлога да зâ мнōм гòворӣ. **не ~ с нȇким** *бити с неким у свађи.* — Ӣмā гȍдӣштā да òни не гòворӯ са сèстрама.

говѐрӯн, -у́на м *говорљива мушка особа.* — Позна́вō сан те дѝ виста, а није́сан знô да си тàкӣ говѐрӯн.

говѐруша ж *женска особа, често дијете, која много говори, говорљива женска особа.* — Мâлā ти је вȅликā говѐруша. — Глâву ми дѝгнē òнā говѐруша што стòјӣ повишè нâс.

говѐрушина ж (аугм. и пеј. од говѐруша) — Јȍш си мâлā, ма се вȅћ вѝдӣ да ћеш бѝт говѐрушина.

/гȍдина/ изр. **плâкат (цвѝљет) ко љу̑тā ~** *болно плакати да у срце дира.* — Глȅдā òна òнӯ свòју му̑ку и плâчē ко љу̑тā гȍдина. **злâ ~** *каже се дјетету или одраслом човјеку кад дуго ради неки посао, кад оклијева.* — Злâ гȍдино, хȍћеш ли се вѝше òбӯћ?

гожђàрија ж **1.** *разни гвоздени предмети који имају своју употребну вриједност.* — Тӯ у кашу̑нићу ѝмā гожђàрӣјē па ће се нâћ ѝ чавāлā. **2.** *трговачка радња у којој се продају предмети од гвожђа.* — Ду̑ндо му је др̏жō гожђàрију наднò плацē.

гȍжђе с *жељезо.* — Околò ку̑ћē су стâвили раштèлāту ȍд гожђа.

гожђи́ја, гожђи́јā с *разне врсте предмета од гвожђа.* — Ѝмā по бу̑тӣгама дȍста тѝјēх гожђи́јā.

гожђу̀рина ж (пеј. од гȍжђе) — Од онàкō лѝјепōга âута òстала је сâмо гожђу̀рина.

гожђу̀шина ж (пеј. од гȍжђе) — У канту́ну стòјӣ бâчено булѝкāн гожђу̀шинē, стâријēх тȅћā и прòбужанијēх пѝњāтā.

гòзден, -èна, -èно придј. *од жељеза, жељезан.* — Парèстāта је гоздѐна, а пасàмāн је ȍ(д) дрва.

го́ле ж (хип. од гȍлӯб) *тако се дјетету каже за голуба.* — Бáци го́ли мр̏вӣцā òт круха!

гòлица ж *обнажено женско чељаде.* — Вȉђā се ѝ сад по кòјā гòлица нà су̑нцу.

голѝчина м *обнажено мушко чељаде, али и дијете.* — Мӣ обучѐни, а околò нâс свȇ голѝчине.

гòличина ж (пеј. од гòлица) — Јѐднōј гòличини нијéсу дâли у̑ћ ӯ Мāлӯ брâћу.

голòкуд м *кукуруз (зрно, клип, стабљика).* — Дâј кокòшима мȁло голòкуда! — Гу̑стā ме пѐченӣ голòкуд.

голòкудина ж (аугм. и пеј. од голòкуд) — Да ми је прòдат òнō голòкудинē кòму зà прâсāцā!

голòкуднӣ, -ā, -ō придј. *кукурузни.* — Му́ка голòкуднā ми мȁло гр̏кнē.

голòкудница ж *кукурузни хљеб.* — Голòкудница ми је нȁ нōс изѝшла!

гȍлӯб м мн. гȍлӯби *врста морске рибе.* — Нијéсан знô да ѝ у мору ѝмā голу̑бā.

голу̀бињāк м *голубарник.* — У пòткупљу је цѝјелӣ голу̀бињāк.

гȍма ж (тал. gomma) *гума, гума за брисање.* — Зàјимљи ми гȍму, фȁљено сан напи́сō јѐдан брôј.

гомарâбика ж (тал. gomma arabica) *љепило.* — Стâви мȁло вòдē да се гомарâбика нè скорӣ.

гòмāта ж *импрегнирано платно које се користи да би се учврстила прса на мушком одијелу.* — Ку́пи стȍфу, фу̑дру, гòмāту, кòнац и пâртили пу̑стӣ динáри прѝје него се вȅстӣт и сàшијо.

гȏмбат се, -āн се несвр. *рјечкати се, свађати се, препирати се.* — Прѐстаните се гȏмбат окò тегā кò је дȁљē скòчијо!

гòмила ж **1.** *пут пун камења различите величине.* — Вàјā хòдит по гòмили док нè дȍђēш прѝд њихову ку̑ћу. **2.** *природна или вјештачки прављена хрпа камења разне величине која се задњим дијелом на нешто ослања.* — Шéтали смо се до гòмилē испòд Мāлȍга дѐпозита.

гȍмица ж (дем. од гȍма) *гумица за брисање и сл.* — Нȅђе у шкрàбӣци ѝмā јѐдна гȍмица, па ми је дâј!

гòмнāр, -а́ра м *женскарош, али и човјек који је спреман и на недоличне по-*

стуйке друге врсте, уличар. — У о̀ва̄ до̏ба но̏ћи се са̏мо гомна́ри по̀те̄жӯ по̀ улицама.

гомна̀рат, -а̄н несвр. *недолично се понашати, понашати се као уличар.* — Што̏ ра̏ди̑? Ни̏шта! Гомна̀ра̄! — Од гомна̀ра̄ња се не жи̏ви̑, тре̏ба̄ што̏ и ра́дит.

гомна̀рија ж *прљав, мангупски посао.* — Не припо̀вије̄да̄ј ми ви̏ше о̀ њиховијен гомна̀ријама, до̏ста ми је и о̀во̄ зна̑т!

гомна̀рина м (аугм. од го̀мна̄р) — И̏шће̄ра̄ј гомна̀рину и̏с ку̏ће̄, па нека и̏де̄ ђѐ хоће!

гомна̀рица ж *женска особа слободног владања, уличарка.* — Дви̏је гомна̀рице сје̏ле на пи̏жо̄ при(д) Дво́рон, и̏звадиле по шпању̏лет и пу̏шӯ.

гомна̀ричина ж (аугм. од гомна̀рица) — Без о̀ца и̏ матере̄, без до̀маће̄ едукацијо́ни, по̀стаће на̀ сврху гомна̀ричине.

гомна̀рлук м *прљав, мангупски посао.* — Нѐ можеш се имађи̏нат ко̀ји̑ су то̑ гомна̀рлуци би̏ли!

го̀мнени̑, -а̄, -о̄ придј. *невриједан, ништаван.* — Што̀ ће ми го̀мнени̑ со̏лди ка(д) ш њима не мо̀гу ни̏шта ку́пит!

го́мно с мн. го̑мна, ген. мн. го̏ва̄на̄ **1.** *људски и животињски измет.* — Ку̏ћа јон је ко шта̏ла, у̏ го̑мнима би се ва́јали, а при̏(д) свије̄тон ба̄тӯ госпо̀ство. **2.** *ништарија (за човјека).* — И̏ прије сан зно̑ да је о̑н го́мно, ма не овли̏ко̄! изр. **го́мну у̏ сво̏јти** *ништарија, само мало блаже речено и више у шали.* — Ни́је го́мно, него го́мну у̏ сво̄јти! **вре̏ћа го̏ва̄на̄** *каже се за човјека трома, крупна, опуштена, без живота, лијена.* — О̏на̄ вре̏ћа го̏ва̄на̄ би ба̀рем мо̀гла у̏зе̄т мо̀тику и прeко̀пат ца̀рди̑н. **учи̏ни до̀бро, па и̏зјеђи го́мно** *кад се неко, коме је учињено добро, покаже незахвалним.* — Ни̏шта му нијесу при̏знали од о̀не̄га̄ што ин је ра́днjо; то̑ ти је ба̏ш о̀но̄: учи̏ни до̀бро, па и̏зјеђи го́мно! **пу̏н рије̏чи̑ ко со̑па го̏ва̄на̄** *каже се за онога ко пуно и испразно говори, обећава.* — Фѐрмала ме је при̏д вра̄тима о̀т ку̏ће̄, а пу̏на рије́чи̑ ко со̑па го̏ва̄на̄, нѐ можеш се вра̏га либѐрат.

гондо̀лета ж (тал. gondoletta) **1.** *мали чамац за купање с једним веслом, које на сваком крају има по лопатицу за захватање воде приликом веслања.* — Бије́лӯ се љѐти гондо̀лете на бу̏наци и по ко̀ја̄ ба̏рка што плу̏та̄ у̏ мјесту. **2.** *женска отворена лагана ципела с вишом потпетицом, салонка.* — Прeпла́вијо Стра̀ду̑н же̏нски̑ сви̏јет у гондо̀летама про̀љетњијех колу́ра̄,.

гондо̀летица ж (дем. од гондо̀лета (2)) — Гондо̀летице ти сто̀јӯ на но̀зи ко пи̏тура̄не.

го̑ндула *в. гондолета (1).*

го̀ра ж **1.** *брдо, планина.* — До̑ли мо̑ре, го̑ри го̀ра, па ку̏(д) ћеш? **2.** *шума.* — Го̏ру је те̑шко уга́сит ка(д) пла̏не̄. **3.** *посјечено шумско дрво (гранчице) за гориво.* — Вра́тиће се ко и̏ вазда с ма̏ло го̀ре̄ за̀ потпалу. изр. **го̏ре и̏ воде на̀ некога** *говорити свега и свашта о некоме, оптуживати некога за нешто, бацати кривњу на некога.* — При̏је је све̏ би̏ло ми̏ле-ла̏ле, а са̏д го̏ре и̏ воде на̀ њи̏х.

го̑рак, го́рка, го̑рко придј. **1.** *по природи горког укуса.* — Пѐлин је го̑рак, а и о̀ва̄ дру̏га̄ тра́ва је го́рка. **2.** *тежак, пун јада.* — Го́рка су̏дбина сти̏гла је и̏ њега и њѐгов бро̑д.

го̑река *в. гори.*

го̑ри (и: го́ри) прил. (и: го̑рика, го́рика; го̑рикарице, го́рикарице; го̑рикарица, го́рикарица; го̑рика̄рке, го́рика̄рке, (го̑река — у Конавлима)) *горе (ознака мјеста).* — Го̑ри су би̏ле ка̏маре о̄(д) спа̄ња, а до̑ли ти̏нел и ко̀ми̑н. изр. **хо̀дит го̑ри-до̑ли** *пети се и силазити, али и ићи тамо и овамо.* — По сто́ пу̑т на̏ да̄н и̏де̄н го̑ри-до̑ли, уза̀ скалу, низа̀ скалу. — Сва̏ке̄ ве̏чери и̏де̄ она̀ко̄ са̑м го̑ри-до̑ли по Страду́ну.

го̑рика (го́рика) *в. гори.*

го̑рикарица (го́рикарица) *в. гори.*

го̑рикарице (го́рикарице) *в. гори.*

го̑рика̄рке (го́рика̄рке) *в. гори.*

го̀рилица ж *цјепаница, биљица.* — Ста̑ви jѐдну го̀рилицу на̏ жа̄р са̑мо да др̏жӣ о̀гањ!

го̀рица ж *пошумљено брдашце.* — У Ду̏бро̄внӣку се jѐдно бр̏до с цр̏квицо̄н на вр̀ху зо̀вē Го̀рица св. Вла́ха.

/го̀рјет/ изр. ~ **ко кла̏чина** *нагло, брзо горјети.* — Др̏ва го̀рӯ ко кла̏чина како су су́ха. — На о̀во̄ су̑шē да се што̑ ужѐжē, го̀рјело би ко кла̏чина.

го̑ркӣ, -а̄, -о̄ придј. 1. *бројан, силан.* — О̏кле су до̀шле овлѝкē го̑ркē му̏хе? — Ску̏пијо се го̑ркӣ на́род и нѐшто чѐка̄. 2. *жесток.* — Ко̀ ће са̏д хо̀дит до̑ма по о̀вему го̑рко̄му су̑нцу?

Го́спа ж *столна црква, катедрала у Дубровнику.* — У Го́спи ће мѝсу рѝјет бѝскуп.

го̀спа̄р, -а́ра м вок. го̏спа̄ру *господин.* — Го̀спа̄р Нѝко је ма̏лоприје изѝшо̄ ѝс куће̄. — Го̏спа̄ру мо̑ј, па̀сала су о̀на̄ бремѐна ка(д) су дјѐца ѝмала рѝспета према о̀цу ѝ ма̄јци. изр. **љѐти ~, зи̏ми мо̀ска̄р** *значење непознато; можда се односи на случајеве кад је неко час у позицији господина, час у позицији слуге (забиљежено од Јаше Милославића, дубровачког новинара из времена Краљевине Југославије).* ~ **а̀нтӣкӣ** *господин који је понашањем, држањем, облачењем, а нарочито својим назорима сачувао стари дубровачки дух.* — Пра̑вӣ је го̀спа̄р а̀нтӣкӣ, фа̄лӣ му са̑мо ка̀роца. ~ **о̀т куће̄** *власник куће.* — Кљу̑ч је у госпа́ра о̀т куће̄. ~ **чо̀вјек** *онај ко ни од кога не зависи и добро живи.* — Ѝма̄ј тӣ сво̑ј со̏лад и бу̏ди го̀спа̄р чо̀вјек! ~ **ду̏бровачкӣ** *неко цвијеће „јустиција".* — Нѐ би зно̑ спјѐгат ко̀јē је то̑ цвѝјеће го̀спа̄р ду̀бровачкӣ.

госпа́рство с *господство духа које појам господства чини потпуним.* — И кад је спа̏нуо на̏ ништа, сачу́во̄ је сво̀је госпа́рство.

госпа̀рӯн, -у́на м (аугм. од го̀спа̄р) — Ма ка̀кав го̀спа̄р, госпа̀рӯн је о̑н бѝјо!

госпо̀да̄р, -а́ра м *власник нечега.* — У Ду̏бро̄внӣку го̀ворӯ: „Ослобо̀дијо те Бо̑г гла́дна господа́ра!

госпо̀ђа ж *угледна женска особа вриједна поштовања.* — Госпо̀ђа Ка́те је о̀стала госпо̀ђа ѝ о̄нда ка(д) су јон преса̀хли со̑лди. изр. ~ **о̀т куће̄** *власница куће.* — Мӣ смо ста̄ли ѝспод, а госпо̀ђа о̀т куће̄ повишѐ на̄с. ~ **а̀нтӣкā** *женска особа која је држањем, облачењем, понашањем, а нарочито својим погледима на свијет, сачувала старовремски дубровачки дух.* — Бѝла нам је да̀нас на̀ визити jѐдна пра̑ва̄ госпо̀ђа а̀нтӣка̄.

госпо̀ђин, -а, -о придј. *који припада госпођи.* — Госпо̀ђина вѐста от по̀ кући вѝсӣ за̀ вра̄тима.

госпо̀ство с *господствено понашање које произлази само из богатства или натпросјечног материјалног стања.* — У̏дрило ин је вѐлико̄ госпо̀ство у̑ гла̄ву.

госпо̀штина ж *они који себе због богатства или натпросјечног материјалног стања сврставају у виши друштвени степен, па се тако и понашају.* — Са̏д је свѐ то̄ госпо̀штина што нѐће да ра̄дӣ.

Гра̑д м (као Urbs = Рим) *Дубровник.* — Па̀сали смо кро̀з Вра̄та о̏д Гра̄да и до̀шли на̀ Пиле. — Сто̀јӣн на̀ Срђу кала фо̀ртецē, а по̏да мно̄м Гра̑д ко на̀ пјату. изр. **ко врáта о̏д Гра̄да** *каже се за некога ко је дебео.* — До̏шла је широ̀ка ко вра́та о̏д гра̄да. — У́ста су му ко вра́та о̏д гра̄да.

гра̀деле ж (само мн.) (тал. gratella) *гвоздене шипке у виду решетке са дршком на чему се пекла риба или месо.* — Ка(д) се у̏гљēн у фо̀рњелићу разго̀рӣ, ста̑ви гра̀деле за̀ рибу и на̀мажи хи су̀ мало у̏ја.

/гра́дит/ изр. **сво̀је гра́ди, ту̑ђе ва̑ља̄ј** *каже се кад неко нешто ради у своју корист, а на туђу штету.* — У̏ њега ти ва̏зда врије́дӣ о̀на̄: сво̀је гра́ди, ту̑ђе ва̑ља̄ј.

гра́кнут, гра̑кнē̄м свр. (и: гра́нут) *дићи галаму на некога због нечега.* — Ка(д) сан тȍ рȇкō, свй су на́ ме гра́кнули.

гра̀мфат, -ā̄н несвр. (тал. aggranfiare) *грейсūи.* — Гра̀мфāш ме с нȍктима.

гранàриз м (тал. grano riso) *рижа, ūиринач.* — Жу́пљани су у ју́ху зȁједно стȁвљали пȁсту и гранàриз. изр. ~ **на мàцӯлу (мàцӯрлу)** *недовољно кухана рижа.* — Скȕха̄ се гранàриз на мàцӯлу и ȍстави̅ да пȍчине̄.

гра̑нас, -ста, -сто придј. (и: гра̑на̄с) *вјеūроūирасū, који не зна ко му главу носи.* — Онàкō гра̑нас нйшта нйје зȁпāнтијо штȍ сан му рȇкō.

гранàтина ж *врсūа ликера од шиūка.* — Је ли ȍвā гранàтина кȕпōвнā или дȍмāћā?

гра̀ндеца ж (тал. grandezza) *величина која ūрелази у мегаломанију.* — Ȍни бȍ лујӯ од гра̀ндецē. — Ȕдрила ин гра̀ндеца ȕ глāву. изр. **бȁтит гра̀ндецу** *ūонашањем и ūосūуūцима неūресūано ūоказиваūи своју величину.* — Кȍ бȁти̅ гра̀ндецу, мȍрā и вйшē спȅнцат.

грандѝјōз, -а, -о придј. (тал. grandioso) *величансūвен.* — Грандѝјōз си с тйјен твȍјијен брцима.

гра́нут *в. гракнуū.*

гра̀нцикула ж (тал. grancevola) *врсūа морског рака.* — Кȁко ми тй спјȅгāвāш, мȍгла би тȏ бйт гра̀нцикула.

гра̀нчат, -ā̄м несвр. *грейсūи ноkūима (нūр. мачка).* — Свȁкā мȁчка гра̀нчā.

гра̑ста ж **1.** *земљани суд за цијеће.* — На сола́ру гра̑ста дȍ грастē, а ȕ њима ћерошпȁње, бйјелē, цр̀венē, рȏза. **2.** *земљани суд за расūаљивање и чување жеравице.* — Ȕ стāрōму Дȕбрōвнӣку жѐравица се др̀жала ȕ грасти.

гра̑стица ж (дем. од гра̑ста) — Преса́дили смо спȁрогу ѝз мањē гра̑стицē ȕ вишӯ.

гратàкēж, -éжа м (и: грахàтēж) (тал. grattugia) *кухињска сūравица на којој се сūружу неке намирнице: сир, лимун, чоколада и сл.* — Ȕзми гратàкēж и изгра̀тāј мȁло лему́на!

гра̀тат, -ā̄н несвр. (тал. grattare) **I. 1.** *нешūо грейсūи, сūругаūи.* — Кȍ ће гра̀тат пѝтӯру с врáтā? **2.** *чешаūи некога или нешūо.* — Гра̀тō си тȳ пȳфичицу док је нијéси раскрвáвијо. изр. **кру̑х гра̀тāнӣ** *мрвице од двоūека које служе ūриликом ūриūремања неких јела.* — Кру̑х гра̀тāнӣ је у крѐдēнци. **II.** ~ **се** *чешаūи се.* — Ср̏бӣ ме шкйна, па се гра̀тāн.

/гра̑х/ ~ **рогàчић** *биљка из ūородице махунарки, једе се махуна.* — Лàко за хра́ну кат прѝспијē гра̑х рогàчић. ~ **кȍк** *врсūа ūасуља (свјеūлосмеђе боје с ūачкицама), која се најчешће јела у Дубровнику.* — Мȍгла би се учѝнит сȃлса ȍд граха кȍка. ~ **слàнӣ** *биљка из ūородице махунарки која се уūоūребљава у исхрани.* — Гра̑х слàнӣ се покѝшā ȕ слāнȳ вȍду и ȍставӣ да прѐноћӣ.

грахàтēж *в. граūакеж.*

гра̑ција ж (тал. grazia) *ūодсмјешљиво речено за женску особу која својом ūојавом жели ūривући ūажњу и наклоносū.* — Ȕхитиле се трӣ гра̑ције пȍд ру̑ку, па цйјелē вȅчери стру̑жȳ Стра̀ду̑н. изр. ~ **пȃс (у̏пас) нȇкому ȕ грацију** *сūећи нечију наклоносū.* — Ако му пȁнēш ȕ грацију, учѝниће ти свȅ што йштēш.

грацѝјōз, -а, -о придј. (тал. grazioso) *дражесūан.* — Кàквē грацѝјōзе мȍте йма̄ ȍвā мȁлā!

гра̀цкӣ, -ā, -ō придј. *који ūриūада граду, градски.* — Гра̀цкōму дјȅтету фȁлӣ ȁријē.

/гра́шак/ изр. **бйт на** ~ *биūи нерасūоложен, неūрūељив (сūање које је ūролазно).* — Ју̏трōс сте свй на гра́шак!

гр̀дан, -дна, -дно придј. **1.** *ружан.* — Јѐдна гр̀дна жѐна и јȍш гр̀днијӣ чȍвјек стȍјӯ прйд нашијен врáтима. **2.** *комūараūив* **гр̑ђи** *у значењу гори од нечега или од некога, који садржи неку негаūивну особину у већој мјери у ūоређењу с нечим*

такођер негативним. — Бйће и црње и грђē! — Гр̏ђē су са̑д прйлике за жйвот нѐго прије. изр. гр̏дна ко фит о̏т кућē *каже се за особу која је врло ружна.* — Жѐна му је гр̏дна ко фйт о̏т кућē.

гр̏дило с *нешто ружно, најчешће грађевина или што друго што одудара од средине.* — О̏нō гр̏дило от хо̀тела на̀ пōнти од Ла́пада сва̏кому бо̏дē очи. изр. бру̏ка и ~ *нешто врло ружно што се надалеко разгласи.* — Након нѐколикō да́нā пу̏кла бру̏ка и гр̏дило: по̀бјегла му нѐвјеста!

гр̏дит, -йн несвр. **I.** *чинити нешто ружним, кварити изглед.* — О̏нā ку̏ћа гр̏дй цйјелй кра̑ј. **II.** ~ **се** *кварити властити изглед.* — Што̀ се та̀кō гр̏дйш с пи̏тӯрōн ка(д) ти је Бо̑г до̑ да нијѐси гру́ба?

грдо̀ба ж *ружно чељаде.* — О̑н је грдо̀ба о(д) чо̀вјека. — О̏на је грдо̀ба од жѐнē.

грдо́пштина ж (пеј. од грдо̀ба) — Она̀кӯ грдо́пштину ко што је о̑н, у живо̀ту нијѐсан вйдијо.

грѐб, грѐба м *гроб.* — На грѐбу му ва̀зда йма̄ пу̏но цвйјећа.

грѐбље с *гробље.* — Ка(д) до̑ђē Мр̏твй да̄н, цйјелō грѐбље во̏ња̄ на матрика́ле.

грѐзнут, грѐзнēм несвр. *бубрити у води.* — Гра̑х пу̏но грѐзнē.

грехо̀та ж **1.** *гријех.* — Грехо̀та је да га му̏чйш. **2.** *жалост, туга.* — Грехо̀та га је она̀кōга вйђет. — Ко̀ би му од грехо̀тē у̏зео о̏нй боку̀нић мѐса! **3.** *штета.* — Грехо̀та што хи нѐма̄ ко̄ фотогра̀фат ка(д) се ова̀кō лйјепо йграју!

грѐшп м мн. грѐшпи, грѐшпā (тал. crespa) *набор, бора.* — Ва̀јало би о̏коло стру̏ка учйнит нѐколикō грѐшпā.

грѐшпат, -āн несвр. **I.** *правити наборе на нечему, набирати нешто.* — За̏што грѐшпāш чѐло? **II.** ~ **се** *борати се, мрешкати се.* — И о̏на се почѐла грѐшпат, го̏дине су! — Грѐшпā се мо̏ре, по̀чимљē вјѐтар.

грѐшпић м (дем. од грѐшп) — Учйнијо ми се на рука́ву јѐдан грѐшпић.

грйзлица ж *мољац.* — Йзјеле су ми грйзлице но̏вй вѐстйт.

грйјēх, грије́ха м *ђаво, враг.* — Грйјēх те та̑нћē да йзлазйш по о̏вијен дѐлубијама.

/грйнгола/ изр. бйт ин грйнгола *бити свечано обучен, удешен.* — Што̀ си тй да̀нас ва̑с ин грйнгола?

грйнтав, -а, -о придј. (и: грйнта̄в) *плачљив, чангризав.* — Дијѐте је грйнтаво кад је по̀спāно или кад га што̏ бо̀лй. — Ста̑рā се мо̏же по̀днијēт, ма је ста̑рй грйнтав.

грйнтавац, грйнта̄вца м ген. мн. грйнтава̄ца̄ *чангризав човјек, онај ко увијек налази разлога да буде незадовољан.* — Ста̑рй грйнтавац је са̑мо сѐбе глѐдō.

грйнтавица ж *женска особа која је чангризава.* — Је ли се пробу́дила на̑ша ма̑лā грйнтавица?

грйнтавичина ж (аугм. и пеј. од грйнтавица) — Пу̏шти ме вйше на ми́ру, грйнтавчино јѐдна!

грйнтат, -āн несвр. (и: грйнтат) *поплакивати, чангризати.* — Изй̏ђи на̀двōр да ми вйше ту̏ нѐ грйнтāш! — Нѐће ти по̀моћ грйнтāње, за̀бави се с нѐчијен и му̏чи!

грйскат, -āн несвр. *грицкати нешто.* — Грйскāј нѐшто ка(д) си гла̑дан! — Ко да се чу̏јē грйскāње иза орма́ра! Да ни́је мйш?

грйсти се, гри́зēн се несвр. **1.** *оштећивати се (дешава се са тканинама примамљивим за мољце који их оштећују).* — Ро̏бу трѐбā но́сит, а не о̏стављат по орма́рима да се гри́зē. **2.** *осјећати због нечега грижу савјести, бити узнемирен због нечега.* — Гри́зēн се што̏ ин нијѐсан да́ла о̀мбрелу, а па̑дā кйша.

гр̏к, гр̏ка, гр̏ко придј. *горак, незаслађен.* — Гр̏ка ми је ка̀фа, ста̏вићу јо̑ш ма̑ло цу̏кара.

гр̏кнут, гр̏кнē несвр. *каже се за нешто што садржи скоро неприміјетну горчину.* — Ко да мјȅндули гр̏кнӯ.

гр̑лӣћ, -ӣћа м *грло боце и сл.* — Ȕпō ми је чȅп у гр̑лӣћ од бо̀тијē.

гр̏лица ж *птица из реда голубова.* — Гр̏лица је пито̀мна, не бо̀јӣ се чељȁдета.

грлѝчāње с (гл. им. од грлѝчат се) *за вријеме светковина светога Влаха у Дубровнику врши се у истоименој цркви обред за који се вјерује да штити од болести грла.* — На грлѝчāње ӣдӯ свӣ Ду̏брōвчани ко̀јē вјȅрē бӣли.

грлѝчат се, -āн се несвр. и свр. *приступити, приступати обреду за који се вјерује да штити од болести грла.* — Кā(д) ћемо се пōј грлѝчат?

/гр̏ло/ изр. **кӣша пȁдā ко ӣз грла** *каже се у народу кад киша само пропада, пада помало.* — Ју̀чēр је пȁдала кӣша ко ӣз грла, па кȁко ће се жȅднā зѐмља нȁпит?

грмѝжат, -āн несвр. *грувати, грмјети (грмљавина, топови).* — Грмѝжā с мо̄ра, бӣће кӣшē. — Грмѝжāње то̑пōвā бӣло је свȅ блӣжē.

гр̏мјелица ж *зрно од стакла или од сличног материјала, које се низало и служило као огрлица, наруквица и сл.* — Ка(д) до̄ђē Свȅтӣ Вла̀хо, пла̏ца је пу̏на балу̏нā и звӣждāкā, вȅликијēх ӣ мȁлијех пу̏пӣцā, ко̀лāнā од гр̏мјелӣцā и свȁкаквијēх пу̏тинӣцā.

/гр̏мјет/ изр. **гр̏мӣ, лȁмпā, Бáро кȁнтā** *тако се у народу говорило, најчешће дјеци, кад грми.*

гр̏мљава ж *грмљавина.* — Изȁ Ср̑ђа се чу̑јē вȅликā гр̏мљава.

гр̏муша ж ген. мн. гр̏мӯшā и гр̏мӯшā *врста птице.* — У̏ Ср̑ђу је бӣло и гр̏мӯшā.

/грȍжђе/ изр. **грȍжђе су̑хō** *грожђица, сушено грожђе које се ставља у колаче.* — О̏чистила сан и опра́ла је̏дну шȁку грȍжђа су̑хōга.

/грȍз/ грȍз грȍжђа *скуп зрна на једној петељци, која има мање огранке.* — Ко̀лико је жгу̏рав, нѐ би ти до̄ грȍз грȍжђа.

громѝњат, -ā несвр. *јако грмјети.* — Громѝњā издалѐка, мо̀гло би но̀ћас што̏ учӣнит!

грȍп, гро̀па м мн. гро̀пи (тал. groppo) *чвор.* — О̏н је у На̀утици бӣјо профѐсу̑р од гро́пā и коно́пā.

грȍпав, -а, -о придј. (и: грȍпāв) (тал. gropposo) *чворав.* — Те́шка ће бӣт за плȅс о̀вā грȍпавā ву̏на.

гро̀пат се, -āн се несвр. *везивати се само од себе у чвор.* — Нȅкӣ ко̀нац се лȁко гро̀пā.

гро̀пина ж (аугм. и пеј. од грȍп) — Шпа̏г је пу̑н грȍпӣнā, трȅбаће ми врȅмена да хи расплѐтēн.

гро̀пић м (дем. од грȍп) — Смȅтā ми о̏ди је̏дан гро̀пић.

грȍта ж (тал. grotta) *већа или мања удубина у брду или иначе висинастом тлу.* — Кад би упѐкло су̑нце, скла́њали смо се у̏ гроту и на̀стављали се ӣграт.

грȍтина ж (пеј. од грȍта) *кућа у рушевном стању или неуредна, односно сиротињски намјештена кућа или нека просторија.* — О̏вā ку̑ћа је ба̏ш пра̑вā грȍтина!

гру̑б, гру́ба, гру̑бо придј. *ружан.* — Жȅна му је гру́ба ко по́ноћа. — Ӣмā о̑н гру̑бӯ у̏жāнцу мȁло вӣшē по̀пит. изр. ~ **нȅмōћ** *туберкулоза.* — Свӣ су о̀ни по̏мрли од гру̑бē нȅмоћи. ~ **у̏ста** *кад се из неког разлога у устима осјећа неугодан укус.* — Ју̏трōс су ми нȅкāко гру́ба у̏ста.

гру́бјет, гру́бӣн несвр. *постајати ружан.* — Што до̀лазӣ ста̀ријӣ, свȅ вӣшē гру́бӣ.

гру̑бо прил. *слабо, лоше.* — Није́смо се гру̑бо па̀сали.

гру̑да ж *грумен нечега, нека материја збијена у куглу или сличан облик (нпр. снијег, земља, сир и др.).* — Пого̀дила ме је гру̑да снӣјега у̏ глȁву.

/грўди/ изр. **раздр̑љит грўди ко Пе̑тар Кòшара** *каже се кад неко намерно и нашироко раздрљи кошуљу на грудима.* — Неприлико јèдна, штò се не ушèста̄ш, него си раздр̑љијо грўди ко Пе̑тар Кòшара!

грўдица ж (дем. од грўда) — Чйнӯ ми се грўдице од мӯке̄.

Грўжанин м *становник Гружа, западне дубровачке луке.*

грў̑ј м *врста морске јегуље, угор (Conger vulgaris, Conger conger).* — Имали смо грўја на грàделама.

грўји, грўја̄ м (само мн.) *гвоздени држачи (два) на рубу обале, који између себе држе чамац подигнут из мора.* — Нà грујима је на Пескàрији вӓзда вйсила јèдна ба̑рка.

грўн м *грумен мање величине.* — Не̑ма̄ ỳ круху нй грўна сӧли. изр. **би̏т ко ~ зèмље̄** *каже се за ситно, старо чељаде.* — Не̑ма̄ је штȍ за вйђет — ко грўн зèмље̄!

грýнак, грýнка м ген. мн. грўна̄ка̄ (и: грýнчић) (дем. од грўн) — Грýнак цўкара ће мӓло ỳбит киселйну ỳ са̄лси. — Ỳ грасти нйје ȍстало ни грýнчића зèмље̄.

грýнчић *в. грунак.*

грўхат, -а̄н несвр. **1.** *грувати, јако ударати као да топ пуца.* — Штȍ тȏ го̑ри грўха̄? — Нѐшто је ỳдарало или па̏дало ко да тòпови грўхају. **2.** *својски учити.* — Бр̏зо ће фйнут скўла, па ȏн грўха̄ й да̄н й нȏћ.

грўхнут, грўхне̄м свр. **1.** *кад нешто јако удари па се то чује.* — Мӓлоприје је нѐшто јáко грўхнуло ỳ на̏с повише глáве̄. **2.** *јако некога ударити.* — Ако ме кȍ грўхне̄ док ȍвō нȍсйн, свѐ ће ми се рàзбит. **3.** *немилице пасти.* — Ако грўхне̄ш с тѐга̄ мйра, нѐмо̄ј ми плàкат! — Грўхнуо је кȍлико је ду̑г и шйрок. **4.** *не положити испит, пасти на испиту.* — Полáго̄ је матèматику, па је дрўгипу̑т грўхнуо.

Грўшка ж *становница Гружа, западне луке Дубровника.* — Изйшле су Грўшке нà рйву чѐкат вапóре и ỳхитит мӓло а̑рије̄.

грўшкӣ, -а̄, -о̄ придј. *који припада Гружу.* — Грўшка̄ рйва је пу̑на маринéра̄.

гр̑чит, -йн несвр. **I.** *гужвати нешто.* — Помàкни се мало, гр̑чйш ми кàпут! **II.** **~ се 1.** *гужвати се.* — Ȍва̄ се рȍба стра̑шно гр̑чӣ. **2.** *скупљати се, гурити се, увлачити се у се нпр. од зиме.* — Гр̑чймо се ȍди на зйми и чѐка̄мо, а свѐ залўду.

/гўба/ изр. **смр̑ђет ко ~** *заударати, имати или ширити веома неугодан мирис.* — Но̑ге му смр̀дӯ ко гўба. — Кòјега̄ вра̑га ȍнō кўхају, смр̀дӣ ко гўба! **гўбе й ране нà некога** *говорити ружно о некоме, окривљавати некога за нешто.* — Нѐвјеста је ваља́на жѐна, ма свѐкрва й губе й ране нà њӯ.

гўбица ж *(погрдно) уста* — Ако се нàставйш рўгат, да̏ћу ти пȍ губици! — Ла̏же̄ ти гўбица да нијéси ймо̄ динáра̄! изр. **зачѐпит нѐкому гўбицу** *ућуткати некога.* — Зачѐпијо сан му гўбицу кад је чўо штȍ свѐ ȍ њему зна̑м. **др̑жат нѐкому пр̑с ỳ губици** *прећутати некоме нешто из обзира, страха и др.* — Нијéсам му др̀жо̄ пр̑с ỳ губици, него сан му свѐ што тòка̄ рѐко, па нека др̀жӣ.

гўбйш, -йша м *губитак.* — Тȏ ти је чйс гўбйш.

гувѐрна̄нта ж (тал. governante) *одгојитељица у породици.* — Др̀жӯ ме ỳ кући ко гувѐрна̄нту.

гувѐрнат, -а̄м несвр. (тал. governare) *управљати, руковати.* — Зна̑ш ли тй гувѐрнат с ȍвȍн мàкино̄м?

гўда ж *неуредна, прљава жена.* — Гўда јèдна! Ме̏ни је дȍшла рйје̄т да ми је кўћа гнýсна, а нѐ видӣ околȍ себе.

гýде ж *свиња, обично се тако за свињу каже дјетету, али и иначе.* — Ȅно та̄мо јѐдне̄ ма̑ле̄ гýде̄! — Ймају нѐколико̄ кокȍшӣ и јèдну гýду.

гу̏зе ж (хип. од гу̏зица) *тако се каже дјетету за задњицу.* — Тѐбе ср̑бӣ гу̏зе, бѝће то-тȍ!

/гу̏зица/ изр. ~ **ку̏лова** *чује се често у препирци упућено директно или индиректно некоме, а значи незналица, будала; није увредљиво.* — Ма нѐћеш ме тӣ са̑д у̏чит, гу̏зицо ку̏лова, што ћу ко̀му рӣјēт! **Јѐзик кла̑пӣ, а ~ пла̑тӣ** *каже се некоме, често дјетету, кад на сваку ријеч, нарочито старијега, одговара безразложно и безочно.* — Зна̑ш ли тӣ ка̏ко се о̀нō у̏ на̄с рȇчē: „Јѐзик кла̑пӣ, а гу̏зица пла̑тӣ!" — па се тȏ ѝ теби мо̏же дого̀дит. **о̀дријēт** (о̀дрт) **гу̏зицу** *не потрудити се да се нешто што је требало уради.* — Мѝслӣш да ће о̑н о̀дрт гу̏зицу да те по̀слушā! **сека́ват гу̏зицу** *узнемиравати некога кад за то није вријеме или иначе узнемиравати.* — До̏ђē ми сека́ват гу̏зицу кад ѝмāн на̏јвишē по̀сла! **проговро̀рија би на гу̏зицу** *каже се за онога ко се не може уздржати да не проговори.* — Кад би му зачѐпијо у́ста, проговро̀рија би на гу̏зицу.

гу́ја ж **1.** *глиста.* — Бли̏јед си ко кр̏па; да нȇма̄ш гу́јā у̏ сто̑нку? **2.** *у значењу змија кад се односи на злу, подмуклу жену.* — Гу́ја је тȏ! Ко̀ зна̑ што̀ ти о̀на сну́јē?

гу̏ка ж *чворуга, неки израштај на тијелу.* — Од у̏дāрца му је ско̀чила гу̏ка на гла́ви.

гу̏лит, гу̏лӣн несвр. **1.** *љуштити кромпир, јабуку и сл.* — Гу̏лӣш ли тȏ па̀тате за о̀бједа? **2.** *чупати из земље с коријеном траву и др.* — Иза̀ кишē је нѝкла сѝлнā тра́ва, па је гу̏лӣн ко̀лико мо̀гу. **3.** *материјално у великој мјери искориштавати некога.* — Свӣ га гу̏лӯ, а о̑н тȏ нѐ видӣ.

гу̏лōз, -а, -о придј. (и: гу̏лōзан) (тал. goloso) **1.** *лаком на неко јело.* — Гу̏лōзи су о̀ни, дра̑го ин је ѝзјести. **2.** *примамљив.* — Гу̏лōза је о̀вā ја̑њетина.

гу̏лōзан *в. гулоз.*

гуло̀зан м (и: гуло̀зāр) *особа која воли добре и лијепе ствари за јело, али и иначе.* — Тȇшко је гуло̀зана контѐнтат!

гуло̀зāр *в. гуло̀зан.*

гулоза̀рија ж *примамљиво јело.* — Да је ка̀квā гулоза̀рија, ѝзијо би.

гуло̀зат, - āн несвр. **I.** *навикавати некога да буде сладокусац.* — Нѐмōј га гуло̀зат на та̀кē ствâри! **II.** ~ **се** *осјећати јаку жељу за нечим што је лијепо, примамљиво, било за јело или иначе.* — Бра̑т ми се о̀да̄вно гуло̀зā на јѐдну ку̏ћу у Ла́паду. — Бо̀ме да ћу се гуло̀зат кад јѐдēн са̑мо гуло̀зеце!

гуло̀зача ж (пеј.) *женска особа која претјерано, чак до неукуса и непристојности, наваљује на примамљиве ствари.* — Сѐстра ти јѐдē свȅ, а тӣ си гуло̀зача избѝрљивā!

гуло̀зеца ж **1.** *лакомост на неко јело.* — Пу̏кнуће о(д) сити́нā, а о̀т пу̏стē гуло̀зецē жо̑ му је о̀ставит и боку̀нић мȇса. **2.** *примамљиво јело.* — Про̑ваћеш у̏ мене јѐдну гуло̀зецу.

гулозѝта̄т ж (тал. golosità) *нешто што је примамљиво, најчешће јело.* — Мȇсо на гра̀делама је гулозѝта̄т.

гу̏лōзница ж *жена која воли добре и лијепе ствари (јело, али и друго).* — Глȅдā гу̏лōзница што̀ би бо̏љē ѝзјела.

гу̏лōзничина ж (аугм. и пеј. од гу̏лōзница) — Ѝзјела ми је свӯ чоко̀лату, гу̏лōзничина!

гу̏лōштина ж *примамљиво јело.* — Онлѝкō гу̏лōштӣнā нијѐсан у живо̀ту на јѐднōму мјȅсту вѝђела.

гу̏нгуја *в. гунгуља.*

гу̏нгуља ж (и: гу̏нгуја) *гунгула, много свијета који покушава негдје ући, проћи.* — Нѝје се у о̀нōј гу̏нгуљи мо̀гло нѝ прӣћ Вра́тима о̑д Гра̄да.

гу̏рит се, -ӣн се несвр. *скупљати се, грчити се (нпр. од хладноће и сл.).* — Нѐ гурите се тӯ на зѝми, у̏ђите у̏ кућу.

гу̏ркат, гу̏ркāн несвр. *додиривати лактом, ногом, кољеном некога с намјером да му се скрене пажња на нешто.* — Вѝдијо сан да тӣ њѐга гу̏ркāш, ма није́

сан знō зȁшто. — Кад је òна ȕшла нȁ врāта, пȍчēло је гу́ркāње.

гу̏рла ж *цијев за воду*. — Зачѐпила се гу̏рла од вòдē.

гу̑с, гу̑ста м (тал. gusto) **1.** *укус нечега*. — У лòкāндама је свȁ хра́на бѐз густа. — Грȃху је чѐсан дō лѝјеп гу̑с. **2.** *смисао са лијейо, укус*. — Свȇ ти је ȕ кући лѝјепо, вѝдӣ се да ѝмāш гу̑ста. **3.** *задовољсйво*. — Гу̑с ми је ѝзјести пу̏њенӯ балàнчāну. изр. **нѐ дат гу̑ста нѐкому** *заинайийи се йа некоме нешйо не дозволийи*. — Нѐ дāј му гу̑ста да чѝнӣ што ôн хòће! — Знȃш да ѝмāн прȃво, ма ми нѐ дāш гу̑ста! **òстат нѐкому ȕ густу** *осйайи у йријайном сјећању*. — Ôстала ми је ȕ густу òнā шéтња ȕз море. **бӣт нѐкоме ȕ густу** *свиђайи се некоме*. — Ôн ми нѝкад нѝје бѝјо ȕ густу. **ѝзјести ȕ стō гу̑стā** *йојесйи нешйо с великим уживањем*. — Ѝзијо сан ȕ стō гу̑стā пјȃт ју́хē. **ȕхитијо ме (хӣтā ме)** ~ *кад се неко зажели нечега*. — Ȕхитијо ме гу̑с ѝзјести штȍ пȍд ујем. — Хӣтā ме гу̑с прошéтат се у Ла́пад.

/**гу̑с**/ изр. **дôћ (дòлазит) до гу́стијēх** *каже се кад насйане крийична сийуација у некој свађи, сйору*. — Рѝјеч пȍ ријēч дòшло је међȕ њима до гу́стијēх.

гу̑слит, -ӣн несвр. *говорийи увијек исйо*. — Ôн гу̑слӣ, ма га вѝше нѝко и нѐ слушā. — Гу̑сли тӣ мôј!

густѝжат, -āн несвр. *уживайи у нечему*. — Глѐдāн и густѝжāн òвӯ бѐлецу!

гу̑стијēрна ж (и: гу̑стријēна) *бунар за кишницу ван куће, али у сйарим дубровачким кућама и унуйра*. — Гу̑стијēрне су пу̑не ȍт кѝшā што су пȁдале зȁдњијех мјёсēц да́нā. — Пȁла ми је брȍка у гу̑стријēну.

гу̑стōз, -а, -о придј. (тал. gustoso) *укусан*. — Штȍ је гу̑стōза òвā ју́ха нȁ кокоши!

гу̑стријēна в. *гусйијерна*.

гу̑чула ж (тал. gocciola) *гуша*. — О(д) дѝзгуста ми је скòчила гу̑чула.

гучу̀лат, -āн несвр. (тал. gocciolare) *љуйийи се због нечега, имайи нейресйано брига због нечега или некога*. — Гучу̀лā с ку̑ћōн, гучу̀лā з дјѐцōн, па нѝје нѝ чуда што се осу́шила ко бакȁљāр. — Кȍлап ће ми дôћ од гучу̀лāња.

/**гу̑штер**/ мêсо ȍд гуштера *једна йозиција говеђег или јунећег меса*.

Д

дȁ вез. **1.** *него*. — Да штò си мѝслијо? Ѝдēн ѝ јā с тȍбōн. **2.** *кад*. — Учѝнијо би ôн тô да би ту̑рскӣ клȁњō!

дȁбōгдā узв. **1.** *као жеља или клейва*. — Дȁбōгдā се нанòсијо òвијēх црȇвāјā! — Цр̏кō дȁбōгдā кад му је свȇ мȁло! **3.** *разумије се, наравно, дабоме*. — „Хòћеш ли с нȁма!“ — „Дȁбōгдā!“ — „Гу̏стā ли те слàткō?“ — „Дȁбōгдā!“

давàнцō, -а́ла м *йраг, наслон од йрозора, дрвени или неки други*. — Стȍјō сан тàкō нàслоњен на давàнцō от фу̑њестрē кад нȇко зȁзвонӣ нȁ врāта.

да́вит, дȃвӣн несвр. **I.** *давайи некоме да једе нешйо чиме се засийио великим конзумирањем или нешйо шйо му се иначе не свиђа*. — Дȃне ѝ дāне су нас да́вили с пàтатама. **II.** ~ **се 1.** *радо и йохлейно јесйи нешйо шйо се свиђа*. — Мêсо нѐ једēн, а дȃвӣн се с тѝквицама и з балàнчāнама. **2.** *нерадо и с муком јесйи нешйо шйо се не свиђа*. — Глѐдāн како се ôн дȃвӣ с мêсон јēду̑ћи га онàкō прикò воје̄. **3.** *нагло јесйи*. — Јѐђи полàко, не да́ви се с мêсон, уда́вићеш се! изр. ~ **о(д) смијéха** *смијайи се до суза, јако се смијайи*. — Слу̑шāш га и дȃвӣш се о(д) смијéха.

/**да̑ж**/ изр. учи̏нијо је (учи̏ниће) ~ *киша која је йала или ће йасти.* — Попо́днē је учи̏нијо да̑ж, па је ва̀јало и о̀мбрелу у̏зēт.

да̀жђет, да̀ждӣ несвр. (безл.) *йадаши (о киши).* — О̏вō је тре̏ћӣ да̑н како да̀ждӣ. изр. ~ ко о̏(д) дӯга *каже се за кишу која дуго йада или која је јака.* — Стѝсло се па да̀ждӣ ко о̏(д) дӯга.

да̀ка̄по (и: дака̄по) прил. *изнова, исйочешка.* — И са̏(д) се све̏ мо̑ра̄ да̀ка̄по.

/**Да̀лма̄цијa**/ изр. го̑ри (или до̑ли?) у Да̀лма̄цији *у Дубровнику се шако одређује йросшорни однос йрема Далмацији.* — О̏ни живӯ не̏ђе го̑ри (или до̑ли?) у Да̀лма̄цији.

да̀машак, да̀машка м (тал. damasco) *врсша свилене шканине.* — Крпату́ри су би̏ли од ро̑за и ће́ле̑ста да̀машка.

да̑н м два́ днӣ, три́ днӣ, четр̀ днӣ (и: два́ да̄на, три́ да̄на, четр̀ да̄на) **1.** *дан у шрајању од 24 саша.* — Три́ да̄на је дано̀ноћно да̀жђело. — Тре̏баће на̏јмање̄ два́ днӣ док се зе̏мља о̀сӯшӣ. **2.** *дио дана за видјела.* — Јо̏ш је би̏јо да̑н ка(д) смо до̀шли до̑ма. изр. по да́ну *дању.* — Сигу̏рније̄ је хо̀дит по да́ну него по но̀ћи. ро̑ба за сва̀кӣ ~ *одијело за свакодневну уйошребу.* — Фа̑лӣ ми ро̑бе̄ за сва̀кӣ да̑н. на да́ну *на дневном свјешлу.* — То̑ друговачије̄ ѝзгле̄да̄ на да́ну не̏го при е̏летрици. сва̀кӣ у̏ Бога да̑н *служи за йојачавање основног значења да се нешшо сваког дана дешава.* — Вӣше ми је до̀дијало: сва̀кӣ у̏ Бога да̑н ме ѝстō пи̏та̄!

да̀наске прил. *данас.* — Да̀наске је еквѝноције, мо̑же учѝнит што̑ гру̑бо о̀д времена.

да́нгуб, -а, -о придј. *који изискује много времена.* — То̑ је да́нгуб по̀сō, а о̀д њега ма̑ла̄ ко̀рис.

да́нгубит, -ӣн несвр. *не радиши ништа, узалуд шрошиши вријеме.* — Толѝкō по̀сла ѝма̄, а тӣ да̀нгубӣш. — У̏било ме да́нгубље̄ње! — Да́нгубље̄ње ти је њѐму ѝшта гово̀рит.

данда̀нас прил. *у данашње вријеме.* — Данда̀нас се с толѝкō дина́ра̄ нѐ може па̀сат.

да̀ну *в. дену.*

да̀по̄ко (тал. dappoco) *йроцјена особе без икакве вриједносши, „нико и ништа".* — Свӣ су о̀ни та̑мо да̀по̄ко.

да̑т се, да̑н се свр. *бациши се на нешшо, йрейусшиши се нечему.* — Да̑ли су се на̀ велике̄ дивертѝме̄нте. — Тре̑ба̄ се да̑т на по̀сō, а не са̑мо стролѝгат!

да̑та ж (тал. data) *одређени дан, дашум.* — Ко̀ја̄ је да̀нас да̑та? изр. ~ за̀ха̄ра̄ *дан вјенчања.* — Кад ван је да̑та за̏ха̄ра̄?

да̑тала ж (тал. dattero) *урма, дашуља.* — Ђе̏ сте ку́пили о̀ве̄ лѝјепе̄ да̑тале?

/**да̑х**/ изр. до̀ задње̄га да̑ха *до смрши.* — Не̑ће ми то̑ опро̀стит до̀ задње̄га да̑ха. до̑ћ до̏ да̑ха *након заморног шрчања или ходања једва удахнуши ваздух.* — Ка(д) се на̀шō на вр̀ху, јѐдва је до̀шō до̏ да̑ха. ~ вје̏тра *йовјешарац, вјешрић.* — Не̑ма̄ нӣ да̑ха вје̏тра.

да̑ција ж (тал. dazio) *царина, ойшшински йорез.* — Кат пла̂тӣн да̑цију, то̑ ме до̑ђе̄ ску́по.

да́шак, да́шка м (дем. од да̑х) *йиркање (вјешра).* — Не̑ма̄ ни да́шка, о̀д жеге̄ се нѐ може дѝсат!

/**два̏**/ изр. два и три пе̑т (дваитрипе̑т) *брзо, зачас (све се изговара брзо и као једна ријеч).* — У̏ њега ти је све̏ дваитрипе̑т.

два́дести бр. (двадестије̏дан, двадестѝдва, двадестѝтри, двадестиче̏тири, двадестѝпе̄т, двадестѝше̄с, двадестѝседан, двадестѝосан, двадестѝдевет) *двадесеш ишд.* — Би̏ло је на̑ бро̑ј два́дести ка̑ро̄ца и двадестѝше̄с мужѝкана̄та̄!

два́не̄с бр. *дванаесш.* — Два́не̄с пу̑ца̄ је је̏дна ду̏зӣна.

/**два́пӯт**/ изр. не рѐци ~ *кад се изражава бојазан да ће се заисша нешшо десиши, а шо не би било йожељно.* — „О̀вō ће све̏ пасти!" — „Не рѐци два́пӯт!"

двѝје бр. (у синтагми и: **двје̑**: двје́ ку-ће, двје́ ру̑ке итд.) — Бѝле су са̑мо двѝје. — Све̏ о̀во̄ сан донијéла у двје́ ру̑ке.

двје̏ста бр. (и: двје̏сти) *двије стотине.* — Нѐћеш жѝвјет двје̏ста го̏дӣнā. — За̏ ру̑ке ми је у̏зео двје̏сти и пéсē дѝнāрā.

двје̏сти *в. двјеста.*

/дво̑р/ изр. **по двóру** *ван куће, по улици.* — Ѝдē обу̑чен по двóру ѝстō ко и по̀ кући.

дво̑рнӣ, -ā, -ō придј. *вањски, спољни, који није из града (са становишта Дубровника).* — На̀ фести је бѝло пу̑но дво̑рнē чѐјāди.

де-де̏ узв. **1.** *тако дијете подстиче коња, магарца да хода.* — „Де-де̏ ко̑ње! Тр̏чи ма̏ло!" **2.** *у језику малог дјетета коњ.* — По̀гледāј како де-де̏ тр̏чӣ!

дебелѝна ж *дебљина (односи се и на живо биће и на ствар).* — Дебелѝна нѝје до̏кāз да си здра̑в.

де̏бол, -а, -о (тал. debole) придј. *слаб, с мало снаге.* — Тӣ си ми да̀нас де̏бола!

дебо̀леца ж (тал. debolezza) *слабост, малаксалост.* — У̏хитила ме је не̏каквā дебо̀леца да јѐдва ѝдēн.

дѐбото прил. (тал. di botto) *скоро, готово.* — Па̏ста је дѐбото ку̏хāна.

деветѐрица бр. им. *деветорица.* — Нѐмā о̏ди мје̏ста за деветѐрицу.

де̏ветеро бр. *деветоро.* — Ѝмā нас де̏ветеро.

девѐтнēс бр. *деветнаест.* — Девѐтнēс го̏дӣнā нѝје ма̏ло.

девијацѝјōн, -óни ж (тал. deviazione) *одступање од нечега, искривљивање нечега.* — Бѝло је у̏ тему по̀мало и девијацијóни.

деградáват, деграда̀вāн несвр. (тал. degradare) *стављати некога у нижи положај, нпр. у служби, лишавати чина, понижавати некога.* — Нѐ дāј да те деградáвају! — Нѝје вѝше мо̑гō по̀днијēт деградáвāње о̏д горијех о̀(д) себе.

деграда̀менат, -ēнта м ген. мн. деграда̀менāтā (тал. degradamente) *понижавање, лишавање неког чина, спуштање у нижи ранг.* — Та̀кō га је то̑ устрéсло да је бр̏зо након деграда̀мēнта у̏мрō.

деградат, -āн свр. *понизити, спустити у нижи ранг, одузети чин.* — Ди̏гли су ин у̏праву и дегра̀дали хи.

деградацѝјōн, -óни ж (тал. degradazione) *спуштање у нижи ранг, одузимање неког чина, положаја и сл.* — За̀ њега је деградацѝјōн ако га по̀шајӯ рáдит у̏ Стон.

дедукáват, -у̀кāвāн несвр. (тал. dedurre, deducere) *изводити закључак из нечега.* — Ва̏зда на̀опāко деду̀кāвāш!

деду̀кат, -āн свр. *извести неки закључак из нечега.* — Из о̀вегā се мо̑же деду̀кат да си тӣ за̀ све крӣв.

дећенерáват се, -ѐрāвāн се несвр. (тал. degenerare) *изрођавати се.* — И жѝвине се дећенерáвају кад ин про̀мијēнӣш нáчин живо̀та.

дећенѐрат се, -āн се свр. *изродити се.* — Па̀сā та̀кō не̏кō го̀диште и ка̀јӣш се дећенѐрā.

дећенерацѝјōн, -óни ж (тал. degenerazione) *суштинска промјена у нечему, која значи одступање од првобитних својстава.* — О̏вō ста̀бло о̀д јабукē пока̀жӣвā пр̏вē зна̂ке дећенерацијóни.

дезередѝтат, -āн свр. *разбаштинити некога, лишити насљедства.* — О̑н је све̏ о̀ставијо нѐпӯчи, а сѝна је дезередѝтō.

дезертáват, -ѐртāвāн несвр. (тал. disertare) *бјежати из војске, напуштати неко друштво.* — Не до̀лазӣш у̏ нāс ко прѝје, по̏чео си дезертáват.

дезѐртат се, -āн се свр. *препустити се неуредном животу.* — Кад је о̀стō без о̀ца, дезѐртō се.

дезѐртӯн, -у́на м (тал. deserto) *човјек који се одао неуредном животу, пропао човјек.* — О̏стави се тӣ о̀негā дезертýна и нáђи прѝлику прамà себи!

дезерту̏нина м (пеј. од дезѐртӯн) — Не дово̀ди ми на очи о̀нӯ дезерту̏нину!

дезерту̏ница ж *женска особа која се одрекла свога друштва или која се дуже времена не појављује у њему.* — Ђе̑ си ти̑, дезерту̏ницо, толи̏ко̄ да́на̄?

дезерту̏ничина ж (пеј. од дезерту̏ница) — Ево нам и̏ наше̄ дезерту̏ничине̄!

дезинтере̏сат се, -а̄н се свр. (тал. desinteresare) *престати се занимати за нешто.* — Ка(д) су чу̏ли ко̀лико то̑ ко̀ста̄, дезинтере̏сали су се за ку̏повину.

дезинфета́ват в. *дизинфетават.*

дезинфе̏танат в. *дизинфетанат.*

дезинфе̏тат в. *дизинфетат.*

дезорјента́ват, -е̏нта̄ва̄н несвр. (тал. disorientare) **I.** *чинити да неко изгуби оријентацију.* — Мислили смо да му по̀ма̄же̄мо, а ми̑ смо га са̏мо дезорјента́вали. **II.** ~ **се** *губити оријентацију, не сналазити се.* — Све̏ ви̑ше̄ се дезорје̏нта̄ва̄н и не̑ зна̄м што̀ би ба̑ш ти̑јо.

дезорје̏нтат, -а̄н свр. **I.** *завести некога, учинити да неко изгуби оријентацију.* — Што̀ ћу са̑(д) чи̏нит ка(д) су ме са̀свијен дезорје̏нтали? **II.** ~ **се** *изгубити се у односу на неку одредницу.* — Дезорје̏нто̄ сан се у о̏вијен у̏личицама.

де̑к м **1.** *декаграм.* — Би̏ће било десе́так де̑ка̄ ка̏фе̄ и ма̏ло цу̏кара. **2.** *нежељени савјет, примједба.* — Не̏ требају ми тво̀ји де̑ци. изр. **дијѐлит (да́ват) де̑ке** *стављати нежељене примједбе, савјете, упутства у нечему.* — О̏на сва̏кому ди̏јели̑ де̑ке.

декада́ват, -а̀да̄ва̄н несвр. (тал. decadere) *физички пропадати (мисли се на човјека).* — О̑н и̏з да̄на у̑ да̄н декà̄да̄ва̄.

дека̀дат, -а̄н свр. *оронути.* — Ка(д) дека̀да̄ш, не̑ће те ни̏ко ни по̏гледат.

деклама́ват, декла̀ма̄ва̄н несвр. (тал. declamare) *рецитовати.* — Шко̀лска̄ дјѐца су деклама́вала.

декора́ват, -о̀ра̄ва̄н несвр. (тал. decorare) *украшавати, китити.* — Ве̏ћ не̑колико̄ да́на̄ декора́вају у̏лице за̀ Све̄то̄га Вла́ха.

деко̀рат, -а̄н свр. **1.** *одликовати.* — Зна̂ш да су ме деко̀рали? **2.** *окитити, украсити.* — Са̂ла је би́ла де̏кора̄на за̀ бал.

декорацѝјо̄н, -о́ни ж (тал. decorazione) *украс, декорација.* — Ста̄вићу о̏коло вра̄та ко̀ла̄ницу ко декорацѝјо̄н.

де̏кот м (тал. decotto) *текућина припремљена од љековитих трава, а најчешће служи за сузбијање кашља.* — Не по̀ма̄жӯ му ни де̏коти ко̀лико ка̑шље̄.

де̏кре̄т, -е́та м (тал. decreto) *одлука надлежне више власти.* — Ју̀че̄р је доби́ла де̏кре̄т, а да̏нас је па̑ртила у̑ Трпањ.

делега́ват, -е̏га̄ва̄н несвр. (тал. delegare) *слати некога да у нечије име обави посао или да некога представља.* — Не̏мо̄јте ва̏зда и̏сте̄ делега́ват, поша̀љите не̏кога и̏ друго̄га!

деле̏га̄т, -а́та м (тал. delegato) *онај који у име нечије обавља посао, изасланик.* — На̂шега делега́та сву̏куда ра̑до при́мају.

деле̏гат, -а̄н свр. *изаслати некога негдје да обави неки посао, односно да заступа некога.* — Деле̏гали су ме из о̏фиција да ви̏дӣн ка̏ко си.

делегацѝјо̄н, -о́ни ж (тал. delegazione) *више људи заједно који у нечије име обављају неки посао или некога заступају.* — И̏с класе̄ су по̀слали делегацѝјо̄н у дирету́ра ску̑ле̄, ма су се сви̑ вра́тили по̀кӯњени и пра̏зније̄х ша̄ка̄.

де̏лика̄н, -а, -о придј. (тал. delicato) **1.** *њежан, осјетљив.* — Ко̀ је де̏лика̄на здра̏вја, мо̑ра̄ на̀ све па̂зит. **2.** *лако кварљив, лако ломљив или уопште, у одређеним околностима, подложан непожељним промјенама.* — Си̑р је де̏лика̄н, не тр̑пи вру̏ћину. — Ако је ро̏ба де̏лика̄на, мо̏же се у̑ пра̄њу ску̏пит. **3.** *осјетљив, деликатан (неко питање, тема, случај).* — У су́ду су и̏мали је̏дан де̏лика̄н слу̏чај. — Бо̏је̄ је о де̏лика̄нијем ства́рима не гово̀рит.

деликатеца ж (тал. delicatezza) *јело које представља праву посластицу.* — Олигњи су деликатеца.

дѐлиција ж (чешће: дѐлиције) (тал. delizia) *сласт, милина, уживање.* — Пра̂вē су ти дѐлиције онаќō се изва́лит на̀ сӯнцу и нѝшта нѐ мислит.

делицѝјōз, -а, -о придј. (тал. delizioso) *диван, прекрасан, сластан.* — Свē је бѝло делицѝјōзо, а вѝно, што̀ ћеш пѝтат!

дѐлубије ж (само мн.) (тал. diluvio) *велика киша.* — Нѐ пāнтӯ нѝ ста̄ра̄ чѐја̄д ка(д) су бѝле она̀кē дѐлубије да су свē ӯлице бѝле под во̀дōн.

дѐлӯнција *в. денунција.*

делунција́ват *в. денунцијават.*

делунцѝјанат *в. денунцијанат.*

делунцѝјат *в. денунцијат.*

демѝжа̄на ж (тал. damigiana) *оплетена стакленка посебног облика, за вино, уље и сл.* — Тр̀пеза пӯна свѐга ѝ свачега, а вѐлика̄ демѝжа̄на ӯ трен о̄ка пра́зна, па Ка́те тр̀чӣ бр̏зо до̀нијēт дрӯгӯ да жму́ли нѐ будӯ пра̂зни.

демѝжа̄ница ж (дем. од демѝжа̄на) — Нѐ би му кӯћа про̀пала ако би ѝзнијо демѝжа̄ницу вѝна!

демисѝјōн, -о́ни ж (тал. demissione) *оставка.* — Он ће сѝкӯро након о̀вегā ска̂ндала да̄т демисѝјōн.

демисијона́ват, -о̀на̄ва̄м несвр. *давати оставку.* — Он демисијо̀на̄ва̄ вѐћ нē колико̄ гōдӣна̄, ма нѝка̄ко да демисијо̀на̄!

демисијо̀нат, -а̄м свр. *дати оставку.* — Вѝјећнӣци у Ко̀мӯни су спра̂вни да демисијо̀нају.

демолѝшкат, -а̄н свр. (тал. demolire) *порушити.* — Демолѝшкали су вра́та од магазѝна и о̏днијēли врѐће с му́кōн.

деморализа́ват, -ѝза̄ва̄н несвр. (тал. demoralizzare) **I.** *обесхрабривати некога.* — Ја̂ га не деморалѝза̄ва̄н, него му са̂мо го̀ворӣн ѝстину. **II.** ~ **се** *обесхрабривати се.* — Ко̀ се ла̀ко деморалѝза̄ва̄, нека о̏дма по̄ђē до̏ма!

деморалѝзат, -а̄н свр. **I.** *обесхрабрити некога.* — Он је о̀соба ко̀јӯ сва̂ка̄ мале́нко̄с деморалѝза̄. **II.** ~ **се** *обесхрабрити се.* — Кад му нѐшто нѐ по̄ђē за ру́кōн, о̀н се о̏дма деморалѝза̄.

демострацѝјōн, -о́ни ж (тал. dimostrazione) *демонстрација, изражавање незадовољства јавно и масовно.* — Свӯкуда у свијѐту су вѐликē демострацијо́ни, јер нēма̄ по̀сла.

дѐнтијēра ж (тал. dentiera) *умјетна вилица.* — На̂ш мѐштар ѝма̄ нōвӯ дѐнтијēру.

дѐнтиста м (тал. dentista) *зубар.* — По́ђи у дѐнтистē да ти пјо̀мба̄ зӯб.

дѐну узв. (и: да̀ну) *ајде, дај.* — „Скло̀ни се, ӯдрићу те!" — „Дѐну!" — Дѐну да вѝдӣн што̏ ѝма̄ш у ру́ци!

дѐнӯнција ж (и: дѐлӯнција) (тал. denunzia, denuncia) *објава с олтара да ће се кроз одређено вријеме обавити нечије вјенчање.* — Тво̀ја сӯсједа ће се бр̏зо ӯдат, бѝле су дѐнунције ӯ Ма̄лōн бра̂ћи. изр. у тӯгē су пр̀вē дѐнӯнције *тако се каже у народу кад у брак улази онај који за то нема услова, нпр. млад, неосигуране егзистенције и сл.*

денунција́ват, -ѝја̄ва̄н несвр. (и: делунција́ват) (тал. denunziare) *проказивати, потказивати.* — Бѝло хи је ко̀јӣ су дрӯгē денунција́вали. — Он је учѝнијо ка̀ријēру на денунција́ва̄њу.

денунцѝјанат, денунцѝја̄нта м ген. мн. денунцѝјана̄та̄ (и: делунцѝјанат) *потказивач.* — Мо́рали смо се па̏зит од денунција̀на̄та̄ ко̀јих је та̏д бѝло на̀ све ба̂нде.

денунцѝјат, -а̄н свр. (и: делунцѝјат) *проказати, потказати.* — Вла̂стима га је денунцѝјо̄ на̄јбо̄јӣ прѝјатеј.

дѐњат се, -а̄м се несвр. (тал. degnare) *удостојити се.* — Она се дѐња̄ са̀ свакијен лѝјепо проговорит. — Нѝје се дѐњо̄ ни ја́вит се.

дѐњōз, -а, -о придј. *који је приступачан нижему од себе по положају или*

друштвеном статусу. — Кò га нè би ћу̏тијо кад је онàко̄ дѐњо̄з сà свакијен!

дѐпнут, -нēм свр. *скочити и том приликом ударити.* — Сва̑кӣ пу̑т се прѝпанēм кад мàчка дѐпнē с фу̏њестрē.

дѐпозит м (тал. deposito) **1.** *полог (у банци и сл.).* — Кад му бу̏дē трѐбат, дӣгнуће дѐпозит ѝз ба̑нкē. **2.** *резервоар за воду.* — У Ду̏бро̄внӣку на Конáлу ѝмају два̑ дѐпозита: ста̑рӣ повише Гру̏жа и но̏вӣ по̏више Гра̑да.

депòњат, -а̄м свр. (тал. depositare) **1.** *положити, похранити.* — Мо̄ра̄н депòњат нѐшто со̄ла̄да̄ ко гарàнцију. **2.** *одложити, оставити.* — Клобу̏ке смо депòњали на сàлочи.

депортáват, -ȍрта̄ва̄н несвр. (тал. deportare) *прогонити.* — Ђѐ депортáвају о̀вӯ чѐља̄д?

депȍртат, -а̄н свр. *прогнати.* — Припо̀вијѐда̄ се да су нѐкē ѝз Гра̑да депȍртали.

депортацѝјо̄н, -óни ж (тал. deportazione) *прогонство.* — О̑н је у депортацијóни, а њѐгови нéмају о̄(д) шта жѝвјет.

депресѝјо̄н, -óни ж (тал. depressione) *потиштеност, депресија.* — У̑хитӣ те депресѝјо̄н кад вӣдӣш како свѐ на̏опа̄ко ѝдē.

дѐприма̄н, -а, -о придј. *потиштен.* — Након тѐга̄ свӣ смо бӣли дѐприма̄ни.

депу̏та̄т, -áта м (тал. deputato) *посланик, изасланик.* — До̀лазӣш ли тӣ то̄ ко депу̏та̄т з дру̏гē бáндē?

депутацѝјо̄н, -óни ж (тал. deputazione) *изасланство.* — У депутацијóни су бӣли свѐ вӣђенӣ љу̏ди.

дѐрат, дѐрēн несвр. *јако дувати.* — Ту̑ дѐрӯ вјѐтри ѝ љети ѝ зӣми сà свијēх бáнда̄. изр. ~ **ко ѝз бачвē** *заударати на алкохол.* — Пја̑н си, ѝс тебе дѐрē ко ѝз бачвē!

дерéчит се, дѐрēчӣн се несвр. *дерати се, неприлично пјевати.* — До̏кле ће се о̀нӣ та̑мо дерéчит? — Мѐни нѐ смѐта̄ пјѐва̄ње, мѐни смѐта̄ дерéчēње.

дѐрнек м *весеље уз јело и пиће.* — Јѐдӯ ѝ пијӯ ко да је дѐрнек.

дѐрнечит, -ӣн несвр. *веселити се уз јело и пиће.* — Ма бра̑во! Вӣ дѐрнечӣте, а по̀со̄ сто̀јӣ!

дѐрӯт, -а, -о придј. (тал. diruto) *разрушен, упропаштен, рушеван.* — О̑ди се нѐ може ста̄т, свѐ је дѐрӯто.

десетѐрица бр. им. *десеторица.* — Десѐтерица су на јѐдвӣтē ја̑де склòнила кàмēн с пу̏та.

дѐсетеро бр. *десеторо.* — У̑ школи ѝма мјѐста за јо̄ш дѐсетеро.

дѐспет м (тал. dispetto) *пркос, инат.* — Кàкав је, за дѐспе(т) ће ѝ вра̄т слòмит. изр. **чӣнӣ ми** ~ *криво ми је због нечега што је урађено или што није урађено, због неког свог или туђег поступка.* — Чӣнӣ ми дѐспет што то̄ нијéсан прӣје зна̏ла па да зà истӣ ко̄нат ѝ то̄ свр̏шӣн. **чѝнит (калáват) дѐспете** *тјерати инат некоме.* — Чӣнӯ нам сва̏какве̄ дѐспете от пр̏во̄га да̑на ка(д) смо до̀шли у о̀вӯ ку̏ћу. — Нѐмо̄ј ми калáва(т) дѐспете, па нѐ јести, а гла̑дан си!

дѐспетић м (дем. од дѐспет) — Ѝ то̄ ти је јѐдан од њѐговијех дѐспетӣћа̄!

деспѐто̄з, -а, -о придј. (и: деспѐто̄зан) (тал. dispettoso) *који радо тјера инат.* — Кад нѐ би бӣјо деспѐто̄з, бӣјо би бо̏љӣ нѐго што јѐс.

деспѐто̄зан *в. деспетоз.*

деспѐто̄знӣк м *мушка особа која воли да тјера инат, да пркоси, пркосник.* — Земàљско̄ лице нӣје вӣђело тàко̄га деспѐто̄зника.

деспѐто̄зница ж *пркосна женска особа, инаџика.* — Кад би тӣ зно̄ кàква̄ је то̄ деспѐто̄зница!

деспѐто̄зничина ж (пеј. од деспѐто̄зница) — Хо̀ћеш ли ме вӣше по̀слушат, деспѐто̄зничино!

деспѐто̄зо прил. *пркосно, инаџијски.* — Глѐда̄ ме деспѐто̄зо у̑ очи и не прѐстајē мр̏чит по миру.

дестригáват, -ѝгāвāн несвр. (тал. distrigare) *одбацивати нешто, ослобађати се нечега.* — Дестрѝгāвāн полàко jèдну по jèдну ствâр штȍ ми нè слу̏жӣ.

дестрѝгат, -āн свр. **I.** *одбацити нешто, ослободити се нечега.* — Дестрѝгали смо свȳ стâрӯ мòбиљу и ку̏пили нȍвӯ. **II.** ~ **се** *макнути се однекле, отићи, склонити се с некога мјеста.* — Дестрѝгāј ми се с ȍчӣ! — Дестрѝгали смо се свӣ наједàнпӯт.

детáват, дѐтāвāн несвр. (тал. dettare) *казивати у перо, диктирати.* — Jâ ћу ти детáват, а тӣ пиши.

детермѝнат, -āм свр. (тал. determinare) *тачно одредити.* — Tȏ je свȇ детѐрминāно ш њѝховē бáндē.

детонáват, -ȍнāвāн (франц. detoner) *тутњити услијед експлозија.* — Штȍ ȍнō цѝјелō jу̏тро детȍнāвā?

детȍнат, -āм свр. *затутњити услијед експлозије.* — Детȍнало je тàкō да су се фу̏њестре трéсле.

детонацѝјōн, -óни ж (тал. detonazione) *одјек неке експлозије, тутњава која прати експлозију.* — У̏ши ме бȍлӯ о(д) детонацијóнӣ.

дѐћембар, дѐћембра м (тал. decembre) *децембар.* — Знâће нам ду̏ша кад у дѐћēмбру зàпӯхā.

дѐћенат, -ēнта, -ēнто придј. (тал. decente) *пристојан.* — Tȏ je jѐдио дѐћēнто ствȍрēње.

дѐћēнто прил. (тал. decente) *пристојно.* — Ȏна je вȁзда дѐћēнто обучѐна.

дећидáват, -ѝдāвāн несвр. (тал. decidere) **I.** *одлучивати нешто.* — Ȏдāвно дећѝдāвāн пȍћ навѐгат. **II.** ~ **се** *одлучивати се на нешто.* — Дећѝдāвāмо се мȃло пȍ(д) старȍс провијàцат.

дећѝдат, -āн свр. **I.** *одлучити нешто.* — Ако дећѝдāш дȏћ, пиши ми! **II.** ~ **се** *одлучити се на нешто.* — Дећѝдали су се свȇ динáре стȃвит нà бȃнку.

дѐћӣз, -а, -о придј. (тал. deciso) *одлучан.* — Ȏн je у̏ тему дѐћӣз и нêћe те пȍ слушат.

дећѝфрат, -āн свр. (тал. decifrare) *одгонетнути нешто што је нечитко или скраћено написано, дешифрирати.* — Кȍ би дећѝфрō ȍвō пѝсмо!

дефинѝтӣвӣ, -а, -о придј. (тал. definitivo) *коначан.* — Вечѐрас ћеш дȍбит дефинѝтӣвӣ ȍдговōр.

дефинѝтӣво прил. *коначно.* — Jâ ћу дефинѝтӣво пȏј ћâ.

дефиницѝјōн, -óни ж (тал. definizione) *сажето објашњење неког појма, дефиниција.* — Нѝје бѝјо научијо дефиницијóни, па хи сâд бу̏бā.

деформáват, -ȍрмāвāн несвр. (тал. deformare) **I.** *изобличавати нешто, кварити нечему облик.* — Зȁшто дефȍрмāвāш црȇвље! **II.** ~ **се** *изобличавати се, губити свој облик.* — Свȁкā се ствâр дефȍрмāвā ако се ш њóме не пȍстӯпā како трȇбā.

дефȍрмат, -āн свр. **I.** *изобличити нешто, покварити нечему облик.* — Ако клȍбӯк стȃвӣш у вàлӣжу, дефȍрмаћеш га. **II.** ~ **се** *изобличити се.* — Тӣ си се ȍт пу̏стōга сȃла свȃ дефȍрмала.

деформацѝјōн, -óни ж (тал. deformazione) *изобличеност.* — Ȏн ӣмā деформацѝјōн у̏ говору.

дѐшпик м *лаванда, лавандула (грм, ароматично лишће и цват).* — Што се развȍњō дѐшпик. — Дѐшпик се стȃвљā у̏ робу ради грѝзлӣцā.

дивентáват, -ѐнтāвāн несвр. (тал. diventare) *постајати нешто.* — Дјѐца рáстӯ и дивентáвају професу́ри, доту́ри, инцењѐри, а стâрӣ jѐдан зà другијен парћѝвају.

дивѐнтат, -āм свр. *постати.* — Ако се бу̏дē сȃмо сму́цат, дивѐнтаће гȍмнāр.

дивѐртēволе прил. (и: дивертêволе) (тал. divertevole) *забавно.* — Бѝло je стрȃшно дивѐртēволе.

дивертѝменат, дивертѝмēнта м ген. мн. дивертѝменāтā (тал. divertimento) *забава.* — Њèму је дивертѝменат дōћ у кòмӣн и кŷхат.

дивертѝшкат, -āн несвр. (тал. divertire) **I.** *забављати некога.* — Дивертѝшкā ме глēдат како кōлши бáцају прико Пенатŷра. **II.** ~ се *забављати се.* — Jâ рâдӣн, а ôн се с мòјијен сôлдима дивертѝшкā.

дивјàлук *в. дивљалук.*

дѝвљāк, -áка м *неотесан човјек, простак.* — Тàкō штō мòже учѝнит сâмо дѝвљāк.

дѝвљака ж **1.** *дивља смоква.* — Пòсјећу ôнӯ дѝвљаку изà кућē. **2.** *неотесана женска особа.* — Кò ван је припорŷчијо ôнӯ дѝвљаку за дјѐвōјку?

дивљàлук м (и: дивјàлук) *дивљаштво.* — Не мòгу вӣше поднòсит њӣхов дивљàлук!

дивљàчина м (пеј. од дѝвљāк) — Не мòгу тēму дивљàчини прŷжит рŷку!

диворцѝјат се, -āн се *развести се.* — Чŷли смо да се ôн диворцѝјо од жèнē.

дѝвōрцијо м (тал. divorzio) *развод брака.* — Након двје́ године дòшло је до дѝвōрција и свâк је пòшō на свòју бâнду.

дѝгнут, -нēм свр. **I. 1.** *очистити нешто што је било запрљано, замашћено, нпр. мрљу на некој тканини.* — Дѝгла сан мâћу с кōтулē з бèнзӣнōм. **2.** *подићи нешто.* — Нѝкад нēће пàсат порèд мене, а да нè дигнē клòбŷк. — Дѝгни тō што је пâло нà под! **3.** *узети нешто криомице, украсти.* — Дѝгли су ми са сŷшила нōвӯ нòвцатӯ кòшују. — Нēко ми је у трàнвају дѝгō портàфој. изр. ~ **пōздрâв** *престати некога на улици или на другом мјесту поздрављати.* — Дѝгли су јèдни дрŷгијēма пōздрāв òтка(д) су се ỳхитили ради дјèцē. ~ **рŷке òд нечега** *одустати од нечега, немати више посла с неким или с нечим.* — Мóраћу дѝгнут рŷке ò(д) даљē грáдњē, јер ми фâлӣ динáрā. — Òдāвно је ôн дѝгō рŷке о(д) дјѐтета. ~ **рŷку нà некога** *ударити некога, намјерно некоме нанијети физички бол, повриједити некога.* — Приповије́дало се да је ôн и на ôца дѝго рŷку нē једàнпŷт. ~ **из òчӣ** *украсти вјешто, неопазице.* — Ако није́си на опрéзи, дѝгнуће ти из òчӣ. ~ **глâву** *виком, галамом или непрестаним говором ошамутити некога, учинити га лудим.* — Булѝкāн хи је бӣло, а свӣ нēшто гòворӯ, вӣчӯ, смӣјӯ се, глâву су ми дѝгли. **II.** ~ **се** *устати из кревета или са столице, уопште устати однекле.* — Трēбā ти двје́ уре док се дѝгнēш и обŷчēш. — Дѝк се да стàријӣ сје̄дē!

дѝзарам, дѝзāрма м ген. мн. дѝзарāмā *ремонт брода.* — Вàпōр је пòшō у дѝзарам.

дизàрмат, -āн свр. *након дуже употребе извршити поправку на броду и оспособити га за даљу употребу.* — Дизàрмали су „Краљевицу", бӣће ко нōвā!

дизармижáват, -ѝжāвāн несвр. *дријешити чамац, ослобађати га од армижа.* — Ēно њēга ỳ пōрту, нà бōви, дизармѝжāвā бâрку.

дизармѝжат, -āн свр. *одријешити чамац, ослободити га армижа.* — Ӣдēн дизармѝжат бâрку.

дизармòнија ж (тал. disarmonia) *несклад.* — Међŷ њима влâдā вēликā дизармòнија.

дѝзат, дѝжēн несвр. **I. 1.** *скидати нешто с нечега, чистити нешто (мрље и сл.).* — С òвōн крēмōн жèне дѝжӯ грēшпе с фâцē. **2.** *подизати нешто с мјеста.* — Тӣ бâцāш по пòду, а jâ ко ѝ вазда дѝжēн. **II.** ~ **се** *устајати с некога мјеста.* — Нè дижи се свâкӣ чâс нâ ноге!

дѝзвољāн, -а, -о придј. *без воље, нерасположен.* — Нѝје ти ôн за кумпàнију, вàзда је дѝзвољāн.

дизвòљат, -āн свр. (тал. disvolere) **I.** *убити вољу некоме за нешто, онерасположити некога.* — Дизвòљō га је тŷђ нēрāд и нēрēд, па је дѝгō рŷке о(д) свèга. **II.** ~ **се** *изгубити вољу за нешто, онерасполо-*

ложиши се. — Ако се са̑д дизвољā, нећe ни̏кад ску̑лу нӣ финут.

дизгарба́ват, дизга̀рбāвāн несвр. *одударати од нечега, нарушавати склад нечим нейриличним.* — Свё је лӣјепо, ма кòлтрӣне дизгарба́вају.

ди̏зграција ж (тал. disgrazia) *несрећа.* — Та̑мо се ку̑пӯ чёјāд, мōрā бӣт да се догòдила нёкаквā ди̏зграција.

ди̏зграцијица ж (дем. од ди̏зграција) — Ка(д) смо се вра̑ћали до̑ма, догòдила нам се јèдна ма̑лā ди̏зграцијица.

ди̏згус, ди̏згуста м (тал. disgusto) *доживљена велика и тешка неугодност.* — Ӣ болēс је òна ỳхитила òд великōга ди̏ згуста.

дизгу̑стат, -āн свр. (тал. disgustare) *учинити да се нешто некоме огади, смучи.* — Дизгу̑стō нас је њèгов го̑вōр.

ди̏здета ж (и: ди̏зета) (тал. disdetta) *отказ најма стана и сл.* — До̑били су ди̏здету, па са̑(д) тра̑жӯ ку̑ћу за прèнијēт се.

ди̏зета *в. диздета.*

дизинфета́ват, -ѐтāвāн несвр. (и: дезинфета́ват) (тал. disinfettare) *раскуживати нешто.* — По̏чēли су дизинфета́ват јèдну по јèдну ка̑мару.

дизинфѐтанат, -тāнта м ген. мн. дизинфѐтанāтā (и: дезифѐтанат) (тал. disinfettante) *средство за раскуживање.* — Ку́пили смо у спичàрији дизинфѐтанат.

дизинфѐтат, -āн свр. (и: дезинфѐтат) *раскужити нешто, дезинфицирати.* — Након скарлàтӣнē трё̑бā цӣјелӯ ку̑ћу дизинфѐтат.

ди̏зōрдин м (тал. disordine) *неред.* — Штò је ỳ кући овàкӣ ди̏зōрдин? изр. **чи̏нит ди̏зōрдине** *понашати се разуздано, претјеривати у начину понашања.* — Ȍкле ин дина́ри за чи̏нит ди̏зōрдине? — Ја̑дан си̏нко, нèмōј бӣт извāн свӣјета и чи̏нит ди̏зōрдине!

дијàбета ж (тал. diabete) *шећерна болест.* — Јо̑ш је хòдијо ỳ пу̑чкӯ шкōлу кад је до̑бијо дијàбету.

дијàлет м (тал. dialetto) *нарјечје.* — Свӣ та̑мо гòворӯ чу̑днијен дијàлетон.

дијàреја ж (тал. diarrea) *пролив.* — Ӣзмучила га је дијàреја ма је са̑д дòбро.

дијѐлит се, дӣјелӣн се несвр. *одвајати се од некога или од нечега.* — Нè дијēлӣ се од òца òткад му је дòшō до̑ма.

ди̏јета ж (тал. dieta) *уздржавање од јела из здравствених разлога.* — Бӣјо сан на ди̏јети свё до ју̑чēр, па сан приглàднијо.

/дијѐте/ изр. **бӣт дијѐте** *понашати се наивно.* — Нè буди дијѐте, пр̀ивариће те пр̏вōн пр̀иликōн, јер ин тō йдē ỳ конат.

дијòманат, дијòмāнта м ген. мн. дијò манāтā (тал. diamante) *дијамант.* — Арӣвала је из А̑мерикē свā у дијòмāнтима.

дијòманат, -āнта, -āнто придј. *сасвим чист, бистар.* — На Лòкруму је мо̑ре дијòмāнто.

ди̏кела ж (грч. δίκελλα) *врста пољопривредног алата са два рога на једној страни (вјероватно за крчење каменитог тла), а на другој тупа, што служи за копање.* — Не ỳзимљē се лàко ди̏кела ỳ рӯке, òд њē су пу̑ни дла̑ни жу̑јā!

дикјара́ват, -àрāвāн несвр. (тал. dichiarare) *изјављивати нешто, давати на знање, објављивати.* — А̑мо ми дикјàрāвā јèдно, а та̑мо чӣнӣ свё ко̑нтра тёму.

дикјàрат, -āн свр. *изјавити нешто, дати на знање, објавити.* — Је ли ти, бо̑гарēти, тō дикјàрō љу̑бав?

дикјарацѝјōн, -òни ж (тал. dichiarazione) *изјава, објава нечега.* — Кòјē пу̑стē дикјарацијòни смо чу̑ли на свòје у̑ши!

дилѐтанат, дилѐтāнта м ген. мн. дилѐтанāтā *онај који ради нешто нестручно, површно.* — Либѐрāј ме òвијех дилѐтанāтā из òфиција: свё што ỳчинӯ, нàопāко је!

дилӣђēнца ж (тал. diligenza) *поштанска кола која су саобраћала међу мјестима, а превозила су и путнике.* — Дилӣђēнца би рāно у̑јутро па̑ртила пут Кòтора, а до̑ мра̑ка би вёћ арӣвала та̑мо.

дѝмит, -ӣн несвр. *заударати на алкохол.* — Дѝмӣш на ра̀кију!

дина̀мӣта ж *динамит.* — Дина̀мӣта му је однијѐла ру̑ку.

дѝна̄р, -а́ра м мн. дина́ри *новац уопште.* — Пу̑н је дина́ра̄. — Дѝна̄р му је све̑. — Ни́је сре̏ћа у дина́ру!

ди̏на̄р м мн. ди̏на̄ри *врста новца, односно новчана јединица, која служи као средство плаћања.* — Шка̏тулица сумпори́на ко̀ста̄ ди̏на̄р. — Ко̀лико ти ја̄ до̑ђе̄н у̏ ди̏на̄рима?

ди̏ња ж *лубеница.* — Па̀сала је ста̀ђо̄н ди̏ња̄ и пипу́на̄.

диња̀тина ж (аугм. и пеј. од ди̏ња) — Мо̑го̄ си за два́ дина̄ра ку́пит у Арба̀на̄са̄ на̀ ба̄рци пе̑чу диња̀тине̄.

ди̏њица ж (дем. од ди̏ња) — За̀ на̄с дво̑је до̏ста је јѐдна ма̄ла̄ ди̏њица от ки́ла.

/**дио**/ (и: ди̏о) изр. **ко̑ ни́је на дијѐлу, не̂ма̄ му ни дијѐла** *ко није присутан диоби, дијељењу нечега, нема му ни дијела.* — Дра̂гӣ мо̑ј, што̀ се чу̑диш што̀ су те издијѐлили? Ко̑ ни́је на дијѐлу, не̂ма̄ му ни дијѐла!

дипѐнденат, -ѐнта, -ѐнто придј. (тал. dipendente) *зависан.* — Кад ни̏чеса сво̑га не̂ма̄ш, дипѐнденат си о̀(д) друго̄га.

дипѐнде̄нца ж (тал.у dipendenza) *зависност, овисност.* — Фи̏нуо си ску̑ле, мо̂ра̄ш се са̏д либѐрат дипѐнде̄нце̄ од о̀ца и по̀стат сво̑ј чо̀вјек.

ди̏пе̄ндит, -ӣн несвр. (тал. dipendere) *зависити од нечега или некога.* — Што̀ ћемо поду̑зе̄т, ди̏пе̄ндӣ о̏д ва̄с.

дирета̀ме̂нте прил. (и: диретаме̂нте) (тал. direttamente) *право, непосредно, директно.* — Ре̑ко̄ му је све̑ дирета̀ме̄нте у̏ фацу.

дирѐтӯр, -у́ра м (тал. direttore) *управитељ, директор.* — О све̏му су се догово̀рили з диреу́рон.

дирету̀рица ж *управитељица.* — На се̏дӯти је би́ла и дирету̀рица от препара̀ндије̄.

дирецѝјо̄н, -о́ни ж (тал. direzione) *управа, дирекција.* — Дирецѝјо̄н о̏т посте̄ је у̏ велико̄н згра̏ди.

дирѝгат, -а̄н несвр. (тал. dirigere) **I. 1.** *управљати оркестром, хором, дириговати.* — Вечѐрас дирѝга̄ но̑вӣ дирѝђенат. **2.** *управљати нечим, наређивати некоме.* — О̂н чѝнӣ како му жѐна дирѝга̄. **II.** ~ **се** *управљати се према нечему.* — Дирѝгаћемо се прама̀ времену. — Кат ку̀пује̄н, дирѝга̄н се прама̀ шпагу.

ди̏рит м (тал. diritto) *право.* — Узу̀рпо̄ је ку̑ћу, а на̀ то̄ ни́је ѝмо̄ ди̏рита.

ди̏сењ м (тал. disegno) *нацрт за нешто.* — По̀гледа̄ј све̑ о̀ве̄ ди̏сење, па иза̀бѐри ко̀јӣ ћеш.

дисења́ват, -ѐња̄ва̄н несвр. (тал. disegnare) *чинити нацрт за нешто.* — О̂на дисѐња̄ва̄ те̑лу за рекама́вање.

дисѐњат, -а̄н свр. *учинити нацрт.* — На̀ ка̄рти је ди̏сења̄но ку̀да тре̑ба̄ па̀сат и ђе̑ ћемо се фѐрмат.

дисѝденат, дисѝде̄нта м ген. мн. дисѝдена̄та̄ (тал. dissidente) *отпадник.* — Вра́тијо се на̑ш дисѝденат.

дискора́ват, -о̀ра̄ва̄н несвр. (тал. discorrere) *разговарати, приповиједати.* — О̀ тему не̂ма̄ сври̏хе̄ дискора́ват!

ди̏скорас, ди̏ско̄рса м ген. мн. ди̏скора̄са̄ (тал. discorso) *разговор, али искључиво о једној одређеној теми, која је по нечему актуелна.* — Би̏ли су у̏ њи̑х до̏ма ве̏ликӣ ди̏ско̄рси око ку̀пови̑не а̑ута.

дискѐрат в. *дискорават.*

дискредита́ват, -ѝта̄ва̄н несвр. (тал. discreditare) *чинити да неко губи добар глас или повјерење других.* — О̂н је се̑бе у̏здизо̄, а дру̑ге̄ дискредита́во̄.

дискредѝтат, -а̄н свр. *учинити да неко изгуби добар глас, повјерење код других.* — О̂н је са̂м се̑бе дискредѝто̄.

ди̏скре̄т, -а, -о придј. (тал. discreto) *онај који зна чувати тајну, који зна ћутати о нечему што му је познато, односно о нечему што му је други у повјерењу са-*

ойшйио. — Јâ њѐга пôзнāм ко јáко дѝскрēта чòвјека.

дискрѐтеца ж (тал. discretezza) *насшојање да се нешшо сачува од очи и уши јавносши.* — Рачу̏нали смо нà вашу дискрѐтецу, па смо се прѝварили.

дѝскрēто прил. *обазриво, шако да се не йримијеши.* — Дâј му дѝскрēто, како тѝ тô знâш, òвē динáре!

дискрецѝјōн, -óни ж (тал. discrezione) *йовјерење да ће се нешшо сачувайи од јавносши.* — Рѝјећу ван нѐшто у дискрецијóни.

дискусѝјōн, -óни ж (тал. discussione) *расйрава о нечему.* — Бѐз великијēх дискусијóнӣ учѝните кȁко ван је речѐно.

дискỳтабиле прил. (и: дискуҭа̏биле) (тал. discutibile) *сйоран, о чему се може расйрављаши.* — Тâ ствâр је ȍдāвно дискỳтабиле.

дискỳтанат, -āнта м ген. мн. дискỳтанāтā *онај који учесшвује у некој расйрави.* — Лàсно је бѝт дискỳтанат, ма да хи вѝдӣн кȁко ће рáдит тô што сȁд гòворӯ!

дискỳтат, -āн несвр. (тал. discutere) *расйрављаши о нечему.* — О чѐму вӣ тô толѝкō дискỳтāте?

дисонáват, -òнāвāн несвр. (и: дистонáват) (тал. dissonare) *биши у нескладу у односу на нешшо или на некога.* — Ôди нѐко дисòнāвā.

дисòнāнца ж (тал. dissonanza) *несклад.* — Чѝнӣ ми се да тȳ ӣмā дисòнāнцē.

дѝспāр м (тал. dispari) *нейар.* — Рукà вице су ми дѝспāр. — Бјѐчве нијéсу ӣстōга колу́ра, сѝкӯро су дѝспāр.

дисперáват, -ѐрāвāн несвр. (тал. disperare) **I.** *ојађиваши некога, жалосшиши.* — Њѐму тô нѝшта не пòмāжē, ма нâс диспѐрāвā кад непрѐстано гòворӣ кȁко је јȁдан. **II.** ~ **се** *жалосшиши се.* — Не диспѐрāвāј се ȍдма, нѝје јȍш свȅ прòпало!

дисперàдӯн, -у́на м *йройалица.* — Сјѐдӣ вȁзда на скалѝнима прѝ(д) Свēтијен Влáхон ко дисперàдӯн и глēдā кō пàсāвā.

дисперадỳнина м (пеј. од дисперàдӯн) — Дисперадỳнина, пò вас дâн ӣгрā нà карāтā.

дѝсперāн, -а, -о придј. (тал. disperato) *ојађен, ожалошћен.* — Дѝсперāну чејà дету нѝје дò пјесмē.

дѝсперāник м *човјек без новца, без средсшава за живош.* — Кò би знō штò је òна нàшла у òнему дѝсперāнику!

дѝсперāница ж *жена без новаца, без средсшава за живош.* — О(т) чѐга жѝвӣ òнā дѝсперāница?

дѝсперāнчина ж (пеј. од дѝсперāница) — Ӣдē пу́тен ко дѝсперāничина.

диспѐрат, -āн свр. (тал. disperare) **I.** *ојадиши, расшужиши.* — Диспѐраћеш га ако не ỳчинӣш кȁко си обѐћō. **II.** ~ **се** *ојадиши се, ражалосшиши се.* — Стрâшно се диспѐрō кад је чу̏о да мӣ ӣдēмо из Дỳбрōвнӣка.

дисперацѝјōн, -óни ж (тал. disperazione) *ојађеносш, жалосш због нечега.* — И живѝна мȍже о(д) дисперацијóни крѐпат.

диспјàћēр, -éра м (тал. dispiacere) *нейријашносш, неугодносш, незадовољсшво.* — У̏ задњē вријéме свȅ сâмӣ диспјаћéри!

дѝспрец м (тал. disprezzo) *омаловажавање, йрезир.* — Кò би се нáдō да ћемо дòчекат ш њӣховē бáндē тàкӣ дѝспрец!

диспрецáват, -ѐцāвāн несвр. (тал. disprezzare) *омаловажаваши некога.* — Ôни пу̏но дȑжӯ дò себе, а свȁкога дру̏гōга диспрецáвају.

диспрѐцат, -āн свр. *омаловажиши некога.* — Стрâх ме ѝ пōћ у̏ њега да ме не диспрѐцā.

дистакáват, -àкāвāн несвр. (тал. distaccare) *одвајаши нешшо од нечега.* — Ȅно Мѝха тȁмо, дистàкāвā мȁкину. **II.** ~ **се** *одвајаши се.* — Ȍвō ће се вȁзда дистакáват јѐдно ȍ(д) другōга.

дистàкат, -а̄м свр. I. *одвојити нешто што је приљубљено, слијепљено.* — Плòче су тàко̄ прѝлијѐпљене да ће хи бит тѐшко дистàкат. II. ~ се *одвојити се од некога или од нечега.* — Ка(д) се нађу зȁједно, нѐ могу се дистàкат.

дѝстанца ж (тал. distanza) *раздаљина, даљина.* — О̀ни су вѐликӣ госпáри и др̀жу се на дѝстанци.

дистинцѝјо̄н, -о́ни ж (тал. distinzione) *разлика.* — Ја̑ чѝнӣм дистинцѝјо̄н глéде òве̄ двѝје ствáри.

дистонáват *в. дисонават.*

дѝстрат, -а̄н свр. (тал. distrarre) I. *растрести, разгалити некога.* — Дѝстрало би ме мȁло кàфе̄. II. ~ се *разгалити се.* — Изиђи нàдво̄р да се мȁло дѝстра̄ш!

дистрацѝјо̄н, -о́ни ж (тал. distrazione) *разгаљивање, психички одмор након неког интелектуалног или психичког напора.* — Дистрацѝјо̄н ми је, кат фѝне̄м рáдит, по̑ћ на Порпòрелу и проћаку̀лат с кѝјем.

дѝстружит, -ӣн свр. (тал. distruggere) *уништити.* — Афитуáли су с врѐменом дѝстружили сву мòбиљу.

дѝструт, -а, -о придј. *који је у рушевном стању.* — Ку̏ћа је дѝструта и трѐбало би пу̏но улòжит за пòправит је.

дѝстураб, дѝсту̏рба м ген. мн. дѝстура̄ба̄ (тал. disturbo) *сметња, омета, ремећење нормалне свакодневице.* — Нѐ зна̄те вӣ кòјӣ је то̑ дѝстураб прѐнијѐт се из јѐдне̄ ку̏ће̄ у̏ другӯ. — Дѝстураб ми је хòдит свȁкӣ да̑н у ошпѐдо̄, а мо̄ра̄н.

дистурбáват, -у̏рба̄ва̄н несвр. (тал. disturbare) I. *сметати некоме, ометати некога.* — Прòстите ако вас бу̏де̄мо мȁло дистурбáват! II. ~ се *ометати се, дати се ометати.* — Нѐмо̄јте се дистурбáват ради на̑с!

дисту̏рбат, -а̄н свр. I. *омести некога.* — За мòменат ћу те дисту̏рбат у̏ тво̄му пòслу. II. ~ се *омести се, дати се омести.* — Пòтратили динáре, дисту̏рбали се, а све̑ зȁ ништа.

дѝсфа̄н, -а, -о придј. (тал. disfatto) *пијан.* — Дѝсфа̄но чејáде нѐ зна̄ што̏ гòворӣ.

дѝсфат се, -а̄н се свр. (тал. disfare) *напити се, опити се.* — Свѝ су се сӣно̄јке дѝсфали од Лу̀ково̄га вѝна.

дисфòрмат се, -а̄н се свр. (тал. sformare) *изобличити се.* — Клòбу̏к се нȁ киши дисфòрмо̄.

дифамáват, -àма̄ва̄н несвр. (тал. diffamare) *ударити на нечију част, клеветати некога.* — Грехòта је дифамáват онàко̄ дра̄го̄ и склȁдно̄ чејáде.

дѝфати прил. (тал. di fatti) *у ствари, стварно.* — То̑ би тӣ, дѝфати, мо̄го̄ и учѝнит. — Ӣма̄, дѝфати, пу̏но тѐга̄ што би о̑ди вȁјало пòправит.

дѝфе̄за ж (тал. difesa) *одбрана.* — Слȁба ти је то̑ дѝфе̄за!

дифѐренат, -е̄нта, -е̄нто придј. (тал. differente) *различит.* — Дифѐре̄нти су гу̏сти. — Јѐдна пу̏ца на кàпуту је бѝла дифѐре̄нта.

дифѐре̄нца ж (тал. differenza) *разлика.* — Између òвијех и òнијех ствáрӣ дифѐре̄нца је и у цијéни и у квалѝта̄ти.

дѝфет м (тал. difetto) *мана, грешка.* — Свȁка̄ ства̑р ӣма̄ пò некӣ дѝфет.

дифтѐрӣта ж (тал. difterite) *опасна заразна болест грла, дифтерија.* — Лѝјечнӣк мѝслӣ да ма̑лӣ ӣма̄ дифтѐрӣту.

дишѐнденат, дишѐнде̄нта м ген. мн. дишѐндена̄та̄ (тал. discendente) *потомак.* — Гòворӯ да су òни дишѐнде̄нти јѐдно̄га ду̏бровачко̄га властѐлина.

дишѝплѝна ж (тал. disciplina) *стега, строги ред који треба поштовати.* — У̏ скули је бѝла вѐлика̄ дишѝплѝна.

дишиплинáват, -ѝна̄ва̄н несвр. (тал. disciplinare) *учити некога реду.* — Нѐћеш ми са̑д по̑(д) старо̄с дишиплинáват!

дишиплѝнат, -а̄н свр. *научити некога реду.* — Ӣ живину мо̏жеш дишиплѝнат, а нѐкмоли чејáде.

дјѐво̄јка ж ген. мн. дјѐвоја̄ка̄ *слушкиња, служавка.* — Јéле је ду̑го бúла дјѐво̄јка у госпоће Ма́ре̄.

дјѐво̄јчица ж *млада неудата женска особа, али и старија ако се никад није удавала.* — То̑ је шко̄ла за дјѐво̄јчице. — О̏на се нúје удáвала, о̀стала је дјѐво̄јчица до̀ сврхе̄.

дјевојчúца ж *женска особа која је на прелазу из дјетињства у дјевојаштво, цурица, дјевојче.* — Ста̀рија̄ ћӣ је у̏да̄та, а мла̑ђа̄ је дјевојчúца.

дјѐлба ж *дијељење, диоба.* — Кад је бúла дјѐлба након о̀чеве̄ смр̏ти, ће̏ри нúје прѝпало нѝшта.

дјѐтетина ж *поодрастао или одрастао човјек који се понаша као дијете.* — Вӣђи га ко̀лик је, а пра̑ва̄ дјѐтетина!

дјѐтинас, -та, -то придј. (и: дјѐтина̄с) *дјетињаст, онај који се понаша као дијете.* — Ма̑ла̄ је узрáсла, дјевојчúца, ма дјѐтинаста.

дјѐтӣнство с *дјетињство.* — У мо̀је дјѐтӣнство све̑ је бӣло другова̀чије̄.

дјѐтињӣ, -а̄, -е̄ придј. *дјечји.* — Нѐ требā се у̏плитат у дјѐтиње̄ прѐпӣрке.

дјѐтић м *шегрт, младић који као слуга најчешће ради у дућану.* — Зна̑м га о̏до̄нда кад је бӣјо дјѐтић у̏ ва̄с у бу̏тӣзи.

дјечѐтина с (пеј. од дјѐца) *дјечурлија.* — Дјечѐтина скачӯ по̀ улици од ѕо̀ре̄ до̑ мра̄ка.

/дла̑ка/ изр. хо̀дит нӣз длаку *угађати некоме, чинити онако како неко жели, без противљења.* — Све̑ је до̀бро док му йде̄ш нӣз длаку!

дӡдрлúкат, дӡдр̀лӣка̄н несвр. *свирати невјешто на неком инструменту или увјежбавати нешто понављајући исто.* — У̏ мене у су̀сјеству јѐдан ма̄лӣ, што у̏дара̄ у̏ мужици, дӡдр̀лӣка̄ о̀д јутра до̀ вечери.

/до̑/ изр. до ко̀јӣ да̑н (о околици Дубровника се чује: до̀којӣ да̑н) *ускоро, у врло блиској будућности.* — До ко̀јӣ да̑н ће и про̀љеће. — До̀којӣ да̑н нас е̏то к ва̑ма у̏ Гра̑д.

/до̏ба/ изр. ко̀јā су (ко̀је̄ је) до̏ба? *питање које се најчешће поставља у вези с временом кад се нешто догодило.* — Ко̀ја̄ су до̏ба бúла ка(д) си до̀шо̄ до̏ма? — У ко̀је̄ до̏ба си ме зво̑? у̏ нека̄ ~ *након извјесног времена, на сврху, коначно.* — У̏ нека̄ до̏ба смо разу̏мјели да не̑ма̄ свр̏хе да̏ље̄ че̏кат. у̏ пријашња̄ ~ *у вријеме које је поодавно претходило оному у коме се говори.* — У̏ пријашња̄ до̏ба нијéси мо̄го вӣђет же̏нску на̀ улици иза̀ уре̄ но̏ћи.

до̀бавит, -ӣн свр. *набавити.* — Мóраћемо до̀бавит ма̏ло лу̏ка ѝ пата̄та̄ за зúме̄.

до̀бављат, -а̄н несвр. *набављати.* — Прӣје су ме̑со до̀бављали ис Хѐрцеговине̄.

до̏бар, до̀бра, до̀бро придј. *кадар, способан за нешто.* — О̏н је до̏бар за̀ све по̀сле у̏ ку̏ћи. изр. бӣт у̏ добре̄ с неким *бити с неким у добрим, пријатељским односима.* — На̏ше двӣје ку̏ће су ва̏зда бӣле у̏ добре̄ јѐдна з дру̏го̄н.

до̀брӣћ, -úћа м *каже се за зло, неподношљиво дијете (мушко), али и за одраслу мушку особу таквих особина.* — О̏нӣ мо̑ј до̀брӣћ се пе̏о на ко̀шћелу, па по̑ и сло̀мијо ру̏ку.

до̀брица ж *добро женско дијете, али и женска особа уопште.* — О̏на̄ до̀брица његова са̑мо ра̑дӣ и му̏чӣ.

до̀бро с *добри услови за живот.* — Кад је пја̑нта у до̀бру, бр̏зо се разрáсте̄. — О̑н је ра̑со̄ у до̀бру и нúје зно̑ што̏ зна̑чӣ не́мат.

/до̀бро/ изр. до̀бро (бо̏ље̄, на̏јбоље̄) ѝ јес *кад се нешто потврђује да би се истакло како је управо то најбоље рјешење.* — До̏бро ѝ јес да тӣ пр̏во̄ поће̄ш вӣђет за̏што нас зо̀вӯ, а о̏нда ћемо ѝ мӣ до̑ћ ако тре̏ба. до̀бро до̀шо̄! — и тебе бо̏ље̄ на̀шо̄! *поздрав којим се неко дочекује у кући и отпоздрав придошлице.*

до̀ве̄р, -éра м (тал. dovere) *дужност.* — Што̀ му мо̀жеш, та̀кӣ му је до̀ве̄р!

дȍвечē прил. *навечер*. — Вйђећемо се дȍвечē. — Су̑тра дȍвечē ћемо се инбалу̏нат.

дòвидова узв. *довиђења*. — Jâ йдēн ћâ. Дòвидова!

дòвӯћ се, -у́чēн се свр. *каже се за особу која нерадо долази или је нерадо примају*. — Дову́кла се и òна дàнас на јèдвӣтē jâде. — Йзӣј ће ми рȍзи ш њóме ако се й јутрȍс дову́чē.

дȍговōран, -рна, -рно придј. *који се договорио, у нечему сагласио*. — Мӣ смо дȍговōрни да свē пòдијēлӣмō нà рāвнē дије́ле.

догòдишта прил. *догодине*. — Вйђеће-мо се, акòбōгдā, догòдишта нà истȍму мје̏сту.

додијáват, -йјāвāн несвр. *досађивати некоме*. — Нèмōј ми у̏зē зà зло што ћу ти мâло додијáват!

дòдијат, дòдијēн свр. *досадити некоме*. — Ш њèговијен ку́чком дòдијō је вӣше й Богу й свијету.

дòдријēт, дòдерēн свр. *носити одјећу или обућу док се не подере*. — Дијéте узрáсте и не дòдерē рȍбу.

/**дòзват**/ изр. **дòзват пâмēти** *опаметити некога*. — Ако га тӣ не дозòвēш пâмēти, нēће нӣко дру̏гӣ. **дòзват се пâмēти** *опаметити се*. — Jе̏да ли се дозòвē пâмēти након бȍлести!

дòздрелōс, -сти ж *зрелост за нешто*. — Ȍдма се вйдӣ дòздрелōс за тàкӣ пòсō.

дòздрет, дòздрйн свр. *дозрети*. — Грȍжђе òбично дòздрӣ до сврхē лу̏ља.

доздријéват, дòздријēвāн несвр. *дозријевати, сазријевати*. — Нēкā вр̏с јâбӯкā кàсније дòздријēвā.

дòздријо, -ела, -ело придј. *дозрео за нешто, пристио за нешто*. — Дòздрело вòће трȇбā ȍдма у̏брат.

дȍј в. *доћ*.

дòкад прил. *до када*. — Дòкад мӣслӣш да ћеш прочӣтат књӣгу?

дȍкле прил. **1.** *до када*. — Дȍкле ћеш тàкō плâкат? **2.** *до ког мјеста*. — Дȍкле ћемо дȍћ овàкō нâ ноге?

доку̏менат, -ēнта м (и: дуку̏менат) ген. мн. доку̏менāтā *исправа, доказ за нешто*. — Йзвади свē доку̏мēнте па дóђи. — Јèдан доку̏менат ми нӣје вàјō.

документáват, -èнтāвāн несвр. *потврђивати или доказивати нешто одговарајућим (документима) исправама*. — Су̑ чијен ћеш свē тȍ документáват?

докумèнтат, -āн свр. *доказати, посвједочити нешто исправама*. — Нà сврху је свē што је рēкō и докумèнтō.

докучйват, -у̏чӣвāн несвр. *дохватати нешто што је високо или што је пало на под*. — Вӣ ћете ми с пòлицē докучйват јèдну по јèдну бòтију, а jâ ћу хи стâвљат у кашу̏нић.

доку́чит, -йн свр. **1.** *дохватити нешто што је пало на под или стоји високо*. — Доку́чи ми òнӣ бȍкӯн рȍбē што ми је пȏ на ку̑пјēрту! **2.** *схватити, коначно открити нешто, прозријети*. — Доку́чијо сан штò би тȍ мòгло бӣт.

/**дòлазит**/ изр. **дòлазӣ ми (ти, му, јој) бӣт** *употребљава се приликом објашњавања родбинских веза*. — Ȏн ми дòлазӣ бӣт рȍђак. — Тӣ ми дòлазӣш бӣт тēтка, а ȏн тēби дòлазӣ бӣт нēпу̑т. **тȍ му дòлазӣ бӣт** *приликом рачунања или навођења неког износа*. — Тȍ му дòлазӣ бӣт пéсē дӣнāрā по кӣлу. — Тȍ му дòлазӣ бӣт ску̑пљē од òнегā ју̑чēр.

долàмпат, -āн свр. *доћи, дотрчати, банути изненада*. — Долàмпā тàкō кад му се нè нâдāш.

долáхат, дòлāхāн свр. *неочекивано доћи, банути*. — Ȍкле си тӣ сâд долáхō?

дòлац, дóца м мн. дóци, ген. мн. дȍлāцā *комад обрадиве или необрадиве земље, најчешће степенасто постављен и подграђен међом*. — Йдēн у дòлац у̏брат мâло ку̑пуса. — По дóцима кòпривē колико хоћеш.

до̑ли прил. (и: до́ли) *доље*. — До̑ли је ко̀мӣн и тӣнел, а го̑ри ка̑маре о̑(д) спа̄ња. изр. **хо̀дит го̑ри-до̑ли** *каже се кад неко, било по равну или по степеницама, стално или често прелази један одређени пут у два равномјерна правца*. — Не мо̀гу вӣше хо̀дит го̑ри-до̑ли по Страду́ну све̑ изгле́дајӯћи ка(д) ћеш се презѐнтат.

до̑лика (и: до́лика) *в. доли*.

до̑ликарица (и: до́ликарица) *в. доли*.

до̑ликарице (и: до́ликарице) *в. доли*.

до̑ликāрке (и: до́ликāрке) *в. доли*.

до̀лфӣн, -и́на м *врста рибе: дупин, пliskavica*. — За вапо́рон су арѝвала и два̑ долфи́на.

до̑ма прил. *кући, код куће, у кући*. — Ӣдēн са̑д о̑дма до̑ма. — У̑ мене до̑ма зна̑ се рêд. — Ја̑ мӣслӣн да је о̑н са̑(д) до̑ма. изр. **у̑ вра̄га** ~ *далеко, врло далеко*. — Ко̀ би му на̀шō ку̑ћу, сто̀јӣ нѐђе у̑ вра̄га до̑ма.

до̀мало прил. *ускоро, доскора*. — До̀ мало о̑н до̀шō, кад о̀ни свӣ на о̀купу! — До̀мало ћу ѝ ја̄ арѝват, па ћемо на́се за̑ једно.

дома́мит, до̀мāмӣн свр. *привући некога обећањем и сл. али и преваром, довабити животињу*. — Дома́мили су га с обећа́њима да ће му ш њи̏ма бӣт бо̄је.

домамљи́ват, -а̀мљӣвāн несвр. *примамљивати некога обећањима, вабити неку животињу*. — Пу̑но хи је дома̀мљӣвāно на̀ превару.

доминáват, -ѝнāвāм несвр. (тал. dominare) *превладавати*. — О̀вē јѐсени доминáвају ску̑рӣ колу́ри.

домѝнат, -āм несвр. *господарити*. — О̀вијен кра̑јем домѝнā јѐдан лӣјепӣ, ста̑рӣ љѐтњиковац.

доминацѝјōн, -о́ни ж (тал. dominazione) *превласт, господарење над нечим*. — Цр̑квици ш чимѝторјем около̀ њē нӣшта нѐ може дӣгнут доминацѝјōн над о̀вијен кра̑јем.

домѝнō, -а́ла м (тал. domino) **1.** *игра домине*. — Ју̀чēр смо се ѝграли на домина́лā. **2.** *врста мантила налик дугачкој кошуљи, црне боје, с капуљачом (служи о покладама за маскирање)*. — Пу̑но хи се машка̀ра̄вā у домина́ла.

до̀мислит се, -ӣн се свр. *досјетити се, доћи до извјесног закључка након размишљања*. — Па̑метан је о̑н, до̀мислиће се бр̑зо што̀ си тӣ тӣјо о̀д њега.

/до̑на/ изр. ~ **и ма̀тро̄на** *каже се за жену која је у кући све: и домаћица и госпођа*. — О̀на је у̑ кући до̑на и ма̀тро̄на.

до̀нке вез. (тал. dunque) *докле*. — До̀нке, о̑н је до̀шō ка̑ко смо се договѐрили и све̑ је хо̀дило лӣшо до дӣзграцијē.

доно̀сит, до̀носӣм свр. *употребљавати неки одјевни предмет док се не подере и тако постане неупотребљив, подерати одјећу или обућу*. — Ма̑лӣ ра́стē ко из во̀дē и нӣшта о̀д робē не до̀носӣ.

/до̑пера/ изр. **бӣт у̑ допери** *бити у употреби*. — Трѐба̄ о̀прат све̑ што је бӣло у̑ допери.

допера́ват, -ѐра̄ва̄н несвр. (тал. adoperare) *употребљавати*. — Прӣје смо допера́вали до̀ма̄ћӣ са̀плӯн, а са̑(д) допѐра̄вāмо ку̑по̄внӣ.

до̀пера̄н, -а, -о придј. *кориштен, употребљаван*. — Да̑ли смо јѐдно̄ј сиро̀машици нѐшто до̀пера̄нē ро̑бē. — Скло̀ни с тр̑пезē до̀пера̄нē пјāте и ста̑ви чӣстē!

допѐрат, -а̄н несвр. (и: дупѐрат) *употребљавати нешто*. — Не допѐра̄н та̀кӣ са̀плӯн.

до̀пират, до̀пирēн несвр. *досизати умом, схватати*. — Ка̑ко те глѐда̄, па̀ра̄ да нӣшта не до̀пирē.

до̀писница ж *дописна карта са сликом или без ње*. — До̀бријех мјѐсēц да́на̄ до̀лазила је до̀писница за до̀писницо̄м, а о̑нда вӣше нӣшта.

допота̑нто прил. (тал. dopo tanto) *коначно, најзад*. — Хо̀ћеш ли допота̑нто рӣјет за̑што си до̀шō?

допоте́зат, -о̀тēжēн свр. **I.** *довући нешто или некога*. — Ка̑ко си са̑м мо̄гō до̀-

ма допотéзат овлѝкӣ бȁгај? — Свȁкӣ дâн ми допòтēжēш нȅкога на òбјед. II. ~ се *довући се.* — Допотéзала ми се нà уру од òбједа, сјȅла и нѝка(д) се помàкнут. — Кȃ(д) си се нòћас допотéзō дȍма?

дòсад прил. *до сада.* — Дòсад ми тō нѝје нѝко рȅкō.

дослýћет, -ýтӣн свр. *осјетити да ће неко доћи, да ће се нешто догодити, наслутити некога или нешто.* — Наслýћела сан нȅкога ка(д) сан стȁвила јèдну кѝкару вѝшē.

досòлит, дòсолӣн свр. *приликом кухања, односно припремања јела, додати соли ако је недовољно слано.* — Сȃ(д) ће бӣт прȅсољено јер смо ѝ јā ѝ тӣ досòлили.

досољáват, -òљāвāн несвр. *додавати со у неко јело ако није довољно слано.* — Јâ пòсолӣн, а ōн досòљāвā!

доспијéват, дòспијēвāн несвр. *стизати.* — Кòлико пòсла ӣмāн, не дòспијēвāн нѝ јести. — Кȃд ōди дòспијēвā пр̏вō вòће?

дòспјет, дȍспјēн свр. **1.** *стићи нешто урадити.* — Ако дȍспјēн до пóднē ишèгат кòјē др̏во, на кòњу сам. **2.** *свршити, завршити.* — Док трȅпнēш, и жѝвот дȍспјē!

дȍста прил. *довољно, много, превише.* — Дȍста вѝше твòјијех лудòстӣ! — Бȉће дȍста òвō што ӣмā. — Òт сýшē су пȍља дȍста стрáдала.

дȍта ж (тал. dote, dota) *мираз.* — Дòбиће ōн ỳж њȳ дòбру дȍту! — Штō смȇтā што је грдòба кад ӣмā вȅликӯ дȍту!

дотóлē (и: дòтōле) прил. *дотле.* — Дотóлē смо нȅкāко дòшли, а отóлē нѝкāко.

дотòрāт, -áта м (тал. dottorato) *докторат.* — Нȅђе у Ȅврōпи је стȅкō дотòрāт.

дотòрат, -āн свр. *стећи највишу академску титулу, докторирати.* — Пòшō је ȳ Бēч за дотòрат.

дотòреса ж (тал. dottoressa) *женска особа која има диплому медицинског факултета, љекарка, лијечница.* — У ошпедáлу нас је прѝмила јèдна млȃдā дотòреса.

дотýжит, дòтӯжӣн свр. *дозлогрдити.* — Кýћа ми је дотýжила. — Ка(д) ти јèдна хрáна дòтӯжӣ, промијéни, ỳзми дрӯгӯ!

дòтӯр, -ýра м (тал. dottore) **1.** *љекар, лијечник.* — Дȍбили смо нȍвōга дотýра. **2.** *највиша академска титула, научни степен.* — И ко дијéте је бӣјо рȁзӯман и, ȅто, дòћерō сȃд и до дотýра.

дōћ, дȏђēн свр. **1.** *постати.* — Да дѝгнēм тȇћу с òгња, мȇсо је дòшло мȅко? — Ỳ задњē вријéме ōн је дòшō зō. **2.** *узрасти, нарасти.* — Кòлик си дòшō, нè би те ни пòзнала! **3.** *вратити се однекле.* — Изѝшō је сȃмо за мòменат, мóрō би сȃ(д) дōћ. изр. **пōћ ѝ дōћ (пōј ѝ дōј)** *поћи и вратити се (ријеч је о неком путу).* — За пōћ ѝ дōћ трȇбā ми двјé уре. **дōђē ми бӣт** *употребљава се приликом објашњавања међуродбинских веза.* — Рèци ми штò ми тӣ дōђēш бӣт по òцу! **тō му дōђē бӣт** *приликом рачунања или навођења неког износа.* — Тō му дōђē бӣт јȍш пȇсто дѝнāрā мӣ вȃма.

дòфинут, дòфинēм свр. (тал. finire) *завршити нешто што је већ у изради, у раду.* — Ӣмāш ми јȍш дòфинут рукáве.

дохòдит, дòходӣн несвр. *долазити.* — Ȃмо дòходӣ пȳно чȇјāди са сȅла.

дохрáнит, дòхрāнӣм свр. *дочекати некога с нечим, припремити нешто за некога кога очекујемо да дође.* — Дохрáнила сан му за òбједа рѝбē на грȁделама.

дòцна прил. *касно.* — Дòцна је, зȁтвāрāмо бýтӣгу!

дòцнит, -ӣм несвр. *каснити.* — Жèљезница из Мостáра је дòцнила вѝшē от пó урē.

дóчић м (дем. од дòлац) — У дóчићу нам је рòдило мȃло пȁтātā, грȃха рогàчића и помàдōрā.

дошевèљат, -āн свр. *гегајући се с напором доћи.* — Кȁко ли је онàкӣ дошевèљō дȍ āмо?

дошепѐсат, -а̄н свр. *довући се лагано, шепајући, или као онај који шепа.* — Нѐка̄ко је дошепѐсо̄ до вра́та̄ и о̏нда сто̏.

дра̑гӣ! дра̑га̄! *тако се ословљава непозната или мало позната особа којој се не приличи обратити као госпођи или господару.* — До̀да̄ј ми, дра̑гӣ, ту̑ врѐћицу! — То̑ ти је, дра̑га̄, ску̑по!

/дра̑го/ изр. **ба̏ш ми је ~** *кад се изражава задовољство због нечега што се десило или што је неко некоме саопштио (често је то само учтива фраза).* — Ба̏ш ми је дра̑го што̏ Вас вѝдӣн! — Чу̑о сан да сте се та̏мо лѝјепо па̀сали, ба̏ш ми је дра̑го! **како му̏ дра̑го** *било како, не баш прилично.* — Ва̏зда је обу̑чен како му̏ дра̑го. — Нѐмо̄ј ми то̑ учѝнит како му̏ дра̑го!

дра̏го̄с, -ости ж *милошта.* — Нѐ зна̄ вѝше што̀ ће о̀(д) драгости ка(д) чу̑је̄ да ћете нам до̑ћ.

дра̏м м (тал. dramma) *зрно, зрнце.* — Вѝше̄ вриједӣ дра̏м па̏ме̄ти, нѐго то̀вар сна́ге̄!

дра̏п придј. (непромј.) *боја сирове свиле или бијеле кафе.* — Ку́пила сан дра̏п блу̀зу и палету̀нић дра̏п. — О̏ве̄ га̏ће су ми о(д) дра̏п вѐстӣта.

дра̏ча ж мн. драче **1.** *рибља кост.* — О̀чистила сан рӣбу о̀(д) дра̏ча̄. **2.** *трн (бодља или бидљикав грм).* — Убо̀ла сан се на̀ драчу. — У̏шла ми је дра̏ча у̏ прс. **3.** *трње (употребљава се само у једнини).* — Сва̏ је зара́сло у̏ драчу. — Нѐ може се о̀(д) драче̄ па̀сат кро̀з баштину.

дра̏чав,, -а, -о (и: дра̏ча̄в) придј. *каже се за рибу пуну кости.* — Ка́њац је дра̏ча̄в, не гу̑ста̄ ме.

дра̏чина ж (аугм. и пеј. од дра̏ча) — Забо̀ла ми се у̏ грло дра̏чина о̀д рибе̄. — Изгра̀нчаћеш се на̀ ту̑ дра̏чину.

дра̏чица ж (дем. од дра̏ча) — Сва̏ је у̏час ѝзијо, на̀ пјату су са̏мо о̀стале дра̏чице о̀д рибе̄.

/др̏во/ изр. **о̀сӯт др̏вље и ка̀ме̄ње** *свалити на некога кривицу за нешто, обасути некога најгорим погрдама.* — О̑н нѝје нѝ мало крѝв, а о̀ни о̏сӯли др̏вље и ка̀ме̄ње на̑ њ.

дре́ждат, дре́ждӣн несвр. **1.** *стајати на хладноћи и дрхтати.* — У̏ру ро̏бе̄ дре́ждӣн на зѝми и чѐка̄н хо̏ће ли се ко̏ смѝловат и о̀двес ме до̏ма. **2.** *подрхтавати, титрати.* — Дре́ждӣ ми но̀га. — Јо̏ш ми му̑жика дре́ждӣ у гла́ви.

дрѐто в. *дрито.*

др̏жа̄н, -а, -о придј. *дужан.* — Није́сан др̏жа̄н то̑ чѝнит.

др̏жа̄нство с *дужност.* — Сва̏к зна̑ сво̀је др̏жа̄нство.

/др̏жат/ изр. **~ бу̑тӣгу, кафета̀рију, ло̀ка̄нду** итд. *имати, водити дућан, кафану, ресторан итд.* — О̑н је на̀ плаци др̏жо̄ бу̀тӣгу о̀т круха. **~ кру̑х, ко̀нац** итд. *имати на продају у дућану неке од артикала.* — О̑ни у бу̑тӣзи др̏жӯ кру̑х, му́ку, цу̑кар и дру̑ге̄ по̏требице.

др̏жат се, др̏жӣн се несвр. **1.** *одржавати се свјеже, у исправном стању (о намирницама).* — Надво́ру је хла̑дно, па се ме̑со др̏жӣ и по̀ неколико̄ да́на̄. **2.** *одржавати се на истом нивоу (о цијенама).* — Ве̏ћ нѐколико̄ да́на̄ се цијѐне ја́ја̄ др̏жӯ на̀ исто̑му. **3.** *бити нечији љубавник или љубавница.* — О̀на се др̏жӣ јѐдно̄га марангу́на з дво̀је дјѐце̄. изр. **до̀бро се др̏жат 1.** *не показивати моралну слабост у одређеним околностима.* — О̀ни су се у̏ тијен те̑шкијен мо̀ме̄нтима до̀бро др̏жали. **2.** *добро изгледати с обзиром на године или болест.* — Сва̏ до̀ смрти се до̀бро др̏жала.

др̏же̄ћ, -е́ћа, -е́ће придј. *који је у снази, добро очуван с обзиром на године или неке друге околности (о особама).* — О̑н је јо̑ш др̏же̄ћ чо̀вјек, а и жѐна му је држе́ћа.

дрѝјен м *врста шумског дрвета.* — Нѝшта му нѐ фалӣ, здра̑в је ко дрѝјен.

дриjе́нак, -нка м *врста траве.* — Нава́лиле ко̏коши на дриjе́нак.

дрѝнцат, -ā̄н несвр. *спавати (најчешће речено у шали).* — Пéро лēгō ў хлāд пò(д) смокву па дрѝнцā.

дрѝт, -а, -о придј. (тал. dritto) *раван.* — Пу̑т је вас дрѝт. изр. ~ **ко свијéћа** *прав, непогрбљен.* — Прēко деведèсет му је, а дрѝт ко свијéћа и бѝстрē пāмēти!

дрѝто прил. (Стон: дрēто) *право.* — Пōђē се дрѝто до наврх улицē, па се сврâтӣ дēснō. — Нè идē дрѝто, jōпēт је пјāн!

дрѝхат, дрѝхāн несвр. *чврсто спавати.* — Гòворӣш да нè спāвāш, а дрѝхāш сву̑ нōћ, тòпови те нè би пробу́дили!

дрица́ват, дрѝцāвāн несвр. (тал. drizzare) **I.** *исправљати некога или нешто.* — Дрѝцāвāн бōку̑н лāминē. **II.** ~ **се** *исправљати се.* — Залу́ду ти се дрица́ват ка(д) си баку̑рело.

дрѝцат, -ā̄н свр. **I. 1.** *поравнати нешто.* — Дрѝцаћу тӣ згр̑ченӣ лӣс у̑ књизи. **2.** *исправити некога, довести га у ред.* — Дрѝцали су га кад је бѝјо у мàрӣни, па је òд њега пòстō чòвјек. **II.** ~ **се** *исправити се.* — Нèмōј се гōбавит, дрѝцāј се!

дрјему̑шкат, -ā̄н несвр. (и: дрјèмушкат) *у току дана угодно лежати у полусну.* — Што је лӣјепо дрјему̑шкат у̑з море у хла́ду борѝћā!

др̀љат, -ā̄н несвр. *јако прати неку тканину тако да се може и оштетити.* — Рōба је тēнера, нè смијēш је тàкō др̀љат.

др̑мат, -ā̄н несвр. *трести; трести се.* — Вјēтар др̑мā с вра́тима. — Др̑мају вра́та òд великōга вјēтра.

др̑нда ж *женска особа неуредно одјевена и незграпна хода.* — Нēкаквā др̑нда пȍ десē(т) пу̑тā пàсā гōри-дōли кròз улицу.

др̑нут, др̑нēм свр. **I.** *дрпнути, тргнути нешто, чупнути нешто.* — Др̑ни ōди јāбуку, др̑ни тāмо кру̑шку и мӣ се, бōрами, нàјели. **II.** ~ **се** *постати отресит; од повучене, стидљиве и ћутљиве особе постати отворена, окретна, говорљива особа.* — Òткад је фӣнуо ску̑лу, др̑нуо се, нӣје вӣше ӣстō чеја́де.

дрòбит, -ӣн несвр. *пуштати да падају мрвице круха на под, на земљу.* — Сјēди за тр̀пезу и јēђи, а не дрòби кру̑х пò кући!

дрога̀рија ж *дућан у коме се продају козметичка и разна друга средства за његу тијела и одржавање личне хигијене, дрогерија.* — У дрогàрији на Страду́ну прода́вају вòњӣц нà литру.

дрòздēј *в. дроздељ.*

дрòздēљ, дрозде́ља м (и: дрòздēј) *врста птице, дрозд.* — Пàрā ми да сан ōди вѝђō јèднōга дрозде́ља.

дрóњак, -њка м ген. мн. дрôњāкā *безвриједна ствар, најчешће неки одјевни предмет, али и друго.* — Пу̑на ми је ку̑ћа дрôњāкā.

др̑пат, -ā̄н несвр. (и: др̀пат, др̑пāн) **I.** *чупати, гулити, черупати.* — Кāко тō нèмило др̑пāш! — Нè дрпāј ту̑ крāстицу на ру́ци! **II.** ~ **се 1.** *чупати се.* — Мāчка се др̑пā, па је ку̑ћа пу̑на длāчӣнā. **2.** *грубо се чешати.* — Оли ӣмāш у̑шӣ у гла́ви ка(д) се тàкō др̑пāш?

др̑пит, -ӣн несвр. **I. 1.** *вући некога за рукав, за косу и сл.* — Кò ме тō др̑пӣ за ру̀кāв. **2.** *вући некога или нешто „на својим леђима", обављати неки рад или уопште радити нешто што је мучно или напорно.* — Дōкле ћу јā др̑пит на свòјōн шкӣни ѝ кућу ӣ дјецу? **3.** *грубо кидати нешто рукама, зубима и сл.* — Кад јēдē, др̑пӣ мēсо ко ку̑чак. **II.** ~ **се** *свађати се често с неким.* — Бра̂ћа су, а др̑пу̑ се ко ку̑чки.

дру̑гӣ, -ā, -ō придј. *другачији, не такав.* — Да си дру̑гӣ, тӣ би ме пòслушō! изр. **дōћ дру̑гӣ (по реду)** *бити други по реду.* — Тā Ван у̑лица òдōвле дōђē дру̑гā. **нè бит дру̑гē; нéмат дру̑гē** *кад за нешто остаје само једна могућност, кад не преостаје ништа друго.* — Нӣје бӣло дру̑гē него учӣнит му пò вољи. — Нēмā дру̑гē, него у̑зēт òнō што ти да́ду! **не рèци дру̑гу̑** *каже се кад се очекује да се деси нешто што*

најчешће претпостављамо да је могуће, али не и неизоставно и неизбјежно. — Не рѐци дру̏гӯ, вӣђећеш да ће ти једа̀нда̄н до̄ћ на̀ вра̄та! — „Мо̏жеби(т) да ћу што̏ и до̀бит!“ — „Не рѐци дру̏гӯ!“ **чѝнит или приповиједат дру̏го̄ ѝ трећē** *чинити или приповиједати друкчије од онога што би требало, не оно право.* — Припо̀вије̄да̄ ми свѐ нѐшто дру̏го̄ ѝ трећē.

друговà̀чијē прил. *другачије.* — Тӣ го̀вориш друговà̀чијē о̀д мене.

друговà̀чијӣ, -ā, -ē придј. *другачији.* — Друговà̀чија̄ су то̏ времѐна бӣла.

дру̏го̄вђе прил. (и: другóвђе) *на другом мјесту.* — Дру̏го̄вђе ћеш сѝкӯро на̂ј цјѐње̄.

ду̂б м **1.** *храст.* — Ду̂б су по̀сјекли кад је пу̏т па̀со̄ повишѐ кућē. **2.** *божићње дрво.* — Док смо бӣли дјѐца, свȁкē го̏динē смо за Бо̀жића чѝнили ду̂б.

ду̏бак, ду̏пка м (дем. од ду̂б) — У Ду̏бро̄внӣку дјѐци ка(д) хо̏ћеју по̀чēт хо̀дит, пјѐвају: „Ду̏би ду̏бак зѐленӣ!“

ду̏бит, -ӣн несвр. *стајати, одржавати се на ногама (најчешће за дијете које ће тек проходати, али и у неким другим случајевима).* — Мóрају ти о̀тећ но̏ге кад вȁздан ду̏бӣш за̀ ба̏нком.

ду̀бов, -а, -о придј. *храстов.* — Фа̂ца јон је ко ко̏ра ду̀бова!

ду̀бовина ж *храстовина.* — Ду̀бовина пла̏нē, јо̏ш ако је сýха.

ду̀бок, -о̀ка, -о̀ко придј. *лукав.* — Ду̀бок је о̂н, трȅба̄ па̏зит ка̏ко ћеш ш њѝме ту̏ ства̂р урéдит.

дубо̀ко прил. *лукаво.* — Стра̂х ме је да о̂н нѐшто дубо̀ко сну̏јē.

Ду̀бравац, Ду̀бра̄вца м ген. мн. Ду̀бра̄ва̄ца̄ *становник села Дубрава из околине Дубровника.*

Ду̀бра̄вка ж *становница села Дубрава из околице Дубровника.*

ду̀бровачкӣ, -ā, -ō придј. *који припада Дубровнику.* — Ка̀квē су то̏ рјечѐтине? Ђȅ ти је ду̀бровачка̄ скла̏днōс? изр. **то̏ је ста̂рā ду̀бровачка̄; (ста̂рā је ду̀бровачка̄)** *каже се за неку ријеч или изреку која се од старина памти у Дубровнику и која је већ добила обиљежје некакве народне мудрости.* — Ста̂ра̄ је ду̀бровачка̄ да се скла̏днōс у̏чӣ до̏ма.

Ду̀бро̄вкиња ж *становница Дубровника, рођена у Дубровнику и одгајена у дубровачком духу.* — По говòру нѐ би ја̂ рѐкла да је о̀на Ду̀бро̄вкиња.

/Ду̀бро̄внӣк/ изр. **нѐ би да ми да́дӯ цӣјелӣ Ду̀бро̄внӣк** *ни за сва блага, никако, ни у ком случају.* — Нѐ би ти ја̂ то̏ ѝзијо да ми да́дӯ цӣјелӣ Ду̀бро̄внӣк!

Ду̀бро̄вчанин м *становник Дубровника, рођен у њему и одгојен у дубровачком духу.*

ду̂г, ду̂га, ду̂го придј. **1.** *дугачак.* — Ду̂г је бӣјо на̂ш ра̏зговōр. **2.** *спор (кад је у питању човјек).* — О̂н је ва̏зда бӣјо ду̂г на по̀слу. изр. **шӣрӣ него ду̏љӣ** *врло дебео човјек.* — До̀шо̄ је шӣрӣ него ду̏љӣ о̀ткад нӣшта нѐ ра̄дӣ. **до̀ дуга** *до касна.* — Јѐсте ли но̀ћас о̀стали до̀ дуга?

/дугà̀рела/ изр. **њѐму (њóме) фа̏лӣ јѐдна ~** *каже се за луцкасту особу.* — По о̀нему што го̀ворӣ и ка̏ко се дрӂӣ, рѐкло би се да њѐму фа̏лӣ јѐдна дугà̀рела.

дуго̀лēнда м и ж *висока и танка мушка или женска особа.* — Ко̀јӣ је о̀нō дуго̀лēнда? — Од о̀нē ма̏лē дјѐво̄јчицē по̀стала је дуго̀лēнда.

дуго̀лēндина м и ж (аугм. и пеј. од дуго̀лēнда) — Трȅбаће дуго̀лēндини за̀ га̏ћа̄ трӣ мȇтра ро̏бē!

ду́гоња м **1.** *висока мушка особа.* — Око̀ бана̄ка̄ на̀ плаци се чȅсто мо̏та̄ јѐдан ду́гоња. **2.** *човјек спор у раду.* — Мȅштар ми је ду́гоња, ку̀пјēрту кр̏пӣ дȅсē(т) да́на̄.

ду̏гуља ж *жена којој је за неки посао потребно дуго времена.* — Вјȅшта и жвéлта са̏рта свѐ бр̏зо са̏шијē, а ду̏гуља нӣкад.

ду̀ета ж *двојка, карта за играње.* — Што̀ сан мо̏го̄ учӣнит с трӣ ду̀ете?

ду̏жит се, ду̏жӣн се несвр. *задуживати се.* — Нѐко се ла̀ко ду̏жӣ, а тѐшко вра̂ћā.

ду̏зӣна ж (тал. dozzina) *тууцет.* — Ку́пи ду̏зӣну ова̀кијēх пу̂цā. изр. **на ду̏зӣне** *много нечега.* — Ӣмā тѐгā за ку́пит на ду̏зӣне.

дуку̀менат *в. докуменат.*

ду̑м (непромј.) (лат. dominus; тал. don) *придјевак уз име католичког свештеника.* — Дум Ӣван Сто̀јановић је бӣјо цӣјењенӣ Ду̏брōвчанин.

ду̏мањскӣ, -ā, -ō придј. *који припада католичкој опатици или је у вези са њом.* — Ужи́вали смо у ду̏мањскијен кола̀чићима и то̏рти ду̏мањско̄ј. изр. **фацу̀лет ~** *марама на црвене и модре коцке, која се не употребљава као одјевни предмет, него се у њој, у виду завежљаја, нешто носи.* — Кошӣчић је бӣјо покри́вен фацу̀летон ду̏мањскијен.

ду̏мна ж ген. мн. ду̏мāнā (лат. domina) *католичка калуђерица, монахиња, опатица.* — Мӣса је би́ла у̏ думāнā Између трӣ цркве. **поћ у̏ ду̏мне** *закалуђерити се.* — Мла́да је би́ла кад је о̀ставила све̏ и по̀шла у̏ ду̏мне.

ду̏мо м *католички свештеник кад му се не помиње име, попо.* — Ду̏мо ће то̏ ӣмат за̀пӣсāно у лӣбрима.

ду̏ндо м *чика, одрастао мушкарац коме се тако обраћају дјеца или га, говорећи о њему другима, тако називају.* — Ма̏ма, ӣштē те јѐдан ду̏ндо!

ду̏ндо м *стриц, ујак.* — То̏ ми је ду̏ндо. — Би́ли смо ју̏чēр у̏ ду̏нда.

ду̏нкве *в. донке.*

ду̏нут, ду̏нēм несвр. **I.** *гасити нешто.* — Нѐ дуни свијѐћу, јо̏ш ће ми трѐбат. **II. ~ се** *гасити се.* — Закло̀ни свијѐћу с ру̀кōн да се на̀ вјетру нѐ дунē!

дунѐрат *в. доперат.*

дупла́ват, ду̀плāвāн несвр. *удвостручавати нешто.* — Линцу́ле ду̀плāвāн по дужи́ни.

ду̏плат, -āн свр. *удвостручити.* — Кад би ду̏плō у̏лог, испла́тило би ти се.

ду̏плӣ, -ā, -ō придј. *двострук.* — Залу́ду смо учи́нили ду̏плӣ пу̑т и ду̏плӣ тро̏шак.

ду̀плијēр, -ѐра м **1.** *велика дебела свијећа са два крака која се употребљава приликом црквених обреда.* — Прид ота́рон је сто̏јō по̏п з дуплијѐрон у ру́ци.

ду̏пло прил. *двоструко.* — До̏били смо ду̏пло вӣшē ја̏бӯкā него про̏шли пу̑т.

ду̑р м *трајање.* — Њӣхове цре̏вје нијѐсу о̏(д) ду̑ра.

ду̀рат, -āн несвр. (тал. durare) *трајати.* — Гра́дња пу́та ће ду̀рат јо̏ш ко̀јӯ го̏диницу, а не̏ како о̀ни го̀ворӯ.

ду̀рāта ж (тал. durata) *трајање.* — Нӣје та̑ роба о̀д великē ду̀рāтē.

ду̀ренат, -ēнта м *врста дебелог, јаког платна.* — За та̀кӣ по̀сō трѐбале би га̏ће о(д) ду̀рēнта.

ду̑х м **1.** *топлина, кад је у питању загријевање неке текућине, јела и сл.* — Ста̑ви мљѐко на о̀гањ нека са̏мо у̏дрē ду̑х. **2.** *живот при крају, кад се ради о људском бићу.* — У̏ њему је јо̏ш са̏мо ду̑х. изр. **ду̑х на ду̑ху** *много свијета збијено на простору који то не може поднијети.* — Са̏ла је би́ла прѐпуна, све̏ ду̑х на ду̑ху.

ду̀хат, -а, -о придј. **1.** *једва млак (јело или нека текућина у којој се једва осјећа дах топлоте).* — Во̀да је са̏мо ду̀хата. **2.** *једва жив (о људском бићу).* — Да̑ј ми ма̏ло ка̀фē за рикупѐрат се, ду̀хата сан!

духо̀пирит, -ӣн несвр. *једва дисати.* — Ѐно га, са̏мо духо̀пирӣ!

/ду̏ша/ изр. ду̏шу у̏ се *у значењу: претрпи, не проговарај, не вичи, не плачи и сл.* — Вӣдӣн: до̀ту̑р ва̏дӣ нѐкаквā клијѐшта, а ја̑ ду̏шу у̏ се и че̏кāн што̀ ће са̏(д) би̑т. **сти̏снут ду̏шу** *претрпјети нешто што се мора, што је неизбјежно, а није угодно.* — Сти̏сни ду̏шу, па по̀пӣ све̏ до̀ дна! — Тѐшко му је би́ло, ма је сти̏сō ду̏шу и му́чō. **ду̏шē ти** *како да не, свакако.* — „Хо̀ћеш ли до̑ћ на̀ фесту?" — „Ду̏шē ти!" **~ о(д) чо̀вјека** *веома добар, племенит човјек.* — Што̀ би се бо̏љē мо̀гло рӣјет него да је то̏ ду̏ша

о(д) чо̀вјека! **ду̑шо мо̀ја** *употребљава се као синтагма у вокативу умјесто номинатива кад се према особи о којој се прича жели изразити неко њежно осјећање (сажаљење, самилост, разумијевање, захвалност за неки лијеп, често неочекиван гест и сл.).* — Се̏би би о̀кинула бо̏ку̑н од у́ста̄ и да́ла га, ду̑шо мо̀ја, дру̏го̄му. — То̑ су би̏ле стра̑шне̄ му̏ке, а о̀на, ду̑шо мо̀ја, ни́је ни за̀плакала. **ду̑ши би ра̑ј до̏бијо** *каже се у очекивању неког хуманог геста.* — Кад би му до̑ што̏ ѝзјести, ду̑ши би ра̑ј до̏бијо! **~ от пургаторија (прега̀торија)** *израз се везује уз представу о чистилишту као предворју раја, а односи се на особу увучену у се, искрену или извјештачену моралну чистуницу или тако нешто слично, што је тешко у правом значењу дефинисати.* — О̀на ти је пра̂ва̄ ду́ша от пурга̀торија. **ду̑шу би да̑ло** *каже се кад се жели рећи како би добро било нешто управо тако урадити.* — Ду̑шу би да̑ло о̀стат о̑ди не̏колико̄ да́на̄ па се до̀бро иску́пат. **~ му (јој) у но̀су** *једва жив.* — Ду́ша му у но̀су, а о̑н чи̏нӣ па̀лац!

ду́шак, ду́шка м *ваздух који се удахне да би се заронило или да би се обавио какав други рад који захтијева задржавање даха за извјесно вријеме.* — Нѐстало ми је би̏ло ду́шка и мо́ро̄ сан изњо̀рит.

ду̏ше̄ван, -вна, -вно (и: ду̏шеван) придј. *који има срца, осјећајан.* — О̀на је ду̏ше̄вна, све̏ би ти да́ла.

ду̏ше̄внос, -ти ж *осјећајност изазвана невољама и недаћама другог лица.* — Та̑ жѐна је позна̄та по сво̀јо̄н ду̏ше̄вности.

ду́шит, ду̑шӣн несвр. **I.** *гушити некога.* — Сви зафу̀мали, па дим ду̑шӣ, нѐ можеш ди̏сат. **II. ~ се 1.** *давити се.* — Ду́шила се јѐдна жѐна, јѐдва су је извукли ѝз мора. **2.** *са задовољством нешто јести.* — Ду̑ши се с пр̀шутон и са̀ сирон ѝз уја. изр. **~ о(д) смијѐха** *смијати се нечему до суза.* — Ду̑шили смо се о(д) смије́ха кад је све̏ ре̑дом имита́во̄.

ду̏шман, -а м *непријатељ.* — Нѐ би се ни̏ најгорӣ ду̏шман та̀ко̄ пра́ма̀ теби по̏днијо!

Ђ

ђа̀луп, -у́на м *кукурузни гриз, крупно кукурузно брашно за качамак.* — Би̏ло је за ку́пит ли̏јепо̄га ђалу́на.

ђѐ прил. **1.** *гдје (за мјесто).* — Ђѐ си ста̀вијо оћа́ле? **2.** *камо, куда (за кретање).* — Ђѐ сад ѝде̄ш? — Ђѐ ћеш па̀сат кад бу̏де̄ш хо̀дит у̏ гра̑д? **3.** *у разговору и причању као узречица у значењу* à propos, *кад смо баш на томе да чујеш.* — Ђѐ, кад је о̑н дохо̀дијо у Ду̏бро̄внӣк, до̀чекала га је пу̑на ри̏ва чѐја̄ди. **4.** *у значењу: како, изражавајући нешто што је немогуће да се деси.* — Ђѐ би ја̑ то̑ тѐби учѝнила! — Ђѐ ће ти ту̑ маленко̄с напла́тит! **5.** *понекад.* — До̑ђе̄ о̑н ђѐ у̏ на̄с, а дру̏го̄вђе нѐ иде̄. — По̑ђе̄ ли о̀на ђѐ у гра̑д? **ђе го̏д** *било гдје.* — Ђе го̏д по̀шо̄ да по̀шо̄, срѐтно ти би̏ло!

ђевѐница ж *нека врста кобасице.* — Ру̏ке су му ко ђевѐнице.

ђѐгод прил. *који пут* (и: ђѐгоћ, ђѐгоди) — До̑ђите ви̏ ђѐгод у̏ на̄с! — Пи́ши ми ђѐгоћ!

ђѐгоди *в. ђегод.*

ђѐгоћ *в. ђегод.*

ђѐђе прил. *ту и тамо, на неким мјестима.* — Ђѐђе се јѐдва мо̀же па̀сат о̀т си̏лно̄га ка̀ме̄ња на пу́ту.

ђезу̀вӣт м (тал. gesuita) *исусовац.* — Ђезу̀вӣти су о̀да̄вно ѝмали сво̀ју ђѝназију у Ду̏бро̄внику.

ђѐнђе прил. 1. *гдјегдје, ту и тамо (за мјесто).* — Ђеиђе се мо̑же вѐћ вѝђет цвѝјет нà кријѐшви. 2. *кадикад, с времена на вријеме.* — Донѐсē ђѐнђе јѐдна жѐна с Конáла фра̂гӯлā.

ђѐкад прил. *понекад, који пут.* — Ђѐкад ку̑пӣн мљѐка за двá дāна.

ђѐко замј. *неко, појединац.* — На̀шō би се ђѐко и сӯ вишē динáрā.

ђѐкојӣ, -а, -ē замј. *понеки, покоји.* — Бѝће о̀стō ђѐкојӣ гро̂з нà одрини.

ђѐмет м *клупко свиле и сл.* — У̏ тō ће по̄ћ два̂-трӣ ђѐмета свѝлē.

ђѐметић м (дем. од ђѐмет) — Ду̑го ми се тӯдā помѐтō ђѐметић жу̑тē свѝлē.

ђѐнāр, -áра м (тал. gennaio) *јануар.* — Стра̂х ме је да ће у ђенáру учѝнит сту̑дēн.

ђѐнђѝва ж (обично у мн.) (тал. gingiva) *десни.* — И̏мā некō вријéме да ме стра̂шно бо̀лӯ ђѐнђѝве.

ђенѐрāлӣ, -ā, -ō придј. (тал. generale) *главни.* — Вечѐрас је про̂ва ђенѐрāлā за „Ха̀млета“.

ђенѝјāлӣ, -ā, -ō придј. (тал. geniale) *генијалан.* — Ђенѝјāлē ѝдеје су па̑дале нā пáмēт тѐму чо̀вјеку.

ђентѝлеца ж (тал. gentilezza) *љубазност у опхођењу с неким.* — Го̀спāр То̄ни ме је прѝчекō пу̑н ђентѝлецē ко ѝ вазда.

ђѐнтѝло прил. (тал. gentile) *љубазно.* — Ђѐнтѝло су нам зафáлили нà позѝву.

ђѐнтио (ђѐнтӣл), ђѐнтӣла, ђѐнтӣло придј. *љубазан према некоме.* — То̄ је јѐдна ђѐнтӣлā ста̄рā госпо̀ђа. изр. **смо̀ква ~** *врста смокве, стабло и плод.* — Усàхле су нам двѝје смо̀кве ђѐнтӣлē.

ђеогрàфија ж (тал. geografia) *земљопис, географија.* — У ђеогрàфији се у̏чӣ цѝјелӣ свѝјет.

ђерàркија ж (тал. gerarchia) *чиновнички, црквени и сл. редослијед по старјешинству, хијерархија.* — Не разу̏мијēн се ја̂ нѝмало у̏ њихову ђерàркију.

ђестику̏лат, -āн несвр. (тал. gesticolare) *говор пратити покретима руку или покушавати рукама нешто саопштити.* — Кад го̀ворӣш, пу̑но ђестику̏лāш.

ђѐстро с ген. мн. ђѐстāрā 1. *заход, нужник.* — У̏ ста̄ријēн ду̏бровачкијēн ку̏ћама ђѐстро је бѝло кала комѝна. 2. *веома прљава просторија или кућа.* — Ка̏ко мо̀гӯ жѝвјет у о̀нему ђѐстру!

ђетѐђе прил. 1. *гдјегдје, ту и тамо (за мјесто).* — Го̀вору да ђетѐђе ѝмā ѝ цјењē ро̄бē него о̄ди. 2. *кадикад.* — Ђетѐђе нàиђē тàкā го̄дина па нѝшта нѐ родӣ.

ђечѐтина зб. им. *дјечурлија, али не погрдно.* — Нѝшта те нѐ чујēн од о̀вē ђечѐтинē што вѝчӯ.

ђѝганат, ђѝгāнта м ген. мн. ђѝганāтā (тал. gigante) *див, цин.* — Са̑мо да га вѝдӣш, прáвӣ је ђѝганат!

Ђѝђа ж *женско име у Дубровнику.*

Ђѝђе ж *женско име у Дубровнику.*

ђѝлōз, -а, -о придј. (тал. geloso) *љубоморан.* — Ђѝлōз је нà свакога ко је бо̄љӣ о̀д њега.

ђило̀зија ж (тал. gelosia) *љубомора, завист.* — Пу̏кнуће од ђило̀зијē што си љѐпшē о̀д њē обучѐна.

ђилозѝјат, -āн несвр. *бити љубоморан на некога, завидјети некоме због нечега.* — О̀на је пуно ђилозѝјала на нѐвјесту.

ђѝлōзо прил. *љубоморно, завидно.* — Ђѝлōзо глѐдā како дру̑гō дијéте у̏ слāс јѐдē кѝферић.

ђѝназија ж (тал. ginnasio) *гимназија.* — Свѝ су о̀ни нѐђе у̏ истō вријéме фѝнули ђѝназију.

ђиназијáлац, ђиназијáлца м ген. мн. ђиназијáлāцā *гимназијалац.* — Ђиназијáлци ѝз вишијех рáзрēдā су бѝли вѐћ здрѐли људи.

ђѝр м мн. ђѝри, ген. мн. ђѝрā (и: цѝр) (тал. giro) *ходање горе-доље или наоколо на истој релацији.* — Учѝнили смо двá ђѝра прико Страду̑на и по̀шли до̑ма спа̂т. — Учинӣм сва̀кē вѐчери ђѝр до Порпо̀релē. изр. **у ђѝру** *у проласку.* — Јáвили смо се јѐдан дру̑гōму са̑мо онàкō у ђѝру. **бѝт у ђѝ-**

ру *йойримиши знаке еӣидемије (о болеши).* — Грйпа је у ђӣру, чу̑ва̄јте се!

ђира́ват, ђӣра̄ва̄н несвр. (и: ција́ват) (тал. girare) **1.** *обилазиши, ходаши шамо и амо наоколо.* — Ђӣра̄ва̄н по гра́ду не би ли на̀шо̄ ка̀кве̄ цре̑вје за по̀ киши. **2.** *йрелазиши из једног дијела шијела (руке, ноге, рамена) у други (о болу).* — Не бо̀лӣ ме ва̑зда ӣста̄ но̀га него ђӣра̄ва̄ ча̑с у̀ лијевӯ, ча̑с у̀ деснӯ.

ђӣрат, -а̄н свр. (и: цӣрат) *обићи нешшо.* — Ђӣро̄ сан цӣјелӣ свӣјет ма љепо̀те̄ ко у̀ на̄с нӣђе нијесан вӣдијо.

ђӣрела ж *мешални завршаћ на раму враша, йрозора и сл. који служи за зашварање крила.* — Затво̀ри фу̀њестру и ста̑ви ђӣрелу да нѐ би вје̑тар.

ђӣсат, ђӣса̄н несвр. *дуго и найорно ходаши.* — Хо̀ћу те ја̑ сва̑кӣ да̑н ђӣсат два̑ кило̀метра до̑ гра̄да и на́се. — Јо̑ш ме бо̀лӯ но̑ге од јучѐрашње̄га ђӣса̄ња по Жу́пи.

ђӣта ж (тал. gita) *излеш.* — Ако у̀чинӣ вријéме, ӣде̄мо су̑тра на̀ ђӣту.

ђӣфа м *изјелица, йрождрљивац; али и човјек грамзив на машеријална добра.* — Ђӣфа је о̑н, све̑ би по̑да̄ се ср̑по̄ и ва̑зда му је ма̑ло.

ђӣфина м (аугм. и пеј. од ђӣфа) — Ђе̑ си на̀шла о̀не̄га ђӣфину?

ђо̑ја ж (тал. gioia) *драгоцјеносши, накиш.* — Ка̀кве̄ су ти то̑ ђо̑је у̀ шкатули?

ђо̑метар, ђо̑метра м ген. мн. ђо̑мета̄ра̄ (тал. geometra) *геомешар.* — Ђо̑метри су ве̑ћ прѐмјерили зе̑мљу.

ђомѐтрија ж (тал. geometria) *геомешрија.* — Ђомѐтрија је ва̑жан пре́дмет у̀ скули.

ђо̑нта ж (тал. giunta) **1.** *додашак йриликом куйовине неке намирнице (меса, круха и сл.) да би се добила йошребна мјера, йриложак.* — О̀нӣ Па́ско ми ва̑зда на̀ ђо̑нту да̑ или пе̑чу ко̑сти или бо̑кӯн гр̑ кљана што ми нӣје за̑ ништа. **2.** *комад земље йри сшрани.* — Ђо̑нта ми со̑ла̄да̄ вријéдӣ.

ђонта́ват, ђо̀нта̄ва̄н несвр. **1.** *додаваши нечему нешшо ради йошребне мјере или иначе.* — Ко̀лико у̑ја по̀трошӣн, толӣко̄ ку̑пӣн па ђо̀нта̄ва̄н. **2.** *у разговору или иначе додаваши нешшо шшо најчешће није исшинишо.* — Ӣ са(д) ђо̀нта̄ва̄ш, а зна̑м да нӣје та̀ко̄.

ђо̑нтат, -а̄н свр. **1.** *додаши на нешшо комадић или дио неке намирнице, шканине и сл.* — Ђо̀нтаћу мало фу̑дре̄, не̑ће се то̑ нӣ вӣђет. **2.** *у разговору додаши нешшо шшо најчешће није исшина.* — Нѐмо̄ј му све̑ вје̑роват, у̀жа̄ о̑н ђо̑нтат!

ђо̑нтина ж (аугм. и пеј. од ђо̑нта) — Ӣма̄ о̑ди вӣше̄ ђо̑нтине̄ него ме̑са.

ђо̀нфат, -а̄н несвр. *йохлейно и много јесши, ждераши.* — Свӣ о̀ни до̀бро ђо̀нфају.

ђо̑нфо м (и: ђо́нфо) *йрождрљивац, ждероња.* — Што̀ ћу да̑т је̑сти о̀нему ђо̑нфу?

ђо̀нфӯн, -у́на м *ждероња, йрождрљивац.* — Ску̑пили се у тете Јéле̄ ђонфу́ни на̀ сир и пр̑шут.

ђо̀рђӣна ж (тал. giorgina) *далија, георгина (цвијеш).* — А̑јме, што̑ су ван лӣјепе ђо̀рђӣне!

ђорна̀листа м (тал. giornalista) *новинар.* — У̑чӣ за ђорна̀листу.

ђо̀рна̄та *в. ҹорнаша.*

ђо̀рно̄, -а́ла м (тал. giornale) *дневни лисш.* — Је̑си ли чӣто̄ да̀нашњӣ ђо̀рно̄?

ђубӣла̄рӣ, -а̄, -о̄ придј. (тал. giubbilare) *јубиларни.* — Изӣшо̄ је ђубӣла̄рӣ бро̑ј „Ср̑ђа".

ђубӣлеј м (тал. giubbileo) *јубилеј.* — Сла̑вӣте ли вӣ то̑ ђубӣлеј?

ђу̑њ м (тал. giugno) *јун.* — У̑ ђуњу се по̀ла̄же̄ мату́ра.

Ђу̑риша м *мушко име у Конавлима код Дубровника.*

Ђу̑ро м *чесшо мушко име у Дубровнику и околици.*

ђу̑с, ђу̑ста, ђу̑сто придј. (тал. giusto) *шачан.* — Палѐтӯн ми је ђу̑с, а ко̑тула је мало кра́тка.

ђустáват, ђу̏ста̄ва̄н несвр. (тал. aggiustare) *намјешћати нешћо, сћављаћи да буде ћачно ћо некој мјери.* — Кад бу̏де̄ш ђустáват о̏рлоције, ста̏ви га мȁло нȁприје̄д.

ђу̏стат, -а̄н свр. *ћодесићи ћачно ћрема нечему.* — До́ђи, па ћу ти ђу̏стат вȅсту!

ђу̏сто прил. (тал. giusto) *ћачно.* — До̀шли смо ђу̏сто нȃ врије̄ме.

Е

ȅ (отворено) *узречица без ћосебног значења, али и онда кад се саговорник, завршивши разговор, сјећи да још нешћо није рекао, као и ћриликом сусреће с неким.* — Ȅ, забо̀равијо сан ти рȉјет да сан бȉјо у Ви́да. — Ȅ, ȁдијо! Кȁко си?

ȇ *да (ћоћврдна рјечца).* — „Хо̏ћеш ли ѝ тȋ до̂ћ?" — „Ȇ, сику̏ро." — Ȇ, ȇ, дра̂га̄ мо̀ја, то̄ ти је кад нѐсрећа хо̏ће! изр. **ȇ ма зна̂ш** *кад се некоме нешћо ћриговори, заврши се овом узречицом као ћојачањем ћриговора.* — У̏зми са́ма што ти тре̏ба̄, не́ћу те ја̏ слу́жит до̏вије̄ка, ȇ ма зна̂ш!

ȅвала узв. (и: ȅвала̄) *браво.* — Ȅвала̄ му ђе чу̏о и нѐ чуо!

едициjо̄н, -о́ни ж (тал. edizione) *издање.* — Про̀да̄та је цȉјела̄ едициjо̄н.

езађерáват *в. зађераваћ.*

езађѐрат *в. зађераћ.*

езађерациjо̄н, -о́ни ж (тал. esagerazione) *ћрећјеривање у нечему.* — Пуна је езађерацијо́ни у облáче̄њу.

ѐзам м (тал. esame) *исћић.* — Чу̏о сан да си учȉнијо за̏дњӣ ѐзам.

езѐмпла̄р, -а́ра м (тал. esemplare) *ћримјерак.* — То̄ је ра̂рӣ езѐмпла̄р, тȇшко ћеш га на̂ћ.

езѝсте̄нца ж (тал. esistenza) *ћосћојање, ојсћанак.* — Мо̂ра̄ш по̂ј ћа̂, о̂ди ти нȇма̄ езѝсте̄нце̄!

ѐзистит, -ӣн несвр. (тал. esistere) *ћосћојаћи.* — Ȅзистӣ ли ђе̄ кȁкав доку̏менат о̀ тему?

еквѝноције с *равнодневица, еквиноциј.* — Су̏тра је еквѝноције, мо̏же но̀ћас што̏ учȉнит.

ȅколо узв. (тал. eccolo) *каже се кад долази неко кога очекујемо или кад је нешћо гоћово.* — Ȅколо, ӣде̄ ѝ наш Пе́ро! — Ȅколо, са̏д је ѝ то̄ го̀тово!

елѐганат, -а̄нта, -а̄нто придј. (тал. elegante) **1.** *оћмен, ћрофињеног ћонашања и одјевања.* — Сва̏кому је о̂н, онȁко̄ про̀сје̄д и елѐганат, у̏падо̄ у̏ око ђе го̏д би до̀шо̄. **2.** *вићак.* — О̀тка(д) си на дȉјети, до̀шла си елѐга̄нта.

елѐга̄нца ж (тал. eleganza) *ћрофињеносћ у одијевању и ћонашању, еленганција.* — Њȉхова елѐга̄нца би́ла је нȇшто спѐћа̄ло.

ѐлетрика ж **1.** *елекћрично свјећло.* — Ужѐжи ѐлектрику у коридуру! **2.** *елекћрична сћруја.* — У ку̏ћи нам је све̏ на ѐлетрику.

елециjо̄н, -о́ни ж *избор.* — Су̏тра су елецијо́ни кому̏на̄ле̄.

еманћипáват, -ѝпа̄ва̄н несвр. (тал. emancipare) **I.** *ослобађаћи некога од зависносћи, даваћи му једнака ћрава и сл.* — Дје̏цу тре̏ба̄ по̀мало еманћипáват. **II. ~ се** *ослобађаћи се од нечије зависносћи, ћосћајаћи једнак у ћравима с другима.* — Тȅк што̏ су се излéгли, а ђа̏ се еманћипáвају.

еманћѝпат, -а̄н свр. **I.** *ослободићи некога од зависносћи, даћи му једнака ћрава.* — Ко̀ би те еманћѝпо̄ ка(д) тӣ то̄ са̂м не̏ћеш! **II. ~ се** *ослободићи се од нечије зависносћи, ћосћаћи у ћравима једнак с другима.* — Сва̏к би тȉјо да се еманћѝпа̄.

еманћипациjо̄н, -о́ни ж (тал. emancipazione) *ослобађање од зависносћи,*

освајање равноправног друштвеног статуса. — Еманћипацијōн је пòстала мòдēрна рӣјеч.

ѐнтрāта ж (тал. entrata) **1.** *улаз.* — Ѐнтрāта с ӯлицē је зàтворена, трȇбā ӯј изà кућē. **2.** *улазница.* — Кòлико се плаћā ѐнтрāта ӯ кӣно?

ентузѝјазам, -ѝјазма м *усхићење, занос.* — С кòјијен ентузѝјазмон су òни тō чѝнили!

ентузѝјаста м (тал. entusiasta) *особа која је пуна заноса, усхићења за неки посао или за нешто, занесењак у племенитом смислу.* — Сȃмо је ентузѝјаста мōгō издӯрат свȇ òнē непрѝлике у ра́ду.

ѐрēд м (тал. erede) *баштиник, наслиједник.* — Кад нêмā дјѐцē, ѐрēд ће јон бӣт брȃт.

ѐрēда ж (тал. erede) *наслиједница.* — Ѐрēда пòкōњēга госпа́ра Мӣха бѝла је нѐпӯча му А́не.

ередита́ват, -ѝтāвāн несвр. (и: редита́ват) (тал. eredare, рор. ereditare) *насљеђивати.* — Дјѐца ередита́вају кӯћу нà једнāкē дије́ле.

ередѝтат, -āн свр. (и: редѝтат) *наслиједити.* — Кò знā кò ће ередѝтат свӯ тӯ пӯстӯ зȇмљу!

ередѝтāт, -и ж (и: редѝтāт) (тал. eredità) *насљедство.* — Тō му је ередѝтāт òд мājкē.

есплода́ват, -òдāвāн несвр. (тал. esplodere) *експлодирати.* — Ако је ју̀чēр есплòдало, нêће есплода́ват свȁкӣ дâн.

есплòдат, -āн свр. *експлодирати.* — Есплòдаћу ȍд јēда и òд мукē.

есплòзӣв, -ѝва м (тал. esplosivo) *експлозив.* — Срȇћа да нѝје бӣло вӣшē есплозѝва на јѐднōму мјȇсту.

есплозѝјōн, -óни ж (тал. esplosione) *експлозија.* — У есплозијóни настра́дала су двâ чува́ра магазѝна.

ȅстеро с (тал. estero) *иностранство.* — Ȍни су се лāни вра́тили ѝз естера.

ѐтēрнӣ, -ā, -ō придј. (тал. eterno) *вјечан.* — Ȍвā бòтāна ти је ѐтēрна.

ећѐлēнца м (тал. eccellenza) *одличник, екселенција (у титулирању).* — Ју̀чēр је њѐгова ећѐлēнца бѝла на мѝрима ȍд Грȃда.

Еу̀рōпа ж *Европа.* — Нêмā мјȇста у Еу̀рōпи ђȇ јâ нијéсан бѝјо.

ѐфет м (тал. effetto) *учинак, дјеловање.* — Нêмā ти ѐфета говòрит ка(д) те нѝко нѐ слушā.

Ж

жȁба ж *корњача.* — Дјѐца су жȁби да́вала сàлāтē. изр. ~ **пу̏хача** *жаба водоземац.* — Након кӣшē би се у џардѝну нàшла и кòјā жȁба пу̏хача.

жȁгрит, -ӣн несвр. *својом јачином ударати у лице (каже се за вино).* — Жȁгрӣ вѝно, свâ сан се ӯ фаци заплàнтала.

жȁл, жа́ла м мн. жа́ли **1.** *камен облутак на морској обали.* — Дȍнијо је мȃлӣ дȍма пӯне шпȁге жа́лā. **2.** *већа површина на обали мора прекривена жалом.* — Сӯнчали смо се на жа́лима узà сāмō мȍре.

жȁлосан, -сна, -сно придј. *тужан, жалостан.* — Жȁлосна му мȃјка, штò је учѝнијо!

жа́мор м *жагор који долази од великог броја људи.* — Òд рāнōга јӯтра се чу̏јē жа́мор нà улици.

жбӣр м (тал. sbirro — пучки) **1.** *полицијски агент, доушник.* — Између овлѝкōга свѝјета нађē се сѝкӯро и кòјӣ жбӣр. **2.** *особа мушка или женска која све види, сазна, пронађе.* — Ȍнӣ мȃлӣ жбӣр је свȇ вѝдијо пòшто је штȍ нà плаци.

жбӣрина ж (пеј. од жбӣр) — Не довòди ми тӯ жбӣрину пò кући!

жвȁтат, жвȁћēн несвр. *гристи, жвакати.* — Непрèстано нȅшто прèмећē по ӯстима и жвȁћē.

жвȅлат, жвéлта, жвȇлто придј. (тал. svelto) *окретан, хитар.* — Кò је жвȅлат, мȍже тȏ бр̏зо учи̏нит.

жвѐлтеца ж (тал. sveltezza) *окретност, брзина.* — Импресијòнала би вас жвѐлтеца с кòјōн су òни рáдили.

жвȇлто прил. *окретно, брзо.* — Свȅ што рȃдӣш, рáди жвȇлто!

жвȅукав, -а, -о придј. (и: жвȅукāв) *јаукав, хинкав, увијек нечим незадовољан.* — Свӣ су ӯ кући нȅкāко жвȅукави.

жвȅукавац, жвȅукāвца м ген. мн. жвȅукавāцā *онај који цвилећи нешто тражи или се на нешто жали и сл.* — Ӣмāн ѝ јā дȍма јèднōга тàкōга жвȅукāвца.

жвȅукавица ж *женска особа која се невољним гласом нешто жали или нешто тражи.* — С нама ӯ камари бӣла је јèдна жвȅукавица што јон нӣшта нӣје бӣло нӣ право ни дòбро.

жвȅукавичина ж (пеј. од жвȅукавица) — Јèдва смо се либèрали òнē стȃрē жвȅукавичинē.

жвȅукат, жвȅучēн несвр. *хинкати, цвилити, оглашавати се невољним гласом.* — Ȍвō дијéте вȃзда нȅшто жвȅучē. — С тӣјен жвȅукāњем ћеш ме сȃмо најéдит.

жгвȁтара ж (тал. squattero) *судопера, жена проста и неугледна како по свом спољашњем изгледу тако и по понашању.* — Учӣнићу се ӯ жгватару пèрӯћи òд јутра дȍ мрȃка нȁ пилу пјȃте и пӣњате.

жгӯрав, -а, -о (и: жгӯрāв) придј. *шкрт.* — Жгӯрав је ка(д) трȅбā штȍ дȃт, ма му је дрȃго ò(д) другōга прӣмит.

жгӯравац, жгӯрāвца м ген. мн. жгӯравāцā *шкртац, тврдица.* — Нè би Бȍгу дȍ тȁмјана кàкав је жгӯравац!

жгӯравица ж *шкрта женска особа.* — Двӣје сѐстре а ко да нијéсу: стàријā би кӯћу рàскућила, а млȃђā би ȍд глȃда крèпала да, жгӯравица кàква јȅс, не спѐнцā сȍлад.

жгӯравичина ж (пеј. од жгӯравица) — Свȃ је, жгӯравичина, у стрáху да јон кȍ штȍ нè би пӣтō.

жгӯравōс, -ости ж *шкртост, тврдичлук.* — У свòјōн жгӯравости ко да се ѝ сȃм стӣсō.

жгӯре ж *шкрта женска особа.* — Трéсӯ се жгӯри рӯке да јон се на бȁлāнчи нè би омàкла кòјā крӯшка вӣшē.

жгӯро м *шкртац, тврдица.* — Чèму си се мȍгō нáдат од òнегā жгӯра?

жгӯроња в. *жгуро.*

ждѐрат, ждȇрēн несвр. *много трошити дрва, угљена (о пећи и сл).* — У тебе пȇћ пӯно ждȇрē др̀вā.

жȇдан, жéдна, жȇдно придј. *који осјећа потребу за течношћу.* — Кò је жȇдан, нèка се нȁпијē вòдē!

жѐдњет, жѐднӣм несвр. **1.** *осјећати потребу за водом, жеђ.* — Жѐднӣмо свӣ ȍд великē врућӣнē. **2.** *изазивати жеђ код некога или некоме.* — Пӯстā каштрàдӣна жѐднӣ, ма вӣшē ӣштē вӣна нȅго вòдē!

жȇђа ж *жеђ, потреба за водом.* — Ӯмријēћу ò(д) жȇђē!

жѐлуд м ген. мн. жѐлӯдā *жир.* — Ȍпō жѐлуд па лѐжӣ по зѐмљи.

/жѐља/ изр. **ӣшћерат жѐљу** *удовољити некој жељи, ослободити се неке жеље, остварујући је макар дјелимично.* — Кӯпила сан мȃло прȍкулā за ӣшћерат жѐљу. **од жѐљē** *кад се нешто жарко жели па се то испуни или постоји могућност да се испуни.* — Ȇво дàнас од жѐљē мȃло сӯнца. — Бȍгу фáла, од жѐљē да ѝ тебе вӣдӣн!

жѐна ж **1.** *женска особа.* — Сȃд је тӯдā пàсала јèдна жѐна у цр̏ну. **2.** *супруга.* — Пр̏вā му је жѐна бӣла и(з) Слáнōга, а дрӯгā òдōвле ӣз Грȃда. **3.** *жена која се унајми за обављање неких кућних посло-*

ва (ӣрање, рибање и др.). — Да̀нас ће ми до̄ћ жѐна за пра̑т ро̑бу.

женѐтина ж (пеј. од жѐна) *женска особа неуредна, ӣрљава, лошег ӣонашања и сл.* — Да̀нас су се о̄ди двѝје женѐтине пока́рале около̀ нечега, па смо се надивертѝшкали слу̑шајӯћи и глѐдајӯћи.

жѐница ж (дем. од жѐна) **1.** *женска особа ниска расӣа, ситна.* — У̀жа̄н ку́пит цвѝјећа у јѐднē жѐницē с Пло̑ча̄. **2.** *од милошӣе за симӣатичну женску особу.* — За̀ ба̄нком је ва̏зда би́ла јѐдна мѝла жѐница ма̄лē, лѝјепē фа̑чицē. **3.** *(у мн.) скуӣ жена које ӣричају, брбљају и ӣреӣресају људе и догађаје.* — Кад вѐчерају, ѝзӣђӯ жѐнице пр̏т ку́ћу и кундӯрујӯ.

жѐнска̄ ж *свака женска особа.* — До̀лазила је јѐдна жѐнска̄. — Би́ла су трӣ му̀шка̄ и двѝје мла̑ђē жѐнскē.

жѐрава ж *жар од дрва или угљена.* — У фо̀рњелићу је бѝло о̀стало јо̑ш ма̏ло жѐравē.

жѐравица ж (дем. од жѐрава) — Ста̏ви гра̀деле на жѐравицу! изр. **ста̑т ко на жѐравици** *биӣи несӣрӣљив у очекивању нечега угодног или неугодног.* — Ста̄ли смо ко на жѐравици, а свѐ у стра́ху да ћете о̀каснит.

жѐћ, жѐжēн несвр. *жариӣи (каже се за ӣаӣрику или за бибер кад ӣече).* — О̀ва̄ па̀прика до̀бро жѐжē.

/жӣв/ изр. **~ се пома́мит 1.** *због нечега се наљуӣиӣи и љуӣњу гласно изражаваӣи.* — Па̀пе ће се жӣв пома́мит ка(д) чӯјē да сте изгу̀били сӣдро. **2.** *жарко ӣожељеӣи нешӣо или некога.* — Жӣв се пома́мијо за̀ аутима. **учѝнит се у̀ жӣвӯ во̏ду** *озноjиӣи се од врућине или неког ӣешког рада.* — Сва̑ сан се учѝнила у̀ жӣвӯ во̏ду док сан до̀шла до̏ дома по о̀вему сӣлно̄му су̑нцу. **~ во̏да** *нешӣо шӣо је разблажено или ӣако дјелује, ӣа је лошег квалиӣеӣа.* — Мље́ко ти је у̀ задњē врије́ме жӣва̄ во̀да. **му̑ка ~ (~ му̑ка)** *велика невоља, велика мука.* — Му̏ке жӣвē су то̑ бӣле док смо вас арѝвали на̄ћ. — На̀ жӣвијен му̏кама смо се на̀шли ка̏ко ћемо ван то̑ спјѐгат да нас крӣво не разу̀мијēте. **~ ра̑на** *ӣешка рана, велика рана, нешӣо шӣо се ӣешко може ӣребољеӣи.* — Ва̏с је бӣјо у̀ жӣвијен ра̑нама.

живѝна ж (акуз. једн. живѝну и жӣвину; ном. и акуз. мн. живѝне и жӣвине; ген. мн. живи́на̄) *живоӣиња уоӣшӣе.* — Пу̀шти тӯ живѝну (жӣвину) на ми́ру! — О̀н је живѝна о(д) чо̀вјека! — О̀ни жӣвӯ ко живѝне (жӣвине).

живѝница ж (дем. од живѝна) *живоӣињица ситна, млада или од миља.* — Мо̑ра̄ бӣт да су о̀вē живѝнице гла̑дне.

жӣвӣнскӣ, -а̄, -о̄ придј. *живоӣињски, који само живоӣиња може издржаӣи.* — Жӣвӣнскӣ је то̑ по̀со̄. — Тре̏ба̄ жӣвӣнска̄ сна́га за то̑ подѝсат и но̀сит.

жӣвӣнски прил. *као живина, живоӣињски.* — Ра̑дӣ и жӣвӣ жӣвӣнски, а што̀ му то̑ тре̏ба̄? изр. **јѐсти ~** *ӣлахо, на брзину јесӣи.* — Јѐдēш жӣвӣнски, па те о̑нда бо̀лӣ сто̑мак. **измла́тит (некога) ~** *немилосрдно некога изудараӣи.* — Измла́тиће га жӣвӣнски кад му до̑ма чӯјӯ да фу̀ма̄.

жӣвјет *в. живљеӣ.*

жӣвљет, жӣвӣн (жӣвēн) несвр. (и: жӣвјет) *ӣодмириваӣи ӣрошкове живоӣа, издржаваӣи се од нечега.* — Нѐ можеш са̀ставит кра̑ј с кра̀јем и жӣвљет с о̀но̄ пла̀тицē. — О̀на жӣвē с ћѐро̄н.

жӣвнут, жӣвнēм свр. *оживјеӣи мало након болесӣи или након неког сӣања које није давало имӣулсе за живоӣ.* — Жӣвнућеш тӣ кад па̀са̄ зи́ма и кад ма̏ло у̀грије̄.

жӣвот, живо̀та м **1.** *ӣијело.* — Ћу̀тӣн сла̑бо̄с у̀ цијело̄му живо̀ту. **2.** *сӣрук.* — О̀на ӣма̄ лӣјеп жӣвот. — Са̀шићу палету̀нић на жӣвот. изр. **ва̀ља̄ ми (ти, му итд.) жӣво̄га живо̀та** *каже се за нешӣо шӣо је врло вриједно.* — У бу̀тӣзи ми је дјѐтић ва̀љо̄ жӣво̄га живо̀та. **бӣт (хо̀дит) го̀ла живо̀та** *биӣи лагано обучен (без каӣуӣа и сл.).* — Не ѝзлази ѝс ку̏ћē го̀ла живо̀та!

живу̏кат, -а̄н несвр. *животарити, једва живјети из разних разлога: због здравственог или материјалног стања.* — Му̏чӣ се ја̏дан и та̀ко̄ не̏ка̄ко живу̏ка̄.

жѝжанат, -а̄нта, -а̄нто придј. *који је упадљиво јарких боја.* — Ме̂ни па̀ра̄ да је о̀ва̄ блу́за пу̏но жѝжа̄нта.

жѝжит, -ӣн несвр. *имати упадљиво јарке боје (мисли се на неки одјевни предмет).* — То̑ ни́је за̀ тебе, пу̏но жи́жӣ.

жи́кат, жи́ка̄н несвр. **I.** *прожимати некога, продувавати.* — Нѐмо̄ј да је вје̏тар жи́ка̄, нахла́диће се! **II.** ~ се *излагати се слабо одјевен вјетру и хладноћи.* — У̏хитићеш по̀нтӯру ако се бу̏де̄ш та̀ко̄ жи́кат.

/жи̏ла/ изр. **на̀пират се ис пе́тнијех жи̏ла̄** *настојати нешто из све снаге, улагати у нешто сву снагу, чинити велики напор.* — Залу́ду ти се му̏чит; да се на̀пире̄ш ис пе́тнијех жи̏ла̄, нѐ би то̑ мо̄го̄ са̂м прива́лит!

жи̏лав, -а, -о придј. (и: жи́ла̄в) *тврд, отпоран, издржљив.* — Ме̂со је би́ло жи̏лаво. — О̑н је жи̏лав, издр̏жаће све̏ нѐвоје.

жи́рит, жи́рӣн несвр. **I.** *гојити некога, дебљати га неком храном.* — Не̂ма̄ у Жу́пи ку̏ће̄ ко̀ја̄ нѐ жи́рӣ пра́ца. **II.** ~ се *гојити се, дебљати се.* — У̏пала му сјѐкира у̏ ме̄д па је̄де̄ и жи́рӣ се.

жи̏так, жи̏тка, жи̏тко придј. *ријендак.* — Па̏зи да пу̏ле̄нта нѐ буде̄ јо̄пе̄ жи̏тка!

жи̏ца ж *нит.* — Не̏ка̄ вр̏с гра̏ха рога̀ чи̏ћа је бѐ(з) жи̏ца̄.

/жље̏/ изр. ~ **ѝ горе̄** *врло лоше, слабо, зло и горе.* — „Ка̏ко ти ӣде̄ по̀со̄?“ — „Жље̂ ѝ горе̄!“ — А̀јде тӣ живи ка(д) се са̀стане̄ жље̂ ѝ горе̄!

жми̏ра ж (најчешће у мн.) *чварак.* — То̀пӣмо са̏ло, бӣће жми́ра̄!

жмо̂ *в. жмуо.*

жмо̂рфија ж мн. жмо̂рфије (тал. smorfia) *кревељење (употребљава се у мн.).* — Прӣ(ђ) спа̂ње га у̏хитӯ жмо̂рфије. — Гле̏да̄ се у̏ зрцало и чи̏нӣ жмо̂рфије.

жму̏о, жму́ла м (и: жмо̂; у Пониквама код Стона: жму́јо) *чаша.* — Да̂ј ми са̂мо по̑ жму́ла те̏га̄ ви́на за̀ про̄ву.

жму̏лина ж (аугм. и пеј. од жму̏о) — Пре̏д њима жму̏лине ви́на цр̏но̄га.

жму̏лић м (дем. од жму̏о) — Не̂ћеш се, бо̄рати, на̀пит од жму̏лића бѐва̄нде̄.

/жо̂/ изр. **жо̂ ми је** *жао ми је, жалим.* — Бӣће ми жо̂ све̏ то̑ да̄т за̏ ништа. — Жо̂ ми је што̑ ван се то̑ дого̀дило.

жр̏вањ, жр̏вња м ген. мн. жр̏ва̄ња̄ *млински камен, жрвањ.* — Са̀мљели смо жи̏то у̏ жрвњу.

жу̏гавац, -а̄вца м ген. мн. жу̏гава̄ца̄ *онај који радо брбља.* — Ма̂лӣ жу̏гавац све̏ зна̂ ко ве̏ликӣ.

жу̏гавица ж *женска особа, најчешће дјевојчица, која радо брбља.* — Толи́шна̄ ма̂ла̄, а ве̏лика̄ жу̏гавица!

жу̏гавичина ж (пеј. од жу̏гавица) — Не мо̀гу чи̏тат кад о̀ва̄ жу̏гавичина непрѐстано жу̏га̄.

жу̏гало с *дијете које непрестано нешто чаврља.* — Чи̏гово је о̀во̄ ма̂ло̄ жу̏гало?

жу̏гат, -а̄н несвр. *говорити непрестано, али доста тихо, нпр. кад се дијете игра, па брбља само за себе, али и иначе.* — Ва̀зда̄н се ӣгра̄ са̂м и не̂што жу̏га̄.

Жу̏дијо, Жу̏ђела м *Јеврејин, Жидов.* — У Ду̏бро̄внӣку су Жу̏ђели о̀бично др̀жали бу̏тӣге о̀д робе̄.

Жу̏дијока ж *Јеврејка, Жидовка.* — Ту̑ је др̀жала бу̏тӣгу је̏дна Жу̏дијока.

жу̏дјет *в. жуђет.*

Жу̏ђелић м *Јеврејчић.* — У̏ скули је би́ло неколико̄ Жу̏ђелӣћа̄.

жу̏ђет, жу̏дӣн несвр. (и: жу̏дјет) *чезнути за неким или нечим, вруће, жарко жељети некога или нешто.* — Ва̏зда је, ја̏дница, жу̏ђела за боку̏нић сво̀је̄ ку̏ћице̄.

жу̑ј *в. жуљ.*

жу̑љ, жу̏ља м мн. жу̏љи (и: жу̑ј) *отврдлина на руци или на нози (прстима или длану).* — Ру̑ке су ми пу̑не жу̏ља̄ од мо̀ти-

ке̄ и лѝпате̄. — Учѝниле су ми цре̑вје жу̑ј нà прсту од нѝге̄.

жума́нце, жума́нца с ген. мн. жума̑на̄ца̄ и жу̏ма̄на̄ца̄ *жумањак од јајета.* — У̏ја̄ју су бѝла два̑ жума́нца.

Жу̑пка ж ген. мн. Жу̑па̄ка̄ *становница Жупе, источне околице Дубровника.* — Мљéко су нам ѝбично нѝсиле Жу̑пке.

Жу̑пљанин м *становник Жупе, источне околице Дубровника.*

жу̑пскӣ, -а̄, -о̄ придј. *који припада Жупи.* — Дѝбре су жу̑пске̄ кобàсице.

Жу̑пчица ж *сасвим младо женско чељаде из Жупе.* — Дјѐво̄јчице су зà ту̑ оказѝјо̄н обу́кли у̏ Жу̑пчице.

жу̏туга ж *жутица.* — Жу̑т је ко да ѝма̄ жу̏тугу.

жу̏ћеница ж *врста јестиве траве која се куха и хладна једе зачињена маслиновим уљем и сирћетом, најчешће с тврдо куханим јајима; веома је честа на дубровачким трпезама.* — У̏ баштини сан напр̏љала жу̏ћенице̄ за два́ да̄на.

З

за̑бава ж **1.** *разонода, забава.* — За̑бава ми је ѝграт нà бо̑ча̄. **2.** *свечаност на којој се уз пригодни програм и плеше.* — Сва̑ке̄ го̏дине̄ је нà Све̄то̄га Са̑ву бѝла ве̑лика̄ за̑бава у̏ „Слози".

/зàбавит се/ изр. ~ ѝ сво̑му *бити заузет својим послом, својим бригама.* — Свѝ су се зàбавили ѝ сво̑му и нѝко нѝкога нѐ гледа̄.

забàлат, -а̄н свр. *заиграти, заплесати.* — Хѝћемо ли тӣ ѝ ја̄ забàлат јѐдан ва̑лцер?

забанда́ват, -àнда̄ва̄н несвр. **1.** *запостављати некога, не поклањати некоме довољно пажње.* — И дјѐво̄јка га је почéла забанда́ват! **2.** *у проласку или у ходу ударати у нешто или у некога.* — Кад ѝде̄ш, гле̑да̄ј прѝд ноге, а не забàнда̄ва̄ј лѝјево ѝ десно!

забàндат, -а̄н свр. **1.** *запоставити некога, не поклонити пажњу некоме.* — Забàндали су ста̑ро̄га ѝтка(д) не дѝносӣ до̑ма со̑ла̄да̄ ко прѝје. **2.** *гурнути у проласку нешто, ударити у ходу у некога или о нешто.* — Забàндо̄ је у тавѝлӣн и привр̏нуо ва̑з с цвѝјећен.

забарика́ват се *в. забарикадават се.*

забарикада́ват се, -àда̄ва̄н се несвр. (и: забарика́ват се) (тал. barricare) *стављати барикаде, ограђивати се од некога или нечега.* — Забарикàда̄ва̄ш се у пр̏вӣ мра̑к у̏ кућу и нѝкому не ѝтва̄ра̄ш.

забарикàдат се, -а̄н се (и: забарѝкат се) *затворити се негдје и са свих страна се добро осигурати од некога споља.* — Забарикàдаћу се у̏ камару и бу́баћу сву̏ но̑ћ.

забарѝкат се *в. забарикадат се.*

забеуна́ват, -у̏на̄ва̄м несвр. *обмањивати, доводити некога у стање да прихвати превару.* — Ја̄ те нéћу забеуна́ват, него сан ти ре̑ко̄ онàко̄ како је̑с.

забеу̏нат, -а̄м свр. *обманути некога, учинити да неко насједне на превару.* — Забеу̏но̄ ме ријéчима и пла́тила сан му кѝлико је ѝско̄.

/забѝјат/ изр. ~ но̑с (у нешто) *уплитати се у туђе послове у жељи да се нешто сазна или учествовати у нечему што се дотичног не тиче.* — О̑н зàбӣја̄ но̑с у ту́ђе пѝсле, а своје нѐ гледа̄.

забѝјат се, зàбӣја̄н се несвр. *повлачити се негдје и не одржавати везе са свијетом.* — Мла̑д чѝвјек, шкѝлова̄н, а зàбӣја̄ се у сѐло.

за̑би̑т ж лок. у заби́ти *мјесто гдје нема ни свјетлости, ни ваздуха, ни пута ни пролаза.* — Ку̑ћа је у заби́ти, с пу́та се и не̏ види̑. — Ку̑(д) ћеш, ја̏дна, у о̀ну̑ за̑би̑т?

за̀бит, за̏бије̄н свр. **I.** *ставити нешто на скровито мјесто, затурити нешто.* — За̀била сан не̑ђе боку̀нић те̑ле̄, па га и̏ште̄н. **II.** ~ **се** *повући се негдје и немати везе са свијетом.* — За̀били су се у̏ кућу и ни̏ђе не и̏злазӯ.

заби̏тина ж (пеј. од за̑би̑т) — Ви̑јек је про̏вео у заби̏тини бѐ(з) су̑нца и̏ мјесе̄ца.

забјести̏мат, -а̄н свр. (тал. bestemmiare) *опсовати.* — У̏мијо је о̑н и забјести̏мат и ска̀лат све̏ свѐце.

за̀бленут се, за̀бленēм се свр. **1.** *тупо се загледати у некога или у нешто.* — Кад би ми ба̀рем ре̑ко̄ у̏ што си се та̀ко̄ за̀бленуо! **2.** *лудо се загледати у некога, заљубити се.* — За̀бленуо се у̏ њӯ па ви̏ше ни̏кога ни не̏ види̑ ни не̏ чује̄.

забре́кнут, за̀бре̄кне̄м свр. *подбухнути од влаге (врата, прозори).* — Вра́та су забре́кла, па се те̑шко отва́рају и затва́рају.

забро̀тат, -а̄н свр. *намјерно или ненамјерно гурнути нешто у неку текућину.* — А о̑н до̀ ла̄ка̄та̄ забро̀то̄ ру̑ке у о̀нӯ воду̏рину и не̑што и̏ж ње̄ ва̑ди̑.

забро̀чит, за̀брочӣн свр. *намјерно или ненамјерно гурнути нешто у неку текућину: неки предмет, ногу, руку, њушку ако је у питању животиња и сл.* — Ма̏чка је забро̀чила гу̏бицу у мље́ко. — Забро̀чијо је гла̑ву у̏ броку пу̑ну во̀де̄ да се о̀трије̄зни̑.

за̀бӯба̄н, -а, -о придј. *вјерски затуцан или идеолошки опсједнут.* — О̑н је ја́ко за̀бӯба̄н, ни̏шта му не̏ можеш дока́зат.

забу́бат, за̀бӯба̄н свр. *позатварати сва врата и прозоре.* — За̑што је све̏ ова̀ко̄ за̀бӯба̄но? — Све̏ сан забу́бала кад је по̏че̄ло гр̑мјет.

за̀бубнут, за̀бубне̄м свр. *залупити вратима.* — За̀бубнула ми је вра́та у̏ фацу.

забула́ват, -у̀ла̄ва̄н несвр. *крити нешто, али не одјећу.* — Ку́пи но̑ви̑ бро̀нзи̑н, о̀ви̑ се ви̑ше̄ не̏ може забула́ват.

забу̀лат, -а̄н свр. *зачепити, затиснути, али не запушачем.* — У̏зми ђе̑с па забу̀ла̄ј бу̑же на ми́ру!

забурди̏жат, -а̄н свр. (тал. bordeggiare) *жустро се упутити к неком циљу.* — Кад о̑н забурди̏жа̄, ни̏ко га не̏ може фѐрмат.

зава̀јӯн, -у́на м *врста посластице од јаја и кекса.* — Не па̀са̄ не̏ђеља без заваjу́на на тр̏пези.

/зава́лит се/ изр. ~ **у по̀стељу** *лећи у постељу с намјером да се излежава.* — Кад о̀бједује̄, за̀ва̄ли̑ се у по̀стељу и лѐга̄ фо̀ље.

завитља́ват, зави̏тља̄ва̄н несвр. *бацати далеко камен или неки предмет.* — Пре̏стани завитља́ват каме́ња, у̏дриће̄ш ко̀га.

зави̏тљат, -а̄н свр. *бацити нешто, камен или сл.* — А о̑н у̑зео ка̑ме̄н и зави̏тљо̄ га за̀ нама. — Са̑д би све̏ о̀во̄ о̑д је̄да зави̏тљала крос фу̑њестру.

завје́ват *в. заувјеват.*

/за́вјет/ изр. **сврши̏ла (фи̏нула) Ма́ре** ~ *дубровачка изрека приликом завршетка каквога посла или уопште приликом завршетка нечега.* — Јо̑ш са̑мо по̀мес ко̀ми̑н и фи̏нула Ма́ре за́вјет.

за̀вјетрина ж *мјесто заклоњено од вјетра.* — У за̀вјетрини ће би̑т ма̑ње̄ студѐно.

завра́тит, за̀вра̄ти̑н свр. *заврнути нешто да постане краће (рукав, сукњу итд.).* — Завра́тила сан рука́ве и о̑бје̄ ру̑ке у̏квасила у̏ воду. изр. ~ **рука́ве** *прихватити се посла, почети радити.* — Кад о̀на за̀вра̄ти̑ рука́ве, ни̏ко се ш ње́ме не̏ може ста̑вит.

зага̀нчат, -а̄н свр. **I. 1.** (непрел.) *кад се нешто ухвати, закачи на куку.* — Па̀ра̄ ми да је бро̀ка са̑д зага̀нчала. **2.** (прел.) *закачити нешто куком.* — О̀кинула се ка̀де̄на и па̑ла у̏ море, па би је ва̀јало зага̀н-

чат. **3.** *усӣјеѿи освојиѿи особу суӣроѿног ӣола.* — Са̂д га је зага̀нчала и не̂ма̄ му спа̂са. **4.** *окорисѿиѿи се, извући неку корисѿ.* — На̀ тему по̀слу је о̑н до̀бро зага̀нчо̄! **II.** ~ **се** *закачиѿи се на куку.* — Мо̑же се тре̑фит да се и ко̀ја̄ ри̏ба зага̀нча̄ на̀ удицу.

загла́вит, за̀гла̄ви̇н свр. *ӣриликом шивења и сл. учиниѿи чвор да се конац не извуче у неком ручном раду, на крају добро ӣричврсѿиѿи ниѿ да се не би ӣусѿила.* — Уђѐла сан ти ко̀нац и загла́вила га.

заглављи́ват, -а̀вљӣва̄н несвр. *ӣричвршћиваѿи ниѿ на крају рада да се не би извлачила.* — Сплѐла сан рука̀вице и ба̑ш хи загла̀вљӣва̄н.

заго̀рјетина ж *очевидни ѿраг загоријевања хране видљив у самој храни или на ӣосуди у којој је она загорјела.* — Бѐ(з) жице̄ нѐћеш ла̀ко ди̏гнут заго̀рјетину у̏ тећи.

загра́дит, за̀гра̄ди̇н свр. *заклониѿи нешѿо.* — Јѐдна но̑ва̄ ку̑ћа загра́дила нам је ви̏сту.

заграђи́ват, загра̀ђӣва̄н несвр. *заклањаѿи.* — Пома̀кни се с фу̑њестре̄, загра̀ђӣва̄ш ми свје̏тло̄с!

загра̀нчат, -а̄н свр. **1.** *загребсѿи, огребсѿи.* — Загра̀нчо̄ ме је с но̑ктима по ру́ци. **2.** *заграбиѿи нешѿо.* — Загра̀нчо̄ је и о̀(д) тво̄га дијѐла зѐмље̄.

за̑да прил. *сѿрага, озада, иза.* — Ца̀рди̇н је за̑да и нѐ види̇ се с пу́та. — Ста̑ћу за̑да да ме ни̏ко нѐ види̇.

за̏ да вез. *с намјером да, да.* — До̀шо̄ сан за̏ да ти ре̑че̄н да је тѐте ја́ко сла̑ба.

задеспѐтат се, -а̄н се свр. *заинаѿиѿи се.* — Ка(д) се задеспѐта̄, хо̀ће се ру́ка Бо̀жја̄ док те по̀слуша̄.

задијѐват, за̀дијѐва̄н несвр. **I.** *задиркиваѿи некога.* — За̀дијѐва̄мо га за јѐдну дјѐво̄јчицу. **II.** ~ **се** (безл.) *милиѿи се, биѿи ӣо вољи (обично у негаѿивном смислу).* — Не за̀дијѐва̄ ми се ни говѐрит а ка̏моли пје̏ват.

/за̏дњи̇/ изр. **за̏дње̄ му би̏ло** *клеѿва.* — Ка̏ко ме је лу́пеж при̏варијо, за̏дње̄ му би̏ло!

задри̏нцат, -а̄м свр. *засӣаѿи.* — Задри̏нцо̄ ти је о̑н, нѐће га то̀пови пробу́дит.

задри́хат *в. задринцаѿ.*

за́дулица ж *убрана незрела смоква.* — По̑ла чѐшћелице̄ су јон би̏ле за́дулице.

за́дуличина ж (пеј. од за́дулица) — Ба́ци ту̑ за́дуличину!

за́духа ж *асѿма, сиӣња.* — Ко̑ и̏ма̄ за́духу, мо̑ра̄ се чу́ват од уми̏деце̄.

за́душина ж (и: за̀душина) *усѿајао зрак.* — Ка(д) сан у̏шо̄ у̏ кућу, запа́хла ме не̑каква̄ за́душина.

заду́шит, за̀дӯши̇н свр. **I.** *задавиѿи, угушиѿи.* — Заду́шиће нас о̀ви̇ ди̏м ис коми̏на̄те̄. **II.** ~ **се** *угушиѿи се, задавиѿи се.* — Заду́шијо се з бо̏кӯном ме̑са. — Заду́шићемо се у̏ диму.

заду̑шљив, -а, -о придј. *загушљив.* — Ва̀јало би провѐнтат ка̏мару, стра̂шно је заду̑шљиво.

зађе́дат, за̀ђе̄да̄н несвр. *ѿаӣицаѿи у нешѿо, забадаѿи у нешѿо.* — За̀ђе̄да̄ј и̏глице у куши̏нић да се не гу́бӯ!

зађера́ват, зађѐра̄ва̄н несвр. (и: езађера́ват) *ӣреѿјериваѿи у нечему.* — У свѐму је ва̏зда зађера́во̄: и кад је ра́дијо, и ка(д) се диверти̏шко̄ и кад је што̏ ку̑пово̄. — Нијѐсу о̀ни у нѐвоји, то̑ је ш њи̏хове̄ ба́нде̄ зађера́ва̄ње.

зађѐрат, -а̄н свр. (и: езађѐрат) *ӣреѿјераѿи у нечему.* — Зађѐро̄ си у цијѐни! — Нѐћу зађѐрат кад ре̑че̄н да нас је би̏ло ба̀рем тридести.

зађѐсти, зађѐде̄н свр. (и: за̀ђести) *заѿакнуѿи нешѿо у нешѿо или за нешѿо.* — Засви̏ри ти̑ па и̏ за па̑с зађѐди!

за̀жет, за̏жме̄н свр. *склоӣиѿи очи, зажмуриѿи.* — Кад пѐре̄ш гла̑ву, за̀жми о̑чи да ти не у̏лази̇ саплу̑на̄ра! изр. ~ **о̑чи** *ӣравиѿи се да нешѿо не видиш, не оӣа-*

жаш. — За̏жми о̏чи на̀ неке̄ ства̂ри, нѐ мо̄ра̄ш све̏ ви̏ђет!

за̀жимат, за̀жимље̄н несвр. *склапати, затварати очи, жмурити.* — За̀жимље̄н о̏чи кад го̏ћ ову̀да̄ па̀са̄ва̄н.

зажу̏ћет, -у̏тӣн свр. **1.** (прел.) *пржити лук на некој масноћи.* — Зажу̏ти лу̏к на̀ мало ма̂сти, ма па̂зи да не заго̀рӣ! **2.** (непрел.) *постати жут, добити жуту боју (мисли се на лук који се пржи).* — Кад зажу̏тӣ на̄ злато, ба́ци на̄ њ ѝсјецка̄но̄ ме̂со.

за̀зват, за̀зове̄н свр. (и: зазо̀ве̄н) *зовнути некога, позвати.* — За̏зва̄ли су хи да до̄ђӯ ма̏ло на̀ ћакуле.

за̀игра̄н, -а, -о придј. *онај који је тако заокупљен игром да тада заборави све друго.* — Бу̏де̄ та̀ко̄ за̀игра̄н да нѐ пи̏та̄ нѝ јести.

заи̏грат се, за̀игра̄н се свр. *заокупити се игром.* — Пу̏шти хи на миру ка(д) су се заи̏грали.

за̀исто прил. *заиста, стварно.* — За̀исто би ме са̏д мо̏го̄ по̀слушат!

зајâзит се, за̀ја̄зӣн се свр. *кад дијете плаче па му нестане даха.* — У̏зми то̄ дије́те, о̀т плача се зајâзило!

зајéдат се, за̀је̄да̄н се несвр. *јести преко мјере, прејједати се.* — Не́ћу се зајéдат, нека о̀стане̄ што̄ и вѐчери.

за̏једно прил. *скупа.* — По̄ћемо за̏једно и за̏једно ћемо се вра́тит.

зајимáват, -ѝма̄ва̄н несвр. *позајмљивати нешто од некога или некоме.* — Јо̀пе̄ ће тре̏ба̄т зајимáват со̂лде до пр̀во̄га. — Те̏би зајѝма̄ва̄н, а дру̏го̄му не́ћу.

за̀јимат, за̀јимље̄н свр. *позајмити од некога нешто или некоме.* — Те̏би да̂ва̄н, а се̏би сан за̀јимала.

закáдит, за̀ка̄дӣн свр. **1.** (прел.) *задимити нешто.* — Поштѐно сте закáдили ка̀мару! **2.** (непрел.) *запушити, запалити цигарету.* — Није́си мо́ро̄ ба̂ш са̏д закáдит! **3.** (непрел.) *засмрдјети.* — Не̏што је здво́ра стра̂шно закáдило.

зака̀нтат, -а̄н свр. **1.** *запјевати.* — Хо̏ћемо ли зака̀нтат о̀нӯ на̂шу? **2.** *затражити високу цијену за нешто.* — Ако пу̏но не зака̀нта̄, у̀зе̄ћемо у̏ља у̏ њега.

закапрѝћат се, -а̄н се свр. (тал. caprіс-сіо) *заинатити се из неког хира.* — Са̏д му о̀ тему нѝшта не го̀вори да се не закапрѝћа̄.

закидѝвало с *особа која воли другога задиркивати.* — Сву̏куда̄ се на̄ђе̄ по ко̀је̄ закидѝвало.

закидѝват, -ѝдѝва̄н несвр. *задиркивати некога.* — Са̂мо те закѝдѝва̄, нѐ мислѝ о̀на се̂ријо.

закѝдљавац, -ѝдља̄вца м ген. мн. закѝдља̄ва̄ца̄ *онај који воли другога задиркивати.* — Вѝђи тѝ ста̄ро̄га закѝдља̄вца!

закѝдљивица ж (и: закѝдуша) *женска особа која воли задиркивати.* — Јѐдна закѝдљивица у̏ шко̀ли нѐ да̄ дје̏тету мѝра.

закѝдљивичина ж (пеј. од закѝдљивица) (и: закѝдушина од закѝдуша) — Нѐ зна̄ се ко̀ је го̄ра̄ закѝдљивичина, ма̂ти или ћѝ!

закѝдуша *в. закидљивица.*

закѝдушина *в. закидљивичина.*

за̀кинут, за̀кине̄м свр. **1.** *дирнути некога у шали, нашалити се с неким.* — За̀кинућу га ради о̀не̄ дикјарацијо̀ни. **2.** *преварити некога приликом исплате неког новчаног износа.* — Кад му је вра̂ћо̄ ре̄сто, за̀кинуо му је лѝјепа̄ два́ дина̄ра. **3.** *ошамутити мало.* — За̀кинуле су ме о̀не̄ двје́ ка̄пи ра̀кије̄.

закѝхат, за̀кѝха̄н свр. **I.** *зарити нешто (нокте, ексер, дрво и сл.) у месо или сл.* — Ма̀чка је ско̀чила з ба̂нка и закѝхала му но̏кте у̏ рӯку. **II.** ~ **се** *забости се у нешто, зарити се.* — Закѝхо̄ ми се бо̏кӯн др̏ва у̏ ногу. — Ка̀кве су му рӯке! Цр̀но му се по̀д нокте закѝхало!

закишáват, -ѝша̄ва̄н несвр. *стављати нешто да се кваси, мочи.* — Гра̂х закѝша̄ва̄н у̏вече̄, а ку̂ха̄н га у̏јутро.

закѝшат, -āн свр. *покваситии, замочити нешто да се кваси.* — Дȁнас пе̑ре̄н, закѝшала сан ро̑бу.

заклачѝнат *в. заклачит.*

зȁклачит, -ӣн свр. (и: заклачѝнат) (тал. calce, calcina) *премазати кречом.* — Кад га зȁклачӣш, бѝће мѝр ра̑ван.

зȁклонӣт, -а, -о придј. *заклоњен од нечега.* — Ста̏ли смо у зȁклонӣто мје̑сто да нас нѐ пробије̄ вје̑тар.

/зáкон/ изр. **прико де̑ве̄(т) зáко̄нā** *преко сваке мјере, врло много.* — Наскѝто̄ се по свијéту прико де̑ве(т) зáко̄нā.

закȍтит се, зȁкотӣн се свр. *ухватити коријена и почети се множити.* — Кȍлико се тра́ве̄ закȍтило, нѐ можеш је погу́лит.

закочу̏тат, -āн свр. (тал. cocciuto) I. *тврдоглаво нешто хтјети, тражити.* — Закочу̏то̄ је да ѝде̄ навѐгат. II. ~ се *узјогунити се, заинатити се и тврдоглаво настојати да се нека жеља оствари.* — Све̑ је дȍбро док се не закочу̏тā да му што̑ вѐлико ку̑пӣш.

закрѝлит, зȁкрӣлӣн свр. *заклонити некога или нешто, закрити.* — Бȍјӣн се да ће ȍво̄ др̏во јѐднōга да̑на, кад узра́сте̄, закрѝлит вѝсту.

закриљѝват, -ѝљӣвāн несвр. *заклањати, закривати некога или нешто.* — Нѝкāко не мȍгу у̏хитит кȍ ми то̑ закрѝљӣвā вѝсту.

закркнѝват *в. закркњиват.*

зȁкркнут, зȁкркне̄м свр. 1. *престати протицати (о води и др.).* — Зȁкркнула нам је вȍда у̏ пилу. 2. *стати, не напредовати.* — Не̑што је те̑би у̏ шко̄ли зȁкркло!

закркњѝват, -р̏књӣвāн несвр. (и: закркнѝват) *престајати протицати или пролазити због зачепљења пролаза (о води и др.).* — Прѝје нам вȍда у̏ пилу нѝје нѝкад закркњѝвала.

закросту̏лат се, -āн се свр. *ухватити кору (о нечему што се пече).* — Тре̑бā да се ме̑со закросту̏лā, ма не̑ ȍдвише.

заку́дит, зȁкӯдӣн свр. *задимити.* — Заку́диле су комѝна̄те, почѐла је зѝма.

закујáват (се) *в. закуљават (се).*

заку̏јат (се) *в. закуљат (се).*

закукујáват (се) *в. закукуљават (се).*

закуку̏јат (се) *в. закукуљат (се).*

закуку̏јит (се) *в. закукуљит (се).*

закукуљáват, закуку̏љавāн несвр. (и: закукујáват) I. *омотавати некога шалом или нечим другим топлим.* — Закуку̏љавā ȍно̄ ја̑дно̄ дијéте ѝ љети ѝ зѝми. II. ~ се *умотавати се у шал или у нешто топло, али обавезно и главу.* — Нѐка се закуку̏љавā кȍму је зѝма, ме̏ни нѝје!

закуку̏љат, -āн свр. (и: закуку̏јат) I. *умотати некога у нешто топло (шал, капа, капуљача, покривач у кревету и сл.).* — Закуку̏љāј га па нека се дијéте ѝгрā надвóру. II. ~ се *умотати се у нешто топло било кад се излази напоље, било у кревету.* — Закуку̏љо̄ си се па ти се нѝ очи нѐ видӯ.

закуку́љит, -у̏кӯљӣн свр. (и: закуку́јит) I. *умотати некога у шал, кукуљицу и сл.* — Ка(д) те заку̏кӯљӣн, нѝко те не̑ће ни пȍзнат. II. ~ се *умотати се у нешто топло тако да се види само мали дио лица.* — Кад ѝзӣђе̄н ѝс куће̄, мóраћу се дȍбро закуку́љит. 2. *удаљити се од свијета, затворити се у себе.* — Нѐмо̄ј се са̑д закуку́љит и оту́ђит о̑(д) свије̄та!

закукуријéкат, -у̏ријēкāн свр. *изгубити главу за неким, помамити се за неким, замахнитати за неким или за нечим.* — О̑н је закукуријéко̄ зȁ њо̄м. — Закукуријéкала је зȁ балима.

закуљáват, -у̏љāвāн несвр. (и: закујáват) I. *добро омотавати нешто.* — Кад је ве̑лика̄ зѝма, заку̏љāвāн и врáта и фу̏њестре. II. ~ се *добро се умотавати у нешто.* — Сва̑к се заку̏љāвā у ȍно̄ што ѝмā са̑мо да се ȍбрāнӣ од зѝме̄.

заку̏љат, -āн свр. (и: заку̏јат) I. *добро омотати, подмотати под нешто.* — У пȍстеји се бр̑зо у̏грије̄н кад заку̏љāн кȍпе̄рту надно нóгā. II. ~ се *добро се умо-*

тати у нешто. — Закуљо се са свијēх стрáнā и спāвā ко пèчен.

закýсит, зàкӯсӣн свр. *заситити некога до те мјере да више не може на јело ни помислити.* — Закýсило ме òвō прàчевинē.

закучáват, -ỳчāвāн несвр. I. *квачити нешто.* — Како тō нèсмотрено закỳчāвāш? II. ~ **се** *квачити се.* — Си̏тнā рӣба се лàко закỳчāвā нà удицу.

закỳчат, -āн свр. I. *закачити нешто.* — Закỳчала сан бјēчву нà жицу òд оградē. II. ~ *закачити се за нешто.* — Ко гōћ тỳдā пàсā, закỳчā се зà тӯ жӣцу.

зализат, зàлӣжēн свр. I. *глатко зачешљати косу квасећи је или мажући нечим.* — Нàмазō би кōсе брилàнтӣнōм и зализō хи нà бāнду. II. ~ **се** *глатко се зачешљати квасећи косу водом или мажући је нечим.* — Сỳ чијен се тàкō зàлӣжēш?

зализи́ват, -ѝзӣвāн несвр. I. *глатко зачешљавати косу уз помоћ воде или неког средства за мазање.* — Прије су кōсе рѝћали, а сāд је мōда зализи́ва(т) хи. — Кàкво је тō зализи́вање ѝзван ѕōрā? II. ~ **се** *глатко се зачешљавати уз помоћ воде и сл.* — Пӯно ми се тӣ нēшто прѝ(д) зрцалон залѝзӣвāш!

залијéтат, зàлијēтāн несвр. *салијетати некога с намјером да се нешто постигне, опсиједати некога нечим.* — Кòнтӣнуо ме зàлијēтā да му обèћāн нèшто што не мòгу.

зàлит, зȁлијēн свр. *пљуснути, ударити (мисли се на кишу).* — Ако сāд зȁлијē, а јā не узéла òмбрелу!

/**залýду**/ изр. **стāт** ~ *ништа не радити или, ако се односи на ствар, ничему не служити.* — Ôди стòјӣн залýду, а дōма ме чēкā пòсō. — Кӯћа је пӯна стварӣ што стòјӯ залýду.

зáљевица ж (и: зàљевица) *пљусак који се често понавља, а кратко траје.* — Чèсте зáљевице ће ровѝнат лōзу.

зàмантрāн, -а, -о придј. *смушен, ошамућен.* — Ѝдēн пýтен ко зàмантрāн.

замàнтрат, -āн свр. I. *ошамутити некога.* — Замàнтрало ме је вѝно. II. ~ **се** *ошамутити се, осјетити вртоглавицу.* — Ôд великē вѝкē замàнтрало ми се у глáви. — Не вр̏ти се околò себе, замàнтраће ти се!

замендáват, -èндāвāн несвр. (тал. emendare) *подерано мјесто крпити концем, али без стављања закрпе.* — Нēкē жèне знáдӯ тàкō замендáват да се и нè види ђе је бӣло рȁздрто.

замèндат, -āн свр. *поправити концем подерану тканину без уметања закрпе.* — Замèндаћу тō што се распáрало.

замéсти, -éтēн свр. (и: зàмēсти) *замутити, замијешати тијесто за уштипке и сл., али не за хљеб.* — Замéла сан прѝкле за вечèрас.

зàмести, -èтēн свр. (и: замèсти) **1.** (непрел.) *јако падати (о снијегу).* — Прѝје нōћи ће зàмести снӣјег. **2.** (прел.) *завијати.* — Ако снӣјег замèтē пӯт на Пèљешцу, нећемо мōћ сӯтра у Кýну.

замèтат, зàмећēн несвр. I. *поигравати се с неким, недолично поступати с неким.* — Свӣ зàмећӯ ш њиме како их је вòља. II. ~ **се** *поигравати се с нечим.* — Зàмећӯ се з динáрима ко да ин с нēба пāдају.

замијéсит, зàмијēсӣн свр. *замутити квасац с брашном и водом и тако извршити припреме за мијешење хљеба.* — Замијéсила сан квāс зà крух и за плетèницу.

замирѝват се, -ѝрӣвāн се несвр. *зарастати (рана).* — Тēшко се рāна замѝрӣвā, нà грӯбому је мјēсту.

замѝрит се, зàмӣрӣн се свр. *зарасти (рана).* — Зà неколикō дáнā рāна се замѝрила.

замѝтит, зàмӣтӣн свр. *дати некоме нешто или обећати некоме нешто да би се примирио (најчешће је у питању дијете).* — Замѝти га с кàквōн малèнкости да не додѝјāвā.

замиħѝват, замѝћӣвāн несвр. *давати некоме нешто да се забави или му обе-*

ћавати нешто да мирује и да не смета (ради се о дјетету). — Су̏ чијен ћу га јâ толико̄ вре̄мена замићиват? — Не пòма̄же̄ вѝше ни замићива̄ње, по̄чео је мислит свòјо̄н гла́во̄н.

замјéрало с *онај што свачему замјера.* — Ако се нàмјери̇̄н на кàкво̄га замјéрала, кò зна хо̄ће ли ми у̏зет òве̄ дуку̏ме̄нте!

замла́тит, зàмла̄ти̇̄н свр. **1.** непрел. *ударити о нешто.* — По̑ сан и замла́тијо гла́во̄н о скàли̇̄н. **2.** прел. *ударити некога.* — Замла́тићу те ако јо̄ш чу̏је̄н ò(д) тебе тà кије̄х гру̏бије̄х рјечѐти̇̄на.

замукнѝват, -у̏кни̇̄ва̄н несвр. *ућуткивати некога.* — Ја̂ га заму̏кни̇̄ва̄н, а о̑н у̏ста не зàтва̄ра̄.

занàчија м *занатлија.* — Òд њега нѝје било бо̄је̄га занàчије̄.

зановéтавац, -а̄вца м ген. мн. зановéта̄ва̄ца̄ *човјек који много зановијета.* — Да̑ј зановéта̄вцу фре̏шко̄га кру̏ха, су̏хӣ ће му зàпасти у̏ грло!

зановéтавица ж *женска особа, млађа или старија, која непрестано нешто захтијева.* — Помахнѝтаћу с òно̄м ма̄ло̄н зановéтавицо̄н.

зановéтало с *човјек који на све има примједбу и који досађује својим захтијевима.* — Кò зна̄ штò ће са̄д ѝзмислит òна̄ два̂ зановéтала!

зановéтат, занòве̄та̄н несвр. *досађивати сад с овим сад с оним захтјевом.* — Сва̂к не̑што занòве̄та̄, свѝјема је не̑што крѝво! — До̄ђе̄ ти да излу̏ди̇̄ш òд њихово̄га зановéта̄ња.

занòсит, зàноси̇̄н несвр. **I.** *у говору испољавати трагове другога језика или говора свога краја.* — И дàнас, након трѝдести го̄ди̇̄шта̄, òна зàносӣ нà жу̏пскӯ. **II.** ~ се *тетурати се од пијанства, слабости и сл.* — Зàносӣ се у хòду кòлико је сла̂б.

зањòрит, зàњори̇̄н свр. *заронити, загњурити.* — Ко̑ ѝма̄ до̄бар ду̏шак, мòже о̄ди зањòрит дò дна.

заòрцат, -а̄н свр. *заштропотати.* — Штò је òно̄ заòрцало? — Заòрцало је ко да нѐко не̏што пòте̄же̄.

зàпадат, -а̄н несвр. **1.** *припадати некоме приликом диобе или додјеле.* — Ако ћемо пра̏во, нѐ може те̄би зàпадат вѝше̄ него ме̏ни. **2.** *упадати између или иза нечега.* — Фрѐга̄ш, а гнусòба ти зàпада̄ зà нокте.

зàпаприт, -и̇̄н свр. *забиберити.* — Бѝће то̄ћ ка̏рик ако га пу̏но зàпапри̇̄ш.

зàпасти, зàпане̄м свр. **1.** *приликом диобе или додјеле припасти.* — Зàпо̄ ме је до̄бар бо̄кӯн мêса. **2.** *упасти између или иза нечега (између зуба и сл.).* — Зàпо̄ ми је боку̏нић òраха за̄ зу̏бе. изр. **зàпало ми је** *пружила ми се прилика.* — Ру̏га̄ј се ка(д) ти је Бо̑г до̑ да ти је зàпало!

за̏па̄х м *јак удар у лице топлоте или мириса, угодног или неугодног.* — Из у̏ста̄ му се òсјетијо за̏па̄х лу̏ка и вѝна.

зàпахнут, зàпахне̄м свр. (и: запа́хнут) *задухнути (кад у лице јако удари топлота или неки мирис).* — Зàпахно̄ ме је во̑њ цвѝјећа чи̇̄м смо крòчили нà вра̄та.

запесѝгат, -а̄н свр. *тврдоглаво нешто захтијевати.* — Запесѝго̄ је да му ку̏пи̇̄н не̏какво̄ лѝбро.

запијéхат се, зàпије̄ха̄н се свр. *задувати се, задихати се.* — Зàпије̄ха̄н се кад ѝде̄н уза̀ скалу.

зàпират, зàпире̄н несвр. *тешко се отварати (врата, прозори) због неке сметње.* — Вра́та су имбу̏фала па зàпирӯ.

зàпланӯт, -а, -о придј. **1.** *преплануо од сунца тако да кожа поцрвени.* — Зàпланӯта̄ ко̄жа пèкла је до су̏за̄. **2.** *преплануо, а недопечен.* — Стру̏гала сан зàпланӯтӯ ко̏ру кру̏ха.

заплàнут, зàплане̄м свр. **1.** непрел. *препланути од сунца, али и од ватре ако се ради о месу или круху који се пече.* — Свѝ смо заплàнули на жѐстоко̄му су̏нцу. — Заплàнуо ми је кру̑х у пѐћи. **2.** прел. *кад сунце или ватра преплану некога или нешто.* —

Заплàнуло га је сӯнце, цр̏вен је ко ра̑к. — Ја̏к ȍгањ ће заплàнут тȏ што̑ се пѐчē.

заплѐскат, зàплēскāн свр. *запљескати, запљескати рукама.* — Кад је изи̏шō на пóзōрницу, цйјелā сàла је заплѐскала.

зàплести, -ēтēн свр. (и: зàплес) *концем, свилом, влакнима вуне и др. поправити подерану тканину без уметања закрпе.* — Бу̏жица нà стофи се мо̏же фи̏но зàплес.

/запòвиђет/ изр. **запòвиђи — запòвиђите** *у значењу: молим као одговор на нечији позив.* — „Ма̑ре, јѐси ли ту̑?" — „Запòвиђите, госпòђа!" — „Ка̑те!" — „Запòвиђи, мòја Јēле!" **нè буди Ван запòвиђено** *каже се из пристојности кад се некога моли за неку ситну услугу.* — Нè буди Ван запòвиђено, дòдāјте ми ту̑ цукà ријēру!

/заповиједат/ изр. **што̏ запòвиједāте? — запòвиједāте ли...** *у трговини, угоститељском објекту и сл. приликом обраћања купцу, госту и др. у значењу: изволите, што желите.* — Што̏ запòвиједāте дàнас за ȍбјед? — Запòвиједāте ли да ван мêсо йзрежēн или да̑н у бокýну?

запрдѝват, запр̀дӣвāн несвр. *тражити сад ово сад оно, зановијетати, стално изналазити нове захтјеве.* — Ȍнā стā-рā ми ȍд јутра дȏ мра̄ка запр̀дӣвā пò кући. — Дȍста ми је твȍга запрдѝвāња! Јēђи што̏ ти се да̑ или ȍстави!

запр̏дљавац, -āвца м ген. мн. запр̏дљавāца̄ *онај који непрестано нешто захтијева, тражи.* — Кад ми дȏђē, са̑мо га слу̏жӣн, вѐлӣкӣ је запр̏дљавац!

запр̏дљавица ж (и: запр̏душа) *женска особа која много зановијета.* — Смр̏кнē ми се прид ȍчима кад ми се презѐнтā ȍнā запр̏дљавица.

запр̏дљавичина ж (пеј. од запр̏дљавица) — Ба̏ш си запр̏дљавичина, нѝка(д) ти нѝшта нѝје пò воји ни пò густу!

запр̏дотине ж (само мн.) *извољевања.* — Кò би слу̏шō њѝхове запр̏дотине!

запр̏душа *в. запрдљавица.*

запрѐдат, зàпрēдāн несвр. *приговарати, зановијетати.* — Свȇ нȇшто зàпрēдāш, ва̏зда си гри̏нтав!

запредѝкат, -āн свр. *некоме нешто прикричити, укорити некога.* — Запредѝкō сан му да ȍдма дȏђē дȍма. — Ма ћу му запредѝкат за ȍвō дàнас, зàпāнтиће ме ȍн!

зàпрешит, -ӣн свр. *пожурити.* — Нѐмōј зàпрешит с ȍдговорон па фа̏лит!

зàпржит, -ӣн свр. 1. *јако угрејати (каже се за сунце кад запече).* — Ȍвијех дàнā је дȍбро зàпржило. 2. *попржити нешто на врућем уљу или масти (лук, брашно итд.).* — Ȕзми прòсују и зàпржи лу̑к.

зàпутит, -ӣн свр. I. *заплести, замрсити нешто нпр. конац, вуну.* — За̏путила сан кòнац па га прȍвāн ȍтпутит. II. ~ се 1. *заплести се, замрсити се.* — За̏путило ми се сӣдро, па га не мòгу йзву̑ћ. 2. *уплести се у нешто.* — За̏путила се ȍна у̏ велӣкē пòсле, па нȇ зна̄ ђȇ јон је глáва.

запу̏хат, зàпӯхāн свр. *почети дувати (кад дуне јак вјетар, или кад поред тога и зазими).* — Дàнас је дȍбро запу̏хало, трȇбаће ȍбу̑ћ кàпут. — Запу̏хō је неу̏годан вру̑ћ вјȇтар.

запу̏хнут, зàпӯхнēм свр. *дунути.* — Запу̏хнуо је хла̑дан вјēтар сà сјевера.

запу̏чат, зàпӯчāн несвр. *дугметом закопчавати нешто.* — За̏што нѝкад не зàпӯчāш го̏рњӯ пу̏цу?

зàпучит, -ӣн свр. *дугметом закопчати нешто.* — За̏пучи кàпут, зѝма је!

за̏ради предл. *ради.* — Учѝнићу тȏ за̏ ради на̑с кòлико нас ȍди ймā.

зарòсит се, зàросӣн се свр. *оросити се од паре кад су велике температурне разлике унутра и споља.* — Ȍди је врућѝна, свȇ су се ла̏стре зарòсиле.

зару̏ђет, зару̏дӣн свр. *добити почетну жуту боју (приликом печења меса, круха и сл.).* — Зару̏ђело је мêсо, смáњи ȍгањ!

зàсад прил. *за ову прилику, за сада.* — Бѝће ми ȍвō ја̏бӯкā зàсад дȍста.

засајават *в. засаљаваш.*

засајат *в. засаљаш.*

засаљават, -аљāвāн несвр. (и: засаја̏ват) *сшављаши резу на враша, зашвараши засуном.* — Не засаљāвāј вра́та, сā(д) ћу се вра́тит!

заса̏љат, -āн свр. (и: заса̏јат) *зашвориши засуном, сшавиши резу.* — Заса̏јали су вра́та о̏т ку́ће̄ и по̏шли ле̄ћ.

за̏стират, за̏стире̄н несвр. *закриваши нешшо (видик или друго).* — За̏стире̄ш ми свје̄тло̄с, па ни̏шта не̏ види̏н.

за̏стријēт, за̏стере̄н свр. *закриши нешшо.* — О̏бла̄к је за̏стро̄ су̏нце, па је о̏дма хла̏днијē.

засту́пат, за̏стӯпа̄н несвр. *заклањаши нешшо, нпр. свјешло.* — О̏во̄ ми ста̏бло за̏стӯпа̄ су̏нце и не̏ да̄ му у̏ћ у̏ ку́ћу.

за̏творат, -āн несвр. **I.** *зашвараши нешшо или некога.* — За̏творāмо вра́та о̏т ку́ће̄ да ко̄ не̏ у̏ђе̄. **II. ~ се** *зашвараши се.* — Бу̏тиге се за̏творају на деве̏т у̏ра̄.

за́тиок м *зашиљак.* — Да је по̄ на за̏тиок, мо̄го̄ је о̏стат мр̏тав.

за̏тиснут, за̏тисне̄м свр. *забршвиши, зачейиши врећом, крйом и др. да не продире вода.* — За̏тисли смо с кр̏по̄н шупљи̏не испо(д) фу̏њестре̄ да ки̏ша не у̏лазӣ.

затисњи́ват, -и̏сњӣва̄н несвр. *врећом, крйом или нечим другим зашвараши неку шуйљину да не йролази вода.* — Сва̏чијен смо затисњи̏вали ту̑ бу̏жицу, па не̑ма̄ ни̏какве̄ по̄моћи.

за̏тјат, -āн свр. *засйаши лаким сном.* — Ба̏ш је би̏ла ма̏ло за̏тјала иза о̏бједа кад је не̏ко за̏куцо̄ на̏ вра̄та.

за̏тјецат, за̏тјече̄н несвр. *салијеташи некога с неким захшјевом.* — О̏да̄вно ме за̏тјечӯ да ин про̏да̄н ци̏јело̄ би̏ће. — Не̏ може се па̏сат између̏ бана̄ка̄ от пу̑сто̄га за̏тјеца̄ња да ку̏пиш о̏во̄ или о̏но̄.

затондáват, -о̏нда̄ва̄н несвр. (тал. attondare, tondare) **I.** *заокругљиваши, даваши нечему округлину.* — Но̄жицама с по̄јмо̄н зато̏нда̄ва̄ј сва̏кӣ ли̏с ка̑рте̄. **II. ~ се** *заокругљиваши се, добијаши округао облик.* — Са̏д Мје̄се̄ц ра́сте̄ и зато̏нда̄ва̄ се.

зато̏ндат, -āм свр. **I.** *заокруглиши.* — Би̏ло би до̏бро зато̏ндат ру̏бове на палету̏нићу. **II. ~ се** *заокруглиши се.* — Зато̏ндала му се фаца о(д) до̏бро̄га па̄па̄ња.

За́тоњанин м *сшановник Зашона, мјесша код Дубровника.*

За́то̄њка ж *сшановница Зашона, мјесша код Дубровника.*

за́то̄њскӣ, -ā, -о̄ придј. *који йрийада Зашону, Малом или Великом.* — За́то̄њскӣ си̑р је до̄бар.

зато̏ћат, -āн свр. **I.** *замочиши нешшо у воду или у другу шечносш.* — Зато̏ћали смо ме̑со у о̏цат да о̏мекне̄. **II. ~ се** *йокваси ши се, замочиши се у воду.* — Да̏нас је мо̏ре студе̏но, па ћемо се са̑мо зато̏ћат.

затре̏мпат, -āн свр. *зашиљиши оловку и сл.* — Затре̏мпа̄ј ла̄пис и пи́ши!

затр̏нут, за̏трне̄м свр. *(о граху или некој другој врсши сочива) не докухаши се због неадеквашног начина кухања.* — Ако гра̑х сла̄нӣ пре̏стане̄ вре̑т, затр̏нуће.

затру́пит, за̏трӯпӣн свр. *засишиши некога неким јелом шако да више ништа не може окусиши.* — Затру́пило ме је о̏но̄ пра̏чевине̄, па је̏два ди̑ше̄н.

заћике̏тат, -āн свр. *зайљунуши некога или нешшо.* — Не̏ка ти не̏ буде̄ чу̑дно ако те ко̄ заћике̏та̄ на улици!

заћиме̏нтат, -āн свр. *зацеменшираши.* — За заћиме̏нтат је о̏сто̄ са̑мо боку̏нић ми́ра.

за̏ћуткат, -āн свр. *ућушкаши некога, нашјераши некога да ћуши.* — Те̑шко је ње̏га за̏ћуткат.

заувије́ват, зау̏вије̄ва̄н несвр. (и: завје́ват) **1.** *завијаши (йас, чагаљ и слична живошиња).* — Ци̏јеле̄ но̄ћи кала̏ на̑с у̏ Бусовини зау̏вије̄ва̄ ку̏чак. **2.** *јаукаши изражавајући неко незадовољсшво, нелагоду (односи се на човјека).* — О̏во̄ дије́те са̑мо зау̏вије̄ва̄ около̏ мене.

заỳдарат, -а̄н свр. *засвирати на неком инструменту.* — О̏нда је му̏жика заỳдарала ма̂рчу и свӣ смо ма̀рчали.

заузла́ват, заỳзла̄ва̄н несвр. *правити чвор на нечему.* — Пока́жи ми ка̏ко то̑ заỳзла̄ва̄ш.

заỳзлат, -а̄н свр. *направити чвор.* — Заỳзло̄ ми је не̑ко шпа̑г, па га дрӣјешӣн.

заỳјести се, заỳједе̄н се свр. *међусобно се посвађати, наоштрити се један на другога.* — Око̀ ничега су се заỳјели и не го̀ворӯ јѐдан з дру̏гијен.

за̏фала ж *захвалност за нешто изражена у писаној форми.* — До̏били смо за̏фалу за при́лог ошпеда́лу.

за̏фа̄лан, -лна, -лно придј. *исплатив (каже се за добар посао, добру одјећу и др.).* — Све̑ ӣма̄: до̀бру жѐну, пу̏ну ку̏ћу свѐга, за̏фа̄лан по̀со̄ и што̀ ћеш вӣше̄! — О̀ва̄ ро̏ба је за̏фа̄лна, нӣка(д) се ра̀здрије̄т.

зафа́лит, за̀фа̄лӣн свр. *захвалити некоме; у Дубровнику се од овог свршеног глагола употребљава глаг. прил. сад.:* **зафа́ле̄ћи Бо̏гу**, *али и* **захва́ле̄ћи Бо̏гу**. — Све̏ се, зафа́ле̄ћи Бо̏гу, до̀бро свр̏шило.

зафаљи́ват, -а̀љӣва̄н несвр. 1. *ријечима изражавати захвалност.* — По̏ сто̄ пу̏та̄ ми зафа̀љӣва̄ за о̀нӯ мале́нко̄с. 2. *изражавати захвалност поклоном или сличним чином.* — Сва̏к зафа̀љӣва̄ како мо̏же и у̏мије̄, ма је сӣку̏ро да то̄ нӣко нѐ сметне̄ с па̑ме̄ти.

зафу̏мат, -а̄н свр. *запушити.* — Хо̀ћемо ли јѐдну зафу̏мат?

заха́кнут, за̀ха̄кне̄м свр. (и: заха́хнут) I. *избацити дах из уста, својим дахом некога запахнути.* — Заха́кнуо ме, а ӣж ње̏га дӣмӣ ко ӣз бачве̄. II. ~ **се** *оросити се од паре (нпр. стакло при већим температурним разликама).* — Скло̄ се заха́кнуло од вру̏ћӣне̄ у̏нӯтра и сту̏дени здво́ра.

захакњи́ват, -а̀књӣва̄н несвр. (и: захањи́ват) I. *дахом из уста или паром уопште нешто запахњивати.* — Ва̑па о̀д вреле̄ во̀де̄ заха̀књӣва̄ ми зр̏цало. II. ~ се *орашати се паром из уста или иначе.* — Не̑ па̄ра̄ ми да је толӣко̄ зӣма надво́ру, а фу̏њестра се заха̀књӣва̄.

за̀халавит, -ӣн свр. I. *упрљати нешто до те мјере да је тешко опрати или очистити.* — Сва̏кӯ ко̀шуљу за̀халавӣш ко да ра̑дӣш на лѐњаму. II. ~ **се** *упрљати се до те мјере да је то на било који начин тешко опрати.* — Ка(д) се ку̏ћа за̀пуштӣ и за̀халавӣ, те̑шко се по̏слије довѐде̄ у̏ ре̄д.

заха̀ндија ж *неугодан мирис слабо опраног или неопраног рубља, суђа, прибора за јело.* — Цӣјела̄ ку̏ћа се о̀сјећа̄ на заха̀ндију.

за̏хара ж *конфет, слаткиш од прженог шећера, пуњен бадемом, ликером и сл.* — Дјѐца су тр̀чала за̀ машкарима и вӣкала: „Ма̏шкаре, ма̏шкаре, да̑ј ми ма̄ло за̏харе̄!" изр. **по̀ћ (до̀ћ) на̀ захаре** *поћи на нечију свадбу.* — По свѐму па̄ра̄ да ћемо бр̏зо у̏ ва̑с до̑ћ на̀ захаре.

заха́хнут (се) *в. захакнут (се).*

захахњи́ват (се) *в. захакњиват (се).*

захӣтат, за̀хӣта̄н несвр. (и: за̀хитат) *захватати из нечега нешто, најчешће воду.* — Во̏ду ӣз броке̄ за̀хӣта̄мо с ку̏тлон. — Кад је во̀да у гу̏стријѐни прӣ дну, захӣта̄ње је те̏же̄.

за̀хитит, -ӣн свр. *захватати нешто.* — За̀хитиће̄мо фрѐшке̄ во̀де̄ из гу̏стрије̄не̄.

за̀хлипат, -а̄н свр. *зацмиздрити.* — Кад о̀на за̀хлипа̄, нѐ можеш је смӣрит.

за́ход м *залазак (сунца).* — Су̏нце је бӣло на за́ходу ка(д) смо се прима̀кли гра̑ду.

захо̀дит, за̀ходӣн несвр. *залазити, западати.* — У Ду̏бро̄внӣку су̏нце за̀ходӣ у̏ море. — Је̏сте ли ко̀јӣ пу̑т з Бонӣнова гле̄дали за̀хо̄ђење су̏нца у̏ море?

зацијѐнит се, за̀цијѐнӣм се свр. *од силнога плача не моћи доћи до даха, у плачу се загрцнути, изгубити дах.* — Свӣ смо ско̀чили ка(д) се ма̄лӣ у̏ плачу зацијѐнијо.

зацу̏јат (се) *в. зацуљат (се).*

зацу̏љат, за̀цӯљан свр. (и: зацу̏јат) **I.** *заљуљати нешто.* — Нѐ страши се ако те до̀бро за̀цӯљан! **II.** ~ **се** *заљуљати се.* — Ка̏ко је бу̏бнуло, све̏ се у̏ кући зацу̏љало.

зачѐпит, за̀чепӣн свр. *затворити нос, ухо, уста.* — Зачѐпи са̏д у̏ши и да̏ље нѐ слушāј! — Зачѐпили су нам у́ста и са̏д мо̑рāмо му́чат.

зачепр̀љат, -āн свр. **1.** *зачепркати, површно се дотаћи неког посла.* — Зна̑м ја̑ тѐбе: зачепр̀љāш а̑мо, зачепр̀љāш та̏мо и го̀тово. **2.** *зачепркати у земљу, сахранити.* — Што̀ си то̑ зачепр̀љō у̏ земљу? — У̏мрē чо̀вјек, зачепр̀љају га и ни̏кому ни̏шта!

зачѐстит, за̀чēстӣн свр. *учестати.* — Све̏ се промије́нило па су нам и при̏јетеји зачѐстили дохо̀дит.

за̀чēт, за̏чмēн свр. *почети, заметнути (свађу, рат и сл.).* — Та̏(д) су међу̏ собо̄н за̏чели сва̏ђу ко̀јā и да̀нас тра̏јē.

за̀чимат, за̀чимљēн несвр. *почињати, заметати нешто.* — Ва̏зда о̑н за̀чимљē не̏какав лу̏дӣ ра̏зговōр. — Није́сам ра̏д за̀чимāњу сва̏ђē.

за́чина ж *додатак који треба да побољша укус неког јела.* — Од за́чинē за́висӣ ка̀кав ће гу̏с и̏мат хра́на.

зачи̏нит, за̀чинӣм свр. *украсити нешто, учинити нешто љепшим додајући му нешто.* — Лӣјепē пу̏це ће зачи̏нит блу́зу.

зачи́њат, за̀чӣњāм несвр. *неким додатком, допуном, чинити нешто љепшим, украшавати нешто.* — Ко̀лико лӣ јепā ко̀лтрӣна зна̑чӣ: за̀чӣњā ци̏јелӯ ка̏ мару!

заши̏јат, -āн свр. **1.** *завеслати веслом натраг, па тако промијенити правац кретања или се зауставити.* — Заши̏јāј да се у̀хитӣн кра̏ја! **2.** *нагло у ходу промијенити правац.* — Кад ме је ви̏дијо, о̑н бр̏зо заши̏јō у̏ улицу.

заштѝнцат, -āн свр. *затворити (врата).* — Заштѝнцāј за̏ собо̄н вра́та!

за̏што вез. *јер.* — Ни́је до̀шō за̏што је би̏јо сла̏б.

за̀штукнут, за̀штукнēм свр. *потпуно спустити, затворити дио прозорских крила или ролете да би се просторија замрачила.* — Мо̄рā би̏т да спа́вају за̏што су ин персѝјāне за̀штукнӯте.

заштукњи́ват, -у̀књӣвāн несвр. *потпуно затварати прозорска крила којима се просторија замрачује или спуштати ролете.* — Нѐмōј скӯре заштукњи́ват, а персѝјāне нека о̀станӯ на̏ либро!

збȁндāн, -а, -о придј. *смушен, ошамућен.* — Да̀нас сан зба̏ндāн. — Гла́ва ми је о̀д јутрōс зба̏ндāна.

зба̀ндат, -āн свр. *ошамутити некога.* — Зба̀ндāш ме ко̀лико го̀ворӣш, ко да си навѝјен!

зба́цит, зба̑цӣн свр. *бацити негдје нешто у страну да не смета и да се не види, нпр. старе ствари.* — То̑ је сѝкӯро не̏ђе у су́фиту зба̑чено.

збѝстрит, -ӣн свр. **I.** *разбистрити нешто.* — Йдēн се проше́тат јѐда ли ма̏ло збѝстрӣн гла̏ву. **II.** ~ **се** *разбистрити се.* — Ка(д) се све̏ то̑ збѝстрӣ, про̀цијēдӣ се кро̀з га̏зу.

збрата́ват, -а̀тāвāн несвр. *омаловажавати некога тоном и начином говора.* — Нѐ пу̏штāј да те збрата́вају!

збра̏тāно прил. *с омаловажавањем.* — Рѐкла ми је то̑ она̀кō збра̏тāно.

збра̀тат, -āн свр. *у разговору тоном и начином омаловажити некога.* — Збра̀тā сва̀кога ко му у̏ђē у бу̏тӣгу.

збриша́ват, -ѝшāвāн несвр. *клизати с нечега, измицати, нарочито кад се жели нешто прецизно урадити.* — Ка̏ко ћу ше̏гат кад ме ше̏га непрѐстано збрѝшāвā!

збрѝшат, -āн свр. **1.** *склизнути с нечега или низ нешто.* — По̑ сан, збрѝшала ми је но̀га ка(д) сан хо̀дијо низа̀ скалу. **2.** *измакнути се, побјећи, клизнути.* — Кад је разу̏мијо да му се до̀бро нѐ пӣшē, збрѝшō је.

збу̏ћат, -а̄н свр. *направити нешто невјешто, немарно, на брзину.* — О̏бјед је па̀сō ка̏ко-та̀кō, а за ве̏черē ћу не̏што збу̏ћат.

зва̏т, зо̀вēн несвр. **I.** *називати.* — Ка̏ко ви̏ зо̀вēте о̀вӣ цви̏јет? **II.** ~ **се** изр. што̀ ти (му, јој) се зо̀вē *од чега си болестан, коју болест имаш (питање које се поставља директно некоме или о некоме чије здравље нас занима).* — Ви̏дӣн да си сла̏б, а је̑су ли ли̏јечнӣци рѐкли што̀ ти се зо̀вē?

звеја̀рӣн *в. звељарин.*

звеља̀рӣн, -и́на м (тал. svegliarino) (и: звеја̀рӣн) *будилник.* — Звеља̀рӣн ме је пробу́дијо на ше̑с ӯрā.

звени̏менат, -ēнта м ген. мн. звени̏менāтā (тал. svenimento) *несвијест.* — Не гово̀ри ми ви̏ше о̀ тему, па̏шћу у звени̏менат!

зви̏жда ж *млађа женска особа слободнијег понашања.* — Ве̏ликā је о̀нō зви̏жда!

зви́ждак, зви́шка м мн. зви́шци, ген. мн. зви̏ждāкā *звиждаљка, пиштаљка.* — Тре̑бā ти јѐдан зви́ждак за до̀зват дјѐцу до̏ма!

зви́ждат, зви́ждӣн несвр. *фућкати устима или кад нека пиштаљка или сирена пушта глас.* — И̏зијо ти је и̏ тво̑ј ди̏јо, па ти̏ са̑д зви́жди! — Сва̏кӣ ва̀пōр зви́ждӣ кад па̀сāвā испод Го̀рицē св. Вла́ха.

звижду̏кат, -а̄н несвр. *тихо фућкати, више за себе, неку арију или нешто невезано.* — У̏жāнца му је ра́дит и звижду̏кат.

зви̏знут, зви̏знēм свр. *ударити јако некога или ударити о нешто.* — Зви̏знō га је с пе̏чу шта́па по гла́ви. — Зви̏знула је з гла́вōн о̀ кам.

/зво̀нит/ изр. ~ у̏ сва зво̀на *оглашавати велико славље, велики празник.* — Кад је фи̏нуо ра̑т, зво̀нили су у̏ сва зво̀на. у̏дрит у̏ (на̀) сва зво̀на *разгласити нешто, дати нечему велики значај и то разгласити.* — У̏дрили су у̏ сва зво̀на да ку̀пујӯ ку̏ћу, па на ко́нцу ни́је би̏ло ни̏шта.

зво́нце, зво́нца с ген. мн. звона́ца̄ *звоно на кућним вратима, најчешће на повлачење, али и иначе.* — Ако бу̑дӯ за̀творена вра́та, потѐгните зво́нце!

зво̀њава ж *оглашавање више звона или кад једно звоно звони дуго или у кратким размацима.* — Ка̀ква је о̀вō да̀нас зво̀њава на̀ нашијен вра́тима?

звоња̀рӣн *в. звељарин.*

зв̏рчак, зв̏рчка м pl. зв̏рчки, ген. мн. зв̏рча̄кā *коврџица косе.* — По̏зна̄м је о̏дма по о̀нему зв̏рчку на че̏лу.

зв̏рчат, -ӣн несвр. **1.** *клепетати, чегртати.* — По̀ вас Бо̀жјӣ да̑н зв̏рчӯ, гла̑ву су ми ди̏гли. **2.** *играти, титрати (о очима).* — Ви̏дӣ се да је жи̑в, о̏чи му зв̏рчӯ!

зв̏рчōка ж *клепеталица, чегртаљка.* — Ве̏ликӣ је пе́так па зв̏рчӯ зв̏рчōке са̀ свијēх ба́ндā.

зга̏зит, -ӣн свр. *прегазити, погазити.* — У тра̀нвају ми је не̏ко зга̏зијо п̏рс од но́гē.

згарба́ват, зга̀рба̄ва̄н несвр. *кварити изглед, не слагати се с околином.* — О̏нӣ ве̏ликӣ ква̑дар зга̀рба̄вā у̏ ма̄лōн ка̏марици.

згири̏биц м (тал. sghiribizzo) *ћудљивост.* — Кад га у̏хитӣ згири̏биц, бје̏жи о̏д њега далѐко!

/згло̏б/ изр. затво̀рит на̀ ~ *приклонити крила прозора или врата, али не и затворити.* — Затво̀рили су перси̏јāне на̀ зглоб и по̀шли на̀двōр.

згро̏бавит се, -ӣн се свр. (и: згро̏бавит се) *погрбити се.* — Згро̏бавила се ја̏дница пѐрӯћи ту̑ђӯ ро̑бу.

згро̀бит се, згро̀бӣн се свр. *погрбити се.* — О̏старила је и згро́била се.

згро̀дит се, згро̀дӣн се свр. *збити се, догодити се.* — Зо̏ му се ча̑с згро̀дијо, што̏ ме је у̏стрēсō!

зголá́ват, зго̀ла̄ва̄н несвр. **I.** *обнаживати некога или нешто, лако га облачити.* — Нѐ би и̏мала зголá́ват ру̑ке ка(д) си та̀кō дѐбела. **II.** ~ **се** *обнаживати се, ла-*

ко се облачиши. — Ка(д) пȍчмӯ врӯћине, згȍлāвā се ѝ млāдō ѝ стāрō.

згȍлат, -āн свр. **I.** *обнажиши руке, враш, рамена, леђа.* — Згȍлāј рамѐна да те мȃло ӯхитӣ сӯнце! **II.** ~ **се** *обнажиши се, обући хаљину без рукава, с деколшеом и сл., али и лако се обући.* — Рȃно смо се згȍлали, а бйће јȍш зѝмē!

згрȁмфат, -āн свр. (тал. aggranfiare) *шчейаши нокшима или канџама.* — Не крéћи мáчку кад јȅдē да те не згрȁмфā!

згрангȁњат, -āн свр. *шчейаши некога нокшима, канџама, раздераши га.* — Мȃчка га је згрангȁњала пȍ фаци.

згрáнут се, згрȃнēм се свр. *зайањиши се од чуда.* — Згрáнули су се ка(д) су вѝ ђели толѝкӣ лӯс.

згрӯхат, -āн свр. **I.** *угруваши некога или йоломиши нешшо.* — Јӯчēр је нȁ пō пýта измеђӯ Ōрсулē и Дýпца Мáто згрӯхō ȃуто. **II.** ~ **се** *сшући се, угруваши се (за човјека), йоломиши се (за ствар).* — Нȅђе је пō и дȍбро се згрӯхō. — Свȅ ће се тȇ ствȃри згрӯхат ако хи дȍбро не импȁкāш.

згр̑ченица ж *женска особа увучена у се, сишна жена.* — Свѝ су јон у фȁмиљи висȍки, сȃмо је ȍна згр̑ченица нȁ бабу.

згр̑чењāк м *сишно мушко чељаде.* — Штȍ ће ти ȍнӣ згр̑чењāк?

згр̑чит, -ӣн свр. **I.** *згужваши нешшо.* — Пȃзи да нѐ згрчӣш кȍлāр. **II.** ~ **се 1.** *згужваши се (шканина и сл.).* — Тȏ ће се у вȁлижи свȅ згр̑чит. **2.** *йогуриши се од зиме, али и иначе.* — Згр̑чијо се од зѝмē у ȍнō кȁпутића. **3.** *скуйиши се у йрању (шканина) или йриликом неког другог йроцеса.* — Кȍшуја ти се ӯ прȃњу толѝкō згр̑чила да је нȇћеш мȍћ вѝшē нȍсит. — Ȍнō мȇсо, штȍ се пѐчē, свȅ се згр̑чило. изр. ~ **ко цр̑њēј** *каже се за йогурено или смежурано сшаро чељаде.* — Кȁква је ȍн прȅзēнца о(д) чȍвјека бѝјо, а сȃ(д) се згр̑чијо ко цр̑њēј.

згӯрат, -āн свр. **I.** *сшрйаши нешшо, збиши.* — Свȅ су хи згӯрали у јȅдан јȅдӣнӣ вȁгӯн. **II.** ~ **се** *сшрйаши се, збиши се.* — Згӯраћемо се нȇкāко свѝ, сȃмо се вѝ помȁкните нȁпријēд.

згӯрит се, -ӣн се свр. **1.** *згрбиши се, згрчиши се.* — Згӯрила се, нȇмāш је штȍ вѝђет. **2.** *шћућуриши се један уз другога или се сам шћућуриши због хладноће, из сшраха и сл.* — Дјȅца се згӯрила у кȁнтӯн и у стрáху глȅдају штȍ ће сȃд бѝт.

згутљáват, згӯтљāвāн несвр. *гужваши, збијаши у нешшо или негдје.* — Зȁшто згӯтљāвāш тӯ рȍбу?

згӯтљат, -āн свр. *збиши, згужваши.* — Згӯтљаће ми се кȁпут у жѐљезници.

здвóра прил. *извана, сйоља.* — Сȃ(д) сан дȍшō здвóра. — Затвȍри врáта, пӯхā, здвóра! **2.** *из другога мјесша.* — Ӣмā пӯно чȇјади здвóра.

здȇпан, -пна, -пно придј. *широких йлећа, рамена.* — Љепȍта је глȅдат ȍнē здȇпнē младѝће.

здȇпāн, -а, -о придј. *дебео (о чељадешу).* — Смѝлӣ ми се нȇкāко кад је вѝдӣн онȁкō здȇпāну.

здȇпнас, -та, -то придј. *здейасш.* — Дȍлазијо је јȅдан здȇпнас чȍвјек прóдугē глáвē.

здѝмит, -ӣн свр. *немилице удариши некога нечим.* — Мȁкни се ȍд њега, здѝмиће те с пȇсти!

здрȃв, -а, -о придј. **1.** *корисшан за здравље.* — Чȃј от комȍмилē је здрȃв зȁ стомак. **2.** *који није болесшан (живо биће); нейокварен (воће и сл.).* — Пȁрā ми да нијȇси бȃш здрȃв. — Пȍгледāјте ȍвē јȁбуке, свȁкā је здрȃва. изр. ~ **ко дрѝјен (ко тӣћ)** *каже се за некога ко је доброг здравља.* — Нѝшта му нѝје, здрȃв је ко дрѝјен! ~ **Мȁрија** *звоно с цркве ујушро и увечер након йрвог мрака, које йозива на молишву Госйи; шо вечерње звоно у сшарије вријеме означавало је 24. саш, йа се говорило: звони 24; саш након шога је ура ноћи.*

здрȃвје *в. здравље.*

здрȃвље с (и: здрȃвје) *сшање људског организма кад сви органи добро функци-*

онишу. — У живо̀ту је на̏јпрече̄ здра̏вље, а о̄нда све̏ о̀ста̄ло̄. изр. **ка̏ко си о̀(д) здравља** *йиийање које се чесйо чује у Дубровнику*. — О̀мршо̄ си ми! А ка̏ко си о̀(д) здравја?

здра̂к м *ваздух, зрак*. — Тре̏ба̄ сва̏кӣ да̑н про̀вес једно вријѐме на здра́ку.

здре̏ло прил. *йамейно, разумно*. — Ка(д) здре̏ло про̀мисли̑ш, о̀ни су и̏мали пра̏во.

здре̏ло̄с, -ости ж *зрелосй физичка, инйелекйуална и сл. кад је у йийању човјек, као и зрелосй уойшйе у йрироди и у живойу*. — Ра̏но је покажи́во̄ здре̏ло̄с у паме́ти.

здре̑т, здри̑н несвр. *зреййи, сазријеваййи*. — Бр̏зо ће ста̀ђо̄н ка(д) зру̑ пра̏ске и кајѝши.

здријѐва̄ње с гл. им. од здријѐват *сазријевање, зрење*. — Те̏к је по̏чело здријѐва̄ње.

здријѐват, здри̑јѐва̄н несвр. *зреййи, сазријеваййи*. — Та̑ вр̏с гро̀жђа ра̏но здри̑јѐва̄.

здри̏о, здрѐла, здрѐло придј. *зрео, йрисйио за брање и уйойребу (воће, йоврће и сл.), сйособан за живой (човјек)*. — Ако је здри̏о за̀ шко̄лу, упи́шите га па нека и̏де̄. — О̀на је ве̏ћ здре̏ла за̀ удају.

здри̏цат, -а̄н свр. **I.** *исйравийи некога или нешйо*. — Здри̏цаћу о̀ве̄ згр̑чене̄ ли̏стове у за̀даћи. **II.** ~ **се** *исйравийи се*. — Здри̏ца̄ј се, гла̑ву го̑ри и бе̏(с) стра̑ха на̀пријед!

здр̀пат, здр̀па̄н свр. *сйргнуйи нешйо*. — Здр̀по̄ је о̀но̄ ро̄бе̄ са̀ себе и ле̏го̄.

здру̑цат, -а̄н несвр. *йрзайи, нагло йовлачийи, дрмайи*. — Зно̑ сам да је ри̏ба вѐлика кад она̀ко̄ здру̑ца̄. — Му̏ка ми је што а̏уто здру̑ца̄.

здру̑цнут, здру̑цне̄м свр. *йргнуйи, нагло йовући*. — А̏уто сва̀ко ма̏ло здру̑цне̄.

здуљи́ват, зду̀љи̑ва̄н несвр. *йродуживайи нешйо од одјеће (кайуй, сукњу ийд.)*. — Ка̀пут си ве̏ћ једа̀нпӯт здуљи́вала.

зду̀љит, зду̀љи̑н свр. *йродужийи нешйо од одјеће*. — Зду̀љићу ко̄тулу до испо̀т кољѐна̄.

зду̀хатит, -и̑н свр. *смлачийи нешйо*. — Мљѐко ми са̑мо зду̀хати!

зду̑шно прил. *са срцем, својски*. — Зду̑шно су јѐдан дру̑го̄му пома́гали.

зду̑шно̄с, -ости ж *искрени унуйрашњи йорив којим се нешйо ради*. — Зду̑шно̄с у по̀слу ин је помо̀гла да ин се све̏ па̀ра̄ ла̏кше̄.

зѐла ж *женска особа зелених очију*. — Ма̏ла̄ зѐла је на̏јмлађа̄ о(д) сеста́ра̄.

зѐлен, -ѐна, -ѐно придј. *незрео (каже се за воће, али и за човјека)*. — Ја̏буке су јо̏ш зелѐне. — Зѐлен си ти̑ да то̑ разу̑мије̄ш.

зѐле̄н, зѐлени ж *лиснайо йоврће (куйус, блийва и др.) које се куха*. — Не мо̀гу ни про̀мислит ка̀ква би то̑ вѐчера би́ла бе̏(з) зелени.

зѐле̄нко м мн. зѐле̄нци, ген. мн. зѐлена̄ка̄ *бронзани војник (два су) који у дубровачком Звонику ойкуцава сайе*. — Са̏(д) су зѐле̄нци замла́тили по́дне̄.

зѐма̄н, -а́на м *необично ружно вријеме (киша, снијег, вјейар)*. — Јѐси ли ви̏ђела зема́на? — Про̀љеће а ка̀кав зѐма̄н!

ѕѐра ж *мрва, мало*. — Да̑ј ми са̑мо ѕѐру кру̑ха да про̀ва̄н ка̀кав је и̏спо̄.

ѕѐрица ж (дем. од ѕѐра) — О̀стала је јо̏ш ѕѐрица ка̀фе̄ ако хо̀ћеш.

/ѕе̄ро/ изр. **о̀стрић на̏ ѕе̄ро** *ошишайи на „нулу"*. — На сѐлу би о̀стригли дијѐте на̏ ѕе̄ро да му гла́ва бу̑де̄ чи́ста.

ѕѐфи̑р, ѕефи́ра м (тал. zeffiro) *врсйа врло фине вунене йканине*. — Да ми је ђе̏ на̏ћ ко̀ји̑ ме̏тар ѕефи́ра!

ѕи̏брит, -и̑ несвр. (безл.) *зейсйи (кад хладноћа уједа, „гризе" за лице, а вјейар је слаб или га никако нема)*. — Ју̑тро̄с до̀бро ѕи̏бри̑.

ѕи̏г-ѕа̑г прил. (тал. zig-zag) *кривудаво, йамо-амо*. — За̏што не га̀ста̄ш дри̏то него ѕи̏г-ѕа̑г?

зи̑д м *верйикалне камене или од неког другог майеријала наслаге које нешйо йреграђују или ограђују (йа ријеч се у Дубровнику ријейко уйойребљава, ина-*

че се каже „мир"). — Испо̀(д) ска̄ла̄ је о̀рма̄р у зи̏ду. — Кад је не̏ко пја̑н, ре̏чӯ му: „Др̑ш се, ку̏ме, зи̏да!"

зијѐхавица ж *зијевање.* — У̏хитила ме је не̏каква̄ зијѐхавица.

зијѐха̄ње с гл. им. од зијѐхат *зијевање.* — А̑јме, крѐпаћу о(д) зијѐха̄ња!

зијѐхат, зи̏јеха̄н несвр. **1.** *зијевати.* — Зи̏јеха̄ш ко ри̏ба на̏ су̏ху. **2.** *упиљити се у нешто с чуђењем или иначе.* — Не мо̀гу ци̏јелӣ да̑н зијѐхат у̏ књигу. — Зи̏јеха̄ у̏ њу̑ ко да му је о̏(д) зла̄та. **3.** *беспосличити, дангубити.* — Ни̏шта не чи̏нӣ, зи̏јеха̄ по кафа̀нама.

зијѐхнут, зи̏јехне̄м свр. **1.** *зијевнути.* — Ко̀лико ћеш јо̏ш пу̏та̄ зијѐхнут? **2.** *умријети.* — То̑ је ре̏ко̄ и зијѐхнуо. изр. ~ **о̏(д) стра̄ха** *веома се уплашити.* — Зијѐхла сан о̏(д) стра̄ха кад ми је но̀ћас не̏ко за̀куцо̄ на̀ вра̄та.

зи̏мица ж *врста смокве, стабло и плод.* — Зи̏мица је на̑јбоја̄ со̑рта смо̏кве̄.

зимо̀мора ж *осјећај хладноће.* — У̏хитила ме зимо̀мора док сан че̏ко̄ тра̀нвај.

зимо̀мо̄ран, -рна, -рно придј. *који пати од хладноће, који јако осјећа хладноћу.* — Зимо̀мо̄рну чо̀вјеку су и̏ два̄ крпату̏ра ма̏ло.

зимо̀мо̄рно̄с, -ости ж *трајни осјећај хладноће при мало нижој температури.* — Ја̑ па̏тӣн од зимо̀мо̄рности и не мо̀гу се ни̏ка̄ко згри̏јат.

ѕи̏нг м *цинк.* — Ђе̏ је о̀на̄ те̏ћа о̀(д) ѕи̏нга?

ѕи̏нѕа ж *врста помоћног музичког инструмента у плех музици.* — Јо̏ш је ско̏ро би̏јо дијѐте кад је у̏ мужици у̏даро̄ у̏ ѕи̏нѕе.

ѕи̏нѕӣн, ѕинѕи́на м *посредник у успостављању или одржавању љубавне везе.* — О̑н му чи̏нӣ од ѕинѕи́на.

зини́ват, зи̏нӣва̄н несвр. *отварати уста.* — Не зи̏нӣва̄ј у̏ вјетар!

зја̏пит, -ӣн несвр. *ударати у очи празнином (нека просторија, кућа, прозори и сл.).* — Ко̀лика ку̏ћа, а зја̏пӣ пра́зна!

зја̏т, зја̏је̄н несвр. *беспослено ходати или стајати.* — О̑н ни̏шта не чи̏нӣ, са̏мо зја̏је̄ по ва̀зда̄н.

зла̏менит, -а, -о придј. *чувен, знаменит.* — То̑ је би̏јо зла̏менит да̑н у̏ њихово̏му живо̀ту.

зла̀тан м *каже се од миља мушкоме дјетету.* — Зла̀тане мо̑ј, ка̏ко си ми ве̏ликӣ у̏зра̄со̄!

зла́тан, -тна, -тно придј. *мио, драг, који посједује много лијепих особина.* — Ви̏ђећете ка̏ко је о̏н зла́тан кад га бу̏де̄те бо̏ље позна́ват.

зла̀тница ж *каже се од миља женскоме дјетету.* — Зла̀тницо мо̀ја, до́ђи а̑мо да те ви̏дӣн!

зла̑то с *каже се некоме, најчешће дјетету.* — Зла̑то мо̀је, ка̏ко ми је о̏н до̏бар! изр. **би̏т на̀ некому зла̄та како на Го́спи гр̏чко̄н** *каже се за жену која се претјерано накинђурила златом.* — До̀шла ми је у̏ вести о(д) свиле̄, сва̏ зго̏ла̄на, а на њо̀ме зла̄та како на Го́спи гр̏чко̄н. **да̏т** ~ *вјерити дјевојку, прстеновати је.* — Ју̏че̄р су Ни̏ки да̏ли зла̄то, а пи̏р ће би̏т на про̀љеће. **су̏хо̄** ~ *каже се за некога ко је ваљан и добар у сваком погледу.* — Су̏хо̄ зла̑то ин је ш њо̀ме у̏шло у̏ ку̏ћу. **учи̏нит бра́ду о̏(д) зла̄та** *обогатити се.* — О̏тка(д) су ку̏пили бу̏тӣгу по̀ко̄ње̄га госпа́ра И́ва, учи̏нили су бра́ду о̏(д) зла̄та. **ва̀љат зла̄та** *каже се за нешто или за некога посебно корисног у неком послу или иначе.* — Зла̑та ми је ва̀јало о̀но̄ ма̏ло сна̏. — О̑н ми је зла̑та ва̀љо̄ ка(д) смо се прено̀сили.

зли̏нга ж *спојница на капуту или сличној врсти одјеће, која обично служи као украс, аставља се позади у висини појаса или при дну рукава; ставља се на неке моделе ципела као украс или с одређеном функцијом.* — Ку̏пила сан двије́ пуце за̀ злингу на ка̀путу.

злйћ, злйћа м *гнојна упала прста*. — Изйшо̄ ми је злйћ нà прсту.

злйчина ж *зло чељаде, нарочито дијете*. — Злйчино jèдна, прèстани се дèрат и вàљат пò клима!

злȍ с *зла намјера*. — Рèкли су му то̑ бȅз икаква злȁ. изр. **нà зло му свàнуло** *клетва упућена на рачун починиоца неке неподопштине*. — Нȅко нам је ȍбро̄ свȅ кајйше, нà зло му свàнуло! **свȅ ~ ш њйме (ш њӧме)** *каже се кад се нека ствар изгуби, поломи и сл.* — „Изгу́била сан фацу̀лет!“ — „Свȅ злȍ ш њйме!“ **нйје свȁко̄ ~ зà зло** *каже се у случајевима кад се из невоље изроди и нешто добро или корисно*. — Нйје свȁко̄ злȍ зà зло, закàснила сан нà плацу, ма сан зàто цјȅње̄ плáтила помàдо̄ре.

зловòљит се, -йн се несвр. *бити зловољан*. — Штò се, сйнко, зловòљйш ка(д) ти нйшта нè фалй?

злòгодница ж *жена која својим ријечима и мислима слути зло, па се то и догоди*. — Òна̄ злòгодница сȁмо злȍ слу́тй!

злòгодничина ж (пеј. од злòгодница) — Пра̑ва̄ је злòгодничина, далèко је кӯћа!

злòгук, -а, -о придј. *злослутан*. — Нè буди злòгука, нйје свȅ тàко̄ цр̀но!

злòхран, -а, -о придј. *коме није стало до јела, који не воли јести*. — Кàко ће здèбљат кад је злòхран?

злòхрано̄с, -ости ж *навика да се не једе или да се слабо једе*. — У злòхраности је й боле̄с дȍбијо.

знȁн, -а, -о придј. *који зна свој посао (добар занатлија, добра домаћица и сл.)*. — Знȁна домàћица ће йзӣј нà кра̄ј с онлйко̄ сȍла̄да̄ кòлико хи йма̄.

знȁње с *знање, али у смислу познавања свога посла*. — Ȕ конат тȅга̄ йма̄н ја̑ вйше̄ знȁња нȅго тй.

знȁт, зна̑м несвр. *познавати некога*. — Зна̑м га јȍш ко дијéте. — Зна̑ш ли тй кòга од òве̄ чȅја̄ди ȍди? изр. **1. нȅ зна̄м штȍ** *било што, све*. — Нȅ зна̄м штò би дȏ да мòгу пȍћ дȍма! **2. нȅ зна̄м штȍ** *каже се за нешто што се не сматра доста вриједним, али и обрнуто*. — Нйје рȍба нȅ зна̄м што̄, ма ће йсто̄ зȁ нешто вàјат. — Мислијо је да ћу му нȅ зна̄м штȍ дȁт, ма се прйварио.

зо̑, злȁ, злȍ придј. *особа која се радује туђему злу, али га и сама другоме наноси*. — Вйдӣ му се пò фаци да је зо̄. изр. **злȁ ко пȅшта** *веома зла (женска особа)*. — Говòрило се зà нашу су̀сједу с канту́на òд улице̄ да је злȁ ко пȅшта. **~ ко ку́чак** *појачање које се често употребљава да би се појачало основно значење ријечи, врло зао (човјек)*. — Прйје смо мйсли да је о̑н зо̑ ко ку́чак, а нйје. **~ го̏дина** *особа којој треба дуго времена да обави неки посао*. — Зла̑ го̏дино, кòлико ти трȅба̄ да се обу́че̄ш? **рйјет ȳ зо̄ по̏нат** *рећи на несрећу нешто па тако утицати на промјену неког повољног стања, ситуације и др.* — Нè да̄ј Бȍже рйјет ȳ зо̄ по̏нат, ма се нà здравље не мòгу поту́жит. **учйнит нȅшто ко ȳ ~ час** *слабо нешто урадити*. — Сàшила ми је бàрету ко ȳ зо̄ час. **ȳ зо̄ час** *на несрећу*. — Врáта су се ȳ зо̄ час отвòрила и вйше се нйшта нйје мòгло учйнит.

зòбат, зȍба̄н несвр. *јести зрно по зрно нечега, откидати с грозда зрно по зрно грожђа и јести*. — Дȍкле ћеш зòбат грȍжђе, òстави мȁло й мени!

зо̑ва ж *заова, мужева сестра*. — Дàнас смо ȳ зо̑ве̄ на òбједу.

зо̏вина ж *врста љековите биљке која се употребљава као чај*.

ѕоолòђија ж (тал. zoologia) *наука о животињама*. — На̑јдража̄ нам је бйла ѕоолòђија.

ѕòра ж *свитање, дио дана када се јављају први знаци дневне свјетлости*. — Ȕ ѕору би рйва ожйвјела. изр. **изван (изан) ѕо́ра̄** *у најраније јутро*. — Кȳ(д) ћеш, ћȅрце мòја, овàко̄ изван ѕо́ра̄? — Кò ће се дйгнут изан ѕо́ра̄?

зр̏цалит се, -йн се несвр. *огледати се у води*. — Ȕ мору се зр̏цалӯ звијéзде.

зр̑цало с *огледало.* — Ужѝвали смо ста̑т прѝд великō зр̑цало и чѝнит жмо̑рфије.

/зу̑б/ изр. **ста̏вит зу̑бе на по̀лицу** *каже се кад нема ништа за јело.* — „Што̀ ћемо jѐсти?" — „Нѝшта! Ста̑ви зу̑бе на по̀лицу!" **о̀трт зу̑бе ō нешто** *доживјети нешто неугодно у вези с нечим.* — Òвӣ пу̑т је о̏трō зу̑бе ò мештре, нѐће вѝше ла̀ко хи зва̑т. **ку̑тњӣ** ~ *кутњак.* — Сло̀мијо ми се ку̑тњӣ зу̑б.

зу̏батац, зу̏баца м ген. мн. зу̏бата̄ца̄ *врста бијеле морске рибе (*Dentex vulgaris *— породица љускаваца).* — Ѝмали смо зу̏баца на гра̀делама.

/зу̏бља/ изр. **го̀рјет ко** ~ *осјећати велику врућину, горјети од врућине.* — Ру̑ке ми го̀рӯ ко зу̏бља. **у̀стре̑сти се ко** ~ *веома се узрујати.* — Устре́сла сан се ко зу̏бља ка(д) сан чу̏ла да до̀лазӯ, а нѝшта jо̑ш нѝје спра̑вно.

зу̏кнут, зу̏кне̄м несвр. *кварити се (кад храна добије киселкаст укус и мирис што значи да се почиње кварити или је већ покварена).* — Чѝнӣ ми се да jу́ха зу̏кне̄.

зу̏лум м *насиље.* — До̑ста ми је тво̄га зу̏лума!

зу̑рит, -ӣн несвр. *упорно пратити очима некога или нешто.* — Зу̑рӣш у̏ свакога ко па̀са̄! Ка̏ко те нѝје сра̑м?

/зу̑цкат/ **зу̑цка̄ се, зу̑цкало се** *говорка се, говоркало се.* — Сва̏шта се зу̑цка̄ по гра̀ду.

И

ибрѝчић в. *имбричић.*

ѝглица ж (дем. од игла) **1.** *игла.* — Ка(д) до̀вршӣш шӣт, забо̀ди ѝглицу у кушѝнић. **2.** *врста ситне плаве рибе.* — Jу̏тро̄с ѝглӣца̄ колико̀ хоћеш. — врсте иглица: ~ **шѝћа̄** *игла за шивење.* — Забо̀ла ми се у̏ прс ѝглица шѝћа̄. ~ **гла̀вичата̄** *игла с главицом, прибадача.* — По̀нтаћу рука́ве с ѝглицама гла̀вичатије̄н. ~ **о(д) сику̀реце̄** *игла која се затвара, а служи по потреби мјесто копче или дугмета, нпр. на сукњи.* — Ѝма̄ј ва̏зда у̑за̄ се по jѐдну ѝглицу о(д) сику̀реце̄ за нѐ да̄ј Бо̑же. ~ **од рекама́ва̄ња** *игла за вез.* — Ѝглица од рекама́ва̄ња ѝма̄ шѝре̄ у̑ши за удњје́ва̄ње ко́нца. изр. **ста̑т на ѝглицама** *бити нестрпљив, узнемирен у журби или у очекивању некога или нечега.* — Jа̑ о̑ди сто̀јӣн на ѝглицама и чѐка̄н, а о̀на и забо̀равила да ѝма̄ до̄ћ.

ѝгличина ж (аугм. и пеј. од ѝглица) — Скло̀ни о̀вӯ ѝгличину да се ко̏ на̀ њӯ не убо̀де̄!

ѝгличица ж (дем. од ѝглица) — Нѝје др̑во ѝгличица па да се нѐ видӣ.

игра̀рија ж *нешто лако, неозбиљно, шала.* — То̑ је све̑ игра̀рија према о̀нему што̀ вас jо̑ш чѐка̄.

ѝграча ж *велика разиграност.* — Ста̑ра̄ је ѝзрека да ѝграча донѐсе̄ ѝ плача.

ѝгрица ж *играчка.* — Мо̑ра̄ дије́те ѝмат ко̀jӯ ѝгрицу.

ѝгруша ж *женско дијете које воли да се весело игра.* — О̀на је ѝгруша, ка(д) се за̀игра̄, забо̀равӣ ѝ јести.

ѝдејица ж *ситница.* — Пома̀кни ква̑дар са̑мо за jѐдну ѝдејицу у̏ десно̄.

ижва́тат, ѝжва̄та̄н несвр. *ижвакати нешто.* — Палѐтӯн ти је згр̑чен ко да га је кра̑ва ижва́тала.

ѝжђес, -ѐде̄н свр. (и: ѝжђести) **I.** *извући конац из игле.* — Ѝжђешћу бѝјелӣ ко̀нац, а у̏ђес жу̑тӣ. **II.** ~ **се** *остати без конца (кад се конац извуче из игле).* — Ижђѐла ми се ѝглица, у̏ђеди ми је!

ижѝкат, ѝжӣка̄н свр. **I.** *прожети некога (вјетар, хладноћа).* — Ижѝкаће те вје̑тар на о̀во̄ вјетро̀метине̄! **II.** ~ **се** *изложити се вјетру или хладноћи.* — Ѝжи-

кан се тако̄ на ово̄ сту̑дени, па о̑нда ка̏шљен.

иза̀гњет, иза̀гњијен свр. *иструлити.* — Ку̑ћа је ста̑ра и гре̑де су јон иза̀гњеле.

иза̀жет, ѝзажмен свр. *увртањем рубља исцједити из њега сваку кап воде, гњечењем и стискањем исцједити сок из лимуна и сл.* — Кад ѝзажмеш линцу́ле, простѐри хи.

иза̀жимат, иза̀жимљен несвр. *увртањем мокрога рубља и сл. цједити из њега воду или из воћа сок.* — Не иза̀жимљеш лѐму̑н дȍ краја, ѝма̄ у̏ њему јо̑ш шу́га.

изапо́дне̄ прил. *поподне.* — Сва̏ко̄ изапо́дне̄ по̑ђен се прошѐтат пу̏(т) Све̄то̄га Ја̏коба.

ѝзапреколāни прил. (и: ѝзаприколāни, изапре̏колāни) *пред претпрошлу годину.* — Мѝ смо у̏ ва̄с до̀лазили прѝколāни, а вѝ у̏ на̄с ѝзаприколāни.

ѝзаприколāни *в. изапреколани.*

иза̀сипат, иза̀сипљен несвр. *просипати нешто.* — Ма̏ло ко̄ гле̄да̄ ђе̄ иза̀сипље̄ смѐтлиште.

изасо̀ват, изасу́јен свр. *испсовати некога, изгрдити некога.* — Изасо̀ваће нас ако до̄ђемо ка̏сно.

иза̀срат, иза̀серен свр. **I.** *изнечистити нешто људским или животињским изметом.* — Не̏ко је иза̀сро̄ штѝцу у камарѝну. **II.** ~ **се** *изнечистити се.* — Пу̏штају ку́чка да се иза̀сере̄ прѝд нашијен вра́тима.

иза̀су̑т, ѝзаспен свр. *просути нешто.* — Сва̏кӣ да̑н ѝзаспен по пу̏ну шкра̀бѝцу пѐпела ѝ(з) шпахера.

ѝзба ж (и: ѝзба) *мала, мрачна или иначе неподесна просторија.* — Ја̏дан свѝјет у ка̀квōн ѝзби сто̀јӣ!

ѝзбавит, -ӣн свр. **I.** *успјети од некога нешто набавити, добити или повратити неку ствар.* — Гле̄да̄ј да ми от Пе́ра ѝзбавӣш о̀нӯ ве̑ликӯ вре̑ћу! **II.** ~ **се** *ослободити се, спасити се, извући се одакле.* — Ако се о̀тамо ѝзбавӯ ра̀није, до̄ће а̑мо.

избакѐтат, -а̄н свр. (тал. bacchettare) *истући шепих да би се из њега истресла прашина.* — О̏стаје̄ ми јо̏ш са̑мо избакѐтат тапѝте.

изба̀лат се, -а̄н се свр. (тал. ballare) *исплесати се.* — Изба̀лаћемо се кад бу̏де̄ карнѐво̄.

ѝзбалит, -ӣн свр. **I. 1.** *ислинити.* — Не љу̏би ме вѝше, сву̏ си ме ѝзбалила! **2.** *изговорити свашта, избрбљати нешто неконтролисано и бесмислено.* — У по́ у̏ре̄ је ѝзбалила све̑ што је зна̑ла. **II.** ~ **се 1.** *ислинити се.* — О̏чисти се, ва̑с си се ѝзбалијо! **2.** *исплакати се.* — Ѝзбалила си се да̀нас за̀ цијело̄ го̀диште.

ѝзбатит, -ӣн свр. *умутити кашиком јаја, масноћу и сл.* — На̑јприје ѝзбати ма̏сло, па о̑нда ја̀ја ѝ цукар.

ѝзбечен, -а, -о придј. *искривљена лица, ружан.* — Што̄ сан на о̀во̄н слѝци ѝзбе̄чен!

избе́чит, ѝзбечӣн свр. **I.** *раширити, разрогачити очи.* — Кад ме је вѝдијо, сто̄, избе́чијо о̏чи у̏ мене и нѝшта не го̀ворӣ. **II.** ~ **се** *искривити лице, искревељити се.* — Не̏како се избе́чијо, ни на́лик на о̀не̄га прѝјашње̄га чо̀вјека.

избизѝгат, -а̄н свр. *истражити све у потрази за нечим.* — О̏д њега се нѝшта нѐ може са̀крит, све̑ у̏ ку̏ћи избизѝга̄.

ѝзбит, ѝзбијен свр. **1.** *истући некога.* — Ѝзбиђу те ако то̄ сло̀мије̄ш! **2.** *избацити, извалити нешто из нечега.* — Ба́ци ту̏ палѝцу прије него ми ш њо̀ме ѝзбије̄ш о̏ко!

изблије́ђет, -дӣн свр. *изгубити боју на сунцу или у прању.* — Свѝ тӣ жѝжа̄нтӣ колу́ри у̏ пра̑њу изблије́дӯ.

изблѝхат, ѝзблӣха̄н свр. **I.** *испрљати нешто.* — Је̄ду̏ћи та̀ко̄ нѐсмотрено, изблѝхаћеш на̀пицу. **II.** ~ **се** *испрљати се нечим приликом јела или иначе.* — Ако се ѝзблӣха̄ш, не̑ма̄ш у чѐму по̑ћ на̀двōр.

избокӯнат, -ām свр. *раздијелити нешто на комаде (месо, торту, земљу итд.)*. — Ко̀лико је мо̀гло сва̏кому до̄ћ ка(д) су о̀нӯ зе̏мљу избокӯнали?

ѝзбужа̄н, -а, -о придј. *који је с рупицама*. — Ѝма̄н је̏дне ѝзбужа̄не̄ са̀ндале.

избӯжат, -а̄н свр. (тал. bugiare) *направити рупе, рупице, избушити*. — Шка̏тулу ћемо избӯжат да у̏ њӯ у̑лазӣ а̑рија.

изва́нштина *в. извањштина*.

изва́њштина ж (најчешће у мн.) (и: изва́нштина) *нешто несвакидашње, необично (нпр. јело, ствар)*. — У̏ мене не̑ма̄ изва́њштӣна̄ него је̏ђи што̄ ти се да̑. изр. **чи̏нит изва́њштине** *не понашати се као други, издвајати се начином живота и неким својим поступцима од других*. — Тро̀шӣн ко̀лико мо̀гу, а не чи̏нӣм изва́њштине.

ѝзвапит, -ӣн свр. *исхлапити, извјетрити, испарити*. — И о̀но̄ ма̏ло а̀лкохола што је о̀стало, ѝзвапило је.

изве́јат се *в. извељат се*.

изве́љат се, ѝзве̄ља̄н се свр. (и: изве́јат се) *промијенити се (о времену у вељачи)*. — Јо̏ш се ни́је врије́ме изве́љало, прѝчекаћемо јо̏ш пра̑во̄ су̑нце.

извента́ват, -ѐнта̄ва̄н несвр. (тал. inventare) **1.** *проналазити нешто ново*. — Да̀нас извента́вају све̏ но̑ве̄ ѝ нове̄ ства̑ри. **2.** *измишљати неистине, ширити неистине*. — Ни́је то̄ ѝстина, све̏ то̄ не̏ко извѐнта̄ва̄.

извѐнтат, -а̄н свр. (тал. inventare) **I. 1.** *измислити, пронаћи, изнаћи нешто ново*. — Ко̀ зна̑ што̀ ће јо̏ш у свије́ту извѐнтат? **2.** *измислити и проширити неку неистину, лаж*. — О̏н нѝшта ни́је нѝ чуо нѝ видијо, све̏ је извѐнто̄. **3.** (тал. ventare) *провјетрити нешто*. — Отво̀ри фу̏њестру и извѐнта̄ј ка̏мару! **II.** ~ **се** *извјетрити*. — Јѐдва се во̄њ о̀д рибе̄ извѐнто̄.

/**ѝзвести**/ изр. ~ **(некога) ѝ(з) шеста** *својим држањем учинити да неко изгуби контролу над понашањем*. — Кад ме та̀ко̄ извѐде̄ ѝ(з) шеста, у̏бијо би га!

/**извѝјат**/ изр. ~ **ба̀рјаке** *посебан ритуал који се у Дубровнику обавља пред црквом св. Влаха; села из околице Дубровника долазе са својим барјацима и, врло вјешто машући њима, поздрављају свог заштитника и клањају му се*. — Су̑тра ће прид О̀рла̄ндом извѝјат ба̀рјаке.

извѝсит, ѝзвисӣн свр. *израсти у великој мјери у висину (човјек, биљка)*. — Ма̑ла̄ је извѝсила ко пја̑нта у до̀бру.

ѝзвисит, -ӣн свр. *извјесити*. — Же̏не су ра̏но ѝзвисиле ро̄бу на су̏шило.

ѝзвјетрит, -ӣн свр. **I. 1.** непрел. *исхлапјети*. — У бо̀тијици не̑ма̄ вѝше нѝ ка̏пи а̀лкохола, ва̑с је ѝзвјетријо. **2.** прел. *провјетрити нешто (нпр. неку просторију, постељину и сл.)*. — Ја̑ би ѝзвјетрила ма̏ло лиицу̀ле и кушѝне. **II.** ~ **се** *провјетрити се (нека просторија нпр.)*. — Све̏ раство̀ри да се ку̑ћа до̀бро ѝзвјетрӣ!

изво̀дњет, -нӣ свр. *постати воденаст*. — Са̑лса ми је до̑ста изво̀дњела.

ѝзво̄јштит, -ӣн свр. *с напором и упорношћу постићи нешто*. — Је̏два је ѝзво̄јштила да је у̏ кући гле̄дају ко до̀ма̄ће̄ чеја́де.

извра́тит се, ѝзвра̄тӣн се свр. **1.** *извртути се на леђа, испружити се на леђа*. — Свѝ се извра́тили на̀ су̑нцу па се пе̏чӯ. **2.** *пасти*. — Извра́тила сан се насрѐд улице̄.

изврћет, -ртӣн свр. *издупсти нешто*. — Хо̏ћеш ли ми изврћет два̑ певеру̀нића?

изга̀стат, -а̄н свр. *прошити на шиваћој машини*. — Изга̀стала сан све̏ ша̑вове на̀ вести.

изгину́ће с *слабост*. — Ју̏тро̄с ћу̑тӣн стра̑шно̄ изгину́ће у о̀жичици.

изгле́дат, ѝзгле̄да̄н несвр. **I.** *упорно гледати ишчекујући некога*. — Све̏ врије́ме ѝзгле̄да̄н постије́ра. **II.** ~ **се** *угледати се у некога као у примјер*. — Ѝмо̄ се у̏ кући у ко̀га изгле́дат, па је ѝ о̑н по̀сто̄ ва̏ља̄н чо̀вјек.

ѝзгледат се, -а̄н се свр. *угледати се у некога као у пример.* — Ѝзгледа̄ј се у ста̀ријēга бра̑та, па бу̑ди ко ѝ о̑н што̏ је!

изглѝбат, ѝзглӣба̄н свр. **I.** *испрљати нешто блатом, изблатњавити.* — Изглѝбаћеш цр̏евје ако бу̑де̄ш га̏зит по во̀ди. **II.** ~ **се** *испрљати се блатом.* — Изглӣбо̄ се сва̏ до̀ кољēна̄ док је па̀со̄ о̀т куће̄ до̀ шко̄лē.

изгну̀сит (се) *в.* *изгнуснит (се).*

изгну̀снит, ѝзгнӯснӣм свр. (и: изгну̀сит, изну̀сит) **I.** *испрљати нешто.* — Сва̏ што ѝзгнӯснӣш, опѐри! **II.** ~ **се** *испрљати се.* — Бӣјела̄ ко̀шуја се у̀час ѝзгнӯснӣ.

ѝзгњецкат се, -а̄н се свр. *учинити се љепљивим.* — Ѝзгњецкале су ми се њо̏ке о̀т пата̄та̄.

изгово̀рит, -о̀ворӣн свр. *изгрдити некога, рећи некоме и оно што не би желио да чује.* — Кад га пр̏вӣ пу̑т срѐтēн на̀ улици, сва̏шта ћу му изгово̀рит.

ѝзгонēт, -и ж *олош, онај који својим понашањем или способностима не одговара средини из које је поникао.* — Од она̀ко̄ скла̏днијех и чѐститијех ро̀дитēља̄ изѝшла је она̀ка̄ ѝзгонēт!

изгра̀мфат, -а̄н свр. (тал. aggranfiare) *изгребсти некога или нешто.* — О̏стави се ма̏чкē да те не изгра̀мфа̄!

изгра̀нчат, -а̄н свр. *изгребсти.* — Изгра̀нчо̄ сан ру̑ке на̀ драчу. — Сра̑м би ме бӣло да ме ко̄ вӣдӣ та̀ко̄ ѝзгранча̄нијех но́га̄.

ѝзгрчит, -ӣн свр. **I.** *изгужвати нешто.* — Па̀со̄ си кро̀с камару и ѝзгрчијо та̀пӣт. — О̀бӯко̄ на̀ себе ста̑рӣ ѝзгрченӣ ка̀пут и по̀тēжē се по̀ улицама. **II.** ~ **се** *изгужвати се.* — А̏ко си се у жѐљезници ѝзгрчила, утѝја̄ј се!

изгу̀бит се, ѝзгубӣн се свр. *потрошити вријеме око нечега, па не стићи урадити друго, забавити се око нечега.* — Тӣ си се изгу̀бијо око̀ тијех књӣга̄ и забо̀равијо учѝнит што̀ си ми обе̏ћо̄.

изгу̀лит, ѝзгӯлӣн свр. *ишчупати из нечега.* — Изгу̀лила сан ма̏ло са̀ла̄тē за вѐчерē.

изгу̀стат, -а̄н свр. **I.** *толико се науживати нечега да више изађе из воље.* — За̀исто сан тӣ вѐстӣт изгу̀сто̄. **II.** ~ **се** *науживати се нечега, заситити се нечега.* — Па̏са̄нē зӣмē смо се ба̑ш изгу̀стали рӣбē.

изгучу̀лат, -а̄н свр. *психички пропатити због некога или нечега.* — Вѐле ти сан изгучу̀лала ш њӣме за о̀вē двје́ године што̑ је бӣјо о̄ди!

изда́ват, ѝзда̄ва̄н несвр. *попуштати, слабити (кад неко чуло или орган у људском организму не функционише нормално).* — Ѝзда̄ва̄ га сва̏ вӣшē вӣд, па нѐ може ни пу̑но чӣтат.

изда́нгубит, -ӣн свр. *потрошити узалуд вријеме.* — Изда́нгубӣн око лудо̀стӣ, па ме по̀со̄ че̏ка̄ о(д) да̀нас до̀ сутра.

ѝздат, -а̄н свр. *попустити (кад неки орган у организму не функционише нормално).* — Она̀ко̄ се ћу̑тӣ до̀бро, са̏мо су га но̑гē ѝзда̄ле.

издекла̀мат, -а̄н свр. *изрецитовати нешто, изговорити нешто научено напамет.* — Сва̏ је лӣјепо издекла̀мо̄ ка̏ко сте га нау̀чили.

изде́пат, ѝздēпа̄н свр. *немилице некога изударати, истући.* — Ћа̀ће би те изде́по̄ кад би зно̑ што̏ чѝнӣш.

издије́ват, ѝздијēва̄н несвр. *извлачити конац из игле.* — Ја̑ у̀дијēва̄н, а тӣ ми ѝздијēва̂ш!

издије́лит, ѝздијēлӣн свр. *оставити некога без дијела који му припада.* — Нѐмо̄јте ме издије́лит ако за̀каснӣм на о̀бјед.

издово̀љит се, -о̀вољӣн се свр. *задовољити се нечим у великој мјери.* — Да̑ј му бо̑чу, нека се издо̀вољӣ!

ѝздријет, ѝздерēн свр. *издерати, подерати.* — Ѝздро̄ си полсѝне от ко̀шујē. — Но̑сӣ нѐкаквē ѝздртē цревјѐтине на но̀гама.

издрица́ват, -йцāвāн несвр. **I.** *исправљати нешто, нпр. неки предмет.* — На̀шō сан бо̄кӯн жӣцē, па је издрѝцāвāн. **II. ~ се** *исправљати се.* — Та̀кō се лама не издрѝцāвā!

издрѝцат, -āн свр. *исправити неку ствар.* — Издрѝцāј рӯбове и кро̀ји! **II. ~ се** *исправити се (мисли се на нешто).* — Кā(д) се о̀вō др̀во ова̀кō издрѝцало?

издр̀љат, -āн свр. *добро испрати, односно до те мјере да се тканина скоро подере.* — Издр̀љала сан на̀пицу ӯ стō во̀дā, а ма̀ће се нијѐсу дӣгле.

издӯ́љит се, ѝздӯљӣн се свр. **1.** *истегнути се (нека тканина или лице у чељадета кад измршави).* — О̀ткад је смр̑шō, фа̑ца му се издӯ́љила. **2.** *израсти (дјечак или дјевојчица).* — Мāлā се издӯ́љила, па јон је сва̑ окра̀чало.

издӯ̀рат, -āн свр. *истрајати, претурити преко главе, преживјети.* — Ако издӯ̀рāмо о̀вӯ зӣму, на ко̀њу смо.

издушѝват, -ӯшӣвāн несвр. *испуштати ваздух.* — О̀вā го̄ма издӯ̀шӣвā на два́ мјеста.

издӯ́шит, ѝздӯшӣн свр. *испустити зрак.* — Издӯ́шијо ми је ко̄лӯт о̀д бањē.

ѝзӣћ, ѝзӣђēн свр. **1.** *изаћи (у Дубровнику се није говорило изаћи).* — Изӣшла сан на̀двōр за нѐшто кӯпит. **2.** *постати, развити се у нешто.* — Од о̀негā дјѐтета изѝшла је лӣјепā дјѐвōјчица. — Ка̀кво ће о̀д њē мо̄штро ѝзӣћ! **3.** *проћи, нестати, изгубити се.* — Изӣшла ми је о̀нā вѐликā мо̀дрица што сан је ѝмō на но̀зи. **4.** *појавити се.* — Изӣшли су му пр̑вӣ зӯбићи. — На рӯци ми је изӣшла бра̀давица. изр. ~ **на мо̀ју (тво̀ју, њѐгову** итд.) *бити како то неко од поменутих упорно захтијева.* — На̀ крају је изӣшло на њѐгову. — Гово̀ријо тӣ или нѐ, јо̄пе ће ѝзӣћ на̀ њѐзину.

ѝзјаловит се, -ӣ(н) се свр. *кад се не оствари нешто што се као сигурно очекивало.* — На́дō се да ће по̄ћ у Америку, па му се ѝ тō ѝзјаловило.

изјѐдит, ѝзјēдӣн свр. **I.** *изљутити некога.* — Ѝзјēдӣш ме, па ме о̄нда мо̀лӣш за про̀штēње. **II. ~ се** *изљутити се.* — Изјѐдијо сан се ко живѝна док сан до̄бијо бѝљет.

ѝзјелица ж *особа која воли да једе.* — Ка̀ко сте се та̀кō на̀шли: сва̑ ѝзјелица до ѝзјелицē!

ѝзјеличина ж (пеј. од ѝзјелица) *женска особа која пуно једе.* — Јо̄ш тӣ нѐ зна̑ш ка̀ква је тō ѝзјеличина!

ѝзјести, ѝзједēн свр. **1.** *појести.* — Да̑ј ми што̄ ѝзјести, крѐпō сан о̄д гла̄да. **2.** *појести некога од драгости, најчешће дијете.* — Ѝзјело би га чеја́де ко̀лико је дра̑г!

ѝзјеша м и ж *изјелица.* — Свӣ су у фа̀мињи ѝзјеше.

излава̀цат, -āн свр. (тал. lavare) **I.** *испрати нешто или некога.* — Ро̄бу трѐбā излава̀цат у мла̀кōн во̀ди. **II. ~ се** *испрати се, искупати се.* — Мо̄ре је бӣло врӯ́ће, па смо се сӣти излава̀цали.

ѝзлајат, ѝзлајēн свр. **I.** *избрбљати нешто што није требало.* — Мјѐсто да др̀жӣ за̀ себе што̄ је чӯо, о̄н је о̄дма сва̑ ѝзлајō. **II. ~ се 1.** *избрбљати се, рећи нешто што није требало.* — До̀шло је до ријѐчи међӯ њима кад се Ѝво ѝзлајō да ѝмају прѝмит нѐкаквē вѐликē со̄лде. **2.** *дати себи одушка и изговорити свашта, односно оно што се иначе не би рекло.* — До̀шла је ко фӯрија, па се ѝзлајала и на̀ мене и на̀ њега и на̀ цијēлӣ свӣјет.

ѝзлāн м *особа која не може ништа сакрити него одмах све избрбља.* — Јē лици о̀ тему нӣшта не гово̀ри, јер о̀на је вѐликӣ ѝзлāн.

изланда̀рат се, -āн се свр. *наскитати се, натумарати се, али не у рђавом смислу.* — Јӯчēр сте се сӣти изланда̀рали, па да̀нас мо̀жете ста̑т до̄ма.

ѝзланут, -нēм свр. **I.** *изустити, рећи нешто што се не би смјело знати или што иначе не треба рећи.* — Ма́то је нѐђе ѝзлануо да нас је вӣдијо ӯ машкарима.

II. ~ **се** *у разговору или негдје рећи нешто што се не би смјело знати, што би требало сачувати, барем донекле, као тајну.* — Нѐмо̄ј се ѝзланут, по ȳжа̄нци, да смо ин нȅшто ку́пили!

изла̀рдат, -а̄н свр. (тал. lardo) **I.** *измастити некога или нешто.* — Изла̀рдаћеш ме с ма̀снијем рȳкама. **II.** ~ **се** *измастити се нечим.* — Па̏зи да се не изла̀рда̄ш кад бу̏де̄ш јȅсти!

излежа́ват, -ѐжа̄ва̄н несвр. *љенчарити, ништа не радити.* — Што̏ тй чѝнйш? Нйшта! Излѐжа̄ва̄ш по̀ цијелй да̂н! — Умо̀рили су се од излежа́ва̄ња, па су се на ко́нцу ста̏вили на по̀со̄.

излемпа́ват, -ѐмпа̄ва̄н несвр. **I.** *страшити некога, престрављивати некога.* — Нѐмо̄ј ме излемпа́ват ȳ нека̄ до̏ба нȍћи! **II.** ~ **се** *јако се плашити.* — О̂н се о(д) свѐга жйво̄га излѐмпа̄ва̄: и ка(д) што̏ бу̏бне̄, и кат ко̏ вйкне̄ и кат ко̏ за̀куца̄ на̀ вра̄та.

излѐмпат, -а̄н свр. **I.** *јако престрашити некога.* — Ја́ви му се, нѐмо̄ј га излѐмпат! **II.** ~ **се** *јако се престрашити, престравити се.* — Свй су се излѐмпали о̏(д) стра̄ха кад је мѐђа почѐла па̏дат.

ѝзле̄мпо м *човјек који изгледа престрашено.* — О̀сто̄ сан ко ѝзле̄мпо ка(д) су ми то̏ рѐкли.

излѐћет, излѐтйн свр. *брзим ходом изаћи, истрчати.* — Кад ме вйдијо, излѐтијо је на̀дво̄р ко о̀парен.

излѝмат, -ѝма̄н свр. (тал. limare) *истругати турпијом.* — Јѐдан зу́бац на кљу́чу трȇба̄ ма̏ло излймат.

излѝшат, -а̄н свр. **I.** *учинити нешто глатким.* — У̏зми гла̏спапйр па излѝша̄ј пра̏г од вра́та̄! **II.** ~ **се** *углачати се.* — Излѝшали су ми се по̀плати на̀ цревјама па се по̀ киши пу̏зӯ. — Излѝшо̄ се Стра̀дӯн о̏д нашијȇх но́га̄ ко̀лико га стру̏же̄мо.

излого̀рат се, -а̄н се свр. (тал. logorare) *излизати се, истрошити се услијед дуге или лоше употребе.* — Излого̀рали су се зу̏пци на̀ макини.

излу́ђет, -дйн свр. *разним поступцима довести некога у ненормално стање.* — Излу́ђећете дијѐте с пре̏дикама.

излу́пат, ѝзлӯпа̄н свр. *истући, изударати.* — Ка(д) те ѝзлӯпа̄н, ѝмаћеш за̏што пла̏кат! — Јо̏ш ми о̀стаје̄ излу́пат тапѝте.

изма́мит, ѝзма̄мйн свр. **1.** *пробудити у некоме жељу да однекле изађе.* — Изма́мило ме је да̀нас ѝс куће̄ лйјепо̄ вријѐме. **2.** *извући од некога новац или што друго, служећи се обећањима, преваром, ласкањем.* — Ка̀кав је ла̏скавац, изма́миће ти ѝ задњй дйна̄р ѝ(з) шпага.

измамљѝват, -а̀мљйва̄н несвр. **1.** *будити у некоме жељу да однекле изађе.* — Изма̀мљйва̄ш ме на̀дво̄р ка̏(д) сан ȳ на̑јвишем по̀слу. **2.** *извлачити од некога неку материјалну добит служећи се обећањима, ласкањем или лажима.* — Та̀ко̄ су јон измамљѝвали јѐдну по јѐдну ства́рчицу све̏ док је ѝмала што̏ да́ват.

изме́јат (се) *в.* *измељат (се).*

изме́љат, ѝзме̄ља̄н свр. (и: изме́јат) *измазати.* — Изме́љо̄ си по рȳкама мармѐла̄ту. **II.** ~ **се** *замазати се нечим гњецавим.* — Изме́љала се са̂лсо̄н от пома̀до̄ра̄ и по но́су и по бра́ди.

изменѐстрат, -а̄н свр. *изнијети јуху на сто.* — Ка(д) сан вас чу̏ла уза̀ скалу, изменѐстрала сан.

ѝзметнут, ѝзметне̄м свр. *побацити дијете.* — Нȇће о̀на ни о̀вй пу̑т по̀вит, ѝзметла је.

изметокла́сит, -о̀кла̄сйн свр. *измијешати нешто, направити неред у ладици, ормару и сл.* — Јо̏пе̄ си у шкра̀бйци све̏ изметокла́сијо.

изме́чит, ѝзме̄чйн свр. **I.** *изгњечити нешто.* — Кат па̀тате бу̏дӯ ку̏ха̄не, изме́чи хи! **II.** ~ **се** *изгњечити се.* — Изме́чиле су ми се пома̀до̄ре ȳ бу̏рси, бйле су пре̏здреле.

ѝзмислит, -йн свр. *изумити нешто.* — И̏змислијо је нȅко̄га вра̄га што̏ су му и у свијѐту прѝзнали.

измѝтит, ѝзмӣтӣн свр. *лагано рашчешљати косу.* — Оплѐла сан те лѝјепо, а тӣ си тō измѝтила.

ѝзмјерит, -ӣн свр. *пажљиво осмотрити.* — Ѝзмјеријо ме је од глáвē до пéтē прије нёго ме је пу̏штијо у̏ кућу.

измомѝтат, -āн свр. (тал. vomitare) **I.** *исповраћати, избљувати.* — Дијéте пȍ пијē мљéко и измомѝтā га. **II.** ~ **се** *исповраћати се, избљувати се.* — Измомѝтали смо се на вапóру јер је бѝло кȍлāпā.

измр̀чет, -ӣн свр. **1.** *потпуно се исушити, изгубити влагу и смањити обим (нпр. неко воће, бијели лук итд.).* — Вȃс лу̏к у̏ спреми је измр̀чијо. **2.** *пропасти.* — Измр̀чећēш ако бу̏дēш одговáрат нà свачијē пѐцете.

ѝзмукнут, -нēм свр. *изгубити глас од много говора или иначе.* — Свӣ смо ѝзмукли кȍлико смо пјёвали и вѝкали.

изнàходит, -ӣн несвр. *изналазити, проналазити нешто.* — Вȁзда изнàходӣш ӣзговōр зà све.

изнерéдит, -èрēдӣн свр. *учинити неред међу стварима.* — Јâ у̀рēдӣн, а ȍн изнѐрēдӣ.

изнешѐстат, -āн свр. (тал. sesto) **I.** *учинити да нешто изгуби своју форму, да дјелује неуредно.* — Ȏна обу́чē нȍвē цр̏евље и након нёколикō дáнā хи изнешѐстā. **II.** ~ **се** *направити се неуредним, деформисати се, лишити се пристојног изгледа.* — Блу́за ми се у̏ прâњу изнешѐстала.

ѝзнијēт се, изнѐсēн се свр. *нанијети се (кад се кокош наноси јаја).* — Мȃ се је бȃш ȍвā кȍкōш изнијéла!

изну́сит (се) *в. изгнусниш (се).*

изњȍрит, ѝзњорӣн свр. **1.** *изронити из воде.* — Свӣ смо одàхли кад је изњȍријо ѝз мора. **2.** *скочити у море и извадити нешто са дна.* — Ȏкинуло се сӣдро ȍд бȃркē, мóраћу га изњȍрит.

изрȁшпат, -āн свр. (тал. raspare) *истругати турпијом, истурпијати.* — Кад изрȁшпā нȍкте, питу̀раће се и пȍћ нàдвōр.

изрéпат, ѝзрēпāн свр. **I.** *подерати на груб начин.* — Кȍјӯ лѝјепӯ кȍшуљу си изрéпō! — Је ли ти пȍтреба да ӣдēш тàко ѝзрēпāн и гну́сан? **II.** ~ **се** *подерати се на груб начин.* — Свȅ се нà теби изрéпало.

изрешѐтат, -āн свр. **1.** *претрести неко питање.* — Тȏ ћете мóрат дȍбро изрешѐтат прије нёго се нȁ што ȍдлу̏чите. **2.** *претрести некога, изоговарати некога.* — Пó улицē су изрешѐтале, а дру̏гӯ полȍвицу су ȍставиле зà сутра. **3.** *на испиту или иначе до темеља провјерити нечије знање.* — Дàнас нас је профѐсӯр од лàтӣнскōга дȍбро изрешѐтō деклинáције.

изрѝгат, -āн свр. (тал. rigare) *исцртати нешто, направити црте на нечему.* — Свȁкō дијéте је изрѝгало пȍ лӣс бӣјелē кȃртē. — За ȍвō би ми дȍбро дȍшō јѐдан ѝзригāн лӣс.

ѝзригат, -āн свр. *показати непостојаност боје за вријеме прања.* — Свӣ колу̀рӣтӣ шугамáни су у̏ прâњу ѝзригали. — Кȍшуља ми је након прâња свȃ ѝзригāна.

ѝзријēт, ѝзречēн свр. *изговорити много тога.* — Нȁ памēт ти нѐ може дȏћ кȍлико је ȍна у стáњу ѝзријēт!

изругѝват се, изру̀гӣвāн се несвр. *шалити се, подругивати се.* — Изругѝвō се ȍн, нѝје мѝслијо сѐријо. — Изругѝвали су се с јȁднōм жѐнōм. — Сȁд нѝје бȃш оказѝјōн за изругѝвāње ш њóме.

ѝзрупат, -āн свр. **I.** *избушити рупе, направити рупе.* — Кȍ је нà мјестима ѝзрупō бѐтӯн прѝт кућōн? **II.** ~ **се** *избушити се.* — Ȃсфалат се ѝзрупō ȍ(д) тēшкијех камијóнā.

изру́тит, ѝзрӯтӣн свр. *издупсти комад хљеба да остане само кора.* — Ȏн пр̏вō ѝзрӯтӣ кàнтӯн ȍт круха, а ȍнда ѝзједē кȍрицу.

изубѝјат, изу́бӣјāн свр. **I.** *немилице некога истући.* — Изубѝјо га је ко жѝвину.

II. ~ се 1. *сшући се добро приликом пада.* — Пȏ је низа̀ скалу и ва̑с се изубѝјо̄. **2.** *међусобно се добро исшући.* — Изубѝјали су се ту̑ насрѐд улицē, а о̑нда по̀шли сва̑кӣ на свȍју ба̑нду ко да нѝшта нѝје нӣ било.

изумѝват, изу̏мӣва̄н свр. **I.** *добро некога ойраши.* — Изумѝваћу те до̀бро с мла̀ко̄н во̀до̄н. **II. ~ се** *добро се ойраши.* — Ва̑с ћу се изумѝват, стра̑шно ми је врýће.

ѝзустит се, -ӣн се свр. *у разговору или на нечије йишање рећи нешшо шшо је шребало прећушаши.* — Сто̑ј а̀тēнто да се не ѝзустӣш како смо ју̀чēр хо̀дили у Жýпу.

ѝзут, ѝзујēн свр. **I.** *скинуши цийеле.* — Ѝзули смо цр̑ēвље и свýкли бје̑чве па хи ста̑вили сýшит крај о̏гња. **II. ~ се** *скинуши с ногу цийеле.* — Ѐво ме ѝдēн, са̑мо да се ѝзујēн!

Ѝла̄р м *раније доста често име у Жупи дубровачкој.* — У̏ Ила̄ра у бу̏тӣзи ѝма̄ што ти дýша ѝштē!

ѝлӣнка ж *врста црног грожђа у Конавлима.* — Ѝлӣнка ра̑на̄ је вѐћ прѝспјела.

илудáват се, илу̏да̄ва̄н се несвр. *обмањиваши се.* — Са̑мо се илу̏да̄ва̄ш да ће ства̑р по̑ћ на̀бојē.

илу̏дат се, -а̄н се (тал. illudere) *обмануши се.* — Илу̏до̄ се је да ће свē до̀бро па̀сат.

илузѝјо̄н, -óни ж (тал. illusione) *обмана, илузија.* — Утолѝко̄ ми тёжē па̑да̄ кад вѝдӣн да су то̑ свē бѝле пу̏стē илузијóни.

илуминáват, -ѝна̄ва̄м несвр. (тал. illuminare) *расвјешљаваши нешшо многим, често разнобојним сијалицама, да би се постигао одређени ефекаш.* — Илуминáвају цѝјелӣ гра̑д.

илумѝнат, -а̄м свр. *расвијешлиши.* — Што̀ сте сву̑ кýћу илумѝнали ко да је èлетрика мýкте? — Ка̑ко лѝјепо ѝзглēда̄ гра̑д ова̀ко̄ илу̏мина̄н!

илуминацѝјо̄н, -óни ж (тал. illuminazione) *свечана расвјета.* — Што̀ ће рѝјет о̏ва̄ илуминацѝјо̄н да̀нас?

илустрáват, илу̏стра̄ва̄н несвр. **1.** *чиниши нешшо јасним.* — У̏ру нам је илустрáво̄ то̑ што нијéсмо разу̏мјели. **2.** *праши неки текст сликама.* — О̑н илу̏стра̄ва̄ лѝбра за̑ дјецу.

илу̏страт, -а̄н свр. **1.** *учиниши нешшо јасним.* — Ка(д) ти илу̏стра̄н, бѝће ти ја̑сно. **2.** *пойрашиши текст сликама.* — Интерѐса̄ ме ко̀ је илу̏стро̄ тво̀ју књѝгу?

илустрацѝјо̄н, -óни ж *илусшровани лист.* — Ѝмāте ли, госпар Ѝво, што̏ но̏вијēх илустрацијóнӣ?

имађинáват, имађѝна̄ва̄м несвр. (тал. immaginare) **I.** *замишљаши нешшо.* — Имађѝна̄ва̄ш ли тӣ ко̀лико би то̑ ко̀стало? **II. ~ се** *умишљаши себи нешшо, уображаваши се.* — Имађѝна̄ва̄ се да је јáко па̑метан.

има̀ђина̄н, -а, -о придј. *уображен.* — О̀на је јѐдна има̀ђина̄на̄ лу̏дача!

имађѝнат, -а̄м *замислиши.* — Имађѝна̄ј ко̀лико сан се устрéсла ка(д) су ми то̑ рѐкли!

имађинацѝјо̄н, -óни ж (тал. immaginazione) *уображење.* — Ко̀ те глēда̄? То̑ је тво̀ја имађинацѝјо̄н!

/ѝмат/ изр. **ѝма̄ бит** *мора да је, изгледа да је.* — Ѝма̄ би(т) да је надвóру зѝма. — Ѝма̄ би(т) да се најéдијо кад га нēма̄. **ѝма̄ се ...; ѝма̄н** *шреба, пошребно је, мора се.* — Ако ћемо пра̑во, ѝма̄ се за̀ то̑ пѝтат о̀ца. — Рѐкли су ми да ѝма̄н о̑ди о̀стат јо̑ш ко̀јӣ да̑н. — На кóнцу, о̀ни ѝмају учѝнит ка̑ко ин се рēчē. **~ што̏ вѝђет** *каже се кад се ко изненади нечим лијейим или ружним, па о шоме прича другоме.* — Ка(д) смо до̀шли та̑мо, ѝмали смо што̏ вѝђет: пу̏на тр̀пеза сва̑ко̄га бла̑га бо̀жјēга. — Кад је прѐстало па̑дат, ѝмали смо што вѝђет: свē во̀ће гра̑д у̏бијо! **за не ~ по̀сла с нѐким** *каже се у случају кад се не жели имаши везе с неким, односно кад се наслућују или прешпосшављају неке неугодносши.* — Нéћу у̏ њега нѝшта пѝтат за не ѝмат по̀сла с вра̑гон.

имбакука́ват, -у̏ка̄ва̄н несвр. (тал. imbacuccare) I. *умотавати некога у нешто топло да би се заштитио од хладноће (и глава се умотава).* — Имбаку̏ка̄ва̄ дије́те свӗ до̀ ма̑ђа. II. ~ се *умотавати се, и главу, у нешто топло ради заштите од хладноће.* — Кад би ко̀јē зи́мē па̏ло о̀нō ма̏ло сни̏јега, имбакука́вали смо се ко да смо на̀ Сјевēрнōму по́лу.

имбаку̏кат, -а̄н свр. I. *увити, умотати некога у нешто топло.* — До̀бро те је ма̏тēр имбаку̏кала! II. ~ се *умотати се у нешто топло, чак и главу, да би се заштитило од хладноће.* — Ка(д) трѐба̄ по̑ћ учи̏нит ђи̑р до Порпо̀релē, имбаку̏ка̄ се и излѐтӣ и̏с ку̏ћē ко ши̏јӯн.

имбалуна́ват, -у̏на̄ва̄м несвр. I. 1. *опијати некога.* — Имбалуна́вају га сва̏кē вѐчери, па се о̑нда ш њи́ме ру́гају. 2. *китити нешто лампионима.* — Имбалуна́вају ба̑рке у̏ по̑рту. II. ~ се *опијати се.* — Пи̏ли су, имбалуна́вали се и ни̏ко ни́је ми̏слијо што̀ ће би̏(т) су̏тра.

имбалу̏нат, -а̄н свр. I. 1. *опити некога.* — До̀бро су га имбалу̏нали с пѐљешкијен ви̏ном. 2. *окитити лампионима.* — За̏што су ри̏ву имбалу̏нали? II. ~ се *опити се.* — Имбалу̏нали су се па пјѐвају.

имбандјера́ват, -ѐра̄ва̄н несвр. (тал. imbandierare) *китити заставама, истицати заставе.* — Имбандјера́вају ва̀по̄р за̀ сутрашњӯ ђи́ту.

имбандјѐрат, -а̄н свр. *окитити заставама.* — Имбандјѐрали су гра̑д за̀ фе́сту Свѐто̄га Вла́ха.

и̏мбарак, -а̄рка м ген. мн. и̏мбара̄ка̄ (тал. imbarco) *укрцај морнара на брод.* — Чѐка̄н по̏зи̑в на и̏мбарак.

имбарка́ват, -а̀рка̄ва̄н несвр. (тал. imbarcare) I. *укрцавати некога на брод као посаду.* — Ду̏бровачка̄ пло̀видба сва̏кē го̏динē имба̀рка̄ва̄ по десе́так св̏ршенијех наутика́ша̄. II. ~ се *укрцавати се на брод као посада.* — Су̏тра се и̏ ја̄ имба̀рка̄ва̄н.

имба̀ркат, -а̄н свр. *укрцати некога на брод као посаду.* — Имба̀ркаће га ду̑ндо на тра̀бакулу. II. ~ се *укрцати се на брод као посада.* — Нѐђе у̏ јесе̄н се имба̀ркō ко но̀стрōмо. 2. *смјестити се негдје.* — До̀бро си се ти̑ имба̀ркō у пр̏ви̑ ре̑д.

имбеуна́ват, -у̏на̄ва̄м несвр. *обмањивати некога.* — И̏ли нѐ види̑ш да те имбеу̏на̄ва̄ кад го̏ћ мо̏же?

имбеу̏нат, -а̄м свр. *обманути некога.* — Имбеу̏нō ме је, про̏дō ми је врѐћу у̏гљēна, а ви̏шē је др̏во нѐго у̏гљēн.

имбечили̏та̄т, -и̏та̄ти ж (тал. imbecillità) *глупост.* — Би́ла би имбечили̏та̄т са̑(д) тра́жит нѐшто бо̏љē од о̀вега̄.

имбечили̏шкат, -а̄н свр. (тал. imbecillire) I. 1. (прел.) *излудјети некога.* — Имбечили̏шкаће дије́те о̀нē ста̑рē си̏ђелице. 2. (непрел.) *постати као луд, изгубити због старости или болести способност расуђивања, односно душевну виталност.* — И̏ма̄ го̏ди̑шта̄ да је ста̑ри̑ имбечили̏шкō. II. ~ се *запањити се или изненадити због нечега па стати као луд.* — Имбечили̏шкала сан се ка(д) сан ви̏ђела ко̑ до̀ходи̑.

имбѐчило прил. (тал. imbecille) *глупо.* — Нѐ гледа̄ј ме та̀кō имбѐчило, него се мо̑ви с мјѐста!

имбѐчио, -ла, -ло придј. *будаласт.* — И̏спō сан имбѐчио ка(д) сан му по̀вјерово̄.

имботишка́ват, -и̏шка̄ва̄н несвр. (тал. imbottire) I. *умотавати некога да би се заштитио од хладноће.* — Мо̑ра̄ би(т) да је надво́ру зи́ма кад ме та̀кō имботи̏шка̄ва̄ш. II. ~ се *умотавати се у нешто да би се заштитило од хладноће.* — Имботи̏шка̄ва̄ш ли се ти̑ та̀кō сва̏кē вѐчери кад и̏дēш спа̑т?

имботи̏шкат, -а̄н свр. I. *добро замотати некога, умотати некога.* — Ја̑ ћу лѐћ у по̀стеју, а ти̑ ме имботи̏шка̄ј. II. ~ се *умотати се добро у нешто да би се заштитило од хладноће.* — Док се ти̑ имботи̏шка̄ш у̏ крпице, ја̑ ћу ти учи̏нит те̑.

имбрагáват, -а̀га̄ва̄н несвр. (тал. imbracare) *чврсто и свеобухватно нешто омотавати, везивати.* — Ѐно ње̂ та̑мо, имбра̀га̄ва̄ ба̀гаје.

имбра̀гат, -а̄н свр. *свеобухватно и чврсто омотати, везати.* — До̀бро шка̄тулу имбра̀га̄ј да се пу́тен не о̀творӣ и све̑ ѝж ње̄ про̏спе̄.

ѝмбрик, -ѝка м *посуда посебног облика у којој се куха кафа, али може послужити и у друге сврхе.* — Из имбрика је дӣмила врӯћа̄ ка̀фа.

имбрѝчић м (често: ибрѝчић) *плехана или бакарна посуда у којој се куха кафа.* — У имбрѝчићу ѝма̄ jѐчменицē, а у̀ њӯ у̀ли о̀нō ма̑ло пра̑вē ка̀фē да за̀вōња̄.

ѝмброј *в. имброљ.*

имбројáват *в. имброљават.*

имбро̀јат *в. имброљат.*

имбро̀јӯн *в. имброљун.*

имброју̀нина *в. имброљунина.*

имброју̀ница *в. имброљуница.*

имброју̀ничина *в. имброљуничина.*

ѝмброљ м (и: ѝмброј) (тал. imbroglio) *превара.* — Нѐ би ћѐла да се jѐдӣте, ма тȏ је, про̀стите, с Ва̑шē стра́нē ѝмброљ.

имброљáват, имбро̀ља̄ва̄н несвр. (и: имбројáват, имбруљáват) (тал. imbrogliare) *варати на цијени, квалитету нечега и уопште на неким вриједностима.* — По бу̏тӣгама имброљáвају кад го̑ћ мо̏гӯ. — Мо̏жемо се пого̀дит, ма бе̏з имброљáва̄ња ни с тво̀јē нѝ с на̑шē ба́ндē!

имбро̀љат, -а̄н свр. (и: имбро̀јат, имбру̀љат) *преварити.* — О̏нӣ лу̀пеж ме имбро̀јō и напла́тијо ми два́ дина̄ра вѝшē.

имбро̀љӯн, -у́на м (и: имбро̀јӯн) (тал. imbroglione) *човјек који вара на цијени, квалитету робе и уопште на неким вриједностима.* — Чѝнӣ се фи̑н, а ве̏лӣкӣ је имбро̀љӯн.

имброљу̀нина м (и: имброју̀нина) (аугм. и пеј. од имбро̀љӯн) — Нѐћу с имброју̀нино̄м ѝмат по̀сла!

имброљу̀ница ж (и: имброју̀ница) (тал. imbroglione) *женска особа која вара на цијени и уопште кад су у питању неке вриједности.* — Имброљу̀ница jѐдна, обѐћала ми је jѐдну вр̑с сто̑фē, а са̑д ми је да́ла дру̏гӯ, го̏рӯ!

имброљу̀ничина ж (и: имброју̀ничина) (аугм. и пеј. од имброју̀ница) — Прѝварила ме имброју̀ничина кад ми је вра̑ћала ре̑сто.

имбруљáват *в. имброљават.*

имбру̀љат *в. имброљат.*

имбуфáват, -у̀фа̄ва̄н несвр. *услијед влаге се тешко отварати и затварати (врата, прозори).* — Чѝм до̑ђē jѐсе̄н, о̀ва̄ jѐдна фу̀њестра имбу̀фа̄ва̄.

имбу̀фат, -а̄н свр. *набрекнути од влаге (врата, прозори).* — От пу̑стē умѝдечинē имбу̀фала је древена̀рија на̀ вра̄тима.

ѝменас, ѝме̄нса, ѝменсо придј. (тал. immenso) *изванредан, диван по изгледу, интелектуалним и психичким својствима или иначе.* — Згра́дили су ѝме̄нсӯ ку̑ћу. — Го̀спа̄р је ѝменас кад припо̀вије̄да̄. — Тȏ је дије́те ѝме̄нсо.

импакáват, -а̀ка̄ва̄н несвр. (тал. impaccare) **I.** *запакивати нешто, паковати нешто или некога.* — Мӣ ћемо пола̀ко jѐдну по jѐдну ства̑р импакáват. **II.** ~ **се** *паковати се.* — У̏ што ћеш се тӣ импакáват?

импа̀кат, -а̄н свр. **I.** *запаковати нешто или некога.* — Импа̀ка̄ј ми тē књиге па да ѝде̄н! — Jѐсте ли ма̏лӯ импа̀кали за пу́та? **II.** ~ **се** *спаковати се.* — Jа̑ се jо̏ш мо̀ра̄н импа̀кат. — По́днē ће, а тӣ се није́си ни импа̀кō.

импампанáват, -а̀на̄ва̄н несвр. *лијепим ријечима придобијати некога и тако постизати одређени циљ.* — Импампа̀на̄ва̄ сва̀кога ко̑ му лу̑д по̀вјерује̄.

импа̀мпана̄н, -а, -о придј. *преварен, кога неко приволи да пристане на нешто што ће му причинити штету, не-*

задовољство. — Кò је ȏди òд нāс двòјицē на кóнцу импàмпанāн?

импампàнат, -āн свр. *обрлатити, придобити некога лијепим ријечима.* — Импампàнō нас је ка(д) смо ȕ њега кýпили тӣнел.

импењáват, -èњāвāн несвр. (тал. impegnare) **1.** *залагати нешто.* — Ȏн импèњāвā свȏј òбраз ка(д) зà вāс гарантӣшкā. **2.** *заузимати, унајмљивати.* — Свàкē гòдинē òни импењáвају ӣстē љȕде да ин кòпају џàрдӣн.

импèњат, -āн свр. **1.** *заложити нешто.* — Импèњō је вȃс имéтак да дјȇци дȃ шкȏлу. **2.** *заузети, најмити.* — Је ли òвӣ тавòлӣн ӣмпењāн?

ӣмпијēг м (тал. impiego) *запослење.* — Од ӣмпијēга му зáвисӣ пȕно ствáрӣ у живòту.

импирáват, -ӣрāвāн несвр. *набадати, натицати.* — Не импӣрāвāј ми тȳ штàпину уз раштèлāту о(д) џардúна!

импӣрат, -āн свр. *набости, натакнути.* — Бӣло хи је штȍ су импӣрали бàндијēру на кȳпјēрту да се бȍјē вӣдӣ.

импјантáват, -àнтāвāн несвр. *напуштати некога, остављати.* — У дȍбру си му дȍбар, а у нèвоји те вȃзда импјàнтāвā.

импјàнтат, -āн свр. *напустити, оставити некога.* — Стрȃх ме је да ће ме нà крају импјàнтат и мóраћу тȃмо пȍћ сȃм.

ӣмпјаштар, ӣмпјаштра м ген. мн. ӣмпјаштāрā *досадан човјек, који нема духа, „неслан".* — Склòни се да нас òнӣ ӣмпјаштар бòжјӣ не фèрмā!

импјаштрáват, -àштрāвāн несвр. **I.** *замазивати нешто.* — Тàкō импјàштрāвāш цӣјелӣ мӣр. **II.** ~ **се** *замазивати се.* — Пȕфичава јон је фаца, па се импјàштрāвā с нȇкаквијен мáстима.

импјàштрат, -āн свр. **I.** *замазати некога нечим.* — Склòни се, импјàштраћу те с пӣтȳрōн. **II.** ~ **се** *замазати се нечим.* — Импјàштрала сан се дò кољēнā по глӣбини.

ӣмпјаштрина м (пеј. од ӣмпјаштар) — Онàкōга ӣмпјаштрина Дȳбрōвнӣк òдāвно нӣје ӣмō.

импјегáват, -èгāвāн несвр. (тал. impiegare) **I.** *запошљавати некога.* — Свȃк пр̏вō импјèгāвā прӣјетеја, а дрȳгōму што Бȏг дȃ. **II.** ~ **се** *запошљавати се.* — Ӣз Грȃда се пȕно импјèгāвā нà пости.

импјèгāт м (тал. impiegato) *чиновник.* — Знȃш кàко се жӣвӣ с плáтōн од импјèгāта.

импјèгат, -āн свр. **I.** *намјестити некога, запослити.* — Мȃлōга ће импјèгат на Кòмȳни. **II.** ~ **се** *запослити се, намјестити се.* — Рèкли су ми да си се импјèгō ȕ бāнци.

импòзанат, -āнта, -āнто придј. (франц. imposant) *величанствен.* — Кàкав је тȏ импòзанат дȍчēк бӣјо!

импòзāнто прил. *величанствено.* — Кȃко òнā фòртеца импòзāнто ӣзглēдā тàмо на вр̏ху!

импоњáват, -òњāвāн несвр. *улијевати некоме поштовање.* — Импòњāвā његово др̏жāње према импјèгāтима. — Импòњāвāш ми што си чејáде ȍд ријèчи.

ӣмпоњāно прил. *важно, надувено.* — Свȇ трӣ сèстре се др̏жȳ ӣмпоњāно ко да су вл̏адике дȳбровачкē.

импортáват, импòртāвāн несвр. (тал. importare) *уносити.* — Мӣ импòртāвāмо пȕно ствáрӣ ӣз другијēх земáљā.

импòртанат, -āнта, -āнто придј. (тал. importante) *важан, уносан.* — Импòртанат је тȏ пòсō.

импòртāнто прил. *важно.* — Импòртāнто би бӣло дòбит ӣ њихов прӣстанак.

импòртāнца ж (тал. importanza) *важност.* — Ȍд великē би импòртāнцē бӣло докáзат на сýду да је мèђа ȕ њиховōму дијéлу.

импòртат, -āн свр. *унијети, увести.* — Импòртаћеш нам ȕ кућу кàквȳ болèштину.

ѝмпоста ж *порезни уред.* — Авѝзали су ме из ѝмпостē да ѝмāн јо̏ш нȅшто за пла́тит.

ѝмпрēза ж (тал. impresa) *предузеће.* — Њѝхова ѝмпрēза је на гла́су, ѝмā по̀сла прико гла́вē.

импрендѝтӯр, -у́ра м (тал. imprenditore) *предузимач, подузетник.* — О̏н је бѝјо импрендѝтӯр ка(д) смо гра́дили на̏шу ку̏ћу.

импрѐсарјо м (тал. impresario) *управитељ позоришта, али и оркестра, музике.* — Зна̂ ли се ко̀ је у тѐатру но̂вӣ импрѐсарјо?

импресѝјōн, -о́ни ж (тал. impressione) *утисак, дојам.* — С вѝјаца сан се вра́тијо пу̑н импресијо́нӣ.

импресијона́ват, -о̀нāвāм несвр. (тал. impressionare) **I.** *остављати јак позитиван или негативан утисак.* — Импресијо̀нāвā ка̏ко су и јѐдно ѝ другō држе́ћи у о̀нијем го̏динама. **II.** ~ **се** *остајати, бити, живјети под снажним утиском нечега неугодног (страха, немилог сазнања о нечему).* — И да̀нас се импресијо̀нāвāм ка(д) се сјȅтӣн о̀нē тре́шњē.

импресијо̀нат, -āм свр. *оставити јак позитиван (дивљење) или негативан (забринути некога и сл.) утисак.* — Свȅ о̀нō ме је ја́ко импресијо̀нало. **II.** ~ **се** *остати под јаким утицајем нечега неугодног.* — Импресијо̀нали смо се с о̀нōм ја̏днōм жѐнōм.

импро̀вӣз, -а, -о придј. (тал. improvviso) *изненадан, неприпремљен.* — Па̀рā да импро̀вӣзӣ су̏срети на̏јбојē ѝспанӯ.

импровиза́ват, -ѝзāвāн несвр. (тал. improvvisare) *непланирано, у тренутку кад затреба припремати нешто.* — Нѐмōј импровиза́ват, него про̀мисли што̀ ћеш гово̀рит и чѝнит.

импро̀визāн, -а, -о придј. *спонтан, који је без претходне припреме.* — О̏н је ва̏зда др̏жō импро̀визāнē го̏воре.

импровѝзат, -āн свр. *припремити нешто на брзину, непланирано.* — Вӣ се акомо̀дāјте, а ја̑ ћу нȅшто импровѝзат за вѐчеру.

импровѝзāта ж (тал. improvvisata) *изненађење које неко приреди неочекиваним угодним доласком.* — Ка(д) по̏чмē лѝјепо врије́ме, учѝните нам једа̀н дāн импровѝзāту!

импровизацѝјōн, -о́ни ж *чин који је спонтан, настао без претходне припреме.* — Није́су ми дра̂ге нѝкаквē импровизацијо́ни!

импро̀вӣзо прил. (тал. improvviso) *изненада.* — До̏ћемо импро̀вӣзо, па ка̏ко ва̏ма та̀кō ѝ нама.

ѝнāд, ина́да м *иркос, инат.* — Наје́дила се на̀ мене, па ми чѝнӣ ѝнāд.

ина́дит се, ѝнāдӣн се несвр. **1.** *инатити се с неким, терати инат.* — Ѝнāдӣш се, а нȅмāш пра̑во. **2.** *напрезати се у неком послу преко својих могућности.* — Ѝнāдӣ се о̑н до(к) га сна́га не ѝздā.

инвѐнтаријо с (тал. inventario) *попис имовине.* — У инвѐнтаријо нȅкē ства̑ри није́су ни у̏шле.

ѝнвӣдња ж (и: ѝнвидија) (тал. invidia) *завист.* — На̑ пāмēт ти нѐ би до̀шло што̏ свȅ мо̏же пу̑стā ѝнвӣдија.

инвидѝјат, -āн несвр. (тал. invidiare) *завидјети.* — О̏ни инвидѝјају кад је нȅко бо̏љӣ о̀д њӣх или о̀д њихове дјѐцē.

инвидѝјōз, -а, -о придј. (тал. invidioso) *завидан, који завиди.* — Нȅшто ћу ти ука́зат, ма нѐмōј бӣт инвидѝјōз!

инвидѝјōзо прил. *завидно, са завишћу.* — Вѝђи ка̏ко те инвидѝјōзо глȅдā што си лѝјепо обу̏чен.

ѝнвӣт м (тал. invito) *позив који се упућује некоме да дође у посјету, на неку свечаност и сл.* — Ју̏чēр нам је до̀шō ѝнвӣт о̀(д) спо̄зā.

инвита́ват, инвѝтāвāн несвр. (тал. invitare) **I.** *позивати некога.* — Чȇсто нас инвита́вају на пр̏шут и вѝно. **II.** ~ **се** *сам се позивати на нешто, долазити непозван.* — О̏на се са́ма инвѝтāвā, нѐ требā је зва̑т.

инвѝтат, -ā̄н свр. I. *позвати некога.* — Инвѝтали су нас на Го́спу о̄(д) снијēга у Цàвтат. II. ~ **се** *сам се позвати, доћи непозван.* — Вā̑зда се инвѝтāш ђе ѝмā дȍ бријех боку̏нӣцā.

ингваздáват, -àздāвāн несвр. *прошивати неку тканину ручно прије шевења на шиваћој машини.* — Кад ингвàздāвāш, нè хитāј чѝпо!

ингвàздат, -āн свр. *прошити руком прије шевења на шиваћој машини.* — Ингвàздаћу ру̏кāв, па ћу ти га прȏват.

ингваздàтӯра ж *шав направљен руком.* — Ȍстало ми је јȍш сā̑мо да дѝгнēм ингваздàтӯру и да утѝјāн палèтӯн.

ѝнгвас, -ста м *црнило, мастило, тинта.* — Умòчи сā̑д лѝјепо пèро у ѝнгвас и пѝши!

Ѝнглēз, -éза м *Енглез.* — Навáлили ȍвегā љēта у̏ нā̑с нā̑ море Инглéзи.

ѝнглēзӣ *в. инглешки.*

Инглèзица ж *Енглескиња.* — Ш њѝма је бѝла и јèдна Инглèзица.

Ѝнглēшка ж (и: Инглѝтера) *Енглеска.* — Пѝсо̄ нам је капèтāн Вѝцко из Ѝнглēшкē.

ѝнглēшкӣ, -ā, -о̄ придј. (и: ѝнглēзӣ) *енглески.* — Ѝнглēшкӣ јèзик му је ко нā̑шкӣ. — Ѝмā нà себи ѝнглēзӯ блу́зу.

Инглѝтера *в. Инглешка.*

инголáват, ингȍлāвāн несвр. (тал. ingollare, ingoiare) *нагло јести, гутати нешто.* — Ȏн слу̏шā штȍ гȍворӣн и ингȍлāвā бȍкӯн пȍ бокӯн.

ингȍлат, -āн свр. *нагло појести, прогутати.* — У кȍјӣ је сā̑мо чā̑с ингȍло̄ ȍно̄ мȇса!

ѝнгорад, -о̄рда, -о̄рдо придј. (тал. ingordo) *себичан, лаком на све: новац, јело и сл.* — Ȍд њē нēћеш нѝшта ѝзву̑ћ кад је онàко̄ ѝнго̄рда.

ингȍрдеца ж (тал. ingordaggine, ingordigia) *себичњаштво, лакомост на све.* — Од ингȍрдецē би у̑зео и ȍно̄ што му нѝкад нēће трēбат.

инграндишкáват, инграндѝшкāвāн несвр. (тал. ingrandire) *преувеличавати нешто.* — Сву̑ ту̑ ствā̑р тӣ инграндѝшкāвāш. — Свē ми исприпȍвијēдāј, ма без инграндишкáвāња!

инграндѝшкат, -āн свр. *увеличати.* — Рȍкети су инграндѝшкали фȇсту.

ингропáват, -ȍпāвāн несвр. I. *заплитати нешто, нпр. конац.* — Ѝглица ми ингрȍпāвā кȍнац у̏ макини. II. ~ **се** *заплитати се.* — Гáстāн, а кȍнац ми се свā̑кӣ чā̑с ингрȍпāвā.

ингрȍпат, -āн свр. I. *заплести нешто, направити чворове на нечему.* — Полàко су́чи џȇмпер да не ингрȍпāш ву̑ну. II. ~ **се** *заплести се.* — Ингрȍпала су му се цријéва, јèдва је ȍсто̄ жѝв.

индèћенат, -ēнта, -ēнто придј. (тал. indecente) *непристојан.* — Јèдна индèћēнта жèна нас је прѝчекала нà врāтима.

индèћēнто прил. *непристојно.* — Нȍсӣ се стрāшно индèћēнто.

индивѝнат *в. индовинат.*

индѝјота ж *тука, ћурка.* — Да си га пѝто̄, ȍн би ти дȍ индѝјоту му́кте.

индипèнденат, -ēнта, -ēнто придј. (тал. indipendente) *независан, неовисан о некоме.* — Пȍсто̄ је индипèнденат ȍткад ѝмā свȍј кру̑х у ру̏кама.

индипèндēнца ж (тал. indipendenza) *независност, неовисност о некоме.* — Лу̑дā дјèтетина, мѝслӣ да се тàко̄ покàжӣвā индипèндēнца.

индѝриц м (тал. indirizzo) *адреса.* — Пошàјите то̄ нà мȏј индѝриц.

индирицáват, -ѝцāвāн несвр. (тал. indirizzare) *упућивати нешто на нечију адресу, адресирати.* — Зā̑што свā̑кӣ пу̑т индирѝцāвāш књѝгу нà другȍга?

индирѝцат, -āн свр. *упутити нешто на нечију адресу.* — Ȁко си индирѝцо̄ књѝгу, дā̑ј да је однèсēм нà посту.

индифèренат, -ēнта, -ēнто придј. (тал. indifferente) *незаинтересован за нешто, равнодушан према нечему.* — Мáто је су-

више индифѐренат кā(д) су у пи́тању нѐкē ствâри.

индифѐрēнто прил. 1. *равнодушно, незаинтересовано.* — Стâли òни мâло дâјē па индифѐрēнто глѐдају кâко се двòјица пе́стају. 2. *није важно, свеједно.* — Индифѐрēнто је штò ће ôн нà тô рӣјет.

индифѐрēнца ж (тал. indifferenza) *незаинтересованост, равнодушност према нечему или некоме.* — Свӣ су тô при́мили с нѐкаквōн индифѐрēнцōн.

индовина́ват, -ѝнāвāм несвр. (тал. indovinare) *погађати нешто, намјерати се на нешто.* — Вâзда индовѝнāвāш на дòбре бокӯниће.

индовѝнат, -āм свр. (и: индивѝнат) *потрефити нешто или некога, погодити, намјерити се.* — Индовѝнō сан бâш нà њега. — Индивѝнаћеш кӯћу ако пôђēш овӯдā дрӣто.

индòленат, -ēнта, -ēнто придј. (тал. indolente) *нехајан.* — Нѐ буди тàкō индòлēнта кад је у пи́тāњу здрâвје!

индòлēнто прил. *нехајно.* — Ирѝтā ме ка(д) се онàкō индòлēнто др̏жӣ.

индòлēнца ж (тал. indolenza) *нехајност, равнодушност.* — Кад му је дòдјала њи́хова индòлēнца, пòћеро хи је.

индора́ват, индòрāвāн несвр. (тал. indorare) *бојити бојом злата.* — Јѐдан мѐштар из Грӯжа индòрāвā и кандиљѐре. — Кòлико би кòстало индора́вāње јѐдне ћòкицē?

индòрат, -āн свр. *обојити бојом злата.* — Кâ(д) сте индòрали свијѐћу на сà лочи?

индорàтӯра ж *позлата.* — Нà великōму квâдру се ровѝнала индорàтӯра.

инканта́ват се, -àнтāвāн се несвр. (тал. incantare) *стајати непомичан, смешен.* — Свӣ се у мӯзеу ко дјѐца инканта́вају прид мѐђедон!

ѝнкантāн, -а, -о придј. *запањен, смешен.* — Ка(д) смо хи вӣђели како дòходӯ, стâли смо ко ѝнкантāни.

инкàнтат се, -āн се свр. *остати непомичан, смешен, запањити се због нечега лијепог или ружног, неочекиваног.* — Инкàнтō се кад је чӯо како пјѐвају прид Òрлāндом.

инкапута́ват, -ӯтāвāн несвр. I. *облачити некога у капут.* — Кòга тô инкапӯтāвāш? II. ~ **се** *облачити се у капут.* — Рâно си се пôчео инкапута́ват, слӯтӣш зӣму!

инкапӯтат, -āн свр. I. *обући некога у капут.* — Дòбро си учѝнила што си мâлōга инкапӯтала. II. ~ **се** *умотати се у капут, обући се у капут.* — Òбично се инкапӯтā прид Бòжић, па тàкō ӣдē до ко́нца вѐљачē.

ѝнкарат, -āрта м ген. мн. ѝнкарāтā *жбука, малтер.* — Мôрā се пр̀вō ѝнкарат осӯшит, па ћемо ôнда бије́лит.

ѝнкарик м (тал. incarico) *дужност, посао.* — Вѐлик је тô ѝнкарик и зà мене и зà њега.

инкарика́ват, -ѝкāвāн несвр. (тал. incaricare) I. *оптерећивати некога нечим.* — Зâшто вӣ сâд мѐне инкарѝкāвāте тӯђијен нѐвољама? II. ~ **се** *оптерећивати се нечим.* — Бѐспотребе се инкарѝкāвāш с јôш јѐднијем пòслон.

инкарѝкат, -āн свр. I. *оптеретити некога.* — Инкарѝкō сан госпа́ра Ба́ра да ми ӣштē у библијòтеци „Дӯбровачкӯ трилòгију". II. ~ **се** *оптеретити се, узети на себе.* — Инкарѝкō сан се с јѐднијем пòслон и до(к) га нѐ финēм, не мòгу Ван нӣшта обѐћат.

инкарта́ват, -àртāвāн несвр. (тал. incartare) *жбукати, малтерисати.* — Сâд нам инкарта́вају кâмаре, па ћемо за кòјӣ дâн свê обије́лит.

инкàртат, -āн свр. *ожбукати, омалтерисати.* — Инкàртаћу и òвӣ бокӯнић ми́ра што је пòшō òд влагē.

ѝнкаш м (тал. incasso) *укупно утјерана, прикупљена свота од улазница за*

приредбу или иначе од продаје. — Нијѐсмо се на̀дали толѝко̄му ѝнкашу.

ѝнкаша ж *шкроб који се употребљава у домаћинству за учвршћивање рубља приликом прања.* — Ко̀шује ва̏зда ста̏вља̄н у ѝнкашу.

инкаша̀ват, -а̀ша̄ва̄н несвр. **1.** *утјеривати новац, наплаћивати.* — Инкаша́вају до̏ста са̏мо на ка̀фи, а да и не спо̀миње̄м дру̏го̄. **2.** *стављати рубље у шкроб да добије одређену чврстину, ушкробљивати.* — Инка̀ша̄ва̄н ѝ навлаке и линцу́ле.

ѝнкаша̄н, -а, -о придј. *ушкробљен.* — Ѝнкаша̄на̄ ро̏ба се ла̏кше̄ утѝја̄ва̄ и љѐпше̄ ѝзгле̄да̄.

инка̀шат, -а̄н свр. **1.** *утјерати новац, наплатити нешто.* — Ако бу̏де̄ са̏ла пу̏на, инка̀шаћемо до̀бре со̏лде. **2.** *ставити у шкроб, ушкробити рубље.* — Инка̀шала сан ко̀лете о̀т кошу̏ја̄.

инка̀штрат, -а̄н свр. (тал. incastrare) **I.** *слијепити нешто.* — Инка̀штраћу шпа̏хер с о̀во̄ ма̏сти. **II.** ~ **се** *слијепити се, улијепити се.* — Ка(д) се ку̏хала ко̀нсе̄рва, све̏ се о̀д ње̄ инка̏штрало.

инкола́ват, -о̀ла̄ва̄н несвр. (тал. colla) **1.** *лијепити нешто туткалом.* — Све̏ што на мо̀биљи тре̏ба̄ инко̀лат, Вѝдо ми инко̀ла̄ва̄. **2.** *стављати у шкроб, ушкробљавати нешто.* — Инко̀ла̄ва̄ш ли тѝ сву̏ бјанка̀рију?

ѝнкола̄н, -а, -о придј. *ушкробљен.* — Госпа́ри су но̀сили ѝнкола̄не̄ ко̀лете.

инко̀лат, -а̄н свр. **1.** *залијепити, слијепити туткалом.* — Инко̀ла̄ј ми и но̀жицу о(д) таволѝна! **2.** *ушкробити нешто прије пеглања, нпр. оковратник.* — Инко̀лала сан ти ко̀лете о̀т кошу̏ља̄.

ѝнкомо̄д м (тал. incomodo) *сметња, омета.* — Ве̏ликӣ ми је ѝнкомо̄д за̀ сваку̏ мале́нко̄с хо̀дит го̄ри на̏ пја̄н.

инкомода́ват, -о̀да̄ва̄н несвр. (тал. incomodare) **I.** *сметати, ометати некога.* — Нѐ би вас ћѐла инкомода́ват са̏д ка(д) сте за о̀бједон. **II.** ~ **се** *дати се сметати, ометати од стране некога другога.* — Жо̄ нам је бѝло да се о̀ни ради на̏с инкомода́вају.

инкомо̀дат, -а̄н свр. **I.** *узнемирити некога реметећи његов уобичајени начин живота и ред.* — Хо̀ћу ли Вас инкомо̀дат ако сје̄де̄н за̀ Ваш таво̀лӣн? **II.** ~ **се** *пореметити свој начин живота услијед дјеловања некога другога, доживјети неке ситне неугодности због присуства или дјеловања другог.* — Ма̏ло ћемо се инкомо̀дат у о̀во̄ тјеско̀бе̄, ма нѝ то̄ нѝје за̏ вије̄ка.

инкомодѝта̄т, -и ж (тал. incomodità) *сметња, омета, стање које је због неких објективних околности неугодно.* — Инкомодѝта̄т ми је кад го̏ћ ко̄ зво̀нӣ тр̀чат на̀ вра̄та отва́рат.

ѝнкрепит, -а, -о придј. *стар и ослабио.* — Ѝнкрепит је, jѐдва ѝде̄.

инкриста́ват се, -ѝста̄ва̄н се несвр. *стајати у мјесту као скамењен и гледати у нешто.* — Нѐћемо нѝка(д) до̏ј до̏ма ако се бу̏де̄ш инкриста́ват прѝ(т) свачије̄н.

ѝнкриста̄но прил. *скамењено, као кип.* — Што̀ си сто̄ та̀ко̄ ѝнкриста̄но?

инкрѝстат се, -а̄н се свр. *укипити се, стати као скамењен.* — Нѐмо̄ј ми се са̏(д) ту̏ насре(д) пу́та инкрѝстат ко Ма́ре лу̏да̄!

инкроћа́ват, -о̀ћа̄ва̄н несвр. *укрштати конац у везу или у чему другоме.* — Инкро̀ћа̄ва̄н ру̏б на̀ котули.

инкро̀ћат, -а̄н свр. (тал. incrociare) *укрстити конац у везу, приликом шевења и сл.* — Инкро̀ћа̄ј за̏дња̄ два-трѝ по̄нта и фѝни ре̄д.

ино̀ћенат, -е̄нта, -е̄нто придј. (тал. innocente) *невин.* — О̑н је у све̏му те̏му ѝспо̄ ино̀ћенат.

ино̀ће̄нто прил. *невино.* — Гле̄да̄ ме ино̀ће̄нто, а зна̄ да је крѝв.

ино̀ће̄нца ж (тал. innocenza) *невиност.* — На су́ду су дока́зали сво̀ју ино̀ће̄нцу.

ѝнсипид, -а, -о придј. (тал. insipido) *који ништа не зна*. — Чѐму се мо̏жеш на́дат од ѝнсипида чељѝдета?

инсо̀ленат, -ē̄нта, -ē̄нто придј. (тал. insolente) *безобразан, дрзак у разговору с неким или у обраћању некоме*. — Ни́је би́ла инсо̀лē̄нта, скла̏дно ми је одгово̀рила ка(д) сан је пи́тала ђе̏ ӣдē̄.

инсолента́ват, инсолѐнтāвāм несвр. (тал. insolentire) *нападати некога дрским ријечима или му се дрско обраћати*. — И своје авенту́ре о̀на инсолѐнтāвā, а ка̏моли нѐће ме̏не.

инсолѐнтат, -āм свр. *напасти некога дрским ријечима или му се обратити дрским тоном*. — Инсолѐнтала ме је ка(д) сан јон до̀шла пла́тит фи̏т.

инсо̀лēнто прил. (тал. insolente) *дрско, безобразно*. — Нѐ можеш приму́чат ка(д) ти она̀кō инсо̀лēнто одго̀ворӣ.

инсо̀лēнца ж (тал. insolenza) *безобразлук, дрскост у обраћању некоме*. — С ко̀јōн инсо̀лēнцōн нас је о̏н при́мијо!

ѝнсома прил. (и: инсо̏ма) (тал. in somma) *све у свему, дакле*. — Ѝнсома о̏н је по̀шō ћа̏ и њи̏х о̀ставијо.

интавола́ват, интаво̀лāвāн несвр. I. *књижити нешто на некога*. — Чу̏о сан да интавола́вају ку̏ћу на̀ себе. II. ~ **се** *књижити се, укњижавати се*. — За̏што се о̏н та̀кō на̀ прешу интаво̀лāвā на о̀нō њи̏вицē?

интаво̀лат, -āн свр. (тал. intavolare) I. *укњижити нешто*. — Интаво̀лō је свѐ на̀ млађēга си́на. II. ~ **се** *укњижити се*. — Ба̏нка се интаво̀лала на̀ кућу док јон нѐ врāту̑ ду̏г.

интаволацѝјōн, -о́ни ж *укњижење на нешто*. — Ко̀ зна̑ хо̀ће ли до̏ћ до интаволацијо́ни или ће то̑ су̑д ра̀збит!

ѝнта̑нто (и: инта̑нто) *све у свему, дакле*. — Ѝнта̑нто о̀ни су арѝвали и ку̏пјēрту ста̏вит у̏ мање̄ о̀д мјесēц да́нā.

интапа́ват, -а̀пāвāн несвр. *наилазити на нешто што управо добро дође, намјерати се на нешто*. — Ко̀ је срѐтан, ва̏зда инта̀пāвā на до̀бро.

инта̀пат, -āн свр. *набасати, намјерити се баш на нешто што је добро дошло*. — И та̀кō ти ја̑, ду̏шо мо̀ја, ју̏трōс инта̀пāн на̀ герице, фрѐшке, фрешки́симе, о̀негā мо̀мēнта ѝз мора ѝзвађене.

ѝнтат, -а, -о придј. (тал. intatto) *нетакнут, чист*. — При́рода је та̑мо о̀стала ѝнтата.

ѝнтачит, -ӣн несвр. *упорно наваљивати да се некоме нешто удовољи*. — Ѝнтачӣ ми мјѐсēц да́нā да му да̑н о̀нō шти̏чицā.

ѝнтела ж *лагана стаклена врата (једнокрилна са четири стакла), најчешће између кухиње и трпезарије (тинела)*. — На̀цикло је јѐдно скло̑ на ѝнтели.

ѝнтелица ж (дем. од ѝнтела) — Бо̏љē би би́ло ту̑ ста̏вит јѐдну ѝнтелицу.

интенцѝјōн, -о́ни ж (тал. intenzione) *намјера*. — Ни́је ми интенцѝјōн ку̏дит нѐшто него са̑мо ри̏јет што̑ ја̑ ми́слӣн.

интервенцѝјōн, -о́ни ж (тал. intervenzione) *посредовање у нечему*. — Да ни́је би́ло ва̏шē интервенцијо́ни, ѝ сад би то̑ ста̏ло у̏ нечијēм таволи́ну.

интерѐсанат, -а̄нта, -а̄нто придј. (тал. interessante) *занимљив*. — Интерѐса̄нта је би́ла та̑ њи̏хова при́ча.

интерѐса̄нто прил. *занимљиво*. — Зна̀ о̀на интерѐса̄нто приповије́дат.

интерѐсат, -āн несвр. I. *занимати некога*. — Интерѐсā ме ко̀лико сте то̑ пла́тили. II. ~ **се** *занимати се за нешто или за некога*. — Ма̏ло се интерѐсā за̀ књигу, а ви̏шē за̀ фузба̄л.

интерѐсенат, -ѐсēнта м ген. мн. интерѐсенāтā *онај ко има интереса да дође до нечега, купи нешто*. — За̀ њихову ку̏ћу би́ло је до̏ста интерѐсенāтā.

интерѐсōз, -а, -о придј. (тал. interessoso) *користољубив*. — Рѐкло би се да је фи̏н чо̀вјек, ма је интерѐсōз.

интеријо́ри м (само мн.) (тал. interiora) *изнутрица перади, али и других животиња.* — Ѝмали смо ју̏хē с интеријо́рима.

ѝнтјēрӣ, -ā, -ō придј. *читав, цијели.* — Би̏јо их је ѝнтјēрӣ бата̀љу̑н. — Ку̏пила сан ѝнтјēрӣ пр̀шут. — О̏на је ò(д) тегā учѝнила ѝнтјēрӣ булѝкāн.

интона́ват, -òнāвāн несвр. (тал. intonare) I. 1. *усклађивати у тону један или више инструмената.* — Бр̏зо ће по̀чēт, интона́вају стру̏мēнте. 2. *започињати.* — Гу̏стā њу̑ интона́ват дѝскōрсе о амо́рима. II. ~ се *припремати се за нешто.* — Ђȅ се тӣ тô интòнāвāш? — Интòнāвāн се пôћ на Кòно у Ма́рē.

ѝнтонāн, -а, -о придј. *припремљен на одговарајући начин за неку прилику (свечано обучен, посебног држања и сл.).* — Ђȅ йдēш та̀кō ѝнтонāн? — У̏лазили су у̑ сāлу јѐдан по јѐдан, ѝнтонāни, у̑ црнијем вѐстӣтима и смòкӣнзима.

интòнат, -āм свр. I. 1. *ускладити у тону један или више инструмената.* — По̀чēће у̏дарат, интòнали су и вијолѝне. 2. *засвирати, запјевати.* — Интòнали смо пр̏вō на̑шу лӣјепӯ ду̏бровачкӯ. 3. *започети нешто.* — Вӣ сте пр̏вӣ интòнали ова̀кӣ ра̏зговōр. — Нӣшта не говòрите, интòнаћете сва̑ђу! II. ~ се *припремити се за нешто нпр. за шетњу, посјету некоме, разговор итд.* — Интòнала се Ка́те за̀ великӯ пасѐђāту до Рије́кē.

интра́ват, ѝнтрāвāн несвр. 1. непрел. *наилазити.* — Кò знā ка̑(д) ће дôћ, он ва̏зда ѝнтрāвā кад му се нè на̑дāш. 2. прел. *затјецати некога, наилазити на некога, намјерати се на некога.* — Сва̏кō ју̑тро ме ѝнтрāвā на̀ врāтима од òфиција.

интрамеsа́ват, -ѐsāвāн несвр. (тал. intramezzare) I. *уплитати некога у нешто.* — Пу̏но су њӣх интрамеsа́вали у ту̏ђē по̀сле. II. ~ се *уплитати се у нешто, мијешати се у нешто.* — О̏на се интрамѐsāвā у̑ свакӣ дѝскорас.

интрамѐsат, -āн свр. I. *уплести некога у нешто.* — Интрамѐsō си нас у јѐдну кòмпликāнӯ ства̑р. II. ~ се *уплести се у нешто.* — Интрамѐsō се у ку̏повину у̑ задњӣ мòменат.

ѝнтрат, -āн свр. 1. непрел. *наићи.* — Ѝнтрō је ба̑ш кад ѝ мӣ. 2. прел. *затећи некога, намјерити се на некога.* — Ѝнтрō сан га кад је ѝзлазијо ѝс кућē.

ѝнтрӣг м ном. мн. ѝнтрӣзи (ѝнтрӣги), ген. мн. чешће: интрӣгā, рјеђе: ѝнтрӣгā *ствар која у кући није потребна, нешто сувишно, неуредно набацано (употребљава се скоро искључиво у мн.).* — Кò лико се интрӣгā ску̏пило у òвōн ка̑мари! — На̀ све ба̑нде ѝнтрӣзи, нêмāн ђȅ нòгōн ста̑т.

ѝнтрӣга ж (тал. intrigo) *сплетка.* — У свѐму тȇму нêмā ӣстинē, свȅ су тô са̑мē ѝнтрӣге.

интрига́ват, -ѝгāвāн несвр. (тал. intrigare) I. *уплитати некога у нешто.* — У̑ задњē врије́ме ме пу̏но интрѝгāвā ш њѐговијен пòслима. II. ~ се *уплитати се у нешто.* — Штò се тӣ интрѝгāвāш у мòје ствāри?

интродуцѝјōн, -о́ни ж (тал. introduzione) *увод.* — Рȇци штô ӣштēш за òвō, са̑мо бȅз великē интродуцијо́ни!

интуфишка́ват, -ѝшкāвāн несвр. *затупљивати некога.* — Ја̑ те не интуфѝшкāвāн, тӣ си ђа̑ инту̏фишкāн!

инту̏фишкāн, -а, -о придј. *затуцан.* — Тô је јѐдна инту̏фишкāнā жѐна, са̑мо лӣжē ота́ре пò црквама.

интуфѝшкат, -āн свр. 1. прел. *затупити некога, затупавити.* — О̏на ће òвō дијѐте интуфѝшкат. 2. непрел. *отупити због нечега, запарложити се.* — Интуфѝшкō сан у̑ кући са̑м међу чѐтири мӣра.

ѝнфаш м (тал. fascia) *повез којим се нешто обавија и стеже.* — Јȍш нôсӣ ѝнфаш на ру̏ци иза дѝзграцијē.

инфаша́ват, -а̀шāвāн несвр. (тал. fasciare) I. *чврсто омотавати нешто или*

некога. — Зашто инфашāвāш нōгу? **II. ~ се** *чврсто се обавијати завојем.* — Дōкле ћеш ме тако̄ инфашáват?

инфàшат, -āн свр. **I.** *чврсто завојем омотати некога или нешто.* — Трѐбало би бачву инфàшат прије него се рàспанē. **II. ~ се** *обавити се завојем.* — Јѐси ли се дòбро инфàшō да рӯку не пòзлијēдӣш?

ѝнфер м *жељезна решетка на прозору.* — Нà дōњē фӯњестре смо ставили ѝнфере.

инфѐрāта ж (тал. inferriata) *жељезна ограда у врту и сл.* — Вѝрили смо из цардѝна кроз инфѐрāту кō пàсāвā пӯтем.

инфѐрāтица ж (дем. од инфѐрāта) — Ōди је прије била инфѐрāтица, а сад је òстō само јѐдан стӯп òт камена.

инфисáват, инфѝсāвāн несвр. (тал. fissare) *уображавати, увјеравати себе у нешто.* — Ȍна инфѝсāвā да чӯјē кōрāке околò кућē.

ѝнфисāн, -а, -о придј. *уображен, самоувјерен.* — Ѝнфисāн је и ӯ памēт и у свòју љепòту. — Мâјка му је јѐдна ѝнфисāнā жѐна.

инфѝсат, -āн свр. **1.** *понијети се до лудила за нечим или за неким, заљубити се у некога или у нешто.* — Инфѝсō је у òнӯ дјѐвōјчицу и нѝкога осим њē нѐ видӣ. **2.** *уобразити, увјерити себе у нешто.* — Инфѝсала је да је слаба и да ће бр̏зо ӯмријет òд грӯбē бōлести.

инфисацѝјōн, -óни ж (тал. fissazione) *болесна уобразиља.* — Свē тē бōлести су нѐкаквē њēзине лӯдē инфисацијóни.

инфјамáват се, -áмāвāн се несвр. (тал. infiammare) *кад почиње нека упала.* — Кљӯцā ме ӯ прсту од нòгē ко да се инфјàмāвā.

ѝнфјамāн, -а, -о придј. *упаљен.* — Нòга ми је ѝнфјамāна, сва гòрӣ.

инфјàмат се, -āн се *упалити се (медиц.).* — Инфјàмō ми се зӯб.

инфјамацѝјōн, -óни ж *упала.* — Свē инфјамацијóни пòчимљӯ нà истӣ нàчин.

информáват, -òрмāвāн несвр. (тал. informare) **I.** *обавјештавати некога.* — Ӣмāн јâ кò ме инфòрмāвā штò се дòгāђā у грáду. **II. ~ се** *обавјештавати се.* — Нà све бâнде смо се информáвали ò њему па нѝшта.

инфòрмат, -āн свр. **I.** *упознати некога с нечим, обавијестити.* — Јѐсте ли свӯ чѐјāд инфòрмали да је фунѐрō сӯтра? **II. ~ се** *обавијестити се о нечему.* — Инфò рмали смо се ò времену, вēдро је и врӯће.

информацѝјōн, -óни ж (тал. informazione) *обавјештење.* — От кòга сте дōбили тē информацијóни?

инцѐрāта ж (тал. incerato) **1.** *кабаница од импрегнираног платна.* — Ȍбӯкō је инцѐрāту и изѝшō. **2.** *непромочиво платно или слична непромочива материја којом се нешто покрива да се сачува од влаге.* — Нàшли смо инцѐрāту и ш њóме пòкрили ствâри да нѐ киснӯ.

инцѐрāтина ж (пеј. од инцѐрāта) — Фигӯрā да си дрва пòкријо, ма òвā инцѐрāтина је ѝзбужāна и прòпӯштā вōду.

инцѐрāтица ж (дем. од инцѐрāта) **1.** *најчешће дјечја кабаничица.* — Кӣша пâдā, а свâ дјѐца у инцѐрāтицама. **2.** *комадић непромочивог платна или сличног материјала који служи за заштиту од влаге.* — Мāлōму дјѐтету се у кòлијēвку стављā инцѐрāтица.

инченсáват, -ѐнсāвāн несвр. (тал. incensare) *кадити за вријеме црквеног обреда.* — Инчѐнсāвāш ко прâвӣ пōп!

ѝнцењ м (тал. ingegno) *досјетљивост, довитљивост.* — Ȍн ӣмā ѝнцења за нāћ у чѐму је фâл.

инцењáват се, -ѐњāвāн се несвр. (тал. ingegnarsi) *домишљати се нечему.* — Инцѐњāвāмо се како знáмо и ӯмијēмо за вѐзат крâј с крâјем.

инцѐњат се, -āн се свр. *домислити се, досјетити се.* — Инцѐњāј се штò ӣ сâм, нѐ чекāј да ти дрӯгӣ пòможē!

инџѐњēр, -éра м (тал. ingegnere) *инжењер*. — Ôн је лâни фи̑нуо за инџењéра ȍд маки̑нā.

инџѐњōз, -а, -о придј. (тал. ingenoso) *довитљив, домишљат, уман*. — Кȍ је инџѐњōз, знâ пу̑но ствáрӣ сâм учи̏нит.

ињо̀ранат, -ānта, -ānто придј. (тал. ignorante) *непристојан, неук, некултуран*. — Нијéсан знô да си тȁкō ињо̀рāнта!

ињо̀рāнто прил. (тал. ignorante) *непристојно*. — При́мила ме је ињо̀рāнто ко ѝ вазда.

ињо̀рāнца ж (тал. ignoranza) *непристојност, незнање, некултура*. — Свȅ дȍлазӣ от пу̑стē ињо̀рāнцē!

и̑рија ж *невријеме*. — Нȍћас су би̑ле и̑рије бȍжјē ȍд вјетра и ȍт кишē!

иритáват, ири̏тāвāн несвр. (тал. irritare) I. 1. *срдити, раздраживати некога*. — Ири̏тāвāте дијéте, па пȍслијē нѐ може зȁспат. 2. *надраживати рану*. — Мāдēж се ш чѐшāњем ири̏тāвā, па мо̏же пôћ нȁ зло. II. ~ се 1. *љутити се, срдити се*. — Ири̏тāвāн се свȁкӣ пу̑т кад га ви̏дӣн да дȍходӣ. 2. *надраживати се (рана, осјетљиви дио организма и сл.)*. — Ȍт хлāднē вȍдē се гр̑ло ири̏тāвā.

ѝритāн, -а, -о придј. *љут, срдит, раздражен нечим*. — Одговȍрила ми је збрâтāно, ѝритāнијем глâсон.

ѝритāно прил. *љутито, раздражено*. — Ка(д) сан у̏шō у̏ кућу, ôн је ѝритāно бáцō околȍ себе свȅ што му је дȍшло пȍд ру̑ку.

ири̏тат, -āн свр. I. 1. *расрдити, раздражити, распалити некога*. — Ири̏тало ме је њѐгово др̀жāње. 2. *надражити неким поступком или нечим рану, дио тијела и сл.* — С па̑пренōм хрáнōм ћеш ири̏тат чи̑р у̏ стōнку. II. ~ се 1. *расрдити се, раздражити се*. — Ири̏тāн се кад ви̏дӣн нѐпрāвду и чу̑јēн лâж. 2. *надражити се (рана или нешто у организму)*. — Осјѐтљивā кȍжа се у̏час ири̏тā.

исáват, ѝсāвāн несвр. (тал. issare) I. *подизати некога или нешто*. — Тêжак си ти̑, не мȍгу те исáват и калáват. II. ~ се *пети се*. — Дјѐца се исáвају нȁ му̑рву, па ће кȍјē ȍд њи̏х пâсти.

ѝсат, -āн свр. I. *подићи нешто*. — Ви̑ђи, ѝсали су бȁндијēру нȁ ку̏ћу! II. ~ се *попети се, подигнути се*. — Ѝсāј се гôри нȁ ми̑р па глēдāј кȍ пȁсāвā.

исѐкат, -āн свр. *исцрпсти воду из барке*. — Су̏ чијен ћу исѐкат бâрку ка(д) си ми ȍднијо шêшулу?

искáзат се, ѝскāжēн се свр. *изразити се ријечима*. — Нѐ дā се искáзат кȁко је тô би̑ло ли̑јепо зȁ виђет.

искалáшит, -ȁлāши̑н свр. *измамити, извући од некога новац или што друго*. — Искалáши у Жу́пи и кȍјӯ кобȁсицу зȁ нâс! — Искалáшијо ми је мôј стâрӣ зи̑мскӣ кȁпут.

искáљат, ѝскāљāн свр. I. *изблатњавити некога, изглибати некога*. — У̏ тисци су ме искáљали с нȍгама. II. ~ се *изблатњавити се, изглибати се*. — Ђȅ си се тȁкō искáљō?

ѝскапит се, -и̑н се свр. *покајити се нечим*. — Ѝскапила си се пȍ вести ж ђѐлāтōн.

искȁргат, -āн свр. (тал. scaricare) I. *искалити љутњу, бијес на некога или на некоме*. — Нȁ њега је искȁргō свȅ што му се дâне ѝ дāна ску́пљало. II. ~ се 1. *искалити се*. — Искȁргали су се нȁ нама ко да смо ми̑ кри̑ви што ин пȍсō нѐ идē. — 2. *обавити велику нужду*. — У̏ кôрти се нȅко искȁргō.

/ѝскат/ изр. штȍ ћете (ви̑шē) ѝскат *каже се кад се у разговору жели истаћи да је то о чему је ријеч нешто највише што се могло очекивати*. — Би̑ло је чȅјāди, му̑жикē, рȍкēтā, ма штȍ ћете ви̑шē ѝскат! — Свȅ је би̑ло штȍ ћете ѝскат.

исквȁртат, -āн свр. (тал. squartare) I. *искидати, исјећи на неправилне комаде, истргати*. — Исквȁртала сан јѐдан стâрӣ

лѝнцуо. II. ~ се 1. *расшргаши се, йодераши се.* — Ка̏ко се исква̀ртала о̀ва̄ ко̀шуја! 2. *расшргаши се од йосла.* — Исква̀ртала сан се да ми све̏ бу̏де̄ како тре̏ба̄ кад о̀ни до̄ђу.

искѐчит, ѝске̄чӣн свр. I. *извинуши, искривиши руку, ногу и сл.* — Искѐчијо сан вра̑т од лѐжа̄ња. II. ~ се *извинуши се, искривиши се.* — Ва̑с се искѐчијо од ро̀матике̄.

искѝдат, ѝскӣда̄н несвр. *исијецаши нешшо из нечега.* — Не̏ко о̀д вас ми ѝскӣда̄ слӣке ис фо́ља̄.

искѝпјет, ѝскӣпӣн свр. (и: искѝпӣн) *кад шекућина йроври, йа се йрелије йреко руба йосуде.* — И да̀нас ти је млије́ко искѝпјело!

ѝскитит, -ӣн свр. *окишиши.* — Јѐсте ли ѝскитили ду̑б?

искламѝчит, -а̀мӣчӣн свр. *измамиши од некога нешшо.* — Ђе го̑ј до̄ђе̄, искла̀мӣчӣ ка̀кву лу̏до̄с и однѐсе̄ до̏ма дје̏ци.

исклѝсит, ѝсклӣсӣн свр. *досша брзо нарасши у висину.* — Што̀ је о̀на̄ ма̄ла̄ исклѝсила! — У̏ мјесе̄ц да́на̄ ми је фѝкус исклѝсијо!

ископа́ње с *йройасш, йо йравилу машеријална, али и иначе.* — Та̑ ку̏ћа је за̀ мене пра̑во̄ ископа́ње.

ископѐчит се, -о̀пе̄чӣн се свр. *искидаши се од неког осјећања.* — Ископѐчили смо се о(д) смије́ха.

искѐсит, ѝскосӣн свр. I. *исјећи неког или нешшо.* — Сву̏ су је искѐсили по пу̏стије̄н опера́цијама. II. ~ се *од дугошрајне уйошребе расуши се, йрорједиши.* — З гу̏стон сан но̀сила ту̏ блу́зу док се нѝје сва̏ иско̀сила.

искре́нут, ѝскре̄не̄м свр. I. *исуши, исйразниши нешшо.* — Искре́ни о̀но̄ ма̄ло цу̏кара и(с) са̀кета у цука̀рије̄ру! II. ~ се *йреврнуши се.* — Присло̀ни вре̏ћу у̏з мӣр да се не ѝскре̄не̄!

искрења́ват, -ѐња̄ва̄н несвр. *исийаши, йразниши нешшо.* — Во̏зӯ зе̏мју из до́ца и искрења́вају је по̀т пӯт.

ѝскретат, ѝскрећ̄ен несвр. I. *исийаши нешшо, йразниши.* — Не ѝскрећи ко̑ш з гро̀жђем! II. ~ се *йреврашаши се.* — Ства̑ри нијѐсу до̀бро ста̑вљене, па се ѝскрећӯ.

/**искрѝвит се**/ изр. ~ о̏(д) стра̑ха *јако се йресшрашиши, нарочишо ако је сшрах изазван нечим изненадним.* — Искрѝвијо сан се о̏(д) стра̄ха ка(д) су ми ва̑дили зу̑б.

искрѝжат, ѝскрӣжа̄н свр. *исјећи на комаде.* — Ѝскрӣжа̄ј па̀тате па хи ста̑ви ку̏хат!

иску̀кат, -а̄н свр. *из неке шуйљине нешшо извадиши.* — Да ми је иску̀кат о̀вӣ боку̀нић ме̑са што ми је за̀по̄ за̑ зу̑б!

ѝскупит, -ӣн свр. *накуйиши нечега.* — Дје̏ца су ѝскупила до̏ста спу̏жӣћа̄.

ѝскурит, -ӣн свр. (тал. scorrere) 1. *навиши (кад се ойруга на сашу йошйуно одмоша, йа га шреба йоново навиши).* — О̏рлоцијe је ѝскурило, ва̀ја̄ га на̀вит. 2. *йроћи, исшећи (мисли се на вријеме).* — Та̑ два́ мјесе̄ца ће бр̏зо ѝскурит.

ѝскусавит, -ӣн свр. *нейравилно, неједнако ошишаши, йодшишаши некога, нейравилно нешшо одсјећи.* — Ко̀ те та̀ко̄ сва̑ки пу̑т ѝскусавӣ?

ѝскусат, -а̄н свр. *нейравилно, неједнако ошишаши или нешшо одсјећи.* — Ѝскусаћеш се с тӣје̄н ту̏пије̄н но̑жицама.

иску̀чит, ѝскӯчӣн свр. *извући од некога нешшо, измолиши од некога нешшо.* — Да ми је о̀д њӣх иску̀чит ма̄ло до̀ма̄ће̄ му̀ке̄!

исмѐтлиштит, -ӣн свр. *насшвориши смеће на неком мјесшу.* — Исмѐтлиштијо си ка̑мару, пу̑на је карту̏шине̄.

испаза̀рат се, -а̄н се свр. *исмијаши се йричајући смијешне сшвари.* — Са̀станӯ се у̏вече̄р прӣт ку̏ћо̄н па се до̀ миле̄ во̀ље̄ испаза̀рају.

испа̀лит, ѝспа̄лӣн свр. *исйећи, ижећи.* — Ако је па̀прика па̄прена, испа̀лиће ми jѐзик.

ѝспарит се, -ӣн се свр. I. *добро се ойећи врућом водом или нечим другим.* —

Ѝспарила сан се повише мȁштелē док сан пра́ла рȍбу. **2.** *исунчати се преко мјере.* — Ѝспарӣш се нȁ сӯнцу, па ȍнда бȍлујēш.

испастрȍћат, -āн свр. *смућкати нешто за јело што је по правилу лоше и неприкладно.* — Кȍ би ѝзијо ȍнō што ȍна испастрȍћā!

испе́стат, ѝспēстāн свр. *изударати некога песницом, али и иначе.* — Дȍчекали су га ка(д) се врȃћō дȏма и дȍбро испе́стали.

ѝспēт се, ѝспењēм се свр. *попети се уз нешто, на нешто.* — Врȃг мȃлӣ, ѝспео се на кӯпјēрту!

ѝспецат, -āн свр. *изуједати.* — Нȍћас су ме ѝспецали кома́ри.

испе́чит, ѝспēчӣн свр. **I.** *веома некога уплашити.* — Испе́чи ћеш га ȍ(д) стрȃха ако му сȃ(д) дȏђēш нȁ врȃта. **II.** ~ **се** *избезумити се од страха.* — Испе́чиһу се ȍ(д) стрȃха ако ми кȍ зȁзвонӣ ȕ некā дȍба нȏћи.

испѐшкат, -āн свр. (тал. pescare) **1.** *извући нешто од некога.* — Испѐшкаһу ѝ теби у Ма́та ȍнегā лӣјепōга грȃха. **II.** ~ **се** *дознати нешто од некога на вјешт, лукав начин.* — Глēдāј испѐшкат штȍ се тȏ догȍдило ȕ нāс у сӯсјеству.

испѐштат, -āн свр. (тал. pestare) *истући нешто да омекша или да се стањи.* — Испѐштала сан мêса за ѝспригат.

испикѐтат, -āн свр. *отући рђу с гвоздене површине, нпр. брода.* — Док испикѐтāш тȏ брȍда, пȁсаһе ти млȃдōс!

испифлѐтат, -āн свр. *избрбљати.* — Свȅ је испифлѐтала штȍ је зна́ла мȃда је нӣко нӣшта нӣје пи́тō.

испјȁштрат, -āн свр. **I.** *испрљати нешто нечим.* — Испјȁштраћеш чӣстӯ блȕзицу с тȏн крêмōн. **II.** ~ **се** *испрљати се нечим.* — Тȏ се тȁкō нȅ једē, свȃ ћеш се испјȁштрат.

испла́вјет, -ӣн свр. *изблиједити, изгубити боју (мисли се на тканину).* — Ȍвō мȍдро ће испла́вјет ȕ прȃњу.

испла̏њат, -āм свр. *посебном столарском алатком изравнати даску.* — Лӣјепо си ми испла̏њō штӣчице за крѐдēнцу.

ѝспљускат, -āн свр. **I.** *освјежити лице хладном водом.* — Ѝспљускāј ȍбразе с хла̑днōм вȍдōн да се рȁсанӣш! **II.** ~ **се** *освјежити се водом.* — Мо̑рāн се ма̑ло ѝспљускат, стра̑шно је врӯће.

испȍвиђет, -ȍвидӣн свр. **I.** *изгрдити некога.* — Испȍвиђела га је сӣнōј жѐна кад је дȍшō нȁтринкāн. **II.** ~ **се** *повјерити се некоме, саопштити некоме нешто што се држи као тајна или лична ствар.* — А̑не тȏ нȅ би нӣкому рѐкла, сȁмо би се испȍвиђела мȅни ко рȍђенōј сѐстри.

испȍравит, -ӣн свр. *исправити нешто.* — Испȍрави кȍпēрту на пȍстеји!

испоте́зат се, -ȍтēжēн се свр. *полако, лијено се обући или устати из кревета, с тешком муком се припремити за излазак из куће и сл.* — Док се тӣ испȍтēжēш ѝс кућē, по́днē ће. — Хȍћеш ли се вӣшē испоте́зат ис пȍстејē?

ѝспра̑ван, -āвна, -āвно придј. *усправан.* — Ѝспрāвна стȏј да ти ѝзмјерӣн дуљӣну!

испра́сит, ѝспрāсӣн свр. **I.** *испрљати нешто.* — Свӯци тȏ рȍбē за нȁдвōр да је не ѝспрāсӣш пȍ кући! **II.** ~ **се** *испрљати се.* — Дӣјете бȍжјē, испра́сило си се да те ȍпрат не мо̑гу!

испрдељӯскат, -āн свр. *ишамарати, испљускати некога.* — Ȍд густа би га испрдељӯскō за ȍнō што чӣнӣ.

испредӣкат, -āн свр. *добро укорити некога нашироко му предочавајући све што је скривио или лоше радио.* — Испредӣкали су ми и ȕ скули ӣ дома што сан нēмāран.

испржӯтат, -āн свр. *испећи нешто да пожути (каже се у Поникнама на Пељешцу).* — Бѐшкот је дȍбро испр̀жутāн.

ѝспригат, -а̄н свр. (тал. friggere) *исӣржиӣи нешӣо.* — Ѝсприга̂ћу за о̏бједа ко̏јӯ бала̀нча̄ну.

ѝсприд предл. *исӣред.* — Би́ла је му̏жика испри̏(д) Све̏то̄га Вла́ха.

испријѐчат, ѝспријѐча̄н свр. *концем или другим ниӣима нешӣо неӣравилно закрӣиӣи.* — Испријѐчала си ми бјѐчве ко у̏ зо̄ час.

испроку̏лат, -а̄н свр. *избациӣи изданке, младице (куӣус).* — Испроку̏ло̄ је ку̏пус, са̂мо што ни́је процвје̏то̄.

испро̀сипат, испро̀сипље̄н свр. *ӣосвуда ӣросуӣи нешӣо.* — Ко̀ је по по̀ду испро̀сипо̄ цу̏кар?

испр̀цат, -а̄н свр. *избациӣи цвијеӣ и сјеме (лук).* — Лу̏к је испр̀цо̄, а ми̏ га јо̂ш не̏ чупа̄мо.

ѝспузнут се, ѝспузне̄м се свр. глаг. придј. рад.: ѝспузнуо, -ла, -ло и ѝспузо̄, -ла, -ло *исклизнуӣи се из руке.* — Ѝспузо̄ ми се из ру́ке̄ о̀нӣ ли̏јепӣ пјатѝнић и сло̀мијо.

испу̏ргат, -а̄н свр. (тал. purgare) *исцијеђиӣи се (кад из ране изађе гној).* — Ка(д) чи̏р испу̏рга̄, прѐстане̄ бо̀љет.

ѝспутит, -и̂н свр. **1.** *замрсиӣи ниӣи конца, и сл.* — Нѐ игра̄ј се с клу̏пкон, ѝспутиће̂ш ми ву̏ну! **2.** *наӣравиӣи сӣлеӣке, исӣлеӣкариӣи.* — То̄ је све̏ нѐко од зло̀ће̄ ѝспутијо.

испу́хат, ѝспӯха̄н свр. **1.** *исӣусӣиӣи ваздух из гуме, балона и сл.* — Испу́хо̄ ми је нѐко за̏дњу го̏му. **2.** *изаћи из главе (кад неко ӣресӣане мислиӣи на нешӣо чиме је доӣада био заокуӣљен).* — Њѐму све̏ бр̏зо ѝспӯха̄ из гла́ве̄ па са̏д нѐће у ма̀ри̏ну него у аво̀ка̄те.

ѝспушит, -и̂н свр. *исӣјераӣи живоӣињу, човјека, најчешће дијеӣе, али на благ начин.* — Ѝспушијо сан га до̏ма да ми о̏ди нѐ смѐта̄.

испу̏штит, ѝспуштӣн свр. (и: ѝспуштит) *исӣусӣиӣи нешӣо.* — Др̏жи твр̏до ту̏ бо̀тију да је не ѝспуштӣш из ру́ка̄.

иста̀нчат, -а̄м свр. *исӣањиӣи се од дуге уӣоӣребе.* — О̀ва̄ је ко̀шуља ви̏ше̄ иста̀нчала, а жо̂ ми је ба́цит.

ѝсти̏, -а̄, -о̄ *једнак као неко други или као нешӣо друго.* — О̂н је ѝсти̏ о̀тац. изр. **ѝсти̏, ѝсти̏; ѝсти̏, прѐћи̏зи̏** *кад неко некоме ӣоӣӣуно сличи или кад је нешӣо сасвим једнако другој сӣвари.* — Ма о̂н је ѝсти̏, ѝсти̏ о̀тац. — Ѝмала сан ова̀ко̄ ѝсто̄, прѐћи̏зо̄ о̀рлоције. **ѝсти̏ мо̀менат (ча̏с)** *одмах.* — Ка(д) смо хи чу̏ли, ѝсти̏ мо̀менат смо излѐћели ѝс ку́ће̄.

/Ѝстина/ изр. **ѝстина ѝсти̏нска̄** *каже се кад се жели некога увјериӣи да је у ӣиӣању заисӣа исӣина.* — Слу̏ша̄ј ка(д) ти го̀ворӣн: то̂ ти је све̏ ѝстина ѝсти̏нска̄.

иституцѝјо̄н, -о́ни ж (тал. istituzione) *усӣанова.* — Ту̏ би мо́рала ѐзистит нѐкаква̄ иституцѝјо̄н.

ѝстиха прил. *лагано, нечујно, на лаганој ваӣри.* — Нѐка се мѐсо чи̏нӣ ѝстиха!

ѝсто̄ прил. **1.** *иӣак, са свим ӣим, уӣркос ӣоме.* — Све̏ су ми обѐћали, ма ѝсто̄ се стра̏шӣн да ко̏ то̂ не по̀ква̄рӣ. — Ѝсто̄ је па̂метно учѝнила што се вра́тила. **2.** *и ӣако.* — По̏гледа̄ј ми то̂ на о̀гњу, ѝсто̄ сто̀јӣш та̂мо!

ѝстратит, -и̂н свр. **I.** *исӣрошиӣи, ӣоӣрошиӣи неки ӣоӣрошни маӣеријал (не новац).* — Ѝстратиће̂ш ва̂с са̀плӯн, а нѐћеш то̂ о̀прат! **II.** ~ **се** *ӣоӣрошиӣи се, исӣрошиӣи се.* — Ѝстратило ми се са̂мо ма̏ло спи́рита.

истру́гат, ѝстрӯга̄н свр. *очисӣиӣи (каже се за ефекаӣ неког средсӣва за чишћење желуца).* — По̏пијо је у̏је о̀д ричине̄ па га је до̀бро истру́гало.

истру́сит, ѝстрӯси̏н свр. **1.** *исӣиӣи до краја чашу, боцу, ӣоӣиӣи наискаӣ.* — И у̏ на̏с је истру́сијо ко̀јӯ ку̏пицу ја̂ке̄ ра̀кије̄. **2.** *исӣросиӣаӣи нешӣо: шећер, брашно, мрвице иӣд.* — Ди̏гла је на̏пицу и све̏ је мр̏вице о̀т круха истру́сила на̀ под.

истухо̀вјетрит, -и̂ свр. **1.** *извјеӣриӣи, исхлаӣиӣи.* — Ра̀кија је истухо̀вјетрила,

ништа не̑ ваља̄. 2. *исхлайийи (кад неко од болесийи или од сйаросийи менйално йойусйи).* — Ја̏дно ли ти је чеја́де кад о̀старӣ и истухо̀вјетрӣ!

/**йсукрс**/ изр. **ко̀јӣ ти је йсукрс?** *шйа йи је? — йийање изрежено у љуйини или несйрйљењу кад нешйо не йолази за руком или кад неко нейойребно досађује йийањима, йонашањем и сл.* — Ко̀јӣ ти је йсукрс па ме бу̑дӣш у о̀ва̄ до̑ба но̏ћи? — Ко̀јӣ је йсукрс о̀во̄н ѐлетрици па непрѐстано трѐптӣ!

исфѐтат, -а̄н свр. (тал. fetta) *изрезайи на кришке.* — Узе́ла је но̑ж о̀т круха и исфѐтала ци̏јелӯ стру̏цу.

исфѝлат, -а̄н свр. (тал. sfilare) I. 1. *расйресйи, исукайи.* — Ѐво ме о̏дма, са̏мо да исфѝла̄н о̀во̄ бумба́ка. 2. *йанко нарезайи, нйр. саламу или шйо друго.* — Исфѝла̄јте ми о̀вӣ бо̏кӯн са̀лама! II. ~ **се** *исукайи се.* — То̑ је та̀ка̄ ро̑ба, исфѝла̄ се о̏дма ако ни́је у̀хиће̄на с ко́ицем.

исфјѐрсат, -а̄н свр. I. *ошйейийи йовршину нечега ошйрим йредмейом, нокйима и др.* — Исфјѐрсала сан фа̑цу с но̏ктима. II. ~ **се** *изгребайи се (кад се нека глайка йовршина ошйейи сйругањем или неким ошйрим йредмейом).* — Таволѝнић нам се исфјѐрсо̄ ка(д) смо се прено̀сили.

исфрѐгат, -а̄н свр. (тал. fregare) *орибайи нешйо.* — Жѐна ми је исфрѐгала коридӯр и̏ скале. II. ~ **се** *нарибайи се.* — Исфрѐгала сан се да̀нас ко живѝна.

йсхабавит, -ӣн свр. I. *исйрљайи нешйо.* — Ђе̏ си та̀ко̄ йсхабавијо рука́ве от палету́на? II. ~ **се** *исйрљайи се добро.* — Ка(д) се ро̑ба йсхабавӣ, те̂шко јон се вра̂тӣ пра̂во̄ ли́це.

исхр̀дат, йсхрда̄н свр. *исйући некога.* — Кад ми до̑ђе̄ до̑ма, исхр̀даћу га ко ке́њца.

исцапо̀рат, -а̄н свр. *избацийи цвијеш и сјеме (лук).* — Вас ће лу̑к исцапо̀рат ако га не по̀чупа̄мо.

исцѝцат, -а̄н свр. *исцурийи (кад йод йрийиском изађе из нечега нешйо жийко).* — Ако сти̏сне̄ш ја̏че̄, кре̂ма ће исцѝцат з ба́нде̄.

йчигов, -а, -о замј. *ичији.* — Ако је йчигово би̏ло до̀бро, о̑нда је то̑ о̀но̄ мо̀је. — Је ли о̀во̄ йчигово?

ишѐгат, -а̄н свр. (тал. segare) *исйилайи дрва.* — За десѐ(т) динāра̄ ми је јѐдан Хѐрцеговац ишѐго̄ сва̑ др̏ва и сло̀жијо хи у мага̀зӣн.

ишемпија́ват, -ѝја̄ва̄н несвр. (тал. scempiare) I. *излуђивайи некога васйийањем, околносйима и сл.* — Ишемпија́вају га сва̏какквијен при̏чама. II. ~ **се** *залуђивайи се.* — Ко̀ ти је кри̑в што̑ си се ишемпија́во̄ с лудо̀стима?

ишемпѝјат, -а̄н свр. I. *излудјейи некога, учинийи да неко због одређеног васйийања изгуби сйособносй здравог расуђивања.* — Ишемпѝјали су о̀но̄ дијѐте па се ш њи́ме свѝјет ру̑га̄. II. ~ **се** *йосйайи луцкасй због неких околносйи.* — О̏но̄ не̏колико̄ да́на̄ у̏ кући ш њи́ма сан се ишемпѝјо̄.

йшемпја̄н, -а, -о придј. *излуђен, блесав.* — При́је је о̑н би̏јо па̏метно чеја́де, а са̏д је са̏мо јѐдан йшемпја̄н ста̏рац.

ишибѝкат, -а̄н свр. *исйрашийи йейих шйайом од йрућа са йроширеним горњим дијелом.* — Узе́ла сан шибѝкалицу и по̀шла ишибѝкат два̂ тапи́та.

йшно̄ (од оволишно) прил. *сасвим мало.* — На̏ ти йшно̄, па ако те гу̑ста̄, да̏ћу ти јо̏ш.

йшњухат, -а̄м свр. *уњкајући йокушайи нешйо од некога добийи, измамийи.* — Йшњухо̄ је до̀бре двје́ уре док ни́је до̏бијо што је ти̏јо.

ишпр̀љат, -а̄н свр. I. *неукусно найравийи неки одјевни йредмей.* — Ишпр̀љала ми је са̂рта ка̀пут, не мо̀гу га о̏(д) сра̄ма о̀бӯћ. — Обу́кла Ни́ке ју̏че̄р на̀ себе не̏каквӯ йшпрља̄нӯ ве̏сту па се гињѐта̄. II. ~ **се** *неукусно, смијешно се обући, сйавийи на себе нешйо нейрилично.* —

Ѐна нѝје грýба, ма се нѐ знā ѐбућ; ишпр̏љā се, пу̑на је пе̑рлӣцā ѝ фјочӣцā.

ѝштетит, -ӣн свр. **I.** *покварити нешто.* — Ѝштетила сан с нѐчијен стѐмак. **II.** ~ се *покварити се.* — Смѐкве су се ѐт кишē ѝштетиле.

ѝштрбат, -āн свр. *ишчупкати прстима ситне, неједнаке комадиће неке цјелине.* — Док је дѐшō дō дома, ѝштрбō је цӣјелӣ бу̏фет кру̑ха.

ѝшћерат, -āн свр. *присилити некога да однекле изађе.* — Нѐ би ду̑шмана на ѐвō дѐлубијā ѝс кућē ѝшћерō!

ишћерѝват, -ѐрӣвāн несвр. *више пута или дуже времена некога присиљавати да однекле изађе.* — Ȏн је ћѐр нѐколикō пу̑тā ѝс кућē ишћерѝвō.

ишћикѐтат, -āн свр. *испљувати, испљуцкати некога или нешто.* — Свѐга си ме ишћикѐтō!

ишћу̏ћат, -āн свр. (тал. succhiare) *исисати нешто.* — Сȏк ишћу̏ћāј, а кȏру од нѐрāнчē бāци! изр. ~ ѝс прста *измислити нешто.* — Прочѝтō сан у фѐјима, нијéсам ишћу̏ћō ѝс прста.

ишчѐтат, -āн свр. *ишчеткати нешто.* — Ишчѐтāј клѐбу̑к, пу̑н ти је прàшинē!

ишчѝнит, ѝшчинӣм свр. *изнередити нешто, направити нешто накарадно, искварити нешто.* — Штѐ су ишчѝнили од ѐнегā лӣјепōга Лáпада!

ѝшчинкат, -āн свр. *ишчупкати нешто (нпр. крух, колач и др.).* — Кѐ је ѝшчинкō кру̑х?

ишчумијéхат, -умијēхāн свр. **1.** *ментално попустити од старости, али и иначе.* — Штѐ ће ми свē љēпоте ѐвегā свӣјета кад ишчу̏мијēхāн! **2.** *извјетрити од дуга стајања или изгубити укус од неодговарајућег начина чувања.* — Пр̏ женā кàфа ће ишчумијéхат ако ду̑го стѐјӣ.

ишчу̏мјет, -у̏мӣн свр. *од дуга стајања изгубити првобитни укус и исушити се (воће и сл.).* — Пàрā ми да је дӣња ишчу̏мјела.

J

jáвит се, jāвӣн се свр. *поздравити некога приликом доласка, одласка, у проласку.* — Тӣ се вāзда пр̏вӣ jáви стàријēму! — Ȏн се склāдно jāвӣ и ка(д) дȏђē и кад ӣдē ћā.

jáвљат се, jāвљāн се несвр. **1.** *поздрављати некога у проласку, на одласку и сл.* — Ȏна ми се нӣкад нѝје jáвљала. — Најé дијо се нà мене и нѐ jāвљā ми се вӣше него ѐкрēнē глāву нà другу̑ бāнду. **2.** *поздрављати се с неким приликом одласка на пут, посјећивати пријатеље и рођаке да би се од њих опростио.* — У су̏боту пàрћӣвāн, па се ѐвијех дáнā jāвљāн свȍјти.

jāгњић м *јагње.* — Бијéлӣ се пȍље ѐд jагњӣћā.

jāгода ж *зрно грожђа.* — Кѐлике су jагоде на ѐвему гро̑зду!

jāгодица ж (дем. од jāгода) — Дāј ми сāмо jèдну jāгодицу ѐ(д) тегā бӣјелōга грȍжђа.

jāд м *невоља.* — Кȍјӣ ти је jāд дàнас па сāмо у̏здишēш? изр. ни пѐ jада *мања би била штета, не би било штете, невоље.* — Да ми је бàрен рēкō да нѐ чекāн па ни пѐ jада! jāди га знāли *каже се уз неку слутњу или претпоставку да нешто није добро, да је зло, наопако.* — Jāди га знāли ђē је бӣјо и штѐ је чѝнијо!

jāдан, jāдна, jāдно придј. **1.** *несретан, вриједан сажаљења.* — Нàпатијо се jāдан у живѐту! — Jāдан ти је ѐнӣ ко дȏђē у̏ њихове ру̑ке! **2.** *похаран, физички пропао.* — Пàрō ми је jу̏чēр jāдан. — Мȏрāш мāло вӣшē jēсти, вӣђи кāко си jāдна! **3.** *поштапа-*

лица у разговору с неким или израз саосјећања кад се о некоме нешто говори. — Пу̏шти га, ја̏дан, нека чи̏нӣ како о̑н хо̀ће! — Што̀ се о̀на, ја̏дна, толи̏ко̄ ми̏сли за̀ њега! — А ја̑ ти, ја̏дан, по̀вјерово̄ и до̑ му свѐ со̑лде што сан и̏мо̄ у̏ себе.

ја̏дат, -а̄н несвр. *плакати, запомагати, јадиковати.* — О̏на непрѐстано ја̏да̄: „Ја̏дна ти сан за о̀во̄, ја̏дна ја̑ за о̀но̄!

ја́де ж *женска особа вриједна сажаљења с обзиром на њене физичке и друге особине.* — Да пу̏хне̄ ма̏ло ја̑чӣ вје̏тар, о̏днијо би о̀нӯ ја́ду.

ја̀дика ж *оно што је кржљаво, јадно.* — На̀шо̄ о̑н не̏кӯ ја̀дику и по̀(д) старе̄ да̑не се ожѐнијо. — Ба́цићу ту̑ ја̀дику о̀т фи̏куса.

ја̏днӣк м *човјек вриједан самилости.* — Ја̏днӣк о̑н с о̀но̄ тро̏је дјѐчице̄.

ја̏дница ж *женска особа која заслужује сажаљење, самилост.* — Ко̀лико је са̑мо ту̏ђе̄ ро̏бе̄ ја̏дница опра́ла!

ја́до м *човјек вриједан сажаљења с обзиром на његове физичке особине и интелектуалне способности.* — Гле̏да̄н ја́да Ма̑ричина како се порѐд ње̄ и нѐ видӣ! — Нијéсан зно̑ да је о̑н та̀кӣ ја́до.

ја̑з м *вир, вртлог.* — Кад вѐликӣ бро̑д по̀тоне̄, у̀чинӣ се ја̑з.

ја̑је, ја̑ја с мн. ја́ја, ген. мн. ја̄ја̄ *јаје.* — И̏зјешћу јѐдно ја̑је у̏ со̑рбулу. — И̏спригај ми два́ ја̑ја! — Хо̀ће ли ти би̏т до̏ста трӣ ја̄ја на̏ око? — Два̑ ја̑ја, два̑ ди̏на̄ра. — Два́ ја̄ја, два́ дина̄ра.

Ја́ке ж *женско име у Дубровнику и околици.*

ја́ко прил. (и: ја́кон) *веома.* — Ја́ко ме бо̀лӣ но̀га. — Ја́кон ми је жо̑ што нијéсте сви̏ до̀шли.

Ја́ко м *мушко име у Дубровнику.*

ја́кон *в. јако.*

/ја̏ма/ изр. **гр̏мӣ и̏з ја̑ме̄; го̀ворӣ и̏з ја̑ме̄** *потмуло, мукло, из дубине.* — Гр̏мјело је сву̏ но̑ћ она̀ко̄ и̏з ја̑ме̄. **би̏т ко у̏ ја̑ми** *обично за кућу или слично обиталиште без видика или без сунца, свјетлости, зрака.* — Не гу̏ста̄ ме о̀на̄ позици̏јо̄н за̀ кућу, о̀но̄ ти је ко у̏ јами.

/ја̏ох/ узв. изр. **ја̏ох ти (му, јој, вам) и̏ би̏ло** *клетва упућена некоме ко увијек због нечега кука, јадикује.* — Што̏ непрѐстано ја̏уче̄ш, ја̏ох ти и̏ би̏ло!

ја̀праг м мн. -зи *сарма замотана у лист свјежег модрог приморског купуса.* — И̏ма̄мо јо̑ш пу̏ну те̏ћу ја̏пра̄га̄.

ја̏укав, -а, -о придј. (и: ја̏ука̄в) *плачљив с разлогом и без разлога (дијете, али и одрасла особа).* — Та̀кӣ се ја̏укав и ро̀дијо!

ја̏укавац, -а̄вца м ген. мн. ја̏укава̄ца̄ *плачљивко, особа која увијек налази разлога за незадовољство.* — О̏нему ја̏ука̄вцу свѐ је ма̏ло.

ја̏укавица ж *женска особа која је увијек нечим незадовољна, плачљивица.* — Да̑ј јон то̑ да ја̏укавица ви̏ше нѐ јауче̄!

ја̏укавичина ж (пеј. од ја̏укавица) — Е̏во до̀ходӣ ја̏укавичина што је ва̏зда не̏што бо̀лӣ.

ја̏укат, ја̏уче̄н несвр. *плакати, кењкати, плачљивим тоном изражавати некакво своје незадовољство.* — По ва̀зда̄н ја̏уче̄ да га бо̀лӣ но̀га, а не̏ће да и̏де̄ у̏ љечни̏ка.

ја̏чит се, -ӣн се несвр. *дохватити се с неким рукама да би се показало ко је јачи.* — Ти̑ би се ја̏чијо са̑ мно̄м?

ја̏штерица ж *бубуљица на језику.* — Дјѐца го̀ворӯ: „Гу̏штерица, ја̏штерица, прѐшла с ме̏не на́ те!"

ја̏штре̄б м *јастреб.* — О̏кле су долѐ ћели о̀нӣ ја̏штре̄би?

/је̏д/ изр. **чи̏нӣ ми ~** *љути ме нешто.* — Чи̏нӣ ми је̏д са̏д јо̀пе̄т хо̀дит та̑мо.

/јѐдан/ изр. **јѐдна (јѐдно) ми о̀стајē** *једино ми преостаје да урадим то и то; не остаје ми ништа друго него...* — Јѐдна ми о̀стаје̄ да му ре̏че̄н како ми то̑ о̏дма тре̏ба̄. — Јѐдно ми о̀стаје̄ да га и̏шћера̄н и̏с куће̄.

једа̀нда̄н прил. *једном приликом, једнога дана, некад.* — До̄ћемо ван свӣ једа̀нда̄н. — Једа̀нда̄н ће се ӥ то̄ догòдит.

једа̀не̄с бр. *једанаесӣ.* — Су̏тра ће бӣт једа̀не̄с да́на̄ ка̏ко смо се вра́тили до̏ма.

једанестѐрица бр. им. *једанаесторица.* — Од једанестѐрицē са̏мо су двòјица дòбро ӥграла.

једа̀не̄стеро зб. бр. *једанаестеро.* — Једа̀не̄стеро њӣх је мòгло ста̑т у̏ ба̄рку.

је̏дило с *чин једења, „јеша“.* — Свӣ за̀сјели па пјѐва̄њу, му̏жици и је̏дилу нӥ краја ни ко́нца!

је́дит, је̑дӣн несвр. **I.** *љутити некога.* — Је̑дӣш ме ка(д) та̀ко̄ лу̑до гòворӣш. **II.** ~ **се** *љутити се.* — О̑н се је̑дӣ, а гòворӣ му се за његово дòбро.

је̏дна̄ко прил. *исто, на исти начин.* — „До̏бар òбјед!“ — „Је̏дна̄ко!“

је̑ж, је́жа м мн. је́жи, ген. мн. је́жа̄ *морски јеж из разреда бодљикаша.* — Па̏зи да нѐ стане̄ш на је́жа! — О̑ди је пличѝна пу̑на је́жа̄.

је́жит се, је̑жӣн се несвр. *осећати језу (кад кожа скупљањем и подизањем длачица реагује на спољњу или тјелесну температуру).* — Је̑жӣн се о̄(д) студени ӥ вјетра.

је́жња ж *језа од хладноће или повишене тјелесне температуре.* — Хӣта̄ ме је́жња ко да ӥма̄н фе̑бре̄.

је̏жӯри м (само мн.) *жмарац, скупљање коже по тијелу под утицајем хладноће или повишене тјелесне температуре.* — Зи́ма ти је, хӣтајӯ те је̏жӯри.

јежу́рит се, јѐжӯрӣн се несвр. *јежити се (кад кожа видљиво скупљањем реагује на хладноћу или на ненормалну тјелесну температуру).* — Јо̏ш нијеси ни у̏шо̄ у̏ море, а ве̏ћ се јѐжӯрӣш.

/**јѐзик**/ изр. **у̏гризо̄ се за јѐзик (у̏сахо̄ ти јѐзик)** *благе клетве које се чују у народу кад неко каже нешто што не желимо да се деси.* — „Су̏тра ће нам да̑ж све̏ поква́рит!“ — „У̏гризо̄ се за јѐзик (за јѐзик се у̏гризо̄) да̀бо̄гда̄!“ — У̏сахо̄ ти јѐзик (јѐзик ти у̏сахо̄), што̏ то̄ гòворӣш? ~ **кла̑пӣ, а гу̏зица пла̄тӣ** *каже се у народу кад неко неконтролисано говори или дрско, како то не приличи, па због тога сноси последице (ако се ради о дјетету, мисли се на батине које му, евентуално, слиједе).*

јѐзичина ж (пеј. од јѐзик) *каже се за језик (говорни орган) онога ко много и свашта говори.* — С јѐзичинē је ӥмо̄ и непри́лӣка̄. изр. **ӥмат гну̏снӯ јѐзичину** *каже се за некога ко је вулгаран, ко воли да оговара и о другоме ружно говори.* — Ко̏ ӥма̄ гну̏снӯ јѐзичину, сва̏шта ће рӣјет.

језу̀вӣт м *исусовац.* — Језу̀вӣти су у Ду̏бро̄внӣку згра́дили цр̏кву па се про́стор, ђе се òна нàходӣ, зòве̄ Језу̀вӣти.

је̑ј м *врста ноћне птице, јејина.* — Тӣ по нòћи нѐ спа̄ва̄ш ко да си је̑ју у̏ сво̄јти.

Је́ла ж *женско име у Дубровнику и околици.*

јелда̑ *в. је ли да.*

је̏ ли вез. *чим, тек што.* — Је̏ ли загр̀мјело, не̑ма̄ ѐлетрике̄!

је ли да̑ (и: јелда̑) *питање које сугерира потврдан одговор.* — Ӣ тӣ ћеш хòдит с на̏ма, је ли да̑? — Јелда̑ да ћеш ми то̑ да̑т?

Јѐлӣнка ж *женско име у Дубровнику.*

Је̏лица ж *женско име у Дубровнику.*

Је̑лка ж *женско име у Дубровнику.*

је̑мужа ж *тек помужено и још неузаврело млијеко.* — Мљекàрица нам дòносӣ је̑мужу, а кад је узàврӣн, бу̏де̄ два́ прста ско̏рӯпа.

јѐрбо вез. *јер.* — У̏мукни јѐрбо ћу ти офлӥмат пò губици!

Је́ро м *мушко име у Дубровнику.*

је̏сти, је̑де̄н несвр., глаг. придј. актив.: ӥјо, је̏ла, је̏ло **I.** *узимати храну ради задовољења својих потреба.* — О̑н је ӥјо што̏ му да̑ш, а òна са̏мо што̏ је гу̏ста̄. **II.** ~ **се** *изједати се у себи због нечега, ждерати се.* — Жи́ва се је̑де̄н што сан их ја̑ сје̏товала да ӥдӯ на òнӯ ба̑нду.

jȅстӣво с *једење*. — Кад је фӣнуло jȅстӣво, пòчēли смо бȁлат.

jȅцавац, -āвца м ген. мн. jȅцавāцā (и: jȅцало) *онај који има једну врсту говорне мане*. — Пòстō је jȅцавац òтка(д) се прѝпō òд нечега.

jȅцавица ж *женска особа с говорном маном*. — Нијéсам бāш свē разу̑мијо мāлу̑ jȅцавицу.

jȅцало *в. јецавац*.

jȅцат, -āн несвр. **1.** *имати говорну ману која се испољава у прекидању ваздушне струје приликом обликовања ријечи*. — Нѝје ōн му̑цав, ōн сāмо мāло jȅцā. **2.** *тихо плакати или након великог плача се стишавати*. — Кòлико је òвō дијéте плȁкало, jȍш jȅцā.

jèчменица ж *напитак од јечма који се припрема као кафа и пије с млијеком као кафа бијела*. — У̏јутро се пѝла jèчменица с млијéком, дàкле кàфа бѝјелā.

Jòзеп *в. Јозеф*.

Jòзеф (свêтӣ) м (и: Jòзеп) *Јосип, Јосиф (само кад је ријеч о свецу, иначе у Дубровнику нема тог имена)*. — Свêтӣ Jòзеф је òвē гȍдинē у нèђељу.

Jóso м ген. Jósa *често мушко име у Дубровнику и околици*. — У̏ нашега Jósa нѝкад нè фалӣ смијéха.

jȍк рјечца *чешће се чуло у Дубровнику за одрицање нечега*. — А jȍк! Нêћеш тӣ мêне òвегā пу́та прѝварит!

jȍпē *в. јопет*.

jȍпēт прил. (и: jȍпē) **1.** *опет, поново*. — Jȍпēт си дòшō! — Jу̏чēр је jȍпē дàжђело. **2.** *уосталом*. — Нè можеш тӣ jȍпē не говòрит с нѝкијем.

jунáчит се, jу̏нāчӣн се несвр. *без разлога се правити храбар, играти се са здрављем без обзира на опасност коју то носи*. — Надвóру је зѝма, а тӣ се jу̏нāчӣш бес кàпута.

jунàчица ж *јунак (каже се за женско дијете, али и за одраслу особу кад учини неки већи физички напор)*. — Тӣ си прâвā мâлā jунàчица ка(д) си се сáма испéла уза скалѝне. — Jунàчица је òна кад мȍже сáма нòсит овлѝкӣ тèрет у̏ кући.

jу́не, -та с *теле*. — Зȁгледō се у̏ мене ко jу́не у шȁренā врáта.

jу̏трōске прил. *јутрос*. — Jу̏трōске сте у̀ранили, а нē ко jу̏чēрица.

/jу́ха/ ~ **òд мēса**, ~ **ȍт кокоши**, **фȁлсā (фȁлсā)** ~, ~ **от помàдōрā**, ~ **ȍт патāтā**, ~ **òд битвē** *све врсте супа и чорба*. — Кòјӣ је дàнас свéтац кад ѝмāмо jу́хē ȍт кокоши?

jу̏хат, -а, -о придј. *течан (о јелу)*. — Да ми је ѝзјести штȍ jу̏хато! — Ку̑лāш ми је òстō нȅкāко jу̏хат.

jу̏чēра прил. (и: jу̏чēрица) *јучер*. — Jу̏чēра је бѝјо лѝјеп дâн, а вѝђи кàкво је дàнас!

jу̏чēрица *в. јучера*.

jу̏шица ж (дем. од jу́ха) — Нè можеш цѝјелӣ дâн бѝт сѝт òд мало jу̏шицē.

К

кàблић м *мала дрвена посуда за сир, масло и сл.* — У jèднōму кàблићу бѝло је jȍш мȁло мȁсла.

кабòтађ м (тал. cabotaggio) *обална пловидба*. — Ду̏брōвнӣк је ѝмō кабòтађ.

кâва ж (тал. cava) *рудник*. — Њéму не мàјкā динáрā, лòкāндица у Цȁвтату му је кâва ō(д) злāта.

кавалèрија ж (тал. cavalleria) *коњица*. — У̏ солдатима је бѝјо у кавалèрији.

кавȁлет м (тал. cavalletto) *коњиц на ногама за различиту употребу, нпр. да се положи дрво за пилење или неки већи предмет*. — Стȁви штѝцу на кавȁлет!

кавàлијēр, -éра м (тал. cavaliere) **1.** *галантан човјек*. — Свѝ су га знȁли ко вē

лико̄га кавалијѐра. 2. *праши̏лац даме на йлесу или иначе.* — О̀на сва̏кӣ да̂н ѝма̄ дру̏го̄га кавалијѐра.

кавата̏пи, -ија м (и: кавата̏пид) (тал. cavatappi) *справица којом се ваде чепови из боца, вадичеп.* — У̏зео сан кавата̏пи за отвѐрит бо̏тију вѝна.

кавата̏пид *в. каваташи.*

кѐветац, -еца м ген. мн. кѐвета̄ца̄ *осша̄так неке шканине у шрговини.* — Ку́пила сан јѐдан кѐветац, чѝста̄ је ву̏на, а ѝма̄ га мѐта̄р ѝ по̄.

кѐвечић м (дем. од кѐветац) — Ѝма̄ пу̏но лѝјепијех кѐвечӣћа̄ от калѐнке̄ зѐ веста̄.

кавѐлин, -и́на м (тал. cavolino) *врста модрог куйуса с цвијешом.* — По̏чео је кавѐлӣн, ѝма̄ га пу̏на пла̂ца.

каволифјо̀ри м (непромј.) (тал. cavolfiore) *карфиол, цвјетача.* — Каволифјо̀ри се бр̏зо ку̏ха̄.

кавѐфанаг, -а̄нга м ген. мн. кавѐфана̄га̄ (тал. cavafango) *глибодер.* — Трѐбо̄ би кавѐфанаг за ѝзвућ ме из глѝбине̄!

кагѐрела ж *чеса столица.* — О̀д велико̄га стра̂ха га је у̏хитила кагѐрела.

ка̏годи *в. кадгоди.*

ка̏гој *в. кадгоди.*

ка̏гоћ *в. кадгоди.*

ка̏д прил. *йонекад, йо који йуш.* — Спарѝшка̄ ка̏т кѐја̄ ѐжица с таволѝна.

кѐдавер м (тал. cadavere) *леш, рушевина од човјека, пропао човјек.* — Изѝшо̄ је из ошпеда́ла ко жѝвӣ кѐдавер.

ка̏дгоди прил. (и: ка̏годи, ка̏дгоћ, ка̏гоћ, ка̏гој) *који йуш, йонекад.* — До́ђи ка̏дгоди да се наћаку̏ла̄мо! — Ка̏годи и нѐ мислӣн што̏ чѝнӣм. — Ка̏дгоћ нѐма̄н врѐмена ни за́ се. — Мо̏го̄ би ми тӣ ка̏гоћ зазвѐнит нѐ вра̄та! — Ка̏гој и забѐравӣн што̏ сан ти рѐко̄.

кад го̏ј *в. кад гоћ.*

ка̏дгоћ *в. кадгоди.*

кад го̏ћ прил. (и: кад го̏ј) *било када, кад год.* — Кад го̏ћ хо̏ћеш, до́ђи! — Кад го̏ј у̏хитӣш ма̏ло врѐмена, ја́ви ми се!

кѐде̄на ж (тал. catena) *ланац уойште, ланац за сат.* — Ка(д) су ва̏дили а̂нкору, пу̏кла је кѐде̄на. — Нѐсијо је у̏ шпагу о(д) цѝлета ѐрлоције са зла̂тно̄м кѐде̄но̄м.

кѐдӣн, -ӣна м *йокрешни умиваоник, мањи суд за умивање.* — На лавама́ну је сто̏јо̄ кѐдӣн и бо̏ка̄р с во̏до̄н.

кадѝнела ж (тал. catenella) *ланац за сат.* — Та̂ кадѝнела ми је у̏спомена нѐ ма̄јку.

кадѝнић м (дем. од кѐдӣн) — Нѝје бӣло вѝше̄ о̏т пола кадѝнића во̏де̄.

ка́дит, ка̂дӣн несвр. I. 1. *димиши нешшо.* — „Што̏ ти о̏но̄ вѝсӣ у комѝна̄ти?" — „Ка̂дӣн ме̂со." 2. непрел. *кад удара у нос неугодан, оштар мирис.* — Што ка̂дӣ ѝз бро̄ка̄ о(т) смѐтлишта! 3. *прекомјерно йушиши.* — Сјѐдӣн у̏ре ѝ уре на јѐдно̄му мјѐсту, а свӣ около̏ мене ка̂дӯ. 4. *йодилазиши некоме, ласкаши некоме, обасийаши некога хвалама, а све шо из рачуна.* — Та̂ му је жѐнска̄ ка́дила до̏ смрти, а о̏нда је свѐ редѝтала. II. ~ се *излагаши се диму или неугодном мирису.* — Чѐка̄н те и ка̂дӣн се на о̏вему смра́ду.

кажѝват, кѐжӣва̄н несвр. 1. *йоказиваши некоме нешшо.* — Не кѐжӣва̄ј с пр̏стон кад нѐкога вѝдӣш! 2. *йодучаваши некога, йоказиваши некоме нешшо йриликом учења шшо му није јасно.* — Кѐ ти кѐжӣва̄ ла̀тӣнскӣ кад га та̏ко̄ до̏бро зна̂ш?

/ка̂з/ изр. **чѝнит ка̂зе** *йреувеличаваши нешшо, даваши нечему изузешан, а нейошребан значај.* — Ма̏ло га је забо̏љела гла́ва, а о̏ни чѝнӯ ка̂зе ко да ће са̏д на̏ у̏мријѐт.

ка́зат, ка̂же̄н свр. *йоказаши нешшо.* — Ка́зали су ми ку̏ћу ђе су прѝје ста́ли.

кàзӗрма ж (тал. caserma) *касарна.* — Фòртецу свӗтōга Ѝвана на ӯлāзу ӯ порат прѝје су звāли Мōло-кàзӗрма.

кàзӣн, -ѝна м (тал. casino) — Òбјесијо прѝд врāта ферàлић ко да му је кӯћа кàзӣн.

кàзиста м (тал. casista) *онај који, причајући о нечему, увеличава ствари тако да му се не може баш све вјероватти.* — Приповијéдō ми је тô Мáто, ма њӗму нѐ можеш вјӗроват, јер ôн је кàзиста.

казнàчина ж *административно-територијална пореска (?) јединица на коју је била подијељена Жупа дубровачка и Конавли (нпр. Грбавац, Чибача итд.).*

кàнић м (тал. caicco) *мали помоћни чамац који стоји на броду или га брод (једрењак) вуче за собом.* — Кòлики су кôлпи! И кàнић је пӯн вòдē.

кàјӣш, кајѝша м **1.** *кајсија (стабло и плод).* — Òве гȍдинē су кајѝши дȍста рò дили. **2.** *појас који се ставља на панталоне.* — Стâви кàјӣш нà гаће!

кâјпица ж (тал. gabbia) **1.** *кавез за птице.* — Јѐдна кâјпица стòјӣ на фӯњестри, а дрӯгā на мѝру. **2.** *собичак.* — Зàтворӣ се јâдан у òнӯ свòју кâјпицу и сàмујē. изр. **др̏жат некога ӯ кâјпици** *затворити некога у кућу да нема контакта са свијетом у страху да му се не деси какво зло.* — Док је бѝјо мâлӣ, др̏жали су га ӯ кâјпици, а сâд вѝше дȍма и не дòлазӣ.

кàкав, -ква, -кво замј. *неки.* — Нâђē се мљéка у кáквē Сàлачкē.

кàкао, кàкаа м *какао.* — Ѝмā ли цӯкара у кàкау?

кàкат, -āн несвр. (и: кáкит) *вршити велику нужду.* — Вѝше је вӗликӣ, знâ кàкат у бокàрић.

кáкит *в. какат.*

кȁкица ж *каже се дјетету за оно што избаци из себе као велику нужду.* — Брâво! Учѝнило дијéте кȁкицу!

кȁко вез. *као.* — Ôн је како тӣ. — Како да ти нѝје бѝло дȍста спáват до пóднē него би јȍш!

кȁкогоди прил. *некако, на неки начин.* — Кад би вӣ кȁкогоди мòгли сӯтра дȏј ӯ нâс!

како гȍди прил. *било како.* — Како гȍди ӯчините, мӣ ћемо бӣт кòнтēнти.

какомӯдрāго прил. *тек да се уради па како било, лоше, неквалитетно.* — Ако ми сâшијē какомӯдрāго, јâ му нéћу плáтит.

кáкотат, -ћēн несвр. (и: кáкоћат) *кокодакати.* — Јѐдна кȍкōш кáкоћē, сѝкӯро је снијéла јâје.

кáкоћат *в. какотат.*

кȁла предл. *код, близу, до, поред.* — Стâни калà мене и нѐ мичи се! — Тô је òнā кӯћа калà цркве̄.

калàбрāга ж (тал. calabrache) *игра картама.* — Ò(д) свијēх игáрā нà карāтā знô је сâмо калàбрāгу.

Калàбрēз, -éза м *становник талијанског округа Калабрија; као досељеници у Дубровник називани су општим именом „Пуљизи" (Пујизи), па се тај назив пренио на све Талијане.*

калáват, кàлāвāн несвр. (тал. calare) **I. 1.** прел. *спуштати некога или нешто.* — Штȍ ôн чѝнӣ? Нѝшта! Кàлāвā врȅће у Грӯжу! **2.** непрел. *опадати.* — Од јӯчēр кàлāвā дâн. — Плâца је пӯна зӗлени, па и цијéне калáвајӯ. изр. **~ бȍгове (свéце)** *псовати.* — Нéћу јâ да ми ôн кàлāвā бȍгове! **~ дѐспете** *пркосити, тјерати некоме инат.* — Прȍклēт је, сâмо кàлāвā дѐспете. **II. ~ се** *силазити, спуштати се.* — Ѐно хи! Калáвајӯ се низа скалѝнāту.

калàјис м *онај који калајише.* — Калàјиси би зарéдали пò кућама (најчешће изван Града) и вѝкали: „Калàјис качӯли, тӗнџери, просӯи!" па хи је нáрод прȍзвō калàјиси. изр. **цр̑н ко ~** *каже се за некога ко је црн, прљав, било по томе што је онај који се бавио тим послом морао бити такав, било зато што су такве послове*

обављали ӣамноӣуӣи људи. — Штò си тō чѝнијо ка(д) си цр̂н ко калàјис?

калàјисат, -àјишēн свр. и несвр. *обложиӣи, облагаӣи нешӣо калајем да не зарђа.* — Дāли смо кàчуо калàјису да га калàјишē.

калàмāр, -áра м (тал. calamaio) **1.** *masӣионица, ӣинӣарница.* — Нà свакōму таволѝну стȍјō је по јèдан калàмāр. **2.** *лигањ.* — Бѝће вечèрас фрȇшко прѝганијех каламárā. изр. **пòсрат се (некому) у калàмāр** *замјериӣи се некоме.* — Кад је тō рȇкō, бāш ми се пòсрō у калàмāр!

Калàмојка *в. Каламоћка.*

калàмојскӣ *в. каламоӣски.*

калàмотскӣ, -ā, -ō придј. (и: калàмојскӣ) *који ӣриӣада Каламоӣи.* — Кāко је бѝстро калàмотскō мȍре! — Рѝбу су дȍ нијēли калàмојскӣ рѝбāри.

Калàмоћанин м *сӣановник дубровачког оӣока Каламоӣе (Колочеӣа).* — Калàмоћани дȍђу ȕјутро ȕ Грӯж, покӯпују штò ин трȇбā и до пóднē се врāтӯ дōма.

Калàмоћка ж ген. мн. Калàмоћāкā (и: Калàмојка) *сӣановница дубровачког оӣока Каламоӣе (Колочеӣа).* — Пӯна је рѝва Калàмоћāкā.

калàмуħа ж (грч. kalamos) *ӣрска за рибање.* — Ȏн цѝјелӣ дāн сјèдӣ на мӯлу с калàмуħōн у рӯци.

калàнка ж *врсӣа ӣлаӣнене ӣканине.* — Љȇти се пӯно нȍсӣ калàнка.

кàлат, -āн свр. (тал. calare) **I. 1.** прел. *сӣусӣиӣи нешӣо.* — Кàлāј ми тē књиге с пòлицē! **2.** непрел. *сӣасӣи, оӣасӣи.* — Кàлала је дàнас врућѝна. — Мāло си кàлō откад нȇмā дȍбријех бокӯнӣћā. **II.** ~ **се** *сићи с нечега, сӣусӣиӣи се.* — Кàлали смо се ȍзгāр низ јèдну стрàнпутицу.

кàлāта ж *сӣушӣен слој облака дуж хоризонӣа (ӣредзнак лошег времена).* — Сӯнце је зàшло у кàлāту, кѝша ħе.

кàлāтина ж (аугм. од кàлāта) — Кòлика је кàлāтина нà зāпаду?

кàлāтица ж (дем. од кàлāта) — Бѝла је јӯчēр нā мору кàлāтица, штȍ ħе рѝјет да ħе се вријéме поквáрит.

калàтӯра ж (најчешће у мн.) *ӣодочњак.* — Калàтӯре су ти ȍд неспāња.

калàтӯрина ж (аугм. од калàтӯра) — Бȍлēс је у пѝтāњу кад ѝмā онлѝкē калàтӯрине.

калафатáват, -āтāвāм несвр. (тал. calafatare) *ӣремазиваӣи древни брод каӣраном и заӣушиваӣи руӣе.* — Калàфāти му ȍвијех дáнā калафатáвају брȍд.

калафàтат, -āн свр. *зачеӣиӣи и каӣраном ӣремазаӣи древни брод.* — Кад брȍд калафàтāмо, бѝће ко нȍв.

калàфāто м (тал. calafato) *мајсӣор који зачеӣљује ӣукоӣине и маже брод каӣраном.* — Мӣ смо учѝнили свȍје, а свȇ дрӯгō, што се тѝчē брȍда, пòсō је калàфāта.

кàлāш, -áша м *онај који мами ӣаре, мамиӣара.* — Нè дā(м) му нѝшта, ȏн је прāвӣ кàлāш.

калàшина м (аугм. и пеј. од кàлāш) — Обѝгрāвā калàшина окò тебе да му дāш кȍјӣ шпањӯлет.

калáшит, кàлāшӣн несвр. *измамљиваӣи од некога новац или било шӣо.* — Ӣдӯ пò кућама ко Цѝгани и кàлāшӯ.

калàшица ж *женска особа која измамљује од некога нешӣо.* — Калàшица је ȍна, измáмиће му дȍ задњēга дѝнāра.

калàшичина ж (аугм. и пеј. од калàшица) — Пр̏вō ми је чѝнила компасѝјӯн, а пȍслијē сан вѝдијо да је ȍна ȍбичнā калàшичина.

калàшлук м мн. -уци, ген. мн. калāшлӯкā (и: калàшлӯкā) *измамљивање новца или нечега другог.* — Упӯтиле се Цѝгāнке з дјèцōн у калàшлук.

кàлдаја ж (тал. caldaia) *коӣао за воду уграђен у шӣедњак на дрва и угаљ или било у шӣо за сличне сврхе.* — У кàлдаји је бѝло врӯħē вȍдē.

калѐсина ж *врсӣа ӣокривене двоколице, коју вуче коњ.* — Ма̏ло по̀мало нѐстајале су и калѐсине и ка̀роце.

калку̏лат, -а̄н несвр. (тал. calcolare) *рачунаӣи са свим могућносӣима у вези с нечим.* — Сва̏ка̄ко да ће о̑н гле́де тѐга̄ калку̏лат.

ка̑лкуо, -ула м (тал. calcolo) *рачуница.* — Свѐ су то̑ пу̑стӣ ка̑лкули њи̏хове̄ ба́нде̄.

ка̑лма ж (тал. calma) *ӣишина на мору, сасвим ӣихо море без дашка вјеӣра.* — Тѐшко да ће ова̀ка̄ ка̀лма поду̏рат још ко̀јӣ да̑н!

калма́ват, ка̀лма̄ва̄н несвр. (тал. calmare) **I. 1.** прел. *умириваӣи, сӣишаваӣи некога.* — Ка̀лма̄ва̄мо га ко̀лико мо̏жемо. **2.** непрел. *умириваӣи се, сӣишаваӣи се.* — Мо̏жемо по̑ћ, ка̀лма̄ва̄ да̏ж. **II.** ~ се *смириваӣи се, сӣишаваӣи се, умириваӣи се.* — Ка(д) се снѐрва̄ш, на́сто̄ј се калма́ват!

ка̀лманат, ка̀лма̄нта м ген. мн. ка̀лмана̄та̄ (тал. calmante) *средсӣво за умирење.* — Вѝше̄ ми ни ка̀лма̄нти не пома́гају.

ка̀лмат, -а̄н свр. **I. 1.** прел. *умириӣи некога.* — Ка̀лма̄ј то̑ дије́те да нѐ плаче̄! **2.** непрел. *умириӣи се.* — Ка̀лмо̄ је вје̏тар, су̏тра ће би̏т лѝјепо. **II.** ~ се *умириӣи се.* — Ако се не ка̀лма̄, до̑ће му ко̏лап!

ка̑ло с *блаӣо.* — Не хо̀ди по̑ ка̑лу! изр. лу̑до ко ~ *каже се за неосољену храну.* — У ју́си би тре̏бало јо̑ш ма̏ло со̏ли, а ку̏ла̄ш је лу̑д ко ка̑ло.

ка̀ло̄р, -о́ра м (употребљава се само у мн.) (тал. calore) *осјећај врућине.* — Сву̏ко̄ је палѐтӯн, сѝкӯро су га у̏хитили кало́ри.

кало̀ро̄з, -а, -о придј. (тал. caloroso) *јак, жесӣок (мисли се на јело).* — Ма̏сло, цу̏кар, ја́ја, свѐ је то̑ кало̀ро̄зо.

ка̀лужа ж *глиб, блаӣо.* — Након кѝше̄ учѝнијо се пу̑т у ка̀лужу.

калума́ват, -у̏ма̄ва̄н несвр. **I.** *уваљиваӣи некоме нешӣо.* — Не калу̏ма̄ва̄јте ми о̀но̄ што нѐ вања̄! **II.** ~ се *уваљиваӣи се некоме или негдје.* — Пола̀ко се свѝ ѝс куће калума́вају на̀ мјеста з до̀бријен прѝходима.

калу̏мат, -а̄н свр. **I.** *увалиӣи некоме нешӣо.* — Калу̏мо̄ ми је бо̏кӯн гр̏кљана на̀ ђо̑нту. **II.** ~ се *увалиӣи се негдје или некоме.* — О̏на ће се са́ма калу̏мат, нѐ треба̄ је зва̑т. — Свѝ су му се калу̏мали на̑ ста̄н и на хра́ну.

ка́љат, ка̑ља̄н несвр. **I.** *ӣрљаӣи блаӣом, блаӣњавиӣи нешӣо.* — Чѝстила сан ти цре̏вље, а тѝ хи ка̑ља̄ш. **II.** ~ се *блаӣњавиӣи се.* — Са̏мо се ка̑ља̄ш по глѝбини!

/ка̀љужа/ изр. лу̑д ко ~ *ӣоӣӣуно неслан.* — Спа̀на̄ћ је лу̑д ко ка̀љужа.

/ка̑м/ изр. у̏ кам се у̏про̄ (уп̏рла, у̏прло) *клеӣва у смислу: далеко га кућа.* — Свѐ хи пра̑тӯ нѐвоје, па са̏д ѝ боле̄с, у̏ кам се уп̏рла!

ка̑мара ж (тал. camera) *соба.* — Ку̏ћа ѝма̄ на пја́ну трѝ камаре.

кама̀ријѐр, -е́ра м (тал. cameriere) *собар, конобар.* — О̏н је у хо̀телу ра́дијо ко кама̀ријѐр.

кама̀ријѐра ж (тал. cameriera) *собарица, конобарица.* — Ва̏зда је около̀ себе ѝмала трѝста кама̀ријѐра̄.

кама̀рӣн, -ѝна м (тал. camerino) **1.** *собица, собичак.* — Ро̏ба од утија́ва̄ња је у камарѝну испо̀(д) скале̄. **2.** *заход.* — У ста̀ријим ку̏ћама кама̀рӣн је бѝјо блѝзу комѝна.

камарѝнић м (дем. од кама̀рӣн) *мали заход.* — Ку̏ћа ѝма̄ камерѝнић, ма не̑ма ба̏њу.

ка̑марица ж (дем. од ка̑мара) — Свѝ су збије̏ни у је̏дно̄ј ка̑марици.

камбија́ват, -ѝја̄ва̄н несвр. (тал. cambiare) **I.** *мијењаӣи нешӣо, ӣромијењиваӣи.* — Не̏што јо̀пе̄ и да̀нас камбѝја̄ва̄ш? **II.** ~ се *мијењаӣи се, ӣромијењиваӣи се.* — Свѐ се около̀ на̑с камбѝја̄ва̄.

камбѝјат, -а̄н свр. **I.** *ӣромијениӣи нешӣо.* — Камбѝјо̄ је бо̏љӯ ства̑р за̀ горӯ.

II. ~ **се** *промијенити се.* — Камбѝјō се за не препòзнат га.

/кȁмēн/ изр. **òстат òт камена** *скаменити се, запањити се због нечега.* — Ка(д) смо чу̑ли штò се догòдило, òстали смо òт камена.

кȁменāр м *зидар.* — Свӣ су òни бӣли кȁменāри: ѝ ōн, ѝ брат му, ѝ ђед и прàђед.

кȁменāрскӣ, -ā, -ō придј. *зидарски.* — И јѐдна у̑лица у Ду̏брōвнӣку је по кȁменāрима добѝла ӣме Кȁменāрскā.

кȁменица ж **1.** *врста морских шкољкаша, острига.* — У Мāлōму Стòну ӣмā вȅликō узга́јалӣште кȁменӣцā. **2.** *камен издубен као корито (може и бетонски суд) из којега се храни свиња.* — Изà кућē стòјӣ вȅликā кȁменица за пра́ца.

/кȁмēње/ изр. **òсут дрво ѝ** ~ *напасти некога вербално, некога окривити за нешто.* — Òсуо је др̏во ѝ камēње нà брата, а ōн нѝје нѝмало крӣв.

камѝжōла ж (тал. camicola) *врста сељачког одијела у виду кошуље.* — Спјѐгаћу ти овàкō: тō ти је нȇшто ала камѝжōла у̑ твōга Лу̏кана.

камѝчак, -чка м (дем. од кам) ген. мн. камӣчāкā и кàмӣчāкā *ситан, често једва примјетан каменчић.* — У̑пō ми је камѝчак у̑ цревљу.

камòмила *в. комомила.*

камòмјела *в. комомила.*

кàмпāна ж (тал. campana) *звонасто стакло које служи као заклон на петролејки, а касније и електричној сијалици.* — Òстајē ми јōш за òпрат кàмпāну на свије́ћи у тѝнелу. изр. **на кàмпāну** *звонаст.* — Нōсӯ се кȍтуле на кàмпāну.

кампàнијо, -àњела м ген. мн. кампàњēлā; кампāњēлā (тал. campanile) *звоник.* — За̑једно су зазвòнила свȃ звòна с кампāњēлā.

кампàњелић м (дем. од кампàнијо) — Ѝ нāјмањē мјȇсто у прѝморју ӣмā кампàњелић.

кампѝјӯн, -у́на м (тал. campione) **1.** *узорак неке робе.* — Òкини ми бокýнић ò(д) тē пȇчицē за кампѝјӯн! **2.** *особа која је прва у нечему.* — Ōн ти је пòстō кампѝјӯн òд бōчā. **3.** *подругљиво за неку особу која одудара по нечему у негативном смислу од осталих.* — Ђȇ си нàшла òнегā кампију́на? — Òнӣ стāрӣ кампѝјӯн се òкрēнē зà свакōн жȇнскōн.

кампјòниста м *трговачки путник.* — Кампјòниста је нōсијо кампију́не о(д) свȅга што је њȅгова ку̑ћа продáвала.

кȁна ж *цилиндар, шешир.* — Сȃд је ту̏дā пàсō јѐдан гòспāр у̑ кани.

канàвац, -а́вца м мн. кана́вци, ген. мн. канȃвāцā и канава́цā (тал. canavaccio) *кухињска крпа, али и друга крпа која служи за брисање пода.* — Иза вра́тā вѝсӣ јѐдан канàвац за ру́кā, а дру̑гӣ зà пјāтā.

канàвӣна ж *платно од конопље.* — Нѝје бӣло ку̑ћē у кòјōн се нѝје мòгло нāћ нȇшто от канàвӣнē: канàвац, па и лѝнцō.

кана́вчина ж (пеј. од канàвац) — С ӣстōн кана́вчинōм чӣстӣ и пòзāте ӣ ру̑ке.

кана́вчић м (дем. од канàвац) — На пòпрету је òстō јѐдан кана́вчић.

канадӣндија ж (тал. canna d'India) *бамбусова трска.* — Òстō ми је јōш зà успомену јѐдан стóчић од канадӣндије.

канàпа ж (тал. canapè) **1.** *врста намјештаја за сједење (двије-три особе) са наслоном, тапетирано (у тинелу, трпезарији, односно дневној соби) и од голог дрвета (у кухињи).* — Сјȅди ту̑ на канàпу па ми свȅ лӣјепо исприпòвиједāј кàко је бӣло. **2.** *клупа у парку или на шеталишту.* — Ӣмā ли у̑з море кòјā канàпа пра́зна?

канàпица ж (дем. од канàпа) — Поред мѝра је канàпица, а ту̑ òдма таволѝнић и двȃ сто́чића.

канàрӣн, -ӣна м (тал. canarino) *птица пјевачица, канаринац.* — Кад ӣмā врȇмена, вȃс се оку́пā с канарѝнима.

канарѝница ж *женка канаринца, канаринка.* — Канарѝни пјѐвају, а канарѝнице нѐ.

Кандѐлōра ж (тал. Candelora) *католички вјерски празник Свијећница (Сретење) 2. фебруара; тад већ почиње празновање Светога Влаха, заштитника Дубровачке Републике.* — У Дубрōвнӣку се гòворӣ: „Кандѐлōра зи́ма фо̑ра, дòшō свё̄тӣ Бла̑ж, рёкō да је ла̑ж."

кандѝлијēр, -е́ра м (тал. candeliere) *свијећњак.* — Кандѝлијēр са свијѐћōн стòјō је на бура́лу.

кани́ват *в. књиват.*

ка̑нкар м *малигни тумор, рак.* — Лѝјечнӣци мѝслӯ, нѐ буди прѝмијѐњено, да је у̏ њега ка̑нкар.

канкрена́ват се, -ѐнāвāн се несвр. *почињати трулити због престанка своје основне функције (дио тијела).* — Не ћиркòлā му кр̏в и пр̏сти се канкрена́вају.

канкрѐнат се, -āм се свр. (тал. cancrenare) *постати мртав, изгубити своју функцију и прећи у стање труљења.* — Њѐму се нòга канкрѐнала.

канòнијēр *в. канунијер.*

кàнот м (тал. canotto) *врста малог спортског чамца.* — До̏ста би ми бѝјо јѐдан ма̄лӣ лѝјепӣ кàнот.

канòтијēра ж *тврди љетњи сламнати шешир.* — Пàсала су времѐна ка(д) су му̏шкӣ шѐтали по Гра́ду у канòтијēри и з багу̏лӣнōм у ру́ци.

канођàлӣн, -и́на м *мали далекозор, доглед, који се најчешће употребљавао да би се нешто осмотрило, добро видјело, на мањем растојању (у театру нпр.), а у питању је била и мода.* — Госпòђе с канођали́нима глѐдају с фу̏њестāрā хòће ли нà Плаци вѝђет кòга по̏знāта.

канођàлић м (дем. од канòђō) — У̏зели би канођàлић и глѐдали кò се шѐтā пò Пилама.

канòђō, канођа́ла м *далекозор, доглед.* — Пу̏стӣ ту̏ристи с апара́тима у ру́ци и канођа́лима о̏ко вра̄та оку̏пали Гра̑д.

кàнтāр, -а́ра м (тал. cantaro) *стара мјера за тежину.* — Зà тē сōлде мòжеш ку̏пит цѝјелӣ кàнтāр др̏вā.

кàнтат, -āм несвр. 1. *пјевати.* — Сва̏кē вѐчери два̑ млади́ћа кàнтају прид О̏рлāндон. 2. *скупо стајати, имати високу цијену.* — Кò ће тō ку́пит ка(д) толѝкō кàнтā? — Кàнтā тō, дра̑гā мòја! изр. **грмӣ, лàмпā, Бѝро кàнтā** *каже се у Дубровнику дјеци кад грми.*

кантàтӯр, -у́ра м (тал. cantore) *пјевач.* — Мѐђу њима је бѝло дòбријех кантату́рā.

Кантафи́жанин м *становник предјела у Гружу (Дубровник) између некадашње жељезничке станице и уласка у Ријеку.* — Од Кантафи́жāнā се нијѐси бо̏љему мо̄гō ни на́дат!

Кантàфӣшка ж ген. мн. Кантàфӣжāкā *становница Кантафига, предјела у Гружу (Дубровник), између некадашње жељезничке станице и уласка у Ријеку.* — Кантàфӣшке прòстрле ро̏бу по тàрацама и цардѝнима.

кантѝнела ж *један тип израђеног грађевног дрва, летва.* — Трѐбаће о̏ди јо̏ш кòјā кантѝнела.

кантѝнелица ж (дем. од кантѝнела) — Сва̏кӣ марàнгӯн мòже учѝнити нѐколикō кантѝнелӣцā.

ка̑нтор м *врста бијеле морске рибе, кантар* (Cantharus lineatus).

ка̑нторица ж 1. *женски клобучић (подругљиво).* — И̏мала је на гла́ви цр̏венӯ ка̑нторицу. 2. *собни суд за физиолошке потребе, земљан, висине столице, смјештен у посебном сандуку са унутрашњим и вањским поклопцем који потпуно затвара сандук, тако да све изгледа као комад намјештаја; ставља се обично у собу старијих особа и болесника.* — У̏ камари ни́је бѝло лу̏са, са́мо пòстеја,

комо̀ни̏ћин, сто́чић, таволѝнић и у кантӯ-ну ка̑нторица.

ка̀нтула ж *олук*. — Мије́њају ка̀нтуле на̀ кући.

ка̀нтулица ж (дем. од ка̀нтула) — Рӯ-жина је на̀гризла jѐдну ка̀нтулицу.

ка̀нтӯн, -ӯна м (тал. cantone) **1.** *угао спољњи или унутрашњи*. — Ка(д) дије́те ӳ школи не би би̏ло ми́рно и кад нѐ би па̏-зило, мѐштар га је сло̑ у ка̀нтӯн. — Чѐкāј ме на кантӯну о̀д улицē! **2.** *крај од ручице круха*. — Крӯх ӣмā два̑ кантӯна, па о̑нда jѐдан мѐни, jѐдан тѐби!

кантуна̀лић м (дем. од кантӯнō) — На кантуна̀лићу сто̀ји гра̑ста с цвијећен.

кантӯнић м (дем. од ка̀нтӯн) **1.** *животни простор у стану или у кући*. — Да ми је ӣмат мо̑ј кантӯнић и би̏т ми́ран! — Не́ћу jа̑ ни̏ђе из о̀вегā мо̑га кантӯнића. **2.** *крајичак од ручице неког пецива*. — Јо̏пēт је нѐко о̀кинуо кантӯнић о̀(д) струцē.

кантӯнō, -а́ла м *троугласти етажер који стоји у углу собе или друге просторије на три ноге или виси на зиду*. — О̀вӯ ћу гра̑стицу ста̏вит на кантӯнō.

канћела̀рнија ж (тал. cancelleria) *писарница*. — Да̑ли су му да нѐшто ра̑дӣ у канћела̀рији.

канће̏листа м (тал. cancelliere) *писар*. — Па̀рā ми да је о̑н би̏јо о̀бичан канће̏листа.

канӯнијēр, -е́ра м (и: кано̀нијēр) (тал. cannoniere) *тобџија*. — Тромбунијéри су пӯцали ис тромбýнā, а канонијéри ис ка-њӯлā.

ка̑нут, ка̑нēм свр. (и: ка̀нут, ка̑нēм) **1.** *капнути*. — Са̑мо су ка̑нуле (ка̀нуле) двѝје-трѝ ка̑пи и развѐдрило се. **2.** *некоме дати нешто на поклон или као помоћ*. — Ка̑нуће ко̀јӣ со̏лад ѝ ш њиховē ба́ндē.

канцо̀нета ж (тал. canzonetta) **1.** *пјесмица*. — А̀јде да чӯјēн о̀нӯ тво̀ју канцо̀нету! **2.** *нека ствар, догађај, говор и сл. што се понавља и постаје досадно*. — Зна̑м, не гово̀ри ми, ва̑зда ӣстā канцо̀нета!

ка̀нција ж *бич*. — Ка̀нција њѐму треба̄ па ће ра́дит!

ка́њац, ка́њца м ген. мн. ка̑њāцā *врста морске бијеле рибе*. — Ако ни̏шта дрӯгō, би̏ће ка̑њāцā!

ка̀њела ж (тал. cannela) *цимет*. — Ӣмā нѐкā ли̏јепā ро̏бица колýра на ка̀њелу.

кањи́ват, ка̀њӣвāн несвр. (и: кани́ват) **1.** *капати, падати кап по кап*. — Но̀си о̀мбрелу, ка̀њӣвā по ко̀jā ка̑п! **2.** *некоме повремено нешто давати као поклон или помоћ*. — Ка̀њӣвā њи̏ма по̀мало са̀ свијēх стра́нā. — Ка̀њӣвāмо по ко̀јӯ ма-лѐнкōс дје̏ци.

ка̀њō *в. кањуо*.

кањӯлић м (дем. од ка̀њуо) — Ма ко̀-му мо̑гӯ на̀удит о̀нā два̑ кањӯлића?

ка̀њуо, -ӯла м (и: ка̀њō) *топ*. — Би̏ће вѐликā фѐста, пӯцаће и кањӯли.

ка̑па ж *рубни завршетак у неком ткању, везу и сл. у виду полукруга*. — Рӯчнӣ ра̏-дови су чѐсто ӣмали рӯб на̀ капе.

ка̑пара ж (тал. cappero) *капар, приморски грм који расте на стијенама, у пукотинама старих зидова и градских зидина; цвјетни му се пупољци остављају неко вријеме у сирћету и служе уз јело као сос, омиљени зачин и додатак*. — Јѐли смо jѐзика ӳ са̏лси о̀т капа̄рā.

капара́ват, -а̀рāвāн несвр. (тал. caparrare) *обезбјеђивати нешто себи дајући одређену своту новца унапријед као гаранцију за куповину*. — Тӣ чѐсто капа̀рāвāш ства̑ри, а ри̏јетко хи кӯпујēш.

капа̀рат, -а̄н свр. *обезбиједити нешто за себе давши као предујам одређену своту новца*. — Капа̀рали су мо̀биљу за̀ кућу.

капаћӣтāт, -и ж (тал. capacità) *способност, вјештина*. — Капаћӣтāт је свѐ то̑ пре̏лит из бо̀тијē у бо̀тију, а нӣ ка̑п не про̀лит.

ка̀на̄ч, -а, -о(е) придј. (тал. capace) *способан, кадар*. — О̑н је ка̀па̄ч све̑ у̑ ку̏ћи начѝнит, ѝма̄ зла́тне ру̑ке. — Ка̀па̄ча је о̀на сва̏шта извѐнтат.

капѐла̄та ж (тал. cappellata) *оштар, строг укор због нечега*. — До̀бићеш тӣ капѐла̄ту од о̀ца ка(д) до̄ђеш до̑ма.

капѐла̄тина ж (аугм. од капѐла̄та) — Након о̀нē капѐла̄тинē да̀нас, трѐбало би да ма̏ло про̀мислӣш што̄ чѝнӣш.

капѐлӣн, -ѝна м (тал. cappellino) *женски шешир*. — Сре̏ла сан Ни́ку, ѝдē на̀ мису у̑ новōму капели́ну.

капелѝнић м (дем. од капѐлӣн) — Је ли ти то̄ на капелѝнићу перу̑шина о̄т кокоши или о̀(д) тукē?

ка̀пелица ж (тал. cappeletta, cappellina) *црквица које са нејчешће налазила на приватном посједу уз кућу, а служила је за вјерске обреде члановима породице*. — У Ду̑бро̄внӣку је по ка̀пелици јѐдан дѝо ѝзван Гра̄да на̏зва̄н Ка̀пепелица.

ка̏перо узв. (тал. capperi) *узвик дивљења у смислу: види ти*. — Ка̏перо! Што̄ ми фигу̑ра̄ш!

/капѐта̄н/ изр. ~ **о̀(д) чѝркула** *срески начелник*. — Да̀нас ће нас при́мит и капѐта̄н о̀(д) чѝркула. ~ **о̀т по̄рта** *лучки капетан*. — У капета̀нији смо на̀шли капета́на о̀т по̄рта са́мо̄га.

капѝника ж *жутиловка, жука, брнистра, трновит грм нашег јужног приморја*. — И капѝника је процвјѐтала, а ја̑ сјѐдӣн у о̀ва чѐтири мѝра и нѝ су̑нца нѐ видӣн.

ка̏пит, -ӣн несвр. **1.** *пропуштати воду (кад се нека посуда прошупљи, кров и сл.)*. — Ка̏пӣ ми ку̑пјēрта на̀ неколико̄ мје̑ста̄. — Ста̏ви во̏ду у̑ другӯ тѐћицу, о̀ва̄ ка̏пӣ. **2.** *прокапљивати (кад пада понека кап кише)*. — По̏чēло је ка̏пит, а ја̑ без о̀мбрелē.

капита́ват, -ѝта̄ва̄н несвр. (тал. capitare) *стизати, долазити*. — Капѝта̄ва̄ш ва̏зда кад нѐће пре̑шӣн.

капѝтат, -а̄н свр. *стићи, банути*. — Капѝтала ми је на по́днē.

капѝто̄, -а́ла м (тал. capitale) *капитал, главница*. — Ѝмо̄ је о̑н ве̏ликӣ капѝто̄, а са̏д не̑ма̄ нѝшта.

капитула́ват, -у̏ла̄ва̄н несвр. (тал. capitolare) *предавати се*. — Тӣ та̀ко̄ ла̀ко не капиту̏ла̄ва̄ш, ко̀лико ја̑ зна̑м.

капиту̏лат, -а̄н свр. *предати се*. — Рѐци ѝ тӣ тво̀је ра́злоге, нѐмо̄ј о̏дма капиту̏лат!

капитулацѝјо̄н, -о́ни ж (тал. capitolazione) *предаја, капитулација*. — Тӣјех да́на̄ је по̀тпӣсана капитулацѝјо̄н.

ка̏пица ж (дем. од ка̑па) — С ку̑кицо̄н от плѐтēња се на рѐкаму у̑чинӯ ка̏пице.

ка̑по м (тал. capo) *коловођа, старјешина у некој групи*. — Ка(д) тре̏ба̄ учѝнит ко̀јӯ хунцу̀та̀рију, о̑н је ка̑по.

капоба̑нда м (и: капо̀ба̄нда) (тал. capobanda) *предводник лимене музике*. — О̀бично би за капо̀ба̄нду у̑зимали вѝсоко̄га, лѝјепо̄га чо̀вјека.

ка́поња м (пеј. од ка̑по) — О̑н је јѐдан от ка́по̄ња̄.

ка̀прић м (тал. capriccio) *хир*. — То̄ нѝје нѝшта дру̑го̄ него њѐгов ка̀прић.

капрѝћат се, -а̄н се *проводити хирове, инатити се из неког хира*. — Ма̄ла̄ се почѐла капрѝћат па хо̀ће о̀во̄, хо̀ће о̀но̄.

капрѝћо̄з, -а, -о придј. (тал. capriccioso) *хировит*. — То̄ је стра̑шно капрѝћо̄зо дијѐте.

капрѝћо̄зо прил. *хировито, с великим претензијама*. — О̑н је ја́ко капрѝћо̄зо презѐнто̄ тӣ сво̑ј пла̑н.

ка̏пса ж (лат. capsa, тал. cassa) *мртвачки сандук*. — Ка̏псу су но̀сили факи́ни у̑ жу̑пско̄н но̀шњи.

ка̏псула ж (тал. capsula) *каписла на пушчаном или другом метку*. — Ђе̏ је о̀но̄ пу̑кла ка̏псула? — Нѐ игра̄ј се с ка̏псулама!

ка̏пула ж (тал. cipolla) *врста лука.* — Ма̏ло ка̏пулē, ма̏ло помàдōра̄ и ѐто ѝмēнсē сàлāтē.

ка̏пулица ж (дем. од ка̏пула) — Ѝма̄ са̏д лијепē ка̏пулицē!

капу̀на̄ра ж (тал. capponaia) *кокошињац.* — Ȍдма изà ку̏ћē му је капу̀на̄ра от кокȍшӣ. изр. **др̏жат нѐкога у капу̀на̄ри** *држати некога затвореног у кућу, не дозвољавати некоме да долази у додир са свијетом, друштвом и сл.* — Ȍн др̏жӣ сѐстру у капу̀на̄ри. — Дȍсад је др̏жō дијѐте у капу̀на̄ри, па га ȍнда пу̏штијо, а ма̏лӣ ко да је изӣшō ѝз вери̏га̄.

капу̀на̄рина ж (аугм. и пеј. од капу̀на̄ра) — Пе̏чу капу̀на̄ринē, а нӣђе јѐднē кȍкоши!

капу̀на̄рица ж (дем. од капу̀на̄ра) — Кȍлишна је ȍва̄ капу̀на̄рица!

капурàлица ж **1.** *каиларева жена.* — Ди̏гла је нȏс ȍткад је дивѐнтала капурàлица. **2.** *женска особа која се забавља с каиларима.* — Либѐра̄ј се тӣ ȍнē солдàтушē, капурàлицē!

капурàличина ж (пеј. од капурàлица) *жена сумњивог морала која се виђа у друштву војника, претежно каилара.* — Ȍкле зна̑ш ȍнӯ капурàличину?

капурѝјōн, -óна м (тал. caporione) *нечији вођа, али најчешће у лошем смислу.* — Ци̏јела̄ кла̏па је кра̏ла, а капурѝјōн ин је би̏јо јѐдан му̏лац с Прӣјекōга.

капу̀рō, -áла м (тал. caporale) **1.** *чин у војсци.* — Ко да је у̏хитијо Бо̏га за брáду кад је дивѐнтō капу̀рō. **2.** *вођа у неком подухвату, главни у некој групи.* — Кȍ ван је би̏јо капу̀рō ка(д) сте пȍ баштинама хȍдили у̏ смокве?

кàпут м мн. кàпути, ген. мн. ка̏пӯта̄ (тал. cappotto) *зимски огртач.* — Ȍвега̄ гȍдишта су се кàпути по̏чēли ра̏но нȍсит.

кàпутина ж (пеј. од кàпут) — Тéшка ми је ȍва̄ кàпутина, јѐдва ѝдēн.

кàпутић м (дем. од кàпут) — И дјѐтету тре̏ба̄ кàпутић.

капу̀ћӣн, -и́на м *мала црна кафа с додатком млијека.* — Око десѐт ӯра̄ пӣли смо капу̀ћӣн.

ка̏р м мн. ка̏ри, ген. мн. ка̑ра̄ (тал. carro) *велико возило за терет на четири точка с равним непокривеним подом; може се вући ручно или га вуче коњ.* — Ȍднекле су дȍћерали пу̏н ка̏р др̏ва̄. изр. **за̏дња̄ ро̑та ȍт кара** *неко о коме у породици, на радном мјесту или иначе у друштву нико не води рачуна.* — Не ȍсла̄ња̄ј се нà њега, ȍн је у ȍфицију за̏дња̄ ро̑та ȍт кара.

карàвела ж (тал. caravella) **1.** *врста старог једрењака.* — Ду̏бровачкē карàвеле су обӣлазиле свӣјет. **2.** *гломазна жена.* — Вӣђи ȍнē карàвелē у̏ црнōму клобу́ку! — Штȍ се ȍна̄ карàвела раши́рила нà вра̄тима од бу̏тӣгē, па ȍд њē се нѐ може ни пàсат.

ка̑раг, ка̑рга м мн. ка̑рги, ген. мн. ка̑ра̄га̄ (тал. carico) **1.** *терет бродски и било који други, па и оно што човјек може понијети.* — Са̏д ба̑ш убàцујӯ ка̑раг у̏ штӣву. — Ка̏ко ћеш нà шкӣни нȍсит толӣкӣ ка̑раг? **2.** *велика карта (трица или ас) у игри картама „бришкули".* — Ако ти са̏д ста̏вӣ ка̑раг, гȍтов си.

ка̑рака ж (тал. caracca) *голем старински трговачки брод из XV и XVI вијека.* — Пàсало је ȍда̄вно вријéме ка̑ра̄ка̄, свѐ са̑мӣ вапóри.

карàнта̄н, -áна м *стари аустријски новац, крајцар.*

ка́рат се, ка̑ра̄н се несвр. *међусобно се свађати ријечима.* — Ва̏зда се ка́рају! — Прѐстаните се ка́рат окȍ тега̄ кȍ је крӣв!

кàратер м (тал. carattere) *скуп моралних особина неке личности, карактер.* — Ȍн је чȍвјек бес кара̀тера.

карàтио, -àћела м мн. карàћели (тал. caratello) *буренце, бачвица специјално за пиво.* — Са̑м мȍже пȍпит карàтио бӣрē.

ка́рба ж ген. мн. ка́рба̄ *међусобно пребацивање, свађање.* — Кȍлика ка́рба ради јѐднē малѐнкости!

каргáват, кàргāвāн несвр. (тал. caricare) **I. 1.** *товарити некоме нешто, уваљивати.* — Кàргāвā ми дјȅцу свȁкē нѐђељē. **2.** *искаљивати нешто на некога.* — Зȁшто нà мене кàргāвāш твòју злòћу? **II.** ~ **се** *искаљивати се на некога.* — Каргáвō се нà свакога кад нӣје бӣјо кòнтенат сâм сā собōн.

кàргат, -āн свр. **I. 1.** *натоварити, увалити некоме нешто.* — Кàргала ми је дàнас мàштелу рȏбē за òпрат. **2.** *попити већу количину пића или га попити наискап.* — Кàргō је ȕље òд ричинē. **2.** *напунити нешто, у нешто ставити већу количину нечега.* — Кàргали су прâха ȕ пушку и пòшли ȕ поћеру зà чагљен. **4.** *искалити љутњу, бијес на некога.* — Вȃс јēд је кàргō нà јаднӯ жӣвину. **II.** ~ **се 1.** *искалити се.* — Најéдијо се у òфицију, па се кàргō дȍма нà мене. **2.** *обавити физиолошку потребу, извршити велику нужду.* — Нȇко се кàргō у кàнтӯн òд улицē.

кардӣнō, -áла м *степен, чин у католичкој црквеној хијерархији, кардинал.* — Кȁко је нȃш дум Пéро пȁметан, дòћераће ȏн и до кардинáла!

кáреж м *препирање, међусобна грдња, свађа, вербални конфликт.* — Òд њиховōга кáрежа нијéсмо мòгли ȍка склòпит.

карѐсија ж (тал. carestia) *несташица, оскудица нпр. у новцу или сл.* — Нѐ дāј, Бȍже, карѐсијē у чѐму бӣло, знȁла би нам дӯша!

карѐтӣна ж *мање или мало возило за терет на два или на четири точка с ручном вучом.* — Факӣни су ӣмали свòје карѐтӣне.

карѐтина *в. карина.*

карѐтӣница ж (дем. од карѐтӣна) — На карѐтӣницу је стȁло нȇколикō сȇпēтā грȍжђа.

кàреца ж (само у мн.) (тал. carezza) *мажење, изражавање наклоности, љубави.* — Не гӯстају ме тȇ вȅликē кàреце!

карѐцат, -āн несвр. (тал. carezzare) *миловати некога или нешто.* — Кȁко је òвā мȁчка ӯмиљата, карѐцō би је цӣјелӣ дâн!

/кàријēра/ изр. **учӣнит кàријēру** *постићи успјех у свом послу.* — Учӣнијо је кàријēру ȕ свȏму мјȇсту. **фȁлит кàријēру** *изабрати погрешно занимање.* — Ȏн је фȁлијо кàријēру, мȍгō је бӣт инџѐњēр.

карӣјōла ж *колица с једним точком.* — Зòви ми òнегā чòвјека с карӣјōлōн!

карӣјōлина ж (аугм. и пеј. од карӣјōла) — И ȕ сан му је дохòдила њѐгова карӣјōлина.

карӣјōлица ж (дем. од карӣјōла) — Òтац му је по грáду потéзō карӣјōлицу.

кȁрик, -а, -о придј. *жесток због претјеране употребе неког зачина.* — Кӯлāш ти је кȁрик. — Јȇли смо кȁрику хрáну.

кȁрика ж (тал. carica) *терет, бреме неке службе.* — Рáдит на двá мјеста је зà тебе кȁрика.

карикáват, -ӣкāвāн несвр. (тал. caricare) *пренаглашавати нечије особине, ситуације и сл. с намјером да се посебно истакну и постану предмет шале, подсмијеха.* — Тӣ карӣкāвāш цӣјелӯ ствâр да се мӣ смӣјēмо.

карӣкат, -āн свр. *говором, писмом или цртежом пренагласити нечију особину, ситуацију или догађај с намјером да се то учини смијешним или да се подвргне подсмијеху.* — Карӣкō га је тàкō да смо крѐпали о(д) смијéха.

карикàтӯра ж (тал. caricatura) *изобличена слика некога или нечега са посебно наглашеним неким детаљима којима се постиже ефекат смијешног, сатиричног.* — Брȃт му је лӣјеп, а ȍн је прȃвā брȁтова карикàтӯра.

кȁрико прил. *жестоко услијед јаких зачина.* — Òна кӯхā лӣјепо, ма кȁрико.

кáрит, -ӣн несвр. *миловати.* — Кáри, дӯшо, мáцу, сȁмо пȁзи да те не огрȁнчā!

карѝта̄т, -и ж (лат. caritas) *милосрђе.* — Да̑ј ми ѝ тӣ нѐшто за карѝта̄т! — Учѝнила сан то̑ ис карѝта̄ти.

ка̏рић м (дем. од ка̏р) *мало шеретно возило на четири точка које се ручно вуче и на коме се кроз градске улице преносе намирнице, поврће и др. чиме се снабдијевају трговине и тржница.* — Про̀бӯдӣн се чи̏м по̀чмӯ ка̏рићи ро̀нцат кро̀з улицу.

ка̏ркаша ж (тал. carcassa) *брод, аутo и сл. што је у лошем стању.* — Навѐга̄ на јѐднӯј ста̑рӯј ка̏ркаши.

ка̏ркашина ж (пеј. од каркаша) — Кад о̀нӯ ка̏ркашину пу̑ну др̀ва̄ у̀хитӣ ко̏лап з ба́нде̄, пото̀нуће.

Ка̑рмен м *дио градске цјелине у Дубровнику, али у овом случају синоним за градски затвор који се ту налази.* — Ако бу̏де̄ш сва̏шта ла̏јат, фѝнућеш у̏ Ка̄рмен.

карнѐво̄, -а́ла м (тал. carnevale) **1.** *покладе.* — Бѝће машка̀ра̄та̄ свѐ док тра̏је̄ карнѐво̄. — Да̀нас је за̏дњӣ да̑н карнева́ла. **2.** (и: крнѐво̄) *особа која се накарадно облачи и властитим стилом одудара од осталог свијета.* — Вѝђи хи ка̀кви су о̀ви фу̏рестӣ: свѐ карнѐво̄ до карнева́ла (крнѐво̄ до крнева́ла).

ка̀роња м (тал. carogna) *човјек који нема воље да ради неки посао, што не значи да га не зна.* — Ка̀роња јѐдан, нѐће нѝка̄ко да ми про̀мијенӣ рубѝнет на̀ пилу.

каро̀њат, -а̄м несвр. *опустити се мало у кревету послије ручка.* — Вла́хо каро̀ња̄ на дива́ну.

ка̀роца ж (тал. carozza) *кочија.* — У Ду̏бро̄внѝку је прѝје бѝло пу̑но ка̏ро̄ца̄ што су на̀ Пилама по̀д па̄лмама чѐкале авенту́ре.

кароца̑биле придј. (и: каро̀цабиле) непромј. (тал. carrozzabile) *којим се може возити неким превозним средством (о путу).* — Пу̑т је кароца̑биле свѐ до прѝд њихову ку̏ћу.

каро̀цат, -а̄н несвр. **I.** *возити некога.* — Каро̀цали су нас у̏ аyту о̀т Пӣла̄ до Ла́пада. **II.** ~ **се** *возити се.* — До̏кле ћемо се јо̏ш ова̀ко̄ каро̀цат?

каро̀ца̄та ж (тал. corazzata) *врста ратног брода, оклопњача.* — Арѝвала је у̏ порат јѐдна фу̏реста̄ каро̀ца̄та.

каро̀цета ж (тал. carrozzetta) *колица на два, три или четири точка (болесничка, инвалидска, дјечја).* — Са̑м јо̏ш нѐ може хо̀дит, во̏зӯ га у каро̀цети.

каро̀цетица ж (дем. од каро̀цета) — Јѐдно дијѐте во̏дӣ за̏ ру̏ку, а дру̏го̄ је у каро̀цетици.

каро̀цијѐр, -е́ра м (тал. carrozziere) *особа која вози кочије, кочијаш.* — У̏ то̄н кафа̀ни сје̏дӯ са̏мо кароцијѐри.

кароцјѐрина м (пеј. од каро̀цијѐр) — Му̑ж јон је кароцјѐрина, пја́нчина и бјестима̀тӯр.

кароцјѐруша ж **1.** *кочијашева жена.* — Јѐдна сѐстра је бѝла у̏да̄та за̀ камена̄ра, а дру̏га̄ је бѝла кароцјѐруша. **2.** *погрдно за жену која се дружи с кочијашима.* — Ва̏зда су је вѝђали с кароцијѐрима и зва̑ли је кароцјѐруша.

кароцјѐрушина ж (пеј. од кароцјѐруша) — До̀шла нам је у су̀сјество јѐдна кароцјѐрушина.

ка̀рочица ж (дем. од ка̀роца) *дјечја колица.* — Прѝје су жѐне но̀силе дје̏цу у̏ наручу, а са̏д је до̀шла мо̑да во̀зит у ка̀рочици.

ка̑рта ж (тал. carta) **1.** *папир.* — Да̑ј ми ма̏ло ка̑рте̄ за замо̀тат кру̏х. **2.** *карта за игру.* — Пр̏во̄ ћу сва̀кому да̏т по трѝ ка̑рте. — Хо̀ћемо ли се ѝграт на̀ кара̄та̄? изр. **ба́цат ка̑рте** *прорицати судбину из карата.* — Ба́цала ми је ка̑рте и свѐ пого̀дила.

ка̀ртела ж (тал. cartella) *листић за томболу или лутрију.* — Ѝма̄н шѐс ка̑ртѐла̄ па јѐда ли ѝ ја̄ што̏ до̏бијѐн!

ка̀ртелица ж (дем. од ка̀ртела) **1.** *листић за томболу или лутрију.* — По̀крила сан свѐ бро̏јеве на ка̀ртелици осим јѐд-

нōга. 2. *кесица неке мироћије, боје, која се расшвара у води, шећера замирисаног ванилијом и др.* — Тŷ је нѐђе у ормàрићу јѐдна кàртелица кàњелē.

картѐлӯн, -ýна м (тал. cartellone) *шабла са деведесеш шомболских бројева.* — Свâкē гōдинē нà Свēтōга Влáха ѝграла се тòмбула, а картѐлӯн је стōјō на Дȉвōни.

картѐфӣна ж (и: кâрта фӣнā) (тал. carta fina) *йайирић за смошавање дувана у цигарешу.* — Замотáвō је хѐрцеговачкӣ тàбак у картѐфӣну и пӯшио.

картòлӣна ж (тал. cartolina) *доиисница.* — Прѝмили смо Вâшу картòлӣну из Ѝталије̄.

картòнћӣн, картонћѝна м (тал. cartoncino) *шанки каршон.* — Трȇбō би ми бокýнић картонћѝна за стâвит на днò шкатулē.

картŷлӣна ж *йаклић дувана.* — Не пофýмāн вȉшē од јѐднē картŷлӣнē нȁ дâн.

кàртӯн, -ýна м (тал. cartone) *каршон.* — Прȉје су се вàлӣже чѝниле от картýна.

картŷшина ж (пеј. од кâрта) *йайирина, безвриједни йайири скуйљени или негдје бачени.* — Помáмијо се вјȇтар и разбáцō картŷшину пò улици.

кàсат, -âн несвр. (тал. cassare) *брисаши нешшо найисано или нацршано.* — Кàсāј сâмо тō што си фȁлијо, а нȅ свȅ рȇдōн!

кȃстӣг м (тал. castigo) *казна која се очишује у разним видовима: као неочекиван, нежељен, досадан йосао или йринуда да се шрйи нека из било којих разлога нейожељна особа и сл.* — Сâ(д) ће ми òнӣ кâстӣг дôј смéта(т)! — Зà кастӣг ћеш òпрат свȅ пјâте! — Òвӣ пòсō је кâстӣг бòжјӣ. изр. **òстат у кастѝгу** *каже се кад учишељ осшави ђака у школи да учи зашо шшо је био немаран, нейажљив и сл. док други ђаци оду кући или на одмор.* — Ако не нàучӣш пјȇсмицу, òстаћеш у кастѝгу. ~ **бòжјӣ** *каже се за нейогоду или неко друго зло.* — Òвā кȉша је кâстӣг бòжјӣ, свȅ је пòпливало.

кастигáват, -ѝгāвāн несвр. (тал. castigare) *кажњаваши некога.* — Кад нȅ једēш, кастѝгāвāш сȅбе, а нȅ дрӯгōга.

кастѝгат, -āн свр. *казниши некога.* — Бōк ће га кастѝгат што бâцā крӯх.

Кȁта ж *женско име у околици Дубровника.* — Ѝдē Кȁта бес пѝката!

катàфалак, -àфāлка м ген. мн. катàфалāкā (тал. catafalco) *уздигнушо дрвено йосшоље у цркви, окружено свијећама, на који се йосшавља мршвачки сандук йрије сахране.* — Кâпса је стáла на катàфāлку, а òколо пӯно вȉјенāцā и цвȉјећа.

Кáте ж *женско име у Дубровнику и околици.*

катедрáла ж *сшолна црква.* — Бȉскуп је рȇкō мȉсу у катедрáли.

катѐкизам, -ѐкизма м ген. мн. катѐкизāмā (тал. catechismo) *вјеронаук.* — Дàнас ѝмāмо катѐкизам.

катѐкиста м (тал. catechista) *вјероучишељ.* — Сӯтра нам дòлазӣ нȍвӣ катѐкиста.

Кȁтица ж *женско име у Дубровнику.*

кàтолика ж *кашолкиња, женска особа кашоличке вјере.* — Мâјка ми је бѝла кàтолка, а òтац правòславнӣ.

кàтрам м (тал. catrame) *кашран.* — Бȁња је бѝла пӯна кàтрама.

катрамáват, -àмāвāн несвр. *мазаши, йремазиваши нешшо кашранском смолом, кашраном.* — Катрàмāвāш ли тō днȍ ȍд бāркē?

кàтрамāн, -а, -о придј. *йремазан кашраном.* — Кàтрамāно дȓво нȅ пӯштā влâгу.

катрàмат, -āн свр. *намазаши нешшо кашранском смолом.* — Катрàмō сам нȅђе рӯкāв от палéтуна.

Кàтура ж *женско име у околици Дубровника.*

кàћат, -âн несвр. (тал. cacciare) *залијешаши се на мамац на йовршини мора и йљускаши (о рибама).* — Да вȉдӣш како ӯкљате кàћају!

ка̏уза ж (тал. causa) *парница.* — У̏ каузи је ш њи̏ме око̀ ку̑ће̄.

ка̀устика ж **со̑да ка̀устика** (тал. caustico) *врста соде која брзо и лако отклања највећу нечистоћу, али и нагриза и предмете и руке, па је опасна.* — Ка̀устика ми је и̏зјела ру̑ке ка(д) сан фрѐгала ска̑ле. — То̄ се нѐће ди̏гнут бѐ(з) со̄де̄ ка̀устике̄.

ка̀фа ж (тал. caffè) **1.** *кафа, кава, напитак спремљен од зрна кафе.* — У Ду̏бро̄внӣку се пи̏је̄: ка̀фа би̏јела̄, ка̀фа цр̏на̄, у ко̀јӯ се ми̏јеша̄ пр̏женӣ јѐчам, а а̀ко је без јѐчма, о̂нда је ка̀фа пра̂ва̄. **2.** *кафана.* — Си̏но̄јке смо сјѐдали у ка̀фи. **3.** *јутарњи оброк.* — У Ду̏бро̄внӣку се ко пр̏во̄ пи̏ла ка̀фа би̏јела̄ с кру̑хон и ма̏слон или с ки̏фeрон, ру̑сицо̄н, пр̏стиће̄м. изр. **хо̀дит на ка̀фу** *каже се за нешто што у својој основној боји има и нијансу кафе.* — О̏вӣ палѐтӯн и̏де̄ ма̏ло на ка̀фу. ~ **пра̂ва̄** *кафа без додатка јечма.* — По̀пиће̄мо ка̀фу пра̂вӯ и ма̏ло поћаку̑лат.

кафѐ̄ придј. непромј. *тамно-смеђе боје, боје кафе.* — Имала је на̀ себи кафѐ̄ ка̀пут. **фрата̀рско̄** ~ *смеђе боје као фратарска мантија.* — И̏ма̄те ли ко̀јӣ дру̑гӣ ко̀лӯр осим о̀вега̄ фрата̀рско̄га кафѐ̄?

кафета̀рија ж *кафана.* — У Гра́ду је би̏ло нѐколико̄ кафета̀рӣја̄.

кафета̀ријица ж (дем. од кафета̀рија) — У̏ то̄н кафета̀ријици су ва̏зда ку̑хали до̀бру пра̂вӯ ка̀фу.

кафѐтије̄р, -е́ра м (тал. caffettiere) *онај који држи кафану.* — Чу̑ли смо од јѐдно̄га кафетије́ра да му по̀со̄ нѐ иде̄ ба̏ш на̂јбоје̄.

кацàвӣт м (тал. cacciavite) *кључ за одвртање и завртање вијака.* — У̏ свако̄н гожђа̀рији се мо̂же ку́пит ма̑лӣ каца̀вӣт.

ка̏чица ж **1.** *кухињски прибор за захватање млијека, јухе и сл. из лонца или друге посуде, кутлача.* — Ста̏вила сан ма̏чки на̀ пјат пу̑ну ка̏чицу млије́ка. **2.** (тал. cazzuola) *зидарски прибор за захватање и набацивање малтера приликом грађевинских радова.* — Кад је фи̏нуо инкарта́ва̄ње, спре́мијо је ка̏чицу и дру̑го̄ о̀рде̄ње у ка̀шетицу.

ка̀чо̄ в. *качуо.*

качу̏лина ж (аугм. и пеј. од ка̀чуо) — О̏гањ је го̀рийо под качу̏лино̄м пу̑но̄м во̀де̄.

качу̏лић м (дем. од ка̀чуо) — На̀пуни качу̏лић с во̀до̄н нѐка нам се на̏ђе̄ ако је нѐстане̄!

ка̀чуо, -у́ла м (и: ка̀чо̄) (тал. cazzarola) *велики бакарни лонац који се према доњем дијелу округло шири; виси над огњиштем кад се у њему нешто куха, а може стат и на попрету.* — За толи̏ко̄ чѐја̄ди трѐба̄ учи̏нит пу̑н ка̀чо̄ пу̀ле̄нте̄.

/ка̏ша/ изр. **учи̏нит се у̏ кашу** *распасти се приликом кухања, прекухати се.* — Гранàриз се ва̏с учи̏нијо у̏ кашу. **па̄пина** ~ *незамисливо много новаца.* — О̏на ти је пра̂ва̄ врѐћа бѐз дна, нѐ би јон до̏ста би̏ла ни̏ па̄пина ка̏ша.

/ка̏шаљ/ изр. **ма̏чјӣ** ~ *ситница, нешто невриједно.* — Та̑ тво̀ја бо̏ле̄с је ма̏чјӣ ка̏шаљ. — Вѐлико је о̂н нѐшто у Ко̀му̑ни, ни̏је ба̏ш ма̏чјӣ ка̏шаљ!

ка̀шета ж (тал. cassetta) *древни сандучић који има различиту намјену, а најчешће служи у домаћинству за одлагање ситнијих приручних предмета, а у трговини за преношење намирница, воћа и сл.* — На Пеека̀рији су у јѐдно̄га чо̀вјека би̏ле са̏мо двѝје ка̀шете ср̏ђе̄ла̄.

ка̀шетина ж (аугм. и пеј. од ка̀шета) — Та̑ ми ка̀шетина у̏зимље̄ пу̑но мје̏ста у̏ спреми.

кашѐтӣна ж (тал. cassettina) *древни сандучић у којему стоје неке потрепштине за кућу или иначе.* — И клијѐшта и ко̀ра̄ћ су у кашѐтӣни пот фу̏њестро̄н.

кашѐтӣница ж (дем. од кашѐтӣна) — На̀ карићу су поте́зали три̏ кашѐтӣнице с во̀ће̄н.

ка̀шетица ж (дем. од ка̀шета) — Што̀ ти сто̀јӣ у̏ то̄н ка̀шетици?

кàшијêр, -éра м (тал. cassiere) *благајник*. — Рôбу плâтӣш кашијéру и ôнда је ỳзмēш из магазúна.

кâшит се, -ӣн се несвр. *претварати се у кашу, губити свој облик приликом кухања, распадати се*. — У кòмпоту ће се љŷтē jâбуке кâшит, а слàткē нêће.

кâшица ж *житка смјеша од брашна, млијека и јаја у коју се умаче месо, тиквице, патлиџан и сл. прије пржења*. — Вѐчери ћемо ѝмат тȉквӣцā ỳ кашици.

кашјѐрица ж (тал. cassiera) *благајница*. — Нȁ свакōн кâши рâдӣ по jѐдна кашјѐрица.

кâшпито узв. (тал. caspita) *узвик чуђења и одбијања нечега у смислу: ма немој!*. — Кâшпито! Да ти jâ тô нôсӣн?

кàштио, кàшћела м ген. мн. кâшћēлā (тал. castello) *замак*. — Дйјо Дŷбрōвнӣка у пре́дјелу грàскијех мúрā с мòрскē бáндē зòвē се Кàштио.

каштрàдӣна ж (и: каштрàдина) *сухо овчје месо*. — Пŷстā каштрàдӣна жѐднӣ па ӥштē вúна.

кàшӯн, -ýна м (тал. cassone) *древни сандук који има различиту намјену, али се у њему најчешће чувала роба, намирнице и сл.* — Ӥзнијēли су дȁнас ѝс кућē двâ вȅликā кашýна с рôбōн.

кашỳнина ж (аугм. и пеј. од кàшӯн) — У òвӯ кашỳнину мôже стâт чŷдо бôжјē рôбē и свѐга дрŷгōга.

кашỳнић м (дем. од кàшӯн) — Вӣђи ӥмā ли у кашỳнићу jôш ŷгљēна!

квâдар, квâдра м ген. мн. квâдāрā (тал. quadro) **1.** *уоквирена слика која виси на зиду*. — Ôди би на мúру лȉјепо стôјō jѐдан квâдар. **2.** *оквир, рам за слику*. — Ӥмāте ли кòјӣ љȅпшӣ квâдар зȁ слику?

квàдēрно с *у игри томболе четири, у истом реду на картици, извучена броја*. — Ӥмāн квàдēрно и чēкāн ћӥнквӣну.

квàдриља ж (тал. quadriglia) **1.** *врста плеса који се у паровима скупно играо*. — Пàсало је вријéма квâдрӣљā. **2.** *квадрат*. — Мòдēрна је рôба на квàдриље.

квàдриљāн, -а, -о придј. *који је на квадрате*. — Ӥмā стôфē квàдриљāнē и нȁ рӣге.

квâдрић м (дем. од квâдар) *уоквирена слика на зиду*. — Нȇколикō квâдрӣћā вӥсило је на мúру.

квалӥтāт, квалӥтāти ж (тал. qualità) **1.** *врста*. — О(д) двӥје-трӣ квалӥтāти ӥзабрāли смо òвӯ. **2.** *својство*. — У квалӥтāти му је да за кòју гôдину поскýрӣ.

квâрат, квâрта м *четвртина метра, литре, килограма*. — Ӥзмјерите ми квâрат дòмаћијех бешкотúнā!

квàртат, -āн несвр. (тал. squartare) **I.** *тргати, кидати, парати на неједнаке комаде*. — Кô овàкō квàртā лӥстове òт књӣгā? **II.** ~ **се** *кидати се, растрзати се од посла*. — Квàртāш се от пòсла, а ò(д) тегā мāлā кòрис.

квàртӣн, - úна м **1.** *стаклени врч од четврт литре у коме се сервира толика количина вина*. — Нѐка ми квартúни бŷдӯ нȁ бâнку при рýци! **2.** *четвртина од литре неког пића*. — Квàртӣн по квàртӣн вúна, па се нâпијēш.

квартјѐрић м *овчији (јагњећи) бут*. — Кýпила сан квартјѐрић, а кòмардāр ми је нȁ њега ко ђôнту привáлијо пô глáвē.

квàрцат, -āн несвр. *стављати у пећ или шетдњак много дрва или неког другог горива да би се ватра поспијешила, распламсала*. — Квàрцāн пŷстā дрва ỳ штруфу, па jôпēт зúма!

квâс м *квасац*. — Кýпи ми двá динāра квâса, учѝнићу прйкле!

квâсит, -ӣн несвр. **I.** *мочити*. — Jѐдан по jѐдан квâсили су рŷке ỳ воду. **II.** ~ **се** *мочити се*. — Квâсӯ ми се нôге у òвијен црȅвљима.

квестѝјōн, -óни ж (тал. questione) *питање*. — Било је квестијóни кò ће тâмо пôћ.

квѝнтō -а́ла м (тал. quintale) *тежина од сто килограма.* — Тâ рȍба дȍбро ѝдē, прȍдā се на квинта́ле.

кȇ узв. (често: ма кȇ!) (тал. chè) *негација којом се одбија нека тврдња или претпоставка, не.* — „Рѐкли су ми да си ѝ тӣ бӣјо тȃмо." — „Ма кȇ!"

кѐбара ж *високо и снажно женско чељаде, које би могло поднијети сваки физички и други напор, али се нерадо прихвата било чега.* — Онлѝкā кѐбара па нѝје кȁпāча пȍмоћ мȃјци.

кѐбарина ж (пеј. од кѐбара) — Кад би ȍнā њѐгова кѐбарина ћȅла ȕзēт мȍтику ȕ рӯке и прикȍпат дȍлац.

кѐлōвна ж (и: кѐлона) (лат. columna; тал. colonna) *мањи ступ који се на одређеној раздаљини један за другимставља дуж „шетнице" пред кућом, у врту, око рибњака, на терасама.* — Јѐдна кѐлōвна нȁ ӑрли је нȁпукла.

кѐлона *в.* *келовна*

кѐнова (и: кѐнōва) *шта је ново? питање које се приликом сусрета двоје познаника изриче као увод у разговор и заправо не представља питање на које се очекује одговор.* — А̏дио! Кѐнова? Ђȅ ѝдēш? О̏тка(д) те нијѐсан вѝдијо!

кȇнтрав, -а, -о прид. (и: кȇнтрāв) *слаб или са неким тјелесним дефектом (за човјека); расклиман (за ствар).* — Нѝје ȍн зȁ тӣ пȍсō онȁкō кȇнтрав! — Дестрѝгāјте ȍвē кȇнтравē стȍчиће!

кȅња ж ген. мн. кȇњā *погрдно за жену.* — О̏нā кȅња лѐжӣ до по́днē, а нȇмā кȍ крӯха ку́пит.

ке́њац, ке́њца м ген. мн. кȇњāцā **1.** *магарац.* — Вéзō ке́њца ȕ Тāбор па дȍшō ȕ мене на кȁфу. **2.** *мушкарац неприличног понашања, погрдно за мушку особу.* — О̏нӣ стȃрӣ ке́њац јѐдва ѝдē, а глȅдā за дјѐвōјчицама.

кȅра ж **1.** *реса.* — Лијéпа ти је тâ нȁпица нȁ кере што стȍјӣ на тр̏пези. **2.** *кучка, куја, погрдно за женску особу.* — Кад би ȍн смѝјо од ȍнē кȅрē крȍчит ȕ мене прикȍ прага!

кȅрница ж (дем. од кȅра) *ресица на шалу, столњаку, тепиху или на неком одјевном предмету.* — Да ми је ѝмат шȁлпу с кȅрицама!

ке́чит, кȇчӣн несвр. *искривљавати.* — Џу̏јāш се на сто́чићу и кȇчӣш га.

кӣдат, -āн несвр. *резати нешто, нпр. крух, слаткиш, папир и др.* — Кат кӣдāш крӯх, ȍкини ѝ мени бȍкӯн!

кија́мет м *неко велико зло: временска непогода, болест, немаштина, неслога итд.* — Јѐсте ли вѝђели кија́мета па са̑д ѝ болēс! — Кȍјӣ ти је кија́мет па пла̏чēш?

кӣјерна ж *врста бијеле морске рибе, кирња (Cerna).* — Бȍрати, кȍ нѐ би ѝзијо ју̏ху ȍт кијернē!

кӣк м *чуперак, космур.* — У̏хитићу јâ тȅбе зȁ тӣ твȍј кӣк на гла́ви!

кӣкара ж (тал. chicchera) *шоља за бијелу кафу.* — Слȍмила ми се јѐдна кӣкара ȍ(д) стȃрōга форнѝмēнта.

кӣкарина ж (аугм. и пеј. од кӣкара) — Свȁкō ју̏тро пȍпијē кӣкарину кȁфē бијелē.

кӣкарица ж (дем. од кӣкара) *шољица за кафу црну.* — Рѐфāн се кат пȍпијēн кӣкарицу кȁфē.

кӣкаричица ж (дем. од кикарица) — У старѝнскē кӣкаричице је мȍгō стȁт сȁмо пр̑с кȁфē.

кике́рит се, кѝкēрӣн се несвр. *дотјеривати се до те мјере да се сам себи допаднеш, кинђурити се до дивљења самоме себи.* — Прѝчекāј је, кѝкēрӣ се прѝ(д) зрцалон!

кӣкоћат се, ки́коћēн се несвр. *кикотати се.* — О̏не двѝје се ки́коћӯ ко лу̏де.

ки́ло с (и: кѝло) (тал. chilo) *килограм.* — Кȍликō ки́лā ѝмā у ȍвему? изр. **на ки́ла** *много, нема броја.* — Пȍфāлā и нȁгрāдā ѝмā на ки́ла.

кӣмак, кӣмка м мн. кӣмци, ген. мн. кӣмāкā (тал. cimice) *сӣјеница*. — Кӯћа је ста̑ра и пу̑на кӣмāкā.

кӣмер м (њем. Kümmel) *ким, биљка која се уйоӣребљава као зачин и у љекарсӣву*. — Којē зр̑но кӣмера се ста̑вӣ у̑ ча̑ј и то̑ се пӣјē да па̀сā на̏дутōс.

кӣмица ж *вршак неке биљке*. — Убра́ла сан кӣмицу бр̑штана.

кӣмичнӣ, -ā, -ō придј. (тал. chimico) *хемијски*. — Ӣмāте ли кӣмичнијех ла̑пӣсā?

кӣмнут, кӣмнēм свр. *климнуӣи главом*. — Кӣмни му да зна̑ да је свē до̀бро.

кӣна ж (тал. china) *медицински найиӣак који се узимље за јачање, кина-вино*. — Кӣна се пӣјē за апѐтӣт и за ја̀чāње.

кѝнēшкӣ, -ā, -ō придј. *кинески*. — Спо̑зи су на рѐгō до̑били кѝнēшкӣ ва̑з.

кѝнкӣн, -и́на м *начин чешљања кад се женска коса скуӣља на йоӣиљку или на врх главе*. — У̑ то̑ врије́ме бӣли су мо̀дēрни кинки́ни.

кӣнчарица ж *врсӣа грожђа (американица) која има сӣецифичан мирис и укус*. — Ӣмали смо и два̑-трӣ тр̑са кӣнчарицē.

ки́пјет, ки́пӣн несвр. *ӣрелијеваӣи се ӣреко лонца йошӣо је ӣекућина узаврела (ова ријеч не значи* **врети**). — Дӣгни по̏крӣв с тѐћē да то̑ не ки́пӣ!

кӣс узв. *узвик којим се дозивље йас (ӣо Скоку у Чилиӣима, а иначе и у Поникавама код Сӣона, није сигурно да ли и у Дубровнику)*.

кӣснут, кӣснēм несвр. *излагаӣи се без зашӣиӣе киши*. — Скло̀нили смо се под на́стрешницу да нѐ киснēмо.

ки́со м *йас (у Поникавама код Сӣона, а и у неким другим селима око Дубровника)*. — Ӣмају о̀ни вѐликōга ки́са, ма га др̀жӯ вѐзāнōга.

кӣта ж *свечаносӣ ӣокривања нове куће*. — Да̀нас је у̑ мештра Стије́па кӣта, бӣће што̑ и на ра́жњу!

кӣтица ж *сӣрофа*. — Пјѐсма ӣмā трӣ кӣтице! изр. ~ **младӣћā (дјѐвōјчӣцā)** *груӣа младића, дјевојака*. — Бӣјо је о̑н на̑јљепшӣ у̑ китици младӣћā.

кӣфер м (њем. Kipfel) *врсӣа ӣецива у облику рошчића, кифла*. — Кӣфери ѝ ру̑сице су се купо̀вали за ус ка̀фу бӣјелӯ.

кӣферић м (дем. од кӣфер) — Ка̏ко су гу̑стōзи кӣферићи о̀д масла ѝ мјѐндулā!

кӣц узв. *ӣаман, узвик који значи одбијање*. — „Хо̑ћеш ли мѐни да̑т о̀вō?" — „Кӣц!"

кѝчат, -āн несвр. *сӣално биӣи на исӣом мјесӣу, не мицаӣи се нигдје*. — Ва̀јā у̑ре ѝ уре кѝчат на̀ истōму мјѐсту за у̏зēт ма̑ло у̑гљēна.

/кӣша/ изр. **хо̑ће се ~ бо̀жјā** *ӣреба дуго времена да ӣрође док се нешӣо уради*. — Хо̑ће му се кӣша бо̀жјā док се на̀кāнӣ у̏зēт лӣбро у̑ ру̑ке.

кѝшат, -āн несвр. **I.** *мочиӣи нешӣо дуже времена*. — Кӣшāн но̑ге у сла̀нōј во̀ди. — Кӣшаћу ро̑бу док ѝж њē не ѝзӣђē гнусо̀ба. — Ни́је до̀бро толѝкō кѝшāње у̑ мору! **II.** ~ **се** *мочиӣи се у води*. — За̀ сутра ми се кѝшā гра̑х сла̀нӣ. — Кӣшō се ју̑чēр у̑ мору, а да̀нас шмр̑кā.

кја̑р, кја́ра, кја̑ро придј. (тал. chiaro) *свијеӣао*. — Пу̑но ти је о̀вā блу̑за кја́ра.

кја̑ро прил. *јасно*. — Ни́је ми кја̑ро ка̏ко се то̑ дого̀дило. — О̑н не го̀ворӣ кја̑ро, нӣшта га не разу̑мијēн.

кја̑с м (тал. chiasso) *вика, бука, ларма*. — Учи́ните то̑ бѐз великōга кја̑са!

кла̑к м (тал. calce; њем. der Kalk) *креч, гашено ваӣно*. — Бӣће нам до̑ста кла̑ка што ӣмā о̑ди.

кламѝчит, кла̀мӣчӣн несвр. *мамиӣи од некога новац или нешӣо друго*. — Нѐмā да̑на кад нѐшто не кала̀мӣчӣш!

/кла̑њат се/ изр. **ба̀рјаци се кла̑њајӯ** *о ӣразнику Свеӣога Влаха један дио церемонијала ӣред исӣоименом црквом је и извијање барјаком ӣе клањање цркви*.

кла́ње с гл. им. од клат се *свађа око нечега или због нечега.* — До̑кле ће ду̏рат о̀во̄ кла́ње око зѐмље̄?

кла̑па ж *мања или већа група људи која се редовно дружи, стално друштво.* — То̑ је кла̑па јо̑ш и̏(з) шко̄ле̄.

кла̑пац, кла̑пца м ген. мн. кла̑па̄ца̄ *врх од плода смокве.* — Ди̏гне̄м са̑мо кла̑пац, а све̑ дру̏го̄ и̏зједе̄н.

кла̑пит, -ӣн несвр. **1.** *шибати ријечима, језиком.* — Кла̑пӣ пу̏сто̄н јѐзичино̄м, нѐ можеш је фѐрмат! **2.** *резити (каже се кад незрела смоква или ротквица приликом јела стеже језик).* — Кад ни́је здре̑ла, смо̏ква кла̑пӣ.

кла̑пица ж (дем. од кла̑па) — Кад ван Ни́ко па̑ртӣ, ра̀спашће ван се кла̑пица.

кла̑пчић м (дем. од кла̑пац) — Ди̏гни кла̑пчић и ста̑ви га на̀ пјат!

Кла́ре ж *женско име у Дубровнику.*

кла̑са ж (тал. classe) *разред у школи.* — У ко̀јо̄н си тӣ са̑д кла̑си?

кла̑сик м (тал. classico) *писац или други умјетник који служи као узор, који врхунским дометом представља своје доба.* — У ђи̏назији су се лѐгали кла̑сици ри̏мске̄ књи̏же̄вности.

кла̑сик, -а, -о придј. (тал. classico) *који има особине врхунске умјетности једног времена.* — Го̑дӣ ми слу̏шат му̏жику кла̑сику.

класи̏ћиста м (тал. classicista) *сљедбеник или поборник класицизма.* — Профѐсу̑р нам је би̏јо класи̏ћиста.

класифика́ват, -и̏ка̄ва̄н несвр. (тал. classificare) *сврставати нешто по некоме реду.* — И тр̏го̄вци класифика́вају ро̏бу.

класифи̏кат, -а̄н свр. *сврстати нешто по некоме реду.* — Класифи̏кали су учени́ке по̀ успје̄ху.

кла̏т се, ко̏ље̄н се несвр. *свађати се око нечега или због нечега.* — Ко̏љӯ се у̏ кући ко ку́чки, а кад и̏зи̏ђӯ на̀двор, и̏дӯ сото̀брацо.

кла̏у̏зӯра ж (тал. clausura) *дио манастира у који не смију улазити свјетовњаци.* — Чѐкали смо прит кла̏у̏зӯро̄н нѐ би ли изи̏шо̄ ко̀јӣ фра̑тар.

кла̏устар, -тра м ген. мн. кла̏уста̄ра̄ (и: кла̏устро) (тал. claustro) *самостанско двориште, затворено и дијелом засвођено.* — Би̏ло смо у кла̏устру Ма̑ле̄ бра̑ће̄.

кла̏устро *в. клаустар.*

кла̏чина ж *мјесто гдје се гаси креч, кречана.* — Јѐдна кла̏чина би би́ла ма̏ло, па су спа́лили двѝје.

кла̏чина̄р м *човјек који пали клачину.* — Ка(д) тре̑ба̄, зна̑ о̑н чи̏нит и о̀т клачина̄ра.

клачи̏на̄ра ж *малтер који је отпао са зида или с плафона.* — Па̏дала је клачи̏на̄ра с плафо́на.

клачи̏на̄рина ж (пеј. од клачи̏на̄ра) — Иза тре́шње̄ ку̏ћа је би́ла пу̏на клачи̏на̄рине̄.

кла̏чит, -ӣн несвр. *захватати по дну посуде у којој се кухало неко поврће, нпр. купус, кутлачом или шупљикавом кашиком да би се покупио сав садржај.* — У̏зми шу̏пљачу, па јо̑ш ма̏ло кла̏чи по̀ дну пи̏ња̄те да не о̀стане̄ ко̀јӣ ли̑с или бо̏квица ку̏пуса.

кле̑ с мн. кла̑, клӣ, кли́ма итд. *тло, под.* — Нѐ ба̄ца̄ј кру̑х на̑ кле! — О̀во̄ сан на̀шо̄ на̀ клима. — Што̀ је о̀во̄ мо̏кро по̀ клима? — И̏са̄ј то̄ с на̀ клӣ!

кле̏мпав, -а, -о придј. (и: кле̏мпа̄в, кле̏мпас; кле̏мпа̄с) *који је објешених ушију, ушију које нису приљубљене уз главу.* — Што је о̀но̄ дије́те кле̏мпа̄во!

кле̏мпас (и: клемпа̄с) *в. клемпав.*

клемпѐсат, -а̄н несвр. **1.** *звонити једнолично, дуго, досадно.* — Да̀нас зво̀на не прѐстајӯ клемпѐсат. **2.** *висити њишући се.* — О̀бјесила јон се ко̏тула ко на̀ метли па клемпѐса̄ та̑мо и̑ а̑мо.

кле̑т, ку́не̄м несвр. **1.** *проклињати некога.* — Не ку́ни дијéте! — Ку́не̄ га и про̀клиње̄ да ни̏ђе ни̏шта ни̏кад не́мо̄. **2.** *за-*

клињаши некога, ӣреклињаши некога. — Клёо ме и прѐклињо̄ да од о̀веме ни̏коме не го̀ворӣн нѝ ријѐчи. изр. **ку́нē и у̏ кам ту̑чē** *ӣроклињаши некога.* — О̀на га ку́нē и у̏ кам ту̑чē, а ни́је нѝ чуда ко̀лико јон је зла̑ учи̏нијо!

клёца̑ње с гл. им. од клёцат *објављивање нечије смрши или сахране једноличним ударањем звона.* — Би́ла је ју̏тро̄с ми́са за по̀ко̄јнēга Ми́ха, чу̏ла сан клёца̑ње у̏ Свēто̄га Вла́ха.

клёцат, -а̄н несвр. *ударати у звоно само с једне стране приликом објављивања смрти или нечије сахране.* — Нёко је у̏мро̄, клёцало је у̏ Свēто̄га А̀ндријē.

кли̏ја ж *шуткало, љеӣило за дрво.* — У̀хитило се о̀во̄ јѐдно за̀ друго̄ ко да си с кли́јо̄н прилије́пијо.

кли̏јат се, -а̄н се несвр. *лијеӣиши се.* — О̀ва̄ се смјёша кли́ја̄.

кли̏јентав, -а, -о (и: кли̏јента̄в) придј. *слаб, без снаге (за човјека), расклиман, недовољно чврсш (за ствар).* — О̑н је ва̏с кли̏јентав. — Ру̏ке су ми кли̏јентаве. — Сва̑ ми је мо̀биља кли̏јентава.

кли̏јентаво̄с, -ости ж *слабосш, ӣоломљеносш.* — Са̀стале се кли̏јентаво̄с и̏ љено̄с, па ни̏шта о̀д њи̑х дво̀је!

кли̏мав, -а, -о придј. (и: кли̏ма̄в) *лабав, олабављен у лежишшу.* — Скло̀ни ти̑ кли̏мавӣ сто́чић да ко ш њёга нѐ панē!

кли̏маво прил. *лабаво, несигурно.* — То̄ сто̀јӣ кли̏маво, мо̏же па̏сти.

кли̏мат се, -а̄н се несвр. *сшајаши лабаво, не сшајаши чврсшо у лежишшу.* — Кли́ма̄ се ру̏чица на по̀лтро̄ни, мо̏же о̀тпас.

Кли̏шēвка ж *сшановница Клишева.*

кло̀бӯк, -у́ка м **1.** *шешир.* — Сва̏кӣ го̀спа̄р ће ди̏гнут кло̀бӯк з гла́вē ка(д) се ко̀му ја̑вља̄ на̀ улици или ка(д) ђē у̏лазӣ. **2.** *медуза.* — Па̏зи ђē ста̏јēш, и̏ма̄ ту̏да̄ клобу́ка̄! изр. **ста̑вит ~** *дефинишиван чин ӣрихвашања градске ношње у случају кад сељанка дође у град.* — Сре́ла сан Ни́ку, проми́јени́ла се и ста̏вила кло̀бӯк. ~ **о(д) Шкапр̀лēндē** *вјероваШно је извјесни Шкаӣрленда имао неки насшрани шешир; мислим да и данас у Ријеци дубровачкој ӣосшоји ӣрезиме Шкаӣрленда, а шако се (Scaperlenda) звала у Дубровнику ӣородица Божидаревић, која је добила ӣлемсшво након ӣошреса 1667. године.* — Ђё си на̀шо̄ ти̑ кло̀бӯк о(д) Шкапр̀лēндē?

клобу̏ча̄р, -а́ра м *шеширџија.* — О̑ди је би̏ло нёколико̄ клобуча́ра̄.

клобу̏чина ж (пеј. од кло̀бӯк) — На гла́ви је ва̏зда но̀сијо ма̑снӯ клобу̏чину.

клобу̏чић м (дем. од кло̀бӯк) — Па̀сала је ову̏да̄ у клобу̏чићу и с омбрели̏ном.

кло̏кӯњ м *обршај воде у лонцу кад она ври.* — До̏ста је да у̏чинӣ два̑-трӣ кло̏кӯња.

клоку̏њат, -а̄м несвр. **1.** *клокошаши (кад се ӣриликом врења шекућине, углавном вода, ӣреврће и сшвара ӣосебан звук).* — У коми́ну је вру́ће, а у пи̏њати на фо̀рњелу клоку̏ња̄ во̀да за о̀парит ко̏ко̄ш. **2.** *чуши се из желуца у виду звукова који личе на бућкање, а ӣосљедица су глади или узимања неке хране.* — Клоку̏ња̄ ми у̏ сто̄нку, а ни̏је́сан гла̑дан.

кљу̑ч, кљу́ча м *ковишлац ӣровреле шекућине.* — Нека у̏чинӣ са̑мо два̑ кљу́ча, па о̏дма ди̏гни с о̀гња. изр. **во̀да с кљу́ча** *вода која још ври.* — За̀ ту̑ по̏требу ва̀ја̄ да во̀да бу̏дē с кју́ча. ~ **од ѐлетрикē** *ӣрекидач за сшрују.* — Кљу̑ч од ѐлетрикē је нза вра́та̄.

кљу̏чаница ж (и: кључа̀ница) *ошвор у брави за сшављање кључа.* — По̀гледа̄ј да ко̄ не ви́рӣ крос кљу̏чаницу!

кме́чат, кме́чӣн несвр. *ӣоӣлакиваши.* — Да ми је зна̑т за̑што са̑д кме́чӣш!

кми̏на ж *шмина, шмица.* — У̏ кући кми̏на, нѐ видӣш пр̏ста при̏д окон.

књёзавац, -а̄вца м ген. мн. књёзава̄ца *особа која сшално због нечега ӣоӣлакује, ӣлачљивко.* — Би̏ло је то̑ пра̑во̄ дру́штво књёзава̄ца̄.

књѐзавица ж *женска особа која често ӣоӣлакује, ӣлачљивица.* — Ба̂ш си књѐзавица ка(д) за̀ свакӯ ства̂р пла̏че̄ш!

књѐзило с *дијеӣе које за сваку ситницу ӣлаче.* — Је ли то̑ тво̀је књѐзило за̀спа̄ло?

књѐзит се, -ӣн се несвр. *досадно ӣоӣлакиваӣи (најчешће дијеӣе).* — Књѐзӣ се около̀ мене о̀д јутра до̑ мра̄ка.

књѝга ж **1.** *ӣисмо.* — Јѐси ли при́мила мо̀ју књѝгу? — Напѝсо̄ ми је вѐликӯ књѝгу и спјѐго̄ ка̀ко је свѐ то̑ би́ло. **2.** *ӣаӣир за ӣисање (Поникве, а и друга села ӣо Пељешцу у околици Дубровника).* — Кад ѝде̄ш у̑ гра̄д, ку́пи ми ди̏на̄р књѝге̄!

ко̑ замј. упит.-одн. **1.** *ко, ӣко.* — Ко̀ би са̏д мо̑го̄ ку̑цат на̀ врāта? — Ко̑ пр̀вӣ до̑ђе̄, нека чѐка̄! **2.** неодређ. — Ако ко̑ до̑ђе̄, рѐци му да нијѐсан до̑ма. изр. **др̀жат се ко̀ сан што̀ сан** *ӣридаваӣи себи велику важносӣ, имаӣи о себи високо мишљење.* — О̀ни се свӣ у̑ ку́ћи др̀жӯ ко̀ сан што̀ сан.

ко го̏д замј. (и: ко го̏ћ, ко го̏ј) *свако, било ко.* — Ко го̏д овӯда̄ па̀са̄, по̀гледа̄ у̑ цвијѐће. — Пѝта̄ј кога го̏ј хо̀ћеш ако мѐни нѐ вјерује̄ш! — Ко го̏ћ ни́је слѝјеп, вѝдӣ да је о̀во̄ ма̏ћа̄но.

ко го̏ј *в. ко год.*

ко го̏ћ *в. ко год.*

ко̀ва̄ч, -а́ча м *врсӣа рибе.* — Ко̀ва̄ч се прѝга̄, ма се мо̏же спра̑вит и на̀ другӣ на́чин.

ко̀венат, ко̀ве̄нта м ген. мн. ко̀вена̄та̄ (тал. convento) *манасӣир, самосӣан.* — Би́ла је ја́ко мла́да кад је по̀шла у ко̀венат.

ко̑га ж (тал. coco) *кухарица.* — По̀стала си до̀бра ко̑га.

ко̑го м (тал. coco) *кухар.* — Ѝмају ли на вапо́ру до̀бро̄га ко̑га?

ко̏год замј. (и: ко̏годи, ко̏гоћ, ко̏гој) *ко, неко.* — Распре́ми тѝнел, мо̏же ко̏гоћ до̑ћ! — Мо̏жеш с тѝјен пру̑тон ко̀гагод у̀дрит. — Па̀саће ко̏гој и овӯда̄, па ћемо га пѝтат.

ко̏годи *в. когод.*

ко̏гој *в. когод.*

ко̏гоћ *в. когод.*

/ко̏жа/ изр. **ѝзвес нѐкога ѝс оже̄** *искидаӣи некоме живце, изнервираӣи некога.* — У̀мукни, мо̏лӣн те, ѝзвешће̄ш ме ѝс коже̄, па ћу те лу̑пнут! **излѐћет (ѝзӣћ) ѝс коже̄** *веома се узрујаӣи.* — Излѐћеће ѝс коже̄ ка(д) чу̑је̄ што̀ си учѝнијо. **бӣт ко̑с(т) ѝ ~** *биӣи веома мршав.* — Па̏нтӣш ли о̀но̄ пѐчу чо̀вјека? Е̑, са̏д је ко̑с ѝ кожа, нѐ би га по̀зно̄. **гово̀рит из мр̀тве̄ ко̏же̄** *једва говориӣи.* — Што̀ му је? Го̀ворӣ из мр̀тве̄ ко̏же̄. О̀ли је сла̑б, о̀ли га је ко̑ о̀ба̄нтијо! **бӣт у сла̀бо̄н ко̏жи** *лоше се осјећаӣи, биӣи болесӣан, нерасӣоложен или уморан.* — Да̀нас сан ти у сла̀бо̄н ко̏жи, пра́ла сам, ѐво, до̀сад.

кожѝтӯра ж (тал. cucitura) *шав на одјећи.* — Нѝје се то̑ распа́рало, него је пу̑кло на кожѝтӯри, јер је ко̀нац сла̑б.

кожѝтӯрица ж (дем. и хип. од кожѝтӯра) — Кожѝтӯрица је чѝпо у̀хићена.

/ко̀за/ изр. **бӣт што и ~ пра́цу** *не биӣи некоме никакав род.* — „Што̀ је о̀на тѐби?" — „Што̑ и ко̀за пра́цу!"

козо̀лац, козо́лца м *врӣна и шумска биљка са великим бијелим цвијеӣом у облику лијевка (Arum maculatum).* — Цвѝјет козо́лца ѝма̄ фо̑рму шпѝјерлице̄.

ко̀јӣ замј. (и: ко̀јӣ — обично на селу) **1.** *неки.* — На̏ђе̄ се лѝјепије̄х смо̀ка̄ва̄ у ко̀је̄ Рѝјечке̄. — Ку́пиће то̑ ко̀јӣ лу̑дов и до̀бро пла́тит! **2.** *колики.* — Ко̀јӣ се на́род о̑ди ску̑пијо! — Ко̀ја̄ је то̑ висѝна би́ла ка(д) се она̀ко̄ згру̑хо̄! **3.** *какав.* — Ко̀ја̄ лѝјепа̄ вѝста с о̀ве̄ позицијо́ни! — Ко̀ја̄ је то̑ бѐлеца ѝмат цардѝнић и пу̑но ру̑сӣца̄! изр. **зна̂ш ко̀ја̄ је** *знаш шӣо! — иницира се неко рјешење, обрӣ и сл.* — Зна̂ш ко̀ја̄ је: а̀јдемо мӣ са̏д у̑ њега! — Кад нѐма̄ нѝшта дру̑го̄, зна̂ш ко̀ја̄ је, у̀змимо мӣ о̀во̄ што ѝма̄!

ко̀јигод замј. *неки.* — Ко̀јигод о̀д њӣх се на̏пије̄ па и за̀пјева̄.

кòјӯн, -ýна м *човјек који некога на груб, просташки начин, завитлава.* — Нêмāн жѐљē ѝмат пòсла с којýнима.

којунáват, којӯнāвāм несвр. *завитлавати, зафркавати (вулгаран израз).* — Дȍкле ћеш тӣ којунáват пòштенӯ чѐјāд?

кȍк м *врста граха, пасуља.* — Кȍк се јѐдē и јӯхат, ма је бȍјӣ на сàлāту.

кóке ж (хип. од кȍкōш) *тако се каже дјетету за кокош.* — Нѐ страши се, нêће те кòке ỳкљунут! изр. ~ **вàренā** *женска особа без духа и живости.* — Тô ти òнā кóке вàренā сѝкӯро нêће знâт рȉјет.

кокòдрило м (тал. cocodrillo) *крокодил.* — Њêзине сӯзе су от кокòдрила!

кȍкола ж (тал. coccola) *каже се од миља за женско дијете или женском дјетету.* — Ђȅ су тӣ, кȍкола мòја?

кокȍлат, -āн несвр. *мазити некога, угађати некоме у свему.* — Ȍтка(д) се рòдила, свӣ су је ỳ кући кокòлали.

кȍколо м (тал. coccolo) *каже се од миља за мушко дијете или мушком дјетету.* — Мȏј кȍколо се умòријо, па сâ(д) нѝнā.

кȍкōт м ген. мн. кокóтā **1.** *пијевац.* — Раскукурѝкō се кȍкōт ко да му је прӣд глāву. **2.** *врста бијеле морске рибе.* — Кȍкота би мòгли лѐшат.

кокȍтина ж (аугм. и пеј. од кȍкōт) — Òвā је кокòтина стāра, нêће се лàко скӯхат! — Штò ће ми пêчу кокòтинē, рȁдијē ћу кýпит јѐднōга пӯластрића!

кокȍтић м (дем. од кȍкōт) — Свӣ су тӣ кокȍтићи мāлӣ, тàкā ин је вр̀ста.

/кȍкōш/ изр. **лêћ ко кȍкōш** *поћи рано на спавање.* — Вȁјā ỳ њē пôћ рàнијē, јер òна лѐжē ко кȍкōш. **òкиснут ко** ~ *много покиснути, бити сав мокар од кише.* — Ỳхитијо нас је дȃж, òкисли смо ко кȍкоши. **хòдит како слӣјепā** ~ *ићи без оријентације у простору, напипавати пут.* — Ӣмā би(т) да нѐ видӣ дòбро, јер ӣдē како слӣјепā кȍкōш. — Òд мукē сан обнѐвиђела, па сан хòдила како слӣјепā кȍкōш.

кокòшињāк м мн. кокòшињāци *мјесто гдје бораве кокоши.* — Пр̏онијēле су кȍкоши, па је кокòшињāк пӯн јáјā.

кôла ж *тутикало.* — Ӣмāш ли мāло кôлē да инкòлāн нòжицу о(д) стóчића?

кòлāна ж (тал. collana) *ланац око врата.* — Кòлāна је ȍбично о(д) срѐбра или ȍд злāта.

кòлāница ж (дем. од кòлāна) — Жѐнскā дјѐца су нòсила кòлāницу ȍколо врāта.

кȍлап, кȍлпа м ген. мн. кȍлāпā **1.** *изљев крви у мозак.* — Дȍшō му је кȍлап кад је чӯо да је свȇ прòпало. — Ỳмрō је ȍт кȍлпа. **2.** *морски вал.* — Кȍлпи су бáцали прико Порпòрелē. — Јѐдан кȍлап га је хр̏днуо ȍ(д) стијēну. **3.** *психички ударац.* — Тô је зȁ њега бӣјо стрâшан кȍлап. изр. ~ **ȍд аријē** *кад се одједном пређе из топла у хладно или обрнуто, што захтијева брзу адаптацију организма и може имати штетне посљедице.* — Ка(д) смо на тòлӣкōн висѝни изѝшли ѝз аута, њȅга је ỳхитијо кȍлап ȍд аријē.

кòлāр, -áра м *оковратник на неком одјевном предмету.* — Подѝсāј кòлāр от кàпута да ти вјȇтар нѐ пӯхā зȁ врāт!

колàрић м (дем. од кòлāр) — Мàњифика је ỳ вестици з бӣјелијен колàрићен.

кòлат, -āн несвр. (тал. colare) *купити нешто по површини неке текућине да би остала чиста, бистра, нпр. маст с јухе.* — Кòлāн маснòћу с јӯхē.

/кòлац/ изр. **скӯпит се с кóца и с конòпца** *кад се негдје нађу сви најгори људи.* — Тāмо тȇби нӣје мјȇсто, свȇ се тô скӯпило с кóца и с конòпца.

кòлāч, -áча м *потпуно сух, од бијелог брашна направљен колач прстенастог облика, не сладак, намијењен припремању тзв. панате или се дроби у кафу бијелу и сл.* — Двâ колáча ће нам бӣт дȍста за учӣнит пàнāту. **спљȅцкӣ** ~ *врста сланог колача који се прави с уљем и циметом, црним брашном, а једе се свјеж.* — У

Ма́рē Шу̑шицē је ва̏зда би̏ло фрѐшкијех спљѐцкијех кола́чā.

ко́ле ж (хип. од ко̀лијēвка) *шеша се дјешешу за његов кревешић*. — Сва̑ до̏брā дјѐца са̏д ни̏нају у ко́ли.

ко̀леђ м ген. мн. ко̀лēђā (тал. collegio) *завод у коме се образују и васпишавају младићи или дјевојке*. — О̏на је би́ла у ко̀леђу у̀ дума̄нā.

ко̀лēнда ж (најчешће у мн.) *пјесма која се пјева приликом колендавања, односно чесшишања неког празника; она има једну окосницу која се у биши не мијења, а све осшало може биши и јесше импровизација према одређеној сишуацији.*

коленда́ват, -ѐндāвāн несвр. (и: колѐндат) *обилазиши домове и прикладном пјесмом чесшишаши празник: Свешу Кашу, Бадње вече, Ново љешо*. — Коленда́вају по̀ кућама и дјѐца и̏ велики̏, по̏ двоје, тро̏је и̏ вишē њи̏х за̏једно.

колѐндāр, -а́ра м *чесшишар који сам или у групи чесшиша празник пјесмом од куће до куће*. — Трѐбā за коленда́ре спра̏вит ку̑пицу и̏ фјелицу да нѐ би пјѐвали: „Испрѐт кућē др̏во ло̀за, а у̏ кући госпо̀ђа ко̀за!“

колѐндат, -āм *в. колендаваш*.

ко̀лет м (тал. colletto) *оврашник, оковрашник*. — По̀шō ти је ко̀лет на ко̀шуји. ~ **от парла̀мēнта** *бијели ушкробљени оковрашник за свечане прилике (заправо значи свечано обучен)*. — Наре́дили су да сви̏ до̏ђу у ко̀лету от парла̀мēнта.

ко̀лета ж (тал. colletta) *скупљање новца за доброшворне сврхе, за помоћ некоме*. — Ку̑пиће ко̀лету за о̀нӯ ја̏дницу.

ко̀летић м (дем. од ко̀лет) — О̑ди би ли̏јепо фигу̀рō јѐдан ко̀летић о̀д велу̑та.

ко̀лијēнка ж ген. мн. ко̀лијенāкā *колијевка, посшељица за дијеше*. — Дије́те у ко̀лијēнци па ђа̏ свѐ зна̑!

ко̏лика ж (тал. colica) *грчевиши болови у цријевима*. — И̏мō је нѐколикō да́нā ко̏лику.

ко̀лико прил. **1.** *дуго, неко вријеме*. — До̀шла си! Хо̏ћеш ли о̀стат ко̀лико? **2.** *означава се нека мјера, шолико*. — Ни̏ко га не оба̀дā ни ко̀лико да је ке́њац. — Би̏ће та̑мо цу̏кара ко̀лико за јѐдну ка̀фу. **3.** *као да*. — Пи̏јо сан ка̀фу, а ко̀лико и да није́сан! изр. ~ **хо̏ћеш** *много*. — И̏мā са̏(д) тē ро̑бе колико̀ хо̏ћеш.

ко̀личак, -чка, -чко (и: ко̀лишак); коли̏чкӣ, -ā, -ō *колико велик*. — Ко̀личко је о̀вō сѐло, кра̑ја му се нѐ видӣ! — Коли̏чкӣ бо̏кӯн ла̑рда!

ко̀личко прил. (и: ко̀лишко) *много*. — Ко̀личко су хо̀дили, па ни̏ђе ку̑ћē!

ко̀лишак *в. количак*.

ко̀лишан, -шна, -шно придј.; коли̏шнӣ, -ā, -ō *колико мален*. — Ко̀лишна је о̀на прама̀ другōн дјѐци! — Коли̏шнō дије́те, па зна̑!

ко̀лишко *в. количко*.

ко̀лишно прил. *мало*. — Ко̀лишно си ми до̑ о̀вегā на̀ пјат!

ко̏ло с **1.** *народни плес*. — Кад је фѐ̄ста, бу̏дē и̏ коло. **2.** *древена наирава у облику кола, која је непливачима служила за сигурносш у мору, а пливачима за забаву и одмор*. — Жѐнски свије̏т се на̑јвишē ку́по у плиħа́ку, ма ни̏ ту̑ ко̏ло ни́је би̏ло на о̀дмет. изр. **у̀хитит се у̏ коло с нѐким** *почеши се дружиши с неким, здружиши се с неким*. — О̏тка(д) се ш њи̏ма у̀хитијо у̏ коло, не до̀лазӣ до̏ма.

ко̀лōна (и: ко̀лона) (тал. colonna) *сшуп без обзира колик је и чему служи*. — По̀знаћеш ку̑ћу по ко̀лōнама на ше́тници.

коло̀нāта ж (тал. colonnato) *ред сшупова*. — Па̀сā се крос коло̀нāту и до̏ђē до при̏(т) са̄мā вра́та о̀т кућē.

ко̀лōница ж (дем. од ко̀лōна) — Около̀ кућē свѐ нѐкаквē ко̀лōне и ко̀лōнице.

ко̏лора ж *заразна болесш колера*. — Нѐ би би̏ло чу̑да кад би у о̀вō гнусо̀бē по̀челӣ у̀мират о̀т колорē!

коло̀са̄л, -а, -о придј. (тал. colossale) **1.** *огроман*. — Јѐдна је са̑ла коло̀сāла, ко

ѝгралӣште, а дру̂гā је до̂ста мȁњā. **2.** *диван.* — О̂н је колòсāло чеја́де.

колòсāло прил. *дивно.* — Колòсāло смо се пàсали у Рије́ци.

кȍлпāн, -а, -о придј. *који има оштећен мозак и његове функције услијед излива крви.* — Òна је кȍлпāна седàн годӣнā лèжала у пòстељи.

кȍлпат, -āн свр. *доживјети мождани удар.* — Кòлпаће ме ако се бу̑дēн овàкō свȁкӣ да̂н тре̂с.

ко̂лпић м (дем. од колап) **1.** *таласић на води.* — Ӣмā мȁло ко̂лпӣћā нȁ мору од бурѝнета. **2.** *слабији мождани удар.* — Ӣмō је о̂н јѐдан ко̂лпић про̂шлē го̏динē.

колтѝват, -āн несвр. (тал. coltivare) **I.** *његовати, гајити (биљке, земљу, људе, науку и др.).* — Ӣ бӣљку тре̂бā колтѝват àко ћеш да ра́стē. **II.** ~ **се** *изображавати се, добијати наобразбу.* — Млȁдӣ су се колтѝвали по униве́рзама.

колтивацѝјōн, -о́ни ж *гајење, узгајање (себе или другога у смислу наобразбе, али и гајење биљке и сл.).* — Нӣшта не на́предујē бес колтивацијо́ни.

кȍлтрӣна ж (тал. cortina) *завјеса.* — По̂чēли су се на̂ши су́сједи па̂коват, дӣгли су и кȍлтрӣне с фу̂њестāрā.

кȍлтрӣнина ж (пеј. од кȍлтрӣна) — Òвā ти кȍлтрӣнина ӣштē вòдē.

кȍлтрӣница ж (дем. од кȍлтрӣна) — Јѐдна кȍлтрӣница раздва́јала је сàлочу о(д) сљѐпицē.

кȍлӯмба ж *кобилица од барке (лађе).* — „Ђе̑ је Вла́хо?“ — „Е̑но у Поса́ту питу̀рāвā кȍлӯмбу о̏д бȁркē.“

кȍлӯр, -у́ра м (тал. colore) *боја.* — Те̂гā да̂на си надво́ру мо̂гō вӣђет свȁкаквијех о̂(д) свије̂та колу́рā. изр. ~ **не звòнӣ** *каже се кад нека боја не одговара или се не слаже у комбинацији с другом.* — Зѐленӣ ми кȍлӯр нӣкāко не звòнӣ у̏з модру̑ ко̂тулу.

колура́ват, -у̑рāвāн несвр. (тал. colorire) *бојити.* — Хо̀ћеш ли колура́ват то̑ што си нацр̂тō?

колу̑рат, -āн свр. *обојити.* — Јѐдна цр̂венā блу́за ми је у̑ пра̂њу сву̑ дру̑гу̑ ро̂бу колу̑рала.

колу̑рӣт, -а, -о придј. (тал. colorito) *који је у боји, у више боја.* — Обу́кла је не̂што колу̑рӣто.

колу̑рић м (дем. од кòлӯр) — У̑жāнца јон је нȁ себе ста̂вит сто̂тину колу̑рӣћā.

комади́ћак, -ћка м мн. комади́ћки, ген. мн. комадӣћāкā *дјелић нечега, комадић.* — Про̂вō сан комади́ћак то̂ртē от кȁфē.

кȍмāнда ж (тал. comando) *заповијест.* — О̂н би тӣјо да свȁк на његову кȍмāнду ска̂чē нȁ ноге. изр. **по̂нат от кȍмāндē** *командни мост на броду.* — Комàнданат сто̀јӣ нà по̂нту от кȍмāндē.

комàнданат, -āнта м ген. мн. комàнданāтā (тал. comandante) *заповједник нечега.* — О(д) свије̂х комàнданāтā о̂н је по̂сади бӣјо нȁјвишē у̑ густу.

комàндат, -āн несвр. (тал. comandare) *заповиједати.* — Не́ћу да ми нӣко о̂ди комàндā!

кȍмāр, -а́ра м *комарац.* — На́род ре̂чē да и у кома́ру ӣмā жу̑ч, што ће рӣјет да се и мӣрно чеја́де мо̂же најѐдит.

кȍмāрда ж *клаоница.* — Испо(д) кȍмāрдē се ку́пало му̑кте; нѝје бӣло ни жа́лā ни гàбӣнā, него се с ка̂мена сѝлазило у̑ море, а дјѐца су се и жѐне, што не зна́ду̑ плӣват, ку́пали у лока́њу. **2.** *месарница.* — Кȍмāрде су ју̀чēр бӣле пу̑не тѐлетинē.

комàрица ж *мрежа с оквиром што се ставља на прозор да би се заштитило од комараца.* — Нѐ би се от кома́рā мòгло жӣвјет да по фу̂њестрама не̂мā комāрӣцā.

комбина́ват, -ѝнāвāм несвр. (тал. combinare) *смишљати нешто разматрајући све околности и могућности које долазе у обзир.* — Комбѝнāвāмо кȁко би дàнас иза о̀бједа по̂шли у Жу́пу и до̂нијēли мȁло пра̂чевинē.

комбѝнат, -āм свр. *смислити нешто након разматрања свих околности и*

могућности које долазе у обзир. — Комбѝнали смо да је нȃјбољē ӯзēт вȃш мòтōр и пōћ нȁ Мјет.

комбинацѝјōн, -óни ж (тал. combinazione) *рјешење које произлази из неких околности и могућности.* — Дȍшō си òвӣ пӯт ѝ тӣ у комбинацѝјōн за тр̏кнут дȍ грāда. — Тȏ, што вӣ намјѐрāвāте, ӯопће не дòлазӣ у комбинацѝјōн.

комбѝнēж, -éжа м (франц. combinaison) *комад женског рубља као нека врста кошуље без рукава.* — На конòпу се сӯшӯ комбинéжи бијéли ко снӣјег.

комедѝјанат, комедѝјāнта м ген. мн. комедѝјанāтā (тал. commediante) *лакрдијаш.* — Неозбӣљан је, пòнāшā се ко комедѝјанат.

комедѝјат, -āн несвр. *лакрдијати.* — Мȇни је до сӯзā, а тӣ комедѝјāш!

коместѝбиле непромј. (тал. commestibile) *намирнице.* — Ôн у Цȁвтату др̀жӣ бӯтӣгу от коместѝбиле.

комѐстӯра ж *мјесто гдје се у столарији (прозори, врата и сл.) спајају појединачни комади дрва.* — Увýкла се влȃга у комѐстӯру, па се фу̏њестра тȇшко зȁтвāрā.

кȍмик м (тал. comico) *глумац.* — Кòјӣ је тȏ кȍмик бӣјо!

кȍмика ж (тал. comice) *глумица.* — Ôн је балȁрӣн, а жѐна му је кȍмика.

кòмӣн, -ӣна м **1.** *кухиња.* — У комӣну се кӯхало, јȇло, а зӣми и сјȇдало. **2.** (тал. camino) *огњиште, издигнути дио у кухињи на коме су се налазила узидана ложишта за кухање.* — На комӣну је бӣло нȇ коликō пӣњāтā. — Кòмӣн је пòпрет на кòјему се кӯхā, а дӣм ѝ пара ӣдӯ у комѝнāту.

комѝнāта ж *димњак.* — Ужѐгла нам се комѝнāта. — Дӣмӣ ис комѝнāтē, спрȃвљā се òбјед.

комѝнāтина ж (аугм. и пеј. од комѝнāта) — Тȃ нам комѝнāтина ш њӣховē кӯћē зȁклāњā вӣсту.

комѝнāтица ж (дем. од комѝнāта) — Ис комѝнāтицē је кӯјō гӯс дӣм.

кȍмине ж (мн.) *остаци од самљевених маслина.* — Штȍ чӣните òт комӣнā што ван òстанӯ?

комѝнина ж (аугм. и пеј. од кòмӣн) — Пȇчу комѝнинē, а ӯ камарице нѐ можеш стȃвит нӣ двā стóчића!

комѝнић м (дем. од кòмӣн) — У комѝнић ин је свȇ стȃло: и тр̏пезица, и крѐдēнца ѝ шпахер.

комисѝјōн, -óни ж (тал. comissione) *комисија, одбор.* — У комисијóни на ѝспиту бӣла су му и двȃ стȃрā професӯра.

комѝтāт, -и ж (тал. comitato) *одбор за нешто.* — Тȏ је бӣјо комѝтāт зȁ бригу ȍ дјеци.

комòвēнто прил. *узбуђујуће, потресно.* — Тȁкō је комòвēнто говòријо да смо свӣ плȁкали.

комовѝменат, комовѝмēнта м (тал. commovimento) *узбуђење, душевни потрес.* — У комовѝмēнту нӣје знȍ штȍ чѝнӣ и вȃс се трȇсō.

кòмōвит, -ӣн свр. (тал. commovere) *узбудити, дирнути некога.* — Тȃ ме је жѐна стрȃшно кòмōвила да ѝ сад нȁ њӯ мӣслӣн.

кȍмōд, -ода м ген. мн. комóдā (тал. comodo) *удобност.* — Ӯ кући ӣмāмо свȁкӣ кȍмōд. — Дȃј тӣ мȇни мȏј кȍмōд! изр. **учѝнит нȇшто с кȍмодон** *урадити нешто полако, мирно, без узнемирења, како можеш и хоћеш.* — Дȏћу ван једȁнпӯт с кȍмодон. — Сȁшила сан тȏ с кȍмодон.

кȍмодан, -дна, -дно придј. **1,** *простран, удобан.* — Кòмӣн је кȍмодан, ӯ њега свȇ мȍже стȃт. — Дрȃго ми је ка(д) су ми црȇвје кȍмодне. **2.** *који је лежеран, воли удобан живот без узнемирења и журбе.* — Ôн је кȍмодан чòвјек и пр̏вō глȇдā сȇбе. — Ôна је кȍмодна: дӣжē се кад је вȍја, ӣдē ће хȍће.

комòдат, -āн свр. и несвр. **I.** *свиђати се некоме, пријати некоме нпр. јело, али и друго.* — Нијéсу га комòдале балȁнчāне, па хи нӣје ни крéнуо. — Не комòдā га сѐ-

ло, па је пòбјегō ỳ грāд. **II.** ~ **се** *служити се, изволети сјести и сл.* — Комòдāјте се ђе хòћете! — Фáла Ван, мй смо се ђâ комòдали.

комòдйн, -и́на м мн. комоди́ни (употребљава се у мн.) *прохтјев који произлази из нечије воље, расположења; начин дјеловања и живота уопште који избјегава тегобе и неугодности.* — Нêће ти ôн тô учйнит, пŷн је комоди́нā. — Нè можемо се мй ỳправљат прама твòјијен комоди́нима.

комòдина ж (тал. comodino) *древни сандук за ноћну посуду која се држала у соби.* — Комòдину сан ти стâвила испо(д) фỳњестрē.

комодйтāт, -и ж (тал. comodità) *удобност.* — Нйђе комодйтāти ко ỳ себе дôма!

кôмодно прил. *удобно.* — Наслòните се кôмодно нà мене!

комòмила ж (и: камòмила, по селима камòмјела) *врста љековитог биља.* — У Дŷбрōвнйку се гòворй комòмила и камòмила, а по сèлима се чŷјē и камòмјела.

комòмилица ж (дем. од комòмила) — Учйни мало комòмилицē зà стомак.

кòмостра ж ген. мн. кòмостāрā *кука над огњиштем о коју се вјеша бакрач.* — На кòмострама је вйсијо кàчō с мèнестрōн зèленōм.

кòмпањ *в. кумпањ.*

компањáват *в. кумпањават.*

компàњат *в. кумпањат.*

компàњŷн *в. кумпањун.*

компарáват, -àрāвāн несвр. (тал. comparare) **1.** *упоређивати некога или нешто с неким или нечим.* — Ôни двòјица се нè могŷ компарáват. **2.** *појављивати се изненада.* — Вâзда компàрāвāш кад ймāн пòсла!

компàрат, -āн свр. *упоредити једно с другим.* — Кат компàрāмо рачŷне, знâћемо на чèму смо. **2.** *појавити се изненада, неочекивано.* — Знâш кò ми је сйнōћ компàрō?

компарацйјōн, -óни ж *упоредба, упоређење.* — Нйкаквā се компарацйјōн ôди нè може учйнит.

кòмпас м (тал. compasso) *шестар.* — Стâви ỳ бŷрсу свê што ти зà шкōлу трêбā: лйбра, зàдаће, лâпис, кòмпас, трôкŷт и рéдалицу.

компасйјŷн, -ŷна м (тал. compassione) *сажаљење, жалост.* — Нијéсан мôгō от компасијŷна глêдат кàко се мŷчй. изр. **чйнит (некоме) компасйјŷн** *изазивати сажаљење код некога.* — Чйнй ми, јâдан, компасйјŷн кад ме онàкō пòгледā. **чйнит фâцу от компасијŷна** *направити жалосно, јадно лице.* — Кад гôј ме срêтēш нà улици, чйнйш фâцу от компасијŷна.

компатйшкат, -āн несвр. (тал. compatire) *саосјећати с неким.* — Кимпатйшкāн га јер знâм да му у глáви фâлй дугàрела.

компензáват, -èнзāвāн несвр. *надокнађивати нешто, поравнавати неку разлику.* — Компèнзāвā му òтац по кòјй дйнāр свâкōга мјêсēца.

компèнзат, -āн свр. *изравнати, накнадити нешто.* — Компèнзаћеш ми тô з брôчицōн ŷја.

компензацйјōн, -óни ж *накнада за нешто, поравнање.* — Бес компензацијóни ти нйко нйшта нêће учйнит.

компèтенат, -ēнта, -ēнто придј. (тал. competente) *надлежан, мјеродаван.* — Ћèли би ймат јèдно компèтēнто мйшљēње о свèму тêму штô се догòдило.

компèтēнто прил. *надлежно, мјеродавно.* — Ôн је прйд нама компèтēнто потпйсō да је йстина свê штô је рêкō.

компèтēнца ж ген. мн. компèтēнцā (тал. competenza) **1.** *надлежност.* — Тô нйкад нйје бйло у мòјōн компèтēнци. **2.** *оно што припада некоме као награда за услугу коју обавља.* — Ôн зà тô што рâдй ймā нêкаквŷ мâлŷ компèтēнцу.

кòмплēт, -а, -о придј. (тал. completo) *йошйун*. — Ȍвӣ форнѝменат за кȁфу нӣје кòмплēт.

комплетáват, -èтāвāн несвр. (тал. completare) *дойуњавати нешто нечим да би се добила цјелина*. — Комплèтāвāн пòмало библиjòтеку. — За̏бављāн се комплетáвāњем òрдēња: ра̑шпā, шȅгā, кацàвӣтā ѝ другиjех стварáцā.

комплèтат, -āн свр. *дойуном учинити нешто йотйуним*. — Комплèтō је гардèробу с цр̏нијем цре̏вљама и с клобу́кон.

компликáват, -ѝкāвāн несвр. (тал. complicare) *зайлитати, мрсити нешто*. — Тӣ jеднòстāвнē ства̏ри комплѝкāвāш!

кòмпликāн, -а, -о придј. *сложен, зайлетен, замршен*. — Пѝтāња су бѝла jáко кòмпликāна.

комплѝкат, -āн свр. *зайлести, замрсити*. — За̏што си ства̑р комплѝкō кад је свȅ бѝло пра̑сто?

компликацѝjōн, -óни ж (тал. complicazione) *неочекивани зайлет коме се не зна исход*. — Ӣмали су компликациjóни с пасàпōртима.

комплѝменат, -ѝмēнта м ген. мн. комплѝменāтā (тал. complimento) *израз йоштовања, дивљења*. — Ȍн је ва̏зда пу̑н комплѝменāтā ка(д) се срѐтēмо. изр. чѝнит комплѝмēнте *некоме ријечима изражавати йоштовање, дивљење*. — Чѝните ми комплѝмēнте, а jа̑ зна̑м да су тō са̑мо ва̏ша склȁднā у́ста.

комплиментáват, -èнтāвāн несвр. (тал. complimentare) *изражавати некоме йоштовање или дивљење*. — Са̑(д) ћe ти свӣ комплиментáват, мѝслӯ да је тàкӣ рēд.

комплимèнтат, -āн несвр. *изражавати некоме йоштовање, дивљење и сл.* — Не комплимèнтāj ми ка(д) зна̑м да сан ро̑шпо!

кòмплот м (тал. complotto) *завјера, договор, најчешће тајни, да би се осујетила нечија намјера, да би се суйротставило некоме*. — Бѝjо је тō пра̑вӣ кòмплот ш њиховē бáндē.

комплотáват, -òтāвāн несвр. *ūлести завјеру*. — Комплотáваjу нȅшто, ма се нȅ знā кȏнтра кòга.

композѝтӯр, -у́ра м (тал. compositore) *складатељ, комйозитор*. — А тӣ му́чӣш, нѝшта не гòвориш да си дивèнтō композѝтӯр!

композицѝjōн, -óни ж (тал. composizione) *музичка комйозиција, састав*. — У̑ циjēлōн композициjóни мāло је ориђѝнāлōга.

компоњáват, -òњāвāн несвр. (тал. comporre) 1. *комйоновати, састављати у музици*. — Нѝје ѝмō вӣшē от петнèс годѝнā кад је пòчео компоњáват му́жику. 2. *смишљати како би се нешто добро саставило, ускладило*. — У глáви компòњāвāн ђȅ би штō ста̑вила у òвē двје́ камаре.

компòњат, -āн несвр. и свр. 1. *комйоновати у музици*. — Кò је компòњō му́жику за опèрету „Ма̑лā Флорамѝ"? 2. *саставити нешто*. — Компòњō сан пла̑н за̏ наш вѝјац.

компòртат, -āн несвр. (тал. comportare) *исйлатити се, ићи у рачун*. — Не компòртā ми пу́но тēгā ку́пит. — Компòртā ти пōћ та̑мо и свȅ тō вѝђет.

/кòмпрēч/ изр. бѝт у компрéчу (тал. con prezzo?) *имати достојанствено држање што се огледа у гиздавом одијелу и сличној цјелокуйној вањштини*. — Бѝла је сва̏ у компрéчу ка(д) смо је за̏дњи пу̑т су̏срели.

компромѝтат, -āн свр. (и: компрòмитит) I. *обрукати некога, довести некога у йоложај да изгуби добар глас*. — Ако тō у̏чинӣш, компромѝтаћеш ѝ себе ѝ на̑с. II. ~ се *обрукати се, довести у йитање свој добар глас*. — Компрòмитили су се ка(д) су jèдно говòрили, а дру̑гō чѝнили.

компрòмитит (се) в. *комйромитат се*.

ко̀мулас, ко̀му̑лса м ген. мн. ко̀мула̄са̄ (тал. convulso) *грч на нервној основи.* — О̀д великōга пла̄ча у̀хитили су га ко̀му̑лси.

ко̀му̑на ж (тал. comune) *оиħина (уред).* — У ко̀му̑ни је ра́дило була̀ка̄н чѐја̄ди ѝз Гра̄да. изр. **и пу̑к и ~** *свак.* — Рѐци са̑мо њо́ме, па ħе зна̑т и пу̑к и ко̀му̑на!

кому̀на̄лӣ, -а̄, -ō придј. (тал. comunale) *оиħински.* — Тō су свē кому̀на̄лӣ по̀сли.

комунѝкат, -а̄н несвр. (тал. comunicare) *саобраħаши, имаши додира.* — Ја̑ ш њи́ме о̀да̄вно не комунѝка̄м.

комуникацѝјо̄н, -о́ни ж (тал. comunicazione) *веза, саобраħај, меħусобни додир.* — Меħу̀ тијен ко̀му̑нама не̑ма̄ нѝкакве̄ комуникацијо́ни.

Кона́вља̀нин м 1. *сшановник Конавала.* — Кона́вљани ѝмају лѝјепӯ но̀шњу. 2. *неки црвени цвијеш, негде га зову „лијеӣи Јово", а у Хрв. загорју „водерика".* — Убѐри ми јѐднōга кона́вљанина!

Кона̀вōка ж *сшановница Конавала.* — Кона̀вōке су лѝјепе, висо̀ке и вѝтке же̑нске̄.

кона̀вōскӣ, -а̄, -ō придј. *који ӣриӣада Конавлима.* — Кона̀вōскō гро̑жħе нѝје бѝло ба̑ш на гла́су.

Конавочѐтина ж (пеј. од Кона̀вōка) — Што̀ си мо̀гла и очекѝват о(д) дѝвје̄ Конавочѐтине̄?

Кона̀вōчица ж (дем. од Кона̀вōка) *сасвим младо женско чељаде обучено у конавоску народну ношњу.* — Љепо̀та је бѝло гле̑дат о̀не̄ Жу̑пчице и Кона̀вōчице!

Кона̀листа м *мушкарац с Конала, ӣредграħа Дубровника на ӣадинама Срħа.* — Не̑ зна̄м на ко̀јему Кона́лу сто̀јӣ, али сан сѝкӯр да је Кона̀листа.

кона̀лиħ м (дем. од ко̀нō) *каналиħ.* — Кона̀лиħ испо̀т куħе̄ је пу̑н во̀де̄.

Кона̀лица ж *жена с Конала, ӣредграħа Дубровника на ӣадинама Срħа.* — На̑ħемо ку̀пуса у ко̀је̄ Кона̀лице̄.

/кона̀лица/ ку̑па ~ *сӣецијална дубровачка врсша ӣријеӣа.* — Ме̑ни би на̑јвише̄ одгова́рале ку̑пе кона̀лице.

ко̑нат, ко̑нта м ген. мн. ко̑на̄та̄ (тал. conto) *рачун.* — По̀ мо̄му ко̑нту смо ду́жни јо̄ш тѝсуħу дѝна̄ра̄. — Сла̑б му је бѝјо ко̑нат ка(д) се на́дō да ħе о̀д на̄с што̄ иску̀чит! изр. **(не) то̀рна̄ му (јон) ~** *не иде му (јој) у рачун, не исӣлаши се.* — Не то̀рна̄ му ко̑нат сва̑кӣ да̑н се вра̑ħат до̄ма, па јо̀пе̄т у̑јутро хо̀дит на́се. — То̀рна̄ му ко̑нат све̄ за̑једно про̀дат. **хо̀дит у̀ конат** *иħи у ӣрилог некоме, корисшиши некоме, одговараши некоме.* — Нѐ иде̄ му у̀ конат да са̑д прѐ кине̄ ра́дит. **у̀ конат те̑га̄** *у шом ӣогледу, шшо се шога шиче.* — Ѝма̄н ја̑ у̀ конат те̑га̄ вѝше̄ зна̑ња него ѝко. **чѝнит ~** *мислиши.* — О̑н је чѝнијо ко̑нат да ħемо мӣ тō забо̀равит. — Тӣ чѝнӣш ко̑нат: све ħе тō на ко́нцу па́пе пла́тит.

конвѐњат, -а̄м несвр. (тал. convenire) *иħи у ӣрилог некоме, одговараши некоме.* — Конвѐња̄ ли ти да до̑ħе̄н у̀ тебе око оса̀м у̑ра̄?

ко̀нвит м (тал. convitto) *завод, иншернаш, ӣансионаш, конвикш.* — Бо̑ље̄ стоје́ħи гра̑ħани су сла̄ли дјѐво̄јчице у ко̀нвит на едукацѝјо̄н.

ко̀нда̄на ж (тал. condanna) *осуда, казна.* — Ве̑лика̄ је за̀ њӣх бѝла ко̀нда̄на по̑ħ са слу̀жбо̄н у̀ ма̄лō мје̄сто.

кондана́ват, -а̀на̄ва̄н несвр. (тал. condannare) *осуħиваши.* — Ве̑лике̄ лу̀пеже не кондана́вају, а конда̀наħе чо̀вјека ни кри́ва ни ду́жна.

конда̀нат, -а̄м свр. *осудиши некога.* — Конда̀нали су хи на̀ мјесе̄ц да́на̄.

кондѐзат в. *кондензаш.*

кондѐнзат, -а̄н свр. (и: кондѐзат) (тал. condensare) *смањиши нечему волумен кухањем и сл.* — Кондѐзаħу за зѝме̄ што̄ во̀ħа.

кондицѝјо̄н, -о́ни ж (тал. condizione) 1. *услов, увјеш.* — Не́ħу прѝстат на та̀ке̄ кондицијо́ни. 2. *нечије физичко или мо-*

рално сшање. — Мāло кȍ ймā кондицијо́ни за тȏ издȕрат.

кондољáват се, -ȍљāвāн се несвр. (тал. condolersi) *изражавайи некоме саучешће у жалосйи.* — Кр̏цато чȇљади је бѝло што су се нȁ гребљу кондољáвали фȁмиљи.

кондȍљāнца ж (тал. condoglianza) *саучешће у жалосйи, изражавање саучешћа.* — По́ грāда је дȍшло на кондȍљāнцу кад је госпођа Ка́те умр̏ла.

кондȍљат се, -āн се свр. *изразийи некоме саучешће у жалосйи.* — Рȇд је да ин се кондȍљāмо.

кондȕтијēр, -éра м (тал. condottiero) *возач шрамваја.* — Кондȕтијēр је чȁскон ȕшō у шта́цију.

конквѝстат, -āн свр. (тал. conquistare) *освојийи, добийи нешйо.* — Након мȃјчинē смр̏ти ȍн је конквѝстō лѝјепӣ бȍкӯн зȅмљē у Конȁвōскōму пȍљу.

конклȕдат, -āн свр. *закључийи.* — А натȕрāло, конклȕдали су да је лȕд ка(д) тȁкō гȍворӣ и рȅкли му да йдē на Лунђѝјāту.

конклузѝјōн, -о́ни ж (тал. conclusione) *закључак.* — Кȁко Ван свȇ ȍвō пȁрā? Кȍјē су вȃше конклузијо́ни?

кȍнкорас, -ōрса м ген. мн. кȍнкорāсā (тал. concorso) *нашјечај, конкурс.* — На кȍнкōрсу зȁ нȃјбојēга мȇштра нѝје ймō прȃвōга конкȍрēнта.

конкȍренат, -ȍрēнта м ген. мн. конкȍренāтā (тал. concorrente) *шакмац, ривал, конкуренш.* — Ȕ свȏму пȍслу нȇмā конкȍрēнта.

конкȍрēнца ж (и: кокȍрēнца) (тал. concorrenza) *нашјецање, конкуренција.* — Вȅликā је конкȍрēнца па се пȕно ствáрӣ мо̏же цјȅњē кȕпит. — Обȕкла си кȁпут, чѝнӣш ми кокȍрēнцу!

кȍнкрēт, -а, -о придј. (тал. concreto) *одређен, сшваран.* — Тȏ је кȍнкрēт прѝмјер нȇмāра.

кȍнō, -áла м (тал. canale) *канал.* — Ȕпō сан у кȍнō. — Нȁшли су га пȉјана у кона́лу.

конȍнело м (тал. colonello) *йуковник.* — Бѝло је на ȍкупу пȕно офича́лā: мађо́рā, конȍнēлā, па и ценера́лā.

/конȍпац/ *в. колац.*

конȍшēнца ж ген. мн. конȍшенāцā (тал. conoscenza) *йознансшво.* — Тȏ су ми свȇ конȍшēнце йз младости. изр. **чѝнит (учѝнит) конȍшēнцу** *уйознайи се с неким, склайайи йознансшво.* — Йдȗ дȁнас у Ријéку учѝнит конȍшēнцу с нȅвјестинōм свȏјтōн.

консењáват, -ȅњāвāн несвр. (тал. consegnare) *дозначавайи, йовјеравайи, йредавайи некоме нешйо.* — Нȇко ин консȅњāвā дȍбре сȍлде, ма ȍни тȏ крѝјӯ.

консȅњат, -āм свр. *дозначийи, йредайи, уйрайийи некоме нешйо или некога.* — Консȅњāј тӣ њӯ мȃјци, па нека се ȍна мѝслӣ штȍ ће ш њо́ме чѝнит.

кȍнсēрва ж ген. мн. кȍнсēрвā (тал. conserva) *йарадајз који се йрийрема и осшавља за дужу уйошребу као додашак јелима (куха се, суши се на сунцу и сл.).* — Ка(д) дȏђē вријéме от помȁдōрā, пȍчмӯ жȅне по фȕњестрама сȕшит кȍнсēрву. ~ **ȍ(д) слѝвā, кайшā итд.** *мармелада од шљива, кајсија или другог воћа.* — Дјȅцу гȕстā кȍнсēрва ȍ(д) слѝвā па нека ймају за нȁмазат нȁ крух.

консервáват, -ȅрвāвāн несвр. *конзервирайи нешйо.* — Ȕ нāс консервáвају вȍће, а зȇлени ймā пȍ цијелӯ гȍдину.

консервȁторије с (тал. conservatorio) *завод за музичку наобразбу.* — Кад је дȍшō с консервȁторија, пр̏во му је мјȇсто бѝло ȕ нāс у Гра́ду.

консервȁтӯр, -ýра м (тал. conservatore) *сшручњак који ради на чувању сшарина, сйоменика кулшуре.* — Ȍн је фѝнуо за конзерватȕра.

консидȅрат, -āн несвр. (тал. considerare) *имайи разумијевања за некога, обзи-*

ра према некоме. — Трѐбā га консидѐрат, нѝје нѝ њему лȁко.

консѝлијēр, -éра м (тал. consigliere) *савјетник.* — Гӯстā га чѝнит пȃрту от консилијéра и дијéлит кȍнсиље.

кȍнсиљ м (тал. consiglio) *савјет.* — Дȃ-ћу ти кȍнсиљ па га пȍслушāј ако хȍћеш.

консолáват, -ȍлāвāн несвр. (тал. consolare) **I.** *тјешити некога.* — Мȇни нѝје нѝмало лȁкшē ȍ(д) тегā што ме тȋ консȍлāвāш. **II.** ~ **се** *тјешити се.* — Консȍлāвāн се да ће ѝ тему дȏћ крȃј.

консȍлат, -āн свр. **I.** *утјешити некога.* — Консȍлāјте ме бȁрем да нéћу пӯно чȇкат! **II.** ~ **се** — Консȍлали смо се нȇкāко ка(д) смо вѝђели да нѝ другијен нѝје бȍ-љē.

консолацѝјōн, -óни ж (тал. consolazione) *утјеха.* — Јȁдна ми је тȏ консолацѝјōн!

консолидáват, -ѝдāвāн несвр. (тал. consolidere) *учвршћивати нешто.* — Консолѝдāвāн стȃрā пријетѐљства.

консолѝдат, -āн свр. **I.** *учврстити нешто.* — Пр̏вō ћемо консолѝдат нȃшу позицѝјōн, а дȃљē ћемо ȏнда вѝђет. **II.** ~ **се** *учврстити се.* — Прѝчекаћемо два-трѝ дȃна да се бѐтӯн мȁло консолѝдā.

констатáват, -ȁтāвāн несвр. (тал. constatare) *утврђивати нешто, закључивати.* — Констȁтāвāмо да нас је свȁкијен дȃном свȇ мȁњē.

констȁтат, -āн свр. *установити, закључити.* — Констȁтали смо да тȋ мȁњифико ѝзглēдāш.

констатацѝјōн, -óни ж (тал. constatazione) *закључак, тврдња.* — Јȃ се нѐ слāжēн с вȃшōн констатацијóни да ȍна чѝнӣ фѝнту како је слȁба.

кȍнсӯлта ж (тал. consulto) *љекарско савјетовање у вези с неким медицинским случајем, љекарски конзилијум.* — Бѝла је дȁнас кȍнсӯлта, па ћемо вѝђет штȍ лѝјечнӣци нȁлазӯ.

консултáват, -ӯлтāвāн несвр. (тал. consultare) **I.** *питати некога за савјет.* — Трȇбā ȍ тему консултáват прȃвē љӯде. **II.** ~ **се** *савјетовати се с неким.* — И с авȍкāтон се консултáвō, па јȍпē нȇ знā штȍ ће ѝ како ће.

консӯлтат, -āн свр. **I.** *питати некога за савјет.* — Консӯлтали смо јѐднōга професӯра универзѝтāти. **II.** ~ **се** *посавјетовати се с неким.* — Консӯлтаћемо се с вȃма прѝје него штȍ пȍдузмēмо.

консумáват, -ӯмāвāн несвр. (тал. consumare) **1.** *трошити нешто, гутати нешто.* — Ȁуто ми консӯмāвā пӯно бȅнзӣнē. **2.** *примати, прихватати нешто, савлађивати нешто.* — Зачѐпили су се конáли, па не консумáвају ȍвӯ сѝлнӯ вȍду ȍт кишē.

консӯмат, -āн свр. **I. 1.** *потрошити јело, пиће или нешто слично.* — Толѝкā чȇјāд ће сѝкӯро консӯмат пӯно и хрáнē и пѝћа. **2.** *примити, прихватити.* — Кȁнтула нѐ може консӯмат вȅликӯ вȍду, па се ȍна, кад је пӯно кѝшē, прȅлијēвā прȅко. **II.** ~ **се** *пропасти, уништити се од болести, бриге и сл.* — Вȃс се консӯмō ȍткад му је сѝн пȍшō ѝс кућē.

консумацѝјōн, -óни ж (тал. consumazione) *потрошња.* — Ради врућѝнā пȁсāнōга мјȇсēца бѝла је вȅликā консумацѝјōн вȍдē.

кȏнсуо, кȏнсула м (тал. console) *конзул, највиши чиновник у испоставви државног представништва једне земље.* — Ȍна ти је ко кȏнсуо, знā свȇ што се ӯ њē ӯ улици дȍгāђā.

кȍнтат, -āн несвр. (тал. contare) **I.** *рачунати нешто или некога.* — Кȍнтāш ли тȋ и ȍнō што си јӯчēр спȅнцала? — Мȇне не кȍнтāј, јȃ нéћу дȍћ! **II.** ~ **се** *рачунати се.* — Ȍтка(д) ти се кȍнтā да си на вȁкāнцама? — Ѝграј испочȇтка, ȍвō се не кȍнтā!

контȁтӯр, -ӯра м (тал. contatore) *бројило за струју.* — Вѝдӣ се на контатӯру кȍлико је стрӯјē пȍтрошено.

кôнте м (тал. conte) *гроф.* — У Дӯбрōвнику је бӣјо јѐдан што су га звâли кôнте мòтика.

кòнтенат, -ēнта, -ēнто придј. (тал. contento) *задовољан.* — Јѐсте ли кòнтēнти с нōвōн мâкинōм? — Врáтијо се дōма кòнтенат.

контентáват, -ѐнтāвāн несвр. (тал. contentare) I. *задовољавати некога, испуњавати некоме жеље.* — Контѐнтāвāн је кòлико мòгу. II. ~ се *задовољавати се.* — Контѐнтāвāмо се с òнијем што ӣмāмо.

контѐнтат, -āн свр. I. *задовољити некога.* — Ȍни би ћѐли свâкога контѐнтат, ма тō се нѐ може. II. ~ се *задовољити се нечим.* — Мȍжемо се контѐнтат и сȳ мањē кад нêмā вӣшē.

контѐнтеца ж (тал. contentezza) *задовољство.* — Гáтала ми је јѐдна Ц̏игāнка и рѐкла ми је да ми стòјӣ вȇликā контѐнтеца.

кòнтēнто прил. *задовољно.* — Сјѐдӣ кòнтēнто калȁ мâјкē и ӣгрā се.

кòнтеса ж (тал. contessa) *грофица.* — Нȍсӣ се ко кȁква кòнтеса.

континȳат, -āм свр. (тал. continuare) *наставити нешто.* — Изȁ тегā је континȳо дòлазит, нијѐсмо се мòгли обрáнит.

кòнтӣнуо прил. *стално.* — Кòнтӣнуо ћеш òвō пӣт мјѐсēц дáнā.

кôнтра предл. (тал. contra) *против некога или нечега.* — Ка(д) се жѐнијо, њѐгови су бӣли кôнтра.

контрȁбанат *в. контробанат.*

контрȁдâнца ж ген. мн. контрȁданāцā (тал. contraddanza) *врста плеса, кадрил.* — Ӣ сад ӣмā бâлā, ма контрȁдâнцē нêмā и нӣко је нȇ знā.

контрапелáват, -ѐлāвāн несвр. *избријавати длаке на бради у супротном смјеру.* — Брӣчијо би га и контрапелáвō по двјé уре рȍбē.

контрȁпӣз м (тал. contrappeso) *противтежа, оно што одржава равнотежу.* — Стâви нȁ другȳ бâнду штӣцē нѐшто ко контрȁпӣз.

кòнтрат м (тал. contratto) *погодба.* — Ӣмāмо ш њӣма кòнтрат зȁ кућу. изр. **рáдит на кòнтрат** *радити нешто по погодби, а не на надницу.* — Ȏн је кȃменāр и рáдӣ на кòнтрат, а нȇ на џòрнāту.

кòнтреста м и ж *особа која у разговору некоме противријечи.* — Мȏрāш вȃзда бӣт кòнтреста!

контрѐстат, -āн несвр. (тал. contrastare) *противријечити некоме, протусловити.* — Контрѐстāш ми, а нӣ тӣ нȇ знāш кȃко је тō ȳпрāв. — Бӣло би ми јáко дрâго кад би вӣ прѐстали с контрѐстāњем.

контрòбанат, -бāнта м (и: контрȁбанат, котрòбанат, котрȁбанат) (тал. contrabbando) 1. *кријумчарење, бављење преношењем и продајом робе на недозвољен начин.* — Нȇкē фȁмиље живȳ от контрòбāнта. 2. *кријумчарена роба.* — Нȁшли су ȳ кући скрѝвен сӣлнӣ контрòбанат.

контробандáват, -ȁндāвāн несвр. (и: котробандáват, котрабандáват) *кријумчарити неку робу.* — Пȳно њӣх контробȁндāвā тȁбак.

контробȁндат, -ан свр. (и: котробȁндат, котрабȁндат) *прокријумчарити.* — Контробȁндали су сӣлу рȍбē и нијѐсу хи ȕхитили.

контробȁндијēр, -éра м (и: котробȁндијēр) *особа која се бави кријумчарењем, кријумчар.* — Ȕхитили су на грȁници двâ контробандијéра.

контролáват, -òлāвāн несвр. (тал. controllare) *прегледати нешто, надзирати, подвргавати контроли.* — Кȍ контрòлāвā бӣљете нȁ врȁтима òт кӣна?

контрòлат, -ан свр. и несвр. *подврћи контроли, прѐгледати (прегле́дати) нешто.* — Нӣко не контрòлā штȍ се ȕносӣ ȳ брȍд.

конферӣшкат, -āн несвр. (тал. conferire) 1. *међусобно расправљати ради договора о нечему.* — Затвòрили су врáта, ӣмā би(т) да нȇшто вȃжно конферӣшкају.

конфермáват, -ѐрмāвāн несвр. (тал. confermare) *йошврђивайи*. — Âмо ми конфѐрмāвā, а тāмо чѝнӣ ȍбрнӯто.

конфѐрмат, -āн свр. *йошврдийи*. — Конфѐрмō ми је да је прѝмијо пѝсмо.

кȍнфет м (тал. confetto) *бомбон од йрженог шећера йуњен бадемом и ликером, обавезан йриликом свадбе, а раније и за йокладних свечаносши*. — Бѝло је пјēвāња, кȍнфēтā, весѐља.

конфидáват се, -ѝдāвāн се несвр. (тал. confidarsi) *йовјераваши се некоме*. — Тô су чēјāд што се не конфидáвају нѝкому, па се ȍ њима нѝшта ѝ не знā.

конфѝдат се *в. кофидаш се.*

конфѝденат *в. кофиденаш.*

конфѝдēнца *в. кофиденца.*

кȍнфлит м ген. мн. кȍнфлӣтā (тал. conflitto) *сукоб*. — Рāно су мèђу вама пȍчēли кȍнфлити, а јȍш сте спȍзи.

кȍнфорат, -ōрта м ген. мн. кȍнфорāтā (тал. conforto) *удобносш*. — Нêмā тӯ нѝкаквōга кȍнфōрта, сâмо кâмаре за прѝспат.

конфронтáват, -ȍнтāвāн несвр. (тал. confrontare) **I.** *уйоређиваши некога с неким*. — Конфрȍнтāвāш тӣ њѐгову јȁдику с твȍијен милијӯнима! **II.** ~ **се** *суочаваши се с неким или с нечим*. — Ôн се у живȍту конфронтáвō и з болѐстима и с мѝсēријōн.

конфрȍнтат, -āн свр. **1.** *уйоредиши*. — Кад га конфрȍнтāш з дрӯгијен, ѝстō је ôн нâјбољӣ. **2.** *суочиши с неким или с нечим*. — Конфрȍнтали су га с вêликијен непрѝликама.

кȍнфӯз, -а, -о придј. (тал. confuso) *збркан*. — Ôна је стрâшно кȍнфӯза, ни сáма нē знā штȍ хȍће.

конфузѝјōн, -óни ж (тал. confusione) *узбуна, немир, узнемирење, збрка, неред*. — Дјēца ствáрају стрâшнӯ конфузѝјōн. — Ȕхитила их је конфузѝјōн ка(д) су ин рѐкли да се пȁрћӣвā ӯјутро. изр. чѝнит ~ *узбуњиваши се због нечега, сшвараши немир*. — Не чѝни конфузѝјōн прѝје него вѝдӣш зâшто те зȍвӯ!

конфузијонáват се, -ȍнāвāн се несвр. *сшвараши збрку, узнемираваши се*. — Не конфузијȍнāвāјте се, свē ће се тô сâмо ȍ(д) себе срéдит!

конфузијȍнат, -āм несвр. **I.** *узнемираваши некога, збуњиваши некога*. — Не конфузијȍнāј га док рâдӣ! **II.** ~ **се** *узнемириваши се, збуњиваши се*. — Конфузијȍнāш се без рáзлога!

конфузијȍниста м (тал. confusionario) *особа која својим йонашањем уноси узнемиреносш, сшвара нервозу*. — Ôн је конфузијȍниста, полýђеће ка(д) чӯјē да му свѝ дȍходѝмо!

кȍнфӯзо прил. (тал. confuso) *збркано*. — Свē је кȍнфӯзо рâђено, зȁто нѝшта ѝ не вајā.

конфундáват, -ӯндāвāн несвр. (тал. confondere) **I.** *збуњиваши, узнемираваши некога*. — Жô ми је што Вас конфӯндāвāн. **II.** ~ **се** *збуњиваши се, узнемираваши се*. — Кад гȍј дȍђēмо, ȍни се конфундáвају.

конфӯндат, -āн свр. **I.** *збуниши, смесши некога*. — Свē си хи конфӯндō ка(д) си ȍнō рēкō. **II.** ~ **се** *смесши се, збуниши се*. — Конфӯндāш се ка(д) те онлѝкӣ свѝјет глēдā.

кȍнћēдит, -ӣм свр. (тал. concedere) *йойусшиши некоме нешшо*. — Мóрō ин је ȕ нечему кȍнћēдит.

конћентрáват, -ѐнтрāвāн несвр. (тал. concentrare) **I.** *скуйљаши, сабираши нешшо на једно мјесшо*. — Сâ(д) конћентрáвају влâс у свȍје рӯке. **II.** ~ **се** **1.** *скуйљаши се, сабираши се на једно мјесшо*. — Ȕ кашама богатӯнā конћентрáвали су се вêликӣ сȍлди. **2.** *усмјераваши своју йажњу на нешшо, усредсређиваши се на нешшо*. — Фàљӣвāш, јер се не конћѐнтрāвāш нȁ тō што чѝнӣш.

конћѐнтрат, -āн свр. **I.** *скуйиши, сабраши на једно мјесшо*. — Ȍфиција и бӯ-

тиге су конћѐнтрали у̏ гра̑д. **II.** ~ **се** *скупиши се, сабраши се на једном мјесшу.* — Ве̏лика̄ во̏јска се била конћѐнтрала с о̀нӯ стра̑ну Ријéкē. **2.** *сву йажњу усмјериши на нешшо.* — Нијéсан ли̏јен, ма се ни̏ка̄ко не мо̀гу конћѐнтрат на̀ ту̑ ства̑р и по̀че̄т ра́дит.

конћентрацѝјо̄н, -о́ни ж (тал. concentrazione) *усредсређивање на нешшо, усмјеравање йажње на нешшо.* — За та̀ко̄ прѐћи̏зӣ ра̑д тре̏ба̄ стра̑шна̄ конћентрацѝјо̄н.

ко̀нћерат, -е̄рта м ген. мн. ко̀нћера̄та̄ (тал. concerto) *концерш.* — Ка(д) до̏ђе̄ љѐто, ко̀нће̄рти на̀ све ба̑нде.

конћесѝјо̄н, -о́ни ж (тал. concessione) *йовласшица.* — Хо̀ћете ли арѝват до̀бит конћесѝјо̄н за продáват њи̏хову ро̏бу?

ко̀нћи̏з, -а, -о придј. (тал. conciso) *сажеш, крашак и јасан.* — Бу̏ди, мо̏лӣн те, ко̀нћи̏з да не гу̏бӣмо вријéме у̏лӯдо!

ко̀нћи̏зо прил. *сажешо, крашко и јасно.* — Ни̏ко нѐ зна̄ она̀ко̄ лијепо, ко̀нћи̏зо, нѐшто ри̏јет ко о̏н.

ко́ње ж (хип. од коњ) *каже се дјешешу за коња.* — Ко́ње се умо̀рила па по̀чи̏ва̄.

ко̏њи̏ц м **1.** *скакавац.* — Тра́ва је пу̑на ко̏њи̏ца̄. **2.** *йодуйирач жица на виолини.* — Натéгни ту̑ жѝцу прико̀ коњица!

ко̀пат, ко̏па̄н несвр. **I. 1.** *дуйсши нешшо, чачкаши йо нечему.* — Ка̀ква ти је то̑ гру̏ба̄ у̏жа̄нца ко̀пат но̑с? **2.** *исшраживаши нешшо.* — О̑н проу̀ча̄ва̄ по̑вијес, па ва̏зда ко̏па̄ по аркѝву. изр. **ко̀пати очи** *смешаши, изазиваши нелагодно осећање.* — О̀ве̄ гну̀сне̄ ко̀лтри̏не ми ко̀пају о̏чи. — О̀рма̄р ми ко̏па̄ о̏чи што сто̀јӣ ђе нѐ треба̄. *найрезаши вид.* — Нѐ копа̄ј очи у мра́ку, ужѐжи ѐлетрику па чѝта̄ј! **II.** ~ **се** *йлесши се око нога, зайлишаши се, моташи се око некога.* — Што̀ се ту̑ ко̏па̄ш около но́га̄ и чѝни̏ш ми да па̄не̄м?

ко̀пе̄рта ж ген. мн. ко̀пера̄та̄ (тал. coperta) *йокривач на кревешу, ћебе.* — И з дви̏је ко̀пе̄рте ми је но̀ћас би̏ло зи́ма. **2.** *омошница за йисмо.* — Ста̏вићеш то̑ у ко̀пе̄рту, напѝсат индѝриц и импо̀стат.

ко̀пе̄ртина ж (аугм. и пеј. од ко̀пе̄рта) — Ба́ци ту̑ ко̀пе̄ртину с мѐне прије нѐго се у̀дӯши̏н!

ко̀пе̄ртица ж (дем. од ко̀пе̄рта) **1.** *шанак йокривач за кревеш, ћебенце.* — И̏ љети су о̑ди но̀ћи хла̑дне, тре̏баће јѐдна ко̀пе̄ртица. **2.** *мала омошница за йисмо.* — Ста̏ви то̑ у ко̀пе̄ртицу од вѝзиткāрте̄!

копéчит се, ко̀пе̄чи̏н се несвр. *кочойериши се.* — Ко̀пе̄чи̏ се у ту̏ђо̄н ро̏би.

ко̏пија ж (тал. copia) **1.** *йрейис, оно шшо је у свему с нечим йодударно.* — Учѝни ко̏пију свјѐдожбе̄ о̀(д) шко̏ле̄! **2.** *йар.* — Ужѝвали смо глѐдајӯћи јѐдну ко̏пију како ба̏ла̄ ва̑лцер.

копијáват, копѝја̄ва̄н несвр. (тал. copiare) *йравиши йрейис нечега, радиши нешшо служећи се шуђим узором до йојединосши, ойонашаши некога у нечему.* — Копѝја̄ва̄ га у свѐму: у облáче̄њу, у хо̀ду, у пѝса̄њу.

копѝјат, -а̄н свр. *найравиши йрейис нечега, урадиши нешшо (найисаши, насликаши, скицираши, даши идеју и сл.) служећи се до йојединосши шуђим узором.* — Копѝјо̄ си мо̀ју слѝку и потпѝсо̄ је ко сво̀ју.

ко̀пи̏н, -и́на м (тал. coppa) *зашиљак, шија.* — Потéгни га за ко̀пи̏н!

ко̀прена ж ген. мн. ко̏пре̄на̄ *йрозирна марама којом су госйође йокривале лице кад су сшављале клобук на главу.* — Ко̀прену су у̏ задње̄ вријéме зва̏ли вѐлета.

ко̏прц м *необична живосш, махнишосш.* — У̀хитијо га је у ко̏прц ко да му је двáдести го̏ди̏шта̄.

копр̀чи̏нка ж *врсша шейиха йрављена од ошйадака, йоњава.* — Фре̑шко о̏пра̄на копр̀чи̏нка су́шила се на̀ жици.

ко̏пса ж *месо од буша.* — Чѐка̄н док на̏чмӯ ко̏псу, па ћу и̏ ја̄ у̏зе̄т боку̀нић.

ко̏псица ж *стражња јагњећа или овчија нога, осушена, али и свјежа.* — Би́ла је и пѐчена̄ ко̏псица с па̀татама и са̀ла̄то̄н.

ко̏псичица ж (дем. од ко̏псица) — Ђе̏ ће се толи̏ка̄ чѐја̄д на̀јести од јѐдне̄ ко̏псичице̄!

ко̏пчица ж (дем. од ко̏пча) *предмет који се мјесто дугмета ставља на појас сукње.* — О̏тпала ми је ко̏пчица на̀ котули.

ко̏раб, ко̏рба м ген. мн. ко̏ра̄ба̄ *ребро од чамца или брода.* — Ни́је ве̏лика̄ штѐта, са̑мо се ко̏раб ма̏ло остру́го̄.

ко̏равац, -а̑вца м ген. мн. ко̏рава̄ца̄ *растресени древни угаљ који се лако тријеска.* — Ко̏равац бр̏зо го̀рӣ и не̑ма̄ сна́ге̄.

ко̀рађ м (старије: ко̀рац) (тал. coraggio) *храброст, срчаност.* — Ни́је и̏мо̄ ко̀рађа и̏звадит зу̏б, а нѐкмоли би што̏ гр̏ђе̄!

кора̀ђат, -а̄н несвр. (старије: кора̀цат) **I.** *храбрити некога.* — Ти̏ ме са̑мо кора̀ђа̄ш, а и̏ тебе је стра̑х. **II.** ~ **се** *храбрити се, имати храбрости и усуђивати се нешто.* — О̏на се кора̀ђа̄ по̄ћ са́ма у о̀нӯ пу̏сто̄ш.

кора̀ђо̄з, -а, -о придј. (старије: кора̀цо̄з) (тал. coraggioso) *храбар.* — Кора̀ђо̄за је, и̏са̄ се на̀ вр(х) ку̀пје̄рте̄.

кора̀ђо̄зо прил. (старије: кора̀цо̄зо) *храбро, срчано.* — Кора̀ђо̄зо је ско̀чијо у дубо̀ко.

ко̀рам м (тал. corame) *израђена кожа за прављење поплата (ђонова) на ципелама.* — О̏кле цре̄вља̄ри до̀бављају ко̀рам?

ко̏ра̄п, ко̏рпа м *столица у вези с пробавом.* — Та̑ хра́на сти̏снӣва̄ ко̏рап и нѐ би је тре̏бало у̀зимат. ~ **о̀д гва̀рдије̄** *стражарско одјељење војске, али и просторије гдје је оно било стационирано (у Дубровнику у вријеме Аустрије на „Лужи" испод Звоника).* — Ста̀ријӣ сви̏јет се сје̏ћа̄ да је у Гра́ду би̏јо ко̏рап о̀д гва̀рдије̄.

ко̏рас, ко̏рса м (тал. corso) *разред, школска година.* — Фи̏нуо је о̏н о̀вега̄ го̀дишта пр̏вӣ ко̏рас у На̀уици.

ко̀ра̄ћ, -а́ћа м *чекић.* — У̏зми ко̀ра̄ћ па исту́ци мје̂ндӯла̄!

кора̀ћић м (дем. од ко̀ра̄ћ) — Тре̏ба̄ ми кора̀ћић за при̏бит ча̏во̄.

ко̀рац *в. корађ.*

кора̀цо̄з *в. корађоз.*

кора̀цат (се) *в. корађат (се).*

кора̀цо̄зо *в. корађозо.*

кордѐкат се, -а̄н се несвр. *рјечкати се, свађати се, али не много.* — О̏на се кордѐка̄ з бра̑тон за̀то̄ што чи̏нӣ не̏ре̄д по шкри̏торју.

ко̀рдӯн, -у́на м (тал. cordone) *широка врпца која се купује на метар.* — Тре̏бало би и̏мат у̏ кући два̂-три́ ме̄тра корду́на.

корду̀нић м (дем. од ко̀рдӯн) — Мо̏го̄ би се на па̀теле ста̑вит корду̀нић о̀д исто̄га или сли̏чно̄га колу́ра.

корега́ват, -ѐга̄ва̄н несвр. (тал. correggere) *исправљати.* — Ти̏ са̑д са̑м се̏бе корѐга̄ва̄ш.

корѐгат, -а̄н свр. *исправити.* — Корѐга̄јте ми о̀во̄ до̀ сутра!

ко̀ренат, -е̄нта м ген. мн. ко̀рена̄та̄ (тал. corrente) **1.** *пропух, промаја у затвореном простору.* — Ако о̀творимо фу̏њестру, би̏ће нам ко̀ренат. **2.** (и: ку̀ренат) *повјетарац на отвореном простору, нарочито на мору, морска струја.* — Вечѐрас и̏ма̄ ма̏ло ко̀ре̄нта па се мо̏же ди́сат. — Ку̀ренат нас је но̀сијо све̏ до бли́зу Мље̏та.

ко̀рет м (тал. coretto) *дио женске сељачке одјеће у Приморју.* — У баулу је би̏јо и јѐдан ста̑рӣ ко̀рет, ко̀ зна̄ чи̏гов и ко̀ га је о̑ди спре́мијо!

корѐтӯр, -у́ра м (тал. correttore) *коректор, исправљач.* — От корету́ра не̑ма̄н информацијо́нӣ.

ко̏реши *тобоже.* — О̑н би, ко̏реши, све̏ то̄ са̑м учи̏нијо.

кори̏дӯр, -у́ра м (тал. corridoio) *ходник, уски пролаз у кући из кога се улази у друге просторије, али и пролаз иначе.* — У кориду́ру је з де̏сне̄ стра́не̄ пикатаба̑-

ри, а у чѐло су вра́та о̀д бање̄, лѝјево ѝ десно̄ от коми́на и о̀т кама̄ра̄.

ко̀ризма ж *четрдесетодневни ускршњи пост код католика.* — Ма̑шкари ће се до ко̀ризме̄ исфурѝјат. изр. **ду̏га̄** ~ *онај ко сиоро ради, одуговлачи неки йосао.* — О̑на је ду̏га̄ ко̀ризма за не̑што са̀шит. — А̏јде вѝше, ду̏га̄ ко̀ризмо, јѐси ли се спра̏вила?

корнје́нит се, ко̀ријēнӣм се несвр. *искорјењивати се (говори се у Пониквама код Стона).* — Ста̑ре̄ ма̏слине се ко̀ријēнӯ, а мла̑де̄ нѝко нѐ садӣ.

корисио̀денат, -ēнта м ген. мн. корисио̀дена̄та̄ (тал. corrispondente) *дописник.* — С толѝко̄ по̑сте̄ тре̑ба̄ ти корисио̀денат.

кориспо̀дēнца ж (тал. corrispodenza) *пребиска, писма, дописивање.* — О̑ди је сва̏ њи̏хова кориспо̀дēнца.

/**ко̀рис(т)**/ изр. **не̑ма̄ ми (ти, му, јон) ко̀ристи** *узалуд ми је.* — Не̑ма̄ ми ко̀ристи ка̏сно ѝзӣћ на̀двōр. — Не̑ма̄ ти се ко̀ристи за̀ то̄ јѐдит!

ко̑рит се, -ӣн се несвр. *добијати кору.* — Ко̑рӣ се ро̏ба на су̀шилу ко̀лико је студѐно.

ко̀рја̄ндула ж мн. ко̀рја̄ндуле (најчешће у мн.) (тал. coriandolo) *ситни округли папирићи разних боја којима се посипају присутни за карневалских, а и неких других свечаности.* — Бѝће вечѐрас му̏жике̄ и ко̀рја̄ндӯла̄. **2.** *мирођија коријандер (зрнца сиве боје слична биберу која се стављају нпр. у мортаделу, неке сосове и сл.).* — Бѝће ле̏шо јѐзика ѝ са̏лсе̄ с ко̀рја̄ндулōн.

корјѐница ж *доњи дио листа нпр. на купусу.* — Корјѐницу ба̑цӣн ако је ба̏ш тврда.

ко̑рнӣж м (тал. cornice) **1.** *оквир од слике или огледала.* — Зр̏цало ѝма̄ по̀зла̄ћен ко̑рнӣж. **2.** *мало избачен поруб на спољашњем дијелу зграде.* — Ма̏чка по̀ корнӣжу па̀са̄ из јѐдне̄ ка̏маре̄ у̏ другӯ.

ко̑рно м *музички инструмент рог.* — Ку́пили су му ко̑рно, па са̏мо пу̏ха̄ у̏ њ.

Коро̀са̄нте, Коро̀сана̄та̄ ж (само мн.) *католички вјерски празник Тијелово (Corpus Domini).* — На Коро̀са̄нте се дјѐца крѝзмају.

ко̀рот м (тал. corrotto) *жалост за умрлим када се обавезно носи црнина.* — За̀кијен је о̀на у ко̀роту? — Не̑ће се вјенча́ват док је у ко̀роту за о̀цем.

ко̀ротоват, ко̀ротујēн несвр. *носити црнину за умрлим чланом породице.* — А̏не је сва̏ у цр̑ну, ко̀рутује̄ сѐстру. — На̑јближӯ сво̀јту ко̀рутујӯ о̀бично го̑дину да́на̄.

корпѐтӣн, -и́на м (тал. corpetto) *стезник који су носиле жене да би им стас био складнији.* — Па̀рало ми је да не́ћу мо̑ћ издр̀ат у корпети́ну.

ко̑рпић м *женски прслучић, грудњак.* — Ѝ ко̑рпићи су бјанка̀рија.

корпу̀ленат, -ēнта, -ēнто придј. (тал. corpulento) *крупан (односи се на човјека).* — Она̀ко̄ корпу̀ленат сва̏кому је па̏до̄ у̏ око.

корну̀лēнца ж (тал. corpulenza) *крупноћа.* — Та̀ка̄ корпу̀лēнца и нѐ иде̄ ба̏ш у̏ конат здра̑вљу.

ко̀рсем прил. *тобоже (говори се у Жупи дубровачкој и по околним селима).* — Ко̀рсем ће до̑ј, ма је не̑ма̄.

ко̑рта ж *улаз у кућу с дворишним дијелом који припада улазу ако кућа има двориште, односно улаз у кућу с унутрашњим улазним дијелом ако нема дворишта.* — За̀куца̄ш с ку̑цалон на̀ вра̄та, госпо̀ђа или дјѐво̄јка по̀гледа̄ крос фу̀њестру ко̀ је, по̀те̄гне̄ ко̀ноп и тӣ на̀јприје̄ у̏ђеш у̏ ко̑рту, а о̑нда ѝде̄ш уза̀ скалу на̏ пја̄н. изр. **чѝнит ко̑рту** *удварати се некоме, ласкати некоме.* — Чѝнијо је о̑н ко̑рту ѝ мени! — Не чѝни ми ко̑рту, зна̑м да си фа̑лас! **нѝје** ~ **прама̀ ко̑рти** *кад појединци или породице не одговарају једни другима по друштвеном положају, матери-*

јалном, интелигенцији и др. — Ồни се вагѝцајӯ, ма ми пàрā да нѝје кōрта прамà кōрти.

кортèђанат, -āнта м ген. мн. кортèђанāтā *удварач некој жени.* — Ѝмала је кортèђанāтā нà свакӣ пр̏с пȍ двā!

кортèђат, -āн несвр. (тал. corteggiare) *удварати се некоме.* — Ȏн кортèђā òнӯ лѝјепӯ бјȏндӯ дјѐвōјчицу ѝс Пѝлā.

корунáват, -ӯнāвāм несвр. (тал. coronare) *китити нешто.* — Корунáвајӯ нāшу ӯлицу за пàрāду.

корӯнат, -āм свр. и несвр. *окитити, китити.* — Корӯнаћемо свā врáта нà кући. — Штȍ тȏ корӯнāш?

корӯшат, -āн несвр. *скидати кору с неког плода, љуштити.* — Свӣ сјѐли па корӯшајӯ бѝж. — Ѝмā дȍста и бòба и бѝжа за корӯшāње.

кòса ж *бијели дио ткива у месу који се суче.* — Нáрод вјѐрујē да кòса пòмāжē рáшћēњу кóсā.

кȍсе ж (само мн.) *коса.* — Склòни тē кȍсе из ȍчӣ!

косèквенат, -ēнта, -ēнто придј. (тал. conseguente) *досљедан.* — Ȍна нѝје косèквēнта: рèкла је да нèће рáдит, па јȍпē рáдӣ.

косèквēнца ж (тал. conseguenza) *посљедица.* — Ѝмаће тȏ и свòје косèквēнце.

кòсијēр, -éра м **1.** *срп са кратком дршком.* — Пòшли су изван ѕȏрā ӯ поље с косијéрима у рӯкама. **2.** (најчешће у мн.) *вилица.* — Бѝјо је висок, кòшчат чòвјек, јāкијех косијéрā.

кòсит се, -ӣн се несвр. **1.** *нервозно реаговати на нешто.* — Кȍсӣ се ка(д) му се штȍ рȇчē. **2.** *каже се за свилу или какву другу тканину кад јој се влакна цијепају и извлаче.* — Ȍвā вр̑с рȍбē се кòсӣ.

кòсица ж (дем. од косе) *ситна и мекана коса код малог дјетета.* — Тȇк му је почéла нѝцат кòсица.

косјèрић м (дем. од кòсијēр) — Јèдан косјèрић вѝсӣ ȍ чāвлу на гréди.

кòсмēч, -éча м *врста малог морског рака.* — Испо(д) Кòмāрдē смо хѝтали космéче.

космӯри м (само мн.) *објешени праменови косе који дјелују неуредно.* — Пāли му космӯри на чѐло и ȍбјесили се прико ӯшӣ.

косòвић м ген. мн. косȍвӣћā и косòвӣћā *врста птице, кос.* — Пӯн је шумáрак косòвӣћā.

/кȏс(т)/ изр. ~ **и кожа** *претјерано мршав.* — Дȍшō је сâмā кȏс ѝ кожа. **врућина ис кȍстӣ** *велика врућина, несносна врућина.* — Ȍвијех дáнā је, òнō што се рȇчē, врућѝна ис кòстӣ.

кȍста ж (тал. costa) *обала уопште (нпр. далматинска).* — Свā нāша кȍста је лијéпа.

кòстāнтӣ, -ā, -ō придј. (тал. costante) *стални.* — Ѝмају свòје кòстāнтē авентӯре.

кòстāнто прил. *стално.* — Кòстāнто ме сèкāвāш ка(д) чѝтāн.

кòстањ м ген. мн. кȍстāњā (тал. castagno — стабло; castagna — плод) *кестен, стабло и плод.* — Вòњају пèченӣ кòстањи, дȍшла је зѝма.

кòстат, -āн несвр. (тал. costare) *имати цијену, стајати.* — Кòликō кòстā òвā жӯтā мāјица?

костèљав, -а, -о придј. (и: костèљāв) *коштуњав.* — Кò ти је прȍдō онàкō костèљаве ȍрахе?

костèљавац, -āвца м ген. мн. костèљавāцā *орах с великом љуском и коштаним дијелом.* — Од òвō костèљавāцā нèће ѝспас нѝ кварат чѝстијех ȍрāхā.

костернáват се, -èрнāвāм се несвр. (тал. costernarsi) *запрепашћивати се.* — Прèстō сан се костернáват, свȇ ми је ȍбично.

костèрнат се, -āм се свр. *запрепастити се, пренеразити се.* — Костèрнаће се ка(д) чӯјē кòлико свȇ тȏ кòстā.

костернацѝјōн, -óни ж (тал. costernazione) *запрепашћење, пренераженост.*

— От костернацијóни рȉјеч нијéсмо мȍгли ѝзустит.

кȍстијēра ж (тал. costiera) *дужи дио обале.* — На дȕбровачкōн кȍстијēри бйло је и ȍвегā љȅта пу̏но фу̏рестијēх.

коституѝшкат, -āн свр. (тал. costituire) **I.** *основати, образовати.* — Жȅнскā за̏друга је коституѝшкала нȇкӯ вр̑с скȕлē за дјȅвōјчице. **II.** ~ **се** *основати се, образовати се.* — У Грáду ће се коституѝшкат му̏жика от пумпијéрā.

кȍстица ж (дем. од кȏс(т)) *кошчица.* — Стȏјте а̀тēнто кад јȇдēте мȇсо, мȍже се у̏ њему нáћ кȍјā кȍстица!

костȍлета ж (тал. costoletta) *ребро с месом.* — Ку̏пила би ма̑ло костȍлēтā! — Ју̏трōс је бйло са̑мо нȇшто мȇса от костȍлетē.

косу̀рине ж (најчешће у мн.) (пеј. од кȏсе) *дугачка, неуредна коса.* — Стра̑х те у̏хитӣ кад га вйдӣш с ȍнō косу̀рӣнā.

кȍтер м (тал. cutter) *врста лаганог брода на једро с великом кобилицом, који служи за уживање и натјецања.* — Што ће кȍтери бурдѝжат по маестрáлу!

кȍтило с *чељаде које стење, цвили, пушта неодређене гласове у току неког рада или у некој другој ситуацији.* — Кȍтило, хȍће ли се окȍтит тȏ што чѝнӣш?

котѝљӯн, -ӯна м (тал. cotiglion) *врста салонског плеса.* — Му̏жика је у̏дарала, а ȍни су ба̀лали котѝљӯн.

кȍтит се, -ӣн се несвр. *стењати, цвилити и пренемагати се у току неког посла.* — У̏зми пȍсō за̑ гла̑ву мјȇсто да се тȳ кȍтӣш!

котȍњāта ж (тал. cotognata) *разни облици укуханих дуња, тврди, у посебним калупима, или меки као мармелада.* — Котȍњāта дȍбијē лӣјеп вȏњ ȍд лӣста ловȍрикē.

котра̀банат в. *контрабанат.*

котрȍбанат в. *контробанат.*

котробандáват (котрабандáват) в. *контробандават.*

котроба̀ндат (котраба̀ндат) в. *контробандат.*

котроба̀ндијēр в. *контробандијер.*

кȍтула ж (тал. cotta) **1.** *сукња.* — Јȍпēт се нȍсӯ ду̏гē кȍтуле. **2.** *жена, женска.* — Ȏн се и да̀нас јȍш вр̏тӣ окȍ коту̏лā.

кȍтулина ж (пеј. од кȍтула) — Кӣша пљу̏штӣ, а кȍтулина се смȍтала околȍ мене, па нӣ корāка не мȍгу љу̏цкӣ учѝнит.

кȍтулица ж (дем. од кȍтула) — Мȍгла си ȍбу̏ћ ѝ краћу̏ кȍтулицу!

коту̑рат, кȍту̑рāн несвр. **I.** *котрљати нешто.* — Вйнāр испȍд нāс пȍ цијелӣ да̑н кȍту̑рā ба̏чве. **II.** ~ **се 1.** *котрљати се.* — Јȅдна пра̀знā га̀мела кȍту̑рā се пȍ улици. **2.** *котрљати се у смислу: једва ићи (односи се на чељаде).* — Јȍш се нȇкāко кȍту̑рāн, а нȇ знāм дȍкле ћу!

кȍћета ж (тал. cuccetta) *постеља.* — Уву́кла си се у кȍћету рāно ко кȍкōш.

кофѐрēнца ж ген. мн. кофѐренāцā (тал. conferenza) *састанак ради договора о нечему.* — Стáле трӣ жѐне на ка̀нту̑н ȍд улицē па др̏жӯ кофѐрēнцу.

коферѐнцијēр, -éра м (тал. conferenziere) *особа која води неки састанак или приредбу, најављујући тачке које слиједе.* — Кȍ ће бйт коферѐнцијēр на̀ нашōн за̑бави?

кофѝдат се, -āн се несвр. (и: конфѝдат) (тал. confidarsi) *имати повјерења у некога.* — Не кофѝдāн се њйма ȍставит кљу̏че ȍт ку̏ћē.

кофѝденат, -ēнта м (и: конфѝденат) ген. мн. кофѝденāтā (тал. confidente) *ухода.* — Чу̏вāј се од ȍнегā кофѝдēнта!

кофѝдēнца ж (и: конфѝдēнца) ген. мн. кофѝденāцā (тал. confidenza) *блискост која се ствара међусобним повјерењем.* — Нијéсан јā ш њйме у кофѝдēнци па да му мȍгу тȏ рӣјет. изр. **да̀ват кофѝдēнцу** *дозвољавати да се неко према некоме слободно понаша.* — Ако хȍћеш ѝмат мӣра, нȅ дāвāј му кофѝдēнцу!

ко̏фча ж *предмет, најчешће на одјећи, којим се прикопчава један дио за други нпр. на сукњи.* — Йспала ми је ко̏фча на̀ котули, па сан мо́рала ста̑вит сику̏рецу.

ко̏фчица *в. копчица.*

ко̏ц-ко̏ц прил. *полако, отежући неки посао, хоћу-нећу и сл.* — Нѐ зна̄м ка̏(д) ће ми са̀шит кад је у̏ ње̄ све̏ ко̏ц-ко̏ц.

ко̏цавац, -а̄вца м ген. мн. ко̏цава̄ца̄ *онај коме треба много времена да обави неки посао.* — Са̀стала се два̑ ко̏ца̄вца, па по̀слу нѐ видӣш кра̑ја.

ко̏цавица ж *женска особа која није вјешта раду или која све невољко ради.* — Је ли се о̀на̄ ма̄ла̄ ко̏цавица спра̑вила за̀ шко̄лу?

ко̏цавичина ж (пеј. од ко̏цавица) — Бо̏же ме либѐра̄ј од о̀не̄ коцавичине̄!

ко̏цало с *онај коме треба много времена да заврши неки посао, који нешто невољко ради.* — Ко̀је̄ си тӣ ве̏лико̄ ко̏цало!

ко̏цат, -а̄н несвр. (и: ко̏че̄н) **1.** *квоцати кад се кокош разлеже.* — Јѐдна ко̏ко̄ш је почѐла ко̏цат. **2.** *скањивати се над нечим, одуговлачити с нечим.* — Бр̏зо се обу̏ци, нѐмо̄ј ко̏цат! — Ва̏зда та̀ко̄ ко̏че̄ повишѐ пјата и нӣшта не ӣзједе̄. — Све̏ мо̄ра̄ бӣт бр̏зо го̀тово, не̂ма̄ ко̏ца̄ња!

ко̏цкат се, -а̄н се несвр. *кошкати се, рјечкати се.* — Јо̏пе̄(т) се о̀ва̄ дјѐца међу̏ собо̄н ко̏цкају!

ко̏ча̄н, -и ж (и: ко̏ча̄њ) *доњи дебљи и тврђи дио листа (петељке купуса и сл.).* — Лӣс от ку̏пуса је ку̏ха̄н, ма су ко̏ча̄ни јо̄ш твр̏де.

ко̏ча̄њ *в. кочан.*

ко̏че̄т, -и ж *длака од козе, костријет.* — О̏во̄ је о̏штро ко ко̏че̄т.

кочѐтљав, -а, -о придј. (и: ко̀четља̄н) *оштре косе која се тешко може очешљати, неочешљан.* — Ӣде̄ кочѐтљав ко да му че̏шаљ нӣкад нӣје гла̄ве̄ вӣдијо. — Она̀ко̄ ко̀четља̄н ста̏нуо прӣда̄ ме, гле̏да̄ ме и му̏чӣ.

ко̀четља̄н *в. кочетљав.*

кочѐтљача ж *женска особа раскуштране косе, неочешљана, чупавица.* — Фо̀је и шпању̏лете на канту̏ну о̀д улице̄ про̀да̄ва̄ јѐдна ста̄ра̄ кочѐтљача.

ко̏чка ж ген. мн. ко̏ча̄ка̄ *кокош која се расквоцала, квочка.* — Сје̏дӣш ко ко̏чка на ја̀јима!

ко̀чӯт, -а, -о придј. (тал. cocciuot) *тврдоглав.* — Ко̀чӯт је, прӣје ће те̏бе по̀слушат не̏го ме̏не.

кочу̏тат, -а̄н несвр. **I.** *јогунасто се понашати не би ли се постигло нешто по својој вољи.* — Ако ћеш кочу̏тат, не хо̀ди са̑ мном! **II.** ~ **се** *инатити се, пркосити некоме тврдоглаво желећи остварити неку своју намјеру.* — Кочу̏та̄ се све̏ док не ӣзӣђе̄ на њѐгову.

кочу̏теца ж *тврдоглаво противљење некоме и остајање при свом настојању да се нешто оствари, уради или не, послуша или не.* — То̏ је са̏д ш њѐгове̄ ба́нде̄ са̏мо кочу̏теца да нѐ буде̄ на тво̀ју него на њѐгову.

ко̀чӯто прил. (тал. cocciuto) *тврдоглаво.* — Ко̀чӯто се де̏ре̄ и ва̑ја̄ по̀ клима док му нѐ да̄ш што ӣште̄.

ко̏ш, ко̀ша м *предмет од плетеног прућа у коме се носи поврће и сл. на тржницу, али може служити и у друге сврхе.* — На̏бра̄ли смо пу̏н ко̏ш ја̄бу̑ка̄.

ко̀шара ж ген. мн. ко̏ша̄ра̄ **1.** *свињац.* — Не̏ђе бли́зу смр̀дӣ ко̀шара от пра́ца. **2.** *неуредна прљава просторија, неуредна соба или кућа, стамбени простор који не одговара условима становања.* — Нѐмо̄ј за̑ собо̄н о̀стави ко̀шару!

ко̀шић м (и: ко̏шӣц) *предмет плетен од прућа, у коме се са села носи роба на тржницу.* — Сре̏ла сан Вӣцу с ко̀шићен на гла́ви, ӣде̄ на̀ плацу зѐленӯ. — Же̏но, што̏ ӣма̄ш у̏ тему ко̏шӣцу?

ко̏шӣц *в. кошић.*

кошӣчић м (дем. од ко̏шӣц) *мања плетена корпа за ношење претежно пољопривредних производа на тржни-*

цу. — У јѐднē Жу̑пкē бӣјо је пу̑н кошѝчић бру̏жēтā.

кȍшјēнца ж (тал. coscienza) *савјесӣ*. — Тре̑бā ѝмат ма̏ло кȍшјēнцē у̏ свакōму пȍслу.

кȍштрнка ж *нека бодљикава ӣрава*. — Бра́ла сан ку̏пус, а о̑н на ȍвō зӣмē ȍштар ко кȍштрика.

кȍшћела ж *врсӣа воћке, сӣабло и ӣлод*. — Тȇшко се бӣло ѝспēт на̀ ста̄рӯ кȍшћелу.

кȍшћелица ж (дем. од кȍшћела) — Вјȅтар нам је слȍмијо кȍшћелицу иза̀ ку̏ћē.

кра̏вица *в. кравушка*.

кра̀вушка ж ген. мн. кра̀вушāкā (и: кра̏вица — на Каламоти) *шишарица од бора*. — Вра̏ћали смо се и(з) шѐтњē с пу̏нијем шпа̏зима кра̀вушāкā.

кра̑ј, кра̑ја м **1.** *конац, свршеӣак*. — Дȍшō је та̀кō кра̑ј ѝ нашијен му̏кама. — Ȍвему ти нȇмā нѝ краја ни ко́нца. **2.** *обала, койно*. — Бӣли смо срȅтни ка(д) смо у̏гледали кра̑ј. — Тȅк смо се бӣли одма̀кли ма̏ло ȍт краја, кад је запу́хало. **3.** *сӣрана, мјесӣо, ӣредио*. — На ȍнӣ кра̑ј ка̑марē нѐ требā нӣшта ста̑вљат. — Штȏ је лӣјеп ȍвӣ кра̑ј, ва̑с је у зелѐнилу! — У̏ нашему кра̑ју се дру̏кчијē гȍворӣ. **4.** *окрајак од круха и сл*. — Кȍ је ѝзијо кра̑ј ȍт круха? изр. **пу̏штит се ȍт краја** *живнуӣи, изаћи из ӣовученосӣи*. — Кад у̏хитӣ нȇкē гȍдинē, пу̏штиће се ȍт краја. **дȍћ кра̑ја нѐкоме** *доскочиӣи некоме, изаћи на крај с неким*. — Нѐ би њȅму ни худȍба дȍшла кра̑ја!

кракӯница ж *найравица за койчање на враӣима или на ӣрозору*. — Ста̑вијо сан кракӯницу да фу̏њестра нѐ лупнē ако скȍчӣ вјȅтар.

кра̀лнјēж *в. кралијеш*.

кра̀лијēш, -е́ша м (и: кра̀лијēж) **1.** *бројанице уз које се говоре молиӣве у каӣоличкој цркви или на било ком мјесӣу*. — Измȍлила сан кра̀лијēш и пȍшла спа̑т. — Ва̏зда нȍсӣ кра̀лијēж у ру̏кама, а у њȍме је стȏ враго́вā. **2.** *краљешница, кичма, хрӣтеница*. — Ка(д) се са̀гињēм, бȍлӣ ме кра̀лијēш.

кра̑осац, -сца м ген. мн. кра̑осāцā *нека врсӣа змије*. — У тра́ви су дјѐца вӣђела кра̑осца.

кра̑ста ж ген. мн. кра̑стā *оӣворена раница која није ӣосљедица сӣољашњег дјеловања, него се сама сӣвара услијед неког унуӣарњег ӣроцеса у организму или на кожи*. — Ка(д) кра̑ста зара́стē и ȍсӯшӣ се, дȍбијē крȍсту.

кра̑став, -а, -о придј. (и: кра̑стāв) *ӣун живих раница ӣо ӣовршини коже*. — Фа̑ца му је бӣла пу̏фичава и кра̑става.

кра̑стица ж (дем. од кра̑ста) — Кра̑стице су му ѝзлазиле и по нȍгама и по ру̏кама.

кра̑ут м (њем. Kraut) *фино резани кисели куӣус*. — За Бȍжића на тр̏пези мȏрā бӣт кра̑ута с у̑мбулон.

кра̀чат, -а̄н несвр. *ӣосӣајаӣи краћи*. — Од ȍвē сетѐма̄нē кра̀чају да̑ни. — Како дије́те ра́стē, свȅ му кра̀чā.

крвѐждина ж *крв исӣремијешана с другим ӣварима*. — Кад вӣдӣш крвѐждину у кȍма̄рди, па̀сā те вȍја јȇс мȇса.

крѐа̑нца ж (тал. creanza) *учӣивосӣ, ӣрисӣојносӣ, ӣонашање добро васӣиӣане особе*. — Ако нӣшта дру̏гō, о̑н ће тȏ учӣнит ис крѐа̑нцē.

крѐдēнца ж ген. мн. крѐденāцā (тал. credenza) *дио ӣокућсӣва у кухињи или дневној соби, обично с горњим дијелом који је засӣакљен*. — У̏ гȏрњēму дије́лу крѐдēнцē ста̄ли су жму́ли, кӣкарице ѝ пјати, а у̏ дȍњēму пѝњате, тȇће и дру̏гē пȍтребице.

крѐдēнчица ж (дем. од крѐдēнца) — Лӣјепā крѐдēнчица, ма је ску́па.

крȇн м *хрен*. — Изгра̀тā се крȇн и јѐдна ја̑бука па се у̏ тȏ ста̑вӣ ма̏ло ȍста.

кре́нут, крȇнēм свр. **I.** *дирнуӣи, ӣакнуӣи нешӣо*. — Кре́ни тȏ с ру̏кōн и вӣђи је ли се охла́дило! — Ма̏ло сан га кре́нуо, а о̑н се дȇрē ко бодѐња̄к. изр. **~ мȅтлōн (с кр̏пōн от пра̀шинē)** *ӣовршно нешӣо очисӣи-*

ши. — Са̑мо кре́ни ма̏ло с ме̏тло̄н и смѐти мр̏вице на шкова̀цијē̄ру! **II.** ~ **се** *покренути се, макнути се*. — Кре́ни се једа̀нпӯт, не мо̀гу ви̏ше че̏кат! — Јѐси ли се кре́нула с мје̏ста?

крепа́ват, крѐпа̄ва̄н несвр. (тал. crepare) **1.** *цркавати*. — Крепа́вају по сѐлима ко̏ коши о̀д некакве̄ болѐштине̄. **2.** *лоше се осјећати*. — Што̀ се нѐ макне̄ш ѝс ку́ће̄ него ту̑ крѐпа̄ва̄ш? изр. ~ **о(д) смијéха** *много се смијати, превијати се од смијеха*. — Крепа́вали смо о(д) смијéха слу̑шајӯћи сва̏какквијех лудо̀стӣ.

кре̏па̄н, -а, -о придј. *уморан, малаксао, безвољан*. — Ју̑тро̄с сан се ди̏го̄ кре̏па̄н. — О̏на је ва̏зда кре̏па̄на.

кре̏пан, -пна, -пно придј. *снажан, јак, калоричан по вриједности*. — Иза̀ болести ва̀ја̄ у̑зимат кре̏пну хра́ну.

крепа́нац, -нца м ген. мн. крепа̑на̄ца̄ *млитава, уморна, безвољна, малаксала особа*. — Што си ти̑ не̏какав крепа́нац!

кре̏па̄ница ж *млитава, малаксала, безвољна, уморна женска особа*. — О̏на̄ кре̏па̄ница jѐдва но̏ге по̀те̄же̄.

кре̏па̄ничина ж (пеј. од кре̏па̄ница) — Ту̑ ти ра̑дӣ jѐдна кре̏па̄ничина.

кре̏па̄но прил. *уморно, безвољно, малаксало*. — Ма̀кни се ма̏ло жи̏вље̄, не хо̀ди та̀ко̄ кре̏па̄но!

крепа́нчина м (пеј. од крепа́нац) — И̏штѐн чеја́де што ће ра́дит, нѐ треба̄ ми крепа́нчина!

крѐпат, -а̄н свр. (тал. crepare) *цркнути*. — Крѐпаћу од у̏мора! — Крѐпо̄ сан о̀д неспа̄ња! изр. **ко̀ји ће то̑ ку́чак** ~ *каже се за некога ко уради или се одлучи урадити нешто што се од њега не би иначе очекивало с обзиром на његове личне особине: лијеност, немарност и сл.* — Ко̀ји ће то̑ ку́чак крѐпат ка(д) си ти̑ у̑зео ли̏бро у̏ ру̑ке?

кре̏посан, -сна, -сно придј. *јак, снажан, калоричан по својој вриједности (храна, дрво, угаљ и др.)*. — Ду̑бовина је крепо̀снија̄ од чѐсвине̄.

/кре̏сас(т)/ изр. **кре̏састӣ зу̑би** *зуби који су изједени, рецкасти, јер су покварени или поломљени*. — О̏стали су ми у паме́ти о̀нӣ њѐгови кре̏састӣ зу̑би.

кре̏сат, -ше̄н несвр. *псовати некоме нешто*. — По̀пузо̄ се и по̑, па са̑(д) кре̏ше̄ све̏ свеце.

кре̏ста ж ген. мн. кре̑ста̄ (тал. cresta) *црвена задебљала израслина на глави кокоши и сличне перади, ухор*. — Ко̀јӣ ли̏јепӣ ко̏ко̄т с ве̏лико̄н цр̀вено̄м кре̏сто̄н!

кре́тат, кре̄ће̄н несвр. (и: кре́ћат) *дирати, додиривати нешто*. — Не кре́ћи ми у̏ књиге! — Ко̀ је кре́то̄ мо̀је ства̑ри?

крѐти̑н, -и́на м (тал. cretino) *глупан, блесавац*. — Ко̏ по̀слуша̄ о̀не̄га крети́на, го̏рӣ је о̀д њега!

кретина̀рија ж ген. мн. кретина̑рӣја̄ и кретина̀рӣја̄ (тал. cretineria) *глупост, будалаштина*. — Кретина̀рија је би́ла затво̀рит ску̑лу.

кре́ћат в. *кретат*.

креши́ват, крѐшӣва̄н несвр. (тал. crescere) *расти, дизати цијену*. — До̏кле ћеш ми креши́ват мље́ко?

крешѝменат, -е̄нта м ген. мн. крешѝмена̄та̄ (тал. crescimento) *повећање нечега*. — Учѐсто̄ крешѝменат за крешѝме̄нтон.

кре̏шит, -ӣн свр. *порасти*. — Кре̏шила је пла́та, ма су кре̏шиле и ције́не.

кр̏жина ж (чешће у мн.) *поломљено, уништено, одбачено посуђе као неупотребљиво*. — Па̏ла је по̀лица у крѐде̄нци и све̏ се учи̏нило у̏ кржине.

кри̏вaja ж (и: кри̏ваља) *врста бијелог грожђа дугуљастог зрна*. — Ви̏ше̄ се чу̑је̄ кри̏ваја, а ма̑ње̄ кри̏ваља.

кри̏ваља в. *криваја*.

кри̏вања ж (и: кри́вња) *вика, викање*. — Чу̑ла се кри̏вања из jѐдне̄ ку̑ће̄.

кри́вит се, кри̏вӣн се несвр. *викати (на некога), плакати*. — За̏што се кри̏вӣш ка(д) те ни́ко нѐ кре̄ће̄?

кри́вња в. *кривања*.

/кри̏во/ изр. **нѐ бит** ~ *бити корисно, имати користи од нечега (мисли се на неку противуслугу коју ће неко учинити у знак захвалности).* — Учи́ните ми то̑, нёће ван би̏т кри̏во!

/кри̏ж/ изр. **да̏т (учи̏нит)** ~ *одрећи се свог дијела очинства или материнства приликом удаје или у неким другим околностима.* — Сѐстра је бра̏ту да́ла кри̏ж на̏ кућу.

кри́жа̄ње с *раскрсница, мјесто гдје се нека превозна средства укрштају (трамваји и др.).* — Ди̏зграција се дого̀ дила ба̏ш на кри́жа̄њу кала ошпеда́ла.

кри́жат, кри̏жа̄н несвр. *сјећи нешто на комаде (нпр. јабуку, кромпир и сл.).* — Нека па̀тате о̀станӯ цѝјелē, нѐмо̄ј хи кри́жат!

кри̏је̄с м мн. **крје̏сови** *цврчак.* — До̀шо̄ си су̑х ко кри̏је̄с!

кри̏јешва ж ген. мн. кри̏јеша̄ва̄ *трешња, стабло и плод.* — Бр̏зо ће пр̀испјет о̀нē вѐликē кри̏јешве. — Ста̂ра̄ кри̏јешва се почѐла су̏шит.

кријѐштав, -а, -о придј. *резак.* — И̏ма̄ нѐкакав кријѐштав гла̂с.

кријѐштавац, -а̄вца м ген. мн. кријѐштава̄ца̄ *мушка особа, често дијете, која говори продорним гласом или кричи.* — По̀шла би ја̑ и у̏ вра̄га до̏ма са̑мо да ви̏ше нѐ слуша̄н тѐга̄ кријѐшта̄вца.

кријѐштавица ж *женска особа, често дијете, које кричи кад говори.* — Кад о̀на̄ кријѐштавица прого̀ворӣ, у̏ши ми про̏бијē!

кријѐштат, кријѐштӣн несвр. *говорити продорним гласом, кричати.* — Нѐмо̄ј ми кријѐштат на̏ ухо! — Мо̏жете ли се, дје̏цо, и̏грат бес кријѐшта̄ња?

кри̏јӯћи прил. *криомице.* — Све̏ је то̑ учи́нила са́ма, кри̏јӯћи њѐга.

кринѐлӣна ж (тал. crinolina) *сукња с великим обручем у доњем дијелу.* — Па̀ сало је бријѐме крино̀лӣна̄.

Кри́сто м *мушко име у Дубровнику.*

кри̏тик м (тал. critico) *онај који критикује нешто, критичар.* — Бо̏јē да је ма̏њē кри̏тӣка̄, а ви̏шē о̀нијех што ра̑дӯ!

крити̏кат, -а̄н несвр. *стављати примједбе на нешто, налазити некоме или нечему мане.* — О̑н све̏ крити̏ка̄, ни̏шта му нѐ ваја̄ и ни̏кад му ни́је пра̏во.

крити̏кӯн, -у́на м *особа која воли да критикује, велики критичар.* — Нѐ зна̄те ви̑ јо̏ш ко̀јӣ је то̑ крити̏кӯн!

кри́чат, -и̏н несвр. *строго савјетовати, препоручивати некоме нешто.* — Кри́чала сан му да чу̏ва̄ дина́ре, ма о̑н нѐ слуша̄.

кр̀каче (и: на кр̀каче) *на леђа, на леђима.* — Ја̑ те не мо̀гу но̀сит кр̀каче! — А̀јдемо ма̏ло на кр̀каче!

кр̏клић м (дем. од кр̏кло) *ситан набор на неким одјевним предметима (у живом говору се чује чешће него ријеч крклo).* — По фигури́нима су све̏ ве̏сте и блу́зе с пу̑но кр̏клӣћа̄.

кр̏кло с ген. мн. кр̏кла̄ *прошивени набор на одјевном предмету (сукњи, блузи).* — Мо̀гла би се ста̏вит по̑ два̄ кр̏кла з ба́ндē.

кр̏кнут, -нѐм свр. **1.** *попити наискап неко пиће.* — Кр̏кни ку̏пицу ра̀кијē да ти про̀врӣ кр̑в! **2.** *додати у нешто мало текућине, нпр. у јело које ври, да не би загорјело и сл.* — Кр̏кнула сан ма̏ло во̀дē у̏ мѐсо да не заго̀рӣ.

кркӯтат *в. кркућат.*

кр̀кућат, кр̀кућен несвр. (и: кркӯтат) *лагано врети.* — Пу̑шти сли̏ве нека та̀ко̄ цѝјелӯ у̏ру кр̀кућӯ. — Чу̏јē се са̑мо кр̀кућа̄ње у̏ теђи на по̀прету.

кр̀ма ж *стражњи дио чамца или брода уопће.* — Вје̏тар нам је у кр̀му. — Сјѐ дали смо на кр̀ми у за̀вјетрини.

кр̀ме̄ј *в. крмељ.*

крмѐјав (и: крмѐја̄в) *в. крмељав.*

крмѐјавац *в. крмељавац.*

крмѐјавица *в. крмељавица.*

кр̏мēљ, -éља м (и: кр̏мēј) *згуснута жућкаста слуз на оку.* — Ỳмӣ се, пу̑не су ти о̏чи крмéља̄!

крмѐљав, -а, -о придј. (и: крмѐља̄в, крмѐја̄в) *који је очију пуних згуснуте жућкасте слузи.* — Jѐдно крмѐљаво дијéте сто̀јӣ нȁ вра̑тима и нȅшто грѝска̄.

крмѐљавац, -а̄вца м ген. мн. крмѐљава̄ца̄ (и: крмѐјавац) *мушка особа која је крмељава.* — Нéћу да ме ко̄ вѝдӣ с тȁкијен крмѐља̄вцен.

крмѐљавица ж (и: крмѐјавица) *женска особа која је крмељава.* — Про̀зваће те у̏ шко̄ли крмѐјавица ка(д) до̀ходӣш тȁко̄ неумивѐна.

крнѐво *в. карнево.*

кр̏њас, -та, -то придј. (и: кр̏ња̄с) *који има окрњене зубе, коме су зуби изломљени.* — Грехо̀та је да ӣдēш тȁко̄ кр̏њаста.

крња́так, -тка м ген. мн. крња̑та̄ка̄ и кр̀ња̄та̄ка̄ *добро окрњен зуб, заправо остатак зуба.* — О̀стало ми је у́стима jо̄ш нȅколико̄ крња̑та̄ка̄.

кро̀вата ж (тал. cravatta, corvatta) *мушка машна, кравата.* — На фунѐро̄ се нѐ идē бес кро̀ватē!

кро̀канат, -а̄нта м ген. мн. кро̀кана̄та̄ (тал. croccante) *врста слаткиша од прженога сјецканога бадема и шећера.* — Грѝскали смо кро̀канат и ћаку̀лали.

кролáват, кро̀ла̄ва̄н несвр. (тал. crollare) **1.** *рушити се под теретом година, од неодговарајуће тежине, неадекватне градње.* — Ку̑ћа кро̀ла̄ва̄, а нӣко је не по̀правља̄. **2.** *пропадати физички или психички, или и једно и друго, услијед болести, старости.* — З го̀диштима свȅ полȁко кро̀ла̄ва̄: ӣ памēт и снáга.

кро̀лат, -а̄н свр. **1.** *попустити, срушити се, пасти услијед несолидне градње, израде, дотрајалости, под тежином нечега.* — По̏д је кро̀ло̄ и свȅ се профу̀ндало. — Једȁнда̄н ће о̀вӣ мӣр кро̀лат. **2.** *пасти, пропасти (установа, банка, држава).* — Ба̑нка ће кро̀лат ако нѐ будē ӣмат у̏ло̄га̄. — Кад је кро̀лала А̀устрија, свȅ се промијéнило. **3.** *физички и психички пропасти, уништити се због болести, старости и сл.* — Про̏шлē го̏динē је пáпе нȅшто ӣ мого̄, а са̏д је сȁсвијен кро̀ло̄.

кро̏ста ж (тал. crosta) *корица која се направи на месу кад се пече или на рани кад засушује.* — Што о̀во̄ мêсо ӣма̄ лӣјепу̑ кро̏сту!

кро̏стица ж (дем. од кро̏ста) — Не чепр̀ља̄ј пр̏стима ту̑ кро̏стицу на но̀зи!

кро̏стула ж (тал. crosta, crostata) *пржено слатко тијесто разних облика (најчешће везано у машницу).* — Ма̑ма прӣга̄ кро̏стуле, а мӣ нестр̀пљиво чȅка̄мо ка(д) ће пр̀вē ӣзӣћ ис про̀сујē.

кро̀ћета ж *укрштање у везу или шевењу; врста бода у везу.* — Са̀ши ру̑б на кро̀ћету! — Кро̀ћету мо̏жеш лȁко рекȁмат.

кро̏цула ж (млет. crozzola) *штака.* — У̏ рату је о̀сто̄ без но̀гē, па са̏д ӣдē нȁ кроцулама.

крпȁтӯр, -у́ра м (тал. copertura) *јорган.* — До̀ходӣ зѝма, трȅба̄ из нафтȁлӣнē ӣзвадит крпату́ре и провѐнтат хи.

крпило́нчина м *презирно за онога који крпи лонце и сличне посуде за домаћинство.* — Ако нѐ будēш у̏чит, бӣћеш крпило́нчина.

/кр̏пина/ изр. **поћ у̏ крпине (у̏ крпице)** *лећи у кревет, отићи на спавање.* — Кад је овȁко̄ студѐно, на̑јбоље је по̄ћ у̏ крпине.

кр̏пит, -ӣн несвр. **I.** *концем поправљати поцијепану одјећу и др.* — Е̏во кр̏пӣн дје̑ци бје̏чве. — Влáхо је по̀шо̄ нȁ рӣву кр̏пит мре̑жу. — Донѐси ми а̑мо свȅ што је зȁ крпље̏ње! **II.** ~ **се 1.** *везивати крај с крајем, излазити на крај с новцем, сналазити се с мало новца.* — Кр̏пӣмо се нȅка̄ко с о̀вијен што ӣма̄мо. — Кр̏пићемо се до пѐтне̄сто̄га, а по̏слијē како Бо̑г да̑. **2.** *одржавати здравље уз помоћ лијекова.* — Нӣје о̀на до̀бро, ма се јо̄ш нȅка̄ко кр̏пӣ.

/кр̏пица/ *в. /крпина/.*

кр̏пјешина *в. крпљешина.*

кр̏пљешина ж (и: кр̏пјешина) 1. *крпљење*. — Би̏ће о̑ди пу̏но кр̏пљешинē! 2. *оно што је искрпљено, што није ново*. — Свē је тō сâмā кр̏пљешина!

кр̏пуша ж *врста инсекта који се лијепи и на људе и на животиње*. — Кад гȍј ме срȅтē, при̏лијēпӣ се за́ ме ко кр̏пуша.

/кр̑с/ изр. **кр̑ст ти твȏј; кр̑с му њѐгов** *псовка која изражава љутњу или незадовољство због нечијег поступка, понашања и сл*. — Кр̑с ти твȏј! Ка̏ко си мȍгō у̏зēт што ни́је твȍје? **у̏ крс, у̏ Бога** *упорно остајати при нечему, некој тврдњи, намјери*. — Зна̑м да ни́је дохȍдијо, а ȏн у̏ крс, у̏ Бога да јȅс!

/кр̑снӣ/ **Кр̑снō и̏ме** *раније је у околици Дубровника (посебно Жупа и Конавли) свака породица имала крсно име, које се касније у већини случајева претворило у светковину села; крсно име, гусле и народна десетерачка пјесма, као и неки други обичаји, нпр. бадњаци, били су карактеристични за дубровачко село, али то се касније пометало или трансформирало*.

/кр̑с(т/ **у̏лица от Кр̑ста** *црква у Гружу се звала Крст, као и улица од Крста, на дно које се црква и налази; црквица св. Крижа је изнад III Конала, као и капелица на Посату; данас и цркву у Гружу зову Криж*.

кр̏ста с (само мн.) *доњи дио леђа*. — Бȍлӯ ме кр̏ста ȍ(д) стаја̄ња.

/кр̀стит се/ изр. **кр̀сти се ȍд мене** *одлази, остави ме на миру*. — А̀јде, кр̀сти се ȍд мене док ми не и̏спанē ȍвō што нȍсӣм у ру̀кама!

Кр̀стовда̄н м *празник који је славила црква Крст, сада Криж, у Гружу*.

кр̑т, кр̀та, кр̀то придј. *који је од чиста меса без лоја и сланине*. — Кр̀то мȇсо мȍжеш јȅсти, нȇће ти нȁудит.

кртѝна ж *дио меса без кости и без масноће*. — Кȍмардāр ми је дȏ сâмӯ кртѝну.

кр̀тит, -ӣн несвр. *притајити се испод покривача у кревету*. — У̏ камари је студѐно, а мӣ се заву̀кли испот крпату̀ра, па кр̀тӣмо.

/кру̏на/ изр. **нȇће ти ~ па̏сти (па̏с) з гла́вē; нѐ би му~ па̑ла з гла́вē** *каже се некоме или за некога ко сматра да би му било понижење урадити неки посао или се прихватити неког посла*. — Нѐ би му кру̏на па̑ла з гла́вē кад би пȍмео ȍнō карту̀шинē што је вјȅтар ба́цијо при̏д вра̑та.

кру̏пица ж *сасвим ситне мрвице нечега, нпр. кад се нешто ушећери*. — Ди̏ња је усцу̀кара̄на, па се свȇ под јȅзикон чу̏јӯ кру̏пице.

/кру̏х/ изр. **~ о(д) чељȁдета (чȍвјека, жѐнē)** *каже се за особу која је добра и племенита*. — Ȍнӣ чȍвјек је кру̏х о(д) чеја̀дета. **др̏жат ~** *имати дућан у коме се продаје хљеб*. — Ȍни др̏жӯ кру̏х на̀ ри̏ви у Гру̀жу. **и̏мат ~ у ру̀кама** *економски бити самосталан, живјети од свога рада*. — Ла̀ко је за̀ њега кад и̏мā кру̏х у ру̀кама. **да̏т ~ у̏ ру̏ке** *оспособити некога да живи од свог рада, од своје професије*. — Ȏн је дјȅци дȏ кру̏х у̏ ру̏ке, па са̑(д) с тē ба́ндē мȍже би̏т ми̏ран.

кру̏ха̄р м *онај који много воли да једе хљеб*. — Сви̏ су у̏ ку́ћи кру̏ха̄ри, па ин ни́је на ȍдмет ни двје́ струце на̏ да̄н.

кру̏харица ж *женска особа која много воли да једе хљеб*. — Ти̏ си вȅлика̄ кру̏харица, и̏зјела си пȏ бу̏фета!

кру̏чица ж *крушка (по облику би био деминутив, али с обзиром да су у Дубровнику рађале мале крушке, што је углавном и данас случај, тај назив подразумијева крушку)*. — Пла̑ца је пу̏на кру̏чӣцā, а са̏д ин је и ста̀ђōн.

кру̏шан, -шна, -шно придј. *богат хљебом (намирницама потребним за живот)*. — Њи̏хова ку̏ћа је кру̏шна.

кр̀хат, кр̀ха̄н несвр. *јако кашљати*. — Сви̏ у ку́ћи кр̀ха̄мо ко кȍњи. — Кр̀хāш ко живѝна, а и̏дēш се ку̀пат. — Слу̏шāн твȍје кр̀хање, па не мȍгу за̀спат.

кр̑цат, -а, -о придј. *препун*. — Ва̀пōр је би̏јо кр̑цат чȅја̄ди здвóра.

кр̏чкат, -а̄н несвр. *лагано се кухати.* — О̏ставӣн та̀ко̄ да се кр̏чка̄ цӣјелӯ у̏ру, па ӥ више̄.

ку̏велица ж *презрела смоква која се већ на стаблу почела сушити.* — Сӣт сан смо̏ка̄ва̄, ма ако су ку̏велице, хо̀ћу.

ку̏величина ж (пеј. од ку̏велица) — О̏во̄ су ти све̑ ку̏величине!

ку̏вије̄рта ж (тал. coverta) *палуба брода.* — Ха̀јдемо на ку̏вије̄рту провѐнтат се и у̏хитит ма̏ло су̑нца.

/ку̏га/ изр. ~ **бо̀бова** *пакосна, зла особа.* — О̏на је пра̑ва̄ ку̏га бо̀бова! ~**те (га, је) умо̀рила (не умо̀рила)** *клетва која се чује у Дубровнику и околици.* — Ку̏га те не умо̀рила, ка̏ко си мо̀гла то̑ учѝнит? ~ **о(д) чо̀вјека (жѐне̄)** *зла особа.* — Вӣђећеш тӣ ка̀ква је то̑ ку̏га од жѐне̄!

ку̏глуф м (њем. Kugelhuph) *врста колача од брашна, јаја и масноће печена у специјалној форми.* — По рӣћети у ку̏глуф ӥдӯ ја̏ја, су̏хо̄ гро̏жђе, му̏ка и о̀ста̄ло̄.

ку̏да ж (тал. coda) **1.** *продужење, реп на женској хаљини, шлеп и сл.* — Спо̑за је бѝла сва̑ у бијѐлу, а дјѐца су јон но̀сила ку̏ду. **2.** *непрекинути траг нечега: дима, воде, стопа и др.* — Па̀со̄ је бро̑д, о̀стала му је јо̏ш ку̏да о̀(д) дима.

ку̏дит, ку̏дӣн несвр. *димити, пушити.* — Што̑ толѝко̄ ку̏дӣш? — Из о̀не̄ комѝна̄те̄ та̑мо ку̏дӣ ли га ку̏дӣ.

ку̏жеј *в. кужељ.*

ку̏жејница *в. кужељица.*

ку̏жељ м (и: ку̏жеј) *клип кукуруза.* — У̏зе̄ли смо не̏колико̄ ку̏же̄ља̄ па ћемо хи ӥспећ.

ку̏жељица ж (и: ку̏жејица) *о̀крӯњен клип кукуруза.* — Ста̏ви ко̀јӯ ку̏жељицу у̏ шпахер да бо̏ље̄ го̀рӣ!

ку̏ја *в. куља.*

ку̏јав (и: ку̏ја̄в) *в. куљав.*

ку̏јен *в. куљен.*

ку̏ка ж (редовно у мн.) *врста поврћа израсла у виду прутова; зову их и спароге иако то није исто, али је слично; једу се обарене и зачињене маслиновим уљем.* — Ку̏ке су че̑сто ве̏чера, а у̏ж њӥх о̀бично ја̏ја ку̏ха̄на у̏ тврдо.

/ку̏ка/ изр. **дӥгнут на̀ некога ку̏ку и мо̀тику** *кад се дигне велика повика на некога.* — Дӥгнуће на̀ тебе ку̏ку и мо̀тику ако ин то̑ ре̑че̄ш.

ку̏кавац, -а̄вца м ген. мн. ку̏кава̄ца̄ *мушка особа која увијек због нечега јадикује.* — О̑н је ве̏ликӣ ку̏кавац, ма нѐ вјеру̏је̄н да му је ба̏ш та̀ка̄ нѐвоја.

ку̏кавица ж *женска особа која увијек јадикује због нечега.* — Скло̀нимо се да нас не у̏хитӣ о̀на̄ ку̏кавица!

ку̏кавичина ж (пеј. од ку̏кавица) — Ку̏кавичина, ва̏зда јон је ма̏ло, а не̑ зна̄ што̑ ӥма̄.

ку̏кат, -а̄н несвр. *јадиковати због нечега, жалити за неким или за нечим.* — Са̏мо ку̏ка̄, ку̏ку јон ӥ бӣло!

ку̏кат, -а̄н несвр. *чачкати, дупсти неким предметом нешто да би се из шупљине ишчачкало нешто што је упало, што смета.* — За таволӣном сје̏дӣ јѐдан чо̀вјек и са штика̀де̄нтом ку̀ка̄ зу̏бе.

ку̏ку узв. *јао.* — Ку̏ку мѐни ја̏дно̄ј, ако ми са̏д свӣ по̏чмӯ ку̏кат да су гла̏дни, а у̏ ку̏ћи нӥшта не̑ма̄н!

куку̏вија ж (тал. coccoveggia) *жена која ликом и понашањем одудара од других, која је помало неухватљива у својим намјерама.* — Нӥђе о̑н нѐ иде̄ без о̀не̄ сво̀је̄ куку̏вије̄.

куку̏јица *в. кукуљица.*

куку̏љица ж (и: куку̏јица) *капуљача на кабаници.* — Два̑ дје̏тета с куку̏љицо̄н на гла̏ви проле̏ћела су кро̀з нашу у̏лицу.

куку̏љичина ж (аугм. и пеј. од куку̏љица) — О̏бјесила ти се та̑ куку̏љичина низа̀ шкӣну.

куку̏љичица ж (дем. од куку̏љица) — Куку̏љичица ти нӣ уши не по̀крӣва̄.

ку̏кума̄р м **1.** *краставац.* — Са̏(д) ће ста̀цо̄н от ку̏кума̄ра̄. **2.** *каже се некоме кад нешто не разумије или што погрешно учини (безазлена алузија на нечије*

умне способности, сналажљивост, спретност и сл.). — Не о̏двӣјā се тō на̏ тӯ бāнду, ку̏кумāру jѐдан!

ку̏кумарнћ м (дем. од ку̏кумāр) — (тал. coccomero) — Ѝмāн пу̏н вāз ку̏кумарићā у о̏сту.

куку̏риjēк *в. кукуријека.*

кукуриjе́ка ж (и: куку̏риjēк) *црвени мак, турчинак.* — У паме́ти су ми бāштине у Мѝхāјла пу̏не кукуриjе́кā.

кукуриjе́кат, -у̏риjēкāн несвр. (и: куку̏риjēчēн) 1. *каже се за оглашавање пијевца.* — Кукуриjе́кају ко̏кoти са̏ свиjēх ба́ндā ко да ће тре́шња. 2. *махнитати за неким или за нечим.* — Нёкō вриjе́ме je кукуриjе́кала за̏ балима и дивертѝмēнтима.

ку̏лāш м *говеђе месо сјечено на мање комаде и припремљено с луком и кромпиром, гулаш.* — Нѝшта ку̏лāшу не̏ фалӣ ка(д) се лѝjепо спра̏вӣ. изр. **учинити ~ (од некога или од нечега)** *смрвити некога или нешто у тој мјери да се основни састојци дотичног не могу препознати, згњечити.* — Ако га у̏дрē с о̏нō сво̏јē шачѐтинē, учѝниће ку̏лāш о̏д њега.

ку̏лиjēр, -е́ра м *особа која некога стално прати и не одваја се од њега.* — До́ђи jеда̏нпут са́ма, не во̏ди ва̏зда за̏ собōн кулиjе́ре.

ку̏ља ж (и: ку̏ја) 1. *надјевен јагњећи, бравији или свињски дроб.* — Нѝђе бо̏љē ку̏љē ниjе́сан ѝјо него у̏ вāс. 2. *дебеле наслаге масти и меса које се стварају на стомаку угојеног човјека.* — Не жи́вӣш ло̏ше, до̏бре су ти ку̏ље!

ку̏љав, -а, -о придј. (и: ку̏јав, ку̏јāв, ку̏љāв) *који оставља утисак да је дебео, јер је неприкладно или превише обучен.* — Ку̏јāва си ми у̏ тему дѐбелōму ка̏путу.

ку̏љен м (и: ку̏јен) *врста кобасице, специјалитет дубровачких села, нарочито Жупе (свињска цријева надјевена кукурузним гризом с разним додацима и зачинима: першун, бијели лук, пињули, сухо грожђе и др.); кухају се или пеку на граделама.* — У Ду̏брōвнӣку се ша̏лӯ: „Што̏ ѝмā вѐчери?" — „Ку̏јен пѐченӣ!" изр. **кад је ~ хо̏дијо по свиjе́ту** *веома давно (можда има везе с Кулином баном, па је у народној етимологији Кулин постао кујен).* — Jа̑ сан ти се, мо̑ј ма̑лӣ, ро̏дијо кад je ку̏јен хо̏дијо по свиjе́ту!

/ку̏м/ изр. **ку̏мови пу̏јӣшкӣ** *пријатељи и рођаци међу којима често долази до свађе, па се час свађају, час мире и живе у слози и љубави.* — Вӣ се по̏нāшāте ко да сте ку̏мови пу̏јӣшкӣ.

кума̏шин м *пријатељски, срдачно, присно умјесто кум (говори се на селу, нарочито у Жупи дубровачкој).* — Нека до̑ђē и о̏нӣ кума̏шин с то̏бōн!

/ку́мит/ изр. **мо̏лит и ~** *преклињати некога да нешто уради или не уради.* — Мо̏лили смо га и ку́мили да то̑ не чѝнӣ, па нѝшта!

кумпа̏нија ж (тал. compagnia) 1. *друштво.* — У кумпа̏нији се и фра̑тар ожѐнијо! — го̏ворӯ у Ду̏брōвнӣку. 2. *чета, велики број.* — Нѝје бѝјо jѐдан, бѝла их je цѝјелā кумпа̏нија. изр. **у̏зēт о̏мбрелу за кумпа̏нију** *кад је неко усамљен, нема друштва, шета сам.* — Што̏ ћу чѝнит? У̏зēт о̏мбрелу за кумпа̏нију и по̑ћ сjе̏сти на Песка̏рију.

ку̏мпањ м (и: ко̏мпањ) ген. мн. ку̏мпāњā *пратилац, друг, ортак у неком послу.* — По̏вео сан са̑ собōн и ку̏мпања.

кумпања́ват, -а̀њāвāн несвр. (и: компања́ват) (тал. accompagnare) *пратити некога, бити некоме од помоћи као пратилац.* — И о̏вӣ пу̏т ће ме нёко кумпања́ват.

кумпа̏њат, -āн несвр. (и: компа̏њат) *пратити, бити од помоћи као пратилац.* — Jѐдан je за̏пjевō, а дру̏гӣ га je кумпа̏њō.

кумпа̏њӯн, -у́на м (и: компа̏њӯн) *друг, пратилац, ортак у послу.* — Ка̏ко си тō тӣ до̏шō са̑м, бес кумпању́на?

ку̏мпāр, -а́ра м вок. ку̏мпāре (тал. compare) *пријатељ, друг; на селу се често*

уйошребљава у вокашиву йриликом обраћања некоме, ословљавања некога с ким си близак. — Ку̏мпа̄ре мо̂ј, није нѝ мени свѐ бѝло мȇд и млијéко! — Ђȅ ћеш, ку̏мпа̄ре, изван ѕóра̄?

кундурàрија ж *шрач, нешто што најчешће није истина, али йримамљиво звучи за развијање којекаквих йрешйосшавки.* — Ри̏јећу ти јѐдну кундурàрију: Ми́хо се рàстављā о(д) жѐнē!

кундурàријица ж (дем. од кундурà рија) — Чу̑ла сан ју̏тро̄с јѐдну кундурàријицу: И́во и Мáре су се по̀чупали око пјантѐре̄на о̀д ку́ће̄.

кундурáчит *в. кундуроват.*

ку̏ндурица ж *особа која воли све о другоме да сазна, йа да шо коменшаришући йреноси даље; најчешће је шо жена, али се може односиши и на мушкарца.* — До̀шла ми је, ку̏ндурица јѐдна, вѝђет што̀ сан здвóра донијéла у̀ бу̑рси. — Пи̏та̄ј тѝ то̄ њѐга, о̂н је вѐлика̄ ку̏ндурица и зна̂ свȅ ђȅ се што̏ до̀га̄ђа̄!

ку̏ндуричина ж (аугм. и пеј. од ку̏ндурица) — Са̀стале се ку̏ндуричине па кунду̀рујӯ.

кундуро̀ват, -у̀рӯје̄н несвр. (и: кундурáчит) *оговараши, йреносиши рекла-казала.* — Пи̏јӯ за̏једно кàфу и кунду̀рујӯ, то̑ ин је ва̏с по̀со̄!

ку̀не̄ј *в. куњеј.*

кунѐјица *в. куњејица.*

ку̀нета ж (тал. cunetta) *мали јарак уз цесшу (новија ријеч у Дубровнику).* — Не хо̀ди та̀ко̄ кра̄јем, па̏шћеш у ку̀нету!

ку̀нцут *в. хунцуш.*

кунцута̀рија *в. хунцушарија.*

ку̑њ м (тал. conio) *клин.* — Да ми је на̏ћ јѐдан ку̑њ за ута̀кнут у̀ бу̑жу!

ку́њавица ж *дријемање, дремеж.* — У̀хитила ме попóдне̄ ку́њавица.

ку̀ња̄да ж (тал. cognata) *брашова жена; женина или мужева сесшра.* — Ма нијéсан зна̏ла да ти је о̀но̄ ку̀ња̄да! — Бра̑това жѐна мѐни до̑ђе̄ ку̀ња̄да.

ку̀ња̄до м (тал. cognato) *сесшрин муж; мужев или женин браш.* — Зво̂ нас је ку̀ња̄до да до̑ђе̄мо ма̏ло у̀ њега.

ку́њат, ку̑ња̄м несвр. *дријемаши.* — На́у̂чијо сан иза о̀бједа ма̏ло кý њат. — Што̑ о̀ва̄ би̏је̄ла̄ ко̏ко̄ш ку́ња̄?

ку̀ње̄ј, -éја м (и: ку́не̄ј) (тал. coniglio) *йишоми, домаћи зец.* — О̏кле ван толѝкӣ куње́ји?

куњѐјица ж (и: кунѐјица) (тал. coniglia) *йишома, домаћа зечица.* — И̏мали смо куњéја, а са̑(д) смо до̀бавили и куњѐјицу.

ку̀па ж *цријей.* — Вје̏тар је с ку̀пје̄рте̄ бáцијо но̀ћас нѐколико̄ ку̑па̄.

ку́пит, ку̑пи̏н свр. *уйознаши некога у душу, уйознаши особине, карактер и друго, йрозреши некога.* — Ка(д) сан пр̀вӣ пу̑т ш њи́ме говòријо, ку́пијо сан га.

ку̏пит, -йн несвр. **I. 1.** *сакуйљаши.* — Ку̏пи та̂ про̀сӯта̄ зр̏на с по̀да! **2.** *скуйљаши, сшезаши нешшо.* — Кад о̀скоруша није здре̄ла, о̂нда ку̏пӣ у́ста. **II.** ~ **се 1.** *сакуйљаши се.* — Ку̏пили су се около јѐдно̄га ба̑нка и нѐшто гле̄дали. **2.** *скуйљаши се йриликом йрања, сшезаши се.* — Ако је бу̏мба̄к, сѝкӯро ће се ку̏пит у̀ пра̄њу. **3.** *гужваши се.* — Ка̑је̄н се што сан ку́пила о̀вӯ сто̑фу за̀ котулу, пу̏но се ку̏пӣ.

ку̏пица ж (тал. coppa) *чашица за ракију и ликер.* — До̂ђите на̀ купицу ѝ фјелицу!

ку̏пичина ж (аугм. и пеј. од ку̏пица) — Ђȅ ти се ѝсплāтӣ дáват ра̀кију у̀ тијен ку̏пичинама?

ку̏пичица ж (дем. од ку̏пица) — О̏пӣли су се о̏(д) двије ку̏пичице ра̀кије̄!

ку̀пјена ж *кушина, дрво и йлод.* — Свȅ сан но̑ге изгра̀нчала бѐрӯћи ку̀пјене по Монто̀вје̄рни.

ку̀пје̄рта ж *кров од цријейа.* — Ку̑ћа је ста̑вљена пот ку̀пје̄рту.

ку̀пје̄ртица ж (дем. од ку̀пје̄рта) — Ста̑вили смо повише та̀раце̄ нѐшто ко ку̀пје̄ртицу да нам нѐ па̄да̄ кѝша.

ку̏по̄внӣ, -а̄, -о̄ придј. *који је фабричке или занатске производње.* — Је ли о̏во̄ ку̏по̄внӣ кру̑х?

ку̑пула ж (тал. cupola) *кубе, купола.* — Ку̑пула на Го́спи би́ла је сва̏ у̏ су̑нцу.

/ку̏пус/ ку̏пус гла̀ватӣ *купус у главицама, а не с листовима који се не обликују у главицу.* — У̏ на̑с на̀ плаци ма̏ло и̏ма̄ ку̏пуса гла̀вато̄га.

ку̏пуса̄р м *онај који много воли да једе купус.* — Ку̏пуса̄р је, ма са̏мо за̀ наш ку̏пус.

купу̀сача ж *женска особа која много воли да једе купус.* — О̏ва̄ ма̏ла̄ купу̀сача би и̏ да̑н и̏ но̑ħ је̏ла ку̏пуса.

ку̀рђела ж (тал. cordellina) *пантљика, фабрички производ на метар.* — Ку́пи ми ко̀јӣ ме̏тар ку̀рђеле̄ за поја̀чат ру̑б на ко̀лтрини.

ку̀рђелица ж *уска пантљика која се купује на метар, а има различиту намјену у дијеловима одјеће.* — Уву́ци ку̀рђелицу у со̀та̄ну!

ку̀ренат *в. коренат (2).*

курѝјо̄з, -а, -о придј. (тал. curioso) *радознао.* — О̑н је курѝјо̄з, ка(д) до̑ђе̄, за̀вирӣ у̏ свакӣ ка̀нтӯн.

курјиоза̀рија ж ген. мн. куријоза̀рӣја̄ и куријоза̀рӣја̄ *новости или уопште нешто што радознала особа воли да чује.* — Рѝјеħу ти јѐдну куријоза̀рију: Па́во и̏ма̄ ве̏лико̄га си̏на у Америци!

куријоза̀ријица ж (дем. од куријоза̀рија) — По̀ визитама се чу̏је̄ до̏ста куријоза̀рӣјӣца̄ и̏з Гра̑да.

куријозѝта̄т ж (тал. curiosità) *радозналост.* — Да ми је то̑ вѝђет за̑ ништо дру̏го̄ него от куријозѝта̄ти. изр. ѝзвадит ~ *задовољити нечију радозналост.* — Ѝзвади ми куријозѝта̄т па ми рѐци је̏сте ли тӣ и Ми́хо врсни́ци или је о̑н мла̑ђӣ.

курију́штина ж (тал. curiosità) *нека новост или нешто што би радознао човјек радо чуо.* — Чу̏о сан о̀д њима јѐдну курију́штину, то̑ ħу ти рѝјет дру̏гипӯт.

ку̑рит, -ӣн несвр. 1. *радити (о сату).* — Нѐ курӣ ми о̀рлоције. — Ку̑рӣ ли о̀нӣ звеја̀рӣн на бура́лу? 2. *добро ићи (кад се нека роба добро продаје).* — До̀лазӣ зи̏ма, па зи̏мска̄ о̀буħа до̀бро ку̑рӣ. 3. *брзо ићи без освртања и заустављања.* — Ухи̏тијо ти о̑н пу̑т по̑д ноге па ку̑рӣ пут Ла́пада.

ку̑ртӣ, -а̄, -о̄ придј. само у изразу: ку́рте̄ вѝсте̄ *кратковид.* — Ста̏ви оħа́ле ка(д) си ку́рте̄ вѝсте̄!

ку̑сав (и: ку̑са̄в) *в. кусас.*

ку̑савац, -а̄вца м ген. мн. ку̑сава̄ца̄ *особа са дефектним говором, најчешће због недостатка зуба.* — Ја̑ нѝшта не разу̏мијӗн о̀него̄ ку̑са̄вца.

ку̑савица ж *женска особа која дефектно говори, најчешће због недостатка зуба.* — Ка(д) ти ѝспанӯ пре̑дњӣ зу̑би, бѝħеш ку̑савица ко ба̑ба.

ку̑сас, -ста, -сто (и: ку̑са̄с) придј. (и: ку̑сав, ку̑са̄в) *кратак и који не приличи.* — Што̏ ти је блу̑за ку̑саста! — До̀шо̄ је од брија́ча ва̑с ку̑сав.

ку̑сат, -а̄н несвр. *неправилно некога шишати, стрићи.* — На сто́чиħу му сје̄дӣ ста̀рӣјӣ чо̀вјек, а о̑н га како зна̑ и у̏мије̄ ку̑са̄ с но̑жицама.

ку́сат, ку̑са̄н несвр. *слатко и обилато јести.* — У на́роду се ре̏че̄: „Ко пу̏ле̄нту ку̑са̄, ру̏мен је ко ру̑са!"

ку̑тлиħ м (дем. од ку̑то̄) *метална посудица с дршком за захватање воде.* — У̏ли о̑ди по́ кутлиħа во̀де̄!

ку̑тлица ж *метална посудица с дршком за захватање воде.* — Пробу̀жала ми се ку̑тлица од мље̄ка.

/ку̑тњӣ/ ку̑тњӣ зу̑б *кутњак.* — О̀стала су му са̏мо јо̑ш трӣ ку̑тња̄ зу̑ба.

ку̑тњица ж *домаћица која добро води домаћинство и настоји да га у сваком погледу унапреди (штедљива, вриједна и сл.).* — Да је о̑н на̀шо̄ же̏ну ку̑тњицу, бѝјо би дру̏гӣ чо̀вјек, а ова̀ко̄ га па̑с не̑ма̄ за̑ што у̏хитит.

ку̑то̄, ку̏тла м *метална посуда с дршком којом се захвата нека текућина: вода, млијеко и сл.* — Кад ожѐдни̑, пи̏је̄ ѝс кутла вȍде̄. — Да́ла ми је му̏кте пу̑н ку̑то̄ млије́ка. изр. **малàшна ко ~** *ситна особа.* — Мâјка јон је висȍка, а ȍна малàшна ко ку̑то̄. **о̑ шта ~ о̏(д) тега̄ и ру̑чица** *одговарало би пословици: какав, отац, такав син.* — Па̏метан је и ва̏ља̄н на ȍца, о̄(д) шта ку̑то̄ о̏(д) тега̄ и ру̑чица!

ку̑ћа ж **1.** *стан, стамбени простор у коме неко живи без обзира је ли то посебан објекат или не.* — У̏ кући ѝма̄мо све̏ што нам тре̏ба̄. **2.** *породица, домаћинство.* — О̏ни су двије ку̑ће иако жи́вӯ за̏једно. изр. **дȍбро ста̑т нà кући** *бити имућан, имати материјалних добара.* — Зна̏ли су да ȍна дȍбро стȍјӣ нà кући. **далѐко га (је) ~** *каже се кад је у питању особа коју не желимо да видимо у својој близини, која нам се нешто замјерила, нанијела неко зло, штету.* — Нѐ треба̄ ни да ми дȍлазӣ, далѐко га ку̑ћа! **ра́дит пȍ кућама** *помагати по домаћинствима, прислуживати.* — О̏на ра̑дӣ пȍ кућама и о̏(д) тега̄ жи́вӣ.

кућàрица ж *претежно провизорно прављена приземна кућица, која се користи као продаваоница, киоск, али и у друге сврхе.* — У јѐдно̄ј кућàрици прода́вају сва̏каквијех по̏требица̄ зà кућу.

кућѐтина ж (аугм. и пеј. од ку̑ћа) — Згра́дили су ве̏ликӯ кућѐтину нѐђе у̑з море.

ку̑ћица ж *ископана јамица за сађење поврћа.* — Би́ће за ку̀пус два́дести ку̑ћӣца̄.

кућѝцат, -а̄н несвр. *правити кућице (јамице) за сађење поврћа и сл.* — Кȍ ће са̑ мно̄м кућѝцат изà куће̄? — Свр̀шили смо кућѝца̄ње, са̑(д) ћемо са́дит ра́сад.

кућѝштина ж *стара, порушена кућа којој су само остали дјелимично зидови.* — Около кућѝштине̄ накȍтиле су се змѝје.

ку̑фер м *ручни ковчежић за ношење личних потрепштина приликом путовања.* — Фàкӣн је нȍсијо ку̑фере до вапȍра.

ку̑ферина ж (аугм. и пеј. од ку̑фер) — Кȍ ће допотѐзат овлѝкӯ ку̑ферину до шта́ције̄!

ку̑ферић м (дем. од ку̑фер) — У̏ куферићу би се ва̏зда нàшла и кȍја̄ ѝграчка зà мене.

ку̑цало с *направа за куцање на старинским кућним вратима.* — Ста̑ре̄ ду̏бровачке̄ ку̑ће су нà вра̄тима мје̏сто звȍнца ѝмале ку̑цало.

ку́це ж *пас у дјечјем језику.* — Нѐ страши се! Ку́це је дȍбра, нѐће ȍна те̏бе!

ку̑цо *миран, без гласа.* — Стȍј ку̑цо кад ја̑ гȍворӣн!

куцу̀кат, -а̄н несвр. *једва чујно куцкати.* — Су̑ чијен то̑ ва̏с богȍвјетнӣ да̑н куцу̀ка̄ш?

ку̀чак, ку̀чка м мн. ку̀чки, ген. мн. ку̀ча̄ка̄ **1.** *пас.* — Дàнас ће би̑т врућѝна, сви̏ ће ку̀чки у̏ хла̑д! **2.** *врста морске дивљачи.* — У̏хитијо ми се ку̀чак у̏ мрежу. изр. **ста̑р ко ~; ста̑р ко ~ све̏то̄га Ро̑ка** *веома стар.* — О̏тац му је ста̑р ко ку̀чак све̏то̄га Ро̑ка. — Ѝнкрепит је и ста̑р ко ку̀чак. **би̑т гла̑дан ко ~** *бити веома гладан.* — Дȍшли су до̑ма гла̑дни ко ку̀чки. **зо̑ ко ~** *пакосан, зао човјек.* — Ви̑дӣ му се по ȍчима да је зо̑ ко ку̀чак. **би̑т у̑мо̄ран ко ~** *бити веома уморан.* — У̑мо̄ран сан ко ку̀чак! Са̏мо да ми је нѐђе ле̑ћ и за̏спат!

ку̀чина ж (аугм. и пеј. од ку̀чак) — Чѝгова ȍно̄ ку̀чина зау̀вје̄ва̄? — Пе̏чу ку̀чине̄ су вѐзали при̑т кућу.

ку̀чић м (дем. од ку̀чак) *куче, кученце, младунче пса.* — Чѝгови су ȍвӣ лѝјепӣ би̏јелӣ ку̀чићи?

ку̀чка ж **1.** *женка пса.* — Јѐдна ку̀чка и(з) су̀сјества прѝскаче̄ у̏ на̑с у џàрдӣн. **2.** *зла жена.* — Ку̀чка јѐдна, ку̑ћу ми је рàскућила!

кучкѐтина ж (пеј. од ку̏чка) *зла женетина.* — Сва̏ то̑ сну̀јē о̀нā њѐгова кучкѐтина.

ку̀шӣн, -ӣна м (тал. cuscino) *јасӣук.* — Ува́лијо се у кушӣне па дӣха̄.

кушӣнет м ген. мн. кушӣнēта̄ и кушӣнēта̄ (тал. cuscinetto) *сасвим мали јасӣучић за игле, шӣамбиљ и сл.* — За̑ђеди ӣглицу у кушӣнет!

кушӣнић м (дем. од ку̀шӣн) — Је ли у кушӣнићима ву̑на ӣли су перу̀шине?

ку̏штра ж ген. мн. ку̏штра̄ *зла женска особа.* — Нӣко му нӣје смӣјо привӣрит у̏ ку́ћу док је о̀нā њѐгова ку̏штра би́ла жи́ва.

Л

ла̀бара ж *женска особа која много говори.* — Ла̀бара је, у́ста не за̀тва̄ра̄.

лаба̀рат, -а̄н несвр. *ӣуно говорити.* — Дијéте је ла̏јаво, цӣјелӣ да̑н лаба̀ра̄.

ла̀барина ж (аугм. и пеј. од ла̀бара) — О̀на је ла̀барина, нѐћеш ш њо́ме ла̀ко на̀ кра̑ј ӣзӣћ!

лаба̀рōна ж *женска особа која ӣуно говори.* — Сва̏к зна̑ да је Ма́ре лаба̀рōна.

лаба̀ру̑н, -у́на м *мушка особа која ӣуно говори.* — Од о̀негā лабару́на мо̏жеш сва̏шта чу̏т.

ла̏бат, -а̄н несвр. *јести (за животињу); кад се ӣа ријеч уӣоӣреби за човјека, има ӣогрдно значење.* — Ла̏ба̄ ко да је пригла̀днијо. — Ла̏ба̄ј то̑, вра̑га ӣзијо! — О̀т пу̑сто̄га ла̏ба̄ња о̀бјесиле му се ку̑ље.

ла̂бра ж (тал. labbro) *усница.* — У̏гризо̄ сан се за̀ ла̂бру.

лава̀нда̄ра ж (тал. lavandaia) *ӣраља.* — Учӣнили су о̀д ње̄ лава̀нда̄ру.

лава̀нда̄рина ж (пеј. од лава̀нда̄ра) — По̀ вазда̑н пе̏ре̄н ко лава̀нда̄рина!

ла̀ва̄та ж *оштар, строг укор.* — О̀вӣ пу̑т нѐћеш па̀сат без ла̀ва̄тē! **до̀бит (да̑т) ла̀ва̄ту** *бити строго укорен или некога укорити.* — До̀бићеш тӣ ла̀ва̄ту за о̀но̄ што си ме прӣварио! — До̑ ми је до̀бру ла̀ва̄ту што̑ сан спѐнцо̄ со̂лде на̀ лудости.

ла̀ва̄тина ж (аугм. од ла̀ва̄та) — Та̀кӯ ла̀ва̄тину у живо̀ту нијéсан чу̏о.

ла̀ва̄тица ж (дем. од ла̀ва̄та) — Да̑ј тӣ њему јѐдну ла̀ва̄тицу прӣје него у̀чинӣ што̑ гр̑ђē!

лава̀цат се, -а̄н се *ӣраӣи се.* — До̏кле ћеш се та̀ко̄ лава̀цат? — За толӣко̄ лава̀ца̄ње мо̑ра̄ бит да ӣма̄ ве̏лики ра́злог.

ла̏врит, -ӣн несвр. (тал. lavorare) **1.** *имати добру ӣрођу, бити у великом оӣтицају.* — Вӣдӣ се да зи́ма̄ ӣде̄, пу̑стӣ крпату́ри ла̏врӯ. — Кад за̀хла̄дӣ, ла̏вриће ра̀кија. **2.** *у великом броју брзо ићи, ӣролазити.* — Гле̏до̄ сан крос фу̑њестру како мла̏до̄с ла̏врӣ по̀ улици.

лаву̀рат, -а̄н несвр. (тал. lavorare) **1.** *руковати нечим.* — Лаву̀ра̄ ти о̑н с о̀нōм ба̑рко̄н ко да се у̏ њо̄н ро̀дијо. **2.** *уӣоӣребљавати се у одређене сврхе и ӣо у великој мјери, смишљено и срачунато.* — Ту̑ лаву̀рају пу̑стӣ со̂лди ис ко̀ зна̄ чӣговијех шпа̑га̄. **3.** *радити.* — Е̏но Јéлē та̏мо, лаву̀ра̄ нѐшто по̀ кући. — Лаву̀ра̄ ли о̑н ђе̄ ӣли је јо̏ш до̑ма?

лаву̀ренат, -е̄нта м ген. мн. лаву̀рена̄та̄ (тал. lavorante) *ӣомоћни радник као занатлија.* — О̑н је ӣспрва до̀бро ра́дијо, ӣмо̄ је ӣ два̄ лаву̀ре̄нта, ма кад је до̀шо̄ ра̑т, сва̏ му је по̀шло на̀опāко.

/ла̀гат/ изр. **ла̏же̄ ти (му, јој итд.) гу̏бица** *каже се некоме или за некога кад се аӣсолутно вјерује да не говори истину.* — Ла̏же̄ му гу̏бица! Сва̏ што је про̏до̄, поштѐно му је пла̏ћено.

лáжац, лáшца м ген. мн. лâжāцā *лажљивац.* — Кад нâђēш мêштра лáшца, нè нâдāј се да ће ти пòсō бйт бр̑зо гòтов.

лàживица *в. лажица.*

лàживичина *в. лажичина.*

лàжица ж (и: лàжљивица, лàживица) *женска особа која лаже, лажљивица.* — Кад је лàжица, прѝвариће те и òвй пӯт.

лàжичина (аугм. од лàжица) (и: лàжљивичина, лàживичина) — Кòјā је тō лàжичина, слâжē, а нè трепнē!

лàжљивица *в. лажица.*

лàжљивичина *в. лаживичина.*

лазàрет м *зграда за смјештај заразних болесника; почетком XX вијека то је био манастир св. Јакоба на Плочама.* — Гòворӯ да је у лазàрету jèдан што ймā кôлору.

лазàрйн, -йна м *нижи ред грађана, који се бавио нарочито трговином по Леванту, а био је удружен у братовштину св. Лазара.*

лâјав, -а, -о придј. (и: лâјāв) *који много говори или који се не устеже било што рећи.* — Пóђи у авòкāте ка(д) си тàкō лâјава.

лâјавац, -āвца м ген. мн. лâјавāцā *мушка особа која говори много и свашта.* — Лâјавац је, ма нè би учйнијо нйкому злâ.

лâјавица ж *женска особа која много и свашта говори.* — Jôш ко дијéте бйла је лâјавица.

лâјавичина ж (пеј. од лâјавица) — Ймā ӯ нāс ӯ улици jèдна лâјавичина, нè дâј Бôже ш њóме ймат пòсла!

лâјат, лâјēн несвр. *много говорити, сипати ријечи без устезања.* — Лâјē òна нà свакога кò јон нйје ӯ густу. — Нè лâј ка(д) стàријй гòворй!

лâка ж (тал. lacca) **1.** *паста за премазивање дрвета, лак.* — Кýпи ми бйјелē лâкē за врáта! **2.** *специјални материјал од кога се праве ципеле, чизме и друга обућа.* — Фигӯрâш ми ӯ тијен цр̂евицама òд лакē.

лакàрдија ж *лакрдија.* — Чйнӯ лакàрдије ш њйме, а ôн тō нè видй.

лâкат м *стара дубровачка мјера за дужину.* — Ймā тӯ пêт лâкāтā дӯбровачкијех!

/**лâкат**/ изр. дôбит ò(д) шакē дò лâкта *не добити ништа, али у ружном смислу, односно ружно речено.* — Штō је свê зà њйх учйнијо, па је на кóнцу дôбијо ò(д) шакē дò лâкта!

лàкнут, лâкнē свр. *одлануши, постати лакше.* — Лàкнуло ми је ка(д) сан фйнуо òвй пòсō.

/**лàко**/ изр. лàко ти је тō, али... *у разговору и причању у значењу: што још није ништа у односу на оно што ћеш сад чути.* — И хòдили смо и умòрили се ко кýчки, и лàко ти је тō, ма залйла киша ка(д) смо ймали дôћ дôма, па смо òкисли ко кôкоши.

лâкорина ж *мало дебља бијела опна на месу.* — Бáци мâчки лâкорину! — Штò ћу чйнит с òвō лâкоринē?

лâкориница ж (дем. од лâкорина) — Нè би ти ôн йзијо ни бокӯнић мêса с лâкориницōн!

лáла ж *тулипан.* — Сâд је стàђōн од лáлā.

лâма ж *лим.* — Кàнтуле од вòдē се чйнӯ òд ламē.

лâмāр м *лимар.* — У Дӯбрōвнйку је Сáнто лâмāр чйнијо кàнтуле òд ламē.

ламàрйн, -йна м *плоча од дебелога лима која служи за прављење бокова на бродовима и сл.* — На трàбакули су бâнде ô(д) дрва, а на вапóру су од ламарйна.

ламèтина *в. ламина.*

лâмина ж (пеј. од лâма) (и: ламèтина) *најчешће се односи на лимене предмете који нису више за употребу.* — Свê ћу òвē лâмине бáцит.

лâмица ж **1.** *лименка која може послужити у одређене сврхе.* — Зàхитила сан с лâмицōн мâло вòдē. **2.** *жилет за*

бријање. — Ку́пи ми и ко̀јӯ ла̑мицу да се о̀бри̑чи̑н.

ла̀мпат, -а̄ несвр. (тал. lampare) *сијевати.* — Ла̀мпа̄ с мо̄ра, учи́ниће сконтра̀дӯра. изр. ~ **на вру̀ћину** *за врућих љетњих вечери или ноћи сијевати, а да уопште нема облака нити пријети киша.* — Ко̀лика је би́ла врели́на, с мо̄ра је ла̀мпало на̀ вру̀ћину.

ла̑нап, ла̑мпа м ген. мн. ла̑на̄па̄ (тал. lampo) *бљесак муње, муња.* — Йсти̑ ча̑с ла̑нап и гро̑м, у̑мрли смо о̑(д) стра̄ха.

ла̑нгвид, -а, -о придј. (тал. languido) *блиједе боје.* — Ме̑ни до̀бро сто̀ји̑ све ла̑нгвидо.

ланда̀рат, -ан несвр. (и: ла̀ндрат) **I.** *тумарати тамо и овамо, проводити вријеме у скитњи.* — Йзи̑ђе̄ из о̀фиција, па ма̀ло ланда̀ра̄ с кумпа̀нијо̄м по гра́ду. — Ка(д) па̀са̄ љѐто, па̀саће ван и ланда̀ра̄ње, о̑нда ва̀ја̄ ли̑бро у̑ ру̑ке. **II.** ~ **се** *напољу се без икакве потребе излагати хладноћи, шетати се по хладноћи.* — Ла̀ндра̄ш се по о̀вему вје̄тру у̑ то̄ ка̀путића!

ла̀ндрат *в. ландарат.*

ла̑ни прил. *прошле године.* — Ла̑ни је гро̑жђе би̑ло бо̑је̄ не̑го са̑д. изр. **о̀нега̄ ти** ~; **бла̀женōга ти** ~ *узречице у разговору којима се прати причање или изражава чуђење.* — Ма јѐси ли ти̑ то̄, о̀нега̄ ти ла̑ни, са́ма до̀шла? — Ја̑ до̀шла до̑ма кад, бла́жено̄га ти ла̑ни, ва̑с ко̀ми̑н поплу̀то̄!

ла̀нте̄рна ж (тал. lanterna) **1.** *свјетионик на мору.* — Ла̀нте̄рна је и на Гребѐнима и на̀ Дакси. **2.** *свјетиљка.* — Посвије́тли ми низа̀ скалу с ла̀нте̄рно̄м!

ла̑нут, ла̑не̄м свр. *изустити, рећи нешто што не треба.* — Ла̑нуо је и до̑вео ме у непри́лику.

ла̀нцат, -а̄м несвр. *буктати, лизати (мисли се на пламен).* — Йс ку̀ће̄ ла̀нца̄ пла̀ме̄н, а пумпије́ра̄ ни̑ђе ни за лије́ка.

лапа̀рдат, -а̄н несвр. (и: лапр̀дат) *добро, вјешто говорити.* — Лапа̀рда̄ ма̄ла̄ ту̑дешки̑ ко на̑шки̑.

ла́пат, ла̑па̄н несвр. *брзо нешто јести, грабити као изгладнио.* — О̀ни̑ та̑мо ла́пају ко да три́ да̄на није́су ни̑шта је̑ли.

ла̀патак, ла̀патка м ген. мн. ла̀пата̄ка̄ *одлијепљени комад људске или животињске коже, комадић кухане животињске коже.* — Йзијо си ме̑со, а мени о̀ставијо ла̀патке. — О̀кинуо сан с но́жен до̑бар ла̀патак с пр̑ста.

ла̀пачина ж (аугм. и пеј. од ла̀патак) — Ко̀лико сан изго̀ријо на̀ су̑нцу, гу̑ли̑н све̑ са̑ме̄ ла̀пачине с раме́на̄ и са̀ шки́не̄.

ла̑пис м (тал. lapis) *оловка.* — У̑зми ла̑пис па сѐња̄ј што̀ ћу ти ри̑је̄т! **ки̑мични̑** ~ *хемијска оловка с дрвеним омотачем као и обична оловка, али која је остављала упечатљивији и трајнији траг.* — Дјѐца у̑ шко̄ли није́су пи́сала с ки̑мичнијем ла̑писон.

ла̑пнут, ла̑пне̄м свр. *зграбити устима и прогутати, брзо нешто појести.* — Ла̑пнуо сан са̑мо двје́ фете кру̑ха и о̑дма до̀шо̄.

лапр̀дат *в. лапардат.*

лапр̀до̄на ж *женска особа која зна добро и вјешто говорити.* — Не ша̀љите та̑мо ка̀квӯ ту́нту, него на́ђите лапр̀до̄ну, што̀ ће ци̑јелӯ ства̑р зна̑т спјѐгат.

ларга́ват, ла̀рга̄ва̄н несвр. (тал. allargare) **I.** *одмицати, удаљавати нешто или некога.* — Пола̀ко ла̀рга̄ва̄ј ства́рчицу по ства́рчицу. **II.** ~ **се** *одмицати се, одаљавати се.* — Сви̑ се по̀мало ларга́вају о̀д њега.

ла̀ргат, -а̄н свр. **I.** *одмакнути нешто, одаљити.* — Ла̀рга̄ј ма̑ло ба̑рку да нѐ бубне̄ о̑(д) кра̑ј! **II.** ~ **се** *одмакнути се.* — Ла̀рга̄ј се ма̑ло док о̀ни па̀сају!

ла̀рдат, -а̄н несвр. **I.** *замашћивати нешто.* — Завр̀ни рука́ве на ко̀шуљи да хи не ла̀рда̄ш! **II.** ~ **се** *замашћивати се.* — И да̀ не̑ћеш, ла̀рда̄ш се ка(д) пѐре̄ш гну́сне̄ пја̑те.

ла̑рдо с *сланина.* — Ста̄вићу у ку̑пус боку́нић ла̑рда да за̀воња̄. изр. **не̑ће ма̑чка**

ла̑рда *каже се кад се неко устеже да нешто прихвати, поједе или сл. мада то веома жели.* — „По̀нудијо би му jѐдан пр̏шутић, ма се бо̀јӣн да се не офѐнцā." — „Е, нѐће мȁчка ла̑рда!"

ла̀сан, ла̀сна, ла̀сно придј. *у снази, оран.* — Ниjе́сан са̑д ла̀сна за тво̀је лу̑дости. — Ла̀сан је о̑н по̑ћ на̑ ноге и у Ријéку!

ла̏ска м ж *особа која воли да ласка, ласкавац, ласкавица.* — Вȅликā је то̑ ла̏ска кад јон што̏ трȅбā. — За о̀ца су му сви̏ гово̀рили да је би̏о ла̏ска.

ла̀сно прил. (комп. ла̑шње̄) *лако.* — Ла̀сно је то̑ ри̏јēт, ма ни́је и учи̏нит! — Ко̀ ће чȁсно, нѐће ла̀сно! — Ла̑шње̄ би ми би̏ло нȅ зна̄м што̏ по̀днијēт него о̀вē тво̀је шо̀ кеце!

ла̏ставица ж **1.** *прозор са бочне стране куће гдје се спушта косина крова.* — У̏ на̄с с ла̏ставицē се ви̏дӣ мо̏ре. **2.** *врста бијеле морске рибе која има крила и лети, кокот (Triglidae).* — Порѐд ба̄ркē су пролѐћеле дви̏је-три̏ ла̏ставице. **3.** *врста птице селице.* — У на̄с и̏мā ви̏шē чи̏јōпā нȅго ла̏стави̏цā.

ла̏стика ж *растегљива гумена врпца, ужа или шира, која се употребљава у разне сврхе.* — Ста̏вијо сан мјесто шпа́га ла̏стику.

Ла̏стовац, Ла̏стōвца м ген. мн. Ла̏стовāцā *становник Ластова.* — Ла̏стōвци ѝ са(д) до̀лазӯ у Ду̏брōвнӣк на Ко̀мӯну.

Ла̏стōвка ж *становница Ластова.*

ла̏стовскӣ, -ā, -ō придј. *који припада Ластову.* — Пу̏н је ко̀нō ла̏стовскијех свјећа̑рӣцā.

ла̏стра ж ген. мн. ла̏стāрā (тал. lastra) *стакло за прозор или врата.* — Вјȅтар је поразби̏јō нȅколикō ла̏стāрā у̀ ку̏ћи.

ла̀туга ж (тал. lattuga) *врста салате (Lactuca sativa).* — О̀вō ни́је ло̀ћика, о̀вō је ла̀туга.

ла́хат, ла̑хāн несвр. *много ходати и обилазити.* — Ла́хō сан ко без гла́вē та̑мо ѝ а̑мо нѐ би ли на̀шō о̀негā чо̀вјека што ми је обѐћō др̏ва.

ла̑ц м (тал. laccio, млет. lazzo) *замка.* — Учи̏нићу ла̑ц и у̀хитићу једа̀нпӯт о̀негā ку́чка.

лашка́ват, ла̀шкāвāн несвр. (франц. lâcher) *попустити, олабавити конопац.* — Не ла̀шкāвāј jȅдро док ти ја̑ нѐ речēн!

ла̀шкат, -āн свр. *попустити, олабавити нпр. конопац.* — Ла̀шкāј ко̀ноп!

леа̀ндра ж (тал. oleandro) *медитеранска биљка лијепих цвјетова: бијелих, жутих, ружичастих или црвених, олеандар.* — У̏ грасти ми се при́мила ма̄лā леа̀ндра.

лѐбић м (тал. libeccio) *југозападни вјетар.* — Лѐбић ми је би̏јо у кр̀му.

лебѝћāта, лебѝћāтē ж (аугм. од лѐбић) *јак југозападни вјетар.* — Стра̑х ме је да ће учи̏нит лебѝћāта, па што̀ ћемо о̑нда?

лȇва-лȇва прил. (тал. levare) *брзо.* — У̏ њē ти и̏дē свȅ лȇва-лȇва: ѝ пра̑ње, ѝ кухāње и обла́чēње, а̀ма свȅ!

лѐванат, -āнта м (тал. levante) **1.** *источни вјетар.* — Да̀нас пу̑хā по лѐвāнту. — На̑ мору и̏мā ма̏ло лѐвāнта. **2.** *источне земље, исток (страна свијета).* — Ђȅ свȅ ни́је навѐгō! О̀вијех да́нā се вра́тијо с Лѐвāнта.

лева̀нтāра ж *јак источни вјетар.* — Ако у̀чинӣ лева̀нтāра, нȇмā ри̏бāња.

лева̀тӣн, -и́на м *апарат за клистирање.* — Левати́нā је би̏ло и по̀ ку̏ћама, а нȅ са̏мо у ошпеда́лу. чѝнит (учи̏нит) ~; да̑т (да̀ват) ~ *клистирати некога.* — Чи̏нӯ му лева̀тӣн, јер му је твр̏д ко̀рап. — Ли̏јечнӣк је рȅкō да му мо́рају да̑т лева̀тӣн.

лѐгат, -āн несвр. (тал. leggere) *читати.* — Лѐгāш ли јо̑ш о̀нӯ књи̏гу? — О̑н ти лѐгā свȅ фо̀је што ѝзӣђӯ. — Забо̀љеле су ме о̑чи од лѐгāња при свијéћи.

ледѐница ж *хладњак у коме се помоћу леда одржавала ниска температура.* — У̏ камари је зи́ма ко у ледѐници. — Ста̏ви мȇсо у ледѐницу да се не усмр̀дӣ!

лѐђēр, -а, -о придј. (и: лѐџēр) (тал. leggero) 1. *лаган (односи се на неко јело које је лако пробављиво, не јако пиће сл.).* — Мо̑ра̄н ради сто̑нка јѐсти лѐђēрӯ хра́нӯ. 2. *који све узима олако, прима олако.* — О̑н је ја́ко лѐђēр, њѐму нѝшта не прѐмā.

леђѐреца ж (тал. leggerezza) *лакоћа, особина да се све олако прима.* — Бла́жена̄ Пе́рова леђѐреца, о̑н се о̏д ничега не у̏стрēсā!

лѐђēро прил. (и: лѐџēро) *лако.* — О̑н сва̏кӯ ства̑р хи̏тā лѐђēро.

лежа̀киња ж 1. *женска особа која воли да се излежава, да спава.* — Ка̏ко ће се о̀нā на̏ша лежа̀киња нау̏чит ра̑но ди̏зат и хо̀дит на по̀со̄? 2. *нерадница, љењивица.* — Нѐћу пла́ћат лежа̀кињу него жѐну што хо̏ће да ра̑дӣ.

лѐжат, лѐжӣн несвр. 1. *бити болестан.* — О̑н је до̑ма, лѐжӣ. — Ду̏го је лѐжо̄, нијѐсу зна̑ли што̀ му је. 2. *ноћивати.* — Ђѐ ћете но̀ћас лѐжат кад ва̀по̄р арѝвāвā та̀ко̄ ка̏сно? — Док је Лу̏кша бѝјо сту̏денат, чѐсто је у̏ на̑с лѐжо̄.

лежа̀чина м 1. *особа која воли да се излежава, да спава.* — Вѐликā је лежа̀чина, нѐ би се ди̏го̄ до по́днē! 2. *особа која не воли да ради, љенштина, нерадник.* — Ка̀ква је то̑ лежа̀чина! Шкѝвāвā ђе го̑ћ мо̏же!

лѐмбо м (тал. nembo) *изненадно невријеме, непогода, најчешће љети поподне.* — Мо̏го̄ би учѝнит лѐмбо, стра̑шнā је вруħѝна. **лѐмби о̀т крѝјешāвā** *непогоде које изненаде у вријеме зрења трешања.* — Нѐће о̀во̄ ду̏рат, то̑ су лѐмби о̀т кријешāвā!

лѐмо̄зина ж *милодар у цркви или ономе који тражи милостињу за цркву или монашки ред.* — У такују̀ну нѐма̄н ни за лѐмо̄зину ка(д) по̏ђēн на̀ мису. **нѐмат ни за лѐмо̄зину** *немати ништа.* — О̏но̄ што при̏мӣн ко пенсѝјо̄н, нѐма̄н ни за лѐмо̄зину.

лѐмӯн, -у́на м (тал. limone) *лимун.* — Изгра̀тā се лѐмӯн и о̑нда ѝстијēштӣ шу̏г.

лему̀на̄та ж (тал. limonata) 1. *напитак од лимуна, лимунада.* — Кад ожѐднӣм, з гу̏стон по̏пијēн лему̀нāту. 2. *врста пургатива.* — Сто̏мак ми нѝје до̀бро, па сан у̏зео лему̀нāту мјесто у̏ја о̏д ричинē.

лѐнта ж (тал. lente) *лећа (стакло на наочалима).* — Сло̀мила ми се јѐдна лѐнта. — Мо́раћу промијѐнит лѐнте на оћа́лима.

лентра́ват, лѐнтрāвāн несвр. I. *сликавати фотографским апаратом.* — Пасѝјо̄н му је лентра́ват ду̏бровачкē ку̏пјēрте. II. ~ **се** *фотографисати се.* — Па̀рā ми да тѐбе гу̏стā лентра́ват се.

лѐнтрат, -а̄н свр. I. *фотографисати некога или нешто.* — Лѐнтраћу вас за̀ успомену. II. ~ **се** *фотографисати се.* — Јѐси ли се о̀во̄ лѐнтро̄ на то̀вару у Жу́пи?

лѐњам м (тал. legname) *грађевно дрво.* — Пу̏но хи ра̑дӣ на лѐњаму у Гру́жу.

лепѝрица ж 1. *лептир.* — Разлѐћеле се лепѝрице по̀ баштинама. 2. *лептир-машна.* — За о̀вӯ оказѝјо̄н мо̑раш ста̏вит цр̑нӯ лепѝрицу.

лепу̀шине ж (само мн.) *лишће које омотава клип кукуруза.* — Вјѐтар је по̑ пољу но̀сијо лепу̀шине од голо̀куда.

ле́ро м *мангуп који задиркује и неприлично се понаша према женама.* — По̀тēжē се на̏около ко сва̏кӣ ле́ро и нѝшта не чѝнӣ.

лета̀нија ж (најчешће у мн.) (тал. litanie) *врста молитве, али се у народу употребљава кад се жели рећи да је дуго и досадно оно што неко чита или говори.* — Ка(д) по̏чмē др̏жат лета̀није, нѝка(д) кра̑ја!

лѐтӯр, -у́ра м (тал. lettore) *читалац.* — О̀тка(д) се штѝоница отво̀рила, о̑н је на̑ш лѐтӯр.

лѐтӯра ж (тал. lettura) 1. *читање.* — До̑ се у̏ великӯ лѐтӯру. 2. *штиво.* — Пролѐгā о̏глāсе и то̑ је свā њѐгова лѐтӯра.

летурин, -йна м *сталак на коме стоје ноте пред извођачем неке партитуре.* — Подйсај мало летурйн и стави ноте!

/**лёћа**/ изр. **продо би матёр за пјат лёћё** *каже се за особу проблематичних етичких принципа, у што се укључује и грамзивост, колебљивост, дволичност.* — Како те нёће приварит кад би продо матёр за пјат лёћё!

лѐћет, лѐтйн несвр. *хитро ићи или хитро обављати неки посао.* — Не могу ја само лѐћет с јѐднога мјёста на друго! — Ђё сад тако лѐтйш?

лецијōн, -óни ж (тал. lezione) **1.** *лекција, задатак, једно поглавље из неког школског предмета.* — Јѐси ли научијо свё лецијóни за сутра? **2.** *поука.* — То ће ми бит добра лецијōн за другй пут. изр. **дáват лецијóни**[1] *подучавати некога из неког предмета.* — Она живй о(д) тегā што дâвā лецијóни инглёшкога. **дâт (дáват) лецијōн**[2] *изгрдити, грдити некога.* — Дô сан му добру лецијōн за оно јучёр. — Свакй дâн ми зâ нешто дâвâш лецијóни. **хòдит на лецијōн** *добијати од некога поуке из неког предмета, приватно, за новац.* — Хòдијо сан на тē блáженē лецијóни, па јопēт нйшта нё знâм.

лѐџēр *в. леђер.*

лѐџēро *в. леђеро.*

лёш, -а, -о придј. (тал. lesso) *кухан у води (месо, риба и др.).* — Рйба је добра и пригāна и леша. — Дâ ми је лѐшē јâњетинē!

лешáват, лѐшāвāн несвр. (тал. lessare) *припремати за јело кухану рибу, месо или што друго.* — Дâнас зубаца лѐшāвāн, а другипу(т) ће га ставит на грàделе.

лѐшат, -ān свр. *скухати месо, рибу или нешто друго.* — Мêсо ћу лѐшат, па ћемо ймат и пјâт јухē.

лёшо прил. (тал. lesso) *кухано.* — Хоћеш ли то мêсо учйнит лёшо?

лйбер, -а, -о придј. (тал. libero) *слободан.* — Кад бӯдēш лйбера, скочи мало у мене! — Ка(д) свё то фйнēш, лйбер си.

либерáват, -ѐрāвāн несвр. (тал. liberare) **I.** *ослобађати некога или нешто.* — Й прије си ме либерáвала од нѐвојē, па и сад помози како можеш! **II.** ~ **се 1.** *ослобађати се некога или нечега.* — Либѐрāвāн се полàко о(д) свѐга што ми нйје потребито. **2.** *бјежати, удаљавати се од нечега, клонити се некога или нечега.* — Либѐрāвāј се тй од онијех пјáнчйнā!

либѐрат, -ān свр. **I.** *ослободити некога или нешто.* — Либѐрāј ме од овē женē, не могу је вйше подносит! — Либѐраћу ти јâ јѐдну полицу зâ књйгā. **II.** ~ **се 1.** *ослободити се некога или нечега.* — Дâ ми се је само либѐрат тёгā пòсла! — Умрō је и либѐрō се вёликијех мӯкā. **2.** *бјежати, удаљити се од некога.* — Нáпасти пàкљенā, либѐрāј се од мене и од мојē дӯшē!

лйберо прил. (тал. liberamente) *слободно.* — Лйберо ӯљези у џàрдйн, вéзō сан кӯчка! — Можеш му лйберо рйјēт да ми дома не долазй.

либѐртāт, -и ж (лат. libertas; тал. libertà) *слобода лична и општа.* — Нѐ би ти дô моју либѐртāт за свё блāго овёгā свйјета!

либрàрија ж (тал. libreria) *књижара.* — Отворила се још јѐдна либрàрија на кантӯну од нашē ӯлицē.

лйбрет м (тал. libretto) *књижица за разне уписе (штедна и др.).* — Стāвићу солде на лйбрет, нёка ми се нађӯ. — Сѐњāј то што си спёнџала у лйбрет! изр. **кӯповат на лйбрет** *куповати нешто на дуг (најчешће су се тако куповале намирнице, па се плаћало на крају мјесеца).* — Мй свё кӯпујēмо на лйбрет у нашега Пáска.

либрѐтина *в. либрина.*

лйбретић м (дем. од лйбрет) — Упйсō сан у мој лйбретић и твој индйриц.

лйбрина ж (аугм. и пеј. од лйбро) (и: либрѐтина — најчешће у мн.) *књижурина.* — Пӯн ми је таволйн лйбрйнā! — Ко би се снашō у овијен либрѐтинама!

лѝбрић м (дем. од лѝбро) — Толѝшнӣ лѝбрић мо̄жеш пролѐгат у пó урē.

лѝбро с мн. лѝбра ген. мн. либа́ра̄ (тал. libro) *књига*. — Пролѐга̄ј штȍ ти пѝшē у̏ либру! изр. **та̏ко̄ је у̏ тво̄му лѝбру, а у̏ мо̄му је дру̏кчијē!** *кад се некоме хоће рећи да није онако како он каже, односно да он није у праву*. — Нѐмо̄ј тӣ мēни са̑(д) др̏жат лецијóни: та̏ко̄ је у̏ тво̄му лѝбру, а у̏ мо̄му је дру̏кчијē!

лѝвно, лѝвјела м (тал. livello) *инструмент, раније древени, којим зидари наравнавају хоризонталан положај, либела*. — Безлѝвјелē ти не гарантѝшка̄н да ће ти мѝрац бӣт дрӣт.

/лѝзат/ изр. ~ **ота́ре** *каже се за некога ко пречесто иде у цркву*. — Непрѐстано лѝжē ота́ре, а ѝж њē вѝрӣ вра̑г!

лије́ват, лѝјева̄ несвр. безл. *јако падати (о киши)*. — Лѝјева̄ ѝз неба и и(з) зѐмљē. — Вȅћ трӣ да̄на лѝјева̄ ко ис ка̏бла.

лије́гат, лѝјега̄н несвр. *ићи на спавање, обичавати лећи*. — Мӣ нѐ лијēга̄мо ра̑но. — О̏ни лије́гају ко ко̏коши.

/лѝјек/ изр. **нêма̄ ни за лије́ка** *кад се нешто никако не може купити, кад нечега нема нимало*. — По ко̀ма̄рдама нêма̄ ни за лије́ка боку̀нић мêса. **у лије́цима ѝзијо** *клетва која се упућује ономе ко непоштено оствари неку добит, лопову и сл.* — Нȅко ми је у̏кро̄ таку̀јӣн з дина́рима, да̀бо̄гда̄ у лије́цима ѝзијо!

лѝјён, лије́на, лѝјёно придј. *који не воли да ради*. — Нѐмо̄ј ми лије́на чеја̀дета у̏ кући! изр. ~ **гу̏зица** *коме је тешко било што радити или урадити, помаћи се с мјеста, устати*. — Нѐ би те о̀на̄ лѝјена̄ гу̏зица по̀слушала да се на чѝчимак ѝспењёш.

/лѝјеп/ изр. ~ **рѝјечи** *празна обећања, ријечи у које не треба вјеровати*. — Ва̏зда је пӯн лѝјепијех рије́чӣ, а о̑нда о̀(д) тега̄ нѐ будē нѝшта!

лѝјепо прил. *баш, управо, заиста*. — Лѝјепо ти се учѝнила го̑ба од на̑опако̄га сјѐда̄ња. — Зна̂ш, лѝјепо сан се наје́дила ка(д) си нас традѝшкала.

лѝјёр, -е́ра м мн. лије́ри *љиљан*. — Јо̑ш ми је у нóсу во̄њ од лије́ра̄.

лѝјерица ж *музички жичани инструмент из околице Дубровника*. — Јѐдан у̏дара̄ у̏ лијēрицу, а дру̏гӣ ба̀лају.

лије́то с *длијето*. — У̏зми ко̀ра̄ћ и лије́то, па јо̑ш ма̏ло издуби ка̑мēн!

/лѝка (лѝк?)/ изр. **смо̀тат лѝке, (ску̑пит, са̀вит лѝке)** *покупити се и поћи*. — Кад јон је то̑ рȇко̄, о̀на ти смо̀та̄ј лѝке, па ха̀јде. — Ску̑пимо лѝке, па хо̑мо до̑ма!

лѝка̄в, -а, -о придј. *који се тешко и дуго куха, вјероватно древенаст*. — Ку̑пус је лѝка̄в, јо̑ш се нѝје ску̑хо̄, а врӣ двје́ уре!

лѝко̄р, -óра м (тал. liquore) *слатки алкохолни напитак, ликер*. — Отво̀рије о̑н прѝд нама крѐдēнцу, а о̀на пӯна ликóра̄!

лѝма ж *турпија за метал*. — У̏зми лѝму па излѝма̄ј кљу̑ч!

лѝмат, -а̄н несвр. (тал. limare) *турпијати неки метал*. — Штȍ би лѝма̄р лѝмо̄ него гожђу̏рију?

лѝмица ж (дем. од лѝма) — С лѝмицо̄н остру́жи зу̑пце на̀ макини!

Лѝнђо м *познати играч поскочница из првих деценија XX вијека; у најновије доба тако по њему зову поскочницу која се игра у околици Дубровника.*

лѝнцо̄ *в. линцуо.*

линцу̀лина ж (аугм. и пеј. од лѝнцуо) — Спјѐга̄ј ми ка̏ко ћу сло̀жит овлѝкӯ линцу̀лину! — Ва̏зда на конóпу вѝсӯ ра̑здртē линцу̀лине.

линцу̀лић м (дем. од лѝнцуо) — Сква̑сила сан линцу̀лиће от ко̀лијēнкē.

лѝнцуо, -у́ла м (и: лѝнцо̄) (тал. lenzuolo) *креветски чаршав, плахта*. — Линцу́ли су ин бије́ли ко снѝјег. изр. **не дȇрат до̑ма линцу́ле** *скитати се ноћу, лумповати*. — Пу̑но пу́та̄ нѝје о̑н дȇро̄ до̑ма линцу́ле него га̏нго̄ с кумпа̀нијо̄м.

лѝнцура ж *љековита горка трава која се употребљава за неке болести.* — Припору́чили су му да за̑ срце пи̑је̄ лѝнцуру.

/ли̑пер/ изр. **би̑т су̑х ко ~** *немати новаца.* — У̏ мене ни̏шта нѐ пи̑та̄ј, су́ха сан ти ко ли̑пер.

лѝсија ж *цијеђ од дрвеног пепела.* — Жѐне су пра̑ле би̏јелӯ ро̄бу у лѝсији.

ли̑с(т) м *врста бијеле морске рибе (Solea vulgaris).* — Ђѐ си у̏хитијо тѐга̄ ли̑ста?

ли́тавица ж *мека и честа столица у вези са пробавом.* — Кѝ зна̄ штѝ је све̏ ѝзијо, па га са̏д у̏хитила ли́тавица.

ли́тат, ли̑та̄н несвр. **1.** *имати меку столицу.* — Покварѝјо је с нѐчијем сто̏мак, па са̏д ли̑та̄. **2.** *пуно и свашта говорити.* — Ску̏пӯ се сви̑ за̑једно па се нѐ зна̄ ко̄ ви̏ше̄ ли̑та̄.

ли́тоња м *мушка особа која пуно и свашта говори.* — Не мо̀гу с ѝчима ви̑ђет ѝнега̄ ли́тоњу.

ли̏тра ж *мјера за течности, литар.* — Ку́пи за̀ сутра кѝјӯ ли̏тру ви́на! изр. **ли̏тра, ли̏трица до̀бро̄га** *мисли се на вино.* — Мѐнестру зѐленӯ ћемо за̀лит с ли̏трицо̄н до̀бро̄га.

ли̏трица ж (дем. од ли̏тра) *количина пића коју неко са задовољством попије.* — Бо̏ја̄ ти је ли̏трица до̀бро̄га ви́на него све̏ дру̏го̄ на свије́ту!

лѝће̄нца ж (и: лѝће̄нција) (тал. licenza) *допуштење.* — Ја̑ ван да̑ва̄н лѝће̄нцу да чи̏нӣте ка̏ко ви̑ на̑јбоје̄ зна́те и у̏мије̄те.

лѝће̄нција *в. лиђенца.*

ли̏ца ж *врста крупне плаве морске рибе, која се као стријела залијеће и хвата мање рибе; халапљива је и лако се хвата на мамац у покрету.* — Ли̏ца се да̑ ла̀ко у̏хитит, ма је ма̏ло и̏ма̄.

ли́чит, ли̑чӣн несвр. *викањем нешто објављивати.* — Нѐкӣ Ми́хо Бѝчина у Ду̏бро̄внѝку је ли́чијо: „Изгу́било се то̄ и̏ то̄, ко донѐсе̄ би̏ће му да̑р и бла̏госо̄в!"

ли̑ш, ли̑ша, ли̑шо придј. (тал. liscio) *гладак.* — Скали́ни су ли̑ши, ла̀ко се па̏да̄.

лѝша̄ ж *карта којом се у игри ништа не узима, не носи.* — И̏гра̄ј са̏д лѝшӯ!

ли̑шо прил. (тал. liscio) *глатко, без сметњи.* — О̏вега̄ пу́та си па̀со̄ ли̑шо, ма дру̏гипӯт нѐћеш! изр. **пу̏штит ~** *у игри карата не носити, не узимати ништа.* — Пр̏випӯт је пу̏штијо ли̑шо, а дру̏гипӯт о̏днијо све̏.

ли̑шпав, -а, -о придј. (и: ли̑шпа̄в) *гладак, по коме се клиже.* — Сто̄ је на ли̑шпав ка̏ме̄н и ува́лијо се у̏ море.

лобо̀да ж *биљка добра за јело, меснага, сочна, крхка, блиједозелене боје.* — Кад жѐна на̀ плаци фа̑лӣ са̀ла̄ту, рѐче̄ да је мла́да ко лобо̀да.

Ло́бро м *мушко име у Дубровнику, а нарочито често у Жупи дубровачкој.* — Јѐси ли у Ло́бра ку́пила о̀ве̄ ла̀корине?

ло̀вица ж *мачка која много и вјешто лови мишеве.* — На̏ша ма̏чка је ло̀вица, о̀ткад је и̏ма̄мо у̏ кући нѐма̄ ми̏ша ни за лије́ка.

логоко̏мод м (тал. luogo comodo) *заход.* — Ни у логоко̏моду ми нѐ да̄ш ми̑ра.

/ло̑гом/ изр. **лѐжат ~** *стално лежати, бити немоћан, слаб, болестан и због тога не моћи устати.* — Го̏дину да́на̄ лѐжӣ ло̑гом и ко̀ зна̄ хо̏ће ли се ви̏ше и̏кад по̀дигнут.

лого̀рат, -а̄н несвр. (тал. logorare) **I.** *хабати, дерати, трошити дугом или необазривом употребом.* — Та̀ко̄ лого̀ра̄ш полси́не от ко̀шује̄. **II. ~ се** *хабати се, трошити се, дерати се.* — Ка(д) се на сто́чићу по̏чме̄ др̏во лого̀рат, ѝспанӯ ви̏те и ви̏ше нѐма̄ по̏моћи.

ло̏ђа ж (тал. loggia) *тријем, наткривена просторија у склопу куће са стубовима са стране која служи за одмор и уживање на ваздуху.* — Сва̏ко̄ попо́дне̄ сје̏дӣмо у̏ лођи и пи̏је̄мо ка̀фу.

лȍзања ж (најчешће у мн.) (тал. lasagna) *врста тјестенине, широка, дуга и плосната.* — Кýпили смо пȁкет лȍзāњā.

лȏј, лȏја м *масноћа од говечета или брава.* — Вȍњā ко да је учињѐно на лȍју, а не на мáсти.

лȍјав, -а, -о придј. (и: лȍјāв) *мастан, замаштен.* — Бр̏ци су му вȁзда били лȍ јави.

лȍјина ж (пеј. од лȏј) — Охлáдила се јýха, па се по вр̏ху пињатē ýхитила пýстā лȍјина.

лȏјстро с *оно што се од соли за вријеме „шилока" ухвати на стаклу прозора.* — З бáндē о(д) шилȍка ýхитило се по фýњестрама лȏјстро.

лȍкāлӣ, -ā, -ō придј. (тал. locale) *мјесни.* — Чӣтāн сāмо нȃше лȍкāлē фȍје.

лȍкāнда ж ген. мн. лȍкāндā (тал. locanda) *гостионица.* — Ȍни су прије рȃта др̏жали лȍкāнду у Грýжу.

лȍкāндица ж (дем. од лȍкāнда) — Дȍбро је ōн зарáдијо на ȍнō лȍкāндицē.

лȍкāњ, -áња м *плићак међу камењем уз обалу или међу камењем на самој обали.* — Дјѐца, што не знáдӯ плӣват, кýпају се у локáњу.

локȁњић м (дем. од лȍкāњ) — Штȍ се нѐ кӯпāш него сāмо кӣшāш нōге у локȁњићу?

лȍкāрда ж ген. мн. лȍкāрдā и лȍкарāдā *врста ситне плаве морске рибе.* — Нӣје ȍвō вр̏нӯт, ȍвō је лȍкāрда.

лȍкат, лȍчēн несвр. *неумјерено пити.* — Учӣнијо се ỳ живину: лȍчē ȍд јутра дȍ мрāка. — Нȁдућеш се ко жȁба ȍ(д) сӣлнōга лȍкāња.

лȍла м *мангуп, онај који воли раскалашан живот.* — Пӣјē, фỳмā, скӣтā се, ма прȃвӣ лȍла!

лȍмбрāк, -áка м *врста рибе.* — Ӣмā нȅкаквā рӣба што се зȍвē лȍмбрāк, ма јâ нȇ знȃм кȁко ӣзглēдā.

лȍмбрат, -āн несвр. 1. *штропотати помицањем покућства или кад штропоћу аути, колица за пренос нечега и сл.* — Лȍмбрају крȍз улицу кȁрићи ȍд ранōга јỳтра. 2. *ломити се, мучити се.* — Пȍћу у шéтњу, ма нѐ мислӣн јȍпēт лȍмбрат пȍ брду. 3. *клатарити се, вући се нарочито ноћу, али и иначе.* — Лȍмбрō је свỳ нȏћ, па сȃ(д) дрӣхā.

лȍнац, лóнца м ген. мн. лонáцā *земљани суд оплетен жицом, који служи за кухање, држање масти и сл.* — Нȁ дну лóнца су ȍстале јȍш сāмо двӣје ȍжице мȃсти. изр. **вȁзда кỳку лóнцу** *каже се мислећи на некога кога увијек окривљују.* — Говȍри тӣ што хȍћеш, ма јâ знȃм да је вȁзда кỳку лóнцу!

лȏнѕа ж (тал. lonza) *свјежи комад свињетине дуж кичме; прије су Жупке уочи Божића доносиле на тржницу такве комаде меса или су их поклањали својим муштеријама и пријатељима.* — Бӣће за Бȍжића лȏнѕē ӣ краута!

лȍпāр, -áра м *дрвена плоча с дршком којом се погача ставља у пећ или под сач.* — Свȁкā нȍга јон је ко лȍпāр!

/лȍпижа/ нзр. **цр̏н ко ~** *каже се за некога ко је поцрнио на сунцу.* — Бȁња пỳна, а свӣ цр̏ни ко лȍпижа! **рýгала се лȍпижа лóнцу, а ȍбодвоје цр̏ни** *каже се у случају кад неко некоме налази мане, ставља примједбе на понашање, морал, памет и сл., а ни сам у том погледу није бољи.* — Глȅдāј тӣ сȇбе, а нȇ да бỳдē ȍнā: рýгала се лȍпижа лóнцу, а ȍбодвоје цр̏ни.

лȍпудскӣ, -ā, -ō придј. (и: лȍпӯјскӣ) *који припада Лопуду.* — Свȁкō јỳтро ỳ Грỳж дȍлазӯ лȍпӯјскӣ мотȍри.

Лȍпуђанин м *становник Лопуда.* — Лȍпуђани су били пȍзнāтӣ пȍморци.

Лȍпујка ж *становница Лопуда.*

лȍпӯјскӣ *в. лопудски.*

лȍркат, -āн несвр. *ходати и забављати се ноћу с друштвом.* — Ȍвā дȁнашњā млȃдōс по свỳ нȏћ лȍркā, а по дáну спȃвā. — Ȃ пȁсā пóноћа, пȍчмē лȍркāње крȍз улице.

ло̑рко м (тал. orco) *ноћно страшило.* — Ђѐ ћеш са̏д у ѐва̄ до̏ба ко ло̑рко? — Ше̏та̄ се са̑м по Кона́лу ко ло̑рко!

ло̏т м (тал. lotto) *лутрија.* — Ба̑ца̄ш со̑лде ко да си хи на̀ лоту до̏бијо!

ло̏тар, лотра, лотро придј. *лијен, коме се не да радити.* — О̑н је ло̏тар, ни̏шта нѐ ра̄ди̑.

лота̀рија ж (тал. lotteria) *лутрија.* — Би́ла је ве̏лика̄ за̏бава, ѝмали су и лота̀рију.

ло̏тро прил. *лијено, тешко од лијености.* — Ло̏тро му се ма̀кнут с мје̏ста, него зо̀ве̄ ме̏не да му да̑н жмо̑ во̀де̄.

лотро́јство с *лијеност.* — Од лотро́јства се нѐ може ни са сто́чиħа ѝсат.

ло̀ħика ж *врста зелене салате.* — Изгу́ли ко̀јӣ стру̏к ло̀ħике̄!

лу̏гањик м (тал. luganiga) *врста кобасице, хреновка.* — Би̏ ли ти̏ лу̏гањӣка̄ или што̏ дру̏го̄?

лугѐрин, -и́на м (тал. lucherino) *врста птице, чижак.* — Лугѐрӣн је јѐдна грацѝјо̄за̄ ти̏чица ли̏јепијех колу́ра̄.

лу̑д, лу́да, лу̑до придј. **1.** *који непромишљено поступа.* — Ти̏ си лу́да ка(д) та̀ко̄ све̏ ди̏јелӣш дру̏го̄му. **2.** *неслан (о јелу).* — Што̏ је о̀ва̄ ју́ха лу́да! изр. **говòрит лу́дијех** *говорити бесмислице увијек или у датом моменту, кад је нечије мишљење неприхватљиво.* — О̑н ва̏зда го̀ворӣ лу́дијех. **чѝнит о̀д лу̏до̄га (о̀д лу̏де̄)** *понашати се као луд.* — Не чи̏ни о̀д лу̏до̄га кад ниједе́си! ~ **ко цѝцина** *неукусно, недовољно слатко, нпр. диња, лубеница и др.* — Ако је и о̀ва̄ ди̏ња лу́да ко ци̏цина, мо̏жеш је о̏дма ба́цит! ~ **ко пр̀чак** *каже се за особу која у својој доброти или наивности прави погрешне потезе, погрешно поступа.* — Ба̏ш си лу̑д ко пр̀чак ка(д) сва̏кому вје̏рује̄ш!

луда̀рија ж (често у мн.) *лудорија.* — Не чи̏ни луда̀рије, по̀слуша̄ј ме за сво̀је до̏бро!

луда̀ријица ж (дем. од луда̀рија) — Од луда̀риј̄ица̄ до̀шло је до гру̏бијех ријѐчӣ.

лу̏дача ж ген. мн. лу̏да̄ча̄ (често с атрибутом: лу̏дача лу̏да̄) *женска особа која се неуобичајено понаша, екстравагантно одијева, често неразумна, али не у смислу душевне поремећености, као и особа која трпи и свашта подноси, а не реагује.* — Ви̏ђи о̀не̄ лу̏даче̄ ка̏ко се обу́кла! — Лу̏дачо лу̏да̄, и ти̏ то̑ све̏ са́ма чи̏нӣш!

лу̏дачина ж (пеј. од лу̏дача) — О̀на је, лу̏дачина, све̏ профу́кала, па са̏д не̑ма̄ нѝ со̑лда. — Што̀ се о̀не̄ лу̏дачине сми́јӯ?

лу̏деца ж *лудост.* — У̏хитиле су нас би̏ле стра̑шне̄ лу̏деце.

лу̏дна ж (често с атрибутом: лу̏дна лу̏да̄) *женска особа која се неразумно понаша, облачи и сл. или која дозвољава према себи лош однос, а не реагује на то.* — Ка(д) ће о̀на̄ лу̏дна до̑ј до̏ма? — Лу̏дна лу̏да̄, мо̀гла је ѝмат све̏ на свијѐту, па ни́је зна̏ла!

луднѐтина ж (пеј. од лу̏дна) — О̀на̄ њихова луднѐтина се ку̏па̄ ци̏јеле̄ зи́ме̄.

лу̑до прил. **1.** *глупо, неразумно.* — Што̀ ме та̀ко̄ лу̑до гле̏да̄ш ко да не разу́мије̄ш што̀ ти го̀ворӣн? — Лу̑до је о̀стала бе̏з ишта. **2.** *неслано.* — Ку̏ха̄н све̏ лу̑до па нека со̀лӣ ка̏ко ко̑ хо̀ће. изр. **пр̀ђат** ~ *у Дубровнику се тако каже кад неко у разговору или иначе говори нешто бесмислено, неприхватљиво; иначе то се не сматра увредљивим и чује се јавно у свим слојевима друштва.* — Рѐци му да не пр̀дӣ лу̑до кад не̏ зна̄ о чѐму је ри̏јеч. — Што̏ пр̀дӣш лу̑до ка(д) сан га ја ви̏дијо како је ш њо́ме па̀со̄ прико Страду́на!

лу̏дов м ген. мн. лу̏до̄ва̄ (и: лу́доња) *човјек који је склон да учини нешто неразумно или који трпи свашта од стране других, а не реагује (често с атрибутом: лу̏дов лу̏дӣ).* — Чи̏ни како на̑јбоље̄ зна̑ш, а нѐ слуша̄ј те̏га̄ лу̏дова! — Лу́доња! Сра̑мӣ се ѝскат сво̀је дина́ре!

лудо̀ват, лу̏дује̄н несвр. *чинити или говорити лудорије.* — Нека лу̏дујӯ док су мла̑ди, по̏слије̄ не̑ће!

лу̏доња *в. лудов.*

лу̏до̑с, лу̏дости ж ген. мн. лудо̏сти̑ **1.** *глуūосū, лудорија.* — То̑ је лу̏до̑с ризи̏кат жи̏вот за̑ ништа! **2.** *ситница нека у било чему: ūонашању, дјеловању, као и нека сūварчица без вриједносūи.* — Учи̏ни му то̑, не̏ка се весѐли̑, а за̏ тебе је са̑мо лу̏до̑с! — Ку́пи му ка̏кву̑ лу̏до̑с за̏ успомену.

лу̏дура ж **1.** *женска особа без духа, „несланишūина".* — О чѐму ћу се разгова́рат с то̑н лу̏дуро̑н? **2.** *ракија с малим сūеūеном алкохола, слаба ракија (ūрије се ūако говорило за конавоску ракију).* — По̏пиһу ку̏пицу ако ни́је лу̏дура.

лу̏дурина ж (аугм. и пеј. од лу̏дура) **1.** *женска особа без имало духа.* — О̏д ма̄лē ће учи̏нит лу̏дурину. **2.** *веома слаба ракија.* — Ко̏ја̄ је са̑мо дифѐрēнца између пѐ љешкē ра̏кијē и о̏нē кона̀во̄скē лу̏дуринē!

лу̏жина ж *зелено-смеђа ūаūина од ūраве и других наноса на камену који ūлаче морска вода или на камену у ūлићаку; има јак мирис овисно о времену и вјеūру.* — Пу̏но се чу̏јē лу̏жина ко да ће ши̏лок.

Лу̀иђ *в. Луиц.*

Лу̀иђа *в. Луица.*

Лу̀иц м (и: Лу̀иђ — у новије вријеме) *мушко име у Дубровнику.*

Лу̀ица ж (и: Лу̀иђа у новије вријеме) *женско име у Дубровнику.*

Лу̏ка м изр. **свѐти̑ Лу̏ка у̏ а̑рбуле пу̑ха̑** *каже се у народу, јер у вријеме кад се слави овај свеūац, већ ūочињу јесењи вјеūрови и хладније је.*

лу̏кав, -а, -о придј. *довиūљив, који се не да лако ūреварити, који смишљено ūосūуūа имајући у виду свој инūерес.* — Лу̏кава је о̏на, нѐћете је ла̀ко при̏варит!

лу̀кавица ж *лукава женска особа.* — Лу̀кавица јѐдна, ка̏ко је све̑ ли̏јепо искомби̏нала!

лу̏каво прил. *довиūљиво, смишљено.* — Сви̏ су се лу̏каво изву́кли, а на̑с о̏ставили на цјѐдилу.

лу̏каво̄с, лу̏кавости ж *довиūљивосū, ūрорачунаūосū у неком ūосūуūку, ūреūреденосū.* — Пу̏но пу́та̄ је о̑н пока́зо̄ сво̏ју лу̏каво̄с.

Лу̀кан м *мушко име чесūо у Жуūи дубровачкој.*

Лу̀кановица ж *жена Луканова.* — Но́сӣн Лу̀кановици ра́сад от ку̏пуса.

Лу̀като м *наводно сūари дубровачки назив за име Луко, вјероваūно хиūокорисūик.*

лукјѐрна̄р, -а́ра м *ūосебна врсūа свјеūиљке на уље коју су имале дубровачке куће.* — Ужѐжи лукјѐрна̄р да се бо̏љē ви̏ди̑!

лу̀кјē̄рница ж *свјеūиљка на уље.* — При̏је него је до̀шла ѐлетрика, по̀ кућама су свије́тлиле лу̀кјē̄рнице.

Лу́ко м *мушко име у Дубровнику.*

Лу́кре ж *женско име у Дубровнику.*

Лу̏кша м *дубровачко мушко име.*

лулигама́те м *ūодругљив назив у Дубровнику за оне око Имоūског који, ūорбарећи ūо свијеūу, ūродају своју робу.* — Ку́пила сан чѐшај у јѐдно̄га лулигама́тē.

лу̏љ м (чује се и: љу̏љ) (тал. luglio) *мјесец јул.* — Го̏вори̑ се: „Да̑ж за лу̏ља — нѐма̄ у̏ља!"

лумба̀рдат, -а̄н несвр. (тал. bombardare) **1.** непрел. *снажно ūуцаūи из ūоūа и сл.* — При̏(д) Све̄тијен Вла́хон лумба̀рдају ис тромбу́на̄. **2.** прел. *гађаūи нешūо из ūоūа или неког другог ūешког оружја.* — С мо́ра су лумба̀рдали фо̀ртецу на̀ Срђу.

лумба̀рдијѐр, -е́ра м (тал. bombardiere) *онај који рукује „ūромбуном", наūравом из које се ūуца у Дубровнику за вријеме свечаносūи св. Влаха и која нема убојно дејсūво.* — Ба̑ш је би́ла ве̏лика̄ фе̏ста: му̏жика, ба̀ндијēре, ба̀рјаци, лумбардијѐри и кр̏цато чѐја̄ди и̏з Гра̄да и здво́ра.

лу̏мер м (тал. numero) *број.* — Ко̀ји̑ лу̏мер цре̏ва̄ја̄ но̏сиш?

лу̀мин, -и́на м (тал. lumino, дем. од lume) *фиūиљ на малој ūодлози који се сūавља у чашу с уљем и ужиже као*

освјетљење у соби болесника или се пали за душу покојника, у кући или на гробу. — У̏ камари је го̀рио лу̏мӣн за по̀кōњēга ду̏нда.

лумѝнат, -āм несвр. (тал. illuminare) *расвијетлити.* — Лумѝнали су Го́спу и Кне́жев дво̑р.

луминацѝјōн, -о́ни ж (тал. illuminazione) *велика расвјета, најчешће у свечаним приликама, али и иначе.* — У̏ кући го̀рӯ све̑ свије́ће ко да је луминацѝјōн.

лу̏на ж (тал. luna) *лудост, пролазна неуравнотеженост.* — О̏стави га на ми́ру, до̀шла му је лу̏на у̏ глāву!

лу̀наријо м *календар (алманах).* — Та̀кō пӣшē у лу̀нарију што сан га на̀шō у̏ стāријен лѝбрима.

лу̀натик, -а, -о придј. (тал. lunatico) *који с времена на вријеме изненада промијени расположење и постане ћудљив; неуравнотежен.* — Не за̀мјери му, о̑н је лу̀натик! — Ка̏ко је лу̀натика, мо̏же што о̀(д) себе и учѝнит!

лу̏па ж (и: лу̀пњава) *треска, ломљава.* — Пробу́дила ме је лу̏па повише гла́вē.

/лу̏пāр/ изр. **др̏жат се некога (у̏хитит се некога) ко ~** *каже се кад се неко стално намеће другоме, кад га свуда прати, не одвајајући се од њега.* — Др̏жӣ се се̏стрē ко лу̏пāр.

лу̏пат, лу̏пāн несвр. **I. 1.** *ударати некога, нешто или о нешто.* — Што га о̏тац вишē лу̏нā, о̑н све̑ го̏ри ѝ гори. — Што̑ то̑ лу̏пā по̀ скалама? — Лу̏пā мо̏ре о̑ хриди. **2.** *говорити којешта непромишљено.* — О̑н ва̏зда лу̏пā лу̏дијех. изр. **~ гла̑ву** *упорно о нечему размишљати да би се нашло неко рјешење или да би се на нешто добио одговор.* — Све̑ о̀вē да̑не лу̏пāн гла̑ву ка̏ко су бес кључа мо̀гли отво̀рит вра́та. **II. ~ се** *тући се с неким.* — Сва̏кӣ да̑н се лу̏пају у̏ кући.

лу̏пеж м *лопов, крадљивац.* — Лу̏пеж се у̀вӯкō крос фу̀њестру док су о̀ни бӣли надво́ру.

лупежа̀рија ж *лоповштина, лоповлук.* — Сӣта сан ја̑ њӣховијех лупежа̀рӣјā!

лу̏пежина ж и м (аугм. и пеј. од лу̏пеж) — Прѝвариће те лу̏пежина и пла́тиће ти за о̀вō ма̏њē не̏го што ва̀љā.

лу̏пежица ж *крадљивица.* — Ве̏ликā је лу̏пежица, из о̀чӣ би ти дӣгла!

лу̏пежичина ж (аугм. и пеј. од лу̏пежица) — Лу̏пежичина јѐдна, за̀кинула ми је на̀ мјери!

лу̏пешкӣ, -ā, -ō придј. *лоповски.* — Лу̏пешкӣ су то̑ по̀сли!

лу̏пешки прил. *лоповски, на лоповски, непоштен начин.* — Ӣгрāш лу̏пешки па за̀тō ва̏зда и до̀бӣјāш!

лу̏пија ж *врста брескве којој се коштица одваја.* — Пла̑ца је пу̏на пра̏сāкā, ма је лу̏пӣјā ма̏ло.

лупкѐтат, -āн несвр. *куцкати нечим или кад нешто куцка (врата, прозор на промаји и сл.).* — Лупкѐтā та̏цима низа̀ скалу и по̀ тему зна̑м да је о̀на.

лу̏пнут, лу̏пнēм свр. **I. 1.** *ударити.* — С не̑чијен те̑шкијен га је лу̏пнуо по гла́ви. **2.** *изненада рећи нешто без размишљања, што може бити глупо, али и не мора.* — Ка(д) су ме пӣтали по̑што је зѐмља, ја̑ сан лу̏пнуо двије́ тисуће и о̑н ми је бе̑з ријēчи толѝкō до̑. — Кад о̑н не̑што лу̏пнē, свӣ се сми́јӯ. **II. ~ се** *ударити се.* — Лу̏пнуо сан се у̏ ла̄кат па ме бо̀лӣ.

лу̏пњава *в. лупа.*

лу̑с м мн. лу̏си, ген. мн. лу̏сā (тал. lusso) *раскош.* — О̏на се да́ла у̏ великē лу̏сē. — Да вӣ са̑мо зна́те ко̀јӣ су то̑ луси у̏ кући! изр. **тро̀по лу̏со ла̏рда и ку̏пуса** *каже се у Дубровнику кад се сматра да је нешто велик трошак, односно да се нешто граничи с расипништвом.* **ба́цит се у̏ лус (у̏ лусе)** *дати се у велики трошак, трошити много на скупоцјене ствари.* — Пропа̀гали су ин се о̑днекле дина́ри, па су се ба́цили у̏ лусе.

лу̑сат, -āн несвр. (тал. lussureggiare) *раскошно живјети.* — Ко̑ ӣмā дина́рā —

лу̏са̄, кȍ нѐма̄ — глѐда̄! — За лу̏са̄ње трѐба̄ дѐбео портȁфој.

лу̏со̄з, -а, -о придј. (тал. lussuoso) *раскошан.* — Ку̑ћа је у свѐму лу̏со̄за.

лу̏со̄зо прил. *раскошно.* — Ђȍка ӳ камари от пȍсједа лу̏со̄зо дје̏лује̄.

лу̑стра ж (и: лустрафи̏на, лустрȁфӣна) (тал. lustro) *сјајни слој стола или неке друге површине.* — Ђѐ па̏не̄ ка̏п вȍде̄, ди̏гне̄ се лу̑стра. — Таволи̏нић је ȍда̄вно изгу̏бијо лу̑стру.

лустра́ват, лу̏стра̄ва̄н несвр. (тал. lustrare) **I.** *мазати, трљати неки предмет одређеним средством да би добио сјај.* — Су̏ чијен лу̏стра̄ва̄ш цр̏евје ка(д) су ти ва̏зда ко нȍве? — И̏ма̄ нѐкаква̄ ма̑с за лустра́ва̄ње пȍдо̄ва̄. **II.** ~ **се** *у великој мјери и у танчине уређивати себе.* — За кȍга се ти̑ да̏нас тȁко̄ лу̏стра̄ва̄ш?

лу̑стра̄н, -а, -о придј. (тал. lustrato) **1.** *сјајан, који је добио сјај употребом неких хемијских средстава.* — Лу̑стра̄нӣ пȍд се ла̏кше̄ чи̏стӣ. **2.** *пијан.* — Кад је лу̑стра̄н, нѐ зна̄ ни што̏ гȍворӣ ни што̏ чи̏нӣ. — Сви̑ смо би̏ли пȍмало лу̑стра̄ни.

лу̏страт, -а̄н свр. *прећи нешто хемијским средством и трљањем крпом дати дотичном предмету сјај.* — Лу̏стро̄ си цр̏евје, мȍже се нȁ њима ȍгледат! **II.** ~ **се** *напити се, опити се.* — Ју̏че̄р смо се сви̑ би̏ли дȍбро лу̏страли.

лустрафи̏на (и: лустрȁфӣна) *в. лустра.*

лу̑ћид, -а, -о придј. (тал. lucido) *сјајан, свијетао.* — Да је то̑ пра̑во̄ срѐбро, би̏ло би лу̑ћидо.

лући̏дат се, -а̄н се несвр. (тал. lucidare) *свијетлити се, сијати се.* — Ȍна је ја́ко шѐсна, свѐ јон се ӳ ку̑ћи лући̏да̄.

лући̏деца ж (тал. lucidezza) *сјај.* — Мȍбиља с врѐменом и̏згубӣ лући̏децу.

лу̑ћидо прил. *сјајно.* — Ка̏ко о̑н лу̑ћидо одгȍва̄ра̄ на твȍја пи̏та̄ња!

лу̑ц м *врста крупне главе морске рибе.* — Не па̏са̄ да̑н да не ӳхитӣ лу̑ца!

Лу́це ж *женско име у Дубровнику и околици.*

/Лу́ција/ **све̑та̄ Лу́ција** *првих деценија XX вијека у бјечву је дарове дјеци у Дубровнику остављала света Луција, а не свети Никола, што је као и Крампус њемачки обичај; обичај о св. Луцији одржава се и данас по дубровачким селима и у Боки которској.*

Лу̑цка ж *женско име у Дубровнику.*

лу̑ч м *истесана, издјељана дрвца (као прутићи) од бора или другог стабла са јачом концентрацијом смоле, везана у „балице", која су се још почетком овога вијека продавала на пијаци за паљење ватре на огњишту и сл.* — Ȍва̄ др̏ва су дȍбра, гȍрӯ ко лу̑ч.

Лу́чиндāн м *дан кад се празнује св. Лука.* — До̑ћемо ван на Лу́чинда̄н ако нѐ буде̄ да̏жда.

Љ

љѐница ж *лијено женско чељаде.* — Ва̑ја̄ љѐницу слу́жит и свѐ јон принȍсит.

љѐничина ж (аугм. од љѐница) — Да ни́је онȁка̄ љѐничина, мȍгла би ма̑јци би̏т дѐсна̄ ру́ка!

љепȍта ж мн. љепȍте и љѐпоте ген. мн. љепо́та̄ **1.** *нешто што је лијепо и изазива осјећање дивљења, усхићења.* — На̏гледали смо се ȍвијех да́на̄ сва̏каквијех љепо́та̄. — Нѐ можеш ни прȍмислит ка̏кве су то̑ љѐпоте! **2.** *у непосредном обраћању обично се тако од милоште каже дјетету, али се може употребити и у ироничном смислу.* — Љѐпото мȍја, кȍлико

си узрасла ȍд лāни! — Ȍнā мȍја љепȍта ће ме и у̏ греб пȍслат! изр. ~ бȍжјā *неки изванредан доживљај љепоте, уживања и сл.* — Би́ла би љепȍта бȍжјā ȍди жи́вјет!

љѐшнйк, -и́ка м *врста ђоћа, стабло и плод.* — У̏ нāс се мāло чи́нӯ тȏрте од љешни́кā.

/љу́бав/ **љу́бав гȍрӯћā** *врста цвијета.* — Йма̄ јѐдан цвијет што га зȍвӯ љу́бав гȍрӯћā.

љу́бидрāг м *врста биљке.*

љу́бица ж *врста неке љековите биљке слична камилици.* — Ску́хāј мāло љу́бицē и пи̏ тȏ два-три́ пу̑т на̏ дāн.

љу́скат, љу́скāн несвр. *љуштити.* — Док сан љу́скала би̑ж, чу̏ла сан вас како дȍходи́те. — Йма̄мо прѐшнијēга пȍсла од љу́скāња бȍба.

љу̑т, љу́та, љу̑то придј. *кисео.* — Јѐсу ли ȍвē јāбуке љу̑те? — Тȏ је љу̑тā нàрāнча. — Нàрāнча је би́ла љу́та.

/љу̑так/ изр. **пȍћ на љу̑так** *услијед старости или нечег другог у извјесном смислу изгубити способност здравог резоновања, памћења, гледања на живот.* — Ма ви̏ди̑н ја̑ да си ми и̏ ти̑ пȍшō на љу̑так!

љу̑тика ж *врста лука дугуљастог облика (ставља се у сирће и једе као салата).* — Йзвади за ȍбједа и кȍјӯ љу̑тику на пјāти̑н!

љути̑на ж *киселост, киселина која се осјећа у желуцу.* — Кад и̏зједēн штȍ мàснијē, ȍсјети̑н љути́ну.

љу̑тнут, љу̑тнēм несвр. *каже се за нешто што је киселкасто (воће, храна која се квари, вино и сл.).* — Ко да ју́ха мāло љу̑тнē! — Ви́но је пȍчēло љу̑тнут.

љу̑цки̑, -ā, -ō придј. *у сваком погледу добар, хуман.* — Ви̑ди се нà њему да је љу̑цкō чеја́де. — Љу̑цки̑ је, мȍже се ш њи́ме ли̏јепо говȍрит.

љу̑цки прил. *како треба.* — Јѐси ли тȏ љу̑цки нау̏чијо? — Др̏жи тȏ љу̑цки! — Обу́ци се љу̑цки! — Нȇмāн кад ни љу̑цки и̏зјести.

љу̑штит, љу̑шти̑ несвр. *упорно и обилно падати (о киши).* — Вȇћ нȇколикō да́нā љу̑шти̑ ки̏ша, па се у̏ баштину нѐ може ни̏ у̑ћ.

М

ма̏ вез. **1.** *али.* — Ли̏бер сан, нȇмāн ни̏ каквȏга пȍсла, ма ти тȏ дȍ сутра не мȍгу учи̏нит. **2.** *рјечца на почетку реченице којом се обично појачава сљедећи исказ или служи само као поштапалица.* — Ма ђē би ја̑ тȏ забȍравила! — Ма нѐмōј га закиди́ват!

мавàснја *в. малвасија.*

ма̏гӣђ *в. вагиђ.*

маги̏ђанат *в. вагиђанат.*

маги̏ђат (се) *в. вагиђат (се).*

мàгиња ж *врста ниског стабла, плод и воће.* — Ȍд маги́њā се мȍже ȍпит.

маглу̏шина *в. маглуштина.*

маглу̏штина ж (и: маглу̏шина) *не густа, али неугодна магла.* — Маглу̏штина се ву̑чē пȍ Срђу.

Ма̑да ж *дубровачко женско име.*

Ма́де ж *дубровачко женско име.*

ма̑дēж м *тамни пигмент на кожи у виду тачкице или бубуљице, младеж.* — У Ду̏брōвнику ми̏слӯ да је срȇтно чеја́де што ӣма̄ пу̑но ма̑дēжā.

мадрепȇрла ж (и: мадрѐпēрла) (тал. madreperla) *седеф.* — На блу̏зи су пу̑це од мадрепȇрлē.

ма̑ђ м (и: ма̑џ) (тал. maggio) *мај.* — У̏ мађу се по џарди́нима расцвјѐтају ру̑сице.

мàђија ж ген. мн. мȃђӣјā (тал. magia) *чини.* — Тȗ посријéди мóрају бӣт мàђије. изр. **чӣнит мàђије** *сшварати чуда, обављати нешто што је невјероватно, опсјењивати некога нечим.* — Тӣ чòвјек чӣнӣ мàђије кад у онàкō мȃло врȇмена фӣнē свȇ пòсле.

мађӣјат, -āн несвр. *бацати чини на некога, бавити се врачбинама.* — Зà њȳ су говòрили да знȃ мађӣјат.

мађòранца ж (тал. maggioranza) *већина.* — Мóрали смо хи слȳшат ка(д) су бӣли у мађòрāнци.

маестрàлет м *лагани западни (сјеверозападни) љетњи вјетар.* — Ка(д) смо се врȃћали, маестрàлет нам је бӣјо у кр̏му.

маестрàлӣн, -ѝна м (и: маестрàлић) (дем. од маèстрō) — Пȍчео је маестрàлӣн.

маестрàлић *в. маестралин.*

маестрàлȳн -ýна м (аугм. од маèстрō) — Око пóднē је пýхнуо прȃвӣ маестрàлȳн.

маèстрō, -áла м (тал. maestrale) *западни (сјеверозападни) љетњи вјетар, маестрал.* — Òвō маестрáла нас мȃло рàсхлȃдӣ.

мȃзало м *онај који слатким и ласкавим ријечима жели нешто постићи.* — Кò те нȇ познā, мòје мȃзало, скȳпо би те плáтијо!

мàзга, мàзгē ж ген. мн. мазáкā *теглећа животиња настала укрштањем коња и магарца.* — На Пèљешцу рӣјетко кòјā кȳћа да нѝје ѝмала мàзгу.

мàзија ж *челик.* — Кад је нȇшто твр̑до, рȇчē се да је твр̑до ко мàзија.

мȃј *в. мањ.*

мȃја ж (тал. maglia) *поткошуља.* — Нè свлāчӣн мȃју прѝје мȃћа.

мàјгура *в. мањгура.*

мајинáват, -ѝнāвāн несвр. *спуштати и скупљати једра.* — Акòстали су и сȃд мајинáвају.

мајѝнат, -āм свр. (тал. ammainare) *спустити и скупити једра.* — Чȇкāн Пéра да мајѝнā.

мȃјӣц *в. мањиц.*

мȃјица ж (дем. од мȃја) — Изѝшла дјèца прӣт кућу ȳ мајицама па се ѝграју.

/**мȃјка**/ изр. **стȃвит нà себе злȃта ко Мȃјка Бòжјā гр̑чкā** *претјерано се накитити разним драгоцјеностима.* — Ӣдē ти òна с мȳжен испод рýкē, а стȃвила нà себе злȃта ко Мȃјка Бòжјā гр̑чкā. **нè дāј ти Бȍже што ти ~ мѝслӣ** *каже се у Дубровнику у значењу да мајка у својој материнској бризи увијек помисли да јој се дјетету десило неко зло.*

мàјкāнца *в. манканца.*

мàјкат *в. манкат.*

Мȃјковац, -ōвца м ген. мн. Мȃјковāцā *становник села Мајкова близу Дубровника.*

Мȃјкōвка ж *становница Мајкова, села из околице Дубровника.*

мȃјковскӣ, -ā, -ō придј. *онај који припада селу Мајкови.* — Да ми је мȃло мȃјковскōга сӣра!

мàкако м (тал. macacco) *мајмун, али се тако каже за будаласту особу, односно за некога ко није довитљив.* — Òнӣ мàкако се нȇће нѝ сјетит да пòгледā је ли му кључ òт кућē ȳ шпагу.

макàрō *в. макаруо.*

макàруо, -ýла м (и: макàрō) (тал. maccherone) **1.** *врста тјестенине (дуга, дебела, шупља).* — За òбједа смо ѝмали макарýлā шпòркијēх. **2.** *црни смотуљци који настају отирањем прљавштине с људске коже.* — Од гнусòбē ти се по врáту чӣнȳ макарýли.

мȃкина ж (тал. macchina) **1.** *шиваћа машина.* — Ȳ камарици је стōјō јèдан таволѝнић, мȃлā канàпица и кала фуњестрē мȃкина. **2.** *машина, строј уопште, са различитим намјенама.* — Мȃкина ȍд мēса је ȳ спреми, а мȃкина òд орāхā на пòлици от крèдēнцē.

макѝниста м (тал. macchinista) *машиниста, стројар.* — Ô͡н је макѝниста на брòду.

мȁлахан *в. малашан.*

мȁлашан, малàшна, мȁлашно придј. (и: мȁлахан — око Стона) **1.** *низак, мален растом.* — Онàкō мȁлашан исáвō се нà прсте да бȍјē вѝдӣ. — Јѐдна малàшна жѐница бу̏дē на пр̀вōму бȃнку. **2.** *који је још мали (о дјетету).* — Ка(д) сан бѝјо мȁлашан, хòдијо сан зȁ ру̑ку с пáпон у шéтњу. изр. **ѝз малашна** *од малена, од дјетињства.* — Ѝз малашна сан се нау̑чијо рêду. **у̏ малашно** *малено, на скученом простору (стан, соба и сл.).* — Ѝ ку̏ћа и џардѝнић, свȅ је у̏ малашно, а лѝјепо.

мàлашнā ж *мало женско дијете.* — Мàлашнā је бѝла сáма прѝт ку̏ћōн.

мàлашнӣ, -ōга м *мало мушко дијете.* — „Ђȅ је мàлашнӣ?" — „Ȅно, спӣ."

малвàсија ж (и: мавàсија — у Конавлима) (тал. malvasia) *врста грожђа и вина.* — Кад малвàсија у̏здрӣ, бѝће вѝна!

мȁлӣ, -ā, -ō придј. **I.** *низак, мален растом.* — Ȍсто је мȃлӣ како да нêмā вѝшē о(д) десè(т) годѝнā. **II.** супст. *дјечак, дјевојчица, дијете.* — Мȃлӣ, дóђи да те нȅшто пѝтāн! — Чѝгова је òнā мȃлā што тȃмо стòјӣ? **2.** *вољена дјевојка, вољени младић.* — Ȍтка(д) је нȃшō мȃлӯ, нȃс и нè видӣ. — Мȃлӣ је свȁкē вȇчери дòпратӣ дȍ дома. **3.** *дјечак на броду.* — Сӣн му чѝнӣ на брòду òд мȃлōга. изр. **мȃлō ѝ великō** *сви, свако.* — Дѝзало му је клòбу̑к ѝ мȃлō ѝ великō.

мàлињ, -а, -о придј. (тал. maligno) **1.** *злобан.* — Нè буди мàлињ! **2.** *злоћудан, зле нарави (мисли се на болест).* — Дȁбōгдā га трéсла фȇбра мàлиња ка(д) дру̏гōму сȁмо злȍ жѐлӣ!

мàлињо прил. *злобно.* — А ȏн га глȇдā онàкō мàлињо и нè пру̏жā му ру̑ку.

мàлиција ж (и: мàлӣција) (тал. malizia) *лукавство у коме може бити и злобе, али не мора.* — Свȅ што чѝнӣ, чѝнӣ с мàлицијōн.

малицѝјōз, -а, -о придј. (тал. malizioso) *злобан, који мисли зло кад нешто каже или уради.* — Ô͡н је малицѝјōз, нѝкад нȅ знȃш штȍ ти мѝслӣ.

малицѝјōзо прил. (тал. malizioso) *злобно.* — Пѝтō ме је онàкō малицѝјōзо зȁ тебе.

мȁлоприје прил. *малочас, прије неколико тренутака.* — Мȁлоприје сан ти рȇкō да тȏ нè крȇћēш!

малтратáват, малтрàтāвāн несвр. (тал. maltrattare) *злостављати (не физички), кињити некога лошим поступањем, вријеђањем, понижавањем.* — Дȍкле ћете малтратáват òнӯ јȃднӯ жѐну! — Тȃ ђѝта нѝје бѝла ужѝвāње, него малтратáвāње.

малтрàтат, -ān свр. несвр. **I.** *злостављати, кињити некога.* — Двá дȃна су ме малтрàтали ради нȇкаквијех рачу́нā, а ȍнда су ми рèкли да мȏрāн јȍпē дȏћ. **II.** ~ **се** *мучити се, излагати се непријатностима.* — Нéћу се зȁ тē сȍлде малтрàтат, бȍјē ми је стȃт дȍма.

мȁљ м (и: мȁј) *тежак гвоздени чекић, али и дрвени бат.* — Тȇжак је мȁљ за твòје ру̏чице.

мȁљӣц м (и: мȁјӣц) *зидарски чекић којим се натуца нека камена површина.* — У̏дри с мȁљӣцен нȅколикō пу́тā по скалѝну да се не пу́зē.

мáмит, мȃмӣн несвр. **I. 1.** *изазивати у некога немир, дражити некога, човјека или животињу.* — Мȃмӣш дијéте, а јѐдва сан га умѝрила. **2.** *навлачити некога на нешто обећањима или иначе.* — Пу̏стā пàра га мȃмӣ па би зȁ њу̑ свȅ учѝнијо! — Сȁмо те мȃмӯ и дáвају трѝста обећáњā, а на кóнцу нѝкому нѝшта! **3.** *извлачити од некога нешто, измамљивати нешто.* — Тӣ јȍпē òд мȃјкē мȃмӣш сȍлде за гулозàрије! **II.** ~ **се** *бити узнемирен, нервозан, немиран због нечега.* — Ако ћеш се мáмит, нéћу ти ни дòлазит!

/мȃна/ изр. **мȃна бо̀жјā** *каже се за неко јело што је врло укусно.* — Бра̀вијē мêсо ми је бѝло пра̂вā мȃна бо̀жјā.

мана̀стијēр, -éра м (чује се у Конавоским дворима: мана̀стӣр) *манастир, самостан.* — Чу̑јӯ се из манастиjéра зво̀на.

мандо̀лӣн, -и́на м (тал. mandolino) *жичани инструмент.* — Чу̑ли су се зву̑ци мандоли́нā.

ма̀ндрач м *ограђен простор (заклон) уз обалу за чамац.* — Ку̏ћа је на̄ мору, а ӣмā и ма̀ндрач за̀ бāрку.

манђа̀рела ж *једење, најчешће изобилно и добро.* — Вечѐрас ӣдēм у Лу́ка на манђа̀релу.

ма̀нђāринца ж *неко јело од мљевене рижe.* — Ста̂рē ду̏бровачкē госпо̀ђе нарећи́вале би у̏ думāнā „Између три́ цркве" то̑рту ду̑мањскӯ (о(д) скору́пā), кола̀чиће ду̑мањскē, панди̏шпањ и ма̀нђāрницу.

ма̀нђат, -āм несвр. (тал. mangiare) *јести.* — До̏бро о̀ни ма̀нђају, свӣ су дѐбели.

ма̀нијēра ж (тал. maniera) *лијеп приступ некоме, начин лијепог опхођења.* — С ма̀нијēрōн се свȇ ари́вā по̀стић. изр. **не́мат ма̀нијēрē** *не знати се опходити с људима, лоше приступати некоме.* — Ни́је ми дра̂го нѝ у̑ћ у̏ њи́х у бу́тӣгу кад не́мају ма̀нијēрē с авенту́рима.

/манифа̀тӯра/ изр. **др̏жат манифа̀тӯру** *имати радњу у којој се продају тканине на метар.* — Ӣмā вӣшē о(д) три́десети го̏дӣштā како о̀ни др̏жӯ манифа̀тӯру на̏ Плаци.

манифеста́ват, -ѐстāвāн несвр. (тал. manifestare) **I.** *показивати, изражавати нешто.* — О̏н не манифѐстāвā зна̂ка весѐља. **II.** ~ **се** *показивати се, изражавати се.* — У свȅму се манифѐстāвā њѐгов при́морскӣ темпера̀менат.

манифѐстат, -āн свр. **I.** *показати нешто.* — Ли̏јепо се по̀нāшāј! Нѐмōј манифѐстат тво̀ју нѐскладио̄с! **II.** ~ **се** *показати се.* — У̏ свакога се ӣстā бо̑лēс манифѐстā на̀ други̅ на́чин.

манифестацѝјōн, -óни ж (тал. manifestazione) *јавно групно исказивање некаквих јаких осјећања, најчешће патриотских, али и других.* — На̀ тӣ да̂н ва̏зда бу̑дӯ вȅликē манифестацијóни.

ма̀нка̄нца ж (и: ма̀јка̄нца) (тал. mancanza) *помањкање, кад нечега има мало или нема нимало.* — У ма̀нка̄нци ће до̄ј на̄ рēд и о̀нō што нам при́је ни́је ва̀јало.

ма̀нкат, -āм несвр. (и: ма̀јкат) (тал. mancare) *недостајати, мањкати.* — Ма̀јкā ин пу̑стијех дина́рā! — Јо̑ш је са̑мо ма̀нкало да нѐстанē ѐлетрикē!

ма̀нōвра ж ген. мн. ма̀нōвāрā (тал. manovra) (и: ма̀нēрва) *вјешт покрет.* — Капѐтāн је мо́рō учи̏нит великӯ ма̀нōвру за у̑ћ у̏ порат. изр. **чи̏нит ма̀нōвре** *изводити војне вјежбе.* — Во́јска на Бо̀сāнци чи̏нӣ ма̀нōвре.

мано̀врат, -āн несвр. (тал. manovrare) *нешто вјешто изводити, руковати неком машином и сл.* — Ђȇ си на̑учијо та̀кō мано̀врат с мотоћи̏клетон?

ма̂нтала ж *густа, тврда мармелада од крупно мљевене пшенице и мошта (грожђаног сока).* — На̑јбојā је ма̂нтала с Ра̂та.

мантѐлӣна ж (тал. mantellina) *врста лаког женског огртача.* — За о̀вӯ ста̀ђōн је до̏ста и мантѐлӣна.

мантења́ват, -ѐњāвāн несвр. (тал. mantenere) **I.** *издржавати некога или нешто.* — Јѐдно ће о̀д њи̏х мо́рат о̀негā дру̏гōга мантења́ват. **II.** ~ **се** *издржавати се, мјерити се с оним што се има.* — Мантѐњāвāн се с о̀вō фи̏та и с о̀нō ма̏ло пенсијо́ни.

мантѐњат се, -āн се несвр. *издржавати се, успјети одржавати живот са скромним материјалним средствима.* — Мантѐњāмо се с о̀нијем што до̏бијēмо от пр̏вōга до пр̏вōга.

мантѐњӯта ж (тал. mantenuta) *жена коју неки мушкарац најчешће издржава иако је у браку с другом.* — Жѐна му је jȍш би́ла жи́ва кад је ȏн ѝмо̄ мантѐњӯту.

ма̀нтија *в. мантиља.*

ма̀нтиља ж (и: ма̀нтија) (тал. mantiglia) *огртач.* — Ймала је на̀ себи ма̀нтиљу до испо̀т кољѐна̄.

ма̀нтра̄ње с гл. им. од ма̀нтрат се *вртоглавица.* — Ма̀нтра̄ње ти до̀лазӣ о̀(т) си̏лно̄га у̏мора.

ма̀нтрат се, -а̄н се несвр. *вртјети се у глави.* — Њѐму се ма̀нтра̄ од ви́на.

ма̀нускрит м (тал. manoscritto) *рукопис.* — Иза̀ њега је о̀сто̄ jѐдан ро̀ма̄н у ма̀нускриту.

ма́њак, ма́њка м ген. мн. ма̂ња̄ка̄ *дјечак.* — О̀во̄ ли̏бро је од госпа́ра Пе́ра до̏ нијо jѐдан ма́њак.

ма̀њгура ж (и: ма̀јгура) *дјевојчица.* — Ма̀њгура, мо̀гла би тӣ у̏зе̄ но̑ж па исфѐтат ма̏ло плетѐницē за ус ка̀фу би̏јелӯ.

ма̀њифик, -а, -о придј. (тал. magnifico) *сјајан, диван, величанствен.* — Ма̀њифик си, бо̏јӣ него ѝкад! — О̀ва̄ ти је (рѝјеч) би̏ла̄ ма̀њифика.

ма̀њифико прил. *сјајно, дивно.* — Ма̀њифико смо се па̀сали на̀ Мљету. — Ма тӣ ми ма̀њифико ѝзглēда̄ш.

Ма̏ра ж *дубровачки облик женског имена Марија.* — Мо̀ја Ма̏ра, у̏хитила ме је шѝјатика у̏ лијѐво̄ ра̏ме!

мара̀нгӯн, -у́на м *дрводјелац.* — Ста̂рӣ вѝше нѐ ра̄дӣ, а си̏н му је мара̀нгӯн и ѝма̄ ра̀дјоницу на̀ Пријеко̄му.

мара̀скӣн, -и́на м (тал. maraschino) *ликер од посебне врсте вишње, „розолин".* — По̏пѝли смо ку̏пицу мараски́на и у̏зе̄ли по бешко̀тӣн.

ма̏рач, ма̏рча м (тал. marzo) *мјесец март.* — У̏ ма̏рчу се о̀бла̄чӯ ма̀нтели, а свла̂чӯ ка̀пути.

маргарѝћела ж (тал. margherita) *врста цвијећа, маргарита.* — Ѐво ти га ѝдē з бо̀кетон маргарѝћēла̄!

ма̀ргота ж (тал. margotta) *нова биљка добијена цијепљењем.* — О̀во̄ је ма̀ргота од о̀нē пра̀скē кала̀ ку̏ћē.

марго̀тат, -а̄н несвр. (тал. margottare) *цијепити биљке да би се добила нова биљка.* — Брије́ме је за марго̀тат во̀ћe.

Ма́ре ж *често женско име у Дубровнику.*

ма̀рēна ж (тал. marena) *сок од вишања.* — Вѝшње сто̀јӯ у̏ цукару на̀ су̏нцу по̀ вишē да́на̄ док нѐ пуштӯ гу̏стӣ шу̏г ко̀јӣ се пѝјē с во̀до̄н и то̑ се зо̀вē ма̀рēна.

ма̀рета ж (тал. maretta) *мало узнемирено море.* — У̏хитило нас је ма̏ло ма̀ретē од вапо́ра.

ма̀ретина ж (пеј. од ма̀рета) *тихи, широки валови који остану након јужног вјетра, упитте мало узнемирено море.* — Ѝма̄ jȍш ма̀ретинē од јучѐрањēга шило̀ка.

марина́ват, -ѝна̄ва̄м несвр. (тал. marinare) *на посебан начин са пуно зачина припремати рибу за јело.* — Марѝна̄ва̄н ри̏бу па ће нам би̏т за̀ вишē да́на̄.

ма̀рина̄н, -а, -о придј. *посебно и са пуно зачина припремљена риба.* — На̏ мору се пу̏но jѐдē ма̀рина̄на ри̏ба.

марѝнат, -а̄м свр. *на посебан начин припремити рибу за јело (пржити је па ставити у сирће помијешано с водом, додати шећера, црног и бијелог лука, рузмарина, ловорова листа и бибера).* — Марѝнала сан ри̏бу, пр̏сте ћеш ли́зат!

марѝна̄та ж *смјеса у коју се ставља пржена риба.* — Марѝна̄та се спра̂вља̄ од о̀ста, лу̏ка и русмари́на.

марѝнēр, -е́ра м (тал. marinaio) *морнар.* — Гра̑д је пу̏н марине́ра̄, си̏ку̏ро је у Гру́жу ка̀кав ра̏тнӣ бро̑д.

марѝнēра ж *дјечје одијело с каипом на морнарску.* — А̂јме, нѐка ти дјѐци марѝнēрē! Нѝшта бо̏јē о̏д њē!

Марѝћи ж непромј. *дубровачки облик женског имена Марија.*

мармѐла̄та ж *мармелада направљена од неког воћа.* — За̀ ужине̄ у̏зми фе̏ту кру̏ха с мармѐла̄то̄н.

мармо̀рижа̄н, -а, -о придј. (и: мрамо̀рижа̄н) (тал. marmorizzare) *мраморасш.* — Ста̏вили су на та̀рацу мармо̀рижа̄не̄ пло̏чице.

марморѝжат, -а̄н свр. *обложиши плочицама од мермера или налик мермеру.* — Си̏кӯро ће скалѝне марморѝжат.

ма̑рћа (млађи облик) *в. марча.*

Ма̀рӯнка ж *дубровачки облик женског имена Марија*

/ма̀руша/ изр. шу̏ша и ~ *свакојаки свијеш.* — Ску̏пила се шу̏ша и ма̀руша. — Ту̑ ти за̀лазӣ шу̏ша и ма̀руша.

Ма̀рушка ж *дубровачки облик женског имена Марија.*

марфѐрѝна ж *некакав бал.*

ма̑рца ж *гној из ране, чира и сл.* — Ра̏на му је бѝла пу̏на ма̑рце̄.

марца́ват се, ма̀рца̄ва̄н се несвр. *гнојиши се (рана).* — Ако ти у̏ рани ку̏цка̄, зна̑ј да се ма̀рца̄ва̄.

ма̀рцат се, -а̄н се свр. *загнојиши се (мисли се на рану).* — Ма̀рцо̄ му се па̏лац од но̀ге̄.

ма̑рча ж (и: ма̑рћа) *марш, корачница.* — Му̏жика је у̏дарала ма̑рчу за̀ ма̄рчо̄н.

ма̀рча̄нӣ, -а̄, -о̄ придј. *маршовски.* — У Ду̏бро̄внӣку се ре̏че̄: „Бо̏је̄ да те у̏пекне̄ змѝја о̏тро̄вница, него да те о̀грије̄ ма̑рча̄но̄ су̏нце!" изр. бу̑ра ~ — У Ду̏бро̄внӣку се др̏жӣ да мо́рају бѝт трӣ бу̏ре ма̑рча̄не̄: на̀ седмо̄га, на седа̀мне̄сто̄га и на двадесѝседмо̄га и сва̏ка̄ ду̏ра̄ по трѝ да̄на.

ма̀рчат, -а̄н несвр. *ићи одсјечним, војничким кораком, марширати.* — Није́смо мӣ хо̀дили с но̀ге̄ на̏ ногу, него смо ма̀рчали. — Тре̏ба̄ ми на̏ ноге не̏што ла̄ко за ма̀рча̄ње.

ма̀сић, -а, -о придј. (тал. massiccio) *јак, чврсш, солидно направљен.* — Ку̏ћа је ста̑ра, ма су мѝри ма̀сићи.

ма̀сићо прил. *јако, чврсшо, солидно, комйакшно.* — Сва̑ ин је мо̀биља ма̀сићо учињѐна.

маслѝна̄та ж *шума од маслина, маслињак.* — Ку̏ћа је бѝла у маслѝна̄ти и за̀то се с пу̏та нѝје вѝђела.

маслѝна̄тица ж (дем. од маслѝна̄та) — Нѝђе хла̑да љѐти ко у маслѝна̄тици у̑з море.

/ма̏сло/ ма̏сло мла̑до̄ *маслац.* — У̑зме̄ се ква̑рат ма̏сла мла̑до̄га па се ѝзбатӣ с цу̑ каро̄н и с ја̀јима.

ма̑ст м *мошш, слашко вино, шира.* — О̏д маста се не̏ће нѝко на̀пит.

ма̏стика ж *ракија с анисом.* — Вӣ сте прѝје ѝмали до̀бре̄ ма̄стике̄.

ма́стит, ма̑стӣн несвр. *бојиши нешшо (шканину, ускршња јаја, косу и сл.).* — Ма̑стӣн у цр̏но јѐдну ће̏нере ко̏тулу.

ма́тат, ма̑та̄н несвр. *вабиши некога, најчешће живошињу.* — Е̏но Пе́ра та̏мо, ма̑та̄ ку̏чке.

ма̏те̄р, -е̄ ж (рјеђе: ма̏ти) *мајка.* — Дије́те је то̑ чу̏ло о̏д матере̄. — У̏биће те ма̏те̄р ако то̄ сло̏мије̄ш.

матерѐтина ж (пеј. од ма̏те̄р) — Мо̀гла би ти матерѐтина о̀прат ту̑ ма̑јицу.

Ма́то м *мушко име чешшо у Дубровнику.* — Ре̏ци Ма́ту да смо га ју̏че̄р ѝскали и по̀ Пилама и по Страду́ну.

матрѝко̄, -а́ла м (тал. matricale) *хризаншема.* — На̀ Мртвӣ да̑н сва̏ чимѝторија во̀њају по матрика́лима.

ма̀трикула ж (тал. matricola) *йоморска књижица која йоморцима служи као лична исйрава.* — Сва̏кӣ по̀морац мо̄ра̄ ѝмат ма̀трикулу за мо̏ћ навѐгат.

ма̀тӯн, -у́на м (и: мо̀тӯн) (тал. mattone) *цигла, ойека.* — Ку̏ћа је учињѐна од мату́на̄.

ма̏ћа ж (тал. macchia) *мрља.* — Ма̏ће от ка̀фе̄ се нѐ могӯ дѝгнут ако се ѝстӣ ча̏с не о̀перӯ.

маћа́ват, ма̀ћа̄ва̄н несвр. (тал. macchiare) I. *йравиши мрље на нечему.* — Цр̏не̄

мŷрве стрâшно маћáвају. **II.** ~ **се** *йравиши мрље йо себи.* — Ȍли нѐ видӣш како се с тӣјен лâписон мàћāвâш по рŷкама?

мàћат, -āн свр. **I.** *на нечему найравиши мрљу.* — Мàћō сан рŷке с пѝтӯрōн. — Вâзда нà себи ѝмā мàћāну кȍтулу. **II.** ~ **се 1.** *найравиши нечим мрље йо себи.* — Нâпица се мàћала нà неколикō мјéстā. **2.** *добиши гљивице (кад се на биљкама, нйр. виновој лози и сл. развијају гљивице које умањују или уништавају род, а обично им йогодују временске йрилике).* — Мàћало се вȍће, нêће га нѝмало бѝт ȍвē гȍдинē.

Маћѐдонија ж *Македонија.*

мâћица ж (дем. од мâћа) — Ȍкле сâд ȍвē мâћице по палетýну?

мáхалица ж *йримишивна найрава од каршона или йерја којом се расйиривала вашра на огњишшу.* — Промáши с мáхалицōн ȍгањ на фȍрњелићу!

/**мáхат**/ изр. ~ **ȍгањ** *расйиривати вашру на нечему или у нечему.* — Сŷ чијен би мáхō ȍгањ него с мáхалицōн?

махнѝтат, мàхнӣтāн несвр. **1.** *бијесниши због нечега.* — Махнѝтаће ко лŷд ка(д) чӯјē штȍ сте учѝнили. **2.** *скишаши се.* — Махнѝтали су по свијéту и ȍстали бѐ(з) солāдā. **3.** *лудоваши за особама другога йола.* — Ȏн мàхнӣтā зà свакōн жѐнскōн. **4.** *лудоваши уойшше у игри, весељу и сл.* — Ȍвā дјȅца пŷно махнѝтају па ће нà крају бѝт ѝ плача.

мàхнитичина *в. махнишурина.*

махнѝтов м *мушкарац који лудује за женама или уойшше несшаложен човјек.* — Ȍстави се тӣ ȍнегā махнѝтова! — Кȍ би с махнѝтовон сȉјо ŷ ауто!

мàхнитōс, -ости ж *лудовање, йреширана живосш у неким околносшима, емоционална йренайрегнушосш условљена сйољњим или унушарњим факшорима.* — Дјȅцо, ако вас ŷхитӣ мàхнитōс, либȅрāјте ми се с ȍчӣ!

махнѝтура ж (и: махнѝтуша) *женска особа која лудује за мушкарцима или иначе живи несшаложеним живошом.* — Кȍ знā ђȅ су пȍшле ȍнē двѝје махнѝтуре!

махнѝтурина ж (аугм. и пеј. од махнѝтура) (и: мàхнитичина, махнѝтушина) — Махнѝтурина јȅдна, дȍшла је дȏма нȍћас на трѝ уре!

махнѝтуша *в. махнишура.*

махнѝтушина *в. махнишурина.*

мàхрама ж *марама, рубац који се сшавља на главу, око враша, йреко йлећа.* — Јȏш да ŷзмēн и стāвӣн мàхраму, па сан гȍтова.

мàхрамица ж *формално деминушив, али йо значењу исшо шшо и махрама.* — Прѝмōрке у свȍјōн нȍшњи ѝмају мàхрамицу.

мâц м (тал. mazzo) *количина мањих сшвари везаних скуйа.* — Дȍнијо сан мâц кȁрāтā за јȅдну пàртију. — Изгŷбијо сан мâц с кључима ȍт кућē.

мáце ж *мачка у дјечјем језику.* — Огрàнчаће те мáце ако је бŷдēш потéзат зâ рēп! изр. **дȍће ~ на тигáнце** *каже се некоме или за некога кад нешшо одбија, а йрешйосшавља се да ће ускоро у другим околносшима шо исшо шражиши или за шако нешшо молиши.* — Сâ(д) тӣ мêне нѐмōј пȍслушат, ма дȍће мáце на тигáнце!

мàцет м (тал. mazzetto) *свежањ конца, вунице за йлешење и сл.* — Свâ вŷна от плѐтēња је у мàцетима.

мàцетић м (дем. од мàцет) — Пȍтребан ми је јȏш јȅдан мàцетић зȅленē свѝлē.

/**мáцоња**/ изр. **ѝмат трѝпе од мáцоњē** *йосједоваши велику снагу, биши јак као бик.* — За тȅби одговáрат нà све што пȉтāш трȅбā ѝмат трѝпе од мáцоњē.

мàцӯла ж (тал. mazzola) *баш којим се шуче месо.* — Дȍдāј ми мàцӯлу да испѐштāн мêсо за ȍбједа.

мáчак, мáчка м мн. мáчки ген. мн. мâчāкā **1.** *омиљена домаћа живошиња у дубровачким кућама.* — Вȅликӣ жŷтӣ мáчак ѝстēгō се по тапѝту и блáжено дрѝјемā. **2.** *врло храйава кожа коју дрводјелци уйошребљавају за глачање дрва йрије*

бојења. — Дȍдāј ми з бȃнка тȅгā мȁчка да мȁло ш њи́ме пàсāн ȍвӣ тèлāр от фу̏ње-стрē! изр. **не́мат ни ку̏чка ни ма́чка** *бити без дјеце, немати своје дјеце, али се тиме често указује и на саможивост неких особа*. — Ȍни нема́дӯ ни ку̏чка ни ма́чка, а вȁзда ин је мȁло!

мачѐтина *в. мачкетина*.

мȁчица *в. мачкица*.

мȁчка ж ген. мн. мȁчāкā (рјеђе: мȁшка) **1.** *омиљена домаћа животиња у дубровачким кућама*. — Мȍже се ри̏јет да у̏ нāс ѝ нēмā ку̑ће̄ бȅз мачкē. **2.** *врста морске рибе (дивљач)*. — У̏хитӣ се у̏ мрежу и по кȍјā мȁчка. изр. **нȅће ~ ла̏рда** *каже се кад се претпоставља да ће нека особа прихватити нешто што јој се у било ком погледу свиђа или јој је од користи*. — „Је ли, ду́шē ти, у̏зео ȍнē сȏлде ȍ(д) тебе?" — „Ȅ, нȅће мȁчка ла̏рда!"

мачкѐтина ж (и: мачѐтина) (аугм. и пеј. од мȁчка) — Ни ȍни не́мају штȍ јȅсти, а хра̂нӯ пȅчу мачкѐтинē!

мȁчкица ж (дем. од мȁчка) (и: мȁчица) — Чѝгова је ȍвō мȁчица?

мȁџ *в. мађ*.

/маџо́ров/ изр. **кȍбила маџо́рова** *каже се за гиздаву женску особу која поносито корача*. — Нѐ би те ȍнā кȍбила маџо́рова ни пȍгледала.

мȁшина ж *прашинасти отпад од тканине који се ствара приликом кројења, шивења и сл.* — У̏хитила ми се мȁшина пȍ макини.

мȁшјӯн, -у́на м (тал. maschio) *мушка гера — риба*. — У̏зми јȅдно ки́ло машју́нā.

мȁшка *в. мачка*.

мȁшкар м мн. мȁшкари (тал. maschera) **1.** *маскирана особа мушка или женска*. — Пȍчēли су мȁшкари, пу̑н хи је Стрàду̑н. **2.** *неукусно, нападно и неприкладно обучена мушка или женска особа*. — Јèси ли вѝђела ȍнегā мȁшкара у̏ гаћама нȁ риге? — Не обла́чи тȏ! Не чѝни ȍ(д) себе мȁшкара! изр. **разу̏мјет се у̏ нешто кȍлико и Ла́зо у̏ машкаре** *немати појма о неком послу или о нечему другоме*. — Нȁшō си кȍга ћеш пи̏тат да ти инкȁртā ку̑ћу, ȍн ти се у̏ тȏ разу̏мијē кȍлико и Ла́зо у̏ машкаре.

мȁшкара ж (тал. maschera) *маскирана женска особа*. — Нȃс двѝје смо бѝле нȁјљепшē мȁшкаре.

машкара́ват, -àрāвāн несвр. (тал. mascherare) **I.** *учинити некога или нешто смијешним, накарадним, ружним, заодијевајући га у нешто неприкладно*. — Зȁшто машкàрāвāте с рекла́мама ȍвӯ ли̏јепӯ у̏лицу? **II.** ~ **се 1.** *маскирати се*. — Кад пȍчмӯ мàшкарāнӣ бȁли, свѝ се машкара́вају. **2.** *облачити се неукусно, ружно, смијешно, накарадно*. — Ȍна нēмā нѝмало гу̑ста, стра̂шно се машкàрāвā.

/мàшкарāн/ **мàшкарāнӣ бȁл** *плес и забава под маскама*. — Су̏тра је у Грàскōн кафàни и у Империја́лу вȅликӣ мàшкарāнӣ бȁл — вѐљӯн.

машкàрат, -āн свр. **I. 1.** *маскирати некога*. — Машкàраћу те у госпȍђу ȁнтӣку̑. **2.** *обући некога неукусно, неприкладно, нападно*. — Машкàраћеш дијéте ако му нȁ глāву стȁвӣш тȳ бȁрету. **II.** ~ **се 1.** *маскирати се*. — Машкàраћу се у кȍјега ду̏бровачкōга орећина́ла. **2.** *обући се накарадно, неприкладно, смијешно, ружно*. — Ȍна нѐ видӣ кȁко се машкàрала с ȍнијем клобу̏чићен на гла́ви!

машкàрāта ж (тал. mascherata) *организовано скупно наступање веће или мање групе маскираних особа*. — Вечѐрас ће на Страду́ну бӣт вȅликā машкàрāта.

машкàрӣн, -и́на м (тал. mascherina) *предњи дио (врх) горњег дијела ципеле*. — Машкàрӣн ми прѝтӣскā мȁлӣ пр̏с од нȍгē.

мàштела ж (и: мàштио) (тал. mastello) *мања или већа дрвена посуда за прање рубља*. — Чȇкā ме зȃ пра̂ње пу̑на мàштела рȍбē.

мàштелица ж (дем. од мàштела) — Покѝшāј кȍшује у мàштелици!

мàштио *в. маштела*.

мȅдик м (тал. medico) *лијечник, љекар (рјеђе у Дубровнику, а чешће у Стону и околним селима).* — Кад је арѝвō мȅдик, бѝло је ђа̑ ка̏сно.

медика̀менат, -а̀мēнта м ген. мн. медика̀менāтā (тал. medicamento) *лијек.* — Отрòваћеш се от пу̑стијех медика̀менāтā.

медѝћина ж (тал. medicina) **1.** *лијек.* — Медѝћине су ти на комонћѝну у̑ камари о̏(д) спāња. **2.** *знаност, наука која се бави изучавањем људског организма и сузбијањем, односно лијечењем разних обољења.* — Медѝћина је у̑ свакōму поглéду пòшла на̀пријēд, ма јо̑ш нêмā за̀ свакӯ бо̏лēс лијéка.

мѐђа ж мн. мȅђе, ген. мн. мéђā *наслагани камен као подградња степенасто положеним вртовима, баштама, или као зид који штити земљу од одрона.* — О̏(д) сѝлнијех кѝшā су толѝкē мȅђе пòпадале.

/мѐђед/ изр. пу́хат мѐђеда *бити у затвору, робијати.* — Пу́хаће о̑н мѐђеда јо̑ш кòјӯ го̏диницу!

мѐђедина ж (аугм. и пеј. од мѐђед) *здепаст, незграпан крупан човјек.* — Онлѝкā мѐђедина би мòгла и(з) зѐмљē др̏во изгу́лит.

мѐђица ж (дем. од мѐђа) — Кòлико ја̑ па̑нтӣн, ту̑ је бѝла са̏мо мѐђица.

меза̀нӣн, мезанѝна м (тал. mezzanino) *полуспрат изнад приземља, обично нешто нижи, али и између спратова.* — Ис пјантѐрēна до̏ђēш у меза̀нӣн, а о̏нда уза̀ скалу на̏ пја̄н.

мезòкана ж *врста мушког шешира, полуцилиндер.* — Свѝ су бѝли у мезòкани.

мезолу̑то с (тал. mezzo lutto) *одјећа коју жене носе кад прође један период жалости за умрлим, полуцрнина.* — О̏на јо̑ш но̏сӣ мезолу̑то.

мезоста̀ђо̄н, -óни ж *прелазно годишње доба: јесен, прољеће.* — Јо̏ш нѝшта по вѐтрӣнама нѝје изѝшло за мезостаћóни.

мезòшола ж *ђон који се ставља на ципелу умјесто подераног или истрошеног.* — Са мезòшōлама ће о̀вē цр̏ēвје изду̑рат јо̑ш јѐдну зѝму.

мезошола́ват, -òлāвāн несвр. *стављати нови ђон на старе ципеле да би и даље биле употребљиве.* — О̀вē цр̏ēвје дру̏гипу̑т мезошòлāвāн. — И мезошола́вāње ће ме до̑ј два́нēс-трѝнēс дѝнāрā.

мезошòлат, -āн свр. *ставити нови ђон на старе ципеле.* — Цје̑ње̄ је мезошòлат цр̏ēвје него ку́пит но̏вē.

мéјат *в. мељат.*

мȇк, мéка, мȇко (одр. мѐкӣ, -ā, -ō) придј. *мек.* — О̀вӣ кру̑х је мȇк. — Ка̏ко је мéка о̀вā ву̑на! — Мȇсо мо̑рā бӣт мȇко. — Пр̏вō употрéби о̀вӣ мѐкӣ лѐму̑н. — Је ли у о̀вему са̀кету мѐкā му́ка? — Мѐкō мȇсо се лѝјепо испѐштā, а жѝлавō нѝкāко.

мека̀јица ж *меко, благо вријеме (говори се у Жупи дубровачкој).* — Учѝнила је мека̀јица о̀вијех да́нā.

мека̀низам, -зма м ген. мн. мека̀низāмā (тал. meccanismo) *устројство нечега, механизам.* — Не кре́ћи у о̀рлоџије ка(д) се не разу̑мијēш у њѐгов мека̀низам.

мѐканик ж (тал. meccanico) *механичар.* — Ту̑ би ма̏кину до̏бар мѐканик сѝку̑ро пòправијо.

мѐканика ж (тал. meccanica) *механика, машинерија уопште.* — Нѝшта га не интерѐсā осим мѐканикē.

/мȇко/ ја̑је у̑ мȇко *кухано јаје које је остало мекано.* — Сва̏кō ју̑тро ѝзједēн јѐдно ја̑је у̑ мȇко.

мекòта ж *меки дио хљеба.* — Је̏дēш мекòту о̀т кру̑ха ко да си бе(з) зу́бā.

мѐлапија ж *врста јабуке.* — Ка(д) се за̀ јабуку рȇчē да је пра̑вā мѐлапија, о̏нда се зна̑ да о̀д њē нѐ може бӣт бо̏љē.

мéљат, мȇља̄н несвр. (и: мéјат) **I.** *по нечему размазивати нешто гњецаво.* — Нѐ мȇљāј ту̑ смо̏кву по ру̀кама! **II.** ~ **се** *мазати се нечим гњецавим.* — Мȇљā се пò себи с крȇмо̄н о(д) чокòлатē.

мѐморија ж (и: мѐморја) (тал. memoria) *памћење, сјећање*. — Ако ме мѐморија нѐ варā, тō је бйло у прȅврāту тйсућу дȅвесто осàмнēстē.

мѐморја *в. меморија*.

мȇнда ж (тал. menda) *недостатак, грешка*. — Нȇкā чȇјāд свȇму нађу мȇнду.

мѐндат, -āм несвр. (тал. emmendare) *крпити нешто концем, али не уметањем закрпе*. — Закýчала сан нȇђе рýкāв от палетýна, па га мѐндāм.

мѐнестра ж ген. мн. мѐнестāрā (тал. minestra) *јуха са рижом, тјестенином или неким другим додатком, чорба*. — Док вй арйвāте, мѐнестра ће се охлáдит. ~ **зѐлена** *дубровачки специјалитет: купус и друга зелен са разним сухим месом и кромпиром — све заједно кухано*. — Бйће зà Свēтōга Влáха мѐнестрē зѐленē.

менѐстрат, -āн несвр. *износити јуху на сто и њоме послуживати присутне*. — Јѐсу ли пјāти на трпези? Мòгу ли пòчēт менѐстрат?

менецàлић м (дем. од менѐцō) *тјестенина у облику куглице*. — За у јýху йма̄н сàмо менецàлйħā.

менѐцō, -áла м 1. *ситна куглица, оловна сачма за ловачку пушку*. — Да је ймō вйшē менецáлā, и улòвијо би штò! 2. *најчешће у множини: тјестенина за јуху у облику куглица*. — Штò ће дрỳгō стàвит у јýху него менецáлā?

мѐнтина ж (тал. mentina) *врста тврдог бомбона с укусом менте*. — Ринфрѐшкаћеш ýста ако ȕзмēш јѐдну мѐнтину.

меравйљōз, -а, -о придј. (тал. maraviglioso) *чудесан по љепоти, квалитету, величини и сл.* — Тā жѐна је меравйљōза. — Учйнили смо јѐдну меравйљōзу ђйту.

меравйљōзо прил. (тал. maravigliosamente) *чудесно, дивно*. — Не мòгу ти рйјет кàко су нас меравйљōзо прйчекали.

мѐсат, -а, -о придј. *меснат*. — Кȍкōш је бйла мѐсата.

месйја с (мн.) *разне врсте меса*. — Ȕ њйх на трпези вȁзда йма̄ рйбē, месйјā и гулóштйнā.

/**мȇсо**/ врсте меса: **от пѐра, от патàшкйнē, òд гуштера, костòлете, тàљо бјāнко, òд ȕмбула, од пòбочинē, о(д) стрàкула, ò(д) шнјē.**

мѐсти, мѐтēн несвр. (и: мȇс) 1. *кад нешто дугачко (хаљина, сукња, комад неке тканине и сл.) додирује под, земљу и повлачи се по њима*. — Пòдигни тй лйнцуо да не мѐтē пȍд! 2. *чистити метлом неку површину*. — Хòћеш ли мѐсти скалйне?

мѐсти, мѐтēн несвр. *каже се за снијег кад густо пада*. — Нѐ пāнтйн кад је ȕ нāс снйјег овàкō мȇо. — Ако бȕдē нòћас овàкō мȇсти, бйће га ȕјутро дò кољēнā.

мéсти, мéтēн несвр. (и: мȇсти) *мутити, мијешати неку гушћу смјесу од брашна и сличног материјала*. — Мéтēш ли тō прйкле за вечѐрас?

мȅтла ж *справа за ручно чишћење пода са дугачком дрвеном дршком и рачвастим доњим дијелом од биљке која се посебно сије за метле*. — Њóме нāјбојē прйстојй мȅтла и шковàцијēра!

мȅтлица ж 1. *врста љековите траве од које се прави чај за желудац*. — Мȅтлицē йма̄ по цардйнима. 2. (дем. од мȅтла) *мала метла од струње с кратком дршком*. — Кантýне иза ормáра дòбро помѐти с мȅтлицōн! ~ **од бокàрића** *мала метла за прање ноћне посуде, направљена као сноп штапића од сијерка*. — Нà плаци продáвају и мȅтлице од бокàрића.

мѐћава ж *киша коју снажан вјетар ковитла на све стране*. — У мѐћави òмбрела не пòмāжē.

мéчит, мȇчӣн несвр. 1. *гњечити нешто*. — Ȕзимљē јѐдну по јѐдну крȕшку ȕ рȕку па је мȇчй. 2. *газити*. — Хàјде слòбодно пýтен! Нȇће ȁуто мéчит толйкȳ чȇјāд!

мешкýлат, -āн несвр. (тал. mescolare) *мутити нешто да би се остварило оно што си наумио*. — Вȁзда тй нȇшто мешкỳлāш што дрỳгй нѐ смијē знȁт.

мѐштар, -тра м мн. мѐштри, ген. мн. мѐштāрā (тал. maestro) **1.** *мајстор, занатлија.* — Питура́вају ми мѐштри теларе от фу̏њестāрā. **2.** *учитељ у школи.* — Дȍшō нам је нȏвӣ мѐштар. **3.** *капелник од музике, диригент.* — На̑ша му̏жика ӣмā са̑(д) дȍбрōга мѐштра.

мѐштриња ж (тал. maestra) **1.** *изучена кројачица.* — Кад је мѐштриња дȍбра, зна̑ и од боку̏нића рȍбē учѝнит ли̏јепӯ вѐсту. **2.** *учитељица у школи.* — Пр̏вō мје̏сто ȍд мештрињē бѝло јон је на Пѐљешцу.

мѝжат, -āн несвр. *мокрити (каже се у Поникавама код Стона).* — Нѝје чѝсто ће кȍза мѝжā.

мѝsер, -а, -о придј. (лат. miser, тал. misero) *ситан (за чељаде и за ствар).* — Кȍ би рѐкō: онȁкō мѝsеро дије́те од пѐчу ȍца ѝ матерē! — Та̑ ти је блу̏за нѐкāко мѝsера!

мѝsерашан, -шна, -шно придј. *ситан, слабашан (чељаде).* — Стра̑шно је мѝsерашан за свȍје гȍдине!

мѝsēрнја ж (тал. miseria) **1.** *сиромаштво, немаштина.* — Штȍ свȅ мȍже пу̏стā мѝsēрија учѝнит о(д) чȍвјека! **2.** *биједа од човјека у погледу његова карактера, физичкога изгледа и томе сл.* — Ȍн је вȅликā мѝsēрија, спра̑ван нȁ све.

мѝsеро прил. *јадно, биједно.* — Мѝsеро је бѝло ш њи̏ховē ба́ндē ȍставит хи насре(д) пу̏та без ӣће ӣчега.

мије́нит се, мѝјенӣм се несвр. *мијењати једну ствар за другу, вршити трампу.* — Ја̑ ӣмāн вѝсокē зӣмскē цр̏вјеве цр̏нē, а тӣ ӣстē тȁкē кафѐ, па хȁјде да се мѝјенӣмо.

мѝле-ла̑ле (и: мѝле-ла̑ле) *кад неко некога заокупи ласкањем, лијепим ријечима, обећањима и сл. да би га за нешто придобио.* — А ȏн ȏнда околȍ мене свȅ мѝле-ла̑ле.

милијȍнарнјо м (тал. milionario) *милионер.* — У Америци је пȍстō милијȍнаријо.

мѝлит се, -ӣ се несвр. (безл.) *бити некоме до нечега, имати вољу за нешто.* — Нӣшта ми се нѐ милӣ ра́дит.

милѝтāр, -а́ра м (најчешће у мн.) *војно лице.* — Чу̏ли смо тȏ ȍд некаквијех милитāрā.

милѝтāрскӣ, -ā, -ō придј. (тал. militare) *војнички, војни.* — У Ду̏брōвнӣку нам је на̑ближā за ку̏пāње бѝла ба̑ња милѝтāрскā.

милу̏шит, мѝлӯшӣн несвр. **I.** *миловати некога благо, нежно.* — Дје̏тету је дра̑го милу̏шит ма̏чке и ку̏чке. **II.** ~ **се** *миловати се, мазити се.* — Сје̏дē ȍна ма̑јци у̏ ску̑т па се ш ње́ме мѝлӯшӣ.

милу̏шица ж *маза.* — Ȍна је вȅликā милу̏шица. — Тӣ си мȍја ма̄лā милу̏шица!

мѝљарад, мѝљāрда м мн. мѝљāрди, ген. мн. мѝљарāдā *хиљаду милиона, милијарда.* — Кȍлико је са̑мо пу̑стијех мѝлијарāдā тȏ кȍстало!

мина́ват, мѝнāвāм (тал. minare) **1.** *постављати мине на неко мјесто да би се постигао разорни ефекат.* — Сва̑кӣ да̑н мина́вају бр̏до кроз кȍјē ће пȁса(т) ту̏нел. **2.** *поткопавати нешто, спречавати да се нечије намјере или замисли остваре.* — Мѝнали су нам пла̑н и свȅ је прȍпало.

минȁћат, -āн несвр. (тал. minacciare) *пријетити (кад пријети рђаво вријеме, али и иначе).* — У̏змите инцȅрāту, минȁћā кӣша.

мѝнут, мѝнēм свр. *проћи кроз мноштво народа, развести, учинити корак.* — Нѐћеш дȁнас мѝнут крȍз улицу ȍ(д) сӣлнē чȅјāди.

мѝну̑т м мн. мѝну̑ти, ген. мн. мѝну̑тā *мјера за вријеме.* — Прѝчекаћемо јȍш кȍјӣ мѝну̑т.

Мѝнчетарнца ж *жена из дијела Дубровника испод тврђаве Минчете, која стоји на сјеверозападном дијелу (углу) градских зидина, озлоглашена као свађалица, „кундурица".* — Ка̑раш се са̑ мнȏм ко да си Мѝнчетарица.

мио, мила, мило придј. *не означава се субјективно осјећање према некоме, него особина коју неко посједује у себи, својој природи, изгледу и сл. без обзира на наш став према њему.* — Мила је и тиха, па је сва̂к ра̏до при̂ма̄ у̏ кућу.

ми̑р, ми́ра м мн. ми́ри (тал. muro) *зид.* — Го̀рӯ ми́ри о̏д Гра̄да о̀д велике̄ же̏ге̄. **ми́ри о̏д Гра̄да** *градске зидине у Дубровнику.* — Ју̀че̄р и да̀нас по ми́рима о̏д Гра̄да прочесју́ни фу̏рестијех. **између чѐтири ми́ра** *затворен у кућу или у неку просторију.* — Жи́вӣ она̀ко̄ између чѐтири ми́ра и ни̏ког нити ви̏дӣ нити чу̏је̄. — Ко дије́те су је др̀жали између чѐтири ми́ра, па са̏д нѐ зна̄ ни пу́тен хо̀дит.

/ми̑р/ изр. **ста̑т с ми̑рон** *бити миран, бити добар (за дијете).* — Сто̑ј о̏ди с ми̑рон док се ја̑ нѐ вра̄тӣн!

мираку̀ло̄з, -а, -о придј. (тал. miracoloso) *чудесан.* — О̀ва̄ тра́ва је мираку̀ло̄за.

ми̏ра̄куо, ми̏ра̄кула м (тал. miracolo) *чудо.* — Би̏ће ми̏ра̄куо ако не за̀каснӯ. изр. **по ми̏ра̄кулу** *зачудо.* — По ми̏ра̄кулу нѐко је о̀ва̄ вра́та по̀правијо! **чи̏нит ми̏ра̄куле** *мимо очекивања успијевати нешто постићи, урадити.* — О̏н чи̏нӣ ми̏ра̄куле ка(д) с о̀но̄ пла̀тице̄ хра̂нӣ фа̀миљу. — Ма ти̑ чи̏нӣш ми̏ра̄куле: ју̀че̄р си у̀мирала, а са̏д сјѐдӣш при̏т кућо̄н.

ми́рац, ми́рца м ген. мн. ми̑ра̄ца̄ *низак зид који служи као ограда, али и иначе.* — При̏скочӣш ми́рац и е̏то те при̏д вра̄ тима о̀т куће̄.

ми́рило с *онај који смирује нечију свађу, рјечкање.* — До̀лазӣ ми́рило, па ће вас сми́рит.

ми̏рина ж (аугм. и пеј. од ми̑р) *зидина, најчешће у рушевном стању.* — Ка̀ква је то̑ кућа би́ла, а са̑(д) су о̀стале са̑мо ми̏рине!

мири̏тат, -а̄н несвр. (тал. meritare) *заслуживати.* — О̑н није бо̑је̄ ни мири̏то̄. — Мири̏та̄ ли за о̀во̄ да̑т толи̏ке̄ со̑лде?

ми̏рић м (дем. од ми̑р) *зидић.* — Ди̏јелӣ нас са̑мо је̏дан ми̏рић.

мирни̏чина м *мушка особа изразито мирне нарави.* — Ма̄ла̄ је жи́ва, а ма̄лӣ је мирни̏чина.

ми̏с узв. *тако се дозивље мачка.* — Ми̏с, Ша́рко, ми̏с!

/ми̏са/ изр. **~ о̏д мртвијех** *литургија у католичкој цркви која се служи у помен мртвима.* — За ко̀га је у̏ Све̄то̄га Вла́ха ми̏са о̏д мртвијех? **~ ка̀нта̄на̄** *свечана литургија у католичкој цркви праћена хором.* — Би̏ће на Го́спу Ма̄лӯ ми̏са ка̀нта̄на̄ у Го́спи о̏д Милосрђа. **ри̏јет ми̏су** *каже се за свештеника у католичкој цркви који први пут држи литургију, али и иначе.* — Су̏тра ће у̏ Све̄то̄га А̀ндрије̄ ри̏јет ми̏су но̑вӣ па̑рок. **нѐ знат ни по́ мисе̄** *не бити о нечему добро информисан, само дјелимично познавати неки случај или догађај.* — Нѐ зна̂ш ти̑ ни по́ мисе̄ што̀ је све̏ та̑мо те̑га̄ да̑на би́ло.

ми́се ж *мачка у дјечјем језику.* — Да̂ј, си́не, ми́си боку̀нић кру̏ха!

мисијо̑н, -о́ни ж (тал. missione) *мисија, посланство.* — О̏д ваше̄ мисијо́ни није би́ло ни̏шта.

ми̏слит се, -ӣн се несвр. *размишљати о нечему, нарочито кад треба донијети какву одлуку.* — Ми̏слӣн се би̑ ли би́ло па̄метно то̑ учи̏нит. — Ни̏шта нам није одгово̀ријо, јо̑ш се ми̏слӣ.

мистери̏јо̄з, -а, -о придј. (тал. misterioso) *тајанствен.* — У̏ задње̄ врије́ме су по̀стали мистери̏јо̄зи, све̏ нѐшто кри̏јӯ.

мистери̏јо̄зо прил. *тајанствено.* — Што̀ се др̀жӣш та̀ко̄ мистери̏јо̄зо?

ми́тит се, ми́тӣн се несвр. *пријубљивати се, тачно падати на одговарајућу страну (капут и др.).* — Ка̀пут ми се при̏ дну нѐ ми́тӣ.

ми̏ћа ж (тал. miccia) *фитиљ.* — Ужѐгли су ми̏ћу, ми́на ће.

ми̏ћӯн, -у́на м *врста морске рибе, инћун.* — Нѐ фалӣ ни̏шта ни̏ приганијем мићу́нима!

Михо м *чесшо мушко име у Дубровнику.* — До̑ сан Миху рѝћету од жу̏ја̄.

мѝхољица ж *циклама.* — Монтòвјѐрна је пу̏на мѝхољӣца̄.

/мӣш/ изр. **ко ~ ӣз уја** *каже се за некога ко има йошйуно заглађену косу.* — За̀лӣза̄н си ко мӣш ӣз уја.

мје̏д м *бакар.* — На пòпрету је сто̄јо̄ јѐдан качу̏лић о̏д мједа.

мје́ко *в. мљеко.*

мје̂ндо̄ *в. мјендуо.*

мјендòла̄та ж (тал. mandorlato) *врсша слаткиша од бадема.* — Зӣми смо у̏ Жӣвка купòвали мјендòла̄те̄.

мје̂ндуо, -ула м (и: мје̂ндо̄, мје̂ндула и мје̂ндела) *бадем, сшабло и йлод.* — У Ду̏бро̄внӣку је то̂рта о̏д мје̂ндӯла̄ на̀ великōн цијѐни.

мје̂нтоват, мје̂нтује̄н несвр. *именовати некога, сйомињати нечије име.* — Зна̂ се кò је све̏ та̏мо бӣјо, а ја̂ хи нѐћу мје̂нтоват.

мје̏ра ж *разумно йонашање, трошење и сл., онако како шо одговара йриликама.* — Тре̏ба̄ у свѐму ӣмат мје̏ре̄. — Све̏ што чѝнӣш, нека бу̏де̄ с мје̏ро̄н!

мје̏ре̄ње с гл. им. од мје̏рит се *разумно трошење нечега чега је мало (новца, намирница ишд.).* — Бѐз великōга мје̏ре̄ња нѐ би се мòгло жӣвјет.

мје̏рит се, -ӣн се несвр. *штедљиво се односити йрема нечему чега нема много.* — Ва̀ја̄ се мје̏рит о(д) свѐга до свѐга. — Да се нѐ мјерӣмо, нѐ би изӣшли на̀ кра̄ј.

/мје̏сто/ изр. **поћ с мје̏ста** *йомакнуши се с мјесша гдје би шо иначе морало сшајаши, изглавиши се, ишчашиши се.* — Пòшла му је ко̂с с мје̏ста, па му је ру́ка са̏д у̏ ђесу.

мјѐхӣр, -ӣра м *мјехур, исйучење исйуњено шечношћу на йовршини коже или ваздухом исйуњене йолулойшице на йовршини неке жишке масе.* — Учѝнијо ми се на̀ длану вѐлӣкӣ мјѐхӣр. — Та̂ се смје̏ша ба̄тӣ све̏ док нѐ почму̏ ска́кат мјехӣри.

мјехѝрић м (дем. од мјѐхӣр) — Од жѐстокōга су̏нца учѝнили су ми се мјехѝрићи пò шкӣни и по рамѐнима.

мјѐчић м (дем. од мӣјех) — Ђѐ си се запу́тијо с тӣјен мјѐчићен?

мјѐшина ж (аугм. и пеј. од мӣјех) **1.** *кожа од овце или неке друге живошиње која служи за ношење шечносши: вина и сл.* — Што̏ ӣма̄ш у̏ то̄н мјѐшини? **2.** *шрбушина у неке дебеле особе.* — Нӣје о̂н гла̂дан, ӣма̄ дòбру мјѐшину. изр. **лијѐва̄ кӣша ко из мјѐшине̄** *велика киша у виду йљуска или дужег шрајања.* — Лијѐвало је ко из мјѐшине̄ два̄ да̄на и двје̄ ноћи.

мјешку̏ла̄нца ж (тал. mescolanza) *нешто замијешано, мјешанија.* — На̀стала је нѐкаква̄ мјешку̏ла̄нца око намјештѐња. — То̑ ти је мјешку̏ла̄нца о̏д мѐса и о̀(д) зелени.

/мла̏д/ изр. **~ ко рòса** *сасвим млад (за йоврће).* — Бӣтва ван је мла́да ко рòса.

мла́дац, мла́ца м *младо мушко чељаде.* — Мӣслијо сан да је ста̀рији, а о̂н ба̄ш мла́дац.

мла̀дика ж *нови йрирасш на сшаблици, млада гранчица која је шек избила.* — На̀ јабуци су у̏дриле мла̀дике.

/мла̀дӣћ/ изр. **учѝњен ~** *дјечак који је сазрио и изашао из йериода дјечашшва.* — Кò би га вӣше пòзно̄! Учѝњен мла̀дӣћ, у̏зра̄со̄, рашчѝнијо се!

мла̀дица ж *млада женска особа.* — Нӣје баш бӣла мла̀дица ка(д) се уда́ла.

мла̏до̄с, мла̏дости ж *омладина, младеж.* — Сје̏ла мла̏до̄с на скалӣне од Језу̏вӣта̄, па пјѐва̄ да је љепòта слу̏шат.

мла́тило с *онај који свашша неконшролисано говори.* — Кò ће да̀нас пòднијѐт о̀но̄ мла́тило?

мла́тит, мла̂тӣн несвр. **I. 1.** *шући некога.* — Мла̂тӣн га сва̀кӣ да̂н па нӣшта. **2.** *отресаши нешто ударањем шшайом и сл.* — Мла́тили смо ју̏че̄р ма̏сли-

не. 3. *жусшро ићи.* — Млâтӣ ти ôн пут Бòсâнкē ко млàдӣћ. 4. *навалиши на неко јело.* — Зâшто млâтӣш сâмōга крŷха кад мôжеш ỳзēт и мâло мâсла? II. ~ се *шући се с неким.* — Млâтӣш се з дјѐцōн ѝз улицē ко нâјгорӣ мỳлац!

млêдан, млéдна, млêдно придј. *мршав.* — Млêдан је, јâдан, ко пантàрō.

млѐтачкӣ, -ā, -ō придј. *који ūриūада Венецији, венецијански.* — **влàдика** ~ *у значењу: велика госūођа.* — Вôзӣ се у кàроци ко да је влàдика млѐтачкā.

Млêци, Млѐтāкā м *Венеција.*

Млêчанин м *сшановник Венеције.*

Млêчāнка ж *сшановница Венеције.*

млијѐчер м *маслачак.* — Пŷна је бâштина млијѐчера.

млѝнац, млѝнца м ген. мн. млѝнāцā *млин за кафу.* — Дâј ми млѝнац от кàфē да сàмељēн кòјē зр̂но!

млѝница ж *млин за мљевење жиша и сл.* — Ôднијо је жѝто ỳ млиницу за сàмјет, па га јôш нêмā.

мљâскат, -āн несвр. (и: мљáскат) *јесши гласно ударајући и ūришискајући језиком, уснама, нейцем.* — Дô āмо се чŷјē кòлико мљâскāш!

мљéко с (и: мјéко) *млијеко.* — Ôд великē врућѝнē ми се и мјéко поквáрило.

Мљêћанин м *сшановник Мљеша.*

Мљêћка ж ген. мн. Мљêћāкā *сшановница ошока Мљеша.*

мљêцав, -а, -о придј. *љейљив.* — Крŷх је мљêцав ко да ỳ њему ѝмā пâтāтā.

мљêцкат, -āн несвр. *дуго задржаваши храну у усшима, ūремешаши је и гњечиши да би се сажвакала.* — Цѝјелӯ ŷру мљêцкā ôнō мâло кŷхāнōга мêса.

мљêцкӣ, -ā, -ō придј. *који ūриūада ошоку Мљешу, који ūошиче с Мљеша.* — Чувѐно је ѝ мљецкō ŷје ѝ мљецкō грôжђе.

мô *в. муо.*

мобилизáват, -ѝзāвāн несвр. *сшављаши у ūокреш, ūозиваши некога у неку акцију.* — Мобилѝзāвāш нас да ти мŷкте рâдимо.

мобилѝзат, -āн свр. *сшавиши у ūокреш, у акцију.* — Мобилѝзаћу те да ми нѐшто препѝшӣвāш нà макину.

мобилизацѝјōн, -óни ж *сшављање у ūокреш, ūозивање у акцију.* — Кàква је ôвō дàнас мобилизацѝјōн ỳ кући?

мòбиља ж (тал. mobilia) *намјешшај за кућу, ūокућсшво.* — Нêмā ôди мјêста за свŷ тŷ мòбиљу.

мобиљáват, -ѝљāвāн несвр. (тал. mobiliare) *оūремаши намјешшајем неку ūросшорију, сшан или кућу.* — Јѐсте ли тô пôчели мобиљáват нôвӯ кŷћу?

мòбиљāн, -а, -о придј. *оūремљен ūокућсшвом, намјешшен.* — Ôни су ћѐли афѝтат мòбиљāну кàмару.

мобѝљат, -āн свр. *оūремиши сшан, кућу ūошребним намјешшајем.* — Мобѝљали су двјé камаре.

мовѝват, мòвӣвāн несвр. (тал. movere) I. *ūокрешаши нешшо.* — За пàсат крôс камару трêбā мовѝват трѝста ствáрӣ! II. ~ се *ūокрешаши се, крешаши се.* — Ôн се нѝђе ѝс кућē не мòвӣвā. — Пàрā ми да се рôта не мòвӣвā. — Лѝјечнӣк му је припорŷчијо што вѝшē мовѝвāња.

мовѝменат, -ѝмēнта м ген. мн. мовѝменāтā (тал. movimento) *ūокрешање, крешање.* — Пŷно сан сјѐдō, трêбā ми мâло мовѝмēнта.

мôвит, -ӣн свр. I. *ūокренуши нешшо или некога.* — Мôви ми тӣ стóчић нà бāнду! II. ~ се *ūокренуши се, макнуши се.* — Тâмо се нѐшто мôвило. — Мòгла би се тӣ ôтōлē мâло мôвит!

мôдрокōс м *врсша ūшице, кос.* — Ôдāвно нà нашу ôдрину нѐ слијећӯ мôдрокōси.

мôждāни ж (само мн.) ген. мождáнӣ *мозак.* — Сŷнце ми је ỳдрило ỳ мождāни.

môжебит прил. *можда.* — Môжеби(т) су и звòнили, а мӣ нијéсмо чŷли.

мо̑зак, мо̑зга м **1.** *орган у глави којим се диригују свјесни и несвјесни покрети у људском тијелу.* — Бо̀лӣ ме гла́ва ко да ми мо̑зак пу̑цā. **2.** мн. мозгови *памет.* — Тре̑бā ѝмат мо̑зак за фѝнут ску̑лу. — О̀ то̄н ства́ри рјешáвају мо̑згови.

мокрѝна ж *влага.* — Уву́кла ми се мокрѝна у̑ кости.

мола́ват, мо̀лāвāн несвр. (тал. mollare) **I.** *попуштати нешто.* — Ја̑ ко̀ноп за̀тēжēн, а тӣ га мо̀лāвāш! **2.** *пуштати некога да оде, отпуштати некога.* — Мола́вају хи јѐднōга по јѐднōга док се свѝјēх не либѐрају. **3.** *пуштати вјетар.* — О̀вō дијéте сва̏кӣ ча̑с мо̀лāвā.

мо̏лāно прил. *незатегнуто.* — Вéжи шпа̑г мо̏лāно да га је ла̏кшē одријéшит.

мо̀лат, -āн свр. **1.** *попустити нешто, одријешити.* — Ка(д) ти рѐчēн, мо̀лāј цѝму и ско̀чи у̑ ба̑рку! **2.** *пустити вјетар.* — О̑ди је са̑д нѐко мо̀лō. **3.** *пустити некога да оде, отпустити некога.* — Не мо̀гу га вѝше тр̀пјет, па сан га мо̀лō.

мо́љак, мо́љка м мн. мо́љци, ген. мн. мо̑љāкā *мољац.* — Ако ти мо́љак у̑ђē у̑ робу, сву̑ ће је ѝзгрис.

мо̀менат, -ēнта м ген. мн. мо̀менāтā (тал. momento) *час, часак, тренутак.* — Ѝмали смо мӣ у живо̀ту ѝ грубијех ѝ лијепијех мо̀менāтā.

момѐнтӣн прил. (тал. momentino) *часак.* — Прѝчекāј ме момѐнтӣн!

мо̏мӣт м (тал. vomito) *повраћање хране из желуца.* — Пр̀вō му је ско̀чила фе̑бра, а о̑нда га је у̏хитијо мо̏мӣт.

момѝтат, -āн несвр. *повраћати храну кроз уста.* — Кад је шѝлок, свӣ на бро̀ду момѝтају.

монта́ват, мо̀нтāвāн несвр. (тал. montare) *пети се уз нешто на врх.* — Ка(д) смо бѝли мла̑ди, монта́вали смо у̏згōри за̀ мањē от по́ урē.

мо̀нтања ж ген. мн. мо̏нтāњā (тал. montagna) *брдо, планина.* — Та̑мо су свē вѐликē мо̀нтање, ни пу́та нēмā.

мо̀нтат, -āн свр. *попети се на врх нечега.* — Док трѐпнēш, о̑н мо̀нтā цѝјелӯ ска̏лу.

мо̀нтӯра ж (тал. monture) *униформа.* — Свӣ су на̀ себи ѝмали мо̀нтӯре.

мону̀менат, -ēнта м ген. мн. мону̀менāтā (тал. monumento) *споменик.* — Сва̏кӣ ка̏мēн је о̑ди мону̀менат.

мо̑ра ж **1.** *црнкиња.* — У А̀мерици је на̀шō пра̑вӯ мо̑ру и ожѐнијо се. **2.** *црномањаста женска особа.* — Жѐна му је бѝла лѝјепā мо̑ра.

мо̀рач м *ароматична биљка која служи као зачин јелима; ставља се у дубровачку „менестру зелену“.* — Ста̑ви мо̀рача нека ми за̀вонљā!

мо̑ре с мн. мо̑ра, ген. мн. мо̑рā **1.** *велика површина слане воде омеђена обалама.* — Ко̀лико је са̑мо о̑н мо̑рā па̀сō док је навѐгō! **2.** *мања или већа количина морске воде.* — Гаргарѝзāј с мо̑рен, па ће ти па̀сат ко с ру́кōн о̏днијēто! изр. **ѝмā мо̑ра; (бѝло је мо̑ра)** *каже се кад море није мирно.* — Ка(д) смо се вра̑ћали, бѝло је мо̑ра. — Ва́љаћемо се, ѝмā мо̑ра. (најчешћи атрибути: **лѝјепо мо̑ре, гру̑бо мо̑ре, стра̑шно мо̑ре; ~ мѝрно ко у̑ље** *кад на мору влада потпуна тишина и кад је површина сасвим равна.* — Нијéсте мо̀гли ода̀брат бо̑јӣ да̑н за̀ ђѝту: мо̑ре је мѝрно ко у̑је.

мо̀рета ж **1.** *маска, кринка.* — Ко̀ би те по̀знō с мо̀ретōн на̀ фаци? **2.** *црномањаста дјевојчица.* — Мо̀рета је ста̀ријā, а бјо̑нда је мла̑ђā ћӣ. **3.** *прстен или наушница с црним каменом у облику главе.* — У а̀нтӣкā времéна бѝле су у̀ мо̄ди мо̀рете на у̏шима или на̀ прсту од ру́кē.

мо̀рето м *црномањаст дјечак.* — Је ли о̀вӣ ма̑лӣ мо̀рето тво̑ј?

мо̀рит, -ӣн несвр. **I. 1.** *умарати некога психички или физички.* — Мо̀рӣ ме о̀ва ска̏ла. — Мо̀рӯ ме сва̏каквē мѝсли. **2.** *притискивати, мучити, убијати.* — Да̑не ѝ да̑не су нас мо̀рили з гла̑дон. **II.** ~ **се**

умараши се. — Бѐс потребе̄ се мо̀рӣш с то̄н мула̀ријо̄н.

мо̀рица ж *женска особа шамније йуши, али и жена која, сунчајући се, добије шамну боју коже.* — О̀тка(д) се сва̄кӣ да̂н кӯпа̂ш, по̀стала си пра̂ва̄ мо̀рица.

мо̀ричина ж *од милошше за жену йрейланулу од сунца.* — На̀ бањи све̏ мо̀ричина до мо̀ричине̄!

мо̑ро м (тал. moro) 1. *црнац.* — Кад је мо̀то̄р ако̀сто̄, ѝж њега су се искрцала два̂ мо̂ра. 2. *црномањаси човјек.* — Мо̂ру лӣјепо сто̀јӣ бӣјела̄ ко̀шуја.

морѐда̄вит, -ӣн несвр. *йсихички мучиши, мрцвариши.* — По сву̏ но̄ћ ме мӣсли морѐда̄вӯ.

мо̂рса ж (тал. morsa) *оруђе од дрва или од жељеза са завршњима којим се сшеже нека сшвар или машеријал.* — У о̀вијен цре̏вјама сан ко у̏ мо̂рси.

мо̀рта̄р, -а́ра м (тал. mortaio) *аван.* — У Ду̏бро̄внӣку се ре̏че̄: „Ту́ци во̏ду у мортáру, па ни слу́ги ни госпáру!"

морта̀рић м (дем. од мо̀рта̄р) — У морта̀рићу смо ту́кли цу̏кар за по̀сӯт сла̀тко̄.

мо̀рторијо с (тал. mortorio) *осмршница, чиијуља, оглас којим се обавјешшава о нечијој смрши.* — На мо̀рторију су по̀тпӣса̄не са̂мо ћѐри.

мо̀ска̄р, -а́ра м *лейеза којом се жене хладе кад је врућина.* — Ѝзвадила је из бурсѝнића мо̀ска̄р и ма́хала се ш њи̏ме.

мо̂стра ж *узорак за нешшо (шканину и сл.).* — Да̂ћеш ми мо̂стру от ка̀пута! изр. **ста̂т за̀ мостру** *биши изложен, сшајаши у излогу као узорак.* — О̀но̄ у вѐтрӣни сто̀јӣ са̂мо за̀ мостру.

мо̂стрица ж (дем. од мо̂стра) — О̂ди су ван мо̂стрице за̀ љетне̄ ве̏сте.

мо̂сӯр м мн. мо̂сӯри (најчешће у мн.) *слина која виси из носа.* — Прѐстани пла̏кат, све̏ ти вӣсӯ мо̂сӯри ӣз но̄са!

мосу̀рав, -а, -о придј. (и: мосу̀ра̄в) *коме шеку слине из носа, слинав.* — Ма̂јке па̂зӯ да ин дјѐца нѐ будӯ мосу̀рава.

мосу̀равац, -а̄вца м ген. мн. мосу̀рава̄ца̄ *слинавац.* — И кад је у̀зра̄со̄, о̀сто̄ је мосу̀равац.

мосу̀рат, -а̄н несвр. *слиниши.* — Нахла́дијо си се, мосу̀ра̂ш!

мосу̀рић м (дем. од мо̂сӯр) — Дјѐтету вӣсӣ мосу̀рић ӣз носа.

мо̂т м мн. мо̂ти, ген. мн. мо̄та̄ (тал. motto) *йокреш руком, главом и сл. да би се некоме дао неки знак, али и иначе.* — Кад у̏чинӣм ка̀квӣ гру̂бӣ мо̂т с ру́ко̄н, забо̀ли ме ра̂ме. изр. **чѝнит мо̂те** *даваши некакве знакове руком, главом и сл.* — Е̏но нам с фу̀њестре̄ чӣнӯ мо̂те да у̑ђе̄мо у̏ кућу. **гово̀рит на̀ моте** *сйоразумијеваши се гесшикулацијом као шшо шо раде нијеми.* — Не̏што ми је гово̀ријо на̀ моте, ма га ја̂ нијѐсан разу̀мијо.

мо̀тат се, мо̀та̄н се несвр. *врзмаши се око некога или нечега.* — Мо̀та̂ш ми се около но́га̄, па ћеш учѝнит да па̂не̄м.

/**мо̀тика**/ изр. **дѝгнут на̀ некога ку̑ку и мо̀тику** *найасши некога ријечима директно или индиректно.* — Док су бӣли у̏ добре̄, све̏ је бӣло до̀бро, а кад ин је обр̏нуо шкӣну, дӣгли су на̀ њега ӣ куку и мо̀тику.

мотӣчак, -чка м ген. мн. мотӣча̄ка̄ *мошичица ужег облика и с мањом дршком која служи за окойавање, шријебљење шраве и сл.* — У̀зми лӣјепо мотӣчак у̏ ру̏ке, па о̀копа̄ј о̀во̄ зѐмље̄ око̀ ру̂сӣца̄.

мо̀тӯн *в. машун.*

/**мо̂ћ**/ изр. ~ **с не̏ким** *биши раван некоме, моћи се мјериши с неким.* — Ко̀ мо̀же ш њи̏ма ка(д) су пу̂ни дина́ра̄! **нѐ ~ не̏кога** *не шрйјеши некога, не йодносиши некога.* — О̀на ми је сѝмпатика, ма њѐга нӣка̄ко не мо̀гу. **ра́дит (чѝнит) што мо̀гу и не мо̀гу** *радиши нешшо и йреко својих машеријалних, физичких и других могућноси.* — Чѝнили су му све̏ што мо̄гӯ и нѐ могӯ са̂мо да га контѐнтају.

мо̀хуна ж *зелени дугуљасти омотач у коме се налазе зрна неке биљке махунарке: грашак, боб, пасуљ.* — Би̑ж о̀чисти, а мо̀хуне ба́ци у̏ броку о(д) смѐтлишта.

мо̀шка̄т м ген. -а́та (тал. moscato) *врста грожђа и вина.* — О̏но̄ на̀ одрини је мо̀шка̄т.

мо̏штро с ген. мн. мо̏штра̄ра̄ (тал. mostro) *наказа, чудовиште по изгледу, одијевању и сл.* — Ка̀кво̄ је о̀но̄ мо̏штро о(д) чо̀вјека? — Чѝнӣш о̀(д) себе мо̏штра!

мра̏зит, -ӣн несвр. **I.** *чинити да неко некога омрзне.* — Нѐмо̄ј ме мра̏зит с фа̀миљо̄н! **II.** ~ **се** *замјерати се некоме због нечега, стварати међусобну мржњу, непријатељство.* — Нѐћу се по̄ћ мра̏зит са су̀сјеством ради јѐдне̄ ко̏коши.

мрамор м (лат. marmor) *мермер.* — Ко̀је̄ пу̏сто̄ бо̀гаство, сва је кућа у̏ мрамору!

мрамо̀рижа̄н *в. марморижан.*

мраморѝжат *в. марморижат.*

мр̏вит, -ӣн несвр. *ситнити нешто на мање дијелове и расипати по нечему.* — Мр̏вӣн тѝцама боку̀нић кру̏ха.

/мр̏вица/ **нити мр̏вице̄** *нимало.* — Нѝје ми зѝма нѝти мр̏вице̄.

мр̏вицу прил. *мало.* — Пра̏чека̄ј мр̏вицу!

мрвѝчак *в. мрвичић.*

мрвѝчић прил. (и: мрвѝчак) *сасвим мало, врло мало.* — У̏зми мрвѝчић, про̑ва̄ј ка̀кво је!

мр̏давац, -а̄вца м ген. мн. мр̏дава̄ца̄ *онај који се на све мргоди изражавајући тако своје незадовољство нечим.* — Кад је ма̄лӣ мр̏давац вѝдијо да га нѝко не аба̀да̄, прѐсто̄ је зановѐтат.

мр̏давица ж *женска особа која се на све мргоди незадовољна нечим.* — Ко̀ би мр̏давици угро̀дијо, нѝје се ни ро̀дијо!

мр̏дит се, -ӣн се несвр. *мргодити се на нешто и тако изражавати своје незадовољство или негодовање због нечега.* — Мр̏дӣ се ва̏зда кад на̀ пјату вѝдӣ мѐсо лѐшо и па̀тате.

/мр̏ђелица/ изр. **ба̏бине мр̏ђелице** *кад се хоће рећи да је нека рана сасвим лаке природе.*

мр̏знут се, мр̏зне̄м се несвр. *смрзавати се на хладноћи.* — Мр̏зне̄ш се бес ка̀пута на о̀во̄ зи̏ме̄.

мр̏зо̄, мр̏зла, мр̏зло придј. *хладан, промрзао.* — Што̄ су ти мр̏зле ру̏ке!

мрка̀туња ж *дуња, стабло и плод.* — Од мрка̀тӯња̄ се чѝнӣ кото̀ња̄та.

мр̀кије̄нта ж *морска хрид, стјеновита обала (говори се око Стона, вјероватно и у Дубровнику).* — У̏мало нијѐсмо лу̏пли од јѐдну мр̀кије̄нту.

мр̀љат, мр̀ља̄н несвр. *за вријеме јела премештати по тањиру или по сличној посуди.* — Га̑д ме глѐдат како мр̀ља̄ш по̀ пјату!

мр̏мошит, -ӣн несвр. *гунђати оговарајући некога или иначе.* — Нѝје нѝкад ко̀нте̄нта, са̑мо мр̏мошӣ.

мр̀на̄р, -а́ра м *морнар.* — Гра̑д је пу̏н мрна́ра̄ с нѐкаквбога бро̀да.

мрна̀рина м (пеј. од мр̀на̄р) — У̏хитила се мрна̀рине̄, пја́нчине̄ и бјестимату̏ра.

мрна̀рица ж *род војске, морнарица.* — Слу̏жијо је трѝ године у мрна̀рици.

/мр̀тав/ изр. **бит у мр̀тво̄н ко̏жи** *слабо се, безвољно осјећати, бити једва жив.* — Нѝшта ме нѐ пита̄ј, да̀нас сан ти у мр̀тво̄н ко̏жи. **го̀ворит из мр̀тве̄ ко̏же̄** *једва говорити.* — Разгова́ро̄ сан ш њѝме, ма го̀ворӣ из мр̀тве̄ ко̏же̄.

мр̀тац, мр̀ца м мн. мр̀ци, ген. мн. мр̀та̄ца̄ *мртав човјек, мртвац.* — Прекрѝжијо ру̏ке и лѐжӣ ко мр̀тац.

мр̀тачкӣ, -а̄, -о̄ придј. *који припада мртвацу или који би пристајао мртвацу.* — О̏нда о̑н прогово̀рӣ мр̀тачкијен гла̑сон. — На таволѝну му сто̀јӣ нѐшто ко мр̀тачка̄ гла́ва.

/мр̏твӣ/ **мр̏тво̄ врије́ме** *вријеме без дашка вјетра и са тешким притиском.* — Сва̏к се сла̑бо ћу̏тӣ кад је ова̀ко̄ мр̏тво̄ врије́ме.

мр̏твица ж *мр̏шавчница*. — На̏шли су га до̑ма мр̏тва и ђа̑ су га о̏днијёли у мр̏ твицу.

мр̏цу прил. *врло мало*. — Па̏ра̄ ми да је о̀во̄ мр̏цу сла̂но. — Да̏ј ми са̂мо мр̏цу на пја̀тӣн да про̑ва̄н!

мр̏ча ж *врста биљке, мирта*. — Ко̀лико са̂мо и̏ма̄ мр̏чē на Ло̀круму!

мр̏чит, -и̏н несвр. **I.** *шврљати оловком, бојом или нечим сличним по папиру или некој другој површини*. — Ко̏ о̀во̄ мр̏чи̏ по миру о̀т ку̏ћē? **II.** ~ **се 1.** имперс. *мрачити се (кад се почну полако навлачити облаци на ведро небо и повремено сакривати сунце)*. — Ју̏тро̄с је би̏ло свё вёдро, а са̏(д) се нёшто мр̏чи̏. — Вријёме се мр̏чи̏. **2.** *нечим црним, гаравим намјерно или ненамјерно замазати руке, лице и сл.* — Сва̑кӣ да̂н се мр̏чи̏н ко спацако̀мӣн док о̀чистӣн шпа̂хер.

/мр̏ш/ мр̏ш отоле̄ *марш! узвик кад се некога тјера или кад се жели исказати нечије неслагање*. — Мр̑ш ото̀ле̄, да те ви̏ше̄ нѐ видӣн! — Мр̑ш ото̀ле̄, ти̏ ћеш ме̏ни продава̀т ро̑г за свијёћу!

му̏ждруп м *крупан мушкарац скромних умних способности, нарочито упадљив због своје физичке појаве*. — Кад би ти̏јо, о̀нӣ му̏ждруп би мо̑го̄ и ра́дит.

му̏ждрупина м (аугм. и пеј. од му̏ждруп) — Да га је свијёћо̄н и̏скала, нѐ би на̀шла она̀кӯ му̏ждрупину.

му̏жика ж **1.** *свирка, глазба, свирање*. — Слу̏шали смо ли̏јепӯ му̏жику. **2.** *плех-музика, лимена глазба*. — До̀шла је цва̀тајска̄ му̏жика и па̀сала прико Страду́на. изр. **ва̏зда и̏ста̄ ~** *понављање исте досадне приче о нечему; истих догађаја или сличног понашања*. — Што̀ ћу ти приповијёдат! Ста̑рӣ њоркѐта̄, ста̑ра̄ се принѐма̄же̄, ва̏зда и̏ста̄ му̏жика!

мужи̏канат, -а̄нта м ген. мн. мужи̏ка̄на̄та̄ (тал. musicante) *онај који свира у музици*. — Што̄ су се мужи̏ка̄нти да̀нас импара̀дали!

мужи̏кат, -а̄н несвр. (тал. musicare) — Ко̏ то̏ та̏мо мужи̏ка̄ у о̀ва̄ до̏ба но̏ћи? — Нѐ може се жи̏вјет од мужи̏ка̄ња!

музари̏јо̄ла ж (тал. museruola) *жичана направа у облику корпице, која се натакне псу на њушку да не уједа, брњица*. — Чи̏н су му ста̏вили музари̏јо̄лу, о̏па̄сан је!

му̏зео м (тал. museo) *музеј*. — О̏вӯ ста̑рӯ ма̀кину мо̏жеш да̑т у му̏зео да је чѐја̄д глёдају и чу̏дӯ се.

му̏јара ж *в. муљара*.

му̏к м *ћутање, тишина*. — Што̀ је о̀вӣ му̑к?

му́ка ж *брашно*. — Му́ка се про̀сије̄ на̀ гу̏сто̄ си̏то.

му̏ка ж ген. мн. му̏ка̄ *неугодност физичка или психичка, нешто неугодно и тешко*. — У̏хитила ме је му̏ка о̏д гла̄да. — Ува́лила ми се му̏ка у о̀жичицу. изр. **ни̏је ~ за̏ вијёка** *свака мука прође, није вјечна*. — Рёче̄ се: „Ни̏је му̏ка за̏ вијёка!“ — па јёда ли и̏ нама су̏тра бу̏де̄ бо̏ље̄. **би̏т на̀ го̏ркијен му̏кама** *наћи се у тешком положају кад се треба на нешто одлучити, извући се из незгодне ситуације*. — Би̏ли смо на̀ го̏ркијен му̏кама док се нијёсмо догово̀рили што̀ ћемо про̀дат, а што̀ о̀ставит. **ја̏дна ти ~** *вјероватно да се избјегне израз: јадна ти мајка кад се очекује нешто неугодно, тешко*. — Ја̏дна ти му̏ка, што̀ ће би̏т ка(д) до̀зна̄ да смо та̏мо хо̀дили бѐж њега!

/мука́јет/ ни мука́јет *ни да прослови, ни да изусти ријеч*. — Мисли смо да ће нам на̀ то̏ што̏ ри̏јет, ба̀рен зафа́лит, а о̏н ни мука́јет!

/му̏као, -кла, -кло/ изр. **му̏кла̄ тиши̏на** *потпуна тишина, глуха тишина*. — Нё-што је па̏ло, нёко је зави̏ко̄, а о̏нда је на̀стала му̏кла̄ тиши̏на.

му̏кас, -та, -то придј. *сипак као брашно*. — Дра̑же̄ ми је кад је пи̏пӯн му̏кас.

му̏љара ж (и: му̏јара) *врста земље*. — Ко би ми зно̂ ри̏јет што̀ ће о̀на̄ му̏љара при̏т ку̏ћо̄н!

му̏о, му́ла м (и: мо̂) *пристајалиште за бродове у луци.* — Укр̀цали смо се на̀ великому му́лу.

му̑рва ж ген. мн. му̑ра̄ва̄ (тал. mora) *дуд, стабло и плод.* — Гра̂не су пу̑не му̑ра̄ва̄, ма ко̀ ће хи доку́чит?

му̑рга ж *талог од маслинова уља, мутеж, служи за прављење сапуна.* — Му̑рга ѝма гру̑б во̂њ.

му̀рина ж *врста бијеле морске рибе, слична јегуљи (*Muraenoidae*).* — Му̀рина је слѝчна јѐгуљи, а ме̏ни све̏ па̀ра̄ да је змѝја.

му̀ро̄, -а́ла м *тип обрађеног дрвета које служи за прављење неких конструкција у грађевинарству и иначе.* — На кѐло̄вне су ста̏вљени мура́ли за̀ одрину.

му́сит се, му̑си̑н се несвр. *изразом лица показивати незадовољство нечим.* — О̏дма се му̑си̑ кад му што̏ ни́је по̀ густу.

му́теж в. *му́тежина.*

му́тежина ж (пеј. од му́теж) *мутни слој који остане на дну неке посуде, боце и сл. у којој је била текућина (кафа, вино, сирће итд.).* — На̀ дну имбрѝчића о̀стала је са̂ма̄ му́тежина от ка̀фе̄.

му̑трија ж (тал. mutria) *одвратна њушка, мисли се на особу с одвратним лицем, које није симпатично.* — Ни́је ми дра̂го кад ме о̀на̄ му̑трија до̀чека̄ на̀ вра̄ тима.

му̀фа ж (тал. muffa) *плијесан.* — У̀хитила се му̀фа по ко̀нсе̄рви.

му̑фав, -а, -о придј. (и: му̑фа̄в) (тал. muffoso) *пљесњив.* — Сѝку̑ро ниједи нѝ видијо да је сѝр му̑фав.

му̑фина ж (аугм. и пеј. од му̑фа) — У̀хитила се му̑фина на мармѐла̄ти.

мухѐтина в. *мушетина.*

му̑хица ж (дем. од му̑ха) — Јѐдна му̑хица ми цѝјелӣ да̂н нѐ да̄ мѝра.

му̑ц м (тал. mozzo) *шегрт на броду у ратној морнарици Аустро-Угарске.* — Ако нѐ буде̄ш у̏чит, по̀слаћемо мѝ тѐбе у̏ муце!

му̀цат, -а̄н несвр. *говорити с прекидима било да је у питању говорна мана или страх, неко узбуђење.* — О̂н му̀ца̄ са̏мо ка(д) се прѝпане̄.

му́чат, му́чи̂н несвр. *ћутати.* — Кад га што̏ пѝта̂ш, о̂н му́чӣ и глѐда̄ у́ те. изр. ~ **ко у̀шкопљен** *ћутати, не пуштати гласа од себе.* — Сје̏де̄ та̀ко̄ међу̀ на̄с и цѝјеле̄ ве̏чери му́чӣ ко у̀шкопљен.

му́че̄ћ, -а, -о придј. (и: му̀че̄ћ, муче́ћа, муче́ће) *који мало говори, ћутљив.* — Ва̏зда је о̀на би́ла не̏ка̄ко муче́ћа. — О̂н је му́че̄ћ чо̀вјек.

мушѐтина ж (аугм. и пеј. од му̑ха) (и: мухѐтина) — У̏грија̄ло је па се ку̑ћа на̀пунила мушѐтӣна̄.

му̑шица ж *сићушни двокрилац оком једва видљив.* — У̀пала ми је у̏ око му̑шица. — Кад ужѐже̄мо свије́ћу, му̑шице се ску́пљају около̀ ње̄.

му̀шкӣ м *мушкарац.* — Ко̀јӣ је о̀но̄ му̀шкӣ би̏јо, с то̏бо̄н?

му̑шула ж *врста јестиве шкољке, дагња (*Mytilus galloprovincialis*).* — Јѐли смо рѝзота на̀ мушулама.

Н

на̏ 1. *ево ти.* — *употребљава се само кад је у питању особа с којом смо у интимним пријатељским односима, иначе је непристојно.* — На̏ ти о̀во̄, па однѐси до̏ма! — На̏ ти, па се на̀једи! **2.** *управо сад.* — „До̀лази̂ш ли?" — „Е̏во на̏, ѝде̄н!" — „Ка(д) сте до̀шли?" — Е̏во, са̏д, на̏!" **3.** *у разговору служи као потврда да је*

уйраво нешто тако како саговорник тврди. — Ёто, нȁ, вѝдӣш ѝ сȃм да је тàкō кȁко сан ѝ јā чӯо.

нȁбабоват се, -ујēн се несвр. *пањеговати се.* — Нȁбабовала се ȕ мене жèна и свòјē и тӯђē дјèцē.

набȁдат, нàбāдāн несвр. *мало храмати, у ходу имати неприлика с ногом.* — Ōли нијéси обàдō како òна нàбāдā нà лијēвӯ нōгу.

набȁлат се, -āн се свр. (тал. ballare) *найлесати се.* — Сѝта сан се набȁлала на почéтку вȅљачē у Дȕбрōвнӣку.

нȁбалит, -ӣн свр. **I.** *набрбљати свашта.* — Кò би се сјȅтијо штò је свȅ у пó урē нàбалијо! **II.** ~ **се 1.** *наслинити се.* — Сѝкӯро дјȅтету рáстӯ зȕбићи ка(д) се овлѝкō нàбалило. **2.** *наговорити се сваштa, неконтролисано и несувисло.* — Ōн је чòвјек бȅ(з) спирита, а нàбалијо се да га је бѝла страхòта слȕшат.

нȁбатит се, -ӣн се свр. (тал. battere) *намутити се нечега, нпр. јаја и сл.* — Нàбатили смо се јáјā зà фȇстā.

набешкòтат, -āн свр. (тал. biscottare) *найравити већу количину двойека.* — Стȃрē дȕбровачкē домȁћице би òбично набешкòтале крȕха и спрéмиле га ȕ шкатулу за у кȁфу бѝјелӯ.

нáбијел, -а, -о придј. *који баца на бијело.* — Нѝје бȁш плáтно бијéло него нáбијело.

нȁбӣт, -а, -о придј. *набијен (каже се за младу особу кад се жели нагласити чврста йуноћа њенога тијела).* — Слȁтко је дијéте онàкō нȁбӣто!

набјȁкат, -āн свр. **I.** *обијелити, найрахати.* — Не хòди тàкō нèшесан и набјàкāј тē нèсретнē цр̏евје! **II.** ~ **се** *обијелити се, найрахати се.* — Штò си се тàкō набјàкала ко да си глȃву стȁвила у мȕку?

набȕбат, нàбӯбāн свр. **I. 1.** *изударати некога.* — Дȍбро су га набȕбали, нēће му вѝше дōћ нȁ памēт чѝнит лупежàрије. **2.** *научити нешто найамет.* — Ка(д) смо хòдили зȁједно ȕ шкōлу, набȕбō би свȁкӯ лецѝјōн, а мȁло је штȍ ò(д) тегā разȕмијо. **II.** ~ **се** *добро се најести.* — Ȕ Мāлōму Стòну смо се набȕбали кȁменӣцā и набȕмбили пȅљешкōга цр̏нōга.

набурдѝжат се, -āн се свр. (тал. bordeggiare) *наједрити се у цик-цак.* — Пȃсāнōга љȅта смо се набурдѝжали по маестрáлу између Ōрашца и Лòпуда.

нȁбухнут, нàбухнēм свр. *нейриродно одебљати.* — Штò си тӣ дȁнас тàкō нàбухнӯта (нàбухла)? Ōли си плȁкала?

навȁлија ж *навала свијета.* — Јȕтрōс је бѝла навȁлија нà крух.

наварѝват се, навàрӣвāн се несвр. *йриликом узавирања йоказати знакове да ће се укиселити (о млијеку).* — Љȅти се мљéко чȇшће навàрӣвā нēго зѝми.

навáрит се, нàвāрӣн се свр. *йриликом узавирања йоказати знак да ће се млијеко йокварити.* — Мōрāн рѝјет мјекàрици да ми се мјéко ȕ пē(т) дáнā трѝпут навáрило. — Од нàвāрена мљéка мȍже се учѝнит штȍ слȁтко.

нȁвлака ж *јастучница.* — Зȁ доту је донијéла лѝјепē бјанкàријē: двѝје дȕзӣне линцȕлā и ѝстō толѝкō нȁвлāкā за кушѝнā.

навлáчит, нàвлāчӣн несвр. **I.** *йрекомјерно облачити некога.* — Не навлáчи дјȅтету тē дèбелē бјечвȅтине и дѝгни му шкȕфију з глáвē, вѝдӣш да му је врућѝна! **II.** ~ **се** *добро се облачити йо хладноћи и йо лошем времену.* — Зȁшто се бèс потребē нàвлāчӣш, па те ȍнда хѝтају фȕмāте?

навòњат, нàвоњāм свр. **I.** *осјетити, нањушити, йредосјетити.* — Бр̏зо ли тӣ нàвоњāш да смо се врáтили пȕнијех рȕкā ѝ крушни ѝ рушни! **II.** ~ **се** *науживати се мириса.* — Ȁјме, штȍ смо се јȕчēр у Лáпаду пòт Пȇткōн навòњали чѝстē ȃријē!

навоњѝцат се, -āн се свр. *намирисати се колоњском водом или йарфемом, найарфемисати се.* — Пòшō Мáто нà бал, навоњѝцō се и ȕхитијо ȃнду òд великōга.

на̀вранит се, -ӣм се свр. *навалити на нешто као вране.* — На̀вранили се на о̀нō што је бӣло на тр̏пези и, док тре̏пнēш, све̏ поћо̀нфали.

навра́тит, на̀врāтӣн свр. **I.** *напунити бунар водом из јавног водовода.* — Дӣгни се у̏јутро ра̀нијē па навра́ти во̏ду у гу̏стијēрну. **II.** ~ **се** *свратити, навратити.* — Навра́тите се ко̀јӣ пу̑т ка(д) па̀сāвāте ову̀дā!

на̀враћат, -āн несвр. *пунити бунар водом из јавног водовода.* — Љѐти се, пого̀тову кад ду̏го нēмā да̏жда, во̀да мо̄рā на̀враћат, јер се полије́вају царди́ни.

навр̏вит, на̀врвӣн свр. *нагрнути.* — Ве̏ликē су врӯћине, па су чēјāд навр̏вила на̀ бању.

навр̏нут, на̀врнēм свр. **1.** *навратити нешто.* — Навр̏нули су јӯтрōс ра̏но во̏ду у̏ ваш ца̀рдӣн. **2.** *накалемити воћку.* — Навр̏нули смо пи̏томнӯ ло̏зу на ди̏вјаку. изр. **навр̏нут шēше** *извршити цијепљење против великих богиња.* — Да̀нас ће дје̏ци у̏ шко̄ли навр̏нут шēше.

на̀вртāње с гл. им. од на̀вртат *цијепљење, калемљење.* — Не̏кому то̑ йдē од ру́кē, па му сва̏кō на̀вртāње ребу̏шкā.

на̀вртат, на̀врћēн несвр. *калемити, цијепити.* — Јѐдан Хѐрцеговац је сва̏кē го̏динē до̀лазијо и по̀ кућама на̀вртō во̀ће.

на̀вр(х) предл. (и: навр̏(х)) *на самом врху.* — Бӣли смо навр̏ ска̄лā ка(д) се то̑ його̀дило. — Ку̏ћа ин је навр̏ Поса̄та. — Му̏ха ми је ста̏ла навр̏ носа. — Сто̀јӣ навр̏ ска̄лā, па̏сти ће низа̀ скалу!

на̏вћи, на̀вћӣ ж (само мн.) *корито у коме се пере рубље, наћве.* — У на̀вћима ми је сва̏ бӣјелā ро̏ба.

на̀вӯћ, -у́чēн свр. **I.** *обући на брзину.* — Ка(д) се затре́сло, бӣјо сан у белведе́ру и са̏мо сан арѝвō на̀вӯћ палѐтӯн и она̀кō бо̑с слѐћет у пјантѐрēн. **II.** ~ **се** *добро се обући.* — Наву́ци се до̀бро, надво́ру пу̑хā бу̏ра.

наги́бат, на̀гӣбāн свр. *наборати, набрати, сложити у наборе.* — Да̏ћу ко̀му да ми ко̏тулу на̀ макину на̀гӣбā.

нагно̀јит, на̀гнојӣн свр. *нађубрити.* — О̏ни на̀гнојӯ по̏ље гно̀јем од живи́нā.

нагр̏дит се, на̀грдӣн се свр. *тешко се нахладити, прехладити.* — На̏ши су ста̑рӣ до̀бро говѐрили: „Су̏нце ма̏рчāнō је перику̀лō — зо, нѐмōј се ра̏но разголи̏цат, јер ћеш се нагр̏дит."

на̀грезнут, на̀грезнēм свр. *набубрити нарочито приликом кухања (грах или неко сочиво).* — Гра̏х ми је до̀бро на̀грезнуо.

на̀грешпат, -āн свр. (тал. increspare) **I.** *наборати.* — Кад о̀ нечему ми̏слӣ, ва̏зда на̀грешпā чѐло. — Ӣмā о̀на на̀грешпану фа̏цу. **II.** ~ **се** *наборати се.* — На̀грешпала се у̏ фаци ко жа̏ба.

на̀грухат, -āн свр. **I.** *натући некога да нема видљивих повреда, угрувати некога.* — Мула̀рија ће то на̀грухат ако те у̏хитӣ на̄ зу̑б. **II.** ~ **се** *навалити се, натрпати се.* — Лӣјепо би бӣло да се не̏каквӣ Кона́вљани нијéсу на̀грухали у пр̏вӣ ре̑д и закло̀нили нам ви̏сту.

нагу́лит, на̀гӯлӣн свр. **1.** *нaљуштити.* — Нагу́ли до̏ста па̄та̄тā, ӣмā нас була̀кāн на о̀бједу. **2.** *начупати, навадити из земље биљке с коријеном.* — Нагу́лили смо у Жу̏пи ра́сада от ку̏пуса, па ћемо га поса́дит у̏ на̄с у̏ баштину.

нагуло̀зат, -āн свр. **I.** *учинити некога лакомим на нешто.* — О̑н је бӣјо о̀дāвно нагу̏лозāн на о̀нӣ цардѝнић у̏ на̄с испо̀т ку̀ћē. **II.** ~ **се** *полакомити се на неко јело или што друго.* — Нагуло̀зали смо се на Бо̀сāнци на до̀мāћӣ пр̏шут.

нагу̏стат се, -āн се свр. *заситити се нечега.* — Нагу̏стали смо се до̀мāћē па̀нцетē.

нагусти̏жат се, -āн се свр. *науживати се.* — Нагусти̏жали смо се за о̀нō ма̏ло да́нā ӣ су̏нца ӣ мора и о̀нијēх на̏шијēх лӣјепијēх ста̑ријēх ми́рā!

нагучу̀лат се, -а̄н се свр. *душевно се искидати.* — Нагучу̀лали смо се з дјѐцо̄н док смо хи ѝзвели на̀ пу̑т и да̑ли ин кру̑х у̑ ру̑ке.

нада̀зират, -е̄н несвр. **I.** *назирати.* — Та̑мо далѐко нада̀зире̄мо Мљѐт. **II.** ~ **се** *назирати се.* — Кроз ма̀глу се нада̀зиро̄ цркве̏нӣ кампа̀нио.

нада̀зрет *в. надазријети.*

нада̀зријет, на̀дазре̄н свр. (и: нада̀зрет) **I.** *назријети.* — Мо̀гло се з го̀лијен о̄ком нада̀зријет да је то̄ нѐкакав бро̑д. **II.** ~ **се** *назријети се.* — Нада̀зрела се далѐко нѐкаква̄ му̑тна̄ свјѐтло̄с.

на̀дат се, -а̄н се свр. *почети и стално се понављати, опћенито или на појединца се окомити, нпр. елементарне непогоде, несрећа, болести, неприлике.* — Ба̏ш се нѐшто о̀ве̄ го̏дине̄ на̀да̄ло, па нѝка̄ко да нас су̑нце о̀грије̄! — Нѐшто ин се на̀да̄ло: на̑јприје умр̀ла Ма́ре, па си́н, о̏нда се разбо̀лијо ста̑рӣ, па нѐвјеста.

на̀дво̄р прил. *напоље.* — Изи́ђи на̀дво̄р, па ћеш вѝђет да трѐба̄ ка̀пут.

надво́ру прил. *напољу, вани.* — Нѐ можеш са̑д ѝзӣћ, надво́ру су пра̑ве̄ дѐлубије.

наде́пат, на̀де̄па̄н свр. *немилице истући.* — Кад га једа̀нпу̑т у̀хитӯ на̀ смокви, до̀бро ће га наде́пат.

на̀димат, на̀димље̄н несвр. **I.** *пунити ваздухом.* — Вјѐтар на̀димље̄ јѐдра, а тӣ са̑(д) са̑мо тв̑рдо др̑ж тѝмӯн! **II.** ~ **се** *мучити се, натезати се с неким.* — Нѐћу се ја̑ на̀димат с то̏бо̄н!

надмѐта̄ње с гл. им. од надмѐтат се *натјецање.* — О̏ставимо надмѐта̄ње за̀ другӣ пу̑т, са̑д ме је у̀хитила фја̀ка.

надмѐтат се, на̀дмеће̄н се несвр. *натјецати се у нечему.* — Пѐпо и Вѝце су се надмѐтали ко̀ ће вѝше̄ жму́ла̄ по̀пит, па су се о̏бадва̄ на̀шла испо(д) таволи́на.

надолије́ват, -о̀лије̄ва̄н несвр. *додавати воде или друге текућине у неку посуду.* — Надо̀лије̄ва̄н ква̑ндо ѝ ква̑ндо у̑ ме̄со по̀мало во̀де̄ да се у̀чинӣ бо̏љӣ шу̑т.

надо̀лит, на̑долије̄н свр. *додати воде или неке друге текућине у нешто.* — Трѐба̄ надо̀лит во̀де̄ у пѝња̄ту, гра̑х је о̀сто̄ на̑ су̑ху.

надомири́ват, -ѝрӣва̄н несвр. *надокнађивати, допуњати новцем или нечим другим нешто што није подмирено.* — Надомири́вају ми у хра́ни што̄ ми нѐ могӯ да̑т у дина́рима.

надоми́рит, -о̀мӣрӣн свр. *додати у новцу или нечем другом да би се допунило колико још недостаје.* — Надоми́рићу ти јо̑ш два́ динāра до десѐ(т) дина̄ра̄ и то̄ ти је до̑ста.

надо̀ставит, -ӣн свр. *нададати нешто нечему.* — На́ђи нѐђе боку̀нић та̀ке̄ или сли́чне̄ р̑обе па је надо̀стави на рука́ве.

надо̀стављат, -а̄н несвр. *нададавати.* — На̑јприје̄ ми се чѝнило ду̑го, а са̑д ми ва̀ља̄ надо̀стављат.

надотока́ват, -о̀ка̄ва̄н несвр. *нададавати, надовезивати.* — Тӣ са̑д надото̀ка̄ва̄ш тво̀ју при́чу, а ја̑ зна̑м да ни́је та̀ко̄.

надото̀кат, -а̄н свр. *додати, нададати, надовезати.* — Ја̑ јѐдну ри̑јеч, а о̑н о̑дма надото̀ка̄ двѝје.

на̀дут се, на̑дме̄н се свр. **1.** *пренапрегнути се од великог говорења.* — На̀дуо сан се вѝше с то̏бо̄н, па ништа о(д) свѐга. **2.** *почети изненада дувати (односи се на вјетар).* — На̀дуо се нѐкакав вјѐтар, изло̀миће све̑ гра̑не о̀т кријешве̄.

наду́ће с *стање надутости након узимања превише јела или иначе.* — Ка(д) по̄пије̄н ка̀фу, до̑ђе̄ ми наду́ће.

на̀дӯшен, -а, -о придј. *препун свијета.* — У она̀ко̄ на̀дӯшено̄ј цр̀кви ни́је се мо̀гло изду̀рат вѝше̄ от по́ уре̄.

нађо̀нфат се, -а̄н се свр. *најести се, наждерати се.* — И о̀бично̄му импјѐга̄ту су о̀но̄ ма̑ло дина́ра̄, што му да́дӯ от пр̀во̄га до пр̀во̄га, дра̑го је ко̀јӣ пу̑т зага̀нгат и нађо̀нфат се.

на̀ждират се, -е̄н се несвр. *прекомјерно се наједати.* — На̀ждирали су се свѐга

ѝ свачега па са̑д ѝду̑ ѝскат лијека пѝ бањама.

на̀ждријēт се, на̀ждерēн се свр. *прекомјерно се најести попут животиње.* — На̏ждрли су се ко жѝвине!

наждро́пат се, на̀ждрōпāн се свр. *наjести се нечега.* — Мо̂рā те забо̀љет сто̄мак ка(д) сн се наждро́пō жу̑пскијех коба̑сӣцā!

на̀жēт, на̏жмēн свр. *исциједи̇ти нешто.* — На пѐченō мêсо ћемо на̀жēт ма̏ло лему́на или љу̑тē на̀ра̄нчē.

на̀жимат, на̀жимљēн свр. *стискањем и гњечењем циједити.* — Не на̀жимљи непрѐстано тӣ лѐмӯн, трѐба̄ ти са̏мо нѐ количкō ка́пӣ да мêсу да̑ гу̑с.

на̀зад прил. *унатраг, прије.* — То̑ је бӣло на̀зад тридести го̏дӣштā. — Вӣђела сан је на̀зад три́ да̄на.

на̏збиљ прил. *озбиљно.* — Го̀ворӣш ли тӣ то̑ на̏збиљ?

на̀јадит се, -ӣн се свр. *имати муке и јада с нечим.* — На̀јадили су се док су згра́дили ку̑ћу на̀ Плочама.

на̂јвољет, на̂јволӣн несвр. *највише вољети (глагол који има по значењу компарацију: вољети, више вољети, највољети).* — На̂јволӣн з Бр̏са̄ља̄ глѐдат како мо̏ре ба̑ца̄ прико Пенату́ра.

/на̂јгорē/ изр. **на̂јгорē бӣт** *кад се нешто квалификује као велико зло, мана и сл.* — На̂јгорē бӣт лӣјен па нӣшта не ра́дит.

на́јеговат *в. нањеговат.*

наје́дит, на̀јēдӣн свр. **I.** *наљутити.* — Наје́дила га је њихова индо̀лēнца. **II.** ~ **се** *наљутити се.* — Наје́дијо сан се ко ку́чак кад ми је о̀нā ма̑лā она̀кō о̀блајала.

на̂јпослије прил. *коначно, на крају.* — На̂јпослије су нам ӣзнијēли кро̏стӯлā да за̀сла̄дӣмо вѐчеру.

нака́дит, на̀ка̄дӣн свр. **I. 1.** *напунити нешто димом, надимити.* — Што̏ сте о̀вӯ ка̏мару нака́дили, нѐ може се у̏ њо̄н жѝвјети! **2.** *наласкати некоме.* — Нака́ди му, њѐму је то̑ дра̑го, па ће ти учѝнит што го̑ј ӣштēш. **II.** ~ **се 1.** *инхалирати се.* — Ка(д) се на̀ка̄дӣш на ка̀дуљи, на̏хлада ти па̀са̄ ко с ру́ко̄н однесѐна. **2.** *надимити се, нагутати се неког неугодног, оштрог мириса.* — У̏ по̄рту се мо̑жеш ѝ нафтē ѝ дима нака́дит! **3.** *напушити се.* — Сѐдӯта је поду́рала, па су се од нервозѝта̄ти и му̑шкӣ ѝ женскē нака́дили. **4.** *наласкати се.* — Нака́дијо си се и госпа́ру и госпо̀ђи, па су те ӣсто̄ ӣшћерали ѝс ку̑ће̄.

накала́шит, -а̀ла̄шӣн свр. **I.** *измамити нешто.* — Кад нака̀ла̄шӣмо што̏ до̀бра за ӣзјести, зва̑ћемо ѝ ва̑с. **II.** ~ **се** *измамити од једне или више особа нешто, првенствено новац.* — О̂н би се накала́шијо дина́ра̄ у̏ ду̑нда, па би фра̀јō по̀ бетулама с кумпа̀нијо̄м.

нака́нит се, на̀ка̄нӣм се свр. *коначно се одлучити на нешто.* — Хо̏ћеш ли се вӣше нака́нит и до̑ћ ма̏ло у̏ на̑с?

накањѝват се, -а̀њӣва̄н се несвр. *стално нешто намјеравати и непрестано то одлагати.* — Накањѝвали смо се мје̑сēц да́на̄ учѝнит ђӣту до Шӣпана, па нӣка̄ко се упу́тит.

нака́рат се, на̀ка̄ра̄н се свр. *насвађати се с неким међусобно се грдећи.* — Са̏(д) су се нака́рали, а су̑тра ће јо̑пē(т) бӣт у амо́рима.

накарѐцат, -а̄н свр. (тал. carezzare) **I.** *намиловати некога.* — Накарѐцала сан те, а тӣ се је̂дӣш! **II.** ~ **се** *намиловати се.* — Накарѐца̄ј се вӣше те̑ ма̏чкē, па хо̑мо до̑ма!

на̀кастит се, -ӣн се свр. *окомити се на некога или на нешто.* — За̏што си се на̀ то̄ на̀кастијо, а зна̑ш да ти нӣкаква до̀бра нêће до̀нијēт? — На̀кастила се на̀ мене о̀са, па ће ме на̀ сврху и у̏пекнут.

наква̀ртат, -а̄н свр. *накидати нешто на неправилне облике.* — Наква̀ртају пу̑но кру̑ха, па га по̏слијē ба́цају.

наква̀рцат, -а̄н свр. *набацати дрва, угљена или било каквог чвртог горива у пећ да ватра пламти.* — Лӣјепе су бӣле зӣми вѐчери ка(д) смо се ску́пљали свӣ у

комину и кад би мама накварцала дрвā у шпахер, а надвору дерē шилок и тресē с фуњестрама.

наквасит, -йн свр. *смочити, намочити*. — Јадна ти сан, наквасила сан робу за прāт, а почео дāж!

накикерит се, -йкēрйн се свр. *накинђурити се*. — Само се тй накикери, а штò је глава шупља и шпāг прāзан, не према ти нимало!

накитит се, -йн се свр. *добро се напити*. — Свāтови су се јучēр добро накитили!

накишат се, -āн се свр. *настајати се у мору или у води*. — Било је вруће море па смо се сити накишали.

накопечит се, -òпēчйн се свр. *накочоперити се*. — Јéле йс Пилā се накопечила с клобучићем на глави и свâ у злату, па одлећела нећe пут Гружа.

накострушит се, -òстрӯшйн се свр. *накостријешити се*. — Штò се òвā тица овàкō накострушила? — Оплèти се, вâс си накòстрӯшен!

накоцат се, -āн се свр. (и: накочēн се) **1.** *споро, отежући, обавити неки посао*. — Чекāн те док се накоцāш и изиђēш йс кућē. **2.** *наквоцати се*. — Òнӯ дебелӯ бй јелӯ кòкōш трēбā ӯбит, накоцала се òвē гòдинē.

накуњат се, накӯњāм се свр. *надријемати се*. — Дјèца су се играла, а стāрй слāтко накуњали на пижулу при(д) Двòрон.

накупит, накӯпйн свр. *накуповати нечега*. — Накупили су свèга й свачега.

накусат се, накӯсāн се свр. *најести се нечега течног или сочног кашиком*. — Накусали смо се пӯлēнтē с тōћон.

налабарат се, -āн се свр. *наговорити се*. — Зà тō мāло врèмена налабарала се штò ћеш питат!

налабат се, -āн се свр. *најести се (погрдно)*. — Ка(д) су се дòбро налабали, окренули су нам глāву и забòравили да су били й глāдни й жéдни, гòли и бòси прије него су зàкуцали нà наша врата.

налахат се, налāхāн се свр. *находати се и наобилазити*. — Налахали смо се јӯчēр по Граду, па нам је јōш сāмо Лòкрум òстō за вйђет.

/налет/ изр. **налет га било** *далеко му кућа, у кам се упро, апаге сатана*. — Кад ми пасā прико пута, налет га било, òдма ми се дòгодй кàква пêгула.

налећет, -èтйн свр. *налетјети на нешто или на некога*. — Налећели су с āутон на òдрон кāмена и ӯмало нијéсу награисали.

нализат, налйжēн свр. *нанизати*. — Трèбā пêрле нализат нà тврђй кòнац па се кòлāна нèће кидат.

налијеват се, налијēвāн се несвр. *напијати се неке текућине (воде, алкохола и сл.)*. — Сикӯро је каштрадина била слана ка(д) се толикō вòдē налијēвāш!

налит, налијēн свр. **I.** *напити некога нечим*. — Налили су га дòбро, а онда ставили лēћ. **II.** ~ **се** *добро се напити нечега*. — Налијо се вина па йж њега смрдй ко йз бачвē!

нальевак, -ēвка м *„квас" за прављење сира, сирење*. — Вāзда допèрāн йстй нальевак па ми је й сир вāзда йстй.

нальеговат, -ујēн несвр. (и: најеговат) *извољевати (кад некоме непрестано пада на памет нешто ново и захтијева да му се то и приушти)*. — Òткад је слāб, свē му нèшто нальегујē. — Сèканат си, дòдјало ми је твòје нальеговāње!

нальести, нальезēн свр. *наићи*. — Ако нальезē пòстијēр с пенсијони, нека дâ тèби сòлде!

намамит, намāмйн свр. **1.** *навући некога на нешто обећањем или преваром*. — Није тêшко чòвјека нà зло намамит. **2.** *довабити животињу*. — Бацили су кучку бōкӯн мèса и намамили га нà другӯ бāнду, а òни прико раштèлāтē ӯльегли у џардйн.

намамљѝват, -ӑмљӣвāн несвр. **1.** *навлачити некога на нешто обећањима, преваром и сл.* — Намамљѝвају хи свакаквијен обећáњима, па пȍслијē ȍ(д) тегā нѐ будē нӣшта. **2.** *вабити неку животињу.* — Намàмљӣвāн мȁчку, а њȇ нӣђе!

/намáстит, нàмāстӣн свр./ изр. **намáстит јáја** *нашарати јаја.* — Ȍбичāј је да се за Ȕскрса нàмāстӣ јáјā.

намáтат, нàмāтāн свр. *намамити, довабити некога.* — Мȳчӣн се пó урē да кȍкоши нàмāтāн у капȳнāту.

намéчит, нàмēчӣн свр. **I.** *нагњечити нешто.* — Намéчијо је дȍбро рȳку кад је пô. **II.** ~ **се 1.** *нагњечити се.* — Јȁбуке су се у пȳту намéчиле. **2.** *најести се нечега.* — Жѐне су се иза ȍбједа дȍбро намéчиле смȍкāвā ȳ баштини. **3.** *надати се на некога.* — Штȍ си се намéчијо нà мене ко да ти јâ мȍгу пȍмоћ?

/намнјéнит/ изр. **нѝје кȍму је нàмнјēњено него кȍму је сȳђено** *изрека која се често чује у Дубровнику.*

нàмјерит се, -ӣн се свр. *трефити се.* — Бȁш сан се нàмјеријо нà риви у Грȳжу кад је арѝвала рѝба.

нàмјесто предл. *мјесто, умјесто.* — Нàмјесто мȇне пошȁљите кȍга млȁђēга.

нáмодар, -дра, -дро придј. *који баца на модро.* — Ма нѝје ћелȇсте, него бȁш нá модро.

нàмрдит се, -ӣн се свр. *намргодити се.* — Штȍ се нȇшто сà зāпада нàмрдило!

намр̏скат, нàмрскāн свр. *наборати, нагибати.* — Ȳ мȍди су дȳгē нàмрскāнē кȍтуле.

нàмрчит се, -ӣн се свр. *наоблачити се, прекрити сунце облацима.* — Ȳ трен ȍка се нàмрчило ко да ће сâд нȁ дȁж!

намурáват се, -ȳрāвāн се несвр. (тал. innamorarsi) *заљубљивати се; кад се некоме нешто нарочито свиђа на некоме или код некога.* — Свȁкē гȍдинē се ȏн ȳ другȳ намȳрāвā. — Свȅ ти се намȳрāвāн нà тȳ блȳзу.

нàмурāно прил. *заљубљено.* — Ȍли нијéси осѐрвала кȁко га нàмурāно глȇдā?

намȳрат се, -āн се свр. *заљубити се у некога или у нешто.* — Намȳрō се у јѐдну Бр̏гајку и ожѐнијо се ш њóме. — Нàмурāн чȍвјек ти је ко ѝ ћорав!

намурацѝјōн, -óни ж *заљубљеност.* — Залȳду ти је њȳ штȍ сјȅтоват, ȍна од намурацијóни нӣшта ни нѐ видӣ ни нѐ чујē.

намýсит се, нàмȳсӣн се свр. *лицем одати нерасположење, смркнути се.* — Нѝје се сâ(д) пр̀вӣ пȳт намýсила, вȁзда је злȍвȍљна и нàмȳшена.

нанȍсит, нàносӣн несвр. *вући бојом на неку другу боју или нијансу.* — Ȍвā свѝла нàносӣ нà драп.

нȁоколо предл. *око.* — Зȁшто тр̀чӣш нȁоколо фȍнтāнē? изр. **ȍколо-нȁоколо** *около, ту, тамо (доста неодређено мјесно значење).* — Нȁ ноге смо пàсали свȅ ȍколо-нȁоколо. — Вр̀ћели смо се ȍколо-нȁоколо док нѝјесмо нàшли вȁшу ȳлицу.

нȁпа ж *надстрешница у облику пирамиде над огњиштем у старим дубровачким кућама.* — Кад је вȅликӣ вјȅтар, пȳхā нам крȍз напу.

нàпадат, -āн свр. **1.** *нападати по...* — Рѐкла ми је јѐдна Сàлачка да је нȍћас на Ȍсојнику нàпадало дȅсē(т) цѐнтиметāрā снӣјега. **2.** (несвр.) *нападати некога вербално или физички.* — Ȍни нàпадају, мӣ се брāнӣмо и кȍ знā дȍкле ће тȏ!

напасàрат се, -āн се свр. *исмијати се.* — Сӣти смо се на Порпȍрели наприповијéдали, ѝспјевали и напасàрали.

напáлит, нàпāлӣн свр. *упалити.* — Напáлијо сан шпањȳлет, а сâ(д) нȇ знāм ђȇ сан ȍставијо сумпорѝне.

напаљѝват, -ȁљӣвāн несвр. *упаљивати, палити.* — Не напȁљӣвāј шпањȳлет на шпањȳлет, нѝје ти тȏ здрȁво!

нàпанут, нàпанēм свр. **1.** *пасти по нечему.* — Нàпануо је снӣјег по кȳпјēртама, а нà улици га ѝ нēмā. **2.** *напасти некога*

вербално или физички. — Бра̂ћа су га стра̂шно на̀панула што др̂жӣ стра̂ну сѐстри.

на̀паприт, -ӣн свр. *набиберити.* — На̀папри јо̂ш ма̂ло ку̂ла̄ш, нѐ буди жгу̂рава!

напапри̏цат се, -а̄н се свр. *наљутити се поводом нечега нагло и кратко.* — Напапри̏цо̄ се ка(д) сан му ре̂ко̄ да му не ва̀љадӯ црѐвје.

на̀парен, -а, -о придј. *кухан, а незачињен.* — На̀парена зе̂ле̄н је здра̂ва, ма у њо́ме не̂ма̄ ни̏ шу̂га ни сапу́ра.

на́пас, -сти ж *несрећа, зло.* — Ко за на́пас ми шпа̂хер да̀нас сла̂бо го̀рӣ!

на̀пасти в. *напанут.*

напати̏нат, -а̄м свр. *намазати цијеле кремом.* — Ва̀ја̄ но̂ве̄ црѐвје до̀бро напати̏нат да ин ко̂жа о̀мекне̄.

напѐнгат, -а̄м свр. (тал. pingere, пјесн.) *насликати.* — На рекла́ми је на̀пенга̄н јѐдан ве̂ликӣ би̏јелӣ бро̑д.

напе́стат се, на̀пе̄ста̄н се свр. *натући се песницама.* — До̂бро су се напе́стали, па је ма̂лӣ фи̏нуо у ошпѐдо̄.

напешту̂рат, -а̄н свр. (тал. pestare) *натући као што се батом туче месо, али не снажно.* — Чу̂је̄н да те је жѐна напешту̂рала ка(д) си си̏но̄јке до̂шо̄ до̂ма у балу́ну.

напикѐтат се, -а̄н се свр. *натуцати се ријече.* — Напикѐтаћеш се тӣ по вапо́рима па ће ти по̂слије сва̂кӣ по̀со̄ бӣт ла̂к.

напипи́це прил. *пипајући рукама, односно тапкајући рукама као слијепац по мраку или кад неко иначе не види.* — У бријѐме ра̂та бјѐжали смо у Ми̏нчету и напипи́це хо̀дили крос кориду́ре испо(д) зѐмље̄.

на̀пират се, -е̄н се несвр. *напрезати се.* — Пу̂но их се на̀пире̄ да у живо̀ту по̀стигнӯ ви̏ше̄ не̂го што мо̂гӯ.

/**на̀пит се**/ изр. **да̑т за на̀пит се** *дати напојницу, бакшиш, добре руке.* — Ишѐгали су нам сва̂ др̂ва, а мӣ смо ин пла́тили и да̂ли за на̀пит се.

на̂пица ж *столњак.* — На Тр̂пези је ва̂зда би́ла на̂пица или за о̀бједова̄ње или она̀ко̄.

на̂пичина ж (пеј. од на̂пица) — Ба́цићу ста̂рӯ на̂пичину да је нѐ гледа̄н ви̏ше.

на̂пичица ж (дем. од на̂пица) — Ста̂ви на таволи̏нић јѐдну на̂пичицу!

напла̀њат, -а̄м свр. **I.** *изблањати већу количину дрвета.* — Ви́до нам је ју̂че̄р напла̀њо̄ др̂ва̄ за̀ мјесец да́на̄. **II.** ~ **се** *наблањати се.* — Ба̂ш се ја̂дан напла̀њо̄ за о̀но̄ ми̏зерије̄ што̀ смо му да̂ли!

на̀пле̄са̂но прил. *набацано, нечим претрпано што оставља утисак ружног и неукусног.* — У̂нијѐли су мо̀биљу у̂ камару, а све̂ сто̀јӣ она̀ко̄ на̀пле̄са̄но.

напле́сат, на̀пле̄са̄н свр. *набацати с неукусом пуно ствари.* — Ве̂ста би би́ла лије́па да је ни́је она̀ко̄ напле́сала.

напле́скат се, на̀пле̄ска̄н се свр. *напљескати се, наапплаудирати се.* — Си̏но̄ћ смо се напле́скали „Кафета̀рији“, Ха̀јдархоџић је би̏јо ма̀њифик.

наплешкѐтат, -а̄н свр. *благо изударати дланом по голом тијелу, натапшати.* — Ћу̂ћела је ма̂ло̄га и че̂сто би га наплешкѐтала о̀(д) драгости по бѐдрицама.

напоре́де прил. *редом, један па други.* — Не у̂рта̄ва̄јте на̀ вра̄та! Ли̏јепо напоре́де па ћете свӣ бӣт по̂дмирени!

напосље́тку прил. *на крају, на концу, коначно.* — Напосље́тку је на̂ш мо̀то̄р у̂шо̄ у По̀ртоћ и мӣ смо се искр̂цали на му̂лӣћ.

напра̀хат, -а̄н свр. **I.** *напудрати.* — То̀кало је ли̏јепо напра̀хат пѐруку госпа́ра Ма́ра и то̂ је Јѐле з гу̂стон чи̏нила ви̏ше̄ о(д) два́дести го̂дӣшта̄. **II.** ~ **се** *напудерисати се.* — Напра̀ха̄ј се ма̂ло да ти се не ла̀штӣ но̂с!

напра́шит, на̀пра̄шӣн свр. **I.** *напунити некога или нешто прашином.* — Напра́шили су нас а̂ути док смо хо̀дили пу̂тен. **II.** ~ **се** *напунити се прашине.* — Па̂дала је клачи̏на̄ра, па се све̂ напра́шило.

напрдѝват, -р̏дӣва̄н несвр. *начињати, започињати, заподијевати говор о нечему чему нема мјеста, о нечему бесмисленом.* — Нијéсмо се сàстали да слу̏ша̄мо како тӣ напр̏дӣва̄ш! — Дòдјало нам је њѐгово напрдѝва̄ње па смо свӣ бр̏зо пòшли ћа̏.

нȁпрешит, -а, -о придј. *који захтијева нешто брзо, хоће нешто брзо („на врат на нос").* — Нѐ ваља̄ му што је нȁпрешит.

нȁпригат, -а̄н свр. (тал. friggere) *напржити.* — У̏жа̄нца је би́ла нȁпригат при̏ка̄ла̄ нȁ Бадње вѐче̄ и нȁ Ста̄рӯ го̏дину, па у̏вече̄ ду̏го сјѐдат и ѝграт тȍмбулу.

нȁпријет се, на̏пре̄н се свр. *напрегнути се.* — На̏прли су се што су мòгли и не мòгли док дјѐцу нијéсу ѝзвели нȁ пу̑т.

напр̏љат, -а̄н свр. *ножем нагулити жућенице и сл.* — Напр̏љаћу жу̏ћенице̄ у дóцу.

напрњѝцат се, -а̄н се свр. *нальутити се, али не за дуго и не озбиљно.* — Напрњѝцала се што дȁжди̇̄ па нѐ може нȁдво̄р. — Ко да смо мӣ зȁ то̄ крѝви!

/нȁпрстак/ изр. **нȁпрстак нечега (за количину)** — Да̑ј ми ȍ(д) тега̄ вѝна са̏мо нȁпрстак да про̏ва̄н. — По̏пијо је са̏мо нȁпрстак ра̀кије̄ и ȍ(д) тега̄ се нѝје мо̏го̄ нȁпит.

на̏прт, -а, -о придј. *који по сваку цијену нешто хоће, упоран.* — Би́ла је на̏прта за у̏дат се.

напу́ђат се, нȁпӯђа̄н се свр. *напунити се, накупити.* — Напу́ђо̄ си се дла̄ка̄ на пòлтро̄ни ђе је ма̏чка спáвала.

напу́тит, нȁпӯти̇̄н свр. *препоручити некога некоме.* — Напу́тили су нам јѐдно̄га ста̑ро̄га ка̏менāра да нам фи̏не̄ ку̑ћу.

напућѝват, -у̀ћива̄н несвр. *препоручивати некога некоме.* — Напућѝвали су ин јѐдну дјѐво̄јку и(з) Сла́но̄га што је при̏је слу́жила у Матѝјевића.

нȁпуцат се, -а̄н се свр. *најести се.* — Ју̏че̄р смо би̏ли у При̏морју и нȁпуцали се смо̏ка̄ва̄ са стȁбла.

на̏ра̄нча ж ген. мн. на̏рана̄ча̄ (тал. arancia) *поморанџа, дрво и плод.* — Ча̑ј од листа на̏ра̄нче̄ слу́жијо се кȍјӣ пу̑т ка(д) се дòлазило на кȍрот. — У̏дно џардѝна ѝмали смо јѐдну љу̏тӯ на̏ра̄нчу.

нара̀нча̄на ж *сок, сируп од наранче.* — Нара̀нча̄на се пѝла зȁ же̄ђ.

нара̀нчӣн, наранчѝна м *мандарин.* — У Нѐре̄тви са̑д ѝма̄ пу̑но наранчѝна̄.

наранчѝнић м (дем. од нара̀нчӣн) — Ма̄лӣ наранчѝнићи нéмају сла̑с ко вѐлики̇.

на̏ра̄нчица ж (дем. од на̏ра̄нча) — До̑ је дјѐтету на̏ра̄нчицу ма̏ло вѝшӯ од ȍраха.

нара̀слица ж *нека изнутрица јагњећа или бравија.*

нарéдит, на̀ре̄ди̇̄н свр. **1.** *наручити нешто, неку робу, јело или пиће у ресторану.* — Што̀ ћеш тӣ нарéдит от пѝћа? — Нарéдили смо ѝ мӣ ȍнӯ лѝјепӯ гарни̏тӯру ȍ(д) сламе̄ за на та̀рацу. **2.** *заповиједити.* — Нарéди му да ѝ(з) шко̄ле̄ о̏два до̏ђе̄ до̏ма.

наре̏ђѝват, наре̏ђѝва̄н несвр. **1.** *наручивати.* — У̏је смо ва̏зда наре̏ђѝвали и у̏зимали у јѐдно̄га Мјѐћанина. **2.** *заповиједати.* — Госпо̏ђа Јéле је у̏ ку̏ћи ка̄по, ȍна све̏ наре̏ђѝва̄. — До̏ста ми је ва̏шега наре̏ђѝва̄ња!

нарéжит се, на̀ре̄жӣн се свр. *накостријешити се (о мачки).* — Ма̏чка се нарéжила, стра̑х ме је да ме не огра̀нча̄.

нарему̀ћат, -а̄н свр. **I.** *нанијети, навући много тога.* — То̀ка̄ ме ба̀рем јѐда̀нпу̑т на сетѐма̄ну по̄ћ нȁ плацу и та̑д наремувћа̄н двѝје пу̑не бу̑рсе свѐга ѝ свачега, ма бѐс прокӯла̄ и жу̏ћенице̄ нѐ може нѝка(д) па̀сат. **II.** ~ **се** *нанијети се, навући се нечега и намучити се с тим.* — Нѐ жали ме ка(д) се уз ȍвӯ ска̏лу наремувћа̄н ко живѝна, него ми помòзи!

на̀рецкат, -а̄н свр. *оштро исјећи руб папира, тканине и сл.* — Ма̏ло сан на̀рецко̄ ка̑рту, па је о̏нда ста̏вијо у̏ шкатулу.

нарѝпит, на̀ри̇̄пӣн свр. *нахрупити.* — Нарѝпили су свӣ на јѐдно̄га Хѐрцего̄вца што је продáво̄ сӣр.

нàрићàн, -а, -о придј. *наковрчан (за косу, али и за што друго)*. — Свā јон дјѐца ѝмају нàрићāне кȍсе на ȍца. — Ѝмā пȍ плаци ȍнē нàрићāнē сàлāтē.

нарѝћат, -āн свр. (тал. arricciare) **I.** *наковрчати (косу)*. — Нарѝћала је Мáре кȍсе, јѐдва сан је пȍзнō. **II.** ~ **се** *наковрчати се*. — Кад је ỳхитила петнѐс годӣнā, нарѝћала се и почѐла се питурáват.

нàруцат се, -āн се свр. *нарадити се неуморно ходајући и крећући се*. — Бȍлӯ ме ѝ ноге ѝ рӯке кȍлико сан се дȁнас нȁ руцала.

нȁруче с **1.** *наручје*. — Мȃјка је ỳ наручу (ỳ наручима) др̏жала нȃјмањē дијéте. **2.** *количина нечега што се може обухватити напријед спојеним рукама*. — Пȍ Ср̏ђу су нàкупили нȁруче сӯхāрāкā.

насаплу̏нат, -āм свр. *насапунати*. — Насаплу̏нала сан рȍбу па нека тȁкō мȁло стȍјӣ.

нàсврху прил. *на крају, на концу*. — Нàсврху, да ти вӣше нѐ дӯљӣн, стȃрӣ је ỳмрō, па кӯћу на Коналу и дӣјо ȍнē на Каламоти ȍставијо нȅпӯту да хи ỳжӣвā дȍ смрти, а након тȅга свȅ пȍповима.

нáсе прил. *унатраг, уназад, натраг, назад*. — Врáти се нáсе и пȍгледāј јѐси ли закљу̏чō врáта! — Не хȍди нáсе, пȃшћеш! — Од нáсе трӣдести гȍдӣштā ȍди се нӣје нӣшта промијéнило. изр. **хȍдит** ~ *заостајати (мисли се на сат)*. — Ȍрлоџије ми ӣдē нáсе. **бӣт (мȁло)** ~ *интелектуално заостајати*. — Ȏн је мȁло нáсе па се у свѐму слȁбо снȁлазӣ.

наслáњат се, нàслāњāм се несвр. *осигуравати се неком некретнином приликом неког потраживања*. — Нѐ може се ȏн вȁзда наслáњат нȁ кућу и ѝмāње кад је свȅ тȏ ђȃ презȁдӯжено.

наслијéдит, нàслијēдӣн свр. *наставити*. — Наслијéдијо је говȍрит, ма га нӣко вӣше нӣје слу̏шō.

нàслинит се, -ӣн се свр. *наплакати се, нацмиздрити се*. — Не пȍгāђāј му свȅ! Нàслиниће се, па ће се и умӣрит.

наслȍнит се, нàслонӣм се свр. *осигурати се неком некретнином приликом каквог потраживања*. — Ка(д) су ѝскали крȅдит, наслȍнили су се нȁ кућу.

нȁсмијех м *смијешак*. — Дра́га ми је ȍна дјѐвōјчица, ӣмā андијȍскӣ нȁсмијех.

насму́цат се, нàсмӯцāн се свр. *наклатарити се*. — Ка(д) се насму́цō по свијéту, дȍшō је дȍма ỳмријēт.

наснȍват се, -ӯјēн се свр. *кад неко жели нешто остварити, па му то пође или не пође за руком*. — Наснȍвало му се нàсврху да се и бȍгато ȍженӣ. — Нӣје му се наснȍвало да вӣдӣ јȍш једȁнпӯт рȍднō мјȅсто.

наспȍрит, нàспорӣн свр. *учинити да нешто потраје или да мања количина буде довољна*. — Бȏг дȏ па се наспȍрило, а бӣло ме је стрȃх да нȅће дȍтеħ зȁ свакога.

нȁстāт се, настȍјӣн се свр. *дуго стајати, настајати се*. — Јā сан се нȁстō чȅкајући прӣ(д) Спȍнсōн Јéлу, а ȍна се настáла на скалӣнама ȍт Пӣлā у дӣскōрсима с Нӣкшōм.

настварат, нàстварāн свр. **I.** *стварати нешто што је најчешће неочекивано*. — У ȍвō нȅколикō гȍдӣнā ȏн је чу̏да настварō! **II.** ~ **се** *створити се обично неочекивано*. — Штȍ се свȅ ȍди настварало ȍткад мӣ нијéсмо дохȍдили.

наствȍрит се, нàстворӣн се свр. *створити се*. — Од ȍнō мȁло наствȍрило се, па је бӣло дȁ Бȏг пȍможē.

насу́кат се, нàсӯкāн се свр. **1.** *преварити се*. — Насу́кали смо се штȍ смо вас пȍслушали. **2.** *неким пловилом насјести на подводни гребен или у плићак*. — Насу́кали смо се з бȃркōн нȁ гребēн.

насу́пат, -āн свр. (тал. zuppare) *надробити хљеба у млијеко и сл.* — Чȅкали су

да ин мȃјка насӯпā бешкȍта у дӯбокӯ бй јелӯ плйтицу.

натȁнħат, -ān свр. (и: нȁтāнħат) (тал. tentare) *навући, навести на неко зло или увући у нешто што се у сваком случају неће добро завршити.* — Врȃг ме нȁтāнħō да га пȍслушāн и кӯпйн ȍвӣ млйнац от кȁфē.

нȁтискат, -āн свр. **I.** *наругати, нагомилати, натрпати.* — Нȁтискали смо ӯ свакӯ бӯжицу на фȕњестри кȃртē да нам нȅ пӯхā. **II.** ~ **се** *нагурати се, нагомилати се, натрпати се.* — Нȁтискали су се у аутȍбус, нијȅси ймō ђȅ нȍгē стȁвит.

натомбӯлат се, -āн се свр. *напревртати се.* — Дјȅца су се натомбӯлала по снијéгу.

натȍħат, -āн свр. **I.** *намочити, наквасити у нешто.* — Натȍħāј мȇсо у ȍцат с лйстон ловȍрикē и ȍстави да прȅноħӣ. **II.** ~ **се 1.** *намочити се, наумакати се неког соса или течне масноће.* — Да ми је фрȅшкōга крӯха и шӯга от пȅченē прȁчевинē, па се натȍħат дȍ милē вȍљē! **2.** *настајати се у води.* — Ка(д) смо дȍшли на Лȍкрум, залȅħели смо се ко шијӯни ӯ море и дȍбро се натȍħали.

натохéрē прил. *накривљено.* — Стȍјӣ ти клȍбӯк натохéрē.

натрапáват в. *атрапават.*

натрȁпат в. *атрапат.*

натрйнкат се, -āн се свр. (тал. trincare) *напити се неког алкохолног пића.* — Нȅђе су се натрйнкали, нијéсу знȁли нй како се зȍвӯ.

натрóнит се, нȁтрōнӣм се свр. *намјестити се, сјести као на престолу.* — Госпȍђа се натрóнила ӯ вр(х) тр̏пезē, па сȁмо комȁндā дјȅвōјци кȁ(д) ħе кȍјӯ пјȁтāнцу йзнијēт.

натрумбȅтат се, -āн се свр. (тал. trombetta) **1.** *натрубити се.* — Бйла је у Грáду вȅликā машкȁрāта, па се млȁдōс наскáкала пȍ улицама, назакидйвала, нȁпјевала и натрумбȅтала. **2.** *добро се напити неког алкохолног пића.* — Нȁ крају су се свй натрумбȅтали.

натрӯсит, нȁтрӯсйн свр. **I.** *напросипати, напосипати (нпр. шећера, соли и сл.).* — У пастиħȅрији спарењáвају, па сȁмо мȁло цӯкара нȁтрӯсӯ пȍ крафенима. **II.** ~ **се** *напити се, опити се.* — Нȅђе су се натрӯсили, вйдйш да су пјȁни.

нȁтукнут, нȁтукнēм свр. *издалека нављестити, дати наслутити.* — Нијéсмо ȍ теме пӯно говȍрили, сȁмо смо нȁтукнули да би ȍвē сетȅмāнē мȍгли пȃртит.

натӯрāлӣ, -ā, -ō придј. *природни, наравни.* — Свȁ мȍбиља је од натӯрāлōга др̏ва.

натӯрāло прил. (тал. naturalmente) *наравно.* — Натӯрāло да ħе свй дотр̏чат на вȅчеру кад је мӯкте.

нȁтӯħ, -ӯчēн свр. *ударањем нешто нагњечити, нпр. маслине.* — Кӯпила сан у јȅднē Мљȅħкē лйјепијех мȁслйнā, па хи мȍрāн кȍлико дȁиас нȁтӯħ.

натӯцат, нȁтӯцāн несвр. **1.** *ударањем гњечити, нпр. маслине.* — Свȁкē јȅсени нȁтӯцāмо мȁслине и стȁвљāмо хи у вáзе. **2.** *слабо и погрешно говорити неки страни језик.* — Он нȅ знā йнглēшкӣ, сȁмо нȁтӯцā.

наħакӯлат се, -āн се свр. (тал. chiacchierare) *набрбљати се, начаврљати се (више њих заједно).* — Сјȅле жȅне сйнōјке на пижӯчиħ и сйте се наħакӯлале.

наħӯлит, нȁħӯлйн свр. *начуљити.* — Нȁш Цȅрбер наħӯлијо ӯши, ȍсјетијо да нȅко йдē изȁ куħē низа скалйнāту.

наħӯħат се, -āн се свр. (тал. succhiare, succiare) **1.** *насисати се.* — Наħӯħō сан се за дȁнас дȍста плȍчйцā. **2.** *добро се напити неког алкохолног пића.* — Фрáно се јӯчēр дȍбро наħӯħō, свȅ је рȅндō кад је изйшō йз аута.

нȁудит, -йн свр. *нашкодити.* — Мȍре ми је нȁудило од ȍнијех кȍлāпā.

нȁузнāч прил. *на леђима, наузнак.* — Кад лѐжӣш нȁузнāч, хр̏чēш!

нàук м *наука.* — Ôн је хòдијо на нàуке ӯ Пāдову. — Тȇжак му је бȉјо нàук!

нȁука ж *навика.* — Ӣмā jѐдну грӯбӯ нȁуку: кад òбједујē, зàспӣ и нѐ можеш га пробýдит до пѐт ӯрā.

нàуцкат, -āн свр. *нахуцкати некога.* — Ôн нúје дӯшēван чòвјек; мјȇсто да што дâ сирòмаху, нàуцкō је нà њега пȇчу кýчка!

наӯчит, нàучӣн свр. **I. 1.** *навикнути некога на нешто.* — Наӯчијо нас је да ш њи́ме ӣдēмо нà рибāње по(т) свијéћу. **2.** *подстакнути, нахуцкати.* — Тӣ си ме наӯчијо да бȇрēн нàрāнче у тӯђēму цардúну. **II. ~ се** *навикнути се.* — Дòбро си се тӣ наӯчијо на тàкӣ жȉвот! — Нијéсан ја нàучан нà тō!

нафѐтат, -āн свр. (тал. fetta) *нарезати на кришке.* — Нафѐтāј мāло вȉшē пандѝшпања, пӯно нас је па ће се ѝзјести.

нафѝлат, -āн свр. (тал. filare) *нарезати.* — Да ми је нафѝлат мāло пр̏шута, па дòбрōга цр̏нōга вúна, а контѐнтō би се за нѐвоју и са жмýлон бѐвāндē!

нафрàјат се, -āн се свр. *науживати се јела и пића, гозбе.* — Нафрàјō се ôн ко нȉко òд нāс!

нафрѐгат се, -āн се свр. (тал. fregare) *најрати се четком, нарибати се.* — Вȉшē се је нафрѐгала тӯђијēх скāлā него је у живòту крӯха ѝзјела.

нафтàлӣна ж (тал. naftalina) *средство против мољаца, нафталин.* — Ôди свȇ смр̏дӣ по нафтàлӣни.

нафӯмат се, -āн се свр. (тал. fumare) *напушити се.* — Нафӯмāј се док ти ӯ шпагу звȇцкају ћáћини динáри, не пàрā ми се да ће ти се пȍслијē укáзат тàкā оказѝјōн.

нахéрит, нàхēрӣн свр. **1.** *накривити.* — Нахéријо бàрету и пјȇвā ко да је вȁс свȉјет његов. **II. ~ се** *нагнути се.* — Кӯ ћица ин се ȍ(д) старости свâ нахéрила.

нȁхēро прил. *накривљено.* — Вȁзда му је клòбӯк стȍјō нȁхēро.

нáхлада ж *прехлада.* — Ӣмā јáкӯ нáхладу ӯ глāву.

нахлáдит се, нàхлāдӣн се свр. *прехладити се.* — Ȍзнōјна га је ӯхитијо прòпух, па се нахлáдијо. изр. **нàхлāђен ко живѝна** *јако прехлађен.* — Нúје мȍгō онàкō нàхлāђен ко живѝна нȇколикō дáнā ѝзӣј ѝс кућē.

нàхлипат се, -āн се свр. *напоплакивати се.* — Нàхлипō се док му нијéсу учѝнили пò вољи.

нахлӣпат се, нàхлӣпāн се свр. *најести се текуће или полутекуће хране која се узима кашиком.* — Удрòбијо би, јâдан, крӯха у јӯху, па би се тȇгā нахлӣпō и тȍ му је бȉло свȇ дò сутридāн.

нàхмурен, -а, -о придј. *мрачна изгледа, натмурен.* — Тȍ је jѐдан нàхмурен чòвјек, нúје ти га дрâго ни пӯтен срȇс.

нàхмуренōс, -ости ж *натмуреност (најчешће се мисли на вријеме).* — Тȇшко пòдносӣм òвӯ нàхмуренōс бѐс кишē.

нàхмурит се, -ӣн се свр. *натмурити се (кад се небо смрачи, односно кад се навуку облаци пред кишу).* — Нàхмурило се ко да ће кȉша.

нахòдит, нàходӣн несвр. **I.** *налазити.* — Лӣјечнӣк нàходӣ да је òна сâ(д) дòбро и да се мȍже пòмало прѝдизат. **II. ~ се 1.** *налазити се.* — Тâ се бӯтӣга нàходӣ у Нàљешковићевон ӯлици, ȍдма испò(д) Пријēкōга. **2.** *находати се.* — Јӯчēр смо се нахòдили: учѝнили смо ђир око Лáпада свȇ нâ ноге!

нахр̀дат, нàхрдāн свр. *намлатити, натући, изударати некога.* — Нòћас је пò(д) Свȇтōн Мàријōн бȉјо ѝнтијēрӣ булѝкāн: ђѝлōзӣ мӯж нахр̀дō је жѐнинōга àмāнта.

нàцикнут, -нēм свр. *мало напукнути (неки стаклени предмет).* — Замијéни ми òвӣ жмō, нàцикнӯт је.

нáцрвен, -а, -о придј. *који баца на црвено.* — Вӯна је онàкō нáцрвена.

нацу̏јат *в. нацуљаш.*

нацукѐтат се, -а̄н се свр. *добро се найиши.* — По̀шла је ци̏јела̄ кла̑па на Бо̀са̄нку у тете Ма́ре̄, па су се сви̏ та̑мо нацукѐтали.

нацу́љат, на̀цӯља̄н свр. (и: нацу̏јат) **I.** *наљуљаши некога или нешто.* — Ве́заћемо цу̀ја̄лку на̑ гра̄ну о̏(д) смокве̄ и до̀бро ћемо те нацу́љат. **II.** ~ **се** *наљуљаши се.* — Нацу́љали смо се по̀ гру̏бому мо̏ру.

нацуру̀кат се, -а̄н се свр. *йонайиши се.* — Нацуру̀кали су се па ин је све̑ па̀рало ли̏јепо.

на̀чимат, -ље̄н несвр. *начињаши.* — За̑што на̀чимље̄ш ти̑ крух? — Нѐ треба̄ на̀ чимат та̀ке̄ ра̑згово̄ре!

на́чин м **1.** *мјера.* — Не пређѐрӯј у̏ ничему, него све̑ с на́чином! **2.** *све шшо некоме шреба да би могао нормално живјеши.* — Ва̀ја̄ у̏ кући сва̀кому да̑т на́чина. изр. **на̀ свакӣ** ~ *свакако.* — Ми̑ вас на̀ свакӣ на́чин че̑ка̄мо. **на̀ тӣ** ~ *шако.* — На̀ ти̑ на́чин ћеш на̏опа̄ко па̀сат!

начи̏нит, на̀чинӣм свр. **I. 1.** *сйремиши.* — Тре̑ба̄ начи̏нит тр̏пезу при̏је него о̏ни до̑ђӯ. **2.** *йойравиши нешшо.* — Ј̀есте ли начи̏нили звòнце на̀ вра̄тима? **II.** ~ **се 1.** *лијейо се обући.* — Ка(д) се она̀ко̄ на̀чинӣ, ни́је ни гру́ба. **2.** *најиши се добро неког алкохолног йића.* — Кад го̏ј по̑ђе̄ ш њи̏ма, на̀чинӣ се, па га о̑нда бо̀лӣ гла́ва. **3.** *изравнаши неки речун, међусобно се обрачунаши (у вези с новцем).* — Пла́тите ви ме̑ни, а ја̑ ћу се с Ка́то̄н ла̀ко начи̏нит.

начи́њат, на̀чӣња̄м несвр. **I. 1.** *удешаваши некога.* — Ти̑ га пу̑но на̀чӣња̄ш, па је инфѝсо̄ да је ли̏јеп. **2.** *градиши, йравиши, йойрављаши.* — О̏ни начи́њају ку̑ћу на̀ ново̄му пу̑ту испод Монто̀вије̄рне̄. **II.** ~ **се 1.** *йойрављаши се.* — О̏на̄ ку̑ћа се о̀да̄вно на̀чӣња̄, мо́рала би би̑т бр̑зо го̀това. **2.** *удешаваши се.* — Ка(д) се о̏не дви̏је по̑чмӯ начи́њат, ни̏ка(д) фи̏нут.

начѝњен, -а, -о придј. *удешен, лијейо обучен и уойшше дошјеран.* — Што̏ ми фигу̏ра̄ш та̀ко̄ ли̏јепо начињѐна!

на̀чичкат, -а̄н свр. **I.** *наредаши йуно нечега йрешјерано или с неукусом.* — На̀чичкали су ка̑мару са̀ сликама, с ормѝрићима и с анти̏каљама. **II.** ~ **се** *накишиши се йрешјерано или неукусно.* — На̀чичкала се зла̑та по ру̏кама, а на̀вјешала ко̀ла̄нӣца̄ и медаљу́на̄ о̏коло вра̄та. **2.** *сакуйиши се у великом броју, набиши се негдје.* — На о̏но̄ ма̑ло про́стора на̀чичкало се сви̏јета, све̑ ду̑х на ду́ху.

на̏шјенац, -е̄нца м *земљак, човјек нашега рода.* — На̑шје̄нци се о̏дма позна́дӯ по гово̀ру.

наши́кат, на̀шӣка̄н свр. **I.** *наљуљушкаши некога.* — Наши́кала нас је жѐљезница од Моста́ра до Гру́жа. **II.** ~ **се** *наљуљушкаши се.* — Наши́кали смо се у јѐдно̄му а̑уту испод Рѐпуплике̄.

на̑шкӣ, -а̄, -о̄ придј. *наш*; у им. служби м *наш језик.* — Забо̀равијо је на̑шкӣ, на̀тӯца̄ ко да је фу̏рестӣ.

нашпр̀љат, на̀шпрља̄н свр. **I.** *несшручно и с неукусом нешшо найравиши.* — Нашпр̀љала ми је ве̑сту ко да ни́је сарто̀рела на гла́су! **II.** ~ **се** *неукусно и уйадљиво се обући, накишиши или нашминкаши.* — Што се Јѐле нашпр̀љала, да је врије́ме от карнева́ла, нѐ би јон би̏ло па́ра!

наштѝпат, на̀штӣпа̄н свр. *набораши, набраши.* — За̑што си блу́зу на̀ шкӣни ова̀ко̄ наштѝпала?

нева̀љал, -а, -о придј. *који не ваља, лош (односи се само на квалишеш сшвари).* — У̑зме̄ш што̏ нева̀љало и ба̑ци̏ш со̑лде!

нѐвјеста ж **1.** *млада.* — И̏звели су нѐвјесту и̏з ње̄зине̄ ку̑ће̄. **2.** *синова жена, снаха.* — Си̑н ми је па̑ртијо, а нѐвјеста ми је о̏стала з дјѐцо̄н о̑ди.

/нѐвоља/ изр. **ту́га и** ~ *јадно чељаде или јадна сишуација.* — О̏ни су ве̑лика̄ ту́га и нѐвоља, ни̏шта не́мају! — И̏ та̄ њи̏хова ра̀дјоница је ту́га и нѐвоља! **да́ват во̏љу за нѐвољу** *уйињаш се мимо својих могућно-*

сӣи, йокушавайи да се неко сйање йрикаже бољим него јесй. — Дȃвā вȍљу за нѐвољу, ма је јáко слȁб и нȇће јȍш дӯго.

нѐвōљан, -љна, -љно придј. **1.** *јадан (сйање које, уз благи йријекор, садржи извјесну наклоносй йрема лицу коме се йридјева).* — Ȍнō нѐвōљнō дијéте се сȁмо ӣгрā и нӣкад не ӯчӣ. — Ȍвā нѐвōљнā мȁчка вȁзда ӯчинӣ штȇту. **2.** *јадан, мизеран.* — Ȍвā нȁша нѐвōљнā жѐљезница нӣкад арѝват! изр. **јȁдан и ~** *у великој мјери јадан.* — Ȏн је јȁдан и нѐвōљан с ȍнō дјѐцē: јѐдан сӣн пјáнчина, дрӯгӣ нераднӣ чина, а ћӣ га забȁндāвā ко да јон је ȍчух, а нȅ ȍтац.

нȅвријēме с *незгодно вријеме, незгодан час.* — Дȍшла ми је ӯ невријēме.

нȅгда прил. *некада, некоћ.* — Нȅгда се мȁњē фестӣжало, а вӣшē рáдило!

нȅгдашњӣ, -ā, -ē придј. *некадашњи.* — Нȅгдашњӣ професӯри бӣли су у Грáду јáко стӣмāни.

нȅго вез. **1.** *већ (као йакав не чује се у дубровачком говору).* — Нијéсмо мӣ ȍ њиховијен секрѐтецама знȁли нӣшта, него су нам дрӯгӣ исприпȍвиђели. **2.** *зар.* — Мȃре, нȅго ћеш јȅсти сȁмо нȁпарен кӯпус?

недȍперāн, -а, -о придј. *који још није био у уйойреби, нов.* — Нѐ требā прȃт недȍперане пјȁте и пȍзāте. — Дȃли су нам недȍперāн форнӣменат.

нȅђе прил. *негдје.* — Ӣскали смо по грáду јѐдну штӯфицу, па нȅђе нȇмā, а ђȅ ӣмā, рȍвинāна.

/**нѐђеља**/ **нѐђеља пȁлмāнā** *недјеља йред Ускрс кад се у кайоличкој цркви благосиљају йалмине гранчице.* — На нѐђељу пȁлмāнӯ се ђā ӯ арији ȍсјећā прȍљеће.

нѐзафāлан, -лна, -лно придј. (и: нȅзафāлан) *незахвалан.* — Нȇмā гȍрē ствȃри од нѐзафāлнōга чејȁдета.

незафáлнōс, -сти ж *незахвалносй.* — Прӣличӣ му тȃ незафáлнōс, бȍјēму се ȍд њега нијéси мȍгō ни нáдат!

неимáнство с *сиромашйво, биједа.* — Неимáнство мȍже чȍвјека увáлит ӯ триста неприлӣкā.

неимáштина ж *сиромашйво, биједа.* — Неимáштина је вȅликō злȍ што сӯстигнē чејáде.

нȅка **1.** *да (као изрични везник).* — Рȅкō сан му нȅка свȅ донѐсē дȍма. **2.** *кад (у временском значењу).* — Нȅка ȏн умрē, ђȅ ће му дјѐца! **3.** *ако случајно (у йогодбеном значењу).* — Нȅка се сӯтра ȏн врȃтӣ, вȁјā ӣ њему дȃт дӣјо. **4.** *дойушйајући нешйо.* — Нȅка свȅ, ма штȍ ће ти ȍвā мȁкина у комӣну?

нȅкидāн прил. *који дан йрије, недавно, йу скоро.* — Нȅкидāн су ш њӣме бӣли тѐāтри ӯ кући, крепáвали смо о(д) смијéха.

нȅко замј. *осим основног значења мисли се и на неку особу која није домаћа или која није увијек йрисуйна у кући.* — Кад је нȅко за тр̏пезōн, ȏнда си мӣран, а ка(д) смо сȃми, чӣнӣш свȁкē извáњштине.

нéмāње с *сиромашйво, биједа.* — Нéмāње га је ӯбило.

немáштина ж *сиромашйво, биједа.* — Тӣјēх гȍдӣнā по ȍтоцима је била вȅликā немáштина.

нȇмига вез. *камоли.* — Не мȍгу нӣ јā, нȇмига ȏн!

нѐмило прил. **1.** *немилосрдно, немилице.* — Ӣзбијо га је нѐмило, свȅ пéстима ӯ шкӣну ӣ у глȃву. **2.** *нељубазно.* — Штȍ ме глȅдāш тȁкō нѐмило? изр. **у нѐмилу** *не с уживањем, нерадо.* — У нѐмилу смо ӣзјели и ȍбјед и вѐчеру. — Ћѐнере вѐстӣт сан нȍсијо у нѐмилу.

/**нȇмир**/ изр. **дȃт нȇмӣра** *унијейи немир, узнемирийи.* — Тȏ ми је тȁкō дȃло нȇмӣра да свӯ нȏћ нијéсан ȍка склȍпијо.

немȍтњӣк м *болесник.* — Ӯ њӣх ӯ кући је сȃ(д) тȇжак немȍтњӣк.

немȍтњица ж *болесница.* — А ȍна, немȍтњица, бӣла је ӯстрпљена дȍ задњēга чȃса и нӣје нӣкога ћѐла секáват.

нѐмо̄ћ, -оћи ж 1. *болест.* — О̑н па̄ти̑ о̀д некакве̄ нѐмоћи, а нѝко нѐ зна̄ што̀ му је. изр. **гру̑ба̄** ~ *туберкулоза, рак и сличне неизљечиве болести мада рјеђе од претходне двије.* — У̏мрли су свѝ у̀ мало вре̏мена о̀д гру̑бе̄ нѐмоћи.

нѐмоћан, -ћна, -ћно придј. *болестан.* — О̀да̄вно је бѝјо нѐмоћан и на̀ сврху је фѝнуо у ошпѐдо̄.

немо̀ћни̑к м *болесник.* — До̀лазијо је лѝјечни̑к, мо̑ра̄бит да ин је у̀ кући немо̀ћни̑к.

немо̀ћница ж *болесница.* — Бо̑г је, сла̑ва му и фа́ла, ју̏тро̄с дѝго̄ немо̀ћницу с ве̏ликијех му̑ка̄.

нена́видан, -дна, -дно придј. *завидан.* — Нена́видно чеја́де је спра̂вно и на̀ зло.

нена́виднос, -ти ж *завист.* — Пу̑ста̄ нена́виднос је крѝва што су се ѝ браћа у̀хитила јѐдан з дру̑гијен.

нена́вис, -ти ж *завист.* — Нена́вис мо̀же бѝт ра́злог што јѐдан дру̏го̄га лѝјепо нѐ гледа̄.

нѐобика ж *ненавикнутост.* — Лѝјепо је о̑ди, ма ми је нѐобика вѝђет све̏ друговѐчије̄ него прѝје.

нѐпа̄нћен, -а, -о придј. *незапамћен, страшан, врло велик.* — То̑ го̀дишт̄е је била нѐпа̄нћена зѝма.

непа̀цијенат, -е̄нта, -е̄нто придј. (тал. impaziente) *нестрпљив.* — О̑н је непа̀цијенат за та̀ко̄ прѐћизе̄ ства̂ри.

непа̀цијѐнца ж (тал. impazienza) *нестрпљивост.* — Нѝшта се непа̀цијѐнцо̄н не по̀стиже̄.

неподо́пштина ж (обично у мн.) *поступак који не доликује, ружно понашање.* — Мла̂д је и зѐлен, ма ѝсто̄ му се неподо́пштине нѐ могу̑ о̀дбит на̀ младо̄с.

нѐпослу̑х м *непослушност.* — Нѐпослу̑х је стро̑го ка̀жња̄ва̄н у Ду̑бровачко̄н Рѐпуплици.

неприлика ж *неприлично чељаде, које по карактеру и цјелокупним својствима нема ничег људског.* — О̀на̄ неприлика о(д) чо̀вјека учѝнила нам је пу̑но зла̑.

нѐпу̑т м (тал. nepote, nipote) *нећак, синовац, сестрић.* — Бра̑тов или сѐстрин сѝн је мѐни нѐпу̑т, а мо̀ја дјѐца су му пр̀ви ро̑ђаци.

нѐпу̑ча ж (тал. nipote) *нећакиња, синовица, сестричина.* — У̀ мене сѐстра ѝма̄ ћѐр, о̀на је мѐни нѐпу̑ча.

нѐрав, нѐрва м (тал. nervo) *живац.* — Нѐ можемо је вѝше тр̀пјет, сва̑ је о̀д нѐра̄ва̄.

нерва́ват, нѐрва̄ва̄н несвр. I. *нервирати некога, ићи некоме на живце.* — Нијѐсан те тѝјо нерва́ват, ма сан ти мо́ро̄ о̀во̄ рѝјет. — Од нерва́вања у о̀фицију ѝ ру̑ке су ми се по̀чѐле тре̂с. II. ~ се *нервирати се.* — Нѐрва̄ва̄н се слу̑шају̑ћи ту̑ ста̑ру̑ прѝчу о афитуа́лима.

нѐрват, -а̄н несвр. I. *неповољно дјеловати на нечије живце, нервирати некога.* — Нѐрва̄ш ме с тво̀јијен лудо̀стима! II. ~ се *нервирати се.* — Нѐрва̄н се кад го̑ј па̀са̄ва̄н ову̑да̄, јер ме стра̂х да се не стро̀валѝмо нѝза стра̑ну.

нѐрво̄з, -а, -о придј. (тал. nervoso) *нервозан, слабих живаца.* — Свѝ су прит па̀рте̄нцу бѝли ма̑ло нѐрво̄зи.

нервозѝта̄т ж (тал. nervosità) *нервоза, нестрпљивост у очекивању нечега, узбуђење.* — Све̏ је пу̑ста̄ нервозѝта̄т била крѝва, па су се на̀ сврху и пока́рали.

нѐрво̄зо прил. *нервозно, нестрпљиво.* — Нѐ ваља̄ на̀ све нѐрво̄зо одгова́рат!

нѐредан, -дна, -дно придј. *неуредан.* — Нѐредан је бѝјо о(д) свѐга до свѐга.

нѐредно̄с, -ости ж *неуредност.* — Нѐредно̄с је гру̑ба̄ о̀собина.

нѐсан, нѐсна м *неспавање (не несаница!).* — Умо̀рио ме је но̀ћас нѐсан, бо̀лијо ме је зу̑б.

нѐсаница ж *кад се у дужем временском периоду не може спавати.* — Па̑тѝн од нѐсанице̄, па ми по сву̑ но̑ћ гру̑бе̄ мѝсли до̀лазу̑ на̑ паме̄т.

нѐскладан, -дна, -дно придј. *нейрисшојан.* — Кад у̑ђеш, ли̏јепо се ја́ви. Нѐ буди нѐскладан!

нѐскладница ж *нейрисшојна женска особа, обично млађа.* — Нѐскладницо, нѐскладна̄, кѐ те чу̑је̄ говѐрит та̀ке̄ рјечѐтине!

нѐскладно прил. *нейрисшојно.* — Нѐскладно је у тра̀нвају сјѐдат, а ста̀ријѐга пу̑штит да стѐјӣ на нѐгама.

нѐскладно̄с, -ости ж *нейрисшојносш.* — От кѐга си нау̑чијо ту̑ нѐскладно̄с?

нѐсла̄н, -а, -о придј. *бљушав, без духа.* — Нѐсла̄не су ти тѐ ша́ле!

несла́нштина ж 1. *особа без духа.* — О чѐму ћу говѐрит с ѐно̄м несла́нштино̄м? 2. *лудорија.* — Ћѐли су учи̏нит нѐшто ориђи̏на̄ло, па је и̏спала ѐбична̄ несла́нштина.

нѐсмиљен, -а, -о придј. *немилосрдан, сшрашан.* — Нѐсмиљена му је би́ла су̑дбина.

нѐсмотрен, -а, -о придј. *нейажљив.* — Да нијѐси би́ла нѐсмотрена, нѐ би то̑ би́ла ни ра̀збила.

нѐсмотрено прил. *нейажљиво.* — Не хѐди нѐсмотрено, глѐда̄ј при̏д ноге!

нѐсмотрено̄с, -ости ж *нейажња.* — Од нѐсмотрености си ра̀збијо оћа́ле.

нѐсмотрења̄к м *нейажљив човјек.* — Ѐли се ти̏ фи̏да̄ш у ѐнега̄ нѐсмотрења̄ка?

нѐспола ж (тал. nespolo — дрво, nespola — плод) *врсша јужног воћа, дрво и йлод, мушмула.* — При̏спјеле су и пр̀ве̄ нѐсполе.

нѐспор, -а, -о придј. *који се брзо шроши (мисли се на храну).* — Би̏јелӣ кру̑х је нѐспор, а да и не гѐворӣн кад је фрѐшак!

нѐсретан, -тна, -тно придј. *йроклеш (еуфемизам).* — Нѐсретна̄ жѐно, за̑што си ми у̏дрила дијѐте по гла́ви?

/нѐсрећа/ изр. **ка(д) хѐће нѐсрећа** *чује се у случајевима кад се деси нешшо нежељено и неочекивано, шшо може йредсшављаши или зло или само нейрилику.* — Па̏зила сан да нѐ сломије̄н ѐвӯ ки̏карицу, ма ка(д) хѐће нѐсрећа, ба̏ш ти се дѐгодӣ ѐно̄ што нѐћеш.

нестр̀пљѐње с *несшрйљивосш.* — Од нестр̀пљѐња ка̑(д) ће те ви̏ђет, нѐ може ви̏ше ни̏ спат.

нѐтом вез. *чим.* — Нѐтом смо изи̏шли и̏с ку̏ће̄, по̏че̄ло је да̀жђет.

неу̏стрпљен, -а, -о прил. *несшрйљив.* — По на́рави је неу̏стрпљен свѐ би ти̏јо на̀прешу.

нѐха̄јан, -јна, -јно придј. *који се ни за шша не брине, немаран.* — О̑н и̏ма̄ нѐха̄јан ѐднос прама̀ шкѐли.

нѐха̄јно прил. *немарно, без осјећаја одговорносши.* — Нѐма̄ дѐбра ка(д) се ра̑дӣ нѐха̄јно и бѐз воље̄.

нѐха̄јство с *немарносш.* — Ку̑ћа је од нѐха̄јства прѐпала.

нѐха̄ран, -рна, -рно придј. *незахвалан.* — Кѐлико су свѐ за̀ њега учи̏нили, а о̑н се пока́зо̄ дѐ краја нѐха̄ран.

нѐха̄рно̄с, -ти ж *незахвалносш.* — Бѐлӣ ме њѐзина нѐха̄рно̄с прама̀ ма̄јци.

нѐхотице прил. *нехошично.* — Нѐхотице сан збри̏шо̄ ска̀лӣн и нави̏нуо нѐгу.

нѐшес, -ста м *неуредносш.* — Она̀кѐга нѐшеста ко у̑ њӣх ни̏ђе нѐма̄.

нѐшесан, -сна, -сно придј. *у сваком йогледу неуредан.* — Нѐшесну жѐну ни̏један чѐвјек нѐ би дѐвео у̑ ку̏ћу.

нѐшесница ж *неуредна жена* — Дјѐца јон и̏дӯ ра̀здрпа̄на и бѐса, а ѐна, нѐшесница, то̑ и не оба̀да̄.

нешесни̏чина м *врло неуредан човјек.* — Ѐнему нешесни̏чини је вѐстӣт пу̑н ма̄ћа̄.

нѐшесничина ж (аугм. и пеј. од нѐшесница) — Ѐчи јон не и̏спале нѐшесничини, ка̀ко нѐ видӣ гнусѐбу около̀ себе!

нѐштука̄н, -а, -о придј. (тал. stuccare) *без йлафона.* — Ни́је ти̏јо спа̑т у нѐштука̄нон ка̄мари, па смо му за нѐћас начи̏нили у ти̏нелу.

нӣгда прил. *никад*. — Нӣгда ин тô нê ћемо забòравит!

нӣђе прил. *нигдје*. — Нијéсмо су̑срели нӣђе нӣкога, а и да јèсмо, у мрáку га нè би пòзнали.

нӣздōли прил. *ӣрема доље*. — Срê̄ли смо се бâш на скалѝнима: ôн је хòдијо нӣздōли, а јâ у̑згōри.

нӣједан, -дна, -дно замј. *ни један*. — Свê нам је ру̑сице однијéла зѝма, нӣједна нѝје òстала.

Нѝке ж *женско име чесӣо у Дубровнику*. — Кâко тô ѝзглēдâш? Обу́кла си се ко Нѝке лу̑дā!

нӣкија ж (тал. nicchia) *удубина у зиду, ниша*. — У̑ врāтима òт Пӣлā ӣмā јèдна нӣкија.

Нӣкица ж *уобичајено женско име у Дубровнику*.

Нѝко м *чесӣо мушко име у Дубровнику*.

/нӣко/ изр. **нӣко ѝ ништа (нӣко и нӣшта)** *безвриједан у маӣеријалном и моралном смислу*. — О̏ни су дôма у Кòнāвлима бѝли нӣко ѝ ништа.

Нӣкша м *чесӣо мушко име у Дубровнику*.

нѝмало прил. *ништа*. — Нѝмало се не весѐлӣн зѝми. — Нијéсан нѝмало у̑мōран.

Нӣна ж *женско име у Дубровнику*.

нӣна-нâна *ӣјевуши се дјеӣеӣу ӣриликом усӣављивања*. — Нӣна-нâна, злâто мòје!

нӣнат, -āм несвр. (и: нѝнит) *сӣаваӣи (каже се дјеӣеӣу)*. — Хо̑мо сâд нӣнат у̑ нашу кóлу!

нѝнут в. *нинаӣи*.

Нѝно м *чесӣо мушко име у Дубровнику*.

нӣоткле (нӣокле) прил. *ниоӣкуда*. — За врије́ме рâта нѝје нӣокле мòгла дôћ хрáна.

нӣчигов, -а, -о замј. *ничији*. — Чӣгово је òвō? Нӣчигово!

нӣшта замј. *ситница*. — Јêдӣш се зâ ништа. — Зâ тебе с толѝкијен динáрима тô је нӣшта! изр. **пôћ у̑ ништа** *смањиӣи се, изгубиӣи на мјери*. — Мêсо је пòшло у̑ ништа ка(д) се испèкло. **у̑вечē трѝста, у̑јутро ~** *кад неко ӣуно обећава, ӣа од ӣога не буде ништа*. — У̑ њега је вâзда бӣло: у̑вечē трѝста, у̑јутро нӣшта. **нӣко ѝ ~** *ништа, односно без икакве маӣеријалне и моралне вриједносӣи*. — Тâ фàмиља је вâзда бѝла нӣко ѝ ништа. **нè би (нешто) учѝнијо зâ ништа** *ни ӣо коју цијену*. — Нè би јâ зâ ништа сâм жѝвијо у̑ тōн ку̑ћи.

нӣшто с *ништарија*. — Нà крају смо констàтали да је ôн јèдно вêликō нӣшто. изр. **~о(д) чељàдета** *лош човјек или жена*. — Знô сан да је ôн нӣшто о(д) чељàдета, ма да ће ми òвō офрàкат, нијéсан се нáдō.

нòвēмбар, -бра м *мјесец новембар*. — У нòвēмбру знâ дòбро запу́хат.

Нôвӣ м *Херцег-Нови*. — На у̏ласку у̏ Боке нàлазӣ се стâрӣ грâд Нôвӣ.

новѝтāт, -и ж (лат. novitas) *новосӣ*. — Ка(д) су се врáтили ѝ(с) Спљета, бѝли су пу̑ни новѝтāтӣ.

/нòга/ изр. **пâсти с нóгâ** *не моћи више ништа од умора радиӣи, веома се умориӣи*. — Вâс дâн ру̑цâн, пâла сан с нóгâ! **вѝсит на нòгама** *дуго сӣајаӣи на ногама*. — Вѝсӣн на нòгама од изван ѕóрā, ма ми пàрā да нéћу јôш пу̑но издр̀жат. **ѝграју ми нòге** *дрхӣе ми ноге од узрујања, сӣраха, узбуђења*. — Кòлико сан се прѝпала ка(д) су бу̑бли у̑ врâта, ѝ сад ми ѝграју нôге! **скòчит (скáкат) нâ ноге** *скочиӣи с камена у море с ногама надоље*. — Нà бањи смо вâзда вӣшē скáкали нâ ноге нêго нâ глâву. **пâле су му ру̑ке ѝ ноге** *одузеӣи се од великога сӣраха*. — Пáду̑ ми ѝ ру̑ке ѝ ноге кад ми пòстијēр донèсē тèлеграф. **пôћ нâ ноге** *ӣоћи ӣјешке*. — Пòшли смо с трàнвајем до Лáпада, а ôнда нâ ноге стâријем пу́тен до у Мѝхāјла, па испод Гòрицē свêтōга Влáха, поред Гóспē òд Милосрђа до Бонѝнова. **бѝт на нòгама** *биӣи здрав, оздравиӣи*. — Ка(д) смо се пâсāнē сетèмāнē вѝђели, ôн је бѝјо на нòгама и нѝје се нӣшта ту́жијо. — О̏на òдāвно нѝје на

но̀гама. **но̏гу (не) сло̀мила** *клетва.* — Но̏гу не сло̀мила, ка̏ко то̄ и̏де̄ш нѐсмотрено? — Но̏гу ја̂ сло̀мила ако јон више пра̏г прикѐра̄чи̑н!

но̀жица ж (дем. од но̀га) **1.** *мала нога, најчешће дјечја.* — Дје̏чје̄ но̀жице су на̀ студе̄н осје̏тљиве. **2.** *нога од свиње или од прасета (не живог).* — Ко̏ ни́је про̀во̄ галатину о̀д ножи̑ца̄, у̀ши̑ и гла́ве̄ от пра́ца, не̏ зна̄ што̀ је до̀бро.

но̂жице ж (pl. tantum) *маказе, шкаре.* — Нѐ игра̄ј се с но̂жицама!

но̏ја ж (тал. noia) *досада.* — Кад ме у̀хити̑ но̏ја, не зна̂м што̀ би о̀(д) себе.

но̀јават се, но̀ја̄ва̄н се несвр. (тал. noiare) *досађивати се.* — Ма ка̀ква фе̂ста! Сви̏ су се нојавали, а ни́је би̏ло ни̏ мужике̄!

но̀јо̄з, -а, -о придј. (тал. noioso) *досадан.* — О̏на ти је јѐдно но̀јо̄зо чеја́де што му све̏ сме̂та̄.

номина́ват, -и̏на̄ва̄м несвр. (тал. nominare) *именовати.* — Ви̏јећни̑ке су номина́вали сва̀ке̄ или сва̀ке̄ дру̏ге̄ го̏дине̄.

номѝна̄ли̑, -а̄, -о̄ придј. (тал. nominale) *номинални, само по имену, називу, ознаци.* — О̂н је би̏јо са̂мо номѝна̄ли̑ погла̀ва̄р, а вла̂с су и̏мали дру̏ги̑.

но̂нди прил. *ондје.* — Зна̂м да сан бу̏рсу но̂нди о̀ставила, а са̏д је нѐ могу на̏ћ.

но́не -е̄ ж (тал. nonna) *баба, бака.* — На̂ша но́не је ва̏зда за̀ на̂с и̏мала бешкоти́на̄ па би нам у̏ ру̏ку ти̏снула по два́-три̑.

но́но м (тал. nonno) *дјед.* — На̂ш се но́но у̀жо̄ ше́тат у̏јутро ра̂но пу̏т Пло̀ча̄.

/**но̂с** изр. **ди̏гнут ~** *уобразити се.* — О̀тка(д) су се на̀шли у̀ со̄лдима, ди̏гли су но̂с, ни̏кога ви̏ше не позна́дӯ. изр. **ду́ша му (јој) је у но̀су** *једва жив (жива).* — Јѐдва и̏де̄, ду́ша му је у но̀су. **и̏зи̑ћ на̏ но̂с** *присјести.* — Све̏ ће то̄ њи̏ма јѐдно̄га љи̏јепо̄га да̂на и̏зи̑ћ на̏ но̂с. **и̏зи̑ћ (и̏спе̄т се) на̀ вр(х) но̀са** *дозлогрдити.* — Не̏ка ми ви̏ше ни̏ко о̀д њи̏х не до̀лази̑ у̏ ку̏ћу, сви̏ су ми се и̏спе̄ли на̀ вр(х) но̂са! **ко̀лико̄ и̏ма̄ све̏ би му у̏ но̂с ста̏ло** *мало, врло мало.* — Ко̀лико̄ на̀ пјату и̏ма̄ ку̀пуса, све̏ би му у̏ но̂с ста̄ло. **на̀пињат (на̀пе̄т) но̂с** *наљутити се на некога, својим понашањем исказивати нерасположење према некоме.* — На̏пе̄ли су но̂с, си̏кӯро ин не̏што ни́је пра̂во. **~ му (јон) пѐче̄ ра̀кију** *кад је неко прехлађен, па му цури нос.* — Ви̏ди̑ш да му но̂с пѐче̄ ра̀кију, на̏ очи нѐ види̑. **о̀бјесит ~** *изражавати нерасположење према некоме или због нечега.* — О̀бјесиће но̂с ако хи мимо̀и̑ђе̄мо. **по̏ћ у̏з но̂с** *кад се неко на некога због нечега наљути.* — Зна̂м да сан им по̀шо̄ у̏з но̂с, ма не мо̀гу ни̏ ја̄ са̀ свакијен ко ш чи̏рон на ре́пу. **чи̏нит не̏што на̏ вра̂т на̏ но̂с** *радити нешто што се најбрже може.* — Па̂ртили су на̏ вра̄т на̏ но̂с у̏ Нови̑, јер је ста̂ро̄му ду́ша у но̀су.

но́сак, но́ска м ген. мн. но̂са̄ка̄ *уско, шупље продужење на посуди (ибрику, канти за залијевање и сл.) кроз које истиче течност.* — Бро̀ке от полије́ва̄ња су иза̀ ку̏ће̄, па у̏зми о̀нӯ з ду̏жијен но́скон.

но̀сит, но̀си̑н несвр. **I.** *носити јаја (мисли се на перад).* — Зи̏ми ко̀коши сла̏бо но̀сӯ, те̏к у про̀љеће пронѐсӯ. **II. ~ се** *одијевати се, облачити се.* — О̂н се ва̏зда ли̏јепо но̀си̑. — Сје̏ћа̄ш ли се ње̏? Но̀сила се на̀ жу̏пскӯ.

но̂та ж (тал. nota) **1.** *забиљешка.* — Ту̏ је не̏ђе била но̂та о и̏зложби. **2.** *нота, музички знак.* — У̀да̄ра̄ у̏ мужици, а не̏ зна̄ но̂те!

нотабе̂не (тал. nota bene) *у писаној и живој ријечи се често употребљава у значењу: знај добро.* — Ма кад ве̏ћ го̀воримо о̀ тему, о̀ни су, нотабе̂не, хо̀дили за̀ нама, а не̏ испри̏д на̂с.

нота́ват, но̀та̄ва̄н несвр. (тал. notare) *биљежити.* — Ва̀ја̄ све̏ што се спѐнца̄ нота́ват и о све̏му во̀дит ко̂нта!

но̀тат, -а̄н свр. *забиљежити.* — Но̀та̄ј то̄ да не забо̀рави̑ш!

но̀та̄да ж (тал. nottata) *пробдјевена, непроспавана ноћ у веселом друштву, у ка-*

фани, уз болесника ишд. — Ни̏ко мо̂ј, та̀ка̄ се но̀та̄да па̂нтӣ! Бу́мбили смо ѝ јели до̀бријех боку̀нӣћа̄, а Ма́то је чѝнијо смјѐшнице а̀ко̄нто Ма́рино̄га капели́на ѝ весте̄ од госпо̀ђе̄ а̀нтӣке̄.

но̀тиција ж (тал. notizia) *вијесш.* — У да̀нашње̄му фо̀љу би́ла је кра̀тка но̀тиција о јѐдно̄му на̂шему исељени́ку с Пѐљешца.

ноћу́рак, -у́рка м ген. мн. ноћу̑ра̄ка̄ и но̀ћу̑ра̄ка̄ *цвијеш који се увечер ошвара.* — Да̄ћу ти ко̀јӣ ноћу́рак, ӣма̄н хи булѝка̄н.

'нти *кад се заусши исовка.* — 'Нти ро̀ге, што̄ су се прѝпали! По̀бјегли су у̏ ку̏ћу ко мѝши у̏ бу̏жу.

ну̏ узв. *дедер.* — Ну̏ ходи, да̀ видӣн ка̀ко ти сто̀јӣ та̂ ма̀храмица!

ну̏мер м (тал. numero) *број.* — Ко̀јӣ је то̄ ну̏мер?

ну̏ти узв. **1.** *види ши.* — Ну̏ти ње̂, како зна̂ говѐрит и кад је нѝко нѝшта нѐ пӣта̄! **2.** *а ево ши.* — „Нѐ зна̄м ко̀ би то̄ у̏мијо ѝсплес." — „Ну̏ти ње̂!"

Њ

ња̂нке вез. *нити.* — Ни́је ме ња̂нке по̀гледала! изр. **ња̂нке пер идѐа** (тал. neanche per idea) *ни йомислиши.* — Ко̀ би на̀ то̄ прѝсто̄, ма ња̂нке пер идѐа!

ња́цат, ња̄ца̄н несвр. *мљацкаши усшима йриликом јела.* — Сјѐдӯ за тр̀пезу па ња́цају.

ње̏кӣ, -е̄, -а̄ замј. *неки.* — Ње̏кӣ су хо̀дили ѝ тамо па нѝшта.

ње̏којӣ, -а̄, -е̄ замј. *некоји.* — Па̀са̄ и ову̏да̄ по̀ њекојӣ чо̀вјек.

ње̏колико̄ прил. *неколико.* — Ње̏колико̄ пу̏та̄ сан ти ре̏ко̄ да ме не сѐка̄ва̄ш!

ње̏што замј. *нешшо.* — Ре̏ко̄ би ти ње̏што ако се нѐ̄ћеш нају́дит!

њо̏ка ж *кнедла, ваљушак.* — Да ми је са̏д пја̂т њо̄ка̄ па о̀зга̄р то̏ћа о̏д ме̄са!

њо́рац, њо́рца м *ронилац, гњурац.* — Јѐдан њо́рац ми је ѝз великē дубѝне̄ изњо̀ријо а̂нкору.

њо̀рит, -ӣн несвр. *рониши.* — О̂н ско̀чӣ у̏ море и њо̀рӣ до̀ ба̄рке̄.

њоркѐтав, -а, -о придј. (и: њоркѐта̄в) *који гунђа или йриговара.* — Са̂мо да нѝјеси њоркѐтав ко̀лико си!

њоркѐтавац, -ѐта̄вца м ген. мн. њоркѐтава̄ца̄ *гунђало, зановешало.* — Не мо̀гу више по̀днијет о̀нега̄ њоркѐта̄вца.

њоркѐтавнца ж *женска особа која гунђа, зановешалица.* — Ва̀ја ӣмат до̀бре нѐрве за по̀днијет њоркѐтавицу!

њоркѐтавичина ж (пеј. од њоркѐтавица) — Ста̂ра̄ њоркѐтавичина нѐ зна̄ нѝка(д) што̄ хо̏ће!

њоркѐтало с *особа која ничим није задовољна, којој никад није йраво.* — У̏ задње̄ вријѐме по̀сто̄ си њоркѐтало.

њоркѐта̄ње с гл. им. од њоркѐтат *гунђање, зановешање, йриговарање.* — У̏ ку́ћи са̂мо слу̏ша̄н њоркѐта̄ње.

њоркѐтат, -а̄н несвр. *гунђаши, йриговараши.* — Ста̂рӣ све̂ нѐсто њоркѐта̄, нѝкад му ни́је пра̏во.

њоркѐтӯн, -у́на м *зановешљивац, гунђало.* — Залу́ду му гледа̄ш уго̀дит кад је њоркѐтӯн!

њо̏чина ж (аугм. од њо̏ка) — Ко̀лике су њо̏чине! Пе̂т њӣх па пу̏н пја̂т!

њо̏чица ж (дем. од њо̏ка) — Ко̀лишне су ми ѝспале њо̏чице! Ма овлѝшне̄, нѐма̄ш што̄ у́ста ста̄вит!

О

обавéзат се, обàвēжēн се свр. *чврсто се везати уз некога.* — Нѐ би се тàкō нѝ ђавō око кр̏штенē дӯшē обавéзō!

ȍба̑д м *велики инсект који уједа.* — Ӱпекō ме је ȍба̑д ӯ рӯку.

/ȍба̑д/ изр. **дáват ȍба̑да** *обраћати пажњу.* — Нѐ дāвā му ȍбāда, ко да га нѐ познā!

обàдат, -ан *в. абадат.*

обазнáват се, обàзнāвā се несвр. *дознавати се.* — Вȁзда се ӯ нāс у Грáду свȅ обазнáвало.

обàзнат, -āм свр. *дознати.* — Обàзнали смо да се вӣше нѐ може пàсат прико Дӯпца.

ȍбалит, -ӣн свр. *ослинити нешто.* — Ȏн ȍбалӣ пр̏с, па ȍбрнē стрàницу.

обáлит, ȍбāлӣн свр. *оборити некога или нешто.* — Обáлијо сан грȁсту с питáра. — Нѐ тискāј се околò мене, обáлићеш ме!

обаљѝват, обàљӣвāн несвр. *обарати.* — Кòлико је пӯхō вјȅтар, свȅ је др̏вēће обаљѝвō.

обàметнут, -нēм свр. *непорубљену ивицу ткања учврстити концем.* — Вȁ јаће тàпӣт у коридӯру обàметнут, пȍчео се је сӯкат.

обандунáват, -ӯнāвāн несвр. (и: абандунáват) (тал. abandonare) *запуштати, напуштати, остављати.* — Не обандӯнāвāј пȍсō, кò знā кȃ(д) ћеш дрӯгӣ нāћ!

обандӯнат, -āм свр. (и: абандӯнат) *запустити, напустити, оставити.* — Ка(д) сте обèћали, нѝје лѝјепо сȃд обандӯнат!

ȍбāнтит, -ӣм свр. *озловољити некога неким поступком.* — Пѝтō Конáвљанин у Кнéжеву двóру стȃтуу Мѝха Прàцата: „Кò те је то ȍбāнтијо?“

обарѝват, обàрӣвāн несвр. *пуштати да зелен (купус и сл.) у узаврелој води учини два-три кључа.* — Обàрӣвāн кӯпус за учѝнит јȁпраге.

обáрит, ȍбāрӣн свр. *ставити накратко нешто за јело у кључалу воду.* — Обáрићу зȅлēн за вèчеру.

обасвијéтлит, обàсвијēтлӣн свр. *осветлити, обасјати.* — Рȃно ӯјутро сӯнце с тȇ бáндē обàсвијēтлӣ кӯћу.

обасвјетљáват, -ѐтљāвāн несвр. *освјетљавати, обасјавати.* — Вȅликӣ лампијӯни обасвјетљáвају ӯлицу од вр̏ха дȍ дна.

ȍбатит, -ӣн свр. (тал. abbattere) **I.** *опхрвати, оборити (стање прије болести или за вријеме ње, видљиво на лицу).* — Нѝје се нȃ ништа тӯжила, ма се вѝђело да ће је бȍлес ȍбатит. **II.** ~ **се** *похарати се услијед болести или старости.* — Нȅ знāм штò му је, ма дȍбро нѝје, јер се је нȅкāко ȍбатијо.

ȍбда̑н прил. *дању.* — Ȍбдāн су свȅ бӯтӣге ȍтворене.

обесѐлит, обѐселӣн свр. **I.** *обвеселити некога, приредити некоме радост.* — Нѐ можете се имађѝнат кòлико сте нас обесѐлили што сте дȍшли. **II.** ~ **се** *обвеселити се, зарадовати се.* — Обесѐлили су се ка(д) смо ин учѝнили импровѝзāту.

обећѝват, обѐћӣвāн несвр. *обећавати.* — Нȅћемо ван нѝшта обећѝват, а вѝђећемо штȍ мȍжемо учѝнит.

ȍбзират се, -ēн се несвр. *обазирати се на некога или на нешто.* — Не ȍбзирē се ȏн нȁ никога кад је њȅму у интèресу.

обигрáват, обѝгрāвāн несвр. *обилазити около некога или нечега с одређеном намјером или прохтјевом.* — Обигрáвали су около стȃрē сѝђелицē док ин нѝје преписала кӯћу.

обѝграт, ѐбигрāн свр. *обићи.* — Обѝграла сан свē бу̏тӣге у гра́ду jēда ли нâђēм ѝстӣ кѐнац.

обије́лит, ѐбијēлӣн свр. **1.** *окречити нешто.* — Обије́лили смо пр̀вӣ пjâн, ѐстō нам је дру̏гӣ и су̀фит. **2.** *прословити, изустити ријеч.* — Мѝсли смо да ћемо ѐд њега чу̏т кѐјӯ па̏метнӯ, а ôн ни да ѐбијēлӣ.

ѐбикнут се, -нēм се свр. *навићи се, прихватити нову средину.* — Ȏди смо се ѐбикли бр̏жē нēго смо се на́дали.

ѐбит, ѐбијēн свр. *обићи, проћи.* — Ђȇ свȇ ни́је бѝјо! Ȍбијо је цѝјелӣ свѝјет!

ѐбјед м *главни оброк у подневним сатима.* — Не забѐрави да је ѐбјед ђу̏сто нȁ уру! — Хѐћете ли дȁнас ѝмат јȍш кѐга на ѐбједу?

обједи́ват, -ѐдӣвāн несвр. *узимати главни оброк, објед.* — Обједи́вали смо нȁ уру попо́днē кад би па́пе затвѐрријо бу̀тӣгу и дѐшō дȍма.

ѐбједоват, -ујēн свр. и несвр. *узети или узимати подневни оброк.* — Мѝ ѐбједујēмо око по́днē. — До́ђите у̀ нāс па ћемо ѐбједоват за̏једно!

објѐдӯн, -у́на м (аугм. од ѐбјед) *добар, богат објед.* — Рѐкли су да ће тô бѝт ѐбјед ко сва̏кӣ дâн, ма тô је бѝјо објѐдӯн!

/**ѐбјесит**/ изр. ~ **нȏс** *кад се неко на некога или због нечега љути.* — Ȍбјесила је нȏс ѐтка(д) сан јон тô рȇкō и вѝше не гѐворӣ сȁ мнȏм.

ѐбјесит се, -ӣн се свр. **1.** *изгледом или понашањем одавати неку муку.* — Јѐси ли осѐрвō ка̏ко се Јо́so ѐбјесијо? — Нȇшто му је вѐлико! **2.** *почети висити (кад некоме одијело спада с рамена као да виси).* — Кȁкав је дȍшō ѐни јȁднӣ чѐвјек! Кȁпут се нȁ њему ѐбјесијо!

обје́телица ж *алатка којом се копају тврди дијелови земље, пањеви и сл.* — Обје́талица и дѝкела су ѝстē ствâри.

ѐбјешен, -а, -о придј. **1.** *који изгледом и понашањем одаје да га нешто мучи.* — Штȍ си дȁнас тȁкō ѐбјешен? Ȍли ти се штȍ гру̏бо догѐдило? **2.** *превише стрм, усправљен (ријеч је о степеницама).* — Па̏зи ка̏ко ѝдēш да нѐ би пô, ска̏ла је ја́ко ѐбјешена!

облаја́ват, -ȁјāвāн несвр. *оговарати некога.* — Јâ да му чѝнӣм пјаће́ре, а ôн да ме нȁоколо облȁјāвā!

ѐблајат, ѐблајēн свр. *на нечије ријечи или приговор непристојно одвратити, непристојно ријечима реаговати.* — Нѐ може ôн приму́чат, мȏрā ѐблајат! — Ȃјме, кȁква је! Створена за ѐблајат!

облакша́ват, -ȁкшāвāн несвр. *олакшавати.* — Ма̏кина нам облȁкшāвā пѐсō.

облакша́ње с гл. им. од облȁкшат *олакшање.* — Ȍткад у̀зимљēн пѝруле, ћу̀тӣн облакша́ње у нѐгама.

облȁкшат, -āн свр. *олакшати.* — Бу̏рса ми је облȁкшала ко да је ѝж њē нēко нȇшто дѝгō.

ȍблапōран, -рна, -рно придј. *похлепан на јело.* — Онȁкō ȍблапōрна чѐвјека није́сан вѝђела у̀ свȍму вије́ку.

ȍблапōрно прил. *похлепно.* — Свѝ су у̀ чуду глēдали како чѐвјек ȍблапōрно јēдē.

ȍблапōрнōс, -ости ж *похлепност на јело.* — Нѝшта штȍ је неу̀мјерено ни́је дѐбро, а надȁсве ȍблапōрнōс.

обла́стит, ȍблāстӣн свр. *овластити.* — Обла́стијо га је да га на су́ду зȁстӯпā.

облега́ват, -ѐгāвāн несвр. (тал. obbligare) **I.** *обавезивати.* — Облѐгали га или нē, ôн ће учѝнит ка̏ко се њȇму пȁрā. **II.** ~ **се** *обавезивати се.* — Не облѐгāвāј се док нѐ видӣш на чȇму си!

облѐгат, -āн свр. **I.** *обавезати.* — Мо́рō сан му тô учѝнит, облѐгō ме је. **II.** ~ **се** *обавезати се.* — Нѐ можеш се облѐгат кад нē зна̏ш ка̏ко ће да̏љē бѝт.

оближи́ват, -ѝжӣвāн несвр. **I.** *облизивати нешто.* — Нѐмōј оближи́ват плѝтицу, трȇба ми у̀ њȍн ба̏тит ја́ја ѝ масло. **II.** ~ **се** *облизивати се.* — Ма̏чка је нȇшто дѝгла ѝ(з) спремē, цѝјелӣ дâн се облѝжӣвā.

ȍблизак, -ска м ген. мн. ȍблизāкā *сасвим мала количина неке хране, колико би се могло лизнути.* — Ѝспало ми је мȁло њōкā, бѝће свȁкому сȃмо ȍблизак.

ȍблѝзāн, -а, -о придј. *глатке, праве косе, зализан.* — Што си грȗб с тѝјен ȍблизāнијем кȍсама!

/облѝзат/ за облѝзат пр̏сте *кад је нешто врло укусно.* — Тȏрта је бѝла за облѝзат пр̏сте.

ȍблит се, ȍблијēн се свр. *добро се напити.* — Ȍблијо се ко прáсац па сȃ(д) спȋ.

ȍбло прил. *без жвакања.* — Кад ȍбло ѝзједēн, пȁнē ми нȁ стомак.

ȍбљетница ж *годишњица.* — На ȍбљетницу вјȅнчāња су се рȁстали.

ȍбнōћ прил. *ноћу.* — Ȍбнōћ свȇ ȕтихнē, ȕлице су пу̏сте, персѝјāне зȁтворене, грȃд спȋ.

ȍбор м *простор око куће (у Жупи дубровачкој).* — Свȇ нам је тȗ блѝзу, у ȍбору.

ȍбразан, -зна, -зно придј. *лијепа изгледа, угледан.* — Јȁбуке ти нѝјесу ȍбразне, ма су слȁтке. — Ȍбразан чȍвјек нȅ би тȁкō постýпō.

ȍбрецнут се, ȍбрецнēм се свр. *окосити се.* — Грехȍта је ȍбрецнут се нȁ старо чејáде.

обрѝчит, ȍбрѝчӣн свр. **I. 1.** *обријати некога.* — Кȍ да те је обрѝчијо лавȕренат, а нȅ гȍспāр! **2.** *однијети, одузети, опљачкати, нпр. на картама и сл.* — Обрѝчили су га дȍ кожē, нѝје ѝмō сȕ чијен бѝљет за трȁнвај кýпит. **II.** ~ **се** *обријати се.* — Обрѝчијо се ко и ȍбично и изѝшō нȁдвōр око десȅт ȕрā.

обр̏латит, -ӣн свр. *навалити на некога и придобити га за нешто.* — Док ȕдрēш длȁном ȍ длан, ȍна обр̏латӣ чȍвјека!

обр̏нут, ȍбрнēм свр. **1.** *окренути на другу страну нешто што се пржи или пече (месо, риба).* — Нȁзад пȇ(т) мѝнӯтā сан обр̏нула мȇсо и смáњила ȍгањ. **2.** *пржити нешто тек да мало ухвати.* — Мљȅвенō мȇсо обр̏ни на мáсти да се дȍ сутра не усмр̏дӣ!

обр̏стит, ȍбрстӣн свр. *(осим за животињу каже се и за човјека, нарочито дијете) кријући појести много или све што је било одређено да дуже траје или намијењено већем броју људи.* — Ȕвӯкō се у сȕфит и обр̏стијо цѝјелӣ вијéнац ȍскорӯшā.

ȍбртан, -тна, -тно придј. *окретан.* — Ȍбртна је зȁ све ȕ кући.

ȍбруб *в. обурлица.*

обрýбит *в. обурлат.*

обрýнит, ȍбрӯнӣм свр. *смакнути пупољак, цвијет.* — Вјȅтар ѝ киша су ми обрýнили ȍнō лѝјепō цвѝјеће ȕ āрли.

/ȍбрӯч/ изр. хȍдит пȍд обрӯч *каже се за грожђе кад је досијело за вино.* — Грȍжђе је прóсухо, па ѝдē вȇћ пȍд обрӯч.

обýват, ȍбӯвāн несвр. *облачити неку обућу на ноге.* — Не ȍбӯвāј свȁкӣ дȃн цр̏вје о(д) свéца!

ȍбулит, -ӣн свр. (глаголски придј. пасив. ȍбуљен) *зачинити уљем.* — Свȁкӯ зȅлēн вȁјā дȍбро ȍбулит.

Ȍбуљен *презиме у Дубровнику.*

ȍбурит, -ӣн свр. *окренути на буру.* — Вȅдрӣ се, ȍбурило је.

обурлáват, обȕрлāвāн несвр. (тал. orlare) *обрубљивати.* — Нȃша стȃрā сȃрта је с пȏјмōн обурлáвала коларѝне на блȗзама.

обȕрлат, -āн свр. (и: обрýбит) *опшити посебним обрубом рубне дијелове неке одјеће.* — Ȍвӣ бокȕнић рȍбē ће ми дȍбро дȏћ за обȕрлат послѝне.

обурлȁтӯра ж (тал. orlatura) *тканина којом се врши обрубљивање.* — Обурлȁтӯра чȇсто слȕжӣ сȃмо ко гварницȉјōн.

ȍбурлица ж (и: ȍбруб) *обруб којим се опшије рукав или неки други рубни дио на блузи, кошуљи и сл..* — Ѝскрзала се ȍбурлица на кȍшуљи.

ѐбут, ѐбујēн свр. *навући неку обућу на ноге.* — Кѐлике су му нȏге, нѐ може нȁ њӣх нӣшта ѐбут, свȇ му је мāлō.

ѐбӯћ, обу́чēн свр. *обући одјећу, али и ципеле.* — Обу́ци сѐндале ѝ мајицу, па се пóђи ѝграт прѝт кућу.

ѐбућа ж *ципеле и сл. (говори се на селу, у граду не).* — Дјѐца пу̑но дȇрӯ ѐбућу.

обу̏хитит, -ӣн свр. *обујмити.* — Кѐлико је вѐлик ѐнӣ плѐтан у Трстѐнōму, нѐ може га нȇколикō љу́дӣ зȁједно обу̏хитит.

овѐкӣ, -ā, -ō замј. (чује се и: вѐкӣ) *овакав.* — Овѐкӣ се фѝлм нѐ гледā свȁкӣ дȃн.

/**овѐкō**/ изр. **овѐкō и овѐкō** *у сваком случају, и тако и овако.* — Мӣ мȏрāмо овѐкō и овѐкō дȏћ у̏ вāс, па ћемо ȏнда вӣђет штȍ ћемо учѝнит.

ѐвамока прил. (и: овамóкарица, овамóкарице) *овамо.* — Бр̏зо ѐвамока да вӣдӣте штȍ је Нѝко у̏хитијо!

ѐвамокарица (и: овамóкарица) *в. овамока.*

ѐвамокарице (и: овамóкарице) *в. овамока.*

ованцáват, овѐнцāвāн несвр. (и: аванцáват) (тал. avanzare) *напредовати.* — Нӣко не овѐнцāвā свȁкōга гȍдишта.

ованцѐменат, -ѐмēнта м ген. мн. ованцѐменāтā (и: аванцѐменат) (тал. avanzamento) *унапређење.* — Чѐстито ти ованцѐменат!

овѐнцат, -āн свр. (и: авѐнцат) **1.** *остати, преостати.* — Дȍста нам је бӣло ѐнō сȍлāдā, јȍш је и овѐнцало. **2.** *добити унапређење у служби.* — Сȁд је ȏн капу̏рō, овѐнцō је нáсе трѝ мјесēца.

овѐчкӣ, -ā, -ō (и: овѐшкӣ) (у аугм. значењу) *оваки, оволики (велик по обујму).* — Ѝмају јѐднōга овѐчкōга мáчка што јȇдē сȁмо јȇтрице.

овѐшки *в. овачки.*

овлѝкӣ, -ā, -ō (рјеђе: оволѝкӣ) *оволики.* — У̏ тӯ бу̏жу је сȁд у̏шла овлѝкā пантѐгāна, ма нѝје мȁњā ѐд мачкē.

овлѝкō (рјеђе: оволѝкō) *оволико.* — Нѐ дāн ѐ(д) свȍга дијéла ни овлѝкō!

овлѝчкӣ, -ā, -ō (и: овлѝшкӣ) (рјеђе: оволѝчкӣ и оволѝшкӣ) (аугм.) *оволико велик.* — Ѝзјели смо овлѝчкӣ бȍкӯн тȏрте. — Овлѝшкӣ глȃвор се у̏вӯкō у̏ међу.

овлѝчкō (и: овлѝшкō) прил. (рјеђе: оволѝчкō, оволѝшкō) *оволико много.* — Нѐ вјерујēн да су овлѝчкō плáтили зȁ пō кѝла рӣбē. — Овлѝшкō не би кѐстало ни да је ȍ(д) злāта.

овлѝшкӣ *в. овличкu.*

овлѝшкō *в. овличко.*

овлѝшнӣ, -ā, -ō (рјеђе: оволѝшнӣ) *оволико мален.* — Овлѝшнӣ је бӣјо кад је пȍчео у̏дарат у̏ мужици. — Виђи миша! Оволѝшнӣ је.

овлѝшнō прил. (рјеђе: оволѝшнō) *оволико мало, сасвим мало.* — Дȃј ми сȁмо овлѝшнō да прȍвāн. — Оволѝшнō је фȁлило да ѐкаснӣм.

ѐвō (и: ѐнō) уз именицу: ѐвō робē (= ова роба, ову робу), ѐвō тапѝтā (= ови тапити, ове тапите), ѐвō кру̏ха (= овај крух) итд. *ово.* — Ѐвō рȍбē ми је свȇ што ӣмāн. — Ѐвō рȍбē сан лȃни ку́пила. — Ѐвō тапѝтā се вȅћ рȁздрло. — Продáла би ѐвō тапѝтā. — Ѐвō кру̏ха нѝје фрȇшко. — Јȃ ћу у̏зēт ѐвō кру̏ха.

овоњáват, овѐњāвāн несвр. *омирисавати.* — Кȍ те је нау̏чијо свȇ овоњáват?

овѐњат, ѐвоњāм свр. *омирисати.* — Ку́чак пр̏вō ѐвоњā кȍс, па је ȏнда пȍчмē глȍдат.

ѐврата ж *врста бијеле морске рибе, ловрата (Sparus auratus).* — У кѐшетици је бӣло јȍш мȁло ѐврāтā.

ову̏дāр прил. (и: ову̏дāра, ову̏дāрка, ову̏дāрке, ову̏дāрица, ову̏дāрице) *овуда.* — Ову̏дāр су пасáвали карѐвани ду̏бровачкијех тр̏говāцā.

ову̏дāра *в. овудар.*

ову̏дāрица *в. овудар.*

ову̏дāрице *в. овудар.*

ову̏дāрка *в. овудар.*

овỳдāрке *в. овудар.*

ȍвчица ж *врсша бијеле морске рибе (Pagellus mormyrus).* — Дȍбра је ју́ха ȍт кухāнē ȍвчицē. изр. **ми́ран (тих) ко ~** *кажсе се за некога ко је ӣреѿјерано миран, ӣа га мало ко и ӣримјећује.* — Тȏ дије́те је тӣхо ко ȍвчица, па га нӣко ни нѐ видӣ ни нѐ чујē.

ȍгањ, ȍгња м *ваѿра.* — Вӣдијо се ȍгањ и ȕ нāс ӣс кућē. — У ȍвō ȍгња се јȕтрōс ȍнӣ цр̏нӣ (враг) попӣшō, па нēће да гȍрӣ. изр. **пȏћ свȇ ко на ȍгањ** *ӣоѿрошиѿи се брзо, учас.* — Јȕтрōс је бӣло рӣбē, ма је свȇ пȍшло ко на ȍгањ.

ȍглухнут, ȍглухнēм свр. *изгубиѿи слух, оглушиѿи.* — Јȍш је бӣстрē пȃмēти, ма је ȕ задњē врије́ма мȃло ȍглухō.

оглухњи́ват, -ȕхњӣвāн несвр. *губиѿи слух, ӣосѿајаѿи глух.* — Јȃ ти пȍмало оглȕхњӣвāн.

/ȍглушак/ изр. **при́мат ȍглушке** *кад се неко чини као да не чује шѿо му се говори.* — Штȍ му гȍворӣш кад ȏн сȃмо прӣмā ȍглушке?

огрȁнчат, -āм свр. **I.** *огребсѿи.* — Твȍја мȃчка ме је огрȁнчала зȁ ру̑ку. **II. ~ се** *огребсѿи се.* — С нēчијен сан се огрȁнчала по нȍзи, ӣдē ми кр̏в.

ȍгрдина ж *ӣогрда.* — До ју̑чēр сте бӣле пријатѐљице, а сȁ(д) свȇ што је ȍгрдӣнā нȁ њу̑!

огр̏нāч, -áча м *ӣрегача, кецеља, школска кецеља коју су носиле ученице.* — Ка(д) пȅрēш пјȁте, стȃви огр̏нāч! — Учѐнице су ȕ шкōлу дȍлазиле у огрна́чу.

огрнȁчина ж (пеј. од огр̏нāч) — Свȕци тȗ ӣзрēпāну̑ огрнȁчину! Кȍ те вӣдӣ ȕ њȏн!

огрнȁчић м (дем. од огр̏нāч) — Огрнȁчић јон стȍјӣ ко пӣтурāн!

огр̏чат, -āн свр. *ӣосѿаѿи горак.* — Сӣр ће огр̏чат ако бу̑дē стȃт на врућӣни.

одȁберина ж *осѿаѿак онога шѿо је ӣробрано, нешѿо неквалиѿеѿно.* — Нѐћу јȃ јȇсти ту̑ђē одȁберине!

ȍдāвно прил. *кад временски нешѿо осѿане далеко за нама.* — Ȍдāвно га нијѐсан вӣдијо, мȍжеби(т) да ни́је нӣ жӣв.

ȍдаље прил. *дисѿанцирано.* — Бȍљē ти се др̏жат ȍдаље, кȍ знā штȍ се ӣс тегā мȍже ӣзлēћ.

одаљи́ват, одȁљӣвāн несвр. **I.** *одмицаѿи.* — Штȍ ми одȁљӣвāш свије́ћу кад вӣдӣш да чӣтāн? **II. ~ се** *одмицаѿи се.* — Не одȁљӣвāј се нӣђе ȍд мене у ȍвōн тӣсци!

ода́љит, ȍдāљӣн свр. **I.** *одмакнуѿи.* — Ода́љила сан тēћу с ȍгња, а вȍда јȍш врӣ. — **II. ~ се** *одмакнуѿи се од некога или од нечега.* — Ода́љи се ȍд мене да те тȁкōга вӣше нѐ гледāн!

ȍдбабоват, ȍдбабујēн свр. *одњеговаѿи некога.* — Ȍдбабовала је ȍна ӣ њега ӣ брата му.

ȍдвише прил. *ӣревише.* — Не прӣмичи ми се ȍдвише бли́зу!

одвра́тит, ȍдврāтӣн свр. *враѿиѿи осѿаѿак новца ӣриликом наӣлаћивања.* — Ӣмāте ли ми за одвра́тит?

ȍдвраћат, -āн несвр. *враћаѿи осѿаѿак новца ӣриликом наӣлаћивања.* — О(д) стȍ динāрā нӣкад нѐ враћају, гȍвору̑ да не́мају сӣтна.

одгова́рат, -ȍвāрāн несвр. *неӣрисѿојно реаговаѿи на нечије ријечи.* — Мȃлā ӣмā гру̑бу̑ ȕжāнцу одгова́рат ȍцу ӣ мȃјци.

одговȍрит, -ӣн свр. *неӣрисѿојно реаговаѿи на нечије ријечи.* — Мȍжеш ли тӣ примȕчат или мōрāш нȁ сваку̑ мȍју одговȍрит?

о́ди (и: ȏди) прил. *овдје.* — О́ди је дȁнас бӣло ја́ко вру́ће.

ȍдигнут, ȍдигнēм свр. *мало ӣодигнуѿи.* — Трȇбā ȍдигнут кантунȁлић и вӣђет да ни́је штȍ зȁпало изȁ њега. — Нека ȍстанē тȁкō ȍдигну̑то.

одӣзāда прил. *одосѿрага.* — Чӣнӣ ми се да нȁ ауту одӣзāда нēшто дӣмӣ.

одӣзгāр(а) *в. одозго(р).*

одѝздо̄ прил. *с доње стране, доље, од доље.* — Не̏ко је одѝздо̄ вѝко̄ и зво̂, ма па̀ро̄ ми је Мѝхов гла̂с.

одијѐлит се, о̀дије̄лӣн се свр. *раставити се у браку, развести се.* — О̏ни не жѝвӯ за̏једно, одијѐлили су се, а дјѐца су с ма̂јко̄н.

о́дика (и: о̂дика) прил. (и: о́дикарице, о̂дикарице) *овдје.* — Ку̏ћа је о́дика у мо̀нтањи.

о́дикарице (и: о̂дикарице) *в. одика.*

о̀дират, о̀дире̄н несвр. **I.** *дерати нешто с нечега или с некога.* — Не о̀дири пѝтӯру с таволѝна! **II.** ~ **се** *прегрзати се од посла.* — Прѝт кра̂ј од го̀дишта се о̀дирӯ от по̀сла.

одѝсат, -а̄н свр. (тал. issare) *одигнути.* — Пјантѐре̄но је о̀дисано за не̏колико̄ скалѝнӣћа̄ од зѐмље̄.

о̏дма прил. *одмах.* — До́ђи о̏дма до̏ма!

одма́мит, о̀дма̄мӣн свр. *одвући некога негдје обећањима или преваром.* — Одма́мили су хи да се пренѐсӯ у̀ другӯ ку̏ћу, а са̏(д) се нѐ могӯ на̀кајат.

одмамљѝват, -а̀мљӣва̄н несвр. *одвлачити некога негдје обећањима или на превару.* — Одмамљѝвали су о̀ни њи̏х не̏колико̄ пу̏та̄, ма хи нијѐсу арѝвали одма́мит.

о̏дмјена ж *замјена.* — О̏на је мо̀ја о̏дмјена у живо̀ту.

одмијѐнит, о̀дмије̄нӣм свр. *замијенити некога у неком послу или у свему да би му се омогућио одмор.* — Ӣма̄ о̀на до̀бру ће̂р, у свѐму је одмијѐнила.

одмјењѝват, -ѐњӣва̄н несвр. *замјењивати некога у послу.* — Чѐсто ме о̂н одмјѐњӣва̄, па ѝ ја̄ ӣма̄н ма̏ло о̀дмора.

одмла́тит, о̀дмла̄тӣн свр. *жустро поћи негдје.* — О̏дма иза о̀бједа је одмла́тила пу̏т Пӣла̄.

о̏днекле прил. *однекуда.* — О̏днекле су чу̏ли да ће ѝдӯће̄ сетѐма̄не̄ до̂ћ и у̀ нас тѐа̄тар.

о̏днекле прил. *ни од куда.* — Нѐмају о̏днекле нӣшта! Ка̏ко ће да̏т толѝке̄ со̄лде?

одо́вле (и: о̀до̄вле, о̀до̄влица) прил. *одавде, одовуда.* — Спо̂зи ће о̀до̄вле по̄ј у̀ цркву.

о̀до̄влица *в. одовле.*

одо̀зга̄(р) *в. одозго(р).*

одо̀зго̄(р) прил. (и: одѝзга̄р(а), одо̀зга̄р, о̀зга̄р(а), о̀зго̄(р)) *с горње стране, горе, од горе.* — До̏бре сан цре̏вје ку́пијо: одо̀зго̄ је ко̏жа, а одо̀здо̄ го̏ма.

одо̀здо̄ прил. *с доње стране, доље, од доље.* — Ако ћеш вѝђет мо̂ре, мо̂ра̄ш се одо̀здо̄ исат на̏ пја̄н.

одо́не (и: о̀до̄не) прил. *оданле, одонуда.* — Одо́не па до̏ мора све̏ је бѝла маслѝна̄та.

одо́нле (и: о̀до̄нле, о̀до̄нлица) прил. *оданле, одонуда.* — Одо́нле ис Хѐрцеговине̄ пу̏но је њи̏х до̀шло у Ду̏бро̄внӣк јо̏ш за вријѐме Рѐпуплике̄.

о̀до̄нлица *в. одонле.*

одо̀цнит, о̀доцнӣм свр. **I.** *закаснити.* — Одо̀цнићеш у̀ шко̀лу, са(д) ће оса̀м ӯра̄. **II.** ~ **се** *закаснити.* — Кат ка̏сно за̀спӣн, у̏јутро се о̀доцнӣм на ва̀по̄р.

одрему̀ћат, -а̄н свр. **I.** *одвући, однијети.* — Не̏ зна̂м ђѐ је о̀нӣ чо̀вјек одрему̀ћо̄ мо̀је ства̂ри. **II.** ~ **се** *одвући се.* — Одрему̀ћо̄ се не̏ђе сӣно̄ћ и јо̏ш нѝје до̀шо̄ до̏ма.

о̀дрнбо̄г м мн. о̀дрибогови *онај који би некога у материјалном смислу до коже одерао.* — Ка̀кви су о̀ни о̀дрибогови, све̏ ин је по̏ зла̄то! — О̂н је о̀дрибо̄г! На̏ десе̄(т) ђо̀рна̄та̄ у̏зме̄ ко̀лико дру̏гӣ у̀ мјесе̄ц да́на̄.

о̀дријѐт, о̀дере̄н свр. **I.** *одерати.* — О̏дро̄ би ти ко̏жу кад би мо̏го̄! **II.** ~ **се** *претргнути се од посла, од плача и др.* — Дијѐте се о̏дрло о̀т плача, а ма̂јка га не оба̀да̄. изр. **по̀со̄ за о̀дријѐт се** *тежак посао.* — Јѐс до̀бро пла̂ћено, ма је по̀со̄ за о̀дријѐт се.

одријешѝват, одријѐшӣвān несвр. *развезивати нешто што је завезано.* — Одријѐшӣвāн грòпе на шпáгу.

/одријéшит/ изр. **одријéшит звòна** *кад поново почну да звоне звона на Ускрс.* — Чȗла сан јȕтрōс ка(д) су одријéшили звòна.

одр̏лија м *подеран човјек, (чешће) неуредно одјевен или обувен.* — Зȁшто йдēш ко одр̀лија? Пòгледāј кȁко су дрȕгӣ ȕшесно обучѐни!

одр̏лијина м (пеј. од одр̀лија) — Бȃш си йзабрō прӣјетеја, одр̀лијину!

ȍдрина ж *дрвена или метална конструкција, која стоји на ступовима, а служи за ширење лозе или биљака пењачица, обично над шетницом или терасом.* — Прйт кућōн је бйла дȕгā шéтница с ȍдринōм, па би се дјѐца пéла за ȕбрат грȏз бйјелōга или цр̏нōга грȍжђа.

ȍдриница ж (дем. од ȍдрина) — Гȕ стало нас је сјѐдат у хлáду пòд одриницōн.

òдрпāн, -а, -о придј. *подеран.* — Нѐкакав òдрпāн чòвјек се јȕтрōс мȍтō околò кућē и нѐшто заглéдō.

òдрт, ȍдрēн свр. *одерати.* — Ȍдрēш свȅ цр̀ѐвје скáчӯћи по сòврњи.

òдстāт, одтòјӣн свр. *одстајати (уље, вино) извјесно вријеме.* — Ȍвō ȕље је ȍдстāло, мйслӣн да је дòбро.

óђе прил. *овдје (говорило се у Конавлима, а сад све више и у Дубровнику потискује ријеч* **ȍди** *и* **óди***).* — Óђе су прије нà плацу дòлазили и Конáвљани й Жȕпке, а сȃ(д) хи је свȅ мȁњē јер нēмā вӣше нѝ товāрā нѝ Тȃбора.

ожѐдњет, ожѐднӣм свр. (прел. и непрел.) *ожеднити некога или сам ожеднити.* — Ожѐдњело ме је слȃнō мȇсо. — Да ми је мȁло вòдē, ожѐдњела сан!

ожѐнит, òженӣм свр. *некоме нешто утрапити, увалити уз добру цијену.* — Гòворӯ да је Пѐпо дòбро ожѐнијо кȕћу што му је òстала от пòкōњēга пáпē.

òжēт, ȍжмēн свр. *исциједити рукама мокро, најчешће опрано, рубље.* — Вȁљā дòбро òжēт рȍбу да се прӣје на òвему влȁжнōму врȇмену òсӯшӣ.

òжимат, òжимљēн несвр. **1.** *стезањем циједити мокро рубље.* — Слȃбо тӣ тȏ òжимљēш, рȍба ти је òстала пӯна вòдē. **2.** *стезати (кад незрело воће купи уста).* — Јȁбуке јȍш нијéсу здрȇле, òжимљӯ.

òжица ж *кашика, жлица.* — Ймā ȕжāнцу зȁхитит јȗхē йс пјата, па пȗхат у òжицу.

òжичина ж (аугм. и пеј. од òжица) — Вѐлике јон ȍчи па узéла òжичину јȅда ли вӣшē зȁграбӣ.

òжичица ж (дем. од òжица) **1.** *кашичица, жличица.* — Дȍста је у кȁфу стȃвит двӣје òжичице цȕкара. **2.** *дио грудног коша.* — Од врȕћијех прӣкāлā мȕка ми је у òжичици.

òжурит, -ӣн свр. *добро оглодати кости.* — Кȁко је òжурио òвē кости, нēмā му мáнē!

òзāда прил. *одострага.* — Дòшō му је òзāда и бȕбнуо га с пȇсти ȕ шкӣну.

òзват се, озòвēн се свр. **1.** *одазвати се на нечије дозивање или позив.* — Озòви се ка(д) те зòвӯ! — Свӣ су се ȍзвāли и дòшли мȃјци нà фесту. **2.** *реаговати негодујући на нечије ријечи или поступак.* — Ȍни су се ȍдма ȍзвāли нà њихове пȗтине и дȃли ствȃр ȕ рȗке авòкāту.

òзгāр(а) *в. одозго(р).*

òзгō(р) *в. одозго(р).*

òздō прил. *с доње стране, доље, од доље.* — Ȍздō се мȍже уза скалӣнāту йспēт свȅ до вр̏ха.

òзēпсти, озéбēн свр. *стегнути се (кад се вунена роба стегне, пође у се).* — Штò ћеш чӣнит ако ти òвā вȇста озéбē ȕ прāњу?

òзнōјан, -јна, -јно придј. *знојав, влажан, мокар од зноја.* — Бӣли су òзнōјни кȁко су тр̀чали, йс кошȕљā ин се мòгла вòда истијéштит.

ȍја узв. *приликом сусрета у значењу: гдје си? — више се чује по селима; у Дубровнику је била једна жена коју су звали Ане „ȍја".*

оказѝјōн, -óни ж (тал. occasione) *прилика, пригода, згода.* — Та̑д је би́ла оказѝјōн за ку́пит ȍнӯ кӯћу нȁ Гребљу жу̀дијōскōму. изр. **у̀хитит ~** *искористити прилику.* — Да ни́је у̀хитијо оказѝјōн ла̑ни и дȍшō са слу̀жбōн у̑ Гра̑д, нѝкад вѝше тȏ нѐ би арѝвō.

ȍкаменит се, -ӣм се свр. *остати непомичан у тренутку кад треба нешто урадити.* — Штȍ си се тӯ ȍкаменијо?

окáшат се, ȍка̄ша̄н се несвр. *брецати се на некога, одговарати некоме грубо и оштро.* — „Нѐ ȍка̄ша̄ј се ка(д) те нѐко сје̏тујē", говòрила би на̏ма на̏ша нóне.

ȍквасит, -ӣн свр. **I.** *сасвим мало нешто смочити.* — Ȍквасићу јѐдан бешкòтӣн у мљéко. **II. ~ се** *мало се смочити.* — Са̏мо смо се ȍквасили и ȍдма пòшли ћа̑.

ȍкиснут, ȍкиснēм свр. *покиснути.* — Ȍкисла сан са свȏм ȍмбрелōн! — Ако нас у̀хитӣ да̑ж, ȍкиснућемо ко кȍкоши.

ȍклапит, -ӣн свр. **1.** (прел.) *ошинути ријечима или ударити.* — Сѝнōјке су на сѐдӯти дȍбро ȍклапили Бáра за његову препȍтēнцу. — Нѐко га је иза канту́на ȍклапијо по глáви. **2.** (непрел.) *проборавити.* — Изȁ рата је ȍн нѐколикō го̏дӣна̄ ȍклапијо у̑ Ка̑рмену.

ȍклачит, -ӣн свр. **I.** *облијепити кречом, попрскати.* — Ва̀ја̄ нам јȍш ȍклачит мѝре, па ће ȍвō бѝт гȍтово. **II. ~ се** *упрљати се кречом.* — Да нијéси ѝ тӣ мијéшō кла̑к ка(д) си се тȁкō ȍклачијо?

ȍкле (пуч.) *в. откле.*

оклéпит, ȍклēпӣн свр. **I.** *учинити нешто клемпавим, нпр. уши.* — Ка(д) ста̏вља̄ш ба̀рету, па̑зи да не ȍклēпӣш у̑ши! **II. ~ се** *учинити се клемпавим, оклемпавити се.* — Дје̏тету су се оклéпиле у̑ши од лѐжа̄ња.

ȍко с ген. мн. ȍчӣ (не очију) *орган вида.* — Бјéжи ми с ȍчӣ! изр. **бáцит ~[1]** *бацити поглед, погледати.* — Бáци кад ѝ кад ȍко нȁ ма̑лӯ да не у̀чинӣ ште̏ту! **бáцит ~[2]** *пожељети некога или нешто што се свиђа.* — Бáцијо је ȍко на јѐдну ли̏јепӯ кӯћу нȁ Плочама. **бјѐжи му (јон) ~ на ку́пус** *кад је неко разрок (странглед).* — Тȏ је ȍнӣ ма̑лӣ што му бјѐжӣ ȍко на ку́пус! **блáжене̄ очи** *кад се жели изразити задовољство због сусрета с неким кога давно нисмо видјели.* — Блáженē ȍчи да те вѝдӯ! **глѐдат крѝвијен ȍком** *нерадо гледати.* — Тȏ на̏ше пријетѐјство свѝ глѐдају крѝвијен ȍком. **дáват у̑ очи** *упадати у очи, скретати пажњу.* — Чу̑до нијéси вѝђела ȍна̄ врáта, зна̑ш ка̏ко дáвају у̑ очи! **да̑т прѝд очи** *прословити, споменути.* — Нѐ смије̄ ин се да̑т прѝд очи да је тȏ тȁкō. **да̑т некому прѝд очи** *упозорити некога на нешто.* — Да̑ј ми прѝд очи штȍ га чѐка̄ ако нѐ финē ску̑лу. **кȍпат очи[1]** *напрезати очи најчешће у мраку или слабо освијетљеној просторији.* — Нѐ копа̄ј ȍчи с тѝјен сѝтнијем пȏнтима ка(д) се вѐћ смрáчило! **кȍпат очи[2]** *сметати.* — Кȍпа̄ ми ȍчи кад вѝдӣн како на̏опако др̀жӣ ла̑пис. **не склȍпит ȍка** *не моћи заспати, не спавати.* — Нијéсан свȕ нȏћ склȍпила ȍка мѝслēћи ђе̑ је ȍна̄ нѐвоја, да му се ни́је штȍ догòдило. **~ мȍје** *од милоште се каже некоме, обично дјетету.* — Ха̀јде са̑д ли̏јепо, ȍко мȍје, нѝнат! **ȍчи ти (не) ѝспале** *каже се кад је неко немаран и непажљив па нешто не види.* — Ка̏ко мо̏жеш тȁкō лијéват у̑ље, ȍчи ти (не) ѝспале! Вѝдӣш да ти цу́рӣ низ бȍтиљу! **с вѐликијен ȍчима учѝнит нѐшто** *с великом жељом и задовољством учинити нешто.* — Пȍшō би ти ја̑ ѝ са(д) та̏мо с вѐликијен ȍчима. — С вѐликијен ȍчима би му дáла за̏дњӣ бȍкӯн из у́ста̄. **смѐтнут с ȍка** *изгубити сан, али не трајно.* — Сѝнōћ смо дȍ дуга ȍстали на нȍгама, па ми се смѐтнуо са̑н с ȍка. **смр̀кнут се прѝд ȍчима** *кад се изражава незадовољство нечим или кад се изненада сазна за нешто неугодно или*

се деси шако нешшо. — Смр̏кло ми се прид о̀чима ка(д) сан чу̑ла да је јо̀пе̄(т) по̄. **свѐтӣ Ро̀ко ѝзбијо вра̏гу о̏ко** *каже се у Дубровнику, а не знам којим йоводом је насшала ша изрека; можда само зашо шшо се римује, а без йосебног значења.*

око̀лит, о̀колӣн свр. *ойколиши, окружиши некога или нешшо.* — Око̀лиле жѐне јѐдну Рӣјечку з бро̀чицо̄н мље́ка и вӣчӯ: „Да̑ј мѐни, да̑ј мѐни!“

о̀колица ж *околина.* — Ду̏бровачка̄ о̀колица је нѐгда би́ла бо̀гата маслѝна̄то̄н и бо̀ровом шу̏мо̄н, па су маслѝна̄те у̀ништили љу̀ди, а шу̏ме о̀гањ.

о̏коло предл. и прил. **1.** *око нечега.* — Около̀ њӣх се бӣло ску̏пило булѝка̄н чѐја̄ди. **2.** *около.* — Хо̀дили смо свѐ о̏коло на̏около нѐ би ли вас на̀шли.

о̀ко̄ран, -рна, -рно придј. *шврд, односи се на йредмеше.* — Линцу̀ли су о̀ко̄рни, јер је ста̏вљено до̏ста ѝнкаше̄.

о̀ко̄рно̄с, -ти ж *шврдоћа.* — Линцу̀ли ће изгу̀бит о̀ко̄рно̄с ако хи јо̀пе̄ о̀сакује̄ш у̏ пуно во̀де̄.

окору̏нат, -а̄м свр. (тал. coronare) *окишиши.* — Кад је би́ла фѐ̑ста Свѐто̄га Вла́ха, цѝјелӣ Гра̑д је бѝјо око̀руна̄н.

окору̏шат, -а̄н свр. *скинуши кору, ољушшиши.* — О̏бра̄ли смо бӣж и окору̏шали га.

око̀сит се, о̀косӣн се свр. *на нешшо усмено одговориши нагло, крашко и оштро.* — Чу̏дан је о̑н, на̀ свакӯ рӣјеч се о̀косӣ.

о̀крајак, о̀кра̄јка м ген. мн. о̀крајāка̄ *осшашак развученог шијесша из којега су калуйом или ножем изрезани одређени облици или осшашак колача.* — О̏кра̄јке од анижѝна̄ да̄јте дје̏ци!

окрача́ват, -а̀ча̄ва̄н несвр. *йосшајаши крашко.* — Бо̏ље̄ је у̀зе̄т вӣшӣ бро̑ј, јер дје̏тету свѐ бр̏зо окра̀ча̄ва̄.

окра̀чат, -а̄н свр. (вјероватно од талијанског scorciare, откуда и потиче ч) *йосшаши крашак.* — Вѐћ се лӣјепо вӣдӣ да је да̑н окра̀чо̄.

окр̏нут, о̀крне̄м свр. **I.** *мало ошући.* — Ко̀ је окр̏нуо о̀вӣ пја̄т? **II.** ~ **се** *мало се ошући.* — Жо̄ ми је да ми се окр̏нула о̀на̄ ма̑ла̄ пӣњата.

о̀крњавит, -ӣн свр. *осшаши без зуба дјелимично или сасвим.* — Вӣдијо сан Пе́ра. О̀крњавијо је; до̄ би му са̑(д) чо̀вјек десѐ(т) година̄ вӣше̄!

окрњи́ват, окр̏њӣва̄н несвр. **I.** *ошуцаши йомало.* — Не окр̏њӣва̄ј свакӯ ства̑р што је у̏зме̄ш у̏ ру̏ке! **II.** ~ **се** *ошуцаши се йомало.* — Ка(д) се ства̑ри по̀чмӯ окрњи́ват, мо̀жеш хи ба́цит у смѐтлиште.

о̀кукат, -а̄н свр. *йојадиши се.* — Нѐшто је, ја̏дна, о̀кукала, мо̀же и у̏мрије̄т!

окупа́ват, оку̏па̄ва̄н несвр. **I. 1.** *заузимаши неки йросшор.* — Тво̀је ства̑ри ми окупа́вају ка̏мару, па нѐма̄н ђѐ ста̏вит сво̀је! **2.** *обузимаши.* — Сва̏какве̄ бри̏ге ме окупа́вају. **II.** ~ **се** *забављаши се с нечим.* — У̏ задње̄ врије́ме се пу̏но оку̏па̄ва̄ з бу̏лима.

оку̏пат, -а̄н свр. (тал. occupare) **I. 1.** *зайосјесши, заузеши.* — Ва̑с о̀рма̄р си ми оку̏по̄ с књӣгама! **2.** *обузеши.* — Оку̏пале су ме цр̑не̄ мӣсли. **II.** ~ **се** *забавиши се.* — Мо̀ра̄н се с нѐчијен оку̏пат да ми па̀са врије́ме.

окупацѝјо̄н, -о́ни ж (тал. occupazione) *нешшо шшо заокуйља некога.* — На́ђи ка̀квӯ окупацѝјо̄н па ће те то̄ растравѐњат.

о̀кусавит, -ӣн свр. *нейравилно и крашко некога ошишаши.* — По̀шла Ма́ре з Бр̏гата о̀стрић пѝпак, па је сву̏ о̀кусавили.

о̀кусат, -а̄н свр. *крашко и нейравилно йодшишаши.* — Та̀ко̄ ме је о̀кусо̄ да ме је бӣло сра̑м ѝзић на̀ улицу.

оку́сит, о̀кӯсӣн свр. *крашко йодшишаши или нешшо крашко скројиши.* — Ко̀ те је та̀ко̄ оку́сијо? — Мѐштрињa ми је оку́сила рука́ве.

о̏ли 1. *зар.* — О̏ли јо̑ш ӣма̄ о̀нега̄ ме̑са о̀(д) сино̄ћ? **2.** *или.* — Хо̀ћеш ли да ти о̀во̄ спра̑вӣн за̀ сутра о̏ли за прико̀сутра?

о̀лиган, о̀лигња м ген. мн. о̀лига̄ња̄ (најчешће у мн.) *лигањ.* — Бӣло је ѝ при-га̄нијех о̀лига̄ња̄.

о̀лигњић м (дем. од о̀лиган) — Да̑ ми је о̀лигњӣћа̄!

о̀лије̄ра ж (тал. oliera) *прибор за уље и сирће у једном комаду који се износи на сто за вријеме неког оброка, уљарица.* — У̏ли у̏ља у о̀лије̄ру и донѐси на тр̑пезу!

о̏лити вез. *или.* — Мӣслӣн се бӣ ли по̀шо̄ о̏лити о̀сто̄ до̏ма спа̑т.

о̀лум м *стипса, камен који се употребљава приликом бријања.* — Сва̑кӣ брѝја̄ч ӣма̄ при ру́ци о̀лум да му се на̑ђе̄ ако му бр̀итва не̑хотице збрѝша̄.

о̀маглица ж *лагана магла.* — У̏ задње̄ врије́ме хӣта̄ ме о̀маглица прид о̀чима.

омађија́ват, -ѝја̄ва̄н несвр. *опчињавати, зачаравати.* — Су̑ чијен га омађѝја̄ва̄ш ка(д) те та̀ко̄ слу̑ша̄?

омађѝјат, -а̄н свр. (тал. magia) *опчинити, зачарати.* — Ӣде̄ о̑н куд и о̀на ко̑ да га је омађѝјала!

ома́лит, о̀ма̄лӣн свр. *дати мање, учинити мање.* — Кад ку̑ха̄ш, нѐмо̄ј ома́лит, нека сва̀кому бу̑де̄ до̏ста.

о̀мало прил. *замало.* — О̀мало није́сан по̄ низа скалѝне о̀д Бу̑же̄.

о̀марина ж *спарина.* — Да̀нас је ве̑лика̄ о̀марина, мо̀же учѝнит сконтра̀ду̑ра.

ома́стит, о̀ма̄стӣн свр. *обојити косу, јаја и сл.* — Ома́стила је ко̑се да па̀ра̄ мла̑ђа̄. — За У̏скрса ћемо ома́стит пу̑но ја́ја̄.

о̀мбрела ж (тал. ombrello) *кишобран.* — О̀стала ми је о̀мбрела на са̀лочи.

омбрѐла̄ш, -а́ша м (тал. ombrellaio) *занатлија који поправља кишобране.* — Омбрѐла̄ш ми је начѝнијо о̀мбрелу.

омбрѐлӣн, -ѝна м (тал. ombrellino) *сунцобран.* — По̀шла сињо̀рӣна Ма́де у пасѐђа̄ту с омбрелѝном да јон се на̀ су̑нцу нѐ би фа̑ца ровѝнала.

о̀мбрелина ж (аугм. и пеј. од о̀мбрела) — Ђѐ сте на̀шли толѝкӯ о̀мбрелину? Мо̀жемо свӣ по̀д њу̑ ста̑т!

омбрелѝнић м (дем. од омбрѐлӣн) — Но̀си омбрелѝнић да те не у̀хитӣ су̑нце!

о̀мбрелица ж (дем. од о̀мбрела) — О̀мбрелицо мо̀ја, зла̑та си ми ва̀љала кад је пљу̑снуло!

о̀међина ж *стара и дјелимично порушена међа која више не служи ранијој сврси.* — Пу̑т па̀са̄ва̄ кала јѐдне̄ о̀међине̄.

о̀ме̄сти, оме́те̄н свр. **I.** *спријечити некога у обављању неког посла.* — То̑ ме је ју̑тро̄с о̏ме̄ло и нӣшта није́сан арѝвала учѝнит. **II.** ~ **се** *бити спријечен у неком послу.* — Оме́ла сан се у дѝско̄рсима ш њӣма па није́сан на̀двор ни изѝшла.

о̏мета ж **1.** *сметање, ометање.* — Са̑мо си ми за̀ омету до̀шо̄! **2.** *особа која смета у неком послу.* — Не̑ко ми зво̀нӣ на̀ вра̄та. Е̏то о̏мете̄!

омѐтат, о̀мећен несвр. (и: о̀метат) *концем обрађивати ивице тканине да се не би осипале.* — Док ја̑ о̀во̄ прога̀ста̄н, тӣ омѐћи ко̑тулу!

оме́тат, о̀ме̄та̄н несвр. **I.** *сметати некоме у послу.* — Ја̑ у̑чӣн, а тӣ ме о̀ме̄та̄ш! — Ка(д) сан у̑ на̄јвишему по̀слу, до̑ђе̄ вра̑г да ме о̀ме̄та̄. **II.** ~ **се** *бити спречаван у неком послу.* — О̀ме̄та̄н се ова̀ко̄ ка(д) че̑ка̄н спе̑нзу до по́дне̄.

о̀метнут, о̀метне̄м свр. **1.** *навити конац приликом пришивања дугмади.* — О̀метни до̀бро ко̀нац да та̑ пу̑ца јо̏пе̄т не о̀тпане̄! **2.** *обрадити концем ивице тканине да се не би осипале.* — Ва̀ја̄ јо̑ш сву̑ ве̑сту ѝзнӯтра о̀метнут.

/о̀мицат/ изр. ~ **ро̏ге** *показивати некоме роге, обично иза леђа, у недостатку храбрости да се некоме каже нешто у лице.* — Припо̀вије̄да̄ се да је јѐданКона́вљанин с О̏рсуле̄ о̀мицо̄ ро̑ге госпа́ру у Ду̏бро̄внӣку.

ѐмицат се, ѐмичēн се несвр. *неприм‌јетно нестајати.* — Полàко се ѐмичē њйхово бȍгаство.

ȍмјера ж *мјера.* — Ȕзео ми је цр̏евјāр ȍмјеру зà цревје.

омјéрат, ѐмјēрāн несвр. **1.** *пажљиво осматрати и одлучивати се на нешто.* — Ѐдāвно ѐмјēрāн јèдан лйјепй бокȕнић бāштинē у Рȍжату. **2.** *намјеравати.* — Омјéрō сан дōћ ка(д) сте свй дōма. — Ѐмјēрāш тй нāс ѐставит насре(д) пýта!

ѐмјерит, -йн свр. *пажљиво осмотрити.* — Ѐмјеријо ме је од глáвē до пéтē!

омлáдит се, ѐмлāдйн свр. *подмладити се, обновити се.* — Басйок ми се свā-кōга прȍљећа ѐмлāдй.

омлађйват се, -àђйвāн се несвр. *подмлађивати се, обнављати се.* — Кад би дȍшла стàђōн, ѐвō зелèнила би се омлађйвало, а сāд је ѐстарило, па сāмо вйдйш по кȍјӯ млàдицу.

омлáтит, ѐмлāтйн свр. **1.** *ударити шамар, пљуску.* — Ако јȍш једàнпӯт чӯјēн ѐ(д) тебе грȗбӯ рйјеч, омлáтићу ти прдѐ-љуску. **2.** *млаћењем отрести неки плод с дрвета.* — Нȅко нам је нȍћас свȅ ѐрахе омлáтијо! — Јѐсте ли омлáтили мāслине?

ȍмраза ж *омрзнутост због нечега (не мржња!).* — Приповијéдали су нȅшто о нѐвјестама и створили међӯ њима ȍмразу.

ѐмразит, -йн свр. **I.** *узроковати нетрпељивост.* — Нȅко га је ѐмразијо брāту и тàкō брāт з брāтон вйше не гȍворй. — Ѐмразили сте ме ш њйма нà прāвди Бōга. **II.** ~ **се** *створити међусобну нетрпељивост, омраженост.* — Ѐмразили су се ради малéнкости.

ѐмулит се, -йн се свр. *показати зловољно и намргођено лице.* — Изван ѕóрā се је ѐмулила. Кȍ ће је цйјелй дāн глēдат!

омýчит, ѐмӯчйн свр. **I.** *ваљати нешто у брашно, побрашњавити.* — Прйје него се стāвй прйгат, рйбу трēбā омýчит.

онàкй, -ā, -ō замј. (чује се и: нàкй) *онакав.* — Онàкй чȍвјек, па нàшō онàкӯ жѐну!

/онàкō/ изр. **онàкō и онàкō** *у сваком случају, и тако и онако.* — Тō онàкō и онàкō нȅ вајā, па чйни како знâш!

/ȍнамо/ изр. **ȍнамо њȅму (њóме)** *кад се говори о нечему неугодном код некога, нпр. о рани, болести и сл. као да се тим ријечима жели то зло далеко од себе одбити.* — О(д) дӯга лѐжāња су му се, ȍнамо њēму, свȅ рâне створиле. **ȍнамо ȍн (ȍна)** *кад се некога због нечег негативног нерадо помиње као да се жели рећи: далеко га кућа.* — Сā(д) ће ми се ȍнамо ȍна мијéшат у мȍје ствâри!

ȍнамока прил. *онамо* (ȍнамокарица и онамóкарица; ȍнамокарице и онамóкарице). — Ѐнамока крâј мора се вйдй булйкāн чēјāди.

ȍнамокарица (и: онамóкарица) *в. онамока.*

ȍнамокарице (и: онамóкарице) *в. онамока.*

онàчкй, -ā, -ō (и: онàшкй) замј. (аугментативно значење) *велик по обујму, онолики.* — Да ми је сāд онàчкй бȍкӯн мȇса ко сйнōћ!

онàшкй *в. оначки.*

ȏнда прил. (и: ȍндар, ȏндар; ȍндара, ȏндара; ȍндарица, ȏндарица; ȍндāрке, ȏндāрке) *тада, онда, у том часу.* — Кад бȕдēш тȏ купȍват, ȏнда ми се јáви. — Ȏндара ми је пȏ мрâк нà очи.

ȍндар (и: ȏндар) *в. онда.*

ȍндара (и: ȏндара) *в. онда.*

ȍндарица (и: ȏндарица) *в. онда.*

ȍндāрке (и: ȏндāрке) *в. онда.*

óнди (и: ȏнди, óндика, ȏндика) прил. *ондје.* — Стāви тȏ ȍнамо, јер óнди вȅћ нȅшто йма̄. — Óндика су ми дāли вйшē ȍд мјерē.

óндика (и: ȏндика) *в. онди.*

ондóле (и: ȍндōле) прил. *оданде, одонуда.* — Ондóле се одвáјō пӯт за на Бр̑гат.

/ònī/ узречица: **ònега ти, ònегā ти лâни** *забога, побогу, брате (чује се више у селу него у граду).* — Тӣ си ме jӱчēр, òнегā ти, ӣскō дõма! — Ма рèци ми, òнегā ти лâни, кãко је тõ бӣло!

онлӣкӣ, -ā, -ō замј. (рјеђе: онолӣкӣ) *оволики.* — Онлӣкӣ сõлди нијéсу мòгли тàкō бр̏зо нèстат.

онлӣкō прил. (рјеђе: онолӣкō) *онолико.* — Зãшто си онлӣкō бӣјо лӱд па му свȅ плáтијо?

онлӣчкӣ, -ā, -ō замј. (рјеђе: онолӣчкӣ) *онолико велик.* — Онлӣчкӣ чòвјек па плȃчē!

онлӣчкō прил. (рјеђе: онолӣчкō) *онолико много.* — Кò би вјёровō да дијéте онлӣчкō плȃчē зà мãјкōн!

онлӣшнӣ, -ā, -ō замј. (рјеђе: онолӣшнӣ) *онолико мален, врло мали.* — Онлӣшнō дијéте па знȃ чӣтат и пӣсат!

онлӣшнō прил. (рјеђе: онолӣшнō) *сасвим мало.* — Онлӣшнō је трȇбало па да се бȃрка ӣзврāтӣ.

/òнō/ *в. /ово/.*

онòмаднē прил. (и: унòманē) *прије неколико дана.* — Онòмаднē си ми рȇкō јèдно, а сȃд ми гòворӣш дрӱгō!

онӱдā(р) (и: онӱдāра, онӱдāрица, онӱдāрице, онӱдāрка, онӱдāрке) прил. *онуда.* — Онӱдāр је прӣје хòдијо трàнвај.

онӱдāра *в. онуда(р).*

онӱдāрица *в. онуда(р).*

онӱдāрице *в. онуда(р).*

онӱдāрка *в. онуда(р).*

онӱдāрке *в. онуда(р).*

ȍпала узв. (и: ȍпла) *узвик охрабрења малом дјетету кад падне или кад скочи, прескочи и сл.*

опáлит, òпāлӣн свр. *спалити длаке или папирје излагањем ватри.* — Прӣје нȇго се стȃвӯ кӱхат, нòжице от прáца трȇбā опáлит.

/òпанак/ изр. **тв̏рд ко ~** *тврдо месо и након припремања.* — Цӣјелō јӱтро кӱхāн òвō гòведӣнē, а òна је јõш тв̏рда ко òпанак.

ȍпāри м (само мн.) *црвенило коже које се јавља услијед велике врућине.* — Изӣшли су му ȍпāри по врáту и по рӱкама.

òпарит, -ӣн свр. **I. 1.** *прелити врелом водом заклану перад ради лакшег черупања.* — Стáви ми вòдē нà шпахер за òпарит тӱку. **2.** *силом нешто узети, украсти.* — Нȇко ми је òпаријо портàфој док сан чȇкō аутóбус. **3.** *проборавити негдје.* — Ȍпаријо сан на стáцији двјé уре чȇкајӱћи жèљезницу. **4.** *ударити некога руком или било чим.* — Ако ми јõш једàнпӱт тàкō одгòворӣш, òпарићу те по глáви! — Кад је бõча ӱдрила ӱ скло, свӣ су пòбјегли ко òпарени. **II. ~ се 1.** *опећи се врелом водом и сл.* — Ȍпаријо сан се с врȇлијен ӱљем. **2.** *преварити се.* — Ȍпаријо сан се ка(д) сан пòвјеровō да ми је прӣјетеј.

òпахнут, òпахнēм свр. **I.** *лагано надражити или повриједити око.* — Јèдна грáна ми је òпахла ȍко док смо се провлáчили ӣспо(д) дрва. **II. ~ се** *лагано се повриједити или надражити додиром око.* — Ȍпахō сан се с рӱкōн па ми мȃло сӱзӣ ȍко.

/ȍпера/ изр. **бӣт ӱ опери** *бити у употреби.* — Свӣ су ми пјȃти ӱ опери, контèнтāј се с пјатӣнићем! **стȃвит ӱ оперу** *ставити у употребу, покренути неки рад.* — Стȃвили су ӱ оперу свȅ мȃкине. **пōћ ӱ оперу** *употребити, потрошити нешто.* — (Кад би се од „шáвца" тражило да врати „бȍкӯн" или „ӱстрижак стȍфе", рекао би: „Нȇмā, здрȃвља ми (дӱшē ми) нӣшта, свȅ је пòшло ӱ оперу." Кројачи су, наиме, називали „ȍпера" свој велики сто са „шкрàбицōм" (ладицом), гдје су бацали, односно спремали за себе „ӱстришке". У овом случају је израз игра ријечи.)

опијӱшкат *в. опиљушкат.*

опиљӱшкат, -āн свр. (и: опијӱшкат) (тал. pigliare) *некоме све одузети, опље-*

нити, опљачкати некога. — Рђ̄аци су га опију̏шкали (опиљу̏шкали) дȍ коже̄.

опинѝјо̄н, -о́ни ж (тал. opinione) *мишљење, добро мишљење.* — Мȍја је опинѝјо̄н да ће све̑ то̑ би̑(т) дȍбро и да о̑н нѐ вара̄. — Не̑ма̄н ба̑ш опинијо́ни ȍ њему.

о̏пла *в. опала.*

ȍплакат, ȍплаче̄н свр. *заплакати (кад некоме дође плач због нечега).* — Бѐс потребе је ȍплакала! — О̏плако̄ сан о(д) смије́ха.

опла́кат, ȍпла̄че̄н свр. *лагано прећи нешто мокром крпом, опрати.* — Опла́кала сан пло̏чице у коми́ну, па ћу са̏д опла́кат ѝ скалу.

оплȁњат, -а̄м свр. *облањати, поравнати одговарајућом алатком неку даску.* — Пра̑г о(д) сола́ра вȁја̄ оплȁњат, јер овȁко̄ пȁра̄ ко да је са̏д ѝ(з) шуме̄ донѐсен.

оплѐсти, -ѐте̄н свр. (и: ȍплести) **I.** *очешљати некога.* — Оплѐти ме и учѝни ми пѝпак! **II.** ~ се *очешљати се.* — Гȍвори̑ш да си се о̏плео, а све̑ ти чу́пи па̏дају у̏ очи!

оплѝмат, -а̄н свр. *прекрити нешто водом, обично у некој посуди.* — У̏ то̄ ку̏пуса у̏лӣ вȍде̄ са̑мо кȍлико је по̏требито да оплѝма̄.

ȍнорине ж (само мн.) *остаци хране који се бацају животињама.* — Ка(д) фѝне̄ш с пја̑тима, ȍднијеће̄ш ȍво̄ ȍпорӣна̄ живѝнама изȁ куће̄!

опо́се прил. *посебно.* — Ста̑ви то̄ опо́се!

/опре́за/ изр. **ста̑т (би̑т) на опре́зи** *бити опрезан.* — Сто̄ј на опре́зи да нам ȍни не у̏макнӯ! — Би̏јо је на опре́зи, па хи јо̏пе̄т нѝје чу̏о.

опу́ђат, ȍпӯђа̄н свр. **1.** *све појести.* — Тӣ си пȍмало све̑ слȁтко̄ опу́ђо̄. **2.** *некоме све однијети, покрасти некога.* — Дȍбро су га нȁ ка̄ртама опу́ђали.

ȍпуцат, -а̄н свр. *појести, однијети, покупити.* — Све̑ су ȍпуцали, нӣће нӣшта нѝје ȍстало.

ȍпучит, -ӣн свр. (и: ȍпушит) *отјерати животињу, али и чељаде, нарочито дијете.* — Ма̑лӣ је би̏јо сѐканат, па га је нȁ сврху ма̑јка ȍпучила на тȁрацу. — О̏пуши тега ку́чка, стра̑х ме је да ће ме у̏грис!

ȍпушит *в. опучит.*

/о̏рац/ изр. **је̏дрит у̏ орац** *једрити у правцу вјетра.* — Свӣ смо је̏дрили у̏ орац.

ȍрачић м *орашчић.* — О̏рах изȁ куће̄ сва̏ке̄ го̏дине̄ ра̑ђа̄ сѝтне̄ ȍрачиће.

О̏рашанин м *становник Орашца, мјеста код Дубровника.*

О̏рашка ж *становница Орашца, мјеста код Дубровника.*

ȍрашкӣ, -а̄, -о̄ придј. *који припада Орашцу.* — То̑ је пра̑вӣ ȍрашкӣ сӣр.

оргȁнет м (тал. organetto) *музички механизам који се ставља у покрет и у покрету одржава окретањем ручке; прије се такав механизам виђао у просјака.* — Дјѐца су се ску́пљала около јѐднōга ста̑ро̄га с оргȁнетон. изр. **нȁвит** ~ *почети сипати ријечи.* — Про̏вали смо ѝ мӣ што̏ рӣјет, ма залу́ду; ȍна навѝла оргȁнет, па са̑мо сӣпље̄. **говȍрит ко оргȁнет** *сипати ријечи без престанка.* — О̏на̄ гȍворӣ ко оргȁнет, нӣко је и нѐ слуша̄.

о̑ргани м (само мн.) (тал. organo) *оргуље.* — Бѝла је љепȍта слу̏шат о̑ргане у̏ Ма̄ло̄н бра̑ћи.

органѝзат, -а̄н свр. *организовати.* — Органѝзали смо лӣјепӯ пасѐђату до Бȍса̄нке̄.

ȍрде̄ње с (тал. ordigno) *ручни алат занатлије: дрводјелца, ковача, бравара, механичара и сл., али не и кројача.* — Артӣжа̄н мо̑ра̄ ѝмат по̏требито ȍрде̄ње за ра́дит.

ордѝнарија (непромј.) придј. (тал. ordinario) *прост, груб.* — О̏ва̄ ро̄ба је ордѝнарија. О̏во̄ пла́тно је ордѝнарија. С ордѝ нарија ро̄бо̄н нѐ можеш бӣт кȍнтенат. — Дȍшо̄ је у ордѝнарија клобу́ку.

орећѝнō, -ала м (и: орићѝнō, орецѝнō) (тал. originale) *чудак, насшран човјек који је објекаш задиркивања и йоруге.* — Ако тàкō бŷдēш жѝвјет, пòсташеш орећѝнō. — У Дŷбрōвнйку је бѝло нѐколикō чŷвенијех орећинáлā. — Не чѝни ò(д) себе орићинáла!

òренад, òрēнда, òрēндо придј. (тал. orrendo) **1.** *који је сшрашна изгледа.* — Срѐла сан пŷт Плōчā јѐдну òрēнду жѐну. **2.** *сшрашан, нейрихвашљиве цијене.* — Ције́не нà плаци су òрēнде: трȇбā ти врѐћа динáрā за учѝнит спȇнсу!

орѐћин *в. врећин.*

орецѝнō *в. орећино.*

ȏрѕо с (тал. orzo) *љушшен јечам.* — Ȏрѕо је бȍјē ка(д) се ỳ њега стȃвй мрцу лȃрда или кòјā костòлетица да зàвоњā.

орићѝналй, -ā, -ō придј. (тал. originale) *изворни, оригинални.* — Òвā мулàрија нѐ знā говòрит орићѝналијен дŷбровачкијен дијàлетон.

орићѝнō *в. орећино.*

орѝнō, -ала м (тал. orinale) *ноћна йосуда.* — Стȃрē дŷбровачкē кŷће су ỳ камари ȍ(д) спȃња ѝмале орѝнō.

òрит се, -йн се несвр. *разлијегаши се (гласови и сл.).* — Òрй се òт пјесмē пò улици.

орјентáват, -ѐнтāвāн несвр. **I.** *йоказиваши йравац, усмјераваши.* — Орјѐнтāвāте ме ỳ крйвому прáвцу. **II.** ~ **се** *сналазиши се.* — Стȃрй пòмōрци су се орјентáвали према звјéздама.

орјѐнтат, -āн свр. **I.** *йоказаши йравац некоме.* — Трȇбало га је дòбро орјѐнтат, па се нѐ би изгŷбијо. **II.** ~ **се** *снаћи се, оријеншираши се у йросшору и иначе.* — Свȅ је кòнпликāно, нѝје се лàко ỳ тему орјѐнтат!

орјентацѝјōн, -óни ж (тал. orientazione) *оријеншација, сналажење.* — Ỳ великōму грáду се лàко ѝзгубй оријентацѝјōн и хàјде се тй ȏнда врáти дȏма ако знȃш!

òркāн, -áна м *силовиши вјешар.* — Долѐтијо је ỳ камару ко òркāн и згрȃбијо нȇшто с таволѝна.

òркестра ж (тал. orchestra) *оркесшар.* — Свй су òни бѝли у òркестри кад ѝ јā.

оркѐстранат, -ѐстрāнта м ген. мн. оркѐстранāтā *особа која свира у оркесшру.* — Дохòдили су ȃмо и оркѐстрāнти из Бéча.

Òрлāндо м **1.** *кий Орланда на Лужи, йред црквом Свешога Влаха у Дубровнику.* — Прид Òрлāндон се весѐлило и млȃдōс пјѐвала, фестѝжало се и гȍлŷбе пŷштало ỳ славу слобòдē и мѝра, бàлō се Лѝнђо и мŷжика ỳдарала, пŷцали тромбŷни и дŷбровачкй здŷри с трŷмбетама з Дѝвōнē пòздрављали ỳлазак глŷмāцā ỳ Грāд. **2.** *веома високо мушко чељаде.* — Јѐси ли вѝдијо òнегā Òрлāнда што се шȇтā по Страдŷну? — Кàкви су òвй младѝћи! Свȅ Òрлāнди за млáтит òрахе!

ȍрлеāнс м (тал. orleans) *врсша сјајне лагане шканине у комбинацији вуне и йамука.* — У мòјōн млȃдости пŷно су се љȅти нòсили палетŷни од ȍрлеāнса, цȓнй, ћȇнаре, а нȃјвишē мȍдрй.

òрлоцијe с *саш, цейни, зидни.* — На òрлоцију ỳ мене бѝло је ђŷсто пóднē.

орлòциста м (тал. orologiaio) *часовничар, сајџија.* — Орлòциста ми је регŷлō òрлоције па нѐ идē вѝше нáсе.

òрōр, орóра м (тал. orrore) *сшрахоша.* — Òво је òрōр Бòжјй о(д) цијéнā. — Òвй орóри òд времена нѝкāко да стȃнŷ.

орòсит се, òросйн се свр. *осуши се кайљицама, нйр. врућ хљеб, йрозорска окна кад су велике шемйерашурне разлике сйоља и изнушра и сл.* — Замòтала сан врŷћй крŷх у канàвац, а ȏн се вȃс орòсијо.

òртēнца ж (тал. ortensia) *хоршензија.* — Прѝт кућōн су ѝмали бŷсēн рōза òртēнцā.

ȏрхан м *врсша круйне морске йлаве рибе.* — Ȏрхан се рѝјетко нȃђē на Пескàрији, па зàтō ка(д) дȍђē, бȑзо ѝ пȍђē.

о̀рцāње с гл. им. од о̀рцат **1.** *стварање буке повлачењем тешких предмета (намјештаја и сл.).* — Фа́ла Бо̑гу ве̏ликō-му, по̀шли су нам афитуа́ли з го̑рњēга пја́на, нијéсмо вӣше мо̀гли по̀днијēт њӣхово о̀рцāње и по да́ну и по но̏ћи. **2.** *напоран физички рад без одмора.* — Дома̀ћицу у̏бијē о̀рцāње по̀ кући о̀д јутра до̏ мрāка. **3.** *провођење бесаних ноћи у забави и лумповању.* — О̀рцāње сва̏кē но̏ћи дāло ти је по̀ здравју.

о̀рцат, -āн несвр. (тал. orzare) **1.** *правити буку премјештањем тешких предмета.* — Не̏ко о̀рцā низа̀ скалу ко да по̀тēжē бау́ле. **2.** *напорно физички радити прелазећи без одмора са једнога посла на други.* — Са̏мо о̀рцāн по̀ кући, ду́ша ми се нӣкад не о̀дморӣ. **3.** *проводити се ноћу, лумповати или се на други начин веселити и забављати.* — По но̀ћи о̀рцају, а по да́ну спа́вају до по́днē! **4.** *једрити цик-цак прамцем у вјетар.* — Да зна̑ш ка̏ко смо ју̏чēр по маестра́лу о̀рцали!

о̀саковат, о̀сакујēн свр. (тал. sciacquare) *испрати рубље и др.* — О̀саковаћу ро̏бу и про̀стријēт је док ӣмā су̏нца.

оса́ма ж *усамљено мјесто.* — Ку̏ћа је на оса́ми, а около̀ њē је шу̏ма.

оса̀мнēс бр. *осамнаест.* — Не̏ка их се ра̀збило де̏сē(т), ђе̏ су о̏нда дру̏гā ја́ја кад их је са̑(д) са̏мо ше̑с, а бӣло хи је оса̀мнēс?

освòјит, о̀своји̑н свр. *свладати.* — Ӣмала сан по̀сла прико гла́вē, јѐдва сан га осво̀јила.

о̏сека ж *појава повлачења мора, опадања нивоа.* — О̏сека је ве̏лика, мо̀жемо се и насу́кат. — Кад је ве̏ликā о̏сека, го̀ворӯ да ће тре́шња.

осѐкат, -āн свр. **1.** *осегнути (кад се море повуче или кад се у некој посуди смањи ниво течности).* — Ко да ми је о̀вō вӣна из деми̇̀жāнē осѐкало! **2.** *остати без новца и сл.* — У̏ задњē врије́ме нам је по̀сō осѐкō. — Ја̑ сан осѐкō, у̏ мене нӣшта нѐ пӣтāј!

осе́кнут се, о̀сēкнēм се свр. *обрисати нос.* — Не ошмр̀кӯј непрѐстано, осе́кни се!

осерва́ват, осѐрвāвāн несвр. (тал. osservare) **1.** *опажати, примјећивати.* — Осерва́вали смо ѝ прије да не̏ко ту̑дā па̀сāвā и но̏сӣ по ко̀јē бре̏ме др̀вā на то̀вару, ма нијéсмо зна̏ли да то̑ кра́ду. **2.** *стављати некоме примједбу.* — Осерва́вали смо му не̏коликō пу̏тā да не чӣнӣ до̀бро.

осѐрват, -āн свр. **1.** *опазити, примијетити.* — Осѐрвали смо јѐдан бро̑д далѐко иза Ло̀крума. **2.** *примијетити некоме нешто.* — Ја̑ сан му о̏дма осѐрвō да нӣје све̏ та̏чно опӣсō.

осерва̀торије с *опсерваториј.* — Гле̏дали смо с осерва̀торија рѐпатицу.

осервацӣјōн, -óни ж (тал. osservazione) *примједба.* — На̏ше осервацијо́ни су бӣле до̀бре, ма нас нӣко нӣје тӣјо по̀слушат.

осије́цат, о̀сијēцāн несвр. **I.** *ријечима сјећи.* — Кад го̀ворӣ, са̏мо о̀сијēцā. **II.** ~ **се** *брецати се на некога.* — За̏што се та̀кō о̀сијēцāш на о̀ца ѝ матēр?

о̀сјенач, -ēнча м *бухач, биљка од чијег цвијета се прави прашак за уништавање гамади.* — О̀сјēнча по̀ баштинама на Кона́лу колико̀ хоћеш!

о̀сјећ, осије́чēн свр. **I.** *оштро одговорити, рећи.* — На̀ то̑ нам је о̀сјекō, па смо свӣ у̏мукли. **II.** ~ **се** *обрецнути се на некога.* — О̀сјекō се на́ ме, па сан се у̏стрēсō.

о̀скоруша ж *врста воћа, стабло и плод.* — О̀скоруша ми је бӣла дра́га кад у̏здрӣ на вије́нцу на су̏фиту.

осла́дит, о̀слāдӣн свр. *с уживањем нешто појести.* — Осла́дила сан по̀гачу по тво̀јōн рӣћети.

ослађи́ват, -а̀ђӣвāн несвр. *уживати у неком јелу.* — Кад га не̏што гу̏стā, о̑н је̏дē пола̀ко и све̏ осла̀ђӣвā.

ослача̀ват, -а̀ча̄ва̄н несвр. *сладити се.* — Осла̀ча̄ва̄н уна̀пријӗд ва̏шу лӣјепӯ па̏сту шу̏ту.

осла̀чат, -а̄н свр. *оставати нешто у вољи нпр. јело.* — Осла̀чо̄ ми је о̀нӣ ку̏пус с ла̄рдон и каштра̀дино̄м.

ослухи́ват *в. ослухтиват.*

ослухти́ват, ослу̏хтӣва̄н несвр. (и: ослухи́ват) *ослушкивати нешто.* — О̏на на̏пење̄ у̏ши и ослу̏хтӣва̄ што̀ мӣ го̀воримо.

осмѐрица бр. им. *осморица.* — Вӣђели смо осмѐрицу њӣх за̏једно.

о̏смеро бр. *осморо.* — Бӣло хи је свӗ за̏једно о̏смеро, а ко̀лико жѐнскијех, нѐ би зна̄ла.

о̀со̄чкӣ, -а̄, -о̄ придј. *који припада Осојнику.* — По̀правили су о̀со̄чкӣ пу̏т.

о̏спине ж (само мн.) *осипице.* — Ћи́во је та̏д ӣмо̄ о̏спине и бӣјо је у̏ фе̄бри.

о̀спријӗд прил. *с предње стране.* — О̀спријӗ(д) су двӣје вӗликӗ фу̏њестре и вра́та о(д) сола́ра.

о̀ставит се, -ӣн се свр. *клонити се нечега или некога.* — Рѐци му нека се о̏н о̀ставӣ мо̀јӗ ћѐри. — О̀стави се тӣ тӗга, ниjе́су то̄ чӣста по̀сла!

о̀стајат, о̀стаје̄н несвр. **1.** *налазити се (односи се на положај).* — Рѐци ми, мо̀лӣн те, ђӗ то̄ прӗм о̀стаје̄! — Ку̏ћа о̀стаје̄ у стра́ни. **2.** *преостајати да се уради нешто, односно да се поступи на неки начин у вези с нечим.* — Не о̀стаје̄ нам нӣшта дру̏го̄ него да чѐка̄мо што̀ ће бӣт.

о̀стакуо, -ула м (тал. ostacolo) *запрека.* — Нѐ може се о̏н ра̀ставит, жѐна му чӣнӣ о̀стакуле.

о̀стат, о̀стане̄(м) свр. **1.** *задржати се (мисли се на временске прилике).* — О̀стаће лӣјепо вријѐме. — О̀стаће вријѐме (лӣјепо). **2.** *зачудити се у највећој мјери, запањити се (увијек у перфекту).* — О̀сто̄ сан ка(д) сан чу̏о што̀ су учӣнили. **3.** *наћи се на неком мјесту или положају.* — Ка(д) па̀са̄ш у̏лицу, ку̏ћа ти о̀стане̄ з дѐсне̄ ба́нде̄. **4.** *преостати (кад у неком послу или избору нечега остаје само једна солуција).* — О̀стаће на̀ крају да са̄м та̏мо по̄ђе̄н. **5.** *преостати уопште.* — О̀стало ми је јо̄ш ма̏ло кру̏ха од ју̏че̄р. изр. **цр̏ко̄-о̀сто̄ (цр̀кла-о̀стала)** *ваља, мора се, морам нешто учинити.* — Цр̏ко̄-о̀сто̄ по̀со̄ се мо̄ра̄ свр̏шит!

о̏стен, -а, -о придј. *који је кисео као сирће.* — Вӣно је ма̏ло о̏стено.

о̏сти ж (само мн.) ген. мн. о̀стӣ *оруђе за хватање рибе слично вилама.* — Лу̏кша је на̏ ости у̀хитијо пѐчу рибѐтине̄.

о̀стинут, -не̄м свр. *промрзнути, али не много.* — О̀стинућеш у о̀во̄ сту̏дене̄ ка̏маре̄.

о̀стит се, -ӣн се несвр. *претварати се у сирће.* — Нѐ зна̄м за̏што ми се вӣно о̀стӣ.

о̀стрић, -ӣже̄н свр. **I.** *ошишати некога.* — Остри́зи то̄ дијѐте, вӣдӣш да му ко̏се па̏дају у̏ очи! **II.** ~ **се** *ошишати се.* — О̀стригли су се при гла́ви.

осу́дит се, о̀сӯдӣн се свр. *дозлогрдити.* — Осу́дила сан се вӣше с о̀во̄ ку̏ће̄! Са̏мо пѐри, ку̏ха̄ј и утӣја̄ва̄ј!

/о̀сӯђен/ изр. **ста̄т ко ~** *стајати дуго на једном мјесту очекујући нешто или некога.* — Сто̀јӣн о̄ди у̏ре ӣ уре ко о̀сӯђена.

о̀сӯт се, о̏спе̄н се свр. *разривати се.* — Пу̏т се ва̏с о̏суо, јѐдва смо па̀сали прико̀ њега.

осу́шит се, о̀сӯшӣн се свр. **1.** *изгубити сав сок.* — Док се пѐкло, мѐсо се осу́шило, а ни па̀тате нијѐсу бо̏ље̄!

о̀та̄ј, о̀та̄, о̀то̄ замј. *тај (употребљава се само с приједлогом с).* — С о̀тијен дина́рима не̄ћеш мо̄ћ пу̏но учӣнит.

о̀та̄р, ота́ра м *олтар.* — Јѐдна жѐна кле́чӣ прид ота́рон свѐто̄га А̏нтӯна. изр. **лӣзат ота́ре** *бити претјерано побожан.* — О̏на лӣже̄ ота́ре, и свѐцима је до̀дјала.

ота̀ротина ж *отпаци који у виду прашине или иситњени падају кад се дрво струже.* — По̏д је бӣјо по̏сӯт с ота̀ротинама.

/òтац/ изр. **...м ȍца ѝ сӣна (ȕ име ȍца ѝ сӣна)** *крсшећи се говори неко у знак чуђења или забезекнушосши.* — ...м ȍца ѝ сӣна! И за овлѝшнӣ бокȕнић зѐмљē си дô толѝкē динáре!

ȍтворат, -āн несвр. *ошварати неку свечаносш, неки објекаш.* — Чȕјēн да ȍтворају нȍвō кѝно.

отворéње с *прољев.* — На дѝјети сан, ѝмāн отворéње.

отвȍрит, ȍтворӣн свр. **1.** *пробиши у зиду ошвор за враша, прозор и сл.* — Отвȍрили смо с ѝстē бáндē јȍш јѐдну фȕњестру да кȁмара ѝмā вѝшē свјȅтлости. **2.** *йочеши водиши дућан.* — Отвȍријо је бȕтӣгу ȍт круха нȁ рӣви у Грȕжу. **3.** *ошвориши сшолицу у вези с пробавом.* — Отвȍрила га је бӣтва пȍд ујен и сȁд му је стȍмак дȍбро. **4.** *учиниши живим, ведрим, свјежим (ријеч је о боји зида, намјешшаја, одјеће).* — Свѝјетлӣ колȕри ће те отвȍрит, а скȕрӣ убѝјају.

отéгнут, ȍтēгнēм свр. *умријеши.* — Јѐднē нȍћи нȃш ђȅд је ȍтēгō. изр. **~ пáпке** *каже се за смрш особе која није баш омиљена или у шали за себе.* — Штȍ ћете вӣ бѐз мене кад јâ ȍтēгнēм пáпке?

отѐжат, -āн свр. *кад неки дио шијела посшане шежак, односно кад се шешко или с найором йокреће.* — Ӣ хȏд му је ȍ(д) старости отѐжō! — Отѐжале су му нȍге от пѝћа.

отѐњат, -āм свр. (тал. ottenere) *посшићи.* — Хȍће ли арӣват што отѐњат, Бȏк сâм знâ!

отѐшкат, -āн свр. *посшаши шешко (мисли се на неки шереш).* — Отѐшкало ми је свȅ тȏ нȍсит у јѐднōј рȕци.

ȍтират се, ȍтирēн се несвр. *очешаваши се о нешшо.* — Ȍтирō си се ȍ мӣр па ти се кȁпут нȁ шкӣни обијéлијо.

ȍткад прил. *одавно.* — Ȍтка(д) ти је ȍтац рēкō да се ȍставӣш стȃрē кумпȁнијē, ма га тӣ нијéси пȍслушō.

откѝшат, -āн свр. **1.** *ошойиши неки шалог у посуди.* — Тȗ тȅћу трȇбā откѝшат, ȕхитила се хрáна зȁ дно. **II. ~ се** *ошойиши се, попусшиши (мисли се на неки шалог).* — Ако се бȍтија од ȍста откѝшала, опѐри је и донѐси ми је!

ȍткле прил. (и: ȍкле) *одакле.* — Ȍткле сте вӣ сȃ(д) дȍшли?

отклȍпит, ȍтклопӣн свр. *дићи поклопац с нечега.* — Отклȍпи пѝњату да јȕха не искӣпӣ!

откотȕрат се, -ȍтȗрāн се свр. *ошкошрљаши се.* — Клȕпко ми се откотȕрало пот пȍстеју.

открáвит, ȍткрāвӣн свр. **I.** *ошойиши нешшо.* — Сȕнце ће тȏ мȁло лȅда открáвит. **II. ~ се 1.** *ошойиши се.* — Открáвијо се лȇд ѝз брокē. **2.** *опусшиши се, почеши говориши и слободно се понашаши након усшезања и ћушања.* — Мȁло смо говȍрили док се нијéсмо открáвили, а ȍнда су пȍчēле брȁвȗре и шȍкеце.

откучáват, -ȕчāвāн несвр. **I.** *ошкачиваши нешшо.* — Прѝје сан тȏ лȁко откучáвō, а сȁд нѝкāко не мȍгу. **II. ~ се** *ошкачиваши се.* — Закȕчала сан се нȁ жицу, па сан се откучáвала.

откȕчат, -āн свр. **I.** *ошкачиши.* — Стȃви штѝпалице да вјȅтар не откȕчā с конȍпа штȍ ȍд робē. **II. ~ се** *ошкачиши се.* — Нѝје се лȁко откȕчат ȍ(д) стȃрē кумпȁнијē!

отóле прил. (и: ȍтоле, ȍтōлица) *одашле, ошуда.* — Дѝгни се отóле! изр. **а пȑд отóле** *бјежи, одлази!.* — А пȑд отóле, тӣ ћеш мȅне ȕчит кȁко ћу говȍрит!

ȍтōлица *в. ошоле.*

ȍтȏмбар, ȍтȏмбра м (тал. ottobre) *окшобар.* — У нȃс нȁ мору ȍтȏмбар ȕжā бӣт лѝјеп, па се јȍш кȍ и ȍкȗпā.

ȍтпēт, ȍтпењēм свр. *ошкопчаши нешшо.* — Љȅпшē ће ти палѐтȗн стȃт ако нȁ њему ȍтпењēш дȍњȗ пȕцу.

ȍтпињат, ȍтпињēм несвр. *ошкопчаваши нешшо што је закопчано.* — „Што тȏ чѝнӣш?“ — „Ȍтпињēм сикȕрецу.“

отпр̏вē прил. *одмах.* — Отпр̏вē је погòдијо свȅ.

отпрдѝват, -р̏дӣвāн несвр. *имаши велике ӣрохшјеве, ӣуцаши далеко.* — Нѐ можеш тӣ њу̑ контѐнтат, òна далѐко отпр̀дӣвā.

отпучáват, -у̑чāвāн несвр. *ошкоӣчаваши нешшо, нӣр. дугмад.* — Нѐмōј свȁкичас отпучáват и запучáват тӣ палѐтӯн!

** òтпучит, -ӣн** свр. *ошкоӣчаши дугме на нечему.* — Òтпучи кòшују па је свýци!

òтргат, -āн свр. *обраши грожђе.* — У нѐђељу смо бӣли у Кòнāвлима, òтргали су, па су нас звȃли нȁ млāдō вӣно.

òтрēс, -éсēн свр. *ошамариши, ӣљуснуши некога.* — Нѐмōј да ти отрéсēн ѝ тō јѐдну с јѐднē, а дрӯгӯ з дрӯгē бáндē!

отријéбит, òтријēбӣн свр. *очисшиши ӣоврће, сочиво и сл.* — За вечѐрас ми вȁјā отријéбит жу̏ћеницу.

/òтријēт/ изр. ~ **зу̑бе о нешто** *награбусиши.* — Òтријећеш тӣ зу̑бе ш њима рáдēћи.

òтрјебина ж (обично у мн.) *оно шшо се баца кад се чисши куӣус и сл.* — Бáци òтрјебине у̑ броку о(д) смѐтлишта!

отру̑сит, òтрӯсӣн свр. *исӣиши.* — Отру̑сијо је жмō вӣна и пòшō.

отýцат, òтӯцāн несвр. **I.** *ошшећиваши враша, зидове и сл. ӣриликом ношења намјешшаја и уоӣшше шешких ӣредмеша.* — Рѐци факѝнима кад бӯдӯ пренòсит мòбиљу, да не отýцају врáта и мӣре. **II.** ~ **се** *обилазиши ӣрагове, мољакаши.* — Тȁкō се гȍдӣштā отýцō од нѐмила до нȅдрāга до(к) га јѐдан мȅштар нӣје прӣмијо нȁ āрту.

òтучак, -чка м ген. мн. òтучāкā *окрушен клиӣ кукуруза, клиӣ без зрна.* — Скýпи нȅколикō òтучāкā за стȃвит у̑ пēћ. изр. **прѝмат ко** ~ *кад се некога нишша не шиче, кад некоме није сшало шшо му се каже.* — Ма њȅму нӣшта не прѐмā, свȅ прӣмā ко òтучак.

отýжит се, òтӯжӣн се свр. *јако физички ослабиши.* — Бȁш се је отýжила, а нӣје нӣ чуда кад нӣшта нѐ једē.

отхр̀дат, òтхрдāн св. **1.** *жусшро оћиши, ӣоћи некамо.* — Òдма иза òбједа сȃм је нȅђе отхр̀дō. **2.** *изговориши без грешке и засшоја неки научени шексш.* — Док ȏн не òтхрдā лецӣјōн, нӣко га нѐ смијē прѝкинут.

оћáли м (и: очáли) (тал. occhiali) *наочари.* — Дȍлазијо је и ѝскō те јѐдан чòвјек у оћáлима.

оћȁлиста м *очни љекар.* — Дијéте је стрȁлоћо, па су га вȍдили у оћȁлистē.

òћāта ж (тал. occhiata) *брзи ӣоглед.* — Јѐси ли обȁдала òћāте ш њѐговē бáндē кад гȍј пȁсā калȁ нȃс? изр. **бáцат òћāте** *гледаши некога.* — Вӣђи га! Стòјӣ на фу̏њестри и бȃцā òћāте.

òћета ж *зашшишна врӣца ӣодно ӣаншалона.* — Ѝскрзала ти се òћета нȁ гаћама, вȁјало би је промијéнит.

оћу̑тат, -āн свр. *осјешиши, нањушиши, намирисаши, ӣредосјешиши.* — Штȍ ти је пу̏стā мȁчка! Бӣла је надвóру и оћу̑тала мȇсо, па се ȍдма створила у̑ кући!

оћу̑ћēнство с *осјећање.* — Ȏн је чејáде без оћу̑ћēнства, залу̏ду ти се нáдат да ће ти у нѐвоји скȍчит у̑ помōћ.

оћу́ћет, оћу̑тӣн свр. **I.** *осјешиши.* — Оћу̑тијо је да га је нȅко у̏дријо, а ȏнда му је пȍ мрȃк нȁ очи. **II.** ~ **се** *осјешиши се.* — Сӣнōћ се је оћу́ћела слȁбо, а ју̑трōс су је пȍвели у ошпѐдō.

òфēза ж (тал. offesa) *увреда.* — Зȁ њӣх је тȏ бӣла стрȃшнā òфēза, па нијéсу с нѐвјестōн говòрили вӣшē ȍд годинē.

òфēзица ж (дем. од òфēза) — Бȍже мȏј, штȍ свȅ мȍже учӣнит јѐдна òфēзица!

офенцáват, офѐнцāвāн несвр. (тал. offendere) **I.** *вријеђаши.* — Нéћу да ме гȍрӣ ȍд мене офѐнцāвā. — Свȅ ћу ван без офенцáвāња исприповиjéдат кȁко је тȏ бӣло. **II.** ~ **се** *врије‍ђаши се.* — Сѐљāк из òколицē Ду̑бровнӣка се офѐнцāвā кад му гȍспāр ӣз Грȃда нȅ узмē бићѐрӣн и фјȅ лицу пр̏шута.

офѐнцат, -а̄н свр. I. *увриједити некога*. — Офѐнцо̄ сан госпа́ра Ци́ва, мо́раћу му се скӯжат. изр. **створен за** ~ *груб, напрасит човјек*. — Нѐмо̄јте њѐга сла̄т ӯ никога, о̑н је створен за офѐнцат! II. ~ **се** *увриједити се*. — Нѐмо̄јте хи мимо̀ић, стра̑шно ће се офѐнцат!

оферѝшкат, -а̄н несвр. (тал. offerire, offerisco) *нудити*. — У Ко̀мӯни су му оферѝшкали ли̏јепӯ пла́ћу ако до̑ђе ӯ њи̑х ра́дит.

о̀фе̄рта ж *понуда*. — О̀фе̄рта му је би́ла до̀бра, ма га нијѐсу ћѐли што ни́је прѐћиз.

о̀фијѐ̄рта ж *жена језичава и са другим лошим особинама*. — О̑н ни̏шта нѐ смије̄ бес пи́та̄ња учи̏нит од о̀не̄ сво̀је̄ о̀фије̄рте̄.

о̀фије̄ртина ж (аугм. и пеј.) — Ка̀ква је о̀но̄ о̀фије̄ртина, нѐ да̄ј Бо̏же да ти ӯђе̄ ӯ кућу!

о̀фицијо с (тал. officio, uffizio) *уред, канцеларија, служба*. — Да̀нас нѐ иде̄н у о̀фицијо.

офича́ват, офѝча̄ва̄н несвр. (тал. officiare) *благосиљати*. — О̏бича̄ј је да офича́вају гре̑б кат ко̑ ӯмре̄.

офичѝлица ж *официрова жена*. — О̀на је би́ла офичѝлица, ва̏зда ӯ велико̄н а̑нди.

офѝчат, -а̄н свр. *благословити*. — Офѝчали су га при̏је фунера́ла у ка̀пелици на Бони́нову.

офичѐтӯра ж (тал. ufficiatura) *обред благослова на гробу или у цркви*. — Офичѐтӯра не дӯра̄ пӯно.

о̀фичица ж *молитвеник*. — У Мѝха̄јла је сјѐдало нѐколико̄ ста̑ријех жѐна̄ с о̀фичицо̄н у рӯци и мо̀лило Бо̑га.

офѝчо̄, -а́ла м (тал. ufficiale, officiale) *официр*. — Ӯ њега бра̑т је би̏јо пр̀вӣ офѝчо̄ на бро̀ду.

офлѝмат, -а̄н свр. *ошамарити некога*. — Заслӯжила је да јон офлѝма̄н јѐдну по̀ губици.

офрѐгат, -а̄н свр. (тал. fregare) *орибати четком*. — Корѝдӯр о̀т кућѐ је ва̏с за̀халављен, ва̀јаће га офрѐгат с ка̀устико̄н.

о̏фрит, -ӣн несвр. (и: о̑фрит) (тал. offrire) *нудити, понудити*. — О̑н јон је о̏фријо ѝ кућу ѝ земљу ако се ӯда̄ за̀ непӯта му.

о̀фурит, -ӣн свр. I. *прелити врелом водом да би се живина лакше очерупала*. — Уза̀врела је во̀да за о̀фурит ко̏ко̄ш. II. ~ **се** *опећи се врелом водом*. — Нѐмо̄ј се о̀фурит кад бӯде̄ш улијѐват во̏ду у ка̀дӣн!

о̀хладица ж *лагана, танка и прозирна наоблака; јутарња хладовина прије изласка сунца и вечерња по сунчеву заласку*. — О̀вијех да́на̄ је би́ла о̀хладица ство̏рена за шѐтњу.

о̀цат, о̀ста м (лат. acetum, тал. aceto) *сирће*. — У бро̀дет о̀д рибе̄ ста̑вӣ се и о̀ста. изр. ~ **рӯса̄ти** *сирће препарирано са латицама руже*. — Кат ко̀му до̑ђе̄ ма̄ла̄ сна́га, тр̀љају га с о̀стон рӯса̄тијен. **поћ на оцат** *претварати се у сирће (мисли се на вино, али и на човјека кад „исхлапи")*. — О̀ве̄ го̏дине̄ нам је ви́но по̀шло на о̀цат. — Ни́је о̑н ја́ко ста̑р, ма је ђа̄ по̀шо̄ на о̀цат.

оцијѐдит, о̀цијѐдӣн свр. I. *све попити, до краја попити, искапити*. — Свӯ су ра̀кију из бо̀тије̄ на крѐде̄нци оцијѐдили! II. ~ **се** *нагло јако ослабити, смршавити*. — Оцијѐдијо се, не̑ма̄ ни̏шта о̀д њега.

оцӯкат, о̀цӯка̄н свр. *до краја попити неко пиће, испразнити боцу или буре (не своју чашу)*. — Оцӯкали су пр̀во̄ јѐдну бо̀тију, па су то̀чили из демѝжа̄не̄ и на̀ крају је све̑ по̀шло.

оча́ли в. *оћали*.

оче́пит, о̀че̄пӣн свр. *ударити некога*. — Ӯ тисци ми је оче́пијо но̏гу.

очѐтат, -а̄н свр. 1. *очеткати*. — Да̄ј ми чѐтицу да очѐта̄н вѐстӣт! 2. *одузети некоме нешто, опљачкати некога у некој хазардној игри или иначе*. — Си̏но̄ћ је о̑н све̑ со̑лде на̀ ка̄ртама изгӯбијо, до̀бро су га очѐтали.

о̀чинак, о̀чӣнка м ген. мн. о̀чина̄ка̄ *оно што настаје „чинкањем", односно чупкањем нечега*. — Помѐти то̄ о̀чина̄ка̄ што је по̀падало по по̀ду!

ѐчистит, -ӣн свр. I. 1. *обрисати нешто.* — У̑зео је ручѝнчић и ѐчистијо у́ста. 2. *одузети некоме новац или неке друге вриједности у игри или иначе.* — Свȇ су му ѐчистили што̑ су нашли у̏ кући: ѝ со̑лде ѝ зла̑то! изр. ~ нȏге *обрисати ноге о отирач приликом уласка у неку просторију или у кућу.* — Надвӧру је глѝбина, ѐчистите дӧбро нȏге прѝд вра̑тима ѐт кућȇ! II. ~ се *обрисати се.* — Ȍчисти се шугама́ном од ру́ка̄!

ѐшӣпљен, -а, -о придј. *мршав, издужена лица.* — Кѐ би га пѐзно̄ онако̑ ѐшӣпљенȇ фа̑цȇ!

ошкр̏нут, ѐшкрнȇм свр. *одшкринути.* — Ошкр̏нули смо фу̑њестру да у̑ђȇ ма̏ло а̑рије̄.

ошмрцѝват, -р̏цӣва̄н несвр. 1. *ошмркивати због прехладе.* — Ȍчисти нȏс и не ошмр̏цӣва̄ј вѝше! 2. *тихо плакати.* — Ошмр̏цӣва̄ што̑ сан је ма̏ло прикѐријо.

ошпѐдо̄, -а́ла м (тал. ospedale) *болница.* — Укѝхо̄ ми се у̏ робу вȏњ од ошпеда́ла.

ѐштрбат, -а̄н свр. *очупкати.* — Кѐ је ѐштрбо̄ бу̑фет и ѐкинуо ка̏нту̑н ѐт круха?

ȍштрц м *нека биљка, а каже се за некога ко је претјерано мршав.* — Дѐшла је мле́дна ко ȍштрц.

ѐшугавит се, -ӣн се свр. 1. *добити шугу.* — Свѝ су се јѐдан ѐ(д) друго̄га ѐшугавили. 2. *заостати у развоју (дијете, животиња, биљка), почети пропадати.* — Што̑ се ѐво̄ цвѝјећа у̏ грастама у̏ задње̄ врије́ме ѐшугавило!

ошу̏гат, -а̄н свр. (тал. asciugare) I. *отрти, обрисати, посушити.* — Дије́те ћѝха̄ јер га ма̏јка нѝје ошу̏гала кад је изѝшо̄ ѝз мора. II. ~ се *отрти се након умивања, купања.* — Дѐбро се ошу̏га̄ј да се не на̏хла̄дӣш!

ошу́кат, ѐшӯка̄н свр. 1. *дигнути некоме новац одједном или постепено у дужим временским размацима.* — Нȇпу̑т га је ошу́ко̄ до гѐлȇ кȍже̄. 2. *појести све.* — Нѝ мрвица нѝје иза̏ њѝх ѐстала, свȇ су ошу́кали.

П

Па́ве ж *женско име често у Дубровнику, нарочито у Конавлима.*

па̏ве̄р, -е́ра м *фитиљ, стијењ.* — Скра́ти па̏ве̄р на свије́ћи да нѐ пукне̄ ту̑б.

павѝјӯн *в. павиљун.*

павѝљӯн, -у́на м (и: павѝјӯн) (франц. pavillon) *покривени простор у врту који служи за сједење.* — Павиљу́ни су слу́жили за ѐдмор и ужѝва̄ње за врије́ме вȇликијех врућѝна̄.

павиљу̏нић м (дем. од павѝљӯн) — Скȍро сва̑ка̄ вѝша̄ ку̑ћа у̑з море ѝмала је павиљу̏нић.

Па́вле ж *женско име у Дубровнику.* — Бѝли смо у Па́вле̄ на Кона́лу.

па̑гар, м *врста бијеле морске рибе, припада љускавцима (Pagrus pagrus).*

/па̏са̄р/ изр. чѝнит паса́ре *чинити или говорити смијешне ствари.* — А да сте вѝђели што смо чѝнили паса́ре!

паса̏рат, -а̄н несвр. *комедијати, говорити или чинити смијешне ствари.* — Бѝла нас је вȇлика̄ кумпа̏нија, паса̏рали смо сву̏ нȏћ. — Није́смо ни оба̏дали кѐја̄ је у̑ра, јер нам је врије́ме па̏сало у паса̏ра̄њу.

паса̏риста м *особа која воли да се шали и да чини смијешне ствари.* — Ȏн је паса̏риста, сѝкӯро се ша̏лијо ка(д) ти је то̑ рȇко.

па̏зија ж *врста јестиве траве; куха се и једе хладна, зачињена маслиновим*

уљем и оц*ӣом*. — За вѐчерē ћемо, ко ѝ вазда, ѝмат мāло пàзијē.

пàјет *в. ӣаљеӣ.*

пàјетић *в. ӣаљеӣић.*

пàјō *в. ӣајуо.*

пàјуō, -ýла м (и: пàјō) (тал. pagliolo) *ӣојединe даске које, ӣоредане једна до друге, чине ӣод чамца.* — Иза сконтрàдӯрē смо мóрали цр̑ēпат вȍду испо(д) пајýлā.

пȁк м (тал. pacco) *ӣакеӣ, завиӣак.* — Кò би сȃд нòсијо толѝкӣ пȁк кња̏гā!

пàкет м (тал. pacchetto) *неки садржај увијен у ӣаӣир.* — Пȍста нè прѝмā пàкете кад нијéсу вȇзāни са шпáгон.

пакѐтат, -āн свр. *оӣӣремиӣи некога, ослободиӣи се некога ко није угодан, ӣоӣребан, ко је неӣожељан.* — Ње̏га су пȁсāнōга гȍдишта пакѐтали јер нѝје нѝшта рáдијо.

пàкетић м (дем. од пàкет) — Нȇ знāм штò је ỳ тему пàкетићу.

пȁкјенӣ *в. ӣакљени.*

пȁкљенӣ, -ā, -ō придј. (и: пȁкјенӣ) *ӣаклени.* — Нáпасти пȁкљенā, либѐрāј се ȍд мене и од мòјē дýшē! изр. **худȍба** ~ *зла особа.* — Мȃјка јон је бѝла худȍба пȁкљенā, па нѝје чу̏да што ни ȍна нѝје бȍља.

пàкō, пàкла м *ӣакао.* — Од ȍнегā дȃна ỳ кући је прȃвӣ пàкō. изр. **фу̏мāр от пàкла** *мангуӣ сӣреман на све: од наивне и безазлене шале до ружних ӣосӣуӣака.* — Јȍш ко дијéте бѝјо је фу̏мāр от пàкла.

пȁколēч, -и ж *врсӣа јесӣиве ӣраве; куха се и једе зачињена маслиновим уљем или се у мањој количини додаје другој зелени у дубровачком сӣецијалиӣеӣу „менесӣри зеленој“.* — Бѝло је нà плаци пȁколēчи, па сан мȁло узéла за мѐнестрē зѐленē.

пáла ж (тал. pala) **1.** *лоӣаӣа.* — Пȍ тр̏ебна ми је пáла за скýпит ȍнō мȁло прȍсӯтē зѐмљē. **2.** *древени сӣуб ӣреко којега се сӣроводе елекӣричне жице.* — Стȃвили су пáле о(д) тѐлеграфа свȇ до Монтȍвјēрнē.

пȁлак, пȃлка м (тал. palco) *ложа у ӣозоришӣу.* — Бѝло нас је чѐтверо ỳ пȃлку ка(д) смо глȇдали „Дунда Мȃроја“. **пȁлак шȇник** *ӣозорница.* — Òтка(д) су ринòвали тѐāтар, пȃлак шȇник је шѝрӣ.

пàлац м (тал. palazzo) *ӣалача, дворац.* — Ӯз море свȇ пӯстӣ пàлац до пàлаца. изр. **фȅста ин палȁцо** *каже се за богаӣ ручак, вечеру или богаӣу ӣрӣезу уӣшӣе.* — Лѝјепо смо се пàсали и свѐга нагустѝжали, прȃвā фȅста ин палȁцо!

пàлета ж (тал. paletta) *лоӣаӣица за ӣеӣео и сл.* — Дȃј ми пàлету да ȍчистӣн фȍрњелић ȍт пепела.

пàлетица ж (дем. од пàлета) — Пàлетица ти је на пòпрету.

палетòнћӣн, -ѝна м (франц. paletot) *женски краӣки каӣуӣић.* — Учѝнила сан мȍдēрнӣ палетòнћӣн сӯ двā шпȁга и с вȅликијен рѝбāлтама.

палѐтӯн, -ýна м *каӣуӣ од одијела.* — Му̏шкӣ нȍсӯ палѐтӯн ѝ гаће, а жȅнскē вȅсту или блýзу ѝ котулу.

палетýнић м (дем. од палѐтӯн) *женски краӣки каӣуӣић који се носи уз сукњу; може се односиӣи и на мушки каӣуӣ од одијела, али само у случају кад се жели рећи да он некој особи не одговара било величином било неким другим својсӣвом.* — Сȃ(д) се нȍсӯ палетýнићи на жѝвот. — Ȏн јȃдан ѝ љети ѝ зѝми ѝдē у ȍнему палетýнићу от пȍкōњēга ȍца.

пáлит, пȃлӣн несвр. *ӣећи, жећи.* — Ȍва пàприка дȍбро пȃлӣ.

палѝца ж *мањи комад дрва од даске.* — Тр̑ēбā ми јѐдна палѝца за фѐрмат врáта о(д) солáра.

палѝчица ж (дем од палѝца) — Зàшла ми је јѐдна палѝчица зà нокат.

пȁлмāнӣ, -ā, -ō придј. *који је од ӣалме.* — Свȁкē гȍдинē се фестѝжā Нѐђеља пȁлмāнā.

пàлмета ж *ӣокривени дио ӣрамца на чамцу, у једном комаду ӣроугласӣог облика, ӣодешен да се може лако ӣодићи кад ӣреба избациӣи воду шӣо се наку-*

йила у чамцу. — Па̀лмета је йсто̄ што и па̀јо̄, са̑мо јон је мје̑сто на̀ про̑ви о̀д ба̑рке̄.

па̑лпит м (тал. palpito) *луйање срца.* — У̀хитијо га је па̑лпит о̄(д) срца кад је чу̏о што̀ се дого̀дило.

палу̏мба̄р, -а́ра м (тал. palombaro) *ронилац, гњурац.* — Ку́пијо си оћа́ле от палумба́ра?

па̀љет м (и: па̀јет) (тал. paglia) *округли или чешвршасши јасшучић (обично найуњен йиловином), који, објешен с обе вањске сшране чамца и у облику рога йричвршћен на сам кљун, шшиши чамац од ошшећења йриликом йрисшајања уз обалу.* — Не̏ко ми је но̀ћас з ба̑рке̄ ди̏го̄ па̀љете.

па̀љетић м (и: па̀јетић) (дем. од па̀љет) — Йма̄н не̏ђе у ри̏се̄рви јѐдан па̀љетић па ћу ти га да̏т.

/па̏ме̄т/ изр. **ста̏вит се у̏ паме̄т** *ойамешиши се.* — Ста̏ви се, си̏нко, у̏ паме̄т, није́си ви̏ше лу̏до̄ дије́те! **до̀зват се па̏мети** *ойамешиши се.* — Ка̏сно се је о̑н до̏зво̄ па̏мети. **сме̏тнут с па̏ме̄ти** *заборавиши нешшо.* — Би́ла сан то̑ са̀свијен сме̏тла с па̏ме̄ти. **до̑ћ на̏ паме̄т** *сјешиши се нечега.* — До̀шло ми је на̏ паме̄т да хи за̀зове̄мо испо(д) фу̀ње-стре̄. **сра̑м по̏д ноге, па̏ме̄т у̏ гла̏ву** *изрека која се у одређеним случајевима чује у Дубровнику.* **лу̏да̄** ~ *каже се кад неко уради нешшо шшо није йамешно, заборави нешшо урадиши и сл., углавном у случајевима кад йамеш изневјери.* — Лу̏да̄ па̏ме̄ти, ма ка̏ко сан мо̏го̄ то̑ забо̀равит! — Ко̀ зна̄ ђе̑ ће га о̀двес њѐгова лу̏да̄ па̏ме̄т?

па̏метан, -тна (и: паме́тна), -тно придј. *разуман, уман, йамешан.* — Паме́тна је о̀на би́ла што се вра́тила на се̏ло. изр. **ви̏ше̄ сре̏тан не̏го па̏метан** *каже се за некога коме све йолази за руком, йа и оно за шшо не йосједује йошребне сйособносши или знање, односно и оно у шша није уложио йосебан шруд.* — Ње̏му све̑ йде̄ на̏ ру̏ку, ви̏ше̄ је сре̏тан не̏го па̏метан.

па̑н м (тал. panno) *сукно, свиша чоха.* — Ви̏ђела сан јѐдан ли̏јепӣ палѐтӯн о̀т пана.

па̀на̄та ж (тал. panata) *каша од круха.* — Дви̏је га̀летице ску̏ха̄н у во̀ди, ста̏вӣн ка̑п у̏ја и е̏то ти па̀на̄те̄ за пр̏сте ли́зат. изр. **и̏зјес па̀на̄ту** *у служби добиши ошказ својом или шуђом кривицом или йасши у нечију немилосш, йа због шога шрйјеши йосљедице.* — Йзијо је о̑н у̏ пунице̄ па̀на̄ту, не̑ће јон ви̏ше у̏ кућу ла̀ко присту́пит. **ску̏хат не̏коме па̀на̄ту** *некоме нешшо неваљало иза леђа урадиши, шако да овај шрйи йосљедице.* — Не̏ко му је ску̏хо̄ па̀на̄ту па су му ди̏гли слу̏жбу.

пана̀тат се, -а̄н се несвр. *чиниши се у кашу.* — То̑ је та̀ка̄ вр̏с па̄та̄та̄ што̑ се пана̀та̄.

па̀на̄тина ж (аугм. и пеј. од па̀на̄та) — Сваки̏ да̄н па̀на̄тина, ко̀ ће то̏ изду̏рат!

пана̀ћела ж (тал. panacea) *врсша шраве која се уйошребљава за лијечење гнојавих рана.* — Са̀здријо ми је чи̏р на ру́ци ка(д) сан на̀ њега ста̏вијо пана̀ћелу.

панди̏вије̄рна ж *йосебна врсша шанке жице на коју се йричвршћује удица.* — Йде̄н на̀ риба̄ње па ста̏вља̄н у̏дицу на панди̏вије̄рну.

панди̏шпањ м *врсша колача од много јаја, најчешће у облику шоршше.* — Бес панди̏шпања ни́је би́ло фе̏сте̄ у Ца̀втату, а ни у Гра́ду.

па́нса ж *врсша цвијећа (дан и ноћ).* — Раса́дили смо па́нсе у ка̀шетице на сола́ру.

панта̀га̄на в. *йаншегана.*

пантару̏лић м (дем. од панта̀руо) — Изнѐси пантару̏лиће за сла̀тко̄!

панта̀руо, -у́ла м (тал. punteruolo) *виљушка.* — Рега̀лали смо ин по̀зате: по̏ ше̑с о̏жӣца̄, пантару́ла̄ и но́жа̄, о̀жичӣца̄ от ка̑фе̄ и јѐдну ка̏чицу. **мле́дан ко панта̀руо** *врло мршав.* — Она̀ко мле́дан ко панта̀руо јо̏ш је гр̏ђӣ него прије. **ју́ха на пантару́лу** *нешшо немогуће, нишша.* — Сва̑ та̑ пу̏ста̄ обећа́ња су ју́ха на пантару́лу.

пантѐга̄на ж (и: панта̀га̄на) *йацов, шшакор.* — Тре̏бало би потро̀ват о̀не̄ пантѐга̄не у магазину.

пантѐга̄нина ж (аугм. и пеј. од пантѐга̄на) — Вѝђела сан у̏ ко̄рти пе̏чу пантѐга̄нине̄.

/пантòмѝна/ изр. **чѝнит пантòмѝне** *понашати се у неким околностима неприкладно преувеличавајући своја осјећања (страх, забринутост, жалост).* — Кад го̏ћ ѝде̄ у зуба́ра, чѝнӣ ми пантòмѝне.

па̀нтофула ж (тал. pantofola) *собна папуча.* — За̏ зѝму ћу ку́пит но̏ве̄ па̀нтофуле.

па̀нтофулина ж (аугм. и пеј. од па̀нтофула) — Слòмић̄у но̏гу у о̀вијен ста̑ријен па̀нтофулинама.

па̀нтофулица ж (дем. од па̀нтофула) — Па̀нтофулице за дије́те кòстају ко за̀ великōга.

па̏нут, па̏не̄м свр. (глаг. придј. актив. па̏но̄, па̏нула, па̏нуло) *пасти.* — Тв̏рдо то̑ д̏ржи, нѐмо̄ј пу̏штит да ти па̏не̄!

па̀нцета ж (тал. pancetta и panzetta) *сланина.* — У мѐнестру зѐленӯ се ста̑вӣ и ма̏ло па̀нцете̄.

па̀нцетица ж (хип. од па̀нцета) — У̏ то̄ ста̑вӣн ма̏ло па̀нцетице̄, ма̏ло пр̏шутића и су̑шенијех костòлетӣца̄ от пра́ца.

па̏па ж *супа од круха, сухих колача или галета, припремљена за мало дијете или за болеснике.* — Да̑ј дје̏тету па̏пу.

папа̀галић м (дем. од папа̀гало) — Што̏ је лѝјеп о̀вӣ колу́рӣтӣ папа̀галић!

папа̀гало в. *папаго.*

папа̀го̄, -ала м (и: папа̀гало) *папагај, папига.* — Ста̑рӣ капета́ни су у̏жали ѝ(з) свије̏та до̀нијет до̏ма папа̀гала. изр. **го̀ворӣ ко** ~ *каже се за некога ко неконтролисано говори и исто понавља.* — Жѐна му је о̀на̄ што го̀ворӣ ко папа̀го̄.

па̀пар, па̀пра м *бибер.* — На̀ кухāнӯ рѝбу се ста̑вӣ ма̏ло па̀пра и петру́сина.

папа̀рдела ж (тал. pappardello) *оштри, строги укор.* — За̀ то̄ што је учѝнијо нѝје му узма̀њкала папа̀рдела.

па̏нат, -а̄н несвр. *јести (за дијете, али подругљиво и за одраслог).* — Они па̏пају до̀бријех боку́нӣћа̄. — До̏ста је бѝло па̏па̄ња, са̏(д) тре̏ба̄ ма̏ло и ра́дит!

па́пе, -е̄ м *отац, тата.* — Па́пе му је ѝмо̄ ду́бок шпа̑г.

/па̑пин/ изр. **па̑пина ка̑ша** *неизмјерно много новца.* — Њѐму нѐ би до̏ста бѝла нѝ па̑пина ка̑ша.

па̏пица (дем. од па̏па) — Сто̏мак ми нѝје до̀бро, па сан ску́хала па̏пицу су̏ мало у̏ја.

па̏прен, -а, -о придј. **1.** *љут, жесток (односи се на храну).* — Ку̑ла̄ш је бѝјо па̏прен. **2.** *скуп.* — О̀вега̄ љѐта цијѐне су по хòтелима, а и на̀ плаци бѝле па̏прене.

па̏прит, -ӣн несвр. **1.** *биберити нешто.* — Нау́чили су сва̏кӯ хра́ну до̀бро па̏прит, а то̑ ме не гу́ста̄. **2.** *жећи.* — Кoба̀сица је лијѐпа, ма до̀бро па̏прӣ.

па̏прица ж (и: па̀прица) *особа која се брзо и лако наљути.* — О̑н је ве̏лика̄ па̏прица, тӣ га јо̑ш не̑ позна̄ш. — Што̏ је о̀на̄ ма̏ла̄ па̏прица!

папрѝцат се, -а̄н се несвр. *љутити се, дурити се.* — Нѝмало ми не пре̏ма̄ што се тӣ папрѝца̄ш.

па̀пуча ж (тал. babbuccia) *сељачка ниска кожната обућа без потпетице.* — У па̀пучама се ла̀ко хо̀дило и по̀ баштини и по̀ шуми.

па̀пуча̄р м *онај који прави и поправља папуче.* — Прѝје је у Гра́ду бѝло не̏колико̄ па̀пуча̄ра што су начѝњали па̀пуче за сѐло и за̀ ма̄лӯ гра̀скӯ дје̏цу.

па̀пучина ж (пеј. од па̀пуча) — Ба́цић̄у о̀ве̄ па̀пучине у смѐтлиште да хи вѝше нѐ гледа̄н.

па̀пучица ж (дем. од па̀пуча) — Рега̀ла̄ј дје̏тету јѐдне па̀пучице!

/па̑р/ изр. **нѐ бит нѐкому па̑р** *каже се кад је једно од двоје или двојице по било којој основи инфериорније од другога с којим одржава пријатељске или неке друге везе.* — Сва̏к је вѝдијо да јон тӣ мла̀дӣћ нѝје па̑р, са̑мо о̀на нѝје. **нѐмат нѐкому у̏ нечему па́ра** *кад некоме у нечему (знању, љепо-*

ӣи, вјешӣини и сл.) нико није раван. — Ôн је ја́ко пȁметан, нêмā му па́ра.

пара̀венат, -а̀вēнта м ген. мн. пара̀венā-тā (тал. paravento) *ӣривремена ӣреграда, заклон, ӣараван.* — Јѐдна вȅликā простѐрија прѝграђена је пара̀вēнтон.

па̀рāда ж **1.** *свечано груӣно насӣуӣање у виду неке манифесӣације најбољег, најусӣјешнијег и сл. (сӣорӣисӣи, војска, ученици и др.).* — Глȅдали смо па̀рāду шпортáшā. **2.** *свечано одијело.* — Штò си тӣ да̀нас у па̀рāди?

пара̀дат, -āн несвр. *биӣи уочљив због лијеӣог одијела.* — Свӣ су бӣли лӣјепо обучѐни, ма тӣ си бȁш пара̀дō ӯ новōму вѐстӣту.

парадѝзет м *врсӣа слаӣкиша од јаја (у неким другим крајевима ӣо зову шненокле).* — Ку́пи ми у пастиħѐрији нѐколикō савѐјāтā да ӯчинӣм за ѐбједа парадӣзет.

пара̀нгō, -а́ла м **1.** *врсӣа ӣрибора за риболов.* — Рӣба се хӣтā и на пара̀нгō. **2.** *довиӣљива особа склона безазленим, неочекиваним ӣосӣуӣцима са ӣримјесом шале.* — Вӣђи тӣ парангáла, штò је ôн ка̀пāч учӣнит!

пара̀пет м (тал. parapetto) **1.** *грудобран, зашӣиӣна ограда на некој висини или уз руб ӣуӣа.* — Наслѐнијо се на пара̀пет па глȅдā како сӯнце за̀падā ӯ море. **2.** *ӣрорез на ӣанӣалонама.* — Прѝшиħу ти пӯцу на пара̀пету, ѐтпала је.

па́рат, пâрāн несвр. *кидаӣи, цијеӣаӣи неку ӣканину, ӣаӣир и сл.* — Грехòта је та̀кō па́рат рȍбу. изр. **па́рат лӯпāре** *ножем скидаӣи луӣаре с камена.* — Па́рали смо лӯпāре на Качу́лу.

па̀рат, -āн несвр. (тал. parere) **I.** *чиниӣи се.* — Не па̀рā ми тȏ ѐна. Нȇ парā ми тȏ ѐна. **II.** ~ **се** *чиниӣи се.* — Па̀рало ми се да је нȇшто лӯпло. — Па̀рāн се сâм сȇби чӯдан с ѐвōн ба̀ретōн на глáви.

па́рац, па́рца м *зашӣиӣник.* — Свȇтӣ Вла́хо је па́рац Дӯбрōвнӣка.

па̀ренат, па̀рēнта м ген. мн. па̀ренāтā (тал. parente) *сродник.* — Мȏрā бӣт да јин је тȏ нȇкакав па̀ренат пò мȃјчинōј лȍзи.

парѐнтāт, -и ж (тал. parentato) *родбина.* — Ôни ѝмају вȅликӯ парѐнтāт.

па̀рēр, -е́ра м *савјеӣ, мишљење.* — Њѐгов па̀рēр је да свȅ тȏ ѐстанē како ѝ јес.

парѐстāта ж *ограда уза сӣеӣенице или иначе.* — Ђȅ ћеш да стâрō чеја́де ѝдē уз ѐнӯ вѝсокӯ ска̑лу, а нêмā ни парѐстāтē за ӯхитит се!

парѐстāтица ж (дем. од парѐстāта) — На̀пипала сан нȇкāко у мра́ку парѐстāтицу и придр̀жала се за́ њу.

Па̀рӣђ, -и́ђа м *Париз.* — Ôди те сва̑к пȍзнā, ни́је Дӯбрōвнӣк Па̀рӣђ.

па̑рит, -ӣн несвр. **I.** *ӣрелијеваӣи нешӣо врелом водом.* — Не мȍгу ти са̑(д) дȍħ, па̑рӣн кȍкōш. **II.** ~ **се 1.** *излагаӣи се дуже времена сунцу.* — Нѐ парите се на̀ тему жѐстокōму сӯнцу, мȍзак ће ван прѐврет! **2.** *излагаӣи се врућини у некој ӣросӣорији ӣуној ӣаре (кухињи, куӣаӣилу) или инхалираӣи се.* — Па̑рӣн се ко живѝна повише ма̀штелē с врȅлōн вѐдōм.

па̀рӣшкӣ, -ā, -ō придј. *ӣариски, који ӣриӣада Паризу.* — Ôна се ѐблāчӣ по па̀рӣшкōн мȏди.

па̀рлāта ж (тал. parlata) *говор.* — Јѐси ли сӣнōјке слӯшō ѐнӯ па̀рлāту прит Кѐмӯнōм? изр. **одр̀жат нȇкому па̀рлāту** *изгрдиӣи некога.* — Одр̀жō сан му па̀рлāту за њѐгову безочѝтāт.

па̑рок м (тал. parroco) *ӣарох, жуӣник.* — Свӣ ће пòслушат па̑рока и учӣнит како ин ôн припѐрӯчӣ.

паро̀кија ж (тал. parrocchia) *ӣарохија, жуӣа.* — Дум Ӣво је ѝмō паро̀кију у Жӯпи.

паро̀кијанин м (тал. parrocchiano) *вјерник који ӣриӣада одређеној ӣарохији, жуӣи.* — Паро̀кијани су бӣли стра̑-

шно кôнтра да ин прѐмјестӯ пāрока ȳ другӯ парòкију.

пâрта ж *улога*. — Ôн је вȅликӣ глу̏мац, ма му је ȏди мāлā пâрта. изр. **чи̏нит пâрту од...** *понашати се као нека друга особа (господин, богаташ, директор и сл.)*. — Штò ми сâд ôн чи̏нӣ пâрту о(д) сиромáшка ка(д) свӣ знáмо да лѐжӣ нà сōлдима!

пàртēнца ж (тал. partenza) — Кâд је пàртēнца? Сӯтра на девѐт ӯрā? изр. **бӣт от пàртēнцē** *спремати се на пут, полазити на пут*. — Јѐсте ли вӣ тô дàнас от пàртēнцē? — Â, вӣ сте вȅћ от пàртēнцē!

пàртӣт м (тал. partito) *политичка странка*. — От кòјегā је ôн пàртӣта?

пâртит, -ӣн свр. (тал. partire) *отпутовати*. — Авӣзали су нас да је брôд с нȁшōн чȅјāди сӣнōј пâртијо из јѐднōга америкāнскōга пôрта.

пàртӣта ж (тал. partita) *једна игра у игри нпр. карата и сл.* — Двӣје пàртӣте нà карāтā смо дȍбили мӣ, а двӣје ȍни. изр. **учи̏нит пàртӣту нà карâта** *одиграти једну игру картама*. — Мȍгли смо учи̏нит пàртӣту нà карāтā док смо вас чȅкали.

парћи̏ват, пàрћӣвāн несвр. *одлазити*. — Кȁд пàрћӣвā вàпōр ȳ Стон?

пâрчит, -ӣн несвр. (тал. parcere) *бранити, штитити, штедјети некога*. — Штò ти је ôн па га вȁзда пâрчӣш? — Дȍста пâрчēња, ћѐла би чӯт ӣстину!

пȁс *в.* *пасти*.

/**пȁс**/ изр. **бӣт ѝ пас и чòвјек** *каже се за некога ко је оштар, али и хуман*. — Ȍна ти је ѝ пас и чòвјек: нȁђē ти се у нѐвоји, а јȁдан ти си ако вӣдӣ да си фȁлас.

пасȁбиле (и: пàсабиле) (тал. passabile) *који може проћи*. — Дȍбро, тô је пàсабиле, ма ȍвō дрӯгō нȅће мȍћ.

пасàбрōд м (тал. passare brodo) *мрежасти или с рупицама кухињски прибор са дршком за процјеђивање јухе*. — Дòдāј ми пасàбрōд, ȍстō ми је нà пилу.

пасáват, пàсāвāн несвр. (тал. passare) **I.** **1.** *пролазити*. — Ôн свакӣ дāн овӯдā пàсāвā нà истӯ ӯру. **2.** *давати некоме повремено или у одређеним размацима неку суму новца за трошак или издржавање*. — Ôн свȁкōга мјȅсēца жѐни ѝ сӣну пàсāвā дòбре сôлде. **II.** ~ **се** **1.** *проводити се*. — Јā рâдӣн, а ȍни се с мòјијен сôлдима пасáвају по вӣјацима. **2.** *пролазити се, покривати свакодневне трошкове*. — Пàсāвāмо се от пр̏вōга до пр̏вōга с ȍнијем што ӣмāмо.

пасамакарôни ж *кухињска посуда са шупљикавим дном, која служи за цијеђење тјестенине, али и зелени*. — Кад је пâста кӯхāна, прòцијēдӣ се кроз пасамакарôни.

пасàмāн, -áна м (тал. passamano) *држач за руке са стране степеница, причвршћен на зид*. — Скȁла је висòка, а нêмā пасамáна.

пàсāпӣ, -ā, -ō придј. *прошли*. — Пàсā нијех гȍдӣнā нијéсу бӣле овàкē врӯћине.

пасàпорат, -àпōрта м ген. мн. пасàпōрāтā (тал. passaporto) *путна исправа*. — Пасàпōрте приглéдају на грàници.

пàсат, -āн свр. **I.** **1.** *проћи*. — Пàсā Бòжић, а бӯдē каволи́на. **2.** *завршити у школи разред, положити испит*. — Брâт му је пàсō с ȍдликōн, а ôн је пô на двá мјесēца. **II.** ~ **се** **1.** *проћи се без нечега*. — Кȁд нêмā бȍјē, пàсаћемо се с ȍвијен што ӣмāмо. **2.** *проћи се некога или нечега, оставити некога на миру*. — Пàсāј се тӣ мѐне! — Нȅка се ôн пàсā лудàрӣјā и нека глȅдā свôј пòсō. **3.** *провести се*. — Кȁко сте се пàсали на пӯту? изр. **пàсат се ко и Цу̏бин прáсац** *каже се кад неко нешто иште, а то нема или му се не може дати*.

пасатêмпо (рјеђе: пасàтēмпо) (тал. passatempo) *омиљена забава у слободно вријеме*. — Бӯли и мӯнӣта су ми пасатêмпо.

пáсац, пасца м ген. мн. пâсāцā *горњи дио сукње или панталона, направљен у виду појаса*. — Нȍсӣм кàјӣш или тӣраке,

пасац ми је нà гаћама широк, па ми спā дају.

пасèђāта ж (тал. passeggiata) *шетња.* — Учинили смо лијепӯ пасèђāту до нà вр(х) Пēткē и нáсе.

пàсив, -а, -о придј. *пасиван.* — Ȍна је премà тему ȍстала пàсива.

пасиџијēр, -éра м (тал. passeggero) *путник на броду.* — Вàпōр је бѝјо пӯн пасиџијéрā.

Пáско м *мушко име често у Дубровнику.*

пāста ж (тал. pasta) **1.** *тјестенина.* — Јӯчēр смо ймали пāсту с помàдōрама, а сӯтра ћемо пāсту с мêсон. **2.** *говеђа или кокошија јуха с тјестенином.* — Ужāнца ми је с ȍжицōн ѝзјести мāло пāстē з гранàризон. **3.** *посластичарски колач.* — Кāко ће ȍбједоват ка(д) се сāд нàијо пāстā у пастиħèрији!

пàстела ж *тијесто са сиром или сланом срђелом која се ставља на удицу као мамац за рибу.* — Пàстела је гȍтова, па ако рйба бӯдē грйс, бйће дȍбра вèчера.

пāсти, пāнēм свр. (и: пāс, пāстит) (глаг. придј. актив. пō, пāла, пāло) *пасти.* — Пјатѝнић ми је пō из рýкā и слȍ мијо се. — Тō ће ти пāстит из рýкē. — Ймō сан пāс прико јèднē штйчинē. изр. **áјде, нèмōј пāстит** *тим ријечима су се испраћала дјеца или старије и слабије особе кад пођу из куће напоље, а и данас се то у Дубровнику може чути од старијих жена.* — Áјде, Кâте мȍја, Бôк се с тȍбōн упӯтијо, нèмōј пāстит!

пàстијēр, пастијéра м *пастир, чобанин.* — Нêмā тӯ блйзу нйкога, сāмо јèдан пàстијēр чӯвā ōвце.

пāстит *в. пасти.*

пастйћāта ж *говеђе месо припремљено као дивљач.* — Нêмā вйшē гулозàријē о(д) дȍмāћē пастйћāтē.

пастйћēр, -éра м (тал. pasticciere) *сластичар, посластичар.* — Ко дијéте су га пȍслали да ӯчӣ за пастиħéра у ȍнӯ вēликӯ пастиħèрију на кантýну о(д) Шйрокē ӯлицē.

пастиħèрија ж (тал. pasticceria) *сластичарница, посластичарница.* — Крêме су нâјбојē у пастиħèрији калà Мāлē брāћē.

пастиħèријица ж (дем. од пастиħèрија) — Свê што би дōбијо у ȍнō пастиħèријицē нà Плочама, дáвō је зà фит.

пāстица (дем.) *в. паста.*

пāстрва ж *сушено месо (говори се у Конавлима).* — Прȍшлōга гȍдишта смо ймали дȍбру пāстрву.

пàстроћ м **1.** *јело направљено од састојака који не приличе, нешто смућкано.* — Јēли смо нēкакав пàстроћ ȍд рибē па ми је сāд лйјепо мӯка. **2.** *заплетена и нечиста ствар.* — Увáлијо се ōн ӯ некакав пàстроћ, па сāд нē знā кāко ће йж њега йспливат.

пастрȍћāње с гл. им. од пастрȍћат *мућкање с припремањем јела.* — Дȍдијало ми је пастрȍћāње с пàтатама и с мêсон ȍт кокоши.

пастрȍћат, -āн несвр. *приликом припремања јела мућкати нешто с разним, често неприкладним, састојцима.* — Нē знāм ни сáма штȍ би за ȍбједа, па нēшто пастрȍћāн.

пастрȍћāта ж *мјешавина, најчешће неприлична или необична, разних састојака за јело, а, по правилу, неуксуна.* — Јēли смо нēкаквӯ пастрȍћāту у кȍјōн је бйло свēга й свашта.

патàкӯн, -ýна м *стари аустријски новац.* — Зà нāс је патàкӯн бйјо бȍгаство.

пàтата ж (тал. patata) *кромпир.* — Пā тате се пӯно јēдӯ сâме й з другōн хрáнōм, а мōгӯ й крух замијéнит.

пàтатина ж (аугм. и пеј. од пàтата) — Ȍстало је јȍш нēколикō пàтатйнā нàдно кàшетē.

пàтатица ж (дем. од пàтата) — За кйло пàтатйцā пйтају и двá динāра.

натàшкӣна ж *месо од хрбаша*. — Пáско ми је дô лӣјепӣ бо̏кӯн от патàшкӣнē. изр. **дȁт по патàшкӣни** *ударити некога*. — Ако тô о̏дма не у̏чинӣш, дȁћу ти по патàшкӣни.

пàтēнта ж *цилиндар (шешир)*. — Бӣјо је међу̏ њима и јѐдан гòспāр у пàтēнти.

патѝменат, -ѝмēнта м *бољка*. — О̏на је ѝмала нѐкӣ патѝменат у̏ стôнку, ма лӣјечнӣци нѝкад нијéсу нàшли штò јон је.

пȁтина ж (тал. patina) *крема за ципеле*. — Пȁтина је у ормàрићу ò(д) цревāјā.

патинáват, -ѝнāвāн несвр. (тал. patinare) *мазати ципеле кремом*. — Мâлӣ је вȁс у шу̏гу: свȁкӣ дâн òблāчӣ дру̏гē гȁће и патѝнāвā цре̏вје.

патѝнат, -āм свр. *намазати ципеле кремом*. — Пр̏сти ò(д) цревāјā су се о̏дрли, па хи тре̏бā патѝнат.

пȁтит, -ӣн несвр. (тал. patire) *боловати од нечега, трпјети због нечега*. — Нѝје у пòстељи, на нòгама је, ма вȁзда пȁтӣ о̏д нечега: од рòматикē, о(д) шѝјатикē, стôнка — трѝста болѐстӣ!

патр̀љица ж *ситнији комадић дрвета неправилног облика*. — Забòла ми се јѐдна патр̀љица у̏ прс. изр. **су̑х ко ~** *врло мршав, претјерано мршав*. — Кàкав је тô чòвјек нѐкад бӣјо, а сȁд је дòшō су̑х ко патр̀љица.

патр̀љичина ж (аугм. и пеј. од патр̀љица) — О̏вӣ грâх кô̏к је пу̑н патр̀љичӣнā, ко да га нијéсу чѝстили прије него су га до̏нијēли у бу̏тӣгу.

патр̀љичица ж (дем. од патр̀љица) — Овлѝшнā патр̀љичица ми се зàбила пòд нокат.

пату̏шица ж *женско чељаде врло малог раста*. — О̏на је пату̏шица нà мāјку.

пȁћен, -а, -о придј. *јадан, намучен*. — Тâ жѐна је пȁћена, нѝје ѝмала нѝкакав жѝвот.

пȁћенӣк м *човјек који пати, патник, мученик*. — Бӣјо је ôн пȁћенӣк с о̀нōм вѝперōн.

пȁћеница ж *патница, мученица*. — У̏ њиховôн фàмиљи свȅ су жѐне пȁћенице.

пȁћēње с гл. им. од пȁтит *мучење*. — Вȅликō је тô пȁћēње жѝвјет о(д) дàнас дò сутра, а свȅ по ошпедáлима.

пȁук м *врста бијеле морске рибе*.

пàцēнто в. *пацијенто*.

пàцēнца в. *пацијенца*.

пàцијенат, -ēнта, -ēнто придј. (тал. paziente) *стрпљив*. — Трȅбā бӣт пàцијенат и чȅкат, па ће свȅ до̑ћ на свòје мјѐсто.

пàцијēнто прил. (и: пàцēнто) (тал. paziente) *стрпљиво*. — Глȅдāј òнегā рӣбāра нà камену како пàцēнто сјѐдӣ и чȅкā хòће ли му рӣба зàгрис.

пàцијēнца ж (и: пàцēнца) (тал. pazienza) *стрпљивост, стрпљење*. — Нêмā свȁк пàцијēнцē чȅкат у̏ фӣли за ку̏пит мàло мêса.

певѐрӯн, -у́на м (тал. peperone) **1.** *посебна врста ситне слатке паприке*. — За вѐчерē смо ѝмали прӣгāнијех певеру́нā, па о̏згōр чѐсна. **2.** *дебео, меснат нос (подругљиво)*. — Кȁко га нȅ познâм! Тô је òнӣ што ѝмā певѐрӯн нà фаци.

певеру̏нић м (дем. од певѐрӯн) — Прѝспјели су нам у дóцу певеру̏нићи.

пȅгула ж (тал. pegola) *смола, катран, а у пренесеном смислу како се и употребљава: несрећа, незгода*. — Ђȅ ће пȅгула да тȅгā дâна у̏чинӣ дȁж. — Јâ ко зà пȅгулу нијéсан узéла нѝшта за пригр̀нут се, па сан се жѝва см̏рзла.

пѐгулāн, -а, -о придј. *који често има несрећу, односно коме се често дешава нешто неугодно*. — Бȁш сан пѐгулāна: прѐстала ме је бо̏љет глáва, а забòлијо ме је зу̑б.

пегу̏лат, -āн несвр. **1.** *доносити несрећу, неуспјех у нечему*. — До̀шла си ми о̏ди пегу̏лат, па ће ми свȅ по̑ћ нȁопāко. **2.** *ризиковати нешто, доводити нешто у опасност*. — Пегу̏лала сан изгу̏бит вапòрет за у Цàвтат, ма сан те мóрала вӣђет прије пàртēнцē.

пе̑гулица ж (дем. од пе̑гула) — Догѝдила ми се је jѐдна ма̑ла̄ пе̑гулица, ма је све̑ з бо̏жјом по̄моћи до̀бро фи̏нуло.

пе̑дав, -а, -о придј. *сйор у неком йослу.* — По̀штен је, ма пе̑дав, нѝкад фи̏нут што по̑чме̄.

пѐдепса ж *казна.* — Не̑ће га мимо̀ић пѐдепса за о̀но̄ што је учѝнијо. изр. ~ **бо̀жја̄** *нека елеменшарна нейогода или неко зло које нас је снашло.* — У нѐђељу је би̏ла пра̑ва̄ пѐдепса бо̀жја̄, лијéвало је ѝз неба и и(з) зѐмље̄. — О̏но̄ дијéте јон је пѐдепса бо̀жја̄.

пѐдепсат, пѐдепше̄н свр. *казнийи некога.* — Бо̑к ће те пѐдепсат што не го̀вориш ѝстину.

пѐзанат, -а̄нта, -а̄нто придј. (тал. pesante) *шежак, шешко йробављив (односи се на храну).* — Гра̑х је пѐзанат, пого̀тову у̏вече̄р.

пѐлин м (у Стону: пе̑љен) *кадуља.* — Срђ је пу̑н пѐлина.

пѐлица ж *крзно на кайуйу, йришивено или не.* — О̏на је са̑д ве̑лика̄ госпо̀ђа, но̄сӣ и пѐлицу.

пѐличина ж (аугм. и пеј. од пѐлица) — Ма́ре jѐдва че̑ка̄ ка̑(д) ће пу́хнут бу̑ра па да с о̀но̄м сво̀јо̄н жу̑то̄н пѐличино̄м ѝзиђе̄ на Стра̀дӯн.

пѐличица ж (дем. од пѐлица) — Да̀ ми је jѐдну пѐличицу о̏ко вра̄та!

пе̑ло с (тал. pelo) *сийна, фина, скоро невидљива длака на йовршини неке шканине.* — С о̀вега̄ ка̀пута се ве̑ћ ди̏гло пе̑ло, а jо̄ш је но̑в. изр. **пу̑штат** ~ *каже се кад с неке шканине длачице осшају на другој шканини или на одјећи.* — Ва̏зда се мо̄ра̄н че̏тат, ка̀пут ми пу̑шта̄ пе̑ло.

пѐло̄з, -а, -о придј. (тал. peloso) *длакав.* — Ли̏јепе су о̀не̄ пѐло̄зе̄ ко̀лтрӣне у̏ камари от по̀сједа. изр. **живи̏на** ~ *каже се некоме у шали.* — За̑што тӣ, жѝвино пѐло̄за̄, нѝкад нѐ до̄ђеш у̏ мене?

пѐљен (говори се у Стону) *в. йелин.*

пе̑на ж *врсша морске рибе.* — Ку́пила сан jѐдну пе̑ну за лѐшат.

пе̑на ж (тал. pena) *мука, йашња.* — Бѝла му је ве̑лика̄ пе̑на кад је чу̑о да су на̑с зва̑ли, а њега нијéсу.

пѐнача ж (тал. pennacchio) *кийа йерја као украс на шеширу.* — Сре̑ла сан о̀нӯ лу̀дачу с пе̑чу пѐначе̄ на клобу́ку.

пѐнгат, -а̄м несвр. (тал. pingere) **I.** *сликайи.* — О̑н сјѐде̄ нѐђе у̑з море па пѐнга̄. — Дјѐца сва̑шта пѐнгају по мѝрима. — Рѐкла сан о̀нему питу́ру да се от пѐнга̄ња не жѝвӣ. **II.** ~ **се** *бојийи се ради улейшавања.* — Љѐпша̄ би бѝла да се ма̑ње̄ пѐнга̄ш.

пѐнго̄, -а́ла м (тал. bengala) *бенгал.* — На̀ фести је бѝло и пенга́ла̄.

пе̑ница ж *йеро којим се йисало; било је нашакнушо на држало и умакало се у масшило.* — Раскрéчила ми се пе̑ница па не мо̀гу вѝше ш њо̄ме пѝсат.

пенсѝјо̄н, -о́ни ж (тал. pensione) *йензија.* — Ѝ муж и жѐна су о̀да̄вно у пенсијо́ни. изр. **по̑ћ у пенсѝјо̄н** *йензионисайи се.* — Јѐдан за̀ другијен ѝдӯ ста̑рӣ у пенсѝјо̄н.

пенсијона́ват, -о̀на̄ва̄м несвр. (тал. pensionare) *йензионисайи.* — О̀ве̄ го̏дине̄ пенсијона́вају пу̑но импјѐга̄та̄.

пенсијо̀на̄т м (тал. pensionato) *йензионер.* — Чи̏м се у̏ка̄же̄ ли̏јепо врије́ме, пенсијо̀на̄ти сјѐдӯ на Пска̀рију да ма̏ло проћаку̀лају о по̀литици, о̀ времену и о цијéнама.

пенсијо̀нат, -а̄м свр. *йензионисайи.* — Пенсијо̀нали су га су шéсе̄(т) го̏дӣна̄.

пѐнцат, -а̄н несвр. (тал. spendere) *шрошийи.* — Нијéсмо у ста́њу толѝко̄ пѐнцат.

пѐпеле, пе̑пе̄ла̄ ж *шако се каже дјешешу за цийеле.* — Ко̀ ти је ку́пијо те̑ ли̏ јепе̄ пѐпеле?

пепѐлина ж (пеј. од пе̑пео) — Ко̀лико са̑мо пепѐлине̄ па̄не̄ по по̀прету!

пѐпелице ж (дем. од пѐпеле) — Бо̀жић ми је до̏нијо пѐпелице.

пепѐљача ж *пепељава сриједа, Пепелница.* — Сўтра је пепѐљача, бӣће пу̑но че̏ја̄ди у̏ цркви.

Пе́пе ж *женско име Јосипа.*

Пѐпина в. *Пепе.*

Пе̑пица ж (дем. од Пе́пе).

Пе̑пица м (дем. од Пе̑по и Пе́по) *мушко име у Дубровнику.*

Пе́по м *мушко име у Дубровнику.*

Пе̑по в. *Пепо.*

Пе̑ра ж *женско име у Дубровнику.*

пербȃко узв. *врста псовке.* — Пербȃко, кȃко си тō мо̄гō забо̀равит!

пе̑ргулић м (дем. од пе̑ргуо) — Да ми је ба̀рем мȁло пе̑ргулића!

пе̑ргуо, -ула с (лат. pergula) *врста балкона избаченог на улицу.* — Љепо̀та бо̀жја̄ је вӣђет о̀нē пу̑стē пе̑ргуле пу̑не цвӣјећа.

Пе́ре ж *женско име у Дубровнику и у околици.*

перико̀ло̄з в. *перикулоз.*

перико̀ло̄зо прил. (тал. pericoloso) *опасно.* — Перико̀ло̄зо је по но̀ћи овӯда̄ хо̀дит са̑м.

перикӯлат, -а̄н несвр. (тал. pericolare) *извргавати се некој опасности.* — Кат па̀са̄ва̄н онӯда̄, вȁзда перикӯла̄н да ми што̀ нѐ пане̄ нȁ гла̄ву.

перикӯло̄з, -а, -о придј. (и: перико̀ло̄з) (тал. pericoloso) *опасан.* — Изла̏зак нȁ пу̑т је ту̑ перикӯло̄з, јер је о̏дма за́вој.

перикӯло̄н, -о́на м (тал. pericolone) *који се безразложно боји опасности, који у свему види опасност.* — Кад је не̑ко перикӯло̄н, о̑нда му се ба̑ш сва̑шта до̀га̄ђа̄.

перикӯло̄на ж *женска особа која у свему види опасност.* — Да с нама у̏ ба̄рци нӣје бӣла о̀на̄ перикӯло̄на, нѐ би се нӣ бӣли изврáтили.

пѐрикуо, -ула м (тал. pericolo) *опасност, ризик.* — Пѐрикуо ти је да̑т со̑лде нȁ ба̄нку ко̀ја нӣје сикӯра.

пѐрӣт м (тал. perito) *експерт, вјештак.* — По̄требит би бӣјо на̑шему гра̑ду јѐдан та̀кӣ пѐрӣт.

пѐрке вез. (тал. perchè) *јер.* — Не́ћу ѝзлазит на̀два̄р пѐрке ми је зи́ма.

пѐрлӣн, -и́на м (тал. perla) *плавило које се стављало у хладну воду при крају испирања рубља да би рубље добило блиставо бијелу боју.* — Изва̏ди пѐрлӣн ѝ(з) шкатулē и ве́жи га у̏ крпицу да га ста̑вӣн у̏ воду о̀(д) сакова̄ња.

перлина́ват, перлѝна̄ва̄м несвр. *испрано рубље стављати у плавило.* — Кад не перлѝна̄вам линцӯле, до̄ђӯ тма̑сти. — О̀стало ми је јо̑ш са̑мо перлина́ва̄ње, па ћу ро̄бу истије́штит и ста̑вит сӯшит.

перлѝнат, -а̄м свр. *проћи испрано бијело рубље кроз плавило.* — Јѐси ли перлѝнала бјанка̀рију?

пѐро с **1.** *дио говеђег меса нарочито прикладан за супу.* — Да̑јте ми бо̄кӯн ме̑са от пѐра. **2.** *лист младога лука.* — Лу̑к је мла̑д, пѐра су му ко цу̑кар.

пѐрпера ж *сребрни новац у Дубровнику.* — Прӣје су Ду̏бро̄вчани пѐрперама пла́ћали ро̄бу.

персвада́ват в. *присвадавати.*

персва̀дат в. *присвадати.*

персѝја̄на ж (тал. persiana) *вањски дио прозора направљен од ужих дашчица, које се склапају и расклапају.* — У прѝморскијен мје̑стима персѝја̄не су на̑јбоја̄ за̑штита о̀(д) сӯнца. изр. **скло̀нит персѝја̄не** *затворити, притворити или на други начин ставити вањски дио прозора у положај да јака дневна свјетлост не улази у собу.* — Ка(д) скло̄нӣмо персѝја̄не, у̏ кући је о̀хладица.

персо̀на̄лӣ, -а, -о придј. (тал. personale) *лични, особни.* — То̑ су мо̀је персо̀на̄лē ства̑ри.

персо̀нō, -а́ла м (тал. personale) *особље у некој установи или предузећу.* — Ва̑с персо̀нō ис хо̀тела га је с цвӣјећен и с рега́лима ѝспратијо у пенсѝјо̄н.

пѐрука ж (тал. parucca) *йерика*. — Ста̑рӣ ду̏бровачкӣ госпа́ри су нѐсили пѐруке.

перу̀кијēр, -е́ра м *майсшор који йрави йерике*. — Чу̏венӣ перу̀кијēр у Ду̏бро̄внӣку бѝјо је го̀спа̄р Фра́но зва̂нӣ Пу̏пица.

перу̀шина ж *йеро од живине*. — Учѝнила сан кушѝне от перу̀шӣна̄ за на̀ дно но́га̄.

перу̀шиница ж (дем. од перу̀шина) — Ску́пљају жѐне перу̀шинице от кокѐшӣ, па чѝнӯ кушѝниће за по̏д гла̄ву.

пѐрсва̄з, -а, -о придј. *увјерен*. — Бѝјо сан пѐрсва̄з да ћеш та̀ко̄ и учѝнит.

перфѝно прил. (и: пѐрфӣно) *чак*. — Ка̏ко су бѐзочни, пѐрфӣно су вѐчерали за̀ наше со̂лде.

пе́се̄т бр. *йедесеш*. — Пе́се̄(т) го̏дӣшта̄ о̑н већ про̀да̄ва̄ рѝбу на Песка̀рији.

песѝгат, -а̄н несвр. *уйорно шражиши нешшо, насшојаши на нечему, иншачиши*. — Песѝга̄ да му се да̂ њѐгов дѝо.

песка̀рија ж (тал. pescheria **1.** *рибарница*. — Сва̏ко̄ при́морско̄ мјѐсто ѝма̄ свѐју песка̀рију. **2.** *дио градске луке у Дубровнику гдје се налази рибарница, али, шире схваћено, и цијела градска лука*. — Песка̀рија је ва̏зда ѝмала сво̑ј по̀себан на́чин живо̀та.

пескарѝја̄ш, -а́ша м *у Дубровнику се шако назива особа која је одрасла на Пескарији и коју је Пескарија „одгајала"*. — Бѝјо је пескарѝја̄ш, а вѝђи ка̏ко је са̏д скла̏дан.

пе̑ст, пе̂сти ж **1.** *зашворена шака, йесница*. — Сва̏ка̄ гру̏да је ко пе̂с у дјѐтета. **2.** *ударац йесницом*. — До̂ му је пе̂с у̏ гла̄ву. — Хо̀ћеш ли на пе́стӣ? изр. **бо̀је̄ ѝ то̄ него пе̂с у̏ гла̄ву** *боље ишша него нишша или у смислу: ако и није нешшо најбоље, буди задовољан, јер је могло бити и горе*. — Да̂ли су ми за о̀во̄ са̏мо трѝ дина̄ра, ма бо̀је̄ ѝ то̄ него пе̂с у̏ гла̄ву.

пе́стат, пе̂ста̄н несвр. **I.** *шући йесницама*. — Ја̂ сан вѝдијо да га је пе́сто̄. **II.** ~ **се** *шући се йесницама*. — Пе́стали су се насрѐд улицē.

пе̑т, пѐње̄м несвр. **I.** *йеши, йењаши*. — Не пѐњи дијѐте на фу̀њестру! **II.** ~ **се** *йеши се, йењаши се*. — Нѝје се ла̀ко пе̑т на̀ пе̑тӣ пја̂н.

пета́ват, пѐта̄ва̄н несвр. **1.** *говориши некоме нешшо с намјером да он у шо йовјерује*. — Нѐ треба̄ њѐму нѝшта вјѐроват, о̑н све̑ пѐта̄ва̄. **2.** *исшицаши нешшо на видно мјесшо*. — Сва̏ке̄ го̏дине̄ на̀ тӣ да̂н пѐта̄ва̄ пе̏чу ба̀ндијēре̄ на̀ ку̏ћу.

пѐтат, -а̄н свр. **I. 1.** *рећи некоме нешшо неисшинишо с намјером да шај у шо йовјерује*. — Пѐто̄ му је да је лѐтијо у ѐропла̄ну. **2.** *сшавиши нешшо на исшакнушо мјесшо, исшакнуши*. — Пѐто̄ је на̀ вра̄та та̀белу о(д) доту́ра. **II.** ~ **се** *йрилијейиши се некоме нейозван*. — Кад го̏ћ ѝма̄н по̀сла, нѐко ми се пѐта̄ и оме́те̄ ме.

пѐте̄гула ж (и: петегу̀ло̄на) (тал. pettegola) *жена која је склона да йрави иншриге*. — Не гово̀ри тӣ њо́ме нѝшта, о̀на је пѐте̄гула и ко̀ зна̄ што̏ мо̏же ѝспутит. — О̀бедвије сѐстре су петегу̀ло̄не.

петегу̀лат, -а̄н несвр. (тал. pettegolare) *йравиши иншриге*. — Ѝма̄ жѐна̄ што нѝкад нијѐсу до̏ма него по су̀сјеству петегу̀лају.

пѐте̄гулина ж (аугм. и пеј. од пѐте̄гула) — Нѐће ми вѝше та̂ пѐте̄гулина кро̀чит прико̀ прага док је мѐне жѝве̄!

петегу̀ло̄на *в. йешегула*.

петѐрица бр. им. *йешорица*. — Бѝла су петѐрица за̏једно, а јѐдан са̂м.

пе̏теро зб. бр. *йешоро*. — У̏ ма̄лӯ ба̂рку хи мо̏же ста̏т пе̄теро.

петина̀тӯра ж (тал. pettinatura) *начин чешљања, фризура*. — Да̀нас ѝма̄ш но̏вӯ петина̀тӯру.

петиро́ге ж *женска особа која је у неком смислу изойачена*. — На̀ вра̄тима ме је до̀чекала о̀на̄ њѝхова петиро́ге.

петицѝјо̄н, -о́ни ж (тал. petizione) *шужба*. — Нијѐсу помо̀гле ни пу̏сте̄ пети-

цијо́ни по су́ду. изр. учи̏нит ~ *тужити некога, поднијети тужбу против некога.* — О̏вијех да́на̄ смо учи̏нили на су́ду петициј̏о̄н, па јѐда ли што̏ по̀може̄.

пѐтне̄с гл. бр. *петнаест.* — Пѐтне̄с го̏ди̑шта̄ је о̑н ра́дијо ко лу̑чкӣ ра̑днӣк.

пѐтонија ж *петунија (Petonia), врста цвијета.* — На соля́ру и̏ма̄мо пѐто̄нија̄ сва̏какви̇јех колу́ра̄.

пѐтровача ж *врста смокве (стабло и плод), која сазријева о Петрову дану, па је тако прва смоква у сезони.* — Кра̑јем ју̑на сва̏ке̄ го̏дине̄ до̀шла би на̏ша мљека̀рица и(з) Жу́пе̄ и донијѐла кошѝчић фрѐшко у̏бра̄нијех пѐтрова̄ча̄.

петро̀лијѐра ж *брод за превоз петролеја, нафте; танкер.* — Перико̀ло̄зо је би̑т капѐта̄н на петро̀лијѐри.

пѐтроље с (и: пѐтроје) (тал. petrolio) *петролеј.* — Жѐне су ма̏зале ко̏се с пѐтрољем да ин бо̏је̄ ра́стӯ. изр. свијѐћа от пѐтроља *петролејска лампа.* — Сва̏ка̄ ку̑ћа и̏мала је свијѐћу от пѐтроља.

петру̀син м *першун.* — Ју́ха бес петру̀сина ти је ни ју́ха ни у̏кропина. изр. нѐ зна̄ то̀вар што̀ је петру̀син *каже се за некога ко не зна што је добро.* — „Про̀мисли, Ма́ру не гу̑ста̄ пасти̇̀ћа̄та!“ — „Пу̏шти, ја̏дна! Нѐ зна̄ то̀вар што̀ је петру̀син!“

пе̑ћ, пѐћи ж *пекара.* — У Ду̏бро̄внӣку је би̏ло нѐколико̄ пећа́ра̄ и сва̏кӣ је и̏мо̄ сво̀ју пе̑ћ.

/пе̑ћ се/ изр. пе̑ћ се на̀ су̑нцу *сунчати се.* — Фу̏рестӣ се по ва̀с да̑н пѐчӯ на̀ су̑нцу, па бу̏дӯ црвѐни ко ра̑к.

пѐћа̄р, -а́ра м *пекар.* — О̏тац му је би̏јо пѐћа̄р на гла́су.

пѐћат, -а̄н несвр. *пећи хљеб.* — О̑н пѐћа̄ кру̑х на̀ Пријѐко̄му кала̀ Бу́же̄.

пе̑цат, -а̄н несвр. *уједати (каже се за инсекте: мухе, комарце, пчеле и сл.).* — Би̏ће ки̏ше̄, му̑хе пе̑цају. — Што̏ о̑ди пе̑цају кома́ри!

пѐцета ж (тал. pezzetta) *примједба особе, која је, обично непозвана, упала у разговор.* — Не гу̑ста̄ ме слу̑шат нѐчије̄ пѐцете з ба́нде̄. изр. да́ват пѐцете *стављати примједбе.* — Нѐмо̄ј ми, мо̏лӣн те, на̀ све ста̏вљат тво̀је пѐцете!

пе̑ча ж (тал. pezzo) **1.** *комад земље.* — Ку́пили су за̀ ку́ћу о̏нӯ пе̑чу кала̀ ва̑с. **2.** *ледина.* — Чѝгова је о̏на̄ ку́ћа та̏мо на̀ пе̑чи? изр. пе̑ча (пе̑чу) чо̀вјека и сл. (тал. pezzo d'uomo) *громада, нешто велико; односи се на људе, животиње и предмете.* — Би́ла га је пе̑ча чо̀вјека. — Пе̑чу ка̏мена је долѐћело при̑д на̑с. — За Бо̀жића су за̀ клали пе̑чу пра́ца.

пе́чак, пе́чка м ген. мн. пе̑ча̄ка̄ *гизделин.* — Наш пр̏вӣ су́сјед је вѐликӣ пе́чак.

/пѐчат/ изр. би̑т ва̀с на пѐчате *кад се некоме појаве црвене мрље по дијеловима или по цијеломе тијелу.* — Осва̏нула је сва̏ на пѐчате: фа̏ца, ру̑ке, но̏ге.

пѐча̄та ж (тал. pezzo) *већи комад, најчешће хљеба.* — Нијѐсу ни̏кад жа̏лили да нам о̀кинӯ пѐча̄ту о̏нега̄ њи̏хово̄га лијѐпо̄га кру̑ха.

пѐча̄тина ж (аугм. и пеј. од пѐча̄та) — Нијѐсам мо̄го̄ и̏зјести онли̏кӯ пѐча̄тину то̑рте̄.

пѐчено̄, -о̄га с *печење, печено месо.* — Након тѐга̄ и̏знијѐли су на тр̏пезу пѐчено̄.

пе́че̄ње с гл. им. од пе́чит се *истицање своје појаве држањем и цјелокупним понашањем.* — Нѐма̄ о̏на ра́злога за пе́че̄ње.

пе́чит се, пе̑чӣн се несвр. *држати се извјештачено, укрућено, настојећи тако истаћи себе, односно себи дати посебан значај.* — Ни̏коме ни́је дра̏го ш њо́ме и̏зӣћ на̀двор ка(д) се она̀ко̄ пе̑чӣ.

пе̑чица ж *извјесна количина платна или уопште неке тканине, смотана око дрвеног или картонског улошка; продаје се као метражна роба у трговини.* — Би́ла је на по̀лици јѐдна пе̑чица фи̏но̄га пла́тна за линцу́ла̄; трѐбало ми је ба̏рем пе̑т мета̑ра̄, а ја̑ нијѐсам и̏мала толи̏ко̄ дина́ра̄.

нешекања ж (и: пешѐкања) (тал. pecchecane) *морски пас.* — Мо̏же се ђѐкад на̀ пучини ви̏ђет и ко̀ја̄ пешека̏ња.

пѐшкат, -а̄н несвр. (тал. pescare) **1.** *захватати, ићи у дубину (кад је у питању неко пловило).* — Насу́кали смо се, јер није́смо оцијѐнили ко̀лико̄ бро̑д пѐшка̄. **2.** *схватати, знати.* — Ка(д) сан ш њи́ме гово̀ријо, ви̏дијо сан да о̑н ма̏ло пѐшка̄. **3.** *узимати, по правилима игре, нову карту од оних које нису подијељене.* — Нѐ можеш ти̑ два̏пу̑т пѐшкат, са̑д је мѐне ре̑д.

пѐштат, -а̄н несвр. (тал. pestare) *тући месо и сл. тучком.* — Ва̏зда пѐштају мȇсо ка(д) за̀ то̄ ни́је у̑ра и кат ко̏ спа̂ва̄. — О̏ви̑ го̑ри повишѐ на̄с го̀ворӯ да не ку́пујӯ мȇса̄, а сва̏ки̑ да̑н се чу̑је̄ пѐшта̄ње.

пешту́рат, -а̄н несвр. *тући дијете из милоште, лагано и њежно, најчешће по задњици.* — Ство̏рен си да те чеја́де сла̏тко пешту́ра̄.

пи̏ узв. (и: пи̏ га̏да) *фуј!.* — Пи̏, гнусни̏чино, ни́је те сра̑м! — Пи̏ га̏да, ба́ци то̑!

пи̏ждрѐње с гл. им. од пи̏ждрит *пиљење, зурење у некога или у нешто.* — О̏чи ће ти и̏спас о̀т пиждрѐња у̏ књиге!

пи̏ждрит, -ӣн несвр. *зурити у некога или у нешто.* — Пи̏ждри̑ у̏ свакога ко̏ па̀са̄ ко да је лу̑д.

пи̏жо̄ *в. пижуо.*

пижу̏лић м (дем. од пи̏жуо) *мало камено или бетонско сједало пригрођено обично кућном зиду.* — На пижу̏лићу пр̀ит кућо̑н сјѐдӯ жѐне, а јѐдна ћивѐто̄на дивертѝшка̄ хи с фрѐшкијен кундура̀ријама.

пи̏жуо, -у́ла м (и: пи̏жо̄) *камено или бетонско сједало пригрођено обично кућном зиду.* — Ко̏ нȇма̄ со̏ла̄да̄ за кафета̀рију, сјѐде̄ на пи̏жуо, глѐда̄ ко̏ па̀са̄ва̄ и кунду̏рује̄.

пи̏з м *утег.* — З дру̏ге̄ ба́нде̄ ста̏ви ти̑ вѐлики̑ пи̑з!

пи̏зат, -а̄н несвр. (тал. pesare) **1.** *тежити.* — Ко̀лико пи̏за̄ о̀ва̄ ко̏ко̄ш? **2.** *имати памети, бити паметан.* — Кад бу̏де̄ш ш њи́ме говѐрит, ви̑ђећеш ко̀лико пи̏за̄, па о̑нда ти̑ да̏ље̄ одлу́чи. изр. **до̀бро ~** *бити богат, имућан.* — До̀бро о̑н пи̏за̄! Ви̏ђи му ку̑ће̄ и̏ њега ка̏ко и̏згле̄да̄!

пи̏јавица ж *особа која се некоме прилијепи и стално досађује тражећи неке услуге или било што.* — Прилије́пила ми се, пи̏јавица јѐдна, па о̀д ње̄ ни̏ђе не мо̀гу ма̀кнут.

пи̏јавичина ж (аугм. од пи̏јавица) — О̏на̄ ста̑ра̄ је вѐлика̄ пи̏јавичина!

пије́хат, пи̏јеха̄н несвр. *тешко дисати.* — Уза̀ скалу ва̏зда пи̏јеха̄н. — Кад ме у̏хити̑ пије́ха̄ње, па̀ра̄ ми да ћу се уду́шит.

пије́хнут, пи̏јехне̄м свр. *издахнути.* — Са̏мо се зава́лијо на сто́чићу и пије́хнуо.

пије́хња ж *астма, задуха, сипња.* — Кад у здра́ку и̏ма̄ пу̑но уми̏деце̄, ње̏га хи̏та̄ пије́хња.

пију̏шкат *в. пиљушкат.*

пи̏кат м *дроб од ситне стоке са цигерицом.* — Нѐ би ти ја̄ и̏јо пи̏ката да ме са̑д на̑ у̏бије̄ш!

пи̏качић м (дем. од пи̏кат) — У ко̀ марда̄ра је да̀нас ви̏сијо са̏мо јѐдан пи̏качић. изр. **ни пи̏качић мȇсо, ни Мљѐћанин чо̀вјек** *каже се кад се жели некога или нешто омаловажити.*

пикѐтат, -а̄н несвр. (тал. picchettare) *отуцати рђу на жељезној површини.* — Ђѐ ти је тво̑ј И́во? — О̏ли нѐ зна̄ш? Пикѐта̄ на̑ мору! — Нѐће ти фа̏лит пикѐта̄ња ка(д) по̑ђе̄ш на̑ бро̑д.

пи̏ластар, -тра м ген. мн. пи̏ласта̄ра̄ (тал. pilastro) *четворострани стуб, подупирач, на вратима и на прозорима.* — И̏ма̄ ма̑ћа̄ по пи̏ластру, ако ни́је од уми̏деце̄!

/Пи̏ла̄т/ изр. **до̀бит јѐдну от Пи̏ла̄та** *добити шамар.* — До̀бићеш ти̑ јѐдну от Пи̏ла̄та ако нѐ скра̄ти̑ш јѐзик.

пи̏лит, -ӣн несвр. *чезнутљиво гледати у нешто, рјеђе у некога.* — Не мо̀гу јȇстит кад она̀ко̄ пи̏ли̑ у̏ мо̑ј пја̑т.

/**пѝло**/ изр. **ӧт пѝла дӧ ђестра** *близу (изрека потиче вјероватно од тога што су се у старим дубровачким кућама кухиња, нужник и помоћне просторије налазиле на најгорњем спрату или у поткровљу; пило — камено корито за прање судова у кухињи — није било далеко од нужника).* — Нѝје ти далѐко от штáцијē дȍ рѝвē: тȏ је кȍлико ȍт пила дȍ ђестра.

пѝлот м (тал. pilota) *водич бродова, лучки пељар.* — Јѐдан вȁпōр чѐкā пѝлота да га увѐдē ȕ порат.

пилȍтат, -āн несвр. *водити брод у луку.* — Мȏј дӯндо је гȍдӣнā бѝјо пѝлот у Грӯжу и пилȍтō бȍјē него свѝ прѝје њѐга.

пѝљак, пѝљка м ген. мн. пȉљāкā *крхотина од стакларије, тањира, цигле.* — Свȅ је пȍшло ȕ стō пȉљāкā.

пиљȕшкат, -āн несвр. (и: пијȕшкат) (тал. pigliare) *некога материјално искориштавати.* — Гȍдӣнā ѝ годӣнā прѝјетељи га пиљȕшкају, а ȏн тȏ нѐ видӣ.

пѝнца ж *слатки хљеб с млијеком и јајима.* — За Ȕскрса се чѝнӣ пѝнца, а за Бȍжића плетѐница.

пѝњ, пѝња м (тал. pino) *врста бора чије сјеме је пињуо.* — Тȗ, испо(д) пӯта је бȁштина, а на днȍ њē је јѐдан вѐликӣ стȁрӣ пѝњ.

пѝњата ж (тал. pignatta) *кухињски лонац, раније најчешће глинени, а касније од материјала за кухињско посуђе.* — Нȁкухали су пӯну пѝњату грȃха рогȁчића.

пѝњатина ж (аугм. и пеј. од пѝњата) — Штȍ ће ти толѝкā пѝњатина за ȍвō мȁло зѐлени?

пѝњатица ж (дем. од пѝњата) — У пѝњатици се узȁврӣ лѝтра вȍдē, па се ȕ тō стȃвӯ рȃзнē трȃве.

пѝњō *в. пињуо.*

пињȕлић м (дем. од пѝњуо) — Бȍрови су пӯни пињȕлӣћā.

пѝњуо, -ӯла м (и: пѝњō) *сјеме од бора, употребљава се као додатак (зачин) приклама, кулену и др.* — Стȃвӯ Жӯпљани и пињӯлā ȕ кујен.

пѝпав, -а, -о (и: пѝпāв) придј. *који споро ради.* — Пѝпава је, нѝкад фѝнут ȍнō што пȍчмē. изр. ~ **пȍсō** *посао који због потребне прецизности, уситтњености операција, пуно подробности итд. споро напредује.* — И дȁнас је на цијѐни лѝјепӣ конȁвōскӣ вȇз, ма га млȁђē жѐне свȅ вѝшē запӯштају, јер је тȏ пѝпав пȍсō.

пѝпавац, пѝпāвца м ген. мн. пѝпавāцā *онај који споро ради.* — Пѝпавац је ȏн, кȁмару ми је питурáвō трѝ дāна.

пѝпавица ж *женска особа која споро ради.* — Вȁздāн је фрѐгала ȍнō мȁло скȃлā, пѝпавица јѐдна!

пѝпавичина ж (пеј. и аугм. од пѝпавица) — Нѝкому не припорȕчӯј ȍнӯ пѝпавичину!

пѝпак, пѝпка м ген. мн. пȋпāкā *врста женске фризуре: плетеница косе на потиљку савијена у пунђу.* — Прѝје су ѝ млȁђē и стȁријē жѐне нȍсиле дӯгē кȍсе завијѐне у пѝпак кȍји се на глáви фермáвō с фѐретама.

пѝпат, -āн несвр. *споро, дуго, неспретно радити.* — Ȍстави тȏ, нѐ пипāј вѝше околȍ тегā!

пѝплић м (и: пѝлић) *пиле.* — Глѐдаћу нāћ у кȍјē жѐнē с Конáла пȃр пѝплӣћā.

пѝплица ж **1.** *женско пиле.* — Свȅ су ти пѝплице, а сȁмо су двȃ кокȍтића. **2.** *млада, згодна женска особа.* — Ȍнā пѝплица ти је сѐстра? — Овӯдā ȕжају пȁсат двѝје пѝплице, нȅ знā се кȍјā је от кȍјē љȅпшā.

пипӯн м (тал. popone) **1.** *диња.* — Пипӯни су вȁзда били скӯпљӣ ȍ(д) дӣњā. **2.** *луда глава.* — Бȁш си пипӯн! Кȁко си тȏ мȍгō рѝјет?

пипӯнина ж (аугм. и пеј. од пипӯн) — Пӯкō би кад би ѝзијо овлѝкӯ пипӯнину.

пипӯнић м (дем. од пипӯн) — Пипӯнић нам је бѝјо ко цӯкар.

пи̑р м *свадба, вјенчање.* — Би̏јо сан на пи́ру у̏ ро̀ђака. изр. **пи̑р и Бо̀жић** *каже се за богату трпезу кад за јело има свега и свачега.* — То̑ ти је би̏јо пи̑р и Бо̀жић.

пи̑ргас, -та, -то придј. *пругав, шарен, с црним и бијелим пругама.* — Крѐпала нам је на̏ша ве̏лика̄ пи̑ргаста̄ ко̏ко̄ш. — Чѝгово је о̀но̄ дије́те што је у̏ фаци пи̑ргасто?

/пи̑рит/ изр. **нѝ пирӣ нѝ вирӣ; нѝти пи̑рӣ, нѝти ви̑рӣ** *кад нешто не напредује, не развија се (биљка и сл.).* — О̀ва̄ спа̏рога нѝ пирӣ нѝ вирӣ.

пи̑рула ж (тал. pillola) *пилула, таблета.* — За̀ бо̏ле̄с од гла́ве̄ на̑јбоје̄ је у̏зе̄т ка̀кве̄ пи̑руле. изр. **го̑рка̄ ~** *неугодан, тежак чин, корак.* — За̀ на̏с је би́ла го̑рка̄ пи̑рула да̑т дије́те ѝс кућ̄е.

пи̑с узв. *узвик којим се тјера мачка.* — Пи̑с о̀то̄ле (ото́ле̄)! Са̏мо се ѝса̄ва̑ш ђе ти ни́је мје̏сто.

пѝсто̄ла ж (тал. pistola) *револвер, пиштољ.* — Пу̏цало се ис тромбу́на̄ и пѝсто̄ла̄. изр. **ћо́ро ~** (вок. ћо̑ро...) *каже се за човјека који не види нешто било да му је слаб вид, било што не обраћа пажњу на оно што би требало да види.* — Е̑, ћо̑ро пѝсто̄ла, ка̏ко нѐ видӣш то̑ што̀ ти је при̑д носон!

пи̑т, пи̏је̄н несвр. **1.** *трошити алкохол у већим количинама.* — Не̏ позна̄м га до̀бро, ма ми па̀ра̄ да о̑н пи̏је̄. **2.** *упијати, прихватати нешто.* — Пѐта̄ва̑ш ин што̀ хоћеш, а о̀ни све̏ пи̏јӯ.

пѝта̄р, -а́ра м *лонац за цвијеће.* — Два̑ пита́ра с цвѝјећен ста́ла су на фу̀њестри о̀т камаре̄.

пи̏тат, -а̄н несвр. *хранити некога кашиком, јер, или сам не зна (дијете), или не може да се послужи њом (болесник, стар човјек и сл.).* — Пи̏тали су га ко ма̏ло̄ дије́те, са̑м ни́је мо̏го̄ у̏зе̄т о̀жицу у̏ ру̏ке.

пи́тат, -пи̏та̄н несвр. **1.** *тражити за неку вриједност одређену цијену.* — Чу̏ли смо да Ни́ке про̀да̄ва̄ ку̏ћу, ма не̏ зна̄мо ко̀лико̄ пи̏та̄. **2.** *тражити, искати нешто од некога.* — Да̀нас ми је до̀шла пѝтат ма̏ло му́ке̄, су̏тра ће ма̏ло со̏ли и све̏ та̀ко̄, а о̀д враћа̄њу нѝ говора! изр. **што̀ ћеш пи̏тат** *потврђује се и појачава смисао нечега што је претходно саопштено.* — Дивертѝшкали смо се, што̀ ћеш пѝтат! — О̀вијех да́на̄ сан се нара́дила, што̀ ћеш пи̏тат!

пѝтомнӣ, -а̄, -о̄ (пито̀ман, пито̀мна, пито̀мно) придј. *питом.* — Рега̀лали су нам о̀нӯ лијепӯ цр̏нӯ пѝтомнӯ ма̏чку.

пѝтомно̄с, -сти ж *питомост.* — О̑н је дра̑го̄ чеја́де, пѝтомно̄с му је у на́рави.

пито̀реск, -а, -о придј. (тал. pittoresco) *сликовит.* — О̀стали смо слу̏шајӯћи њѐгово пито̀реско приповије́да̄ње о̀ ста̏ро̄му Ду̏бро̄вни̑ку.

пито̀реско прил. *сликовито.* — О̑н је то̑ пито̀реско исприповије́до̄ и напи́со̄.

пѝтӯр, -у́ра м (тал. pittore) *онај који боји, бојадисар; сликар.* — О̀тац му је би̏јо пѝтӯр на гла́су. изр. **чѝнит от питу́ра** *онај који се не бави професионално бојењем, него то ради силом прилика или повремено.* — Му̏чӣ се о̑н сва̏ка̄ко да што̏ до̀бије̄, па чи̏нӣ ље̏ти от питу́ра, зи̏ми от факи́на.

пѝтӯра ж (тал. pittura) **1.** *боја.* — Пра̑вӣ си рѝдикуо с то̑ пѝтӯре̄ на̀ фаци! — Ђе̏ си ку́пијо пи̏тӯру о̀д ба̑рке̄? **2.** *слика.* — Чѝгова је о̀ва̄ интерѐса̄нта̄ пѝтӯра на миру у̏ ва̏с у̏ камари?

питура́ват, питу̀ра̄ва̄н несвр. (тал. pitturare) **I. 1.** *бојити, сликати.* — Ме̏штар Па́ско је у̏ на̏с у цар́дину питура́во̄ раштѐла̄ту. **2.** *уљепшавати неки догађај измишљотинама, додавати неистине да би нешто било интересантније.* — По̏слије̄ смо чу̏ли да нам је све̏ о̀но̄ питура́во̄ и да нѝшта од о̀нега̄ ни́је би́ла ѝстина. **II. ~ се** *бојом уљепшавати лице.* — Же̏нске̄ се питура́вају да бу̏дӯ ље̏пше̄.

пѝтура̄н, -а, -о *обојен, насликан.* — Вѐсти̑т ти сто̀јӣ ко пѝтура̄н.

питу̀рат, -а̄н свр. *обојити, насликати.* — Питу̀рали смо вра́та и фу̀њестре. — О̑н је питу̀ро̄ о̀нӯ сли̏ку Гра́ца ѝ Дана̄ча̄.

пѝтӯрина ж (пеј. од пѝтӯра) — Што о̀ва̄ пѝтӯрина ѝма̄ гру̑б во̑њ!

пи̏ца ж *коштица, сјеменка у неком воћу.* — У̏зми кри̏јешва̄, ма нѐ једи пи̏це! — Наранчи́ни су пу̑ни пи̏ца̄.

пѝцеј м (и: пѝциј) *чипка.* — Не̏ке̄ жѐне зна́дӯ лѝјепо пле̑с пѝцеј.

пѝцејић м (и: пѝцијић) (дем. од пѝцеј) — На линцу́ле ћу при̏шит ку̀по̄внӣ пѝцејић.

пицигóне ж *ситничаво чељаде.* — Смр̏кне̄ ми се прид о̀чима кад вѝдӣн да до̀лазӣ о̀на̄ пицигóне с При̏јеко̄га.

пѝциј *в. пицеј.*

пѝцијић *в. пицејић.*

пѝцугав, -а, -о (и: пѝцуга̄в) придј. *врло ситан, сићушан (односи се и на људе).* — Ђѐ си ку́пила та̀кӣ пѝцугав гра̑х?

пѝцугавац, -а̄вца м ген. мн. пѝцугава̄ца̄ *врло ситна особа, биљка, животиња или ствар.* — Јѐдан пѝцугавац је ју̏тро̄с ку̏цо̄ у̏ на̄с на̀ вра̄та и пи́то̄ сто̀јӣ ли о̑ди не̏ка̄ Ма́ре и(з) Сла́но̄га.

пѝцугавица ж *врло ситна женска особа или нека ствар.* — Ка̏ко је нѐ би зна̏ла? То̑ је о̀на̄ пѝцугавица што нам је ну̏дила па̏та̄та̄ у̏ пола цијѐне̄?

пичугàрије ж (само мн.) *ситнице.* — У̏ то̄н шкрàбици су све̑ са̑ме̄ пичугàрије.

пичугàријице ж (само мн.) (дем. од пичугàрије) — Ѝмала је, ја̏дница, не̏какви́јех пичугàрија̄ца̄ што нѝшта не врије́дӯ.

пиши́ват, пѝшӣва̄н учест. *више пута писати некоме писмо и сл.* — Пѝшӣва̄н ве̑ћ не̏колико̄ пу́та̄, а о̀ни нѝшта. — Ђѐ све̑ нѝје о̑н пиши́во̄ нѐ би ли што̏ до̀зно̄ за̀ брата!

пи́штат, -ӣ несвр. *препатопити храну масноћом која из ње видно избија.* — Из о̀вијех при̏ка̄ла̄ пи́штӣ у̑је.

пја̑н, -а, -о придј. *који је под утицајем алкохола, пијан.* — У̏ на̄с се ре̏че̄: „Што̏ три̏језан мѝслӣ, то̑ пја̑н го̀ворӣ." изр. **нѐ би нѝ пјан за̀ то̄ ба̏ло̄** *кад неко жели рећи да га нешто ни најмање не привлачи.* — Зо̀ве̄ш ме иа ра̀кију и на кото̀њату, ма нѐ би нѝ пјан за̀ то̄ ба̏ло̄. ~ **ко че̑п** *пијан у тој мјери да се не може контролисати сам.* — До̀шо̄ је на по̀со̄ пја̑н ко че̑п.

пја̑н, пја́на м (тал. piano) *спрат, кат.* — Би́ла је њи̏хова ку̑ћа на̑ два̄ пја́на.

пјанàрот м (тал. pianerottolo) *раван простор међу два низа степеница који омогућује предах приликом пењања на спрат, одмориште.* — Није́су скàле те̑шке, сва̀ка̄ ѝма̄ пјанàрот.

пјанàротић м (дем. од пјанàрот) — Десе́так скали́на̄ па пјанàротић и та̀ко̄ све̑ до вр̏ха ку̑ће̄.

пјанàфорат, -о̄рта м ген. мн. пјанàфора̄та̄ (и: пјано̀форат) (тал. pianoforte) *клавир.* — О̏днекле се чу̑је̄ пјанàфорат.

пја́нац, -нца м ген. мн. пја̑на̄ца̄ *пијаница.* — Ни́је ла̀ко ѝмат по̀сла с пја́нцем.

пја́нде, -е̄ ж *алкохоличарка.* — О̏на је пја́нде, ѝде̄ по̀ бетулама и бу́мбӣ з балуније́рима.

пја̀ндура ж **1.** *жена која се опија, алкохоличарка.* — Мо̑ра̄ би̑т да је пја̀ндура, но̑с јон се црвѐнӣ. **2.** *врста салате* в. салата.

пја̀нин, -и́на м (тал. pianino) *клавир.* — Ка(д) се уда́ла, Ка́те је са̑ собо̄н однијѐла и пја̀нӣн.

пјано̀форат *в. пјанафорат.*

пја̑нта ж (тал. pianta) *биљка средње величине.* — О̏днекле су до̑нијели пја̑нте наранчи́на̄ и поса́дили хи у до́цу иза̀ ку̑ће ђе је при̏је ра̑со̄ ку́пус.

пјанта́ват, пја̀нта̄ва̄н несвр. (тал. piantare) **I.** *напуштати кога.* — Пјанта́во̄ је о̑н сва̀кога кад му је то̑ хо̀дило у̏ конат. **II.** ~ **се** *постављати се, посађивати се.* — Пја̀нта̄ва̄ се ѝ тамо ђе му ни́је мје̑сто.

пја̀нтат, -а̄н свр. **I.** *најустити кога.* — Пја̀нто̄ ме је кад ми је би̏ло на̑јтеже̄. **II.** ~ **се** *йоставити се, йосадити се.* — Пја̀нто̄ се ту̑ бе̏з да га је ӥко зво̂.

пјантѐре̄н м (тал. pian terreno) *йриземље.* — Ис пјантѐре̄на се уза скалӥне ӥде̄ на̏ пја̄н и ту̑ о̏дма до̄ђе̄ јѐдна са̀лочица.

пја̀нӯра ж (тал. pianura) *раван йредио.* — По̀ њиховијен ријечима то̑ би трѐбало би̏т нѐђе у пја̀нӯри.

пја́нчина м (пеј. од пја́нац) — Му̑ж јон је би̏јо пја́нчина па га је за̀то и о̀ставила.

пја̑т м (тал. piatto) **1.** *тањир.* — Пја̑ти, пјати́ни, су̀пије̄ра и плӥтице чӥнӯ форнӥменат. **2.** *јело које се једе с хљебом.* — Пр̏вӣ пја̑т би̏јо је пр̏шут до̀ма̄ћӣ ис Пр̀имор-ја. **3.** *врста йомоћног музичког инструмента (sunsa).* — О̑н у̏дара̄ у̏ пјате.

пја̀та̄нца ж ген. мн. пја̀тана̄ца̄ (тал. pietanza) *свако йојединачно јело које се износи на сто.* — Ко̀лико че̏ја̄ди, ко̀лико пја̀та̄нце, ка̀кав обје̏дӯн, ма не̂ма̄н ријѐчӣ да ти све̑ исприпо̀вије̄да̄н.

пјата̀фо̄рма ж (тал. piattaforma) *йредњи или задњи дио најчешће у шинском возилу.* — Пјата̀фо̄рма је би́ла кр̀цата, а у̀нӯтра да и не го̀ворӣн.

пја̀тӣн, -и́на м (тал. piattino) *тањирић за колаче, торту и сл.* — До̀нѐси о̀не̄ пја-тӣнниће ис крѐде̄нце̄ и пантару̀лиће за сла̀тко.

пја̑тина ж (аугм. и пеј. од пја̑т) — Ӣзи-јо би о̑н пу̏ну пја̑тину пу̀ле̄нте̄.

пјатӣнић м (дем. од пја̀тӣн) — Ра̀збијо ми се пјатӣнић од јѐдне̄ кӥкарице̄.

пја̑тула ж (тал. piattola) **1.** *врста инсекта.* — Прилијѐпила се за̑ ме ко пја̑тула, не мо̀гу с нӥкијем ни прогово̀рит. **2.** *чамац без ребара с равним дном.* — С о̀ном пја̑тулом смо би̏ли све̏ до̀ Све̄то̄га А̀ндрије̄.

пја̑тулина ж (пеј. од пја̑тула) — Про̀ даћемо пја̑тулину, а ку́пит што̀ бо̀је̄.

пја̀ће̄р, -е́ра м (тал. piacere) *задовољство, йријатност.* — Нӥје ми то̑ ба̑ш пја̀ће̄р, ма ћу за̀ тебе учӥнит ӥ више̄ ако трѐба̄. изр. **чӥнит пјаће́ре** *учинити некоме нешто на задовољство његово, а йонекад и своје.* — Тӣ чо̀вјек у̀жӣва̄ чӥнит дру̏го̄-му пјаће́ре.

пја̀шка̄та ж *овећа уйадљива свјежа мрља на било чему.* — На мӣру о̀т ку̏ће̄ осва̀нула је вѐлика̄ пја̀шка̄та о̀д нечијех ру́ка̄.

пје̂г м (тал. piega) *набор.* — Утӣја̄ј ми га̏ће, изгу̀бијо ми се на̀ њима пје̂г.

пјега́ват, пјѐга̄ва̄н несвр. (тал. piegare) **I.** *савијати руком, йеглом и сл. и йритискати савијено мјесто.* — Кад утӣја̄ва̄ш пале̏тӯн, па̑зи да не пјѐга̄ва̄ш рука́ве. **II.** ~ **се** *савијати се йод йритиском руке, йегле и сл. (мисли се на тканину, йаиир и сл.).* — О̀ва̄ вр̑с ро̄бе̄ се те̂шко пјѐга̄ва̄.

пјѐгат, -а̄н свр. *йресавити тканину, йайир и сл. руком и то йритискати (нйр.) йеглом да остане йресавијено.* — На̏јприје̄ пјѐга̄ј гӥбе на̀ котули, па хи пр̀итисни с у̏тијо̄н.

пје̂рка ж *врста бијеле морске рибе.* изр. **ме̏со пје̂рка ме̏со ка́њац** *каже се за особу која је йо свом йоријеклу йолутан или за особу која није сигурно одредијељена за неку од могућности.* — Нѐ зна̄м та̏чно ко̀ је о̑н, ма ми све̏ го̀ворӣ да је ме̏со пје̂рка ме̏со ка́њац.

пјо̂мба ж (тал. piombo) *йломба (на зубу).* — Ӥспала ми је пјо̂мба из јѐдно̄га зу̑ба.

пјомба́ват, пјо̀мба̄ва̄н несвр. (тал. piombare) **1.** *сидрити, укотвљавати чамац и сл.* — Нѐма̄ га јо̑ш, мо̑ра̄ би̏т да пјо̀мба̄ва̄ сидро. **2.** *йломбирати зуб.* — Вѐлика̄ секату̀ра ми је пјомба́ват зу̑бе, а што̀ ћу кад мо̑ра̄н.

пјо̀мбат, -а̄н свр. **1.** *стати, укотвити се, усидрити се; каже се и за човјека који, кад негдје дође, ту и остане.* — Након ше́тње̄ пјо̀мбали смо у̏ њега и о̀стали до̀ јутра. **2.** *йломбирати зуб.* — Зу̑ба̄р ми је пјо̀мбо̄ два́ зу̑ба.

пјо̀мбӣн, -ӣна м (тал. piombino) *висак од олова, служи за равнање зида приликом градње или за мјерење дубине воде.* — Пјо̀мбӣн је укажи́вō да се ту̑дā с мото́рон мо̏же па̀сат.

пјутȍсто (и: пју̑тосто) прил. (тал. piuttosto) *радије, прије.* — Мӣ би пјутȍсто о̀стали за̀ другӣ да̑н да са̑д нѐ прешӣмо.

пла̏вēт ж *плаветнило мора или неба.* — Ка̀ква пла̏вēт! Ко да се са̀стало нȅбо ӣ море.

пла́вјет, -ӣн несвр. *губити боју, блиједити (мисли се на тканину).* — Ко̀шуја ми у̑ пра̑њу свȇ вӣшē пла́вӣ.

пла̏вка ж *врста црног грожђа.* — На̀тргали смо нȅколикō кошӣчӣћā пла̏вкē.

пла̑вчица ж *барка, чамац на весла (у Конавлима).* — Сва̏к ко жи́вӣ по̏крāј мора ӣмā пла̑вчицу.

пла̏кав, -а, -о (и: пла̏кāв) придј. *који стално плаче, плачљив.* — Она̀кō пла̏кāво дијéте нијéсан вӣђела у̀ свōму вијéку.

пла̏кавац, -āвца м ген. мн. пла̏кавāцā *онај који стално или често плаче, плачљивац.* — Пла̏кавац је, пла̑чē за̀ свак̄у маленкōс.

пла̏кавица ж *плачљивица.* — Уми́ри ту̑ ма̑лӯ пла̏кавицу!

пла̏кавичина ж (пеј. од пла̏кавица) — Кала̀ на̑с на пја́ну сто̀јӣ јѐдна ма̑лā пла̏кавичина што ӣ дан ӣ но̏ћ пла̑чē.

пла́кат, пла̑чēн несвр. *прати неку површину крпом или запљускивати водом па њу купити крпом.* — Сва̏кӣ да̑н пла̑чē ска̏ле, вӣше ће хи о̀дријēт!

пла̑м м **1.** *пламен.* — Та̑мо од За́тона вӣдӣ се пла̑м. **2.** *стање кад крв од врућине или од узбуђења удари у главу.* — Док сан пр̀гала рӣбу, до̀шли су ми пла̑ми у̑ гла̄ву.

пла̀мтат, -ӣн несвр. (и: пла̀нтат) *пламсати.* — Ко̀лик је о̀гањ, вӣдӣ се како пла̀нтӣ прико̀ Ша̄рковицē.

пла̑ндоват, -ујēм несвр. *не радити ништа, проводити миран и безбрижан живот у доколици.* — О̑н по ва̀здāн пла̑ндујē, а по̀сō сто̀јӣ. — Ма̏ло пла̑ндовāња нȅђе на̑ мору нѐ би ми смéтало.

пла̀нтат *в. пламтат.*

пла̏ња ж *алатка у дрводјелству којом се лушти, обликује и поравнава дрво, блања.* — У̑зми пла̏њу па ма̏ло испла̀њāј пра̑г о̀т кућē!

пла̀њат, -āм несвр. *посебном алатком обликовати и поравнавати дрво, даску, блањати.* — Мара̀нгӯн прико пу́та на̑с пла̀њā штӣце.

пла̑т м *растегнуто тијесто за резанце, штрудлу и сл.* — Прӣје су жѐне растéзале пла̑т на̑ рӯке, а за̀ пасту с тр̄лицōн.

пла́та ж *надокнада за урађени посао, најчешће новчана.* — Пла́та ин нӣкад нӣје мо̀гла до̀тећ до̀ краја мјȇсēца.

пла̀тан м (тал. platano) *врста биљке.* — Сјѐдали смо ма̏ло у хла́ду чу̀венōга пла̀тана у Трстѐнōму.

пла́тит, пла̑тӣн свр. *сносити посљедице за нешто.* — Пла́тићеш тӣ мȇни за о̀вō што си рȇкō! — „Јѐзик кла̑пӣ, а гу̏зица пла̑тӣ!“ — гово̀рили су ста̑рӣ Ду̑брōвчани.

пла́ћат, пла̑ћāн несвр. **1.** *сносити посљедице нечега.* — У старо̀сти ћеш пла́ћат за о̀вē тво̀је лу̑дости, па ћу те пи́тат ко̀ ће ти та̑д по̀моћ. **2.** *одговарати својим димензијама сврси којој служи.* — Пла̑ћā ми дуљина о̀вегā ка̀веца за јѐдну вȇсту от по̀ кући. — О̀вā по̀лица ђу̑сто пла̑ћā на о̀нӣ мӣр прама̀ врāтима.

пла̏хнут, -нēм свр. *лагано нешто проћи кроз воду (чашу и сл.).* — Жму́ле са̑мо пла̏хни с во̀дōн па хи окрéни да се о̀сӯшӯ!

пла̏хо прил. *нагло, брзо.* — Нѐ јеђи та̀кō пла̏хо!

пла̏ца ж (тал. piazza) **1.** *пољана, трг.* — Ду̑брōвнӣк ӣмā нȅколикō пла̏цā и пја̀цēтā. **2.** *тржница.* — Да̏нас је на̀ плаци бӣло свȇга ӣ свачега. **пла̏ца зѐленā** *тржница*

на којој се продаје воће и поврће. — Плâца зèленā је пŷна грâха рогàчића, помàдōрā, кŷкумāрā, чукŷндрŷкā и млâдијех тӣквӣцā. изр. **учӣнит плâцу** *обавити куповину на тржници.* — Јèси ли тӣ тō вȅћ учӣнила плâцу?

плâчко м *плачљивац.* — Прâвӣ си плâчко!

плàшив, -а, -о придј. *плашљив.* — Нè смијē ôн по нòћи ӣс кућē, плàшив је ко зêц.

плâшит се, -ӣн се несвр. *бојати се.* — Штò се òвā мâчка овàкō плâши ò(д) чејāди, ко да је дӣвјā.

плȅс (се) *в. плести (се).*

плéскат, плêскāн несвр. *пљескати, аплаудирати.* — Нà крају прȅставē свӣ су плéскали.

плȅснут, плȅснēм свр. *спустити се, сјести свом тежином на нешто.* — Òна нӣшта нè рāдӣ, сâмо плȅсни âмо, плéсни тâмо и тàкō јон пàсā дâн.

плèсти, плèтēн несвр. (и: плȅс, плèстит) **I.** *чешљати некога или нешто.* — Ȕре ӣ уре плèтē òнē њȅзине дŷгē кȍсе. — Дȍкле ћеш плȅс плетèнице? — Нéћу вӣше плèстит плетèнице. **II.** ~ **се 1.** *чешљати се.* — Не плèти се вӣше, не мòгу те чȅкат, прȅша ми је. **2.** *мотати се око некога или око нечега.* — Не плèти ми се около нóгā!

плèстит (се) *в. плести (се).*

плȇт м *шал, велики четвртасти или троугласти, понекад и дугачак.* — Жèна је ӣмала вȅликӣ цр̏нӣ плȇт.

плетèница ж **1.** *коса сплетена у плетеницу, плетеница косе.* — Дјèвōјчице су прӣје нȍсиле плетèнице. **2.** *крух, сладак или слан, у облику плетенице.* — По бŷтӣгама ȍт круха вâзда је бӣло фрèшкијех плетèнӣцā.

/**плèће**/ **мêсо от плèћа** *предња јагњећа (овчија) нога, осушена али и свјежа.* — Мêсо от плèћа је нâјслађē, сâмо га трȅбā знâт осŷшит.

плећӣце с (дем. од плèће) — За дàнас ӣмāмо јèдно плећӣце печèно с пàтатама.

плешкèтат, -āн несвр. *благо ударати некога по голом месу.* — Чӣнӣ ми гŷс плешкèтат òвō дијéте по нòжицама.

плӣнте ж *женска, али и мушка особа, која се свега боји, којој и најмања неугодност оставља утисак нечега страшног.* — Не бȍлӣ тȏ јáко, него је òна плӣнте. изр. **плӣнте Бȍшкова** *асоцијација вјероватно на плачљиву и плашљиву жену некога Бошка, па се овом синтагмом јаче истиче сам појам, а и често се тако каже.* — Прâвā си плӣнте Бȍшкова, вӣђела мȁло кр̂ви па се крӣвӣ ко бодèњāк.

плӣнтит се, плӣнтӣн се несвр. *за сваштo поплакивати.* — Не плӣнти се, сâмо ти је бокŷнић дрâчē ŷшō ŷ прс.

плӣнто м *плачљивац.* — Либèрāј ме мȁло òвегā плӣнта, ӣ мени трȅбā пòчӣнка!

плӣнтоња м *плачљивац, цмиздравац.* — Дâј тȇму плӣнтоњи мȁло вòдē па нека се ŷмӣрӣ!

плӣнтура ж *плачљивац.* — Мȁло је тàкијēх плӣнтӯрā на свијéту!

плӣнтурина ж (пеј. од плӣнтура) — Нијéсу свȅ жȅнскē плӣнтурине!

плӣнут, плӣнēм несвр. *плавити.* — Ка(д) су вȅликē кӣше, цӣјелō пȍље плӣнē.

плӣскавица ж **1.** *делфин.* — Ŷ порат је бӣла ŷшла јèдна мâлā плӣскавица. **2.** *пљоснати, мањи камен, који, бачен пљоштимице на водену површину, одскаче по неколико пута.* — Мӣ смо се кŷпали, а дјèца су по жáлима скŷпљала плӣскавице.

плӣтица ж **1.** *већи дубоки или плитки тањир, овалан или округао, који служи за сервирање јела.* — Не мòгу дистàкат ȍчи од òнē плӣтицē пŷне дòмāћēга пр̂шута. **2.** *камен, који као шира равна површина вири из мора и до њега се може доиливати с обале.* — Вȅликō весèље нам је чӣнило плӣват на плӣтицу. изр. ~ **пŷљӣшкā (пŷјӣшкā)** *већи плитки тањир*

грубо израђен од печене земље и глазиран. — Ста̑рē Ду̏брōвкиње су на плѝтицама пу̏јишкијен др̏жале на̀ су̏нцу пома̀дōре и та̀кō чи̏ниле ко̀нсēрву.

плѝтичина ж (аугм. и пеј. од плѝтица) — Што̀ ће ми овли̏чкā плѝтичина за онли̏шнō жу̏ћеницē?

плѝтичица ж (дем. од плѝтица) — Ја̑ ми̏слӣн да ће о̀вō па̑та̄тā ста̑т на о̀нӯ ма̑лӯ плѝтичицу.

пли̏ш м (франц. la peluche) *баршунаста тканина, врста сомота, кадифа (дужа длака).* — Бо̑јē би би̏ло у̏зē(т) ве̏лӯт не̏го пли̏ш.

пло̏сан, -сна, -сно придј. *плоснат.* — У̏ плоснōј бо̀тијици и̏мā ма̏ло розоли́на.

пло̏чица ж *ситни посластичарски бомбон са шећером као главним састојком.* — Пло̏чица се ћу̏ћā, а не гри́зē.

плу̏та̄ш, -а́ша м *циплић (врста рибе) који се креће испод саме површине воде.* — Плута́шā и̏мā до̏ста по̀ по̑ртима.

пља́скат, пља̑скāн несвр. *газити по киши или по води уопште.* — Нѐ мо̑ра̄ш ба̑ш са̏д пља́скат подво̑ру ка(д) да̀жди̑.

пље̏сна ж *плијесан.* — У̏хитила се пље̏сна по̀ сиру.

пље̏снав, -а, -о придј. *пљешњив.* — До̏нијēли су нам са сѐла о̑ра̄хā, а о̀ни сви̏ пље̏снави.

пљу́ват, пљу̑ва̄н несвр. (и: пју́ват) *избацивати пљувачку из уста.* — Нѐ пљу̑ва̄ј по по̀ду!

пљу̏нут, пљу̏нēм свр. (и: пју̏нут) *избацити пљувачку из уста.* — Мирѝтā да га пју̏нēм у̏ фацу. изр. **пљу̏ни па прилијѐпи** *тако се каже за нешто слабог квалитета, мале трајности.* — Ц̏рēвје су ти ја́ко ли̏јепе, ма то̑ ти је, па̀рā ми, пју̏ни па прилијѐпи.

пљу̏нӯтӣ, -ā, -ō придј. *прави, исти (по сличности).* — Ма̑лā је пљу̏нӯтӣ о̀тац, нѐ би се изгу̏била.

пљу̏с м *пљусак.* — О̀вō је ље̏тњӣ пљу̏с, бр̏зо ће па̀сат.

пљу̏скавице ж (увијек у множини) *овчје богиње.* — Пљу̏скавице су дје̏чјā бо̏лēс.

поба̀буре прил. *пужући.* — Про̀вӯкō се испо̀(д) жицē поба̀буре.

поба̀бурице *в. побабуре.*

побала́ват, -а̀ла̄ва̄н несвр. *поигравати.* — По шилдо̀ку ва̀пōр до̀бро поба̀ла̄ва̄.

побестѝјат, -а̄н свр. (тал. bestia) *побијеснити, подивљати, претворити се у животињу.* — Побестѝја̄н кад ви̏дӣн ка̀ко ми из о̀чӣ кра́дӯ.

побешко̀тат, -а̄н свр. **I.** *направити двопек.* — Су̏хӣ кру̏х нѐ ба̄ца̄ј, него га побешко̀тā ј! **II.** ~ **се** *кад се хљеб поново испече, па се од њега добије двопек.* — Побешко̀тō ми се кру̏х у̏ шпахеру.

по̀бит, по̑бијēн свр. **I.** *некоме доказати противно од онога што тврди.* — По̀били смо га у̏ некијем ства́рима па је на ко́нцу пр̀изнō да и̏мāмо пра̑во. **II.** ~ **се** *посвађати се.* — Бра̑ћа, па се по̀била на и̏ма̄нство.

по́бје прил. *послије подне (по обједу).* — На̑јбоје да до̑ђēмо у̏ по̑бје. — О̀стō сан свѐ по̑бје до̏ма.

побли́хат, по̀блӣха̄н свр. **I.** *испрљати нешто бојом, храном и сл.* — Питура́вали су нам ку̏ћу, па су свē побли́хали около̀ себе. **II.** ~ **се** *испрљати се приликом јела, кухања, рада с бојама и сл.* — Што̀ ми је дра̑го ка(д) се та̀кō по̀блӣха̄ш!

по̀брчкат, -а̄н свр. (у новије вријеме: по̀бршкат) *не урадити нешто темељито.* — Са̑мо си ма̏ло по̀брчкала по̀ камари, а пра̀шина је о̀стала лѐжат по мо̀биљи.

по̀бршкат *в. побрчкат.*

побу̏рит се, по̀бӯрӣн се свр. *помокрити се (ублажено речено).* — Стра̑х ме је да се дије́те не по̀бӯрӣ у по̀стеју.

пова̀зда̄н прил. *цијели дан, преко цијелога дана.* — Пова̀зда̄н сје̏ди̑н на̀ ри̏ви и ћаку̏ла̄н с ри̏ба̄рима.

поваља̀нит се, пова̀ља̄нӣм се свр. *йостати вриједан.* — Нѐшто си се ӯ задње̄ вријѐме поваља̀нила.

пòвехнут, пòвехне̄м свр. *йовенути.* — Све̑ ми је цвѝјеће пòвехло.

повѝјен, -ѐна, -ѐно придј. *одјевен у врло уску, уз тијело йриљубљену одјећу.* — Сре̑ли смо је свӯ повијѐну ӯ некаквӯ ве̑сту од велу̀ра.

пòвит, по̑вије̄н свр. **I. 1.** *родити дијете.* — О̀на је повѝла на̀се два̀ мје̄сеца. **2.** *увити мало дијете у йелене.* — Е̑но је ӯ камари, кат по̑вије̄ дијѐте, зва̑ћу је. **II.** ~ **се** *обући се у неку одјећу тијесно йриљубљену уз тијело.* — Сиромàшак, по̑вије̄ се у о̀нӣ њѐгов ста̑рӣ палету̀нић.

по̑више предл. *изнад.* — О̀ни сто̀јӯ повише Гру̀жа. — Ѝмали смо повишѐ куће̄ јѐдну смо̑кву зѝмицу.

/повла̀чит/ изр. ~ **о̀чима** *мрко некога гледати.* — То̄ је о̀нӣ чòвјек што пòвла̄чӣ о̀чима.

/пòвој/ изр. **би̑т у пòвоју** *(у йравом значењу ријечи) дијете од два-три мјесеца, (у йренесеном) нешто што је тек у зачетку, неразвијено.* — Ку(д) ће о̀на з дје̑тетон у пòвоју? — Јо̑ш је у пòвоју, а тѝјо би комàндат.

пово̀њат, пòвоња̄м свр. (и: пово̀ња̄м) *йомирисати.* — Пòвоња̄ј о̀во̄ цвѝјеће, да ти се ду̑ша пòвра̄тӣ!

повра̀тит, пòвра̄тӣн свр. **I.** *освијестити некога, ойоравити, оснажити, оживјети.* — Ку̑пица ра̀кије̄ би ме повра̀тила. **II.** ~ **се 1.** *истога часа се вратити да би се нешто заборављено узело или некоме нешто саойштило.* — Нѝје пàсало мѝнӯт, а о̑н се повра̀тијо да је нѐшто забòравијо до̑ма рѝјет. **2.** *ойоравити се, доћи себи.* — Бѝјо је ја̀ко сла̑б, ма се са̑д повра̀тијо. — Цвѝјеће ће се повра̀тит кад га ста̑виш ӯ воду.

пòврет, пòврӣн свр. *краће вријеме врети.* — Нека гра̑х јо̑ш ма̑ло пòврӣ, па склòни о̑нда те̑ћу с о̀гња.

по̑врнје̄з м *йовраз (дршка на канти и сл.).* — О̀кинуо ми се по̑врије̄з на бронзѝну.

пога̀ђат, пòга̄ђа̄н несвр. **I.** *угађати некоме, чинити све йо његовој вољи.* — Све̑ му пога̀ђају, а та̀ко̄ се дијѐте не алѐва̄ва̄. **II.** ~ **се** *договарати се о цијени или о нечему другом.* — Пога̀ђали су се кòјӣ ће о̀д њѝх двòјице̄ у̑зе̄т у Жу̀пи бокӯнић зѐмје̄ за са̀дит зѐле̄н.

пòгазит, -ӣн свр. *йрегазити.* — Да̀нас је јѐдно̄га чòвјека пòгазијо а̑уто на̀ Плочама.

пòгача ж *округли домаћи сељачки хљеб (йшенични или кукурузни).* — Бѝла нам је Го̀ше ис При̏дворā̄ца̄ и донијѐла пòгачу.

пòгачина ж (аугм. од пòгача) — Бѝло је за̀ гледат ка(д) смо нава̀лили на пр̑шут и пе̑чу пòгачине̄.

пòгачица ж (дем. од пòгача) — Што̀ је о̀во̄ пòгачице̄ за онлѝкӯ че̑ја̄д!

погнòјит, пòгнојӣм свр. *йођубрити.* — Ка(д) зе̑мју до̀бро пòгнојӣш, па̀тате бу̑дӯ што̀ ћеш пѝтат.

пòгњет, пòгњије̄ свр. *изагњети.* — Ако ја̑буке о̀панӯ з др̑ва, све̑ ће пòгњет.

пòгобавит се, -ӣн се свр. (и: пòго̄бавит се) (тал. gobba) *йогрбити се.* — Пòгобавила се о̀(д) те̄шко̄га тѐрета.

погòбит се, пòго̄бӣн се свр. (и: пòгобит се) *йогрбити се.* — Погòбила се повишѐ макине̄ шѝјӯћи по̀ вас бо̀жјӣ да̑н. — Јѐдан она̀ко̄ млѐдан, пòго̄бљен чòвјек но̀сӣ сва̀ко̄ ју̑тро млијѐко.

погòдит, пòгодӣн свр. **I. 1.** *угодити, учинити йо вољи, удовољити некоме.* — Погòдили су му и ку̀пили бо̑чу о̀д гоме̄. **2.** *тачно йриказати сликајући или ойисујући некога.* — Глѐдо̄ сан му слѝку; погòдили су га, ѝстӣ о̑н кад је бѝјо мла̑ђӣ. **II.** ~ **се** *утврдити цијену, усагласити се с неким у йогледу цијене за нешто.* — Погòдили смо се да му на пр̑во̄га све̑ ѝсплатӣн.

пѐгрда ж 1. *грдња.* — Приӣми пѐгрду и мӯчи. 2. *особа која својим понашањем нарушава неке друштвене или моралне норме.* — Пѐгрдо јѐдна, штѐ се нијѐси жѐнијо кад ѝ сви пѐштенӣ младӣћи?

погр̑дит, пѐгрдӣн свр. *заостати за неким у нечему, што баш није за похвалу.* — Дѐбро ин је дијѐте, нӣје погр̑дило ни ѐца нӣ мајку.

пѐгрешпат, -ӣн свр. (тал. incresparе) I. *наборати.* — Јā би кѐтулу мало пѐгрешпала. II. ~ се *наборати се.* — Фâца му се свâ пѐгрешпала, а нӣје ȍн тàкō стâр.

погрӯбјет, -ӣн свр. *поружњети.* — Штȍ је тā жѐна погрӯбјела, фâца јон је рȍза.

пѐгрухат, -ӣн свр. 1. *попадати на испиту.* — Свӣ ћете вӣ пѐгрухат кад нӣшта не ӯчӣте. 2. *попадати с ногу.* — Кâко је âуто нӑгло стȍ, свӣ смо пѐгрухали.

погӯлит, пѐгӯлӣн свр. *с коријеном нешто почупати.* — Погӯлили смо свӯ сàлāту, па ћемо пѐсијат дрӯгӯ.

погулѐзат се, -ӣн се свр. *полакомити се на нешто.* — Ӣјо је ӯ мене прӣкāлā, па се стрâшно нà њӣх погулѐзō.

пѐгурит се, -ӣн се свр. *напријед се савити од старости.* — Стâрачац је ȍн, па нӣје нӣ чуда што се пѐгурнјо.

погӯстат, -ӣн свр. (тал. gustare) *свидјети се.* — Погӯстале су ме ȍнē кӯће пȍкрāј мора.

пȍд м *сírat, кат.* — Згрáдили су кӯћу нā двā пȍда.

подавӣјат, -àвӣјāн несвр. *подвијати нешто.* — Не подàвӣјāј кàпут пȍдā се ка(д) сјêдāш!

подàвит, пȍдавијēн свр. *подвити.* — Подавӣла сан ти кȍпēрту на пȍстељи да ти нȍгама бӯдē врӯће.

подàдират, -ēн несвр. *подраживати, надраживати.* — Пӯшēње подàдирē кâшај.

подàжђет, -àждӣ свр. *попадати дуже или, најчешће, краће вријеме (о киши).* — Мâло је подàжђело, кȍлико да ӯбијē прàшину.

подàжижат, -àжижēн несвр. *подбадати некога.* — Ствâр је бӣла јáко дèликāна, а нȅко хи је и подàжижō, и ȍнда је дȍшло до ȍнегā до чèга је дȍшло.

подбáдат, пȍдбāдāн несвр. 1. *подстрекивати некога ријечима на нешто.* — Пȍдбāдāш ме да ӯчинӣм што нè требā. 2. *„боцкати“ некога ријечима.* — Ȍна га пȍдбāдā, а ȍн се јêдӣ.

подбокáват, подбȍкāвāн несвр. (тал. provocare) *подстрекавати, подстицати некога да нешто уради или каже.* — Подбȍкāвāш ме да тȍ ӯчинӣм, ма ми нӣје ни нà крâј пâмēти да те пȍслушāн. — Ȍставите се вӣ тēгā подбокáвāња, мȍже ѝс тегā свâшта ѝзӣћ.

подбȍкат, -ӣн свр. *подбости, подстакнути некога на нешто.* — Нȅко га је подбȍкō да пӯштӣ слӯжбу, а сâд нêмā ȍ(д) шта жӣвјет.

пȍдбухнут, пȍдбухнēм свр. 1. *надути се у лицу због какве болести, неспавања, неуредног живота, плача.* — Умӣри се, пȍдбухнӯћеш ȍт плача! 2. *набубрити (кад дрвенарија на прозорима или вратима набрекне од влаге или кад се то исто или слично деси са материјалом којим је обложен неки зид у кући).* — Фӯњестре се тêшко затвáрају, пȍдбухле су од умӣдецē.

пȍдбухȍ, -хла, -хло придј. *надувен у лицу од болести, неспавања.* — Вâс је пȍдбухō от пјáнства.

пȍдвеза ж *подвезица.* — Жѐне су прӣје нȍсиле на бјанкàрији пȍдвезе.

подвóру прил. *напољу.* — Цӣјелӣ дâн си подвóру, нӣка(д) те нêмā дȍма.

подврáтит, пȍдврāтӣн свр. *подврнути, подавити.* — Ако пȍдврāтӣш рӯкāв, бӣће ти тâчан.

пȍдврађат, -ӣн несвр. *подвртати, подавијати.* — Сâд ми је тȍ дӯплӣ пȍсō пȍдврађат свȅ по дуљӣни.

пòдерина ж (обично у множини) *изношена одјећа или обућа.* — Била је сирòмашица и вазда је нòсила тӯђē пòдерине.

подеспѐтат се, -āн се свр. (и: подѐспетит се) *заинатити се.* — Подеспѐтō се и сад нēће ћēт дōћ.

подѐспетит се *в. подеспетат се.*

подѐстāт м (тал. podestà) *градски начелник.* — Бӣјо је вӣђен чòвјек, нēкō вријéме и подѐстāт у гра́ду.

подиса́ват, подӣсāвāн несвр. (тал. issare) **I.** *подизати нешто или некога.* — Мӣ смо ӱ њӣх пр̏вӣ пӯт бӣли ка(д) су подиса́вали пјâн нà кући. **II. ~ се** *подизати се.* — Подӣсāвā се да вӣдӣ кò је ӱшō ӱ кућу.

подӣсат, -āн свр. **I.** *подићи нешто или некога.* — Подӣсāј дијéте да вӣдӣ мâшкаре! **II. ~ се** *подићи се.* — Не мòгу дòхитит пòличицу ако се не подӣсāн нà прсте.

подјари́ват, -àрӣвāн несвр. *подбадати некога.* — Нē вајā подјари́ват брâта нà брата.

подја́рит, пòдјāрӣн свр. *подбости некога против некога или нечега.* — Сӯсједи су га подја́рили и ôн је тāд кӯњāду забра́нијо зàхитат вôду иж њѐговē гӯстијēрнē.

подмијéсит, пòдмијēсӣн свр. *помијешати квасац с водом и брашном као припрему за мијешење неког тијеста.* — Подмијéсићу рâно квâс за плетèницу.

подмонта́ват, -òнтāвāн несвр. *подбадати, вријеђати, чинити да се неко разљути.* — Ȍна је свâкога подмонта́вала чӣм зӣнē.

подмòнтат, -āн свр. *подбости, увриједити, учинити да се неко разљути.* — Подмòнтало ме је што ми ӱ очи гòворӣ да сан чӣнијо òнō што знâм да нијéсам.

/пóднē/ изр. **пóднē рòгатō** *плашило за дјецу.* — Ако бӯдēш плâкат, дôће пóднē рòгатō. **прӣко пóднē** *након обједа, у рано поподне, у вријеме кад се чељад одмара.* — Кад је овàкō врӯће, мôрā се мâло прӣко пôднē лêћ.

поднèпун, -а, -о придј. *недостаје сасвим мало да би нешто било пуно, скоро пун.* — Ӣмāн тâмо у ормàрићу испò(д) скāлā поднèпун боцӯнић ӱја òд маслинē.

подни́мит, пòднӣмӣн свр. *подупријети, подухватити.* — Сјèдӣ за таволи́нōм, подни́мијо глâву и нēшто стролӣгā.

пòдно предл. *испод, при дну.* — Стâви нēшто подно нóгā! — Поднò улицē ӣмā јèдна бӯтӣга òт круха.

подòбрит се, пòдобрӣн се свр. *постати добар.* — Ӱ задњē вријéме се подò брила, учӣниће ти и кòјӣ пјàћēр.

пòдрāс *в. подрасти.*

подрàслӣћ, -ӣћа м *поодрасло дијете или животиња.* — Нӣје вӣше мâлӣ, а нӣје нӣ великӣ, подрàслӣћ, ēто!

подрàслица ж *поодрасло женско дијете.* — Ȍна је подрàслица, ӣмаће четр̀нēс-пèтнēс гōдӣнā.

пòдрāсти, -áстēн свр. (и: пòдрāс) *порасти.* — Стàријӣ сӣн је пòдрāстō, ӣдē ӱ средњӯ шкôлу.

подрӣцат, -āн свр. (тал. drizzare) *поравнати.* — Трēбā подрӣцат днō от кàпута, јèдна му је бáнда дӯљā.

пòдрпит се, -ӣн се свр. *покарати се, посвађати се, почупати се.* — Пòдрпили су се околò лудости.

пòдртина ж (обично у множини) *изношена одјећа или обућа.* — Ӣмāн нēшто пòдртӣнā за бáцит.

подрӯгуша м и ж *подругљивац, подругљивица.* — Кò би рēкō да је ôн подрӯгуша, а дјēлујē ȍзбӣљно.

подӯмјēнта ж (тал. fondamento) *темељ.* — Ако је подӯмјēнта дòбра, издӯраће тō јôш дôста, ма ако нӣје, бр̏зо ће се по(д) тèретон профӯндат.

подумјента́ват, -ѐнтāвāн несвр. *стављати темеље некој грађевини.* — Гòворӯ да нéмају динáрā, ма подумјента́вају нôвӯ кӯћу.

подумјѐнтат, -а̄н свр. *йоставити темељ.* — Са̏(д) ће ку̏ћу подумјѐнтат па ће по̏слијē полàко гра́дит.

пѐдунут, пѐдунēм свр. I. *йогасити.* — По̀дуни о̀гањ, па а̀јде лѐзи! II. ~ се *йогасити се.* — Ста̏ви у фо̀рњелић два̑ угљѐнчића да се о̀гањ не по̀дунē!

поду̀рат, -а̄н несвр. (тал. durare) *йотрајати.* — Тē го̏динē подурало је ли̏јепо вријѐме свѐ до среди̏нē дѐцēмбра.

поду̀хитит, -ӣн свр. *йодухватити.* — Ни̏је до̀бро поду̀хитијо ка̀шету па му је и̏спала из ру́кā.

подуши́ват, -у̀шӣвāн несвр. I. *гасити ватру углавном на огњишту.* — О̀ни не подуши́вају о̀гањ ни по да́ну ни по но̏ћи. II. ~ се — У̀гљēн је мо̀кар, па се о̀гањ поду̀шӣвā.

поду̀шит, по̀дӯшӣн свр. I. *йогасити ватру.* — И́во је, ко и̏ свакē вѐчери, поду̀шијо о̀гањ на по̀прету и лѐгō. II. ~ се *йогасити се, угасити се.* — У̏ некā до̏ба но̏ћи поду̀шила ми се је свијѐћа и на̀стō је мр̏клӣ мра̑к.

пођа́ват, по̀ђāвāн несвр. (тал. poggiare) I. *йостављати, наслањати, одлагати нешто ради одмора.* — Ја̑ ва̏ди̇н из вѐтрӣнē ки̏карице и пјати̏њиће, а о̀на хи по̀ђāвā на таволи̏нић. II. ~ се *осигуравати се неком некретнином йриликом одређених йотраживања.* — До̏са(д) су се пођа́вали на о̀чевину, а ка̏ко ће да̏љē, нѐ знāм.

по̏ђāно прил. *йолако, без журбе.* — Љепо̀та га је глѐдат како по̏ђāно чи̏нӣ сво̑ј по̀сō.

по̀ђат, -āн свр. I. *йоставити, ставити, наслонити, сйустити, одложити нешто с намјером да се себи олакша неки терет или ради одмора.* — По̀ђала сан ва̀ли̇жу на ска̀лӣн и ма̏ло се одмо̀рила. изр. **по̏ђа пја̑но** *каже се за особу која йолако и сталожено обавља неки йосао или која је иначе сталожена, йа и сйора йо йрироди.* — У̏ њега је свѐ ва̏зда би̏ло по̏ђа пја̑но. — На̀чекаћеш се тӣ њѐга, о̑н је по̏ђа пја̑но. II. ~ се *осигурати се некретнином йриликом неког йотраживања.* — Ка(д) су и̏скали за́јам, по̀ђали су ин се на̀ ку̏ћу у Ца̀втату.

поѐзија ж *йјесништво.* — Ду̏бровачкā поѐзија чи̏нӣ вѐликӣ ди̏о на̑шē ренѐса̄нснē књи̏жēвности.

пожа́бē прил. *йузећи, бауљајући.* — Ма̑лӣ се јо̑ш ни̏је пу̏штијо, ма и̏дē пожа́бē.

пожѐдњет, -ӣм свр. (само прелазно) *йожедњети некога.* — Пожѐдњеле су ме ср̏ђеле, би̏ле су сла̑не.

по̀за̄те ж (само множина) (тал. posata) *йрибор за јело, комилет или дио.* — Ка(д) ста̏вӣн по̀за̄те на тр̏пезу, мо̀жемо о̀бједоват.

/по̀здрављат/ изр. **ја̑ вас по̀здрављāн** *йоздрав онога који одлази из нечије куће или йриликом растанка с неким на улици.* — Ја̑ вас, госпо̀ђа, по̀здрављāн и сто̑јте ми до̀бро.

поземју̀шица *в. йоземљушица.*

поземљу̀шица ж (и: поземју̀шица) *мала, сасвим једноставна, чак йримитивно грађена йриземна кућа, йотлеушица.* — У јѐднōј поземљу̀шици ста̏ло је њи̑х сѐдмеро.

позицѝјōн, -о́ни ж (тал. posizione) *йоложај.* — Ку̏ћа се на̀ходӣ на̀ лије̄пōн позицијо́ни.

/по̏злата/ изр. **ди̏гнут нѐкому по̏злату** *увриједити некога.* — Ако сан ти то̑ рѐкла, нијѐсан ти ди̏гла по̏злату.

по̀знанац, по̀знāнца м ген. мн. по̀знанā-цā *йознаник.* — По̀зна̄нци су јо̑ш и̏с пу̏чкē шко̀лē.

по̀знат, по̏знāм свр. I. *йреиознати некога или нешто.* — О̏дма сан га по̀знō, а нијѐсмо се ви̏ђели го̏дӣштā. II. ~ се *расйознати се.* — Нѐ познā му се ви̏ше ни̏шта на̀ фаци од о̀нега што се би̏јо о̀парио.

по̏ј *в. йоћ.*

по̀јес *в. йојести.*

пòјести, пòједēн свр. (и: пòјес) *појести (каже се само за животиње кад, нпр., уђу у нечији виноград па обрсте лозу или сл.).* — Није òстало ни лиска од лòзē, свȅ су жи̏вине пòјеле.

пȏјма ж *пажња, помња.* — Др̏жи тȏ с пȏјмōн да се нȅ сломијē! изр. **ѝмат пȏјму** *бити пажљив с нечим, пазити кад нешто радиш.* — Ѝмāј пȏјму кад òвō нȍсӣш да ти не ѝспанē из рýкā.

пóјмат, пȏјмāн несвр. *намјеравати, наумити.* — Јā сан пóјмō пȏћ пи́тат прòдāвā ли се òнō зѐмљӣште.

пȏјмиво прил. *пажљиво, помњиво.* — Глȅдō сан кȁко ȏн тȏ пȏјмиво рȃдӣ.

пȏјмит, -ӣн свр. **1.** *почети.* — Пȏјмӣ ки̏ша, па ȏнда ȍдма вјȅтар. **2.** *почети да расте (мисли се на биљку).* — Бѝла сан прикојȕчēр ȕ баштини вѝђет је ли штȍ пȏјмило од òнегā што смо сáдили.

покáдит, пòкāдӣн свр. **1.** *подимити нешто.* — Мȇсо пр̏вō вàјā мȁло покáдит, па га ȏнда ста̏вит у комѝнāту. **2.** *поласкати некоме.* — Мȁло му покáди, па ће ти учѝнит свȅ што ѝштēш. **3.** *задимити.* — Сȃ(д) ће жѐљезница, кат пàсā, покáдит, бȍљē да се склȍнӣмо.

покàкат се, -āн се свр. *обавити велику нужду.* — Нȇко се покàкō насрѐд улицē.

покáкит се, -ӣн се свр. *обавити велику нужду, али се односи само на дијете.* — Ȕзми бокàрић и покáки се ȕ њега!

покáрат се, пòкāрāн се свр. *посвађати се око нечега или због нечега.* — Покáрали су се са сѐстрама окò баштинē.

покарѐцат, -āн свр. (тал. carezzare) *помиловати.* — И живѝни је дра̑го кад је кȍ покарѐцā.

покáрит, -ӣн свр. *помилкити (каже се дјеци).* — Покáри, си́не, мáцу!

покарòњат, -āм свр. *предати се љенчарењу, опустити се.* — Ȕ нāс је ȕжāнца да се иза òбједа покарòњā.

пòквасит, -ӣн свр. **I.** *смочити, намочити рубље ради прања.* — Рȍбу пòквасӣн ȕвечēр, а сутрѝдāн пȅрēн. **II.** ~ **се** *смочити се, намочити се.* — Рȍба се òт кишē пòквасила.

по кѝла прил. *пола килограма.* — Ка(д) се ѝзбатӯ јáја, ста̏вӣ се по кѝла ȍрāхā, чокòлатē и мȁло лемýна.

покѝпјет, -ѝпӣн свр. *искипјети (кад нека течност проври на ватри и излије се преко руба посуде).* — Отвòри фýњестру, покѝпјело ми је мљéко!

покѝшат, -āн свр. *пустити да нешто постоји у води ради опуштања нечистоће (рубље и сл.) или ради смекшавања (пасуљ, бакалар и сл.).* — Ка(д) се грȃх покѝшā ȕвечēр, сутрѝдāн се лȁкшē скȕхā.

пòклади м *вријеме пучких свечаности, месојеђе, покладе.* — О пòкладима ћемо ȕ машкаре.

пòклат се, пòкољēн се свр. *жестоко се посвађати због нечега или око нечега.* — Свȅ је хòдило како тòкā док нѝје дòшла нȁ рēд кȁмара ȍ(д) спāња, а ȏнда су се околò тегā пòклали.

поклòпит, пòклопӣн свр. **1.** *ставити на нешто поклопац.* — Бѝло би дòбро поклòпит пȁсту да се не òхлāдӣ. **2.** *кад нешто на некога падне, па га мање-више притисне.* — Док је сјѐдō у комѝну, пȏ је нȁ њега штȕк и поклòпијо га.

пòкōњӣ, -ā, -ē придј. *покојни.* — Ȕ мене пòкōњӣ пáпе бȉјо је дрȕгӣ рȍђāк с пòкōњōм Мáрōн.

пòкōњӣк м *покојник.* — Пòкōњӣк је бȉјо стѝмāн ȍ(д) свакога.

пòкōњица ж *покојница.* — Áне је умр̏ла ко дàнас на пóднē, а фунѐрō је пòкōњици, Бȏг јон дȏ рȃј, бȉјо сутрѝдāн на двјé уре.

покопáње с **1.** *сликовито приказивање Христове смрти и жалости за њим у католичким црквама за вријеме Велике седмице.* — Хòдили смо ȍ(д) црквē дò цркв̄е и глȅдали покопáње. **2.** *мртва тишина тамо гдје има више људи, што се*

не би очекивало. — Нѝмало се нијѐсмо лӣјепо пѐсали, бӣло је ко на покопа́њу.

пѐкора ж *дјело које има елеменӣе власӣиӣог мучења, а врши се да би се искуӣио неки гријех или исӣунио даӣи завјеӣ.* — Ѐна се за́вјетовала свѐтōму Ѐнтӯну да ће чѝнит пѐкору гȍдину да́нā ако ѐздравӣ. изр. **чӯда и пѐкоре** *обично се каже за елеменӣарне неӣогоде, а и иначе за неке недаће које су се окомиле на некога.* — Ѐвегā гȍдишта свѐ нѐкаквā чӯда и пѐкоре, па те хӣтā стра̂х ѐ(д) сутрашњēга да̂на. **нѐ би нѐшто учѝнијо ни за пѐкору од грије́ха** *ни за шӣа.* — Нѐ би ни за пѐкору од грије́ха са̏д изѝшō нȁдвōр по овȁкōн зѝми.

покотӯрат се, -ѐтӯрāн се свр. *ӣокоӣрљаӣи се, оӣкоӣрљаӣи се.* — Покотӯрало ми се клӯпко от ко́нца.

пѐкоцкат се, -āн се свр. *ӣорјечкаӣи се, ӣокошкаӣи се.* — Пѐкоцкали су се окѐ тегā кѐ ӣмā пра̂во.

покочӯтат се, -āн се свр. *узјогунӣиӣи се.* — Покочӯтали су се ко ма̂лā дјѐца кад ин штѐ не пѐгодӣш.

пȍкрӣв м *ӣоклоӣац за неку ӣосуду.* — Дѝгни пȍкрӣв с пѝњате да не покѝпи јӯха!

покри́вчнћ м (дем. од пȍкрӣв) — Скӯпи су ма̂лӣ покри́вчићи.

пѐкӯјство с *ӣокућсӣво, намјешӣај.* — Ӣмају ӯ кући свѐ нȍвō пѐкӯјство.

/**пѐкӯндрија**/ изр. **ӯхитила ме је пѐкӯндрија** (тал. ipocondria) *сӣава ми се.* — Ӯхитила ме је да̏нас нѐкаквā пѐкӯндрија, па нѝшта не чѝнӣм.

покундурѐват, -ӯрујēм свр. *ӣроговориӣи о некој особи с намјером да се о њој нешӣо сазна, да се од ње дозна или да јој се саоӣшӣи нешӣо ново о другоме.* — Та̂ је жѐна пра̂вā кӯндурица: ӯјутро пȍђē од јѐднōга дѐ другōга, свӯђе ма̏ло покундӯрујē и та̏кō јон па̏сā врије́ме.

покӯњат, пѐкӯњāм свр. *ӣодријемаӣи.* — Ста̂рӣ је наӯчијо да иза ѐбједа ма̏ло пѐкӯњā.

пѐкупит, -ӣн свр. **I. 1.** *ӣокуӣиӣи воду или другу ӣроливену ӣекућину.* — С кана́вцем ћу пѐкупит вȍду што је кѝша убȁцила кро(з) шкрпјеле от фӯњестāрā. **2.** *ӣовући и згужваӣи нешӣо.* — Ӯ сну сан пѐкупијо лѝнцуо испѐ(д) себе. **II.** ~ **се 1.** *скуӣиӣи се, ӣоћи у се.* — Ѐвō пла́тно ће се пѐкупит ка(д) се ста̏вӣ у врӯћӯ вȍду. **2.** *набраӣи се, набораӣи се.* — Фӯдра за̏тēжē, па се штȍфа прӣ дну пѐкупила.

покӯсат, пѐкӯсāн свр. *слаӣко до краја ӣојесӣи.* — Ка̏ко је тȍ покӯсō, љепѐта га је бѝла вӣђет.

пѐкӯчен, -а, -о придј. *ӣогрбљен.* — Ва̏с је ја̏дан о(д) шѝјатикē пѐкӯчен.

пѐкӯчено прил. *ӣогрбљено.* — За̏што сјѐдӣш пѐкӯчено, згȍбавићеш се?

покӯчит се, пѐкӯчин се свр. *ӣогрбиӣи се.* — Покӯчиђу се прӣје врѐмена од поте́зāња врѐћā.

пȍла ж *ӣоловица, сӣрана.* — Са̏шила ми је кȍтулу ӯ двије пȍле. — Гра̏дӯ кӯћу на свѐјōн пȍли.

пѐлабат, -āн свр. *ӣојесӣи, ӣождераӣи (за живоӣињу, а за човјека ӣогрдно).* — Ва̏зда пѐлабā ѐбјед на брзѝну, па му свѐ прѝсједē. — Ма̏чка је пѐлабала мље́ко.

пѐлазит, -ӣн несвр. *ӣохађаӣи, ӣосјећиваӣи.* — Пѐлазили смо га док је бӣјо сла̂б.

пѐлāнда ж *врсӣа круӣне ӣлаве морске рибе, ӣаламида (Pelamys sarda).* — Јѐли смо пѐлāндē з гра̏дēлā.

пȍлас, пȍлса м (тал. polso) *бӣло (ӣулс) и дио руке гдје се оно налази.* — Пȍлас му је ѐслабијо, нѐће јȍш дӯго. — Кра̂тки су ми рука́ви, нијѐсу ни дѐ пȍлса. изр. **чѐвјек ѐт пȍлса; чѐвјек дȍбрōг пȍлса** *који има досӣа новаца, богаӣ.* — Са̏мо чѐвјек ѐт пȍлса мȍже та̏кō ризѝкат бѐ(з) стра̂ха да ће прѐпасти.

пѐлача ж (тал. palazzo) *ӣалача.* — Прӣје два́дести ѝ вишē гȍдӣштā ста̏ли смо у Дӯбрōвнӣку ӯ Улици измеђӯ полāчā.

По́ле ж *некад често женско име у Дубровнику, сад врло ријетко.* изр. **у̏мр̏ла По́ле, нѐстало ка̏ко си** *каже се кад неко заборави да пита саговорника за здравље.* — Па̀са̄ва̄ш, а ни̏шта ме нѐ пи̏та̄ш: у̏мр̏ла По́ле, нѐстало ка̏ко си!

пѝлегнут, -ē свр. *загрцнути се за вријеме јела.* — На̏пӣ се ма̏ло во̀дē, то̑ ти је пѝлегло ка(д) си ӣјо ја̏буку.

полѐћет, -ѐтӣн свр. **1.** *полетјети.* — Ѐропла̄н је полѐтијо на̏ вријēме. **2.** *пожурити, хитро отићи некамо.* — О̏дма је ју̏тро̄с полѐћела ку́пит ма̏ло ка̀фē.

полије́ват, пѝлијēва̄н несвр. *прослављати нешто, залијевати пићем нешто.* — Вӣ сва̏кӣ да̑н нѐшто пѝлијēва̄те, бо̏љē је да вӣшē ра̏дӣте. изр. **пѝлијēва̄ ме сту̏дēн (зи́ма)** *кад неко осјећа хладноћу по незаштићеним или недовољно заштићеним дијеловима тијела.* — Пѝлијēва̄ ме сту̏дēн по кѝљенима, бо̏јē је бӣло да сан обу́кла дѐбелē бје̏чве.

пѝлит, пѝлијēн свр. *прославити нешто, полити пићем у част нечега или некога.* — А́, ӣма̄ш но̏вӣ вѐстӣт! То̑ ва̀ја̄ пѝлит!

пѝлица ж *преграда у зиду, ормару и сл. направљена уз помоћ хоризонтално постављене даске, а служи за држање и одлагање неких предмета.* — На пѝлици у коми́ну бӣло је нѐколико̄ кӣкарӣца̄ от ка̀фē бӣјелē и два̑ ста̑ра̄ пја̏та. изр. **ста̏вит зу̏бе на пѝлицу** *каже се некоме кад нема ништа за јело.* — Не о̀стајē нам нӣшта дру̏го̄ него да ста̏вӣмо зу̏бе на пѝлицу.

полицѝјот м (и: пулицѝјот) (тал. poliziotto) *полицајац.* — Згра̏бијо га је јѐдан полицѝјот и о̏двео у̏ Ка̏рмен.

пѝличица ж (дем. од пѝлица) — Пѝличица је би́ла пу̑на бо̀тијӣца̄.

полѝшат, -а̄н свр. *учинити глатким.* — Полѝша̄ј ма̏ло на̏пицу, сва̏ је згр̏чена.

полѝјит се, пѝлојӣн се свр. *ухватити се на површини јухе (говеђе или бравије) или другог неког јела у текућем стању зато што се јело охладило (о лоју).* — Полѝјила се ју́ха и тре̏ба̄ је у̏грият прӣје нѐго што је изнѐсēн на тр̏пезу.

пѝлпет м (тал. polpetta) *косани одрезак.* — На̑јљепшӣ су пѝлпети у̏ са̄лси от помѝдо̄ра̄.

пѝлпетина ж (аугм. и пеј. од пѝлпет) — Кад у̏змēш о̀нӯ пѝлпетину, јѐдна, а пу̑н пја̑т!

пѝлпетић м (дем. од пѝлпет) — Учѝнили су свē нѐкаквē шу̏гавē пѝлпетиће да нēма̄ш што̏ ни (у) у́ста ста̏вит.

пѝлсӣн, -и́на м (тал. polsino) *манжета (нпр. од кошуље).* — Ѝскрзали су ми се полси́ни на кѝшуљи.

полсѝнић м (дем. од пѝлсӣн) — Ја̑ би ру̏ка̄в до̏ли око ру́кē стѝсла полсѝнићем.

пѝлтро̄на ж (тал. poltrona) *наслоњача.* — У̏ камари от пѝсједа ӣма̄ јѐдна канѝпица, двӣје пѝлтро̄не и таволѝнић.

пѝлтро̄нина ж (аугм. и пеј. од пѝлтро̄на) — У су̀фиту ӣма̄ јѐдна ста̑ра̄ пѝлтро̄нина.

пѝлтро̄ница ж (дем. од пѝлтро̄на) — Ка̏ко би ми до̀бро до̀шла о̏ди јѐдна пѝлтро̄ница!

полтро̀нћӣн, -и́на м (тал. poltroncina) *мали наслоњач.* — Ра̀дијē би ку́пила полтро̀нћӣн него пѝлтро̄ну.

полу̀тица ж *одваљена половица од грашка, пасуља и сл.* — Бӣло је по бу̏тӣ гама полу̀тӣца̄ од би́жа.

помѝдо̄ра ж (тал. pomodoro, pomidoro) *рајчица.* — У̏ на̑с се че̏сто чѝнӣ са̄лса от помѝдо̄ра̄, а спра̏вља̄ се и кѝнсēрва за ју́хē.

помѝдо̄рица ж (дем. од помѝдо̄ра) — Кѝлишне су ти о̀вē помѝдо̄рице, ма̏ло вӣшē од о̀раха.

помѝкнут, пѝмакнēм свр. *некоме помало дати нечега.* — О̏тац му сва̏ко̄ нѐ колико̄ пѝмакнē по ко̀јӣ ди̏на̄р.

по̏мама ж *махнитање.* — Што̀ вас је у̏хитила по̏мама? Ӣма̄ још до па̀ртēнцē вре̏мена! — А̑јме по̏мамē! Не мо̀гу вӣше тр̏пјет о̀вӯ дје̏цу кѝлико ска̑чӯ ѝ вӣчӯ!

помáмит, пòмāмӣн свр. I. *узбудити некога, подражити, учинити немирним.* — Нâјприје̄ си тō дије́те помáмијо, а сâд га бӣје̄ш. II. ~ се 1. *узбудити се.* — Помàмијо се кад је чу̑о кòлико нас је кòстō вӣјац. 2. *размахнитати се, бучно се разиграти.* — Помáмиле се ју̀че̄р у̑вече̄р у̀ бетули испòд нāс пјáнчине, ȍка нијéсмо мòгли склòпит. 3. *бити понесен за неким или нечим, вруће пожељети некога или нешто.* — Помáмијо се зà некō̄м жèнō̄м, па вӣше нӣ мӣ ш њи́ме мӣра нêмāмо. 4. *размахати се (вјетар, море, ватра и сл.).* — Ȍ(д) синōћ се помáмијо вје̄тар, а помáмило се ӣ море, па нē знāм хòће ли дàнас арӣват вàпōр и(з) Стòна. изр. **жӣв се помáмит** *негодовати, љутити се због нечега.* — Кад је чу̑о да су свӣ пòбјегли и(з) шко̄лē, жӣв се помáмијо.

пòмес, помѐтēн *в. помѐсти.*

пòмēс (се) *в. пòмēсти (се).*

помѐсти, помѐтēн свр. (и: пòмес) *помести.* — Кат помѐтēш испре(д) свòјијех врáтā, ȍнда дóђи мѐни сотáват.

пòмēсти, -éтēн (и: пòмēс, пòмēстит) свр. I. *побркати.* — Нѐмōј ме сâд пòмēс у рачу́ну! — Тàко ћеш ме сâмо пòмēсти (пòмēстит). II. ~ се *побркати се.* — Тō ће ти се свȅ пòмēс ако ȍдма нè ставӣш јèдно на јèдну, а дру̑гō нà другӯ бâнду. — Свȅ ће ми се у глáви пòмēстит.

пòмēстит (се) *в. пòмēсти (се).*

помѐтат се, пòмећēн се несвр. *остављати час овдје час ондје.* — Оћáли се пòмећӯ пò кући, па ка(д) хи ӣштēн, нȅ знāм ђȅ су.

помѐтӣч, -ӣча м *велика зима (да помете).* — Надвóру је прâвӣ помѐтӣч кàкав јâ нè пâнтӣн у̑ свōму вијéку.

пòметнут, -нēм свр. *занемарити, напустити нешто.* — Тê смо ȍбичаје пòметнули.

помéчит, пòмēчӣн свр. I. *погњечити.* — Ако стâвӣш пàтате ȍзгāр, помéчиће̄ш помàдōре. II. ~ е *погњечити се.* — Свȅ се вòће на пу́ту помéчило.

помӣжат се, -āн се свр. *помокрити се.* — Нȅко нам се помӣжō у пòртӯн ȍт куће̄.

пôмица ж (дем. од пôма) *мала палма, палмица.* — Пôмица се може др̏жат и у̑ грасти.

пòмицат, пòмичēн несвр. *помало давати некоме нешто.* — Кад гȍд мòжемо, пòмичēмо му мâло хрáнē, штȍгођ рȍбē и кòјӣ сȍлад да сàставӣ крâј с крâјем.

/пòмоћ/ изр. **помòз' Бōг!** *поздрав приликом уласка у кућу.* — „Помòз бōг!" — рије̄ће домàћин ȍдма с врáтā кад у̀лазӣ у̑ кућу.

пòмоћ се, пòможēн се свр. *поправити се физички, оснажити се.* — Ка(д) се мâло пòможēш, пóђи рáдит.

помрчáње с *помрчина, помрачење.* — Наједанпӯт је насту́пило помрчáње и нӣшта се нӣје вӣђело.

помýтит, пòмӯтӣн свр. *пореметити, покварити.* — Стрâх ме је да ће нам гру̑бо вријéме помýтит плâнове.

понáвљат се, пòнāвљāн се несвр. *обнављати гардеробу.* — Ку̑пӣн кòјӯ сӣтницу, па се тàкō пòмало пòнāвљāн.

пȍнат[1], пôнта м ген. мн. пȍнāтā (тал. ponte) 1. *дебела даска која служи за премошћивање нечега.* — Стâвили су прико пòтока пôнат, па се мòже нà другӯ бâнду. 2. *командни мост на броду.* — Капѐтāн је с пôнта глѐдō како брôд хӣтā âбрӣв.

пȍнат[2], пôнта м ген. мн. пȍнāтā (тал. punto) 1. *убод иглом и провлачење конца кроз неку тканину.* — У̑хити ру̑б нà вести с двá пôнта. 2. *бод, бројна јединица која показује напредовање у некој игри.* — Кòлико ӣмāш тӣ пȍнāтā? 3. *очица на плетиву.* — Пòшō ми је пôнат нà бјечви. — Пòбјегō ми је пȍнат с ӣглицē. изр. **у̑ зō ~** *за несрећу, за неприлику, нешто што није требало да се каже или уради.* — Рȅкō му је у̑ зō пȍнат да прòдā ку̑ћу, па вӣдӣш штò се догòдило. **пôнто кâпа** *врста бода у везењу.* — Ту̑ ȍколо дôђē пôнто кâпа.

понѐдјёнӣк м 1. *понедјељак.* — У Ду̏бро̄внӣку се ре̑че̄: гла̑днӣ понѐдјёнӣк, јер о̀бично те̏га̄ да̑на на̀ плацу зѐленӯ до̏ђе̄ ма̏ло че̏ја̄ди из о̀колице̄. 2. *кад се хоће оправдати нерад, односно наругати се нечијему нераду, у Дубровнику се каже:* „Понѐдјёнӣк пр̏вӣ да̑н, у̏то̄рнӣк зна̑ш и̏ са̑м, у̏ сриједу се нѐ стрицка̄, да се ро̏ба нѐ грицка̄, четвр̀так је зе̏тнӣ да̑н, пе́так је све̑тӣ да̑н, су̏бота свѐтица, нѐђељици сѐстрица."

по̀ненат, -е̄нта м (тал. ponente) *запад.* — Пу̑ха̄ вје̄тар от по̀не̄нта.

понѐсен, -ѐна, -ѐно придј. *охол, узохољен.* — Тӣ чо̀вјек је понѐсен, пу̑н се̏бе.

понижѐнство с *понижење.* — За̀ њӣх би то̑ бӣло вѐлико̄ понижѐнство.

по̀нијет се, -ѐсе̄н се свр. *узохолити се.* — О̀тка(д) се уда́ла за о̀него̄ богату́на, стра̑шно се понијѐла.

по̀ништит се, -ӣн се свр. *клонути.* — По̀ништила се о̀тка(д) су је дјѐца обанду̀нала.

поно̀вит се, по̀новӣн се свр. 1. *дјелимично или потпуно се обући у нову одјећу.* — Поно̀вила сан се, ку́пила сан се̏би блу̏зу и̏ котулу. — До̏шо̄ нам је по̀новљен од гла́ве̄ до пе́те̄. 2. *обновљен.* — Иза̀ вѐлике̄ тре́шње̄ по̀новљенӣ Ду̏бро̄внӣк је до̏бијо дру̏кчијӣ и̏згле̄д.

по́ноћа с *поноћ.* — Бӣли смо на но̀гама свѐ до по́ноћа. На по́ноћа смо по̀шли ле̄ћ. изр. **гру̑б ко** ~ *врло ружан.* — Ја́ко је до̏бар чо̀вјек, а гру̑б је ко по́ноћа.

по̑нта ж (тал. punta) 1. *рт.* — Гле̏дали смо ко̏лпе на̀ по̑нти о̀д О̏рсуле̄. 2. *шиљак.* — Да̑ј ми о̀штрило да на̀оштрӣн ла̑пис, јо̏пе̄т ми је пу̏кла по̑нта.

По̑нта ж *дио градске луке у Дубровнику гдје се налази рибарница.*

понта́ват, по̀нта̄ва̄н несвр. (тал. puntare) I. 1. *посађивати, постављати.* — Не по̀нта̄ва̄ј ба̀ндијёру на мо̀ју ку̏пје̄рту! 2. *скопчавати, спајати, прикопчавати.* — По̀нта̄ва̄ш блу̏зу с и̏глицо̄н гла̀вичато̄н, па ћеш се у̏бос. II. ~ **се** *посађивати се, постављати се обично на неко видно мјесто.* — Понта́вали смо се сва̏ко̄ ве̏че̄ на ѐнтра̄ту у̏ кӣно и че̏кали хо̏ће ли нам ко̏ по̀нудит ка̑рту вӣше̄.

понта̀пет м *прибадача за мараму на прсима, брош.* — Понта̀пет ми је у̏спомена от по̀ко̄ње̄ но́не̄.

понта̀пија ж *запорањ с унутрашње стране вртних или кућних врата у старим градским кућама.* — Па̀ра̄ ми да је на̀ вра̄та ста̀вљена понта̀пија, па ћеш мо́рат зва̑т дјѐво̄јку да ти о̀творӣ.

по̑нтас(т), -а, -о (и: по̑нта̄ст) придј. *шиљаст.* — Убо̀ла сан се на по̑нтасте̄ но̑жице.

по̀нтат, -а̄м свр. I. 1. *зашиљити.* — Док пра̀вӣн ка̑рту за пи́сат, по̀нта̄ј ми ла̑пис! 2. *посадити, поставити.* — По̀нто̄ си ми прӣд вра̄та ка̀рић. 3. *скопчати нешто.* — По̀нта̄ј ми с не̏чијен о̀ва̄ два́ лӣста ка̑рте̄. 4. *пробити (вјетар, хладноћа).* — По̀нтало га је ју̀че̄р прит ка̀фо̄м на̀ Пилама. II. ~ **се** *посадити се.* — По̀нто̄ си се пре̏да̄ ме па нӣшта нѐ видӣн.

по̀нтӣна ж (тал. puntina) *чавлић са широком главицом за прибадање цртежа и сл. прибадач.* — Сто̑ сан на по̀нтӣну што је па̏ла на̀ под.

понтифѝка̄лӣ, -а̄, -о̄ придј. (тал. pontificale) *свечан.* — Да̀нас ће бӣскуп у Го́спи слу́жит мӣсу понтифѝка̄лӯ.

по̀нтӯра ж (тал. puntura) *упала поребрице.* — Лѐжӣ от по̀нтӯре̄ вӣше̄ о̀д мјесе̄ц да́на̄.

по̀нтӯрица ж (дем. од по̀нтӯра) — Рѐкли су му у оспеда́лу да је то̑ не̏каква̄ по̀нтӯрица и да се мо̑ра̄ ма̏ло причу́ват у по̀стељи.

по̑п м *свештеник, свећеник.* — Ко̀јӣ је по̑п слу́жијо мӣсу?

по̀панут, по̀пане̄м свр. *попасти, нападати по нечему.* — По̀пала (по̀панула) је пра̀шина по мо̀биљи.

пòпаприт, -ӣн свр. *йобиберийи*. — Кӯлāш би бӣјо бо̏љӣ да га нијéси овлѝкō пòпаприла.

пòпела ж (лат. pellis, тал. pelle) *зашийийни или украсни омой*. — Бѐс попелē ће се лѝбро ровѝнат.

попéлит, пòпēлӣн свр. *омойайи, обложийи зашйийним омойом књигу, йолицу, зид и сл. да се сачува од ошйећења или да љейше изгледа*. — Ученѝци пр̏вō пòпēлӯ нȍвē књӣге, па хи о̑нда нȍсӯ у̏ шкōлу.

пòпелица ж (дем. од пȍпела) — Нѐ би згр̏ēга о̑ди дòшла јѐдна пȍпелица от кàквē лѝјепē ро̏бē.

попељѝват, -èљӣвāн несвр. *омойавайи књиге или нешйо друго зашйийним омойом да би се йредмей сачувао од ошйећења или да би љейше изгледао*. — Ја̑ не мòгу са̏д свȅ пòлице попељѝват.

/пòпипат се/ изр. ~ пò шпагу **1.** *йозабавийи се сийуацијом својом и својих ближих, „йомесйи исйред својих враша"*. — Нѐ рӯга̑ј се дрӯгōму, пòпипāј се тӣ пò шпагу! **2.** *дайи неку майеријалну йомоћ*. — Мо̏гō би се ѝ о̄н мâло пòпипат пò шпагу.

пòпит, пȍпијēн свр. **1.** *не йрошийи алкохол у великој мјери, али уживайи у њему и не избјегавайи га*. — Дра̏го ми је у̏з добар бокýнић и пòпит мâло у кумпàнији. **2.** *уйийи, йрихвайийи*. — Дијéте о̏дма пȍпијē свȅ што чу̏јē.

пòпӣта ж (тал. pipita) *кокошја болесй*. — Кȍкōш ти је добѝла пòпӣту. изр. у̏хитила га је (дòшла му је) ~ *каже се кад неко йије много воде*. — Ѝзглēдā да вас је свȅ у̏ кући у̏хитила пòпӣта ка(д) толѝкӯ пу̏стӯ во̏ду нȍсите с пуцáла.

пòпӣћ, -ѝћа м *млад човјек одјевен као свешйеник који се йрийрема за йај йозив*. — Сјȅћāн се попѝћā ка(д) су ѝ(з) сјемен̏ӣшта ѝзлазили два̑ ѝ два̄ и хòдили у шéтњу пу̑(т) Свȅтōга Ја̏коба.

пȍплавица ж *йойлава*. — Ва̑с ро̑д је однијéла пȍплавица.

пòплат м *ђон*. — Пòплати су ти се излѝзали о(д) стру́гāња по Страду́ну!

поплешкѐтат, -āн свр. *йойайшайи дланом некога йо голом дијелу йијела*. — Мо̑рāн га мâло поплешкѐтат по о̏бразу.

поплѝнут, пòплӣнēм свр. *йойлавийи, йойливайи, бийи йод водом*. — О̏д великē кѝшē свȅ је прѝт кућōн поплѝнуло, нȅмā се ђȅ на̏ су̏хо нȍга ста̏вит.

пòповскӣ, -ā, -ō (и: попòвскӣ) придј. *који йрийада йойовима или цркви*. — Ту̑ је бѝла нȅкад вȅликā пòповскā ку̑ћа.

пополàко прил. (и: пополáко) *лагано, йолако, йосйейено*. — А̀јде пополàко (а́јде пополáко), свȅ скàлӣн по скàлӣн дȍ дна.

попòстат, -òстанēм свр. *засйайи на крайко*. — Попòстанимо мâло да нас стӣгнӯ!

попрѐстат, -ѐстанēм свр. *йресйайи или ослабийи, али у очекивању да ойей йочне (мисли се на кишу, снијег)*. — Кѝша је попрѐстала, у̏граби прѝлику па скòчи дȍ дома.

пòпрет м *зидано огњишйе са једним или више чейврйасйих ойвора са решейком за угљен и йросйором за йейео исйод „форњела"*. — Ста̑рē ду̏бровачкē ку̑ће су у комѝну ѝмале пòпрет с фо̀рњелима, а на пòпрету су се мòгла и др̏ва лòжит кад би се су̏шили пр̏шути у комѝнāти или кад би се на̏ Бадњē вȅче налáгали ба̏дњāци.

пòпригат, -āн свр. (тал. friggere) *йойржийи*. — Пòпригала сан за о̀бједа мâло балàнчāнā и кòјӯ па̏тату.

попрѝгуша ж *йијесйо замућено водом, без квасца, досйа йанко, обликовано йрема дну йигања и йржено на сасвим мало масноће*. — Дје̏цу гу̏стају попрѝгуше.

пòпузнут се, пòпузнēм се свр. *йоклизнуйи се*. — Пòпузнуо се на̏ кору о̀(д) смоквē, пō и у̏мало да нѝје слòмијо нȍгу.

пòпуница ж *врста мање мреже којом се служе рибари.*

пòпусти се, -ӯзēн се свр. *поклизнути се.* — Пòпузла ми се нòга низа скàлӣн.

попӯштит, пòпуштӣн свр. **1.** *попустити под неким оптерећењем или због оштећења.* — Догòдила се вȅликā дѝ зграција: попӯштијо је пȏнат прико вòдē и јèдна се жèна стровáлила дȏли. **2.** *дозволити нешто, пристати на нешто на нечије настојање, наваљивање.* — Нà крају су му дȍма попӯштили, па смо свӣ зȁједно хòдили ӯ машкаре.

пȍр м (тал. porro) *празилук.* — Пȍр се кӯхā и зачѝњен јȅдē или се стȁвљā ӯ нешто.

порагàтат се, -āн се свр. *порјечкати се, посвађати се, почупати се.* — Порагàтале су се двѝје нèвјесте око дјèцē.

пȍради предл. *због, ради.* — Пȍради снӣјега нијéсу Жӯпке дòшле нà плацу. — Свȅ сан прȍдō пȍради вâс, а вӣ ми ни „фáла" нијéсте рèкли.

поразговòрнт се, -òворӣн се свр. *поразговарати се.* — Стȃни да се ò некијем ствáрима поразгòворӣмо!

пȍрат, пȍрта м ген. мн. пȍрāтā (тал. porto) *лука, пристаниште.* — Вȅликӣ вàпор нè може ӯј ӯ порат. изр. **капѐтāн òт пȍрта** *лучки поглавар.* — Брȃт ми је капѐтāн òт пȍрта у Грýжу.

порáшат, пòрāшā несвр. (безл.) *падати на махове, с прекидима, али ситно и мало (киша).* — Нѝкāко да пȃнē дòбра киша, сȃмо пòрāшā.

/пȍред/ изр. **стȃвит се (стȃвљат се) пȍред** *упоредити се, упоређивати се.* — Брȃћа су, ма се нè могӯ стȃвит пȍред ни пò фаци ни по памéти.

порéдит, пòрēдӣн свр. *нешто мало уредити, довести мало у ред.* — Сӯтра ћеш ѝмат врȇмена, па порéди твòју кȃмару.

поркàрија ж (тал. porcheria) **1.** *прљава ствар.* — Прȃвā је поркàрија тȏ што су ван учѝнили. **2.** *прљав, вулгаран израз.* — Нȁслушали смо се поркàрӣјā.

поркàријица ж (дем. од поркàрија) — Мȏрā се рӣјет: ѝмā нȅкијех поркàријӣцā и ш њӣховē бáндē.

пòрōз, -а, -о придј. (тал. poroso) *шупљикав, порозан.* — Òвӣ вȁзић је пòрōз, пӯштā вȍду.

порòсит, пòросӣ свр. (безл.) *сасвим мало и ситно пасти (киша).* — Сȃмо је порòсило, ни прȁшину нѝје ӯбило.

порòсит, пòросӣ(м) свр. *мало покиснути, оросити се кишицом.* — Ако пòросӣн овàкō без òмбрелē, мóраћу се пȍћ дȍма промијéнит.

портàфој в. *портафољ.*

портàфољ м (и: портàфој) (тал. portafogli) *новчаник.* — Жȏ ми је штȍ ми је нèстō портàфољ, мȁда ӯ њему нѝје бӣло пӯно динáрā.

пòртијēр, -éра м (тал. portiere) *вратар.* — Њӣхова кӯћа је ѝмала портијéра у мòнтӯри.

пòртӯн, -ýна м (тал. portone) *велики улаз с такођер великим једнокрилним вратима, чест у старим градским приморским кућама.* — Ӯшли смо ӯ великӣ пòртӯн, а ȏнда узȁ скалу нȁ пјāн.

порћòлāна ж (тал. porcellana) *порцулан.* — Регàлаћу ти јèдну прецѝјōзӯ ствȃр от порћòлāнē.

пòрӯгāн, -а, -о придј. *подругљив.* — Ѝмō је пòрӯгāну фȁцу.

пòрушит се, -ӣн се свр. *смршавити, остарити, упропастити се из неких разлога.* — Òтка(д) му је жèна умȑла, стрȃшно се пòрушијо. — Бáлдо је пòрушен да га не препòзнāш!

посàлижāн, -а, -о придј. *поравнан цементом, бетониран.* — Пӯт је вȃс посàлижāн.

посалѝжат, -āн свр. *попločити цементом.* — Посалѝжаћемо свȅ околò кућē.

пȍсера м и ж *каже се обично за дијете које још не зна контролисати физио-*

лошке потребе, али и за одраслог у погрдном смислу. — Тӣ си мо̑ј ма̏лӣ по̀сера!

по̀сес м (тал. possesso) *посјед.* — Свѐ су тѐ ку̏ће са̏д у̏ њихову по̀сесу.

посеса́ват, -ѐсава̄н несвр. (тал. possedere) *запосиједати.* — Лу̏кави су о̀ни: посеса́вају ди̏јо по̀ дијо док нѐ узмӯ свѐ.

посѐсат, -а̄н свр. *запосјести.* — Након ма̑јчинē смр̏ти на̑јстарӣјӣ сӣн је посѐсо̄ ѝ кућу ѝ баштину, а мла̏ђӣ је по̀шо̄ у̏ свијēт.

посѐсӯр, -у́ра м (тал. possessore) *посједник.* — У̏ тему кра̑ју о̀ни су би̏ли на̑јвишӣ посесу́ри.

посиђа́ват *в. посицават.*

поси̏ђат *в. посицат.*

посица́ват, -ѝцава̄н несвр. (и: посиђа́ват) *некоме нешто одобравати.* — О̀н чи̏нӣ сва̏какве̄ лу̏дости, а тӣ му посѝцава̄ш.

посѝцат, -а̄н свр. (и: посѝђат) *одобрити некоме нешто, потврдити нешто некоме.* — Ја̑ сан му ре̏ко̄ што̏ ми̏слӣн, а о̑н ми је свѐ посѝцо̄.

по̀сјед м *посјета, посијело.* — О̀на ми ва̏зда до̑ђе̄ на по̀сјед кад и̏ма̄н на̑јвишē по̀сла. — Сва̏ка̄ бо̏ља̄ ку̏ћа у Ду̏бро̄внӣку и̏мала је ка̏мару от по̀сједа.

по̀сјетоват, по̀сјетује̄н свр. **I.** *посавјетовати некога.* — По̀сјетӯј га да не у̀чинӣ ко̀јӯ лу̏до̄с. **II.** ~ **се** *посавјетовати се.* — По̀сјетовали су се с аво̀ка̄тон при̏је нѐго су учѝнили петицѝјо̄н.

по̀скӣта̄н, -а, -о придј. *каже се за домаћу животињу, која се скитала или се скиће, па је запуштена, изгладњела изгледа.* — Што̏ нам о̀стане̄ по̀ пјатима иза о̀бједа, да́мо по̀скӣта̄нијем ма̏чкама.

поскѝтат, по̀скӣта̄н свр. *у скитњи се запустити и изгладњети (дом. животиња).* — Поскѝто нам се ку́чак.

поско̀лат, -а̄н свр. (тал. scolare) *покупити нешто с површине неке текућине.* — Ко̀ је поско̀ло̄ ско̀рӯп с мље́ка?

послужи́ват, -у̀живā̄н несвр. **I.** *обављати повремено по кућама послове као помоћ домаћици.* — О̀на је свѐ до̀ смрти послужи́вала по̀ ку̏ћама и о̀(д) тега̄ жи̏ вјела. **II.** ~ **се** *услуживати се у некој радњи, локалу и сл.* — У̏ њи̏х се сва̏к са̑м послу́жива̄.

послу̏жит, по̀слӯжӣн свр. **I.** *услужити некога у трговачкој радњи, кафани и сл.* — И̏ма̄ ли ко̏ у бу̏тӣзи да нас по̀слӯжӣ? **II.** ~ **се** *услуживати се у некој радњи, локалу и сл.* — Ја̑ сан се са́ма послу́жила јер ви̏дӣн да вӣ и̏ма̄те дру̏го̄га по̀сла.

по̏слӯх м *послушност.* — Нау̏чи дје̏цу на̀ послӯх, а нѐ да чи̏нӯ што о̀ни хо̀ћеју.

по̀слушат, -а̄н свр. *покорити се, прихватити наређење, савјет.* — До̀бро су учи̏нили што̏ су хи по̀слушали, па ба̑рку и̏звадили на̀дво̄р прије зи̏мē.

послу̏шница ж (и: послу́шница) *женска особа која радо прихвата савјете, наређења, која се радо покорава.* — Да ми је са̏д о̄ди, послу́шница мо̀ја, нѐ би се ја̑ ова̀ко̄ му̏чила!

по̀со̄, по̀сла м мн. по̀сли *посао.* — Тӣ, ма̑лӣ, па̏зи сво̄га по̀сла и му́чи док ја̑ го̀ворӣн! изр. **то̑ су мо̀ји по̀сли** *каже се кад се жели упозорити да се други не мијеша у нешто што се њега не тиче.* — То̑ су мо̀ји по̀сли ка̏ко ћу ја̑ арѝват свѐ то̏ учи̏нит до̏ вечери.

по̏спа̄н, -а, -о придј. *коме је потребан сан, коме се спава.* — А̀јде лѐзи, тӣ си по̏спа̄н!

по̀спат, по̀спӣн 1. (свр.) *сви заспати.* — По̏спали смо би̏ли кад је нѐко за̀куцо̄ на̀ вра̄та. 2. (несвр.) *поспавати дуже или краће.* — По̀спӣн ја̑ сва̀ко̄ попо́днē по је̏дну у̏ру.

по̏спјēшан, -шна, -шно придј. 1. *хитар.* — Ла̀сно је тѐби кад и̏ма̄ш по̏спјēшне но̏ге за хо̀дит и по̏спјēшне ру̏ке за ра́дит! 2. *који добро гори.* — У кашу́ну ми је о̀стало јо̏ш ма̏ло по̏спјēшно̄га у̏гље̄на, а о̀вӣ но̀вӣ ми тмӣ.

поспјешѝват, -ѐшӣвāн несвр. *пожуривати некога или нешто.* — Поспјѐшӣвāн га да ти то̑ што прије ỳчинӣ, ма ȍ(д) тегā нêмā вѐле кȍристи.

поспиjе́шит, пȍспиjе̄шӣн свр. 1. (непрел.) *пожурити.* — Поспиjе́шиjо сан да не ȍкаснӣм у̏ шко̄лу. 2. (прел.) *пожурити некога или нешто.* — Поспиjе́ши то̑ ȍгња да кȁфа узȁврӣ, пȃртиће ми вȁпо̄р!

поспȍљат, -āн свр. (тал. spogliare) *опљачкати.* — Ро̑ђāци су ин свȇ мāло пȍмало поспȍљали што је бӣло у̏ кући.

посра́мит се, пȍсрāмӣн се свр. *постидити се.* — Посра́мили смо се, па нӣ рије̄чи, ко да смо свӣ му̑тāви.

/пȍсрат/ у изр. **посѐри га (је)** *каже се кад се нешто поквари, поломи или изгуби, па је тиме та ствар заувијек уништена или изгубљена.* — Сȃ(д) ка(д) си га слȍмиjо, посѐри га!

по̏ста ж 1. *пошта.* — Ба́ци ми ȍво̄ пѝсмо нȁ посту! 2. *мјесто гдје се сакупља риба, дивљач и сл., позиција за рибање, лов.* — Ту̑ ти је слāба по̏ста па зȁто̄ нӣкад нӣшта не у̏хитӣш. 3. *добар или лош комад меса зависно од тога с ког дијела животињског тијела је узет.* — За шнѝцеле мо̄рā бӣт ме̄со о(д) дȍбрē по̏стē.

пȍстав м *нека врста платна.* — Су̑шу̑ се на конȍпу свȇ линцу́ли от пȍстава.

постȁвниjӣ, -ā, -о̄ придј. *у зрелијим годинама, старији.* — Бӣjо је постȁвниjӣ ка(д) се ожѐниjо.

пȍстарат се, -āн се свр. *имати изглед старе особе.* — Штȍ се ȍнā жѐна у̏ задњē врије́ме пȍстарала.

пȍстāт, -ȍjӣн несвр. *стајати неко вријеме на једном мјесту.* — По̏сто̄ј тӣ мȁло ту̑ док се jȃ врȃтӣн!

пȍстеља ж (и: пȍстеја) *кревет.* — У̑ свако̄н кȁмари бӣле су по̑ двије пȍстеље. изр. **начѝнит пȍстељу** *припремити кревет за спавање, намјестити кревет.* — Док помѐте̄н и нȁчинӣм пȍстеље, пȁсā jу̑тро. изр. **рȁзметнут пȍстељу** *након спавања скинути постељину с кревета да се провјетри.* — Кад рȁзметне̄м пȍстеју, провѐнтāм линцу́ле и кȍпе̄рте прико фу̑њестрē.

пȍстељина ж (аугм. и пеј. од по̏стеља) — Свȃ исцрвȍточена ȁнтӣкā пȍстеља ста́ла је у jѐдно̄му канту́ну.

пȍстељица ж (дем. од пȍстеља) — Дије́те је лѐжало у пȍстељици.

пȍстиjе̄р, -е́ра м (тал. postiere) *разносач поште, поштар.* — Растр̑чали су се постиjе́ри пријд Нову̑ го̏дину и нȇкому нȍсу̑ чѐститке, а нȇкому сȍлде.

постjѐрица ж *поштарица.* — Мјесто постиjе́ра сȃд ӣмāмо постjѐрицу.

постjѐруша ж (пеј.) *поштарева жена (у Дубровнику нема увијек пејоративно значење).* — Бӣла ми је дȁнас на кȁфи Ма́ре постjѐруша. — О̏нā постjѐруша ӣмā гну̏сну̑ jѐзичину.

пȍтāнћат, пȍтāнће̄м свр. *подражити некога, покушати искушати и сл.* — Мȁло сан га пȍтāнћо̄, ма о̑н му́чӣ, сȁмо му се смје̏шкају бр̑ци.

поте́гнут, пȍте̄гне̄м свр. 1. *повући некога или нешто.* — Пȍте̄го̄ ме је зȃ ру̑ку, а jȃ га нѐ би бӣjо ни оба̀до̄. 2. *добити неки новац.* — Пȍте̄го̄ је ȍвега мје̏се̄ца вӣше̄ него свӣ мӣ. изр. **~ дӣм** *повући дим цигарете.* — Дȃј ми да пȍте̄гне̄м дӣм.

поте́зāње с гл. им. од поте́зат (се) *лијено повлачење по кући или по улици без неке сврхе.* — Кȍпā ми о̏чи ȍно̄ поте́зāње пȍ кући свȇ до по́днē у кȍшуји о̏(д) спāња.

поте́зат, пȍте̄же̄н несвр. I. 1. *вући некога или нешто.* — Поте́зала ме је од бу̏тӣгē до бу̑тӣгē ӣшту̑ћи ћȇнере кȍнац. 2. *добијати новац, имати приход.* — Свȁко̄га мје̏се̄ца о̑н пȍте̄же̄ дȍбре со̑лде из Ȁмерикē. II. **~ се** 1. *вући се у ходу или споро радити неки посао.* — Поспиjе́ши мȁло, не поте́жи се тȁко̄! 2. *вуцарати се, смуцати се с неким.* — Зȃједно се пȍте̄жу̑ от кȁфē до кȁфē. — О̑н се пȍте̄же̄ с нȇкаквȍм ӣс Пӣлā.

потѐзура ж *женска особа која се вуцара, смуче.* — Не довòди ми ȕ кућу тȗ потѐзуру!

потѐзурина ж (пеј. од потѐзура) — Òна ми је у памéти, бúла је вȅликā потѐзурина и на глáсу.

пòткупље с *шаван, просторија испод самих купа, коса, без плафона, није намијењена за становање, него за одлагање свега онога чему није мјесто у стану: дрва, сандука, старих ствари итд.* — У пòткупљу ѝмају два̑ кашу́на пу̑на ста̑ријех ствáрӣ, ба̑ченијех рéпā и ȁнтӣкијēх клобу̑чӣћā.

пȍтља прил. *послије (говори се у Поникавама код Стона).* — Òни су дóшли пȍтља ка(д) смо мӣ изúшли. *(акцентовано онако како се у том крају говори)*

потòћат, -ā̄н свр. *покупити хљебом, помочити сос или масноћу у којој се пекло месо или иначе правило неко јело.* — На̑јволӣн потòћат шу̑т ȍд мēса.

пòточина ж *водом створена путања низ брдо, али и на равну (најчешће уз пут), с наплављеним или набацаним камењем; за вријеме киша туда се слијева вода, иначе је сухо.* — У Ду̑бровнӣку се јѐдна пòточина зòвē Зла̑тнӣ пòток.

потпишúват, -ѝшӣвāн несвр. *потписивати.* — О̑н је гла̀внӣ иза диретýра, па и потпѝшӣвā ка(д) штȍ трȅбā.

потпòрача ж *дужа дрвена мотка којом се подупире конопац с рубљем на сушилу.* — Ка(д) свȅ òбјесӣш, ста̑ви потпòрачу!

пòтратит, -ӣн свр. *потрошити.* — Òвегā мје̏сēца смо пòтратили пу̑но у̑ја.

пòтргат, -ā̄н свр. *побрати грожђе.* — У Кòна̄влима су ђа̑ пòтргали.

пȍтреба ж *физиолошка потреба, нужда.* — Пòгледāј је ли дијéте учѝнило пȍтребу како трȅбā! изр. **бӣт òт потребȇ** *бити потребно.* — Нѝје му бӣло òт потребē да тȍ у̑чинӣ и свȅ на̑с ста̑вӣ у неприлику.

пòтријемак, -ēмка м ген. мн. пòтријемāкā *тријем на улазу у кућу.* — Ко да је са̏д нȁ вѝдӣн како стòјӣ на пòтријēмку њѝховē ста̑рē ку̑ћē.

потр̀пат, -ā̄н свр. 1. *на брзину и без реда набацати нешто у врећу, торбу и сл.* — Свȅ што су на̀шли и потр̀пали су у̑ двије ва̀лӣже и нѐстали. 2. *подвући пода се и згужвати.* — Згр̀чӣ се ѝ на̑јбојā рȍба кад је потр̀пāш пȍдā се.

потру́сит, пòтрӯсӣн свр. *лагано посути, попрашити (сољу, шећером).* — Потру́си ми жмѝре с ма̏ло сȍли!

поту́лит се, пòтӯлӣн се свр. *усукати се, скупити се (за живо биће).* — Кад је чу̑о кòлико тȍ свȅ кȍстā, поту́лијо се и пȍшō ћа̑.

пȍћ, пȍђēн свр. (и: пȍј) 1. *отићи.* — Са̑д мȍрāмо пȍћ (пȍј) дȍма, чȅкаће нас с вȅчерōн. 2. *нестати, изгубити се.* — Од ју̑чēр ми је пȍшō гла̑с, па са̑мо ша̑пћēн. 3. *умријети.* — Òтац му је пȍшō от сѝчијē. — Сјȅћāн се да је о̑н мла̑д пȍшō. 4. *уметнути се, увргнути се у некога или на некога, сличити на некога претка по неким или свим својим особинама.* — Пȍгледāј га ка̏ко ѝдē и гȍворӣ, ва̑с је пȍшō нȁ ду̑нда. 5. *сићи с ума, умно се пореметити.* — По òнему што гȍворӣ рȅкло би се да је о̑н ма̏ло пȍшō. 6. *подерати се.* — Ја̏днō дијéте, свȅ му је пȍшло: и ка̀пут, ѝ цревје ѝ гаће! изр. ~ **на у̏сјечке** *каже се за млијеко које се није проварило, али се угрушало.* — Вȅћ нȅколикō ју̑тāрā ми млијéко пȍђē на у̏сјечке кад га ста̑вӣн узàврет. ~ **на òцат** *укиселити се (за вино, али и за човјека који је исхлапио).* — Вѝно у òнōн ба̑чви је пȍшло на òцат. — Па̑рā да ти је ста̑рӣ пȍшō ма̏ло на òцат. ~ **у̑ ништа** *смањити се у великој мјери.* — Ка(д) се òперē, тā ће ти рȍба пȍћ у̑ ништа. — Ка(д) се ску̑хало, мȇсо је пȍшло у̑ ништа. ~ **ѝ дȍћ (пȍј ѝ дȍј)** *поћи и вратити се неким превозним средством или пјешке.* — Кȍлико је бѝјет за пȍћ ѝ дȍћ? — За пȍј ѝ дȍј трȅбају нам двијé уре. **пȍј вра̑же с вра̑гон** *каже се у случају кад се негодујући нечему*

чудимо. — По̑ј вра̑же с вра̑гон, а ка̏ко си то̄ смје̏ла учи̏нит?

по̏ћера ж *потјера.* — По̏ћера за лу̏пежима тра̑јала је сву̏ но̑ћ.

по̀ћерат, -а̄н свр. *потјерати.* — По̀ћера̄ј ма̏чку да ми не за̀лаба̄ у мље́ко.

поћу̏ћат, -а̄н свр. *посисати.* — Да̑ј му ћу̏ћӣн да га ма̏ло поћу̏ћа̄!

по̏фала ж *похвала ријечима или иначе.* — Би́ла ми је то̑ на̑јдража̄ по̏фала.

пофа́лит, по̀фа̄лӣн свр. **I.** *похвалити некога или нешто.* — Кад га по̀фа̄лӣш, бо̏је̄ ће ра́дит. **II.** ~ **се** *похвалити се.* — Није́си ми се пофа́лијо да си дивѐнто̄ ме̏штар?

по̀фалит, -и̂н свр. *помањкати.* — По̀фалило је њѐму па̏ме̄ти, а нѐ со̏ла̄да̄.

пофаљи́ват, -а̀љи̂ва̄н несвр. *похваљивати некога или нешто.* — О̏н је у̏ шко̄ли би̏јо пофа̀љи̂ва̄н, а у живо̀ту се ни́је сна̀шо̄.

поферма́ват, -ѐрма̄ва̄н несвр. (тал. fermare) *кад киша или нека друга падавина престаје или слаби.* — Рѐкла сан ти да о̀во̄ нѐ може ду̏рат; е̏во пофѐрма̄ва̄, а мо̏же и са̀свијен ста̑т.

пофѐрмат, -а̄н свр. *престати на кратко вријеме или ослабити (киша или нека друга падавина).* — Кад о̀во̄ пофѐрма̄, жве̑лто па̀са̑ј прико̀ улице̄!

пофра̀јат, -а̄н свр. *лакомислено потрошити сав иметак, највећим дијелом на јело и пиће.* — Си̏нови су пофра̀јали све̏ што ин је о̀тац о̀ставијо.

по̀хамат се, -а̄н се свр. **1.** *похабати се (одијело, меки дијелови намјештаја и сл.).* — Ши̏је̄н но̏вӣ ка̀пут, ста̑рӣ ми се по̀хамо̄. **2.** *олињати се (за животињу).* — О̏ва̄ нам се ма̏чка сва̏ по̀хамала.

по̀харат (се), -а̄н (се) свр. *изгубити свјежину и виталност, смршавити и остарити.* — Пу̏но се по̀харала у̏ задње̄ врије́ме. — Же̏на му је држе́ћа, али је о̑н по̀хара̄н.

по̏хла̄пан, -пна, -пно придј. *похлепан, лаком.* — По̏хла̄пан је и и све̏ би ти̏јо се̏би згра̑бит.

похла́пат, по̀хла̄па̄н свр. *брзо појести већу количину неке хране (односи се на животињу, а за човјека је непристојно употријебити такав израз).* — О̏ва̄ ку̑ чина мо̏же похла́пат чу̏до о̏д ме̑са.

по̏хла̄пно̄с, -и ж *похлепа, лакомост.* — Све̏ му је то̑ да́ла пу̏ста̄ по̏хла̄пно̄с на дина́ре.

похли́пат, по̀хлӣпа̄н свр. *појести брзо текућу или полутекућу храну као што ради животиња.* — Сва̏ки пу̑т по̀хлӣпа̄ о̀но̄ ју̏хе̄ и ди̏гне̄ се иза тр̀пезе̄.

поху́ђет, -ди̂н свр. *(за метал) оксидирати, потамњети.* — О(д) ду̏га ста̑ја̄ња по̀за̄те су поху́ђеле.

поцукара́ват, -а̀ра̄ва̄н несвр. *посипати шећером неки колач и сл.* — Ка́ко ко̏: нѐко поцука̀ра̄ва̄ то̏рту, а нѐко је по̏лије̄ чоко̀лато̄н.

поцука̀рат, -а̄н свр. *пошећерити.* — Панди̏шпањ мо̑ра̄ш до̀бро поцука̀рат с цу̏карон си̏тнијем.

по̀че̄т, по̏чме̄н свр. *почети.* — Кат по̏чме̄мо јѐдан по̀со̄, на̑јбоје̄ га је св̀ршит, па о̏нда се прѝхватат дру̏го̄га.

почи́ват, по̀чи̂ва̄н несвр. *каже се за кафу или нешто друго што мора након припремања да одстоји како би се слегао талог.* — Ако ка̀фа ду̏го по̀чи̂ва̄, бу̏де̄ та́нка ко ча̑ј.

почиви̏лат се, -а̄н се свр. (тал. incivilirsi) *попримити понашање градског човјека у опхођењу, одијевању и уопште у начину живота.* — Ђа̏ су се почиви̏лали, а ко̀лико̄ ју̏че̄р су до̀шли ис По̀пова по̏ља.

по̀чимат, по̀чимље̄н несвр. *почињати.* — Ка̑т по̀чимљу̏ гра́дит но̏вӣ пу̑т?

по̀чинут, по̀чине̄м свр. **1.** *прилећи на кратко вријеме ради одмора.* — Иза о̀бједа сам нау̏чијо ма̏ло по̀чинут. **2.** *неко вријеме одстојати да би се слегао та-*

лог (о кафи и др.). — До(к) ка̏фа по̀чинē, тӣ изнѐси кӣкарице ѝ цукар!

по̀читоват, по̀читујēн несвр. *йошшова-ши.* — Ја̑ мѝслӣн да су мо́рали по̀читоват теста̀менат. — У̏ та̄ бремѐна се укажѝвало вѐликō по̀читова̄ње о̏цу ѝ матери.

по́шањ, по́шња м *грах „рогачић" — говори се у Поникввама код Сшона.* — Што́ би дру̏гō за вѐчерē него по́шња ѝ пата̄та̄? — *(акценшовано йо говору йоменушог краја)*

пошѐстат, -а̄н свр. *йоредиши нешшо чему не шреба много рада да се доведе у ред.* — Пошѐста̄ј ма̏ло ко̀ла̄р на ка̀путу!

пошѝкат, по̀шӣка̄н свр. *йољуљушкаши дијеше да засйи.* — Ако га сва̏кē вѐчери не по̀шӣка̄н, нѐће за̀спат.

пошкро̀пит, по̀шкропӣн свр. *йойрскаши.* — Са̏мо је ма̏ло пошкро̀пило, ко и да нѝје.

/по̏шпрд/ изр. **у̀зе̄т нѐкога у̏ пошпрд** *ругаши се с неким.* — Свӣ су га у̏зēли у̏ пошпрд о̀ткад је у̏зео а̑нду од госпа́ра.

по̏шпрдан, -дна, -дно придј. *йодругљив.* — Ва̏зда ӣма̄ по̏шпрдан то̑н.

пошпрдѝват се, -рдӣва̄н се несвр. *ругаши се с неким.* — Не фа́ли се да мо̏жеш о̀нō што нѐ можеш, јер ће се по̏слијē с то̀бōн чѐја̄д пошпрдѝват.

по̏шпрдно прил. *йодругљиво.* — За̏што та̀кō по̏шпрдно го̀ворӣш о прѝјетеју?

пошта́пит се, по̀шта̄пӣн се свр. *добро се йошкријейиши неким јелом.* — У Рије́ци смо свра́тили у тете Је́лē и до̀бро се пошта́пили з до̀ма̄ћијен кру̏хон ѝ сиром.

по̏што *йо којој цијени.* — По̏што про̀да̄ва̄ш кѝло бала̀нча̄на̄? изр. **по̏што за̏што** *за било коју цијену йа и најнижу.* — Ко̀лико је пу̏но зе̏лени бѝло на̀ плаци, да́вали су је по̏што за̏што. **по̏што по̀ то̄** *свакако, йо сваку цијену (не мисли се само на новац).* — Мо̄ра̄н се те̏га̄ либѐрат по̏што по̀ то̄.

поштра̀пат, -а̄н свр. **I.** *йойрскаши нешшо.* — Поштра̀пала сан ро̏бу за утија́ва̄ње. **II.** ~ **се** *йойрскаши се нечим.* — Поштра̀пала сан се по̀ котули с ка̀фōн.

пошу̀гат, -а̄н свр. (тал. asciugare) **I.** *йосушиши, йокуйиши с нечега воду или другу шекућину.* — Пошу̀га̄ј до̀бро по̏д да нѐ упијē умѝдецу! **II.** ~ **се** *обрисаши се йешкиром.* — Пошу̀га̄ј се до̀бро прѝје него се обу́чēш!

/пра̏в/ изр. ~ **ко свије́ћа** *усйравна држања, усйраван.* — Ӣма̄ о̑н го̏дӣна̄, а пра̏в је ко свије́ћа.

пра̏ведно прил. *йраво, заисша, збиља.* — Пра̏ведно да ти рѐчēн: о̀ни ме нӣкад није́су ни гу̀стали.

пра̂вӣ, -а̄, -ō придј. *исшински (о човјеку).* — Да си тӣ пра̂вӣ, са̏д би пла́тијо штѐту што су ми тво̀ја дјѐца учѝнила. — Кад би бѝла пра̂ва̄, о̀ставила би те на мѝру кад вӣдӣ ка̏ко си ја̏дан и нѐвōјан.

пра̏во прил. *усйравно.* — Ва̏зда је хо̀дијо пра̏во, прѐзēнца о(д) чо̀вјека. изр. **(не) бӣт пра̏во** *биши или не биши йо вољи.* — Нѝје му бӣло пра̏во кад је чу̏о да ѝ о̑н мо̄ра̄ да̏т ко̀јӣ дӣна̄р. **за̀ ријет** ~ *ако ћемо говориши исшину, за рећи исшину.* — О̏ни су нам се, за̀ ријет пра̏во, на̀шли ка(д) смо бӣли у нѐвољи. **пра̏во му бӣло** *нека му буде кад је шако хшио.* — Пра̏во му бӣло ка(д) сва̏ ра̂дӣ ка̏ко о̑н хо̀ће.

пра̀вцатӣ, -а̄, -ō придј. *йрави, обично служи као йојачање уз „йрави", али се уйошребљава и самосшално.* — О̑н је пра̂вӣ пра̀вцатӣ Ду̏брōвчанин. — Вӣдијо сан га, пра̀вцатӣ о̀тац.

пра̏г м *доњи дио улаза у кућу или у неку йросшорију, који је мало издигнуш йомоћу уске дашчице или неког другог грађевинског машеријала.* — У Ду̏брōвнӣку се рѐчē да је на Бо̀жић да̂н крѐшијо ко̀лико ко̏кōш мо̏же ско̀чит прико̀ прага.

пра̂м м *йрамен косе.* — Ма̂јке о̀бично чу̀вају пра̂м дје̏чијӣх ко́са̄.

/пра̂ње и пра́ње/ изр. **ба́цит у̏ пра̂ње** *одложиши неки одјевни йредмеш у йрљаво рубље ради йрања.* — Ба́цила сан у̏ пра̂ње сву̏ бјанка̀рију.

прáсац, прáца м ген. мн. прâсāцā *свиња*. — Нêмā сèоскē кȳħē бес прáца. изр. **бȉт нȅкому штȍ и кȍза прáцу** *не бити никакав род*. — Знȁла сан јâ да јон је ôн штȍ и кȍза прáцу.

прȁсачки прил. *до крајности неуредно*. — Кȁко тô прȁсачки жúвūш?

прȁсачкū, -ā, -ō придј. *прљав, до крајности неуредан*. — Кȁко мôгу јȅстит онȁкȳ прȁсачкȳ хрáну?

прàсица ж **1.** *женка свиње*. — Опрá сила ин се прàсица. **2.** *неуредна, прљава, аљкава жена*. — Ôнā прàсица би мȍгла пȍмес и офрȅгат скȁле.

прàсичина ж (пеј. од прàсица) — Кàква је прàсичина, ȍрах јон из рýкē нè би ȳзео!

прȁска ж ген. мн. прâсāкā *бресква, дрво и плод*. — Ӣмā прâсāкā колико хоħеш, ȍвē гȍдинē су дȍбро рȍдиле.

/прȁт/ несвр. изр. **пèри-дèри** *неподерив текстилни материјал*. — Ӣмāн јȅдну кȍшују пèри-дèри, ӣмā јон десè(т) годӣнā.

прȁħа ж *праћка*. — Дјèца су ӣс праħē слȍмила склȍ на фȳњестри.

прâх м *пудер*. — Стȁви мȁло прâха нȁ фацу да се не лȁштӣш.

прàхат, -āн несвр. **I.** *стављати пудер (прах) на нешто*. — Тȳ рâницу ħу прȍват прàхат с ȍвијен прâхон. **II.** ~ **се** *стављати пудер на лице као козметичко средство*. — Мȃлā стȃнē прӣ(д) зрцало па се прàхā.

прàчара ж *свињац, кошара; употребљава се само у пренесеном смислу тј. у значењу нечиста, неуредна просторија у кући или цијела кућа*. — Кȳħа им је прàчара, а нӣкому не дȍлазӣ нȁ памēт да је мȁло ȳрēдӣ.

прàчāрница ж *свињац, употребљава се само у пренесеном значењу: неуредна и нечиста просторија у којој људи станују (чује се у Жупи дубровачкој)*. — Учӣнили су ȍт камарē прàчāрницу, ȍд грȳбијех вóња ȳ њȳ се нè може ȳј.

прàчевина ж *свињетина, свињско месо*. — Прàчевина се пèчē или јȅдē с крȃутон.

прàчина м (аугм. и пеј. од прáсац) **1.** *велика свиња*. — Трȅбало је хрáнит онлӣкȳ прàчину! **2.** *човјек прљав и у физичком и у моралном смислу*. — Штȍ си очекӣвō од онàкōга прàчинē: гнȳсан, гȁдан, пȍтēжē се са женèтинама, лȍчē.

прàчиħ м (дем. од прáсац) — Ӣмāмо прáца и пêт прȁчӣħā.

прáшит, прâшӣн несвр. **I.** *дизати прашину, засипати некога или нешто прашином*. — Како пасáвају ȃути, тàкō прâшȳ. **II.** ~ **се** *скупљати прашину*. — По овàкōму пýту прâшȳ се цр̏вје.

пр̀вō вез. *чим*. — Пр̀вō мôгудēш, пӣши нам да нè мислӣмо.

пргàторије *в. пургаторије*.

пр̏давац, -āвца м ген. мн. пр̏давāцā *дијете, али и ситан човјек*. — Колӣшнӣ пр̏давац, а ȳзео ȃнду ȍд великōга!

пр̏давица ж *женско дијете, дјевојчица*. — Јȍш су је ко пр̏давицу вȍдили пȍ балима.

прдèјуска *в. прдељуска*.

прдèљуска ж (и: прдèјуска) *шамар у физичком и моралном погледу*. — Вȅликā је прдèљуска не врáтит вӣзиту. изр. **фȁца от прдèљускē (прдèљусāкā)** *антипатична особа*. — Знȃш кàкав је: прâвā фȁца от прдèљусāкā.

прдељȳскат, -āн несвр. *шамарати*. — Прдељȳскā га зȁ свакȳ малéнкōс. — Кад гȍħ дȍђē дȍма иза пóноħа, бýдē прдељȳскāња ӣ викē.

прдèљушчина ж (аугм. од прдèљуска) — Трȅбало би му офлӣмат јȅдну прдèљушчину па би ôн бӣјо бȍљӣ.

/прдéчево/ изр. **прдéчево сèло** *у Дубровнику се подругљиво каже да је неко из прдечева села или да нешто има, постоји у прдечеву селу, а тога села заправо нема*. — „Ђȅ тô ӣмā за кýпит?“ — „У прдéчеву сèлу!“ — Бӣјо ти је ôн у прдéчеву сèлу нȁ фести!

прдилòквēнца м и ж *особа која много и свашта говори.* — Свȅ је бȉло нȁ мјесту док нѝје арѝвала А́не прдилòквēнца ѝс Пи̏лā.

прдòклачēње с гл. им. од прдòклачит *наклапање.* — От пу̏стōгā прдòклачēња са̏мо бо̏лӣ глáва, а кòристи нêмā.

прдòклачина м и ж *особа која свашта наклапа и говори глупости.* — Тӣ си ȍбичнā прдòклачина, кò те јȍш слу̏шā!

прдòклачит, -ӣн несвр. *свашта говорити, наклапати.* — Пу̏шти га нека прдòклачӣ, а тӣ чѝни ѝ дајē како знâш и у̀мијēш.

пр̏доња м *онај који пуно и свашта говори.* — Ако дȏђē ȍнӣ пр̏доња, ȍдма ѝдēн до̏ма.

пр̏дотина ж (обично у мн.) *глупост, наклапање, написано или изречено.* — Не мòгу јā чѝтат тē њѐгове пр̏дотине.

пр̀ђет, пр̀дӣн несвр. **1.** *говорити глупости.* — Не пр̏ди лу̑до кад јā знāм да тȏ нѝје тàкō! — Сâ(д) ће пòчēт ко и ȍбично пр̀ђет лу̑дијех. **2.** *негдје нешто бити истакнуто или на некоме нешто упадљиво стршити.* — На клобу́ку јон пр̀дӣ пе̏чу перу̏шинē ȍт кокоши. — На глáви му пр̀дӣ канòтијēра. изр. **(а) пр̏д отóлē** *бјежи! остави то! како можеш говорит то!.* — А пр̏д отóлē! Кò ми је дòшō др̏жат пре̏дику!

прѐвољица ж (најчешће у мн.) *посластица, драго јело.* — Јȇђи што ѝмā, нêмā прѐвољӣцā!

превр̀нут, прѐврнēм свр. *претворити у нешто друго, преобратити у...* — Бѝло нас је стрâх да ће се гȍспāр офѐнцат, ма је нȅко тȏ по̏слијē превр̀нуо у шáлу и свȅ је дòбро ѝспало.

прегàторије *в. пургаторије.*

прȅгрш, -ти ж *једна шака нечега.* — Дȏ ми је прȅгрш ȍрāхā.

предáват, прѐдāвāн несвр. *приказивати некоме нешто нетачно, казивати измишљотине.* — Кò знā штò је ȏн њȅму предáвō, па су ȍ(д) тегā изѝшле пу̏тине.

прȅдика ж *проповијед.* — Бѝла је прȅдика у̀ Мāлōн брâћи. изр. **др̏жат прȅдику (некоме)** *корити некога за нешто, читати некоме лекцију.* — Др̏жали су нам прȅдику у̀ шкōли што нѝшта нијéсмо за дàнас нау̀чили.

предѝкат, -āн несвр. (тал. predicare) **1.** *проповиједати у цркви.* — У Гóспи је дàнас предѝкō јѐдан млâдӣ пȏп. **2.** *дуго говорити и опомињати некога за нешто.* — Не предѝкāј ми вѝше ȍ тему, знâм ѝ сâм да сан фа̏лијо.

предикàтӯр, -у́ра м (тал. predicatore) *проповједник.* — Дум Ѝван је бѝјо вȅликӣ предикàтӯр, пу̏на би бѝла цр̏ква кад би ȏн ѝмō предѝкат.

предѝлета ж *миљеница, миљеник, веома драга особа.* — Ȍна му је предѝлета, нêмā тê ствâри што јон ȏн нè би учѝнијо.

прѐдират, прѐдирēн несвр. **I.** *каже се кад млинац за кафу или машина за месо и сл. оставља зрна или комаде несамљевене.* — Мȁкина ми прѐдирē па се у̀ тȏрти под зу̀бима чу̑јӯ боку̀нићи ȍрāхā. **II.** ~ **се** *ломити се, убијати се од неког посла физичког или интелектуалног.* — Тр̀гōвци се прѝд Новӯ гȍдину прѐдирӯ от пòсла. — Не прѐдирē се ȏн пу̏но од у̀чēња.

прѐдријēт се, прȅдрēн се свр. *сломити се од нечега.* — Свȅ ме је стрâх да сте се јȁдни прȅдрли от пòсла!

прȅдрт, -а, -о придј. *сломљен.* — Прȅ дрта сан од јучѐрањēга ȍрцāња пȍ кући.

предр̀штина ж (и: предр̏штина) *особа, мушка или женска, којој је сваки посао тежак и уопште све јој је тешко.* — Јȁдница, штȏ мȍже с ȍнōм предр̀штинōм ȍд му̏жа!

прéзат, прȇжēн несвр. *вребати, будно пазити, бити на опрезу.* — Глȅдāн мȁчку како у̏ре ѝ уре прȇжē јѐднōга мѝша. — Умòрило ме је непрѐстанō прéзāње да се не у̀чинӣ кàквā штȅта. — Прȇжēн да не

за̀спӣн, јер не́ћу чу̑т ако Лу́ко за̀звонӣ на̀ вра̄та.

презента̑биле (и: презѐнтабиле) придј. (тал. presentabile) *вриједан показивања.* — До̄бӣли смо презѐнтабиле рѐго̄.

презента́ват, -ѐнта̄ва̄н несвр. (и: призента́ват) (тал. presentare) **I.** *представљати некога или нешто.* — Мӣ ћемо презента́ват зѐмљу у а̀тлетици. **II.** ~ **се 1.** *појављивати се.* — Не презѐнта̄ва̄ј ми се ка(д) те не зо̀ве̄н! **2.** *појављивати се у сну, причињати се.* — Сва̏ке̄ но̏ћи ми се презѐнта̄ва̄ ва̀по̄р што то̏не̄. — Све̏ ми се призѐнта̄ва̄ како но́но сјѐдӣ за тр̀пезо̄н у коми́ну.

презѐнтат, -а̄м свр. (и: призѐнтат) **I.** *представити, предочити.* — Да̀нас су на ѝзложби презѐнтали ра̑д јѐдно̄га мла̑до̄га питу́ра. **II.** ~ **се** *појавити се, доћи, најчешће изненада.* — Са̑(д) се ѝ о̄н призѐнто̄, са̑мо да се вӣше̄ устре́се̄н.

прѐзе̄нца ж (тал. presenza) **1.** *показивање.* — Е̏во ван о̀ва̄ мале́нко̄с, ни́је ба̑ш за прѐзе̄нцу, ма је о̏(д) срца. **2.** *наочита особа, лијепа појава.* — Бӣјо је прѐзе̄нца о(д) чо̀вјека она̀ко̄ вѝсок и елѐганат.

прѐкваснт, -ӣн свр. *покваситии ново рубље или неку тканину прије него се од ње сашије нешто од одјеће.* — Тѐла се мо̑ра̄ прѐквасит прӣје шӣћа, јер о̀на ӣде̄ у́ се.

прекоју̏че̄ра (и: прикоју̏чера) прил. *прекјучер.* — Прекоју̏че̄ра смо, кад је бӣла о̀на̄ вѐлика̄ кӣша, га̏зили по Страду́ну во̏ду до̀ шкља̄на̄ка̄.

пре̏кола̄ни *в. приколани.*

прекопија́ват, прекопѝја̄ва̄н несвр. (тал. copiare) *пресликавати нешто, копирати.* — Ѝзмисли нѐшто ѝ са̑м, нѐмо̄ј све̏ о̀(д) друго̄га прекопија́ват! — Нѐ мо̄ра̄ се вӣше на̑ ру̑ке препишӣват, ӣма̄ ма̑кина за прекопија́ва̄ње.

прекопѝјат, -а̄н свр. *направити копију писма, слике и сл., пресликати, направити препис.* — Прекопѝја̄ј по̏требите̄ доку̀ме̄нте и прѐда̄ј на Ко̀мӯну.

прекре́нут *в. прикренути.*

прѐкретат *в. прѝкретати.*

пре̏м вез. **1.** *премда.* — У̏зе̄ћемо што̏ је цјѐње̄, пре̏м ми је дра̏же̄ о̀но̄ дру̑го̄. **2.** *управо, баш, доиста.* — Рѐци ми ђе̏ је то̑ пре̏м! — Спјега́вали су ми ђе̏ то̑ пре̏м о̀стаје̄, ма ја̑ се нӣка̄ко не орјѐнта̄ва̄н.

прѐмат, -а̄н несвр. (тал. premere) *марити.* — Мѐни нӣмало не прѐма̄ хо̏ћеш ли тӣ јѐстит или нѐ. — О̏ли нѐ видӣш да нӣкоме не прѐма̄ш?

према́хат, прѐма̄ше̄н свр. *махати руком у знак поздрава.* — Према́хала је с па̀лубе̄ бро̏да све̏ док нас је мо̀гла вӣђет.

премѐтат, прѐмеће̄н несвр. **I.** *копати по неким стварима тражећи нешто или из радозналости.* — Нѐко ми прѐмеће̄ по шкра̀бици. **II.** ~ **се** *превртати се с једне стране на другу (нпр. у кревету због несанице и сл.).* — Премѐто̄ сан се сву̀ но̑ћ, о̏ка нијѐсан скло̀пијо ка̀ква је бӣла за̑пара.

премиһӣват, премѝћӣва̄н несвр. *пребацивати, премета̄ти један крај преко другога.* — Ра̀дије̄ би фацу̀лет вѐзала, нѐго га са̑мо премићӣвала и ферма́вала с понта̀петон.

пренача́њат *в. приначињати.*

пренема́галица ж (и: принема́галица) *женска особа која се пренемаже кад нешто ради, жалећи се на умор, слабост и сл.* — Она̀ка̄ пренема́галица нѐ може нӣшта ни ра́дит кад је све̏ нѐшто бо̀лӣ илӣ је у̀мо̄рна.

пренема́гало с (и: принема́гало) *особа која се пренемаже кад нешто ради, али и иначе.* — А̀jде, пренема́гало бо̀жје̄, хо̀ћеш ли вӣше то̑ ѝзјести или нѐћеш?

пренема́гат се, -ѐма̄же̄н се несвр. (и: принема́гат се) *радити нешто без воље, жалити се на умор, исцрпљеност, болест.* — Што̏ чӣнӣ? Нӣшта! Пренѐма̄же̄ се кро̀с ку́ћу.

прѐнијет се *в. принијети се.*

прено̀сит се *в. приносити се.*

прѐпӣрци м ген. мн. прѐпирāкā (само мн.) *препирке, кошкања, мале свађе.* — Дâн им пàсā у прѐпӣрцима.

препòтенат, -ēнта, -ēнто придј. (и: припòтенат) (тал. prepotente) *силан, моћан, надмоћан човјек.* — Стрâшно је препòтенат, а бâш нêмā зâшто.

препòтēнто прил. (и: припòтēнто) *надмено, надмоћно.* — Нѐ милӣ ми се ȕ њӣх нӣ пôћ ка(д) се др̏жӯ онàкō припòтēнто.

препòтēнца ж (и: припòтēнца) (тал. prepotenza) *надмоћност.* — Свӣ су òни у фàмиљи пӯни препòтēнцē.

препòчинут, -нēм свр. *кад неко јело након готовљења дуго стоји, односно превише стоји, па због тога изуби неку своју вриједност, укус и сл.* — Тӣјесто ти је препòчинуло, мóраћеш га премјéсит.

прѐпригат, -āн свр. **I.** *препржити.* — Јȍпē(т) си прѐпригала рӣбу! **II.** ~ **се** *препржити се.* — Прѐпригале су ми се пàтате а ӣ ује ми је загòрјело.

перòдит се, прѐродӣн се свр. *препородити се.* — Ка(д) сан се врáтила дȍма, ко да сан се перòдила.

преручӣват, -ӯчӣвāн несвр. *прекретати, претакати, пресипати нешто из једнога суда у други.* — Не прерӯчӣвāј ӯје из боцу́на у бòтије док ти нѐ будē трêбат.

прерýчит, прѐрӯчӣн свр. *преточити, пресути или пребацити нешто из једне посуде у другу.* — Кат прѐрӯчӣш смòкве из òвегā кошӣчића ȕ другӣ, врáти ми мôј!

пресалӣжат, -āн свр. *поравнати нешто цементом или каменим плочама.* — Свȅ је од рàшћела дȍ кућē пресàлижāно.

пресвадáват *в. присвадават.*

пресвàдат *в. присвàдат.*

прѐсвијетлā ж *задњица, стражњица.* — Забòљела ме је прѐсвијетлā о(д) сјѐдāња на стóчиħу.

пресӣденат, -ēнта м ген. мн. пресӣденāтā (тал. presidente) *предсједник.* — На сѐдӯти су свӣ ȕпрли пȍглēд у пресӣдēнта, а ȍн сјѐдӣ и мýчӣ.

пресӣдēнца ж (тал. presidenza) *пресједање.* — Пот пресӣдēнцȏн госпáра Мӣха свȅ је хòдило ко по лòју.

прȅскӯр, -а, -о придј. *претамне боје.* — За òвӯ стâђȏн је òнā стȍфа прȅскӯра.

преслáдит, прѐслāдӣн свр. *ставити у нешто превише шећера.* — Нѐмōј ми јȍпē преслáдит кâфу!

прȇстава ж *представа, извођење позоришног комада.* — Јȍш ȕ стāрōму Дȕбрōвнӣку су се др̏жале прȇставе и пȍ кућама и на òтворенōму. **2.** *представа о нечему што зависи од знања и искуства неке особе.* — Нêмā ȍн прȇставē кàко је дàнас тêшко нâћ пȍсō.

престáват се, прѐстāвāн се несвр. (тал. prestarsi) *пружати помоћ некоме, ангажовати се у неком случају за некога.* — Престáвō јон се кад гȍћ јон је бӣло пȍ требито, ма òна му тȏ не прӣзнāвā.

прѐстат се, -āн се свр. *пружити помоћ некоме, ангажовати се за некога, заузети се.* — Мȃло ће се кȏ прѐстат за твòје пȍсле и интѐресе.

прѐстрашеница *в. пристрашеница.*

престрашењак *в. пристрашењак.*

престрашит *в. пристрашит.*

прéсух, -а, -о придј. *превише сух.* — Ȍвō рȍбē је прéсухо за утијáвāње.

прѐтēза ж (тал. pretesa) *полагање права на нешто.* — Ӣмā ли кȏ прѐтēзē нà твȏј стâн?

прѐтēндит, -ӣм несвр. (тал. pretendere) *полагати право на нешто.* — Ȏн не прѐтēндӣ нà великӯ плáту, ма нêће нӣ мукте рáдит.

претѐнцат, -āн несвр. *захтијевати, тражити, полагати право на нешто.* — Ȏн не претѐнцā пӯно, пàсā се и сȳ мањē.

прѐтио, -ла, -ло придј. *дебео у нешто блажем значењу, а може се односити на човјека, али и на комад меса.* — Прѐ-

тио чо̀вјек се тѐже̄ пѐње̄ уза̀ скалу. — Мѐсо је бѝло стра̂шно прѐтило.

прѐтља̄ње с гл. им. од прѐтљат (се) *дебљање, гојење.* — Прѐтља̄ње у̑дӣ здра̑вљу.

прѐтљат, -а̄н несвр. **I.** *дебљати.* — Сва̏кӣ да̑н све вѝше̄ прѐтља̄ш! **II.** ~ **се** *дебљати се, гојити се.* — Не прѐтља̄ се са̏мо о̀д великē хра́не̄ него и о̀д великиjе̄х го̏дӣна̄.

прѐтилашан, -шна, -шно придј. *дебељушкаст.* — Ва̏зда је бѝјо прѐтилашно дије́те за ра́злику о(д) сѐстре̄ ко̀ја̄ је бѝла ко о̏штрц.

претилѝна ж *дебљина у нешто блажем смислу.* — Тӣ бо̏кӯн пра̀чевине̄ је са̑ма̄ претилѝна.

/претре́сат/ изр. ~ **ту̏ђе̄ по̀сле** *бавити се туђим пословима, вербално се уплитати у догађаје и ситуације с којима се нема везе, а то чинити углавном из радозналости.* — Ӣма̄ш ли тӣ што̀ памѐтниjе̄ него претре́сат ту̏ђе̄ по̀сле?

прѐћерат, -а̄н свр. **1.** *претјерати нешто преко нечега или с једне на другу страну.* — Но̀ћас су на то̀варима прѐћерали др̀ва са Шуме́та у Рије́ку. **2.** *претјерати у нечему (у јелу, шали, раду).* — Прѐћеро̄ је у сво̀јо̄н авѝндеци за̀ со̏лдима. **3.** *каже се за временску непогоду кад мине или мимоиђе неки крај.* — До̀шло је с мо̏ра па је, ко ѝ вазда, окре́нуло и прѐћерало прѝко брда.

прѐћӣз, -а, -о придј. (тал. preciso) **1.** *тачан, педантан.* — Прѐћӣз је у по̀слу и нѝје ску̑п. **2.** *који сасвим личи некоме, исти.* — Глѐда̄н му фѝгӯру ѝ моте: прѐћӣзӣ но́но.

прѐћӣзо прил. *тачно, педантно.* — Са̏мо да вѝдӣш ка̏ко је вѐста прѐћӣзо сашивѐна.

преу̏зе̄т, прѐузме̄н свр. *кад приликом припремања јела неки састојак надвлада својим мирисом или укусом остало, а то није пожељно.* — Мѐсо је ма̏ло ка̏рико, па̀ра̄ ми да је лу̑к прѐузео.

преу̏зимат, преу̏зимље̄н несвр. *кад приликом припремања јела неки састојак мирисом или укусом надвладава све, па то мијења цјелокупан укус.* — У̑ то̀ћу ти ва̏зда преу̏зимље̄ о̀рачић му̏шка̄тӣ, а то̄ ме не гу̑ста̄.

префора́ват, префо̀ра̄ва̄н несвр. *претјеривати.* — Ја̑ сам му рѐко̄ да не префо̀ра̄ва̄ с хра́но̄м, ма о̑н се нѝка̄ко нѐ да̄ ра́злогу и о̑нда га бо̀лӣ сто̏мак.

префо̀рат, -а̄н свр. *претјерати у нечему.* — Бѝло је лѝјепо ѝ весело, ма су нѐкӣ и префо̀рали. — Нѐмо̄ј префо̀рат у ѝгри, ӣма̄ш и у̀чит.

прѐхитит, -ӣн свр. *латити се нечега, прихватити се нечега.* — Прѐхитијо се тѐга̄ по̀сла у̑ задње̄му ча̏су.

прѐц м (тал. prezzo) *цијена.* — Jѐс да то̄ врије́дӣ, ма је за̀ мене прѐц вѝсок.

пречѝњат се, прѐчӣња̄м се несвр. *причињати се.* — Њѐму се пречѝњало да нѐко ӣде̄, ма нѝје то̄ оба̀до̄.

пречипита́ват се, -ѝта̄ва̄н се несвр. (тал. precipitare) *материјално се упропашћавати.* — Није́су се о̀ни нѝкад пречипита́вали кад је дѝна̄р бѝјо у пѝта̄њу.

пречипѝтат се, -а̄н се *материјално се упропастити.* — Ко да ће се пречипѝтат ако да́дӯ ко̀јӣ дѝна̄р сиро̀машици!

пречипитацѝјо̄н, -о́ни ж (тал. precipitazione) *велика штета или материјална пропаст.* — За̀ њӣх је пречипитацѝјо̄н спѐнцат толѝке̄ со̏лде.

пречѝпицијо с и м (и: причѝпицијо) (тал. precipizio) *провалија.* — Па̏ли су у пречѝпицијо и нѝко нѝје о̀сто̄ жѝв.

прѐша ж *журба.* — У̑ преши сан забо̀равила закљу̑чат вра́та. изр. **вра̑г о̏днијо ѝ прешу** *чест израз који се чује у Дубровнику, а односи се на неку или нечију журбу.* — Ма ста̏ни ма̏ло, вра̑г о̏днијо ѝ прешу! Ӣма̄ вре̏мена за̀ све! **бо̑г у̏бијо ѝ прешу** *чест израз у Дубровнику којим се каже да не ваља увијек журити.* — Ова̀ко̄ се нѐ ра̄дӣ, Бо̑г у̑бијо ѝ прешу!

прѐшило м *особа која увијек журу*. — Тӣ си јѐдан прѐшило! изр. **дӯн прешило** *у шали се каже за особу која има навику да жури*. — Срѐла сан Ма́ринōга дӯн прешила, ма ме ни́је ни осѐрвō.

прѐшит, -ӣн несвр. *журиши, журиши се*. — Прѐшӣмо на ва̀пōр. изр. **кō је прѐшијо ӣ врāт је слòмијо** *каже се некоме ко жури у йослу или иначе*. — Сми́ри се, пола̀ко, кō је прѐшијо ӣ врāт је слòмијо!

прѐшно прил. *одмах, шшо прије*. — Ако ти òвō прѐшно трѐбā, пòслаћу ти ѐспресно.

прештрика́ват, прештри̏кāвāн несвр. *йрецршавати, йонишшавати цршом*. — Прòмисли штò ћеш пи́сат, па нѐћеш ни мо́рат прештрикават.

прештри̏кат, -āн свр. *йрецршаши нешшо, йребрисаши йовлачењем цршс*. — Прештри̏кали смо òнӣ рēд, па ћемо са̏д ӣзнова напи́сат.

пр̏жина ж 1. *йијесак*. — Пр̏жина нам је ӱшла у са̀ндале. 2. *ијешчани дио обале*. — Ако дјѐца не зна́дӯ пли́ват, нāјбојē хи је òдвес нà пржину.

пржи̏нāта ж *већи ијешчани дио обале*. — Фӯрестӣ се та̄мо пӯно ку́пају, јер ӣмā бли́зу килòметар пржи̏нāтē.

пр̏жиница ж (дем. од пр̏жина) — Испòт кӯћē нам је òдма пр̏жиница.

пр̏жит, -ӣн несвр. 1. *жесшоко йећи, гријаши (мисли се на сунце)*. — Да̀нас ће дòбро пр̏жит, јӯтро је, а вѐћ је вруђи̏на. 2. *йећи нешшо сасвим насухо, без масноће, нйр. кафу, јечам и сл.* — Ка̀фу пр̏жӣн у та̀мбурићу на пòпрету.

прибѝјен, -јѐна, -јѐно придј. *који осјећа неку слабосш као да је йребијен, малаксао*. — Вӯчē се ко прибѝјен ку́чак. — Да̀нас сан свȁ прибијѐна.

при̏бират, при̏бирēн несвр. *йребирати*. — Не при̏бири ми по бурси́ну!

при̏бит, при̏бијēн свр. *йрешући некога*. — Јӯчēр су при̏били јѐднōга чòвјека на пӯту ò(д) Срђа. изр. **при̏била ме сла̄бōс** *кад се неко осјећа несйособним за било какав йосао*. — Да̀нас ме при̏била нѐкавā сла̄бōс, па нӣшта нѐ рāдӣн.

при̏брāн, -а, -о придј. *сабран, који не изгуби йрисебносш*. — У та̀кијен мòмēнтима трѐбā бӣт при̏брāн, па ми̏слит и нà себе и нà другē.

при̏брāнōс, -ости ж *сабраносш, сйособносш владања собом у неком шренушку*. — Спа̏сила хи је са̑мо шофѐрова при̏брāнōс.

при̏брат, при̏берēн свр. I. *йребраши нешшо*. — Гра̂х је при̏брāн, мòжеш га ста̑вит ку̑хат. II. ~ **се** *доћи себи, сабраши се*. — Прибѐри се и нѐ мисли вӣше нà тō, мòгло је бӣт ӣ горē.

прива́лит, при̏вāлӣн свр. I. *срушиши, обориши*. — Мра̂к је, па̄зи да штȍ не при̏вāлӣш! II. ~ **се** 1. *йасши, срушиши се*. — Прива́лијо се ко врѐћа, па се са̏д нѐ може ди̏гнут. 2. *йрилећи мало, обично йослије ручка*. — Ӣдēн се са̏д ма̄ло прива́лит, па ћу пȍслијē пра̄т пјāте.

приваљи́ват, -а̀љӣвāн несвр. I. *рушити се, йадаши*. — Наслòни тȍ ӯз мӣр да се вӣше не прива̀љӣвā!

при̏варит, -ӣн свр. *йревариши некога*. — При̏варијо ме, лу́пеж, и дȍ ми ла̄корӣнā ȍд мēса.

привѐсти се, -ѐзēн се (и: привѐстит се) *йревесши се йреко нечега или с једне сшране на другу*. — Привѐзли смо се з ба̑ркōн до Мокòшицē, а ȏнда смо шѐтāндо дòшли у Рòжат.

привѐстит се в. *йривесши се*.

привòзит се, при̏возӣн се несвр. *йревозиши се*. — На Лòкрум се при̏возӯ з ба̑ркама и с мотóрима. — Не кòстā пӯно при̏вожēње с јѐднē ба́ндē нà другӯ, а скра̑тӣш пӯт.

привоња́ват, -òњāвāн несвр. *йојављиваши се (кад сшално неко негдје долази с намјером да нешшо види или чује, односно с намјером да йроцијени хоће ли шу моћи осшвариши неки свој иншерес)*. — Ӣмā нѐкаквōга ра́злога што ȏн ва̏зда привòњāвā у òнегā орлòџистē.

привòњат, прѝвоњāн (и: привòњāн) свр. *накрашко се појавити*. — Нѝје ни привòњō, а хòће да му се плāтӣ ко ѝ другōму.

привр̀нут се, прѝврнēм се свр. *преврнути се*. — Кад би те òтац чȕо како бјестѝмāш, у грòбу би се привр̀нуо.

прѝвртат, прѝврћēн несвр. (и: прѝврћат) I. *превртати нешто*. — Дáла се на пòсō па прѝврћē цѝјелӯ кȕћу. II. ~ се *превртати се*. — Лȅжēн, а ȍнда се по свȕ нōћ прѝврћēн по пòстеји и не мòгу ȍка склòпит.

прѝврћат в. *привртат*.

прѝгат, -āн несвр. *пржити нешто на уљу или на масти*. — Прѝгали смо јӯчēр гȅрице. — Јȅсу ли прѝкле прѝспјеле зà пригāње? изр. **прѝгā су̑нце** *каже се кад је велика врућина, кад је јако сунце*. — Дàнас ће прѝгат сӯнце, òд јутра се пȍзнā.

прѝгӣб м *прегиб*. — Бòлӣ ме нȅшто на прѝгӣбу от кòљена.

прѝгибат, -āн I. *прегибати, пресавијати*. — Кад бӯдēш прѝгибат нāпицу за слòжит је, пāзи да ѝдē по ријéзу. II. ~ се *пресавијати се*. — Тō се мōрā прѝгибат вȁзда нà истӯ бāнду.

прѝгињат, -ēн несвр. I. *прегибати*. — Ако бӯдēш непрѐстано тàкō прѝгињат књѝгу, бр̏зо ћеш је распáрат. II. ~ се *прегибати се*. — Не прѝгињи се прико фȕ њестрē, пāшћеш!

пригледáват, -ēдāвāн несвр. *прегледати, прегледавати*. — Нѝко не приглèдāвā ѝмāш ли тӣ биљет или нȅ.

прѝгледат, -āн свр. 1. *прегледати нешто*. — Дāј ми да прѝгледāн штò си напѝсō. 2. *припазити на некога или на нешто*. — Прѝгледāј док јâ дōђēн да ми штȍ на òгњу не покѝпӣ!

приглéдат, прѝглēдāн несвр. I. 1. *прегледати нешто*. — Профȅсӯр от фрàнцӯскōга не прѝглēдā свȁкӣ дāн зàдаћу. 2. *пазити повремено на нешто*. — Прѝглēдāј ми крȕх да не прѐкиснē. II. ~ се *прегледати се*. — Прѝглēдā се ȕ љечнѝка свȁкō шȇс мјесéцā.

прѝгнут, прѝгнēм свр. I. *превити, пресавити*. — Зȁшто су стрàнице ȕ књизи прѝгнӯте? II. ~ се *прегнути се*. — Прѝгнуо се прико парȅстāтē и пō на бȅтӯн.

пригоријéват, -òријēвāн учест. *прегоријевати*. — У òвōн тȇћи мљéко чȇсто пригòријēвā.

пригòрјет, прѝгорӣ свр. 1. *прегорјети (дрво на ватри, јело, печење и сл.)*. — Ка(д) су др̏ва сýха, бр̏зо прѝгорӯ. — Пригòријо ми је крӯх у пȅћи. 2. *прежалити нешто*. — Свȇ се дâ пригòрјет, ма љӯцкӣ жѝвот тȇшко.

прѝградак, прѝгратка м ген. мн. прѝградāкā *дограђени дио уз неки грађевински објекат*. — Изà кућē ѝмā прѝградак за магàзӣн.

пригријéват, прѝгријēвāн несвр. *подгријевати*. — Ако хрáну вӣшē пӯтā прѝгријēвāш, ȕжēстӣ се.

пригр̀нут, прѝгрнēм свр. I. *пребацити себи нешто преко рамена да би се заштитио од хладноће*. — Ако нѝшта дрȕгō, пригр̀ни шāл кад ѝзӣђēш нà врāта. II. ~ се *пребацити преко себе капут или шал*. — Пригр̀ни се, ȕвечēр је фрȇшко!

прѝгртат, прѝгрћēн несвр. *пpеметати, пребацивати земљу или нешто друго што се може испремијештати*. — Прѝгртō сан зȇмљу ȕ āрли, па ћу посáдит рӯсице. — Бòлӯ ме рӯке от прѝгртāња зȅмљē у цардѝну.

прѝд предл. *пред*. — Нѝшта прѝд њѝм не говòри, кō знâ кȁко би ȍн тō ȕхитијо.

придàлек, -ȅка, -ȅко придј. *предалек*. — Придàлек је пӯт до Бр̏гата, па обӯци нȃ ноге нȅшто лȁко да мòжеш хòдит.

придалèко прил. *предалеко*. — Чѝнӣ ми се да је тō бѝло блѝжē, а мӣ смо пòшли придалèко.

прѝдат, -āн свр. I. *предати нешто*. — Прѝдāј сӯтра мòлбу, а јâ ћу ти ако мòгу-

дēн пòмоћ. II. ~ **се** *предати се, помирити се с нечим.* — Ако се прӣда бо̏лести, гòтов је.

придвòјит, прӣдвојӣн свр. *преполовити.* — Придвòји тō и сва̏кōму да̑ј по бокӯниħ.

прѝдјевак, -ēвка м ген. мн. прѝдјевāкā *надимак.* — Тō му је прѝдјевак, а ка̏ко се ӯпрāв зòвē, нȅ знāм.

придобѝват, -òбӣвāн несвр. *освајати, свладавати.* — Придòбӣвā ме вруħѝна, па ми се нѝшта нè дā ра́дит.

придòбит, прӣдобијēн свр. *освојити, свладати.* — Придобѝла га је пòстеја о(д) ду̏га лèжāња.

придòлазит, -ӣн несвр. **1.** *осјећати се изненада лоше, чешће или у навратима.* — Њȅму чêсто придòлазӣ, па ва̏зда мо̄рā нȅко бӣт ш њѝме да га рикупèрāвā. **2.** *кад некоме на ум пада нешто неочекивано, необично, па и зло.* — Њȅму тàкō с врȅмена на врије́ме придòлазӣ, па се ò(д)скӣтā ӣз дома и вра̑тӣ се након нȅколикō да́нā ко да нѝшта нѝје нӣ било.

придòмислит се, -ӣн се (и: предòмислит се) свр. *промијенити намјеру, одлуку.* — Придòмислили смо се, дàнас нȅħемо нѝшта купòват.

придомѝшљат се, -òмӣшљāн се несвр. (и: предомѝшљат се) *мијењати намјеру или одлуку.* — Предомѝшљō се вȅħ нȅколикō пу́тā: са̑д би пòшō, са̑д нè би.

прѝдōħ, прӣдōђēн свр. **1.** *позлити.* — Придòшло јон је док је бѝла са́ма у̏ камари. **2.** *на ум пасти (неко зло, нешто необично, у сваком случају изненада).* — Штò ти је са̑д придòшло, па вѝчēш нà мене?

прӣ(д) што *прије него.* — Свȅ сан сре́дијо прӣ(д) што сан ӣмō до̑ħ та̑мо.

призàмит, прѝзāмӣн свр. *повући некога, узети са собом.* — Ду̏ндо га је призàмијо и са̑д ра̑дӣ ш њѝме за̑једно.

прѝзват, -òвēн свр. **I.** *презвати, промијенити име (назив).* — Он је жѝвијо с нóном, па су га пò њему ѝ призвали Матòвић. **II.** ~ **се** *презвати се, промијенити име, назив.* — Тȅātар у Ду̏бро̄внӣку је бӣјо Бо̄ндин тȅатар, а по̏слије се прѝзвō Тȅāтар Марѝна Др̏жића.

призвèцат, -āн свр. *ударити високу цијену нечему.* — До̀бро су призвèцали цијéну, а хòħе ли штò кàлат, вӣђеħемо.

прѝземље с *дио унутрашњости куће који се налази на нивоу терена.* — У прѝземљу је òбично кòмӣн, тѝнел, камàрӣн и кàква спрȅмица.

призентáват (се) *в. презентават (се).*

призèнтат (се) *в. презентат (се).*

призѝват, прѝзӣвāн несвр. **I.** *стално или врло често позивати некога у кућу.* — Òни нѝкад нијéсу са̑ми, ва̏зда нȅкога призѝвају. **II.** ~ **се** *презивати се.* — Дијéте се прѝзӣвā по òцу, а нȅ пò мајци.

призрнјéват се, прѝзријēвāн се несвр. *привиђати се.* — Њȅму се чêсто прѝзријēвā.

/прѝје/ изр. **кò ħе прѝје** *игра утркивања.* — Хо̄мо јā ѝ тӣ кò ħе прѝје! — Ӣграли смо се кò ħе прѝје.

пријèпорит, -а, -о придј. (и: прѝпорит) *каже се за храну која је тешка, масна, јака.* — Вӣдӣ се да је мȅсо о(д) дòбро хра̑њенē живѝнē, ма је пријèпорито и нè може се пу̏но ӣзјес.

пријéпоритōс, -ости ж (и: прѝпоритōс) *жестина неког јела које је премасно.* — Нѝје ваља́нōс хра́нē у̏ њезиној пријéпоритости, јер штò је ма̑сно, нѝје здра̑во.

прѝјесан, -јéсна, прѝјесно придј. *каже се за тијесто без квасца или с квасцем, али неускисло.* — Кру̏х ми је дàнас òстō прѝјесан.

прѝјетеј м *пријатељ.* — Нȅмā нѝ брата ни прѝјетеја.

/пријéтек/ изр. **ӣмат нȅчега на пријéтек** *имати нечега много.* — Ӣмали су òни прије ра̑та на пријéтек и вѝна и ра̀кијē, ѝ уја ӣ мȅса.

прије́чат, при̏јечāн несвр. *концем или конопчићем нешто неправилно крпити.* — Кѐ ми је овȁкō прије́чō бје̏чве би̏јелијен ко́нцем?

прика́рат, при̏кāрāн свр. и несвр. *прекорити и прекоравати.* — Прика́рō ме је зȁ књигу што̏ сан ти је дō. — Ва̏зда ме при̏кāрā што га није́сан слу̏шō.

при̏квечēр прил. *предвече.* — До̑ћу при̏квечēр кад мȁло зȁхлāдӣ.

прики́дат, при̏кӣдāн несвр. *прекидати некога или нешто.* — Не при̏кӣдāј ме кад го̏ворӣн!

при̏кинут, при̏кинēм свр. *прекинути нешто, престати с нечим.* — При̏кини ви̏ше ди̏скōрсе ш њи̏ма и у́ђи у̏ кућу!

при̏кла ж *уштипак.* — При̏кле се чи̏нӯ и без млије́ка и без ја́јā, а при̏гају се нȁ Бадњē ве̏чē. изр. **учи̏нит не̏кога или не̏што у̏ приклу** *згњечити.* — Учи̏нила ми се у о̏нōн ти̏сци то̑рта у̏ приклу.

при̏клица ж (дем. од при̏кла) — Да ми је ко̀јā при̏клица уз ра̀кијицу!

при̏кличица ж (дем. од при̏клица) — Ко̀лишне су ти при̏кличице!

при̏ко предл. *преко.* — Све̏ је то̑ учињѐно прикѐ воје̄. — Прикѐ Прије̄кōга се нѐ може па̀сат о̏т пу̏стијех таволи́нā прид ло̀кāндама. изр. **при̏ко свије̄та** *далеко.* — Нѐвјеста нам ни̏кад не до̀лазӣ ко да смо при̏ко свије̄та. **при̏ко по̑дне** *послије ручка.* — Го̀спо̀ђа је мо́рала при̏ко по̑дне мȁло ле̑ћ да о̀дморӣ но̏ге. **при̏ко да̑на** *дању, у току дана.* — При̏ко да̑на до̀бро у̏грије̄. **при̏ко но̏ћи** *ноћу, у току ноћи.* — При̏ко но̏ћи се бу̏дӣн не̏колико̄ пу́та.

прико̀ју̏чēра в. *прекојучера.*

при̏колāни (и: пре̏колāни) прил. *претпрошле године.* — При̏колāни је би́ла ве̏ликā зи́ма па је сни̏јега би́ло и по̀ нашијен бр̏дима.

прикомостра́ват, -о̀стрāвāн несвр. I. *премјештати нешто с мјеста на мјесто.* — У гра́ду је стра̑шнā конфузи̏јōн, све̏ не̏што прикомостра́вају, начи́њају, ру̏шӯ. — Че̏кā нас ве̏лико̄ прикомостра́вање по̀ кући. II. ~ се *премјештати се с мјеста на мјесто.* — И у̏ ва̀с се не̏што на ве̏лико прикомо̀стрāвā.

прикомо̀страт, -āн свр. I. *премјестити с мјеста на мјесто.* — Све̏ су у̏ кући прикомо̀страли. II. ~ се *премјестити се с мјеста на мјесто.* — Ако се не̏ђе прикомо̀стрāш, ја́ви.

прикомпо̀ртат, -āн свр. *поднијети нешто, претурити преко главе, преживјети.* — Прикомпо̀ртали смо и о̀вӯ зи̏му, а да̑је̄ ка̀ко нам Бо̑г да̑.

прикорије́ват, -о̀рије̄вāн несвр. *прекоравати некога.* — Се̏крва је прико̀рије̄вā што̏ је лије́на.

прико̀рит, при̏корӣн свр. *прекорити некога.* — Ти̑ нѐ можеш а да ме не при̏корӣш што̏ си арѝво̄ фи̏нут по̀со̄ прије ме̏не.

прикотонбу̏лат се, -āн се свр. (тал. tombolare) *преврнути се у скоку или у паду.* — Прикотонбу̏лали су се не̏колико̄ пу́тā с а̏утон, па је сре̑ћа да су жи̏ви.

прикре́нут, при̏крēнēм свр. (и: прекре́нут) *преручити нешто из нечега у нешто друго, пресути, односно прелити.* — О̏дма су прикре́нули о̀рахе и̏ж њи̏хове̄ вре̏ће у̏ нашу.

при̏кретат, при̏крећēн несвр. (и: пре̏кретат) *прекретати, преручивати из нечега у нешто друго.* — Не̏мōј при̏кретат ви̏но и̏з бачве̄ у бо̀тије!

прикричи́ват, -и̏чӣвāн несвр. *строго упозоравати некога да нешто уради или не уради.* — Са́вјетовали смо га и прикричи́вали смо му по̑ сто̄ пу́тā да се ста̑вӣ у̏ памēт, ма о̑н нѐ слушā.

прикри́чит, при̏крӣчӣн свр. *строго упозорити некога да нешто уради или не уради.* — Прикри́чили смо му да нѐ идē прико о̀негā тру̏лōга по̑нта.

прикро̀чит, при̏крочӣн свр. *препријечити некоме пут.* — Прикро̀чили су нам пу̏т па није́смо и̏мали ку̏д.

прикрпиват се, -рпӣва̄н се несвр. *незван се прикључивати неком друштву или некој особи.* — О̏на се сва̏кому прикр̏пӣва̄.

при̏крпит се, -ӣн се свр. *незван приступити неком друштву, особи, прикачити се.* — Нѐће нам ма̏њкат њѐговē кумпа̀нијē, при̏крпиће нам се о̑н ко ѝ вазда.

прикр̏стит се, при̏крстӣн се свр. **1.** *прекрстити се.* — Кад је вѝдијо што̀ су учѝнили, о̀(д) чуда се прикр̏стијо. **2.** *престати с нечим, одустати од нечега.* — „Ка̑(д) ћеш ми ку́пит но̏вē га̏ће?“ — „А̏јде, прикр̏сти се и нѐмо̄ј ме вѝше сека́ват!“

прикр̏тит се, при̏кртӣн се свр. (и: прикр̏ћет се) *увући се негдје па се притајити, најчешће на мјесту које је удобно, топло, пријатно.* — Надво́ру кѝша, а мӣ се прикр̏тили уза̀ шпахер, па слу̑ша̄мо што̏ ста̀рӣјӣ приповије́дају.

прикр̏ћет се *в. прикртит се.*

прику̏вјесит се, -ӣн се свр. *издужити се и објесити.* — Прику̏вјесијо ми се џе̑мпер ка(д) сан га опра́ла.

прику́пит, при̏кӯпӣн свр. *докупити, купити још.* — Прику́пили су јо̑ш ма̏ло ба̏штинē па са̏д ѝмају да̀ Бо̄г по̀можē.

прикучѝват, прику̏чӣва̄н несвр. *примицати к себи.* — Прику̏чӣва̄ј пја̑т се̏би, па је̏ђи ко чеја́де!

/**прилије́пит**/ изр. ~ прдѐљуску *ошамарити некога.* — Му́чи ако нѐћеш да ти при̏лијēпӣн прдѐљуску!

прилије́пит се, при̏лијēпӣн се свр. *прикачити се некоме, стално ићи с неким или за неким.* — Прилије́пила ми се је ко кр̏пуша, не мо̀гу о̀д њē ко̄рāка са́ма учѝнит!

при̏лика ж *ред, нешто што је како треба.* — Је ли то̑ при̏лика она̀ко̄ вѝкат и ка́рат се с о̀цем?

при̏ликоват, при̏ликујēн несвр. *приличити.* — Нѝје ти ни при̏ликовало са̀ стајат се ш њи̏ма. — Не при̏ликујē ти но̀сит фјо̄ра̄нē ве̏сте.

при̏личито прил. *прилично.* — И̏ма̄ ту̑ хо̑да, то̑ је при̏личито далѐко.

при̏ложак, -шка м ген. мн. при̏ложа̄ка̄ *додатак који се даје да би се добила тражена мјера приликом куповине круха, меса и сл.* — Ува́лијо ми је за при̏ложак пе̑чу ко̏сти на о̀во̄ ма̏ло ме̑са!

прило̀мит, при̏ломӣн свр. **I.** *преломити.* — Прило̀ми стру̑цу кру̑ха на̏ двоје да ста̑нē у̏ бу̑рсу. **II.** ~ **се** *преломити се.* — Гра́на се прило̀мила ко̀лико је ја̏бука ро̀дила.

при̏лошчић м (дем. од при̏ложак) — Колѝшнӣ ми је да̀нас при̏лошчић на̀ крух!

при̏љубан, -бна, -бно придј. (и: при̏љубичан) придј. *особа која се лако свакоме и свачему приљуби.* — О̏на је при̏љубна же̏на, о̑дма се ада̀тала на̀ на̑с.

при̏љубичан *в. приљубан.*

прима̀вēра ж (тал. primavera) *прољеће.* — У̏дрила јон је у̏ гла̄ву прима̀вēра!

при̏мало прил. *премало, веома мало, недовољно.* — Бѝће ми при̏мало о̀во̄ ву̑нē за ду̑гē бје̏чве.

прима́мит, при̏ма̄мӣн свр. **1.** *привући, склонити обећањима некога да нешто уради.* — Прима́мила га је лѝјепа̄ позицѝјōн и ва̑ша обећа́ња. **2.** *довабити неку животињу.* — Прима́ми ку́чка да га ве̑жēн.

примамљѝват, -а̀мљӣва̄н несвр. *слањати некога да нешто учини, мамити га обећањима.* — Примамљѝвали су га с обећа́њима да се вра̑тӣ у се̏ло па нѝшта.

прима̀њкат, -а̄н свр. *не бити доста (довољно) нечега.* — Прима̀њкало му је со̏ла̄да̄ па је све̑ о̀ставијо ова̀ко̄ како вѝдӣш до̀ бољијēх време́на̄.

при̏мат се, при̏ма̄н се несвр. *кад посађене биљке пуштају коријен.* — Ла̀кē сан ру̑кē, све̑ што по̀са̄дӣн, при̏ма̄ се.

прима́тат, при̏ма̄та̄н несвр. *премотавати.* — Опра́ла сан ву̑ну за̀ плес, па је при̏ма̄та̄н.

при̏метнут, при̏метне̄м свр. 1. *йребацийи йреко нечега нешйо.* — При̏метнула бу̏рсӣн прико̀ рамена па се ше̂та̄ по Бр̏саљама. 2. *додайи.* — При̏метни jо̂ш двје́ тиквице на ба̏ла̄нчу, ви̏дӣш да ни́је ско̀рало!

примири́ват се, -и̏рӣва̄н се несвр. *йосйајайи миран, смиривайи се йовремено или с йенденцијом йрајног.* — По̏чео се примири́ват о̀ткад је по̀шо̄ у̏ шко̄лу.

примѝрит, при̏мӣрӣн свр. I. *умирийи некога, односно смирийи некога макар и на краће вријеме.* — Примѝрите то̑ дијѐте, од њѐгове̄ вӣке̄ нѐ чује̄мо што̏ ко̑ о̀д на̄с го̀ворӣ. II. ~ **се** *йосйайи миран, умирийи се на дуже или краће вријеме.* — Ѝзгле̄да̄ да су се у̏ задње̄ вријѐме примѝрили, нѐ чујӯ се вӣше о̀нӣ вѐликӣ буликáни.

при̏мит се, при̏мӣн се свр. *кад йосађена биљка йусйи коријен и йочне расйи.* — Цр̏венӣ га̀ро̄фали су ми се при́мили, а бӣјелӣ нијéсу.

примѝтит, при̏мӣтӣн свр. (и: премѝтит) *йриљубийи једно уз друго (нйр. йриликом швења сйавийи један комад йканине уз други или један крај уз други и сл.).* — Лӣјепо примѝти ру̑бове на рукáву прӣје него прога̀ста̄ш.

примиђи́ват, -ѝђӣва̄н несвр. *йриљубљивайи једно уз друго йриликом швења и сл.* — Ѝспане̄ ти све̏ кри̏во, јер не примѝђӣва̄ш то̑ како тре̏ба̄.

при̏мјестит, -ӣн свр. I. *йремјесйийи нешйо или некога.* — При̏мјестили смо тр̏пезу ис комѝна у тѝнел. II. ~ **се** *йремјесйийи се.* — При̏мјести се с те̑га̄ сто́чића на̀ другӣ!

примјéштат, при̏мје̄шта̄н несвр. I. *йремјешйайи.* — Ва̏зда у̏ кући нѐшто примјéштају. II. ~ **се** *йремјешйайи се.* — Ја̑ го̀ворӣн, а о̑н се све̏ при̏мје̄шта̄ с но̀ге̄ на̏ ногу.

при̏морен, -а, -о придј. *йреморен.* — При̏морено и гла̑дно чејáде нѐ може рáдит ко си̑т и о̀дмо̄ран.

при̏моренo̅с, -ости ж *йремореносй.* — На̀ фаци ин се вӣђела при̏моренo̅с.

примо̀рит се, при̏морӣн се свр. *йреморийи се.* — Питурáвали смо ба̑рку, па сан се примо̀ријо.

примо̀тат, при̏мота̄н свр. *йремойайи.* — Ва̀јало би примо̀тат ко̀нац с ро̀теле̄.

приму́чат, -у́чӣн свр. *йрећуйайи, суздржайи се од одговора на нечије ријечи.* — Мо̑жеш ли ти̑ приму́чат ка(д) ти се го̀ворӣ за тво̀је до̀бро?

приначѝнит, -а̀чинӣм (и: преначѝнит) свр. *йрейравийи одјећу или нешйо друго.* — Приначѝнила сан ће̑ри мо̑ј ка̀пут.

приначи́њат, -а̀чӣња̄м (и: преначи́њат) несвр. *йрейрављайи одјећу или нешйо друго.* — Са̑д приначи́њају тѝнел ѝ камару о̑(д) спа̄ња.

принема́галица *в. йренемагалица.*

принема́гало *в. йренемагало.*

принема́гат се, -ѐма̄га̄н се (и: принѐма̄же̄н се) несвр. *йридавайи исувише значаја неким здравсйвеним неугодносйима, безвољносй за било шйа и сл.* — Што̑ чи̏нӣ? Нӣшта! Принѐма̄га̄ се и по̀те̄же̄ о(т) сто́чића до по̀стеје̄!

принѐмоћ се, -ѐмогне̄м се свр. *онесвијесйийи се.* — Принемо̀гла се о̀д велике̄ сла̄бости.

при̏нијет се, -ѐсе̄н се свр. (и: пренијет се) *йреселийи се са сйаном.* — Ѝма̄ нѐ колико̄ мјесéца̄ да су се при̏нијели с ку̑ћо̄н на̀ Плоче.

прино̀сит се, при̏носӣн се несвр. (и: прено̀сит се) *йресељавайи се из куће у кућу, из сйана у сйан.* — При̏носӣмо се па смо у конфузијо́ни. — Jо̑ш сан кре̏па̄на от при̏ноше̄ња.

при̏нћип м (старије: при̏нчип) (тал. principe) *йринц, кнез.* — Ка(д) ти̑ до̀ходӣш — ко да при̏нћип до̀ходӣ!

принћѝпеса ж (старије: принчѝпеса) (тал. principessa) *йринцеза, кнегиња.* —

Ònā њи̏хова прин̏ћипеса ко да је у двóру рáсла, а нȇ на Конáлу.

принýђат се, прѝнӯђāн се несвр. *колебаши се у некој одлуци.* — Нѝје ȏн сѝкӯр да ће дȏћ, свȇ се прѝнӯђā хȍће-нȇће!

при̏нчип *в. иринћиӣ.*

принчѝпеса *в. иринћииеса.*

прѝпадат, -āн несвр. **I.** *илашиши некога.* — Ако ме тàкō бӯдēш прѝпадат, нéћу ти нѝкад вѝше дȏћ. **II.** ~ **се** *илашиши се.* — У дијéте се ỳвӯкō стрâх, па се о(д) свèга прѝпадā.

прѝпаден, -а, -о придј. (и: припàден) *ирейлашен.* — Нè би ти ȏн тȏ рȇкō, ȏн је вȃс прѝпаден, ѝмā ѝ фацу прѝпадену.

прѝпадено прил. (и: припàдено) *уилашено.* — Изглѐдō је прѝпадено ка(д) смо га сỳсрели.

прѝпанут, прѝпанēм свр. **I.** *уилашиши некога.* — Прѝпануло ме је звȍно нà врāтима, а бѝла сан зàтјала. **II.** ~ **се** *уилашиши се.* — Бȃш сан се дȍбро прѝпанула ка(д) се затрéсло.

припасáват, -àсāвāн несвр. (тал. passare) *ироiлазиши, биши на измаку.* — Мȃло је певерýнā нà плаци, ȍни сȃд припасáвају.

припàсат, -āн свр. *ироћи (воће, иоврће или цвјеће које зри или цвјеша у одређено доба године).* — До средѝне јӯла пѐтроваче припàсају.

прѝпас (се) *в. ирииасши (се).*

прѝпасти, прѝпанēм свр. (прѝпас, прѝпастит (се)) **I.** *уилашиши некога.* — А̑јме, штȍ си ме прѝпō! **II.** ~ **се** *уилашиши се.* — Стрȃшно сан се прѝпала нȍћас ȍд вјетра.

прѝпастит (се) *в. ирииасши (се).*

припендáват, -ѐндāвāн несвр. (тал. pendere) **1.** *иреiезаши.* — Дȍдāј јѐдну јȁбуку, јȍш не припѐндāвā! — Кад би дȍшло до припендáвāња нà другӯ бȃнду, мòгли би се лàко и изврáтит. **2.** *иреосшајаши, осшајаши неки вишак од нечега.* — Дȍбро ȍни жѝвӯ, от плáтē ин и припѐндāвā.

припѐндат, -āн свр. **1.** *ирешегнуши, иревагнуши.* — Пóђи нà другӯ бȃнду да ȍдн не припѐндā! **2.** *иреосшаши, осшаши још од нечега.* — Припѐндā ли ти кȃ(д) штȍ зà други мјȅсēц?

прѝпират се, -ēн се несвр. *иреиираши се с неким око нечега, сиориши се.* — Прѝпирали су се окȍ тегā кȍ је у прáву.

прѝпи̏рка ж *иреиирка, сиор око нечега.* — Дȁћу ван нȇшто сȃмо ако нȇће бȋт околȍ тегā прѝпӣркē!

приписат, прѝпӣшēн свр. **1.** *ирейисаши нешшо с нечега или од некога.* — Пȍтребно ми је мјȅсēц дáнā за свȇ ȍвō припѝсат. **2.** *ирениједши неку имовину на другога.* — Гȍворӯ да је ȍна свȇ што ѝмā од зȅмљē приписала сѝну.

припишѝват, -ѝшӣвāн несвр. *иреиисиваши нешшо из нечега или од некога.* — О̑н је ỳ шкȍли вȁзда ȍд мене припишѝвō матѐматику.

припȍвиђет, -ȍвидӣн свр. *исиричаши.* — Припȍвиђећу ти јѐдну кундурàрију штȍ сан је јӯтрōс чӯла од Нѝкē.

приповијéдат, -ȍвијēдāн несвр. *иричаши.* — Приповијéдале су ми Жӯпке како су прѝје са сѐпетима на глáви дȍлазиле ỳ Грāд. — Лѝјепо је знȏ говòрит, њѐгово приповијéдāње ми је и дàнас у дýши.

прѝповијēс, -ти ж *ирича.* — Тȏ ти не мȍгу рѝјет у двјé ријēчи, цѝјелā је тȏ прѝповијēс!

припознáват, -ȍзнāвāн несвр. *машеријално се реваншираши за неко добро, учињену услугу и сл.; надокнађиваши некоме нешшо, враћаши.* — Бȍљē ти је плáтит него цѝјелōга вѝјека нȇкому нȇшто припознáват.

припȍзнат, -āм свр. **1.** *ирейознаши некога.* — Никад га у мȍнтӯри нè би припȍзнала. **2.** *ирйзнаши некоме неко учињено добро; машеријално се реваншираши, накнадиши, враши.* — О̑ни су нам тȏ припȍзнали нȇ једàнпӯт ѝ у сȍлдима и у регáлима.

приполáвљат, -ò̀лāвљāн несвр. *дијелити на два дијела.* — Тô не припò̀лāвљāј тàкō, нúје поштèно! — Нêмā приполáвљāња! Дâј свȅ или нȉшта!

приполòвит, припò̀ловӣн свр. *преполовити.* — Ка(д) тô припò̀ловӣш, нêће бӣт нѝ мени нѝ теби.

прȉпорит *в. пријепорит.*

прȉпоритôс *в. пријепоритос.*

прȉпорука ж *препорука.* — Без дòбрē прȉпорукē, нȉшта се нè може.

припоручúват, -ỳчӣвāн несвр. **I.** *препоручивати, савјетовати некоме нешто.* — Припоручúвали смо му нȅколикō пýтā да се нè игрā с врâгон, ма нас ôн нúје пòслушō и ȅто му сâд! — Вȉшē штèтē него кòристи от прèћерānōга припоручúвāња. **II.** ~ **се** *препоручивати се.* — Њóме прȉпорука нè трефā, òна се припорỳчӣвā свòјијен рâдом.

припорýчит, -òрӯчӣн свр. **I.** *препоручити некога или нешто.* — Припорýчили су нам јèдну лòкāнду òд рибē у Òрашцу. **II.** ~ **се** *препоручити се.* — Припорýчи се њȉма да ти нâђу пòсō.

припòтенат *в. препотенат.*

припòтēнто *в. препотенто.*

припòтēнца *в. препотенца.*

прȉправа ж *припрема.* — Вȅликā прȉправа, па о(д) свèга нȉшта!

прȉпрешит, -ӣн свр. *пожурити (кад некога одједном ухвати журба).* — Штò си прȉпрешнјо ко да те нȅко гôнӣ?

прȉпрōват, -āн свр. *поново пробати нешто.* — Пр̀вō ћемо прôват вèстӣт, а пôслијē ћемо прȉпрōват кàпут да вȉдӣмо је ли сâд свȅ дòбро.

припромијéнит, -òмијēнӣм свр. **I.** *пресвући односно промијенити неки дио одјеће.* — Припромијéни кòшују, пàрā ми да је гнýсна. **II.** ~ **се** *пресвући се.* — Ка(д) дôђē з ђòрнāтē, припрòмијēнӣ се и нȉко нè би рȅкō да је ôн òбичнӣ кȁменāр.

прȉпрос, -ста, -сто придј. *једноставан, прост, али не у лошем смислу и значењу.* — Тâмо нас је прúмијо јèдан прȉпрос чòвјек и свȅ нам покáзō штȍ нас је интерèсало.

прȉпӯклӣ, -ā, -ō придј. *пуки, то и ништа друго.* — Ӯмрō је ко прȉпӯклӣ сирòмах.

прȉпучит, -ӣн свр. *дјелимично нешто закопчати.* — Прȉпучи палèтӯн да вȉдӣн кàко ти спрȉједа стòјӣ.

присвадáват, -àдāвāн несвр. (и: пресвадáват и персвадáват) (тал. persuadere) **I.** *склањати, привољевати некога на нешто.* — Присвадáвала нас је нèпӯча да се пренèсēмо ȳ Грâд, ма се нијéсмо мòгли дећȉдат. **II.** ~ **се** *одлучивати се, пристајати на нешто.* — Присвадáвали смо се гȍдӣшта нà све сâмо да се штȍ прије либèрāмо дӯга.

присвàдат, -āн свр. (и: персвàдат и пресвàдат) **I.** *склонити, привољети некога на нешто.* — Присвàдаћемо хи да вечèрас с нâма пôђу на Ӣгре. **II.** ~ **се** *одлучити се, пристати на нешто.* — Тēшко ми се бȉло присвàдат на толȉкӣ трȍшак.

присвéђет, -éдӣн свр. *осмудити нешто, нпр. приликом пеглања.* — Кòшуља ми је присвéђела, нéћу је мȍћ овàкӯ òбӯћ.

присијéдат, прѝсијēдāн несвр. *стално или често трпјети посљедице свог поступка или чина који је добио нежељен исход.* — Вȁзда ми за тр̀пезōн прѝсијēдā, јер вӣ пôчмēте нȅкаквē лӯдē рȁзговоре, па се на кóнцу пòкāрāте.

присијéцат, прѝсијēцāн несвр. *кидати, пресијецати.* — Дâј ми нôж па ћу ти кáзат кȁко се тô прѝсијēцā.

прȉсипат, прѝсипљēн несвр. *усути нечега више него што може стати у посуду.* — Зȁшто вȁзда прȉсипљēш цӯкар у цукàријēру?

прȉсјес, прѝсједēн свр. **1.** *загрцнути се (ако се брзо једе).* — Дâј ми вòдē, прȉсјело ми је òвō мêса. **2.** *трпјети неугод-*

не последице кад неки чин, потез или посао пође нежељеним путем. — Прѝсјело ми је штȍ сан ку́пила ȍнӯ канȁпу, јер ȍнō нѝје зȁ нашу кȁмару. изр. **прѝсјело ти (му, јој)** *клетва којом се изражава негодовање због нечијег чина.* — Прѝсјело јон дȁбо̄гда̄, ку̏ћу ми је раскȍпала!

прѝсјећ, присје́чēн свр. *пресјећи, прекинути.* — Ѝмō си га прѝсјећ кад је пȍчео говȍрит лу̏дости.

приска́кат, прѝскāчēн несвр. *прескакати преко нечега.* — Ȍбича̄ј је бѝјо у Ду̏бро̄внӣку да се у̏очи Св. Ѝвана прѝскāчē прико ȍгња, нȅ сȁмо мла̑ђӣ него и стȁријӣ, ко го̏ћ је бѝјо у сна́зи. Приска́кало се и узвикѝвало: „У̏ име Бо̏га ѝ свēто̄га Ѝвана!"

прискȍчит, прѝскочӣн свр. *прескочити нешто.* — Прискȍчи ту̑ лȍкву!

прислужѝват, -у̀жӣвāн несвр. *припомагати по кућама по неколико сати дневно.* — Бѝла су тō тēшкā бремѐна па је ћӣ мо́рала прислужѝват пȍ кућама и издржа́ват ма̑јку ѝ брата.

прѝслушка ж (и: прѝслушкиња) *жена која у кући припомаже по неколико сати дневно, дворкиња.* — Дȍлазӣ ми трѝпут на сетѐма̄ну прѝслушка и ȍна пēрē, утѝјāвā, ка(д) трȅбā ѝ скале офрѐга̄.

прѝслушкиња в. *прислушка.*

прѝсма̄г м *онај који неиздрживо пожели нешто.* — Да̑ј мȁло сѝра тēму прѝсма̄гу!

прѝсмагнут, прѝсмагнēм свр. *неиздрживо пожељети нешто.* — Да̑ј му њȍка̄, вѝдӣш да је прѝсмаго̄.

присмрдѝват, -р̀дӣвāн несвр. *нежељен стално долазити у нечију кућу из радозналости што се тамо збива.* — Нȇ зна̄м присмр̀дӣвā ли ȍна тȁко̄ и пȍ другијен ку̏ћама или сȁмо у̏ на̏с. — Рје̏ћу му дȁнас да ми је њѐговōга присмрдѝва̄ња дȍста.

присна́жит, прѝсна̄жӣн свр. *појачати нешто.* — Присна́жи мȁло ȍгањ на фȍр-њелӣћу!

прѝспат, прѝспӣн свр. *не пробудити се на вријеме, преспавати.* — На̏вијо сан звејȁрӣн да у̏јутро не прѝспӣн.

прѝставит, -ӣн свр. *ставити воду да узаври или нешто да се куха (не да се пече).* — Прѝстави мȇсо за ју́ху, па ћемо пȍслијē чѝнит њȍке.

прѝстанӣште с *мјесто уз обалу које није лука, али може послужити за пристајање мањих бродова.* — Мȍто̄р су др̀жали испрѝ(д) кућē на прѝстанӣшту, а ту̑ је бѝло мје̏ста и за јо̏ш кȍјӯ ба̑рку.

прѝстат, прѝстанēм свр. *прихватити се нечега.* — Кат прѝстанē у̏чит, да̑не ѝ да̑не не ѝзӣђē ѝс кућē.

прѝстрашеница ж (и: прѐстрашеница) *женска особа престрашена изгледа или особа која је склона страху.* — Ако нȅ будē ѐлетрикē нȁ улици, ȍна̄ прѝстрашеница ће у̏мријет ȍ(д) стра̑ха.

прѝстрашено прил. *преплашено.* — Штȍ ме тȁко̄ прѝстрашено глēдāш?

прѝстрашења̄к м (и. прѐстрашења̄к) *особа престрашена изгледа или која се свега плаши.* — Пу́хнуло ју̏чēр мȁло вје̏тра, а ȍнӣ твȍј прѝстрашења̄к о̏дма прȍмислијо да ће га кȍлпи ȍднијēт нȁ пучину.

прѝстрашит, -ӣн свр. (и. прѐстрашит) I. *уплашити некога.* — Прѝстрашили су ме ка(т) су онȁко̄ кȁсно зȁкуцали нȁ врата. II. ~ **се** *престрашити се, уплашити се.* — Прѝстрашили смо се од јѐдно̄г пја̏нчинē и пȍбјегли у пȍртӯн.

пристрѝзат, прѝстрӣза̄н несвр. *престризати, пресијецати.* — Ја̑ прѝстрӣза̄н кад не мȍгу штȍ одве́зат.

прѝстријēт се, прѝстрēн се свр. *ухватити се, прилијепити се.* — Нȁ слабо̄с се мȍже прѝстријēт свȁка̄ бо̏лēс. — Прѝстро̄ ми се о̏дма ка(д) сан крȍчијо нȁ улицу.

прѝстрић, -йжēн свр. *пресјећи маказама.* — Грōп је нȃјлакшē прѝстрић.

прѝсут, прѝспēн свр. *одвише усути нечега, пресути.* — Ако прѝспēш мýку ȳ шкатулу, прòсипаће се.

притвáрат, прѝтвāрāн несвр. **I.** *претварати.* — Знȃ ōн штȍ чѝнӣ: свȁкӣ дӣнāр прѝтвāрā ȳ двā. **II.** ~ **се** *претварати се, представљати се друкчијим.* — Прѝтвāрā се да знȃ, а нȇ знā нӣшта.

притвòрит, прѝтворӣн свр. **I.** *претворити.* — Јȃ чȕда не мòгу чѝнит, па нӣшта притвòрит ȳ нешто! **II.** ~ **се** *претворити се у нешто.* — Притвòрило нам се вѝно у ȍцат!

притвр̀дит, прѝтврдӣн свр. *причврстити.* — Притвр̀дила сан штѝчицу на тȍвјелици, па нȇће вӣше ѝспадат.

притéгнут, прѝтēгнēм свр. **1.** *привући некога нечим.* — Притéгло га је пȳстō бòгаство, па је на кóнцу сȃм сȇбе увáлијо у нȅвољу. **2.** *претегнути, превагнути.* — Нѝје јȍш притéгло, нȅмōј ме забеунáват!

притéзат, прѝтēжēн несвр. **1.** *привлачити.* — Нӣшта ме ȳ тōн зȅмљи не прѝтēжē. **2.** *претезати.* — Кад гȍћ ми је мјȅрила грȍжђе, ȳ њē је вȁзда притéзало.

притиснѝват, -ѝснӣвāм несвр. *притискати.* — Бȁрета ми притѝснӣвā глȃву ко да је у њóме стȍ кѝлā.

притоварѝват, -àрӣвāн несвр. **1.** *сувише оптерећивати физички некога или нешто.* — Притоварѝвају бȃрку и с кàшетама ѝ ш чејāди, нà крају ће потòнут. **2.** *пребацивати нешто с једнога мјеста на друго.* — Дȍкле ћемо ȍвō притоварѝват с јȅднōга кȃра нà другӣ?

притòварит, -ӣн свр. **1.** *сувише оптеретити некога или нешто.* — Ȍвегā мјȅсēца притòварио ме је с пòслон. **2.** *претоварити, пренијети неки товар, бреме, количину нечега с једнога мјеста на друго.* — Притòварили су др̏ва из јȅднōга камиóна ȳ другӣ.

притонбулáват се, -ȳлāвāн се несвр. (тал. tombolare) *превртати се преко главе или иначе.* — Притонбȳлāвāте се по пòстељи, па ће кȍ слòмит врȃт!

притонбȳлат се, -āн се свр. *у скоку или у паду се преврнути.* — Притонбȳлала сан се низа̀ скалу и нӣшта ми нѝје бѝло.

притрòшит, прѝтрошӣн свр. *превише потрошити.* — Притрòшијо сам ȍвегā мјȅсēца, вȁјаће ми се задýжит.

притр̀пјет, -р̀пӣн свр. *претрпјети, претурити нешто преко главе.* — Ȍни су пȳно притр̀пјели сȁ сӣном и с нȅвјестōн.

прѝтућ, -ýчēн свр. **I.** *претући нешто.* — Ка(д) сан тýкла òрахе, притýкла сан пр̑с с корáћен. **II.** ~ **се** *претући се нечим.* — Прѝтӯкō се по нòгама кад је кȍпō фундàменат ȍт кућē.

приупѝтат, -ȳпӣтāн свр. *поново упитати.* — Приȳпӣтāј нȇкога ако нијéси сѝкӯр да се тȳдā мȍже пàсат!

приупитѝват, -ѝтӣвāн несвр. *запиткивати некога нешто.* — Ӣмō је ȳжāнцу пȍ стȍ пýтā приупитѝват ӣстō.

прѝхитит, -ӣн свр. **1.** *прихватити нешто рукама.* — Прѝхити ми из рýкā ȍвӣ пȃк док ја откљȳчāн врáта! **2.** *пристати на нешто.* — Прѝхитијо је да се зȃједно ȍ тему догòворӣмо.

прихлáпит, прѝхлāпӣн свр. *снажно ударити некога.* — Ако јȍш једàнпӯт тȍ ȳчинӣш, прихлáпиħу те.

прѝцапит, -ӣн свр. *притиснути (мисли се на кишу), падати дуго без изгледа да ускоро стане.* — Бȁш је кӣша прѝцапила, свȇ пȍље је под вòдōн.

прѝчамит, -ӣн свр. *намучити се желећи нешто, чезнући за нечим.* — Прѝчамила сан чȇкајӯћи вȃс да зȃједно пȍпијēмо кȁфу.

/причéсти(т) се/ изр. **дȃт нȇкоме нȇшто ко за причéсти(т) се** *кад неко некоме да мало од какве хране.* — Дȍ ми је дȳндо бокȳнић тȏртē ко за причéсти(т) се.

причѝпицијо в. *ӣречиӣицијо*.

пришѝват, прѝшӣвāн несвр. *казиваӣи некоме нешӣо неисӣиниӣо с намјером да ӣај у ӣо ӣовјерује*. — Ни́је тō ѝстина, ȍн ти прѝшӣвā.

прѝшит, прѝшијēн свр. *рећи некоме неку неисӣину с намјером да се у ӣо ӣовјерује*. — Прѝшијо му је да је мо̑ре избáцило на Порпȍрели пешекȁњу.

приштанпáват се, -ȁнпāвāн се несвр. (учест.) *ӣричињаӣи се*. — Приштанпáвало јон се да је нȅко зȍвē или да ѝдē за њóме пȍ кући.

приштȁнпат се, -āн се *ӣричиниӣи се*. — Нȅшто му се приштȁнпало, па је излѐтијо нȁдвōр.

прјȅвара ж *ӣревара*. — Тō је би́ла прјȅвара ш њѝховē бáндē.

пр̏љат, -āн свр. (и: пр̏љāн) **1.** *чуӣаӣи из земље жућеницу, ӣазију, ӣаколеч и сл.* — Ȅно ма̑јкē ȕ баштини, пр̏љā жу̏ћеницу. **2.** *радиӣи насумице нешӣо шӣо иначе изискује ӣрецизносӣ*. — За̑што не ужѐжēш ѐлетрику него пр̏љāш с ѝглицōн у мрáку?

пр̏љача ж (и: пр̏јача) *велика шиваћа игла која уӣраво због величине не одговара ӣоӣребној намјени*. — Ка̏ко ћеш с ȍвōн пр̏љачōн шӣт свилу?

пр̏ндēј в. *ӣрндељ*.

пр̏ндēљ м (и: пр̏ндēј) *врсӣа кукца (леӣӣира) који се завлачи у ӣканину и нагриза је*. — Ȍкле су се наствȍрили овлѝкӣ пр̏ндēји?

пр̏њӣц м *неуобичајено, краӣкоӣрајно узнемирење које се исӣољава у разним ӣрохӣјевима, исӣадима, немирима иӣд*. — Ка(д) трȅбā пôћ лȅћ, њȅга ȕхитӣ пр̏њӣц.

прњѝцат се, -āн се несвр. *узнемириӣи се и неуобичајено се ӣонашаӣи, захӣијеваӣи којешӣа, ӣравиӣи разне исӣаде и сл.* — Прњѝцō се ма̑лӣ дȍ малоприје, па је прѐстō кад је вѝдијо да га нѝко не обȁдā.

прȍбава ж *варење*. — Прȍбава ми је дȍбра и дȍбро јȅдēн.

прȍбавит, -ӣн свр. *свариӣи јело, храну*. — Прȍшēтāј се ма̏ло да прȍбавӣш тō гра̏ха штȍ си ѝјо за ȍбједа!

прȍбављат, -āн несвр. *вариӣи храну*. — Стȍмак не прȍбављā сва̏кӯ хра̑нӯ ѝстō.

пробѝјат, прȍбӣјāн несвр. *избијаӣи, никнуӣи (нӣр. ӣрава, зуби и др.)*. — Сӣн му је вȅћ вȅликӣ, почéла му је и бра́да пробѝјат.

прȍбир м *избор*. — Ѝмā са̑(д) црȅвāјā на прȍбир ђȅ хоћеш.

прȍбит, прȍбијēн свр. *избиӣи, никнуӣи нӣр. дјечји зуби, биљка или било шӣа шӣо се обично изненада ӣојави*. — На мѝру у коридȕру прȍбила је умѝдеца.

пробокáват, пробȍкāвāн (некога) несвр. *ӣребациваӣи некоме за нешӣо, дискреӣно, али не без зле намјере*. — Ма̑тēр ти је ствȍрена за дру̏гōга пробокáват. — Ба́ро је осјȅтљив бӣјо на пробокáвāње о(д) стра́нē сестáрā, па је пȍшō ѝс кућē и са̑(д) жѝвӣ са̑м.

пробȍкат, -āн (некога) свр. *сӣочиӣнуӣи некоме нешӣо, чешће дискреӣно, али и злонамјерно*. — Пробȍкō ме Па́во за ȍнō штȍ му у свȍје вријéме нијéсан запȍслијо сӣна.

пробужáват, -ȕжāвāн несвр. **I.** *бушиӣи*. — Чу̏ли смо да на̏ши ра̑днӣци пробужáвају тȕнел нȅђе у Хѐрцеговини. **II.** ~ **се** *бушиӣи се*. — Кад је ова̏кӣ пу̑т, мóрају се нȁ ауту гȍме пробужáват.

пробу̏жат, -āн свр. **I.** *наӣравиӣи на нечему руӣу*. — Пробу̏жаћемо врáта ис комѝна у тӣнел. **II.** ~ **се** *ӣодераӣи се*. — Пробу̏жала ти се бјȅчва на пéти.

прȍва ж (тал. prova) **1.** *ӣрамац на броду или чамцу*. — Ȍд великē брзѝнē подѝсала се мотóру прȍва ȕ зра̑к. **2.** *ӣроба ӣозоришне ӣредсӣаве, музичке ӣачке, одијела и сл.* — Ју̏чēр смо ѝмали за̑дњу прȍву, а вечѐрас је прȅстава. — Ѝдēн ȕ са̑ртē нȁ прȍву, шѝјē ми кȁпут.

про̑вара ж *згрушано млијеко.* — Про̀вара се про̀цијѐдӣ, па се пу̏јина упо̀трѐбӣ за̑ нешто, мо̏же и за сла̀ткō.

проварѝват се, прова̀рӣвāн се несвр. *згрушавати се приликом узавирања (мисли се на млијеко).* — У о̀вему су́ду ми се мље́ко че̑сто прова̀рӣвā. — Љѐти ме је стра̑х от проварѝвāња мље́ка, јер о̏нда не̑мāн што̏ да̑(т) дје̏тету.

прова́рит се, про̀вāрӣ се свр. *згрушати се приликом узавирања (млијеко).* — Мље́ко се про̀вāрӣ кад је врућѝна или кад бро̏чица од мље́ка нѝје чѝста.

про̑ват, -āн несвр. и свр. (тал. provare) **1.** *пробати нешто, кушати.* — Про̑вō сан два̑-трӣ ве̏стӣта па ми нѝједан нѐ ваља̄. **2.** *искусити, претрпјети.* — Про̑вō сан ја̑ до̏ста у живо̀ту, ма ме је стра̑х да о̀вō нѐ-ћу мо̏ћ приконпо̀ртат.

про́ведар, -дра, -дро придј. *са мало ведрине.* — Ју̏тро је бѝло про́ведро, а по̏слије̄ се наобла́чило.

про̀ведрица ж *стање времена кад на облачном небу има и ведрине.* — И да̀нас ће ко и ју̀че̄р бѝт про̀ведрица.

провѐнтат, -āм свр. (тал. ventare) **I.** *провјетрити.* — Ку̏ћа је бѝла ду̏го за̀творена, па је тре̏бā провѐнтат прѝје не̏го се у̏ њо̄н по̏чме̄ жѝвљет. **II.** ~ се *провјетрити се.* — Ѝде̄н се са̏д провѐнтат на Порпо̀релу, цѝјелӣ да̑н сан у за̀творену.

провѝват, про̀вӣвāн несвр. *пробати, кушати нешто дуже времена, обично у више наврата.* — Провѝвō сан ја̑ то̑ начѝнит, ма ми нѝје хо̀дило од ру́ке̄. — О̀нӣ што̏ на По̀љани припрода́вају во̀ће напѝсали су на̀ ба̑нцима да је за̀брāњено пѝпāње и провѝвāње ѝзложене̄ ро̑бе.

провока́ват, -о̀кāвāн несвр. (тал. provocare) *изазивати.* — Не прово̀кāвāј ме, мо̏лӣн те! — Та̀кō провока́вāње не слу́тӣ на до̀бро.

прово̀кат, -āн свр. *изазвати некога.* — Прово̀кō га је с не̏каквијен пу̏тинама, па је до̏бијо по гла́ви и са̏д нека му́чӣ.

провокацѝјо̄н, -о́ни ж (тал. provocazione) *изазов, провокација.* — Да̀нас су че̑сте провокацијо́ни са̀ свије̄х ба́ндā.

про̀врет, про̀врӣ свр. прел. и непрел. **1.** *проврети.* — Во̀да је про̀врела, мо̏жеш ста̏вит па̏сту. — Тре̏бā млије́ко про̀врет да се не по̀квāрӣ. **2.** *избити на површину.* — О̏кле су ин са̏д про̀врели толѝкӣ со̏лди?

прога̀стат, -āн свр. *прошити на шиваћој машини.* — Све̏ је ѝнгваздāно, са̏мо тре̏бā прога̀стат, па го̀тово.

/прогледа́ват/ изр. су̏нце проглѐдāвā *појављивати се, пробијати се повремено између облака.* — Су̏нце проглѐдāвā, ма ко̀ зна̄ што̀ ће надја̀чат!

/про̀гледат/ изр. про̀гледало је су̏нце *појавити се, пробити се.* — Да̀нас ће, ѝзгле̄дā, ѝ су̏нце про̀гледат!

про̀гнат, -āм свр. *намучити некога због нечега.* — Про̀гнала ме је вѝше што̏ јон нијѐсан ку́пила жу̏тӣ омбрѐлӣн.

про̀гон м *мучење.* — Го̏дӣштā ве̏ћ ду̏рају про̀гони ш њѝхове̄ ба́нде̄.

прого̀нит, про̀гонӣм несвр. *стално нешто приговарати, мучити некога.* — Жѐна га ва̏зда про̀гонӣ што̀ не до̀носӣ вѝше̄ дина́рā. — Ко̀ би мо̏гō по̀днијѐт прого̀њење за̀ свакӯ ства̑р!

про̀го̄нство с *прогањање, мучење.* — Про̀го̄нство је не́мат мѝра у̏ себе до̏ма.

/прода́ват/ изр. о̀нӣ што про̀дāвā бу̏тӣгу *продавач, трговац (тако описно и за поједине врсте заната).* — То̑ је о̀нā што̏ је прода́вала бу̏тӣгу о̀т круха на дно̀ плаце̄ пу̏јӣшке̄.

про́дуг, -а, -о придј. *дугуљаст.* — Свѝ му у̏ кући ѝмају то̀ндӯ фа̏цу са̏мо је у̏ њега про́дуга.

про̀дукова̄ње с гл. им. од про̀дуковат се *исказивање у нечему, извођење нечега, продуцирање.* — Не̏ко у̏жӣвā у про̀дукова̄њу, па тра̑жӣ пу̏плику да га слу̏шā ѝ гле̄дā.

прòдуковат се, прòдукујēн се несвр. (тал. produrre) *исказивати се пред неким у нечему, изводити нешто, продуцирати се.* — Лàко му се прòдуковат тāмо ђē га не познáдӯ.

продӯкат се, -āн се свр. *исказати се у нечему, извести нешто, испродуцирати се.* — Сā(д) се ôн прӣд вама хōће продӯкат да вӣдӣте штò је наӯчијо ӯ шкōли.

продуцѝјōн, -óни ж (тал. produzione) *производња, продукција, извођење.* — О(д) тē вâшē продуцијóни нêмā пӯно кòристи.

проћéдат, прòћēдāн несвр. *провлачити кроз нешто иглу, конац и сл.* — Тамо ӯ камари Мáре прòћēдā нòвӣ крпàтӯр.

прòћес, -èдēн свр. *провући, нпр. конац кроз ушицу игле или провући иглу с концем кроз нешто.* — Тêшко ми је прòћес ѝглицу кроз òвӯ дèбелӯ рōбу.

прожвáтат, прòжвāтāн свр. *прожвакати.* — Свâкӣ зâлогāј трêбā дòбро прожвáтат.

прòждират, -ēн несвр. *гутати нешто.* — Бòлӣ ме гр̏ло, смêтā ми прòждират. изр. ~ **òчима** *нападно некога гледати, одмјеравати обично с љубави или дивљењем.* — Кò је òнӣ чòвјек штō те онàкō прòждирē òчима?

прòждријет, прòждерēн свр. **1.** *прогутати нешто.* — Не др̏жи вӣше тӣ бокӯнић мêса у ӯстима, него га прождèри или га пљӯни! **2.** *халапљиво појести.* — Зà уру рōбē свê су прōждрли, нӣђе нӣшта нӣје òстало.

прòждрлōс, -ости ж *незаситива глад.* — Дòшла ми је нêкā прòждрлōс, пàрā ми се да се не мòгу нàјес.

прòжēт, прōжмēн свр. *пробити (мисли се на вјетар кад пробије кроз одјећу).* — Прōжмē ме вјêтар док чêкāн трàнвај.

прожѝкат, прòжӣкāн свр. **I.** *продувати, пропухати.* — Прожѝкō ме је вјêтар на Порпòрели, па ме сâд бòлӣ пòд бāндōм. **II.** ~ **се** *изложити се вјетру и хладноћи.* — Сӣн ми се јӯчēр дòбро прожѝкō пò бури, па дàнас лèжӣ.

прòжимат, -љēн несвр. *пробијати кроз одјећу (о вјетру).* — Склòни се у зàвјетрину да те не прòжимљē òвā вјетрӯшина!

прòзукнӯт, -а, -о придј. *прокиснут, који је добио киселу жицу, јер је на путу да се поквари.* — Јêли смо прòзукнӯтӯ јӯху, па ми стōмак нӣје дòбро.

прòзукнут, -нēм свр. *прокиснути, поћи на кисело (мисли се на храну).* — Грâх је прòзуко, бáци га!

прозукњѝват, -ӯкњӣвā несвр. *полазити на кисело.* — Хрáна нà великōн врућѝни прозӯкњӣвā.

прозунтáват, -ӯнтāвāн несвр. *оговарати некога.* — Òне ӯ свакога ӣдӯ и свâкога прозунтáвају. — Твòја жèна ко да је ӯчила âрту от прозунтáвāња.

прозӯнтат, -āм свр. *рећи што ружно о некоме.* — Дōђē ти ӯ кућу, лӣјепо је прӣмӣш, трàтāш, а òна те ôнда прозӯнтā.

прокапѝват, -àпӣвāн несвр. *прокапавати, прокапљивати, кад пада само по која кап.* — Кӣша прокàпӣвā, нòси òмбрелу!

прòкапит, -ӣн свр. *прокапати, кад вода или нека друга течност, почне да капи кроз нешто.* — Прòкапила нам је кӯпјēрта на двá мјеста.

/**проклéство**/ изр. ~ **òд времена** *климатски поремећај у лошем смислу.* — Прâвō проклêство òд времена! Нè можеш крòчит нà улицу, а да се нè скваси̑ш дò кожē!

прòклēт, -éта, -ēто придј. *непослушан, својеглав.* — Нè би те нӣкад пòслушō, прōклēт је ко врâг!

проклéтац, -éца м ген. мн. проклêтāцā *човјек који по некој основи заслужује негативно мишљење.* — Изгӯбијо је, проклéтац, свӯ òчевину нà кâртама.

проклèтица ж *женска особа непослушна, својеглава, склона лошим поступцима.* — Проклèтица јèдна, здрâвља ме је кòстала!

проклѐтичина ж (аугм. од проклѐтица) — Кò би вјѐровō да је из онàкē фàмиљē изишла онàкā проклѐтичина!

прȍкужит, -ӣн свр. *прозрети некога или нешто.* — Срѐћа је мòја да сан бр̏зо прȍкужила њѐга и њѐгове нâмјере.

прокӯлат, -āн несвр. *избацивати младице и цвијет.* — Кӯпус је пȍчео прокӯлат, бӣће бр̏зо пӯна плâца прȍкӯлā.

прȍкуле, -ӯлā ж (редовито у множини) (тал. broccolo) *младице купуса које ће брзо процвјетати.* — Нêмā зӣми вѐчерē бѐс прокӯлā.

прȍкулице ж (дем. од прȍкула — тал. broccoletto) — Бӣће за вѐчерē прȍкулӣцā и прӣганијех гѐрӣцā.

прокундурòват, -ýрујēн свр. *претрести неке особе и њихову ситуацију, а у вези с тим и сазнати што ново о њима.* — Мâло смо прокундурòвали ò нашијен сýсједима.

прòкӯра ж (тал. procura) *пуномоћ.* — Бес прòкӯрē ти нéћу мȍћ нӣшта учӣнит у Кòмӯни.

прокӯрат, -āн свр. (тал. procurare) *настојати, побринути се.* — Прокӯрāј ми дò сутра тӯ ствâр на сýду фӣнут.

прокурàтӯр, -ýра м *заступник, адвокат.* — Рȇкō нам је прокурàтӯр да ће нам напѝса(т) тӯжбу. изр. ~ ȍ(д) стâта *државни тужилац.* — Чȇкāмо штò ће учӣнит прокурàтӯр ȍ(д) стâта.

прокӯриста м *овлашћено лице које у неком надлештву има право потписа.* — Цӣјелōга живòта бӣјо је прокӯриста с мâлōн плáтōн.

прȍлаба ж и м *особа незаситна у јелу.* — Хòћу те јâ, дрâгā мòја, хрáнит òнē двӣје прȍлабе ӯ кући!

прòлабат се, -āн се свр. *постати незасит у јелу (каже се за животиње, али и за људе у погрдном смислу).* — Свӣ су се прòлабали, нȇ знâм штȍ би им дáла јȇсти.

прòлазит, -ӣн несвр. **1.** *пролазити.* — Тӯдā су прӣје прòлазиле Бр̏гāјке с тòварима. **2.** *давати повремено или у одређеним интервалима неку помоћ, новац.* — Ȍтац му свâкōга мјȇсēца прòлазӣ кòјӣ сȍлад.

/пролáмат/ изр. **прòлāмā вјȇтар (зи́ма)** *каже се кад вјетар или хладноћа пробија некога ко није добро обучен или ко се исувише излаже хладноћи.* — Бјѐжи с тȇ вјетрòметинē да те не прòлāмā вјȇтар!

пролàмпат, -āн свр. (тал. lampare) *хитро се мало прошетати, тек толико да се ухвати мало зрака.* — Пролàмпали смо мâло прико Пескàријē и крȍз улице да се провѐнтāмо, па ȍнда нáсе на пòсō.

пролѐгат, -āн свр. (тал. leggere) *прочитати.* — Пролѐгō је дòсад свӯ библијò теку.

прȍмаха ж *пропух, промаја.* — Мȍже ми нàудит прȍмаха, затвòри или врáта или фӯњестру!

промијéни(т) се, прòмијēнӣм се свр. *замијенити народну ношњу градском, преобућни се у грађанско одијело.* — Ȍна је Жӯпка па се нâзāд нѐколикō гȍдӣнā промијéнила.

прòмислит, -ӣн свр. **1.** *размислити о нечему.* — Дòбро прòмисли је ли ти тȏ пâметно! **2.** *помислити.* — Ка(д) сан чӯо кӯцāње нà врāтима, прòмислијо сан да си тӣ.

промѝшљат, прòмӣшљāн несвр. **1.** *размишљати о нечему.* — Промѝшљō сан јâ и нà тō да прòдāн кӯћу и плāтӣн свȇ дӯгове. **2.** *помишљати на нешто.* — Вѝдӣн да вас òдāвно нêмā, па сан промѝшљō да се нијѐсте штȍ најéдили.

прȍмјена ж *чисто рубље.* — Ȍстави ми на стóчићу ӯ камари прȍмјену зà сутра!

промјењѝват, -ѐњӣвāн несвр. **I.** *мијењати нешто.* — Кòлико ӣмā вѐстӣтā, промјѐњӣвā хи трӣпӯт нâ дāн! **II.** ~ **се** *преоблачити се.* — Промјѐњӣвāн се, сâ(д) сан дȍшла здвóра.

промлáтит, прòмлāтӣн свр. *прођи брзим ходом не застајући, не осврћући се.*

— Нѐ знам ђѐ йдē, свакӣ дан промлатӣ у мене испот куће нà исту уру.

проњорит, проњорӣн свр. 1. *ронећи превалити неки пут.* — У младости је знō проњорит и по десетак мēтāрā а да не изиђē нàврх. 2. *ронећи проћи кроз неки тјеснац или се провући испод неке стијене.* — Би ли тӣ смијо проњорит између овијех камења?

пропагáват се, -àгāвāн се несвр. *појављивати се и ширити у великом броју.* — Пропагáвали су нам се нēкō вријéме мӣши у подруму, али би хи мачка вазда похитала.

пропàгат се, -āн се свр. *раширити се у великом броју.* — Да ми је знат окле су се пропàгали овӣ жутӣ мрави!

пропадат, -āн несвр. *истањивати се (тканина), показивати знакове да ће брзо постати неупотребљиво (посуда, нека машина и сл.).* — Тēћама брзо пропадā днō и мало дурају.

пропас (пропасти), пропанēм свр. *протањити се, прошупљити се.* — Гаће су ти пропале на кољенима.

пропијо прил. (и: пропито) (тал. proprio) *баш, управо.* — Пропијо нēмāн срēћē за штō добит нà тōнбули.

пропито *в. пропијо.*

проплахнут, проплахнēм свр. *проћи нечим лагано кроз воду, нпр. посудом, тканином и сл.* — Купице сāмо проплахни с млàкōн водōн.

пропоњáват, -оњāвāн несвр. (тал. proponere) *предлагати.* — Овӣ пут ја нéћу нӣшта пропоњáват.

пропоњат, -āм свр. *предложити.* — Ја би ван пропоњō да о тему јōш промислите.

пропоста ж (тал. proposta) *предлог.* — Није ти луда пропоста, могло би од њē бит и користи.

пропух м *промаја.* — Кӣлаву чејàдету й нāјмањӣ пропух смēтā.

пропухат, пропухāн свр. *продувати (вјетар).* — Нѐмōј да те ту пропухā вјēтар!

пропухйват, -ухӣвāн несвр. *дувати кроз нешто.* — У њиховōн кући пропухӣвā и озгāр и оздō.

пропухнут, пропухнēм свр *продувати некога (мисли се на вјетар).* — Пропухнула ме је јучèрањā бура.

пропуштат, пропуштāн несвр. *кад је нешто оштећено, па течност одатле истиче, али полако цури, влажи.* — Црēвје ми пропуштају вōду. — Купјēрта пропуштā, па је плафōн влажан.

пропуштит, -ӣн свр. *пропустити воду или неку другу текућину.* — Ако карта пропуштӣ масноћу, свē ће ми по роби.

прорешèтат, -āн свр. *темељито некога испитати, односно провјерити његово знање из неке области.* — Баш су га прорешèтали и тā(д) се вӣђело да је ōн управ нāјбољӣ.

просаковат, -ујēн свр. *опрано рубље лагано проћи кроз чисту воду ради испирања.* — Да просакујēн момèнтӣн овē шугамáне, па ћу хи ставит сушит нà сунце.

просвијéтит, просвијēтӣн свр. (и: просвијéтлит) *разбистрити.* — Бōг му просвијéт(л)ијо памēт кад нē знā штō говорӣ и чӣнӣ!

просвијéтлит *в. просвијетит.*

просек м *врста слатког бијелог вина од сухог грожђа.* — Донијēли смо с Пèљешца јèдну ботију просека.

просијéда(т) се, просијēдāн се несвр. *истањивати се (мисли се на тканину) у толикој мјери као да ће се распасти.* — Овā се рōба лàко просијēдā, поготово нà мјестима ђе се трљā.

просипат, -љēн несвр. I. *расипати нешто или пустити да нешто из нечега препуњеног испадне.* — Не трпāј вӣше у сàкет, й тō вēћ просипљēш! II. ~ се 1. *расипати се или испадати из нечега што је већ препуњено.* — Ис камијона се про-

сипље пр̑жина по пу́ту. 2. *расипати се, распадати се и на најмањи додир (обично се односи на неку храну).* — Кифери́ћи се про̀сипљӯ у у́стима ко̀лико су ме̂ки.

про̑сит, -ӣн несвр. *молити за милостињу, тражити милостињу, просјачити.* — Ӣдē жѐна з дјѐтетон од вра́тā до вра́тā и про̑сӣ.

про́сјед, -а, -о придј. (и: про̑сјēд) *онај који има косу проткану сјединама.* — За̀пāнтила сан вѝсокōга, про́сједōга чо̀вјека у оћа́лима.

про̀сјести се, -дēн се свр. *истањити се (мисли се на неку тканину), истањити се у тој мјери да ће се провалити.* — Про̀сјеле су ми се га̑ће на ко̀љенима.

/про̑со/ изр. (бић̂е нешто) кад вр̀ба про̑со ро̑дӣ *никад.* — О̑н ће фӣнут ску̑лу кад вр̀ба про̑со ро̑дӣ.

про̀стит, про̑стӣн свр. *опростити.* — Ако ти о̀вӣ пу̑т про̑стӣн, тӣ ћеш ме ѝ другӣ пу̑т прѝварит. — Про̀стите, хо̀ћете ли ми рӣјет што̀ се о̀нā чē̑јāд та̑мо онлѝкō тӣскају?

про̀стица ж *врста рибарске мреже.*

про̀стријет, про̑стрēм (и: про̀стерēн) свр. *раширити рубље на конопац да се суши.* — Да̀нас сан пра́ла, а су̑тра ћу ра̑но про̀стријēт. изр. ~ тр̀пезу *поставити столњак.* — Тр̀пеза је про̑стрта, са̑мо јо̑ш да ста̑вӣн по̀зāте.

простуди̇̀јат, -āн свр. (тал. studiare) *проучити, промозгати.* — Ва̀јā простуди̇̀јат ка̑ко би се та̑ ма̑кина мо̀гла начѝнит.

про̀суја *в. просуља.*

про̀сујина *в. просуљина.*

про̀сујица *в. просуљица.*

про̀суља ж (и: про̀суја) *тигањ.* — По̀требна ми је про̀суја за ѝспригат ме̂со. — Про̀суља ти вѝсӣ у̀ спреми.

про̀суљина ж (и: про̀сујина) (аугм. и пеј. од про̀суља) — Толѝкā про̀сујина ва̀јā за прӣгат рӣбу кад ӣмā пу̑но чē̑јāди.

про̀суљица ж (и: про̀сујица) (дем. од про̀суља) — На дно̀ Плаце̄ ӣмā за ку́пит ма̑лијех про̀сујӣцā.

про̀су̑т, про̀спēн свр. I. *кад неко нешто расе или му испадне из нечега што је претрпано.* — Тӣ са̀кет нѐ може по̀днијēт толѝкӯ тежѝну, па ћеш све̑ про̀сӯт. II. ~ се 1. *кад нешто због натрпаности испадне из кутије, сандука, кола и сл.* — Вра́ти се на́се и по̀купи о̀нē прчка̀рије што̑ су се про̑сӯле ѝ(з) шкатулē! 2. *просути се, распасти се на најмањи додир.* — Па̀тате су ми се све̑ про̑сӯле, то̑ је та̀кā вр̑с.

про́сух, -а, -о придј. *полусух, дјелимично сух.* — Ро̑ба је про́суха, дӣгни је с коно̀па.

прота́њит се, про̀тāњӣм се свр. *смршавити.* — Нѐкāко ван се о̀вā ма̑чка прота́њила, или је нѐстало ме̂са у ко̀мāрди или мӣшā у̀ кући!

протѐтӯр, -у́ра м (тал. protettore) *заштитник.* — Ӣмō је о̑н протету́ра у о̑вдашњēму бӣскупу.

протецѝјōн, -о́ни ж (тал. protezione) *протекција, заговарање.* — Нӣје ѝмō протецијо́ни, са̑мо зна̑ња ѝ па̀мēти.

про̑то м *грађевински квалификовани радник.* — Про̑то на̀зирē гра́дњу ку̑ће.

про̑товат, -ујēн несвр. *имати улогу прота, тј. грађевинског квалификованог радника који у конкретном случају даје упутства и надзире рад других радника.* — Ка(д) смо гра́дили ку̑ћу, на гра́дњи је про̑товō о̀тац јѐднōга на̑шега прӣ јетеја.

про̀трēс (протре́сти), -е́сēн свр. *изоговарати некога.* — За јѐдно ју̑тро протре́сле су све̑: о(д) чу̀кунђеда до о̀ца ѝ матерē.

протре́сат, про̀трēсāн несвр. *оговарати.* — Кад го̑ћ се на̑ђӯ, протре́сају прӣјетеје ѝ ро̑ђаке. — Бо̀јӣн се њӣховōга протре́сāња вӣшē него су́да бо̀жијēга.

протрлѝцат, -āн свр. I. *протрљати нешто или некога.* — Протрлѝцāј ме ма̀-

ло пò шкӣни! **II. ~ се** *протрљати се.* — Кад ѝзӣђēш ѝз мора, протрлѝцāј се мȁло са шугамáном да ти нѐ будē зӣма.

прôћ, прôђēн свр. **I.** *провести, проборавити.* — Прôћемо нȅколикō дáнā на Калȁмоти. изр. **~ крȍз воду** *овлаш оквасити.* — Прӣје него обýчēш нȍвӯ кȍшују, прóђи је мȁло крȍз воду! **II. ~ се 1.** *намирити своје потребе нечим, снаћи се с нечим.* — Ȍвегā се мјȅсēца мōрāн прôћ с ȍвō динáрā што ӣмāн. **2.** *оставити се некога или нечега.* — Нȅка се ôн прôђē мȅне и мȍјē кӯћē! — Прóђи ме се!

проћѐдӯра ж (тал. procedura) *поступак судски или неки други.* — Јáко је кȍмпликāна проћѐдӯра за дȍбит дȍзволу од баркаријóла.

проћýкат се, прȍћӯкāн се свр. *каже се за особу која је била по понашању затворена и тиха, па постала отворена, комуникативна.* — Нӣје ȍна вӣше онȁкō мӣрна и мучȁљива, проћýкала се ȍткад је пȍшла ӣз дома.

професијôн, -óни ж (тал. professione) *занимање, професија.* — Ôн је чељáде от професијóни и знâ мȍже ли се нȁ кући подȉсат јȍш јѐдан пјâн.

професијȍнāлӣ, -ā, -ō придј. (тал. professionale) *професионални.* — Тô су свȅ професијȍнāлӣ глӯмци.

профѐсӯр, -ýра м (тал. professore) *професор.* — Ӱ нашему Грáду су професӯри бӣли стӣмāни.

професӯрић м (дем. од профѐсӯр) *професор скромног положаја, знања, материјалног стања.* — Ôн је бӣјо нȅкакав професӯрић с плȁтицōн от кȍјē је јѐдва жӣвијо.

професӯрица ж *професорица.* — Сӣн му је инџѐњēр, а ћӣ професӯрица од матѐматикē на препарȁндији.

профýкат, прȍфӯкāн свр. *новац и све материјалне вриједности расути и потрошити на јело, пиће, провод.* — Гȍдинā ѝ годӣнā му је нóно стјȅцо имéтак, а ôн га је ȍдма профýкō и сȁд нêмā нӣшта.

профӱндат, -āн свр. (тал. profondare и profondere) **I.** *пробити дно на нечему.* — Насýкō сан се и профӱндō днȍ ȍд бāркē. **II. ~ се 1.** *кад се дно провали.* — Кȁко су бȁлали, профӱндō се пȍд ӯ камари. **2.** *пропасти кроз провањено дно.* — Не хȍди прикȍ тијех штӣцā, гњӣле су, па ћеш се профӱндат дȍли. **3.** *постати незајажљив у јелу и пићу.* — Ȍтка(д) се врáтијо с мȍра, профӱндō се.

прȍфӯндис, -а м *особа, мушка или женска, која много једе као да је јама без дна.* — Бȁш си прȍфӯндис! Кȍ ће те хрáнит?

прȍхмућат, -āн свр. **I.** *промућкати нешто.* — Прȍхмућāј прӣје него ӯлијēш ӯ жмуо. изр. **тô је прȍхмућāј па прȍли** *каже се за оно што ништа не вриједи.* — Ȍни фȁлӯ свȍју рȍбу, ма свȅ је тô прȍхмућāј па прȍли. **II. ~ се** *промућкати се.* — Нӣје се тô прȍхмућало, свȅ је пȁло нȁ дно бȍтијē.

прохȍдит, прȍходӣн несвр. **1.** *пролазити.* — Ȍбично чȅјāд прȍходӯ крȍс тӯ ӯлицу и ӣзлазӯ нȁ рӣву. **2.** *пролазити се, проводити вријеме.* — Лӣјепо смо прохȍдили дâне на сȅлу.

процȁвћет, -ӣн свр. *процвјетати.* — Процȁвћеле су ми у џардӣну рӯсице.

процӯјат (се) *в. процуљат (се).*

процýљат, прȍцӯљāн свр. (и: процӯјат) **I.** *прољуљати.* — Прȍцӯљāј га да нѐ плачē! **II. ~ се** *прољуљати се.* — Дȍбро смо се процýљали по маестрáлу.

прочесӣјӯн, -ýна м (тал. processione) **1.** *процесија као дио вјерске манифестације поводом одређених празника, када вјерници са клером и црквеним реквизитима у свечаном ходу прођу кроз градске улице или около цркве.* — На Гóспу Вȅликӯ је вȁзда прочесӣјӯн крȍз грâд. **2.** *много људи који се крећу у неком правцу, али неорганизовано (у овом значењу нај-*

чешће у множини). — Прочесију̏ни фу̏рестијех пасáвају преко мира̄ о̏д Гра̄да.

прошѝкат, про̀шӣка̄н свр. *кад некога пробије вјетар.* — Ако те про̀шӣка̄ вјѐтар, нахлáдићеш се.

пр̏па̄ње с гл. им. од пр̏пат *чепркање по нечему.* — О̏стави се пр̏па̄ња по̀ бу̏рси, рѐци што̏ тра̑жӣш!

пр̏пат, -а̄н несвр. **I.** *чепркати по нечему или око нечега.* — Пр̏па̄ш ми по шкра̀бици, па о̑нда нѐ зна̄м вӣше ђѐ ми је што̏! **II.** ~ **се** *борити се, настојати на нечему.* — До̀бро је са̏д ӣ о̄ди, а до̀годинē ћемо се пр̏пат за̀ бољē мјѐсто.

пр̏си, пр̏сӣ ж *прса, груди.* — Про̀ба̄да̄ га у пр̏сима, па нас је стра̑х да нӣје полмо̀неја.

пр̏ска̄ње с гл. им. од прскат *мрвљење под ногама.* — Мо̑ра̄ бӣт да је нѐкому на̏ кле по̏ боку̀нић бешко̀та, о̀сјећа̄н пр̏ска̄ње под но̀гама.

пр̏скат, -а̄н несвр. *хрскати, крцкати под ногама.* — О̄ди је нѐко нѐшто сло̀мијо, пр̏ска̄ ми скло̏ под но̀гама.

/пр̏с(т)/ изр. **др̏жат ~ у̏ губици** *не рећи нешто што треба, прећутати.* — Нѐмо̄ј му др̏жат пр̏с у̏ губици, него му рѐци што̏ мӣслӣмо о̀ њему. **хо̀дит на̀ прстима** *тихо, нечујно се кретати.* — О̑н је грӣнтав и нѐрво̄з, мо̄ра̄мо у̏ кући свӣ хо̀дит на̀ прстима. ~ **вӣна (во̀дē и сл.)** *мало вина, воде и сл.* — Сва̏кӣ пу̑т иза о̀бједа ӣма̄ у̀жа̄нцу по̀пит пр̏с вӣна. **го̏ ко ~** *онај ко је без ичега.* — До̏шо̄ је у̏ на̄с го̏ ко пр̏с, а са̏д нѐ зна̄ што̏ ӣма̄.

пр̏стић м *морска школька прстац (Lithodomus lithophagus).*

пр̏тит се, -ӣн се несвр. *уплитати се, пачати се у нечије ствари, дирати нешто или некога.* — Нѐ прти се у̏ врећу бу̀ха̄! — У̏ свашто се о̑н пр̏тӣ. — Ӣ тӣ се пр̏тӣш у ту̑ђē ства̑ри!

пр̏ћија ж *мираз.* — Ку̏ћу му је жѐна донијéла ко пр̏ћију.

пру̑т м *шиба.* — Дјѐца се бе̏с пру̑та не алевáвају.

пру̑тић м (дем. од пру̑т) — Пе̏цни га ма̏ло с пру̑тићен по но̀жицама па ћеш вӣђет ка̏ко ће по̀слушат!

пру̑цат се, -а̄н се несвр. *трзати се, отимати се.* — Нѐ пруца̄ј се, то̏ нӣшта не бо̄лӣ!

пру̑цнут се, пру̑цнēм се свр. **1.** *трзнути се.* — О̏ва̄ рӣба је јо̑ш жӣва, са̑(д) се пру̑цнула. **2.** *нагло порасти (за дијете).* — Ко̀лишан је бӣјо про̏шлē го̏динē, а са̑(д) се пру̑цнуо и стӣго̄ ма̑јку. **3.** *кад нека особа, обично млађа, која је била повучена и стидљива, промијени своје држање.* — О̏на се пру̑цнула о̀ткад је почѐла рáдит.

пр̏хӯт м *перут.* — Ӣма̄н у глáви пр̏хӯта и о̀ пададају ми ко̏се.

пр̏ц м **1.** *избачени пупољак, односно цвијет лука.* — На̀ луку је вѐликӣ пр̏ц. **2.** *мало дијете, мушко или женско, које већ исказује своју личност и вољу.* — Овлӣшнӣ пр̏ц ми за̀мјēра̄ ка̏ко сан то̏ учӣнила! изр. **нѐма̄ ту̑ пр̏ц-вр̏ц** *нема колебања кад је у питању неки посао или нека одлука.* — О̏ни мислӯ да ће та̀ко̄ про̑ћ, ма нѐма̄ ту̑ пр̏ц-вр̏ц, него плáти што̏ си ду̑жан!

пр̏цат, -а̄н несвр. *цвјетати (о луку).* — По̏чео нам је лу̑к пр̏цат.

прцу̀лӣн, -ӣна м *дјечачић или дјевојчица.* — Вӣђи тӣ прцулӣна што̏ о̑н зна̑! **2.** *растом мала особа која би по својим годинама морала бити виша и развијенија.* — Замӣшљала сан га ко прѐзēнцу о(д) чо̀вјека, а о̑н пра̑вӣ прцу̀лӣн.

прцу̀лӣна ж *мала дјевојчица.* — О̏на̄ прцу̀лӣна Мáрина ми је до̀шла ста̏вљат пѐцете.

прцулӣнић м (дем. од прцу̀лӣн) — Прцулӣнић се ӣ са̑м до̀бро сна̏шо̄!

прцулӣница ж (дем. од прцу̀лӣна) — Пу̏штили су прцулӣници да кома̀нда̄ у̏ кући.

/пр̏чак/ изр. **лу̑д ко ~** *особа недовољно памеЋна.* — А̑јме, ка̏ко је то̑ мо̑го̄ учѝнит? Ба̑ш је лу̑д ко пр̏чак!

пршња̀рија ж *ситница.* — У̏зми бу̑рсу па донѐси што̏ пршња̀рија̄.

пршња̀ријица ж (дем. од пршња̀рија) — Свѐ су то̑ би̏ле пршња̀ријице без вриједности.

пр̏шукат, пр̏шутка м (лат. perexsuctus) *стражња свињска нога.* — У комѝна̄ти се су̑шӣ вѐликӣ пр̏шукат.

пр̏шут м (тал. prosciutto) *стражња свињска нога осушена, али и свјежа.* — До̏чекали су нас с вѝном и с пр̏шутон. Ку̑(д) ћеш бо̏је̄ о̏(д) тега̄? **~ ку̑ха̄нӣ** *шунка.* — Ку̏пили смо ма̏ло пр̏шута ку̑ха̄но̄га.

пр̏шутина ж (аугм. од пр̏шут) — Су̑шӣ се у комѝна̄ти пе̑чу пр̏шутине̄ од о̏не̄га̄ вѐлико̄га пра́ца.

пу́ђат, пу̑ђа̄н несвр. **I. 1.** *тријебиЋи, нешЋо ситно прстима тражити и скидати или извлачити из нечега (нпр. ваши, бухе и сл.).* — Дије́те је не̑ђе у̏хитило у̏ши у̏ главу, па га са̑д пу̑ђа̄н. **2.** *материјално искориштавати некога.* — Нѐпӯт га је непрѐстано пу́ђо̄. **3.** *потајно помало узимати од нечега што је сакривено и остављено за неку одређену прилику.* — Не̑ко пу̑ђа̄ смо̏кве ѝ(з) спреме̄. **II. ~ се** *тријебити се од нечега.* — На̑ша ма̏чка се са́ма пу̑ђа̄ од бу́ха̄.

пу̀јина ж *густи дио провареног млијека.* — Пу̀јина се мо̏же је̑сти с цу̏карон.

/пу̏к/ изр. **~ и ко̀мӯна** *свако.* — Са̑мо ти̑ то̑ рѐци њѐму, а су̏тра ће зна̑т ѝ пу̏к и ко̀мӯна.

пу̏кӣ, -а̄, -о̄ придј. *исти, прави, истовјетни.* — О̏сто̄ је пу̏кӣ сиро̀мах. — У свѐму је пу̏кӣ о̏тац. — Свѐ је то̑ пу̏ка̄ йстина.

пу̏кнут, пу̏кнем свр. **1.** *не моћи издржати нешто.* — Ти̑ би пу̏ко̄ кад нѐ би проговòрио. **2.** *претргнути се од нечега.* — Пу̏кле су ми ру̑ке од ва̀лӣже̄. изр. **~ о(д) смије́ха** *смијати се преко мјере.* — Пу̏кли смо о(д) смије́ха ка(д) смо чу̑ли што̀ му се догòдило. **кут пу̏кло — да пу̏кло** *каже се кад неко по сваку цијену жели нешто урадити или постићи.* — Тра́жиђу то̑ о̏д њи̑х па кут пу̏кло — да пу̏кло!

пу̏ластар, -тра м ген. мн. пу̏ласта̄ра̄ (тал. pollastro) *пиле присијело за клање.* — Хо̏ће му се пу̏ласта̄ра̄, а нѐ може је̑сти ку̏пуса ѝ пата̄та̄.

Пу̏ластар м *у Дубровнику надимак породице Бранђолица.*

пу̏ластрић м (дем. од пу̏ластар) — Јѐдна жѐна је цѝјено да́вала пу̏ластре на̀ плаци зѐлено̄ј.

пу̏ленат, -е̄нта м (тал. ponente) *западни вјетар.* — Чѝнӣ ми се да је обр̏нуо пу̏ленат.

пу̏ле̄нта ж (тал. polenta) *гушће или рјеђе кухано кукурузно брашно, качамак.* — У на́роду се го̀ворӣ: „Ко̑ пу̏ле̄нту ку̑са̄, ру̏мен је ко ру̑са!“

пулѐнта̄ра ж (тал. ponente) *јак западни вјетар који диже велике валове.* — Да̀нас нѐма̄ ри̏ба̄ња, почѐла је пулѐнта̄ра.

пулѐнти̑на ж *слаткиш од кукурузног брашна, али и од пшеничног, с јајима и маснођом.* — Ку̏пи у пастићѐрији пулѐнти̑на̄ за о̏бједа!

пу̏ле̄нтина ж (пеј. од пу̏ле̄нта) — Згра̄дила ми се пу̏ле̄нтина!

пулѝција ж (тал. polizia) *полиција.* — Нагр̏нула чѐја̄д на бу̏тӣгу, па је и пулѝција ѝмала по̀сла.

пулицѝјот м (тал. poliziotto) *полицајац.* — На днò улице̄ стòјо̄ је јѐдан пулицѝјот.

пу̏лпа ж (тал. polpa) **1.** *мекани дио меса без маснође.* — Ме̑со је би̏ло до̀бро, са̑ма̄ пу̏лпа. **2.** *меснати дио воћа или поврћа.* — О̏чисти ли̏јепо ја̏буке и пу̏лпу ску̏ха̄ј с цу̏карон.

пу̏лпит м *проповједаоница у католичкој цркви.* — С пу̏лпита је др̏жо̄ прѐдику дум Ѝван.

пу̏лћела ж (тал. pulcella, pulzella) *дубровачка владичица која би пошла у ма-*

настир св. Кларе; простор источно од велике Онофријеве чесме назвао се зато Улица пунцјела̄.

/Пу̏ља/ здравица: вӣше̄ ти Бо̑г до̑ доба́ра̄ не̏го је у̏ Пуљи то̏ва̄ра̄! — *здравица је записана у Пониквама код Стона, а изрицала се домаћину у свечаним приликама.*

Пу̀љӣз, -ӣза м (и: Пу̀јӣз) *досељеник у Дубровник из италијанског округа Пуља.* — У Ду̏бро̄внӣку су по Пујӣзима ѝ друге̄ Талија́не та̀ко̄ зва̑ли.

Пуљѝзица ж (и: Пујѝзица) *жена из Пуље.* — Пӣна Пујѝзица је зӣми на̀ плаци зѐлено̄ј пѐкла ко̀стање и прода́вала хи.

пу̀љӣшкӣ, -а̄, -о̄ придј. (и: пу̀јӣшкӣ) *онај који припада Пуљизу.* — На̀ плаци пу̀јӣшко̄н прода́вали су се наранчӣни и на̀ра̄нче. изр. **ку̏мови пу̀јӣшкӣ** *каже се за оне који су час у добрим, час у лошим међусобним односима.* — Да̀нас фа̑лӯ јѐдни дру̏го̄га, а су̏тра све̏ што је по̏грда̄ јѐдан на̀ друго̄га, пра̑вӣ ку̏мови пу̀јӣшкӣ!

пу̀мпа̄р, -а́ра м *бумбар.* — Свије́тлӣ се у̏ вести ко пу̏мпа̄р.

пу̀мпије̄р, -е́ра м (тал. pompiere) *ватрогасац.* — Ка(д) се ла̑ни бӣјо у̀жего̄ Ср̑ђ, пумпије́ри су га сву̀ но̑ћ га́сили.

пу̏пахан *в. пунашан.*

пу̏нашан, -шна, -шно придј. (и: пу̏нахан) *пуначак, дебељушкаст.* — Ко дјѐво̄јчица бӣла је башѐта и пу̏нашна.

пу̏но прил. *много, али и превише.* — Да̑ли су нам пу̏но о̏ра̄ха̄. — Ја̄ мӣслӣн да је то̑ те̏би на̀ пјату пу̏но.

пунта̀менат, -е̄нта м ген. мн. пунта̀мена̄та̄ (тал. appuntamento) *договорени састанак на одређеном мјесту и у одређено вријеме, обично љубавни, али и други.* — Сре̑ла сан је кад је хо̀дила на пунта̀менат.

пунту̀а̄л, -а, -о придј. (тал. puntuale) *тачан.* — О̏н је пунту̀а̄л чо̀вјек, ка(д) ти ре̏че̄, до̏ђе̄.

пу̀нцјела *в. пулћела.*

пу̏пак, пу̏пка м ген. мн. пу̏па̄ка̄ *пупољак.* — Ру̑сице су са̑д у̏ пупцима, бӣће хи љепо̀та гле̑дат ка(д) процва̀тӯ.

пу̀патор м *цвијет од тикве.* — Пу̀патори се прӣгају у̏ кашици.

пу̑пица ж *лутка.* — У̏ њега ћӣ је лије́па ко пу̑пица.

пу̏плика ж (тал. pubblico) *публика.* — Пу̏плика је бӣла ко̀нте̄нта, издиверта̀шкала се.

пупликávат, -ѝка̄ва̄н несвр. (тал. pubblicare) *објављивати.* — Та̀ке̄ ства̑ри нӣкад о̀ни није́су пупликáвали.

пупли̏кат, -а̄н свр. *објавити.* — Да̀нашњӣ фо̀ји су пупли̏кали ту̑ нови̏та̄т на пр̏во̄н стра́ни.

/пу̏пчић/ изр. уштѝнут ~ о̏д ру̑сице̄ *убрати, прстима откинути пупољак.* — Кад је вӣдијо ко̀лико сан а̀рајда̄на, уштӣнуо је пу̏пчић о̏д ру̑сице̄ и до̑ ми га је.

пу̀рганат, -а̄нта м ген. мн. пу̀ргана̄та̄ (тал. purgante) *средство за чишћење.* — Не̑ће дије́те да̀нас хо̀дит у̏ шко̄лу, у̏зе̄ло је пу̀рганат.

пу̀ргат, -а̄ несвр. (тал. purgare) *кад излази гној из ране или чира.* — Ра̑на не за̀ра̄ста̄, јо̑ш пу̀рга̄. — Ӣде̄н на превӣја̄ње у ошпѐдо̄ ради пу̀рга̄ња ѝз ране̄.

пурга̀торије с (и: прега̀торије; пр̀га̀торије) *чистилиште.* — Па̀ра̄ ду́ша от пурга̀торија!

пуртро̀по (и: пу̀ртропо) (тал. purtroppo) *на жалост.* — Све̏ је по̏чело лӣјепо и бӣло лӣјепо, пуртро̀по не̑ и до ко́нца.

пу̑стӣ, -а̄, -о̄ (пу̑с, пу́ста, пу̑сто) придј. **1.** *ненасељен, без икога.* — Након њӣхове̄ см̏рти о̀стала је ку̏ћа пу́ста. **2.** *клет, црн.* — Све̏ је то̑ учӣнила пу́ста̄ по̏хла̄пно̄с на дина́ре. — Пу́ста̄ мо̑да и пу́ста̄ скупо̀ћа о̏днијеле све̏ со̑лде. **3.** *кад се жели исказати да је нешто лијепо и жељено, али недостижно или тешко достижно.* — Да ми се на̀јес пу́сте̄ до̀ма̄ће̄ па̀нцете па у̏мрије̄т! **4.** *додаје се као атрибут особама које се по нечему разликују од*

осталих, које су на гласу по нечему. — Пу̑ста̄ Миле́ва и у нѐђељу ра̑дӣ!

пу̑сти се, пу́зе̄н се несвр. *клизати се на некој косини или на равној клизавој површини.* — Пу̑зли смо се по лѐду ка(д) су нас пу̀штили ѝ(з) шко̄ле̄.

пу̑сто прил. *у значењу: као да.* — Нѐ можеш пу̑сто бѐз аута! — Сла̀бо ти је пу̑сто с толѝко̄н пла́то̄н!

/пуст̀ловица/ изр. **дѐрат се (вѝкат, крѝвит се) ко пуст̀ловица** *викати јако, неприлично се дерати.* — Дѐре̄ш се ко пуст̀ ловица, мѝсла сан да те ко̏љӯ, а тӣ се ма̀ло по̀резала по̀ прсту.

/пуст̀ловичина/ *в. /пустоловица/.*

пут предл. *према, у правцу.* — Ка(д) смо хо̀дили пуд Гру́жа, вје̏тар нам је бѝјо у̏ фацу. — Пу̀(т) тамо смо по̀шли на̏ ноге, а пу̑т а̄мо смо се каро̀цали у̏ ауту.

/пу̑т/ изр. **по пу́ту њѐгову (њѐзину)** *уз његову (њезину) помоћ, помоћу њега (ње).* — По пу́ту њѐгову о̀на се и запо̀слила. **далѐко му ~** *каже се за непожељну особу која је лоших моралних квалитета или која нам се због нечега замјерила, па је не желимо видјети.* — Не жѐлӣн му зла̑, ма̑ далѐко му пу̑т од мо̀је̄ ку̏ће̄!

пу̑тина **ж** 1. *женско чељаде које сплеткари, трача.* — О̏на је ве̏лика̄ пу̑ тина, нѐ вјерӯј нѝшта што̏ ти ре̄че̄! 2. *ситна ствар, ситница (у овом значењу обично се употребљава у плуралу).* — По̀купила је не̏што пу̑тӣна̄ и по̀шла ћа̑.

путина̀рија **ж** *ситница која нема неке вриједности за другог осим за онога коме припада (употребљава се обично у мн.).* — По̀купи те̑ сво̀је путина̀рије да ми се не по̀мећӯ по ку́ћи!

путина̀ријица **ж** (дем. од путина̀рија) — Је̏су све̑ путина̀ријице, ма се ва̏лӣжа на̀пунила!

пу̑тиница **ж** (дем. од пу̑тина) — Чу́вала је, ја̏дница, о̀но̄ њѐзинијех пу̑тинӣца̄.

пу̑тит, **-ӣн** несвр. I. 1. *сплеткарити.* — Нѝкому нѐ може бӣ(т) дра̄го чеја́де што ва̏зда не̏што пу̑тӣ. 2. *заплитати, мрсити.* — Одма̀кни се о̀д мене, пу̑тӣш ми ко̀нац! II. **~ се** 1. *плести се око некога, мотати се.* — Ако па̏не̄м, бѝће крѝва о̀ва̄ ма̏чка што̀ ми се све̑ пу̑тӣ около но́га̄. 2. *ометати се.* — Пу̑тӣн се и нѝшта не чѝнӣм кад ме непрѐстано сѐка̄ва̄ш.

пу̑фица **ж** *бубуљица на кожи.* — Изѝшле су му пу̑фице по̀ фаци.

пу̑фичав, -а, -о придј. (рјеђе: пу̑фича̄в) *бубуљичав.* — То̑ нам је до̏нијо је̏дан мла̑д чо̀вјек, у̏ фаци ва̑с пу̑фичав.

пу̑фичас (рјеђе: пу̑фича̄с) *в. пуфичав.*

пу̑фичина **ж** (агум. и пеј. од пу̑фица) — Изѝшла ми је ве̏лика̄ пу̑фичина на но̀су.

пу̀фичица **ж** (дем. од пу̑фица) — Јо̑ш ко дије́те је ѝмо̄ фа̑цу пу̑ну пу̑фичӣца̄.

пу̀хат, пу̑ха̄н (и: пу̑ше̄н) несвр. 1. *дувати.* — Кат пу̑ха̄ бу̑ра, о̀бично је ве̏дро, али је зѝма. — Што̏ се на̀дуо вје̏тар, от пу̀ха̄ња ме гла́ва бо̀лӣ! 2. *држањем показивати своју љутњу на некога.* — О̏ни о̀да̄вно пу̀хају на̀ на̑с, а не̑ зна̄м за̏што. изр. **пу̀хат у̏ истӣ ро̑г** *бити истомишљеник с неким.* — О̏ни пу̑шӯ у̏ истӣ ро̑г ка̑д ин је то̑ у интѐресу.

пу̀хача **ж** *надмена женска особа.* — Не̑ма̄н с пу̀хачо̄н што̏ ни гово̀рит! **жа̑ба пу̀хача** *врста жабе.* — Жа̑ба̄ пу̀ха̄ча̄ ӣма̄ по̀ барама.

пухѐта̄ње с гл. им. од пухѐтат *лагано дување вјетра, пиркање.*

пухѐтат, -а̄н несвр. *пиркати, лагано дувати.* — У̏з море ба̑ш лѝјепо пухѐта̄. — Нѐка ми мр̑цу пухѐта̄ња иза да̀нашње̄ жѐге̄!

пухѝњат, -а̄м несвр. *пиркати.* — Ка̀кво ужѝва̄ње: мӣ у̏ ба̄рци, она̀ко̄ бу́наца, а пола̀ко пухѝња̄. — Ка(д) па̏не̄ су̏нце, по̀чимље̄ пухѝња̄ње с мо̀ра.

пу̀хнут, пу̑хне̄м свр. *дунути.* — Пу̀хнуо је са за̑пада вје̏тар. **нѐ смјет (нѐ моћ) ~ на̏ но̑с** *кад неко не смије ништа рећи, кад не смије урадити што би хтио.* — О̏на от ку̀ња̄да нѐ смије̄ пу̀хнут на̏ но̑с.

/**пӯца**/ **пӯца от кȍшуљē, ȍд гāћā, от палетӯна, от кȁпута** *дугме*. — Требаће ми јѐдна пуца от кȍшуљē и јѐдна от палетӯна.

пуцȁлић м (дем. од пӯцō) (лат. puteus, тал. pozzo) *мали резервоар воде за пиће*. — Ȕ нāс на вр̏(х) улицē ймā јѐдан пуцȁлић ђе мй хйтāмо вȍду.

/**пӯцат**/ изр. **~ от ситйнā** *прејести се*. — Нѐ нуди му вйше нйшта, ђā пӯцā от ситйнā. **~ от смијéха** *смијати се гласно, често необуздано*. — Пáво нам је приповијéдō кȁко је полáгō йспит за капетáна па смо пӯцали от смијéха. **~ ȍ(д) здравља (здравја)** *бити потпуно здрав што се види по изгледу*. — Стȁријӣ сйн им је бйјо слабӯњав, а млȁђӣ пӯцā ȍ(д) здравја.

пӯцō, -áла м *мали резервоар за воду*. — По Конáлу ймā дȍста пуцáлā. — Вȍду зȁ пит нȍсимо с пуцáла.

пӯч м *озидана јама у земљи у коју се скупља кишница за залијевање врта и сличне потребе*. — На Конáлу нйје бйло кӯћē кȍјā у цардйну нйје ймала пӯч за полијéвāње.

пӯчит, -йн несвр. *тјерати, гонити животињу, али и човјека*. — Пӯчи га прије нёго га јā ӯдрēн с ȍвијен штáпон!

пӯчица ж (дем. од пӯца) — Нȁ свакōму полсйну бйле су пȍ трй пӯчице.

Пýшо м *име које се у Дубровнику често даје мачку*. — Нȃш Пýшо је бйјо вёликӣ лȍвац, нйђе ȕ кући мйша нйје бйло.

пуштáват, пȕштāвāн несвр. *пропуштати воду или неку другу текућину*. — Ȍвā тёћица пȕштāвā вȍду.

пӯштат, пӯштāн несвр. **I. 1.** *пуштати да расте*. — Пӯштā кȍсе. **2.** *пропуштати воду*. — Ȍвā мȁштела пӯштā, стȃви рȍбу ȕ другӯ. **3.** *пуштати боју*. — Ако блӯза пӯштā, не пѐри је з дрӯгōн рȍбōн! **II. ~ се** *кад се дијете припрема да прохода*. — Жѐна ми сȃд ймā пӯно пȍсла, дијéте се пȍчело пӯштат, па га мōрā пȃзит да нѐ панē.

пȕштит, пӯштйн свр. **I. 1.** *пустити некога*. — Пȕштили су нас дȁнас дȍма око пóднē. **2.** *пустити да расте (коса)*. — Пȕштијо је кȍсе, јѐдва сан га пȍзнō. **3.** *препустити, отпустити*. — Јѐдва ми је пȕштијо двȃ квинтáла ӯгљēна. — Чӯо сан да су пȕштили стȃн нȁ Пријēкōму. **4.** *пустити боју кад су у питању тканине непостојаних боја*. — Цр̏венā мајица ми је пȕштила по бјанкȁрији. **II. ~ се** *проходати (мисли се на дијете)*. — Кȍлишно је ȍвō дијéте а вёћ се пȕштило. изр. **~ ȍт краја** *ослободити се, почети слободно живјети*. — Ȍна се ȕ задњē вријéме дȍбро пȕштила ȍт краја.

Р

рȃвница ж *мала равна површина земљишта*. — Прйт кућōн је рȃвница, а ȍнда дȍђӯ двá-трй скалйнића.

рȁгāн, -áна м (тал. uragano) **1.** *велики вјетар, олуја*. — Јӯчēр ми је ȍнӣ рȁгāн ȍд вјетра ȍднијо с конȍпа за сӯшēње нȍвӯ кȍшују. **2.** *претјерано живо дијете*. — Мȃлӣ је жйвӣ рȁгāн! изр. **чȉнит рагáне** *понашати се бучно, махнитати*. — Мȃшкари су по Страдӯну чйнили рагáне и закидйвали чёјāд.

рȃгата ж (тал. regata) *утркивање чамаца, али и такмичење у трчању*. — Йдēн сӯтра з бȃркōн нȁ рагату.

рагȁтат се, -āн се несвр. **1.** *такмичити се у брзини чамцима или трчећи*. — Рагȁтали смо се пȍ Грӯшкōму пȍљу. **2.** *рјечкати се око нечега, свађати се*. — Ȍдāв-

но се рагàтају окò баштинē у Сла́нōму. — Òд њихова рагàтāња кòристи нêмā, сâмо штēтē!

рâда ж *сидришѿе насред мора у луци или ван ње.* — Бāрка стòјӣ нà рâди па се трēбā дô њē прèвес.

ра̀даква ж *врсѿа реѿе.* — Од ра̀даквē се нӣко нӣје нàијо.

ра́дња ж *рад, ѿосао.* — Кō бјèжӣ од ра́дњē, нè може ни зара́дит.

ра̂дњӣк м мн. -ици *радник.* — Ра̂дњици на кӯпјēрти ста̂вљају нōвē кӯпе.

Ра̂до м *мушко име у Дубровнику.* — Ӣмā тēгā за ку́пит ӯ Рāда.

ра̂доват, -ујēн несвр. *уживаѿи.* — Свē тō бòгаство ће ра̂доват њӣхова дјèца.

радòзналōс, -ости ж *знаѿижеља.* — Полу́ђеће од радòзналости штō сан му ку́пијо.

радòзнō, -ала, -ало придј. *знаѿижељан.* — Штō си радòзнō па свē хòћеш ѝ чут ѝ виђет.

ра̀жећ, -èжē(н) свр. I. *разгорјеѿи, расѿириѿи.* — Ва̀јā у ӯтији ра̀жећ òгањ, па утија́ват. II. ~ се *разгорјеѿи се.* — Нӣкāко да ми се òгањ ражèжē!

ра̀жижат, -ēн несвр. I. *расѿириваѿи, разгоријеваѿи.* — Òни ра̀жижӯ сва̂ђу међӯ бра̀ћōн. II. ~ се *разгоријеваѿи се.* — Ӯгљēн је сла̂б, тêшко се ра̀жижē.

ра̂з м (тал. raso) *врсѿа свилене ѿканине, саѿин, аѿлас.* — Ку́пила сан два́ мēтра ра̂за за јèдну вêстицу.

разабӣрат се, -àбӣрāн се несвр. *смириваѿи се, забораваљаѿи неку невољу, жалосѿ.* — На мòмēнте се разàбӣрā док је нē обузмӯ мӣсли.

разàбрат, -ерēн свр. I. *смириѿи, орасѿоложиѿи некога.* — На̂ш дòлазак га је ма̂ло ра̂забрō. II. ~ се 1. *смириѿи се, доћи к себи, расѿоложиѿи се.* — Јèдва се разабра́ла након смр̂ти му́жа. 2. *каже се за ѿијесѿо кад лијеѿо ускисне, нарасѿе.* — Кру̂х се да̀нас дòбро ра̂забрō.

разазна́ват, -àзнāвāн несвр. *расѿознаваѿи, разабираѿи.* — Гòворӣн ти да та̂ два̂ колу́ра разàзнāвāн.

разàзнат, -āм свр. *расѿознаѿи, разабраѿи.* — Нè можеш разàзнат кò је кō, толӣкō су слӣчни.

разàсипат, -љēн (и: разàсипјēн) несвр. I. *расиѿаѿи.* — Не разàсипљи голòкуд пò клима! II. ~ се *расиѿаѿи се.* — Тâ свӣла нêће дӯрат, вêћ се разàсипљē.

разàстират, -рēн несвр. *шириѿи нешѿо.* — Љēти разàстирӯ тêнду на тàраци да не дòходӣ сӯнце.

разàстријēт, -терēн свр. *рашириѿи нешѿо.* — Разàстријēћеш на̂пицу нà сӯнцу јēда ли се дӣгнӯ ма̂ће òд воћа ш њê.

разàсӯт, ра̂заспēн свр. I. *расуѿи.* — Тō што тӣ ра̂заспēш, нӣко нè може пòкупит! II. ~ се *расуѿи се.* — Òнā кòлāница òт пēрлā се сва̂ разасу́ла.

разбòљет се, ра̀зболӣн се (и: разбòлӣн се) свр. 1. *обољеѿи од нечега.* — Разбòлијо се Стије́по тê јêсени òд грӯбē бō лести. 2. *омлиѿавиѿи након обилног јела или од врућине и сл.* — Свӣ смо се разбòљели од òвē вêликē врућӣнē. 3. *каже се за ѿијесѿо кад не кисне како ѿреба.* — Тӣјесто зà крух ми се разбòљело, мó раћу га премије́сит.

разбу̂бат, ра̀збӯбāн свр. *разгласиѿи нешѿо.* — Твôј прӣјетеј је разбу́бō по Гра́ду да си ђа̂ па̂ртијо.

разва́лит се, ра̀звāлӣн се свр. *прекомјерно одебљаѿи.* — Јèдан ћèлав, ра̀звāљен чòвјек сје́дō је на клу́пи и чӣтō фòље.

/ра̀звес/ изр. ~ кôра̂ка *учиниѿи корак.* — Òд великē тӣскē нӣје се мòгло кôрāка ра̀звес.

разга́ђат, ра̀згāђāн несвр. *расѿодјељиваѿи нешѿо на дуже вријеме.* — Да не ра̀згāђāн свē што кӯпӣн, нè би с òвō пла́ћē мòгли ѝзић нà крāј.

разга́лит се, ра̀згāлӣн се свр. 1. *разведриѿи се (кад се након кише ѿојави сун-*

це). — Јо́ш ма̏ло па ће се са̀свијен разга́лит. **2.** *разведрити се, расположити се након неког тмурног расположења.* — Ба̂ш ми је дра̂го што̏ сте се сви̏ та̀ко̄ разга́лили. **3.** *раскопчати кошуљу и открити груди кад је врућина.* — Што̀ си се разга́лијо ко да је та̀ка̄ врућѝна?

разгаљѝват се, -аљѝва̄н се несвр. *ведрити се.* — Са за̑пада се по̏че̄ло разгаљѝват.

разгова́рат, -о̀ва̄ра̄н несвр. **I.** *говорити с неким о нечему што је за неког од саговорника важно и што може имати утицаја на ток неких збивања или неког поступка.* — Са̑д ба̑ш ѝде̄н у̏ мештра разгова́рат би ли ми при́мијо ма̑ло̄га на̀ а̑рту. **II.** ~ **се** *водити разговор с неким без одређене сврхе осим да се поприча о било чему.* — Чу̏је̄н да се па́пе с не̏кијен до̏ли разго̀ва̄ра.

разго̀дит, ра̀згоди̑н свр. *раподијелити нешто да би било за више пута, односно да би дуже трајало (нпр. храна).* — Ва̀ја̄ ми ме̂со разго̀дит па да бу̏де̄ и за да̀нас и за̀ сутра.

ра́здијо, -јела м *раздјељак.* — За́што чѝни̑ш ра́здијо на гла́ви з де̏сне̄ ба́нде̄!

/ра̀здират се/ изр. **ра̀здират се от по̀сла** *бити стално у великом послу.* — Ра̀здирӯ се от по̀сла, а о̀(д) те̏га̄ се ни̏шта нѐ види̑.

ра̀здријет, -дере̄н свр. **I.** *подерати нешто (обућу, одијело и сл.).* — Бр̏зо ћеш ра̀здријет те̑ цр̏евје кад у̏ њима и̏гра̄ш фу̏зба̄л. **II.** ~ **се** *подерати се.* — На ко̀шуји се пр̏во̄ ра̀здерӯ полси́ни и ко̀ла̄р. изр. ~ **от по̀сла** *имати пуно посла.* — За̏дње̄ сетѐма̄не̄ смо се ра̏здрли от по̀сла.

разд̀рљит, ра̀здрљи̑н свр. *раскопчати кошуљу и обнажити груди.* — У Ду̏бро̄внику го̀ворӯ: „Разд̀рљијо гр̀уди ко Пе̏тар Ко̀шара!"

ра̏здрт, -а, -о придј. *подеран.* — Ка̏ко те ни́је сра̂м хо̀дит ра̏здртије̄х цре̏ва̄ја̄?

/ра́злог/ изр. **ѝмат** ~ *бити у праву, имати право.* — И̏ма̄ш ра́злог што све̏ то̑ пи̏та̄ш, јер се ѝ тебе ти̏че̄. **во̀дит ра́злоге** *расправљати о нечему.* — Не во̀ди ра́злоге него чѝни сво̑ј по̀со̄!

разма́хат, ра̀зма̄ха̄н свр. **I.** *подстакнути нешто.* — Разма́хаћу о̀гањ у фо̀рњелу па мо̏жемо ста̏вит про̀сују с у̏јен за̀ рибу. **II.** ~ **се 1.** *постати предузимљив у неком послу.* — Разма́хали су се ју̏тро̄с смѐтлишта̄ри по̀ улицама и ску́пљају смѐтлиште што̏ га је на̏нијо но̀ћас вје̏тар. **2.** *ослободити се стега, слободније живјети.* — Разма́хали су се о̀тка(д) су ин ро̀дитељи по̏мрли. **3.** *каже се кад се појача нпр. вјетар.* — Од но̀ћас се разма́хо̄ шѝлок па па̀ра̄ да ће прова́лит крос фу̏ њестре и вра́та.

размахнѝтат се, -а̀хни̑та̄н се свр. **1.** *кад се нешто појача у највећој мјери, до кулминације, нпр. огањ, вјетар.* — Размахнѝтало се од ју̀че̄р мо̀ре па ба̑ца прико Порпо̀реле̄. **2.** *кад нечије понашање или акција постану неконтролисани у својој жустрини.* — Же̏на ти се да̀нас размахнѝтала па све̏ у̏ кући испрѐвртала и чи̏сти̑.

разме́јат в. *размељат.*

разме́љат, ра̀зме̄ља̄н свр. (и: разме́јат) **I.** *размазати.* — Све̏ си по̀ пјату разме́јо, а ни̏шта није́си ѝзијо! **II.** ~ **се** *размазати се.* — Сме́чиле су ми се фра̑гуле и разме́јале по̀ бу̏рси.

размѐтат, ра̀змеће̄н несвр. *растурати нешто што је сложено или што представља цјелину.* — Ра̀змеће̄н ка̀пут, па ћу га приначѝнит.

ра̀зметнут, ра̀зметне̄м свр. *растурити нешто што је сложено или што представља цјелину.* — Сва̏ко̄ ју̏тро се ди̏гне̄м, у̏мије̄н и ра̀зметне̄м по̀стеју.

размѝнут се, ра̀зми̑не̄м се свр. *мимоићи се.* — Размѝнула су нам се пи́сма у пу́ту.

ра́змјерак, -е̄рка м ген. мн. ра́змјера̄ка̄ *дијељење веће количине нечега на мање дијелове (нпр. размјерање млијека, уља, житарица и сл.).* — По̑ђе̄ ми по́ литре̄ млије́ка на ра́змје̄рке.

разо̀рцат, -а̄н свр. *развалити, изнередити, разрушити.* — Ки̏ше су разо̀рцале ста̑ри̑ пу̑т прико Шуме́та.

разра́колит се, -и̑н се свр. *раскокодакати се.* — Ра̏но у̏ ѕору разра́колиле су се ко̏коши ко да си на се̏лу.

разранка́ват, -а̀нка̄ва̄н несвр. *разваљивати нешто.* — Ко̏ то̑ разра̀нка̄ва̄ вра́та од орма́ра?

разра̀нкат, -а̄н свр. *развалити нешто нпр. врата, ормар.* — Разра̀нкали су ка̀шу̑н и у̀ њему на̀шли пу̑но ре̄пи̑на̄.

разру̀сат се, -а̄н се свр. **1.** *каже се за цвијет кад се потпуно отвори, нарочито ако раскошно дјелује.* — Разру̀сали су се у царди́ну ве̏лики̑ би̏јели̑ матрика́ли. **2.** *каже се за хљеб или друго тијесто кад се за вријеме печења расцвјета.* — Док се пе̏ко̄, кру̏х се ва̏с разру̀со̄.

разула́рит, -у̀ла̄ри̑н свр. **I.** *распустити некога, учинити некога самовољним.* — Чи̏нили су дје̏тету све̏ што хо̀ће, па су га разула́рили. **II.** ~ се *распустити се.* — Мла̏до̄с се разула́рила па чи̏ни̑ што хо̀ће.

разутија́ват, разути̏ја̄ва̄н несвр. *преклопе на одјећи поравнавати пеглом.* — Са̑(д) ће ми ва̀љат разутија́ват ша̀вове и ру̑б на ка̀путу.

разути̏јат, -а̄н свр. *поравнати пеглом преклопе на одјећи.* — При̏чека̄ј ме да разути̏ја̄н ру̑б на̀ вести.

ра̂јни̑к м *умрло нејако мушко дијете.* — То̑ је би̏ло и̏сто̄га го̀дишта кад је на̑ш ра̂јни̑к у̏мро̄.

ра̂јница ж *умрло нејако женско дијете.* — Ра̂јница се те̏к та̑д би́ла ро̀дила.

ра́колит се, -и̑н се несвр. *кокодакати.* — Би̏ће ја̏ја̄, ра́колӯ се ко̏коши. — И̏з не̏чије̄ капу̀на̄ре̄ чу̑је̄ се ра́коље̄ње кокòши̑.

ра̂м м (тал. rame) *чисти бакар.* — Ка̀ква је то̑ ли̏јепа̄ ро̀мије̄нча о̀д рама би́ла!

ра̀мпи̑н, -и́на м *жељезна кука за извлачење предмета из воде (мора, бунара и сл.).* — Поза̀јми ми, мо̏ли̑н те, ра̀мпи̑н да и̏звади̑н бро̏ку из гу̏стије̄рне̄.

/ра̂на/ изр. **и̏ губе и̏ ране на некога** *све најгоре о некоме говорити.* — Ма̄ла̄ је би́ла ве̏лика̄ по̏слӯшница, ма госпо̀ђа и̏ губе и̏ ране на̀ њӯ, па је на̀ сврху и по̀ћерала.

ра̂нач, ра̂нча м ген. мн. ра̂на̄ча̄ (тал. rancio) *платнени кревет који се склапа, а обично је служио за спавање у соби за служничад.* — Грехо̀та да смо ба́цили о̀ни̑ ста̑ри̑ ра̂нач!

ра̂нда ж (тал. randa) *врста једра у облику неправилног трапеза.* — Пробу̀жала ти се на је̏дно̄му мје̏сту ра̂нда.

ра̂ни̑, -а̄, -о̄ придј. *први, обично — поврће које прво стиже.* — У је̏дне̄ же̏не̄ на̀ плаци би̏ло је да̀нас ра̂но̄га би́жа.

ра̀нкат, -а̄м несвр. *разваљивати.* — Ко да не̏ко ра̀нка̄ вра́та од бу̀тиге̄!

ра̂нкетив, -а, -о придј. *покварен, ужегао (обично масноћа: уље, маст, сланина).* — Про̏да̄ли су ми ра̂нкетиво у̏је.

ра̀нкеца ж *упаљеност, ужеглост сланине, уља или неке друге масноће.* — О̄ди у̀ спреми све̏ смр̏ди̑ по ра̀нкеци.

ра̂нчина ж (пеј. од ра̂нач) — Ко̀ је допоте́зо̄ ра̂нчину у мо̀ју ка̏мару?

ра̀порат, -о̄рта м ген. мн. ра̀пора̄та̄ (тал. rapporto) *рапорт, давање изјаве у вези с нечим што је учињено.* — Хо̀дијо сан на ра̀порат у дирету́ра ради сло̏мље̄но̄га скла̏ на фу̀њестри.

рапорта́ват, -о̀рта̄ва̄н несвр. (тал. rapportare) *дојављивати.* — Све̏ што чу̀је̄ надво́ру, рапо̀рта̄ва̄ о̀цу и̏ ма̄јци.

рапо̀ртат, -а̄н свр. *дојавити.* — Не̏ко ће ин рапо̀ртат да смо по̀бјегли и̏(з) ску̀ле̄.

ра̂ри̑, -а̄, -о̄ придј. (тал. raro) *ријетки.* — Ра̂ра̄ су то̑ че̏ја̄д, не̂ма̄ ни надале̏ко она̀ кије̏х!

рари̏та̄т, -и ж (тал. rarità) *ријеткост.* — Сни̏јег је на̏ мору у̀ на̄с рари̏та̄т.

ра́сад м *посијано цвијеће или поврће које у маси никне из сјемена.* — Ако ти о̀стане̄ ра́сада, да̑ј га ме̏ни.

расáдит, рѐса̄ди̑н свр. *цвијеће или поврће, које је никло из сјемена, ишчупати из земље и посебно, појединачно посадити.* — Расáдила сан пѐтоније, а сӯтра ћу пáнсе.

расађи́ват, -ȁђи̑ва̄н несвр. *цвијеће или поврће чупати из расада и појединачно пресађивати.* — Расађи́вали смо ӯ баштини лӯк и сȁлату. — Пȁсала је зи́ма и стȁђо̄н је за расађи́ва̄ње цви̑јећа и пȍврћа.

расењáват се, -ѐња̄ва̄н се несвр. (тал. rassegnarsi) *мирити се са судбином, прихватати стварност.* — Почéла се је тѐк пȍмало расењáват иза ȍне̄ вѐлике̄ пе̑гуле̄.

рȁсења̄но прил. (тал. rasegnatamente) *помирено са судбином, резигнирано.* — Дȍбро ѝзгле̄да̄, ма ми дје̑лује̄ рȁсења̄но.

расѐњат се, -а̄н се свр. *предати се судбини, помирити се са стварношћу, постати резигниран.* — Је ли се ȍна̄ ма̑ла̄ расѐњала након бра̏тове̄ смр̑ти?

расењацѝјо̄н, -óни ж (тал. rassegnazione) *помиреност са судбином, резигнација.* — Кад је ӯхити̑ расењацѝјо̄н, нѝшта јон нѝје ста̑ло.

рáсипан, -пна, -пно придј. *који не зна штедјети.* — Жѐна му је би́ла рáсипна, со̑лди су јон крȍс прсте пасáвали.

рáсипно̄с, -ости ж *прекомјерно и неекономично трошење новца и других материјалних добара.* — Рáсипно̄с во̏ди̑ у немáштину.

раскáкотат се, -ће̄н се свр. **1.** *каже се за кокош која је почела увелико да се гласи.* — Ко̏коши се раскáкотале, а ко̏коти кукӯријѐчӯ. **2.** *каже се за жене кад у један мах више њих заједно о нечему гласно говоре.* — Нѐ можеш иза ȍбједа зȁспат од женѐти̑на̄ што̏ су се нȁ улици раскáкотале!

рȁскашит се, -и̑н се свр. *раскухати се, претворити се у кашу.* — То̑ је вр̏ста па̑та̄та̄ што̏ се о̏дма рȁскаши̑.

расквартáват, раскварта̄ва̄н несвр. (тал. squartare) **I.** *раскидати, цијепати, тргати нешто.* — Расквартáвали су зе̏мљу при̏је ȍчеве̄ смр̑ти! **II.** ~ **се** *растргати се, разнијети се.* — Ја̑ се расква̀рта̄ва̄н от пȍсла, а ти̑ се пȍте̄же̄ш ко бонȁвоја!

расква̀ртат, -а̄н свр. **I.** *раскидати, распарати, растргати.* — Расква̀ртала сан рӯка̄в од блӯзе̄ на рȁшћелу о(д) цардѝна. **II.** ~ **се** *рашчетворити се, растргати се, разнијети се.* — То̑ је би̏јо пȍсо̄ за расква̀ртат се.

рȁсквасит, -и̑н свр. **I.** *размочити нешто у некој течности.* — Ӯзми бешкȍта па га рȁскваси у кȁфи би̏јело̄н. **II.** ~ **се** *размочити се.* — Би̏ће црѐвје мѐкше̄ ка(д) се рȁсквасӯ.

раскентрáват, -ѐнтра̄ва̄н несвр. **I.** *расклимавати нешто.* — Нѐ цӯја̄ј се, раскѐнтра̄ва̄ш тȁко̄ нȍжице на стóчићу! **II.** ~ **се** *расклимавати се.* — Врáта се раскентрáвају ка(д) ш њи̑ма жѝви̑нски̑ хр̏да̄ш.

раскѐнтрат, -а̄н свр. **I.** *расклимати нешто.* — Ӯзео је стóчић и пȍте̄же̄ га, па ће га раскѐнтрат. **II.** ~ **се 1.** *расклимати се (намјештај и сл. кад испадну ексери, туткало попусти и сл.).* — Мȍбиља нам се раскѐнтрала, па је мѝсли̑мо кȍму зȁ мало со̏ла̄да̄ да̑т. **2.** *каже се за особу која оставља утисак да су јој попустили сви шавови у скелету.* — Не̏ зна̑м кȍлико би њѐму мȍгло би̑т го̏ди̑на̄, ма се ва̏с раскѐнтро̄.

рȁскинут се, -е̄м се свр. *растргати се на више страна.* — Учѝнићу кȍлико ми снáга и врије́ме дȍпӯшта̄, не мȍгу се рȁскинут.

раскишáват, -ѝша̄ва̄н несвр. **I.** *држати нешто у води или некој течности с намјером да се то раскваси.* — Раскѝша̄ва̄ј но̏ве̄ црѐвје пȍ киши, па ћеш дȍчекат зи̏му бо̏с! **II.** ~ **се** *расквасивати се у некој течности.* — Гра̑х ми се раскѝша̄ва̄ у слáно̄ј вȍди ȍд вечери до̏ јутра.

раскѝшат, -а̄н свр. *расквасити, размочити.* — Раскѝша̄н крӯх ӯ мало млије́ка, а о̏нда дȍда̄н јȁја.

раскопѐчит се, -ѝпēчӣн се свр. *растргати се*. — Раскопéчијо сан се от пòсла, а нѝко ми тô нêће прѝзнат.

раскопу̏шит се, -ѝпӯшӣн се свр. *обући нешто врло широко (сукњу, хаљину и сл.)*. — Срȅли смо Нѝку нà Пилама, раскопу́шила се у̏ новōн кȍтули.

раскочѐтат, -āн свр. **I.** *разбарушити некоме косу*. — Нијéсан ѝмō бàрету, па ме вјȅтар раскочѐтō. **II.** ~ **се** *разбарушити се*. — Свȁ ћу се раскочѐтат кад бу̏дēн обла́чит блу́зу.

раскра́вит, рàскрāвӣн свр. **I.** *растопити, отопити нешто*. — Ако мȍжеш, раскрáви ѝнō смр̏знӯтō мêсо! **II.** ~ **се** **1.** *растопити се*. — До пóднē се лêд у̏ броци раскрáвијо. **2.** *опустити се*. — Свӣ смо се бр̏зо раскрáвили и зàпјевали.

раскрављѝват се, -àвљӣвāн се несвр. *топити се, отапати се*. — Лê(д) ће се пòчēт раскрављѝват тȅк око пóднē.

распла́вит, рàсплāвӣн свр. *разблажити нешто водом*. — Пàрā да су ѝвō млијéко расплáвили.

расплављѝват, -àвљӣвāн несвр. *разблаживати нешто нечим, најчешће водом*. — У̏жāнца је у̏ нāс расплављѝват вѝно с вȍдōн и пѝт бѐвāнду.

распалàнкат, -āн свр. (тал. spalancare) *растворити врата и прозоре*. — Нѝје баш за изгòрјет да распалàнкāш цѝјелӯ ку̏ћу.

распалàнтат, -āм свр. *раскопчати и растворити капут и сл.* — Да нијéси у̏ранијо распалàнтат мàнтел?

распанàтат се, -āн се свр. *претворити се у кашу, раскашити се*. — Распанàтале су ми се пàтате, нѝшта ѝд њӣх нѝје ѝстало.

рàспарит се, -ӣн се свр. *разгрнјати се поред ватре*. — Ȍпāсно је рàспарит се уз ѝгањ, па врӯћ ѝзӣћ нàдвōр.

распéчит, рàспēчӣн свр. **I.** *растргати, рашчеречити некога*. — Кȁко ме је најéдијо, бѝла би га распéчила да ми се нàшō под ру́кōн. изр. ~ **ѝчи** *упријети очи у нешто да би се што боље видјело, раширити очи у чуђењу или страху*. — Кад нас је вѝдијо, распéчијо је ȍчи ȍ(д) чуда. **II.** ~ **се** *раширити се на неком простору не дајући другоме мјеста*. — Распéчијо се с кумпàнијōм насрѐд улицē, па пàсат нѐ можеш!

расплѝнтит се, -ӣн се свр. *распекмезити се*. — Не мòгу пȍднијēт ка(д) се кȍ бѐс потребē расплѝнтӣ.

распȍганит, -ӣн свр. **I.** *рану нечим инфицирати*. — Нѐмōј тӯ посјѐкотину распȍганит з гну̏снијēм ру̏кама. **II.** ~ **се** *инфицираном раном инфицирати друге дијелове тијела*. — Вàјā пȁзит да се рāна не распȍганӣ.

располу́тит, -ѝлӯтӣн свр. *располовити*. — Располу́ти јȁбуку, па пȍла мêни, пȍла тȅби!

распотéзат, -ѝтēжēн свр. **1.** *грубо подерати*. — Не ѝсплāтӣ се њӣма нѝшта нȍвō дȃт, јер свȅ у̏час распȍтēжӯ. **2.** *развући нешто на све стране*. — Ка(д) су стȃрӣ у̏мрли, дјѐца су свȅ ѝс кућē распотéзала. — Књѝге распȍтēжēш тāмо ѝ āмо, па хи вѝше нѐ врāтӣш нà мјесто!

распрéдат, рàспрēдāн несвр. *расправљати о нечему, претресати нешто*. — Вàздāн распрéдају ȍ тему, па нà сврху нѝшта!

распрéмат, рàспрēмāн несвр. *поспремати неку просторију, кућу и сл.* — Спрȃвљāмо се зà фесте па рàспрēмāмо ку̏ћу. — У̏хитило је Јéлу распрéмāње па од ју̏чēр нѐ пу̏штā мȅтлу из ру́кā.

распрéмит, рàспрēмӣн свр. *поспремити неку просторију, кућу и сл.* — Док се јȃ врȃтӣн, тӣ распрéми кȃмару.

рàспрпат, -āн свр. *растрести нешто (пепео, земљу и сл.)*. — Нȇкаквā живѝна је рàспрпала ѝнō мȁло зѐмљē штȍ ми је ѝстало ȍ(д) цвијēћа.

распршкáват, -р̀шкāвāн несвр. *разбацивати нешто што је било на једном*

мјесту. — До̑ђӯ вра́пци на со̀ла̄р, па распршка́вају мр̑вице о̀т круха на̏ сто̄ ба́нда̄.

ра̀спршкат, -а̄н свр. *расйршити, йобацати тамо и амо.* — Са̏(д) си с мѐтло̄н ра̀спршкала свѐ што сан би́ла ску̏пила на jѐдно мјѐсто.

растравења́ват, -ѐња̄ва̄н несвр. **I.** *растресати, разгаљивати, отклањати неко мучно стање.* — Шѐтња по чи̏сто̄н а̑рији ва̏зда растравѐња̄ва̄. **II.** ~ **се** *тријезнити се од нечега, долазити к себи, разгаљивати се.* — Пола̀ко се и̏ о̄н растравѐња̄ва̄ о(д) свѐга што̏ га је у̏ неколико̄ да́на̄ пого̀дило.

растравѐњат, -а̄н свр. **I.** *растрести, разгалити.* — Њи́хов до̀лазак нас је растравѐњо̄. **II.** ~ **се** *растријезнити се, доћи к себи, разгалити се.* — О̀нӣ ја̏днӣк се ма̏ло растравѐњо̄ након жѐнине̄ смр̏ти.

растријѐскат се, ра̀стријѐска̄н се свр. *расипати се услијед старости (свила).* — Не мо̀гу ви̏ше но̀сит о̀нӯ сви̏ленӯ вѐсту, сва̏ се растријѐскала.

ра́строшан, -шна, -шно придј. *расипан.* — Ко̏ је ра́строшан, нѐ може ни̏кад ни̏шта ни и̏мат.

ра́строшно̄с, -ости ж *расипност.* — Вѐлика̄ ра́строшно̄с хи је довѐла до про̏сјачко̄га шта́па.

растру́сит, ра̀стрӯси̇̄н свр. *разасути.* — Би́ћеш бјѐн ако тѐ мр̏вице ра̀стрӯсӣш по по̀ду!

расу́шит се, ра̀сӯшӣ се свр. *каже се кад дрвена бачва, барка и сл. услијед дужег стајања без воде или ван воде, почне пропуштати воду.* — Ма̀штела ми се расу́шила, ва̀ја̄ је ста̀њат.

расфаша́ват се, -а̀ша̄ва̄ се несвр. (тал. sfasciare) *расипати се, лабавити се, растресати се.* — Сто̀јѐћи на̏ сӯху ба̑рка се пола̀ко расфа̀ша̄ва̄.

расфа̀шат, -а̄н свр. **I.** *скинути завој, олабавити нешто.* — Расфа̀ша̄ј но̏гу да ти ви̏дӣн ра̏ну! **II.** ~ **се** *растрести се, расути се, олабавити се.* — Док је ста́ла пра́зна, ба̏чва од ви́на се расфа̀шала.

расфила́ват, -и̇̀ла̄ва̄н несвр. (тал. sfilare) **I.** *сукати, расукивати.* — Ја̑ ћу примо̀тат о̀вӣ ма̀цет ву̏не̄, а ти̏ расфи̇̀ла̄ва̄ј то̏ што се за̀путило. **II.** ~ **се** *сукати се, расукивати се, осукивати се.* — И̏маћеш му̏ке̄ с о̀во̄н ро̏бо̄н, о̀на се по̀ рубовима расфи̇̀ла̄ва̄.

расфи̇̀лат, -а̄н свр. **I.** *расукати, исукати.* — Па̏зи да не расфи̇̀ла̄ш то̏ исплѐтено̄. **II.** ~ **се** *расукати се.* — Ко̀ноп се ва̏с расфи̇̀ло̄, нѐ ваја̄ за̏ ништа!

ра̀схлама̄н, -а, -о придј. *преко мјере раширен.* — Ба́ци тѐ ра̀схламане̄ цр̏ѐвје!

ра̀схламат, -а̄н свр. **I.** *јако раширити, деформисати нешто (нпр. ципеле).* — За̏ десе̄(т) да́на̄ ће и о̀ве̄ цр̏ѐвје ра̀схламат па ће му би̏т и̏сте̄ ко и о̀не̄ ста̑ре̄. **II.** ~ **се** *јако се раширити, деформисати се.* — Ра̀схламале су ми се па̀нтофуле па ме стра̑х да нѐ пане̄м.

расца̀фћет се, -вти̇̄н се свр. *расцвјетати се.* — Расца̀фћеле су ми се ру̑сице пре̏м је о̀веа̄ про̀љећа би̏ло до̏ста студѐно.

Ра̑т м (или: Стоњски ра̑т — Puncta Stagni) *раније се говорило Стоњски рат или само Рат, а касније Пељешац.*

ра̑тит, -и̇̄н несвр. *водити борбу.* — У о̀вијен кра̑јевима нијѐсу ра̑тили.

ра̑ук, -а, -о придј. (тал. rauco) *храпав, промукао.* — Чу̑о се јѐдан ра̑ук му̏шкӣ гла̑с и(з) су̀сједне̄ ку̑ће̄.

ра̑ца ж (тал. razza) *племе, лоза, род, сој, раса.* — По̀ фаци се по̏зна̄ да је Ма́рине̄ ра̑це̄. — О̀во̄ је до̀бра ра̑ца коко̀шӣ.

ра̑ца ж *врста морске рибе, дивљач тзв. ландовина (ража* —Raja clavata*).* — На песка̀рији се на̑ђе̄ и по ко̀ја̄ ра̑ца.

ра̑ша ж *врста сукна која се много производила у Дубровнику.* — Да му са̏шије̄н ко̀шују о̀д раше̄, ра̑здро̄ би је.

раши̇̀јат се, -а̄н се свр. **1.** *кад се неки дио у машини олабави због дотрајалости.* — Па̀ра̄ ми да се у̏ макини нѐшто ра-

шѝјало па лу̑пā. 2. *кад дође до тјелесних деформација нарочито код жена, па то утиче на држање, ход и сл.* — Жѐна му се у̏ задњē вријéме свȁ рашѝјала.

рашѝкат се, рàшӣкāн се свр. *расклимати се.* — Стóчићи ѝс камарē су ми се рашѝкали.

рȁшпа ж (тал. raspa) *турпија.* — Дòдāј ми рȁшпу зȁ дрво!

рàшпат, -āн несвр. (тал. raspare) *турпијати, стругати.* — Док јâ рàшпāн тѐлāр от фу̏њестрē, тӣ пóђи ку́пит чàвāлā. — Кò би прòмислијо да је рàшпāње тȇжак пòсō!

раштѐлāта ж (тал. rastello) 1. *решетка од пећи или на лежишту за огањ на огњишту.* — Раштѐлāта на фòрњелу је риjéтка па крòз њу̑ пàсā и кòјӣ угљéнчић. 2. *решеткаста, најчешће жељезна, дворишна или вртна ограда.* — Повѝри кроз раштѐлāту од цардѝна да вѝдӣш кòјӣ је тô рâј!

рàштелић м (и: рàшћелић) (дем. од рàштијо) *дворишна или вртна вратанца од жељезних или дрвених пречака.* — У цàрдӣн се у̏лазӣ кроз др̀венӣ зѐленӣ рàштелић.

рàштијо, -ела (и: рàшћела) (тал. rastello) *дворишна или вртна врата од жељезних или дрвених пречака, решеткаста, тако да се кроз њу види.* — Кроз òвӣ рàштијо òдавно нѝко нѝје пàсō, вâс је зàрāсō у бр̀штан.

рашћарáват, -āрāвā несвр. *кад се након кише помаља ведрина.* — Вȇћ рашћàрāвā, провѝрује̄ ѝ су̑нце иза обла́кā. — Кѝша је дòшла сà зāпада, па ће òтамо пòчēт и рашћарáвāње.

рашћàрат, -ā свр. *кад се након кише разиђу облаци и појави се ведрина.* — Прѐстала је кѝша, пàрā да ће рашћàрат.

рàшћелић *в. раштелић.*

рашћу̏кат се, рàшћӯкāн се свр. *постати слободан у комуницирању с људима, ослободити се плашљивости, престати бити затворен у себе.* — Ухитијо се с нȅкаквијен дру́штвон, па се рашћу́кō, нѐ можеш га пòзнат!

рашчѐпрљāн, -а, -о придј. (и: рашчѐпрјāн) *неправилно растресен, разбрчкан.* — Нéћу тӯ рашчѐпрљāну глàвицу от ку̏пуса, дâј ми дру̏гӯ!

рашчепр̀љат, -āн свр. (и: рашчепр̀јат) *разбрчкати, растрести.* — Рашчепр̀љај зȇмљу окò ру̑сӣћā!

рашчѝнит, рàшчинӣм свр. I. *нешто што је сложено, сређено и сл. вратити у првобитно стање.* — Кад рàшчинӣ плетѐнице, кȍсе су јон до зѐмљē. II. ~ **се** *развити се (човјек и биљка).* — Ȍтка(д) сан га прѐмјестила нà другō мјȇсто, рашчѝнијо ми се òнӣ шу̑гавӣ фѝкус.

рашчѝњен, -ѐна, -ѐно придј. *развијен, крупан, кршан.* — Рашчињѐна је за свòје гȍдине.

рàшчистит, -ӣн свр. *довести у ред нешто што је било набацано или разбацано.* — Рàшчисти мȁло књѝге на таволѝну да не òстанӯ тàкō нàбāцāне.

р̏ђа ж 1. *зла, лоша, нерадна, расипна особа.* — Нѐ може се од òнē р̏ђē бȍље ни очекѝват. 2. *особа крхког здравља или крхке тјелесне конструкције.* — Р̏ђо јѐдна, ђē тӣ мо̏жеш пòдигнут овлѝкӣ кȁмēн? изр. **òтрēсти се од р̏шē (отрéсти се од р̏ђē)** *каже се за некога ко је прије јадно изгледао, а сад изгледа боље.* — Брȃт му је вȁзда јȁдно изглéдō, а сȁ(д) се òтрēсō од р̏ђē, па да га не препòзнāш! **пòшљи р̏ђу нà пу̑т, пóђи ш њóме у̏с пу̑т** *изрека која се чује у Дубровнику.* **ни дòбру тѐци, ни р̏ђи òстави** *изрека која се чује у Дубровнику.*

р̏ђав, -а, -о придј. 1. *зао.* — Ђȇ си нàшла тàкō р̏ђаво дијéте? 2. *болестан.* — Рѐкли су ми да је стȃрӣ р̏ђав.

р̏ђавица ж *тако се тепа болесном женском дјетету.* — Пàсаће бóле, па ћемо се мӣ јòпēт ѝграт, р̏ђавицо мòја мȃлā!

ребȁмбит, -а, -о придј. *која се не понаша нормално, која је подјетинила.* — Пàрā и да је òнā жѐна ребȁмбита.

ребàмбӣтōс, -ости ж *ненормално понашање старије особе која је подјетинила.* — Бо̏лујē од ребàмбӣтости ако је тō бо̏лēс.

ребамбишкáват, -ѝшкāвāн несвр. *губити везу с нормалним расуђивањем и понашањем, понашати се као неодговорно дијете.* — Жѐна му је рāно почéла ребамбишкáват.

ребамбѝшкат, -āн свр. *посенилити, подјетињити.* — Мāло је ребамбѝшкō, ма нӣје да бāш нӣшта нē знā.

ребатàјица ж (тал. ribattere) *појава одбијања валова од обале.* — Нà тему мје̏сту је ребатàјица, јер је о̀брнӯто шилòку.

рѐбатит, -ӣн свр. (тал. ribattere) *поново ударити.* — Је ли рѐбатило шêс(т)?

ребушкáват, -ỳшкāвāн несвр. (и: ревушкáват) (тал. riuscire) *успијевати.* — Ако ти је једàнпӯт ребу̏шкало, нѐ знāчӣ да ће ти вāзда свē ребушкáват.

ребу̏шкат, -āн свр. (и: реву̏шкат) *успјети.* — Ребу̏шкō ми је бӣж, сāмо ћу га мóрат полијéват.

рѐвāње с гл. им. од рѐват **1.** *њакање.* — И наш тòвар се оглáсијо с рѐвāњем. **2.** *плач, дерњава уопште.* — Вàјало би забрáнит рѐвāње пò бетулама ка(д) се спӣ. — До̀дјало ми је рѐвāње дјѐцē.

рѐват, -ē(н) несвр. **1.** *њакати.* — Прӣје су у дỳбровачкōму Тâбору рѐвали тòвари, а сāд звӣждӯ āути! **2.** *каже се кад дијете необуздано, најчешће безразложно плаче.* — Дāј му тӯ врáжјӯ бо̏чу да вӣше не рѐвē! **3.** *каже се за воду која обилно и брзо тече, најчешће након кише.* — Кò лика је дàнас кӣша пāла, вòда је рѐвала низа скалѝне о̀т Пријекōга. **4.** *каже се кад нечије пјевање више личи на дерњаву.* — По свỳ нōћ рѐвӯ ỳ бетули испòд нашē кӯћē.

ревушкáват *в. ребушкават.*

реву̏шкат *в. ребушкат.*

регалáват, -àлāвāн несвр. *поклањати, даривати.* — Нêмā се со̏лāдā за регалáват нà све бāнде! — Спарѐњāвāјте со̂лде, нē мā вӣше регалáвāња!

регàлат, -āн свр. *поклонити, даровати.* — Кад фӣнēш скỳлу, регàлаћу ти што̏ лӣјепо.

регàлина ж (аугм. од рѐгō) — Тō нӣје о̀бичан рѐгō, тō је регàлина.

регàлић м (дем. од рѐгō) — Регàлић по регàлић па пу̏на ку̏ћа нòвијēх ствáрӣ!

рѐгō, -áла м (и: ген. рѐгала) *дар, поклон.* — Учѝнили су ин лӣјепӣ рѐгō за вјѐнчāње.

регòлāрӣ, -ā, -ō придј. (тал. regolare) *редовни, који иде по правилу.* — Свӣ гò ворӯ да ѐзами нијéсу бӣли регòлāри.

рêгула ж (тал. regola) *правило, права мјера.* — Рêгула ми је свāкō ју̏тро кӣкара млијéка и мāло мāсла нà круху.

регулáвāње с гл. им. од регулáват *сређивање, довођење у ред.* — Кò знā кòлико ће му врēмена трēбат за регулáвāње мàтрикулē!

регулáват, регỳлāвāн несвр. (тал. regolare) *регулисати, доводити у ред.* — Свāкō кòлико трēбā регулáват òрлоције на Звонѝку?

регỳлат, -āн свр. **I.** *намјестити нешто, нпр. сат, како треба.* — Не забòрави регỳлат òрлоције, јер ӣдē нáсе. **II.** ~ **се** **1.** *управљати се према нечему или некоме.* — Регỳлāј се по вапóру: кад ôн ѝзӣђē ѝс пōрта, тӣ се обу̏ци и пóђи з бāњē до̏ма. **2.** *мјерити се, трошити с мјером новац, намирнице и сл.* — Вàјā се регỳлат и з динáрима и с хрáнōм ако хо̏ћеш свāкōга мјѐсēца ѝзӣћ нà крāј.

редàтӯр, -ýра м (тал. redattore) *уредник.* — Бӣјо је вēћ ỳ годинама кад је пòстō редàтӯр нāшега фòја.

редацѝјōн, -óни ж (тал. redazione) *уредништво.* — О̏нӣ из редацијóни нијéсу му ћѐли штàмпат нѝ слова.

рéдит се, рêдӣн се несвр. *спремати се за излазак и сл.* — Пòчми се рéдит да не зàкаснӣмо ỳ кӣно. — Твòје рéђēње је подỳрало мāло вӣшē!

редитáват *в. ередиШавaШ.*

редѝтāт *в. ередиШаШ.*

редѝтат, -āн *в. ередиШаШ.*

ре́ђат се, рȇђāн се несвр. *редаШи се, ићи йо реду.* — Ре́ђају се на пòслу: свȁки нӯт рȃдӣ дрӯгӣ.

рѐђистар, -тра м ген. мн. рѐђистāрā (тал. registro) *сйисак, ойис нечега, регисШар.* — Мѝслӣн да тȃ књѝга ѝмā ỳ вашему рѐђистру.

ређистрáват, -ѝстрāвāн несвр. (тал. registrare) *уйисиваШи, биљежиШи.* — Јѐдан пулицѝјот је ређистрáвō свȅ ȁуте што су јӯчēр пасáвали прико Дӯпца.

ређѝстрат, -āн свр. *уйисаШи, йрибиљежиШи.* — Ређѝстрали су ӯру и мѝнӯт кад је бѝла тре́шња.

ређистрацѝјōн, -óни ж (тал. registrazione) *уйис у књиге, регисШрација.* — Нѝје учињѐна ређистрацѝјōн кӯћē нȁ њега.

ре́жāње с гл. им. од ре́жат *начин оглашавања живоШиње која йримјењује ойасносШ.* — Пр̀вō смо чӯли ре́жāње, па мỳшкӣ глȃс како запòмāжē.

ре́жат, -ӣн несвр. **1.** *мукло се оглашаваШи (о живоШињи кад јој се йриближава нека ойасносШ, обично йред обрачун с другом живоШињом).* — Ка(д) чỳјēн кỳчка како ре́жӣ, знȃм да је мȁчка блѝзу. **2.** *љуШиШи се йрикривено на некога без ријечи и других виднијих знакова љуШње; исйољаваШи йрема некоме нейријељивосШ.* — Нѐвјеста ре́жӣ нȁ секрву што јон нѐ пазӣ дије́те.

рȅзāница ж *врсШа салаШе.* — У џардѝну смо ѝмали рȅзāницē и лòћикē.

рѐкам м (тал. ricamo) *вез.* — Ѝмā за кỳпит кошӯјā ȍд ноћи с рѐкамон ȍко врāта и на полсѝнима.

рекамáват, рекȁмāвāн несвр. (тал. ricamare) *весШи.* — Јѐдна жѐна у сỳсјеству лѝјепо рекȁмāвā нȁпице. — Зȁметнула ми се ѝглица од рекамáвāња.

рѐкамāн, -а, -о придј. *везен, извезен.* — Мòдēрне су рѐкамāнē блýзе.

рекȁмат, -āн свр. (тал. ricamare) *извесШи.* — Рекȁмаћу монòграм на ручѝнчићима.

рекамàтӯра ж (тал. ricamatura) *вез.* — Чѝгова је ȍвō рекамàтӯра?

рѐкеца ж *осека.* — Вечѐрас је вȅликā рѐкеца, свȁкӣ се кȁмēн вѝдӣ.

рѐкупер м *храна или найиШак којим се може некога враШиШи у добро сШање након малаксалосШи.* — Дáвају му рѐкупере да се мȁло пòврāтӣ.

рекуперáват *в. рикуйеравaШ.*

рекупѐрат *в. рикуйераШ.*

рекуперацѝјōн *в. рикуйерацијон.*

рȇмета м (тал. eremita) *йусШињак, зайуШен, неуредан човјек.* — Ѝдē ко рȇмета.

/рȇмӯћ/ изр. ӯзēт ỳ ремӯћ *вући неко йловило у квару.* — Нѐка ме нȅко дȍђē ӯзēт ỳ ремӯћ, покварѝјо ми се мòтōр!

ремỳћāње с гл. им. од ремỳћат *найорно и Шешко ношење нечега.* — Рӯке ме бȍлӯ од ремỳћāња пӯнијех бӯрсā уза скалѝне.

ремỳћат, -āн несвр. **I. 1.** *с Шешкоћом носиШи, вући нешШо.* — Ȍставићу ȍвē ствȃри ỳ тебе да хи не ремỳћāн по грȃду. **2.** *вући неко йловило у квару.* — Колѝшнӣ вапòрић ремỳћā пȅчу брòдинē! **II.** ~ **се** *вући се йолако, ногу йред ногу или се дуго возиШи у неком йревозном средсШву.* — Вȁпōр до Стòна се ремỳћā двје́ уре.

рѐндат, -āн несвр. *заносиШи се у ходу йијан или иначе, ШеШураШи.* — Нȁлочӯ се ỳ бетулини па пјȃни рѐндају крòз улице и бјестѝмају ко кỳчки. — Јӯтрōс рѐндāн ȍ(д) слабости.

рȇндит, -ӣн несвр. (тал. rendere) (и: рȇндит) *носиШи корисШ.* — Рȇнди му сȁ(д) свȅ ȍвō прòдат, па кỳпит што исплатѝвијē.

рȇп[1], ре́па м мн. рȇпови *живоШињски реп.* изр. ко ш чȉрон (рȃном) на ре́пу *каже се кад је неко врло осјеШљив йа се с њим мора йажљиво оходиШи.* — Мȏрāш ш њѝме зȁ свакӯ ствȃр ко ш чȉрон на ре́пу. стȃт нȅкому нȁ рēп *замјериШи се некоме.* —

Ако ћеш бит миран, нѐмо̄ј кѐму ста̂т на̂ ре̄п!

ре̂п², ре́па м мн. ре́пи *комад йодеране одјеће или сувишна сйвар у кући.* — Пу̏на ми је ку̏ћа ре́па̄!

ре̄па̄в, -а, -о придј. *йодеран, обучен у изношену, неуредну одјећу.* — О̏ткад је зна̂м, била је ре̄па̄ва.

рѐпат *в. рейав.*

репетѝтӯр, -у́ра м (тал. ripetitore) *онај који држи йривайно часове, који дава лекције.* — Кад је репетѝтӯр до̏бар ме̏штар о̏(д) сво̄га пре́дмета, све̏ је ш њи́ме ла̀ко нау̏чит.

репетѝција ж (тал. ripetizione) *йривайни час, лекција.* — У̏чи̂н фра̀нцӯскӣ, сва̏кӣ да̂н ѝде̄н на репетѝције.

репетицѝјо̄н, -о́ни ж (тал. ripetizione) **1.** *йривайна лекција, односно час, ученику који је у школи заосйао у учењу или ономе који жели више да научи.* — Нѐ може жи́вјет от пла́те̄, па да̂ва̄ репетицијо́ни. **2.** *дио у музици који се йриликом свирања мора йоновийи.* — На̀ крају јо̏пе̄ до̀лазӣ репетицѝјо̄н.

репетишка́ват *в. рийейишкавай.*

рѐпина ж (пеј. од ре̂п²) обично у мн. рѐпине *йодерана одјећа, дойрајале сйвари.* — Не̂ма̄ нѝшта за на̀ себе, са̂ме̄ рѐпине.

рѐпић м (дем. од ре̂п²) **1.** *безначајне, чесйо сиройињске сйварчице као одјевни йредмейи, неке друге йойрейшйине и сл.* — По̀купила је, све̏ пла̏чу̏ћи, о̀но̄ сво̀ јијех ре̄пӣћа̄ и по̀шла у̏ ма̄јке̄ на Ора̀шац. **2.** *дјелић йканине или нечега сличног шйо виси на рубу или йовршини као нешйо сувишно.* — Ста̂ни да ти дѝгне̄м тӣ рѐпић што̏ ти вѝсӣ на рука́ву!

/рѐпица/ изр. **по̀двит рѐпицу** *йокуйийи се без ријечи, йокуњийи се, изгубийи се, несйайи.* — Кад је то̄ чу̏о, по̏двијо је рѐпицу и по̀што̄ до̏ма. **дѝгнут рѐпицу** *осилийи се, охрабрийи се.* — Дѝго̄ је рѐпицу, јер зна̂ да ће га о̀тац бра́нит.

рѐпуплика ж *рейублика.* — Ду̏бро̄внӣк је не̏колико̄ сто̀љећа̄ ѝмо̄ сво̀ју рѐпуплику. изр. **испод рѐпупликē** *врло сйаро.* — Ѝма̄н до̏ма јѐдну канапу испод рѐпуплике̄. **то̄ ти је (пра̂ва̄) рѐпуплика** *кад свак може да ради шйо хоће (изрека се односи вјеройайно на Дубровачку Рейублику).* — У̏ мо̄га ду̏нда у̏ ку̏ћи је ужѝва̄ње, то̄ ти је пра̂ва̄ рѐпуплика!

ре̏спӣр м (тал. respiro) **1.** *дах.* — Кад ѝде̄н уза̀ скалу, фа̏лӣ ми ре̏спӣра. **2.** *одмор, мир.* — Да̂ј ми ма̏ло ре̏спӣра, не мо̀гу нѝ ја̄ ра́дит ко ма̏кина! **3.** *ваздух за лакше дисање, одушак.* — О̏стави вра́та о̀т камаре̄ о̀творена да бу̏де̄ ма̏ло ре̏спӣра!

ре̏ста ж (тал. resta) *вијенац црног или бијелог лука найрављен йрейлийањем сйабљика на којима су главице.* — Ре̏ста чѐсна је ва̏зда била ску́па.

рестаура́ват *в. рисйауравай.*

ре̏стица ж (дем. од ре̏ста) — До̏ма ва̏зда ѝма̄мо по ко̀јӯ ре̏стицу лу̏ка и чѐсна.

ре̏сто с (тал. resto) *осйайак.* — Ре̏сто о̀стави се̏би па ку́пи па̏сту у пастиће̏рији! изр. **вра́тит** ~ *врайийи осйайак у новцу.* — Е̏во ти сто̀ дина̄ра̄, а тӣ ми вра́ти ре̏сто.

ре̂та ж (лат. и тал. rete) *мрежа.* — Ва̀јало би на̂ћ не̏кога ко зна̂ пле̏с ре̂ту.

ретира́ват, -ѝра̄ва̄н несвр. (тал. ritirare) **I.** *йовлачийи некога, склањайи некога.* — Сво̀је ретѝра̄ва̄, а дру̏ге̄ тиска̄ на̀пријед. **II.** ~ се *йовлачийи се.* — Ва̏зда се ретира́вају ка(д) ства̂р по̀стане̄ перико̀ло̄за.

ретѝрат, -а̄н свр. **I.** *йовући некога.* — Ретѝрали смо со̂лде ѝз ба̄нке̄ па ћемо хи спѐнцат. **II.** ~ се *йовући се.* — Вѝдијо је с кѝјен ѝма̄ по̀сла, па се на̏ врије̄ме ретѝро̄.

ретѝра̄та ж (тал. ritirata) *знак војне йрубе да се војници йовуку у своје насйамбе, йовечерје.* — Тр̀чи у ка̀зе̄рму, са̏(д) ће ти ретѝра̄та!

ре̂тица ж (дем. од ре̂та) — Ѝма̄ зла̂тне̄ ру̏ке за учѝнит фѝнӯ ре̂тицу.

рефа́ват, рѐфа̄ва̄н несвр. (тал. rifare) **I.** *ойорављайи некога.* — Жѐни је до̀шла

мȁлā снáга па је рефáвају. **II.** ~ се *опорављати се.* — Мй стȍјӣмо дȏма, а свӣ се дрӯгӣ рефáвају у шéтњи или нȁ мору.

рѐфат, -āн свр. **I. 1.** *опоравити некога, помоћи да се неко опорави.* — Рѐфаћу га с кӯпицōн рȁкијē и с мȁло лȃрда. **2.** *повратити нешто, натраг добити (обично новац).* — Јѐдва је рѐфō динáре што хи је зȁимō рȍђāку. **II.** ~ **се** *опоравити се.* — Дȍбро сан се рѐфō изȁ болести.

рȅфулић м (дем. од рȅфуо) — Јѐдан рȅфулић мо̏же гȍндулу бáцит нȁ крȃј.

рȅфуо, -ула м *ударац, налет, нпр. вјетра и сл.* — Ухитијо га је рȅфуо ȍд вјетра з бáндē и изврнуо.

речӣјāк, -áка м *врста рибарске мреже која се баца из руке, обично у луци, и одмах купи; најчешће се то ради за вријеме фортунала (јаког вјетра).* — У мȍјōн младȍсти је речӣјāк ȳ пȍрту бáцō Пéро Пӯпатор.

решѐтат, -āн несвр. **1.** *темељито испитивати некога (нпр. у школи).* — Свӣ смо мȁњӣ од мȁкова зр̏на кад нас профѐсӯр пȍчме решѐтат лȁтӣнскӣ. **2.** *претресати некога, оговарати.* — Жѐне сјȅдӯ прӣт кућу па свȅ рȇдон решѐтају.

решѐто с *висећи ормар у кухињи или покрај ње, са странама од густо плетене жице, који служи за чување хране, нарочито за љетњих врућина, штити од муха и сл.* — Мљéко ӣ сир сан стȁвила у решѐто. изр. **ослобȍдијо те Бȏг решѐта цȁвтајскȏг** *каже се за Цавтајке, рјеђе за Цавтаћане, да су увијек информисани о свему што се у њихову мјесту догађа.*

/рӣба/ рӣба ȍт камена *риба која живи уз камен.* **рӣба ȍт фȃнга** *риба која живи у муљу.* — Рӣба ȍт камена је чӣстијā, а рӣба ȍт фȃнга се хӣтā пȍ пȍртима и ӣмā нȅкӣ вȍњ.

рӣбȃлта ж (тал. ribalta) *на одјевном предмету нешто предвојено на спољашњу страну што обично служи као украс (на дну рукава, панталона и сл.).* — Лӣјепо стȍјӯ рӣбȃлте на рукáвима од палетӯнића.

рӣбарица ж *велики чамац (барка) за риболов.* — Пӯн је кȍно рӣбарӣцā.

рӣбас м (тал. ribasso) *попуст на цијени или рачуну.* — Ако плȃтӣш ȍдма, дȍбићеш рӣбас.

рӣбат, -āн несвр. *ловити рибу.* — О̂н ӯранӣ свȁкō јӯтро, сјȅдē нȁ камēн, бȃцӣ ӯдицу и рӣбā. — Нȍћас смо бӣли нȁ рибāњу по(д) свијéћу. — Сӯтра ћемо нȁ рибāње иза Локрӯма.

рӣбрец м (тал. ribrezzo) *осјећај ужаса, одвратности, гађења, због неке појаве, стања, поступка.* — Кȁко се пȍднијо, ӣзазвō је рӣбрец и у прӣјетēјā.

рибумбáват, -ӯмбāвāн несвр. (и: ребумбáват) (тал. rimbombare) *разлијегати се од грмљавине, пуцња и сл.* — Кад гр̏мӣ рибӯмбāвā ми у ӯшима. — Кад ȍни тр̏чӯ, вȁзда чӯјēмо рибумбáвāње низȁ скалу.

рибӯмбат, -āн свр. (и: ребӯмбат) *разлећи се приликом грмљавине, пуцња и сл.* — Нȅшто је повишȅ нȃс на пјáну рибӯмбало ко да се рӯшӣ кӯћа.

ривѐрēнца ж (тал. riverenza) *наклон, поклоњење.* — Учӣнијо нам је вȅликӯ ривѐрēнцу ка(д) смо дȍшли.

рӣвијēра ж (тал. riviera) *обала погодна за купање и љетовање.* — На дӯбровачкōн рӣвијēри вȁзда је бӣло кр̏цато фӯрестијех.

рӣга ж (тал. riga) *црта, пруга.* — Ӣмā за кӯпит лӣјепē рȍбē нȁ рӣге. — Написаћу дȍма двијé рӣгē да се нѐ мислӯ ђȅ смо.

рӣгāње с гл. им. од рӣгат **1.** *повраћање.* — Бӣло је пӯно кȍлāпā, вȁпōр се цӯјō, па је бӣло ӣ ригāња. **2.** *пуштање боје (мисли се на тканине непостојаних боја које у прању пуштају боју).* — Нȅшто колӯрӣто је ӯ прāњу рӣгало, па се ȍд ригāња омáстила бӣјелā рȍба.

рӣгат, -āн несвр. (тал. rigare) *повлачити црте по нечему.* — О̏вō дијéте сȃмо рӣгā по зȁдаћама.

рӣгат, -āн несвр. **1.** *повраћати.* — Мȃчка се нȁјела нȅчега па рӣгā. **2.** *кад је неки материјал (текстилни) непосто-*

јаних боја па се у прању разлијева. — Ònā нòвā мȃјица ȳ прȃњу стрȃшно рѝгā.

рѝгварад, -āрда м (тал. rigvardo) *обзир.* — Òни су прамà нама вȁзда бѝли пȳни рѝгвāрда. — Свȅ нȅкаквӣ пȳстӣ рѝгвāрди!

рѝдикула ж *женска особа која својим изгледом изазива смијех.* — Чѝнӣ ò(д) себе рѝдикулу ка(д) се онàкō шòкаво òблāчӣ.

рѝдикуо, -ула м (тал. ridicolo) *особа која својом појавом изазива смијех.* — Зȁшто ò(д) себе чѝнӣш рѝдикула?

рѝдит се, рѝдӣн се несвр. (тал. ridere) *смјешкати се.* — Òна се нà свакӯ ствȃр, што јон рȇчēш, рѝдӣ.

рѝжица ж (дем. од рѝга) — Ȳ мōди је свȅ нà рѝжице.

рѝзи, рѝзӣ ж (тал. riso) *пиринач, рижа.* — За òбједа је вȁзда било јýхē од гòвединē с пȁстōн и с рѝзима.

ризѝпјēла ж (тал. erisipela, risipola) *црвени вјетар.* — Слȁб је, ѝмā ризѝпјēлу.

рѝзот м (тал. risotto) *јело с рижом и с месом.* — У дȕбровачкијен кȳћама чȇсто се чѝнијо рѝзот.

рије́дит се, рѝједӣн се несвр. *постајати ријеđак.* — Рѝједӣ се шȳма и нà Срђу и на Бòсāнци.

рѝјез м *црта направљена, нпр., чешљем на глави (раздјељак) или пеглом на панталонама и сл.* — Гȁће ти не́мају рѝјез, вàјā хи утѝјат.

рѝјет, рȇчēн свр. *рећи.* — Нè можеш му вјȅроват: дàнас ти рȇчē јèдно, а сȳтра дрȳгō! изр. **кò би** ~ *види ти (њега), ко би рекао...* — Кò би рѝјет штō òна свē знȃ! — Кò би рѝјет за òнегā тýнта да знȃ ѝ тō офрàкат! **за рѝјет (зà рѝјет) прȃво** *заиста, уистину.* — Зà ријет прȃво нѝје вѝшē ни заслýжијо! ~ **мѝсу** *одржати службу Божју у цркви.* — Јèдан млȃдӣ пȍп је дàнас рȇкō мѝсу у Гóспи. **штō хòће (ће) рѝјет...** *што значи да..., зашто.* — Штō хòће рѝјет да нѝјесу и òни дòшли дȳнду на фунèрō? **не рèци дрȳгӯ; не рèци двáпут; не рèци дрȳгипӯт** *кад се очекује да ће се нешто повољно или неповољно десити, али се то тек нагађа или недоречено саопштава.* — Мȍгӯ òни ѝ дōћ, не рèци дрȳгӯ! — „Ужи́ваће òна ко прȃвā госпòђа." — „Не рèци двáпӯт!" **рѝјет јèдно зà другō** *преварити некога.* — Нѝкад ȏн нè би рȇкō јèдно зà другō! **штò ћу ван** ~ *употребљава се у причању за појачање неког повољног или неповољног утиска.* — Свȅ је бѝло како тòкā, штò ћу ван рѝјет! — Учѝнили су нам фȇсту ка(д) смо дòшли, ма штò ћу ван рѝјет!

/рѝјеч/ изр. **тō су ваше лѝјепē рѝјечи** *каже се кад се, макар и формално, жели отклонити нечије ласкаво мишљење, а фраза је из фонда израза лијепо васпитаних особа у Дубровнику.* — Гòспāр Мѝхо, тō су вȁше лѝјепē рѝјечи, ма ми их је ѝстō òд вȃс дрȁго чȳт! **дōћ до рије́чӣ** *посвађати се.* — Мȁло пòмало дòшло је до ријèчи, а нà сврху и до прдèљусākā. **ствáрат (чѝнит) рѝјечи** *стварати свађу, препирку.* — Штò ћеш ствáрат рѝјечи бȇс потребē! — Нѝшта ò њима не говòри, тàкō се сȁмо чѝнӯ рѝјечи!

Рије́чанин м *становник Ријеке дубровачке.*

Рѝјечка ж ген. мн. Рѝјечākā *становница Ријеке дубровачке.*

рѝјечкӣ, -ā, -ō придј. *оно што припада Ријеци.* — Рѝјечкā вòда је на ѝзвору јáко студèна.

рѝкјам м *мамац за птице.* — Ȳхитијо сан стаглѝна на рѝкјам.

ри́кнут, рѝкнē свр. *искочити, избити.* — Нèмōј му дȃт да подѝсāвā штō тȇшко, мȍже му ри́кнут кѝла.

рѝкула ж *врста горке приморске зелене салате.* — Рѝкула је гр̏ка, па не гȳстā свȁкога.

рикуперáват, -èрāвāн несвр. (и: рекуперáват) (тал. ricuperare) **I.** *спасавати некога, враћати га себи.* — Тō је вȇћ кò знȃ кòјӣ пȳт да га рикупèрāвāмо након његовијех лудòстӣ. **II.** ~ **се** *опорављати се у*

здравственом или у материјалном погледу. — Лȁко му се рикуперáват ȍ(д) дуго̄ва̄ ка(д) свӣ дрӣјешӯ ћȅсу.

рикупѐрат, -а̄н свр. (и: рекупѐрат) **I. 1.** *спасити некога, помоћи некоме да дође себи.* — Би́ла му је дȍшла ма̄ла̄ сна́га, ма су га рикупѐрали с кӯпицо̄н рȁкије̄. **2.** *добити нешто натраг.* — Нȁ ка̄ртама није́сан нӣшта до̄био, ма сан свȍје со̄лде рикупѐро̄. **II. ~ се** *опоравити се у здравственом или материјалном погледу.* — Њȅму нȅ може нӣшта нȁудит, бр̏зо ће се о̑н рикупѐрат.

рикуперацѝјо̄н, -о́ни ж (и: рекуперацѝјо̄н) *опорављање, враћање у нормално здравствено или материјално стање.* — Мӣслӣн да му не̑ма̄ рикуперацијо́ни, о̑н је сȁсвијен прȍпо̄.

рӣморас, -о̄рса м (тал. rimorso) *грижња савјести.* — Ва̏зда ӣма̄ рӣморас што нӣје пȍмого̄ рȍђа̄ку кад је мо̏го̄.

ринашӣменат, ринашӣме̄нта м ген. мн. ринашӣмена̄та̄ (тал. rinascimento) *препород, ренесанса.* — Ӣ наше мје̑сто ће дȍчекат ринашӣменат ка(д) до̏бије̄мо по̏рат.

риновáват, -ȍва̄ва̄н несвр. *обнављати.* — Рино̏ва̄ва̄ се дӣјо Гра̑да ко̀јӣ је ӣмо̄ ште̑те̄ за вријéме тре́шње̄. — Риновáвање ће подӯрат, ӣма̄ тӯ пӯно пȍсла.

ринȍват, -а̄н свр. *обновити.* — Кӯћу су ла̑ни ринȍвали.

ринунцијáват, -ѝја̄ва̄н несвр. (тал. rinunciare, rinunziare) *одбијати, одрицати, напуштати.* — О̑н ринунцѝја̄ва̄ све̏ што му пȍнудӯ.

ринунцѝјат, -а̄м свр. *одбити, одрећи се, напустити.* — Ринунцѝјо̄ је нȁ мјесто прокӯристе̄ и са̑(д) ће тӯ до̑ћ ко̑ дрӯгӣ.

рӣнут, рӣне̄м свр. *гурнути некога.* — У прȍласку ме је нȅко рӣно̄ да сан зарѐндала.

ринфорцáват, -ȍрца̄ва̄н несвр. (тал. rinforzare) **I.** *појачавати нешто, оснаживати.* — Не ринфȍрца̄ва̄ј ма̏кину ако је хо̏ћеш дӯље̄ ра̄доват! **II. ~** се *оснаживати се.* — Ринфȍрца̄ва̄ се на шко̀ју прӣје пȁрте̄нце̄ у солдȁчију.

ринфȍрцат, -а̄н свр. **I.** *појачати, оснажити.* — Мо̑ра̄мо ринфȍрцат пȍсо̄ да фӣне̄мо прӣје кӣша̄. **II. ~ се** *оснажити се.* — Пȁра̄ ми да си се ринфȍрцо̄ изȁ болести.

ринфрешкáват, -ѐшка̄ва̄н несвр. (тал. rinfrescare) **I.** *освјежавати.* — С прӣјетељима ринфрѐшка̄ва̄н ӯспомене. **II. ~ се** *освјежавати се.* — Љȅти се ринфрѐшка̄ва̄мо з ђѐла̄то̄н.

ринфрѐшкат, -а̄н свр. **I.** *освјежити нешто.* — Ринфрѐшко̄ сан мѐморију, пригле́до̄ сан ста̑ра̄ лӣбра. **II. ~ се** *освјежити се.* — Ринфрѐшка̄н се ӯ море прӣје него упѐче̄.

/**рӣња̄**/ **рӣња̄ мȅтлица** *врста љековите траве, нана.* — Рӣња̄ мȅтлица се пӣје̄ зȁ стомак.

рипетишкáват, -ѝшка̄ва̄н несвр. (и: репетишкáват) (тал. ripetere) **I.** *понављати нешто.* — Тӣ рипетѝшка̄ва̄ш ва̏с ȍбјед? **II. ~ се** *понављати се.* — О̏во̄ се ве̏ћ рипетѝшка̄ва̄ по кȍ зна̄ ко̀јӣ пӯт!

рипетѝшкат, -а̄н свр. (и: репетѝшкат) **I.** *поновити.* — Сва̏ко̄га го̀дишта рипетѝшка̄ш ра́зред! **II. ~ се** *поновити се.* — Че̏ка̄н да се та̑ ства̑р рипетѝшка̄, а о̑нда вӣше не́ћу мӯчат, него ћу се ӣ ја̄ ȍзват.

рӣсас(т), -а, -о (и: рӣса̄с(т)) придј. *каже се за боју мачке прошаране свијетлијом и тамнијом сивом длаком на пруге.* — Ве̏лика̄ рӣсаста̄ ма̏чка сје̏дала је кала вра̑та̄.

рѝсе̄рва ж (тал. riserva) **1.** *залиха.* — Трȍшӣн за̏дње̄ рѝсе̄рве ма̏слинова ӯја. **2.** *резерва у војсци или другдје.* — Ја̑ сан ти ва̏зда рѝсе̄рва: ђе̑ дрӯгӣ не̏ће, ме̏не ша̑јӯ!

рисервáват, -ѐрва̄ва̄н несвр. (тал. riservare) *унапријед задржавати нешто.* — Мје̏се̄ц да́на̄ прӣје рисѐрва̄ва̄мо бӣјете зȁ преставе.

рѝсерва̄н, -а, -о придј. (тал. riservato) *суздржан, уздржљив, опрезан.* — О̏ткад је зна̑м, о̀на је рѝсерва̄на премȁ свакому.

ри̏серва̄но прил. *суздржано, уздржљиво.* — За̑што се др̏жӣш та̀кō ри̏серва̄но ко да се нѐ позна̄мо?

рисѐрват, -а̄н свр. *задржати, резервисати.* — Рисѐрвали смо ка̏мару у̏ Трије̄шћу за пó године̄ ко̀лико ћемо та̏мо и о̏стат.

ри́со м *име које у Дубровнику дају рисастој мачки.* изр. **би̏ће и за̀ мо̄га ри́са** *каже се кад има много припремљене хране за неки оброк.* — Нȇће си̏кӯро фа̏лит, би̏ће и за̀ мо̄га ри́са!

ри̏спет м (тал. rispetto) *поштовање.* — Ӣма̄ј ма̏ло ри̏спета према ста̀ријēму и памѐтнијēму о̀(д) себе! изр. **но̀сит некому ри̏спет** *односити се према некоме с поштовањем, поштовати некога.* — Би̏јо је на́чēлнӣк у Гра́ду и свӣ су му но̀сили ри̏спет.

ри̏спета̄н, -а, -о придј. *поштован.* —У̏мрō је ри̏спета̄н о̀(д) свијēх.

риспѐта̄ње с гл. им. од риспѐтат *поштовање.* — Нȇма̄ бла̏госōва без риспѐта̄ња о̀ца ӣ ма̄јке̄.

риспѐтат, -а̄н несвр. (тал. rispettare) *поштовати некога.* —Нӣко вӣше нӣкога не риспѐта̄!

ристаура́ват, -у̀ра̄ва̄н несвр. (и: рестаура́ват) (тал. ristaurare) *обнављати.* — Зи̏ми о̀бично ристаура́вају хо̀теле. — Ко̀лико ће ду̏рат ристаура́ва̄ње ста̄рōга Гра̑да?

ристау̀рат, -а̄н свр. *обновити.* — Тре̏баће свȇ ис фунда̀ме̄нта ристау̀рат ако мѝслӣш и прико зи́ме̄ о̏стат у̏ ку́ћи.

ри̏тарад, -а̄рда м (тал. ritardo) *закашњење.* — О̏н је ва̏зда у ри̏та̄рду.

ритарда́ват, -а̀рда̄ва̄н несвр. (тал. ritardare) *закашњавати, каснити.* — Ђȇ си би̏јо? Рита̀рда̄ва̄ш!

ритарда̀менат, -а̀ме̄нта м ген. мн. ритарда̀мена̄та̄ (тал. ritardamento) *закашњење.* — Ка̄(д) ти је жѐљезница би́ла без ритарда̀ме̄нта?

рита̀рдат, -а̄н свр. *закаснити.* — Рита̀рдō је ва̀пōр ӣ(з) Спљета.

ри̏трат м (тал. ritratto) *слика, портрет.* — Ко̀јӣ лӣјепӣ ри̏трат по̀којнēга госпа́ра Лу̏кше̄!

ри̏ћ м обично у мн. ри̏ћи (тал. ricciolo) *коврџа.* — Кад је би̏јо ма̄лӣ, сва̏ му је гла́ва би́ла у̏ ри̏ћима.

рића́ват, ри̏ћа̄ва̄н несвр. (тал. arricciare) **I.** *коврџати некоме косу.* — Нѐмōј рића́ват ко̏се, љѐпше̄ ти фигу̀рају лӣше̄! — Рића́ва̄ње је о̀да̄вно у̏шло у̏ мо̏ду. **II.** ~ **се** *коврџати себи косу.* — Да̀нас се свȇ жѐне рића́вају.

ри̏ћа̄н, -а, -о придј. *коврџав.* — Ӣма̄ ли на̀ плаци ко̀јӣ пу̑т ри̏ћа̄не̄ са̀ла̄те̄?

ри̏ћат, -а̄н несвр. **I.** *коврџати (косу).* — О̏на ри̏ћа̄ ко̏се клије́штима по стари̏нскӯ. **II.** ~ **се** *коврџати се.* — По̏чēле су му се ко̏се ри̏ћат са̑ме о̀(д) себе кад је би̏јо вȇћ вȇликӣ.

рифјута́ват, -у̀та̄ва̄н несвр. (тал. rifiutare) *одбијати, одбацивати.* — Зна̑ да је сла̏ба, а рифју̀та̄ва̄ по̑ћ у̏ љечнӣка.

рифју̀тат, -а̄н свр. *одбити, одбацити.* — Наје́дили су се и рифју̀тали нам до̑ћ на̀ фесту.

ри̏флес м (тал. riflesso) *одбљесак, рефлекс.* — Смѐта̄ ми ри̏флес о̀(д) су̏нца, па но̀сӣн оћа́ле.

/ри̏чина/ у̏ље (у̏је) о̀д ричинē *рицинусово уље.* — Кад у̏змēш у̏је о̀д ричинē, мо̄ра̄ш бӣт на дӣјети.

рје̏ткōс, -ости ж *ријеткост.* — Рје̏ткōс је на̏ћ бо̏кӯн лӣјепōга ме̏са у ко̀ма̄рдама.

рјечѐтина ж (пеј. од рӣјеч) *ружна ријеч.* — На̀ улици се чу̏јӯ сва̏какве̄ рјечѐтине.

ро̏ба ж (тал. roba) **1.** *текстил сашивен или у комаду.* — Ӣма̄те ли што̏гōћ ро̏бе̄ за свакӣда̄н? **2.** *рубље и остали одјевни предмети за прање.* — Дӣгни ро̏бу с ко̀нōпа, па̏да̄ ча̏ђа по њо́ме.

робѐтина ж (пеј. од ро̏ба) *проста, стара или сувишна одјећа.* — Пу̏ни су ми орма́ри робѐтине̄ ӣ гризлӣца̄.

рȍбица ж (дем. од рȍба) **1.** *лагани материјал за неку одјећу.* — Ку́пила сан ли̏јепē рȍбицē з̀а кошӯја̄. **2.** *скромна, сиромашка одјећа.* — Пòкупила је òнō свòјē рȍбицē, ста̏вила у ва̀ли̏жицу и пòшла ћа̄.

рова̀њела ж (тал. ravanello) *ротквица.* — Рова̀њела ми је опа́лила у́ста.

рòвӣна ж (тал. rovina) *пропаст.* — Рòвӣна ти је ѝзӣћ из вру́ће ка̏марē на̀двōр.

ровина́ват, -ѝна̄ва̄м несвр. (тал. rovinare) **I.** *штетити, упропашћавати.* — Обу́кла сан ста̑рӣ ка̀пут да но̏вӣ не ровѝна̄ва̄м пò киши. **II.** ~ **се** *оштећивати се, упропашћавати се.* — Ма̏кина се ровѝна̄ва̄ кад јон се ру̏чица ȍбрћē на̏опāко.

рòвина̄н, -а, -о придј. (тал. rovinato) *оштећен, упропаштен.* — Рòвина̄на̄ рȍба је цје̏ња̄.

ровѝнат, -а̄м свр. **I.** *оштетити, упропастити.* — Кад ровѝна̄ш здра̑вје, не̏ће те ѝмат кȍ глē̏дат! **II.** ~ **се** *нанијети неку штету здрављу, најчешће добро се прехладити.* — Ровѝнō се н̀а бањи па ка̏шјē ко ку́чак.

рȏг, рȍга м мн. рȍзи и рȍгови *тврда израслина на глави неких животиња, рог.* — Кò би ȍ(д) стра̑ха онлѝкōга вòла у̏хитијо з̏а роге! изр. **да̏ћу ти рóга̄...; дòбићеш рóга̄ нешто** *ништа нећеш добити.* — Да̏ћу ти рóга̄ ка(д) си òнō пр̏вō у̏зео и ба́цијо! — Ȍвō ћу да̑т њему, а ти̑ ћеш дòбит рóга̄! **је̏с рóга̄ је та̀кō...** *кад се нешто негира непосредно и жустро.* — Је̏с, рóга̄ си ти̑ дòлазијо ју̏трōс, кад ми је твòја ма̑јка рèкла да си та̑д спа́вō! **су̑х ко** ~ *претјерано сухо.* — Кру̑х се нè може је̏сти, су̑х је ко рȏг! **у̏хитит** ~ **за свије́ћу** *кад неко нешто погрешно разумије.* — О̑н је у̏хитијо рȏг за свије́ћу, па дòшō да̀нас, а тре̏бало је су̏тра. **ѝзникли су ми рȍзи; пȍчēли су ми нѝцат рȍзи** *кад неко нешто или некога дуго чека па га спопадне брига због неизвјесности или страха да се није што лоше десило.* — Пȍчēли су ми бѝли нѝцат рȍзи док нијéсан с фу̏њестрē вѝђела да дòлазӯ. **ȍмицат рȍге — рȍгове** *у љутњи или из пркоса с два прста на руци, кажипрстом и малим, показивати некоме знак рога.* — Са̏ мнȏм се ли̏јепо разгòва̄ра̄, а иза̀ шки̏нē ми ȍмичē рȍге!

/рòгат/ пóднē рòгатō *тиме се плаше дјеца.* — Ако ȍдма не прѐстанēш пла̏кат, дȍће пóднē рòгатō!

рòга̄ч, -а́ча м *врста стабла и његов плод.* — Ра̑до смо гри̏скали су̑хē рога́че.

/рога̀чић/ гра̑х рога̀чић *боранија, махуне.* — Ѝмали смо за вѐчерē гра̑ха рога̀чића пȍд ујен.

рогу́шит се, рòгӯши̑н се несвр. *костријешити се, љутити се, фрктати на некога.* — Ȍдма се рòгӯши̑ш ка(д) ти се штȍ рē̏чē! — Нè мōра̄ сва̏к тр̏пјет твòје рогу́шēње и глē̏дат ȍбјешен нȍс.

рȍдица ж *рођака (стричева, ујакова или теткина кћи; за такав степен сродства каже се: прва родица).* — Дòшла ми је рȍдица и(з) Стòна, па се ѝдēмо прошéтат.

рȍђа̄к м *стричев, ујаков или теткин син; за овај степен сродства каже се још и: први рођак.* — Рȍђа̄к ми је ју̏чēр покажи̏вō свòје сли̏ке.

рȍза придј. непромј. (тал. rosa) *ружичаст.* — Обу́кла се сва̏ у̏ рȍза ко бѐбица.

рȍза̄та ж *старинска дубровачка посластица од јаја и млијека.* — Ни́је бѝло ку̏ће у Ду̏брōвни̑ку у кòјōн се ни́је чѝнила рȍза̄та.

розòли̑н, -и́на м (тал. rosolio) *врста ликера, мараскин.* — У̏ свакōн ду̏бровачкōн ку̏ћи сте мòгли пòпит бићѐрӣн розоли́на.

рȍјит, -ӣн несвр. *стално нешто тихо говорити, више за себе, гунђати.* — Ȍна̄ ста̑ра̄ ци̏јелӣ да̑н нѐшто рòјӣ пò ку̏ћи. — Тре̏ба̄ ѝмат нѐрве от конòпа па слу̏шат његово рòјēње и му́чат.

рòкет м (тал. rocchetto) *испаљена свјетлосна ракета; у множини: ватромет.* — Бѝће вечѐрас ѝ рокѐта̄! изр. **лѐћет (тр̏чат) ко рòкет** *брзо трчати.* — Кад ѝдē у̏ скулу,

свё с нòгē нâ ногу, а ка(д) се врâħā, лèти ко рòкет!

/Рŏко (свêтӣ)/ у изреци: **стâр ко кỳчак свêтōга Рŏка** *каже се за некога ко је много стар.* — Нē знâм кòлико ӣмā гŏдӣштā, ма пàрā стâр ко кỳчак свêтōга Рŏка.

рòматика ж *реуматизам.* — Ôн пâтӣ од рòматикē, па му смêтā свâкā прŏмјена врêмена.

рòмијēнча ж ген. мн. рòмијенāчā *бакрени суд за воду с поврозом.* — На пò прету стòјӣ рòмијēнча с вòдōн.

рòмијēнчина (аугм. и пеј. од рòмијēнча) — Нēко је òставијо jèдну стâрȳ рòмијēнчину на пуцáлу.

рòмијēнчица ж (дем. од рòмијēнча) — Ỳпала ми је у гỳстријēну òнā лӣјепā рò мијēнчица.

ромѝњат, -āн несвр. *каже се кад шуми киша уједначено падајући на плочник или слијевајући се с крова, али не у великим млазевима него полако и тихо.* — Цијелōга дâна кӣша ромѝњā. — Сјèдӣн ỳ камари и слỳшāн ромѝњāње кӣшē.

рòнцат, -āн несвр. (тал. ronzare) **1.** *стварати нечим буку као да се нешто котрља или вуче.* — Сỳ чијен òнō рòнцају пò цијēлӣ богòвјетнӣ дâн? — Ма кàквō спáвāње! По свỳ нōħ слỳшāн рòнцāње брōкā ѝ карӣħā штò хи пòтēжȳ смèтлиштāри. **2.** *неуморно, претежно крећући се, радити.* — Нѝје лàко òд јутра дŏ вечери рòнцат пò кући!

рòса ж (и: рòсāта) **1.** *капљице које се ујутро стварају по лишћу због већих температурних разлика.* — Јỳтрōс је бѝла вêликā рòса. — Пŏчēле су рòсāте свâкōга јỳтра. **2.** *ситна кишица.* — Ȍвō је прâвā прòљетнā рòса, нēħе зêмљу нѝ скваснт.

рòсāта *в. роса.*

рòсāтица ж (дем. од рòсāта) — Јỳтрōс је бѝло мâло рòсāтицē.

рòсит, -ӣн несвр. *ситно падати (о киши).* — Рòсӣ надвóру кӣшица.

рòсица ж (дем. од рòса) *ситна киша, кишица.* — Јēс да је рòсица, ма сан јâ òд њē òкисла!

рŏскат, -āн несвр. *ситно падати, ситно кишити.* — Пàрā да надвóру рŏскā. — Ȍвō рŏскāње мŏже сâмо ỳбит прâшину на пỳту.

рòстијēра ж (франц. rôtissoire) *плех за печење хљеба, меса, колача и сл.* — Опèри рòстијēру ŏд мēса па је спрéми у крèдēнцу!

рŏта ж (тал. rota, ruota) *коло, точак.* — Ȍтпала му је зâдњā рŏта нà карићу. — Не òбрħē ми се рŏта нà макини. изр. **зâдњā ~ òт кара** *каже се за особу која је неважна, којој нико не придаје значаја.* — Њēга ỳ кући нӣко нӣшта нè пӣтā, ŏн је зâдњā рŏта òт кара. **бр̑з ко рŏта** *кад неко брзо говори или ради.* — Ỳ њē је jèзик бр̑з ко рŏта.

рòтела ж (тал. rocchella) *калем за конац, калем конца.* — Ӣмā јŏш двѝје рòтеле бѝјелōга кóнца.

рòтелица ж (дем. од рòтела) — Ȍстала ми је нà бâнку у бỳтӣзи рòтелица цр̑нōга кóнца.

рŏтица ж (дем. од рŏта) — Кад би пòлтрōна ѝмала рŏтице, лâкшē би бѝло ш њóме манòврат.

рŏхнут, рŏхнēм свр. *живнути.* — Кâко ти је нâша Мѝле рŏхла, дáла се и на дивертѝмēнте!

рòчић м (дем. од рôг) — Фâлȳ ти рò чићи, па да бỳдēш ӣстӣ врâг!

рŏшпа ж (тал. rospo) *ружна, грдна женска особа.* — Ȍкле пŏзнâш òнȳ стâрȳ рŏшпу?

рŏшпо м (тал. rospo) *ружна, грдна мушка особа, грдоба.* — Свӣ су му у фâмиљи лӣјепи, а ŏн је прâвӣ рŏшпо!

рòшпуја *в. рошпуља.*

рòшпуља ж (пеј. од рŏшпа) (и: рò шпуја) *погрдно за ружну женску особу.* — Кâко је Бŏг сàставијо онлѝкō рŏшпȳјā на jèднōму мјēсту?

рòшпӯн, -ỳна м (пеј. од рŏшпа) — Удáла се за jèднōга рошпỳна.

рòшчић *в. рочић.*

рћа̀нац, рћа̀нца м *врста „граха рогачића" (приморске боранијe).* — И ỳ на̄с ỳ баштини ѝма̄ рћа̀нца.

Рћанин м *Пељешчанин.* — Дòшло је с вапо̀рон була̀ка̄н Рћа̄на̄ ỳ Гра̄д.

Рћа̄нка ж *Пељешка.* — Па̏ра̄ ми се да је њѐгова жѐна Рћа̄нка.

рћа̄нскӣ, -а̄, -о̄ придј. *онај који припада Рату, Пељешцу.* — О̏дма се по̏зна̄ рћа̄нскӣ го̏во̄р.

руби̏нет м (тал. robinetto) *славина, пипа.* — Нѐма̄ нѝ ка̄пи вòде̄ на руби̏нету.

руби̏нетић м (дем. од руби̏нет) — Промијѐнили смо руби̏нетић на̀ пилу.

ру̏гат се, ру̏га̄н се несвр. **1.** *ругати се некоме или с неким, подругивати се.* — Свѝ се ш њѝме ру̏гају јер је шо̏кав. **2.** *шалити се.* — Нѐмо̄јте се најѐдит, мѝ смо се ру̏гали, а нијѐсмо мѝслили сѐријо. — Ру̏га̄ње мо̏же ѝ с плачен фѝнут.

ру̏гло с **1.** *поруга, нешто ружно, накарадно.* — Нѐ зна̄м вѝдӣ ли о̏н да чѝнӣ ру̏гло о̀(д) себе. — О̏ва̄ но̏ва̄ кафа̀на је пра̏во̄ ру̏гло за ва̏с кра̑ј. **2.** *погрда.* — Свѐ што је ру̏гла̄ на̀ мене, а да је за̏ што, нѐго што је нијѐсан зва̀ла ỳ кућу.

рудѝна ж *пашњак.* — Вѝче̄ш ко из рудѝне̄.

ру̏жина ж (тал. ruggine) *рђа.* — У̏хитила се ру̏жина по раштѐла̄ти.

ру̏жинав, -а, -о придј. (и: ру̏жина̄в) (тал. rugginoso) *зарђан.* — Бра̏ва је ру̏жинава па се нѐ могӯ вра̀та откључат.

ру̏жица ж *ситан и миришљав цвијет руже пењачице.* — Раштѐла̄та о(д) цардѝна је сва̏ у цр̏венијем ру̏жицама.

ру̏јба ж обично мн. ру̏јбе *озеблина на рукама или на ногама кад се од велике студени упали кожа и јако сврби.* — Не мо̀гу на̏ ноге нѝшта о̏бу̑ј от пу̏стије̄х ру̏јба̄.

/ру̀ка/ изр. **ру̀ка ти (не) о̀тпала** *клетва, обично се каже некоме што је у раду несретан, немаран и сл.* — Ка̏ко си о̀во̄ са̀шила, ру̀ка ти не о̀тпала! — Ма кò је о̀во̄ ова̀ко̄ лу̏до начѝнијо, ру̀ка му о̀тпала! **хо̀ће се ру̀ка Бо̀жја̄** *каже се кад је некоме нешто тешко урадити, кад се неко дуго скањива на нешто.* — Хо̏ће му се ру̀ка Бо̀жја̄ док у̏зме̄ лѝбро у̏ ру̀ке! **ко̀му у ру̀ци, тѐму и у гу̏зици** *чује се у Дубровнику, а односи се на материјално преимућство, власт и сл.* **ру̀ке ти уса̀хле** *каже се некоме ко несретно, неуредно нешто ради.* — Ру̀ке ти уса̀хле, што̏ нѐ узме̄ш мѐтлу и помѐте̄ш о̀во̄ смѐтлишта прѝд вра̄тима о̀т куће̄? **бѝт до̀бре̄ ру̀ке̄** *каже се за особу која је сретна у неком добитку и сл.* — Извỳци ми ло̏т, тѝ си до̀бре̄ ру̀ке̄! — А̀ко сте, госпо̏ђа, до̀бре̄ ру̀ке̄, о̀во̄ пома̀до̄ра̄, што ми је о̀стало, свѐ ће по̏ћ ко на о̀гањ. **(нѐ) бѝт с ру̀ке̄, (бѝт с неру̀ке̄)** *(не) бити згодно да се нешто уради.* — Ку̀пи ми фо̀ље, с ру̀ке ти је кад ѝде̄ш на̀ тӯ ба̑нду! **да̑т ру̏ку некоме** *помоћи некоме у нечему.* — Да̑ј ми ру̏ку да пренѐсе̄н таво̀лӣн на̀ другӯ ба̑нду! **да̑т/про̑ћ двје̄ ру̏ке** *приликом кречења или бојења прећи неку површину двапут.* — Мо̀раће мѐштар да̑т двје̄ ру̏ке, јер су тела̀ри на фу̀њестрама ро̀вина̄ни. **да̑т некому до̀бре̄ ру̀ке̄** *частити некога за помоћ или рад мањом сумом новца.* — Ва̏зда му да̑н до̀бре̄ ру̀ке̄ кад ми помѐте̄ около̀ куће̄ и ба̑цӣ смѐтлиште. **ку̀пит нешто испод ру̀ке̄** *купити нешто што је већ употребљавано, половно.* — Ку̀пили смо испод ру̀ке̄ ма̏кину за шѝт. **прикр̏стит се с лѝјево̄н ру̀ко̄н** *чудити се нечему у великој мјери.* — Ка(д) сан их срѐла за̏једно, прикр̏стила сан се с лѝјево̄н ру̀ко̄н.

ру̏са ж *ружа.* — Кру̏х ми се расцвјѐто̄ ко ру̏са. изр. **ко пу̀ле̄нту ку̀са̄, ру̀мен је ко ру̏са** *изрека потиче сигурно из средине која је придавала значај изворној народној исхрани као гаранту доброг здравља.*

Ру̏салије ж *Духови, црквена светковина педесет дана након Ускрса.*

ру̏са̄тӣ, -а̄, -о̄ придј. *ружин (ружино уље, миришљава вода и сл.).* — О̏цат ру̏са̄тӣ по̏ма̄же̄ да се нѐко рикупѐра̄ кад му до̏ђе̄ ма̄ла̄ сна̀га.

Ру̏се ж *раније често име у Дубровнику.*

ру̏сица ж **1.** *цвијет ружа.* — Процѐвћела нам је и о̀на̄ со̑рта ру̏сӣца̄. **2.** *врста пецива округлог облика, земичка, кајзерица.* — Ка̀фа бӣјела̄ пѝла се у̏јутро с кѝфером или с ру̏сицо̄н.

ру̏сичица ж (дем. од русица) *ситна ружа, ружица.* — Што лѝјепо во̀ња̄ју ру̏сичице!

русма̀рӣн, -ѝна м *рузмарин.* — Не̑ма̄ рѝбе̄ на гра̀делама без русмарѝна!

ру̏та ж (тал. ruta) *врста медицинске биљке врло неугодног мириса.* — Не̏кӣ ста̏вља̄ју ру̏ту дје̏ци за̑ па̑с против у̏рока.

ру̏тина ж *дроњак, стара крпа, крпетина.* — Ка̏марица је пу̏на сва̏какви̑јех ру̏тӣна̄.

ру̏тит, ру̏тӣн несвр. *дупсти нешто (нпр. средину хљеба, а корицу остављати).* — Ру̏тила си ка̀нту̑н о̀т круха, па га о̏нда о̀ставила.

ру̏цат, -а̄н несвр. *неуморно радити, напорно радити један или више послова.* — Дома̀ћице ру̏цају пова̀зда̄н ко жѝвине. — Ру̏ца̄ј да̀нас, ру̏ца̄ј су̏тра, па на̀ сврху ру̏ца̄ње и по̀ здрављу да̑.

руча́ват, ру̏ча̄ва̄н несвр. *узимати оброк између јутарње кафе и обједа.* — Руча́вали смо у̏ шко̄ли за врије́ме ве̏лико̄га о̀дмора.

ру́чак, ру́чка м ген. мн. ру̏ча̄ка̄ *оброк између јутарње кафе и обједа.* — За ру́чка ћу ѝспригат ја̑је на̑ око. изр. **ко̀ не о̀ставӣ од вѐчере̄ за ру́чка — го̏рӣ је от ку́чка** *дубровачка изрека која се односи на штедљивост и рационалност.*

ру́чат, ру̏ча̄н несвр. и свр. *узимати или узети оброк између јутарње кафе и обједа.* — Ру́чаћемо ко ѝ вазда, око десѐт у̏ра̄.

ручѝнчић м *убрус, салвета.* — Ве́жи ручѝнчић о̏коло вра̄та и је̑ђи како Бо̑г запо̀вије̄да̄!

ру́чит, ру̏чӣн свр. *бити први купац нечије робе.* — Ру́чили сте ме, да̑ћу ван цје̏ње̄.

ру̏чица ж **1.** *ручка, дршка на нечему.* — О̏кинула ми се о(д) тежѝне̄ ру̏чица на̀ бу̏рси о̀(д) спе̄нѕе̄. **2.** *хљеб дугуљастог облика.* — Ме̑ни је до̑ста ру̏чица кру̏ха за два̏ да̄на. изр. **о̑(д) шта ку̏то̄ о̀(д) те́га̄ и ру̏чица** *каже се кад се жели истаћи сличност или идентичност по било којој основи између потомка и претка, односно кад се нешто жели објаснити родбинском везом, генима.* — О̏тац му је бѝјо па̏метан и по̀штен, па се нѐ треба̄ чу̏дит што је ѝ о̑н та̀кӣ, јер о̑(д) шта ку̏то̄ о̀(д) те́га̄ и ру̏чица.

ру̏шан, -шна, -шно придј. *богат рухом.* — О̀на ти прид Бо̀жић до̑ђе̄ у̏ Гра̑д ѝ крушна ѝ рушна.

С

с предл. *због.* — С ме̑не нѝје о̀на до̀шла, а ће̑ла је.

Са́бо м *старо дубровачко мушко име, које се сад већ потпуно изгубило.* — На почѐтку о̀ве̄га сто̀љећа у Ду̏бро̄внӣку је жѝвијо не̏кӣ Са́бо Скла̏днӣ.

/са̑в/ **све̏га** *много лијепих ствари: намирница, потрепштина и сл.* — На̀ плаци ѝма̄ све̏га. — Све̏га нам је до̏нијо. **о(д) све̏га до све̏га** *у потпуности.* — О(д) све̏га до све̏га би ти по̀мого̄. — О̑н је до̏бар чо̀вјек и дома̀ћин о(д) све̏га до све̏га.

саво̀ја̄та ж (тал. savoiardo) *врста бисквита.* — Ку́пи не̏колико̄ саво̀ја̄та̄ за парадѝзет!

са̀гињат, са̀гиње̄м несвр. **I.** *пригињати.* — Пу̏кнуће гра́на ако је бу̏де̄ш пу̏но са̀гињат. — Шкѝна ме бо̀лӣ от пу̏сто̄га са̀гиња̄ња и фрѐга̄ња. **II.** ~ **се** *пригињати се.* — Не мо̀гу се сва̏ки час са̀гињат и дѝзат с по̀да то̑ што ба̑ца̄ш.

сàгнут, са̄гне̄м свр. I. *пригнути.* — Свй су сàгнули гла̂ву и му́чали. II. ~ **се** *пригнути се.* — Сàгни се, нйје ти ме̂тла у̏ шкйни!

сàда̄р прил. *сада.* — Сàда̄р ћемо лйјепо по̂ј до̏ма.

сàда̄ра *в. садар.*

сàда̄рица *в. садар.*

сàда̄рице *в. садар.*

сàда̄рке *в. садар.*

сàздрет, -ри̂н свр. *сазрети.* — Гро̏жђе вàја̄ да сàздри̂.

саздријéват, сàздријēва̄н несвр. *сазријевати.* — Йма̄ јèдна вр̂с пра̂са̄ка̄ што ра̂но сàздријēва̄.

сàздрио, -рела, -рело придј. *зрео.* — Сàздрело̄ вòће ти нêће нàудит.

сајàтӯр *в. саљатур.*

/сàјета/ у изр. **у̏била те (га, је) сàјета бо̀жја̄** *клетва: убила ше муња, гром, сшријела.* — Кòлико нам је са̂мо зла̂ учйнијо, у̏била га сàјета бо̏жја̄!

сàкет м (тал. sacchetto) *папирнаша кеса.* — До̄билн смо пу̂н сàкет смо̄ка̄ва̄ су̏хијех и ма̂ло рогáча̄.

сàкетина ж (ауг. и пеј. од сàкет) — Штò ће ми овлйка̄ сàкетина зà шаку о̄ра̄ха̄!

сàкетић м (дем. од сàкет) — Тре̂бо̄ би ми јèдан сàкетић за ста̂вит у̏ њега кòјӯ љу̏тику.

са̂коват, -ује̄н несвр. *испирати рубље након прања.* — Жèна ми са̂кује̄ ро̂бу у мàштели.

сакривйце прил. *криомице.* — Све̂ су то̄ о̏ни чйнили сакривйце. изр. **йграт се на сакривйце** *играши се жмурке.* — Кад би се йграли на сакривйце, ја̄ сан се завлáчијо у капу́на̄ру от кокòши̂.

сакрѝстија ж (тал. sacrestia, sagrestia) *у кашоличкој цркви мјесшо до олшара гдје се чува црквено суђе и неке драгоцјености.* — Са̂д је по̂п изйшо̄ и(з) сакрѝстијē.

сакристѝја̄н, -áна м (тал. sagrestano) *црквењак.* — Ду̂ндо му је бйјо сакристѝја̄н у̏ Све̄то̄га Андрије̄.

сàксија ж *поклопац за печење хљеба.* — Прйје се по сèлима, а и у грáду, пе̂ко̄ кру̂х пот сàксијо̄н.

са̂ла ж (тал. sala) *дворана.* — Ба̂л је бйјо у̏ са̂ли „Сло̄ге̄".

сàлам м (тал. salame) *салама.* — Не̂ма̄ за ку́пит дòбро̄га сàлама.

саламастрáват, -àстра̄ва̄н несвр. *грдити некога.* — О̏на саламàстра̄ва̄ сва̂кога ко̄ јон нйје пò густу. — О̏д њега ти не̂ће до̂ћ лијéпа рйјеч, са̂мо саламастрáва̄ње!

саламàстрат, -а̄н свр. *изгрдиши некога.* — Дòбро сан га саламàстро̄ за òно̄ што ме је ју̏че̄р прѝварнјо.

салàмӯра ж (тал. salamoia) *осољена вода за конзервирање нечега.* — Рйба се ста̂вӣ у салàмӯру и то̄ тàко̄ стòјӣ док се не консèрва̄.

сàла̄та ж *зелена салаша.* — Пу̂на је пла̂ца сàла̄те̄: лòћике̄, лàтуге̄, ре̂за̄нице̄, пјàндуре̄ ѝ рикуле̄.

сàла̄тарица ж *жена која продаје салату.* — Наднò плаце̄ з де̂сне̄ бáнде̄ ва̂зда стòјӣ јèдна сàла̄тарица с фрèшко̄н рйкуло̄н.

Сàлачка ж *жена с Осојника, села изнад Ријеке дубровачке.* — Јáја ку́пује̄н у јèдне̄ Сàлачке̄.

салвáват, сàлва̄ва̄н несвр. (тал. salvare) I. *спасавати некога или нешто.* — Салвáвали смо што̄ смо мòгли, ма је пу̂но те̂га̄ прòпало. — По онàко̄му мо̂ру нйје се мòгло ни прòмислит на салвáва̄ње. II. ~ **се** *спасаваши се.* — О̂нда је не̂ко вйкнуо: „Сàлва̄ва̄јте се како знáте и у̏мијēте!"

салвàменат, -е̄нта м (тал. salvamento) *спас, спасење.* — Зà сво̂ј салвàменат ймају зафáлит слу́ча̄ју.

салваòмини м непромј. *појас за спасавање на мору.* — Мо̂ре је на пржйна̄ту избáцило салваòмини с не̂ко̄га бро̂да.

са̀лват, -а̄н свр. (тал. salvare) **I.** *сӣасиӣи.* — Ари̏вали су са̀лват два̑ мрна́ра и десе́так пу̏тнӣка̄. **II. ~ се** *сӣасиӣи се.* — О̏т кише̄ смо се са̀лвали у јѐдан во̏лат.

салда́ват, са̀лда̄ва̄н несвр. (тал. saldare) *завариваӣи неки меӣал.* — Нѐколико̄ пу̏та̄ смо салда́вали бронзѝниħ, па јо̀пе̄ про̀капӣ. изр. **~ ко̂нте** *обрачунаваӣи се с неким.* — Све̑ ми се чи̏нӣ да о̀ни салда́вају ста̑ре̄ ко̂нте ѝз младости.

са̀лдат, -а̄н свр. **1.** *завариӣи неки меӣал.* — Но̀сила сан Са́нту ла̏ма̄ру да ми са̀лда̄ ка̀лдају, па ми је ре̑ко̄ да нѐ може. — У̏зми о̀нӯ са̏лда̄нӯ пѝњату па у̀ њӯ у̀ли ма̏ло во̀де̄! **2.** *ӣлаӣиӣи, изравнаӣи рачун.* — Не́ħу ѝмат мѝра док не са̀лда̄н ра̀чӯн за̀ куħу.

салда̀тӯра ж (тал. saldatura) *вар, заварено мјесӣо.* — Салда̀тӯра је ма̏ло др̏жала.

са̂лдо прил. (тал. saldo) *чврсӣо.* — По̀гледа̄ј пр̏во̄ сто̀јӣ ли сто́чиħ са̂лдо, па се о̂нда ѝса̄ј на̀ њега.

салѐħет, -ѐтӣн свр. *сӣоӣасӣи некога и нагвараӣи га да нешӣо учини, куӣи и сл.* — Јо̏пе̄т ме салѐħела о̀на̄ жѐна от певеру́на̄ да јон ку̏пӣн све̑, па ħе ми да̑т цјѐње̄.

са̂лӣж м *ӣоӣођење беӣоном или каменим ӣлочама.* — На та̀раци је мрамо̀рижа̄нӣ са̂лӣж.

салѝжат, -а̄н несвр. *ӣоравнаваӣи ӣод ӣосӣављајуħи камене ӣлоче или беӣонирајуħи га.* — Ку̀ħа је го̀това, а са̑д салижају о̀нӣ боку̀ниħ прѝт куħо̄н. — На̀ре́дили смо пло̀че за салѝжа̄ње та̀раце̄.

салије́тат, са̀лије̄ħе̄н несвр. *сӣоӣадаӣи некога и нагвараӣи га да нешӣо уради.* — Са̀лије̄ħӯ нас да до̄ђе̄мо ста̑т у̀ њѝх.

са̏ло с *масни дио свиње, али и код човјека.* — Пра́сац је ѝмо̄ пу̏но са̏ла. — Чу̏ла сан да је Ма́то по̀шо̄ у̀ бању то̀пит са̏ло.

сало̀рок м (њем. salon-rock) *свечано дневно црно одијело које се још у ӣрве двије деценије овога вијека носило у свечаним ӣриликама: ӣроцесијама, сӣроводима и сл., а уз које је био обавезан цилиндер, рјеђе „мезокана".* — Фунѐро̄ је бѝјо пра̑ва̄ па̀ра̄да госпа́ра̄ у сало̀роцима и с па̀те̄нтама на гла́ви.

са̀лоча ж (тал. salotto) *у дубровачким сӣарим куħама ӣролазна ӣросӣорија између соба на сӣраӣу и сӣеӣеница које воде с једног сӣраӣа на други.* — На са̀лочи ѝма̄мо пу̏но цвѝјеħа.

са̀лочина ж (аугм. од са̀лоча) — Бо̀је̄ би бѝло да су мје̏сто онлѝке̄ са̀лочине̄ учѝнили јо̏ш јѐдну ка̏мару.

са̀лочица ж (дем. од са̀лоча) — Са̀лочица је ма̏ла̄, ма је о̀кре̄нӯта су̏нцу и арѝјо̄за.

са̀лпат, -а̄н свр. (тал. salpare) *извуħи, извадиӣи нешӣо.* — Са̀ло̄ сан иза̀ Ка̄ша̄ мре̑жу пу̏ну рѝбе̄.

са̂лса ж (тал. salsa) *динсӣано ӣоврħе као ӣрилог јелу од меса.* — Ѝма̄ ра̂знијēх са̂лса̄: от пома̀до̄ра̄, о̀(д) тиквѝца̄, о̀д граха, о̀т пата̄та̄, о̀д мркве̄, о̀т капа̄ра̄ итд.

са̀лӯн, -у́на м *салон, велика ӣросӣорија у куħи за ӣримање госӣију, одржавање малих куħних свечаносӣи и сл.* — Го̀ворӯ да су ин у̀ куħи све̑ пу̏стӣ салу́ни.

салута́ват, -у̀та̄ва̄н несвр. (тал. salutare) *ӣоздрављаӣи руком ӣо војнички.* — О̂н нѝкад нѐ диже̄ ба̀рету него салу̀та̄ва̄ ко да је јо̏ш у̀ солда̄тима.

салу̀тат, -а̄н свр. *ӣоздравиӣи руком на војнички начин.* — Со̏лда̄т салу̀та̄ сва̀ко̄му офича́лу.

саља̀тӯр, -у́ра м (и: саја̀тӯр) *меӣална шиӣка или слична наӣрава као сасӣавни дио браве или ван ње, којом се изнуӣра заӣварају враӣа на куħи, засун.* — Ста̀ви саја̀тӯр на̀ вра̄та прѝје него по̏ђеш ле̑ħ!

/са̂м/ изр. **на̏ са̂му** *на усамљеном мјесӣу.* — Ку̏ħа им је на̏ са̂му; на̏около нѝђе нѝкога не̂ма̄.

са̀ма̄р, -а́ра м *врсӣа седла за мазгу или магарца, ӣоварно седло.* — О̀бјеси то̀вару се́пете на са̀ма̄р!

само̀жив, -а, -о придј. *онај који само о себи води рачуна, који гледа свој интерес, који је сам себи довољан.* — Она̀ко̄ само̀жива чељадета у живо̀ту није́сан ви̏дијо.

само̀живац, -ӣвца м ген. мн. само̀живā-цā *човјек који је довољан сам себи и који све подређује својим потребама не осврћући се на друге.* — Та̀ко̄ се мо̏же поно́шат са̂мо само̀живац ко̀јему за̀ никога нӣје ста̑ло.

само̀живица ж *женска особа која је довољна сама себи и која све подређује својим интересима.* — Само̀живица јѐдна, пу̏штила би те да крѐпāш о̏д гла̄да!

само̀живичина ж (пеј. од само̀живица) — Само̀живичини је све̑ ма̏ло!

са̑н, -а, -о придј. *поспан.* — Са̑на је о̀на, за̀то̄ пла̄чē.

/са̑н/ иза̀ сна *бунован.* — Она̀ко̄ иза̀ сна није́сан зна̄ла нӣ ђе сан, ни ко̀ ме то̑ зо̀вē.

са̀ндала ж (и: са̂ндала) (тал. sandalo) *ниска, лагана, мање или више отворена љетња ципела.* — Ље̏ти се ӣдē у са̀ндалама.

санӣта̄т, -и ж *служба за заштиту здравља.* — Да̀нас су дохо̀дили и(з) санӣта̄ти за профу̏мат ку̏ћу.

са̀нса̄р, -а́ра м (тал. sensale) *посредник у некој куповини, мешетар.* — Ку̏повина нӣје мо̀гла па̀сат бе(з) санса́ра.

са̂нсег м *миришљава трава која се употребљава као зачин приликом припремања јела од меса.* — Кад шту̏фа̄ва̄ш ме̂со, ста̏ви ма̏ло са̂нсега да да̑ во̑њ ѝ гус.

сантаба̂рбара ж (тал. santabarbara) *мјесто (спрема) гдје се на броду држи барут.* — Старӣнскӣ бро̏дови су на бо̀ку ӣмали сантаба̂рбару.

Са́нто м *мушко име у Дубровнику, али у породицама неславенског поријекла (нпр. Са́нто За̀нōни).*

са̀плӯн, -у́на м (тал. sapone) *сапун.* — Учӣнила сан до̀ма̄ћӣ са̀плӯн.

саплу̏на̄ра ж *сапуница.* — У̏шла ми је саплу̏на̄ра у̑ око ка(д) сан про̑ гла̑ву.

саплу̏нат, -а̄м несвр. *сапунати.* — О̏вӣ са̀плӯн не саплу́на̄ до̀бро. — Јѐдно до̀бро саплу̏на̄ње и ма̏ћа ће нѐстат.

саплу̀нић м (дем. од са̀плӯн) — О̏бичан саплу̏нић ко̀ста̄ вра̑га ӣ по̄.

са̀пӯр, -у́ра м (лат. sapor, тал. sapore) *укус.* — Гарофалӣни да̏дӯ ме̂су сапу́ра. изр. **бӣт бе̏(з) шӯга и бе(з) сапу́ра; не́мат нӣ шӯга ни сапу́ра** *каже се за неукусно јело, али и за особу без духа.* — Ку̏ла̄ш ти је бе̏(з) шӯга и бе(з) сапу́ра. — Гово̀рила сан ш њиме, ма ми па̀ра̄ да о̑н не̂ма̄ нӣ шӯга ни сапу́ра.

сапу̀рит, -а, -о придј. (тал. saporito) *укусан (мисли се на јело).* — Што̑ ти је о̀во̄ сапу̀рито! Што̀ си ста̑вљала у̑ ме̂со?

са̀рдӣна ж (тал. sardina) *сардела конзервирана у уљу.* — Ку́пи ми шка̄тулу са̀рдӣна̄!

са̀рдӯн, -у́на м (тал. sarda) *врста велике сарделе без укуса.* — У ба̀рјелићу су ср̏ђеле, а не сарду́ни.

са̂рта ж *кројачица.* — О̏стало ми је у̏ са̂ртē ма̏ло фу̏дрē от ка̀пута.

сарто̀рела ж *кројачица, швеља.* — Јѐдна о(д) сестара̄ бӣла је сарто̀рела.

са̀свијен прил. *потпуно, сасвим.* — О̂н је са̀свијен истухо̀вјетријо.

са̀тēн, -е́на м (франц. satin) *врста тканине.* — За шко̀лске̄ огрна́че у̏зимљē се са̀тēн.

са̑ч м *поклопац за печење хљеба.* — Да ми је кру̏ха испо̀(д) сача!

саџа́ват, са̀џа̄ва̄н несвр. (тал. saggiare, assaggiare) *испитивачки некога гледати с намјером да се донесе некакав суд о дотичној особи.* — Ста̂ра̄ те са̀џа̄ва̄ да вӣдӣ ка̀ква ће јон бӣт нѐвјеста.

са̀џат, -а̄н свр. *испитивачки погледати, очима проникнути у некога с намјером да га се процијени.* — Са̀џо̄ ме је од гла̄вē до пе̄тē.

свȁдит, -ӣн свр. **I.** *йосвађаши некога с неким.* — Ни́је лȁко свȁдит стâрē прȉјетеје. **II.** ~ **се** *йосвађаши се.* — Свȁдили су се ȍколо дȍбити.

свȁжа ж *оквир, рам за слику.* — Ако дȍбро пâнтӣн, ȍвā слȉка је ȉмала дрȕкчијӯ свȁжу.

свȁк замј. *било ко.* — Нȅћу да ми се свȁк пȍтēжē крȍс кућу!

свȁкакӣ, -ā, -ō замј. *свакакви.* — Свȁ какā чȅјāд тȳ дȍходӯ и тȕдā пасáвају.

свȁкӣ, -ā, -ō замј. *свакакви.* — Сȁ свакōн чȅјāди нȅ би ћȅла ȉмат пȍсла.

свакȉдāн *радни дан.* — Ȉмāн цр̂ēвје за свакȉдāн, ма нêмāн за свéца.

сванýће с *свишање.* — Рáдили смо свȳ нȍћ и у сванýће је свȅ бȉло гȍтово.

свањи́ват, свȁњӣвā несвр. *свишаши.* — Љȅти рȁно свȁњӣвā па се ȉ мӣ рȁно дӣжēмо.

свȁтит, -ӣн свр. *схвашиши.* — Ка(д) свȁтӣ да гȍворӣмо за њȅгово дȍбро, пȍслушаће нас.

свȁћање с гл. им. од свȁтат *схвашање.* — Нȁша су свȁћања рáзличита.

свȁћат, -āн несвр. *схвашаши.* — Слȁбо му ӣдē шкȍла, тêшко свȁћā.

свȁчāн, -а, -о придј. (тал. sfacciato) *безочан, безобразан, без сшида (нарочишо у говору).* — Да ни́је свȁчāна, мȍгла би се и пȍднијēт нȅкō вријéме.

свȁчāник м *безочна мушка особа, нарочишо у говору.* — Ȍнегā свȁчāника вȁјā дӣгнут с мјȅста ђе ӣмā пȍсла с чȅјāди.

свȁчāница ж *безочна женска особа која шу своју особину нарочишо исйољава у говору с људима.* — Ȕ тȳ бȳтӣгу ми се нȅ идē ȍткад у њоме рâдӣ јȅдна свȁчāница.

свȁчāно прил. *безобразно, безочно, без сшида.* — Нâјрадијē би га ȕдријо кад ми онȁкō свȁчāно одгȍворӣ.

свȁчāнōс, -ости ж *безочносш, безобразлук.* — Њи́хова свȁчāнōс ȍдбӣјā свȁкога кȍ би ин ȉнāче ȕшō у бȳтӣгу.

свȁчигов, -а, -о замј. *свачији.* — Нȁрод гȍворӣ да се свȁчигова нȅ пӣшē.

свȁшта замј. *йуно нечега, али углавном ружног, односно не баш лијейог.* — У живȍту сан свȁшта вӣдијо, али овȁкō нêшто нȅ! — У Грáду се свȁшта дȍгāђā. изр. **свȅга и** ~ *лијейо и ружно, али йреше жно ово друго.* — Мeђȳ њима ти је бӣло свȅга ȉ свашта. — Нȁслушō сан се свȅга ȉ свашта.

/свȅ/ свȅ да и...; свȅ и да... *ако и, и онда ако, и ако.* — Свȅ да ȉ будē кӣша, мӣ ћемо дôћ кȁко смо рȅкли. — Свȅ и дȁ будē кӣша, мӣ ћемо дôћ кȁко смо рȅкли.

свêђ прил. *увијек.* — Свêђ ȍстајӯ ȕлōмци ȍт круха по тр̀пези.

свȅс *в. свесши.*

свȅсти, свȅдēн свр. (и: свȅс) *йомоћи некоме да сиђе с неке узвисине или низа сшейенице.* — Мȏрāн те свȅс низȁ скалу да нȅ панēш. изр. **нȅ моћ ȍка** ~ *не моћи мало засйаши.* — Не мȍгу ȍка свȅсти от комáрā.

свéтац, свéца м ген. мн. свêтāцā *црквени йразник, благдан.* — У свéтац нȅ рāдӣмо, па ћемо се ȍнда вӣђет тȅк ȉдӯћē сетȅмāнē. изр. **вȅстӣт за свéца (за у свéтац)** *йразнично одијело.* — Кȁквā је дȁнас фȅста па си ȍбӯкō вȅстӣт за свéца? **обȳчен о(д) свéца; ȍбӯћ се о(д) свéца** *обучен у свечано, йразнично одијело; обући се у свечано, йразнично одијело.* — Ȏн се јȳтрōс рȁно ȍбӯкō о(д) свéца и пȍшō ȳ цркву. — Свȁ дјȅца су, обучȅна о(д) свéца, дȍшла ȳ шкȏлу.

свȉјесан, -сна, -сно придј. *разборш, разуман.* — Стȁр је, ма је свȉјесан да би му ȉ млађӣ мȍгō зáвиђет.

свȉјет м *народ, чељад.* — Булӣкāн свȉјета је ȍстало без бȉљета за вȁпōр ȍд урē и врáтило се дȍма. изр. **бӣт прȉко свијȅта** *биши врло далеко.* — Ко да је пȍшō прӣко свијȅта па се нȅ може јáвит. **ужи́ват дȅвē(т) свијéтā** *биши йрезадовољан нечим.* — Ȍтка(д) се удáла, ȕжӣвā дȅвē(т) свијéтā. **свȅ ȍ(д) свијȅта** *све шшо се на свијешу може видјеши, све шшо на свијешу йо-*

стоји. — Свȅ штȍ је ȍ(д) свијѐта чудéсā вѝђели смо тȁмо.

свијéтлит, -ӣн несвр. *нейозван и нежељен йрисусшвовати неком разговору или догађају*. — Нӣшта не мȍгу проговȍрит, вȁзда ми ȍна свијéтлӣ.

свӣјетњāк м *кукац који у љетњој ноћи свијетли*. — Нȍћас су ȕ ројевима лѐћели свӣјетњāци.

свијéћа ж *йетролејка или свијећа од воска (рјеђе лојаница)*. — Ужѐжи свијéћу, нѐ видӣ се! ~ от пѐтроља *йетролејка*. — Слȍмијо ми се тȗб на свијéћи от пѐтроља. **дȏћ нȁ дим о(д) свијéћā** *доћи на завршетак нечега*. — Ако не пȍспијēшӣмо, дȏ ћемо нȁ дим о(д) свијéћā. **ȕхитит рȏг за свијéћу** *йогрешно нешто разумјети, видјети, чути*. — Тӣ си ȕхитијо рȏг за свијéћу, рȅкō сан ти да нéћу дȏћ, а нȅ да хȍћу. **дрӣт ко** ~ *усйраван, усйравног држања*. — Стȃр је, а дрӣт ко свијéћа.

свѝла ж **1.** *свилена тканина*. — Свȁ је пу́ста у свѝли! **2.** *свилени конац, свилена нит*. — Ку́пи ми јѐдан шпању̀лет свѝлē!

свѝлац, -лца м *врста конойа (нпр. за штройе од весала) од йрейарираних влакана коноиље*. — Штрȍпи су о(д) свѝлца, а свѝлац се лȁко нѐ кидā.

свѝнут, свӣнēм свр. *својом снагом савити нешто*. — У шȁли му је свѝнуо ру̑ку.

свѝрит, -ӣн несвр. **I.** *свирати једнолично, йримитивно, у неку свиралу*. — Пȍђē свȁкӣ дȃн у мȍнтању и тȁмо свѝрӣ у свѝралу. **2.** *говорити којешта, говорити нешто што саговорника не занима или што није вољан да слуша*. — Ȏн вȁзда свѝрӣ свȍје, а нӣко га нѐ слушā. — Свѝри тӣ, ма тȍ нѝје тȁкō!

/свӣт/ изр. ~ **рѐпицу** *йокуњити се и йокуйити се*. — Кад је тȍ вӣдијо, свӣјо је рѐпицу и пȍбјегō.

свӣтњāк м *врица којом се вежу гаће*. — Ка(д) су̑тра пȍђēш ȕ Грāд, ку́пи ȍцу свӣтњāк зȁ гāћā!

свјȇт м *савјет*. — Кȍчӯт је, нѐ прӣмā свјȇта ȍд никога.

свјѐтлат се, -āн се несвр. *свијетлити се, сјајити се, блистати се*. — Штȍ ти се мортȁрић лӣјепо свјѐтлā!

свјȅтовāње с гл. им. од свјȅтоват (и: сјȅтовāње) *савјетовање*. — Свјȅтовāње чу̑јē, ма нѐ прӣмā.

свјȅтоват, свјȅтујēн несвр. (и: сјȅтоват) *савјетовати некога*. — Свјȅтујēн га кȍлико знȃм и мȍгу.

свȏг м (тал. sfogo) *осий*. — Изӣшō ми је нȅкаквӣ свȏг пȍ фаци.

свогáвāње с гл. им. од свогáват *искаљивање биjеса, jеда, истресање на некога*. — Након свогáвāња нȁ некога, ȏн се смӣрӣ.

свогáват, свȍгāвāн несвр. (тал. sfogare) **I. 1.** *избијати по нечему (осий)*. — Свȍгāвā ми црвѐнило пȍ кожи од вруħӣнē. **2.** *кад се йојачава вјетар или какво невријеме*. — Свȍгāвā вјȇтар сȁ зāпада. **II.** ~ **се** *искаљивати се, истресати се*. — Свȍгāвāј се тӣ нȁ другōга, а не нȁ мене!

свȍгат, -āн свр. **I.** *кад избије неки осий, избити*. — Ȍд фȇбрē му је свȍгало пȍ кожи. **II.** ~ **се** *искалити се, истрести се*. — Дȏма су га најéдили, па се свȍгō ȕ шкȍли нȁ дјеци.

свȏј, свȍја, свȍје замј. **1.** *у роду, родбина, род*. — Мӣ смо свȍји. — Jȃ сан му свȏј. — Ȏна му је свȍја по ȍцу. **2.** *властити (ствар, брига, йосао)*. — Свȁк нȁјбољē знȃ свȍје. — Jȃ глȅдāн свȍје и зȁ другō ми нѝје стȁло.

свȏјта ж *родбина*. — Ӣмају пу̑но свȏјтē у Кȍнāвлима.

свр̏длић м (дем. од свр̏дло) *сврдло*. — У кȁшетици од ȍрдēња ӣмā јѐдан свр̏длић, па ми га донѐси.

свр̀дōница ж *врста свирале слична фрули*. — У Кȍнāвлима се јѐдна вр̏ста свѝралē звáла свр̀дōница.

свр̏ха ж **1.** *циљ*. — Свр̏ха му је бѝла прѝпасти нас. **2.** *конац, свршетак, крај*. — Ако нѐ фѝнē ску̏лу, тȍ ће бӣт мȍја свр̏ха!

сву̑куд(а) прил. *свуда, на свакон мјесту.* — Куд го̑ј ба̑цӣш о̏ко, сву̑куд љепо̀та!

/се̑бе, се/ изр. **чѝнит по̑дā се** *вршити нужду у кревет.* — Вѐлик је о̑н да чѝнӣ по̑дā се. **наӯчит са̑м по̀ себи** *бити самоук.* — Наӯчијо је са̑м по̀ себи и чѝтат и пи́сат. **би̏т (гле̏дат) испо̀(д) себе** *бити подмукао.* — О̑н је испо̀(д) себе, нѐ вјерӯј му пӯно! — Тӣ чо̀вјек ме не гу̏стā, гле̏дā испо̀(д) себе.

сѐва̄п, -а́па м *добро дјело.* — Сѐва̄п ти је то̑ да̑т ко̀јо̄н сиро̀машици.

сѐга̄ла ж (тал. segala) *ражени хљеб.* — Ӣма̄ ти за̀ ужинē фрѐшкē сѐга̄лē.

седа̀мнēс бр. *седамнаест.* — Па̀сало је седа̀мнēс го̏дӣштā о̀тка(д) сан за̏дњи пӯт бӣјо о̑ди.

седа̀мнēстӣ, -ā, -ō ред. бр. *седамнаести.* — До̀шо̄ сан седа̀мнēстӣ на̏ рēд.

седмѐрица бр. им. *седморица.* — Седмѐрица су бӣла ӣз истōга мје̄ста.

се̑дмеро зб. бр. *седморо.* — Што̑ му̀ шкијē̄х што̑ женсијēх бӣло хи је све̑ за̑ једно се̑дмеро.

сѐдӯта ж (тал. seduta) *сједница.* — Сѐдӯта у Ко̀мӯни је дӯрала до попо́днē.

сѐђета ж (тал. seggetta дем. од seggia) *у старом Дубровнику носиљка за властелу.* — Сѐђета се да̀нас мо̑же вӣђет са̑мо у му̀зеу.

се̑ка ж (тал. secca) **1.** *стијена, гребен, хрид у мору.* — Насу́кали смо се на јѐдну се̑ку и ровѝнали днō о̀д ба̑ркē. **2.** *камен.* — Ӯдријо га је с пе̑чу се̑кē у̑ гла̑ву.

сека́ва̄ње с гл. им. од сека́ват *ометање, досађивање.* — Ко̀јē ти је то̑ сека́ва̄ње сва̑кӣ да̑н причекѝват госпо̀ђу на ка̀фу!

сека́ват, сѐка̄ва̄н несвр. (тал. seccare) **I.** *ометати некога, досађивати некоме.* — Не сѐка̄ва̄ј ме кад ра̑дӣн! **II.** ~ **се** *ометати се.* — Нѐћу се ја̑ сека́ват око̀ тега̑!

сѐканат, -а̄нта, -а̄нто придј. (тал. seccanto) *досадан.* — О̑н је сѐка̄нто чеја́де. — Што је о̀вā му̑ха сѐка̄нта!

сѐка̄нто прил. *досадно, џипаво.* — То̑ је сѐка̄нто ра́дит, а ма̑ло се пла̑ћā.

сѐкат, -а̄н несвр. *црпсти воду из чамца.* — Па́пе сѐка̄ ба̑рку у̑ по̑рту.

сека̀тӯра ж (тал. seccature) **1.** *посао који одузимље много времена, а обично мало вриједи.* — Вѐлика̄ је сека̀тӯра ра̀зметнут ка̀пут. **2.** *особа која смета, јер се појављује у незгодан тренутак, омета.* — Ѐво сека̀тӯрē! Ва̏зда до̀лазӣ кад нѐ треба̄!

сека̀тӯрина ж (пеј. од сека̀тӯра) *досадан посао или досадна особа (више ово друго).* — То̑ ми је сека̀тӯрина. — О̏на је вѐлика̄ сека̀тӯрина; ка(д) до̑ђе, нѐ зна̄ по̑ј ћа̑.

сека̀тӯрица ж (дем. од сека̀тӯра) *не тако велико досађивање, ометица.* — Би̏ће ван то̑ јѐдна сека̀тӯрица, ма нѐћете за̀жалит.

секвестра́ват, секвѐстра̄ва̄н несвр. (тал. sequestrare) *плијенити, узимати под принудом.* — Док нѐ вра̄тӣш дӯг, секвестра́ваће ти све̑ што на̀ђу̑.

секвѐстрат, -а̄н свр. *заплијенити, узети под принудом.* — Секвѐстрали су му ѝ кућу ӣ земљу.

секонда́ват в. *секундават.*

се̑крва ж *мужева мајка, свекрва.* — Све̑ за̀мјēра̄ш, пра̑ва̄ си се̑крва!

сѐкрēт, -а, -о придј. (тал. secreto, segreto) *тајан.* — Рӣјећу ти јѐдну сѐкрēту ства̑р.

секрѐтеца ж (тал. secretezza) *нешто што није за јавност, тајна.* — Чу́вали су то̑ дӯго вре̑мена ко ве̑ликӯ секрѐтецу.

секунда́ват, -у̀нда̄ва̄н несвр. (и: секонда́ват) (тал. secondare) *пратити некога у музици, пјесми, говору и уопште у нечему што неко други ради.* — Јѐдан је пјѐво̄, а дрӯгӣ му је секунда́во̄. — Му̑ж го̀ворӣ, а жѐна му секу̀нда̄ва̄.

се̑лēн, -ени ж (грч. selinon) *целер.* — Се̑лēн је слӣчна петру̀сину, са̑мо ӣма̄ ја̀чӣ во̑њ.

се̑мплић, -а, -о придј. (тал. semplico) *једноставан.* — Учѝнила би јѐдну се̑мплићу ве̑сту за про̀љећа.

семпреверде с непромј. (тал. sempreverde) *зимзелен, шимшир.* — Ціардин је ограђен са семпреверде.

сена ж (тал. sena) *биљка која се узимље као пургатив.* — Попи сену да те мало очисти! изр. **сена и мана** (тал. senna e manna) *врста пургатива биљног порекла.* — Остајё ми само узет сену и ману.

сенапа ж (тал. senape) *горушица (биљка).* — Сјеме от сенапе се употребљава у фармаћији.

сенатур, -ура м *члан сената, сенатор.* — Виђели смо госпара Ника у велати о(д) сенатура.

сентименат, -имента м ген. мн. сентимената (тал. sentimento) *осјећање.* — Све су то само пусти сентименти!

сентиментал, -а, -о придј. *осјећајан.* — Има она неки сентиментали поглед.

сентиментало прил. *осјећајно.* — Сто сан ко укопан ка(д) сан чуо како сентиментало пјева ону нашу стару (сц. пјесму).

сенчат, -ам свр. *доживјети стрес од страха.* — Сенчала сан о(д) страха ка(д) се затресло.

сењ м (тал. segno) *знак.* — Пукло је и то је бијо сењ да скочимо у море.

сењават, сењаван несвр. (тал. segnare) *биљежити.* — Сењаван у либрић све што купин, па на првога од мјесеца платин.

сењат, -ам свр. *забиљежити.* — Се њаћу у себе да не заборавин и то купит кат пођен у град. изр. **сењан од Бога** *особа које се треба чувати.* — Од њега се не надај добру кад је он сењан од Бога!

сењо, -ала м (тал. signale) *знак који обиљежава неко мјесто (нпр. пловак у мору на мјесту гдје се сидри неки чамац) или упозорава на нешто.* — Нијесмо се могли оријентат, јер је неко диго сењо из мора.

сепарават, -араван несвр. (тал. separare) **I.** *одвајати, одјељивати.* — Не сепаравајте дјецу, нека се играју заједно! **II.** ~ се *одвајати се, одјељивати се.* — Кад нас је више, оне се одма сепаравају на својү банду.

сепарат, -ан свр. **I.** *одијелити, одвојити.* — Сепарај наш багаљ да га послије не иштемо! **II.** ~ **се** *одвојити се, одијелити се.* — Браћа су се сепарала ка(д) су се пожениła.

сепарацијон, -они ж (тал. separazione) *одвојеност.* — Кад је болес заразна, болесника држу у сепарацијони.

сепет м *висока плетена корпа прикладна за товарење на коња, мазгу или магарца (с обје стране самара).* — Донијела нам је Марица и(з) Жупе два пуна сепета грожђа.

сепетић м (дем. од сепет) — А колико може стат у овлишни сепетић?

серената ж (тал. serenata) *серенада, подокница.* — Једна клапа младића сваке вечери у нас у улици чини серенату.

серијо прил. (тал. serio) *озбиљно.* — Говориш ли ти то серијо или се ругаш?

серпентина ж (тал. serpentina) **1.** *дио вијугавог пута који води до врха брда.* — Оздо до врха Срђа има десетак серпентина. **2.** *дуга уска папирна врпца, смотана у колут, којом се набацује за покладних свечаности или на разним забавама.* — Биће мужике, бала и серпентина.

сетемана ж (тал. settimana) *седмица, недјеља.* — И ова сетемана је пасала бес кише.

сетенбар, -бра м (тал. settembre) *септембар.* — Сетенбар је најљепши мјесец на мору.

сето с *псето, пашче (употребљава се само за злу особу).* — Оно сето нам је затворило воду па сад носимо из густријене.

сечина ж *велика хрид, гребен.* — Ваљало би ту сечину сењат, од њу се може разбит брод.

сигуреца *в. сикуреца (1).*

Сиђе ж (од Сидонија) *женско име у Дубровнику, које се изгубило.*

сиђелица ж *усидјелица.* — Била је сиђелица, никад се није удавала.

сиђеличина ж (пеј. од сиђелица) *женска особа која се није удавала, али и чангризава, злобна женска уопште.* — Кò би мōгō издурат с òнōм стāрōн сиђеличинōм?

сиђèлӯн, сиђелу́на м *неожењени мушкарац у поодмаклим годинама за женидбу.* — Зō је ко ку́чак, вйдӣ се да је сиђèлӯн!

сијаница ж *салата која се бере, а претходно се не расађује као што је то случај с „главатом" салатом.* — У гōрњēму дóцу је сијаница прѝспјела за брáње.

сијéдат, сиједа̄н несвр. (учест.) *више пута у дужим или краћим интервалима сједати на неко мјесто.* — Сиједа̄ свàк кàт хоће и ђè хоће. — Нè сијēда̄ј на мòје мјесто!

сиктер *грубо речено: одлази!.* — Сиктер тāмо тӣ и твòји сōлди!

сикӯр, -а, -о придј. (тал. sicuro) *сигуран.* — Јèси ли сикӯр да је бāш бѝјо ōн? — Стāви тӣ динáре на сикӯро да нè мислӣш!

сикӯреца ж (тал. sicurezza) (и: сигӯреца) 1. *игла која се закопчава и осигурава да се неки дио одјеће не откопча или падне.* — Фèрма̄ј сикӯрецōн кōтулу да ти нè панē! 2. *сигурност.* — За сикӯрецу ћу ӯзēт òмбрелу да нē почмē дāж.

сикӯро прил. *сигурно.* — Сикӯро ћу дōћ ка(д) сан ти обèћō. — Нѝко не òтва̄ра̄ врáта, сикӯро хи нēма̄ дōма.

/сила/ **нà силу** *по сваку цијену, свакако.* — Нà силу је ћēла да òстанēм ӯ њӣх цијелē сетèма̄нē. **рáдит нешто нà турску силу** *журно, на брзину.* — Ѐно грāдӯ кӯћу нà турску силу.

силан, -лна, -лно придј. *жесток (односи се на храну).* — Ју́ха òд рибē би била дòбра да није овàкō силна.

силèсија ж *сва сила, мноштво.* — Ѝмали су силèсију нēпотребнијех стварӣ.

силѝна ж *жестина.* — Тōћ ѝма̄ нèкаквӯ силѝну, а дрӯгō је дòбро.

симпатѝзат, -а̄н несвр. (тал. simpatizzare) *симпатисати некога, бити благонаклон према некоме.* — Јōш ко дјèца симпатѝзали су ѝстӯ дјèвōјчицу и вòљели ѝстē књѝге.

симпатик, -а, -о придј. (тал. simpatico) *симпатичан.* — Врáта нам је отвòријо јèдан симпатик мла̂д чòвјек.

симпатико прил. *симпатично.* — Пō јава му је дјēловала вēдро и симапатико.

симӯла̄та ж 1. *гриз.* — Дāнас ћу у ју́ху ста̄вит њōке о(д) симӯла̄тē. 2. *рјеђе или гушће кухан гриз у води, јуси или млијеку.* — Јēли смо мāло гӯшћӯ симӯла̄ту на млијéку.

симуле ж (мн.) ген. симӯла̄ *мекиње (говори се у Пониквама — Стону).* — Ѝма̄те ли јōш симӯла̄ за кокòшӣ?

сӣнōј *в. синоћ.*

сӣнōјке *в. синоћ.*

сӣнōћ прил. (и: сӣнōј, сӣнōјке, сӣнōћке) *прошле вечери, синоћ.* — Тēк сан сӣнōј обāзнō да је от капетáна Нѝка арѝвала књѝга из Навѝјōркē.

сӣнōћке *в. синоћ.*

синћēр, -а, -о (тал. sincero) *искрен.* — Бѝјо је синћēр кад је тō рēкō.

синћерѝта̄т, синћерѝта̄ти ж (тал. sincerità) *искреност.* — Очекѝвали су синћерѝта̄т ѝ з другē бáндē, па су се òпарили.

синћēро прил. *искрено.* — Синћēро су се однòсили прамà нама.

сињòрӣна ж (тал. signorina) *госпођица.* — Сињòрӣна, ѝспō Ван је фацӯлет из бурсѝна.

сињòрӣница ж (дем. од сињòрӣна) *поодрасла дјевојчица.* — Мāла̄ ти је вēћ пра̂ва̄ сињòрӣница.

/си̏р/ си̏р ѝз уља *сир који се ӣрийрема на ӣосебан начин, а омиљен је сӣецијалиӣеӣ у Дубровнику.* — Би̏ло је пр̏шута и свѐга дру̏го̄га, ма нѝшта ко си̏р ѝз уља.

си̏ров, -а, -о придј. *неосушен.* — Си̏рово др̏во тȇшко гр̀рӣ.

сирома́шак, -ка м 1. *сиромашан човјек.* — Нȁ њему се вӣдӣ да је сирома́шак. 2. *јадан човјек.* — О̑н, сирома́шак, стојӣ у̑ре ѝ уре нȁ истōму мјȇсту, на́дајући се да ће га кō прѐвес з бȃркōн нȁ другӯ бȃнду.

сиро̀машица ж *сиромашна жена.* — О̀на је сиро̀машица, ӣдē по̀ кућама и пѐрē рōбу.

сиро̀маштина ж *сиромаштво.* — Вӣдӣ се о̏дма с врáтā о̀т кућē да је тō пӯкā сиро̀маштина.

си̏т, -а, -о придј. 1. *каже се за онога ко је довољно јео, ӣа се наситио.* — „О̏(д) шта си̏т, о̀ тегā и дѐбео" — го̀ворӣ се у нáроду. 2. *каже се за храну од које се дуго осӣаје сиӣ.* — Грȃх са сӯхијен мȇсōн је си̏т, о̀д њега се не огла̀днӣ бр̏зо.

ситѝна ж *ситоӣсӣ, ӣресиӣосӣ.* — Јо̑ш ме др̏жӣ ситѝна од о̀бједа. изр. пӯцат (пӯкнут) о(д) ситѝнā *биӣи ӣресиӣ.* — О̀вē жѝвине пӯцају о(д) ситѝнā.

си̏тнушан, -шна, -шно придј. *ситан.* — Вȁзда је би́ла си̏тнушна прама̀ дугōн дјȇци.

сѝтуāн, -а, -о придј. (тал. situato) *маӣеријално осигуран, сиӣуиран.* — На̀шла је сѝтуāна чо̀вјека и уда́ла се.

сиӯат, -āн свр. (тал. situare) I. *осигураӣи некоме добар маӣеријални ӣоложај.* — Пр̀во ми је сиӯат дјȇцу, па о̏нда до̀лазӣ свȇ дру̏гō. II. ~ се *сӣвориӣи, осигураӣи себи добар маӣеријални ӣоложај.* — Свѝ су у фȁмињи кȁменāри и свѝ су се бр̏зо и до̀бро сиӯали.

ситуацѝјōн, -óни ж (тал. situazione) *сӣање, ӣоложај, сиӣуација.* — За́висӣ о(д) ситуацијóни што̀ ће да̏љē би̏т.

си̏ћ, си̏ђēн свр. *сaћи.* — Си́ђи с тȇгā мѝра док нѐ панēш!

си̏ћахан, -хна, -хно придј. *сиӣан, сићушан.* — Што̑ је си̏ћахно о̀вō би̏твē!

сѝчан м *оӣров, арсеник.* — То̑ је го̏рко ко сѝчан.

сѝчија ж (лат. siccus; тал. secco) *ӣуберкулоза (назив долази дирекӣно из сӣароманског, шӣо указује на ӣо да је ӣа болесӣ била врло рано ӣознаӣа у Дубровнику; у Дубровнику се она чесӣо није именовала, него би се рекло да је неко умро од „дубровачке").* — Свѝ су по̏мрли от пу̏стē сѝчијē. — Млȇдан си ко да ӣмāш сѝчију. — С то̏бōн ћу до̀бит сѝчију!

сѝчијав, -а, -о придј. (и: сѝчијāв) 1. *ӣуберкулозан.* — Кад би кō у кући бӣјо сѝчијав, свѝ би тō кр̀или. 2. *ситан, кржљав, неразвијен (за особу, биљку и сл.).* — Кȍ ти је про̏дō ова̀кō сѝчијаве па̀тате? — О̀стō је ма̏лӣ, сѝчијав, нѝ пирӣ, нѝ вирӣ!

сѝчијавац, -āвца м ген. мн. сѝчијавāцā *кржљавац.* — Ђȇ ће ти она̀кӣ сѝчијавац ишѐгат о̀вā си̏лнā др̀ва!

сѝчијавица ж *кржљава, слабашна женска особа.* — О̀нā сѝчијавица нȇмā сна́гē за тō подѝсат.

сичѝјат, -āн несвр. *мучиӣи се с неким или с нечим.* — Сичѝјāмо с о̀нō ма̏ло со̏лāдā. — Сичѝјāн сȁ сӣном и њѐговом скулōн.

сѝцил м (тал. sigillo) 1. *ӣечаӣ, меӣални ӣредмеӣ за ӣечаћење.* — До̀дāј ми сѝцил с таволѝна! 2. *оӣисак ӣечаӣа у ӣечаӣном воску.* — Дӣгли су сѝцил с па̀кета и отво̀рили га.

сицила́ват, -ѝлāвāн несвр. (тал. sigillare) *ӣечаӣиӣи.* — Ако је у̏ паку вȅликā врије́днōс, сицѝлāвāмо га.

сицѝлат, -āн свр. *заӣечаӣиӣи.* — Кад је у̏мрō, сицѝлали су му врáта о̀т кућē.

сја̏јат, -ē(н) несвр. *сијаӣи (за ӣредмеӣ или за особу која изразом лица одаје задовољсӣво и сл.).* — У̏ кући свȇ сја̏јē о(д) чисто̀ћē. — Сја̏јӯ му о̀чи о̀(д) срећē.

сја̏т, сја̑(м) несвр. *в. сјајаӣ.*

сја̏тит се, -ӣн се свр. *скуӣиши се.* — Сја̏тило се свѝјета са̀ свијех стра́на̄.

сјѐдат, -ӣн несвр. *сједиши.* — Сјѐдали смо до̄ касно ӯ но̄ћ.

сједе́ћи прил. *сједећке.* — У жѐљезници је бѝло мје̏ста, па смо лѝјепо све̏ сједе́ћи до̀шли у Мо̀ста̄р.

сједи́ло с **1.** *мошка на којој сједе и сиавају кокоши.* — Сѝно̄ћ су бѝле све̏ ко̏коши на сједи́лу, а ју̏тро̄с фа̏лӯ двије. **2.** *камена клуӣа за сједање без наслона.* — Поре́дале смо се на сједи́лу ко ко̏коши, па се и раска́котале ко ко̏коши.

сјѐдок, сједо̀ка м *свједок.* — Бо̄г ми је сјѐдок да го̀ворӣн како је̄с.

сједо̀чит, сјѐдочӣн несвр. (и: сјѐдочит) *свједочиши.* — Обѐћали су бѝли да ће и на су́ду сједо̀чит. — Није́су прѝзнали њѐгово сједо̀че̄ње.

сјѐдоџба ж *свједоџба.* — У сјѐдоџби му сто̀јӣ да је ску̏лу фѝнуо с о̏длико̄н.

сје̏т м *савјеш.* — Ко̀чӯт је, нѐ прӣма̄ сје̏та о̀д никога.

сје̏товат, -је̄н несвр. *савјешовани.* — Ѝ на̄с су на̏ши ста̑рӣ сје̏товали. — Прѝми сје̏това̄ње о̀ца ѝ матере̄!

сје̏цкат, -а̄н несвр. *насијецаши нешшо сишно или без журбе.* — Ко̀лико ћеш јо̄ш то̄ ме̂са сје̏цкат? изр. **сје̏цка̄ ме ра̑на** *куцкање у рани која се гноји.* — Сје̏цка̄ ме ра̑на на но̀зи, сѝкӯро се ма̀рца̄ва̄. — Сје̏цка̄ње ӯ прсту ми нѐ да̄ спа̂т.

скади́ват, ска̀дӣва̄н несвр. (тал. scadere) *минуши, ӣресшаши (мисли се на неки рад, дужносш, обавезу).* — Ка̏д њѐму ска̀дӣва̄ ду́жно̄с на́зо̄рника?

ска̏дит, -ӣн свр. *досӣјеши, нӣр. мјеница и сл.* — Је ли ти ска̏дила мјѐница за о̀нӣ ду̏г?

ска́ка̄ње с гл. им. од ска́кат *шрчање.* — Не мо̀гу по̀дније̄т ска́ка̄ње о̀д јутра до̄ мра̄ка.

ска́кат, ска̂че̄н несвр. *шрчаши.* — Не ска́чи нѝз улицу! изр. **ска̂че̄ ми ка̏шаљ** *добијам наӣаде кашља.* — Ска̂че̄ ми ка̏шаљ о(д) шпању̀ле̄та̄.

ска̏ла ж (тал. scala) **1.** *сшеӣенице у кући или наӣољу.* — Јѐдва смо се ѝспе̄ли уза̀ скалу с пу̀нијем бу̏рсама. **2.** *дрвене љесшвице.* — Тре̏баће ми ска̏ла за ѝспе̄т се у су̏фит. изр. **чѝнит ска̏лу (ска̏ле)** *ӣеши се уза сшеӣенице.* — Нѝје ла̀ко сва̏кӣ да̑н чѝнит по два́пӯт ска̏лу до̀ треће̄га пја́на.

скала́ват, ска̀ла̄ва̄н несвр. (тал. scalare) **I.** *сӣушшаши, скидаши нешшо с нечега.* — Ју̀че̄р смо скала́вали кашу́не ис по̀ткупља. **II.** ~ **се** *силазиши, сӣушшаши се.* — Скала́вали смо се о̀зго̄ра до̀бре двје́ уре.

ска̀лат, -а̄н свр. **I.** *сӣусшиши нешшо или некога.* — Ска̀ла̄ј то̄ дије́те с фу̀ње-стре̄ да нѐ пане̄! изр. ~ **све̏ свѐће** *исӣсоваши некога.* — Кад је чу̏о што̀ је ме̏штар учѝнијо, ска̀ло̄ му је све̏ свѐће с не̏ба. **II.** ~ **се** *сићи, сӣусшиши се.* — Ска̀ла̄ј се о̀то̄ле да ти ја̑ нѐ до̄ђе̄н!

ска̏ле ж ген. мн. ска̄ла̄ *сшеӣенице у кући или наӣољу.* — Гру̏бе су о̀ве̄ ска̏ле, о̀бјешене. — Тӣ сѝђи низа̀ скале, а ја̑ ћу на̏около пу̏тен.

ска̀лӣн, -ѝна м (тал. scalino) *сшеӣеница.* — Јо̄ш о̀ва̄ два̑ скалѝна па смо на вр̀ху. изр. **учѝнит** ~ *ӣоӣеши се уза сшеӣеницу.* — Ка(д) си до̀шо̄ до̂вле, учѝни јо̄ш и о̀ва̄ два̑ скалѝна!

скалѝна̄та ж (тал. scalinata) *сшеӣениште камено, бешонско и сл. (не дрвено!), које се сасшоји из дужег низа сшеӣеница.* — З Гу̏ндулиће̄ве̄ по̀љане̄ се мо̀же уза скалѝна̄ту ѝспе̄т на Језу̀вӣте.

скалѝна̄тина ж (аугм. и пеј. од скалѝна̄та) *ружно, неугодно, велико сшеӣениште.* — Ја̑ не мо̀гу учѝнит нӣ по̄ о̀не̄ скалѝна̄тине̄ а да не̏ почме̄н пијѐхат.

скалѝнина ж (аугм. и пеј. од ска̀лӣн) *незгодна сшеӣеница.* — Прѝд вра̄тима ѝма̄ јѐдна скалѝнина.

ска̏лица ж *дрвене љесшвице.* — Наслѝни ска̏лицу у̏з мӣр!

скàлуња ж (тал. scalogno) *врсша дугуљасшог лука шшо се сшавља у сирће, љушика.* — Нē парā ми да је дȍшла зӣма кад у вàзићу нêмāн скàлуњē.

скȁменит се, -ӣм се свр. *зайањиши се.* — Скȁменила сан се ȍ(д) чуда ка(д) сан чу̑ла ђе̏ су пȍшли.

скàндај *в. скандаљ.*

скандàлет, -àлета м (тал. scaldaletto) *сшаринска найрава за загријевање ногу у кревешу или док се сједи.* — Зӣми би жȅнскē у̀ камари плѐле и грӣјале нȍге на скандàлету.

скандализáват, -ӣзāвāн несвр. (тал. scandalizzare) **I.** *саблажњаваши некога.* — Свӣјēх нас скандалӣзāвā свȍјијен др̏жāњем. **II.** ~ **се** *саблажњаваши се.* — Свӣ се скандалӣзāвāмо кад глȅдāмо штȏ чӣнӯ, а свӣ му̏чӣмо.

скандалӣзат, -āн свр. **I.** *саблазниши некога.* — Скандалӣзала нас је ȍнā прȅ става у тѐāтру. **II.** ~ **се** *саблазниши се.* — Скандалӣзали смо се слу̏шају̑ћи свȁкаквијех рјечѐтӣнā.

скандàлōз, -а, -о придј. *који изазива негодовање, саблажњив.* — Прȍграм је бӣјо скандàлōз.

скàндаљ м (и: скàндај) (тал. scandaglio) *коноиччић који на свом крају има олово, а рибари га уиошребљавају за мјерење дубине мора.* — У̏пō ми је скàндај у̑ море.

скȃндео *в. скандо.*

скȃндō, -ала м (старије: скȃндео, скȃндела) (тал. scandalo) *нейодойшшина, саблазан, свађа која служи за срамошу, велика галама око нечега.* — У̏ кући су ин вȅликӣ скȃндали око ћȅринē вјȅрē. изр. **чӣнит скȃндале; учӣнит скȃндō** *дизаши, дигнуши галаму око нечега.* — Кад је чу̏о за тастàменат, у̑ њега брȃт је учӣнијо вȅликӣ скȃндō.

скапеля́ват се, -ѐлāвāн се несвр. (тал. scappellare) *скидаши шешир у знак йоздрава.* — Ȏн пàсāвā и скапѐлāвā се, ма га јā и не обàдāн.

скапѐлат се, -āн се свр. *скинуши шешир у знак йоздрава.* — Ка(д) смо се су̏срели, скапѐлали смо се ӣ мӣ и ȍни.

скапѐлāта ж (тал. scappellata) *велико скидање шешира у знак йоздрава.* — Дȍста ти је сȃмо вӣђет ȍну пу̏стӯ скапѐлāту при(д) Двóрон.

скапулáват, -у̏лāвāн несвр. **I. 1.** *сйасаваши некога.* — У̏ рату ми је нȅколикō пу̏тā скапулáвō глȃву. **2.** *сйасаваши се.* — Кад ме вӣдӣ, скапу̏лāвā ђе стӣгнē. **3.** *ослобађаши нешшо од нечега, йразниши неку йосуду и сл.* — Нѐ мōрāш ми скапулáват ȍдма кошӣчић, ӣмāн дȏма дру̏гӣ. **II.** ~ **се** *сйасаваши се од некога.* — У̏вечēр смо се скапулáвали по порту̏нима и пȍ уличицама да нас иза осàм у̑рā нѐ видӣ кȍјӣ профѐсӯр.

скапу̏лат, -āн свр. **I. 1.** *сйасиши некога или нешшо.* — Јѐдва сан зà нāс скапу̏лала ȍвō мȁло мȇса. **2.** *сйасиши се.* — Арӣвала сан скапу̏лат да ме Вӣца не у̏хитӣ са свȍјијен приповиjѐстима. **3.** *ослободиши нешшо од нечега, исйразниши.* — Скапу̏лāј ми демӣжāну од вӣна, трȅбаће ми зà сутра. **II.** ~ **се** *сйасиши се, ослободиши се.* — Скапу̏лō сан се од јѐднōга врȃга, а ухӣтијо ме је дру̏гӣ.

скарàмбēж, -éжа м (тал. scarabeo) *бубашваба.* — Стȃрē ку̏ће су пу̏не скарамбéжā.

скарѐсија ж *несшашица.* — Пȍмало у̏зимљи, скарѐсија је мљéка!

скарлàтӣна ж (тал. scarlattina) *шарлах.* — Појáвила се у̑ скули скарлàтӣна, вàјало би свȅ профу̏мат.

скàрноћ м *шуљак, смошак йайира за йечене кесшене и сл. или корнеш за сладолед.* — Донијéла сан ти пун скàрноћ врућијех кȍстāњā.

скарнȍчић м (дем. од скàрноћ) *дугуљасши колач од лиснашог шијесша найу-*

њен кремом. — У̏ свакӣн пастиће̏рији мо̀гли су се ку́пит фре̏шкӣ скарно̀чићи.

скарча́ват, ска̀рча̄ва̄н несвр. *постајати слабији, мањи.* — У̏ задње̄ врије́ме ми на̄гло ска̀рча̄ва̄ вӣста.

ска̀рчат, -а̄н свр. *ослабити, постати слабији, мањи.* — От по́дне̄ је ска̀рчала во̀да на руби́нету.

ска̂рчо прил. *недовољно, мање од нужног.* — До̂ ти је ска̂рчо ви́на. — О̀ва̄ бо̀тија др̏жӣ ска̂рчо лӣтру.

скаса́ват, ска̀са̄ва̄н несвр. (тал. scassare) *брисати нешто написано, нацртано или брисати некога са неког списка, из сјећања и сл.* — Непрѐстано ска̀са̄ва̄н по ко̀јега прӣјетеја са̀ списка жӣвијех.

ска̀сат, -а̄н свр. *избрисати нешто написано или нацртано, али и свјесно заборавити некога или нешто.* — Ска̀са̄ј то̄ што̏ си са̏д напи́со̄, па пи́ши ӣзнова!

скача̀тӯр, -у́ра м *кључ од кућних врата, често повећи.* — У̏зми скача̀тӯр да те сву̀ но̄ћ не̏ чека̄н да до̄ђе̄ш до̏ма!

скве̏сит, -ӣн свр. **I.** *смочити нешто или некога.* — Скве̏сила сан ру̀ка̄в док сан пра́ла ро̄бу. **II.** ~ **се** *смочити се.* — Ӣде̄н се са̏мо скве̏сит на Порпо̀релу.

скви́чат, -ӣн несвр. *пуштати танак, продоран глас (дијете или животиња).* — Не скви́чи, про̀бићеш ми у̏ши!

ске̏рац, ске̂рца м ген. мн. ске̏ра̄ца̄ (тал. scherzo) **1.** *шала ријечју или чином.* — Ни́је то̄ се̏ријо, чӣнӯ ш њи̏ма ске̂рце. **2.** *неочекиван покрет или чин.* — До̏ста ти је о̄ди учи́нит је̏дан ске̏рац, па па̏с у причи̏пицијо.

ски́лит, -ӣн несвр. *каже се кад свијећа, петролејка и сл. даје сасвим слабо свјетло.* — Не̏што ми вечѐрас свије́ћа ски́лӣ.

скита́рит се, ски̏та̄рӣн се несвр. *скитати се.* — Не̏ ра̄дӣ нӣшта, са̏мо се ски̏та̄рӣ по свије́ту.

ски̏та̄ч, -а́ча м *онај који се скита, хода без обавезе.* — У̏ ста̄ре̄ да̂не по̏сто̄ си ве̏ликӣ ски̏та̄ч.

скита̀чина м (пеј. од ски̏та̄ч) — Што̀ сте и мо̀гли очеки́ват од о̀ца скита̀чине̄ и си́на ље́нчине̄ж?

ски̏тница ж *женска особа која се скита.* — У̏ ку́ћи тре̏ба̄ же̏на дома̀ћица, а не ски̏тница!

ски̏тничина ж (пеј. од ски̏тница) — Са ски̏тничино̄м се ку̏ћа не̏ ку́ћӣ!

скитни̏чина м (пеј. од ски́тница) — Бӣјо је скитни̏чина и лу́пеж.

ски́тоња м *онај који се скита.* — Ски́тоњо је̏дан, са̏д ми до̀ходӣш!

ски̏тура ж *женска особа која се скита.* — Је̏днога да̂на ћеш та̀ко̄ по̀стат о̀бична̄ ски̏тура.

ски̏турина ж (пеј. од ски̏тура) — Ски̏турина! На̀шла је се̂би па̂р ко и о̀на што̏ је!

ски̏туша ж *женска особа која се скита.* — Ски̏туша је би́ла и о̀стала!

ски̏тушина ж (пеј. од ски̏туша) — Не дру́жи ми се с о̀но̄м ски̏тушино̄м!

скица́ват, ски̏ца̄ва̄н несвр. (тал. schizzare) **I. 1.** *искривљивати, гужвати.* — Та̀ко̄ ски̏ца̄ва̄ш ко̄рице о̀т књиге̄! **2.** *скицирати.* — Пр̀во̄ ски̏ца̄ва̄, па о̂нда прама̀ тему у̀чинӣ сли́ку. **II.** ~ **се** *искривљивати се, гужвати се.* — Је ли по̄треба да се шка̏тула ова̀ко ски̏ца̄ва̄?

ски̏цат, -а̄н свр. **I. 1.** *искривити нешто, сплоштити.* — У ва̀лӣжи си ски̏цо̄ а̂ле от клобу́ка! **2.** *скицирати нешто.* — Ски̏цо̄ је да̀нас о̀нӯ лӣјепӯ позицӣјо̄н у Ла́паду што гле̄да̄ на̏ море. **II.** ~ **се** *искривити се, погужвати се.* — Ста̏ви палѐтӯн на̀ вјешалицу да се не ски̏ца̄ прико сто́чића.

скла̏дан, -дна, -дно придј. *пристојан.* — Про̀ше̄та̄јте се, ма бу̏дите скла̏дни и не̏мо̄јте ко̀га закиди́ват!

скла̏дно прил. *пристојно.* — За тр̀пезо̄н скла̏дно сје̏ди и jе̏ђи и не говòри пу̑нијēх у́ста̄.

скла̏днōс, -ости ж *пристојност.* — Ако се до̄ма не нàучӣш скла̏дности, нà дру́го̄му мје̏сту не̏ћеш!

/склáпат/ изр. **склáпат рѝјечи** *прекипрати се.* — Не̏ћемо са̏д окò тега̄ склáпат рѝјечи!

скли̏т се, склӣн се несвр. *стаклити се.* — Склӣ се Стрàду̑н ко да је лу̑стра̄н.

скло̏, скла̏ с ген. мн. стака́ла̄ *стакло.* — Рàзбило се скло̏ на фу̑њестри от коми́на.

склòнит, скло̏нӣм свр. *затворити или притворити нешто да се смањи вањска свјетлост, дување вјетра, бука и сл.* — Склòни персѝја̄не на̏ либро да не пе̑че̄ су̑нце у̏ камару!

склòпит, склōпӣн свр. *саставити нешто, срочити пјесму, стихове.* — О̑н ће ти ча̏скон склòпит пје̏сму о чему го̑ј хòћеш!

скòват, ску̏је̄н свр. *сломити, поломити нешто.* — Не̏ко је не̏што у коми́ну скòво̄! — Jèси ли тӣ скòво̄ òнӣ жму̑о?

скомбусулáват, -у̀ла̄ва̄н несвр. (тал. scombussolare) *збуњивати некога.* — Те̑к је ма̏ло дòшо̄ се̏би, а тӣ га скомбусу̀ла̄ва̄ш!

скомбусу̀лат, -а̄н свр. *смести некога, учинити да изгуби способност расуђивања.* — Кад му је то̑ ре̏ко̄, сàсвијен га је скомбусу̀ло̄. **II.** ~ **се** *смести се, изгубити се.* — Ја̑ ћу се скомбусу̀лат ако свӣ наједа̀нпу̑т на̀грнӯ.

скомпоњáват се, -ò̀ња̄ва̄н се несвр. (тал. scomporre) *остајати хладан на нешто, не узрујавати се (само с негацијом).* — Нѝшта се вӣ зà то̄ не скомпòња̄ва̄јте!

скомпòњат се, -а̄н се свр. *остати хладан на нешто, не узрујати се (увијек с негацијом).* — Ни́је се ни скомпòњо̄ кад је чу̏о да му је ро̏дица сла̏ба.

сконсумáват, -у̀ма̄ва̄н несвр. (тал. consumare) **I.** *уништавати некога или нешто.* — Те̑жак ра̑д сконсу̀ма̄ва̄ ѝ на̏јјаче̄ чеја́де. **II.** ~ **се** *мало помало се уништавати.* — О̑н се сконсу̀ма̄ва̄ òд великијех дѝзгӯста̄ з дјѐцо̄н.

сконсу̀мат, -а̄н свр. **I. 1.** *примити, прогутати нешто, савладати.* — Кона́ли нијèсу мòгли сконсу̀мат сву̏ во̏ду òт кише̄, па су пòтоци тèкли нѝз улице. **2.** *мало помало уништити некога.* — Бо̏ле̄с га је сконсу̀мала и те̑шко ће се рѐфат. **II.** ~ **се** *уништити се, пропасти.* — Сконсу̀мо̄ се òд бриге̄ за̏ сӣна.

скòнтат, -а̄н свр. (тал. scontare) *израчунати.* — Скòнто̄ сан да ће ме то̑ пу̑но кòстат.

сконтрáват, скòнтра̄ва̄н несвр. учест. (тал. scontrare) **1.** *каже се кад невријеме више пута изненада надолази.* — Сва̏ке̄ ве̑чери скòнтра̄ва̄ вје̏тар с мо̑ра. **2.** *изненада се лоше осјећати.* — Ѝ прије му је сконтра́вало по вру̏ћини, ма нѝкад ко òвӣ пу̑т.

сконтра̀дӯра ж *изненадно невријеме.* — Мòгла би попòдне̄ учӣнит сконтра̀дӯра.

скòнтрат, -а̄н свр. (тал. scontrare) **1.** *изненада надоћи (мисли се на невријеме).* — Ка(д) са за̑пада скòнтра̄, ва̏зда у̏чинӣ ште̏ту. **2.** *позлити.* — Ста̑ро̄му је сӣно̄ј скòнтрало, па су га по̏вели у ошпе̏до̄.

скончáват, скòнча̄ва̄н несвр. *физички или психички некога уништавати, доводити до краја.* — Мѝсли су га скончáвале ѝз да̑на у̏ да̑н и нà сврху скòнчале.

скòнчат, -а̄н свр. *физички или психички уништити, довести до краја.* — Мòру̑ ме мѝсли ка̏ко ћемо ѝзӣћ сà со̄лдима нà кра̑ј и то̑ ће ме скòнчат.

скопијáват, -ѝја̄ва̄н несвр. (тал. scoppiare) *изненада избијати (болест, рат, свађа и сл.).* — Је ли му јо̑ш кòјӣ пу̑т тàко̄ скопија́вало?

скопѝјат, -а̄н свр. *изненада избити, букнути.* — О̑нда је међу̏ њима скопѝјала сва̏ђа и прѐстали су хòдит јѐдан у̏ дру́го̄га.

скȏприт, -ӣн свр. (тал. scoprire) I. *оШкриШи нешШо шШо је иредсШављало загонеШку, Шајну, шШо се ирикривало.* — Сȃ(д) смо ȁпēна скȏприли зȁшто нас непрȅстано пȍзӣвљӯ. II. ~ се *оШкриШи се, показаШи се.* — Нȁ сврху се скȏприло да су ȍни нȅкӣ дȁлекӣ рȍђаци.

скȍрат, -ān свр. *ириликом мјерења на ваги ирешегнуШи на одређеној мјери.* — Стȃви на бȁлāнчу јȏш двӣје пȁтате нека скȍрā!

скȍрит се, -ӣн се свр. 1. *слијеииШи се за дно иосуде.* — Пјȃти се скȍрӯ ка(д) се ȍдма не ȍперу или стȃвӯ пȍд воду. 2. *каже се за хљеб, неко иециво, али и за било шШа друго кад оШврдне.* — Кȍлико се крӯх скȍрио, нȅ може се ни у млијéко удрȍбит.

скȍрӯп м *кајмак с куханог млијека.* — Да ми је бокӯнић тȏртē о(д) скорӯпā!

скȍс м (тал. scossa) 1. *оштар нагао иокреШ.* — Мȏрā би(т) да сан учӣнијо скȍс с рӯкōн, па ме сȁд бȍлӣ рȃме. 2. *нагли иокреШ који изазива иоШрес Шла или нечег другог, а ироузрокован је елеменШарном или људском силом.* — Кад је јӯтрōс бӣла трéшња, пр̏вō се ȍсјетијо јȃк скȍс, а ȍнда изȁ тегā двȃ мȃњā и слȁбијā. изр. дат ~ *ШргнуШи нешШо.* — Пр̏вō дȃј скȍс, па потéгни!

скоса́ват, скȍсāвāн несвр. (тал. scossare) *ШрзаШи, чиниШи нечим нагле иокреШе.* — Др̏ш се твр̏до, ȃуто скȍсāвā!

скȍсат, -ān свр. *ШргнуШи, учиниШи нагли иокреШ нечим.* — Мȁкина је скȍсала двȃ-трӣпӯт и стȃла.

скотӯрат се, скȍтӯрāн се свр. *скоШрљаШи се.* — Нȅкāко ћемо се скотӯрат нӣза стрāну.

/**скȍчит**/ изр. **скȍчит на некога** *вербално некога наиасШи, грдиШи.* — Скȍчила је нȁ њега ко вӣпера кад је чӯла да ће хȍдит бȅж њē. **скȍчила ми је фȅбра** *каже се кад неко добије иовишену Шјелесну Шемиературу.* — Сӣнōћ му је скȍчила фȅбра, а дȁнас се вȃс ȍсуо.

скр̑ама ж (и: скр̑āмēн) *масноћа која се скуии на иовршини јухе и сл.* — Нȇмā на јӯси нӣ скрамē маснȍћē.

скрача́ват, -ȁчāвāн несвр. *иосШајаШи краћи.* — Ӣмā двá мјесēца да дȃн скрȁчāвā.

скрȁчат, -ān свр. *иосШаШи краћи.* — Вӣдӣ се вȇћ да је дȃн скрȁчō.

скр̑ж в. *скржолина.*

скр̑жōлина ж обичније у мн. скр̑жō лине *циклама.* — Скржōлине су процȁвћеле, дȍходӣ јȅсēн.

скрӣвāн, -áна м (тал. scrivano) *иисар.* — Запȍслијо се ко скрӣвāн у авȍкāта.

скрӣват, скрӣвāн несвр. *сакриваШи, криШи.* — Нӣје бȍлēс срамȍта па да је скрӣвāш ȍ(д) свијēта.

скрӣња ж (тал. scrigno) *дугуљасШи ниски сандук за сиремање рубља и сл.* — Ӱ скрињи смо нȁшли пӯно ȁнтӣкē бјанкȁријē.

скрињȅтина ж (пеј. од скрӣња) — Штȍ ће ми тȃ скрињȅтина испо(д) рȅпупликē!

скрӣњица ж (дем. скрӣња) — У пȍткупљу смо нȁшли скрӣњицу пӯну антӣкāљā.

скрӣт, скрӣјēн свр. *сакриШи нешШо или некога.* — Нȅ може се ȍ(д) свијēта нӣшта скрӣт!

скрӯпола ж (тал. scrupolo) *усШезање, савјесносШ.* — Дȍђи ӯ нāс ӯ свакō дȍба бȅ(з) скрупōлā!

скрупȍлōз, -а, -о придј. (тал. scrupoloso) *који се усШеже, савјесШан.* — Ȍткад га знȃм, бӣјо је скрупȍлōз.

скр̀хат, скр̀хāн свр. I. *сломиШи, иоломиШи неку сШаклену, иорцуланску, керамичку и сл. сШвар.* — Ако скр̀хāш тȇ пјȃте, не ӣзлази ми нȁ очи! изр. ~ **врȃт** *иогинуШи или доћи главе некоме.* — Ӱ тему ȃуту ћеш скр̀хат врȃт ӣ себи ӣ другōму. II. ~ се 1. *каже се кад се иоломи нека сШаклена или иначе ломљива сШвар.* — Ка(д) су ȍд вјетра лӯпла врáта, скр̀хало се нȁ њима склȍ. 2. *иасШи иа се иовриједиШи и*

осјећати се поломљеним, угрУваним. — Скр̑хо̄ сан се с вр̑х му̑рве̄.

ску̑жа ж *изговор, исприка.* — То̄ је би́ла са̑мо ску̑жа за нѐ до̄ћ. изр. **сва̑кӣ ску̑жа на̑ђе му̑жа** *каже се у Дубровнику; значење (?).*

скужа́ват, ску̏жа̄ва̄н несвр. **I.** *извињавати некоме некога.* — За̀ све га ску̏жа̄ва̄ њѐгова бо̏ле̄с. **II.** ~ **се** *извињавати се.* — Ма̏ло је нѐјо̄з, непрѐстано се за̑ нешто ску̏жа̄ва̄.

ску̏жат, -а̄н свр. **I.** *извинити некога, испричати некога.* — Ску̏жа̄јте ме госпа́ру Ми́ху што̏ му да̀нас нијѐсан по̀слала дина́ре. **II.** ~ **се** *извинити се, испричати се некоме.* — Ску̏жо̄ сан ван се за ју̀че̄р што̏ сан вас тради̏шко̄.

/**ску̑ла**/ изр. **мѐштар о̀(д) скуле̄** *учитељ.* — Би̏јо је о̏н мѐштар о̀(д) скуле̄ и̏ мени и сѐстри ми.

ску̑њит се, ску̑њӣн се свр. *покуњити се.* — Што̀ си се ту̑ ску̑њила и са̑мо му́чӣш?

ску̑пит, -ӣн свр. **I.** *сакупити.* — Ко̀ ће нас ску̑пит након толи̏ко̄ го̏дӣшта̄! **II.** ~ **се 1.** *сакупити се, наћи се на исто̄м мјесту.* — Ску̑пили смо се у шта́цији и ту при̏чекали тра̀нвај. **2.** *стегнути се приликом прања (нека тканина).* — Тѐла ће се ску̑пит кад је сква̑сӣш.

ску̑пљат, ску̑пља̄н несвр. **I.** *сакупљати нешто.* — Да̀нас ће по̀ кућама ску́пљат ста̑рӯ ка̑рту. **II.** ~ **се 1.** *сакупљати се на једно мјесто.* — Што̀ се онли̏ка̄ че̏ја̄д ску̑пљају испо(д) Звоника? О̏ли ко̄ до̀ходӣ? **2.** *скупити се приликом прања.* — Све̏ плетѐно се ску̑пља̄ у вру̑ћо̄н во̀ди.

скупо̀тиња ж *скупоћа.* — Ко̀ ће изду́рат о̀вӯ пу̑стӯ скупо̀тињу?

ску̑р, ску́ра, ску́ро (ску̑рӣ, -а̄, -о̄) придј. (тал. scuro) *таман.* — Би̏јо је у јѐдном лӣ јепо̄му ску̑ро̄му вѐстӣту.

ску̑ра ж *унутрашња крила прозора (даска без стакала) за потпуно замрачивање неке просторије.* — Затво̀рила сан ску̑ре да нас здво́ра нѐ гледају.

ску̏рета ж *танка даска на прозору која служи за замрачивање неке просторије у кући.* — Питура́вали смо ску̏рете.

ску̏ретина ж (пеј. од ску̏рета) — Ђе̏ ће она̀ко̄ ли̏јепа̄ ку̏ћа с о̀нијен ску̏ретинама!

ску̏ретица ж (дем. од ску̏рета) — До̀бро је да сте и̏ о̄ди ста̑вили ску̏ретице.

скури̏ба̄нда ж *скровито мјесто у мраку.* — О̏ни су ти по̀шли нѐђе у скури̏ба̄нду.

ску̀рин, -ӣна м *уљева.* — Осу́шијо се ко ску̀рӣн.

ску̑рит, -ӣн свр. (тал. scorrere) *на брзину се изгубити, одлетјети.* — Ено са̑д је ску̑ријо низ улицу! — Ко̀ зна̄ ђе̏ је о̄н да̀нас ску̑ријо!

ску̑рица *в. скуретица.*

ску̑рјет, -рӣн несвр. *постајати таман, тамњети.* — За̑што о̀вӣ канди̏лије̄р ску̑рӣ?

ску́ро прил. *тамно, мрачно.* — Дје̏лује̄ све̏ за̑једно ја́ко ску́ро.

ску̑т, ску́та м *крило.* — Ја̑ ћу сје̄с и др̀жат ства̑ри у ску́ту. изр. **би̑т Бо̏гу у ску́ту** *кад некоме све полази за руком, кад је неко у свему срећан.* — О̑н ти је Бо̏гу у ску́ту, чега го̄ђ се у̏хитӣ, по̄ђе̄ му за ру́ко̄н. **би̑т нѐкому пот ску́тон** *бити под нечијом заштитом, не бити самосталан.* — Ва̏зда је би́ла по̀д ма̄јчинијен ску́тон, па са̑д кад је о̀стала са́ма, нѐ зна̄ што̀ би о̀(д) себе.

сла̑б, -а, -о придј. *болестан.* — Ду̑го је би́ла сла̑ба и ни́је и̏злазила и̏с куће̄.

сла̑башан, -шна, -шно придј. **1.** *нејак, крхак, без довољно снаге.* — Сла̑башан је би̏јо од рођѐња! **2.** *каже се за неко пиће или напитак који нема довољну јачину (кафа, вино, ракија) или масноћу (млијеко).* — О̏ва̄ ти је ка̀фа и̏спала сла̑башна. — Мљѐко је о̀вијех да́на̄ нѐка̄ко сла̑башно.

сла̑бица ж *тепа се болесном женском дјетету или се изражава на тај начин њежност према болесници уопште.* — О̀здравиће, сла̑бица на̑ша!

сла̏бо̄с, -ости ж *малаксалост послије неке болести или иначе.* — У̏хитила ме је не̏каква̄ сла̏бо̄с, па се jѐдва др̏жӣн на нѐ гама.

/сла̏ва/ изр. **сла̏ва му (Бо̏гу) и фа́ла** *изражавање захвалности ирационалном бићу због неког задовољства, среће, добити, физичког стања итд.* — Бо̑г му је вра́тијо здра̏вје, сла̏ва му и фа́ла!

сла́вит, сла̂вӣн несвр. *каже се мијешати вино и воду, односно лијевати воду у вино.* — Ка̏ко ко̄: не̏ко пӣје̄ цӣјело̄ вӣно, а не̏ко га сла̂вӣ и пӣје̄ бѐва̄нду. — Сла́вље̄њем вӣна до̏бије̄ се бѐва̄нда.

сла̏вит, -ӣн несвр. *кад звоне сва звона.* — Е̏но сла̏вӣ у̏ Свѐто̄га Вла́ха, одријѐшила су се звѐна! — О̏ко једанѐс у̑ра̄ по̏че̄ло је сла̏вље̄ње у̏ сва звѐна.

сла̏зит, -ӣн несвр. *силазити.* — О̏зга̄р сла̏зӣ jѐдна пу̏тања свѐ до пр̏вијех ку̏ћа̄. — Ла̏кше̄ је сла̏же̄ње него у̏злаже̄ње уз о̏вӯ у̏збрдицу.

сла̂мница ж *душек од сламе, сламарица.* — Изнѐси сла̂мницу на̏ су̏нце да се провѐнта̄! — Прӣје су свӣ спа̏ли на̏ сла̂мници.

сла̀нӣћ, -ӣћа м *врста граха.* — Зӣми се у̏ на̑с че̏сто ку̏ха̄ сла̀нӣћ.

Сла́њанин м *становник Сланога, мјеста крај Дубровника.*

Сла̂њка ж *становница Сланога, мјеста крај Дубровника.*

сла̂њскӣ, -а̄, -о̄ придј. *који припада Сланоме.* — Да ми је вру̏ће̄ по̀гаче̄ и сӣра сла̂њско̄га.

/сла̂с(т)/ изр. **у̏ сла̂с!** *пријатно, добар тек!.* — Пр̏во̄ би дома̀ћин или дома̀ћица рѐкли у̏кућанима за о̏бједон: „У̏ сла̂с!“ а о̏нда би по̏че̄ли о̏бједоват.

слатка̀рије ж *слаткиши.* — До̏ста би нам бӣло на̀парит очи на о̏нијем слатка̀ријама.

сла̀тко̄, -га с *колач, слаткиш.* — Учӣнићу ка̀кво̄ сла̀тко̄ за о̏бједа, на̂јбоље̄ штру̏дел.

слезѐна ж *слезина.* — До̑ ми је на прӣложак боку̏нић слезѐне̄.

слезѐница ж (дем. од слезѐна) *обично се мисли на орган у трбушној дупљи младе животиње чије месо служи за људску исхрану, слезина.* — Слезѐницу ћу ма̏ло обр̏нут на̀ луку.

сле̏мав, -а, -о придј. (и: сле̏ма̄в) *који нема ни духа ни енергије.* — Кѐ би прѐмислијо да о̏на, она̀ко̄ сле̏ма̄ва, не̏што зна̂!

сле́мо м *човјек без духа и енергије.* — Уда́ла се за jѐдно̄га сле́ма ӣс поште̄.

сле́моња м *човјек који није ни за шта, без духа и енергије.* — Ка̀кав сле́моња! Да си га са свијѐћо̄н тра́жијо, нѐ би га она̀ко̄га на̀шо̄!

слѐћет, -тӣн свр. **1.** *стрчати низ нешто.* — Ка(д) сан чу̏ла да до̂ли не̏ко пла̂че̄, слѐћела сан ко лу̏да низа̀ скалу. **2.** *пасти с нечега.* — Стра̂х ме да не слѐтӣ с ку̏пјерте̄ до̂ли.

слӣва ж *шљива, стабло и плод.* — У о̏вијен кра̂јевима нѐма̄ пу̏но слӣва̄.

/слӣвица/ изр. **набӣјен ко слӣвица** *дебељушкаста особа, нарочито дијете.* — Ма̂ла̄ је набиjѐна ко слӣвица.

слӣзат се, слӣже̄н се свр. **1.** *тијесно се здружити с неким ради заједничког интереса.* — Прӣје нӣје бӣло да̂на да се не пока́рају, а са̂(д) су се слӣзале и свѐ се не̏што догова́рају. **2.** *каже се за једноличне згуснуте облаке или кад се добије утисак да се саставило облачно небо с морем.* — Слӣзало се не̏бо с мо̏рен, бӣће кӣше̄.

слиjѐват, слӣјева̄н несвр. *пити за кратко вријеме већу количину неког пића.* — Што̀ си ӣјо̄ за о̏бједа ка(д) толӣкӯ во̏ду слӣјева̂ш?

слӣнгура ж **1.** *врста морске рибе љигавог меса (*Blennius gattorugine*), слинка.* — У̏хитијо је Ма́то слӣнгуру, па је но̏сӣ до̏ма жѐни. **2.** *неуредно, неугледно или по изгледу љигаво женско чељаде.* — Га̑д ме је у̏зе̄т што̏ из ру́ке̄ о̏не̄ слӣнгуре̄.

слѝнгурина ж (пеј. од слѝнгура) — Јѐдна му је ћѝ ӯшесна, а дрӯгā прāвā слѝнгурина.

слѝндрāн, -а, -о придј. *каже се за некога ко је немаран йа на њему све виси.* — Ȍна стâвила нà себе слѝндрāнӯ блӯзу, а ȍн ȕ слиндрāнијем гаћама бес кайша.

слѝндрат се, -āн се свр. *објесити се (односи се на одјећу).* — Кâко нè видӣш да су ти се бјȇчве слѝндрале?

слѝндре, -ē ж *женска особа неуредна и немарна у облачењу.* — Кòјā је ȍнō слѝндре бѝла јӯчēр с тȍбōн у шѐтњи?

слѝндро м *неуредан и немаран човјек кад је у йитању облачење.* — Вѐжи трȁ кове нà цревјама, нѐ буди слѝндро!

слѝнит, -ӣм несвр. *йлакати, цмиздрити.* — Нѐмōј сâд повишѐ тегā слѝнит, него пòкупи тȇ крњáтке с пòда.

слӣт, слӣјēн свр. *за кратко вријеме йойити већу количину неког йића.* — Слӣјē лӣтру рâкијē ȕ себе ко да лӣјевā у мјȅшину.

/слобòдица/ изр. **мòја кӯћица, мòја слобòдица** *изрека која се чује у Дубровнику.*

слȍмит се, слȍмијēн се свр. *йасти и йовриједити се.* — Ако се слȍмијēш сà скалицē, не дȍлази ми плâкат!

/слӯга/ изр. **нѝје (му) ни слӯга** *каже се кад неко или нешто за неким или за нечим заостаје йо квалитету, интелигенцији и сл.* — Њѐгово вѝно нѝје ни слӯга твȍму. — Нѐ може ȍн замијѐнит брâта, ма нѝје му ни слӯга! **слӯга‿вâн‿се** *йоздрав тийичан за Дубровник, најчешће уйотребљаван и то у свим ситуацијама: йриликом уласка и изласка, у сусрету на улици итд.; значење: слуга Вам се клања или сл.* — Слӯга‿вâн‿се, госпоћа Кâте! Кâко сте? — Слӯга‿вâн‿се! Дрâго ми Вас је вӣђет ȕ мене у бӯтӣзи. Слӯжите се!

слӯжба ж *служинчад.* — У нѐђељу су гȍспāр и госпȍђа сâми, јер слӯжба ѝзӣђē нàдвōр.

слӯжит, слӯжӣн несвр. **I. 1.** *бити йотребан некоме.* — Слӯжӣ ли ти ȍвā нâпица или ћу је спрéмит? — Нéћу ѝмат нȍвāцā кȍликō ми слӯжӣ за свȅ ȍвō плáтит. **2.** *дворити некога, бити некоме слуга.* — Слӯжила је, кад је бѝла млáда, у госпȍђē Дȇшē. изр. **бѝћеш слӯжен – бѝћете слӯжени** *одговор на йоздрав којим неко индиректно, односно йосредно, йоздравља.* — „Пȍздравите ми Вâшу дрâгӯ сȅстру!“ — „Фáла, бѝћете слӯжени!“ **II. ~ се 1.** *изволети.* — Ȇво кàфē! Слӯжите се, госпȍђа Лӯкре! **2.** *бити стална муштерија у некој трговини.* — Слӯжили смо се двá дести гȍдӣштā ȕ истōн бӯтӣзи.

слӯшāње с гл. им. од слӯшат *йослушност, йокоравање некоме.* — Ȍ(д) тебе ѝштēн вàљāнос и слӯшāње.

слӯшат, -āн несвр. *бити йослушан, йрихватати савјете, наређења, бити йокоран.* — Слӯшā ли те сӣн или је пȍчео чѝнит штȍ га вȍја?

сљѐпица ж **1.** *собица без йрозора.* — У сљѐпици је тавȍлӣн сӯ двā стóчића. **2.** *улица која нема излаза, ћор-сокак.* — Нâша ӯлица је бѝла сљѐпица и мȍгло се у њóме слȍбодно ѝграт.

смâгнут, -нēм несвр. *чезнути за нечим што је йред очима нйр. за јелом.* — Тȍ дијéте вâзд смâгнē зà нечијем штȍ му нè можеш прӯжит.

смâзат се, -жē се свр. (само 3. л.) *кад се облаци згусну и небо се зацрни.* — Свȅ се смâзало, мȍрā нȇшто учѝнит!

смàкнут, смâкнēм свр. **I. 1.** *уништити.* — Ȍвā дјѐца ће ме смàкнут. **2.** *брзо и до краја йојести нешто.* — Док си ȍком трȇпнуо, свȅ су смàкнули. **II. ~ се** *склизнути с неког одређеног мјеста.* — Смâкō ми се пȓстēн с рӯкē. — Смàкнуће се тâ плѝтица ȍтōле и рàзбиће се.

смàнтрат, -āн свр. *ошамутити.* — Смàнтрала ме је великā конфузѝјōн по грáду.

смȇс се *в. смести се.*

смéсти се, -тēн се свр. (и: смéстит се, смȇс се) *кад нешто слабо найредује, нйр.*

вашра на којој се куха, јело и сл. — Смéло ми се ти̑јесто па ни̏ка̄ко да у̀скиснē. — А̏ко ми се са̑д о̀гањ смéтē, нēћe jýxa лàко прòврет.

смéстит се *в. смесшии се.*

/смéтат/ изр. **смēтā ми** (нешто гледати, видјети) — Смēтā ми слу̑шат лу̑дости. — Смēтā ми глēдат у̏ су̑нце.

смéтеница ж (и: сметѐница) *смушена женска особа.* — Нѐ буди смéтеница, пи̑-тāј а̏ко ти што̏ трēба̄!

смéтеничина ж (и: сметѐничина) (пеј. од смéтеница) — По̀слали су ми jѐдну смéтеничину да фрѐгā ска̏ле.

смéтења̄к м (и: сметѐња̄к) *смушењак.* — Да̑ ми се jе ослобо̀дит о̀вегā смéтења̄ка!

смѐтлишта̄р м *онај ко је илаћен да скуиља ио улици смеће, смешљар.* — Снѐси при̏д вра̄та о̀т ку̏ћē бро̀ку о(д) смѐтлишта, и̏дē смѐтлишта̄р!

смѐтлиште с *смеће.* — Свē тē карту̑ шине ба́ци у смѐтлиште! — Ку̑ћа ми је пу̑на смѐтлишта.

смѐтлиштит, -ӣн несвр. *бацаши смеће гдје не шреба, иравиши смеће на неком мјесшу.* — Чēја̄д ба́цају сва̑шта по̀ улици и смѐтлиштӯ.

смē̏тнут, -нēм свр. *смакнуши нешшо с нечега.* — Смѐтни два́ по̄нта с и̏глицē па плѐти да̏љē. изр. ~ **са̑н с о̏ка** *врло крашко засиаши.* — И̏дēн са̑мо ква̑рат о̀д урē по̀чинут да смѐтнēм са̑н с о̏ка. ~ **с па̑мēти** *заборавиши нешшо или на нешшо.* — Смѐтла сан с па̑мēти да да̀нас ва̀jа̄ хо̀дит у ку̏повину.

сме́чит, смēчӣн свр. **I. 1.** *згњечиши, сиљошшиши.* — Сме́чићеш ми фра̑гуле с па̀татама, на днò бу̑рсē су. **2.** *иргазиши некога, згазиши.* — Сто̑j а̀тēнто кад па̀са̄ва̄ш у̑лицу да те нѐ смēчӣ а̑уто! **II.** ~ **се** *сиљошшиши се, згњечиши се.* — Сме́чиле су ми се смо̀кве у са̀кету.

смижу̀рат се, -а̄н се свр. (тал. smisurare) *смежураши се.* — О(д) ду̑га стаја̄ња ја̄буке су се смижу̀рале.

/сми̑јех/ изр. **пу̑цат (пу̑кнут) о(д) смијéха** *каже се за велики, најчешће сионшан смијех изазван неким разговором, догађајем, нечијим иосшуиком.* — Пу̑цали смо о(д) смијéха ка(д) смо га ви̑ђели она̀ко̄ ма̀шкара̄нōга. **ско̀чијо ми је** ~ *насмијао сам се неочекивано.* — Ско̀чијо ми је сми̑јех ка(д) сан ви̑дијо да је у̀хитијо ро̄г за свијéћу. **да́вит се о(д) смијéха** *много и од срца се смијаши.* — Да́вили смо се о(д) смијéха слу̑шаjӯћи што̀ ин се све дога́ђало. **чи̏нӣ ми** ~ *засмијава ме, смијешно ми је нешшо.* — О̏на сēријо припо̀вијēда̄, а мēни чи̏нӣ сми̑јех кад ви̑дӣн ка̀кву је а̄нду о̀д великōга узéла. **чи̏нит смијéхе** *засмијаваши некога, изазиваши смијех шалама.* — Ђе го̄ћ се на̑ђē, о̄н чи̏нӣ смијéхе, па је сва̑кому дра̑г.

/сми̑ловат се/ изр. **Бо̄к се сми̑ловō** *каже се кад умре особа која је дуго и шешко боловала, била немоћна, сшара.* — Бо̄к се сми̑ловō на̀ јадницу па је у̑зео сēби.

сми̏слит, -ӣн свр. *у мислима иоднијеши некога.* — Не мо̀гу га сми̏слит о̀ткад нас је она̀кō при̏варијо.

сми̏цат, сми̏чēн несвр. **I.** *унишшаваши, убијаши исихички иа иосредно и физички.* — Ра̑д нѐ смичē, ми̑сли сми̏чӯ. **II.** ~ **се** *сиадаши с неког одређеног мјесша, иоложаја, клизаши се с нечега.* — Сми̏чӯ ми се па̀нтофуле с но́гā.

смјéја̄ње с гл. им. од смјéјат се (Стон, Поникве) *смијање, смијех.* — И̏ж њиховē ку̑ћē се ва̑зда чу̑јē смјéја̄ње.

смјéјат се, -ēн се несвр. (Стон, Поникве) *смијаши се.* — Ти̑ се смјéјēш, ма је то̑ та̀кō!

/смјѐшница/ изр. **чи̏нит смјѐшнице** *засмијаваши некога иокрешима, гримасом и сл.* — Ни̏ко ко о̄н ни́је знō чи̏нит смјѐшнице.

смла́чит, смла̄чӣн свр. *само мало угријаши нешшо.* — Смла́чићемо во̀ду да нѐ будē ба̑ш студèна.

смо̀ква ж *назваши шако некога или нешшо са жељом да се шај или шо ома-*

ловажси. — Ђе̏ си те̂ смо̏кве ку́пијо? Не̂ће ти та̂ ро̏ба изду̏рат ни̏ мјесе̄ц да́на̄! — Ба̏ш си пра̂ва̄ смо̏ква! изр. **а̏ј (а̀јде) у̏ смокве!** *каже се некоме кад досађује ријечима или понашањем; кад нешто радимо, па нам не полази за руком.* — А̏ј у̏ смокве и̏ тӣ и тво̀ја у̏такмица! **по̀слат некога или нешто у̏ смокве** *каже се кад неко досађује, зановијета и сл.* — Што̏ ти̑ ње̏га слу̏ша̄ш? Пошàји га у̏ смокве! **и̏ма̄ смо̏ка̄ва̄ су̏хијех** *нема ништа.* — „Што̏ и̏ма̄ у̏ то̄н шка̏тули?" — „И̏ма̄ ти смо̏ка̄ва̄ су̏хијех!" — „Jѐси ли ми што̏ до̏нијо?" — „Jѐсан, смо̏ка̄ва̄ су̏хијех!"

смо̀квен, -а, -о придј. *неваљао, неугодан, никакав.* — Ка̀кво је о̀во̄ смо̀квено вријѐме! Ки̏ша три́ да̄на па̏да̄ и нѐ стаје̄!

смо̀квено прил. *никако, лоше.* — „Ка̏ко ти је на̀ ново̄му по̀слу?" — „Смо̀квено!"

смоквѐтина ж (пеј. од смо̏ква) *неваљала смоква.* — Би̏ло је на̀ плаци смоквѐтӣна̄ колико̀ хоћеш.

смо̀лит, смо̏лин свр. *измолити неку молитву.* — Смо̀лила је у̏ цркви Очѐна̄ш и по̀шла до̏ма.

/смо̀тат/ изр. **~ рѐпицу** *покупити се и поћи.* — Кад ми је чу̏о гла̂с, смо̀то̄ је рѐпицу и по̀бјего̄.

смо̀чит, -и̏н несвр. *јести хљеб с нечим.* — Гу̏ста̄ га смо̀чит си̏р с кру̏хон.

смра̂д м *врло неугодан мирис (вонь), који се осјећа далеко од свог исходишта.* — Ши̏лок је; прико Пескàрије̄ се нѐ може па̀сат о̏(д) смра̄да!

смр̀де̄ћ, -е́ћа, -е́ће придј. *покварен (мисли се на храну).* — Све̏ ме̂со у ко̀ма̄рди је ју̏тро̄с смрде́ће.

смр̀ђет, -ди̏н несвр. **I.** *смрдјети, ширити неугодан мирис.* — Ри̏ба смр̀дӣ, ба́ци је! **II. ~ се** *кварити се и добијати неугодан мирис.* — На вруħи̏ни се ме̂со бр̏зо смр̀дӣ.

смрѐкиња ж *плод смреке, бобица смреке.* — Пу̏н је кошѝчић смре̏кӣња̄.

смркни́ват се, смр̀кнӣва̄ се несвр. *смркавати се.* — Ра̏но сва̏не̄, а до̀цна се смр̀кнӣва̄. — До смркни́ва̄ња не̂ма̄ ви̏ше̄ от по́ уре̄!

смркну́ће с **1.** *сумрак, први мрак.* — Вра́тили смо се до̏ма у смркну́ће. **2.** *помрачење свијести од великих брига.* — Ску̏пӣ ми се прид о̀чима све̏ што је смркну́ћа.

/смр̏т/ изр. **смр̏т ми је** (нешто учинит) *тешко ми је нешто урадити.* — Смр̏т ми је по̂ћ у̏ њи̏х, а мо̂ра̄н.

смр̀тније̄ прил. *теже, горе.* — Не̂ма̄ ми ни̏шта смр̀тније̄ него че̏кат у̏ре и̏ уре док се презѐнта̄ш и̏с куће̄.

смр̀чика ж *плод (црна бобица) смреке.* — Ше́тали смо се и бра̂ли смр̀чике по Ла́паду.

смр̏шат, -а̄н свр. *смршавити, омршавити.* — Смр̏шала сан три̑ ки́ла у̏ мјесе̄ц да́на̄.

сму̏гурица ж *дугуљасти црв сличан гусјеници; у говору се употребљава најчешће у погрдном значењу за женску особу која је одбојна и антипатична.* — Ако о̀на̄ Пе́рова сму̏гурица чу̏је̄ ђе̏ је о̂н би̏јо ју̀че̄р, не̂ће се до̀бро па̀сат!

сму̏гуричина ж (пеј. од сму̏гурица) — Са̏мо нека ми на̏ очи до̂ђе̄ о̀на̄ тво̀ја сму̀гуричина, чу̏ће ме што̏ се пр̏тӣ у мо̀је по̀сле!

сму̏дӯт м *врста бијеле морске рибе (бранцин, лубин,* Lupus labrax, Dicentrarachus labrax*).* — Jѐдан баркари̏јо̄л је у̏хитијо ве̏лико̄га сму̏дӯта.

сму̑ћено прил. *збуњено, недовољно јасно.* — Говѐрио је сму̑ћено ко да је ја́ко устрѐшен.

сму́цат се, сму̑че̄н се (и: сму̑ца̄н се) **1.** *вуцарати се, вући се наоколо, клатарити се.* — Сму̑ца̄ш се, а по ли̏брима лѐгла пра̀шина! — Ка̀кво је о̀во̄ сму́ца̄ње по̀ улици у̏ ра̄дњӣ да̂н? **2.** *потезати ногу за ногом, тешко ићи.* — Сри̏јо сан га на̀ Пилама: сму̑че̄ се, у сла̀бо̄н је ко̏жи.

смỹцка ж *жена која се скиће с мушкарцима, жена сумњивог морала.* — У ова̀ дōба нōћи нȁдвōр ȉзлазӯ сȁмо смỹцке.

смуцкѐтина ж (пеј. од смỹцка) — Тȁкō се понáшају смуцкѐтине, а не склȁднē дјѐвōјчице.

смỹцоња м *мушкарац који се вуцара са женама или иначе.* — Од онȁкōга смỹцоњē нȉкад нȉшта нѐће бȉт!

снáга ж *јачина, физичка моћ.* — У нáроду се гȍворӣ: „Вȉшē вријéдӣ дра̑м па̏мēти него тȍвāр снáгē!" изр. **ȕхитила ме ма̏лā снáга; дȍшла ми је ма̏лā снáга** *каже неко кад осјеши велику слабосш или несвјесшицу.* — Ȕхитила ме је ȕ цркви ма̏лā снáга.

снервáват, снѐрвāвāн несвр. I. *уйицаши на неки начин на некога да у одређеним шренуцима губи живце.* — Снѐрвāвā ме чѐкāње без рáзлога. II. ~ **се** *губиши нерве због нечега.* — Ма̏лā пла̏чē, о̑н се снѐрвāвā, а ја̑ се јѐдӣн.

снѐрват, -ān свр. I. *учиниши да неко изгуби живце.* — Снѐрвала ме је њȉхова индȍлēнца. II. ~ **се** *изгубиши живце с неким или због некога.* — Ка(д) се снѐрвāн, вȉше се не мȍгу контрȍлат.

снерýкē прил. *незгодно; не усйуш.* — То̑ ми стȍјӣ снерýкē, па не мȍгу рáдит. — Снерýкē ми је та̏мо свр̏тат.

снијéват, снȉјевāн несвр. I. *сањаши нешшо.* — Ја свȁкē нȍћи, ȉмā нѐколикō дáнā, снȉјевāн ȉстӣ са̑н. II. ~ **се** *сањаши нешшо, кад се некоме нешшо сања.* — И по нȍћи му се снијéвају со̑лди! — Снȉјевāш ми се свȁкē нȍћи.

сȍ предл. *са, с.* — Штȍ је сȍ тијен тȉјо рȉјет?

со̑, со̏ли ж *со.* — Ȕ нāс се вȉшē трȍшӣ мȍрскā со̑.

со̏ва ж (sic!) *сова, совуљага, буљина.* — Прȍмисли, вȉдијо сан со̏ву у мȍнтањи повишȅ кyћē!

сȍват, сýјēн несвр. *грдиши некога или нешшо, йсоваши.* — Нѐмōј њега сȍват што је закȁснијо, него мѐне! — Ȍтац му нȉкад нȉје со̏вō, а о̑н сýјē ко кýчак. — Цȉјелō попóднē слȕшāмо сȍвāње јѐднōга пјáнчинē.

совенцȉјōн, -óни ж (тал. sovvenzione) *йомоћ, субвенција.* — До̏били су совенцȉјōн за грáдњу пýта.

сȍврња ж *круйније исшуцан камен.* — Јѐдан дȉјо пýта на̏сӯт је сȍврњōм.

со̏гредон прил. *узгред (говори се на Орашцу, селу код Дубровника).* — Хȍдила сан у ошпѐдō вȉђет Мáру, па сан со̏гредон кýпила за̑ дома и мȁло кȁфē.

/**со̑да**/ **со̑да кȁустика** *жива сода.* — Тӯ ха̏лу мо̏же дȉгнут сȁмо со̑да кȁустика и нȉшта вȉше.

сȍклӣн, -ӣна м *илашнена врећа.* — Жѐно, штȍ ти је ȕ тему соклӣну? — Ȉстā та̑ Ȍрашка ȉмала је у соклӣну гра̏ха слȁнōга.

соклȉнић м (дем. од сȍклӣн) (лат. sacculus, тал. sacco) — Вȁјало би ȕзēт јѐдан соклȉнић мýкē ȍт круха.

со̏лад, со̑лда м мн. со̑лди, со̏лāдā (тал. soldo) *врсша сишног мешалног аусшријског новца из сшаријег йериода или уойшше новац.* — Ȍкле ми толȉкӣ со̑лди за дивертȉмēнте? — Нѐмāн ни два̏ со̑лда ȕ шпагу.

сȍлāр, -áра м *врсша балкона.* — На солáру је бȉло пýно цвȉјећа.

солȁрић м (дем. од сȍлāр) — Један солȁрић нȁ кући глѐдā нȁ улицу.

солȁрица ж *сшони йрибор за со, али и дрвена кушија која се вјеша на зид и служи за држање мањих количина соли искључиво за шренушне йошребе у кухињи.* — Ȕзми ȍжицу со̏ли и(з) солȁрицē и ста̏ви ȕ грах!

со̏лдāт м (тал. soldato) *војник.* — Со̏лдāти чȉнӯ мȁнōвре на Бȍсāнки.

солдȁтуша ж *женска особа која се чесшо виђа у друшшву војника.* — Не ȉзлази нȁдвōр с ȍнōм солдȁтушōн!

солдȁчија ж *служење војске.* — Кад је по̏чео ра̑т, бра̑т му је ђа̑ бȉјо у солдȁчији.

сȍлит, -а, -о (сȍлитӣ, -ā, -ō) придј. (тал. solito) *уобичајен*. — Нека ȍбјед бу̑де сȍлит, нӣкаквијех извáњштӣнā!

сȍлито прил. *уобичајено*. — „Кȁко си?“ — „Сȍлито!“

сомӣљāнца ж (тал. somiglianza, assomiglianza) *сличност*. — Кȁква сомӣљāнца! Вӣдӣ се да су брȁћа.

сȍмина ж *врста шумског дрвета*. — Гȍрӣ бр̏зо ко сȍмина.

сȏпа ж (тал. salpa) *врста бијеле морске рибе*. — На Пескȁрији је бӣло сȏпē. изр. **пу̑н рије̏чӣ ко сȏпа гȍвāнā** *каже се у Дубровнику за особу која пуно, а често и свашта говори*. — Кад га срȅтēш нȁ улици, нè можеш га се либȅрат: пу̑н је рије̏чӣ ко сȏпа гȍвāнā!

сопракȍпēрта ж (тал. sopraccoperta) *омотница за писмо*. — Ту̑ у шкрȁбици ӣмā јȍш сопракȍперāтā.

сопракȍпēртица ж (дем. од сопракȍпēрта) — Слу̏жила би ми јèдна сопракȍпēртица од вӣзиткāртē.

сȍрбет м (тал. sorbetto) *сладолед*. — Ка(д) свӣ јȇдēте сȍрбет, ӣ јā ћу!

сȏрта ж (тал. sorta) *врста*. — Кȍјā је ȍвō сȏрта ја̏бӯкā? — Не гу̏стā ме тā сȏрта чȅјāди. — У̏ тијен ку̏ћама стȍјӯ чȅјāд нӣжē сȏртē.

сорцáват (се) *в. сронцават (се)*.

сȍрцат (се) *в. сронцат (се)*.

сȍстāнца ж (тал. sostanza) *најхранљивији састојак нечега*. — У̏ граху рогȁчићу нȇмā сȍстāнцē.

состанцӣјōз, -а, -о придј. *хранљив*. — Болеснӣку трȇбā состанцӣјōза хрáна.

сотáват, сȍтāвāн несвр. *некоме нешто у разговору на увијен и индиректан начин спочитавати*. — Вȁзда ми сотáвају зȁ некаквӯ ба̏штину о кȍјōн јā нӣшта нȇ знāм. — Не мȍгу вӣше тр̏пјет њӣхово сотáвāње.

сȍтāна ж (тал. sottana) *женска подсукња*. — На почéтку ȍвегā вӣјека жȅне су нȍсиле сȍтāне.

сȍтат, -āн свр. *некоме нешто у разговору на увијен и индиректан начин спочитнути*. — Сȍтō сан му за ȍнō и пȁрā ми да је разу̏мијо.

сȍтāта ж *на брзину изречено спочитавање за нешто*. — Кȁква сȍтāта нȁ њихов рȁчу̑н!

сȍто прил. (тал. sotto) *испод*. — Ȍзгōр фӣнӣ кȁпут, а сȍто сȃмӣ рéпи!

сотоку̑цо прил. *подмукло, кријући свој поступак*. — Свȅ рȃдӣ сотоку̑цо па те пȍслијē изнȅнȃдӣ.

сотоку̑цо (за сва три рода) придј. *подмукао*. — Ȏн се чӣнӣ фӣн, ма јā мӣслӣн да је сотоку̑цо.

сотомȁрӣн, -ӣна м (тал. sottomarino) *подморница*. — Иза Лȍкрума је пȁсō јèдан сотомȁрӣн.

сотȍна ж *враг*. — Ȍнā сотȍна би ти свȁкō злȍ учӣнила! — Сȍтоно о(д) дјȅтета, хȍћеш ли се вӣше примӣрит?

сȍћāлӣ, -ā, -ō придј. (тал. sociale) *друштвени*. — Тȏ је вȅћ сȍћāлō пӣтāње.

соћȁлизам соћȁлизма м (тал. socialismo) — У соћȁлизму ће бӣт бȍјē зȁ свакога!

соћȁлиста м (тал. socialista) *социјалиста*. — Пáпе му је бӣјо јèдан от пр̏вијех соћȁлӣстā у̏ нашему Грáду.

соћȍлог м (тал. sociologo) *социолог*. — Пȁрā ми да је ȏн соћȍлог.

соћолȍгија ж (тал. sociologia) *социологија*. — Свȅ ће ти се ко лӣбро отвȍрит кат пролȅгāш соћолȍгију.

сȏфра ж *трпеза, сто (на Мљету)*. —

Со́чанин м *мушкарац с Осојника, села изнад Ријеке дубровачке*.

сȍчиво с *боб, грашак, лећа*. — Зӣми се ку̑хā сȍчиво, а љȅти се јȇдē вӣшē зȅлени.

спавентáват, -ȅнтāвāн несвр. (тал. spaventare) **I.** *страшити некога, плашити*. — Спавентáвали су хи у̏ ку̏ћи док су јȍш бӣли дјȅца. **II.** ~ **се** *плашити се*. — Спавȅнтāвāш се без рáзлога.

спавѐнтат, -а̄н свр. **I.** *престрашити некога.* — Нѐмо̄ј га спавѐнтат прије него по̂ђе̂ у̏ шко̄лу! **II.** ~ **се** *престрашити се, поплашити се.* — Спавѐнта̄ш се кад ви̏дӣш она̀кӣ лу̑с.

спа̀вуша ж *женска особа која воли дуго да спава.* — Јѐси ли се ди̏гла, спа̀вушо јѐдна?

спа̀вушина ж (аугм. и пеј. од спа̀вуша) — О(д) спа̀вушӣна̄ не̂ма̄ сре̏ће̄ у̏ ку̏ћи!

спа̀змат, -а̄н свр. (тал. spasimare) *интензивно доживјети физички и душевни бол, укочити се.* — Спа̀змо̄ је о̏(д) стра̄ха кад је ви̏дијо ђе̏ се на̀шо̄.

спа̑нут, -не̄(м) свр. **1.** *спасти, спаднути.* — Спа̑нула ми је па̀нтофула с но̀ге̄. **2.** *изгубити се, нестати, смањити се.* — Откад нѐ једе̄ до̀бријех боку̀нӣћа̄, спа̑ло му је са̑ло.

спа̑ње с гл. им. од спа̑т (и: спа́ње) *спавање.* — Ка̀ква ван је то̑ у̏жа̄нца спа̑ње до по́дне̄?

спара́ват, спа̀ра̄ва̄н несвр. (тал. sparare) *пуцати из пушке и сл.* — Ју̏че̄р је бӣла фѐ-ста, спара́вали су ци̏јелӣ да̑н. — Бо̀лӯ ме у̏ши о(д) спара́ва̄ња тромбу́на̄.

спа̀рат, -а̄н свр. *испалити из пушке и сл.* — Ко да је ту̑ нѐђе бли́зу не̏што спа̀рало!

спа̀рењ м (тал. risparmio) *уштеда.* — Спа̀рењ ми је кад ӣде̄н на̑ ноге, а нѐ с тра̀нвајем.

спарења́ват, -ѐња̄ва̄н несвр. (тал. risparmiare) **I.** *штедјети.* — Ра́дили су, спарења́вали и стѐкли вѐлике̄ со̂лде. — Нѐ ваја̄ ба́цат со̂лде, а нѐ ваја̄ ни прѐћерат у спарења́ва̄њу. **II.** ~ **се** *штедјети се од неког тешког посла.* — Спарѐња̄ва̄ј се кад го̏ј и ђе го̏ј мо̀жеш!

спарѐњат, -а̄н свр. *уштедјети, приштедјети.* — Спарѐњаћемо ко̀јӣ ди̏на̄р и ста̏вит на̀ ба̑нду.

спарѐњо̄з, -а, -о придј. *онај који штеди, штедљив.* — О̏ни су свӣ у фа̀мињи спарѐњо̄зи. — Шпа̂хер ми је спарѐњо̄з, го̀рӣ ма̏ло др̏ва̄.

спа̑рит се, -ӣн се свр. *свенути од суше и од жеге, али и од залијевања водом на јаком сунцу.* — Све̏ се спа̑рило, зѐмљи тре̏ба̄ вла̏га, а не̂ма̄ је.

спаришка́ват, -ѝшка̄ва̄н несвр. (тал. sparire) *нестајати, губити се.* — Све̏ јѐдан по јѐдан нѐђе спарѝшка̄ва̄.

спарѝшкат, -а̄н свр. *нестати, изгубити се.* — Спарѝшко̄ ми је о̀до̄вле мо̂ј цр̏венӣ ла̂пис.

спа̑рога ж (тал. asparago, sparagio) **1.** *аспарагус, украсна биљка.* — Спа̑рога је на̀шла сво̀је мје̏сто у̏ свако̄н ку̏ћи. **2.** *јестива биљка дугачких, уских изданака (назив јој се увијек употребљава у множини).* — Пла̂ца је бӣла пу̑на ку̑ка̄ и̏ спаро̄га̄.

спару̏шат се, -а̄н се свр. *свенути због недостатка влаге или кад се на јаком сунцу биљка залије водом.* — На врелѝни се зѐле̄н бр̏зо спару̏ша̄.

спару̏шит се, спа̀рӯшӣн се свр. *свенути због недостатка влаге или заливања водом на јаком сунцу.* — Све̏ се спару̏шило, а нӣђе обла́чка на̑ небу.

спа̑се̄ње с гл. им. од спа́сити *спас.* — У̏фа̄мо се у̏ Бога да ће спа̑се̄ње до̄ћ о̏днекле.

спа̑сит, -ӣн свр. *спасити.* — Ни до да̀нас се нӣје са̀знало ко га је спа̑сијо.

спасти, спа̑не̄(м) свр. (и: спа̑с, спа̑не̄м; спа̑стит, спа̑не̄м) *спласнути, изгубити се, смањити се.* — Разбо̀љело ми се тӣјесто за̀ крух и спа̑ло. — И̏ њему ће спа̑стит ку̏ље ако бу̏де̄ ма̑ње̄ гуло̀зе̄ца̄.

спастро̀ћат, -а̄н свр. *нешто смутити, смућкати, лоше направити.* — Сарто̀рела ми је спастро̀ћала ве̏сту. — Спастро̀ћо̄ си о̏ди не̏што па ћу ја̄ бӣт крӣв.

спа̑т, спӣн несвр. *спавати.* — О̂н са̏д спӣ, до́ши по̏слије̄. изр. **а̀јде (а̑ј) спа̑т!** *каже се некоме кад желимо прекинути разговор који не одобравамо.* — Ма што̀ тӣ зна̂ш! А̀јде спа̑т!

спацакòмӣн, -ӣна м (тал. spazzacamino) *димњачар*. — Ка̏кав сан! Ко спацакòмӣн кад ѝзӣђē ис комѝнāтē!

спацакомѝнуша ж *димњачарева жена*. — Бѝла сан на ка̀фу у̏ нашē спацакомѝнушē.

спедишка́ват, -ѝшкāвāн несвр. (тал. spedire) *отпремати*. — Ȅно ти је та̑мо, ба̑ш спедѝшкāвā му̑жа у пр̀визсту.

спе̑нѕа ж (тал. spesa) **1.** *трошак*. — Бѝће нам ве̏ликā спе̑нѕа ку́пит о̏дма и мòбиљу. **2.** *набавка на тржници*. — Бѝла сан ра̏но у̏ спе̄нѕи. — Ка(д) сан се вра̏ћала ѝ(з) спе̄нѕē, су̏срела сан Је́лу.

спѐнцат, -ā̄м свр. (тал. spendere) *потрошити (искључиво новац)*. — Спѐнцō је све̑ на̀ лудости, а за òнō што му слу̏жӣ нѝје òстало нѝ сōлда.

спѐрāнца ж (тал. speranza) *нада*. — Изгу̏били смо сва̏кӯ спѐрāнцу да ћемо се јо̏пēт вѝђет. — Сѝн им је бѝјо ве̏ликā спѐрāнѕа. изр. **бӣт у спѐрāнзи** *бити бременита, трудна*. — Проље̏пшала се Ма́ре òткад је у спѐрāнци.

спѐћāлӣ, -ā, -ō придј. (тал. speciale) *нарочит*. — До̏бијо је спѐћāлē оћа́ле за̀ су̏нце.

спеħа̀листа м (тал. specialista) *високи стручњак, специјалиста*. — О̑н је спеħа̀листа за све̑ вр̏сте ма̏кӣнā.

спеħалѝтāт, -и ж (тал. specialità) *специјалност, специјалитет, струка*. — Прѝкле су ду̏бровачкā спеħалѝтāт. — Ко̀јā је њѐму спеħалѝтāт?

спеħа̀лмēнте прил. (тал. specialmente) *специјално, посебно, нарочито, особито*. — До̀шли су спеħа̀лмēнте на̑с пò здравит.

спѐћāло прил. (тал. speciale) *нарочито, посебно*. — Спѐћāло смо пòшли у Ца̀втат за вѝђет маузòлеј Ра̏чиħа.

спѐћета ж *шањи, од мекшег дрва, унутрашњи дио врата, древних крила прозора којима се замрачује просторија*. — На̀пукла ми је спѐћета на̀ вра̏тима од ормáра.

спѝгета ж (тал. spighetta) *трак за везивање ципела*. — Ку́пи ми јѐдне цр̏нē и јѐдне ка̏фē спѝгете!

спѝја ж (тал. spia) *ухода, дојављивач*. — Не̏ко о̏д њѝх је бѝјо спѝја.

спија́ват, спѝјāвāн несвр. *дојављивати*. — О̏ни спија́вају све̑ што чу̑јӯ о̏д на̑с. — Па̏рā да му спија́вāње ѝдē од ру́кē.

спѝјат, -ā̄н свр. *дојавити*. — Нѐмōј о̏дма спѝјат о чѐму смо гово̀рили!

спѝјӯн, -у́на м *дојављивач*. — Нѐ можеш се либѐрат от пу̏стијех спију́нā. изр. **чѝнит о(д) спију́на** *бити дојављивач*. — Сва̏к зна̑ да о̑н чѝнӣ о(д) спију́на.

спѝла ж *шпиља, пећина*. — Зо̀вӯ је Мо̏дрā спѝла, јер је та̀кā од рѝфлеса мо̏ра.

спѝлица ж (дем. од спѝла) — На̀ нашōн о̏бали и по о̀тоцима ѝмā до̏ста спѝлицā.

спѝнāħ, -а́ħа м (тал. spinace) *спанаћ*. — Пу́на је пла̏ћа спина́ħа и мла̑дē са̀лāтē.

спѝрит м (тал. spirito) **1.** *дух (интелигенција, фантазија, живахност)*. — Чу̏дан не̏кӣ чо̀вјек: не̑мā у̏ њему нѝмало спѝрита. **2.** *духовитост*. — Прѝче су му пу̏не спѝрита и ведрѝнē. **3.** *жестоки алкохол, шпиритус*. — Ȉмāмо јо̑ш ма̏ло спѝрита ко̀лико за учѝнит ка̀фу.

спирѝтјēра ж *кухало на шпиритус*. — Сва̏кā ку̏ћа у Ду̏бро̄внӣку ѝмала је спирѝтјēру.

спирѝтјēрица ж (дем. од спирѝтјēра) — Да ми је јѐдна спирѝтјēрица за ску̏хат ка̀фу да не у̏жижēн сва̏ки пу̑т о̀гањ на фо̀рњелиħу!

спирѝтōз, -а, -о придј. (тал. spiritoso) *духовит*. — Рѐци не̏што спирѝтōзо ка̏ко са̑мо тӣ то̑ зна̑ш!

спѝчāр, -а́ра м *апотекар*. — У Ду̏бро̄внӣку се на̀ходӣ на̑јстаријā спича̀рија у Еу́рōпи у ко̀јōн су ко спича́ри ра́дили ѝ фра̑три.

спичàрија ж (тал. specieria) *апотека*. — У њи̑х је ва̏зда би̏ло ску̑по ко у спичàрији.

спја̏ђа *в. спјаџа.*

спја̏ђица *в. спјаџица.*

спја̏џа ж (млађе: спја̏ђа) (тал. spiaggia) *пјешчана обала, плажа.* — Спја̏џа у Ла́паду је ва̏зда пу̑на мла̏дости.

спја̏џица ж (млађе: спја̏ђа) (дем. од спја̏џа) — Љѐти нам тре̑ба̄ ми̑рна̄ у̏валица, ли̑јепа̄ спја̏џица и фре̑шко мо̑ре.

спјега́ват, спјѐга̄ва̄н несвр. (тал. spiegare) *тумачити, објашњавати.* — Ја̑ му спјѐга̄ва̄н, а о̑н ме нѐ слуша̄. — Залу́ду се му̑чи̑ш! О̏(д) тво̄га спјега́ва̄ња ни̑шта не разу̏мије̄н.

спјѐгат, -а̄н свр. *растумачити, протумачити, објаснити.* — Није́си ми спјѐгала ђе̑ је та̑ ку̑ћа.

спјегацѝјо̄н, -о́ни ж *објашњење.* — У спјегацијо́ни пи̑ше̄ ба̑ш тàко̄!

спју̑ма ж (тал. spuma, schiuma) *пјена.* — Твòји се бешкоти́ни тòпӯ у́стима ко спју̑ма.

спла̏чина ж мн. спла̏чине **1.** *напој за свиње.* — О̏стане̄ ва̏зда спла̏чӣна̄ зà пра̄са̄ца̄. **2.** *лоше припремљено, неукусно јело.* — Да̏ли су нам не̑какије̄х спла̏чӣна̄ и при̑је те̑га̄ пò купицу рàкије̄.

сплѐндид, -а, -о придј. (тал. splendido) *сјајан.* — Све̑ је би̏ло сплѐндидо.

сплѐса̄но прил. *непрецизно, лоше.* — Бр̏зо ра̑дӣ, ма ми ра̑дӣ сплѐса̄но!

сплѐсат, сплѐса̄н свр. *неку ствар или посао направити на брзину и непрецизно.* — От фундàме̄нта до ку̏пје̄рте̄ су сплѐсали ку̑ћу за̑ десе̄ да́на̄. — Ни̑кад није́сан нà себе обу́кла овàко̄ сплѐса̄н палету̀нић!

спље̏снавит се, -и̑ се свр. *ухватити плијесан, упљеснивити се.* — Од умѝдечи̑не̄ и̑ крух се спље̏снавијо у шкрàбици.

Спље̏ћанин м *становник Сплита.*

Спље̏ћа̄нка ж *становница Сплита.*

/**спље̏цки**/ **спље̏цкӣ кòла̄ч** *посебна врста пекарског колача с циметом.*

спо̑за ж (тал. sposa) *дјевојка која се удаје или тек удата жена.* — Спо̑за је с младòжењом дòшла у кàроци.

спозна́ват, спòзна̄ва̄н несвр. *признавати некоме нешто као добро, вриједно, одавати некоме признање.* — Не спòзна̄ва̄ о̑н ни̑коме ни̑шта.

спòзнат, -а̄м свр. **1.** *схватити, докучити.* — Мòро̄ би спòзнат да је то̑ за њѐгово дòбро. **2.** *признати некоме нешто као добро, вриједно, одати признање.* — Ни́је ми спòзно̄ ни тру̑д ни мòју му̑ку около свѐга.

спòлета ж (тал. spoletta) *метални калем на који се намотава конац за доњу нит на шиваћој машини.* — Спòлета не лѐжӣ како тре̑ба̄, па се зàто̄ кòнац ки̑да̄.

споме́нут се, спòме̄не̄м се свр. *сјетити се.* — Ни̑ка(д) се ни́је ни споме́нуо да нам нàпӣше̄ бàрем дòписницу.

спòмиље ж (редовно у мн.) *врста слаткиша, пуслица.* — Спòмиље су старѝнскӣ бешкоти́ни.

спòмињат се, спòмиње̄м се несвр. *сјећати се.* — Спòмиње̄м се ка̏ко сан бра́ла ру̑сице у̏ а̄рли при̑д нашо̄н ку̑ћо̄н. — Мòје спòмиња̄ње нà те̄ да̑не је при́лично сла̏бо.

спо̀ради предл. *ради, због.* — Спо̀ради те̑га̄ ћу јо̀пе̄ мо́рат по̑ј у̏ Гра̑д.

спортѐлин, -и́на м (тал. sportello, sportellino) *прозорчић на великим улазним вратима, на преградном зиду у кући обично између кухиње и трпезарије, у уредским просторијама и сл.* — За врије́ме òбједа хра́на се кроз спортѐлӣн ис коми́на дода́вала у ти̑нел.

спра̏ва ж *припрема за нешто.* — Кò лика спра̏ва ци̑јело̄ ју̑тро, па ни̑ ка̏пи ки̑ше̄. — У̏ ва̑с је ве̑лика̄ спра̏ва за пàрте̄нцу.

спра̏вит, -ӣн свр. **I.** *припремити, зготовити нешто.* — Ка(д) спра̏вӣш òбјед, ја́ви ми се! **II.** ~ **се** *припремити се, при-*

йравийи се. — Спра̑ви се бр̑зо да мо̏жемо и̏зӣħ на̏два̑р пријe мра̑ка.

спра̑вљат, -а̄н несвр. **I.** *йрийремайи, йрийрављайи.* — Спра̑вљају ве̏ликӯ фѐсту. — За спра̑вља̄ње овли̏кијēх пја̀тана̄ца̄ по̏требито је и̏ времена и̏ сола̄да̄. **II.** ~ **се** *йрийремайи се, йрийрављайи се.* — Спра̑вља̄ш се ци̏јело̄ ју̏тро ко мла̑да̄.

спре̑ма ж *осйава, сйремишйа у кући не само за храну и намирнице, него и за друге разне сйвари.* — По̏гледа̄ј да ни́је у̏тија у̑ спреми.

спре́мат, спре̑ма̄н несвр. **1.** *осйављайи на одређено, сигурно мјесйо неку сйвар.* — Ја̑ сво̀је ства̑ри спре̑ма̄н у о̀рма̄р, а ти̏ са̏мо ба̄ца̄ш ли̏јево и̏ десно. **2.** *йосйремайи.* — Ка̑маре ħу са́ма спре́мат, а за офрѐгат ска̏ле у̏зе̄ħу жѐну.

спре́мит, спре̑мӣн свр. **1.** *склонийи на сигурно мјесйо, йохранийи.* — Спре́ми о̀вӣ биљѐтӣн у шкра̀бицу о(д) таволи́на! **2.** *йосйремийи, сйавийи сйвари на своје мјесйо.* — Спре́мила сан ко̀мӣн и за да̀нас је до̏ста.

спре̑мица ж (дем. од спре̑ма) — На пја́ну су ка̑мара, са̀лоча и јѐдна спре̑мица.

спрѐтљат, -а̄н свр. **I.** *одебљайи, здебљайи.* — Мо̏ра̄н ма̏ње̄ јѐстит, спрѐтљаħу. **II.** ~ **се** *одебљайи се, здебљайи се.* — Не̏ ваља̄ се пу̏но спрѐтљат!

спреца́ват, спрѐца̄ва̄н несвр. (тал. sprezzare) *омаловажавайи.* — Мо̏жеш ми ри̏јет ли̏јепо, ма не́ħу да ме ни̏ко спрѐца̄ва̄. — Тво̀је спреца́ва̄ње свѐга и̏ свачега прѐлазӣ у нѐскладно̄с!

спрѐцат, -а̄н свр. *омаловажийи.* — О̀на о̏дма сва̏когa спрѐца̄.

спр̀цат, -а̄н свр. *све одједном йойрошийи, расуйи.* — Спр̀цо̄ је ва̑с имѐтак у̏ ма̏ње̄ о̏д годину да́на̄.

спу̏ж, спу́жа м *йуж.* — Го̄рњӣ до̀лац је са̏д иза̀ кише̄ пу̏н спу́жа̄.

спу̏жић м (дем. од спу̏ж) *йужићи који се налазе уза саму морску обалу у йјешчаном наносу.* — Дјѐца су по̀ спјаџи ску́пљала спу̏жиħе и̏ шко̄љке.

спу̏жолина ж *љуска йужа.* — Дјѐца ску́пљају спу̏жолине и и̏грају се ш њима.

спу̏знут се, спу̏зне̄м се свр. *склизнуйи се.* — Спу̏знула (спу̏зла) се на̏пица с таволи́на, поте́гни је ма̏ло!

спунта́ват, спу̀нта̄ва̄н несвр. (тал. spuntare) *избијайи, йојављивайи се.* — Спу̀нта̄ва̄ ми то̑ ви̏ше̄ пу́та̄, ма са̑мо па̀са̄.

спу̏нтат, -а̄н свр. *избийи, йојавийи се.* — Ба̏ш смо би̏ли на̀ вра̄тима о̀(д) куħе̄, кад је о̑н спу̏нто̄.

спу̏стн се, спу́зе̄н се свр. (и: спу̏стит се) *склизнуйи се.* — Спу̏зла ми се бје̄чва ни̏з ногу.

спу̏стит се *в. сйусйи се.*

спу̏тит, -ӣн свр. **I.** *замрсийи, смуйийи нешйо.* — Нѐко је не̄што спу̏тијо, па су се о̀ни напу́хали на̀ на̑с. **II.** ~ **се** **1.** *збунийи се, сйлесйи се због нечега.* — У̏ тему мо̀ме̄нту сан се спу̏тила и нијѐсан зна̏ла што̀ ħу ри̏јет. **2.** *кад се некоме док хода, нађе нешйо исйред или исйод нога, йа се овај у йо зайлейе.* — Спу̏тијо ми се кана̀вац по̏д ноге и у̏мало да нијѐсам па̏ла.

сра̑б м *свраб.* — Раши́ријо се међу дјѐцо̄н нѐкакав сра̑б. изр. **у̏бијо ме је сра̑б** *сврби ме.* — У̏бијо ме је сра̑б по но̀гама и ру̀кама, са̏мо се че̏ше̄н.

сра̑м м *сйид.* — Не мо̀гу му ви̏ше о̏(д) сра̄ма и̏зӣħ на̑ очи.

срамѐжљив, -а, -о придј. *сйидљив.* — Нѐ би те о̑н ни̏шта са̑м пи̏то̄, срамѐжљив је.

срамѐжљиво прил. *сйидљиво.* — Гово̀ри о̀творено, а не̏ та̀ко̄ срамѐжљиво!

срамѐжљиво̄с, -ости ж *сйидљивосй.* — Срамѐжљиво̄с је и врли̏на и ма́на.

сра́мит се, сра̑мӣн се несвр. *сйидијейи се.* — Са̀кријо се о̀(д) тебе, сра̑мӣ се.

Ср̏б м *Србин.* — Ђе̏д му је би̏јо Ср̏б.

Ср̏бе̄нда м *велики Србин, „гњили" Србин.* — Ста̄рӣ је Ср̏бе̄нда и нѐ да̄ се ра́злогу ка(д) су у пи́та̄њу његови.

ср̏бјет, ср̏бӣ несвр. *свербјети.* — Ср̏бӣ ме лӣјевӣ дла̑н, до̀биһу со̄ла̄да̄!

ср̏гуја в. *сргуља.*

ср̏гуља ж (и: ср̏гуја) *женско жељаде бијелих (свијетлих) очију.* — Др̑ш се тӣ по̄даје̄ од о̀не̄ ср̏гује̄!

Ср̑ђ м **1.** *брдо на чијим падинама се дјелимично налази Дубровник.* **2.** *часопис у Дубровнику који је покренуо Луко Зоре са Антуном Фабрисом 1902. године.* изр. **свѐтӣ Ср̑ђу, нѐ да̑ј гр̑ђӯ** *каже се у Дубровнику у смислу: нека не буде горе.*

ср̏ђела ж (тал. sardella) *сардела.* — Бӣло је на Пескàрији фрѐшкије̄х ср̏ђе̄ла̄, а у Па́ска у бу̏тӣзи пу̑н барӣлот ср̏ђе̄ла̄ сла̀ није̄х.

срѐдица ж *најмлађе, још нераствореио лишће неког поврћа.* — На̏бра̄ли су ми на Кона́лу лӣјепије̄х срѐдӣца̄ ку̏пуса.

срѐдичица ж (дем. од срѐдица) *мања средица неког поврћа, нпр. купуса, салате.* — Боку̏нић ме̑са прӣга̄но̄га, ко̀ја̄ па̀ татица и срѐдичица мла̑де̄ са̀ла̄те̄ — ѐто ти ѝме̄нсо̄га о̀бједа.

сре̏зат, сре̑же̄н свр. *режући скинути танки слој нечега, нпр. корицу на сиру и сл.* — Сре̑жи с но́жен ко̏жицу на па̀нцети!

сре́пит се, сре̑пӣн се свр. *постати нераздружив, не одвајати се од некога, али не у позитивном смислу.* — Сре́пијио би се и са сото̀но̄м кад би зно̄ да ће му бӣт у̏ха̄рно!

/сре̄тан/ изр. **бӣт вӣше̄ сре̄тан него па̏метан** *каже се за особу којој много тога полази за руком мада се то не би очекивало.* — Ла̀ко је њѐму кад је вӣше̄ сре̄тан него па̏метан!

сронца́ват, сро̀нца̄ва̄н несвр. (и: сорца́ват) **I.** *рушити, стровањивати.* — Ко̑ то̑ о̀згор сро̀нца̄ва̄ каме́ња на̀ пу̏т? — Чу̏ло се сронца́ва̄ње ко да је мѐђа па̏ла. **II.** ~ **се** *рушити се, стровањивати се.* — Мѐђе се сронца́вају о̀д великије̄х кӣша̄.

сро̀нцат, -а̄н свр. (и: со̀рцат) **I.** *срушити, стровалити.* — Нѐмо̄ј што̄ сро̀нцат с вѐтрӣне̄! **II.** ~ **се 1.** *срушити се, стровалити се.* — Стра̑х ме је да ће се о̀нӣ ка̏ме̄н о̀зга̄р сро̀нцат на̀ на̑с. **2.** *спустити се брзо низа што.* — У̏ трен ћемо се сро̀нцат низ о̀вӯ у̏лицу на̀ рӣву.

ср̏тат, ср̏ће̄н несвр. *навањивати на неки посао да се брзо и у потпуности обави.* — О̏дма у̏јутро по̏чме̄н ср̏тат ка̏ко ћу мо̑ћ фӣнут све̑ што ме че̏ка̄. — Ср̏та̄ње о(д) so̍ре̄ до̀ мркло̄га мра̑ка здра̑вја ће ме ко̀стат!

ср̏це с *унутрашњи мекани дио плода који се једе (нпр. артичоке и сл.).* — Ср̏це од артѝчоке̄ је ма̏ло гр̏ко, ма гу̏сто̄зо. изр. **на̏ сре(д) ср̏ца и на срѐ(д) срца** *наташте.* — О̏во̄ мо̑ра̄ш по̀пит на̄ сре(д) ср̏ца. **ср̏це ме бо̀лӣ (за̀болӣ)** — Ср̏це ме бо̀лӣ кад га вӣдӣн ка̏ко се му̏чӣ, а не мо̀гу му по̀моћ.

ср̀чит, -ӣн несвр. *срдити.* — Не ср̀чи Бо̑га, бу̏ди ко̀нтенат со̀ тијен што ѝма̄ш!

ста̏бар, -бра м *стабло.* — У̏ баштини ѝма̄ нѐколико̄ ста̏ба̄ра̄ ма̏слине̄.

ста̑ван, -вна, -вно придј. *сталожен, искусан; чврст.* — Мла̑д је, а ста̑ван за сво̀је го̏дине.

ста̏вит, -ӣн свр. **I.** *приставити нешто да се куха, пече и сл.* — Ста̏вила сан ју̏ху, а са̑(д) ћу учӣнит по̀лпете. **II.** ~ **се 1.** *мјерити се, упоредити се с неким.* — Нѐ можеш се тӣ ста̏вит са̄ мно̄м. **2.** *сјетити се.* — Чӣн си изӣшли, ста̏вила сан се да сан им забо̀равила да̑т скача̀тӯр о̀т ку̏ће̄. изр. **ста̏вит се на по̀со̄** *почети озбиљно нешто радити.* — Са̏мо да се ма̏ло у̏мије̄н, па ћу се ста̏вит на по̀со̄.

ста̀глӣн, -ӣна м *врста птице пјевице.* — У̏ ва̄с је ста̀глӣн, а мӣ ѝма̄мо канарӣна.

ста̀ђо̄н, -о́ни ж (старије. ста̀џо̄н, нарочито Жупа и Конавле) (тал. stagione) **1.** *годишње доба.* — Сва̏ка̄ ста̀ђо̄н но̏сӣ сво̀је: љѐто же̏гу, зӣма сту̏де̄н. **2.** *сезона.* — Нӣје јо̑ш почѐла ста̀ђо̄н о̀т крије̄ша̄ва̄. изр. **нѐ бит о(д) стађо́ни** *кад нпр. неком воћу или поврћу није вријеме.* — Нѐ би ти ја̑ ѝзијо на̀ра̄нчу кад нӣје о(д) стађо́ни, а нѐ би нӣ друго̄ во̀ће, јер све̑ ѝма̄ сво̀је врије́ме.

стажујица *в. стажуљица.*

стажуљица ж (и: стажујица) *петељка неког воћа.* — Дигни стажуљице с крије-шāвā!

стажумат се, -āн се свр. *кад нешто у процесу природног развоја, нпр. зрења воћа, односно процесу постизања одређеног стања, достигне свој врхунац.* — Јабуке су се стажумале, трёбā хи òбрат.

стȁјат, стȁјēн несвр. **1.** *заустављати се.* — Зȁшто свȁки час стȁјēш? **2.** *престајати, јењавати.* — Стȁјē вјётар, а пòчимљē дȁж.

стȁндō, -áла м *високи јарбол за заставу нпр. на Орландову ступу или дуж Плаце за вријеме свечаности св. Влаха.* — Òнӣ чòвјек нè може ӯј нȁ врāта, вӣсок је ко стȁндō свётōга Вла́ха.

станча́ват, стȁнчāвāн несвр. *тањити се, мршавити.* — Тӣ ӣз дāна ӯ дāн стȁнчāвāш.

стȁнчат, стȁнчāн свр. *утањити се, смршавити.* — Јёдēш ли тӣ штȍ ка(д) си тȁкō стȁнчō?

стања́ват, стȁњāвāн несвр. **I.** *металне предмете заваривати, запушивати коситром.* — Лȁмāри стања́вају ствâри òд ламē. **II.** ~ **се** *каже се кад се древени суд, чамац или нешто што је састављено из више дијелова расуши, па се доводи у исправно стање и оспособљава за употребу.* — Бâрка се стȁњāвā ӯ мору.

стȁњат, -āм свр. **I.** *пробушени метални суд или неки други предмет запушити коситром.* — Ако је кȁчō од бȁкра, стȁњаћемо га. **II.** ~ **се** *каже се кад се расушени древени суд (бачва, корито, чамац) доведе у стање да не пропушта воду.* — Мȁштела се стȁњā ка(д) се у њо́ме др̏жӣ вòда.

стáње с *имање (у Пониквама — Стон).* — Òна је з дȍбра стáња пòшла у јȁдику.

стâр м *мјера за жито, уље и др.* — Кòлика му је глáва, мȍже му цӣјелӣ стâр жита стâт.

/стȁр/ изр. **стȁр ко кӯчак свётōга Рȍка** *веома стар или барем такве изгледа.*

стȃрā ж *старица.* — Ӣскала те је мȃ лоприје јèдна стȃрā.

стȃрат, -āн несвр. *старити.* — Стȃрају домаћӣнства по сèлима.

стȃрачац, -чца м *стар човјек, често ситан и оронуо.* — Òтац му је бӣјо лӣјеп и дрâг стȃрачац.

стáрежина м и ж *старкеља.* — Òнā стáрежина ће хи свȅ укòпат, а ôн ће жӣвјет јȍш стȍ годӣнā.

/стȃрӣ/ **стȃрӣ ȉ стȃрā** *отац и мајка, родитељи.* — Ӯ мене стȃрӣ ȉ стȃрā се спрȃвљају пôћ кȍјӣ дâн у Кȍнāвле.

стȃрӣ, стȃрōга м *старац.* — Дохòдијо је прије ӯ нāс у бӯтӣгу јèдан стȃрӣ у оћáлима.

стȃрина ж *кућа или имање гдје се неко родио или гдје су се родили и живјели његови преци.* — Кад зȃђӯ ӯ некē гȍдине, пӯно хи се врȃћā нȁ старину да тӯ прожӣвӯ дȍ смрти.

стȃт, стȃнēм свр. **1.** *зауставити се.* — Бôг ван дȍ, стȃните ми кала ошпедáла да се искр̏цāн! **2.** *смјестити се.* — Нè може свȅ стȃт у јèдну бȍтију. — Свӣ смо стȃли ӯ бȃрку. **3.** *престати.* — Ȁдемо, стȃла је кӣша!

стȃт, стȍјӣн несвр. **1.** *становати.* — Òни стȍјӯ на Посáту блӣзу кȁпелицē. **2.** *служити у некога.* — Кáте је дӯго стáла у јèднōј фȁмиљи на Бонӣнову. **3.** *одржати се, трајати.* — Òвō цвӣјеће мȍже ван стȃт пèтнēс дáнā. **4.** *преостајати као рјешење или намјера.* — Јèдӣно ми стȍјӣ да пȍђēн сâм и гȍворӣн ш њима па како бӯдē! изр. **пӯшти ме стȃт**[1] *остави ме на миру!.* — Пӯшти ме стȃт! Вӣдӣш да рȃдӣн. **пӯшти ме стȃт**[2] *онај који не показује интересовање за било шта, флегматичан човјек.* — Ôн ти је онȁкō пӯшти ме стȃт. **дȍбро стȃт (нȁ кући)** *бити имућан (обично за сељака с добрим пољопривредним има-*

њем, али и иначе). — Òни су свӣ дòбро стâли нà кући док нӣје дòшō рâт.

стàтистика ж *сшашисшика.* — Вàјā глēдат штò гòворӣ жӣвот, а нē пӯстā стàтистика.

стâтуа ж (тал. statua) *кип.* — Сâмо нē коликō корáкā од Òрлāндовē стâтуē је Спōнза.

стâтуица ж (дем. од стâтуа) — Регàлаћу ти јèдну стâтуицу за на комòнћӣн.

стàтӯра ж (тал. statura) *сшас.* — По стàтӯри су ӣстӣ. — Òна нêмā лӣјепу глâву, ма ӣмā лӣјепу стàтӯру.

стацӣјōн, -óни ж (тал. stazione) *сшаница жељезничка, шрамвајска и сл.* — Нӣје ми стô ђӯсто на стацијóни него мâло нӣжē.

стàцōн *в. сшађон.*

/ствâр/ изр. **дрâго ми је зà великӯ ствâр** *необично ми је драго, веома ми је драго.* — Дрâго ми је зà великӯ ствâр штò се свē тàкō лӣјепо и дòбро свр̏шило.

ствáрца ж ген. мн. стварáцā (дем. од ствâр) **òвијēх-òвезијēх стварáцā; тӣјēх-тēзијēх стварáцā; òнијēх-òнезијēх стварáца** *сшварчица мање вриједносши, али у уџошреби се најчешће не мисли на ираво значење, него се вербално доџуњује зайочеша мисао, а џонекад служи и као џошшайалица у говору.* — Свèга се тӯ догáђало и овèзијēх и òнезијēх стварáцā!

ствôрен, -а, -о придј. *рођен уџраво за нешшо.* — Òн је ствôрен за дрӯгōму òблајат.

стēгā *сшога.* — „Зâшто ме нè водӣш с тòбōн?" — Стēгā што нијéси заслýжијо!"

стēма ж (тал. stemma) *грб.* — И Дӯбрōвнӣк ӣмā свòју стēму.

стéнго м *обично дијеше, али и одрасла особа која увијек сшење шражећи нешшо, а не знајући ни сама шшо.* — Стéнга кô што си тӣ нêмā надалèко!

стèрат се, стèрēн се несвр. *џросшираши се.* — Бàштина ин се стèрē до òнē мèђē.

стèрика ж *лојана свијећа.* — Ӱ шкатули ӣмā јôш јèдна стèрика.

стèрлӣна (лӣра) ж (тал. sterlina) *енглески новац.* — Врàтијо се из Ӣнглēшкē пӯнијех шпâгā, свē сâмē стèрлӣне!

стӣгнут, стӣгнēм свр. *досшићи некога, сшићи некога, сусшићи.* — Јèдва смо хи стӣгли кала Чӣнгријē.

стӣјењ м *фишиљ на свијећи и сл.* — Извýци мâло стӣјењ, па ужèжи свијéћу.

Стијéпо м *раније чешће мушко име у Дубровнику и околини.*

стимáват, стӣмāвāн несвр. (тал. stimare) *џроцјењиваши (нџр. неку некрешнину и сл.).* — Кòлико су òни, рèкō си, стимá вали тӯ кӯћу?

стӣмат, -āн несвр. **1.** *цијениши некога.* — Бѝла су тад бремèна ка(д) су млâђӣ стӣмали стàријēга. **2.** *даваши џроцјену нечега (нџр. некрешнине и сл.).* — Кòлико стӣмā кӯћу, а кòлико зēмју?

стӣнут, -нēм несвр. *осјећаши хладноћу, али не много.* — Ôди стӣнēм чèкајӯћи мљекàрицу.

стиснӣват, стӣснӣвāн несвр. **I.** *сшискаши.* — У стрáху су стиснӣвали ȍчи да нè видӯ штò ће се догòдит. **II.** ~ **се** *скуџљаши се џриликом џрања (шканина).* — Свē штò је од бумбáка, стӣснӣвā се.

стӣснут се, стӣснēм се свр. **1.** *задовољиши се и малим џросшором иако је он недовољан.* — Стӣснућемо се нèкāко за òвō мâло дáнā, мâда је ӯско. **2.** *шрошиши сасвим мало новца.* — Мôрāмо се о(д) свèга до свèга стӣснут ако ћемо ӣсплиˇват до кóнца мјèсēца. **3.** *каже се за шканину кад се џриликом џрања скуџи.* — Калàнка је тô стӣснуће се кад је бӯдēш прâт.

ститӣкеца ж (тал. stitichezza) *зашвор који насшаје услијед слабе џробаве.* — Ӱзми ми штò у спичàрији за ститӣкецу!

стојéћи прил. *сшојећке, на ногама.* — Трàнвај је бӣјо пӯн пӯнцат, па смо стојéћи дòшли ӯ Грӯж.

/стôјнӣ, -ā, -ō/ изр. **стôјнā кућа** *кућа у којој неко сшанује, насшањена кућа.* — Вӣдӣ се ȍдма да је тô стôјнā кӯћа.

стõла ж *свештеничка нараменица.* — Стõла је дијо мисничкē õпремē.

стõмак, стõнка м мн. стõнци, ген. мн. стõмāкā (тал. stomaco) *трбух, желудац.* — Увàлила ми се мỳка ỳ стомак ка(д) сан га онàкōга вйдијо. изр. **пỳштит ~** *каже се за некога ко је дебео, угојен.* — Млâд чòвјек, па онàкō пỳштијо стõмак!

стомбулáват, -ỳлāвāн несвр. (тал. tombulare) **I.** *рушити нешто с неког узвишенијег мјеста.* — Стомбулáвају нèкаквē бāле нйза стрāну. **II.** **~ се** *рушити се с нечега или низ нешто.* — Кад гõј пāнē вèликā кйша, òзгāр се стомбỳлāвā зèмја.

стомбỳлат, -āн свр. **I.** *срушити нешто с неког узвишеног мјеста.* — Бõјē је да тô стомбỳлāмо низà скалу нèго да нõсймо на рỳкама. **II. ~ се** *срушити се с нечега или низ нешто.* — Стомбỳлō се са стóчића и слòмијо рỳку.

стонáват, стòнāвāн несвр. (тал. stonare) *гријешити тон приликом пјевања или свирања, излазити из тона.* — Нèко је ỳ задњēму рéду стонáвō, па нас је мèштар свàки час прекйдō.

стòнат, -āм свр. *погријешити тон приликом пјевања или свирањаи, изаћи из тона.* — Стòнала је òна, па јâ за њóме.

стõнчина ж (аугм. и пеј. од стõмак) — Вйђи ỳ њега стõнчинē!

стõнчић м (дем. од стõмак) — Дијéте ти бòлй стõнчић.

Стòњанин м *становник Стона.*

Стõњка ж *становница Стона.*

стõњскй, -ā, -ō придј. *што припада Стону.* — У Дỳбрōвнйку гòворӯ: „Ослобòдијо те Бõг ђйфē стõњскē!"

/стõпа/ изр. **из òвијēх (òнијēх) стõпā** *одмах.* — Пóђи дõма из òвијēх стõпā! — Да си ми дõшō из òнијēх стõпā!

стòпаница ж *женска особа која ради све по кући и његује дјецу (забиљежено у Чепикућама).* — Кàква си ми тй стòпаница кат пỳштāш да ти дрỳгй бāбујē дјèцу!

стòпрв (и: стòпрво) прил. *нетом.* — Стòпрв мй нà врāта, а рàкија на тр̀пезу.

стòпрво *в. стопрв.*

стõрија ж (тал. storia) *приповијест, прича, повијест.* — Нè знâш тй цйјелӯ стõрију ò њима.

/стõтина/ изр. **рèкō сан ти стõтину ỳ стотини пỳтā** *кад се жели нагласити да је нешто речено више пута без ефекта.* — Рèкō сан ти стõтину ỳ стотини пỳтā да се клõнйш лõшēга дрỳштва, а тй ко да не чујēш.

стõфа ж (тал. stoffa) *штоф, тканина.* — Учйнићу лйјепй вèстйт ò(д) стофē.

стóчић м *столица.* — Òвй стóчић шкрйпй ко бāрка у фортунáлу.

стравàганат, -āнта, -āнто придј. (тал. stravagante) *упадљиво необичан, најчешће у одијевању, али и уопште.* — Ма ђē си нàшла тй стравàгāнтй клòбӯк?

стравàгāнто прил. (тал. stravagante) *упадљиво необично у одјевању, понашању.* — Стравàгāнто су се понáшали док смо вијàцали.

стравàгāнца ж (тал. stravaganza) *упадљива необичност у одијевању, понашању и сл.* — На мòмēнте ми је и сймпатика тâ њйхова стравàгāнца.

/стрâђ/ изр. **учйнит ~** (тал. strage) *уништити нешто, направити лом.* — Òвā бõлēс је учйнила стрâђ међу кокòшима.

стрàкӯло с *месо са стражњег дијела говечета.* — Дõ ми је бокỳнић мêса о(д) стрàкӯла.

стрàлоћ, -а, -о придј. *разрок.* — Мóрō би нõсит оћáле кад је стрàлоћ.

стрàмац м (тал. stramazzo) *душек, мадрац.* — Нâјбојй су стрàмаци òд вунē.

стрàмачина ж (аугм. и пеј. од стрàмац) — Рỳке су ми òпале пренòсēћи òву стрàмачину.

стрàмачић м (дем. од стрàмац) — Изнèси нà сỳнце стрàмачић ис кòлијēнкē!

страмбушкáват, -ỳшкāвāн несвр. *смућивати главу нечим.* — Нèмōј ми страмбушкáват глāву с тôн мỳжикōн!

страмбỳшкат, -āн свр. *смутити главу нечим.* — Страмбỳшкала ме је шилò

чина. — Овàкō стрàмбушкāнē глáвē нȅ знāм нй како йдēн пу́тен.

стрàнглед, -а, -о придј. *разрок*. — Трȅфило се да су свй у̏ кући стрàнгледи.

стрàпац, стрàпаца м (тал. strapazzo) *напор од физичког исцрпљења*. — Зà мене је тō вȅликй стрàпац! изр. **вѐстӣт за стрàпаца**; **о(д) стрàпаца** *одјећа за тешке и неповољне услове рада*. — Òвō ми је вѐстӣт за стрàпаца, а зà бољēга нêмāн нйшта. **учйнит** ~ *напрегнути се, намучити се*. — Учйнијо си вȅликй стрàпац ка(д) си из Рије́кē дòшō у̏ Грāд нȁ ноге.

страпацáват, -àцāвāн несвр. (тал. strapazzare) **I. 1.** *упропашћавати нешто немарном употребом*. — Страпàцāвāш нȍвӯ вȅсту пò кући! **2.** *грубо грдити некога*. — Òнā звйжда страпàцāвā свȁкога кō јон у̏ђē у бу̏тйгу, а нйшта нè ку̏пй. — Свȅ тѐжē пòдносймо њйхово страпацáвāње. **II.** ~ **се 1.** *упропашћавати се немарном употребом (одјећа, обућа и сл.)*. — По òвему пу̏ту се црȅвје страхòвито страпацáвају. **2.** *упропаштавати се, мучити се радећи нешто напорно или живећи у тешким околностима*. — Мй се свй страпàцāвāмо откйдајући од у́стā сȅби й дјеци, а òни ужйвају.

/стрàпацāн/ изр. **йспригат стрàпацāнō јàје** *испржити јаје виљушком промијешано у тави*. — За ру́чка ћу йспригат јѐдно стрàпацāнō јāје и з гу̏стон га йзјести.

страпàцат, -āн свр. **I. 1.** *уништити, упропастити одјећу или обућу немарношћу и неприм јереном употребом*. — Сву̏ је рȍбу стрàпацō потѐжӯћи је свȁкй дâн пò кући. **2.** *грубо изгрдити некога*. — Нѐ смијēн пйтат да ми зàмијēнй бјѐчве, страпàцаће ме. **II.** ~ **се 1.** *упропастити се (одјећа, обућа)*. — Ка(д) страпàцāш сву̏ рȍбу, ȍ(д) шта ћеш ку́пит дру̏гӯ? **2.** *упропастити се од тешкога рада или живота*. — Страпàцō сан се кòпајӯћи фундà менат òт кућē.

/стрâх/ ~ **бòжјй** *нешто страшно*. — Стрâх бòжјй òд времена òвē гȍдинē!

/стрȁха/ изр. **слйт (слије́ват) стрȁху** *вјеровање да се болешљиву дјетету може помоћи ако му се „слије" олово над главом*. — Тȅму дјѐтету вàјā слйт стрȁху па ће òздравит.

страхòват, -àхујēн несвр. *живјети у страху*. — Свȅ стрàхујēн док нè видйн да сте дòшли дȍма. — Вȁс жйвот ин је пàсō у страхòвāњу зȁ дјецу.

страхòвито прил. *страшно*. — Страхòвито је бйло й слушат ò тему.

страхòћа ж мн. стрȁхоће *страхота (чешће у мн.)*. — Нè пāнтйн òтка(д) знâм зá се овàкē стрȁхоће òд времена.

стрȁца ж **1.** *комад тканине који због истрошености више не служи некадашњој сврси, него се употребљава као крпа за чишћење пода и сл.* — Дòдāј ми ту̏ стрȁцу да пòкупйн вȍду испо(д) фу̏њестрē! **2.** *тканина врло лошег квалитета*. — Ка(д) сан купòвала, чйнило ми се лијѐпо, а сȁд вйдйн да је тō òбичнā стрȁца.

стрȁчина ж (пеј. од стрȁца) — Бáци ту̏ стрȁчину у смѐтлиште!

стрáшан, -шна, -шно придј. *тешко болестан*. — Ју̏чēр је бйјо стрáшан, мȍжеби(т) да нйје нй жйв!

стрàшивица м и ж *плашљивац*. — Кō би рȅкō да си тй стрàшивица!

стрȁшило с *застрашујући предмет који има или нема своју сврху; кад се односи на човјека: наказа*. — Йзглēдāш ко стрȁшило! изр. ~ **ȍ(д) тйцā** *нека особа која се накарадно облачи*. — Срȅла сан дàнас на Страду́ну Кáту. Йстō стрȁшило ȍ(д) тйцā!

стрȁшит, -йн несвр. **I.** *плашити некога*. — Кō те тō стрȁшй? изр. **стрȁшй**; **стрȁшй у̏ кући**; **òди стрȁшй** *кад се негдје или у некој кући наводно јављају авети, духови*. — Бјѐжали смо ȍ(д) тē кућē или је заобйлазили, јер се говòрило да у њóме стрȁшй. **II.** ~ **се** *плашити се*. — Нѐуко чеја́де се ȍ(д) свашта стрȁшй.

стрâшно прил. *веома, јако*. — Стрâшно ме гу̏стају Дȑжићеве кòмедије.

стрѐпнут, -нēм свр. *сшресши се, шшрецнуши се.* — Свȁкипӯт кад зȁзвонӣ звȍно нȁ врāтима, јâ стрȅпнēм.

/стријéла/ изр. ~ **те бȍжјā (не) ȕбила** *гром ше убио, муња ше (не) убила.* — Дȍкле ћеш лудȍват, стријéла те бȍжјā (не) ȕбила!

стрѝћ, стрѝжēн несвр. **I.** *шишаши некога.* — Јѐдан чȍвјек је прѝд нама стрѝгō ȍвцу. **II.** ~ **се** *шишаши се.* — У кȍга се тӣ стрѝжēш?

стрѝцкат, -āн несвр. *насшризаши нешшо.* — Кȍ је стрѝцкō кȃрту и бáцō пȍ клима? — Ӯ стрицкāњу кр̏пӣцā пȁсā ми дâн.

стр̏меница ж *сшрмина, сшрмен.* — Слѐћели смо низ јȅдну стр̏меницу.

стрȍлиг м (тал. strologo; фурл. strolig) *човјек који погађа шшо ће биши, гашалац.* — Ôн ти је прâвӣ стрȍлиг, свȅ знâ!

стрȍлига ж (тал. strolaga) *жена која погађа шшо ће биши, гашалица, врачара.* — Ȍнā твȍја стрȍлига је дȍбро рѐкла да ћемо нȁ сврху ȍстат бȅз ишта.

стролѝгат, -āн несвр. (тал. strologare) *мозгаши, разбијаши главу нечим, размишљаши.* — Сâд ôн стролѝгā кȁко би мȍгō пȍправит мȁкину.

стр̏пат, -āн свр. *приграбиши на брзину.* — Свȅ је стр̏пō пȍдā се и нѝкому нита нȅ дā.

стрпѐљив, -а, -о придј. *сшрпљив.* — Бȗди стрпѐљив, ѝ тō ће пȁсат!

стр̏пјēнца ж *сшрпљивосш.* — Сѝкӯро ти је слȗжила вȅликā стр̏пјēнца за овȁкō пѝпав пȍсō!

стр̏пјет се, -ӣн се свр. *сшрпиши се.* — Стр̏пјели су се, чȅкали па и дȍчекали.

стрȗг м *велика, дуга блања.* — Пѝтō ме прѝјатеј да му пȍзāјмӣн мȏј стрȗг.

стрȗјат, -ӣ несвр. *шумјеши прије самог врења.* — Вȍдā ми стрȗјӣ у пѝњати, сâ(д) ће узȁврет.

стрȕменат, -ēнта м ген. мн. стрȕменāтā (тал. strumento) **1.** *музички инсшруменш.* — Јȍш ко дијéте ȕдарō је нȁ трӣ стрȕмента. **2.** *алаш, оруђе, сбрава.* — Вȁјā ѝмат стрȕмēнте за отвȍрит рȁдјоницу.

стрȕња ж *коњска длака од које се праве мешлице (чешке).* — Мȅтлица ȍ(д) струњē слȗжӣ ми за мȅс кȁмаре.

стрȗсит, стрȗсӣн свр. *нагло, одједном нешшо попиши.* — Стрȗсијо је двâ-трӣ жмȕлића вѝна и пȍшō.

стрȗца ж *ручица хљеба.* — До пóднē су ѝзјели цѝјелӯ стрȗцу крȗха.

стрȗчица ж (дем. од стрȗца) — Овлѝшнā стрȗчица па кȍстā дѝнāр ѝ пō.

стȕденат, -ēнта м (тал. studente) *сшуденш.* — Овȁнцō си стȕденат, па сâд пȁмēт ȕ глȁву и лѝбро ȕ шаке!

студентȁрија ж (тал. studentesca) *сшуденши.* — Пȗн је грâд студентȁријē.

студѝјат, -āн несвр. (тал. studiare) **1.** *проучаваши, учиши, сшудираши.* — Ако тȁкō нȁставӣш, студѝјаћеш дȍ смрти! **2.** *размишљаши о нечему.* — Јȍпēт пȍчимљēш студѝјат ѝстӯ ствâр, а знâш да ȍ тегā нêмā нѝшта.

стȗжит се, стȗжӣ се свр. *смучиши се.* — Стȗжило ми се ка(д) сан тȏ ѝзијо.

стȗлит се, стȗлӣн се свр. *погнуши се, скупиши се.* — Ôн се стȗлијо и пȍстō мȁњӣ.

стȗпа ж (тал. stoppa) *кучина.* — Трȅбā лѝтра стȗпē за зачȅпит толѝкӯ бȗжу.

стȗпав, -а, -о придј. (и: стȗпāв) *каже се за збијено, компакшно месо без масноће.* — Јȅдва сан ѝзијо ȍнō стȗпавō мȅсо из јȗхē.

ступáват, стȗпāвāн несвр. *зашушиваши нешшо кучином.* — Ступáвō сан бȁчву вѝшē пӯтā.

стȗпат, -āн свр. *шапкаши у мјесшу.* — Стȗпāј мȁло да ти се ȕгријӯ нȍге!

стȗпат, -āн свр. *зачепиши рупу кучином.* — Ка(д) ћеш стȗпат дно ȍд бȁркē?

стȗпид, -а, -о придј. (тал. stupido) *глуп, блесав.* — Ȍ(д) ступида чејȁдета се пȁмēт не кȗпујē.

ступѝдеца ж (тал. stupidezza) *глупосш.* — Кȍ је учѝнијо тȗ ступѝдецу?

ступица ж *мишоловка.* — Ухитијо се нòћас миш у ступицу.

стура ж *отирач за ноге.* — Шпекнуо нам је нèко стуру испред врātā.

стућ, стучēн свр. *разбити некоме нешто (нпр. нос, главу и сл.).* — Стућу му губицу ако не умукнē.

стухлија ж *женска особа без духа и без физичке привлачности.* — Кӯд је нàшō ȍнӯ стухлију с Плōчā?

стуцат, стуцāн несвр. *говорити с муком, тешко, али често и несувисло.* — Нè стуцāј лудијех кад нијéси, фáла Бōгу, лӯд!

сӯ предл. *са.* — Сӯ мало трýда би се тô дāло финут. — Сӯ чијен ћу кýпит кад нêмāн сōлāдā ни зà круха!

сӯбандас, -ста, -сто придј. (и: сӯбандāс) *вјетрењаст, растресен, несабран.* — Пàрā ми да је ȍн мàло сӯбандāс.

сӯбито прил. (тал. subito) *одмах.* — Сӯбито је дȍшō лијечнӣк, ма је ђā било кāсно.

сӯградица ж *ситан град.* — У ȍкōлнијем сèлима пāдала је сӯградица.

сӯгранас, -та, -то придј. (и: сӯгранāс, -āста, -āсто) *који не зна ко му главу носи, вјетрењаст.* — Ȍнō јон је дијéте сӯгранасто ко и ȍтац му.

сӯд м мн. сӯди *посуда.* — Склòни сӯде и(з) судàрицē!

сӯдāнта м *знојница.* — На палèтӯн су пришивèне и сӯдāнте.

судàрица ж *направа за одлагање опраног посуђа да би се добро оциједило.* — Пр̏вō опèри жмýле, па хи стāви у судàрицу, а ȍнда пјāте, пòзāте ѝ теће.

сӯдит м (тал. suddito) *држављанин.* — Ȏн више није нāш сӯдит.

сýдит, сӯдӣн несвр. *мислити, држати, цијенити.* — Пò тему што нас избјèгāвā, сӯдӣн да су њèгови пр̑сти ӯмијешāни ӯ све. **бит суђен** *бити судбином одређен.* — Није му било сӯђено да дòчекā крâј рāта.

суђестѝјōн, -óни ж (тал. suggestione) *сугестија.* — Нāша суђестѝјōн је била да свӣ пȍђēмо зāједно.

сýжањ, -ња м *роб, затвореник.* — Ȍна јāдница живӣ ӯ кући ко сýжањ.

сужѝват, сӯжӣвāн несвр. **I.** *сузивати, тијеснити нешто.* — Ако тӯ стāвӣш раштèлāту, сӯжӣвāш прòлаз. **II.** ~ **се** *сузивати се, тијеснити се.* — Према ѝзвору сӯживā се пӯт.

сýжит, сӯжӣн свр. **I.** *сузити, стијеснити.* — Свāкāко ми сýжи рукáве, широки су ми! **II.** ~ **се** *сузити, стијеснити се.* — Сýжила ми се вêста након прāња.

/сӯза/ изр. **сӯзе ко у Чȍкљата** *каже се за некога ко олако плаче.* — Нека плāчē! Тô су сӯзе ко у Чȍкљата! **ӯзēт сӯзу нечега** *узети мало нечега.* — Ӯзео је сāмо сӯзу рàкијē, а ȍпијо се.

сӯзгрēд прил. *узгред.* — Ӯзми ми сӯзгрēд и јèдан сàплӯн за рýкā!

сӯзит, -ӣн несвр. *пуштати сузе.* — Лàко је њēму сӯзит, ма није мēни глēдат га.

сӯјма ж *сумња.* — Било је сӯјмē ӯ тô, ма нико тô није рēкō нāглāс.

сӯјмат, -āн несвр. *сумњати.* — От пр̏вōга дāна сӯјмāмо ӯ њега.

сӯјмиво прил. *сумњиво.* — Сӯјмиво ми је свē изглéдало, па сан пѝтō у сӯсјеству пōзнā ли кō тēгā чȍвјека.

сýкат, сӯкāн (и: сӯчēн) несвр. **I. 1.** *расплитати нешто плетено.* — Зāшто сӯкāш тӣ џēмпер? **2.** *у игри на „боча" спустити „бочу" према „булину" по земљи, а не бацити је.* — Ȍвӣ пӯт сан сýкō и погòдијо. **II.** ~ **се** *расплитати се (нпр. плетиво, необрубљени крајеви неке тканине и сл.).* — Ȏвā се рōба стрāшно сӯкā.

сӯкотина ж *кончићи, нити од тканине и сл. што отпада приликом шевења.* — Пȍд је пӯн сӯкотӣнā, вàјā га пòмести.

сӯмјив *в. сумљив.*

сӯмљив, -а, -о придј. (и. сӯмјив) *сумњив.* — Сӯмљив је тӣ пòсō.

сумпорáват, -ȍрāвāн несвр. *посипати сумпором.* — Вȍће сумпȍрāвāмо свāкōга гȍдишта.

сумпȍрат, -āн свр. *посути сумпором.* — Пòшли су дàнас сумпȍрат лōзу.

сумпòрӣн, -ӣна м (тал. solfanello, zolfanello) *шибица*. — Òстала ми је тӯ на таволѝнићу пӯна шкàтула сумпорѝнā.

сӯноврāт прил. *наопачке*. — Од јӯчēр је свȅ пòшло сӯноврāт.

сӯноврāт м *врста цвијећа, нарцис*. — Не мòгу ȍчи одвòјит од жӯтијех сӯноврāтā ӯ твōму цардӣну.

суноврáтит се, сунòврāтӣн се свр. *пасти главачке с висине, бацити се наглавце с висине*. — Jѐдан чòвјек се с хрӣди суноврáтијо ȕ море.

/сӯнце/ изр. **лӣјеп ко** ~ *каже се за некога ко оставља утисак изузетне љепоте*. — Кад је бӣјо мāлӣ, бӣјо је лӣјеп ко сӯнце.

супаришкáват се, -ѝшкāвāн се несвр. *причињати се*. — Кȍ би му вјēровō кад му се вȁзда нȅшто супарѝшкāвā!

супарѝшкат се, -āн се свр. *причинити се*. — У мòмēнту ми се супарѝшкало да јон чӯјēн глâс.

сӯпат, -āн несвр. *мочити хљеб у кафу, млијеко и сл.* — Дјѐца ѝ стāрӣ сӯпају крӯх у мљéко. — Бѐшкот је дȍбар за сӯпāње у кàфи бӣјелōн.

сӯпераб, -ēрба -ēрбо придј. (тал. superbo) *охол*. — Кад гȍј би говòријо, ӯзимō би сӯпераб тôн.

суперáват, -ѐрāвāн несвр. (тал. superare) *надмашивати*. — Ôн супѐрāвā свāкога у свѐму.

супѐрат, -āн свр. *надмашити*. — Дјѐтић је супѐрō мȅштра ӯ āрти.

сӯпēрбија ж (тал. superbia) *охолост*. — Свѐму крѝва пӯстā сӯпēрбија с јѐднē ѝ з другē бáндē. изр. **бȁтит сӯпēрбију** *охоло се држати у свакој прилици*. — Свӣ òни бȁтӯ сӯпēрбију, а да је зȁшто: ôн скрѝвāн, а òна лавàндāра.

сӯпēрбо прил. (тал. superbo) *охоло*. — Òни се дрӝӯ стрâшно сӯпēрбо.

сӯпијēра ж (тал. zuppiera) *здјела за јуху*. — Чӣм смо сјȅли за трпезу, ѝзнијēли су сӯпијēру с јӯхōн ȍт кокоши.

сӯпрој *в. супрот*.

сӯпрот прил. (и: сӯпрој) *према, напрама*. — Мӣ смо бӣли с јѐднē бáндē, а сӯпрот је бѝла нȅкā млâдōс с Плôчā. — Цӣ јелā клâпа је хòдила супрòј нама.

сӯпротит се, -ӣн се свр. *успротивити се, супротставити се*. — Ако се дирѐтӯр сӯпротӣ, нȅће от пòсла бӣт нӣшта.

сургáват, сӯргāвāн несвр. **I. 1.** *уваљивати некога или нешто*. — Рȍдбина га сӯргāвā ӯ великē непрѝлике. — Сӯтра ћемо профестѝжат сургáвāње нȍвē бâркē ȕ море. **2.** *упадати негдје*. — Чȇсто сӯргāвā с кумпàнијōм у бӣртију. **II.** ~ **се** *уваљивати се у више наврата, често*. — Òни се вȁзда нȅкому сургáвају и на хрáну и нȁ спāње.

сӯргат, -āн свр. **I. 1.** (прел.) *увалити некога или нешто*. — Сӯргō сан га, кад је дòшō пјȁн, у пòстеју. **2.** (непрел.) *упасти негдје*. — Кад је пљȕснула кӣша, сӯргали су свӣ ӯ мене. **II.** ~ **се** *увалити се, смјестити се негдје с намјером да се дуже или трајно задржи*. — Сӯргали су се свӣ у јѐдну кȁмару, а дрӯгō афӣтали.

сӯрма ж (тал. ciurma) *гомила људи*. — Нȅка ти се ӯ кућу нàвāлӣ онлѝкā сӯрма, штò ћеш ȍнда чӣнит?

сӯрмина ж (аугм. и пеј. од сӯрма) — Кад је ӯртала òнā сӯрмина, свӯ је трâву пòгазила.

сӯсјество с *сусједство*. — Жѝвјели смо дӯго ӯ њихову сӯсјеству.

сӯсрес (се) *в. сусрести (се)*.

сӯсрести, -тēн свр. (сӯсрес и сӯсрестит) **I.** *срести некога*. — Сӯсрели смо хи прѝд Врâтима ȍд Грâда. **II.** ~ **се** *срести се*. — Сӯсрели смо се на нàјужему дијѐлу пӯта.

сӯсрестит (се) *в. сусрести (се)*.

сӯсретат, -āн несвр. (и: сӯсрећēн) **I.** *сретати некога*. — Чȇсто хи сӯсретāмо на пӯту Ѝва Вòјновића. — Мѝсла сан да је тȏ сӯсретāње слӯчāјно, а нѝје. **II.** ~ **се** *сретати се*. — Чȇкали смо тāмо ђȇ се сӯсретају трàнваји.

сӯстат, -нēм свр. *не моћи од умора више радити, кретати се и сл.* — Сӯстали смо кòпајӯћи у дóцу.

сутòпосан, -сна, -сно придј. (тал. sottoposto) *подложан некој болести и сл.* — Сутòпосна је за ỳхитит нáхладу.

сỳфит м (тал. soffitta) *поткровље, таван.* — У сỳфиту ѝмају двје̑ камарице и комѝнић.

сŷх, сýха, сŷхо придј. **1.** *сув, у коме нема нимало влаге.* — Рō̑ба на сỳшилу сýха је ко пàпар. **2.** *веома мршав.* — Сŷх је, нê-мāш га штŏ вѝђет! изр. ~ **ко патр̀љица**, ~ **ко тр̀лица**, ~ **ко цѝцина**, ~ **ко ȍштрц** — Дòшō си сŷх ко патр̀љица. — Сŷх је ко цѝцина, прилије́пијо му се стŏмак зà шкѝну. **3.** *без новаца.* — Ȍстō сан сŷх, нêмāн ни за шпањỳлēтā.

сухáрак, -рка м *суха гранчица.* — У мòнтањи смо скỳпили сухāрāкā зà потпалē.

сỳшелица ж *врста смокве.* — Између сỳшалицē и водèњачē рáзлика је ко ȍд неба до зѐмљē.

сỳшило с *конопац за сушење рубља, обично у дворишту.* — Рō̑ба ми је ȍстала на сỳшило, а кѝша ће.

сфашáват се, сфàшāвāн се несвр. (тал. sfasciare) *растресати се, расипати се (односи се на нешто што је састављено из више дијелова, а најчешће повезано обручем или сл.).* — Свâкā бâрка се нȁ сỳху лàко сфàшāвā.

сфàшат се, -āн се свр. *растрести се, расути се.* — Сфàшала се бâчва, трêбаће јон нȍвӣ ȍбрӯч.

сфȍрац, сфȍрца м (тал. sforzo) *снажан напор.* — Слýжило ми је учѝнит сфȍрац за ѝзӣћ ѝз мора нàдвōр.

сфорцáват, сфòрцāвāн несвр. (тал. sforzare) **I. 1.** *јачати.* — Сфòрцāвā маѐстрō па ће вруһѝна кàлмат. **2.** *појачавати неки посао или нешто слично.* — Сфорцáвају ȍвӣ пòсō, јер хи ȍдма чѐкā дрỳгӣ, вѝшӣ од ȍвегā. — Сфорцáвāње ће вас сâмо ỳморит, а ȍ(д) тега вѝшē штȇтē нȇго кòристи. **II.** ~ **се** *напрезати се.* — Ȍн се сфòрцāвā вѝшē нȇго што му снáга дòпӯштā.

сфòрцат, -āн свр. **I. 1.** (непрел.) *ојачати.* — Прѝквечēр је сфòрцō шѝлок. **2.** (прел.) *појачати нешто.* — Сфòрцāј мāло ỳчēње, нèмōј да те бâцӯ нà годину! **II.** ~ **се** *напрегнути се.* — Сфòрцō се ка(д) су се пренòсили, па му је нàудило.

сфòрцин, -ѝна м (тал. sferzina) *посебна врста танког, чврстог канапа којим се служе рибари.* — Ѝмā за кýпит ȍбичнōга шпáга, ма нѝђе ни за лије́ка сфорцѝна.

Т

/тȃ/ пок. замј. изр. **ѝ тā је** *потврдни одобравајући израз у разговору (мисли се: та ријеч, то што кажеш).* — „Свȇ ће ти учѝнит, ма му нѐ пѝтāј динáрā." — „Ѝ тā је!"

тàбак м (тал. tabacco) *духан, дуван.* — Хѐрцеговачкӣ тàбак је вȁзда бѝјо на цијéни.

табàкијēра ж (тал. tabacchiera) *кутија за духан.* — Вâс је бѝјо нѐсретан кад је изгỳбијо стâрӯ табàкијēру.

табàкијēрица ж (дем. од табàкијēра) — Вȁзда је с ѝстијен мȍтон ѝ(з) шпага вàдијо табàкијēрицу.

тàбāр, -áра м (тал. tabarro) *зимски капут.* — Зѝма је, свѝ су подвóру у табáрима.

тàбачина ж (пеј. од тàбак) — Смр̀дӣ цѝјелā кỳћа по тàбачини!

тàбела ж (тал. tabella) *табла, школска или нека друга.* — Професỳрица ми је рѐкла да на тàбели нàпѝшēн јѐдну речѐницу.

тàбелица ж (дем. од тàбела) — Нà врāтима је бѝла тàбелица нȍвōга афитуáла.

табѐлӯн, -ýна м (аугм. од тàбела) (тал. tabellone) *велика табла, нпр. за томболу на којој се истичу извучени бројеви*

приликом јавне игре, најчешће на отвореном простору (у Дубровнику је то било за фесте Светога Влаха, а табла је била постављена на тарацу Сионѕе — Дивоне). — На табелу̑ну су се о̏кретали бро̑јеви, ма мо̑ј ни̏ка̄ко не ѝзлазӣ.

та̀биња ж *врста бијеле морске рибе (Phycis Phycis).* — О(д) та̀биње̄ се чѝнӣ до̀бра ју̏ха.

тавѐлāр, -а́ра м *земљишно-књижни уред, уред у коме се налазе документи о укњижењу на неки посјед.* — О̏стало нам је са̏мо да по̑ђе̄мо у тавѐлāр и та̏мо у̏ре̄дӣмо што тре̑ба̄.

/тавѐла̄рӣ/ **лѝбра тавѐла̄рā** *земљишне књиге.* — Сва̏ зѐмља је за̀пи̑са̄на у лѝбра тавѐла̄ра̄.

тавѐлӣн, -ӣна м (тал. tavolino) *сто.* — На таволи́ну је сто̑јō ва̑з с маргарѝћелама.

таволѝнина ж (аугм. и пеј. од тавѐлӣн) — Ђѐ ћу са̏(д) ста̑вит овли̏кӯ таволѝнину?

таволѝнић м (дем. од тавѐлӣн) — О̂ди би до̀бро до̀шō јѐдан таволѝнић за што̀ наслѐнит.

та̀да̄р прил. (и: та̀да̄ра, та̀да̄рица, та̀да̄рке, та̀да̄рице, та̀да̄рца) *тада.* — Свӣ су та̀да̄р ко јѐдан ско̀чили на̏ ноге.

та̀да̄ра *в. тадар.*

та̀да̄рица *в. тадар.*

та̀да̄рице *в. тадар.*

та̀да̄рке *в. тадар.*

та̀да̄рца *в. тадар.*

та̀же̄р, -е́ра м (франц. étagère) *комад намјештаја који се састоји из двије или више полица, једна изнад друге.* — На тажѐру је било нѐколико̄ књи̏га̄ и двѝје-трӣ фи̏гӯрице о̀(д) ђеса.

тажѐрић м (дем. од та̀же̄р) — Зла̂та ми ва̀ја̄ о̀вӣ тажѐрић!

/та̑ј/ изр. **то̏га̄ ти тво̂га; то̏га̄ му њѐгова** *псовка у којој је замјеница употребљена да се избјегне ријеч: Бога ти...* — То̏га̄ му њѐгова, кад га у̏хитӣн, у̏бићу га! — То̏га̄ ти тво̂га, о̀стави се мѐне!

тајобја̂нко *в. таљобјанко.*

та̑к м мн. та̑ци, ген. мн. та̑ка̄ (тал. tacco) *потпетица на ципели.* — Но̏сӣш ли тӣ вѝсоке̄ или нѝске̄ та̑ке?

такапа̂ни *в. атакапани.*

та̀кет м *повећи комад меса, круха и сл.* — Свакому на̀ пјат је ста̏вила овлѝчкӣ та̀кет ме̂са.

такѐтат, -а̄н несвр. *куцкати потпетицама за вријеме хода.* — Чу̏о сан је ка̏ко такѐта̄ низа̀ скалу. — Око шѐс у̑ра̄ по̏чме̄ такѐта̄ње кро̏з улицу: ѝдӯ дјѐво̄јчице стру̏гат Стра̀дӯн.

та̀кӣ, -а̄, -о̄ замј. *такав.* — Та̀ка̄ су ти на̏ша чѐја̄д. — Ѝма̄те ли јо̏ш та̀кијех бурси́на̄ или је то̑ јѐдини?

/та̀ко̄/ изр. **та̀ко̄ и та̀ко̄** *у сваком случају, свакако.* — Та̀ко̄ и та̀ко̄ сан мѝслијо до̑ћ и о̀во̄ ван до̀није̄т.

таку̀јӣн, -ӣна м (тал. tacuino) *новчаник за ситни метални новац.* — У̏зми за лѐмо̄зину ис такуји́на.

такујѝнић м (дем. од таку̀јӣн) — О̏сто̄ ми је такујѝнић у̏ камари на кантуна́лу.

/тала̀мбас/ изр. **у̏дрит у тала̀мбасе** *нечему дати значај колики не заслужује и то разгласити.* — Са̏(д) ће у̏дрит у тала̀мбасе кад му је та̀ко̄ ла̀ко у̏пала сјѐкира у̏ ме̄д.

Талија́нац, -нца м ген. мн. Талија̂на̄ца̄ *Италијан, становник Италије.* — У̏ групи је било до̏ста Талија̂на̄ца̄.

Талија̀ница ж *Италијанка.* — О̀на је пра̂ва̄ Талија̀ница, са̏мо до̀бро го̀ворӣ на̏шкӣ.

талѝја̄нскӣ, -а̄, -о̄ придј. *који припада Италији.* — Нѐкӣ талѝја̄нскӣ гра̏дови ѝмају спѐћа̄лӯ култу̏ру.

таљобја̂нко м (и. тајобја̂нко) (тал. taglio bianco) *тврђи дио месо од јунећег бета.* — Сва̏кӣ ко̀мардāр зна̂ што̀ је таљобја̂нко.

та̀мбур м (тал. tamburo) *бубањ.* — Та̀мбур и двије тру̏мбете — ѐто ти му̏жике̄!

тамбу̏рат, -а̄н несвр. (тал. tamburare) *ударати у бубањ.* — Почѐла је фѐста, тамбу̏рају на̀ све ба̏нде. — Ди̏го̄ ми је гла̑ву ш њѐговијен тамбу̏ра̄њем.

тамбу̏рин, -и́на м (тал. tamburino) **1.** *бубњић, музички инструмент.* — Ку̏пили су му тамбу̏рин, па непрѐстано тамбу̏ра̄. **2.** *стомак жене у другом стању.* — Срѐли смо њи̏х двѐје, а о̀на с тамбури́ном.

та̀мбурић м *цилиндрични бубањ за пржење кафе, јечма и сл.* — Па̏зи да ти ка̀фа у та̀мбурићу не пригѐрӣ!

/та̑мо/ изр. **та̑мо о̑н (о̀на); та̑мо њѐму (њо̑ј)** *каже се кад се жели исказати одбојност према некоме или нечему (особи, тешкој болести и сл.).* — Да ми то̑ ре̑че̄ ко̑ дру̏гӣ, него та̑мо о̑н! — И̏ма̄ гру̑бӯ бо̏ле̄с, та̑мо њо́ме! **би̑т ни̏ тамо ни̏ а̑мо** *каже се кад нешто није успјело.* — О̀ве̄га пу́та фѐста Свѐто̄га Вла́ха би́ла је ни̏ тамо ни̏ а̄мо.

та̑мока прил. (и: та̑мокарица, та̑мокарице, та̑мока̄рка, та̑мока̄рке) *тамо.* — То̑ је та̑мока у Ко̀на̄влима.

та̑мокарица (и: тамо́карица) *в. тамока.*

та̑мокарице (и: тамо́карице) *в. тамока.*

та̑мока̄рка *в. тамока.*

та̑мока̄рке *в. тамока.*

та̑нак, та̀нка, та̀нко придј. (и: та́нка, та̑нко) одређ. вид.: та̀нкӣ, -а̄, -о̄ *каже се за нешто што је сувише разводњено.* — Ка̀фа ти је да̀нас та̀нка (та́нка). — У̏ задње̄ врије́ме ти је мље́ко ја́ко та̀нко (та̑нко).

тандрли́кат, -рли́ка̄н несвр. *стварати буку неким инструментом, монотоно и досадно.* — Прѐстани ви̏ше тандрли́кат, мо̏зак ме је забо̀лијо!

та̑нтат *в. танћат.*

та̑нћат, та̑нђе̄н несвр. (и: та̑нтат) (тал. tentare) *наводити на зло, искушавати, дражити да неко нешто учини што није по правилу добро и сл.* — Вра̑г ме та̑нћо̄ да по̏ђе̄н по ова̀ко̄му да̏жду! — Вра̏гови га та̑нћӯ да и̏иште̄ бо̏ље̄ од о̀не̄га што и̏ма̄!

та̀нцат, -а̄н несвр. (њем. tanzen; тал. danza) **1.** *играти, плесати (углавном на селу).* — Та̀нцали су до̑ јутра. **2.** *радити или понашати се како то други хоће или захтијева.* — О̑н је ва̏зда та̀нцо̄ по̀ њихово̄му.

тапеца́ват, -ѐца̄ва̄н несвр. (тал. tappezzare) *облагати одговарајућим материјалом зидове, намјештај и сл.* — Тапѐца̄ва̄мо ми́ре у̏ камари от при́ма̄ња.

тапаца̀рија ж (тал. tappezzeria) *тканина или неки други материјал за облагање зидова, намјештаја и сл.* — На тапеца̀рију смо ђа̑ спѐнцали вѐлике̄ со̏лде.

тапѐцат, -а̄н свр. *обложити одговарајућим материјалом зидове, намјештај и сл.* — Свѐ су ка̏маре тапѐцали да је љепо̀та ви̏ђет.

та̀пит, -и́та м (тал. tapeto) **1.** *ћилим, саг, тепих.* — Да̀наш ћу ишибѝкат тапи́те. **2.** *дебљи прекривач за сто који не служи као столњак за ручавање.* — Тр̀пеза је би́ла покривѐна тапи́тон с рѐсицама.

тапѝтина ж (аугм. и пеј. од та̀пит) — Ма ђе̄ ћемо с толѝко̄н тапѝтино̄м?

тапѝтић м (дем. од та̀пит) — Слу̏жӣ прит по̀стеју ста̑вит тапѝтић.

тапѝцније̄р, -е́ра м (тал. tappezziere) *тапетар.* — У Гра́ду зна̑м са̏мо за јѐдно̄га тапиције́ра. изр. **чѝнит о(д) тапиције́ра** *обављати тапетарски посао.* — Ја̑ ти са̑д чѝнӣм о(д) тапиције́ра.

та̑ра ж (тал. tara) **1.** *одбитак приликом вагања, који се односи на амбалажу у којој се нешто важе.* — Кад о̏дбије̄ш та̑ру, о̀стане̄ мало више̄ от ки́ла. **2.** *кривња, кривица.* — На̀ мене је па̏ла та̑ра што да̀нас ни́је о̀бјед на̑ врије̄ме.

та̀ра̄нта ж (тал. tarantola) **1.** *врста гуштера блиједе боје, који воли влагу и тамне просторије; народ вјерује да је његов ујед отрован.* — У ум́идечини ста̑-

ријēх кӯћā живӯ тàрāнте. **2.** *врсӣа рибе којој су косӣи оӣровне.* — Чӯо сан за тàрāнту, ма нȇ знāм кȁко ѝзглēдā.

тарàнтела ж (тал. tarantella) *врсӣа игре, ӣлеса, насӣалог у јужној Иӣалији.* — Тарàнтела је жѝвā, прѝје би се рȅкло мàхнитā ѝгра.

тàраца ж (тал. terrazza) *ӣоӣлочани мањи или већи ӣросӣор на кући или ван ње у ком случају је најчешће мало издигнуӣ.* — Òвā тàраца нам злȃта вриједӣ зà све: за сјèдāње, сýшēње рȍбē и за ѝгру дјȅци.

тàрачица ж (дем. од тàраца) — С òвē тàрачицē нà кући вѝдӣ се и Лòкрум.

тармáват, тàрмāвāн несвр. *начињаӣи, ошӣећиваӣи.* — Мӯшица нȁјвишē тàрмāвā вòће и пòврће.

тàрмат, -āн свр. (тал. tarmare) **1.** *осӣавиӣи на воћу (евенӣуално ӣоврћу) ӣраг (хладноћа, инсекӣи и сл.) шӣо ће уӣицаӣи на лаку и брзу кварљивосӣ.* — Стӯдēн је тàрмала кайше, па хи нȇће пӯно òвē стађòни нѝ бит. **2.** *начеӣи нечије здравље.* — Свѝ су у фȁмиљи тȁрмāни на плӯћима.

тàротина ж *ӣиловина.* — Вȃс пȍд је пòсӯт с тàротинōм.

тȁса ж (тал. tassat) *ӣакса.* — Бр̏зо ће се и нà арију плáћат тȁса.

тасáват, тàсāвāн несвр. (тал. tassare) — Тàсāвāш ли свȁкӣ прије́пис?

тàсат, -āн свр. *ӣлаӣиӣи или наӣлаӣиӣи на нешӣо ӣаксу.* — Нȇће прѝмит мòлбу ако је не тàсāш.

тастàменат, -ēнта м ген. мн. тастàменāтā (и: тастàмēнт) (тал. testamento) *оӣорука.* — Òна је прѝје смр̏ти учѝнила тастàменат и свȅ òставила ћѐри.

тастàмēнт в. *ӣасӣаменаӣ.*

тȁта ж *кад се дјеӣеӣу указује на неко друго дијеӣе, онда се оно ӣако именује.* — Ѝгрāј се с òном мȃлōн тȁтōн!

/та-тȁ/ изр. хòдит ~, пȏћ ~ *ӣако се каже дјеӣеӣу да ће ићи или да ӣолази у шеӣњу.* — Òвā те́те ће пȏћ с тȍбōн та-тȁ. — Ѝдēмо сȃ(д) та-тȁ!

/тȁчкица/ рȍба нà тачкице *ӣканина дезенирана ӣачкицама.* — Пȍшто је мȇтар òвē рȍбē нà тачкице?

/твȏј/ изр. ѝмāш тӣ твòјијех *каже се кад се жели саговорнику даӣи до знања да и он има својих мана, грешака, односно да се и њему може нешӣо ӣриговориӣи.* — Свȅ је тȏ тàкō, ма ѝмāш тӣ твòјијех, а мѝслӣш да је сȃмо дрӯгӣ крѝв.

твр̏д, твр̀да, твр̏до придј. **1.** *чврсӣ.* — Кȏра на òрасима је вȅћ твр̀да. **2.** *окорео у неким својим ођредјељењима.* — Òн ће ти бит твр̏д нȇпријатељ. **3.** *шкрӣ.* — Твр̀да је òна, нȇћеш òд њē дѝнāра ѝзвӯћ!

твр̀дица ж и м **1.** *шкрӣац, шкрӣица.* — Ȏн је вȅликā твр̀дица! **2.** *ӣлод неког воћа (јабука, крушка, бресква и сл.) који је и зрео ӣврд.* — Јȁбуке твр̀дице мȍгӯ пӯно дӯрат.

твр̀дичина ж (пеј. од твр̀дица) — Нѐ дāвāј ми тѝјēх твр̀дичӣнā!

твр̏до прил. *чврсӣо.* — Стòјӣ ли твр̏до òвӣ чȃвō?

тврдòглавица ж *ӣврдоглава женска особа.* — Нȇће ћȇт дȏћ, тврдòглавица је òна!

тèāтар, -тра м ген. мн. тèāтāрā (тал. teatro) **1.** *ӣозоришӣе, казалишӣе.* — Кò ће у тèāтру чѝнит от По́мета? **2.** *сиӣуација која изазивље смијех, весеље.* — Јӯчēр су ỳ кући ш њѝме бѝли тèāтри. изр. чѝнит тèāтре *смијаӣи се, шалиӣи се с неким или на нечији рачун.* — Грехòта што нијéсте бѝли ȍди: чѝнили смо тèāтре с Ѝвовим вѝ јаҵōн нà Мљет.

теàтрāло прил. (тал. teatrale) *извјешӣачено, ӣеаӣрално, с ӣозом.* — Тȃд је дундо То̂ни теàтрāло подѝсō жмӯо и нàздравијо.

тȅглит, -ӣн несвр. *вући неки ӣереӣ, ӣреӣјерано радиӣи и ӣо најчешће за другога.* — Тȅглӣн ко живѝна, а нѝко ми

тō не прѝзнā. — Ѝтпашће ми рŷке от пŷстōга тȅглēња пŷнијēх бŷрсā!

тѐжāк, -áка м 1. *земљорадник*. — Љȅти тѐжāк ѝмā ŷ пољу нȃјвишē пòсла. 2. *најамни пољопривредни радник*. — Ôн је тѐжāк и рȃдӣ на ђòрнāту ђȇ га зòвŷ. 3. *најамни радник у зидарству који помаже и обавља послове које квалификовани зидар не ради*. — Ŷзео га је јѐдан кȃменāр за тежáка.

тȅла ж (тал. tela) *врста тканине од конца за љетна мушка и женска одијела*. — Тȅла је лијéпа, лàко се пȅрē, ма се пŷно гр̑чӣ.

телáлит, тѐлāлӣн несвр. *објављивати нешто вичући, ширити неку новост*. — Ѝсāј се сȃд нà Срђ, па телáли свȃкому штȍ си дàнас ŷ нāс јȇла! — Кад онàкō вӣчē, дȍбар би бӣјо за телáлēње!

тѐлāр, -áра м (тал. telaio) 1. *оквир од врата, прозора*. — Тѐлāр от фŷњестрē је фрȅшко пӣтурāн. 2. *оквир на коме се разапне платно за везење или подлога за ткање*. — Жѐне би ŷзēле тѐлāр и рекамáвале.

телерŷса ж *посебна врста „теле", кончаног платна за љетна одијела*. — Бӣ ли јȃ узéла òнŷ теларŷсу?

тѐлеграф м (тал. telegramma) *телеграм*. — Пòслали су му тѐлеграф да му је пáпе јáко слȁб.

телеграфáват, -àфāвāн несвр. (тал. telegrafare) *слати телеграме, јављати нешто телеграмом*. — Телегрàфāвā ми да дòходӣ.

телегрàфат, -āн свр. *јавити нешто некоме телеграмом, послати телеграм*. — Телегрàфāј кад бŷдēш ѝмат дȍћ!

телефонáват, -òнāвāн несвр. *разговарати или некоме нешто јављати уз помоћ телефона*. — Рѐци ми ȍкле тȍ телефòнāвāш.

телефòнат, -āм свр. *некоме нешто јавити уз помоћ телефона*. — Телефòнали су нам да хи нѐ чекāмо.

темпѐрат, -āн свр. (тал. temperare) *умјерити топлоту нечега на начин како то у некој прилици одговара*. — Мȃло ћу ти темпѐрат вȍду да нѐ будē студѐна.

темперàтӯра ж (тал. temperatura) *топлота*. — Висòка је темперàтӯра ѝ мора ѝ здрȃка.

темперàтӯрица ж (дем. од темперà тура) *незнатно повећање нормалне температуре човјечјег тијела*. — Дȁнас је ѝмō мȃлӣ мȃло темперàтӯрицē.

темпѐрӣн, -ѝна м (тал. temperino) *ножић за оштрење оловака, џепни ножић*. — Да ми је бȍкӯн пòштенōга темпѐрӣна за наòштрит лȃпис!

темперѝнић м (дем. од темпѐрӣн) — Òстō ми је ŷ шпагу òд гāћā темперѝнић.

тѐмпеста ж (тал. tempesta) *олуја*. — Бȍже нас саклòни од онàкē тѐмпестē!

тȅнда ж (тал. tenda) *платно које се разапиње да би се неки простор (у чамцу, башти, на тераси и сл.) заштитио од сунца*. — Скȍро свȃкā бŷтӣга ѝмā прӣд врȃтима тȅнду.

тѐненат, -ēнта м ген. мн. тѐненāтā (тал. tenente) *поручник*. — Ŷ њѝх су стáла двȃ тѐнēнта.

тȅнер, -а, -о придј. (тал. tenero) *њежан*. — Гр̑ло му је тȅнеро, па нѐ смијē пӣт стŷденē вòдē. — Пŷно си ми тӣ тȅнера!

тенѐреца ж (тал. tenerezza) *њежност*. — Кòјē су тȍ вȅликē тенѐреце, сѝкӯро ти нȅшто слŷжӣ!

тȅнеро прил. (тал. teneramente) *њежно*. — Вàјā з дјѐтетон тȅнеро да се не прѝпанē.

тенòрӣн, -ѝна м *нејак мушки тенор*. — Уж њȅгов тенòрӣн би трȅбō и јѐдан дȍбар тѐнōр.

тȅпат, -āн несвр. 1. *говорити с потешкоћом услијед неке говорне мане*. — Ка(д) се штȍ снѐрвā, пȍчмē тȅпат. 2. *говорити дјетету, али и одраслом, од миља*. — Тȅпају јѐдно дрŷгōму ко да су дјѐца.

тȅпло прил. *млако*. — Òвā пѐћица др̑жӣ тȅпло свŷ кȃмару.

—

теракота ж (тал. terracotta) *посебно обрађена печена глина, керамика*. — Узе́ла би ја̂ о̀вӣ пја̂т о(д) теракотē.

тѐраља ж (тал. terroglia) *посуђе од керамике, али и други предмети из домаћинства истог састава*. — Свӯ тѐраљу су спа̂ковали у̂ неколикō кашу̑нӣћа̄.

терафе̂рма ж (тал. terraferma) *копно, али не на отоку*. — Че̂ка̄ нас терафе̂рма и искрца́ва̄ње.

Те́ре ж *дубровачко женско име (Терезија)*.

тѐрибило прил. (тал. terribilmente) *страшно*. — Тѐрибило смо па̀сали по шију̑на̄ти. — Тѐрибило ће нас ко̀стат о̀вӣ вӣјац.

тѐрибио, -ила, -ило придј. (тал. terribile) *страшан*. — Пу́хō је тѐрибио вје̄тар. — Дје̄ца су би́ла тѐрибила.

тѐрӣн, -и́на м (тал. terreno) 1. *земљиште*. — Тӣ тѐрӣн је пр̀ипадō њи̏ма, а о̀вӣ кала̀ њега на̂ма. 2. *игралиште за „боче"*. — По̀шō је на тѐрӣн ӣграт на̀ бо̄ча̄.

тери̏нић м (дем. од тѐрӣн) *комадић земљишта*. — Ма̂, да̀ ми је јѐдан тери̏нић у̂с кућу за ӣзӣј ко̀јиђпӯт на̀ арију!

територѝја̄лӣ, -а̄, -ō придј. (тал. territoriale) *онај који припада некој територији, територијални*. — О̂ди ва́жӯ територѝја̄лӣ за́кони.

терѝто̄рије с (тал. territorio) *подручје које некоме припада, на коме неко живи*. — Цӣјелō тō терѝторије је прије бӣло јѐднōга вла̂снӣка.

те̂рмин м (тал. termine) 1. *рок*. — До̂ сан му те̂рмин до̀кад ми мо̂ра̄ о̀вō вра́тит. 2. *међа*. — О̀д тега̄ те̂рмина па да̂јē је њѐгово бӣће.

те̂рно с (тал. terno) *три извучена броја у игри томболе која носе најмањи згодитак*. — На̀ Бадње̄ ве̂че̄ смо ӣграли на̀ то̄мбулē и ко̀ би ӣмō те̂рно, до̂бијо би трӣ о̀раха.

тѐстарад, -а̄рда, -а̄рдо придј. (тал. testardo) *тврдоглав*. — Тѐста̄рда је ва̂зда би́ла и нӣкад ме нӣје ће̂ла по̀слушат.

теста̀рдеца ж *тврдоглавост*. — Да нӣје бӣло тво̀јē теста̀рдецē, ђѐ би нам са̂д бӣјо кра̂ј!

те́те ж 1. *тетка*. — Ум̏рла је на̂ша те-те Ка́те. — То̂ ми је да́ла мо̀ја те́те. 2. *тако дјеца ословљавају старије жене, али и иначе кад се жели исказати некаква присност са женском особом с којом не постоји родбинска веза*. — До̀лазила је јѐдна те́те и пи́тала за̀ тебе.

те̏ћ, тѐче̄н несвр. 1. *стицати*. — Ре̂че се у̂ на̄с: „Ни до̀бру тѐци, ни р̏ђи о̀стави!" 2. (безл.) *има, дотиче*. — У̂зми до̂кле тѐче̄!

те̂ћа ж *плитка посуда за кухање, шерпа*. — Ску̑пило се пу̑но пӣло те̂ћа̄ за̂ пра̄ње.

тећѐтина ж (пеј. од те̂ћа) — О̀ва̄ тећѐтина ва̂зда заго̀ријēва̄!

те̂ћина ж (аугм. и пеј. од те̂ћа) — Што̀ ће ми овли̏ка̄ те̂ћина за̀ мало гра̂ха!

те̂ћица ж (дем. од те̂ћа) — Све̂ су ми те̂ћице са̂д у̂ опери.

/те̂шко/ изр. **нѐ буди ван (ти) те̂шко** *у Дубровнику пристојност захтијева да се тим ријечима попрати молба за неку ситнију услугу*. — Нѐ буди ван те̂шко, хо̀ћете ли ми до̀дат тӣ но̂ж? — Нѐ буди ти те̂шко, кат па̀са̄ш ову̑да̄, за̀куца̄ј ми на̀ вра̑та да ти да̂н о̀нē дина́ре!

тӣ, та̂, то̂ замј. *тај*. — Тӣ ӣстӣ чо̀вјек је и да̀нас дохо̀дијо.

тӣга̄н, -а́на м (тал. tegame) *ниски земљани лонац за кухање и остало, тигањ*. — Ста̂ви тӣга̄н на о̀гањ!

тига̀нић м (дем. од тӣга̄н) — Јѐдан тига̀нић би ми зла̑та ва̀јō!

/тига́нце/ изр. **до̂ће ма́це на тига́нце** *каже се у случају кад се очекује да неко пристане на нешто што иначе није хтио, да дође молити за нешто, да се намами на нешто што му одговара*. —

Нéћу му jā сâд нйшта вйше говòрит, ма дôће мáце на тигáнце.

тигáнчић *в. ӣиганић.*

/тйква/ изр. ~ **бèс пйцā** *каже се за некога ко нема духа.* — Штò си мõгō очекúват од òнē тйквē бèс пйцā?

тѝквēј *в. ӣиквељ.*

тѝквēљ, -éља м (и: тѝквēј) *мушка ӣиквица, мање цијењена.* — Нè би да ми хи регàлāш: тô су свê тиквéљи!

тйквица ж *врсӣа ӣоврћа из ӣородице ӣикве, мала, дугуљасӣа, зелена; најчешће се куха „лешо" и једе „ӣод уљем", али се може ӣриӣремаӣи и на други начин.* — Стâвићу ỳ грах рогàчић и кòјӯ тйквицу.

тймбар, тймбра м ген. мн. тймбāрā (тал. timbro) **1.** *ӣечаӣ, жиг, сӣрава којом се ударају ӣечаӣи.* — Тймбар ти је у шкрàбици. **2.** *оӣисак ӣечаӣа.* — Дòшло ти је jèдно пúсмо пу̑но тймбāрā.

тимбрáват, тймбрāвāн несвр. (тал. timbrare) *удараӣи ӣечаӣ на нешӣо.* — Ôн би сâмо мõгō тимбрáват бу̑ле ỳ пости, а нйшта дру̑го. — Нè слу̑жӣ ти вêликā пâмēт за тимбрáвāње ỳ пости.

тѝмбрат, -āн свр. *удариӣи ӣечаӣ, жиг.* — Нêка ти пõтврду тѝмбрају, па ми је донèси.

тѝму̑н, -у́на м (тал. timone) *кормило на лађи.* — Кò ће стâт на тиму́ну? — Др̑ш тѝму̑н и òбрћи га полàко ỳ деснō!

тиму̑нат, -āн несвр. (тал. timoneggiare) *уӣрављаӣи бродом, барком и сл., кормилариӣи.* — Jâ ћу вòзит, а тй тиму̑нāј!

тиму̑нијēр, -éра м (тал. timoniere) *кормилар.* — Ôн је чѝнијо о(д) тимунијéра пò нашијен вапóрима.

тиндирúкат, -ѝрӣкāн несвр. *ӣјевајући љуљушкаӣи дијеӣе да засӣи; ријеч* **тиндирúкат** *ӣоӣиче из ӣјесме Ј. Берсе, која се дјеци ӣјевала као усӣаванка на ӣочеӣку овога вијека: „Тѝндири, ӣѝндири, мôј Мàрӣин, љêӣшā је Пу̑ља нег Јàкӣн, у Јакѝну бòбица, а у Пу̑љу шèница..."*

тѝнел м ген. мн. тѝнēлā (тал. tinello) *ӣросӣорија у кући у којој се једе, најчешће је уз кухињу, благоваоница.* — Ис комúна у̑чинӣш двâ скалѝнића и у̑ђēш у тѝнел.

тѝнелић м (дем. од тѝнел) — Тѝнелић је толѝкӣ да ỳ њега jèдва стâју̑ чèтири стóчића и тр̀пезица.

тинтѝлӣн *в. ӣинӣо.*

тúнто м (и: тинтѝлӣн) *не може се ӣачно дефинисаӣи значење: ӣӣица, човјек (али какав?), живо биће у сваком случају.* — Дјецу се зàбављā с пјесмицōн: „Сјèдӣ тúнто на грàници у цр̀венōј кабàници; вйшē вàљā кабàница него тúнто и грàница!" — Штò си ту̑ стô ко тинтѝлӣн?

/тйпа/ ж **тйпа нà типи** *крӣа на крӣи на одијелу или некој ӣканини која служи у домаћинсӣву, нӣр. ӣосӣељина и сл.* — Тô се вйше нè може кр̀пит, ѝ сад је свê тйпа нà типи!

тйпав, -а, -о придј. *ӣодеран ӣа крӣљен.* — Хòћу ли пòмес с òнōм тйпавōн мêтлōн иза врáтā? — Ѝмō је нà себи тйпав палèту̑н.

тйпавичина ж *женска особа која је увијек обучена у нешӣо ӣоцијеӣано, искрӣљено.* — Ѝскала те је jèдна мâлā тйпавичина.

тйр м (тал. tiro) **1.** *хиӣац, ӣуцањ.* — Тàкō смо с jèднијен тйрон учѝнили двйје ствâри. **2.** *домеӣ.* — Нêмā га вйше ни нà тйр òт пушкē.

тѝрака ж *ӣораменица.* — Љêти се пу̑но вйђају вêсте с тѝракама.

тирамõла ж (тал. tiremolla) *коноӣац за сушење рубља који се ӣомоћу два ӣочкића на суӣроӣним крајевима може ӣокреӣаӣи и вући.* — Тирамõла се мõже вйђет нà кући, од фу̑њестрē до фу̑њестрē, ма и прикò улицē òт кућē дò кућē.

тирамолáват, -òлāвāн несвр. *ӣовлачиӣи коноӣац за сушење рубља, разаӣеӣ ӣреко улице, уз кућу или било гдје, уз ӣо-*

моћ шочкића на крајевима обе сшране. — Жѐне тирамола́вају конѐпе и сӯшӯ рӧбу.

тирамо̀лат, -ā̂н свр. *йовући конойац за сушење рубља који је разайеш йреко улице или од йрозора до йрозора куће и на оба краја йрелази йреко шочкића.* — Jâ ћу тирамо̀лат кòноп ка(д) се рӧба о̀сӯшӣ.

тѝран м (тал. tiranno) *силник, ширанин.* — Ôн је прâвӣ тѝран, нѝко у̀ кући нè смијē зѝнут.

тѝрāта ж (тал. tirata) *дужа рейлика или говор који је најчешће врло ефекшан.* — Слу̏шали смо тѝрāту jèднōга профеcýра.

тиро̀лēзӣ, -а, -о придј. (тал. tirolese) *широлски (клобук, блуза и сл.).* — Лѝјепо ти сто̀јӣ тâ тиро̀лēзā блу̏за.

/тиру-рѝру/ **Ма́ре тиру-рѝру** *йројекло ријечи нейознашо; има йодругљиво значење и шако се у Дубровнику каже за смијешно обучену женску особу; вјероваШно је йосшојала нека Маре коју су шако звали.* — Што̀ си тō нà себе обу̏кла? Пàрāш Ма́ре тиру-ри́ру!

тѝска ж *гужва, гурање, много свијеша на једном мјесшу.* — У̀ тисци су изгу̏били дије́те. — Што̀ је о̀вā тѝска по бу̏тӣгама о̀т круха?

тѝскат, -ā̂н несвр. **I.** *гураши некога или нешшо.* — Тѝскају о̀ни мѐне, па ѝ jā тѝскāн дру̏гōга. — У̀ тискāњу ми је нѐко дѝгō бу̏рсӣн. **II.** ~ **се 1.** *гураши се.* — Вѝђи за̏што се тāмо тѝскају около о̀негā чо̀вјека! **2.** *намешаши се некоме или негдје.* — Нè тискāј се тāмо ђѐ те нѝко не зо̀вē!

тѝснут, -нēм свр. *гурнуши некога или нешшо.* — Тѝсни тӯ жѐну што је стāла насре(д) пу̏та! изр. ~ **што̀ у̏ ру̏ку** *часшиши некога новцем за учињену услугу и сл.* — Ако му нè тиснēш што̀ у̏ ру̏ку, нѐће те по̀слушат.

тѝсућа ж *сшара славенска ријеч за хиљаду (цар Урош је уйошребио у йисму Дубровчанима — Пушанец).* — Тѝсућу врагóвā га о̀днијēло, ѝмала сан пу̏кнут о(д) смије́ха!

титула́ват, -у̀лāвāн несвр. (тал. titolare) *насловљаваши некога, називаши некога, сшављаши некоме уз име шишулу и сл.* — Свӣ га титула́вају ко доту́ра.

титу̏лат, -ā̂н свр. *насловиши, назваши некога.* — Нѐ знāм кȁко би га титу̏лала.

/тѝћ/ изр. **бѝт здрâв ко ~** *йошйуно здрав и чио.* — Ôн је здрâв ко тѝћ, мо̏же на по̀слу до̀бро потéгнут. **јести (ѝзјести) ко̀лико ~** *мало јесши (йојесши).* — Ѝзједē за о̀бједа ко̀лико тѝћ, а не вѐчерā.

тѝца ж *йшица.* — Кȁко се зо̀вē тâ тѝца што тàкō пјѐва?

тѝце ж *каже се дјешешу за йшицу.* — Дȁћемо тѝци мȁло про̀са.

тичѐтина *в. шичурина.*

тѝчина *в. шичурина.*

тѝчица ж (дем. од тѝца) — У̏з врāта о(д) сола́ра вѝсила је на мѝру кâјпица с тѝчицōн.

тѝчјӣ, -ā, -ē придј. *шшо йрийада шици.* — Свȅ ѝмају, нè фалӣ ин нѝ тичјēга мље́ка.

тичу̏рина ж (аугм. и пеј. од тѝца) (и: тичѐтина, тѝчина) — У̏ му̏рву је слѐћела jèдна цр̏нā тичу̏рина.

тѝштат, -ӣн несвр. *сшискаши (кад је одјећа или обућа нейримјерена).* — Тѝшту ме нȍвē цр̏ēвје, па хи ни нè носӣн.

тјâт, тјâм несвр. *сйаваши врло лаким сном, биши у йолусну.* — Пу̏шти је нека мȁло тјâ.

тјѐпид, -а, -о придј. (тал. tepido) *млак (вода и сл.).* — Во̀да је тјѐпида, у̏прāв за уми́вāња.

тлȅ с (и: клȅ) *йод, шло и у кући и ван ње.* — Тō је бѝло нà тлима. — Свȅ се про̀сӯло по̀ тлима. — Дѝгни тō с нà тлӣ!

тмѝца ж *мрак.* — У̏ тмици смо се су̏дарили.

тмјѐт, тмӣ несвр. *слабо, йригушено горјеши (дрво, угљен).* — О̀вӣ у̏гљēн нѝмало нѝје по̀спјēшан, сȁмо тмӣ.

тму̏ша ж (и: тму̏шина) *мрак који није сасвим гусш, а односи се најчешће на зашворену йросшорију.* — У̏ тмуши смо мȁло што и мо̀гли разàзнат.

тму̏шав, -а, -о придј. (и: тму̏ша̄в) *мрачан.* — Ци̏јелē па̏са̄нē сетѐмāнē би̏ло је нѐкаквō тму̏шавō врије́ме.

тму̏шина ж *в. тмуша.*

тȏ прил. *толико.* — Тȏ сан пла̏кала, ја̏дала и запома́гала, па ни̏ко ни̏шта. — Тȏ сан би̏јо срѐтан ка(д) сан ви̏дијо да је свȅ пȍшло на дȍбро.

/тȏ/ тȏ и̏ тȏ *нешто одређено, али неизречено, односно то се подразумијева из претходног разговора.* — Ја̑ сан му рȅкō тȏ и̏ тȏ, па нека чи̏нӣ ка̏ко хȍће. — Ра̏дијē би тȏ и̏ тȏ учи̏нијо, нȅго се жȅдан на̏пијо.

тоа̏лета ж (тал. toeletta) *елегантна женска хаљина.* — Гȍворӣ се о ми̏сēрији, а кȍјē пу̏стē тоа̏лете!

тȍбож прил. *каже се кад се баш не вјерује сасвим у нечије ријечи, поступак, оправдање и сл., тобоже, наводно.* — Не и̏злазӣ и̏с ку̏ћē, тȍбож је нȅшто сла̑б.

тȍвар м ген. мн. тȍва̄ра̄ **1.** *магарац.* — Тȍвари су се вежи́вали у̏ Та̄бору и није́су у̏лазили у̏ Гра̑д. **2.** *погрдно за мушку собу у значењу магарац.* — Кȍјӣ те је тȏ тȍвар пȍслō к на̑ма? — Ба̑ш је тȍвар кад је мȍгō тȏ учи̏нит! **3.** *мјера за количину дрва, онолико колико може понијети магарац.* — Дȍнијеће ми су̏тра Лу́ко тȍвар др̏ва̄ з Бр̏гата. **4.** *врста морске рибе, ослић (Merlucius vulgaris).* — Исфѐтала сан тȍвара па ћу га и̏спригат. — изр. **вȅликӣ ~** *одарстао дјечак.* — Ȏн је ви̏ше вȅликӣ тȍвар, а и̏гра̄ се ко дије́те! **нȅ зна̄ ~ штȍ је петру̏син** *каже се кад неко не цијени оно што је укусно, добро, вриједно и сл.* — За ȍбједа је би̏ло ри̏бē на гра̏делама, а ȏн нȅ зна̄ тȍвар штȍ је петру̏син, па нȅће ни да прȍба̄! **ви̏шē ти Бȏг дȏ дȍба̄ра̄, него је у̏ Пу̏ји тȍва̄ра̄** *(тако се наздравља у Поникваиа код Стона).*

тȍварица ж **1.** *врста смокве, стабло и плод.* — Дру̏гијēх смȍка̄ва̄ је сла̏бо би̏ло, а тȍвари̏ца̄ коликȍ хоћеш. **2.** *погрдно за женску особу у значењу магарица.* — Ȍна̄ ма̏ла̄ тȍварица ни̏кад нȅ би ди̏гла пја̑т испри̏(д) себе.

тȍваричина ж (пеј. од тȍварица) — Толи̏ка̄ тȍваричина па се нȅ зна̄ ни ја́вит ста̏ријēму!

това́рчић м (дем. од тȍвар) *магарац који је углавном служио за превоз домаћих производа из околних села на дубровачку тржницу.* — Сва̏кōга да̑на дȍлазиле су Жу̏пке с това́рчићима на̏ плацу.

тȍвјелица ж *клупица за сједање само за једну особу.* — Ни̏је у Ду̏брōвни̏ку би̏ло коми́на бес тȍвјелицē.

/Тȍдор/ изр. **Тȍдоре, сва̏кӣ да̑н тȍ горē** *говорило би се у Дубровнику кад би се јадало на неко опште зло, на немаштину, незнање, лијеност и сл.*

тȍдӯр, -у́ра м *тутор.* — Ја̑ сан му би̏јо тȍдӯр до пунољѐства.

тȍка ж (тал. tocco) *женски шеширић без обода.* — Хȍдили су ва̏зда сотȍбрацо: ȍна с тȍкōн на гла́ви, а ȏн с канȍтијēрōн.

тока́ват, тȍка̄ва̄н несвр. (тал. toccare) *додиривати, стајати, пристајати (брод).* — Ако бу̏дēмо тока́ват сва̏кō мјȅсто, дȏћемо дȍма у̏ мра̑к.

тȍкат, -а̄ (безл.) **1. тȍка̄ ме** (тал. toccare) *задесити, кад некога нешто задеси.* — Штȍ ће нас јȍш тȍкат, са̑м Бȏг зна̑! — Тȍкало ме је и̏ горē од ȍвега̄! **2. тȍка ми, тȍка ме** *морати.* — Тȍка̄ ми уре́дит сву ку̏ћу. — Тȍкало би ме пȍћ у ошпѐдō ви̏ђет тету А́ну. **3.** *додирнути, стати, пристати у неку луку.* — Тȍкаћемо и да̏нас Кала̏моту. — Ва̏пōр тȍка̄ сва̏кӣ пȍрат.

тȍка̄ч, -а́ча м *палица или штапић којим дјеца прате текст у књизи.* — При̏је је сва̏кō дије́те у̏ шкȍли и̏мало тȍка̄ч. изр. **по тока́чу** *како треба, по правилу, по пропису.* — Свȅ нам и̏дē ко по тока́чу.

тȍкет м (тал. tocco, tocchetto) *велики комад неке хране, добар комад.* — Сјѐдӣ, а при̏д њи̏м боку̏нина кру̏ха и тȍкет па̏нцетē.

толѐранат, -а̄нта, -а̄нто придј. (тал. tollerante) *онај који подноси нешто, који дозвољава другоме нешто.* — Ѐна је била ја́ко толѐра̄нта прама̀ њима.

толѐра̄нца ж (тал. tolleranza) *стрпљење, помирљивост, попустљивост према некоме или нечему.* — Ни́је пома́гала нѝ њихова толѐра̄нца прама̀ свѐјти.

толѐрат, -а̄н несвр. (тал. tollerare) *подносити нешто.* — Нѐ може се толѐрат нѐчија̄ љѐно̄с.

тѐличко прил. (и: тѐлишко) *толико с аугментативним значењем.* — Нѐ треба̄ ми тѐличко говѐрит, па̂нти̂н ја̄ дѐбро.

толѝчкӣ, -а̄, -о̄ придј. (и: толѝшкӣ) *толики с аугментативним значењем.* — Толѝчкӣ бо̏кӯн ме̂са у живѐту није́сан ѝзијо!

толѝшкӣ *в. толички.*

тѐлишко *в. толичко.*

толѝшнӣ, -а̄, -о̄ *толико мали, ситан.* — Би́ла је толѝшна̄, а све̏ је разу̏мјела ко ве̏лика̄.

тѐлишно прил. *толико мало.* — Тѐлишно за̀ра̄дӣ да ни за̀ крух не̂ма̄.

/То̂ма/ изр. **све̂тӣ Тома го̂нӣ пра́це до̂ма** *говори се у Пониквама код Стона, али и у Дубровнику и околици, вјероватно у вези са хладнијим данима.*

тѐмачит, -ӣн несвр. *објашњавати некоме нешто, тумачити (говори се у Дубровачком приморју).* — Залу́ду му тѐмачӣш кад ја̄ нѝшта ѐ(д) тега̄ не разу̏мије̄н.

то̂мбула ж (тал. tombola) **1.** *друштвена игра.* — Хо̀ћемо ли се вечѐрас ѝграт на̀ то̂мбуле̄? **2.** *добитак у игри кад се испуни једна картица од петнаест бројева.* — Мо̏жеш с ма̏ло сре̏ће̄ ѝ то̂мбулу до̀бит! изр. **учѝнит то̂мбулу** *пасти, преврнути се.* — Учѝнићеш тӣ то̂мбулу с те̏га̄ сто́чића!

томбу̏лат, -а̄н несвр. (тал. tombolare) **I.** *ваљати нешто.* — Томбу̏ло̄ је вре̏ћу до дна̀ ска̄ла̄. **II.** ~ **се** *ваљати се, превртати се.* — Томбу̏ла̄ ли се то̂ не̏што у̏ на̂с у̏ кући или надво́ру? — У̏мрли смо о̏(д) стра̄ха кад је по̀че̄ло томбу̏ла̄ње.

/томбу̏ла̄та/ изр. **чѝнит томбу̏ла̄те** *превртати се.* — Е̏но о̂н јо̂пе̄ чѝнӣ томбу̏ла̄те по по̀стељи.

то̂н, то́на м (тал. tono) **1.** *држање, опхођење с неким.* — Ѐна ѝма̄ лѝјеп то̂н са̀ свакије̄н. **2.** *извјештачено држање, држање које некоме не пристаје.* — Ѐна у то́ну госпо̀ђе̄ а̀нтӣке̄, а о̂н ва̏с у то́ну ме̏штра ѐ(д) скуле̄!

то̂над, то̂нда, то̂ндо придј. (и: тѐндӣ, -а̄, -о̄) (тал. tondo) *округао.* — Пја̂т је то̂над, плѝтица је то̂нда, а дно̏ од жму́ла је то̂ндо. — Лѝјепи су ѐвӣ тѐндӣ бешкотѝни. — Та̂ твѐја тѐнда̄ гла́ва! — Ѐкле ти ѐво̄ тѐндо̄ зр̏цало?

тѐна̄ра ж *врста рибарске мреже.* — Дифѐре̄нца је између про̀стице̄, по̀пунице̄ и тѐна̄ре̄.

то̂нда ж *пун мјесец.* — Сѝно̄ћ је би́ла то̂нда.

то̂ндас, -та, -то придј. (и: то̂нда̄с) *округласт.* — Ова̄ по̀гача ми нѝје ба̏ш ѝспала то̂ндаста.

тѐндат, -а̄н свр. (тал. tondare) **I.** *заокруглити нешто.* — Тѐндаћу мало дно̏ от палету̏нића. **II.** ~ **се** *заокруглити се.* — Фа̂ца ти се ма̏ло тѐндала ко да си здѐбљала или су те че̏ле ѝспецале!

тонѐлађ м (тал. tonnellaggio) *мјера носивости брода изражена у тонама, тонажа.* — Ста̂рӣ тѐретња̄ци није́су ѝмали ве̏ликӣ тонѐлађ.

тонѐла̄та ж (тал. tonnellata) *тежина од хиљаду килограма, тона.* — Мѐгло се на̀ плаци ку́пит на тонѐла̄те вѐћа ѝ зелени.

тѐпит се, -ӣ(н) се несвр. **1.** *растапати се у устима (нешто прхко, добро укухано и сл.).* — Тѐлетина је ко цу̏кар: тѐпӣ се у́стима. **2.** *уживати у похвалама и због тога бити радостан, поносан.* — Ка(д) слу̏ша̄ ка̏ко јон фа̄лӯ дије́те, сва̄ се тѐпӣ од милѝне̄.

тȍплит, -ӣн несвр. *гријати некога или нешто.* — Обу́ци ста̑рӣ ка̀пут, о̑н те бо̏љē то̏плӣ.

то̏рбица ж (дем. од то̏рба) *мала торба за школски прибор, плетена, с народним херцеговачким мотивима, коју су негдје у II деценији XX вијека у Дубровнику на леђима носили ученици основне школе.* — Глȅдō сан с вра́тā од бу̑тӣгē како дје̏ца с то̏рбицама тр̏чӯ у̏ шко̑лу.

тормѐнтат *в. трументат.*

/то̀рнат/ изр. **(не) то̀рнā му ко̑нат** *користити (не користити) коме, (не) ићи у рачун.* — То̀рнā му ко̑нат и кад би му пла́ћō. — Не то̀рнā ми ко̑нат по̑ј та̑мо за једа̀ндāн.

торпеда́ват, -ѐдāвāн невр. *гађати или погађати неки пловни објекат с ратног брода, подморнице и сл.* — Пу̑но су у̏ рату торпеда́вали тѐретнē бро̏дове.

торпѐдат, -āн свр. *погодити нешто оружјем с ратног брода и погођено оштетити или потопити.* — На̀ пучини су у вријéме ра̑та торпѐдали јѐдан бро̑д пу̑н шѐницē.

торпеди̇̀нијēра ж (тал. torpediniera) *врста ратног брода, торпиљерка.* — Сјѐдӯ прит ка̀фōн маринéри с торпеди̇̀нијēрē.

то̑рта ж ген. мн. то̑рāтā *колач у коме је најмање било брашна, јер је прављен од најфинијих састојака (ораха, бадема, масла, наранача и др.) у посебном округлом калупу, искључиво приликом великих празника или породичних свечаности.* — У̏ ста̑рōму Ду̏брōвнӣку на гла́су је би́ла то̑рта ду̑мањскā, то̑рта о(д) скору́пā, то̑рта о̀д мјѐнду̑лā, о̀д ора̑хā и то̑рта од на̀ранāчā.

то̀рту̑ра ж *мука, мучење.* — То̀рту̑ра га је и̏ гледат, а нѐкмоли слу́жит!

то̀рчу̑н, -у́на м (тал. torcione) *дебела свијећа у цркви.* — Ужѐгли су то̀рчу̑н прид ота́рон.

то̀та̑лӣ, -ā, -ō придј. (тал. totale) *потпун, посвемашњи.* — Пока́зō је то̀тāлō нѐзнање.

/тото̏/ изр. **до̀бит тото̏; да̏т (некоме) тото̏** *тако се каже дјетету кад ради нешто недопуштено, кад је непослушно и сл.* — О̏стави то̑, до̀бићеш тото̏! — Прѐстани пла̀кат, да̑ћу ти тото̏!

то̑ћ м *ситно изрезани комадићи меса, припремљени с маснoћом, луком и другим зачинима, пирјани у властитом соку с додатком мало воде, а готови служе за преливање тјестенине, кнедла, рижe.* — На о̀гњу ми се чи̏нӣ то̑ћ за̀ пасте̄.

то̀ћат, -āн несвр. **I. 1.** *умакати хљеб у течни дио неког јела на тањиру и јести.* — То̀ћāн о̀вō ма̑ло са̑лсē што ми је о̀стало на̀ пјату. **2.** *дуже времена квасити ноге или руке у води.* — То̀ћāн ноге у мла̀кōн во̀ди да ми мало ола̀кшају. **II.** **~ се** *стајати дуже времена уроњена тијела у води или у мору.* — У̏жӣвāн се то̀ћат у̑ мору кад је вру́ће.

то́чак, то́чка м ген. мн. то̑чāкā *испуст кишнице с крова направљен са стране зграде (нпр. на цркви св. Влаха у Дубровнику има таквих испуста у облику буцмастих лица, кроз уста којих, када пада киша, излази вода).* — Фа̑ца му је до̀шла ко то́чак свето̄га Вла́ха.

тра̀бакула ж (тал. trabaccolo) *врста дрвеног теретног брода на једра.* — При̏спјеле су у̏ порат арба̀нашкē тра̀бакуле пу̑не ди̏њā.

тра̀банат, -āнта м ген. мн. тра̀банāтā (тал. trabante) *који слијепо слиједи некога или нечије идеје.* — О̏н је по̀стō дирету́ров тра̀банат.

трава̀рица ж *лозова ракија с травама.* — И̏мали сте про̏шлōга го̀дишта до̀брē трава̀рицē.

трава̀ту̑ра ж (тал. travatura) *танки преградни зид између двије просторије.* — Чу̑јē се на трава̀ту̑ри кад го̀вору̑.

тра̀вēрса ж (тал. traversa) **1.** *попречна потпорна греда, дрвена или жељезна.* —

Ōди ће мо́рат ста̑вит тра̀вēрсу. 2. *женска прегача, кецеља за рад у кухињи (у Дубровнику се чешће чује: огрнач).* — Ста̑ви тра̀вēрсу кад бӯдēш пра̑т пја̑те!

траверса́ват, -ѐрса̄ва̄н несвр. (тал. traversare) *пресијецати неку дужину, односно у ходу или у вожњи скраћивати раздаљину између двију тачака прелазећи укосо.* — Ва̀пōр нѐ идē около За̑тона, него травѐрса̄ва̄ кȍнō. — Без траверса́ва̄ња прикȍ баштӣна̄, трȅбале би нам дȍбре двје́ уре хо̏да на̏около.

травѐрсат, -а̄н свр. *у ходу или вожњи скратити пут између двије тачке прелазећи укосо или на сличан начин.* — Нȅћемо на̏около, него ћемо травѐрсат иза ȍнијех ку́ћа̄.

травѐрса̄та ж (тал. traversata) *попречни пут којим се скраћује нека раздаљина.* — Кад йдēш на̏ ноге, по́ђи травѐрса̄тōн, а нȅ пу́тен!

тра̀вица ж (најчешће у мн.) ген. мн. тра̏вӣца̄ *трава или траве које се стављају у ракију или од којих се прави неки лијек.* — На сѐлу зна́дӯ кȍјē се тра̀вице ста̑вљају у ра̀кију.

траву̀рина ж (пеј. од тра́ва) *неуредно израсла, најчешће штетна, трава.* — Ба̑штине су зара́сле у траву̀рину.

тра̀гет м (тал. traghetto, tragitto) *лађа за превоз с једне на другу обалу, скела.* — Тра̀гет йдē сва̄кӯ у̑ру и ȍдма се вра̑ћа̄. изр. **па̑ртиће ми** ~ *каже се кад се неко негдје жури, најчешће без разлога.* — А̑јме, йдēн, па̑ртиће ми тра̀гет! — Штȍ прȇшӣш ко да ће ти па̑ртит тра̀гет!

трагѐтат, -а̄н несвр. (тал. traghettare, tragittare) *саобраћати стално између два мјеста, односно стално ићи на истој релацији тамо и овамо.* — Тӣ сва̑кӣ да̂н трагѐта̄ш ȍд гра̄да до Гру́жа!

/**тради̇̀менат**, тради̇̀мēнта/ изр. (учинит нешто) **на тради̇̀менат** *на превару.* — До̏вео нас је а̑мо на тради̇̀менат.

традицѝјōн, -о́ни ж (тал. tradizione) *традиција, предање, оно што је у обичајној и духовној сфери наслијеђено од претходника или предака и као такво се и даље поштује и одржава.* — По̀стала је традицѝјōн па̀сат у̏ клапи кро̏з Гра̄д на ко́нцу шкȍлскē го̏динē.

традицијȍна̄лӣ, -а̄, -о̄ придј. (тал. tradizionale) *оно што припада неком уобичајеном поступку, понашању, духовном наслијеђу, традиционални.* — Сва̑кē го̀динē се у „Империја́лу" одржа́вō традицијȍна̄лӣ ма̀шкара̄нӣ ба̄л.

традицијȍна̄ло прил. (тал. tradizionale) *уобичајено, као нешто одавно устаљено.* — По̀стало је традицијȍна̄ло да тȇга̄ да̄на сва̄к на́ се обу́чē што на̑јбољē йма̄.

традишка́ват, -йшка̄ва̄н несвр. (тал. tradire) *напуштати некога, изневјеравати некога.* — Тӣ ва̏зда традѝшка̄ва̄ш ка(д) трȇба̄ штȍ учйнит. — Договȍрили смо се и са̏д нȇма̄ традишка́ва̄ња.

традѝшкат, -а̄н свр. *изневјерити некога, напустити кад треба испунити неко обећање.* — Бȍјӣн се да ћеш нас традѝшкат кад загу́стӣ.

традѝшкӯн, -у́на м (тал. traditore) *онај који некога оставља у пресудном тренутку на цједилу.* — А ђȅ сте вӣ, традишку́ни јѐдни, бйли ју̀чēра?

традишку̀ница ж *женска особа која оставља некога на цједилу, не испуњавајући неко обећање или одустајући у незгодан час од неке намјере.* — За̀ њӯ се зна̑ да је традишку̀ница кад ва̀ја̄ штȍ ра́дит.

тра̀ђедија ж (тал. tragedia) *трагедија.* — Тра̀ђедија ти је тȍ свȇ изгу̀бит у јѐднōму трȇну.

тра̑ђнк, -а, -о придј. (тал. tragico) *трагичан.* — О̑н је тра̑ђика фигӯра у свѐму ȍвему.

тра̑ђико прил. (тал. tragico) *трагично.* — Фйнуло је тра̑ђико, нйко се до̄ма вйше нйје жйв вра́тијо.

тразлока́ват, -ȍка̄ва̄н несвр. (тал. traslocare) I. *премјештати некога или не-*

што. — Тразлока́вају ста́цију при̏д Уредон ма̑ло на̀ниже̄ прама Гру́жу. **II.** ~ **се** *премјешташи се*. — Тразло̀ка̄ва̄ се ди́јо ри̑ве̄ ђе̑ су при̏стајали тѐретнӣ вапо́ри.

трзло̀кат, -а̄н свр. **I.** *премјесшиши нешшо или некога*. — Тразло̀кали су нам ску̏лу ѝз Гра̄да на̀ Плоче. **II.** ~ **се** *премјесшиши се с једнога мјесша на друго*. — Сва̑ ће се Ко̀мӯна тразло̀кат у̏ новӯ згра̏ду.

тра̑к м мн. тра̑кови **1.** *паншљика, врпца*. — Ѝзвӯко̄ се тра̑к са̀ дна блу́зе̄. **2.** *везица за ципеле*. — Да̑јте ми па̑р жу̏тијех тра̑ко̄ва̄ за̀ црева̄ља̄. **3.** *пипак хобошнице*. — У̏хитила се хо̀ботница с тра̑ковима за̀ каме̄н.

трампу̏лӣн, -и́на м (и: тромпу̏лӣн) (тал. trampolino) *одскочна даска за скакање у море и сл.* — Пу̑н је трампу̏лӣн мула̀рије̄. — С трампули́на ска̑чӯ ѝ на ноге ѝ на гла̄ву.

траму̏нта̄на ж (тал. tramontana) *сјеверни вјешар, сјеверац*. — Од ју̏че̄р пу̏ха̄ траму̏нта̄на, ма је ја́ка са̑мо на̀ рефуле. изр. **изгу́бит траму̏нта̄ну** *каже се за особу коју су изневјериле неке меншалне способносши*. — Њѐга не ко̀нта̄ј, о̑н је изгу́бијо траму̏нта̄ну. **о̀бр̏нут у траму̏нта̄ну** *каже се кад почне дуваши сјеверац*. — О̀во̄ ће обр̀нут у траму̏нта̄ну при̏је него се ари̏ва̄мо у̏хитит по̄рта.

тра̑пан м *оруђе с челичном иглом или врхом од челика које служи за бушење нечега, всрша свердла*. — За то̑ пробу̏жат слу́жијо би нам jѐдан тра̑пан.

трапана́ват, -а̀на̄ва̄н несвр. (тал. trapanare) *пробијаши кроз неку подлогу, зид и сл. (шекућина)*. — Кад на̀ва̄лӣ ко̀пат, зно̑ј му трапа̀на̄ва̄ кроза̀ све што ѝма̄ на̀ себи.

трапа̀нат, -а̄м свр. *пробиши кроз папир, шканину, дрво и др. (шекућина)*. — Во̀да ѝз бање̄ је трапа̀нала кро̀з ми̏р у кори̏дӯр.

траскура́ват, -у̏ра̄ва̄н несвр. (тал. trascurare) *занемариваши*. — Ра̑дӣ ту̑ђ по̀со̄, а траску̏ра̄ва̄ сво̑ј.

траску̏рат, -а̄н свр. *занемариши*. — Сва̑ је траску̏ро̄ о̀тка(д) се је у̏хитијо с о̀но̄м живѝно̄м о(д) чо̀вјека.

траспа̀ренат, -е̄нта, -е̄нто придј. (тал. trasparente) *прозиран, провидан*. — Пома̀кни ми се са̀ свјетлости, није́си траспа̀ренат!

тра̀спорат, -о̄рта м ген. мн. тра̀спора̄та̄ (тал. trasporto) **1.** *превоз нечега*. — Ко̀ ће пла́тит тра̀спорат мо̀биље̄? **2.** *пошиљка, оно све шшо чини пошиљку (сшвари, људи и сл.)*. — Јѐдан тра̀спорат дјѐце̄ за опо̀равак на Ло̀круму је ари̏во̄ ју̏че̄р, а дру̏го̄му се на̄да̄мо су̏тра.

траснорта́ват, -о̀рта̄ва̄н несвр. (тал. trasportare) *превозиши, преносиши нешшо и сл.* — С а̑утон нам траспорта́вају во̀ће ѝ зеле̄н и(з) се́ла у̏ Гра̑д.

траспо̀ртат, -а̄н свр. *превесши, пренијеши или ошпремиши нешшо*. — Су̏ чијен ћу траспо̀ртат овли̏чкӣ ка̀шӯн?

тра̑т м (тал. tratto) *йошез у игри*. — Са̑д је тво̑ј тра̑т.

тра̑та ж *мрежа пошегача*. — Ба́цили смо тра̑ту, па што̀ Бо̄г да̄!

тратáват, тра̀та̄ва̄н несвр. (тал. trattare) **I.** *часшиши некога, првенсшвено колачима и пићем*. — Ка(д) су по̀крили ку̏ћу трата́вали су су̏сједство. **II.** ~ **се** *часшиши се*. — Вѝ се тра̀та̄ва̄те, а ме̑не не зо̀ве̄те!

трата̀менат, -а̀ме̄нта м ген. мн. трата̀мена̄та̄ (тал. trattamento) *чашћење најчешће у вези с неким свечаним догађајем у породици*. — Учѝнили смо jѐдан ма̄лӣ трата̀менат са̑мо за фа̀миљу.

тра̀тат, -а̄н свр. **I. 1.** *почасшиши некога нечим, првенсшвено колачима и пићем*. — Лијепо су нас тра̀тали: сва̑кому по̀ фетицу то̄рте̄ и по бићѐрӣн. **2.** *посшупаши с неким, оподиши се према некоме, имаши одређени сшав према некоме*. — Тра̀та̄ га ко бра̑та ро̏ђено̄га. — Ка̑ко тӣ њӣх бу̏де̄ш тра̀тат, та̀ко̄ ће и о̀ни тѐбе. **II.** ~ **се 1.** *почасшиши се*. — Тра̀таћемо се у пастиђѐрији. **2.** (безл.) несвр. *шицаши се*

некога или нечега, каже се кад је неко или нешто у питању. — Што се мѐне тра̀та̄, нѐ мо̄ра̄мо ни хо̀дит та̑мо. — Та̑ ства̑р се тра̀тала са̑мо на̑с.

тра̑тит, -ӣн несвр. **I.** *трошити нешто: намирнице, вријеме, али не новац.* — Тра̑тӣш вријѐме око лудо̀стӣ. — Што̄ тра̑тӣш рѝјечи ка(д) те нѝко нѐ слуша̄? изр. **ста̑ро̄ кр̑пи, ко́нца тра̑ти!** *изрека у Дубровнику која има везе са штедњом.* — **II. ~ се** (безл.) *трошити се.* — Тра̑тӣ се пу̏но ѐлетрикē. — Око свѐга тѐга̄ тра̑тӣ се пу̏но сна́гē ѝ времена, а ко̀рис је ма̂ла̄. — Ја̂ би забра́ нијо тра̑ће̄ње во̀дē кад је ова̀ко̄ му́тна.

тра̀чић м (дем. од тра̂к) — Учѝни о̀(д) тега̄ тра̀чића фјо̏чицу.

/**тр̀бух**/ изр. **по̄ћ тр̀бухон за̀ крухон** *отићи у свијет или тамо, гдје ће се можи живјети гдје има посла и сл.* — До̀шло је, ѐто, ѝ теби вријѐме да по̂ђе̄ш тр̀бухон за̀ крухон. **на̀ зло, Шће̏па̄не, тр̀бух нау̑чијо** *каже се некоме или за некога ко се мора прилагодити лошијем животу, пристати на горе од онога што је имао, а то му тешко пада.* — На̀ зло, Шће̏па̄не, тр̀бух нау̑чијо, ма нѐма̄ вѝше о̏кле да ка̀нē дѝна̄р у пра́зан шпа̑г!

тр̀бушко м *трбушаста особа, нарочито дијете.* — Чѝгов је о̀нӣ ма̑лӣ тр̀бушко?

тр̑га̄ње с гл. им. од тр̑гат *берба грожђа.* — Па до́ђите у̏ на̂с на̀ тр̑га̄ње!

тр̑гат, -а̄н несвр. *брати грожђе.* — Да̀нас су о̀ни тр̑гали у̏ на̂с, а су̏тра ћемо мӣ у̏ њӣх.

трѐгула ж (и: тре̂нгула) (тал. tregua) *(у дјечјој игри хватања) унапријед договорено мјесто за које треба да се ухвати онај кога гоне и хватају да би био спасен.* — Трѐгула је бѝло ста̀бло о̀(д) смокве̄ и свӣ смо глѐдали ка̀ко ћемо прије до̄ћ до̀ њега.

трема̀рела ж (тал. tremarella) *дрхтавица од хладноће, страха.* — У̏хитила га је трема̀рела од ѝспита, па га нѝка̄ко нѐ пу̏шта̄!

трѐменад, -ēнда, -ēндо придј. (тал. tremendo) *страшан.* — Трѐменад је ка(д) се на̀јēдӣ! — Па̏дала је трѐме̄нда̄ кѝша.

трѐме̄ндо прил. *страшно.* — По̀бјегли смо у буфа̀рију ка̀ко се трѐме̄ндо тре́сло.

тремолѝжат, -а̄н несвр. (тал. tremolare) *гласом или звуком неког музичког инструмента подрхтавати.* — Слу̏ша̄н славу́ја како тремолѝжа̄.

темпа́ват, трѐмпа̄ва̄н несвр. (тал. temperare) **1.** *шиљити, оштрити оловке и сл.* — О̀ткад ѝма̄ темпѐрӣн, непрѐстано трѐмпа̄ва̄ ла̄писе. **2.** *разводњавати вино.* — Не трѐмпа̄ва̄ј ми вѝно, пѝћу цѝјело̄!

трѐмпат, -а̄н свр. **1.** *наоштрити, зашиљити оловку.* — Трѐмпа̄ј ми цр̀венӣ ла̄пис! **2.** *разводнити вино водом.* — Трѐмпаћу вѝно да нѐ буде̄ ја̂ко. — Вѝдӣ се да је вѝно трѐмпа̄но.

тре̂н м (тал. treno) *жељезничка композиција, воз.* — До̀шла су на̏ море два̂ пу̏на тре̂на дјѐцē.

тре̂н м *часак.* — Нѐ треба̄ него тре̂н, па да се до̀годӣ нѐсрећа! изр. **у̏ трен о̏ка; за̀ трен о̏ка** *брзо, зачас.* — У̏ трен о̏ка се све дого̀дило, нѐ зна̄мо нӣ са̄ми ка̀ко. — За̀ трен о̏ка је свѐ бѝло о̀чишћено и ста̑вљено на̀ мјесто.

тре̂нгула в. *трегула.*

трента̀у̑но с непромј. (и: тренту̑но) *ћудљиво стање.* — До̀шло му је трента̀у̑но. — У̏хитило га је ју̏тро̄с тренту̑но.

трента̀у̑но придј. (за сва три рода) (и: тренту̑но) *ћудљив.* — Нѝје о̂н по ду́ши ло̂ш, ма је ма̑ло трента̀у̑но.

тренту̑но (им. и придј.) в. *трентауно.*

тре̂нут, -не̄м свр. *тек заспати, заспати лаганим сном и кратко.* — Тѐк што сан тре̂нуо, чу̏је̄н ку̏цало на̀ вра̄тима.

трепѝја с мн. (тал. treppiede, treppiedi) *троножац од гвожђа на који се стављају посуде за кухање на отвореној ва-*

ӣри на огњишту. — На трепи́јима је стȍјō кȁчуо с врȅлōн вȍдōн.

трѐптат, трѐптӣн несвр. 1. *ӣреӣериӣи, неједнако свијеӣлиӣи (свијећа, елекӣрично свјеӣло, звијезда и сл.).* — Мȍре је ми́рно ко ȕје, а висȍко нȁ небу трѐптӯ збије́зде. — На комонћи́ну трѐптӣ свије́ћа. — Хи̏тала ме је́жња од ȍнегā трѐптāња луми́нā по грѐбима, а нӣђе жи̑вē ду̑шē. 2. *биӣи раздраган због нечега.* — Ȍн вȁс трѐптӣ ка(д) чу̏је да дȍлазӣте. изр. ~ **ȍчима** *брзо заӣвараӣи и оӣвараӣи очне каӣке.* — Стȍ је при̑дā ме, а свȅ трѐптӣ ȍчима ко да је нȅшто скри́вијо.

трȇсāн, -а, -о придј. *ӣијан, накресан.* — Ни̏шта му не говȍри, вӣдӣш да је трȇсāн.

трѐсат, -ан свр. I. 1. *намјесӣиӣи нешӣо накриво, накривиӣи.* — Трѐсāј мȁло тӯ штӣцу да се мȍже лӣберо паса́ват! 2. *удариӣи некоме шамар, ӣљуску.* — Њȅму вȁјā трѐсат двӣје пȍ губичини. II. ~ **се** 1. *накривиӣи се, искосиӣи се.* — Трѐсō се јѐдан ȁуто насре(д) пу́та, па није́смо мȍгли пȁсат. 2. *наӣиӣи се, оӣиӣи се.* — Ка(д) се трѐсā, ш њи́ме нѐ можеш говȍрит.

трȇсе прил. (и: трȇсо) *накриво, укосо.* — Издрӣцāј квȃдар, стȍјӣ трȇсе. изр. **пȍгледат (глȅдат) некога трȇсе** *ӣогледом даӣи некоме до знања да није симӣаӣичан, да му се нешӣо замјера иӣд.* — Глȅдају је трȇсе, јер ни́је фи́на ко ȍни. — Кад гȍђ пȁсā мимȍ мене, пȍгледā ме трȇсе. — Не́ћу да ме трȇсе глȅдају.

трѐсета ж (тал. tressette, tresseti) *врсӣа игре карӣама.* — Мӣ смо сјȅдале и ћаку̏лале, а му̏шкӣ су ӣграли трѐсету.

трѐскотина ж (најчешће у мн.) *оӣӣадак од дрва.* — С трѐскотинама се потпȁљӣвā ȍгањ.

трȇснут, трȇснēм свр. 1. *ӣасӣи.* — Трȇснō је кȍлико је ду̑г и ши̏рок. 2. *удариӣи некога или нешӣо.* — Трȇснућеш з гла́вōн ȍд врāта. — Трȇснō га је с нȇчијен по гла́ви.

трȇсо *в. ӣресе.*

тре́сти, тре́сēн несвр. I. 1. *узрујаваӣи некога.* — Нѐмōј се тре́сти (трȇс), него рѐци полȁко штȍ је би́ло! 2. *дрмаӣи нешӣо.* — Ја̑ пи̏шēн, а ȍна ми тре́сē тавȍлӣн! изр. **тре́сти бȍбицу** *дрхӣаӣи од зиме.* — Трȇшћемо мӣ бȍбицу ȍвē зи́мē кад зȁпу̑хā, а нȇмā др̏вā. II. ~ **се** 1. *узрујаваӣи се.* — Тре́сēн се и кат прȍмислӣн нȁ тō. 2. *дрхӣаӣи од зиме.* — Ја̏дница, тре́сē се онȁкō на зи́ми док не прȍдā ȍнō мȁло ку̑пуса!

трѐћāш, -а́ша м 1. *ӣрећи вал ӣо реду, највећи, који се сӣвара кад дува јак вјеӣар (југо најчешће).* — Ȍднијо ме трѐћāш нȁ пржину. — Бје̏жи ȍт камена, сā(д) ће трѐћāш! 2. *ученик ӣрећег разреда неке школе.* — Трећа́ши нијéсу ӣмали пр̏вӣ сȃт, па су чӣнили нȇрēд у ра́зреду.

трȇфит, -ӣн свр. I. *наићи на нешӣо, ӣогодиӣи.* — Мȍжеби(т) ћемо трȇфит кȍјӣ ȁуто за пȍћ на́се. II. ~ **се** *наћи се случајно.* — Трȇфијо се у̏з улицу јѐдан чȍвјек па нам је пȍмогō нȍсит бȁгаље.

тре́шња ж 1. *дрхӣање, дрхӣавица.* — Хӣтā ме тре́шња, сӣку̑ро ми је скȍчила фȇбра. 2. *ӣоӣрес, земљоӣрес.* — Ȍвā ку̑ћа је ȍстала ȍд великē тре́шњē. изр. **капѐтāн (профѐсу̑р, мȇштар, гȍспāр итд.) о(д) тре́шњē** *особа која није у својој сӣруци, ӣослу, друшӣвеном ӣоложају и сл. много цијењена.* — Вӣђи капета́на о(д) тре́шњē, нȇ знā нӣ бȃрку сӣдрат! — Мȏраби(т) да ти је шта̑нап зȁ кућу дō нȇкакав инџѐњēр о(д) тре́шњē!

трибу̏нō, -а́ла м (тал. tribunale) *суд.* — Дȃли су тӯ ствȃр на трибу̏нō. изр. ~ **ȍд мачȁкā** *нешӣо неӣосӣојеће.* — Ако те вȍја, ту̏жи ме на трибу̏нō ȍд мачāкā!

тривӣјāло прил. (тал. triviale) *ӣросӣачки.* — Пона́шō се ја́ко тривӣјāло.

три́дести гл. бр. **трист и јѐдан, трист ӣ двā, трист ӣ трӣ, трист и чѐтири (тришчѐтири), трист ӣ пēт** итд. *ӣридесеӣ.* — Тȃд је на картелу̏ну изи̏шō брȏј трист ӣ трӣ и свӣ су викали трȇнта трȇ.

трӣјāнгō *в. ӣријангуо.*

тријангуо, тријангула м (и: тријанго) (тал. triangolo) *трокуш, шроугао.* — Што ти значу ови тријангули на слици?

тријебит, тријебин несвр. *чисшиши неко йоврће, сочиво, йасуљ.* — Тријебин грах слани за сутра.

тријес м *гром.* — Удријо је тријес у кућу кала нас.

Тријештин, Тријештина м (тал. Triestino) *сшановник Трсша, Тршћанин.*

Тријешће с *Трсш.*

тријонф м (тал. trionfo) *йобједа над нечим.* — Он никако није мого поднијет тријонф другога.

тријонфават, -онфаван несвр. (тал. trionfare) *славиши, ликоваши, шријумфоваши.* — Уфан да ће моји ис класе и ови пут тријонфават.

тријонфало прил. (тал. trionfalmente) *йобједнички, слављенички.* — Једрилице су тријонфало упловиле у порат.

тријонфат, -ан несвр. *славиши йобједу, ликоваши.* — Са(д) тријонфаш што си први ариво допливат до краја.

тринес гл. бр. *шринаесш.* — Биће тринес годишта да су они умрли.

трипе мн. ж ген. трипа **1.** *говеђи желудац очишћен и йрийремљен за јело.* — По локандама има добријех трипа о(д) добријех бокунића! изр. **имат добре трипе** *биши дебео, угојен.* — Није више ни он мршав, има добре трипе!

трипине ж (аугм. и пеј. од трипе) *шрбушина дебеле особе.* — Објесиле му се трипине, једва иде.

трипице ж (дем. од трипе) *шкембићи, јело йрийремљено од очишћеног говеђег желуца.* — Изнијели су на трпезу стуфанијех трипица са сирон пармиђанијем.

тријста гл. бр. *шри сшошине.* — „Триста Вица удовица" је везано уз пропас(т) „непобједиве армаде" ка(д) су настрадали и дубровачки бродови Миха Працата. изр. **Увече триста, ујутро ништа** *каже се за йразна обећања.* — У њега је вазда увече триста, ујутро ништа!

трица ж *карша у игри караша која носи број шри.* — Како то ти носиш с трицон двицу?

тркља ж *дрво уз које се нешшо йење или се йободе да нешшо држи.* — Забо је тркљу у земљу за привезат младо дрво.

тркнут се, тркнем се свр. *на брзину и за крашко вријеме йоћи негдје, шркнуши.* — Данас ћу се тркнут до Града.

трлана ж *врсша чврсше шканине од које се шила йосшељина, а уйошребљавала се и за йаншалоне које су углавном служиле за физички рад.* — Благосовила се ова трлана, неподерива је.

трлица ж *кухињски ваљак који служи за развлачење шијесша, оклагија.* — Трлица те чека на трпези. **сух ко ~** *врло мршав.* — Дошла је суха ко трлица откад је све у кући на њоме.

трлицат, -ан несвр. **I. 1.** *ваљаши шијесшо кухињским ваљком.* — Не трлицај пуно да се тијесто одвише не истањи! **2.** *лагано некога шрљаши, масираши.* — Трлицај ми мало десно раме! — Трлицање ме угрије, па сан лак ко перо. **II. ~ се** *шрљаши се нечим најчешће ради акшивирања крвошока или обичне масаже (водом, снијегом, йешкиром).* — Он се свакога јутра на рубинету трлица с водон.

трличина ж (пеј. од трлица) — Што чини ова трличина у пилу?

трличица ж (дем. од трлица) — Плат не могу растегнут с овлишнон трличицон.

трлиш, -иша м *врсша шврде дебеле шканине од које се йраве радничка одијела или йаншалоне за свакодневну уйошребу.* — Три младића, сва три у гаћама о(д) трлиша, нешто су се договарала и смијала.

трновача ж *врсша крушке која је веома мека и осшавља уйисак да је гњила.* — А оно тамо је кручица трновача.

тр̀дуплӣ, -ā, -ō придј. *тросшруки.* — Тō би ван би́ла тр̀дуплā спêнsа.

тр̀дупло прил. *тросшруко.* — Ћёли су пàсат цјёњē, па су плáтили тр̀дупло.

трȍмба ж (тал. tromba) *лимени дувачки инсшрумент.* — Трȍмба се бâш дȍбро чӯјē. ~ **кàнтабиле** (и: **кантàбиле**) *врсша дубровачког музичког инсшрумента, „йозауна“.* — Међу стрӯмēнтима се лѝјепо чӯјē трȍмба кàнтабиле.

тр̀мбӯн, -ӯна м (тал. trombone) **1.** *сирава за йуцање йриликом неке јавне свечаносши, дуже или краће цијеви у врху йроширене; йуни се баруйом и йайиром.* — Фêста Свéтōга Влáха нѐ може пàсат бес тромбӯнā и тромбунијéрā. **2.** *врсша лименог дувачког инсшрумента.* — Ȍбадвā брâта пу́хају у тр̀мбӯн.

тромбу̀нијēр, -éра м *који йуца из шромбуна.* — Тромбунијéри испàљујӯ по кȍмāнди тромбу́не свӣ зȁједно или по рéду јѐдан зȁ другијен.

тромпу̀лӣн *в. шрамйулин.*

трôн, тро́на м (тал. trono) *йријесшоље.* — Дѝгла глâву и нѝкога нѐ гледā, ко да је сјёла нȁ трōн!

трȍпо прил. *йревише.* — Трȍпо је тȍ, не мȍгу толѝкō плáтит! изр. **трȍпо лӯсо; трȍпо лӯсо лāрда и кӯпуса** *йрескуйо (кад се оцјењује да је много йошрошиши на нешшо шшо иначе није неойходно или шшо не одговара нечијим финансијским могућносшима).* — Трȍпо лӯсо је дâт толѝкē динáре за ȍбичнē кр̀пице! — Дрâгā мȍја, нѐ може се свȅ! Трȍпо лӯсо лāрда и кӯпуса!

трȍхљав, -а, -о придј. *чворноваш (дрво, цјейаница и сл.).* — Свȁ су ти др̏ва нёкāко трȍхљава.

тр̑п, тр̀па, тр̀по придј. *шрйак, ойор, који „куйи усша“ (незрела оскоруша, крушка, неке врсше вина ишд.).* — Нéћу ȍ(д) тегā вѝна, тр̀по је!

тр̑пат, -āн несвр. *йийајући ићи йо мраку, једва у мраку йогађаши йуш.* — Тр̑пāн нёкāко узȁ скалу, а нѝје ѐлетрикē. — Умȍрило ме је тр̑пāње по мрáку.

тр̑пеза ж (грч. trápeza) *сшо за којим се једу дневни оброци.* — На тр̑пези мȏрā бѝт нȁпица.

трпезȁрија ж *йросшорија за ручавање и сл.* — У трпезȁрији стȍјӣ крѐдēнца, тр̑пеза су чѐтири или сӯ шēс сто́чӣћā и у кантӯну пѝтāр с цвѝјећен.

тр̑пезица ж (дем. од тр̑пеза) — Мȍгла је у кȍмӣн стȁт и тр̑пезица.

тр̑пēћ, -éћа, -éће придј. **1.** *ойюоран (шексшилни машеријал).* — Кӯпи тȉ њему зȁ гāшā нёшто трпéће, а нё да хи ȍдма рȁздерē. **2.** *издржљив (особа која сшрйљиво йодноси болесш или друге недаће).* — Тр̀пēћ је, јȁдан, а толѝкē гȍдине се нѐ дижē ис пȍстејē.

тр̑пјет, тр̀пӣн несвр. *йодносиши некога који је йосшигао у нечему усйјех, йа се много хвали, йридајући себи велику важносш.* — Кȍ ће га тр̑пјет ако бӯдē јѐдӣнӣ одлѝкāш у рáзреду!

тр̑с, тр̑сти ж ном. мн. тр̑сти *шрска.* — Хȍћеш ли ми пȍсјећ ȍнē тр̑сти?

тр̑сит, -ӣн свр. **I. 1.** *уклониши, одбациши нешшо или некога.* — Тр̑сићу стāрӯ мȍбиљу и кӯпит нȍвӯ. **2.** *завршиши нешшо.* — Да хȍће тр̑сит шкȍлу, па нека пȍслијē чѝнӣ штȍ хоће! **II.** ~ **се 1.** *уклониши се, ошићи.* — Тр̑си ми се с ȍчӣ! **2.** *ослободиши се некога или нечега.* — Мȏрāн се тр̑сит ȍвегā пȍсла. изр. **тр̑си се мёне** *йусши ме на миру, осшави ме на миру.* — Тр̑си се мёне, нёмāн јâ кȁ(д) слӯшат твȍје лӯдости!

тр̑стика ж *шрска (биљка).* — Ѝмā тр̑стӣкā и повишѐ бањē милѝтāрскē.

/тр̑т/ изр. **тр̑т нѐкоме сȏ на глáви** *мучиши некога замјеркама, йримједбама, малшреширати га.* — Јâ нéћу пӯштит да ми ȏн трê сȏ на глáви.

тр̑тат, -āн несвр. *шрчкараши, йосршаши, не сшајаши никад него увијек нешшо радиши.* — Јȁдан Јȁкоб, сȁмо тр̑тā тȁмо ѝ āмо!

тру̑дан, тру̑дна, тру̑дно придј. *тежак, напоран.* — Тру̑дан му је по̀сō, па је ва̑зда у̏мōран. — О̀вā сетѐмāна ми је би́ла тру́дна.

тру̑дно прил. *тешко.* — Тру̑дно ми је чи̏нит скȁлу нѐколикō пу́тā на̏ да̑н.

тру̏кат, -āн несвр. (тал. truccare) **I.** *упадљиво некога шминкати, пудерисати и сл. тако да личи на маску.* — Тру̏кāш је ко да ће у тѐатру прѐстављат арлеки́на. **II.** ~ **се** *јако се шминкати.* — Ни̏ко се не тру̏кā ко о̀на.

тру̏мбета ж (тал. trombetta) *труба.* — Пу̏хā о̑н у тру̏мбету у̏ Гра̑ђанскōн му̏жици.

трумбѐтат, -āн несвр. **1.** *трубити у нешто.* — По̀ ције̄лӣ да̑н ову̑дā паса́вају а̑ути и трумбѐтају. — У̏хитӣ хи трумбѐтāње ка(д) чѐјāд спа́вају. **2.** *често и доста пити алкохол.* — Си̏ку̑ро ћеш га на̑ј у би̏ртији како трумбѐтā.

тру̏мбит, -ӣн несвр. **1.** *трубити.* — Јѐси ли га ти̑ чу̑о да тру̏мбӣ? **2.** *трошити алкохол у умјереним количинама, али редовно.* — До̀бро је о̑н: је̄дē, тру̏мбӣ по у̏жāнци и ста̑вљā дру̏гōму дѐке.

трумѐнтат, -āн несвр. (и: турмѐнтат, тормѐнтат) (тал. tormentare) *мучити некога, стално некоме за нешто приговарати.* — Трумѐнтā ћѐр што̄ се ни̏кāко не либѐрāвā о̀негā њѐзинōга гомна́ра. — Ја̑ ми̏слӣн да је до̑ста трумѐнтāња с тво̀јē ба́ндē!

тру̏нит *в. трунут.*

тру̏нут, тру̏нēм несвр. (и: тру̏нит) *гњити (нпр. у врту цвијеће, поврће и сл.).* — Нѐспола у цардину свѐ ви̏шē тру̏нē. — Свѐ у зѐмји тру̏нӣ о̀д великē влāгē.

тру̏п м *врста крупне главе рибе.* — Ку̏пила сан да̀нас ли̏јепӣ бо̑ку̑н тру̏па.

тру̏пика ж *нека болест.*

тру̏пина ж **1.** *пањ.* — Ко̀ ће ти исцијѐпат овли̏кē тру̏пине? **2.** *дебела, тешко покретна, најчешће и лијена особа.* — Јѐдва смо о̀нӯ тру̏пину укр̏цали у̏ ба̑рку!

тру̏сит, тру̏сӣн несвр. **1.** *сипати нешто, пуштати да се просипље.* — Са̀кет је про̀буждāн, па тру̏сӣн му́ку по̀ клима. **2.** *пити, испијати неко пиће.* — А ђѐ је? тру̏сӣ ви́но у би̏ртији!

тр̀холит, -ӣн несвр. *лагано ићи, ићи с муком од старости, болести или умора.* — Тр̀холӣ ли јо̑ш о̀нā жѐница у̏з улицу ко прије?

/трцȁруо/ изр. **би̏т на трцȁруо** *бити мрзовољан, нервозан.* — Што̀ си ти̑ ју̑трōс ва̑с на трцȁруо?

/ту̑/ изр. **што̀ ти (га) је, ту̑ ти (га) је** *у значењу: из ове се коже не може; тако је и ништа се не може промијенити.* — Та̀ко је то̄: што̑ ти га је, ту̑ ти га је, ма жи́вљет се и̏ даљē мо̄рā.

ту̑б м (тал. tubo) *стаклени цилиндар од петролејке.* — О̀чистила сан ту̑б на свијѐћи от пѐтроља.

туберко̀лōз, -а, -о придј. (тал. tubercoloso) *сушичав, туберкулозан.* — Фа̑ца му је траспа̀рēнта ко да је туберко̀лōз.

туберколо́за ж (тал. tubercolosi) *сушица, туберкулоза.* — Ако се нѐ будē па̑зит, до̀биће туберколо́зу.

тубѐрōза ж (тал. tuberosa) *биљка с бијелим веома миришљавим цвијетом.* — Свѐ је во̀њало по тубѐрōзама.

ту̏бет м ген. мн. ту̏бēтā (тал. tubetto) *туба неке пасте или креме.* — У̏зми ми ту̏бет ка̀квē кре̑мē за ру́кā!

ту́га ж **1.** *жалост, јад.* — У̏хитила ме је нѐкаквā ту́га ка(д) сан ви̏дијо ка̏ко се о̀нā ку̏ћа ра̀спадā. **2.** *осјећај гађења, неугодности, али и стида због нечега што је ружно.* — Нѐ би му о(д) ту́гē у̏зео што̄ из ру́кē! — Не мо̀гу о(д) ту́гē ни̏ гледат што̄ се чи̏нӣ. изр. **ту́га и нѐвоља (нѐвоја)** *каже се за јадно чељаде или за нечију јадну ситуацију.* — О̑н ти је вѐликā ту́га и нѐвоја. — По̀врх свѐ њи̏ховē ту́гē и нѐвољē ма̀нкала ин је са̑мо о̀вā нѐсрећа.

ту̏гљив, -а, -о придј. *тугаљив, нпр. храна и сл.* — Прѐслатко је о̀вō и за̀то је ту̏гљиво.

ту̏дāр *в. тудара.*

ту̏да̄ра прил. (и: ту̏да̄рица, ту̏да̄рице, ту̏да̄рка, ту̏да̄рке, ту̏да̄р) *шуда*. — Мо́ро̄ бит ту̏да̄ра па̀сат.

ту̏да̄рица *в. шудара.*

ту̏дарице *в. шудара.*

ту̏да̄рка *в. шудара.*

ту̏да̄рке *в. шудара.*

Ту̏дешак, Ту̏дешка м *Нијемац*. — Јѐдан Ту̏дешак и јѐдна Ту̏дешка би се ћѐли с мото́рон или з ба̑рко̄н прѝвес на Лѐкрум.

Ту̏дешка ж *Њемица, припадница њемачког народа.*

ту̏дешкӣ, -а̄, -о̄ придј. *њемачки.*— То̑ је ту̏дешка̄ ро̏ба. — Зна̑ш ли ту̏дешкӣ?

ту́жит, ту̑жӣ несвр. безл. *каже се кад нешто изазива нелагодан осјећај у желуцу, кад гони на повраћање.* — Ту̑жӣ ме о̏дма кад ѝзједе̄н што̏ ма̀снијē.

ту́жит се, ту̑жӣн се несвр. *жалиши се на некога, на нешто.* — Ту̑жӣ се да га че̑сто бо̏лӣ сто̑мак. — Нѝје се ту́жила на̀ тебе.

ту̏жица ж *јадно, болешљиво, физички крхко чељаде.* — Ту̏жица на̀шла ту̏жицу па се за̑једно ја̑дају.

ту̏ка ж **1.** *ћурка.* — Бо̀жић не па̀са̄ бѐс туке̄ на тр̏пези. **2.** *глупа женска особа.* — Ба̑ш си ту̏ка ка(д) си то̑ мо̀гла по̀вјероват!

ту́кац, ту́кца м ген. мн. ту̏ка̄ца̄ **1.** *ћуран, пуран.* — У о̀нему ту́кцу је бѝло трѝне̄с кѝла̄. **2.** *глупа мушка особа.* — Ка̀ква је то̑ ску̏ла ко̀јӯ је она̀кӣ ту́кац мо̑го̄ фѝнут!

ту̏кнут *в. шушнуш.*

ту̏кнӯт, -а, -о придј. *луцкасш, ударен у главу.* — О̑н је ма̑ло ту̏кнӯт, ка̀па̄ч ти је сва̑шта учи́нит.

ту̏л (франц. tulle) *врсша прозирне шканине, шил.* — Ту̏л је траспа̀ренат и ла̑к.

ту́лит се, ту̑лӣн се несвр. *обично се каже за живошиње кад се у очекивању опасносши скупе и пришаје.* — Ма̑чка се ту̑лӣ кад вѝдӣ ку́чка.

ту̏нтас, -та, -то придј. (ту̏нта̄с) *који је зашворен у себе, смешен.* — Ко̀ ће га она̀ко̄ ту̏нтаста запо̀слит?

ту́нте ж *смешена, ћушљива, у се повучена женска особа.* — О̑на̄ ту́нте нѝје ни прогово̀рила, са̑мо гле̑да̄ и му́чӣ.

ту́нто м (тал. tonto) *особа смешена, ћушљива, увучена у се.* — Ка(д) до̑ђе̄ш та̑мо, нѐ буди ту́нто, него рѐци што̏ о̀д њӣх ѝште̄ш!

ту́нтоња м (пеј. од ту́нто) *смешењак који не проговара ни кад је шо пошребно.* — Ка̀кав му је бѝјо о̀тац, а о̑н она̀кӣ ту́нтоња!

ту̏нтура ж (пеј. од ту́нте) *смешеничина, женска особа која не говори ни кад шреба.* — Ка̀ква ти је о̀но̄ ту̏нтара што про̀да̄ва̄ у бу̑тӣзи?

ту̏ња ж *шанки конопчић за пецање рибе.* — А̀јдемо на̀ рибање, ма не забо̀рави јо̑пе̄ ту̏њу!

ту̏рат, -а̄н несвр. **I.** *гураши некога или нешто.* — Што̀ ме непрѐстано ту̏ра̄ш? изр. **ту̏рат но̂с у̑ нешто** *уплишаши се у нешто, хшјеши све чуши и видјеши, бавиши се шуђим послом.* — О̑ни су нау̏чили ту̏рат но̂с у̑ свашто ће нѐ треба̄. **II.** ~ **се** *гураши се.* — Нѐ тура̄јте се, свѝ ћемо до̑ћ на̑ ре̄д!

ту̏рӣн, -и́на м *живошињска губица, њушка, али се каже и за неку особу кад напући усша незадовољна нечим или љушиша.* — Да́ла би јон ја̑ двѝје по тури́ну, па би се о̀на прѐстала му́сит. изр. **на̀пе̄т** ~ *нољушиши се на некога или због некога.* — На̀пе̄ли су за̑ нешто ту̏рӣн па нам се и не ја́вљају. — Што̀ си тѝ да̀нас на̀пе̄тога тури́на?

турѝнача ж *увијек мрзовољна, незадовољна, нељубазна женска особа.* — Ра̑дӣ ли јо̑ш та̑мо о̀на̄ Је́лина турѝнача?

турѝнић м (дем. од ту̏рӣн) *дјечја усшашца напућена због незадовољсшва нечим.* — Да̑ћу ти ја̑ по турѝнићу, па ћеш прѐста(т) кала́ва(т) дѐспете.

ту̏риста м *онај који пушује по свијешу.* — Ко ту̏риста је па̀со̄ по̏ла свѝјета.

турмѐнтат *в. шрменшаш.*

тр̏нут, тр̏рнēм свр. *гурнути некога или нешто.* — Не па̀сā порѐд камена на пу́ту, а да га нѐ турнē с нōгōн. изр. ~ **штȍ ỳ рy̑ку** *дати некоме нешто (најчешће новац) да га почастиш или подмитиш.* — Ако му штȍ нѐ турнēш ỳ рy̑ку, нећ́е ти нѝшта учи́нит!

/тр̏рскӣ/ изр. **нȁ турскӯ силу** *под великим притиском, једва, на све јаде.* — Нȁ турскӯ силу је пр̀истō да се ȍкӯпā.

тр̏тнут, тр̏тнēм свр. (и: ту̏кнут) *дискретно дати некоме нешто (поклон, новац и сл.).* — Видијо сан да му је нешто тр̏тнуо ỳ шпаг.

тȕћ, ту̑чēн несвр. *говорити нешто непромишљено.* — Не ту́ци лу̑до! — Ту́че вȁзда ѝстō ȍткад га знȃм.

тȕфа ж *мирис устајале влаге, плијесни, у просторији која није дуго провјетравана.* — Ỳ кући се чу̏јē ту̏фа. — Свȃ ми рȍба смр̀дӣ нȁ туфу.

тȕфав, -а, -о придј. (и: ту̏фāв) *пљеснив, мемљив.* — Крȗх у шкрàбици је ту̏фав.

тȕфавит се, -ӣн се несвр. *пљеснавити се, добијати мирис влаге и кварити се ако је у питању храна.* — Ỳ спреми је умѝдеца, па се хра́на ту̏фавӣ.

тȕфина ж (аугм. од ту̏фа) — Уки́хала се ту̏фина и у ормáре и у хрáну.

тухѝњат, -ām несвр. *полако врети на тихој ватри.* — На јѐднōму фȍрњелу тухѝњā кӯлāш, а нȁ другōму врӣ ју́ха на мéсу.

тȕцкат се, -ан се несвр. *куцкати се црвеним јајима о Ускрсу.* — Ту̏цкаћемо се, па чѝгово јáје бу̏дē нȁјјачē, нȍсӣ свȃ дру̑гā.

тȕцнут, ту̏цнēм свр. **I.** *ударити, куцнути црвеним јајетом друго јаје (о Ускрсу).* — Ту̏цни с вр̀хон ȍд врх, а не с вр̀хон з бáндē! **II.** ~ **се** *куцнути се црвеним јајима о Ускрсу.* — Ỳзēћемо сȃд по јѐдно јȃје, па ћемо се ту̏цнут.

тȕч м *мјед, у домаћинству познат по добром квалитету посуђа.* — У њѐговијен рy̑кама би се свȅ слȍмило па да је и ȍ(д) туча!

Ћ

/ћȁ/ изр. **ȁјде ћȁ, ȁјдемо ћȁ, пȍћ ћȁ, пȍј ћȃ** *одлази, пођимо одавде! отићи однекле.* — Ȁјде ћȁ да те вѝше нѐ гледāн! — Ȁјдемо ћȁ, ѝстō нêмāмо штȍ ȍди чѝнит! — Свӣ су вȅћ пȍшли ћȁ.

ћȁкула ж (тал. chiacchiera) *злобно измишљање или причање на рачун другога, неосноване приче о некоме другоме.* — Изѝшле су ȍ њему ћȁкуле па се свȁшта нȁгāђа. изр. **ствáрат ћȁкуле** *измишљати нешто о некоме.* — Сȃ(д) се ствáрају ћȁкуле око њѐговē жѐнидбē.

ћакỳлāње с гл. им. од ћакỳлат *брбљање с неким.*

ћакỳлат, -ан несвр. (тал. chiacchierare) *чаврљати, брбљати с неким.* — Прѐстаните ћакỳлат, забȍљеће вас јѐзик! — У ћакỳлāњу нам је вријéме бр̏зо пàсало.

ћакỳлета ж *разговор о безначајним свакодневним темама.* — Дóђи на кȁфу и на ћакỳлету.

ћȁкулица ж (дем. од ћȁкула) *ситна оговарања.* — Наприповијéдале сте се, ма је сѝкӯро било и мȁло ћȁкулӣцā нȁ мōј рȁчӯн.

ћакỳлōн, -óна м (тал. chiacchierone) **1.** *причалица, мушкарац који воли да води најчешће безначајне разговоре.* — Од мучȁљива ȍца ѝспō сӣн ћакỳлōн! **2.** *мушкарац који злобно измишља и прича о другоме.* — Пȁзи се тӣ ȍнегā ћакулóна, кàпāч ти је ствȍрит неприлике!

ћакӯлōна ж (тал. chiacchierona) **1.** *жена која много брбља, водећи најчешће безначајне разговоре.* — Свӣ су је у сӯсјеству знали ко вȅликӯ ћакӯлōну. **2.** *жена која злобно измишља и прича о другоме.* — Нѐ вјерӯј о̏нōн ћакӯлōни с Прӣјекōга!

ћапа́ват, ћа̀пāвāн несвр. (тал. chiapparе) *запремати, захватати.* — Ко̀лико ћа̀пāвā о̏вӣ сӯд?

ћа̀пат, -āн *зграбити, ухватити.* — Ћа̀пāј што мо̏жеш вӣше!

ћари̇̀на ж (тал. chiaro, chiarezza) *чистина; широк, отворен простор у природи.* — Ка(д) се до̑ђē на ћари̇̀ну, вӣдӣ се мо̏ре.

ћарла̀та̄н, -а́на м (тал. ciarlatano) *брбљивац, онај који се размеће ријечима с намјером да некога увјери у нешто неозбиљно.* — Свӣ су му вје̏ровали, а по̏слијē се о̏ткрило да су ѝмали по̀сла с о̏бичнијем ћарлата́ном.

ћарла̀та̄на ж *женска особа која се размеће празним ријечима како би некога увјерила у нешто неистинито, неозбиљно, брбљивица.* — Импампа̀нала ме је jѐдна ћарла̀та̄на да у̑змēн о̀вō нева̀јалē ро̏бē.

ћарла̀тат, -āн несвр. *брбљати с намјером да се некога у нешто увјери.* — Зна̑ о̑н до̀бро ћарла̀тат! — Ћарла̀та̄ње му је до̀нијело до̀бријех со̏ла̄да̄.

ћа̏ћа м *отац* (говори се у околици Дубровника). — Ћа̏ћа му нѐ да̄ да се же̏нӣ.

ћа́ће м *отац, тата.* — Ћа́ће му је по́шō навѐгат.

ће̏дит, -ӣн свр. (тал. cedere) *препустити, уступити, дати.* — Пја̑н су ће̏дили дје̏ци, а о̀ни су у пјанте̏рēну.

ће̑дула ж (тал. cedola) *цедуља.* — Ко̀ је пи́сō о̑вӯ ће̑дулу?

ће̑дулица ж (дем. од ће̑дула) *цедуљица.* — На̀шли смо jѐдну ће̑дулицу на̀ вра̄тима.

ћѐлебрӣ, -ā, -ō придј. (тал. celebre) *славни, гласовити, познати.* — Дум Ӣво је бӣјо ћѐлебрӣ предика̀тӯр.

ћелȅсте придј. (за сва три рода — непромј.) (тал. celeste) *плаве боје, боје ведрог неба.* — У̑ њега су ћелȅсте о̏чи.

ће̏нере придј. (за сва три рода — непромј.) (тал. cenere, cenerino) *пепељаст.* — У ормáру је вӣсијо jѐдан ће̏нере вѐстӣт и ће̏нере ко̏тула.

ћѐнзӯра ж (тал. censura) *цензура.* — Нӣје сӣкӯро да ће то̑ па̀сат ћѐнзӯру.

ћензура́ват, -у̀ра̄вāн несвр. (тал. censurare) *подвргавати цензури, цензурисати.* — Ако по̏сту ћензура́вајӯ, ѝмаће што̏ чи̇̀тат.

ћензу̀рат, -āн свр. *цензурисати нешто.* — У̑ рату су сва̑ пи́сма би́ла ћѐнзура̄на.

ће̏нтар, -тра м ген. мн. ће̏нтāрā (тал. centro) *центар, средина.* — Ку̑ћа се на̀хоӣ бли́зу ће̏нтра гра̑да.

ћѐнтиметар, -тра м (и: ћентѝметар) ген. мн. ћѐнтиметāрā и ћентѝметāрā (тал. centimetro) *центиметар.* — Ко̀лико смо се умо̀рили, на̀ сврху смо ћѐнтиметрима мје̏рили ко̏рāке.

ћѐнтрāлӣ, -ā, -ō придј. (тал. centrale) *средишњи, главни.* — Ћѐнтрāлā у̑права би́ла је у гра́ду.

ћѐнтӯра ж (тал. cintura) *појас од тврде тканине који се ставља на сукњу да би горњи дио чврсто стајао.* — Ко̏тула беш ћѐнтӯрē не сто̀јӣ до̀бро.

ћѐпаница ж *сјекиром цијепано дрво за ложење.* — Свȅ су ћѐпанице бӣле jеднāке по дужи̇̀ни ко да си хи мје̏ријо.

ће̏р, ће̏рē, ће̏ри итд. *кћи.* — О̏вā ма̏ња̄ ма̏лā ми је о(д) ће̏рē што жи̇̀вӣ у Ца̀втату. изр. **ће̏рце мо̀ја** *тако се обраћа кћери кад се тој ријечи даје посебан значај, али више у смислу: драга моја; тако се обраћа и некој другој особи у истом значењу.* — Ће̏рце мо̀ја, нѐ може се ба́цат дина́ре на̀ све ба̑нде и jо̏пēт ѝмат!

ћѐрат, -āн несвр. *ћјераши*. — Нѝко те нѝје ћѐрō да ѝдēш тȁмо!

ћеремо̀нија ж (тал. cerimonia) *обред, церемонија*. — Кȍјā је тō ћеремо̀нија за ӯћ ӯ њи̑х ӯ кућу!

ћеремонѝјāл, -а́ла м (тал. cerimoniale) *укупност правила за неку прилику и одржавање свих тих правила*. — Пра̑тили смо ва̑с ћеремонѝјāл о̀творāња фе̑стē св. Вла́ха.

ћерѐтина ж (пеј. од ће̑р) — Нѝје се ни мо̀гла дрӯгōму на́дат од онȁкē ћерѐтинē!

ћѐри̑н, -и́на м (тал. cerino) *воштана шибица*. — Ћери́ни су у коми́ну на по̀ прету.

ћѐрожина ж (тал. cero) *свијећа лојаница (у Дубровнику се воштаница зове „свијећа", али би се по називу лојанице могло закључити да су некад претежно употребљаване воштанице, па је по њима касније и лојаница добила име)*. — Ужѐжи ћѐрожину да вѝдӣн сӣћ нѝзā скалу!

ћерошпа̑ња ж (и: ћеро̀шпања) **1.** *врста цвијећа (Pelargonium)*. — На сола́ру цȁвтӯ ћерошпа̑ње и пѐтоније. **2.** *печатни восак*. — За импа̀кат свӯ рȍбу како ва̀јā и импо̀стат слӯжиће ми и ћерошпа̑ња.

ћертифѝкāт, -а́та м (тал. certificato) *потврда*. — Ѝмāш ли тӣ ћертифѝкāт да си фѝнуо скӯлу?

ћѐт, хо̀ћу гл. придј. акт.: тѝјо (ћѝјо), ћѐла, ћѐло. **I.** *хтјети, жељети*. — „Што̀ ћете вӣ?" — „Јѐдну ка̀фу бѝјелӯ." изр. **ко̀ ће сȁ мно̑м (с тȍбōн, ш њи́ме, с на̑ма, с ва̑ма, ш њи̑ма)** *ко је раван мени (теби, њему итд.); каже се најчешће у шали, истичући преимућство некога над другим због каквог успјеха, добитка и сл.* — Ко̀ ће са(д) с тȍбōн ка(д) си дивѐнтала мѐштриња? **нѐћеш** *како не би! — каже се у разговору кад се реплицира на нечије саопштење, а може бити изречено озбиљно или у иронији*. — „Пе́ро је ку́пијо кӯћу у Гра́ду и вѐликӯ ба̑рку." — „Нѐћеш, кад ѝмā сȍлāдā ко во̀дē!" „Ма́ре је ста̑вила клобу̑чић и да́ла се ӯ лусе." — „Нѐћеш, принчѝпеса!" **ћѐт некога до̀бро, (нѐ ћет некога до̀бро)** *(не) вољети некога*. — Нѐвјеста нѝкад нѝје сѐкрву ћѐла до̀бро. **хо̀ће му се** (пӯно, ма̑ло, ӯра и сл.) *каже се кад некоме треба времена, новаца и сл. да би реализирао одређену намјеру*. — Хо̀ће му се вѝшē о̀д урē док до̀ђē а̑мо. — Хо̀ће му се сȍлāдā зȁ о̄бӯћ онлѝкӯ дје̑цу! — Хо̀ће ми се снаге̑ за свȅ о̀вō по̀днијēт. **хо̀ће рѝјет** *значи*. — Кад нам нијѐсу нѝшта ја́вили, хо̀ће рѝјет да нѐће а̑мо ни дохо̀дит. **хо̀ће се** (врȅмена и сл.) *треба (времена и сл.)*. — Хо̀ће се дина́рā за пȏј у Америку! **хо̀ћу те ја̑!** *каже се кад се жели истакнути нека потешкоћа или нешто скоро недостижно, неостварљиво*. — Хо̀ћу те ја̑ ѝспē(т) се уз овлѝкō скалѝнā! **II.** ~ **се** изр. **ћѐт се с нѐким до̀бро (нѐ ћет се с нѐким до̀бро)** *(не) вољети се с неким*. — О̀ни су се вȁзда са су̀сједима ћѐли до̀бро.

ћӣ, ћѐри ж *кћи*. — Вѝшē од го̀дишта је би́ла ӯ ћери у Ко̀нāвлима.

ћивѐтōна ж (тал. civettona) *жена која својим вањским изгледом мами мушкарце*. — Кад је по̀гледāш, пра̑вā ћивѐтōна!

ћивилиза́ват, -ѝзāвāн несвр. (тал. civilizzare) *вршити културни утицај на некога, уљуђивати некога*. — Ћивилиза́вају нѐкога го̀диштима па бес ко̀ристи. **II.** ~ **се** *уљуђивати се, прихватати културни начин живота*. — Вѝдӣ се по свѐму да се ћивилѝзāвāш.

ћивилѝзат, -āн свр. **I.** *уљудити, угладити, цивилизовати некога*. — Нѝкога нѐ можеш ӯ трен ћивилѝзат. **II.** ~ **се** *уљудити се, угладити се, цивилизовати се*. — У ћивѝлизāному свијѐту се ла̀ко ћивилѝзат.

ћивилизацѝјōн, -о́ни ж *цивилизација, културан начин живота*. — Чѝм су оћӯћели ћивилизацѝјōн, промије́нили су се.

ћѝвӣло прил. *в. чивило*.

ћѝвио, -ла, -ло (ћѝвӣлӣ, -ā, -ō) *в. чѝвио (чѝвӣлӣ)*.

ћи̏ка ж (тал. cicca) *опушак, остатак попушене цигарете.* — Скали́ни су би̏ли пу̑ни ћи̏ка̄.

ћи̏ка-ћи̏ка узв. *нека, нека! — узвик којим се, понекад и злурадо, а њим се највише служе дјеца, обраћа другоме кад му се жели наругати за неки неуспјех, промашај и сл. у смислу: добро ти стоји!.* — Ћи̏ка-ћи̏ка! Ѝзбиће те ма̏ма што̀ си изгу̀бијо ѐштрило!

ћи̏кат, -а̄н несвр. *изједати се због некога неуспјеха или сл.* — Нѐка са̏(д) ћи̏ка̄ кад ме ни́је ћи̏о по̀слушат.

ћикѐтат, -а̄н несвр. *пљувати, пљуцкати.* — Ка̀ква̄ је то̑ гру̑ба̄ у̀жа̄нца ћикѐтат по пу̀ту? — Ћикѐта̄ње је кому диверти̏менат док сто̀јӣ на̀слоњен на ка̀нтӯн о̏д улицē.

ћи̏кина ж (пеј. од ћи̏ка) *опушак, остатак попушене цигарете.* — Сви̏јет се рази̏шо̄, па су му о̏стали тра̑гови: ћи̏ кине и карту̀шина на̀ све ба̑нде.

ћи̏кло̄н, -о́на м (тал. ciclone) *снажни вртложни вјетар.* — У јѐдно̄му тре̑ну ћи̏кло̄н је сва̏ о̏днијо.

ћи̏кнут, -не̄м свр. *избацити некога с одређеног положаја, смијенити, одстранити, удаљити.* — Ако нѐ буде̄ ти̏јо ра́дит како о̏ни хо̑ћејӯ, ћи̏кнуће га ко ни̏шта.

ћи̏ко̄рија ж *врста сурогата, надомјестка кафе.* — Ћи̏ко̄рија се по̀ густу ра́зликује̄ о̏т пра̑ве̄ ка̀фе̄.

ћи̏ли̏ндар, -дра м (тал. cilindro) *цилиндар, врста шешира.* — А за фунера́лон му сва̏ госпа́ри у ћи̏ли̏ндрима.

ћи̏менат, -е̄нта м (тал. cemento) *цемент.* — Би́ће ван до̑ста ћи̏ме̄нта за̀ ти̑ по̀со̄.

ћимента́ват, ћимѐнта̄ва̄н несвр. (тал. cementare) — Ка̑(д) ћете по̀чет ћимента́ват та̀рацу? — За̏висӣ о̏д времена ка(д) ћемо фи̏нут ћимента́ва̄ње.

ћимѐнтат, -а̄н свр. *цементирати.* — Ко̀лико тре̑ба̄ ћи̏ме̄нта за ћимѐнтат скали́не?

ћи̏не̄зӣ, -а̄, -о̄ придј. (тал. cinese) — На гла́су су прецѝјо̄зӣ ћи̏не̄зӣ ва́зи.

ћинемѐтограф м (тал. cinematografo) *кино, биоскоп.* — У̏вече̄р се у̏чинӣ нѐколико̄ ђи́ра̄ по Страду́ну или се по̑ђе̄ у ћинема̀тограф.

ћи̏нкви̏на ж (тал. cinquina) *у игри томболе пет извучених бројева у једном реду, што представља добитак.* — То̑мбула и̏ма̄ три̑ добѝтка: тѐрно, ћи̏нкви̏ну и̏ то̑мбулу.

ћи̏рка (тал. circa) *приближно, око.* — Би́ће то̑ ћи̏рка двје̏ста милију́на̄.

ћирко̀ста̄нца ж (тал. circostanza) *околности.* — Ва̀ја̄ и̏мат у ви́ду сва̏ дру̑ге̄ ћирко̀ста̄нце̄.

ћи̏рлица ж *ћирилица.* — Та̑ је књи̏га шта̀мпа̄на ћи̏рлицо̄н.

ћита̀дела ж (тал. cittadella) *градско утврђење.* — Ду̑бро̄внӣк је са̀ свије̄х ба́нда̄ о̏пасан ћита̀делама.

ћићѐро̄н, -о́на м (тал. cicerone) *водич, вођ.* — Ду̑го је о̑н би̏јо ћићѐро̄н у ту̀ризму.

ћићѐро̄на ж (тал. cicerona) *жена водич у туризму.* — Јѐдна ћићѐро̄на је во̀дила гру̑пу фу̀рестије̄х прико̀ Пријеко̄га.

ћи̏фра (тал. cifra) *бројка.* — Ја̑ ту̑ ћи̏фру не̑ зна̄м ни пролѐгат.

ћи́хавица ж *кихавица.* — Са зи́мо̄н до̑ђе̄ и ћи́хавица.

ћи́хат, ћи̑ха̄н несвр. *кихати.* — Ћи̑ха̄, до̀бро се нахла́дијо. — У̏хитило ме је ћи́ха̄ње па ни̏како пре̏стат.

ћи́хнут, ћи̑хне̄м свр. *кихнути.* — Ко̀лико ћеш јо̑ш пу́та̄ ћи́хнут?

ћо̏ка ж (тал. ciocca) *висећи свијећњак са више свијећа, лустер.* — Ко̀ја̄ гра̀ндеца! Сва̏ пу̏сте̄ ћо̏ке по̀ кући.

ћо́мбо м **1.** *смијешна фигура, насликана или као предмет.* — На рекла́ми су два̑ ћо́мба. **2.** *добродушна и наивна мушка особа, која не примјећује да је други обмањују.* — О̏ни̑ тво̑ј ћо́мбо мисли̑ да су сви̑ до̀бри и пошто̀ни.

ћомбу̀лӣн, -и́на м (дем. од ћо́мбо) *смијешна фигурица насликана или као предмет.* — Прода́вајӯ на̀ плаци нѐкакве̄ ћомбули́не па дје̏ца излу́ђела за̀ њима.

ћомбулѝнић м (дем. од ћобму̏лӣн) — Јѐдна дјѐво̄јчица но̏сӣ ве̏стицу от калѐнке̄ сву̏ на ћомбулѝниће.

ћо̏равац, -а̄вца м ген. мн. ћо̏рава̄ца̄ *човјек с дефектним видом, али и онај који дуже времена или тренутно нешто не види мада му је вид добар.* — И̏ ћоравац би на̀шо̄ пу̑т,а тӣ нѐ можеш!

ћо̏равица ж *жена дефектног вида, али и она која добро види, а нешто не примјећује.* — У̏ што си, ћо̏равицо, гле̏дала ка(д) си о̏во̄ купо̀вала?

ћо́ре ж *женска особа с дефектним видом, али и она која тренутно нешта не види.* — О̏на̄ ћо́ре нѐ видӣ да се ру́гајӯ ш њо́ме.

ћо́ре̄ње с гл. им. од ћо́рит *непрестано гледање у нешто или у некога.* — Забо̀ љеће те о̏чи о(д) ћо́ре̄ња у фу̏њестру прико пу̑та.

ћо́рит, -ӣн несвр. 1. *не дизати ока с некога или с нечега.* — Пова̀зда̄н ћо́рӣ у̏ либро. 2. *напрезати вид због слабог освјетљења или због слабог вида.* — Шйје̄ и ћо́рӣ у мра́ку, а не̑ће у̏жећ свијѐћу.

ћо̑ро м (и: ћо́ро) *човјек без ока, дефектног вида, али и неко ко тренутно не види нешто.* — Јѐдан ћо̑ро про̀да̄ва̄ фо̀је. — Ћо̑ро, ка̏ко нѐ видӣш ла̑пис ка(д) ти је прӣд носон?

/ћу̑к/ изр. ста̑т ко ћу̑к *непомично стајати ћутећи.* — Што̏ ту̑ сто̀јӣш ко ћу̑к?

ћу́лит, -ӣн несвр. *непомично стајати као у неком очекивању.* — О̏д јутра до̏ вечери ћу́лӣ на фу̏њестри.

ћу̏ћа ж *бочица с гуменим натикачем који има рупицу, а служи за храњење дјетета.* — Ма̑ло̄ дијѐте пӣје̄ млијѐко на̀ ћу̏ћу.

ћу̏ћат, -а̄н несвр. (тал. succhiare, succiare) *сисати нешто.* — Ве̑ћ си ве̏ликӣ, а ћу̏ћа̄ш пр̑с! — Ста̏ви пло̏чицу у у́ста па ћу̏ћа̄ј! — Дијѐте се те̑шко о̏дучӣ о(д) ћу̏ћа̄ња пр̑ста.

ћу́ћет, ћу́тӣн несвр. I. 1. *вољети некога.* — Ко̀ га нѐ би ћу́тијо кад је она̀ко̄ до̏бар! 2. *осјећати нешто.* — И̏ма̄ не̑колико̄ да́на̄ како ћу́тӣн да ме бо̏лӣ но̑га. II. ~ се 1. *вољети се.* — Ћу́ћели су се ко пра̑ва̄ бра̏ћа док ни́је у̏ кућу у̏шла сото̀на. 2. *осјећати се добро, лоше и сл.* — И̏ма̄ о̑н го̏дӣна̄, ма се јо̑ш ћу́тӣ мла̑д.

ћу̏ћӣн, -и́на м *гумена направица којом се у дјетета ствара утисак да сише, цуцла.* — Ма̑ла̄ нѐ може за̀спат бес ћући́на.

/ћу̑ш/ изр. нѐ риjет нѝ ћуш (нѝ ћуш, то̀варе) *узвик којим се тјера магарац, а у изразу се односи на некога ко оде без поздрава или прође поред познате особе без ријечи, али и ако неко без ријечи захвале прими нешто од другога.* — Ср̏ијо ме је на̀ улици и ни́је ми ре̑ко̄ нѝ ћуш. — Да́ла сан му на̑јљепшӯ сли́ку, а о̑н нѝ ћуш, то̀варе!

ћу̏ше ж (и: ћу̏ше — у Жупи дубровачкој) (тал. ciuco) *магарац.* — На ћу̏ши су би́ла два̑ сѐпета пу̑на гро̏жђа.

У

у̏ предл. 1. *кроз, унутар.* — Сва̏ тро̀је је у̏мрло у̏ мејсе̄ц да́на̄. 2. *код.* — До́ђи у̏ мене да ти не̑што у̏ка̄же̄н! — У̏ њи̏х је пу̑на ку̏ћа че̏ја̄ди! изр. у̏ мене бра̑т (сѐстра итд.) *мој (брат), моја (сестра).* — У̏ мене па́пе ва̏зда чи̏та̄ лѝбра.

уба́цат *в. убацивати.*

убацѝват, уба̀цӣва̄н несвр. (и: уба́цат) *улазити у неку просторију кроз врата или прозоре (киша, вода и сл.).* — С те̑ ба́нде̄ ва̏зда уба̀цӣва̄ испод вра́та̄. — По̀гледа̄ј у̏ камару уба̀цӣва ли ки̏ша!

уба́цит, у̏ба̄цӣн свр. *ући у неку просторију (мисли се на кишу и сл.).* — Ако

кӣша до̂ђē с вjȅтрон, сѝкӯро ћe убáци(т) крос фу̏њестру.

убешкòтат, -āн свр. *направити двојек.* — Сва̏ко нȅколико̄ да́на̄ убешкòта̄н су̏хӣ кру̑х.

убѝјат, у̏бӣја̄н несвр. I. 1. *каже се за ципеле које жуљају или су тешке па замарају.* — Убѝјајӯ ме цр̏ёвје у̏ прстима. 2. *каже се за неку боју која не приличи, нпр. неку особу чини старијом, неку просторију тмурном и сл.* — Ђе̏нере блу́за те у̏бӣја̄. — Убѝјајӯ ме ску̑рӣ мѝри у̏ камари. 3. *замарати, дјеловати убитачно на некога.* — У̏бӣја̄ ме о̀ва̄ ска̏ла. II. ~ се *превише радити, претјеривати у нечему.* — Не у̏бӣја̄ се о̀на пу̑но от по̀сла. — Убѝјајӯ му се о̀тац ѝ ма̑јка од мѝслӣ ка̏ко ће о̂н па̀сат на пу́ту.

убијéлит, у̏бијēлӣн свр. *избијелити платно прањем или сушењем на сунцу.* — Бо̀та̄на у̏бијēлӣ ка(д) се нȅколико̄ пу́та̄ о̀перē.

у̏бит, у̏бијēн свр. I. 1. *заклати неку животињу: кокош, свињу и сл.* — Кад нȅма̄ мȇса за ку́пи(т), у̏бијēн ко̀ко̄ш. 2. *кад се некоме у љутини обраћа због тога што је урадио нешто неприкладно и сл.* — У̏бићу те ако не по̀купӣш свȅ што̏ си разба́цо̄! — У̏била би га кад би чу̑ла да је бӣјо ш њима у кумпа̀нији. 3. *у клетви.* — Бо̂к те лу́да (не) у̏бијо! — Пу̑шка те (не) у̏била, ш то̀ си то̏ учѝнијо! 4. *штетно на некога дјеловати ријечима, поступком, стањем и сл.* — У̏бијо ме про̀пух у̏ ку́ћи. — У̏била ме нȅпра̄вда ш њѝховē ба́ндē. II. ~ се *претргнути се од посла или од неког другог напора, настојања и сл.* — У̏бијēн се ра́дēћи, а о̀(д) тега̄ нȅма̄н нѝшта. — У̏били смо се ѝштӯћи вас ђȅ сте. изр. ~ о̀т плача *дуго и јако плакати.* — Ма̑лӣ се у̏бијо о̀т плача кад му је крȅпала тӣца.

у̏битан, -тна, -тно придј. (и: у̏бӣтан) *убитачан, јако тежак, напоран.* — Ска̏ле су нам у̏ ку́ћи у̏битне.

у̏битно прил. (и: у̏бӣтно) *убитачно, напорно.* — У̏битно је сва̏кӣ да̑н ра́дит ѝстӣ по̀со.

у̏бјен, -ѐна, -ѐно придј. *утучен због нечега, безвољан, у јадном психичком стању.* — Сва̏ је убјѐна о̀ткад је чу̑ла да ѝдēмо ћа̑.

ублијéђет, -дӣн свр. *поблиједити.* — Сва̏ је ублијéђела кад је чу̑ла за дѝзграцију.

убодѐњак, -áка м (и: бодѐња̄к) *онај кога боду.* — Што̀ се дȅрēш ко убодѐња̄к?

убро̀чит, у̏брочӣн свр. *намјерно или ненамјерно гурнути нешто у воду или било што течно.* — Убро̀чићеш ру̑ка̄в у̏ воду! — Ма̏чка је убро̀чила гу̑бицу у̏ тећицу пу̑ну мјéка.

у̏брусац, -сца м ген. мн. у̏бруса̄ца̄ *марама, рубац.* — Ва̏дила је нȅшто из у̏брусца, нијéсан вѝдијо што̏.

у̏бручић м (дем. од у̏брусац) *цејна марамица, рупчић.* — Ста̏вила сан ти у̏бручић у̏ лијевӣ шпа̑г.

у̏вала ж (и: ва̏ла) *дио обале гдје море дубље задире у копно.* — Од нȅвремена смо се скло̀нили у jѐдну у̏валу на Ло̀круму.

ува́лит, у̏ва̄лӣн свр. I. *угурати некога или нешто.* — Ува́лили су ми на̑јгорē ја̏буке. — Ува́лијо га је о̀тац на до̀бро мјȅсто. II. ~ се *утрпати се негдје некоме, засјести негдје.* — Ка(д) се у̏ва̄лӣ у̏ ку́ћу, нȅ зна̄ по̑ј ћа̑. изр. ува́лила ми се му̑ка у̏ стомак *тешко ми је, мучно ми је физички или психички.* — Ува́лиће ти се му̑ка у̏ стомак о(д) толѝкē водӯринē! — Ува́лила ми се му̑ка у̏ стомак слу̏шајӯћи хи што̏ го̀ворӯ.

уваљѝват, ува̀љӣва̄н несвр. I. *утрпавати некоме нешто, гурати.* — Нȅмо̄ј ми ва̏зда уваљѝват нȅшто што̏ нȅ ваља̄! II. ~ се *утрпавати се некоме или негдје.* — Ако ме зо̀вēш, до̄ћу, а нéћу се са̑м уваљѝва(т).

у̏великē прил. *веома, много.* — У̏великē фа̑лӣ зȅта.

ỳвехнут, -нēм свр. *увенути.* — Ȍд великē сӯшē свȁ је зȅлēн ỳвехнула (ỳвехла).

увѝјат се, ỳвӣјāн се несвр. **1.** *додворавати се некоме мазећи се, најчешће с неком одређеном намјером.* — Нȇшто ће ти ѝскат, пӯно се ỳвӣјā околò тебе. **2.** *каже се за нешто јестиво (врста тијеста, колач и сл.) што није тврдо, али се зубима тешко прегриза.* — Мјендòлāта ми се ỳвӣјā под зӯбима.

ỳвират, ỳвирē несвр. *кад се врењем смањује количина текућине.* — Пӯшти нека вòда полàко ỳвирē.

ỳвргнут се, -нēм се свр. *бити по вањском изгледу, особинама и сл. врло сличан неком сроднику: оцу, мајци, рођаку итд..* — У свȅму се ỳвргō у òца.

ỳврет, -ӣ свр. *кад се врењем смањи количина неке текућине.* — Свȁ је вòда ỳврела, а грȃх је òстō нȁ сӯху.

/увр̏ћет/ изр. **увр̏ћет сȇби ȕ глȃву** *не моћи се ослободити неке мисли.* — Увр̏ћела је сȇби ȕ глȃву да је балàрӣна. — Кад ȏн сȇби нȇшто ỳвртӣ ȕ глȃву, нѝко му тȏ вӣше нè може ѝзбит.

ỳгибат се, -љēн се несвр. *каже се за неки предмет кад се под притиском или иначе увија (картонска кутија, лим).* — Ȍ(д) шта је òвā рòстијēра ка(д) се овàкō ỳгибљē?

ỳгињат се, -ēм се несвр. **1.** *склањати се некоме с пута, помицати се.* — Не мòгу се нѝ јā свȁкому ỳгињат! **2.** *савијати се под неким механичким притиском или иначе.* — Ӣдӯ а чӯјӯ како се пȍнат пòд њима ỳгињē.

углȁбат, ỳглāбāн несвр. *жуљати (нпр. ципеле).* — Лӣјевā ми је дȍбра, а дȅснā ме цр̏ēвја ỳглāбā. — Ỳске су ти пр̏ēвје па ти се од углȁбāња чѝнӯ жӯји.

ỳгледат се, -āн се свр. *узети некога за узор, примјер.* — Ỳгледāј се у òнегā фӣнōга младѝћа, а нȇ у гомнàрину!

ỳгнут се, ỳгнēм се свр. **1.** *склонити се с пута, помакнути се.* — Ỳгни се да пàсāн! **2.** *сагнути се под притиском нечега или иначе.* — Пȍд се ỳгнуо òд великē тежӣнē. **3.** *погнути се.* — Ỳгнуо се òд годӣнā ѝ болести.

угòдит, ỳгодӣн свр. *погодити, потрефити, подесити нешто.* — Вȁјā знȃт òгањ угòдит кад ӣмāш пȇћ крӯх. изр. **угòдило је врије́ме** *било је лијепо вријеме или прикладно вријеме.* — Òвē гȍдинē је угòдило врије́ме вòћу.

ỳгризак, -ска м ген. мн. ỳгризāкā *угризени комад јабуке, хљеба и сл.* — Пӯна је шкрȁбӣца ỳгризāкā òт круха. — Кȍ крос фӯњеструр бȃцā ỳгриске òд јабукē?

/ỳгристи/ изр. **ỳгризō се за јȅзик; за јȅзик се ỳгризō** *клетва упућена некоме кад каже оно што није требало или што би, по вјеровању, могло донијети зло.* — „Нѐмōј да ти тȏ ѝспанē из рӯкā и слȍмијē се!“ — „Шӯти, за јȅзик се ỳгризō!“

ỳдајба ж ген. мн. ỳдāјбā *удаја.* — Кòстаће хи пӯно ỳдајба ћȇри!

ỳдарат, -āн несвр. **1.** *свирати на неком инструменту.* — Ȍна лѝјепо ỳдарā пјанàфорат. — Мӯжика ỳдарā у Гра́ду. **2.** *израстати (кад биљци избијају младике).* — Ỳдарајӯ млàдике по стȁблима. **3.** *заударати на нешто, имати неугодан мирис који указује да је нека намирница и сл. покварена.* — Ȍди нȇшто ỳдарā. — Мȇсо мȃло ỳдарā. — Òвā ја́ја ỳдарајӯ ко да су стȁра. изр. **ỳдарат ȕ очи** *сметати очима.* — Ỳдарā ми ȕ очи рѝфлес ò(д) сӯнца.

удвòрит се, ỳдворӣн се свр. *додворити се некоме.* — Ако се бӯдēш знȃт удвòрит госпáру, бѝће ти дȍбро.

удије́ват, ỳдијēвāн несвр. *увлачити, утицати нешто.* — Тѝ ми ỳдијēвāј кòнац у ѝглицу, а јȃ ћу шѝт.

Ỳдит, -ӣн несвр. *шкодити.* — Јȇдē мȇса, а ỳдӣ му. — Ȍн нȇће ћȇт с нȃма нà Мљет, ỳдӣ му мȍре.

у̏дјенут, -нē̑м свр. *увући конац у иглу и сл.* — У̏дјенӯт је бйјелӣ кȍнац, а мȅни би трȇбō цр̑нӣ.

у̏дрит, у̏дрēн свр. **I. 1.** *ударити некога или у некога (у нешто).* — У̏дрићу те ако се не у̏мӣрӣш! — У̏дријо је з гла́вōн у̏ вра̑та. **2.** *изникнути, тек се помолити из земље.* — У̏дриле су ми пома̀дōре. — Кад у̏дрӯ љу̏бице, прȍљеће је на̀ вра̄тима. изр. ~ у̑ гла̄ву *кад некога опсједне нека мисао у вези с одређеном намјером или некаква преокупација која не да мира.* — У̏дрило му је бȍгаство у̑ гла̄ву. — Нѐмōј да ти са̑д у̏дрē у̑ гла̄ву како те нȇко прȍгāња̄. ~ у̑ гла̄ву (у ноге) *каже се кад некога ошамути пиће.* — У̏дриће ми вино у̑ гла̄ву, нѐ смијēн вйшē пӣт. — Кȍ ће се са̑(д) дйгну(т)! У̏дрила ми је ра̀кија у̑ ноге! ~ (некоме) у̑ фацу *увриједити некога.* — Ако се у̏чинӣш нѐвјеш, у̏дрићеш му у̏ фацу. — У̏зми ка(д) те нӯдӣн, нѐмōј ми у̏дри(т) у̏ фацу! ~ по ру́ци *учинити некоме нешто што му не би било по вољи, замјерити се некоме.* — Пȏћемо кад нас зȍвē, нѐ можемо му у̏дри(т) по ру́ци. ~ у́ се *скупити се приликом прања.* — Ако ȍвā рȏба у̏дрē у се, нȇће ми йзӣћ вȅста. — Ȍнā жѐна се сма́њила, ко да је у̏дрила у́ се! **II.** ~ се *ударити се у паду или о нешто.* — Па̑шћеш и у̏дрићеш се. изр. у̏дри се пȍ губици *умукни! (кад неко говори безбожне ријечи).* — У̏дри се пȍ губици! Бȏк ће те кастӣгат ка(д) такō гȍворӣш! ~ по гла́ви *размислити о нечему, доћи себи и отргнути се од лоших намјера и замисли.* — Ка(д) се у̏дријо по гла́ви, вйдијо је да је фа̑лијо. — У̏дри се ма̑ло по гла́ви па ћеш вйђет да тȏ нȇ ваља̄.

у̏дунут, -нē̑м свр. **I.** *угасити, погасити нешто (ватру, свијећу).* — У̏дуни тȏ ма̑ло жѐравицē у фȍрњелићу. **II.** ~ се *угасити се, погасити се (ватра, свијећа).* — У̏дунуће се свијéћа, вȅликӣ је вјȇтар.

уду̑шит се, у̏дӯшӣн се свр. *слатко се најести нечега, с уживањем се најести омиљеног јела.* — Уду̑шијо би се смȏ квама!

У́ђе ж *женско име у Дубровнику (Еуђенија).*

у̏ђести, уђѐдēн свр. (и: у̏ђес) *увући, утакнути у нешто.* — Уђѐди ми кȍнац у йглицу, нѐ вйдӣн.

У́ђо м *мушко име у Дубровнику (Еуђенијо).*

у̏жа̄нца ж *навика.* — Jѐдēн вйшē од у̏жа̄нцē нȇго ȍт потребē. изр. ймат (нéмат) у̏жанцу *(не)обичавати, имати (немати) обичај, навику.* — Ȍна йма̄ у̏жа̄нцу у̏ свакȏ дȍба да̑на повйрит на̀ вра̄та. — Нȇма̄н у̏жа̄нцу нйшта ȍстављат за̀ сутра. грŷба (грŷба̄) ~ *лоша навика, обичај.* — Йма̄ ȏн грŷбӯ у̏жа̄нцу вйкат кад гȍворӣ.

у̏жат, -а̄н несвр. (тал. usare) *обичавати.* — У̏жа̄мо се прошéтат дȍ Свȇтōга Ја̄коба.

у̏жећ, ужѐжēн свр. **I.** *упалити нешто.* — Ужѐжи ѐлетрику у комӣну! — Ужѐгли су вȅликӣ ȍгањ на Звéковици. **II.** ~ **се 1.** *каже се кад се осјети велика врућина у организму.* — Ужѐгла ми се гла́ва по ȍвему сйлнōму сӯнцу. **2.** *плануши, наљутити се и праснути на нешто.* — Ужѐжēн се кад вйдӣн кȍјē су у̏ре, а ȏн дрйха̄. **3.** *каже се кад се сланина, масло или нека слична намирница поквари на високој температури.* — Ла̑рдо се ужѐгло ȍд вѐликē врућйнē.

/ужйват/ изр. ~ дȅвēт свијéтā *живјети лијепо, имати све што је потребно за лијеп живот.* — Ка̏ко нам је та̑мо бйло лйјепо! Ужйвали смо дȅвēт свијéта̄!

у̏жижат, у̏жижēн несвр. *палити нешто.* — Нȇће у̏жижӯ смѐтлиште, й ōди се чӯјē.

у̏жина ж *поподневни оброк (између обједа и вечере).* — Мȍже се за̀ ужину пȍпит и ка̀фа бйјела̄ з бокӯнићем кру̑ха.

ужина́ват, ужйна̄ва̄н несвр. *узимати поподневни оброк.* — Нйкад не ужйна̄ва̄н.

ўжинат, -а̄м свр. и несвр. *узети (узимати) подневни оброк.* — Да̀нас ћемо ўжинат крӯха ѝ масла.

ужи́рит, ўжӣрӣн свр. **I.** *утовити свињу, али и човјека добром исхраном.* — Ужи́рили су о̀нō дије́те ко пра́ца. — Јѐдан ўжӣрен чо̀вјек отво̀рио нам је вра́та. **II.** ~ **се** *утовити се (свиња), раздебљати се (човјек).* — Ужи́рићеш се ако бӯдеш то̀лӣкō јȅстит.

ӯза предл. *уз, близу, крај нечега или некога, поред.* — Јѐдва се пēњēм уза̀ скале. — Стȏј ӯзā ме док је тӣска! — Ôн бр̏зо ӣдē, а тӣ са̂мо тр̏чӣш ӯзā њ.

уза̀вират, -ēн учест. **1.** (прел.) *кухати нешто до врења.* — О̀бично сан уза̀вирала јӯху у пӣњети. **2.** (непрел.) *прокључавати, достизати тачку врења.* — На̀ великōму фо̀рњелу свȅ бр̏зо уза̀вирē.

уза̀врет, уза̀врӣн свр. **1.** (прел.) *скухати нешто до врења.* — Уза̀ври во̀ду па ста̂ви кӯхат кӯпус! **2.** (непрел.) *достићи тачку врења, прокључати.* — Кад јӯха уза̀врӣ, ста̂ви па̂сту! **3.** *осјетити бијес, љутину због нечега.* — Ја̂ уза̀врӣн кад вӣдӣн да сва̂к чӣнӣ што̀ га је во̏ја. — Уза̀ врело ми је ка(д) сан чӯо што̀ го̀ворӣ. **4.** *каже се кад настане неко велико гибање, кретање међу људима и сл.* — Свȅ је уза̀врело, нȇће о̀вō ӣзӣј на до̀бро.

узвије́нит *в. узвијонут.*

узвијо́нут, -ијōнēм свр. (и: узви́нут, узвије́нит) **1.** *разјарити се, разбјеснити се.* — Ка(д) тō вӣдӣн, узвѝјōнēм ко вра̂г. **2.** *запрепастити се, престрашити се.* — Узвијо́нијо би кад би вӣдијо ка̂ко тō ѝзглēдā. — Узви́нула је о̀д бокӯн мӣша.

узви́нут *в. узвијонут.*

узвѝцијāн, -а, -о придј. *размажен, навикнут на разне угодности.* — Узвѝцијāному чеја̀дету је тȇшко по̀го̀дит.

узвицѝјат, -āн свр. (тал. viziare) **I.** *научити некога на нешто угодно, пријатно, размазити некога.* — Узвицѝјали смо га, па са̂мо бр̏чкā по̀ пјату и нȇће да јȅдē што̀ му се да̂. **II.** ~ **се** *навикнути се на нешто угодно, размазити се.* — Вӣдӣн ја̂ да си се тӣ узвицѝјō, па са̂мо зано̀вȇта̂ш.

ӯзвӣштāн, -а, -о придј. *укисељен нпр. неко јело, воће и сл.* — Кӯпила је ӯзвӣштāнијēх смо̏кāвā и поква́рила сто̏мак.

узви́штат се, узви́штӣн се свр. *покварити се, укиселити се (неко јело, воће и др.).* — До по́днē се смо̏кве узви́штӯ, поготово по врућӣни.

узвр̏ћет се, узвр̀тӣн се свр. *наћи се у неугодној или необичној ситуацији па се узвртољити и безглаво понашати.* — Ка(д) су по̏чēли сва̂каквӣ ра̂зговōри, о̀на се узвр̏ћела, па нȇ зна̂ што̀ би.

ӯзгōри прил. *према горе, узбрдо.* — Тȇшко ми је хо̀дит ӯзгōри. — Потѐгни ма̂ло нога̀вице ӯзгōри!

узгуло̀зат се, -āн се свр. *завољети нешто лијепо, првенствено јело, али и било што друго, па непрестано то жељети.* — Што̀ сан се узгуло̀зала на о̀нē колӯрӣтē шугама́не! — Узгуло̀зō се ôн на тво̀је њо̀ке.

уздр̏жат се, ӯздржӣн се *сачувати се, одржати се.* — У на́роду су се јо̂ш уздр̏жали нȇкӣ ста̂рӣ о̏бичаји.

ӯзēт, ӯзмēн свр. **I. 1.** *појести нешто.* — Ма̀нтрā ти се кад јӯтрōс није́си нӣшта узе́ла. — Ӯзми што̀ у ӯста! **2.** *ступити у брак.* — Нѐ би бӣјо ӯзео њӯ да је мо̏гō на̂ћ бо̏љӯ. **3.** *куповати.* — Ӯзмите ми о̀вō ма̂ло па̂та̂тā да ӣдēн до̏ма. — Мȇсо ћемо ӯзēт у Грӯжу. **II.** ~ **се** *склопити брак, вјенчати се.* — Ӯзēли су се нȇђе о Бо̀жићу.

ӯзимат, ӯзимљēн несвр. **I. 1.** *јести нешто, залагати се нечим.* — Ôн нӣшта не ӯзимљē до о̀бједа. **2.** *ступати у брак.* — О̂на њȇга ӯзимљē ради со̏лāдā. **3.** *куповати нешто.* — Ӯзимали су нȇкӣ и по̀ цијелӯ врȇћу цӯкара. **II.** ~ **се** *склапати брак, вјенчавати се.* — При́је су се ӯзимали по̀ вољи ро̀дитēљā, а са̂(д) се ӯзимљӯ како о̀ни хо̀ћејӯ.

узи́мит се, ӯзӣмӣн се свр. *осјетити хладноћу ходајући по хладном времену,*

дуго стојећи или сједећи на хладном мјесту. — Ка(д) се у̏зӣмӣш, нӣка(д) се у̏гријат!

у̏зӣћ, у̏зӣђен свр. *попети се.* — Те̑шко је у̏зӣћ дѐ вашӯ кӯће̄, висѐко сте.

у̏злазит, -ӣн несвр. *пењати се.* — У̏злазӣте ли Вӣ у̏з нашу у̑лицу или уз ѐнӯ дѐ ње̄! — Те̑шко је у̏злаже̄ње уз ѐне̄ вӣсоке̄ скалӣне.

у̏злит, -ӣн свр. **I.** *учинити некога раздражљивим, злим.* — У̏злиһеш тӯ жӣвину кад је ва̑зда дра̑жӣш. **II.** ~ **се** *постати зао, раздражљив.* — Не кастӣга̄ва̄ј дијѐте за̀ свашто, у̏злиће се!

узљу́тит се, у̏зљӯтӣ се свр. *укиселити се (храна, вино и др.).* — Пу̑на пӣњата гра̑ха од ју̏че̄р ми се узљу́тила.

узма́мит, у̏зма̄мӣн свр. **I.** *узнемирити, узбудити некога.* — Узма́мили су сву̑ ку̑ћу у̏сред ноћи. **II.** ~ **се** *узнемирити се, узбудити се.* — Што̏ се та̀ко̄ у̏зма̄мӣш ка(д) ти ӣма̄ кѐ до̄ћ?

у̏змуфавит се *в. узмуфат се.*

у̏змуфат се, -а̄н се свр. (и: у̏змуфавит се) *уплеснивити се.* — Мармѐла̄та ми се у̏змуфала.

у̏знијет, -ѐсе̄н свр. *понијети нешто до врха неке узбрдице, до врха степеница.* — Помѐзите ми, Бо̑г ван до̑, да ѐво̄ узнѐсе̄н уза̀ скалу.

у̏зо̄, у̏зла м мн. у̏зли (и: у̏зли), ген. уза́ла̄ *чвор.* — Кѐлико је само уза́ла̄ на ѐвему конѐпчићу!

узѐстит се, у̏зостӣ се свр. *укиселити се (вино).* — Узѐстила нам се пу̑на ба̑чва вӣна.

узра́колит се, -ӣн се свр. *ускокодакати се.* — Што̏ су се ко̏коши ова̀ко̄ узра́колиле?

у̏зра̄нкетивит се, -ӣн се свр. *ужестити се од дуга стајања на неодговарајућој температури, али и иначе (сланина, уље).* — У̏зра̄нкетивило ми се ӣ ује ӣ ла̄рдо на врућӣни.

узригнӣва̄ње с гл. им. од узригнӣват *подригивање.* — Му̑чӣ га узригнӣва̄ње.

узригнӣват, узрӣгнӣва̄н несвр. **I.** *подригивати.* — Кад го̑ћ јѐде̄н прӣга̄не̄ белѐнча̄не, узрӣгнӣва̄н. **II.** ~ **се** (само у 3. л. и с дат.) *каже се кад се враћа нека храна коју желудац не подноси.* — Узрӣгнӣва̄ ми се шту̑фа̄но ме̑со.

у̏зрнит, -ӣм свр. *каже се за махуну кад се у њој формира зрно.* — Гра̑х јо̏ш нӣје у̏зрнијо, мада му је ве̑ћ вријѐме.

у̑је *в. уље.*

укажӣват, ука̀жӣва̄н несвр. *показивати некоме нешто, подучавати некога у нечему.* — Ука̀жӣва̄ ли ван ме̑штар ка̏ко то̑ ва̀ја̄ сла́гат? — Ка̀ква кѐрис од укажӣва̄ња ка(д) тӣ нӣшта нѐ слуша̄ш!

ука́зат, у̏ка̄же̄н свр. **I.** *показати некоме нешто.* — Ука́жи ми што̀ си до̏бијо на рѐго̄! — Хо̏ћеш ли ми ука́зат ка̏ко се ѐво̄ рачу̑на̄? **II.** ~ **се** *истакнути се, показати се.* — Учӣнијо је то̑ само за ука́зат се. — Кад обу̑че̄ш нѐвӣ вѐстӣт, ука́жи нам се да те вӣдӣмо ка̏ко ти стѐјӣ.

укалижӣват се, -ӣжӣва̄н се несвр. *додворавати се некоме ласкањем, услугама и сл.* — Укалижӣво̄ си се пр̏во̄ њѐму, па са̑д мѐни! — Нӣје у пӣта̄њу рѝспет прама̀ вама, него са̑мо укалижӣва̄ње.

укалӣжит се, ука̀лӣжӣн се свр. *додворити се некоме ласкањем или прављењем услуга.* — Тӣ се сва̏кому зна̑ш укалӣжит!

укалкула́ват, -у̏ла̄ва̄н несвр. (тал. calcolare) *урачунавати.* — Укалку̏ла̄ва̄ш ли тӣ мѐни и ѐно̄ што̀ сан ти му̑кте ра́дијо?

укалку̏лат, -а̄н свр. *урачунати.* — Не̑ћеш ми ӣ то̄ укалку̏лат у грије́хе?

уква́сит се, у̏ква̄сӣн се свр. *ускиснути (мисли се на тијесто).* — Нека стѐјӣ јо̏ш на мла́ку док се не у̏ква̄сӣ!

у̏кинут, у̏кине̄м свр. *кад нешто љуто, кисело и сл. приликом јела натјера сузе на очи, загрцне, изазове кашаљ.* — У̏кинула ме је ѐва̄ па̑прена̄ са̑лса.

укѝхат се, ѝкӣхāн се свр. **1.** *каже се кад се неки мирис или неугодан вонь уӣије у нешӣо.* — Укѝхо се ȕ кућу вōњ ȍт пригāнē рӣбē. **2.** *каже се кад неӣовољне временске ӣрилике дуго ӣрају.* — Укѝхō се шӣлок па је ārија пу̑на умӣдецē.

ȕкљата ж *врсӣа бијеле морске рибе.* — Од ȕкљатē је дȍбра ју̏ха.

ȕкоп м *сахрана, ӣогреб.* — Ȍна је вēћ спрāвила ѝ робу за ȕкопа.

укопа́ват, укȍпāвāн несвр. *сахрањиваӣи некога.* — Кȍгā тō дȁнас укопа́вајӯ?

укȍпат, -ан свр. *сахраниӣи умрлог.* — Укȍпали су га ȕ ду̑нда ȕ греб.

укопе́чит се, укȍпēчӣн се свр. *ӣремријеӣи од сӣраха.* — Укопе́чила сан се ō(д) стрāха ка(д) сан га срēла. изр. **ȍстат укȍпēчен** *скамењен од сӣраха, али и од другог изненадног узбуђења.* — Ȍстō је укȍпēчен кад је чу̑о штȍ се догȍдило.

укорије́пит се, укȍријēпӣн се свр. *слијеӣиӣи се у ӣосуди у којој се куха ии из које се једе (храна или шӣо друго).* — Ако се пјāти укȍријēпӯ, нēће хи нӣко ȍпрат!

ȕкроп м *ӣриӣремљена ӣекућа храна за свиње, наӣој.* — Штȍ ȍстанē пȍ пјатима, бāцӣмо у ȕкроп.

ȕкропина ж *вода у којој се кухао куӣус.* — Смр̏дӣ ку̑ћа по ȕкропини. изр. **ни ју̏ха ни ~** *каже се за нешӣо шӣо не ваља, а најчешће за храну.* — Ȍвō што си нам да́ла за ȍбједа нӣје ни ју̏ха ни ȕкропина.

укрца́ват, укр̏цāвāн невр. **I. 1.** *уӣовариваӣи нешӣо.* — Укрца́вају штӣце на трȁбакулу ȕ пōрту. **2.** *намеӣаӣи некоме нешӣо или некога.* — Укр̏цāвāш ми нēпознāтō чеја́де ȕ кућу! — Нѐмōј ми укрца́ва(т) нӣкакав пȍсō! **II. ~ се 1.** *улазиӣи у неко ӣревозно средсӣво (брод, аутобус и сл.).* — Укр̏цāвāј се бр̑зо да нѐ пāртӣ! **2.** *добијаӣи ӣосао на броду као члан ӣосаде.* — Чу̑јēн да се укр̏цāвāш на ду̑гӯ плȍвидбу. **3.** *намеӣаӣи се некоме.* — Ȏна се укр̏цāвā ђе ӣмā му̑кте за ӣзјести.

укрца́ње с гл. им. од укр̏цат (се) *добијање заӣослења на броду као члан ӣосаде.* — Ȏн вāдӣ мȁтрикулу за укрца́ње. — Дȍшō му је пōзив за укрца́ње.

укр̏цат, -āн свр. **I. 1.** *уӣовариӣи нешӣо.* — Јѐсте ли свȳ рōбу укр̏цали ȕ штӣву? **2.** *намеӣнуӣи нешӣо или некога коме.* — Укр̏цали су ми дије́те да га пāзӣн. — Укр̏цō си ми да ти тō нȁпӣшēн сāд кā(д) сан у пȍслу. **II. ~ се 1.** *ући у неко ӣревозно средсӣво.* — Тēшко се укр̏цат кад је булӣкāн чēјāди. **2.** *заӣослиӣи се на броду.* — Ȏн се укр̏цō ко нȍстрōмо на јѐдан нāш тѐретнӣ брōд. **3.** *намеӣнуӣи се некоме.* — Укр̏цали су се свӣ мāјци нā врāт.

укуве́чит се, уку̏вēчӣн се свр. *каже се за ӣрезрелу смокву која се на сӣаблу ӣочела сушиӣи.* — Пу̑но се смȍкāвā вēћ укуве́чило.

ȕлāз м *мјесӣо које служи да би се некамо ушло.* — Ȕлāз је мрāчан, јѐдва нȁпипāш скȁлӣн.

/ȕлазит/ изр. **јā га ȕ тō не ȕлазӣн** *ӣо нема везе са мном.* — Ȕзмите сōлде, а јā га ȕ тō не ȕлазӣн кȁко ћете хи дије́лит.

улȁрдат, -āн свр. **I.** *замасӣиӣи нешӣо, заӣрљаӣи нешӣо у великој мјери.* — Улȁрдō си вāс ру̑кāв от палету́на. — Дāј тӣ ȕлардāнӣ клȍбӯк нȁ чишћēње! **II. ~ се** *замасӣиӣи се, уӣрљаӣи се у великој мјери.* — Вӣђи кȁкав си: улȁрдō си се за пó урē дō грла!

улѐнтрат, -āн свр. **I.** *усликаӣи фоӣографским аӣараӣом.* — Стāни тȁкō да те улѐнтрāн! **II. ~ се** *усликаӣи се.* — Улѐнтрали су се зāједно на тȁраци прӣт кућōн.

ȕлит, ȕлијēн свр. *кад киша удари, ӣљуснуӣи.* — Ȕлӣло је ка(д) смо бӣли нā пō пу́та.

ȕломак, ȕлōмка м ген. мн. ȕломāкā *комадић хљеба и сл.* — Пу̑на је шкрȁбӣца ȕломāкā ȍт круха.

ȕлтим, -а, -о (ȕлтимӣ, -ā, -ō) прид. (лат. ultimus, тал. ultimo) *последњи*. — Кō ȕлтимӣ ѝзӣђē, нека ȕдунē ѐлетрику! — Тō је сāд ȕлтима мōда.

ȕлтимо прил. (тал. ultimo) *последње*. — „Ȕлтимо му (не) бѝло!" — рēчē се у Дȕбрōвнӣку ко клēтва.

улу́пит, ȕлӯпӣн свр. *притиском или ударцем угнути неку плоху од лима и сл.* — Ђȅ си ȍвō улу́пијо ȁуто? — Ба́ци тӯ ȕлӯпљенӯ пѝнату!

ȕље с (и: ȕје) *зејтин, биљна течна масноћа*. — Ѝмали смо за вѐчерē прȍкӯлā пȍд уљен. изр. мȍре ко ~ *сасвим мирно море*. — Мȍре је ко ȕје, нêмā ни да́шка вјȅтра.

ȕљести, -зēн свр. *ући*. — Хȍћемо ли ȕљести ȕнӯтра или ћемо ōди прѝчекат?

ȕмало прил. *замало, скоро*. — Ȕмало да није́сан забȍравила пла́тит.

ȕмет м *чипка без рубног завршетка, која се умеће (ушива) у неко ткање*. — Свӣ линцу́ли су с ȕметон, а нȁвлаке без ȕмета.

умѐтат се, ȕмећēн се несвр. *разбацивати се нечим што се не свиђа, чему се не придаје никаква вриједност*. — Ȍвā мȁчка ни́је гла́дна, ȕмећē се с мêсон. — Јā ѝдēн бȍса, а ȍна се ȕмећē з бјȅчвама.

ȕметнут се, -нēм се свр. *по вањским особинама, нарави и др. бити веома сличан неком сроднику: оцу, мајци, рођаку*. — Ако се ȕметнē ȕ матēр, бѝће ваља́на.

уми́ват, ȕмӣвāн несвр. **I.** *прати лице или руке себи или другоме*. — Кō је умѝвō рӯке испод рубѝнета? **II.** ~ **се** — Не пȁрā пȍ њему да се чēсто ȕмӣвā!

ȕмид, -а, -о прид. (и: ȕмидан, -дна, -дно) (тал. umido) *влажан*. — Рȍба је ȍстала ȕмида. — Ȕмидна је цѝјелā кȕћа.

ȕмидан *в. умид.*

умѝдеца ж (тал. umidezza) *влага*. — Цѝјелӣ ȍвӣ крâј је пӯн умѝдецē.

умѝдечина ж (пеј. од умѝдеца) — Свӣ су мѝри влȃжни, от пӯстē умѝдечинē свȅ смр̏дӣ пȍ туфини.

умидѝтāт, -и ж (тал. umidità) *влага*. — Од умидѝтāти ȕ арији нѐ може се дѝсат.

ȕмидо прил. (тал. umido) *влажно*. — Чѝнӣш ли мêсо ȕмидо или ћеш га прѝгат?

умилѝват се, умѝлӣвāн се несвр. *умиљавати се*. — Кȁко ти је мȁчка питȍмна, свȅ се умѝлӣвā околȍ мене! — Тō твȍје вȅликō умилѝвāње хȍће нȅшто рӣјет.

ȕмилит се, -ӣн се свр. *додворити се некоме*. — Свȅ се чѝнӣ да му се кȁко ȕмилӣ.

умѝнут, ȕмӣнēм свр. *престати да боли (глава, зуб или нешто друго)*. — Кад би ми ȍвā гла́ва мȁло умѝнула!

ȕмит, ȕмијēн свр. **I.** *опрати, лице или руке, себи или другоме*. — Ȕми рӯке, па јȅђи! — Бѝјо је вȁс о(д) чокȍлатē, па сан га ȕмила. **II.** ~ **се** *опрати лице, али и остало*. — Пр̏во ми је ȕјутро ȕмит се. — Дјȅца ти се нȇ умијӯ пȍ неколикō да́нā.

ȕмјет, ȕмијēн несвр. **1.** *знати, бити вјешт у нечему*. — Не ȕмијē ōн нѝшта начѝнит. **2.** *моћи, бити у могућности*. — Не ȕмијēн ти рӣјет кȍлико сан ти се ȍбрадōвō!

умȍтат се, -āн се свр. *добро се обући кад је хладно или се у кревету добро покрити*. — Умȍтāј се, надво́ру је зѝма!

ȕмријет, ȕмрēн свр. (рд. прид. ȕмрō, умр̀ла, ȕмрло) **1.** *завршити живот*. — Умр̀ла је са́ма, без ѝђе ѝкога! **2.** *каже се за лук или било коју зелен кад се опусти и омлохави у врелом уљу или у врућој води*. — Лӯк се ȍбрнē нȁ врелōму ȕју сȁмо толѝкō да ȕмрē.

ȕмукнут, ȕмукнēм свр. *зaћутати, ућутати*. — Ȕмукни једȁнпӯт, не лаба̀рāј вѝше!

уму́чат се, -ӣн се свр. *ућутати, зaћутати*. — Штȍ сте се свӣ најединпӯт уму́чали?

уму́чит, ȕмӯчӣн свр. *уваљати у брашно неку намирницу прије пржења у*

уљу или на масти. — Ỳмӯчӣш ли тӣ мêсо прије нêго га ỳмочӣш ỳ јāје?

ỳнекē прил. *коначно, након извјесног времена.* — Ỳнекē је ѝ мени свê дòшло прико глáвē. — Пи́то сан га ỳнекē мѝслӣ ли ôн тô сêријо.

унерéдит, унèрēдӣн свр. *направити неред.* — Òстала сан ка(д) сан вѝђела кâко су унерéдили кýћу док мêне нѝје ôди било.

унеређи́ват, -èђӣвāн несвр. *правити неред.* — Јâ урèђӣвāн, а тӣ унерèђӣвāш!

универ́са *в. университат.*

универсѝтāт, -и ж (и: универ́са) (тал. università) *универзитет, свеучилиште.* — Ма кô би рêкō да си тӣ ђâ арѝвō до универсѝтāти! — Јèси ли фѝнуо универ́су?

ỳник, -а, -о придј. (тал. unico) *јединствен, какав се не може наћи.* — Зòви њега, ôн ти је ỳник за свê пòправит ỳ кући!

ỳнӯтрима прил. *унутра.* — Нêма ỳнӯтрима нѝкога! — Ỳнӯтрима се пр̏с прид окон нè видӣ.

ỳнча ж ген. мн. ỳнāчā (лат. uncia, тал. uncia) *старо љекарничко мјерило за тежину.* — Пôпијо сан ỳнчу ỳја òд ричинē.

ỳњуло прил. *једноструко.* — Òвō је плетèно ỳњуло.

ỳњуо, -ла, -ло придј. *једнострук.* — На тâкē палетýне се стâвљā ỳњулā ботòниjēра.

уòбразит се, -ӣн се свр. *безразложно замислити нешто и то приписати себи (нпр. болест) или на било који начин довести у везу са собом.* — Уòбразијо се да је јáко слâб. — Òна се била уòбразила да је нêко прòгонӣ.

упáлит, ỳпāлӣн свр. *каже се кад некоме нешто изненада пође за руком, кад неко успије остварити нешто лијепо чему се није надао.* — Ако ми ỳпāлӣ да ѝ мене повèдӯ сâ собôн, êто срêћē ѝзненāда!

ỳпекнут, -нēм свр. *ујести (муха, разни инсекти, али и змија).* — Ỳпекла га је змѝја кад је скýпљō шỳму. — Ỳпекō ме кòмар бâш ѝспод ока. изр. **нèће те тâ бýха ỳпекнут** *кад се некоме хоће рећи да неће нешто добити, постићи, што он иначе жарко жели.* — Нêће тêбе тâ бýха ỳпекнут, ѝмā хи бôјē срêћē ò(д) тебе.

/ỳпенгāн/ изр. **нè моћ нѐкога ни ỳпенгāна** *не моћи некога смислити.* — Òна је њóме била дрáга, ма њêга нѝје мòгла ни ỳпенгāна.

ỳпēчен, -а, -о придј. *дотјеране вањштине и извјештачена држања.* — Вâс онàкō ỳпēчен свâкӣ дâн око пóднē ỳчинӣ ђѝр прико страдýна.

ỳпēченица ж *женска особа лијепе вањштине и извјештачена држања.* — Òнā ỳпēченица се не дèњā ни јáвит.

ỳпēченичина ж (пеј. од ỳпēченица) — Јèдна ỳпēченичина ме је ѝнтрала нà врāтима.

ỳпēченōс, -ости ж *извјештаченост у држању, укрућеност.* — Òна пâтӣ од ỳпēчености.

ỳпēчењāк м *мушкарац дотјеране вањштине и извјештаченог држања.* — Бѝјо би сѝмпатик да нѝје онàкӣ ỳпēчењāк.

упéчит се, ỳпēчӣн се свр. *лијепо се обући и заузети извјештачену позу.* — Упéчила се пýста и нѝкога околò себе нè видӣ.

ỳпиждрит се, -ӣн се свр. *загледати се нападно у некога или у нешто, забленути се.* — Ỳпиждрила се ý ме, па ôчи не òдвāјā.

упѝсат, ỳпӣшēн свр. *записати, написати.* — Упѝсаћу тô да не забòравӣн.

ỳпит се, ỳпијēн се свр. *завољети нешто, заљубити се у некога или у нешто.* — Упѝла се у òнӯ мāлӯ, па је òблāчӣ ко принчѝпесу.

уплекáват се, -èкāвāн се несвр. *уплитати се у нешто, мијешати се у нешто.* — Нѝкāко се не уплèкāвāј ỳ њихове свâђе!

уплèкат се, -āн се свр. *уплести се, умијешати се.* — Не спòмињēн се бâш

дòбро, ма ми се пàрā да се тӯ нà сврху бӣјо уплèкō ѝ трећӣ брâт.

ȕпљунӯтӣ, -ā, -ō придј. *йрави (йо сличносūи), исūи.* — Мâлӣ је ȕпљунӯтӣ òтац. — Кâко је нè би пòзнала кад је ȕпљунӯтā мâти!

упòравит, -ӣн свр. *уйуūиūи некога у нешūо, даūи некоме уйуūсūва.* — Упòравијо сан га кâко ӣмā рáдит.

упòрављат, -āн несвр. *уйућиваūи некога у нешūо.* — Нèмōј га свē тӣ упòрављат, пȕшти га мâло сáмōга! — Бèс твōга упòрављāња нè би знô нӣшта!

ȕпорēд предл. *йоред.* — Ȕпорēд òнē кӯћē ӣмā дрӯгā ӣстā онàкā.

ȕпрāв прил. *како јесū, како је у збиљи, заисūа, баш.* — Гòворӣш ли тӣ тō ȕпрāв ȍли се рӯгāш? — Тō је ȕпрāв ствâр за нè вјероват.

ȕпржит се, -ӣн се свр. *дойећи се (двойек).* — Ȍстави бèшкот на врýћу да се бȍјē ȕпржӣ!

/ȕпрнјēт се/ изр. **ȕ кам се упрȍ** *клеūва у вези са неким злом у циљу његова оūклањања од себе и себи блиских.* — Бȍлујē ȍд грȳбē бȍлести, ȕ кам се упр̏ла!

ȕпртит се, -ӣн се свр. **1.** *уйусūиūи се у неки йосао.* — Ȕпртили су се ȕ великӯ кȳповину, а мàнкā ин сȍлāдā. **2.** *доūакнуūи се некога или нечега најчешће вербално, али и иначе.* — Ако се ȕпртӣш ȕ њӯ, ӣмаћеш с нâма пòсла! изр. ~ **ȕ врећу бýхā** *доūакнуūи се нечега или некога шūо може имаūи нейријаūне йосљедице.* — Јȍш тӣ нē знâш да си се ȕпртијо ȕ врећу бýхā!

упýпит се, ȕпӯпӣн се свр. *укочиūи се као луūка.* — Нèмōј се сâд упýпит ко Мáре др̏венā.

ȕпӯт прил. *одмах, смјесūа (говори се у Конавлима и Жуйи дубровачкој).* — Ȕпӯ(т) ћу ван jâ тō дòнијēт.

упýтит, ȕпӯтӣн свр. **I. 1.** *йочеūи нешūо, сūавиūи нешūо у рад.* — Јèси ли упýтила ȍбјед? — Кад ȕпӯтӯ пòсō, бӣће ин лâкшē. — Јȍш није упýтијо хòдит нà рибање. — Вȁјало би да ȕпӯтӣш ȕчит. **2.** *увесūи некога у йосао, йоказаūи некоме како ūреба нешūо радиūи или како ūреба у одређеној йрилици йосūуйиūи.* — Упýти га штȍ ӣмā чӣнит ка(д) дȍђē тâмо! **3.** *йослаūи некога у одређеном йравцу или некоме.* — Ӣштēн пòсō па су ме упýтили нà вâс. **II.** ~ **се 1.** *кренуūи у неком йравцу.* — Ђē сте се вӣ тō упýтили? **2.** *ући у неки йосао, овладаūи нечим.* — Пр̏вō ћеш се упýтит кâко се вȍдӯ књӣге. **3.** *каже се за дјеūе кад йрохода.* — Вȁљā отвòрит вȅликē ȍчи ка(д) се дијéте ȕпӯтӣ.

ȕра ж ген. мн. ӯрā *саū као временска одредница.* — Ȍбјед је нà уру. — Дȍђу на двјé‿уре. — Рȅкō је да ће дȍћ на трú уре. — На четр̏‿уре сан изӣшō ӣс кућē, а врâтијо се на шèс‿ӯрā. — Кòјā је ӯра? — Кòјē су сâд ӯре? изр. ~ **нȍћи** *ūрви саū ноћи кад се звоном црквеним оглашава „Здравамарија“.* — Бӣће бúла пàсала ӯра нȍћи кад је пȍчēло гр̏мјет. **нè виђет ӯрē** *биūи несūрйљив.* — Нè видӣн ӯрē за пôћ ȍдōвле. — Пàрā ми да нè видӣш ӯрē кâ(д) ћеш дȍћ дȍма. **зà уру рȍбē, за двјé уре рȍбē, за трú уре рȍбе** итд. *за један (два, ūри иūд.) саūа.* — Врáтићу се зà уру рȍбē. — За двјé уре рȍбē се мȍже пӯно пòсла учӣнит.

урàгāн, -áна м (и. рàгāн) *велика олуја.* — Стрâх ме је да не ȕчинӣ кàкав урàгāн.

ȕранит се, -ӣм се свр. *йодраниūи, ураниūи.* — Штȍ си се ȕранила ко да ћеш на пòсō?

ȕрнебēс м *галама, вика, ūреска.* — Учӣнили су ȕ кући прâвӣ ȕрнебēс.

/ȕрок/ изр. **нè буди ти (му, јој) ȕрок; нè буди ти ȕрōк** *узречица уз консūаūацију да је неко найредан, здрав.* — Лӣјепо си се опòравијо, нè буди ти ȕрок! — Кȍлик ти је мâлӣ дòшō, нè буди му ȕрōк!

/урóчак/ изр. **нè буди урóчак** *узречица уз консūаūацију да је неко найредан, здрав.* — Нè буди урóчак, мàњифик си ми!

/урòчић/ изр. **нè буди урòчић** *узречица уз консūаūацију да је неко найредан,*

здрав, лијеӣ. — Ка̏ко му се фа̑чица по̀пунила, нѐ буди уро̀чић!

уртáват, у̏рта̄ва̄н несвр. (тал. urtare) **I. 1.** *насрӣаӣи на некога или на нешӣо.* — Ка(д) ма̏ло по̏пије̄, у̏рта̄ва̄ на̀ свакога. **2.** *ӣроваљиваӣи силом, улазиӣи, нагрӣаӣи.* — У̏рта̄ва̄ ми у̏ кућу у̏ свако̄ до̏ба да̑на. **3.** *узрујаваӣи некога.* — У̏рта̄ва̄ ме њѐгова индо̀ле̄нца. — Нѐмој ме са̏д и̏ ти̑ уртáват! — Уртáва̄ње у о̀фицију да̑ло му је по̀ здравју. **II.** ~ **се** *узрујаваӣи се до бјеснила.* — Ти̑ се за̀ свакӯ малéнко̄с у̏рта̄ва̄ш.

у̏рта̄но прил. *веома узрујано, бијесно.* — У̏рта̄но је лу̏пла врáтима и по̀шла ћа̑.

у̏ртат, -а̄н свр. **I. 1.** *насрнуӣи на некога, на нешӣо ријечима или иначе.* — Кад је вје̏тар у̏рто̄, у̏мало нúје све̑ поразбúјо. — У̏рто̄ на̀ мене ко рис ко да сан му ја̑ крив за̑ нешто. **2.** *нагрнуӣи негдје.* — Профу̀ндаће се по̏д ако сви̑ у̏ртају у̏нутра. — **3.** *узрујаӣи некога.* — У̏рта̄ ме кад ви̑ди̑н ка̏ко се ду̏шмански по̀на̄ша̄ према о̀но̄ ма̏ло мо̀је̄ сиро̀тиње̄. **II.** ~ **се** *узрујаӣи се нагло до бјеснила.* — Ја̑ се о̏дма у̏рта̄н кад чу̏је̄н како ла̑јӯ јѐдна на̀ другӯ.

у̏сак, у̏ска, у̏ско придј. *узак.* — Ко да ти је ка̀пут ма̏ло у̏сак!

/уса̀хнут/ изр. **уса̀хле ти ру̏ке** *клеӣва уӣућена некоме ко је лијен или несӣреӣан.* — Што̄ не по̀макне̄ш ти̑ сто̀чић, уса̀хле ти ру̏ке! — Уса̀хле ти ру̏ке, све̑ ти и̏ж њи̏х и̏спада̄! **у̏сахо̄ ти јѐзик** *клеӣва некоме ко ӣуно и свашӣа говори.* — У̏сахо̄ ти јѐзик! Мо̏жеш ли фѐрмат ла̑јат!

у̏сјеменит се, -и̑м се свр. *кад нека биљка добија сјеме.* — Ва̏с басúјок ми се у̏сјеменијо.

у̏сјечак, -чка м ген. мн. у̏сјеча̄ка̄ *комадић згрушаног млијека.* — И̏ма̄ у мљéку у̏сјеча̄ка̄. изр. **по̏ћ на у̏сјечке** *згрушаӣи се.* — И да̀нас ми је мљéко по̀шло на у̏сјечке.

у̏ско прил. *ӣијесно.* — За̏што но̑си̑ш та̀ко̄ у̏ско?

уско̀сит, у̏скоси̑н свр. **I.** *узнемириӣи некога да му све ӣренуӣно смеӣа, а да ни сам не зна зашӣо.* — Ако га у̏скоси̑ш, не̑ће мо̑ћ за̀спат. **II.** ~ **се** *узнемириӣи се ӣако да свака ситница смеӣа.* — Уско̀сила сан се па ми ни̏шта нѐ иде̄ за ру̏ко̄н.

у̏скошено̄с, -ости ж *нерасӣоложење.* — Њѐгова у̏скошено̄с прѐлази̑ и на̀ на̑с.

Уск̏рсе̄ње с *Ускрс.* — Јо̑ш јѐдна сетѐма̄на па ће Уск̏рсе̄ње.

усла́дит се, у̏сла̄ди̑н се свр. *каже се кад некоме јело веома ӣрија.* — Усла́дила ми се о̀на̄ ва̏ша пасти̏ћа̄та.

у̏снут, у̏сне̄м свр. *засӣаӣи.* — Те̏к што сан у̏снула, а ти̑ ме бу̑ди̑ш.

у̏спљеснавит се, -и̑н се свр. (и. у̏спљеснит се) *ухваӣиӣи ӣлијесан.* — Два̑ ва́за с ку̀кума̄рима су ми се у̏спљеснавила.

у̏спљеснит се *в. усӣљеснавиӣ се.*

успрњѝцат се, -а̄н се свр. *осјеӣиӣи неуобичајени краӣкоӣрајни немир ӣун неодређених ӣрохӣјева, ӣраћен сличним ӣонашањем, наћи се у сӣању недефинисаних жеља.* — Успрњѝцо̄ се па му ни̏шта нúје пра̑во.

/у́ста/ изр. **то̑ су Ва̑ша скла̏дна̄ у́ста** *само ми ласкаӣе (у ӣозиӣивном смислу речено); фраза која се чесӣо чује у сӣаром Дубровнику кад једна особа у разговору с другом жели рећи да неки њен гесӣ или ӣосӣуӣак није вриједан хвале, да је ӣо само ситница и сл.; ӣим ријечима се одбија и неки комӣлименӣ.* — „Ка̏ко ми да̀нас ли̑јепо и̏згле̄да̄те!" — „То̑ су ва̏ша скла̏дна̄ у́ста, мо̀ја госпо̀ђа Фра̑не!" **у̏зе̄т из у́ста̄; ди̏гнут из у́ста̄** *рећи нешӣо шӣо је саговорник уӣраво заусӣио да каже.* — Ба̑ш сан ти̑јо то̑ ри̑јет, у̏зео си ми из у́ста̄! — Ди̏го̄ си ми из у́ста̄ ко да зна̑ш што̑ ми̏сли̑н. **по̀бјећ из у́ста̄** *изусӣиӣи нехоӣице нешӣо шӣо није ӣребало.* — Не̑ зна̑м ни̑ са̑м ка̏ко ми је то̑ по̀бјегло из у̏ста̄. **у̏зимат у у́ста** *сӣомињаӣи.* — Не у̏зимљи у у́ста то̑ и̏ме! **у̏зе̄т на уста** *ӣојесӣи нешӣо.* — Нијѐсан ари̏во̄ у̏зе̄т на у́ста ни боку̀нић кру̑ха. **фа́лит некога пу̑нијем (пу̑нијем) у́стима** *хвалиӣи некога у великој мјери.* — Ста̑ра̄ фа̑ли̑ нѐвјесту пу̑нијем у́стима.

у̏станут, -ēм свр. *усӣаӣи из кревеӣа.* — Јӯтрōс си ра̑но у̏станула.

у̏стрēс, -éсēн свр. **I.** *узрујаӣи некога.* — У̏стрēсō нас је кад нам је рȇкō да ће у̏зēт о̀нӯ њѐгову Кона̀лицу. **II.** ~ **се** *узрујаӣи се.* — Не ма̀нкā ми сва̏кӣ да̑н ради нѐчега у̏стрēс. — Устрéсēн се и кад ми кō на̀ врāта за̀куцā. — Она̀кō сва̑ устрешѐна до̀шла је у̏ мене.

устрѐшенōс, -ости ж *узрујање.* — Тēгā да̑нā се у̏стрēсō и о̏д великē устрѐшености до̀шō му је ко̏лап.

у̏стрижак, -шка м ген. мн. у̏стрижāкā *комадићи ӣканине који осӣану након кројења.* — Јѐдна шкра̀бица ми је пу̑на у̏стрижāкā.

у̏стришчић м (дем. од у̏стрижак) — Ӣгрā се дијéте с у̏стришчићима о̏д робē.

устр̀пјет се, -ӣн се свр. *сачекаӣи још мало док се нешӣо не деси или док нешӣо не ӣрође.* — Устр̀пи се ма̏ло, фѐрмаће кӣша!

устр̀пљēнство с *сӣрӣљење.* — По̏требито је вȅликō устр̀пљēнство за непрѐ стано бӣт око болеснӣка.

у̏ступат, -āн свр. **I.** *уӣабаӣи нешӣо (земљу и сл.).* — Ска́кали су пò āрли и свȳ зе̏мљу у̏ступали. **II.** ~ **се** *набиӣи се и згужваӣи се ӣод ӣриӣиском нечега.* — Вȳна се у стра̀мацу у̏ступала, слу́жило би је ишчѐшљат.

у̏стуфавит се *в. усӣуфаӣ се.*

у̏стуфāн, -а, -о придј. *мемљив.* — Про̏дāли су ми у̏стуфāн сӣр.

у̏стуфат се, -āн се свр. (и. у̏стуфавит се) *ӣосӣаӣи мемљиво.* — Нека о̏станē фу̀њестра у̏ спреми на̑ шкрӣп да се хра́на не у̏стуфавӣ (не у̏стуфā).

усу́кат се, у̏сӯкāн се свр. **1.** *круӣо се ӣонашаӣи ӣрема некоме, узбиљиӣи се ӣренуӣно из неког разлога.* — Ушу́њō се у̏ камару, сӣјо на сто́чић и усу́кō се, па глѐдā и му́чӣ. **2.** *уӣањиӣи се, смршавиӣи.* — Да те што̏ не бо̀лӣ? Усу́кō си ми се нȅшто!

у̏сцрвāн, -а, -о придј. *нервозан због дуга чекања, сједења, какве неизвјесносӣи.* — У̏сцрвāна што̏ ме ду̑го чȅкā, о̏дма се почéла ка́рат.

усцр̏ват се, -āн се свр. *ӣосӣаӣи несӣрӣљив слушајући некога или чекајући нешӣо.* — Усцр̏вō сан се бӣјо чѐкајӯћи на му́лу ва̀пōр.

усцука̀рат се, -āн се свр. (и: уцука̀рат се) *ушећериӣи се нӣр. ӣреслаӣко воће као лубеница или друго.* — Дӣња се сва̑ усцука̀рала ко̀лико је сла̀тка. — Уцука̀рō ми се мȇд у ва́зу.

у̏тарак, у̏тāрка м ген. мн. у̏тарāкā *осӣаӣак.* — Покупили су и о̀нō у̏тарāкā от па̀нцетē и о̏днијели до̏ма.

/утвр̀дит/ изр. ~ **са̑н** *чврсӣо, ӣврдо засӣаӣи.* — Тȇк што̏ сан утвр̀дила са̑н, нȅко је зазво̀нијо на̀ врāта.

у̏тећ, утѐчēн свр. *ӣобјећи.* — У̏хитићу ја̑ тȇбе, нȇћеш ми ла̀ко у̏тећ.

у̏тија ж *ӣегла.* — Прома́ши ма̏ло у̏тију да се разго̀рӣ у̏гљēн.

утија́ват, утӣјāвāн несвр. *ӣеглаӣи.* — Утӣјāвā му́жа сва̏кӣ да̑н па је ко са̑д ӣ(з) шкатулē! — Чȅкā ме утија́вāње линцу́лā.

у̏тијāн, -а, -о (у̏тијāнӣ, -ā, -ō) *исӣеглан, уредне вањшӣине.* — Госпа́ра Трӣпа су у Гра́ду зва́ли у̏тијāнӣ.

утӣјат, -āн свр. *исӣеглаӣи.* — Кад утӣјāш ко̀шуљу, па̀сāј ми ма̏ло ӣ гаће.

у̏тијица ж (дем. од у̏тија) — У ва̀лӣжи ми је о̀стала у̏тијица од вӣјаца.

у̏тихнут, у̏тихнēм свр. *сӣишаӣи се.* — Вјȇтар је у̏тихнуо (у̏тихō), ма је студѐно.

у̏тмичина ж *ӣомањкање живоӣа, недосӣаӣак живосӣи.* — Ка̀ква је у̏тмичина на̀ Плаци о̀ткад је па̀сала ста̀ђōн от фу̀ресијēх!

у̏тō прил. *ӣада, исӣом, у међувремену (док ӣраје неко сӣање).* — Вȅчерали смо и у̏тō нȅко за̀звонӣ. — У̏тō пу̑хнē ја̑к вјȅтар и дӣгнē пра̀шину.

утолӣкō прил. *било како било, све у свему (у закључном значењу).* — Утолӣкō, о̑н се лӣјепо сна̀шō и до̏бро апрофӣтō.

у̏тома̄н прил. (и: у̏томах) *узалуд.* — У̏тома̄н су ба̑чени толѝкӣ дина́ри.

у̏томах *в. уто̄ман.*

у̏то̄рник м *други дан у седмици, уторак.* — Бѝјо је у̏то̄рник и спо̀миње̄м да је ја́ко да̀жђело.

у̏трапит, -ӣн свр. *увалити некоме нешто да носи, уради, купи итд.* — Кад го̏ј до̑ђе̄н, тӣ ми у̏трапӣш ко̀јӣ по̀со.

утро́нит се, у̏тро̄нӣм се свр. *удобно се смјестити на неком сједишту.* — О̀на се утро́нила и че̏кā ве̏черу.

уту̏лит, у̏тӯлӣн свр. *смањити пламен на петролејци, фењеру.* — Уту́лили смо свије́ћу и че̏кали.

у̏ту̑ћ, уту́че̄н свр. **1.** *премлатити, пребити.* — Е̑но га до̑ма, лѐжӣ, не̏ко га је у̏тӯко̄. **2.** *убити.* — У̏тӯко̄ ми је не̏ко ку́чка на̀ пра̄вди Бо̏га.

у̏фа̄ње с гл. им. од у̏фат (се) *нада, вјеровање.* — Др̏жӣ ме у̏фа̄ње да ће и о̀во̄ па̀сат.

у̏фат, -а̄н несвр. **I.** *вјеровати, имати поуздања.* — У̏фа̄н у̑ Бога да ће све̄ бӣ(т) до̀бро. **II.** ~ **се 1.** *надати се, вјеровати.* — У̏фа̄н се у̑ тебе да ћеш ми прискочит ако бу̏де̄ што̏ тре̏бат. **2.** *усуђивати се.* — Не у̏фа̄н се ѝзӣћ ѝс куће̄. — У̏фа̄ш ли се тӣ у̑ћ у о̀вӯ ба̑рку?

у̏халавит, -ӣн свр. **I.** *испрљати нешто до те мјере да се тешко може опрати или очистити.* — У̏халавићеш та̀ко̄ по̀ кући ту̑ јѐдӣнӯ ко̏тулу што̏ ти ва̀ја̄. **II.** ~ **се 1.** *упрљати се до те мјере да се тешко може опрати.* — У̏халавијо ти се ко̀ла̄р, а ни клобу́ку ти нӣје ма́не̄. **2.** *изгубити бјелину („лице") услијед недовољног или лошег прања, а односи се на бијело рубље.* — О̏ве̄ се на̏влаке вӣше нѐ могӯ о̀прат, јер су се у̑ пра̄њу у̏халавиле.

у̏ха̄рно прил. *добро, корисно.* — У̏ха̄рно ти је за̀ ма̄ле̄ со̄лде по̄ћ и вӣђет о̀не̄ ље̄поте. — У̏ха̄рно је и овлӣко̄ кад не̑ма̄ вӣше̄.

у̏хитит, -ӣн свр. **I. 1.** *ухватити некога или нешто, уловити.* — У̏хитили су јѐдно̄га лу́пежа. — Ако у̏хитӣн што̏ рӣбе̄, до̀нијећу ѝ вама. **2.** *ангажовати некога за нешто.* — У̏хитили су ме у о̀фицију за јѐдан по̀со̄. **3.** *замијенити једну особу другом или нешто нечим другим.* — О̑н је ме̏не у̏хитијо за̀ некога дру̏го̄га. — Није́сан је ӣсто̄га ча̑са по̀знала, него сан је у̏хитила за јѐдну мо̀ју су̑сједу. **4.** *схватити, разумјети.* — Јѐси ли тӣ што̏ у̏хитијо од о̀ве̄га̄ што̏ ти припо̀вије̄да̄н? — Није́сан те у̏хитила што̏ хо̀ћеш рӣјет. **5.** (само безл.) *спопасти некога нешто.* — У̏хитило нас је шо̀ка̄ње. — Што̀ ћемо ако нас у̏хитӣ смӣјех? — У̏хитијо га је пр̏њӣц. — У̏хитијо ме је са̑н. — У̏хитила ме је во̏ља што̏ до̀бро ѝзјести. **6.** *ухватити некога ради разговора, зауставити некога на путу или било гдје.* — Бјѐжи на̀ другӯ ба̏нду да ме не у̏хитӣ о̀на̄ ку̑ндуричина. — Ка(д) те у̏хитӣ и по̏чме̄ приповије́да(т), не̏ћеш је се ла̀ко либѐра(т)! **II.** ~ **се 1.** *каже се за неко тијесто кад му се у пећници почне правити покорица.* — Чӣн се то̑рта ма̏ло у̏хитӣ, сма́њи о̀гањ! **2.** *прилијепити се за нешто, нпр. за дно посуде, али и иначе.* — У о̀во̄н те̏ћици мље́ко се ва̑зда у̏хитӣ за̀ дно. — У̏хитила се гнусо̀ба по канту́нима. **3.** *наћи љубавника или љубавницу.* — О̀на се у̏хитила се̏стрино̄га му́жа. — О̑н је гомна̀рина, у̏хитијо се са̑д јѐдне̄ кама̀рије̄ре̄. **4.** *посвађати се с неким.* — О̀не двӣје су се у̏хитиле ради дјѐце̄. — У̏хитиће се свӣ о̀ни око̀ куће̄ ка(д) ста̄рӣ по̏мрӯ. **5.** *обигравати око некога с одређеном намјером, пристати уз некога ради дружења, разговора и сл.* — У̏хитила се је о̀на ло̏ше̄га дру́штва. — У̏хитила се ко чӣопа око̀ мене, па ме нѐ пу̏шта̄.

/**у̏хо**/ изр. **спа̏т с у̑ха на̑ ухо** *не спавати добро у очекивању нечега или иначе.* — Спо̄ сан с у̑ха на̄ ухо све̄ у стра́ху да те не́ћу чу̏т ка(д) за̀куца̄ш. **хӣтат (у̏хитит) за̄ уши** *каже се за јако вино које опија.* — Вӣно ме је у̏хитило за̄ уши. **наћу́лит у̑хо (у̑ши)** *ослушкивати, настојати нешто добро чути.* — Кад о̑н на̀ћӯлӣ у̑ши, нӣшта му нѐ може прома̀кнут. — Тӣхо го-

во̀ри, јер је о̀на̄ на трава̀тӯри наћу́лила у̏ши. **ѝмат дѐбро (сла̏бо) у̏хо** *имати (немати) способност за нешто, нпр. за неки посао или наслутити корист од нечега и сл.* — Ѝма̄ о̑н до̀бро у̏хо, зна̑ ђе̑ се мо̀же зара́дит. — Ѝма̄ш ти̑ сла̏бо у̏хо за̀ те̑ по̀сле. **не́мат у̏ха; ѝмат до̀бро у̏хо** *имати или немати слуха за музику.* — Ка̏ко ће пје̏ват кад не̑ма̄ у̏ха! — Се̏стра му ѝма̄ до̀бро у̏хо.

уцвијѐлит, у̀цвије̄ли̑н свр. *натјерати некога на плач.* — Уцвије́лићеш га ако му спо̀ме̄не̄ш ку̏ћу ђе̑ се ро̀дијо.

у̏цкат, -а̄н несвр. (и: ху̏цкат) *подстицати, мамити чељаде или животињу против некога, изазивати некога.* — У̏цко̄ је ку́чка на̀ мене. — Да нѝје бѝло у̏цка̄ња, о̑н то̑ нѐ би учѝнијо!

уцукѝрат се *в. усцукарат се.*

у̏че̄ван, -вна, -вно придј. *који је пуно учио и пуно зна, веома образован човјек.* — У̏че̄ван је о̑н. Ко̀лико је са̑мо либа́ра̄ у̏ сво̄му вѝјеку проле̏го̄!

учѝнит, у̀чини̑м свр. **I. 1.** *направити нешто.* — Учѝни ми је̏дну ја̏ку ка̀фу! — Учѝнићемо да̀нас ро̀за̄ту. **2.** (само 3. л.) *наступити, избити (мисли се на вријеме: вјетар, бура, зима, снијег).* — Учѝниће иза о̀вега̄ форту̀но̄. — Ако у̀чини̑ лѝјепо врије́ме, бѝће до̀бро. — Учѝнила је зи́ма, обу́ци ка̀пут! изр. **учиње̏на же̏на** *одрасла женска особа, зрела жена.* — О̑нда је бѝла дије́те, а са̑д је учиње̏на же̏на. **учѝњен чо̀вјек** *младић.* — О̑н је ве̑ћ учѝњен чо̀вјек и нѐ може му се одбѝјат на̀ лудо̄с. ~ **по̏требу** *обавити физиолошку потребу.* — Мо̑раби(т) да је дије́те учѝнило по̏требу. **II.** ~ **се 1.** *скухати се, укухати се.* — По̀гледа̄ј је ли се ме̑со учѝнило! **2.** *створити се, настати.* — У̀чиниће ти се го̏ба ако бу̏де̄ш сје̏дат та̀ко̄ по̀кӯчено. изр. ~ **ва̏с (сва̏) у̏ воду** *ознојити се у великој мјери.* — Учѝнијо сан се ва̏с у̏ воду док сан изѝшо̄ уза̀ скалу. ~ **от пра́ца** *у доброј мјери се испрљати.* — Учѝнићу се от пра́ца ако са̑д по̄ђе̄н чѝстит капу̀на̄ру. ~ **у̏ ништа** *кад приликом кухања* *нека намирница веома изгуби од своје тежине и обима, кад се нешто раскуха и постане непрепознатљиво, кад се нешто у великој мјери количински смањи.* — Не́ћу ѝмат што̑ ѝзније̄т на тр̏пезу, ме̑со ми се учѝнило у̏ ништа.

у̀чит, -и̑н несвр. **I. 1.** *стицати знање из нечега или о нечему, оспособљавати се за нешто.* — По̀слали су ме да у̀чи̑н а̑рту. — Ма̑ла̄ у̀чи̑ шѝт, а ма̑ли̑ ѝде̄ у на̀утику. **2.** *навикавати некога на нешто: на понашање, хигијену и др.* — Ва̀ља̄ дије́те ѝз малашна у̀чит да риспе̏та̄ дру̏ге̄. **II.** ~ **се** *навикавати се на нешто, усвајати неке навике у друштву итд.* — Не̑ ваја̄ се гру̏бо у̀чит на не̏ра̄д и не̏ре̄д.

у̏шесан, -сна, -сно придј. (тал. sesto) *уредан, који воли уредност.* — Та̑ же̏на је ја́ко у̏шесна и до̀бра је дома̀ћица.

у̏шесно прил. *уредно.* — Љепо̀та је вѝђет ка̏ко то̑ о̀на у̏шесно др̀жи̑.

ушѐстат, -а̄н свр. **I.** *довести у ред некога или нешто.* — У солда̀чији су га ма̏ло ушѐстали. **II.** ~ **се** *довести се у ред, дотјерати се у ред у одијевању или иначе.* — Ушѐстаћеш се кад по̄ђе̄ш у̏ шко̄лу. — Ушѐста̄јте се ма̏ло прѝје него ѝзиђе̄те на̀двō̄р. — По̀шли су не̏ђе сви̑ у̏шеста̄ни од гла́ве̄ до пе́те̄.

у̏шив, -а, -о придј. *вашљив.* — О̀во̄ дије́те је у̏шиво.

у̏шивац, у̏ши̑вца м ген. мн. у̏шива̄ца̄ *вашљивац.* — Пу́ђали смо ма̑ло̄му у̏ши̑вцу у̏ши.

у̏шије̄р, -е́ра м (тал. uscirere) *општински редар, полицајац.* — У Ду̏бро̄вни̑ку су бѝла доста три̑ ушије́ра да па̏зӯ на̏ ре̄д.

ушѝкат, у̏ши̑ка̄н свр. **I.** *успавати некога, нпр. дијете, али и одраслога.* — Ко̀лико је гово̀ријо, уши́ко̄ ме је. **II.** ~ **се** *успавати се под утицајем нечега монотоног: вожње, звука, говора итд.* — Слу̏шала сан му̏жику и уши́кала се.

у̏шмагнут, у̏шмагне̄м свр. *престати расти, остати исте величине, закр-*

жељаши. — Ôн је ỳзрāсō, а гла́ва му је нѐкāко ỳшмагла.

ỳштинак, ỳштӣнка м ген. мн. ỳштинāкā *комадић нечега колико с ӣрсшима може ошкинуши.* — Нѐ би ти дô ни ỳштинак кру̏ха кâко је жгу̑рав!

уштѝнут, ỳштӣнēм свр. *ошкинуши од нечега шолико колико је шо могуће уз ӣомоћ два ӣрсша.* — Дâј ми сâмо да ỳштӣнēм боку̏нић зà про̄ву!

ушту́рит се, ỳштӯрӣн се свр. *осушиши се, усукаши се (чељаде).* — Нѐкāко се ушту́ријо и пòстō мâњӣ него је бӣјо.

ỳшћет, ỳшћеден (и: ỳшћēн) свр. *хшјеши, ӣрисшаши на нешшо.* — Ако ỳшћебудē дôћ до̏ма, бӣће дòбро.

ушћу̏ћурит се, -ӣн се свр. *скуӣиши се, згрчиши се, нӣр. у кревешу и сл.* — Ушћу̏ћуријо се под кòпēртицу и спӣ.

Ф

фагàнио, -њела м (тал. fagianella) *врсша ӣшице.* — Кò би др̏жō јâднōга фагàњела ỳ кâјпици!

фàкӣн, -и́на м (тал. facchino) *носач.* — Факи́ни су ѝмали и свòје кâриће. изр. **чѝнит от факи́на** *биши носач, али не у ӣрофесионалном смислу.* — Не́ћу jâ тēби чѝнит от факи́на! — Бӣјо је кòнтенат ш њо́ме док му је чѝнила от факи́на, а ôн се излежа́вō.

факѝнāње с гл. им. од факѝнат *вршење ӣосла носача, ӣрофесионално или неӣрофесионално.* — Ако нѐ финēш ску̏лу, òстајē ти сâмо факѝнāње прѝ(д) Свēтијен Вла́хон.

факинàрнја ж (тал. facchineria) *ружан ӣосшуӣак или ӣонашање ӣрема некоме или у одређеним околносшима.* — Би́ла би тô вѐликā факинàрија òставит хи насре(д) пу́та бȅз ишта.

факѝнат, -āм несвр. *вршиши ӣосао носача.* — Ôн је факѝнō и сȍлад пò солад стȅкō ку̏ћицу. — Факѝнала је òна свâкӣ дâн с пу̏нијен бу̏рсама с плâћē уза скалѝнāту дò куће̄.

факѝнина м (пеј. од фàкӣн) **1.** *носач.* **2.** *неугледан, ӣримишиван човјек.* — Нàшла је нѐкаквӯ факѝнину и уда́ла се зà њега.

фâл м (тал. fallo) *грешка.* — Фâл је бӣјо пу́штит га да чӣнӣ штò хоће. — Мо̄рā бӣт да òвā рȍба ӣмā нѐкакав фâл. изр. **учѝнит нѐшто ỳ фалу** *нехошице ӣогрешно.* — Ỳ фалу ми је вра́тијо два́ динāра мâњē. — Рȅкō сан тô ỳ фалу, а нијéсан тàкō мѝслијо.

фа́ла ж **1.** *ӣохвала, хваљење.* — У̏ста су му вâзда пу̏на фа́лā. **2.** *хвала (одговор у знак захвалносши за нешшо, али чесшо и само у конвенционалном смислу).* — „Кâко су мâма и па́пе?“ — „Фа́ла на пи́тāњу, дòбро!“ — Чѐстито ван Бòжић!“ — „Фа́ла, нà истӣ на́чин!“

фâлас, фа́лса, фâлсо придј. (фàлсӣ, -ā, -ō) (тал. falso) **1.** *неискрен, лицемјеран.* — Фâлас је ôн; jѐдно гȍворӣ, а дру̏гō мѝслӣ. **2.** *лажан.* — Jѐдан прȅдњӣ зу̑б ми је фâлас. — Доку̏мēнти су бӣли фâлси.

фалѝменат, -ēнта м ген. мн. фалѝменāтā (тал. fallimento) *сшечај.* — Òни су òдāвно пòшли у фалѝменат.

фâлит, -ӣн свр. (тал. fallire) **1.** *ӣогријешиши.* — Ако сан штò фâлијо, тӣ пòправи! — Фâлијо си једàнпӯт, па нѐмōј ѝ други пӯт! **2.** *ӣоћи ӣод сшечај.* — Ако нàставӯ овàкō ра́дит, до ко́нца гȍдинē ће фâлит.

фа́лит, фâлӣн несвр. **I.** *хвалиши некога.* — Свӣ га фâлӯ да је дòбро чеја́де. — При̏је су га фа́лили, а сâд га ку̏дӯ. **II.** ~ се

хвалиши се, исшицаши неку своју заслугу, йодухваш, сшање и сл. — Фа̏лили су се ка̏ко су ван ба̑ш о̀ни пу̏но помо̀гли ка(д) сте би̏ли у нѐвоји.

фа̀лиша м и ж *особа која се много хвали.* — Нѐ можеш му све̑ нѝ вјероват ка(д) зна̂ш да је фа̀лиша.

фалса̀ри̏га ж (тал. falsariga) *лисш йайира с изразишо јако извученим линијама, који се сшавља йод йайир без линија да би редови на њему найисани били равни.* — Пи̏са̄но је без фалса̀ри̏ге̄ и све̑ је по̀шло у̏криво.

фа̀лсет м (тал. falsetto) *мушки глас неӣриродно ӣроизведен, који надилази и најошшрије гласове.* — О̑н пјѐва̄ у фа̀лсету.

фалсѝта̄т, -и ж (тал. falsità) *неискренос, ӣришворносш.* — Не̑ма̄ у̏ њему нѝ тру̏нке̄ фалсѝта̄ти.

фа̑лсо прил. *неискрено, лицемјерно.* — Ко̀ би про̀мислијо да ће се она̀ко̄ фа̑лсо по̀днијет и према ро̏ђено̄му о̀цу!

фа́ље̄ње с гл. им. од фа́лит (се) *исказивање йохвала некоме или нечему или хваљење нечим.* — Зга̏дило ми се је њи̏хово фа́ље̄ње са̀ со̄лдима.

фаљи́ват, фа̀љи̏ва̄н несвр. *гријешиши у нечему.* — Про̀мислите ма̏ло бо̏ље̄, фа̀љи̏ва̄те у рачу́ну! — Би̏ло је фаљи́ва̄ња и с јѐдне̄ ѝ з друге̄ ба́нде̄.

фа̀миља ж ген. мн. фа̀ми̏ља̄ (тал. famiglia) *йородица, обишељ.* — Ка(д) се же̏нӯ и уда́вајӯ, ва̏зда се глѐда̄ ко̀ је ис ка̀кве̄ фа̀миље̄.

фа̏наг, фа̏нга м (тал. fango) *блашо, муљ.* — По̄рат је пу̏н фа̏нга. — Сто̑ј а̀те̄нто да не улѐти̏мо у̏ фанаг!

фа̏нат, фа̏нта м ген. мн. фа̏на̄та̄ (тал. fante) *најслабија „фигура" у каршама за игру („йуб", „дечко").* — Ја̑ сан ѝмо̄ три̏ фа̏нта, а о̑н три̏ кра́ља.

фа̀нела ж (и мање обично: фла̀нела) (тал. flanella) *врсша шканине за кошуље и др., фланел.* — Но̀си̏ш ли јо̑ш колу̀ри̏те̄ ко̀шуље от фа̀неле̄?

фа̀нелица ж (дем. од фа̀нела) (и рјеђе: фла̀нелица) *врсша шканине за кошуље; дем. у овом случају нема своје ӣраво значење, али се врло чесшо ова ријеч шако чује.* — И̏ма̄ у госпа́ра Ми́лана лијепе̄ фа̀нелице̄ за̀ свашта.

фа̑нфар м *врсша бијеле морске рибе (Naucrates ductor).* — Фа̑нфар је ри̏ба црвѐнкасто̄га колу́ра.

фара̀бут м (тал. farabutto) *йокварењак сйреман на свакакве нейошшене радње.* — Не̑ма̄ о̑н о̀дгоја, ко дијѐте је би̏јо фара̀бут.

фарабута̀рија ж *ружан чин или йосшуйак.* — Да је о̑н на̀ сво̄му мјѐсту, нѐ би при̏стајо̄ на та̀ке̄ фарабута̀рије.

фарба̀ла ж (и: фрба̀ла) (тал. falpalà) *шира наборана врйца која се као украс сшавља на дно широких сукњи, завјеса и сл.* — Узе́ла је ко̏тулу с фарба̀ло̄н.

фарба̀лица ж (дем. од фарба̀ла) (и: фрба̀лица) *нема деминушивно значење, а чесшо се у говору чује за наборану врйцу на дну сукње, завјесе и сл.* — Не гу̏ста̄ ме о̀на̄ фрба̀лица на ко̀лтри̏нама. — У̏ мо̄ди су фарба̀лице.

фа̏та узв. (тал. fare, cosa fatta) *гошово, добијено! узвик којим играчи шомболе објављују да су исйунили услов за добијање неког новчаног улога.* — Фа̏та! До̏ бијо сан то̑нбулу! изр. **фа̏та вѝше** *каже се кад је већ нешшо гошово и кад се шо не може йреиначиши или йойравиши.* — Фа̏та вѝше! Што̏ при̏је нијѐси рѐкла да то̑ тѐби слу̏жи̏, па да нѐ ба̏ци̏н? — Учѝни му док је жи̏в, а кад у̏мре̄, фа̏та вѝше!

фата́ват, фа̀та̄ва̄н несвр. *добијаши на шомболи неки добишак на основу извучених бројева.* — О̑н са̏мо фа̀та̄ва̄! Ка̏кве је срѐће̄, све̑ ће со̑лде по̀купит!

фа̀тат, -а̄н свр. *добиши неки добишак на основу извученог броја у игри шомболе.* — Јо̑ш ни̏ко ни́је фато̄.

фа̀ти̏га ж *швење.* — Мо̏же се ли̏јепо жи̏вјет от фа̀ти̏ге̄. изр. **да̏т нѐкога на фа̀ти̏гу**

йослаши некога да учи шиши. — Да̑ли су ћѐр на фа̀тӣгу у јѐднē мѐштриње. **по̏ћ (хо̀дит) на фа̀тӣгу** *йоћи или ићи на кројачки занаш.* — Ма̑лӣ јо̏ш ӣдē у̏ шко̄лу, а ма̑лā је по̀шла на фа̀тӣгу. — У ко̀га ћеш хо̀дит на фа̀тӣгу?

фатѝгат, -ā̑н несвр. *бавиши се кројачким занашом, шиши; у новије вријеме се ша ријеч йочиње уйошребљаваши уойшше у значењу: радиши нешшо.* — Фатѝгā ли јо̏ш о̀нā тво̀ја ста̑рā сарто̀рела? — Фатѝгāње јон ӣдē од ру́кē, ма је и у̏мāрā.

фа̀тӣжнӣ *в. фашижњи.*

фа̀тӣжњӣ, -ā, -ē придј. (и: фа̀тӣжнӣ) (тал. fatica) *радни.* — Ӣдēн вечѐрас ра̑но лѐћ, су̏тра је фа̀тӣжњӣ да̑н.

фа̀ћāта ж (тал. facciata) *йрочеље неке зграде, фасада.* — На̀ ку́ћи је ро̀винāна фа̀ћāта.

фа̑ца ж ген. мн. фа̑цā (тал. faccia) *лице.* — Та̑ ми је фа̑ца о̏днекле по̏зна̄та. изр. ~ от прдѐљускē (прдѐљусāкā) *одврашно лице, лице које изазива да га ишамарају.* — Јѐдан о̏д њи̏х је ба̑ш и̏мō фа̑цу от прдѐљусāкā. у̏дрит некому у̏ фацу *увриједиши некога неким својим йосшуйком.* — До̑ћу и̏ ја̄ да ти нѐ удрēн у̏ фацу, ма̀да ме ни́је пу̏но во̏ја. учѝнит гру̑бӯ (лӣјепӯ) фа̑цу *нељубазно (љубазно) се йонашаши йрема некоме у одређеном шренушку.* — Зна̑м да ће учѝнит гру̑бӯ фа̑цу кад нас вѝдӣ. — Дра́га ми је што ми ва̏зда, кад ме видӣ, у̏чинӣ лӣјепӯ фа̑цу. по̀ругāнā ~ *йодругљиво лице, лице с йодругљивим изразом.* — Ни́је ми дра̑г ради о̀нē њѐговē по̀ругāнē фа̑цē.

фацу̏лет м (тал. fazzoletto) *марамица, марама, рубац, руйчић.* — Ста̑ви фацу̏лет на̑ гла̄ву, пу̏хā вѐликӣ вјѐтар.

фацу̏летић м (дем. од фацу̏лет) — Њѐму и̏(з) шпажѝћа на палету́ну ва̏зда вӣрӣ свѝленӣ фацу̏летић.

фачѐтина ж (аугм. и пеј. од фа̑ца) *велико или одврашно лице.* — Прид о̀чима ми је њѐзина пу̏фичавā фачѐтина с вѐликијен но̏сон.

фа̑чица ж (дем. од фа̑ца) — О̀тка(д) до̀бро јѐдē, по̀пунила му се фа̑чица.

фа̀ца̄н, -а́на м (тал. fagiano) *фазан.* — О̑н би фаца́нā, а ја̑ јѐдва ӣмāн и за̀ крух ку́пит!

фа̑ша ж (тал. fascia) **1.** *йас, йојас који се сшавља на хаљину.* — Изгу̏била сан фа̑шу от ка̀пута. **2.** *завој.* — И̏ сад јо̏ш но̀сӣ фа̑шу на но̏зи.

фа̑шица ж (дем. од фа̑ша) **1.** *йојасић који се сшавља на хаљине.* — Је ли та̑ фа̑шица о̀т кожē? **2.** *завојић.* — Ста̑вили су му јѐдну фа̑шицу око ру́кē док ра̑на не зара́стē.

фѐбра ж (тал. febbre) *йовишена шјелесна шемйерашура.* — Ва̑с го̀рӣ у̏ фѐбри. — Ка̀лала му је фѐбра и ћу̏тӣ се бо̏јē.

фѐбра̄р, -а́ра м (у Конавлима: прѐвāр) (тал. febbraio) *фебруар.* — Бѝће јо̏ш сту̏ дени у фебра́ру.

фѐбрица ж (дем. од фѐбра) *мало йовишена шјелесна шемйерашура.* — Не гу̏стā ме та̑ тво̀ја фѐбрица о(д) двӣје-трӣ лѝнеје.

фера̀лина ж (аугм. и пеј. од фѐрō) — О̀нā фера̀лина на дно̀ улицē јѐдва ски́лӣ, па се пр̑с прӣд окон нѐ видӣ.

фера̀лић м (дем. од фѐрō) — Нѐко ӣдē кро̀з улицу с фера̀лићен.

фѐра̄та ж *воз, жељезница.* — Ко̀јā је то̑ фѐста бѝла у̑ћ пр̏вӣ ну̑т у фѐрāту и по̑ћ ш њо̀ме до Шумѐта!

фѐрит, -ӣн свр. *каже се кад нешшо на некога учини ушисак, кад га не осшави равнодушним.* — Мѐни то̑ нѐ ферӣ! — Ако ти фѐрӣ та̀кӣ вӣјац, авѝзāј ме.

ферма́ват, фѐрмāвāн несвр. **I. 1.** *зауcшављаши некога.* — Не фѐрмāвāј ме са̑д кад ми је прѐша! **2.** *сшајаши, зауcшављаши се.* — До̏кле ћеш та̀кō сва̀кō два́ кора̄ка ферма́ва(т)? — Кад по̑ђēмо, нēмā вӣше ферма́вāња или вра̑ћāња на́се! **3.** *йресшајаши.* — Кѝша не фѐрмāвā ӣмā трӣ да̄на и̏ ноћи. **II.** ~ се *зауcшављаши се.* — Фѐрмā-

ва̄ш се на̀ свако̄му канту́ну! — Ко̀ се то̄ фѐрма̄ва̄ у̏ на̄с пр̀ит ку̏ћо̄н?

фѐрмат, -а̄н свр. (тал. fermare) **I. 1.** *зауставити некога.* — Фѐрмали смо јѐдан а̏уто на Ду́пцу и та̀ко̄ ар̀ивали у̏ Гра̏д. **2.** *стати, зауставити се.* — Бо̑г ван до̑, фѐрма̄јте ми о̏дн да се иск̏рца̄н! — Фѐрмали су би̏ли тра̀нваји, јер је нѐстало стру́је̄. **3.** *престати.* — Фѐрма̄ј ви̏ше лу́пат по̀ скалама! **II.** ~ **се** *зауставити се, стати.* — Тра̀нвај је лѐтијо од ошпеда́ла до̀ Пи̏ла̄ и јѐдва се ту̑ фѐрмо̄.

фѐро̄, -а́ла м *фењер.* — У Ду̏бро̄внику су с јѐдне̄ и̏ з друге̄ ба́нде̄ Пла̑ће̄ би̏ли ферали. — Сјѐдали смо на Порпо̀рели испо(д) ферала. изр. **држат некому** ~ *бити присутан нечему што други ради, гледати нешто, „свијетлити" некоме.* — Учи̏нӣ то̄ са̑м, нѐ мо̄ра̄ ти ни̏ко др̀жат фѐро̄! — Јѐси ли њѐга во̀дијо са̑ собо̄н да ти др̀жӣ фѐро̄?

фе̏ста ж (тал. festa) **1.** *свечаност.* — Би́ла је вѐлика̄ фе̏ста кад је пр̏ва̄ фѐра̄та ар̀ивала у̏ Гру́ж. **2.** (само у мн.) *празник (Божић, Нова година, Ускрс).* — За̀ фе̏ста̄ ће ми до̑ћ и дјѐца. — Ви̏ђе̄ћемо се о̀ фестама. изр. **учинит фе̏сту некому** *обрадовати некога или обрадовати се некоме.* — Кад го̏ј до̏ђе̄мо у̏ њи̏х, у̏чинӯ нам фе̏сту. — Сва̑ка̄ си̏тница ми чи̏нӣ фе̏сту.

феста̀њо̄ *в. фестањуо.*

феста̀њуо, -у́ла м (и: феста̀њо̄) (тал. festaiolo) *водитељ свечаности.* — О Свѐто-муВла́ху ва̏зда су би́ла два̑ фестању́ла.

фести̏жат, -а̄н несвр. (тал. festeggiare) *светковати, празновати.* — Зна́ду о̀ни фести̏жат и по три̑ да̄на. — Фести̏жа̄ње је поду́рало нѐколико̄ да́на̄.

фе̏та ж (тал. fetta) *кришка, дио неке цјелине који се издваја ножем.* — Да̑ј уз о̀во̄ и по̀ фету кру̏ха!

фѐтат, -а̄н несвр. *резати нешто на кришке.* — Е̏но ње̑ у коми́ну, фѐта̄ плетѐницу за ка̀фу би̏јелӯ. — То̑рта се у фѐта̄њу сва̑ и̏змрвила.

фе̏тина ж (аугм. од фе̏та) — Да̑ли су ми фе̏тину то̑рте̄, па ме заку́сила и не мо̀гу ви̏ше ни̏шта у́ста ста̑вит.

фе̏тица ж (дем. од фе̏та) — По́ фетице̄ кру̏ха ми је до̏ста за помо̀чит пја̑т.

фе̏ца ж (тал. feccia) *људски олош.* — Ту̑ ти се ску́пила сва̑ фе̏ца о̀вега̄ сви̏јета.

фи̏бја ж (тал. fibbia) *копча, већа или мања, обична или украсна, којом се закопчава појас на хаљини, капуту и сл.* — Слу́жӣ ми јѐдна фи̏бија за̀ фаше̄.

фи̏гӯра ж *лик, личност, појава у позитивном и негативном смислу.* — Нѐ зна̑ш ти̑ ка̀ква је то̄ фи̏гӯра! (негативно) — О̑н је ва̏зда би̏јо фи̏гӯра, сва̀к му је ди̏зо̄ кло̀бӯк. (поз.) изр. ~ **по̄рка** *особа која је склона рђавим поступцима, подмукла, некарактерна.* — О̀ставијо ме је на̏сре(д) мора без веса́ла̄, фи̏гӯра по̄рка! **учинит гру̏бӯ фи̏гӯру** *оставити својим понашањем лош утисак на некога.* — Ка(д) сан га ви̏дијо, о̏дма ми је учи̏нијо гру̏бӯ фи̏гӯру. **ста̑т за фи̏гӯру** *каже се за некога или нешто што служи само за украс.* — Ста̑вили су за фи̏гӯру у вѐтрину јѐдан ки̏не̄шкӣ ва̑з. — И̏ли ми помо̀зи или нѐ сто̄ј ту̑ са̑мо за фи̏гӯру!

фигу̏рат, -а̄н несвр. *лијепо изгледати захваљујући одијелу, дотјераности и сл.* — Што̀ ми фигу̏ра̄ш у̏ тему вѐститу! — Кона̀во̄ке фигу̏рајӯ јер и̏мају ли̏јепу но̀шњу.

фигу̏рӣн, -и́на м *модни журнал.* — О̑н је ва̏зда ко ис фигури́на. — На таволи̏нићу је ста̄ло нѐколико̄ фигури́на̄.

фи̏дат се, -а̄н се несвр. (тал. fidare) *имати повјерења у некога, рачунати на некога имајући у њега повјерења.* — Не фи̏да̄н се ш њо́ме о̀ставит дијѐте. — Фи̏да̄н се у̏ њега ко у̏ брата ро̏ђено̄га.

фика́ват, фи̏ка̄ва̄н несвр. (тал. ficcare) *уваљивати, натурати, силом наметати.* — Се̏би у̏зимље̄ш здре̄ло̄ гро̏жђе, а мѐни фи̏ка̄ва̄ш зѐлено̄!

фи̏кат, -а̄н свр. *увалиши, натуриши, силом угураши.* — Фи̏ко̄ ми дијѐте да га по̀те̄же̄н за̏ собо̄н.

фи̏ла ж (тал. fila) **1.** *ред у коме неко сшоји.* — Ко̀ ће че̏кат при̏д вра̄тима у̏ фи̏ли! **2.** *надјев за нешшо.* — Хо̏ћеш ли у̏ то̄ ста̏вит фи̏лу о̏д ме̄са или о̀(т) сира?

фѝла̄нца м ген. мн. фѝланāца̄ (тал. finanza) *финансијски сшражар, финанца.* — О̂н је би̏јо фѝла̄нца у Гру́жу. — Фѝла̄нце су хи̏тале котробандије́ре.

фи̏лат, -а̄н несвр. (тал. filare) **1.** *владаши се дисциплиновано под нечијим надзором.* — Фи̏ла̄ о̀на пу́ста и ни̏шта нѐ пи̏та̄ нити го̀ворӣ. — При̏д њи̏м ти сви̏ фи̏лају! **2.** *надјеваши нешшо, сшављаши у нешшо надјев.* — Нека ти̏јесто ма̏ло у̀скисне̄, па ћу га ра̀звит и фи̏лат.

фѝлдишит, -и̂н несвр. *димиши, шј. пушиши.* — Што о̂н пу̑с фѝлдушӣ ко Ту̀рчин!

фи̏лет м (тал. filetto) *шира линија у виду шраке којом се нешшо уоквирује или одваја у сликању и сл. а има и декорашивну улогу.* — Ми̏р је жу̑т, а подно плафо́на је ста̏вљен фи̏лет што ба̄ца̄ на кафѐ.

фѝлетић м (дем. од фи̏лет) — Ту̑ би до̀бро до̀шо̄ јѐдан ску̀ријӣ фѝлетић.

фина̀лме̄нте прил. (тал. finalmente) *на крају, на концу, коначно.* — И то̀ је фина̀лме̄нте ш њи̏ме би́ло? — Фина̀лменте! Тре̏бају ти три́ уре за о̀бу̑ћ се!

фини́ват, фи̏нӣва̄н несвр. (прел. и непрел.) (тал. finire) *завршаваши нешшо.* — Фи̏нӣва̄ ку̑ћу, па не̂ма̄ вре̏мена за̀ друго̄. — Фини́вају му ва̀ка̄нце, ва̀ја̄ ми по̀че̄т ра́дит.

фини̏менат, -е̄нта м ген. мн. фини̏мена̄та̄ (тал. finimento) *завршешак, крај нечега.* — На фини̏ме̄нту ће све̏ о̀стат по̀ ста̄рому.

фи̏нта ж (тал. finta) *преШварање.* — То̄ је би́ла са̏мо фи̏нта ш њихове̄ ба́нде̄, а ми̏ смо то̄ у̏хитили за̀ серијо. изр. **чи̏нит фи̏нту** *преШвараши се.* — Чи̏ни фи̏нту да спа̄ва̄ш! — Чи̏нијо је фи̏нту да то̄ пр̏вӣпу̑т чу̑је̄, а зно̄ је о̀да̄вно.

фи̏нут, -е̄м свр. (прел. и непрел.) *завршиши нешшо.* — Фи̏нули смо да̀нас јѐдан ве̏ликӣ по̀со̄. — Ју̀че̄ је фи̏нула ску̑ла.

фирма́ват, фи̏рма̄ва̄н несвр. (тал. firmare) *йошврђиваши нешшо йошйисом, йошйисиваши.* — О̂н и нѐ гледа̄, него све̏ што му донѐсу о̏дма фи̏рма̄ва̄.

фи̏рмат, -а̄н свр. *йошврдиши нешшо својим йошйисом, йошйисаши.* — О̀во̄ ти мо̄ра̄ нѐко фи̏рмат.

фиса́ват, фи̏са̄ва̄н несвр. (тал. fissare) **1.** *заносиши се за неким или за нечим у великој мјери, скоро неразумно.* — У мла̏дости фи̏са̄ва̄мо у̏ пуно ства́рӣ, ма све̏ за̏ кра̄тко. **2.** *уображаваши нешшо, увјераваши себе у нешшо.* — Све̏ ви̏ше̄ фи̏са̄ва̄ да га нѐко про̀гонӣ. — Фиса́вају да су па̏метни, а ни̏ко лу̑ђӣ о̏д њи̏х!

фи̏сат, -а̄н свр. **1.** *занијеши се за неким или за нечим у великој мјери, скоро неразумно.* — Фи̏сала је у̏ тега̄ чо̀вјека и ми̏слӣ да не̂ма̄ бо̄је̄га на свијѐту. — Фи̏са̄н је у̏ књиге. **2.** *уобразиши нешшо, увјериши себе у нешшо.* — Фи̏сала је да ће јон се не̏што стра̏шно дого̀дит.

фисаци̏јо̄н, -о́ни ж (тал. fissazione) *болесна уобразиља.* — То̄ је са̏мо фисаци̏јо̄н да му нѐко пре̏меће̄ по ства́рима.

фи̏снут, -е̄м свр. *ошамариши, йљуснуши некога.* — Ако те фи̏сне̄м, и̏маћеш за̏што пла̏кат! — Фи̏снућу ти јѐдну по̀ губици!

фи̏т м (тал. fitto) *најамнина за сшан и сл.* — Ва̀ља̄ ми су̑тра пла́тит фи̏т. — Ко̀лик ти је фи̏т о̀т куће̄?

фја̏ка ж (тал. fiacca) *слабосш, млишавосш која хваша за вријеме великих врућина, ненормалног ваздушног йришиска, јужног вјешра и сл.* — Придобила ме је да̀нас фја̄ка, а ка̏ко и̇ не̄ће на о̀во̄ шило̀ чине̄! — Јѐдва се ми̏че̄н о̀т фјаке̄. изр. **па̏дре фја̏ка** *особа којој је својсшвена извјесна сйоросш, ойушшеносш кад шреба не-*

што радити. — Блãго њêму кад ја пâдре фјãка, па се зã ништа не скомпòњāвā.

фјãкāн, -а, -о придј. *млитав, слаб, безвољан.* — Фјãкāн сан, пу́шти ме на ми́ру! — Свӣ су у̏ ку́ћи дàнас фјãкāни.

фјàкӯн, -у́на м (тал. fiaccone) *особа која је по природи опуштена, спора и не баш спремна за рад или неки напор.* — Ôн је дȍбар мêштар, знâ свôј пòсō, ма је вȇ ликӣ фјàкӯн и рâдӣ сâмо кад га је вȍља.

фјâнка, фјâнка м мн. фјâнци, ген. мн. фјâнāкā (тал. fianco) *бок.* — Бòлӣ ме фјâнак. — Йзмјери ширѝну око фјâнāкā! — Кȍтула ми је нà фјâнцима у̀ска.

фјâчина ж (аугм. и пеј. од фјãка) **1.** *стање велике слабости, млитавости, проузроковано најчешће вањским факторима.* — Попóднē ме у̀хитӣ фјâчина и ôнда нијéсан зã ништа. **2.** *особа која је по природи опуштена, спора и не баш склона раду.* — Штȍ не пòћерāш òнӯ твòју фјâчину да штȍ рâдӣ?

фјȇла ж (тал. offula) *кришка нечега која се сама може издвојити из цјелине.* — Пи̏пӯн је нà фјеле, па ћу га тàкō ѝ резат.

фјȇлица ж (дем. од фјȇла) — Нȇће крѐпат ако не ѝзједē фјȇлицу нàрāнчē! изр. ку̏пица ѝ ~ *пиће и уза њ најчешће неки слаткиш као част.* — Нȇће нѝ тā фȇста пàсат бѐс купицē ѝ фјелицē.

фјȇрса ж (тал. sferza) *траг који оставља ударац бичем, штапом или неким оштрим предметом, било по тијелу или по површини предмета, нарочито глатког.* — Òстале су дјѐтету ȍт прӯта фјȇрсе по нòгама. — О(д) чѐга је òнā фјȇрса на таволѝнићу?

фјѐрсат, -āн несвр. (тал. sferzare) **I.** *остављати, најчешће на неком предмету, траг од ударца, гребања и сл.* — Су̏ чијен фјѐрсāш шкрѝторје? Ймā нà њему нȇколикō фјȇрсā! **II.** ~ се *штетити се нечим, грепсти се неким предметом.* — Полѝтӯра на мòбиљи се лàко фјѐрсā.

фјȍка ж (тал. fiocco) **1.** *од шире или уже врпце направљен лептираст чвор, машна.* — Скȍро свãкō жȇнскō дијéте је ѝмало фјȍку на глáви. **2.** *мушка лептир-машна.* — Пòшō је на вѐчеру у̏ црнōму вѐстӣту с фјȍкōн.

фјòманат, -āнта, -āнто придј. (тал. fiammante) *сјајан, диван, блистав (ствари у кући, намјештај, одијело на човјеку, ципеле и све оно што оставља утисак блиставости, чистоће и уредности).* — Свȇ је нà њему фјòмāнто. — Пȍд у̏ ку́ћи ти је вãзда фјòманат.

/**фјôр**/ изр. би̏т у фјóру *каже се за старију особу, нарочито женску, која жели да изгледом и понашањем дјелује младалачки, као и за особу која се мимо очекивања тако понаша иако јој то не приличи.* — Òткад јон је у̏мрō му̑ж, òна је свã у фјóру. — Срȇла сан госпáра Йва, вâс је у фјóру!

фјòраја ж (тал. fioraia) *продавачица цвијећа, цвјећарка.* — Фӣкус сан ку́пила у фјòрајē.

фјорѝжат, -āн несвр. (тал. fiorire) *дјеловати младалачки (старије особе, нарочито женске, које желе одијевањем, изгледом и понашањем дјеловати млађе).* — Ймā хи òна преко пéсē(т), а пу́ста фјорѝжā ко да јон је вáдести.

фјòрӣн, фјори́на м (и: фјѐрӣн) (тал. fiorino) *тако су у Дубровнику за вријеме Аустрије називали метални новац вриједности двије круне.* — Нȇкад је фјѐрӣн бѝјо днȍ ȍд бачвē (тј. много више је вриједио). — Јâ би донијéла дȍма зã двā фјори́на пу̏ну бу̏рсу свèга, а вѝђи сâд!

фјочѐтина в. *фјочина.*

фјȍчина ж (аугм. и пеј. од фјȍка) (и: фјочѐтина). — Âјме, кòлику је фјȍчину òнā лу̏дā мȁти вéзала дјѐтету, па вѝшā фјȍка него глáва!

фјȍчица ж (дем. од фјȍка) — Срѝјо сан Флóру у̏ вести с трѝста фјȍкā ѝ фјочӣцā.

флàнела *в. фанела.*

флàнелица *в. фанелица.*

флâт, -и ж ген. мн. флáтӣ (тал. flato) *подригивање, еруктација.* — Ухитиле су ме флâти, пòпиħу комòмилу.

флàтат, -āн несвр. *подригивати, еруктирати.* — Кад гôħ јèдēн нèшто с лу̏кон, флàтāн. — Иза òбједа га вȁзда у̏хитӣ флàтāње.

флàтōз, -а, -о придј. (тал. flatuoso) *који надимље.* — Грâх нè једēн, јер је флàтōз.

флȁфлата м и ж *онај који пуно и свашта говори само да би говорио.* — Ôн је флȁфлата, њȇму је сȃмо да гòворӣ, а нè можеш му пу̑но вјȇроват.

флафлàтат, -āн несвр. *пуно и свашта говорити само да би се говорило.* — Кòлико мȍже флафлàтат, кȁко га јèзик не забòлӣ! — Не обȁзирēн се јâ на његово флафлàтāње.

флȁфлатина ж и м (пеј. од флȁфлата) — Сѝкӯро ти је тô просу́ла òнā флȁфлатина ѝс Пӣлā!

Флóре ж *женско име у Дубровнику.* — Мòја Флôре, òстарило се!

фòгаца ж *слатки млијечни хљеб с јајима који се припрема о Божићу или Ускрсу, округао, премазан жуманцетом и са три реза због којих се печено тијесто расцвијета; служи се уз кафу бијелу.* — Свȇ је вòњало на Бòжиħ: ѝ краут с лôнзōм, штру̏дел с јȁбукама и вȅликā рȁзрусāнā фòгаца.

фôј *в. фољ.*

фôљ, фòља м (и: фôј) (тал. foglio) **1.** *лист папира.* — Зȁмотāно је бѝло у̏ фољ кâртē бѝјелē. **2.** *најчешће у множини: новине, дневни лист.* — Изѝшле су нам слѝке у фòљима. — Кòји ти је тô фôљ? изр. ~ **од пасáра** *шаљиви лист.* — Је ли тô пѝсало у фòљу от пасáра? — Свȁкōга гòдишта у вријéме òд машкāрā штàмпō би се ѝ фољ от пасáра.

/фôндо/ изр. **пôħ à фôндо** (тал. fondo) *потонути.* — Свӣ ħете вӣ зȁједно пôħ à фôндо ако по овȁкōму мȍру ѝзиђēте ѝс пôрта.

фòнтāна ж (тал. fontana) *чесма (у Дубровнику се под „фонтаном" подразумијева најчешће Онофријева чесма, која се налази лијево од Врата од Пила, на изласку из Града).* — Чȇкаħу те кала Фòнтāнē ђу́сто на пèт у̑рā. — Нà Пилама ѝмā јèдна лѝјепā фòнтāна.

фòнтāница ж (дем. од фòнтāна) — Нàпи се, ако си жèдан, на фòнтāници!

фôра прил. (тал. fora) *ван, изван (нпр. у игри картама).* — Јâ сан фôра и за òвӣ пу̑т ми је дôста.

форестàрија *в. фурестарија.*

фòрестӣ *в. фурести.*

фôрма ж (тал. forma) **1.** *облик.* — Ка(д) се тâ блу́зица òперē, изгу́биħе фôрму. **2.** *калуп за нешто.* — Ѝмāн фôрму ò(д) тôртē ѝ фôрму от ку̏глуфа, па у̏зми òнӯ штȍ ти трȇбā.

формáват, фòрмāвāн несвр. (тал. formare) **1.** *уобличавати нешто, давати нечему одговарајући облик.* — Пр̀вō плèти др̀што, па пòчми формáват ру̏кāв. **2.** *оснивати нешто, уобличавати у скупину нешто што је међусобно сродно, везано истим циљевима, интересима.* — Чу̏јēн да формáвају нȍвō пјèвāчкō дру̏штво.

формàлизам -зма м ген. мн. формàлизāмā (тал. formalismo) *удовољење неком писаном или неписаном правилу што у суштини и није важно.* — Изà тегā не стòјӣ нѝшта, тô је пу̑кӣ формàлизам.

формàлиста м (тал. formalista) *особа којој је важнија форма него суштина нечега.* — Нè буди формàлиста: нѝје вȃжно ѝмāш ли тӣ вȇзāну крòвату и бѝјелӯ кòшују или нȇ!

фòрмат, -āн свр. **1.** *уобличити нешто.* — Нѝшта му не кòристӣ што лѝјепо скрòјӣ, кад нȇ знā вèстӣт фòрмат према чељàдету. **2.** *основати нешто, уобличити нешто што је међусобно сродно, везано*

иститим циљевима, интересима. — Гѝворӯ да ће и у̏ на̄с фѝрмат дру́штво прѝјетеја̄ ку̏ча̄ка̄ и̏ мача̄ка̄.

фо̑рмица ж (дем. од фо̑рма) *калупић лимени или од керамике за уобличавање ситних колача, сира од дуња („котоњате") и сл.* — С ра̑знијем фо̑рмицама ва̏дӯ се и̏с тијеста бешкоти́ни, ста̏вљају у рѝстијēру и пѐчӯ.

фѝрнио, -њела м (тал. fornello) **1.** *четвртасти отвор на зиданом огњишту са решетком на коју се ставља угљен и простором испод решетке у који пада пепео.* — Узе́ла је ма́халицу и прома́хала да се у̏гљēн на фѝрњелу разгѝрӣ. **2.** *посебан жељезни сандучић с решетком за угљен и простором испод ње за пепео.* — На фѝрњелу је врѐла ју́ха ѝд мēса.

фѝрњелић м (дем. од фѝрнио) — Ѝбично су на пѝпрету два̑ ви̏ша̄ фѝрњела и јѐдан фѝрњелић.

фѝртеца ж (тал. fortezza) *тврђава.* — Ју̏чēр смо би̏ли на фѝртеци. — У Ду̏бро̄вни̏ку и̏ма̄ нѐколико̄ фо̏ртēца̄.

фѝртӯна ж (тал. fortuna) *олуја на мору.* — Склѝнили смо се у За́тон кад је учи̏нила фѝртӯна.

фортуна̏лић м (дем. од форту̏но̄) — И̏ма̄ ма̏ло фортуна̏лића од маестра́ла, ма то̑ ни́је ни̏шта.

форту̏но̄, -а́ла м (тал. fortunale) *олуја на мору.* — Учи̏нијо је форту̏но̄ о(д) шилѝка.

фо̑рца ж (тал. forza) *снага, сила.* — Нē-ма̄н фо̑рцē ви̏ше говѝрит кад ме ни̏ко нѐ слуша̄. — Ва̏ја̄ и̏мат фо̑рцē за ѝво̄ поди̏са(т). изр. **на̏ фо̑рцу** *силом, под притиском.* — На̏ фо̑рцу је прѝсто̄ да дѝђē а̑мо. — Јȅдē, ма свȅ на̏ фо̑рцу.

фо̑са ж **1.** *септичка јама.* — Сва̑ка̄ ку̏ћа на сѐлу и̏мала је и свѝју фо̑су. **2.** *јама уопште.* — Дјѐца ба́цајӯ камѐња у̏ фосу пу̏ну вѝдē ѝт кишē.

фра̑гола в. *фрагула.*

фра̑гула ж (и: фра̑гола) (тал. fragola) *јагода.* — Фра̑гуле и̏штӯ ни̏ мало ни̏ пуно вѝдē.

фра̏ја ж **1.** *гозба.* — Учи̏нили су вȅликӯ фра̏ју кад ин се рѝдијо си̏н. **2.** *весеље.* — Би̏ће фра̏јē кад ви̏дӣ штѝ си му ку́пијо!

фра̏јат, -а̄н несвр. *гостити се, трошити на јело и пиће.* — Ѝни су свѝ нѝћ фра̏јали. — Фра̏јаће о̑н док па́пе да̑ва̄ дина́ра̄! — Паса́вају фȅсте, па ће фи̏нут и фра̏ја̄ње.

фра̏јӯн, -у́на м *онај ко ужива на гозбама, ко разбацује новац на јело и пиће.* — У̏хитијо се с нȅкаквијен фрају́нима па ви̏ше дѝма и не дѝходӣ.

фраjу̏нина м (аугм. од фра̏јӯн) — Бра̑т му је би̏јо фрају̏нина и свȅ што је и̏мо̄ пѝпијо је и и̏зијо по би̏ртијама.

фрају̏ница ж *женска особа која ужива у гозбама.* — Ма̏ти јон је глȅдала сва̑кӣ сѝлад, а ѝна је би́ла фрају̏ница ко и ѝтац.

фрају̏ничина ж (аугм. од фрају̏ница) — У̏ њега се ску́пљају фрају́ни и фрају̏ничине на дѝма̄ћӣ пр̏шут и на̏ цр̏но̄ ви́но.

фрама̏сӯн, -у́на м (тал. frammassone) *слободни зидар.* — Не довѝди ми фрамасу́не пѝ кући!

Фра̏на ж *дубровачко женско име.*

Фра́не ж *дубровачко женско име.* — Дохѝдила нам је Фра́не с Мјȅта.

фра̏нзета ж (само у мн.) (тал. frangetta) *равно подсјечена коса на челу, која као ресе, дуже или краће, виси над очима; тако се углавном шишају млађе женске особе или дјеца.* — Ѝна је ста̑ра, не при́личӯ јон фра̏нзете. — Ѝстрићу се на фра̏нзете.

Фра̑ница ж *дубровачко женско име.*

Фра́но м *мушко име у Дубровнику.*

Фра̑нћа в. *Франча.*

Фра̏нћēз в. *Франчез.*

фра̏нћēзӣ в. *франчези.*

Фра̂нча ж (и: Фра̂ńа) (тал. Francia) *Француска*. — О̀ни жѝвӯ у̏ Фра̄нчи jо̏ш о̏трије ра̑та.

Фра̀нче̄з, -е́за м (и: Фра̀ńе̄з) *Француз*. — Пѝто̄ ме је jѐдан Фра̀нче̄з ђе̏ су Пло̏че.

фра̀нче̄зӣ, -а̄, -о̄ придј. (и: фра̀ńе̄зӣ) (тал. francese) *француски*. — О̀во̄ ти је у̏лтима̄ фра̀нче̄за̄ мо̏да.

Франчѐзица ж *Францускиња*. — Го̀ворӣш фра̀нче̄зӣ ко да си пра̑ва̄ Франчѐзица.

фра̀пат, -а̄н свр. (франц. frapper) *запрепастити некога, запрепастити се*. — Бѝли смо фра̄па̄ни њѐговијен рије́чима.

фра̂тар, фра̂тра м ген. мн. фра̄та̄ра̄ **1.** *калуђер, редовник*. — У Ду̏бро̄внӣку је са̏мостан и фра̄та̄ра̄ цр̏нијех и фра̄та̄ра̄ бијелијех. **2.** *врста бијеле морске рибе (Diplopodu vulgaris)*. — Фра̂тар је jѐдна вр̏с са̑рга и jа́ко му је слѝчан. изр. **по̏ћ у̏ фра̄тре** *закалуђерити се (код католика)*. — Ка(д) се свѐга наужѝво̄, по̀шо̄ је у̏ фра̄тре.

фрата̀рскӣ, -а̄, -о̄ придј. *који припада фратрима*. — Па̀са̄ш у̏з Улицу фрата̀рскӯ (У̏лицу о̏т фра̄та̄ра̄) и до̄ђе̄ш на jѐдну пја̀цету. — Све̏ је о̀во̄ не̏гда бѝло фрата̀рско̄.

фрба̀ла в. *фарбала*.

фрба̀лица в. *фарбалица*.

фрѐгат, -а̄н несвр. (тал. fregare) *прати нешто четком за рибање, рибати нешто*. — Да̀нас jа̑ фрѐга̄н ска̏лу, а дру̏ге̄ сетѐма̄не̄ ћеш тӣ. — Бо̀лӣ ме шкѝна о̏т пу̑сто̄га фрѐга̄ња.

френа́ват, фрѐна̄ва̄н несвр. (тал. frenare) **I.** *обуздавати некога*. — Фрѐна̄ва̄мо га ко̀лико је то̄ у̏ нашо̄н мо̀ћи. **II.** ~ **се** *обуздавати се*. — Френа́вали смо се да се не насмѝје̄мо толѝкијен лудо̀стима.

фрѐнат, -а̄м свр. **I.** *обуздати некога*. — Њѐга нѝко нѐ може фрѐнат ко̀лико је ма̀хнит! **II.** ~ **се** *обуздати се*. — Фрѐно̄ сан се да га не̏ удре̄н.

фре̏шак, фрѐшка, фре̏шко придј. (фрѐшкӣ, -а̄, -о̄) (тал. fresco) *свјеж*. — Је ли кру̏х фре̏шак? — О̀во̄ је фрѐшкӣ кру̏х, а о̀но̄ та̏мо је јучѐрашњӣ. — Ѝзбати ми jѐдно фрѐшко̄ jа̑је!

фрѐшкеца ж (тал. freschezza) *свјежина*. — С мо̏ра до̀лазӣ фрѐшкеца. — Фа̑лӣ нам ма̏ло фрѐшкеце̄.

фрешкѝна ж *неугодан мирис који се осјећа од недовољно опраног или испраног рубља, посуђа, каменог или дрвеног пода итд.* — Ако се до̀бро не ѝспере̄, пја̑т од jа́ја̄ ће смр̀ђет фрешкѝно̄м. — Вје̏тар до̀носӣ с Пеская̀рије̄ фрешкѝну.

/фре̏шко/ изр. **ста̑т ~** *бити у неприлици, незгодно се осјећати*. — Сто̀јӣн фре̏шко, не̂ма̄н нѝ со̏лда у̏ шпагу!

фрѝзи ж *врста цвијећа*. — Жу̏те̄ фрѝзи су нас про̏сто ма́миле.

фрлѐсија ж *журба у којој се много не мисли*. — Тӣ ћеш у твѐјо̄н фрлѐсији забо̀равит ѝ ку́ћу закљу̀чат.

фр̀њока ж (и: фр̀њокула) *ударац у шали, по правилу у главу, кажипрстом или средњим прстом нагло избаченим*. — Нѝкад не па̀са̄ порѐд мене, а да ми нѐ да̄ фр̀њоку.

фр̀њокула в. *фрњока*.

фро̀нтӣн, -ѝна м (тал. frontino) *штитник на мушкој капи (продужени дио над челом), служи као заштита од сунца, али и као саставни дио одређеног модела капе*. — О̏н нѐ носӣ кло̀бӯк, него ба̀рету с фронтѝном.

фру̏ста ж (тал. frusta) *бич, шиба, прут*. — Те̏би нѝшта дру̏го̄ нѐ фа̄лӣ него фру̏ста!

фру̀стат, -а̄н несвр. (тал. frustare) *шибати некога*. — Прѝпо̄ се да ћу га фру̀стат.

фру̏т м *плод, воће*. — Учѝни што̏ о̏т фрута да се ринфрѐшка̄мо!

фру̀тат, -а̄н несвр. *носити корист некоме*. — Да му не фру̀та̄, нѐ би ни афита́во̄ по́ ку́ће̄.

фу̑га ж (тал. foga) *журба, ӣрка.* — Спра̑ви се на̑ врију̑еме да те по̑слије̄ нѐ хита̄ фу̑га! — О̏на је ва̑зда у̏ фу̑ги, не̂ма̄ вре̑мена за ћаку̀ла̄ње.

фу̑дра ж *ӣодсӣава на некој одјећи: каӣуӣу, сукњи и сл.* — Јо̄ш нам слу̑жӣ у̏зе̄т фу̑дру за ка̀пута.

фудра́ват, фу̀драва̄н несвр. *ӣодсӣављаӣи неку одјећу.* — Та̀нке̄ ве̑сте се не фудра́вају ако није́су траспа̀ре̄нте.

фу̑драт, -а̄н свр. **I.** *сӣавиӣи на неку врсӣу одјеће ӣодсӣаву.* — Ја̂ би ко̑тулу фу̀драла. **II.** ~ **се** *најесӣи се.* — Нѐ бо̄ј се ти̑ за̀ њега, фу̑дро̄ се о̂н, за̀то са̑д ни̑шта нѐ једе̄.

фу̀ма̄р, -а́ра м *мањи ӣрозор у ӣоӣкровљу на самом крову.* — Крос фу̀ма̄р се мо̀же про̀ву̑ћ на ку̀пје̄рту. — С на̑шега фума́ра се ви̑дӣ бо̑кӯн И̏лӣне̄ гла̀вице̄. изр. ~ **от па̀кла** *каже се за особу која је зла или која је склона чесӣо оӣасним ӣосӣуӣцима.* — Мла̑ђӣ си̑н му је пра̑вӣ фу̀ма̄р от па̀кла, о̀д њега се сва̑чему мо̑жеш на́дат!

фума̀рић м (дем. од фу̀ма̄р) — У̏ на̄с у Гра́ду не̂ма̄ ста̑ре̄ ку̑ће̄ бес фума̀рића.

фу̀мат, -а̄н несвр. (тал. fumare) *ӣушиӣи.* — По̑чео је фу̀мат от петнѐс годӣна̄. — Ко̀је̄ ти̑ то̄ шпању̀лете фу̀ма̄ш? — Бо̀је̄ ти је да се о̀ставӣш фу̀ма̄ња. — О̏д вашега фу̀ма̄ња ми се усмр̀ђела ка̑мара.

фу̀ма̄та ж *осјећај врућине без уӣицаја сӣољњих факӣора, који ӣобуђује жељу за расхлађивањем.* — У̏хитиле су те фу̀ма̄те, па о̀тва̄ра̄ш фу̀њестре, а ме̂ни је зи̑ма.

фунда́ват, фу̀нда̄ва̄н несвр. (тал. affondare) **I. 1.** *ӣоӣаӣаӣи нешӣо у море.* — Фу̀нда̄ва̄н ба̑рку да се ма̑ло ста̀ња̄. **2.** *загњуриваӣи некога ӣод воду.* — Не фу̀нда̄ва̄ј ме ви̑ше, не̂ма̄н а̑рије̄! **II.** ~ **се** *загњуриваӣи се ӣод воду.* — Ку̑па̄мо се и фу̀нда̄ва̄мо по̀ цијелӣ да̂н. — О̏чи су ти црвѐне от фунда́ва̄ња. — Бес фунда́ва̄ња не̂ма̄ до̀бре ба̑ње̄.

фунда̀менат, -е̄нта м ген. мн. фунда̀мена̄та̄ (тал. fondamento) *ӣемељ.* — Ко̀пају фунда̀менат за̀ новӣ хо̀тел.

фу̀ндат, -а̄н свр. **I. 1.** *ӣоӣоӣиӣи нешӣо.* — Фу̀ндаће нас ко̑лпи од вапо́ра. — Фу̀нда̄ј си̑дро ма̑ло да̑ље̄ о̀д обале̄! **2.** *загњуриӣи некога ӣод воду.* — Фу̀ндаћу те ако ти̑ ме̂не бу̑де̄ш фунда́ват! **II.** ~ **се 1.** *ӣоӣоӣиӣи се.* — Бро̑д се фу̀ндо̄ и свӣ су по̀шли на̀ дно. **2.** *загњуриӣи се у море (у воду).* — У̏шло ми је мо̑ре у̏ ухо ка(д) сан се фу̀ндо̄.

фу̀ндаћ м (тал. fondaccio) *ӣалог од кафе.* — У имбрѝчићу ӣма̄ ви̑ше̄ фу̀ндаћа него ка̀фе̄.

фу̀ндаћина ж (пеј. од фу̀ндаћ) — Про̀ли ту̑ фу̀ндаћину, па учӣни ка̀фу!

фунѐро̄, -а́ла м (тал. funerale) *сӣровод, ӣогреб.* — Не спо̀мињӯ се ни на̑јстарије̄ ка̑д је нѐкому бӣјо та̀кӣ фунѐро̄ ко госпа́ру Ба́лду.

фунцѝјо̄н, -о́ни ж (тал. funzione) **1.** *церемонија у каӣоличкој цркви.* — Бӣли смо са̑д у̏ Ма̄ло̄н бра̑ћи на фунцијо́ни, почѐла је ко̀ризма. **2.** *службена дужносӣ, функција.* — Свӣ су њѐгови на̀ некаквијен ве̑ликијен фунцијо́нима. **3.** *сврха, дјеловање ӣојединих органа у организму живих бића.* — Сва̑кӣ дӣјо у чо̀вјеку ӣма̄ сво̀ју фунцѝјо̄н.

фунцијо̀на̄р, -а́ра м (тал. funzionario) *државни функционер.* — О̂н је са̑мо импјѐга̄т и нѐ може се ста̑вит у̏ ре̄д с фунцијона́рима.

фунцијо̀нат, -а̄м несвр. (тал. funzionare) *дјеловаӣи, биӣи у исӣравном сӣању.* — Не фунцијо̀на̄ ми тѐлефо̄н од ју̀че̄р у̏јутро.

фу̀њестра ж ген. мн. фу̀њеста̄ра̄ (тал. finestra) *ӣрозор.* — Док је по̀во̄рка паса́вала кро̀з улице, чѐја̄д су с фу̀њеста̄ра̄ ма́хала с фацу̀летима.

фуњѐстрӣн, -ӣна м (тал. finestrino) *ӣрозорчић који најчешће има само једно крило.* — Крос фуњѐстрӣн се дода́вала

хра́на ис коми́на у ти̏нел ђе̑ смо обједи̑ вали.

фу̏њестрина ж (пеј. од фу̏њестра) — Му̏ка ми је кад и̏ма̄н пра̏т о̀не̄ на̏ше фу̏ њестрине.

фу̏њестрица ж (дем. од фу̏њестра) — Ко̀лишне су фу̏њестрице, у̏ кући се ни̏шта нѐ види̑ ни по да́ну!

фуњѐстру̑н, -у́на м (аугм. од фу̏њестра) (тал. finestrone) *велики прозор.* — Ка̏мара је ари̏јо̄за, и̏ма̄ два̑ фуњестру́на.

фу̏реста̄ ж *странкиња.* — Уто̀пила се да̀нас испо(д) Го́спе̄ о̀д милосрђа јѐдна фу̏реста̄. — Др̏жи̑ш се ко да си о̏ди фу̏реста̄!

фуреста̀рија зб. им. (и: фореста̀рија) *страни свијет, страна чељад.* — Гра̑д је пун фуреста̀рије̄. — Прит кафа̀нама све̑ са̑ма̄ фуреста̀рија.

фу̏рестӣ м (тал. forestiero) *странац.* — До̀лазијо је јѐдан фу̏рестӣ и пи́то̄ и̏ма̄мо ли ка̏мару за афи̏тат.

фу̏рестӣ, -а̄, -о̄ придј. (и: фо̀рестӣ) (тал. forestiere) *страни.* — О̏кле ти ти̑ фу̏рестӣ со̑лди? — Ђе̑ ку́пује̄ш те̑ фу̏ресте̄ шпању̏лете?

фу̑рија ж (тал. furia) **1.** *дивља, необуздана, бијесна особа.* — Жѐна ти је пра̑ва̄ фу̑рија! — Долѐћела је у̏ кућу ко фу̑рија! **2.** *помама.* — Па̀ра̄ ми да те је у̏хитила фу̑рија за вија̀ђа̄њем. **3.** *велика журба.* — У̏ фурији сан забо̀равила и̏ јести.

фурија̀лет м *мањи, жив вјетар.* — По̏чео је фурија̀лет о(т) шило̀ка.

фури̏јат, -а̄н несвр. *махнитати.* — Ђе̑ у о̀ва̄ до̏ба но̀ћи фури̏ја̄ш са́ма? — О̀ва̄ дјѐца са̑мо фури̏јају. — Овли̏ко̄ фури̏ја̄ње нѐће на до̀бро и̏зи̑ћ.

фури̏јо̄з, -а, -о придј. (тал. furioso) *махнит, помаман.* — Фури̏јо̄з је и ка(д) се на̀једи̑, мо̀же сва̏шта учи̏нит.

фу̏ро̄р, -о́ра м (најчешће у мн.) (тал. furore) *помама.* — У̏ њи̑х у̏ кући су ва̏зда фуро́ри. изр. **(у)чи̏нит фуро̀ра (фуро́ре)** *изазвати пажњу нечим што је у моди, што се одушевљено прихвата као новина и сл.* — Ко̀је̄ фуро́ре је о̀на учи̏нила кад је изи̏шла на̀двो̄р у кра̀тко̄н ве̑стици и̏с Тријешћа.

фу̏стањ м (тал. fustagno) *врста тканине, фланел.* — Зи̏ми но̑си̑н ко̀шују от фу̏стања.

фу̏стањић м (дем. од фу̏стањ) — И̏скала сан ка̀кав фу̏стањић за̀ кошу̑ја̄ о̑(д) спа̄ња.

Х

ха̑ (и: ха̑) узв. *узвик којим се изражавају различита тренутна расположења: изненађење, чуђење, жалост, радост, смијех.* — Ха̑, ту̑ си се скри̏јо, лу́пежу ма̄ли̑! — Ха̑, дра̑ги̑ мо̑ј, па̀сала су времѐна ка(д) смо и̏мали и кад нам се прелије́вало!

ха̏бав, -а, -о придј. (и: ха̏ба̄в) *прљав.* — На̀ себи је и̏мо̄ ха̏бавӯ би̏јелӯ ко̀шуљу. — У̏лази̑ш ми у̏ кућу ха̏бавијех цре̑ва̄ја̄! — Ва̑с си ха̏бав!

ха̏бавац, -а̄вца м ген. мн. ха̏бава̄ца̄ *прљавко.* — Пе̏ре̄н тр̏љи̑ш о̀д мо̄га ха̏ба̄вца.

ха̏бавица ж (и: ха̀буша) *прљавуша.* — И̏ма̄ ли ти у̏ класи јо̑ш ко̀ја̄ та̀ка̄ ха̏бавица ко ти̑?

ха̏бавичина ж (пеј. од ха̏бавица) — Ха̏бавичина јѐдна, по̀ вас да̑н се сму̑ца̄, а ку̑ћа јон је ко шта̄ла.

ха̏бат, -а̄н несвр. *прљати нешто.* — Ха̏ба̄ш ми фре̑шко о̀фрега̄н по̑д!

ха̀буша *в. хабавица.*

ха̏ждаја ж *горопадно женско чељаде.* — Про̀ждрије̄ће те о̀на̄ тво̀ја ха̏ждаја

ка(д) чӯјē кòлико си сōлāдā спèнцō нà лудости.

хȁјат, хȁјēн несвр. *марити за нешто.* — Нè хајēн јā кō штō гòворӣ ка(д) знâм да поштèно чинӣм свôј пòсō. — Кò ти дȁнас хȁјē зà другōга?

хȁла ж **1.** *нечистоћа која се упила у нешто и тешко се може опрати.* — Ȕхитила му се хȁла иза ȕшӣ. — Хȁлу с пòда нè можеш ни з брушкѝном дѝгнут. **2.** *погрдна ријеч за особу која нешто неприлично учини или каже, „неприлика од човјека".* — Òнā хȁла ми нѝје рèкла да си ме звáла! — Хȁло јèдна, кȁко си мòгла толѝкō врȇмена не пѝсат мȃјци?

халàбука ж *вика, бука.* — Пòгледāј крос фȕњестру кàква је тō халàбука нà улици! — Дѝгли су халàбуку ко да се кò знā штō дòгāђā.

хȁлав, -а, -о придј. (и: хȁлāв) *прљав.* — Јèдна хȁлавā крпèтина вѝсила је на конòпу. — Крȇћēш ми хрáну с хȁлавијēн рȕкама!

хȁлавац, -āвца м ген. мн. хȁлавāцā *мушка особа којој прљавштина не смета, огрезла у прљавштину.* — Кò би хȁлāвца ȍпро, посвéтијо би се!

хȁлавит, -ӣн несвр. **I.** *јако прљати нешто.* — Хȁлавӣш ми нȁвлаку на кушѝну з гнȕснōм глáвōн. **II.** ~ **се** *јако се прљати нечим.* — Залȕду те је прȃт ка(д) се непрèстано хȁлавӣш!

хȁлавица ж *женска особа којој прљавштина не смета, огрезла у прљавштину.* — Хȁлавица је òна, запȕштила је цѝјелӯ кȕћу.

хȁлавичина ж (пеј. од хȁлавица) — Кад јон ӯђēш ȕ кућу, вѝђећеш да тō нѝје нѝкаквā госпòђа него ȍбичнā хȁлавичина.

халáкат, хàлāкāн (и: хàлāчēн) несвр. *викати, бучно наступати.* — Не халáчите ка(д) се стàријӣ одмáрају! — По свȕ нōћ пјáнчине хàлāчӯ крòз улицу. — Слȕшāн халáкāње мулàријē нà улици и не мòгу зàспат.

хàлāл узв. (и: àлāл, àлāн) *благословено, просто било.* — Свȁ ми је дȑва лѝјепо слòжијо, хàлāл му бѝло ђе чȕо и нè чуо! — Нȁ ти ȍво, нèка ти је àлāл!

халáлит, хàлāлӣн свр. *благословити некоме нешто, опростити нешто, некоме нешто од срца дати.* — Халáлила сан му стōтину пýтā штō ми је овàкō лѝјепо посалѝжō шéтницу. — Нè враћāј ми рȇсто, халáлићу ти тō ка(д) си тàкō пòштен!

халàпача ж *насртљива женска особа убојита језика.* — Знȁће ван дýша ако ван нà тō мјȇсто пòшајӯ кàквӯ халàпачу!

хȁлина ж (аугм. и пеј. од хȁла) *велика нечистоћа.* — Укѝхала се хȁлина ȕ кућу.

хàндрача ж *помијешано трње и шикара.* — Тȳ ђȅ су сȁд кȕће, ка(д) сан јā бѝјо мȃлӣ, бѝла је хàндрача.

хàндрачина ж (аугм. и пеј. од хàндрача) — Распáраћу бјȅчве крос хàндрачину. — Тýга ме ȕхитӣ кад вѝдӣн хàндрачину околò кућē ђе смо прѝје стáли.

хàрактер м *карактер.* — Трȇбā га разȕмјет, хàрактер му је тàкӣ.

характèристика ж *нечије обиљежје, битна ознака, карактеристика.* — Тō би ȕкрāтко бѝла характèристика нȁшега мјȇста.

хàрāлдика ж (тал. araldica) *наука о постанку и развоју грбова, хералдика.* — Пѝтāј њѐга от хàралдикē што гȍј хȍћеш, свȅ ће ти знȃт рѝјет.

хȁрат се, -āн се несвр. *мршавити, старити, нишитити се уопште.* — Ȕ задњē вријéме се нȅкāко бȑзо хȁрāш.

хáхнут, хȃхнēм свр. *избацити дах из уста, хукнути.* — Кад је хáхнуо, бȁздӣ пȳс на рàкију.

хѝнкавац, -āвца м ген. мн. хѝнкавāцā *плачко, кењкавац.* — Мȅштар ми је рȇкō да сан хѝнкавац.

хѝнкавица ж *плачљивица, кењкавица.* — Кȁ(д) си тӣ пòстала тàкā хѝнкавица?

хѝнкавичина ж (пеј. од хѝнкавица) — Нѐ буди хѝнкавичина, нѝмало тō не бо̏лӣ!

хѝнкат, -āн несвр. *йоилакиваши најчешће без суза, кењкаши.* — Јо̏пē хѝнкāш! Штò ти сȁ(д) фа̏лӣ? — До̏ста је хѝнкāња! Хàјде се ѝгрāј з дру̏гōн дјѐцōн!

хѝтат, -āн несвр. **I. 1.** *хваташи некога или нешшо.* — Чòвјек што хѝтā кýчке пò улици зòвē се мацàкāн. — Ѝграли смо се нà хитāња. **2.** *схваташи, разумјеши нешшо.* — Хѝтāш ли тӣ штȍ од òвегā штȍ си чу̏о? — Да си памѐтнијӣ, бо̏јē би хѝтō! изр. **хѝтā ме смѝјех (са̏н, пла̏ч итд.)** *долази ми смијех, илаче ми се, сиава ми се.* — Хѝтā ме смѝјех ка(д) се сјѐтӣн кáко смо бр̏зо пòбјегли. — Тȅбе хѝтā са̏н чӣм у̏змēш лѝбро у̏ рýке! ~ **зȁ уши** *каже се за вино или друго алкохолно иiиће које је добро, јако, иа и малом количином оиија, ошамућује.* — Дòбро ти је òвō вѝно, бо̏рами хѝтā зȁ уши! **II. ~ се 1.** *хваташи се, иримаши се, хваташи коријен.* — Прȏвāн свȁкē го̏динē посáдит рýсице, па ми се нѐ хитају. — Пȁдā снѝјег, ма се нѐ хитā. **2.** *биши у лошим односима с неким, чесшо се с неким свађаши.* — Ѝмā грýбӯ нáрав, сȁ свакијен се хѝтā. **3.** *љубакаши с неким.* — Мје̏сто да нȁђē сȅби прѝлику, òна се хѝтā òжењенōга чòвјека.

хихѝштат се, хѝхӣштāн се *дуго или неирекидно се смијаши, кикошаши у неком друшшву.* — О̏н је приповијéдō, а јѐдна се жѐнскā хихѝштала ко лýда. — Ѝс камарē се чуло хихѝштāње.

/хлȁд/ изр. **ýхитит некога по хлáду** *у иогодном шренушку иридобиши некога за нешшо, наговориши некога да иристане на нешшо.* — Ýхитила ме је по хлáду да јон са̏шијēн вȅсту. — Прȏвају га ýхитит по хлáду да ми однѐсē òвӣ пȁк нà посту.

хла̏мав, -а, -о придј. (и: хла̏мāв) *широк, који је разгажен (ако се ради о обући) или који није ио мјери с обзиром на ширину (ако се ради о одјећи).* — Не облáчи тē хла̏мавē цр̏евје да ђē нѐ панēш у̏ њима! — Гȁће су ти хла̏маве, вѝсӯ нà теби.

хла̏маво прил. (и: хла̏мāво) *широко, објешено, развучено.* — Тȏ нà теби свȅ стòјӣ хла̏маво.

хла̏мат, -āн несвр. *кад се иаиуче или ције ле од дуже уиошребе рашире или су иначе велике или широке, иа нога у њима илива и на ногама клаиħу.* — Чу̏јēн га како хла̏мā кр̀ос камару. — Хла̏мају ми цр̏евље на нòгама.

хла̏мина ж *иаиуча или циiела раширена и деформисана услијед дуже уиошребе.* — Истр̀чō сан ѝс кућē онàкō у̏ хламинама. — О̏вō су ми хла̏мине за пò кући.

хлàпача ж *расцвјешана ружа којој ће ускоро ошиасши лашице.* — Убѐри и кòјӣ пу̏пак, а нȅ са̏мо хлàпаче!

хлàпачина ж (пеј. од хлàпача) — Нѐ би ти сōлда дáла зȁ тē хлàпачине!

хлàптат, хла̏пħēн несвр. (и: хлàпħат) *шљаишаши, кад широка обућа у ходу ироизводи одређени звук.* — У̏змēш цр̏евје двá броја вѝшē, па ти о̑нда хла̏пħӯ на нòгама.

хлàпћат в. *хлаишаш.*

хлѝпавац, -āвца м ген. мн. хлѝпавāцā *онај који сшално шихо илаче, илачљивко.* — Ѝмāн ѝ јā у̏ кући двā тàкā хлѝпāвца.

хлѝпавица ж *женска особа која сшално шихо илаче, илачљивица.* — О̏нā мāлā је вȅликā хлѝпавица, ѝ сад хлѝпā!

хлѝпавичина ж (пеј. од хлѝпавица) — Тàкē хлѝпавичинē нѝђе нà бијелōму свијéту нêмā.

хлѝпат, -āн несвр. *дуже, иoнекад с ирекидима, шихо илакаши.* — Нѝка(д) ти нѝшта нѝје прȃво, вȁзда хлѝпāш! — Нêмāн вѝше нêрāвā слу̏шат њȅзино хлѝпāње.

хлѝпат, хлѝпāн несвр. *јесши иохлеиiно и бучно шекућу храну.* — Сјѐдӣ за тр̏пезōн и по у̏жāнци хлѝпā нȅшто ѝс пјата. — Чу̏јē се са̏мо звȅцкāње о̏жӣцā и хлѝпāње.

хлйпежина м *онај који йохлейно и бучно једе.* — Хòће ли дôћ на òбјед и òнӣ хлйпежина?

хлòпит, -йн несвр. *не йријањаши добро, сшвараши боре (нйр. нека врсша одјеће која није добро сашивена или није йо мјери).* — Палèтӯн ми йза врāта не стòјӣ дòбро, хлòпӣ ми.

хљӯп узв. *узвик којим се означава скок или йад свом шежином нарочишо на меку йодлогу.* — Ôн нè знā сјèсти љӯцкӣ, него òдма хљӯп!

хљӯпнут, -нēм свр. *скочиши или йасши свом шежином на нешшо.* — Кад хљӯпнē у òнӯ пòлтрōну, пàрā ми да ће је профӯндат.

хљӯтат, -āн несвр. *незграйно ходаши, у ходу йовлачиши обућу.* — Овàкō свàкō јӯтро хљӯтā пò улици.

хмӯћат, -āн несвр. **I.** *мућкаши неку шечносш.* — Нè хмућāј мљéко да се не пòкварӣ! — Хмӯћō је нêшто у бòтијици и тô ми је дô. — Пòтребито је пӯо хмӯћāња док се свê тô пòмијēшā и ӯчинӣ у јèдно. **II.** ~ се *мућкаши се.* — Јèдно се јāје хмӯћā, сѝкӯро је смрдéће. — Хмӯћā ми се ӯ стōнку ко да сан пӯн вòдē.

хòбōт м *врсша морског главоноішца с йеш кракова.* — Ако хòбōт пӯштӣ цр̀нило, нêћеш га вйше нāћ.

хòботница ж *врсша морског главоношца, једна од йодврсша мекушаца са осам кракова (Octopus vulgaris).* — Хò ботнице жѝвӯ ӯ мору по шкрѝпима.

хôд, хòда м *начин како неко хода.* — Òна ймā грӯб хôд. изр. **нêмā хòда** *нема излаcка, нема одласка.* — Дàнас нêмā хòда у Лáпад, дàждӣ òд јутрōс.

хòдит, йдēн несвр. **1.** *ићи.* — Йдēш ли ѝ тӣ сâ мнōм? — Јèси ли хòдијо у шéтњу? **2.** *доћи, али само у случају кад се некога йозива к себи шј. у имйерашиву и шо: 2. л. једн. хòди, 2. л. мн. хòдише (хòше).* — Хòди âмо да ти нêшто дâн! — Хòдите да вѝдите штò йма̄н у рýци! — Хòте ѝ вӣ к нâма! **3.** *ходаши.* — Хòдили смо дòбре двје́ уре окò Бабина кӯка. — Дòбро ôн йдē и бе(з) штáпа. изр. **хòдит ко нѝко ѝ нѝђе** *одијеваши се неуредно, нейрикладно и сл.* — Йдēш ко нѝко ѝ нѝђе, а у ормáру вèстӣт до вèстӣта. **пòчет** ~ *йроходаши (за дијеше).* — Је ли мâлӣ пòчео хòдит? **не хòдит зà нечијен (нè идēн зà тијен)** *не обраћаши йажњу на нешшо, не биши свјесшан неког чина.* — Вѝђи ђē сан òвō, лýда, стàвила кад нè идēн зà тијен штȍ чѝнӣм! — Нијéсан хòдијо зà тијен штȍ гòворӣн, па сан сѝкӯро ӯ фалу тàкō рêкō. **хòдило ме је...** *био је ред, било је йошребно да нешшо урадим и сл.* — Хòдило ме је да пр̀вā пòђēн ӯ њӣх нà визиту. — Хòдило га је да òдма рêчē штȍ мѝслӣ. ~ **ӯ конат** *корисшиши, биши у иншересу.* — Да му нѝје хòдило ӯ конат, нè би ти нӣ дō пò тōн цијéни. — Йдē ми ӯ конат да афѝтāн цйјелӯ кӯћу. **не хòдит ӯ глâву** *не моћи йрихвашиши нешшо несхвашљиво.* — Нè идē ми ӯ глâву да ме стâрӣ прѝјетељ мòгō прѝварит! — Нêмā вйше хòђēња по òбједима от прѝјетеја до прѝјетеја.

хòћет се, хòћу се несвр. *вољеши се, биши у добрим односима с неким.* — Хòћели су се дòбро свê док нијéсу пòчēли хòдит по сýду око ередѝтāти. — Нијéси се тӣ бâш пӯно хòтијо ш њйм.

/хрáна/ изр. **нè бит òд великē хрáнē** *не јесши много, биши задовољан са сваком храном.* — Лàко ти је њêму кӯхат кад нѝје òд великē хрáнē.

Хр̀васкā ж *Хрвашска.* — Ӯ нāс нêмā кѝшē ни за лијéка, а гòворӯ да тâмо по Хр̀вāскōј пâдā вêћ дêсē(т) дáнā.

хр̀вāскӣ, -ā, -ō придј. *који йрийада Хрвашској и Хрвашима.* — Ӯ скулама по Инглѝтери се ӯчӣ ѝнглēшкӣ, а нê хр̀вāскӣ, рêкō ми је дӯндо.

хр̀вāство с *осјећање йрийадносши хрвашском народу, исшицање йрийадносши йоменушом народу.* — Òстави тӣ

своје хр̏ва̄ство иза вра́та̄, у о̀во̄н ку̏ће се нѐ води̑ по̀литика!

хр̏дат, хр̏да̄н несвр. 1. *тући некога јако и немилосрдно.* — До̑ђе̄ о̑н до̏ма пја̑н па хр̏да̄ жѐну и̑ дјецу. 2. *лупати стварајући при том велики штропот.* — Ко̏ то̑ та̏ко̄ хр̏да̄ с вра́тима? — Ка̏кво је то̑ хр̏да̄ње по̀ скалама? — От хр̏да̄ња су се сва̏ вра́та раскѐнтрала.

хр̏дорога ж *погрдна ријеч за грубу, понекад уз то и ружну жену с негативним особинама.* — Нѐ смије̄ о̑н ни̏шта од о̀не̄ своје̄ хр̏дороге̄. — Ослобо̀дијо те Бо̑г она̏ке̄ хр̏дороге̄!

хр̏дорожина ж (пеј. од хр̏дорога) — Да си са свијѐћо̄н и̏ско̄, нѐ би она̏кӯ хр̏дорожину арѝво̄ бѝјо на̏ћ.

хрѐк, хре́ка м *рачваст, неправилан пањ или комад пања.* — У̏ њега у̏ баштини хрѐк до хре́ка.

хрѐчина ж (аугм. и пеј. од хрѐк) *пањина.* — Посвѐтијо би се ко̏ би ми иско̀по̄ о̀не̄ хрѐчине!

хр̏кат, хр̏че̄н несвр. (и: хр̏ка̄н) 1. *испуштати једнолично или у варијацијама глас за вријеме спавања.* — Ка(д) спа̑ва̄, о̑н страхо̀вито хр̏че̄. 2. *дубоко спавати.* — Ти̑ бла́жено хр̏че̄ш и нѐ чује̄ш да се сва̏ ку̏ћа тре́се̄ о̏д вјетра. — Тво̀је се хр̏ка̄ње чу̏је̄ до у̏лазнијех вра́та̄.

хр̏ло прил. *хитро.* — Ка̏ко о̑н хр̏ло и̏де̄ у сво̀јијен го̏динама!

хр̏стат, хр̏ста̄н несвр. *гристи корицу нечега добро печеног што онда пршти.* — О̀кине̄ о̀на ка̀нтӯн о̀т круха па га хр̏ста̄. — До̏ста више те̏га̄ хр̏ста̄ња!

хру̏скат, -а̄н несвр. *(корица добро печеног хљеба и сл.) пршти под зубима.* — У̏жива̄н да ми кру̏х хру̏ска̄ под зу̏бима. — Сви̑ нава́лили на фрѐшки̑ кру̏х, па се са̏мо чу̏је̄ хру̏ска̄ње пѐчене̄ ко̏рице̄.

худо̀ба ж *враг, ђаво, зло чељаде.* — У̏ њему је худо̀ба, ка̀па̄ч ти је сва̏шта учѝнит. — И̏шћера̄ј ми и̏с куће̄ о̀нӯ худо̀бу од жене̄! — Ху̏добо па̏кљена̄, либѐра̄ј се о̏д мене!

ху̏ђет, ху̏ди̑ несвр. *тамнити, добијати тмасту боју.* — Нѐзафа̄лне су ова̏ке̄ по̀за̄те, пу̏но ху̏дӯ!

ху̏лит, -и̑н несвр. *вријеђати, грдити.* — За̏што ху̏ли̑ш (на) Бо̏га кад и̏ма̄ш све̏ што̏ ти тре̏ба̄? — Би̏ло је ви̏ше̄ ху̏ље̄ња него ли̏јепијех ријѐчи̑.

ху̀нцут м (и: ку̀нцут) *хуља, ништков, угурсуз.* — Ху̀нцуте ма̄ли̑, ћи̏о си ме прѝварит! — Та̏мо се ску́пљају на̑јгори̑ ку̀нцути.

хунцута̀рија зб. им. (и: кунцута̀рија) 1. *олош, ништкови.* — Ка(д) се ску̏пи̑ хунцута̀рија, о̏д ње̄ сва̏шта чу̏је̄ш и̏ видѝш. 2. (ж. р.) *ништковлук, мангуплук.* — Ко̀ зна̄ ка̀кву ће хунцута̀рију јо̏пе̄т учѝнит?

ху̀нцутина м (аугм. од ху̀нцут) — Чѐму ћеш се ли̏јепу на́дат од ху̀нцутине̄?

ху̀нцутић м (дем. од ху̀нцут) — Ху̀нцутић је, ма би о̏д њега мо̏го̄ и̏зи̑ј чо̀вјек.

ху̏хор м *креста у кокоши или друге перади.* — Ко̀лик је ху̏хор у о̀нега̄ ко̏кота!

ухо̀рача ж *ухолажа.* — По̀ тлима ла̏зи̑ јѐдна ухо̀рача.

ху̏цкат в. *уцкат.*

Ц

Ца̀втајка ж (и: Ца̀втаћка) *становница Цавтата, градића источно од Дубровника.* — Чули смо ту̏ сто̏рију од јѐдне̄ мла̂де̄ и ли̏јепе̄ Ца̀втајке̄.

ца̀втајски̑, -а̄, -о̄ придј. (и: ца̀втацки̑) *који припада Цавтату.* — Сва̏ке̄ вѐ̏чери ожѝви̑ ца̀втајска̄ рѝва. изр. **ослобо̀дијо те Бо̑г решѐта ца̀втајско̄г** *каже се тако јер се*

Цавтаћанима, нарочито Цавтајкама приписује да воле прокоментарисати све што се догађа у њиховој средини, па у вези с тим претрести и сваког свог суграђанина и суграђанку.

Цàвтаћанин м *становник Цавтата, градића источно од Дубровника.*

Цàвтаћка *в. Цавтајка.*

цàвтацкй *в. цавтајски.*

цàвћет, цàвтӣ несвр. *цвјетати.* — Нē-кō цвйјеће цàвтӣ пò неколикō гōдӣнā.

цâпор м *цвијет црвеног лука.* — Ймā нà луку вēћ пу̑но цâпора.

цапòрат, -āн несвр. *каже се за лук кад избацује пупољак и цвијет.* — Лу̑к је пò-чео цапòрат. — Лу̑к нè вајā кат пȍчмē цапòрāње.

цâреват *в. цароват.*

цâревић м *зумбул, хијацинт.* — Развò-њали се цâревићи да је милйна.

цâроват, цâрујēн несвр. (и: цâреват) *живјети богато, у изобиљу, као цар.* — Дòбро је њēму, ôн ти тâмо цâрујē.

цâтара ж (тал. zattera) *сплав.* — Нà другу̑ бâнду смо се превèзли нà цатари.

цвијéљет, цвйјељāн несвр. *тјерати некога, најчешће дијете, на плач.* — Нè цвијељāј тô дијéте!

Цвијéто м *дубровачко мушко име.*

цвјèту̑н, -у́на м (аугм. од цвйјет) *велики цвијет.* — Обу́кла је вȅсту на цвјету́не.

цèрот м (тал. cerotto) *платно премазано одговарајућим љековитим мастима које се лијепило на обољело мјесто, а куповало се у апотекама.* — Бйло је цèрōтā за рòматику, шйјатику и нēкē дру̑гē бȍлести.

цèротић м (дем. од цèрот) — Мȍгō би се стâвит јèдан цèротић нà ту̑ мòдрицу.

цигáнит се, цйгāнӣм се несвр. *ђенкати се.* — Нèмōјмо се сâд цигáнит окò тē мале́нкости! — Âјде, погòдимо се, ма бес цигáњēња!

цйглӣ, -ā, -ō придј. *једини (служи за појачање значења ријечи уз коју стоји).* — Бйли смо тâмо цйглӣ једàнпу̑т. — Ма да је òстала и јèдна цйглā јâбука на стàблу!

цйјēн, цијéна, цйјēно придј. *јефтин.* — Тàкӣ сàплу̑н је цйјēн.

цйјēно прил. *јефтино.* — Цйјēно су прòдāли ѝ кућу ѝ баштину.

цйјукав, -а, -о придј. *ситан, закржљао.* — Кàквē су ти тô цйјукавē смȍкве?

цйјукавица ж *нешто ситно, нпр. плод неке воћке, али и иначе.* — Овлйшнē цйјукавице прòдāвāш по двá динāра?

цйкну̑т, -а, -о придј. *напукнут.* — Јèдна кйкара је бйла већ цйкну̑та.

цйкнут, -ē свр. **1.** *напукнути (нпр. стаклени предмети и сл.).* — Цйкнуло је склȍ на фу̑њестри. **2.** *незнатно се укиселити (нпр. вино).* — Пàрā ми да вйно цйкнē.

цйма ж **1.** *крај конопца којим се везује брод или уопште неко пловило.* — Мòлāј цйму! — Бáци цйму! — Вéжи цйму! **2.** *мудра, проницљива особа.* — Цйма је ôн, нéћеш га мȍћ прѝварит.

цймат, -āн несвр. **I.** *мицати, климити нешто што не стоји чврсто у свом лежишту.* — Цймō сан зу̑б док ми нйје ѝспō. — О(т) цимāња је нà сврху чâвō излèтијо из мйра. **II.** ~ **се** *мицати се на додир кад нешто не стоји добро у свом лежишту.* — На таволйнићу се цймā јèдна нòжица.

цйпар, цйпра м (тал. cipro) *врста слатког бијелог вина пореклом с отока Кипра.* — Вйно им је слâтко ко цйпар.

цйпō, -ола м *врста бијеле морске рибе.* — Бйће цйпōлā за ју́хē.

цйто узв. (тал. zitto) *тихо! ћути!.* — Цйто кад јâ гòворӣн! — Стâни цйто док фйнēм прâт пјâте!

цйцат, -ан несвр. *услијед притискивања излазити из нечега (нпр. паста за зубе из тубе и сл.).* — Òвā пâста од зу́бā слâбо цйцā.

цици-мйци придј. непромј. *узак, кратак (одјећа); кржљав, заостао у развоју или расту (човјек, животиња, биљка).* — Ôн непрèстано нȍсӣ нēкакав стâ-

ри̑ цици-ми́ци палѐту̑н. — Ко дије́те је би̑јо цици-ми́ци па је та̀кӣ и о̀стō.

ци̏цина ж (тал. cicala) *ӣоӣац, кукац који у љетњој ноћи циче.* — Нѐћас су се огла́силе ци̏цине.

ци̏цинас, -та, -то придј. (и: ци̏цина̄с) *сиӣан, мршав, јадан (не односи се само на жива бића).* — И ко дије́те је би́ла ци̏цинаста. — Што̀ си обу́кла ту̑ ци̏цинасту̑ ве̑сту?

ци̏цнут, ци̏цнēм несвр. *ӣод ӣритиском нагло из нечега изаћи у малој количини (нӣр. нешто из ӣубе).* — Ци̏цнуло је ма̏ло и ви̏ше нѐ треба̄.

ци̏ч м *цича зима.* — Ју̑тро̄ске је пра̑ви̑ ци̏ч. — Ова̀ко̄га ци̏ча се не спо̀мињӯ ни на̑јстарјӣ.

цо̀луф м мн. цо̀луфи (најчешће у множини) *зулуфи.* — Би̑јо је на̀ вра̄тима јѐдан с ве̑ликијен цо̀луфима.

цо̏тав, -а, -о придј. (и: цо̏та̄в) (тал. zoppo) *шеӣав.* — Профѐсу̑р о(д) цр̏та̄ња би̑јо је цо̏тав и хо̀дијо је са шта́пон.

цо́тат, цо̂та̄н несвр. (тал. zoppicare) *ићи шеӣајући.* — У̏бо̄ се на је́жа па цо̂та̄.

цо̏тат, -а̄н несвр. (тал. zoppicare) *шеӣаӣи ӣрајно.* — Жѐна му цо̏та̄ на јѐдну но̏гу.

цо́те ж *женска особа која шеӣа.* — У̏ њи̏х прислу́жӣва̄ јѐдна цо́те.

цо̏то в. *цо́то.*

цо́то м (и: цо̏то) *шеӣавац.* — И̏мо̄ је јѐдну но̏гу кра̏ћӯ па су га зва̄ли „цо́то“.

црвѐњет, -нӣм несвр. **I.** *црвениӣи.* — Нѐмо̄јте учи́нит да ван о̀брази црвѐнӯ о̄(д) сра̄ма! **II.** ~ **се** *црвениӣи се.* — Ца̀рдӣн се црвѐнӣ о̀д рӯсӣца̄.

црѐвица в. *цревљица.*

црѐвја в. *цревља.*

црѐвја̄р в. *цревљар.*

црѐвјарскӣ в. *цревљарски.*

цревјѐтина в. *цревљеӣина.*

црѐвља ж (и: црѐвја) (лат. serbula) *циӣела.* — То̑ нијéсу црѐвље о̀т кишē. изр. **црѐвље на̀ ластику** *високе (дубоке) мушке циӣеле које се не везују ӣраковима.* — Свӣ су та̑д но̀сили црѐвље на̀ ластику. ~ **о̀д лакē** *лаковане циӣеле.* — Ви̏ђи вра̂га! Хо̀ће му се црѐвље о̀д лакē!

црѐвља̄р м (и: црѐвја̄р) *обућар.* — У̏ Вра̄тима о̀т Пло̄ча начи́њо̄ је црѐвље на̑ш ста̑рӣ црѐвља̄р.

црѐвљарскӣ, -а̄, -о̄ придј. (и: црѐвјарскӣ) *обућарски.* — У Гра́ду и̏ма̄ нѐколико̄ ста̑ријē̄х црѐвљарскијēх ра̏дјонӣца̄.

цревљѐтина ж (пеј. и аугм. од црѐвља) (и: цревјѐтина) — Што̀ си на̏тӯко̄ на̑ ноге тê цревљѐтине бѐс прста̄?

црѐвљица ж (дем. од црѐвља) (и: црѐвица) *циӣелица, најчешће дјечја.* — Што̀ ми фигу́ра̄ш: цр̏вена̄ вѐстица, па цр̏венē црѐвице и вѐлика̄ фјо̀ка на̀ боле у ко̀сама!

црѐпат, -а̄н несвр. *црӣсӣи воду из нечега.* — Два̂ чо̀вјека су црѐпала во̏ду и̏з ба̄ркē. изр. ~ **по̀ киши** *газиӣи ӣо киши.* — Ни́је ла̀ко црѐпат по̀ киши два̂ кило̀метра.

цр̏кавица ж *врло мала количина нечега, нешӣо биједно.* — Нѐ зна̄м ка̀ко ћу до пр̏во̄га с о̀во̄ цр̏кавицē от пенсијо́ни!

/цр̏кнут/ изр. **цр̏ко̄-о̀сто̄ (цр̏кла-о̀стала)** *каже се кад неко нешто жели ӣосӣићи, односно осӣвариӣи, ӣо сваку цијену.* — Цр̏ко̄-о̀сто̄ — о̑н ће до̑ћ ка(д) ти је обѐћо̄. **цр̏кло-пу̏кло** *кад се нешӣо мора урадиӣи или некоме удовољиӣи ӣо сваку цијену.* — Ка(д) што̄ и̏штē, мо̄ра̄ш му да̑т па цр̏кло-пу̏кло!

цр̏љен, -а, -о придј. *црвен, а уӣоӣребљава се више у селу него у граду.* — Би̏ће за У̏скрса и ко̀јē цр̏љено ја̑је!

црљѐњет, -нӣм несвр. **I.** *црвениӣи се, сӣидјеӣи се због нечега, а уӣоӣребљава се више у сеоској него у градској средини.* — Црљѐњели смо прӣ(д) свијетон ради њѐга. **II.** ~ **се** *црвениӣи се (сеоски говор више него градски).* — Нéћу ја̑ да се црљѐнӣм мјесто тѐбе.

цр̏љив, -а, -о придј. *црвљив.* — Ро̀диле су ја̑буке, ма их је пу̑но цр̏љивијē̄х.

цр̏љиво̄с, -ости ж *црвљивосӣ.* — За цр̏љиво̄с во̀ћа кри́ва је бла́га зи́ма.

/цр̏н/ у поређењу: **цр̏н ко калајнс, цр̏н ко А̀рап, цр̏н ко Ци̏ганин, цр̏н ко ка̀чуо, цр̏н ко**

спацакòмин, црн ко лòпижа, црн ко пâљ у клетви: **црно ти ӥ било** *кад неко спомене „црн", у љутњи се каже поменута клетва.* — „Ӱ теќици нà дну ймā нêшто цр̏но." — „Ђê је тô цр̑но, цр̑но ти ӥ било, jâ га нè видӥн!"

црнòгуза ж *врста морске рибе.* — Нê знāм кàква је тô рӥба црнòгуза.

цр̏њēј, -éја м *врста рибе која је усољена и иначе добра за јело (*Heliases chromis*).* — Ус црњéје се мôрā пӥт вӥно. изр. **згу̏рит се ко црњéјн нà бури** *скупити се, увући се у се.* — Вјȇтар се размахнӥтō, а òни се згу̏рили ко црњéји нà бури.

цугèтат *в. цукетат.*

цу̏јāлка *в. цуљалка.*

цу̏јат *в. цуљат.*

цу̏кар м (тал. zuccaro) *шеќер.* — У сà кету ймā jôш мàло цу̏кара. **цу̏каро д'ôрзо** *пржени шеќер којим се заслађује чај или служи за прављење колача; у сластичарницама се овакав шеќер продавао у облику четвртастих, плоснатих, прозирних, као да су од меда, плочица.* — Ӱчини се цу̏каро д'ôрзо па се сò тијен пȍлијē дôбош-тôра.

цукàрат, -āн несвр. (тал. zuccherare) *шеќерити.* — Тô цукàрāј док је врýће!

цукàријēра ж (тал. zuccheriera) *посудица за шеќер која се износи на сто кад се служи кафа или чај.* — Кад ӥдēш у кòмӥн, донèси и цукàријēру ис крèдēнцē.

цукàријēрина ж (аугм. и пеј. од цукàријēрā) — Слòмијо се пȍкрӥв од òнē цукàријēринē, да је Бôг дô и òна!

цукàријēрица ж (дем. од цукàријēра) — Спòмињēм се да си тӥ прије ймала jèдну цукàријēрицу от порћòлāнē.

цукàрӥна ж *шеќерна болест.* — Свȇ вӥшē чȇјāди бòлујē от цукàрӥнē.

цу̏кат, цу̏кāн несвр. *редовно пити алкохолна пића.* — Цу̏кали су дȍ касно у̏ нôћ, па сâд спу̑.

цукèтат, -āн несвр. (и: цугèтат) *редовно пити алкохолна пића.* — Гу̏стā њȅга цукèтат и сáмōга и у кумпàнији. — Њȅму је нôс цр̏вен от цукèтāња.

цу̏кӯн, -у́на м (тал. zuccone) *тупоглавац.* — Цу̏кӯну, кàко си се мȍгō изгу̏бит па нè нāћ ку̑ћу?

цу̏љāлка ж (и: цу̏јāлка) *љуљашка.* — Ка(д) сјȇдē на цу̏јāлку, нè сӥђē бèс плача.

цу̏љат, цу̏љāн несвр. (и: цу̏јат) **I.** *љуљати некога или нешто.* — Цу̏љāш ми тавòлин, па не мòгу пӥсат. — Му̏ка ми је о(д) цу̏љāња. **II.** ~ **се 1.** *љуљати се.* — Свȇ се околò нāс цу̏јало. **2.** *тетурати се од пијанства или од малаксалости.* — Цу̏љā се на нȍгама кòлико се нāпијē.

цу̑њ, цу́ња м *чуњ.* — Ајдемо се ӥграт на цу́њā! изр. **стâт ко** ~ *непомично стајати.* — Стòјӣ тâмо ко цу̑њ и чȇкā.

цу̑ф м (тал. ciuffo) *чуперак, прамен косе на челу.* — Ӥ тӥ нȍсӣш цу̑ф пȍ мȍди!

цу̑фић м (дем. од цу̑ф) — Кòлико си врȇмена начӣњō тӥ цу̑фић?

цуфòлет м *плетена капица, дјечја или женска, при врху издужена.* — Ӥсплешћу ти зâ зӥму jèдан цуфòлет.

цу̏цнут, цу̏цнēм свр. *чучнути.* — Ӥмā jèдна дјȇчjā ӥгра у кòjōн свӥ на кòнцу мóрају цу̏цнут.

Ч

чàвлић м (дем. од чâвō) *ексерчић.* — Пȍгледај ймā ли у̏ шкатули jôш чâвлӣћā.

чâвō, чâвла м ген. мн. чâвāлā *ексер.* — На мӥру је нà чâвлу вӥсила jèдна свијéћа от пèтроља. изр. **не òставит нӥ чâвла; òднијēт**

(нòвадит, дȉгнут) ȉ чȃвле *каже се кад неко за собом, напуштајући кућу, стан, неку просторију, не остави ништа.* — Нȇће òни зȁ собōн òставит нȉ чȃвла. — Дȉгли би ȉ чȃвле нȅкмоли да ти òставȳ ормáре.

чȁгаљ, чȁгља м ген. мн. чȁгāљā *звијер слична вуку, има је на Пељешцу.* — Стрȃх те ȕхитӣ ка(д) чȁгљи пȍчмȳ завѝјат по Цр̏њави.

чȃм м *врста ситног инсекта који уједа као комарац, а нити се види нити чује.* — Нòћас су ме ѝзјели чȃми.

чȁмит, -ӣн несвр. *боравити сам и душевно гинути од неког ишчекивања.* — Јȁдница, чȃмӣ у òнō кȕћицē изглéдајӯћи хòће ли се кȍ и њē сјȅтит! — Ȕбијā ме чȁмљēње међу чȅтири мѝра.

чáмпа ж (тал. zampa) *шапа неке животиње.* — Ѝмају пȅчу кỳчка с овлѝчкијен чáмпама.

чàмпēр, -éра м *нокти, канџе у животиње.* — Нȍкти су ти ко чампéри ȕ мачкē.

чампѐрат, -āн несвр. *вући ноктима неку тканину (нпр. мачка).* — Вѝђела сан да мȁчка чампѐрā дѝвāн ȕ камари.

чáмница ж (дем. од чáмпа) — Твòја máце ѝмā бȉјелē чáмпице.

чандр̀љив, -а, -о придј. *који није ничим задовољна или нешто приговара затхијевајући најчешће неостваривo.* — Након бȍлести је пòстала чандр̀љива.

чȃпкат, -āн несвр. *досадно мољакати некога за нешто.* — Нѐ чȃнкāј вѝше около мене, нѝшта ти нѐ дāн!

чȁнчāд с *мања дјеца неуредна и неодгојена, дјечурлија.* — Скỳпила се чȁнчāд ѝз улицē, па се од буликáна нѝје мòгло иза òбједа ȍка свȅс.

чанчàдија *в. чанчад.*

/чȃс/ изр. **зȍ му се чȃс згòдијо** *клетва упућена некоме.* — Кòлико је злȃ учѝнијо, зȍ му се чȃс згòдијо! **јȅсти ко ȕ зȍ час** *јести плахо, брзо, без жвакања.* — Вȁзда јȅдēш ко ȕ зȍ час! **чѝнит нȅшто ко ȕ зȍ час** *радити нешто пренемажући се, преко воље, невољко.* — Свȅ штȍ чѝнӣ чѝнӣ ко ȕ зȍ час. **ȍ(д) часа дȍ часа** *изненада.* — Ȕмрō је ȍ(д) часа дȍ часа. **ѝстӣ чȃс** *одмах.* — Хȍмо ѝстӣ чȃс ȕ њѝх вѝђет зȁшто нас ѝштȳ.

/чȃсно/ изр. **кȍ ће чȃсно, нȇће лȁсно** *изрека која се чује у Дубровнику.*

чȁстит се, -ӣн се *међусобно се вријеђати погрдним ријечима и називати погрдним именима.* — Дјѐца су се окȍ нечега пȍчупала, а сȃд ин се мȁтере с фȕњестāрā чȁстȳ.

чéвчег м *врста јестиве траве.* — Чéвчега се мȍже нȃј ȕ свакōн бȁштини.

чегр̀тат, чѐгрћēн несвр. *звук који се ствара стругањем неког оштрог предмета о други, окретањем нечега и сл.* — „Штȍ тȍ тȁмо чѐгрће?" — „Ȍтварāмо шкȍпицōн кȁменице."

чȅјāд *в. чељад.*

чејáде *в. чељаде.*

чејàдина *в. чељадина.*

чȅкат, -āн несвр. *очекивати некога.* — Чȅкāн да ми дȁнас дȍђȳ мȍји с пỳта. — Ȕбило ме чȅкāње да се кȍ ȍд њѝх нȁкāнӣ и дȍђē.

чѐла ж мн. чȅле *пчела.* — Ѝспецале су га чȅле.

чѐлињāк м *пчелињак.* — Ѝмају òни на сȅлу вȅликӣ чѐлињāк.

чѐлињӣ, -ā, -ē придј. *пчелињи.* — Чѐлињӣ мȇд је здрȃв.

чѐлица ж (дем. од чѐла) — Мȃлā је мѝрна ко чѐлица.

чȅљāд зб. им. (и: чȅјāд) *скупина људи.* — Цр̏ква је бѝла пỳна чȅљāди ѝз грȃд и са сѐла. — Ȍ(д) сѝлнē чȅјāди се нѝје мȍгло ни пристỳпит.

чељáде, чељàдета с (и: чејáде) *људско биће без обзира на род.* — По òвему врȅмену нȅ знā чељáде штȍ би обỳкло. изр. ~ **ȍ(д) шеста** *особа која зна сваки ред, односно особа која има смисла за ред и то у свакој прилици примјењује.* — Жȅна му је чејáде ȍ(д) шеста.

чељадина ж (аугм. и пеј. од чељад) (и: чејадина) *пуно и свакакве чељади.* — Навалила чељадина па разноси све што у рукама може однијет.

чемер м *отров.* — Ово је грко ко чемер. изр. **јад и** ~ *нешто јадно и невољно.* — То ће они живу је јад и чемер.

чемеран, -рна, -рно придј. *отрован, биједан, несретан.* — Чемеран је живот на овему камену. изр. **јадан и** ~ *биједан, несретан у великој мјери.* — Јадан је и чемеран онако стар, а сам.

чемин, -ина м (тал. cimino) *врста мирисног бијелог цвијећа.* — Кошује су ми након прања биле бијеле ко чемин.

чемпрес (лат. cupressus, тал. cipresso) *кипарис, чемпрес.* — Идемо путен, а чемпреси с обје банде.

чемпресата ж (тал. cipressaia) *мјесто засађено чемпресима.* — Један дијо Ријеке дубровачке кала извора зове се Чемпресата.

чемпресатица ж (дем. од чемпресата) — Кућа је у чемпресатици па се с пута не види.

ченгрљат, -ан несвр. *неуко музицирати.* — Ти ченгрљаш ко да си у машкарима. — Непрестано из ваше куће чујен ченгрљање.

чентофоља ж *столисна ружа од које се прави „оцат русати".* — Усахла ми је и задња чентофоља у арли.

/чеп/ изр. **пјан ко** ~ *каже се за некога ко је под јаким дејством алкохола.* — Бијо је пјан ко чеп кад је упо у коно.

чепрљат, -ан несвр. *чепркати.* — Забавин се чепрљајући по цардину. — У чепрљању по кући паса ми дан.

чесан, чесна м *бијели лук.* — У овијен кобасицама има чесна. — Ако имало чесна ставиш уста, чућеш се по њему.

чесвина ж *врста храста, црника (*Quercus ilex*) — дрво и грм.* — Около нас је све сама чесвина.

Ческа ж *Чешка, земља и држава.* — У Ческон су наши куповали порћелану.

чески, -а, -о придј. *чешки.* — Прошла су овуда два ческа аута.

чесница ж *обредни округли хљеб за Божић или Крсно име (каже се у Стону и околици).* — Све је за сутра зготовљено, само да баба умијеси чесницу.

честитиват, -итиван несвр. (учест.) *честитати некоме из године у годину неки празник и сл.* — Он нам сваку фесту честитива, а и ми њему.

честитит, -ин свр. *честитати некоме празник.* — Дошли су нам честитит Божић.

/честито/ изр. **честито ти (ван)** *сретно ти, сретно вам — честитка приликом неког празника.* — Ка(д) се уносијо бадњак у кућу, говорило се је: „Честито ван Бадње вече и сутра Божић!"

четат, -ан несвр. *четкати нешто или некога.* — Четај капут, четај ципеле, па никад изиј ис куће! — Излизаће ти се клобук од великога четања.

четверица бр. им. *четворица.* — Од њих четверице двојицу познам.

четверо бр. *четворо.* — У четверо ћемо ово лакше снијет низа скалу.

четица ж (није дем.) **четица од робе**, ~ **о(д) цревања**, ~ **од зуба** *четка, четкица.* — Зна се ђе стоји четица о(д) цревајā.

четрести бр. **четрест и један**, **четрест и два**, **четрест и три** итд. *четрдесет.* — Има он својијех четрест и пет година. — Прошло је одонда четрести годишта.

четрнес бр. *четрнаест.* — Кућа је број четрнес.

четрнести, -а, -о бр. *четрнаести.* — То је било четрнесте кад је почео рат.

четрста бр. *четири стотине.* — Прима он преко четрста динара пенсијони.

четрун, четруна м (тал. cedro) *врста киселог плода слична лимуну.*

чефуљица ж *дјелић грозда грожђа, више зрна која се држе заједно.* — Оки-

ни ми jèдну чефу̏љицу са̏мо да про̑ва̄н je ли сла̏тко.

че̏шај *в. чешаљ.*

че̏шаљ, че̏шља м мн. че̏шљи, ген. мн. че̏ша̄ља̄ (и: че̏шај) *врста животињице са доста ногу, која се налази по шупама и старим становима, а може и да уједе.* — Нòга ми je црвèна ко да ме у̀пеко̄ па̑ук или че̏шај.

чèшћела ж (тал. cestella) *котарица, кошара.* — Jèдна порè(д) друге̄ ста̏ло je нèколико̄ че̏шће̄ла̄ с лу̑кон.

чèшћелица ж *котарица, кошарица од прућа.* — На̏бра̄ли смо пу̏ну чèшћелицу смòка̄ва̄.

чèшћеличина ж (пеј. од чèшћелица) — Склòни ту̏ чèшћеличину с пу́та, нè може се òд ње̄ пàсат!

чèшћеличица ж (дем. од чèшћелица) — На̀ дну чèшћеличице̄ òстало je бѝло jо̑ш нèколико̄ òскару̑ша̄.

чивèто̄на *в. ћиветона.*

чивѝлеца ж (тал. civiltà) *лијепо понашање, уљудност, пристојност.* — До̀шла je и Кáти чивѝлеца, па се наӱчила и jáвит кат пàса̄ мимò мене.

чѝвѝлӣ, -а̄, -о̄ придј. (тал. civile) *грађански.* — Неòбично ми га je вѝђет у чѝвѝло̄му вèстѝту и клобу́ку.

чѝвѝло прил. *грађански.* — И òни су по̏че̄ли жѝвјет чѝвѝло òтка(д) се мијèшаjу са̏ свијѐтон.

чѝвно, -ѝла м *лице у грађанском одијелу.* — Òстала сан ка(д) сан га вѝђела у мòнту̑ри, а зна̑м да je чѝвио.

чѝгов, -а, -о замј. *чији.* — Чѝгова je òво̄ књѝга?

чимѝторије с (и: чимѝторијо) (тал. cimitero) *гробље.* — Укòпали су га на чимѝторију у Мѝха̄јла.

чѝмулица ж (дем. од чѝмула) (тал. cimolo) *младица од купуса и сл.* — Бр̏зо ће се то̄ску̏хат, све̑ су чѝмулице.

чѝнит, -ӣм несвр. **I. 1.** *радити нешто.* — Ка(д) што̏ чѝнӣш, бр̏зо пàса̄ врије́ме. **2.** *правити нешто.* — Чу̏ли смо да òни чѝнӯ ку̑ћу у Лáпаду. **3.** *радити у смислу запослења, професије.* — „Што о̑н чѝнӣ?" — „О̑н je импјèга̄ на̀ ба̑нци." **4.** *глумити у позоришној представи, представљати.* — Ко̏ у̏ престави чѝнӣ од Jéле̄ Конàво̄ке̄? изр. ~ **ка̏зе** *претјеривати у нечему, превише нечему давати значај.* — О̏ни су тàка̄ че̑ја̄д, ò(д) свачега чѝнӯ ка̑зе. ~ **òт камена̑ра (професу́ра, су́ца, авòка̄та** итд.) *бавити се неким послом за који, по правилу, није професионално опредијељен, мада се оваква конструкција, истина рјеђе, чује и кад je то нечија професија.* — Чѝнијо je ду̏го от професу́ра у На̀утици. — Тӣ у òво̄н ку̑ћи чѝнӣш от камàрије̄ре̄. ~ **òд лу̏до̄га (òд лу̏де̄)** *понашати се као луд.* — За̏што чѝнӣш òд лу̏до̄га ка(д) то̄ нијѐси? ~ **по̏да̄ се** *вршити нужду у кревет, а односи се на дјецу, болеснике или поремећене особе.* — Ста̑ро̄ и̏ болесно̄ чеја́де je тèрет у̏ кући, па jо̑ш ако чѝнӣ по̏да̄ се. **II.** ~ **се 1.** *готовити се на ватри (нпр. неко јело).* — Ста̏вићу jу́ху на òгањ, а ме̑со ми се ђа̑ чѝнӣ. **2.** *понашати се као особа која по неким својим својствима или по свом друштвеном положају као и материјалном више вриједи него што у ствари јест.* — О̑н се чѝнӣ та̑мо ђе мо̀же! — Штò се прѝд нама чѝнӣш кад зна́мо кòлико пѝза̑ш?

чѝнкат, -а̄н несвр. *чупкати, штрпкати нешто (нпр. хљеб, колач и сл.).* — Нè чѝнка̄j кру̏х, него òкини бо̏кӯн како Бо̑г запòвије̄да̄!

чѝопа ж *птица слична ластавици.* — Мѝјеша̄ се гла̑с звòна̄ и чѝо̄па̄ што̏ у су́тон лѐтӯ на̏д Гра̄дон. — У̏хитила се ко чѝопа окò мене па ме нè пу̏шта̄.

чѝопина ж (пеј. од чѝопа) *најчешће се тако каже за насртљиву женску особу.* — Ако јон по̏ђеш у̏з но̄с, òна̄ његова чѝопина ће ти у̏ очи скòчит.

чѝпо прил. *каже се кад je приликом шивења нека тканина по самој ивици при-*

хваћена. — То̑ је би̏ло чи̏по у̏хиће̄но, па се ра̀шило.

чи̏пула ж *у шали или презирно тако се назива велики џепни сат, који не ради како треба*. — Си̏кӯро га је при̏варила њѐгова чи̏пула па је задо̀цнијо на жѐљезницу.

/чи̏р/ изр. (поступат с неким) **ко ш чи̏рон на ре́пу** *поступати опрезно*. — Ш њи́ме мо̑ра̄ш све̏ ко ш чи̏рон на ре́пу да се не офѐнда̄.

чи̏рко̄ *в. чиркуо*.

чирко̀лат, -а̄н несвр. (тал. circolare) *кружити*. — Чирко̀лају по Гра́ду нѐкакве̄ фа̀лсе̄ банка̀но̄те.

чи̏ркуо, -ула м (и: чи̏рко̄) (тал. circolo) *срески начелник, котарски поглавар*. — Ни́је му ни̏мало помо̀гло што је хо̀дијо у̏ чи̏ркула.

/чи̏с/ изр. **чи̏с ко су̑нце (ко зла̀то, ко су̑за)** *каже се за текућину: воду, море, уље и сл*. — О̏во̄ у̏ље па̏ра̄ чи̏сто ко су̑за.

чисти̏на ж *отворен простор с видиком, сунцем, чистим зраком*. — Љепо̀та је и̏зић између̏ ку̑ћа̄ на чисти̏ну!

чи̏стит, -ӣн несвр. **I. 1.** *брисати, отирати (нпр. ноге, ципеле итд.)*. — Чи̏сти но̑ге кад у̏лазӣш у̏ ку̑ћу! **2.** *тријебити (нпр. купус, блитву, грах итд.)*. — Ма́ре чи̏стӣ ку̏пус за вѐчере̄. **II. ~ се 1.** *брисати се након умивања, прања*. — Ко̀ се чи̏стијо с мо̀јијен шугама́ном? **2.** (имперс.) *каже се за небо кад се почиње ведрити*. — Чи̏стӣ се са̀ за̑пада, су̏тра ће би̏т ли̏јеп да̑н.

чи̏стица ж *чистуница, уредна женска особа која поклања пуно пажње и себи и кући*. — Го̀ворӯ да му је жѐна вѐлика̄ чи̏стица.

чи̏ч м *јака студен, цича зима*. — Изи̏шли смо и̏с ку̑ће̄ ра̑но, а надво́ру чи̏ч!

чи́чак, чи́чка м ген. мн. чи̑ча̄ка̄ *плод неке траве који се лијепи за одјећу*. — У̏хитијо ми се чи́чак за̀ бјечву. — Прилије́пијо се у̏за̄ ме ко чи́чак. изр. **ста̑т на чи́чкима** *бити нестрпљив, нелагодно се осјећати у ишчекивању некога или неке вијести*. — Ста́ла сан на чи́чкима док ми се није́су ја́вили.

чи̏час, -та, -то придј. (и: чи̏ча̄с) *коврџав*. — То̑ је о̀но̄ дије́те чи̏частије̄х ко́са̄.

чи̏чимак, -ӣнка м мн. чи̏чӣнци, ген. мн. чи̏чима̄ка̄ *врста стабла и његов плод*. — Мо̑жеш се и̏спе̄т на чи̏чимак што̑ ће те по̀слушат.

чи̏чкат се, -а̄н се несвр. *китити се, претјерано и с неукусом се удешавати*. — По̀ цијелӣ да̑н се нѐшто чи̏чка̄! — Со̑ла̄да̄ ме и нѐра̄ва̄ ко̀ста̄ тво̀је чи̏чка̄ње!

чми́чак, -чка м мн. чми́чци, ген. мн. чми̑ча̄ка̄ *бубуљица на оку*. — И̏злазӣ ми чми́чак на̑ оку.

чму̏лица ж *сасвим мали, као чаша, земљани суд за воду, понекад у облику минијатурне амфоре*. — И̏ма̄ ти у̏ чму̏лици ка̑п во̀де̄.

/чо̀вјек/ изр. **кру̏х о(д) чо̀вјека (чо̀јека, чо̀ека)** *предобар човјек*. — Му̏ж ти је кру̏х о(д) чо̀вјека. **чо̀вјече** *тако се ословљавао или дозивао непознат мушкарац коме се по вањском изгледу (одјећи) није могло обратити са „господару"*. — Чо̏вјече, ко̀лико ћеш ми у̏зе̄т за о̀днијет ва̀лӣжу на шта́цију?

чо̀јек м (и: чо̀ек, чо̀вјек) *човјек, мушкарац*. — У̏зе̄ћу чо̀јека да ми ишѐга̄ др̀ва.

чојѐчина м (аугм. од чо̀јек) *мушкарац у правом смислу ријечи*. — Чојѐчина је о̑н кад је по̏днијо све̏ ја̑де и нѐвоље!

чоко̀лата ж (и: чоко̀ла̄та) (тал. cioccolata) *чоколада, смјеса и напитак*. — Тра̀тали су нас ш чоко̀лато̄н. — У̏ ту̑ то̑рту и̏де̄ пу̏но чоко̀ла̄те̄.

чоколати̏н, -и́на м (тал. cioccolatino) *чоколадни бомбон*. — Гу̀ло̄зни смо сви̏ на чоколати́не.

чоколати̏нић м (дем. од чокола̀тӣн) *чоколадни бомбончић*. — У пастићѐријама се прода́вају чоколати̏нићи на ки́ло.

чокòлатица ж (дем. од чокòлата) (и: чокòла̄тица) — Дје̏цу гу̏стају чокòла̄тице са̏ сличицама.

чу̏ва̄ран, -рна, -рно придј. *штедљив.* — Пу̑но ва̀ља̄ чу̏ва̄рна домàћица.

чу̀вета ж (тал. civetta) *ћук.* — Ста̑ра̄ чѐја̄д у Ду̏бро̄внӣку и да̀нас зна́дӯ за̀ некаквӯ чу̀вету Го̑цину.

/**чу̏до**/ изр. **нѝје чу̏да** *није за чуђење, не треба се чудити.* — Нѝје чу̏да што су нас зва̑ли да до̑ђе̄мо кад зна́дӯ да нѝкад нѐ иде̄мо пра̀зније̄х ру́ка̄. **у̏дрит на̏ сто̄ (трѝста) чу̏да̄** *имати великих невоља, неприлика.* — У̏дрили смо ш њима на̏ сто̄ чу̏да̄ ка(д) су по̏чели о̀д на̑с ѝскат о̀во̄ и о̀но̄. **чѝнит (ствáрат) чудѐса** *каже се за некога ко живи мимо својих реалних материјалних и финансијских могућности.* — О̀ни чѝнӯ чудѐса с о̀но̄ сво̀је̄ пла̀тице̄: ку́пили су зе̏мљу, вија̀џају, лѝјепо се о̀бла̄чӯ и па̏пају до̀брије̄х боку́нӣћа̄. **чѝнит чудѐса** *увеличавати ствари, претјеривати у неким оцјенама.* — Не чѝни чудѐса о̀(д) тега̄ што̄ си се нахла́дијо! **чу̏дна (чу̏дно̄га) ми чу̏да** *није то ништа чудно, ништа необично.* — Чу̏дна ми чу̏да и па̀лац ку́пит кад ӣма̄ш пу̑ну вре̏ћу со̄ла̄да̄! **сва̏ко̄ чу̏до за трѝ да̑на** *каже се у вези с неком појавом која је необична, али ће брзо бити заборављена; у пренесеном значењу подразумијева се да ништа није трајно.* — Смѝје̄мо се ѝ чудӣмо кра̀ткијен ве̏стицама, ма сва̏ко̄ чу̏до за трѝ да̑на!

чуку̀ндрук м мн. -у̀ндруци, ген. мн. чуку̏ндрӯка̄ *цвекла.* — Ста̑ви пѝњату ш чуку̀ндруцима на о̀гањ! изр. **гла́ва о(д) чуку̀ндрука** *каже се некоме кад нешто не разумије или кад нешто из непажње погрешно уради, луда глава.* — Па̑зи са̑д што̄ чѝнӣш, гла̑во о(д) чуку̀ндрука!

чу̀ле ж *особа, нарочито дијете, којој се не виде уши, јер су чврсто приљубљене, покривене membrane*

чумјѐхат, чу̀мје̄ха̄н несвр. **1.** *ментално попуштати.* — Ста̑рӣ је о̀да̄вно по̏чео чумјѐхат. **2.** *вјетрити (за намирнице).* — Зачѐпи до̀бро бо̀тију да то̑ ма̏ло ру̏ма не чу̀мје̄ха̄!

чу̏п м мн. чу̀пи *чуперак, прамен.* — Па̏дају ти чу̀пи у̏ очи.

чу̏павица ж *чупава женска особа.* — Ка̀ква си то̑ чу̏павица, што̀ се не оплѐте̄ш?

чу̏пат, -а̄н несвр. **I. 1.** *силом вући нешто из нечега (траву из земље, трн из прста и сл.).* — Не̏ко ми у џардѝну чу̏па̄ цвѝјеће. **2.** *мрсити некоме косу.* — Вје̏тар ме чу̏па̄. — Нѐ чупа̄ј ме, са̏(д) сан се оплѐла! **3.** *грепсти нешто.* — Нѐ чупа̄ј ту̑ кра̏стицу на ру́ци! **II. ~ се** *свађати се око нечега, али не жестоко.* — Дјѐца се цѝјелӣ да̑н чу̏пају око ѝграча̄ка̄. — Да̑н ван па̀са̄ у̏ чупа̄њу ко̀ ће што̑ од ередѝта̄ти згра̑бит.

чу̀пе ж *дјевојчица разбарушене косе.* — Чѝгова је о̀ва̄ ма̏ла̄ чу̀пе?

чу̏пица ж *петељка (нпр. од јагоде и сл.).* — О̏т пуно̄га пја̑та во̀ћа о̀стале су са̏мо чу̏пице.

чу̀потина ж *бич мачје длаке или длаке неке друге животиње, обично у множини.* — Ко̀лико ми са̑мо вре̏мена тре̏ба̄ за по̀купит по по̀ду чу̀потине о̀д мачке̄!

чу̏т, чу̏је̄н несвр. **I.** *осјећати неки мирис (нпр. цвијећа, дима итд.).* — Ка(д̄) чу̏је̄н во̑њ о̀(д) цвијећа из џардѝна, ду́ша ми се по̀вра̄тӣ. **II. ~ се** *осјећати се на неки мирис, мирисати на нешто (најчешће неугодно).* — Не̏мо̄ј пӣт, чу̏ћеш се на вѝно! — Јо̑ш се у комѝну чу̏је̄ дӣм. изр. **чу̏је̄ се** *кад нешто заудара на покварено, смрди.* — Ба́ци то̑ ме̑со, чу̏је̄ се!

чу̏чка ж *говори се дјетету од миља, значење ријечи нејасно.* — Чу̏чко мо̀ја, до̑ђи ма̏ло у̏ мене да те покарѐча̄н!

Џ

џа̏нарика ж *врста шљиве.* — Тê го̏дине̄ су џа̏нарике би̏ле до̀бро ро̀диле.

џа̏нда̄р м (тал. gendarme, giandarme) *жандарм.* — Кад ви̏ше ни́је ѝмо̄ ку̑д, по̀шо̄ је у̏ џанда̄ре.

џа̀ндарам, џа̀нда̄рма м ген. мн. џа̀нда̄рма̄ *старији облик за жандарм.* — О̏кле су арѝвали о̀ви џа̀нда̄рми?

џандармѐрија ж (тал. gendarmeria) *жандармерија.* — О̏двели су не̏колико̄ њи̏х у џандармѐрију.

џано̀вица ж *врста смокве, стабло и плод.* — Разу̏мије̄н се ја̑ у̏ смокве: то̄ ти је џано̀вица.

џа̏ра ж (тал. giara) *дубоки земљани суд са двије дршке са стране.* — Ко̀ је ра̀збијо јѐдну ру̏чицу на̀ џари?

џа̀рдин, -и́на м (тал. giardino) *врт.* — По џарди́нима су проџа̀вћеле ру̑сице.

џардѝнет м (тал. giardinetto) *разно воће које се износи на крају ручка.* — Нѐ би ти зно̑ ри̏јет че̏са је све̑ би̏ло у џардѝнету.

џардѝнијѐра ж (тал. giardiniera) *отворена трамвајска приколица која се стављала љети у саобраћај.* — Чѝнило нам је фе̏сту каро̀џат се у џардѝнијѐри.

џа̏ркат, -а̄н несвр. **1.** *распретати ватру.* — Нѐ џаркај то̑, са̑мо ће се разго̀рјет! **2.** *копкати по нечему.* — Ако не̏ко по̏чме̄ џа̏ркат по̀ тему, ко̀ зна̄ што̀ ће све̑ ѝзић на̀ виђело. — Нѐ џаркај ту̑ ра̑ницу на ру̑ци!

џѐна̄р, -а́ра м (новије: ђѐна̄р) (тал. gennaio, старије: gennaro) *јануар.* — Би̏ће јо̑ш зи́ме̄ у џена́ру.

џенѐро̄, -а́ла м (тал. generale) *генерал.* — Ла̑ни је ава̀нцо̄ у џенера́ла.

Џи̏ва ж *женско име у Дубровнику.*

Џи̏ве ж *женско име у Дубровнику.*

Џи̏во м *мушко име у Дубровнику.*

џи̏р *в. ђир.*

џира́ват *в. ђирават.*

џи̏рат *в. ђират.*

џо̀рна̄та ж (и: ђо̀рна̄та) **1.** *дневна зарада.* — Јѐси ли при́мијо џо̀рна̄ту? **2.** *рад од једнога дана.* — Ра̑дӣ на џо̀рна̄ту да у̏хитӣ ко̀јӣ со̏лад. — Гра̑дӯ ку̏ћу, па су ме зва̑ли на џо̀рна̄ту.

џу̏њ м (новије и све чешће: ђу̏њ) (тал. giugno) *јун.* — У̏ џуњу је мо̑ре јо̑ш студѐно за ку́па̄ње.

Ш

ша̏бака ж *врста рибарског чамца.* — О̏ни су би̏ли ри̏ба̄ри, ѝмали су ѝ сво̀ју ша̏баку.

ша́вац, ша́вца м ген. мн. ша̑ва̄ца̄ *кројач.* — У јѐдно̄ј у̏лици све̑ ша́вац до ша́вца.

ша̏ка ж *количина нечега која може стати у шаку.* — Ба́ци голу̀бима ша̏ку голо̀куда! изр. ~ **ја̏да** *велики невољник, јадник, сиромашак.* — Ко̀му о̑н мо̑же што̄ да̑т кад је ѝ са̑м ша̏ка ја̏да! **до̀бит о̀(д) шаке̄ до̀ ла̄кта** *вулгаран израз за: изиграти некога, преварити, оставити га без обећаног.* — О̏ни ће у̏зе̄т све̑, а ви̑ ћете до̀бит о̀(д) шаке̄ до̀ ла̄кта.

ша̑л м (тал. scialle) *велики шал за огртање преко рамена, раније и у граду, а сада само по селима, или жене и старији, болесни мушкарци у кући за вријеме*

хладнијих дана. — Бр̏зо је огр̏нула ша̏л и изѝшла на̀ вра̄та вѝђет ко̏ је ѝштē.

/ша́ла/ изр. изр. **бе(з) ша́лē** *озбиљно, заиста.* — Бе(з) ша́лē, ђе̏ си ју̀чēр попо́днē бѝјо? **ша́лу на̏ стра̄ну (на̀ ба̄нду)** *каже се кад се очекује озбиљан одговор, нека истина, најчешће након шаљивих упадица и разговора.* — Са̏д ша́лу на̏ стра̄ну, ко̏ ми је о̀д ва̄с о̀вō офабрѝкō? — Ша́лу на̀ ба̄нду, хо̏ћете ли до̀лазит или не̏?

ша̂лпа ж ген. мн. ша̂лпа̄ (и: шја̂лпа) (тал. sciarpa) *шал дугуљастог облика који се носи око врата.* — Ста̏ви ша̂лпу да ти чу̏ва̄ вра̂т!

ша̀мпања ж (тал. sciampagna) *шампањац.* — Бѝло је ве̏село, пѝли смо ша̀мпању ко на̀ свако̄му пи́ру и на̀здрављали спо̂зима.

ша́нге в. *шантавица.*

ша́нго в. *шантавац.*

ша̂нтав, -а, -о придј. (и: ша̂нта̄в) *шепав.* — О̂н је ша̂нтав од рођѐња. — Ђе̏ ја̂ мо̀гу толѝкō хо̀дит са̀ ша̂нтавијен но̀гама?

ша̂нтавац, -а̄вца м ген. мн. ша̂нтава̄ца̄ (и: ша́нто, ша́нго) *шепавац, хром човјек.* — Страхо̀вито је нѐсретан што је ша̂нтавац. — Свѝ су га зва̂ли ша́нто или ша́нго, нѝко му ни́је нѝ зно̄ ѝме.

ша̂нтавица ж (и: ша́нте, ша́нге) *шепавица, хрома женска особа.* — Же̏на му је ша̂нтавица и ѝдē са шта́пон. — Ша̂нте мо̀ја, бо̏лӣ ли те јо̏ш но̀га?

ша̂нтат, ша̂нћēн несвр. (и: ша̀нтат, -а̄н) *шепати, храмати у ходу.* — О̀ткад је сло̀мијо но̏гу, ма̏ло ша̂нћē. — То̏ је јѐдан ба̀шет чо̀вјек, а ша̀нта̄ на̀ лије̄вӯ но̏гу.

ша́нте в. *шантавица.*

ша́нто в. *шантавац.*

шанту̀цат, -а̄н несвр. *помало шепати.* — И не осѐрва̄ва̄ се да о̀на шанту̀ца̄ на јѐдну но̏гу.

ша́ра ж *боја.* — У пр̏во̄му пра̂њу ће се ша́ра дѝгнут.

шара̀гуја в. *шарагуља.*

шара̀гуља ж (и: шара̀гуја; шѝпа̄њка) *врста смокве, плод и стабло.* — У а̀госту по̀чимљӯ шара̀гуље и јо̏ш не̏кē вр̏сте смо̏ка̄ва̄.

ша̂рка ж *грожђе које тек почиње да црни.* — Почѐла је ша̂рка, ма ће јо̏ш па̀сат вре̏мена док у̏здрӣ.

шачѐтина ж (пеј. и аугм. од ша̏ка) *велика шака.* — Замла́тијо га је шачѐтино̄м по гла́ви да му је по̀шла кр̏в ѝз носа.

ша̏чица ж (дем. од ша̏ка) *у значењу: мало нечега или мало живих бића.* — Ко̀ се мо̏же на̀јести о̀(д) шачицē гра̏ха! — Ску̏пила се ша̏чица љу̏дӣ, ша̏чица ја̀дикē и бр̏зо се разѝшла.

шва̏гнӯт, -а, -о придј. *чудан, настран, луцкаст.* — Свѝ су о̀ни у фа̀мињи ма̏ло шва̏гнӯти.

швѐње с *шивање.* — Ѝглица о(д) швѐња је у кушѝнићу. — Вѝшē ме до̂ђē швѐње него ро̏ба.

ше̏бат, -а̄н несвр. *у ходу набадати с ноге на ногу, шепати.* — Ни́је о̀на ша̂нтава, са̂мо ма̏ло ше̏ба̄.

шевѐљат, -а̄н несвр. *тетурати тамо-амо, љуљати се, заносити у ходу.* — Ва̏зда на̀ истӯ у̏ру шевѐља̄ кро̀з улицу.

ше̏га ж (тал. sega) *пила.* — Ва̀јало би ше̏гу ма̏ло по̀дмазат.

шѐгат, -а̄н несвр. (тал. segare) *пилити.* — На̀ све ба̂нде шѐгају др̀ва, вѝдӣ се да ће бр̏зо зи́ма. — Шѐга̄ње др̀ва̄ је те̂жак по̀сō.

шѐгац м *шира или ужа пила са обичном дршком.* — Од о̀вега̄ шѐгаца не̂ма̄ нѝшта, зу́пци су му се исту́пили.

шѐготина ж *пиловина.* — Ђе̏ ће бѝт шѐготѝна̄ него у маранѓу́на!

шемпѐсат, -а̄н несвр. (и: шепѐсат) *вући се лагано шепајући или набадати с ноге на ногу.* — Сре̏тēн га у̏јутро како шемпѐса̄ по̀ рѝви у Гру́жу и завѝрӣва̄ у вѐтрӣне од бу́тӣга̄. — У шемпѐса̄њу о̀т Пѝла̄ до Порпо̀релē па̀са̄ му да̂н.

ше̂на ж (тал. scena) **1.** *позорница.* — Нѝшта није́сан разу̏мијо што̏ се на̀ ше̂ни

догађало. 2. *дио чина у позоришном комаду.* — У трећōн шêни ће јōпē бит Кáте. изр. **чи̏нит шêне; учи̏нит шêну** *направити неки испад, скандал, али на спектакуларан начин.* — Свȁкӣ дâн чи̏нӣ шêне пȍ кући, а сусјество у̏жӣвā. — У̏чиниће ми шêну ка(д) се врâтӣн дōма.

шѐнарије с (и: шѐнаријо) (тал. scenario) *позоришна декорација.* — Прêстава је би́ла дȍбра и шѐнарије и̏стō тȁкō.

шѐнаријо *в. шенарије.*

шѐница ж *пшеница.* — Је̏ли смо ку̑хāнē шѐницē с цу̑карон.

шѐничнӣ, -ā, -ō придј. *пшѐничнӣ.* — Шѐничнӣ кру̑х је би̏јо би̏јелӣ, пȍлубијелӣ и̏ црнӣ.

шѐнут, шѐнēм свр. *сићи с ума, полудјети.* — У̏ рату је ȍна мȁло ō(д) стрâха шѐнула. — Шѐнућу од овлѝкōга пȍсла.

шепѐсат *в. шемпесат.*

шерѐмета м *мушка особа склона шали, лакрдијама и сл.* — Прâвӣ си шерѐмета! — Прâвӣ је шерѐмета, за крѐпат ш њи́ме о(д) смије́ха.

шȅс, шȅста м ген. мн. шȅстā (тал. sesto) *права мјера, ред, начин у одијевању, одржавању реда у кући.* — Је ли тō шȅс ȍставит пјȁте па пōћ на фунѐрō. изр. **у̏хитили су га шȅсти** *кад се неко почне неуобичајено понашати желећи да на себе скрене пажњу.* — У̏хиту̑ се шȅсти кат кō дōђē нȁ визиту. **чи̏нит шȅсте** *(најчешће за дијете) почети чинити неуобичајене, смијешне покрете, понекад и недоличне гесте, желећи тако на себе привући пажњу.* — Нѐмōј сȁд, кад се стȁријӣ разговáрају, чѝнит шȅсте! **изгу̏бит шȅс** *деформисати се, изгубити свој првобитни облик.* — Ȍвē су цр̑ѐвље пȍ киши изгу̏биле шȅс. **дōћ нȁ шес** *поправити се, односи се на одјевни предмет који је у прању или из неких других разлога изгубио свој првобитни облик.* — Прôвај ту̑ блу̑зу јōпē сквȁсит, мȍжеби(т) да ће дōћ нȁ шес. **и̏звес (и̏шћерат) и̏(з) шеста** *наљутити некога у толикој мјери да се почне неприлично понашати.* — Извѐла ме је и̏(з) шеста кад ми је онȁкō гру̑бо одговȍрила. — И̏шћераћеш ме и̏(з) шеста, па ћу те у̏дрит. **врâг му (јој, им итд.) шȅс ȍднијо** *каже се на рачун особе која је неуредна.* — Кȁко је мōгō, врâг му шȅс ȍднијо, нȍсит овȁкō у̏лардāн клȍбу̑к! — Врâг ти шȅс ȍднијо, нау̏чи се свȁку̑ ствâр ȍставит на свȍје мјȅсто! **чеја́де ȍ(д) шеста** *особа која зна сваки ред.* — Да је ōн чеја́де ȍ(д) шеста, нѐ би ди̏гō ру̑ку на ȍца! — Ȍна је чеја́де ȍ(д) шеста, свȅ јон у̏ кући пјȅвā о(д) чистȍћē.

шȅсан, шȅсна, шȅсно придј. 1. *каже се за особу која је уредна у сваком погледу.* — Ȍна је шȅсна жѐна. — Ри̏јетко се нȁђē кō шȅсан ко ōн. 2. *каже се ствар која је с укусом направљена, складан.* — Штō је ȍнā ку̑ћица шȅсна! — Ђȅ си ку̑пила ȍвē шȅснē ку̑пице?

шѐсēт бр. (и: шѐсē) *шездесет.* — Би̏ће му отпри́ликē шѐсēт и кȍјā гōдиница ви̏шē.

шѐснēс бр. *шеснаест.* — Ȍдōнда је пȁсало шеснēс годӣнā. изр. **свȅ у шѐснēс** *каже се кад се неко забавља на најбољи могући начин.* — Пјȅвали смо и бȁлали свȅ у шѐснēс.

шȅсно прил. *уредно, складно, лијепо.* — Си̏ку̑р сан да ће ти шáвац тō шесно сȁшит.

шȅснōс, -ости ж *уредност.* — По шȅсности му се нѐ би нȁшло пáра.

шестѐрица бр. им. *шесторица.* — Ни̏ко ȍд њи̏х шестѐрице тȅгā дâна ни́је дȍшō у̏ скулу.

шȅстеро зб. бр. *шесторо.* — Шȅстеро нам је умȁкло, а сȅдмōга смо шћȁпали.

ше́сто м *дијете које својим понашањем изазива смијех или пажњу.* — Ше́сто мōј, што ти свȅ нѐће дōј нȁ памēт!

шѐтат се, шѐтāн се несвр. *шетати.* — Ту̑дā се мјȅштани ше́тају попȍднē и у̏вечē. изр. **шѐтā се ко Ȍмер-пȁшиница** *подсмјешљиво на рачун држања гиздаве жене која има супериорно држање; вјероватно се поређење врши с кадуном Омер-па-*

ше Латаса, који је можда био познат Дубровчанима по гушењу устанка у Црној Гори (1861) и Херцеговини (1862). — Ћӣ му се шѐтā пò Плаци ко Ȍмер-пàшиница и нйкога нити вйдӣ нити глȅдā. **пōћ (хòдит) шѐтāндо** *поћи или ићи кораком уобичајеним за шетњу.* — Пòшли смо шѐтāндо крòс цијелӣ Лáпад.

шéтница ж *простор у дужини куће, испред ње или у њеној близини, поплочан, „жаласт", бетониран и сл., који служи укућанима за шетњу.* — Прӣт кућōн је вȅликā шéтница с ȃрлōн са стрáнē.

шȇша ж (редовно у мн.) *велике богиње.* — Шȇше су тȇшкā, али у̏ нāс рйјеткā бȍлēс. **шȇше пљу̏скавице** *врста заразне болести у виду богиња.* — Нēмā дјѐтета кòјē нйје ймало шȇше пљу̏скавице. **наврнут (нàвртат) шȇше** *цијепити против великих богиња.* — Док су мāлā, дјȅци нàврћӯ шȇше.

шȇшав, -а, -о придј. *коме су велике богиње нагрдиле лице остављајући сталан траг.* — Ȍстō је изà шȇшā шȇшав пò фаци.

шȇшула ж (тал. sessola) *дрвена посуда за избацивање воде из чамца.* — Дȃј ми шȇшулу за йсцрепат вȍду.

шибйкалица ж *посебна направа за испрашивање тепиха од плетеног прућа с дршком и горњим лепезастим дијелом.* — У̏зми шибйкалицу и дòбро ишибйкāј тапйте!

шибйкат, -āн несвр. *тући тепих испрашивачем да би се из њега одстранила прашина.* — Ȍна свāкӣ дȃн шибйкā тапйте ко да јон батаљу̏ни пасáвају крòс ку̏ћу.

/шйја/ изр. **нйје шйја него врȃт** *нешто наводно другачије, а у ствари исто.* — Фȍљ је сȃмо промијéнијо йме, а свȅ је òстало йстō: нйје шйја него врȃт!

шйјат, -āн несвр. (тал. sciare) *возити веслом унатраг или кад брод маневрише па застаје и вози унатраг.* — Шйјāј, лу̏пнућемо у̏ камēн! **јѐдан вȍзӣ, дру̏гӣ шйјā** *радити нешто у раскорак.* — Нȇмā срȇћē у фàмиљи у кòјōн јѐдан вȍзӣ, дру̏гӣ шйјā.

шйјатика ж (тал. sciatica) *ишијас.* — Вријéме је промјѐњиво, па шйјатика стйсла стāрӯ чȅјāд.

шйјӯн, -ӯна м *жестоки вјетар с вртлозима.* — Бȍјӣн се да не у̏чинӣ кàкав шйјӯн. — Ȍвō дијéте је долѐћело ко шйјӯн.

шију̏нāта ж *велики вјетар с вртлозима.* — Нòћашњā шију̏нāта је полòмила дрвēће по цардйнима.

шйкат, шйкāн несвр. **I. 1.** *љуљушкати дијете док не заспи.* — Шйкала сан дијéте сву̏ нōћ, па ми се сȃме ȍчи склáпају. — Шйкāње дјѐцē јон је јѐдинӣ пòсō. **2.** (само 3. л.) *кад вјетар некога пробија, продувава.* — Пу̏штијо сан да ме шйкā вјȅтар. **II.** ~ **се 1.** *љуљати се у ходу, гегати се.* — Вйдӣн издалѐка како се Јéле шйкā. **2.** *излагати се вјетру.* — Шйкāш се у̏ тō тàнкē блу̏зицē на вјетру̏шини.

шйлок, шилòка м (и: шйлока) (тал. scirocco) *јужни вјетар.* — У̏тихō је шйлок. — Ȍстало је јȍш кȍлапа о(д) шилòка.

шилòкет *в. шилочић.*

шилòчина ж (аугм. и пеј. од шйлок) — Укйхала се гњйлā шилòчина па кйша сȃмо пљу̏штӣ.

шилòчић м (дем. од шйлок) — Ӥдӯ кȍлпи по шилòчићу.

шйпак, шйпка м ген. мн. шйпāкā *нар, стабло и плод.* — Прȍшлē гȍдинē је бйло шйпāкā коликò хоћеш.

Шйпањанин м *становник отока Шипана, највећег из скупине Елафита.*

Шйпāњка ж ген. мн. Шйпањāкā *становница отока Шипана, највећег из скупине Елафита.*

шйпāњка *в. шарагуља.*

шйпāњскӣ, -ā, -ō придј. *који припада отоку Шипану.* — У нáроду се гȍворӣ: „Ослобòдијо те Бȏг клобу̏чинē шйпāњскē!"

ширѝна ж ном. мн. ши̏рине, ген. мн. шири́на̄ 1. *просӣрансӣво, йоложај коме нишӣа надалеко не заклања йоглед.* — Да̑ј ти̏ мѐни ку̑ћу нѐђе на ширѝни! — Ка̀кве су то̑ ши̏рине, ка̀ква је то̑ љепо̀та! 2. (ном. мн. ширѝне) *сӣрана неког йлаӣна, ӣканине.* — Ту̑ би ро̏бу тре̏бало сје̏ћ по ширѝни, а нѐ по дужѝни. изр. **по̏ћ у̏ ширину** *одебљаӣи (за чељаде), рашириӣи се (за сӣвар, биљку).* — Ка́те је сва̏ по̀шла у̏ ширину о̀тка(д) се уда́ла. — О̀на̄ мла̏да̄ кру̑шка нѝје висо̀ка, него је по̀шла у̏ ширину. **отво̀рит у̏ све ши̏рине** *оӣвориӣи нешӣо широм: враӣа, йрозоре.* — Отво̀ри вра́та од орма́ра у̏ све ши̏рине нека се ро̏ба вѐнта̄! **раствѐрит у̏ ширину** *оӣвориӣи широм враӣа, йрозоре и сл.* — Кад је лѝјепо врије́ме, ра̀створӣн у̏ ширину сва̏ вратѝја и фу̏њестре.

широ̀гаћа м *мушкарац који носи широке гаће шӣо су дио народне ношње из села близу Дубровника.* — Зна̑(м) му о̀ца кад је jо̏ш бѝјо широ̀гаћа.

ши̏ром прил. *каже се за нешӣо сасвим оӣворено: враӣа, йрозор.* — Вра́та су бѝла ши̏ром о̀творена, а у̏ ку̏ћи нѝје бѝло нѝкога.

шѝру̑н, -у́на м *врсӣа ситне йлаве рибе, не много цијењена за јело, али йогодна за риболов, односно за наӣицање йарангала или у вршама; шњур, шарун.* — У̏хитӣн по ко̀јега̄ ширу́на или ка́њца.

шѝруп м (тал. siroppo) *медицински йреӣараӣ у ӣечном облику за ублажавање кашља, сируӣ.* — О̀во̄ ти је jѐдна вр̑с до̀ма̄ћега ши̏рупа.

шѝтков, -о̀ва, -о̀во придј. *одредница за нијансу или јачину неке боје, йреӣежно одјеће; вјероваӣно се ради о некој јаркој боји.* — Ѝмала је на̀ себи нѐшто шитко̀во ко ѝ вазда.

шѝћӣ, -а̄, -е̄ придј. *шӣо йрийада йрибору за шивање.* — Ѝглице шѝће̄ су бѝле забодѐне у кушѝнић.

шја̏лпа *в. шалӣа.*

шjѐнца ж (тал. scienza) 1. *мудросӣ.* — Нѝје нѝкаква̄ шjѐнца по̀правит зво́нце на̀ вра̄тима. 2. *мудрац.* — Ва̀ја̄ бѝт шjѐнца ко ти̏ па све̏ о̀во разу̏мјет и нау̏чит.

шjо̏пер м (тал. sciopero) *шӣрајк, обусӣава рада.* — О(д) да̀нас је у̏ на̄с у̏ ку̏ћи шjо̏пер: нѝко нѐће за вѐчере̄ ку̏пуса.

/шка̀кљив/ изр. **шка̀кљиво пѝта̄ње; шка̀кљив ра̏зговор** *неугодно йиӣање, неугодан разговор.* — Ѝмо̄ сан шка̀кљив ра̏зговор с на̏шијен афитуа́лима. — О̀стави се шка̀кљивијех пѝта̄ња̄! ~ **ба̑рка** *чамац који је на води несӣабилан.* — Са шка̀кљиво̄н ба̑рко̄н нѐћу ѝзӣћ ѝс по̄рта ако бу̏де̄ ѝмало ко̄ла̄па̄.

шкаку̏љат, -а̄н несвр. *шкакљаӣи некога.* — Шкаку̏ља̄ ме тра́ва по но̀гама.

шкања́ват, шка̀ња̄ва̄н несвр. *клаӣи, убијаӣи.* — Нѐстала ми је ко̀ко̄ш, мо̏раби(т) да је нѐко шка̀њо̄, јер го̀вору да хи та̀ко̄ хѝтају, шкања́вају па прода́вају о̀чишћене.

шка̀њат, -а̄м свр. *заклаӣи.* — Ста̑ра̄ је жѝвјела на оса́ми повишѐ Свето̄га Ја̏коба и нѐко је jѐдне̄ но̏ћи шка̀њо̄.

шка̀пӣн, -ѝна м (тал. scarpino) *краӣке чараӣе.* — Ђа̏ се на̀ улици вѝдӯ дјѐво̄јчице у са̀ндалама и у шкапѝнима.

шкапѝнић м (дем. од шка̀пӣн) — Вѝђи о̀не̄ ста̑ре̄ лу̏дне̄ у шкапѝнићима.

шка̑р, шка́ра м *мјесӣо гдје се извлаче чамци и мањи бродови ради йоӣравка.* — На шка́ру у Ла́паду ку́пала су се и дјѐца ѝ великӣ из на̑јближијѐх ку̑ћа̄.

шка̑рам, шка̑рма м ген. мн. шка̑ра̄ма̄ *клин на чамцу на који се наӣиче омча од конойца који држи весло.* — Вѐсло је па̏ло у̏ море, а штро̏п је о̀сто̄ на̀ шка̑рму.

шка̏тула ж (тал. scatola) *карӣонска куӣија, али и куӣија од другог маӣеријала.* — У̏ шкатули на бура́лу ми сто̀јӯ нѐке̄ пу̏тинице.

шка̏тулина ж (аугм. и пеј. од шка̏тула) — У магази́ну ѝма̄ пра̀знијѐх шка̏тулѝна̄ ко̀лико ти ду̏ши дра̑го.

шкатулица ж (дем. од шкатула) — У шкатулици у бурáлу ћеш нâћ мôју вêру.

шквадрáват, -àдрāвāн несвр. (тал. squadrare) *пажљиво нешто или некога гледати.* — Пу̑кō би ȍд мукē кад ме пȍчмē онàкō шквадрáват.

шквàдрат, -āн свр. *пажљиво погледати.* — Дȍбро ме је шквàдрō прије нêго ми је ишта рêкō.

шкêмбав, -а, -о придј. (и: шкêмбāв) *који је нескладне тјелесне конструкције, с тјелесном маном више или мање израженом.* — Пр̏сти на рýци су му шкêмбāви.

шкéмбе ж *женска особа са више или мање израженом тјелесном маном, али се тако у шали обичава рећи и нормалној особи.* — Jêс ȍна шкéмбе, ма знâ ѝ може свê у̏ кући учѝнит. — Шкêмбе јèдна, кàко си мȍгла и прòмислит да сан се нá те најéдила?

шкéмбо м *мушка особа више или мање нескладне конструкције, али се у шали, добронамјерно, обичава тако рећи и другој особи.* — Кýпи фȍј у шкéмба! — Кō би рêкō да овлѝшнӣ шкéмбо свê знâ!

шкéмбоња м (пеј. од шкéмбо) — Ђè ти мȍже онàкӣ шкéмбоња потéзат мòбиљу?

шкèмбуја *в. шкембуља.*

шкèмбуља ж (пеј. од шкéмбе) (и: шкèмбуја) — Ȍнā шкèмбуља нѝје сâмо крѝва него и лијéна.

шкивáват, шкѝвāвāн несвр. (тал. schivare) *избјегавати некога или нешто.* — Шкѝвāвā да ме срêтē.

шкѝват, -āн свр. *избјећи нешто или некога.* — Ако шкѝвāн па нè пȍђēн на сèдуту, ȅто ме дȍма рàнијē.

шкȋна ж (тал. schiena) *леђа.* — У̏зео мàту̑н па ме бу̑бнуо у̏ шкӣну. изр. **обрнут некоме шкȋну** *отићи, напустити некога.* — Ка(д) су нèстали сȍлди и ка(д) се вѝше нѝје мȍгло махнѝтат, обр̏нула му је шкӣну и врáтила се у̏ матерē.

шкинкáват, шкѝнкāвāн несвр. *у свирању или иначе повремено или стално скоро непримјетно гријешити.* — Дâли су му да деклàмāвā ако нêће шкинкáват.

шкѝнкат, -āн свр. *у свирању, али и иначе, направити мању, скоро непримјетну грешку.* — Нѝко нѝје ни обàдō да сан на вијолѝну шкѝнкō.

шкѝнō, -áла м *наслон за леђа на столици.* — Нѝје кȍмодно сјèдат на стóчићу с у̏справнијем шкинáлом.

шкѝфōз, -а, -о придј. (тал. schifoso) *који изазива одвратност, гађење.* — Ȍн је јèдно страхòвито скѝфōзо чејáде.

шкѝфōзо прил. *одвратно, гадно.* — Шкѝфōзо ми је бѝло дâт му ру̑ку.

шкѝце ж *женска особа слабе тјелесне конструкције, мршава, слабашна.* — Мȍја шкѝце јèдва ѝдē узà скалу, сâмо пӣјехā.

шкѝцо м *мршавко, мушкарац слабе тјелесне конструкције.* — Кàкав шкѝцо, а кàква шјêнца!

шклêт, -а, -о (шкèтӣ, -ā, -ō) придј. (тал. schietto; пуч. stietto) *чист, без додатка (нпр. јуха, ракија и сл.).* — Од шклèтē ју̏хē се бр̏зо оглàднӣ. — Рàкија је шклêта ка(д) се у̏ њу̑ нѝшта не дȍдāвā.

шкљáнак, шкљáнка м ном. мн. шкљáнци, ген. мн. шкљâнāкā *ножни зглоб, чланак, глежањ, зглавак.* — Гȁзили смо вȍду дȍ шкљâнāкā.

шкљу̑к, -у́ка м ном. мн. шкљу́ци *кост од пршута.* — Ѝмā јȍш мȁло мêса на шкљу́ку.

шковàцијēра ж *лопата с дршком која служи за скупљање смећа.* — Не ȍстајē му нѝшта него да у̏змē мèтлу и шковàцијēру па да мèтē у̏лице.

шковàцијēрина ж (пеј. од шковàцијēра) — Бáцићу на смèтлиште и метлèтину и шковàцијēрину.

шковàцијēрица ж (дем. од шковàцијēра) — Шковàцијēрица ми слу̏жӣ за скýпљат мр̏вице испо(д) тр̏пезе.

шкȍј *в. шкољ.*

шкȍљ, шкȍља м (и: шкȍј) *осӣрво, оӣок.* — По шкȍљима ӣмā нȁјвишē рӣбāрā.

шкȍпица ж *врсӣа бриӣвице, ӣреклоӣног ножа, који се у домаћинсӣву уӣоӣребљава за чишћење ӣоврћа, али и у друге сврхе.* — Изгу̏била ми се шкȍпица, а з дру̏гијēн нóжен нȇ знāм чӣстит пȁтате.

шкȍта ж (тал. scotta) *главни коноӣац на једру.* — Јâк је вјȅтар, попу̏шти шкȍту!

шкрȁбӣца ж *ладица.* — Је ли ти бу̏рō су̏ трӣ шкрȁбӣце или су чȅтири? ~ **ȍт круха** *ладица у којој сӣоји хљеб и нож за резање.* — У шкрȁбӣци ȍт круха ӣмā боку̏нић сȅгāлē.

шкрȁбӣчица ж (дем. од шкрȁбӣца) — У канту̏ну је јȅдна крȅдēнчица су̏ двије шкрȁбӣчице и с вȅтрӣницōн.

шкрâпа ж *удубина у камену или између камења на морској обали.* — Дȍшла је плӣма и нâша шкрâпа је бӣла пȍд морен.

шкрâпица ж (дем. од шкрâпа) — Јȅдан рâчић нам је пȍбјегō у̏ шкрапицу, а дру̏гōга смо у̏хитили.

шкрӣп, -ӣпа м ном. мн. шкрӣпи *мања шуӣљина међу камењем или ӣукоӣина на камену.* — У јȅднōму шкрӣпу је бӣла хȍботница. — Бȍјали смо се у̏вӯћ ру̏ку у̏ шкрӣп.

шкрӣторије с *ӣисаћи сӣо.* — Умȍчи пȅро у цр̏нило, каламāр ти је на шкрӣторију, и дâј ми да се ȍдма пȍтпӣшēн.

шкрокáват, шкрȍкāвāн несвр. *каже се кад се у неком ӣослу догађају значајније грешке, кад нешӣо у нечему није у реду.* — У̏ макини нȅшто штрȍкāвā.

шкрȍкат, -āн свр. *каже се кад се у неком ӣослу догоди значајнија грешка.* — У пȍслу нам је нȅшто шкрȍкало и нȅ идē вӣше онȁкō дȍбро ко прӣје.

шкрȍпит *в. шӣраӣаӣ (I).*

шкрпӣјӯн, -у́на м (тал. scorpione) *шкорӣија, шӣиӣавац.* — Ôди би у̏ кући мȍгло бӣт и шкрпију́нā.

шкр̏пина ж *бијела морска риба с оӣасним оӣровним бодљама.* — Шкр̏пина је за ју́ху ӣмēнса, сâмо трȇбā стâт àтēнто кад је чӣстӣш.

шкр̏пио, -јела м (тал. scarpello) *ӣраг од ӣрозора и враӣа.* — Ку̏пӣн вȍду испо(д) шкр̏пјела.

шкр̏т, шкр̏та, шкр̏то прид. (тал. scarso) *оскудан.* — Нâш пу̏цō је шкр̏т с вȍдōн.

шку̏дела ж (тал. scodella) *дубока здјела.* — Пȍпијӯ свâкōга ју̏тра по пу̏ну шку̏делу мљéка.

шку̏делина ж (аугм. и пеј. од шку̏дела) — Су̏ чијен ћу ти нȁпунит толӣкӯ шку̏делину?

шку̏делица ж (дем. од шку̏дела) — У шку̏делици ӣмā јȍш мȁло гранȁриза с мљéкон.

шку̏фија ж (тал. cuffia) *врсӣа женске и дјечје каӣе.* — Ȍна ти натȁкла нȁ глâву шку̏фију како Мáре лу̏дā.

шкуфијȅтина *в. шкуфијина.*

шку̏фијина ж (пеј. од шку̏фија) (и: шкуфијȅтина) — Пу̏н ми је кашу̏нић шку̏фијӣнā пȍкōњē нóнē. — Дӣгни ту шкуфијȅтину з глáвē, пȁрâш орећӣнō!

шку̏фијица ж (дем. од шку̏фија) — Стâви дјȅтету нȁ глâву шку̏фијицу да се не нȁхлāдӣ!

шљȇбав, -а, -о прид. *неугледне физичке ӣојаве, јадан.* — Кȍ би га онȁкō шљȇбава и пȍгледō!

шљу̏к *в. шкљук.*

шмӣгат, -āн несвр. *бјежаӣи од некога или некамо.* — Шмӣгајӯ ӣ(з) скулē кад гȍј хи нӣје вȍја у̏чит.

шмӣгла ж (и: шмиглӣница) *разуздано младо женско чељаде.* — Бӣјо је у кумпȁнији с јȅднōм шмӣглōн из Гру́жа. — По кȁфама ӣдӯ сâмо шмиглӣнице, а нȅ склâднē дјȅвōјчице.

шмиглӣница *в. шмигла.*

шмиглѝничина ж (аугм. од шмиглѝница) — Ожѐнијо се с јѐднōм шмиглѝничинōм.

шмѝгнут, шмѝгнēм свр. *йобјећи, изгубити се скоро неӣримјешно.* — Шмѝгнуће ми ако је нѐ будēн др̏жат тв̏рдо з̏а ру̏ку.

шмр̏дат, -āн несвр. 1. *њушкаши, загледаши све наоколо, најчешће ӣо кући, ӣо шуђим сшварима.* — Нȅка ми не дȍлазӣ, сȁмо ми шмр̏дā пȍ кући! 2. *безвољно јесши.* — Нѐ шмрдāј пȍ пјату, него јȅђи како Бōг запȍвиједā! — Нȇмā ту̑ шмр̏дāња пȍ пјату: јȅђи ȍнō што ѝмā или ȍстави!

шњу̏рит, -ӣн несвр. *њушкаши (и за живошињу и за чељаде).* — Мȁчка нȇшто шњу̏рӣ около вра́тā от коми́на. — Нéћу да ми свȁк шњу̏рӣ пȍ кући.

шњу̏ркат, -āн несвр. *ӣрикривено нешшо њушкаши.* — Шњу̏ркā по канту́нима, а не гȍворӣ што ѝштē.

шњу̏ха *в. шњухавица.*

шњу̏хав, -а, -о придј. (и: шњу̏хāв) *који говори кроз нос, уњкав.* — Је ли ȏн нȁхлāђен или је онȁкō шњу̏хав?

шњу̏хавац *в. шњухало.*

шњу̏хавица ж (и: шњу̏ха) *женска особа која говори кроз нос.* — Јȅдна онȁкō башѐта жѐна, а шњу̏хавица, ѝмā вȁзда фрȅшкē зȅлени. — У̏ шњухē на Кона́лу ѝмā вȁзда јȁјā.

шњу̏хавичина ж (пеј. од шњу̏хавица) — Пȍгледāј тȁмо и пѝтāј штȍ ȍнā шњу̏хавичина ѝштē.

шњу̏хало м (и: шњу́хо, шњу̏хавац) *мушка особа која говори кроз нос.* — Позна́вō сан у Ду̏брōвнӣку чȍвјека штȍ су га зва̑ли Јо́во шњу́хо. — Ја̏днӣ шњу̏хало, са̑д и нѐ видӣ дȍбро.

шњу̏хат, -āн несвр. *говориши кроз нос.* — Ȏн шњу̏хā, па га зȍву̑ шњу́хо. — Шњу̏хāње му је гру́ба у̏жāнца, а нȅ дѝфет.

шњу́хо *в. шњухало.*

шȍка *в. шокавица.*

шȍкав, -а, -о придј. (и: шȍкāв) (тал. sciocco) *неозбиљан, чије се ријечи и ӣосшуӣци не могу схвашиши озбиљно.* — Кад је шȍкав, нȅка се пȅњē ȁко ће и на вр̏ кућē.

шȍкавац, -āвца м ген. мн. шȍкавāцā (и: шȍкало, шо́ко) *мушка особа која се не може схвашиши озбиљно, од које се не може чуши ништа ӣамешно.* — Рȅци ȍнему шȍкāвцу да не гȍворӣ свȁшта и да прȍмислӣ штȍ чѝнӣ. — Ȏн ти је вȅликӣ шȍкало. — Мȍраби(т) да је ȏн нȅкакав шо́ко кад је прѝстō нȁ све.

шȍкавица ж (и: шȍка; шо́ке) *женска особа мале ӣамеши која се не може ӣрихвашиши озбиљно.* — Шȍкавица је па свȁшта лабȁрā. — Вѝђи ȍнē шȍкē с фјȍкōн на гла́ви! — Нѝка(д) се нѝје опамéтила, ȍстала је шо́ке дȍ смрти.

шȍкавичина ж (пеј. од шȍкавица) (и: шокѐтина) — Шȍкавичино јѐдна, како си тȍ мȍгла поћ рӣјет прид онлѝкијен свѝјетон?

шȍкало *в. шокавац.*

шокȁрија ж (тал. sciocchеria) *нешшо неозбиљно, лудосш.* — Ȍвō штȍ се тȅби догȍдило шокȁрија је прама ȍнему штȍ је бѝло с нȁма. — Бȍљē ми је штȍ пȁметно чѝтат, него слу̏шат њѝхове шокȁрије.

шȍкат, -āн несвр. *говориши нешшо неозбиљно, глуӣо.* — Ȏн је несла́нштина, вȁзда шȍкā. — Нѐ шокāј ка(д) те ȍзбӣљно пѝтāн!

шо́ке *в. шокавица.*

шокѐтина *в. шокавичина.*

шȍкеца ж (тал. sciocchezza) *лудосш, неозбиљносш.* — Шȍкеца је са̑д хȍдит два̑ килȍметра нȁ ноге. изр. **чѝнит шȍкеце** *неозбиљно се ӣонашаши, ӣравиши лудосши.* — Чѝнили смо шȍкеце и смѝјали се. — Чу̏вāј здра̏вље, не чѝни шȍкеце!

шо́ко *в. шокавац.*

шȍрта ж (тал. sortita) *руӣа.* — Ѝмā на мѝру јѐдна шȍрта кроз кȍјӯ се дјѐца прȍвлāчӯ.

шпа̑г, шпа́га м (тал. spago) *шањи коноӣ којим се везују мањи омоши или ӣа-*

кеши. — Пак је біјо вêзāн са шпáгон и сѝцилāн.

шпа̑г м *цей.* — Ста̏вијо сан кљу̀че у̀ шпаг и изгу̀бијо хи. изр. **по̀пипат се по̀ шпагу** 1. *йошрошиши неку суму новца на нешшо, радо или нерадо.* — По̀пипō би се ôн по̀ шпагу кад би о̀(д) тегā вӣдијо ка̀квē ко̀ристи. 2. *каже се за некога ко има својих мана и грешака, а не йризнаје их, док код другога све види.* — Нê ка се ôн пр̏вō по̀пипā по̀ шпагу, а ôнда мо̂же дру̏гōму замјéрат.

шпа̑жина ж (аугм. и пеј. од шпа̂г) — Са̂д је мо̀дēрно пѐтат пѐчу шпа̑жинē на ка̀пут или на палѐту̂н.

шпа̀жина ж (пеј. од шпа̂г) — Ђѐ сте на̀шли о̀ву шпа̀жину?

шпа̑жић м (дем. од шпа̂г) *цейић на хаљини, крашком кайушићу и сл. који обично служи само за украс.* — Ôн је ва̏зда у̀ шпажићу но̀сијо бӣјелӣ фаћу̀летић.

шпа̀жић м (дем. од шпа̂г) — Сва̀кā врѐћа бѝла је вêзāна са шпа̀жићем.

шпака́ват, шпа̀кāвāн несвр. *шрошиши новац улудо и на брзину.* — О̀на шпа̀кāвā сôлде ко да хи на пу̑ту на̀ходӣ.

шпа̀кат, -āн свр. (тал. spaccare) 1. *у крашко вријеме йроћердаши новац.* — Ôн прӣмā вѐликē сôлде, ма свȅ шпа̀кā док трȅпнēш. 2. *слуйаши нешшо.* — Сӣнōјке је она̀кō пја̂н до̀бро шпа̀кō а̏уто.

Шпа̑ња ж (тал. Spagna) *Шйанија.* — Го̀ворӯ да су у̀ Шпањи бӣле стра̂шнē по̀плаве.

шпању̀лет м (тал. spagnoletta) 1. *цигарéша.* — Фу̏мā ко Ту̀рчин, свē шпању̀лет на шпању̀лет. 2. *калем свиленог конца.* — У̏зми ми ђē у бу̏тӣзи два̂ шпању̀лета цр̏нē свѝлē.

шпа̑хер (њем. Sparherd) *шшедњак.* — Шпа̑хер је го̀рио по̀ цијелӣ да̂н и ва̏зда се у̀ њему нēшто ку̏хало.

шпѐкнут, -нēм свр. *украсши нешшо, узеши нешшо без знања власника, али не неку велику вриједносш или да би се ши-* *ме осшварила нека добиш.* — Сӣку̑р сан да ми је ôн шпѐкнуо ту̑ слӣку.

шпи́ке ж *шкрша женска особа.* — Ка̀ква је шпи́ке, нѐ би Бо̏гу да́ла та̀мјана!

шпи́ко м *шкршац, шврдица.* — Ко̀ ће ми позȁјмит сôлде? О̏нӣ ста̂рӣ шпи́ко?

шпјȇрла ж (и: шпјȇрлица) *велики лијевак за йреšакање или улијевање шечносши.* — Кро̀(з) шпјȇрлу је претáкō вѝно у демѝжāне.

шпјȇрлица *в. шйјерла.*

/шпјȇрлица/ га̑ће на̀ шпјȇрлицу *йанšалоне љевкасшог облика.* — На̑ш Крѝсто ба̑тӣ мо̂ду па но̂сӣ га̑ће на̀ шпјȇрлицу.

шпо̑рак, шпо́рка, шпо̑рко (шпо̀ркӣ, -ā, -ō) придј. (тал. sporco) *йрљав.* — Јѐзик му је шпо̑рак, а ова̀кō је до̑бар чо̀вјек. — Шпо̀ркē бјȅчве ба́ци у̀ пра̑ње! — У̏лица је шпо́рка, нѐ може се од гнусо̀бē кро̀ж њу̑ па̀сат.

шпорка́ват, шпо̀ркāвāн несвр. (тал. sporcare) I. *йрљаши нешшо.* — О̏стави пѝту̑ру, са̂мо шпо̀ркāваш ру̑ке! II. ~ се 1. *йрљаши се.* — Мо̂рā се шпорка́ват кад но̂сӣ врȅће у̑гљēна по̀ кућама. 2. *вршиши велику нужду на неодговарајућем мјесшу.* — Пја́нчине ѝзӣђу̑ ѝз бету́лē, па се шпорка́вају по канту́нима.

шпо̀ркат, -āн свр. I. *исйрљаши нешшо.* — Шпо̀ркаћу ти та̀пӣт з глѝбинōм. II. ~ се 1. *исйрљаши се.* — Шпо̀ркале су ми се ру̑ке о(д) цр̀нила. 2. *извршиши велику нужду било гдје.* — Нȇко нам се шпо̀ркō у по̀рту̑н о̀т кућē.

шпорка̀ћун *в. шйоркун.*

шпо̀ркеца ж (тал. sporchezza) *йрљавшина.* — О̏чисти но̂ге на̀ стури, не уно̀си шпо̀ркецу у̀ кућу!

шпо̀ркуја *в. шйоркуља.*

шпо̀ркуља ж (и: шпо̀ркуја) 1. *йрљавуша, женска особа која не води рачуна о чисшоћи и реду.* — Нѐ би о̀д гада нӣшта ѝзијо у о̀нē шпо̀ркујē. 2. *жена йроблемашичног морала.* — У о̀нē шпо̀ркуљē и

да̀нас је до̀лазијо на̀ вра̄та јѐдан дѐбелӣ му̏шкӣ.

шпо̀ркуљина ж (пеј. од шпо̀ркуља) — О̏на је ја́ко у̏редна и ше̏сна, а ма̑јка јон је би́ла шпо̀ркуљина. — О̏ставијо је ӣ дјецу и жѐну па по̀шо̄ с јѐдӣо̄м шпо̀ркуљино̄м.

шпо̀ркӯн, -у́на м (и: шпоркаћӯн) (тал. sporcaccione) **1.** *мушкарац који не води рачуна о чистоћи.* — Ви̏ђи му гну́снē ко̀шујē! Ка̀кав је тō шпо̀ркӯн! **2.** *мушкарац који ужива у вулгарностима.* — Да ни́је шпорка̀ћӯн, нѐ би та̀кō ни гово̀ријо!

шпр̏ља ж *женска особа која нема укуса или нема знања за нешто, па то ради површно, несолидно (нпр. лоше шије, неукусно се облачи и сл.).* — Кад ви̏дӣш ка̏ко је обучѐна, зна̑ш да је шпр̏ља. — И̏штетиће ти о̀на тō робē, шпр̏ља је и нē зна̄ шӣт.

шпр̏љат, -ā̄н несвр. **I.** *нестручно нешто правити: кројити, шити и сл., правити нешто без укуса.* — Питу̏ра̄ј ми вра́та ако нē̄ћеш шпр̏љат. **II.** ~ **се** *неукусно се облачити, шминкати и сл.* — Нѐ би о̀на би́ла гру́ба да се она̀кō нѐ шпрља̄.

штампа́ват, шта̀мпа̄ва̄н несвр. (тал. stampare) *тискати неки лист, књигу итд.* — Ко̀ ти шта̀мпа̄ва̄ књи̏ге? — Је ли по̏чēло штампа́ва̄ње фо̀ља от паза́ра?

штампа̀рија ж *мјесто гдје се штампају новине, књиге и сл., тискара.* — Тō је ма̄лā штампа̀рија с три̏-чѐтири ра̑днӣка.

шта̀мпат, -ā̄н свр. *отиснути неки текст на папир.* — Шта̀мпали су и а̀но̄нцијо за вјѐнча̄ње.

штампа̀тӯр, -у́ра м (тал. stampatore) *штампар.* — У̏чијо је за штампату́ра.

шта̏нап, шта̑мпа м ген. мн. шта̏на̄пā (тал. stampo) *нацрт за крој.* — Ко̀ ти је са̀шијо тӣ палѐтӯн, у̏зећу му шта̏нап (подругљиво).

/**шта̑п**/ изр. **свē је тō на ду̏гō̄му шта́пу** *каже се у невјерици да ће се неки планови брзо остварити.* — Кад би и̏мали дина́рā, мо̀гли би и дрвена̀рију питу̏рат, ма свē је тō на ду̏гō̄му шта́пу.

шта́пат се, шта̑па̄н се несвр. *ослањати се у ходу на шта.* — Ка(д) се шта̑па̄н, ла̏кшē ми је хо̀дит.

штѐка ж (тал. stecca) *билијарски штап, штак.* — Да̑ј ми штѐку да ѝ ја̄ про̀ва̄н срѐћу!

штѐнац, штѐнца м ген. мн. штѐна̄ца̄ *дио браве који се премиче (језик).* — Ва̀јало би на̀ брави по̀правит штѐнац.

/**штѐта**/ изр. **по̀ћ у̏ штету 1.** *бацити нешто што је нерационално кориштено или чега је било више него треба.* — Ни̏шта се о(д) свѐга ни́је ѝзјело, па је по̀шло у̏ штету. — Ку́пила сан ви̏шē ро̏бē него је трѐбало, па је пу̏но по̀шло у̏ штету. **2.** *отићи на љубавни састанак или обавити неки посао који се држи под строгом дискрецијом (каже се најчешће у шали).* — Ка(д) се она̀кō навоњи̏цō, по̀шō је си́ку̏ро у̏ штету.

штѐтит, -ӣн несвр. **I.** *кварити нешто, шкодити некоме или нечему.* — Вѐлика̄ сту̏дēн ће штѐтит во̀ћу. — Фу̏ма̄ње ти штѐти здра̏вљу. **II.** ~ **се** *кварити се.* — На вру̏ћини се хра́на брзо штѐтӣ.

шти̑ва ж (тал. stiva) *унутрашњи дио брода који служи за смјештање терета.* — Шти̑ва је на тра̀бакули би́ла пу̏на др̏ва̄.

штива́ват, шти̏ва̄ва̄н несвр. (тал. stivare) **I.** *слагати, накрцавати, набијати у нешто.* — Штива́вају ка̏раг у̏ бро̏д, бр̏зо ће па̏ртит. — А̑јме, ка(д) ће фи́нут о̀вō штива́ва̄ње, фа̄лӣ нам а̑рија̄! **II.** ~ **се** *накрцавати се у нешто, набијати се у нешто.* — Шти̏ва̄ва̄мо се у тра̀нвај ко ср̏ђеле.

шти̏вала ж мн. шти̏вале (тал. stivale) *чизма.* — Нѐ би у шти̏валама па̀сō кро̀з улицу ко̀лика је во̀да!

шти̏ват, -ā̄н свр. **I.** *наслагати, накрцати, набити нешто.* — Ју̏чēр смо шти̏вали ср̏ђеле у барилот. **II.** ~ **се** *наслагати*

се, набиши се. — Штѝвали смо се би̏ли свȅ јѐдан дȍ другōга у ȍнō ба̑рчицē.

штикȁденат, -ȁдēнта м ген. мн. штикȁденāтā *чачкалица.* — На тр̏пези нêмā штикȁденāтā. изр. **су̑х ко ~** *веома мршав.* — Ȍд њега нѝје нѝшта ȍстало, су̑х је ко штикȁденат!

шти̏јоница ж *чишаоница.* — У̏зео је оћа́ле од лѐга̄ња и пȍшō у шти̏јоницу

штѝпалица ж *шшийаљка којом се йричвршћује рубље на конойцу за сушење.* — Врȅћица са штѝпалицама је вѝсила кала вра́тā о(д) сола́ра.

шти̏рпа ж (тал. stirpe) **1.** *зла женска особа.* — Да ти̑ зна̑ш кȍјā је ȍнō шти̏рпа! Нȇ дō ти Бо̑г ш њо́ме ѝмат пȍсла! **2.** *оштроумна, лукава, домишљата, йромућурна женска особа, којој све йолази за руком.* — Нȇће њу̑ нѝко лȁко прѝварит, шти̏рпа је ȍна!

шти̏ца ж *даска.* — Учѝнили су сȇби ку̏ћицу ȍ(д) шти̑цā.

шти̏чина ж (аугм. и пеј. од шти̏ца) — Кȁквē су ȍнō шти̏чине у̏ нāс насрȅд улицē?

шти̏чица ж (дем. од шти̏ца) **1.** *дашчица.* — Дјѐца се ѝграјӯ и сла̑жӯ шти̏чице јѐдну нȁ другӯ. **2.** *комадић било каквог дрва, дрвце.* — У̏шла ми је јѐдна шти̏чица пȍд нокат.

штȍ *зашшо?.* — Штȍ ми тȏ није́си прѝје рȇкō? — Штȍ дȍлазӣте овȁкō кȁсно?

/штȍ/ изр. **кȍ сан, штȍ сан** *држаши се надмено.* — Др̏жӣ се кȍ сан, штȍ сан, а нѝје нѝ скулу фѝнула. **штȍ ти (га) је, ту̑ ти (га) је** *шако ши је шо, шшо се може!.* — Не врије́дӣ вѝше ȍ тему говȍрит, јер штȍ ти га је, ту̑ ти га је.

штȍгоћ замј. *нешшо, шшогод.* — Ку́пила би штȍгоћ рȍбē за свакѝдāн.

шштому̏драго *било шшо.* — Нȇће ȏн ку́пит штому̏дра̄го. — Да̑ј ми штому̏дра̄го да ȍчистӣн ру̑ке!

штра̑мбас, -та, -то придј. (и: штра̑мба̄с) *луцкасш у неким сшварима.* — Ба̑ш је сѝмпатика онȁкō штра̑мбаста. — Нѝје ȏн лу̑д, ȏн је са̑мо мȁло штра̑мба̄с.

штра̑мбо м (тал. strambo) *човјек склон бизарносши, чудак.* — Глȅда̄ј ȍнега̄ штра̑мба с клобу́кон на гла́ви и у крȁткијен га̏ћама, а надво́ру зи́ма и пу̑ха̄ ко вра̑г!

штра̑мбо прил. (тал. strambo) *чудно, необично, луцкасшо.* — За̑што се тȁкō штра̑мбо нȍсӣш?

штра̑наб, штра̑мба, штра̑мбо придј. (тал. strambo) *који је насшран, чудан.* — Штра̑наб је у̏ некијен ства́рима ѝ ȏн, ма ȍна је сва̑ штра̑мба. изр. **ба̑рка ~** *каже се за особу која је мало насшрана, чудна, на своју руку.* — Кад ш њо́ме прогȍворӣш, ȍдма вѝдӣш да је ба̑рка штра̑мба.

штрȁпат, -а̄н несвр. **I. 1.** (прел. и: шкрȍпит) *йрскаши нешшо водом.* — Штрȁпа̄н рȍбу за утија́ва̄ње. **2.** (нпрел. и: шкрȍпит) *каже се за кишу кад сишно йада и једва кваси земљу.* — Надво́ру пȍмало штрȁпа̄, трȅбаће ȍмбрела. — Не дȁждӣ, са̑мо шкрȍпӣ. **II. ~ се** *йрскаши се водом.* — Кад ѝдēн пȍ киши, штрȁпа̄н се пу̑но по нȍгама.

штр̏бат, -а̄н несвр. *йомало чуйкаши од неке цјелине (хљеба, меса, грозда грожђа и сл.).* — Сла̑ђē ми је штр̏бат ту̑ ѝ тамо по кȍјē зр̑но грȍжђа, него у̏зēт цѝјелӣ гро̑з. — Дȍбиће нȇко ȍд ва̑с по гла́ви ради ȍнега̄ штр̏ба̄ња!

штр̏бнут, штр̏бнēм свр. *чуйнуши комадић од неке цјелине.* — Штр̏бнēш а̑мо боку̏нић сѝра, та̑мо мȁло ме̑са, па си сѝт!

штри̏га ж (тал. strega) *ошшро или зло женско чељаде, вјешшица.* — Ȍна̄ ста̑ра̄ штри̏га нȅ да̄ нѝкому нѝ на но̑с пу́хнут.

штрѝка ж (тал. striscia) **1.** *йросширка уског дугуљасшог облика, везена, дезенирана и сл., а сшавља се на сшолове, ешажере и др. као украсни йрекривач.* — На бура́лу је би́ла јѐдна лѝјепа̄ штрѝка с

конаво̏скијен ве̑зом. 2. *дугуљасти тепих за ходнике.* — На по̀ду је би́ла зѐлена̄ штри̏ка од вра́та̄ па крос кори̏ду̑р. 3. *црта на папиру, зиду итд.* — У̏зе̑ћу за пи́сат ма̏ло ка̑рте̄ на̀ штрике.

штрмѐкнут, штр̏ме̄кне̄м свр. *изгубити се у трен пред неким или пред нечим, побјећи.* — Ве̏ћ сан га би̏јо у̏хитијо за палѐтӯн кад је штр̏ме̄ко̄.

штро̏п м мн. штро̀пи (грч. strófos) *омча од конопца која се навлачи на весло да би се оно могло причврстити на клин у чамцу.* — И̏скидали су ми се штро̀пи на̀ ба̄рци.

штру̀дел м (њем. Strudel) *савијача слатка или слана, од јабука, трешања, сира.* — Штру̀дел о̀д јабу̑ка̄ је о̀бично у нѐђељу на тр̏пези сва̏ке̄ ду̏бровачке̄ фа̀миље̄.

шту̏к м (тал. stucco) 1. *гипс.* — О̀стало нам је јо̏ш са̏мо ма̏ло шту̏ка за фу̀њеста̄ра̄. 2. *таваница, плафон.* — У̏ камари је о(д) тре́шње̄ по̑ шту̏к.

штука́ват, шту̀ка̄ва̄н несвр. (тал. stuccare) 1. *гипсирати нешто, затискивати неке шупљине гипсом.* — Ме̏штри штука́вају бу̏же о̀(д) чава̄ла̄ по ми́рима. 2. *постављати таваницу, плафон у некој просторији.* — У̏ старијен ку̏ћама се ка̏маре нијѐсу штука́вале, па су се гре̑де ви̏ђеле. — Пу̑но ће нас ко̀стат штука́ва̄ње о̀ве̄ двје́ камаре.

шту̏кат, -а̄н свр. 1. *затиснути нешто гипсом.* — Ако се ла̏стре на фу̀њестрама не шту̏кају, мо̏же ко̀ја̄ и и̏спас. 2. *поставити таваницу, плафон у неку просторију.* — Ва̀јаће све̑ ка̏маре шту̏кат.

шту̏кнут, -е̄м свр. 1. *лаганије неког ударити руком.* — Шту̏кнуо сан га ма̏ло кад ми је сто̑ одгова́рат. 2. *побјећи.* — Док се о̀брне̄ш, о̑н шту̏кне̄, па га о̏нда ха̀јде на́ђи. 3. *каже се кад некоме дође штуцавица.* — Ако јо̏ш ко̀јӣ пу̏д шту̏кне̄ш, се̏њ је да те нѐко спо̀миње̄. 4. (безл.) *каже се кад се с мјеста помакне неки пршљан у леђима, уклијештити мишић и сл. па се осјети бол и то отежа кретање појединих дијелова тијела или уопште.* — Шту̏кло ми је у̏ шки̏ни, па јѐдва и̏де̄н.

шту̏рак, шту̏рка м ген. мн. шту̏ра̄ка̄ *цврчак.* — До̀шо̄ си су̏х ко шту̏рак.

шту̏ф, -а, -о придј. *коме је нешто досадило.* — Шту̏ф сан ви̏ше свѐга о̀вега̄. — Шту̏фа је би́ла и дјѐце̄ и̏ му̏жа, па је по̀шла ма̏ло у̏ сво̄јте̄.

шту̏фа ж (тал. stufa) *пећ за гријање.* — Вре̑о си ко шту̏фа. — Шту̏фе̄ у̏ ку̏ћи не̑ма̄, то̑ мо̄рате са̏ми ста̏вит.

штуфа́ват, шту̀фа̄ва̄н несвр. (тал. stufare) I. 1. *пирјанити нешто на ватри: лук, месо и сл.* — А̑јме ме̏ни, јо̀пе̄ шту̀фа̄ва̄ш ме̑со! 2. *досађивати некоме другоме или себи.* — Шту̀фа̄ва̄ш нас ва̏зда с и̏стијен ра̏зговорима. — Све̑ ме ви̏ше̄ шту̀фа̄ва̄ ра́дит. II. ~ се *досађивати се, кад је некоме доста неког посла или неког стања.* — Шту̀фа̄ва̄н се кад не̑ма̄н што̑ чи̏нит.

шту̀фат, -а̄н свр. I. 1. *пропирјанити нешто на уљу, масти сл.* — Шту̀фаћу бала̀нча̄на за вѐчере̄. 2. *досадити некоме, кад некоме нешто постане досадно.* — Шту̀фало ме је чѐкат, па сан по̀шо̄ ћа̑. II. ~ се 1. (несвр.) *пирјанити се.* — На фо̀рњелу ми се шту̀фа̄ ме̑со за̀ сутра. 2. (свр.) *каже се кад је некоме доста неког стања, радње, досадити се.* — Шту̀фало ми се сва̏кӣ да̑н чи̏нит и̏стӣ по̀со̄. — Шту̀фо̄ сан се у̏чит. 3. „*скухати се*" *од врућине најчешће у неком затвореном простору.* — Отво̀ри фу̀њестру, шту̀фаћемо се од вру̀ћи̏не̄.

шту̏ц м *врста пушке.* — Го̀ворӣ се да су му у су̏фиту на̀шли скри̏вен јѐдан ста̏рӣ шту̏ц.

шту̏цавица ж *штуцање.* — У̏хитила ме је шту̏цавица о(д) смије́ха.

шту̏цат, -а̄н несвр. I. *кад некога ухвати штуцање.* — Чи̏м што̑ и̏зједе̄н, ста̏не̄м шту̏цат. II. ~ се (безл. — мени, теби итд.) *кад некоме припане штуцање.* —

Штӯцā ми се, нѐко ме спòмињē! — Пӣјēн вòдē нѐ би ли ми прѐстало штӯцāње. — Умòрило ме је штӯцāње. изр. **штӯцаће се тѐби (њѐму, нама итд.)** *сјетићеш се ти кад ти не буде овако добро као сада или кад не будеш имао што сад имаш, а ниси тим задовољан.* — Штӯцаће се тѐби кад вӣдиш кȁко је рáдит на тӯђēму, ма ће ти тȁд бӣт кȁсно!

шћȁпа м и ж (тал. schiappa, stiappa) *особа која нестручно ради, која све поквари.* — Ймāш ли ми кòга дрӯгōга припорӯчит него òнӯ шћȁпу?

шћапáват, шћàпāвāн несвр. (тал. chiapparе) *грабити нешто, шчепавати.* — Шћàпāвā ȍн ђȅ гȍд штȍ мȍже.

шћàпат, -āн свр. (и: шћȁпит) *зграбити, шчепати.* — Шћàпō га је зȁ врāт кò лико се је бӣјо најéдијо. — Шћȁпијо му је такӯјӣн и пòбјегō.

шћàпӣн, -ӣна м (тал. schiappino) *онај који нестручно што ради па све поквари.* — Нѐ би ти припорӯчила да ӯзмēш òнегā шћапӣна штȍ је нȁма стȁвљō плȍчице у комӣну.

шћапинáват, -ӣнāвāм несвр. *правити нешто нестручно, накарадно, без укуса, кварити нешто.* — Нȅ знā шӣт òбичнӯ блӯзу него ȍдма пȍчмē шћапинáват.

шћапӣнат, -āм свр. *нешто нестручно направити, искварити.* — Нàшō сан дòбрōга шáвца па знâм да ми нêће шћапӣнат вѐстӣт.

шћàпӣнски прил. *нестручно, тек да се уради.* — Кò је овàкō шћàпӣнски грáдијо òвӯ кӯћу?

шћȁпит *в. шћапат.*

/шћȅто/ (тал. schietto) изр. **шћȅто-нȅто** *искрено, отворено.* — Рȅкō сан му шћȅто-нȅто штȍ сан мӣслијо.

шӯг м (тал. sugo) *сок, густа течност која се добија од воћа, поврћа, меса приликом припремања неког јела и служи као напитак, умак или прелив нечему.* — Ӱ тō се стȁвӣ кȍра ӣ шӯг од јèднōга лемӯна. — Учӣнићемо пàтате сȁ шӯгон ȍд мēса. изр. **бӣт бȅ(з) шӯга** (и: **бȅ(з) шӯга и сапӯра**) *каже се за бљутаву храну, али и за особу без духа и укуса, као и за неки напис, литерарно дјело и сл.* — Хрáна је ӯ њӣх вȁзда бӣла нȅкāко бȅ(з) шӯга. — Тā ти је шáла бȅ(з) шӯга и сапӯра!

шӯгав, -а, -о придј. (и: шӯгāв) *ситан, неугледан.* — Штȍ су ти òвē јȁбуке шӯгаве!

шӯгавац, -āвца м ген. мн. шӯгавāцā (и: шӯго) *онај који је ситан, неугледан, често и интелектуално инфериоран.* — Пӯштају да им òнӣ шӯгавац заповијēдā ӯ кући. —Кàква је јàдика òнӣ шӯго што пòтēжē кȁрић кроз улицу.

шугàвела ж (тал. sciugare vela) *краћи прекид кише са сунцем колико да осуши једра.* — Јӯтрōс је учӣнила шугàвела, ма сȁд јȍпē пȁдā кӣша.

шӯгавица ж (и: шӯге) *ситна, неугледна женска особа.* — Кȁко ти òнā шӯгавица знâ лӣјепо проспѐрат у тӯђēму свијéту!

шӯгавичина ж (аугм. и пеј. од шӯгавица) — Шӯгавичина јèдна, мȅни онàкō да одгȍворӣ, а јâ ш њóме свȅ лӣјепо!

шӯгаво прил. (шӯгāво) *нешто направљено кратко, уско, односно у неодговарајућој величини.* — Рèци сȃрти да ти не ӯчинӣ кàпут шӯгаво ко што ти је учӣнила палѐтӯн.

шугàмāн, -áна м (тал. sciugamano) *пешкир.* — На пòлици су стȁли шугамáни у колӯру.

шугамàнина ж (пеј. и аугм. од шугàмāн) — Нѐ требā пȅчу шугамàнинē за ошӯгат рӯке. — Бáци тӯ гнӯснӯ шугамàнину ӯ прāње!

шугамàнић м (дем. од шугàмāн) — Шугамàнић од рӯкā вӣсӣ блӣзу лавамáна.

шӯгат, -āн несвр. (тал. sciugare) **I.** *отирати, брисати након умивања или купања.* — Нѐмōј ме шӯгат док нѐ скочӣн јȍш јèдāнпӯт ӯ море. **II. ~ се** *брисати се пешкиром.* — Шӯгāн се да се мȁло ӯгријēн.

шӯге *в. шугавица.*

шу́го *в. шугавац.*

/шу̏к/ **шу̏к по̀ нечему** *удри!.* — Ја̑ га бра̑ни̑м, а о̑н ме̏не шу̏к по ру́ци.

шу́кат, шу̏ка̄н несвр. *дизати новац некоме у игри, на картама или измамљивати новац.* — Док је о̀тац би̏јо жи̏в, шу́ко̄ је о̀ца, а са̏д шу́ка̄ дру̏ге̄ на̀ ка̄ртама.

шу̏кнут, -е̄м свр. *лагано некога ударити руком.* — Шу̏кнуһу те ако ме не о̀ставиш на ми́ру!

шу̏ма ж *посјечено или поломљено грање дрвећа које лежи по земљи и најчешће служи за потпалу.* — Ако је шу̏ма вла̏жна, ни́је до̀бра за̀ потпале̄.

/шу̏нут/ изр. **~ у гла̏ву** *пасти изненада на памет некоме да нешто уради или да поступи на неки начин.* — Што̀ ти је шу̏нуло у̏ гла̄ву и̏зи̏һ на̀двōр по ова̀ко̄му вре̏мену? — А шу́не̄ му у̏ гла̄ву да би мо̀го̄ учи́нит ве̏лике̄ со̑лде, па му то̑ па̀са̄.

Шу́ње *надимак једне породице (Доминковић) у Дубровнику, под којим именом је била позната и њихова гостионица.* — И да̀нас се у Ду̏бро̄внӣку ре̑че̄ кад не̏ко и̏ште̄ немогу́һе: „У Шу́ње̄ на̀ кула̄ш!"

/Шу́пе̄рка/ изр. **ка(д) Шу́пе̄рка до̏һе̄ у̏ порат** *никад (изрека је из Цавтата).* — Ожѐниһе се о̑н кад Шу́пе̄рка до̏һе̄ у̏ порат!

шу́пјача *в. шупљача.*

шу́пљача ж (и: шу́пјача) *кухињски прибор који служи за процјеђивање течности у којој се нешто кухало или за вађење поврћа из воде у којој се кухало.* — Ка(д) се ку̏ханӣ макару́ли про̀циједе̄ кро(з) шу̀пљачу, по̏лијӯ се са сту̏дено̄м во̀до̄н с руби́нета.

шу́пљит, шу̏пљӣн несвр. *кад нпр. врата или прозор не заптивају добро.* — Вра́та шу̏пљӯ, па испо̀д њи̑х пу̏ха̄.

шури̏њат, -а̄м несвр. **I.** *хладити, бридити.* — Обу́ци на̀ себе што̀ де̏бље̄, надво́ру до̀бро шури̏ња̄! **II. ~ се** *хладити се лако одјевен на вјетру или на хладноћи.* — Што̀ се ти̑ та̀ко̄ го̀ла живо̀та шури̏ња̄ш?

шу̏ста ж (тал. susta) **1.** *опруга, „федер".* — Пу̏кла је шу̏ста на о̀рлоцију. **2.** *кревевски уложак са опругама повише кога долази душек.* — Би́ла је ве̏лика вруһи́на, па смо ди̏гли стра̀мац и спа́вали на̀ шусти. **3.** *метална копча из два дијела који се на притисак спајају и нешто копчају.* — Ту̑ ста̏ви два̏је шу̏сте да се блу́за пу̏но не о̀тва̄ра̄!

шу̏сти̑на *в. шустица (2).*

шу̏стица ж (дем. од шу̏ста) **1.** *опружица.* — Ако а̏уто на̀вије̄ш до̀ краја, пу̏кнуһе ти шу̏стица па һеш о̑нда пла̀кат. **2.** (и: шу̏сти̑на) *копчица која се састоји из два дијела који се копчају на одјећи.* — У Ду̏бро̄внӣку се чу̏је̄ шу̏стица и шу̏сти̑на.

шу̏ша ж *олош, незналица, неспособњаковић.* — При́је се зна̏ло ко̏ мо̏же би̏т дире̏тӯр, а са̑(д) сва̏ка̄ шу̏ша хо̏һе у импјѐга̄те. изр. **ску̏пила се ~ и ма̀руша** *свакакав свијет, углавном неугледан.* — Ко̀ ти све̏ ту̑ ни́је би̏јо: ску̀пила се шу̏ша и ма̀руша да се му̏кте на̀једе̄ и̏ напије̄.

шу̏шањ, шу̏шња м *опало сухо лишће.* — Би́ла је је̏се̄н и но̏ге су нам у̀падале у̏ шу̏шањ.

шу̏шас, -та, -то придј. *прорије̄ђен, кусав, шушав.* — Кра̑ј је о̀сто̄ шу̏шас о̀тка(д) су по̀сјекли бори́һе.

шу̏шкат, -а̄н несвр. **I.** *говоркати о нечему или нешто, али не баш јавно и гласно.* — Чу̏о сан да шу̏шкају како һе до̏һ до̀ великијех пре̏мјешта̄ја̄ у Поглава́рству. — И̏зи̏һе једа̀нда̄н на̀ ви̏ђело ко̀лико је и̏стине̄ би̏ло у̏ тему шу̏шка̄њу. **II. ~ се** *шапуће се потајно, говорка се.* — Шу̏шка̄ се да су ин у̏ куһи ве̏ликӣ булика́ни и да һе се о̀ни ра̀ставит.

шушкѐтат, -а̄н несвр. *шушкати у говору.* — Не̑ма̄ зу́ба̄ па шушке̏та̄.

шу̏шнут, -е̄м свр. **1.** *писнути, пустити глас.* — Нѐ смије̄ о̑н у̏ куһи нѝ шушнут. **2.** *дискретно некоме нешто рећи, овлаш провући кроз уши некоме нешто о*

чему се још гласно и јавно не говори. — Нȅко је шу̏шнуо да ће свȅ крȅшит.

шу̏шупија ж *благ погрдан назив за женску особу или дијете кад се жели изразити незадовољство неким њиховим поступком или понашањем.* — Пра̑ва̄ си шу̏шупија! Штȍ нијéси прије пита-ла кȍлико тō кòстā? — Кò зна̑ хоће ли òнā ма̑лā шу̏шупија зна̏т дô̄ћ дȍма!

шушу̀рат, -āн несвр. *потајно говоркати, тихо говорити између себе.* — Између̀ себе свȅ нȅшто шушу̀рају, сѝкӯро штȍ смијéрају! — Ни òвō њѝхово шушу̀рāње нѝје бȅз врāга!

шчу̏пат, -āн свр. *стргнути, скинути нешто што је било прилијепљено.* — Ако кȍ шчу̏пā биље̏тӣн с кȁшетицē, нêће се зна̏т кòму тō ѝдē.